

Turista

1966

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. JANUÁR

XII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

ÁRA 3 FT

Jobb eredményeket akarnak a gyáróriásban

Sok szakosztály taggyűlésén megesett már, hogy sablonos beszámolókat tartanak, eltűnnek a sikereket és kényszeredetten, formálisan említik meg a hiányosságokat. Most, a Ganz-Mávag 700-as létszámú természetbarát szervezete példát mutatott, hogyan kell előbbre jutni.

Varga János szakosztályvezető beszámolója figyelemreméltóan önkritikus volt. Megemlítette a jó dolgokat: a tagok nevelésében, szórakoztatásában (ne féljünk kimondani ezt a szót) kifejtett sikeres tevékenységeket. Beszélt a külföldi és országjáró autóbustúrákról, a fiataloknak rendezett zenés kultúrestekről, melyeken a gyár minden dolgozójával igyekeztek megismertetni és megkedveltetni a természetjárást. A városismertető autóbussétára meghívták a kerületi pártalapszervezet vezetőségét is. (Milyen jó ötlet!)

Hosszasan időzött azonban a „rossz” dolgoknál is. Beszélt a tájékozódási eredmények visszaeséséről, a szakosztály vagyonának még lelkiismeretesebb kezeléséről, a kölcsönzés módjának szigorításáról, a túravezetők iránt támasztott még nagyobb követelményekről. Fejlődést követelt a fővárosi gyáróriásban még elérhető taglétszámban is, s még több iskolát kell, hogy patronáljon egy ilyen világhírű ipari centrum, — mondotta többek között.

A beszámolóhoz illő, színvonalas vita következett. Pajzs Jenő, a szakszervezeti bizottság titkára több hatásosnak ígérkező felajánlást tett. Czap László, a KISZ-bizottság sportfelelőse megígérte, hogy a KISZ-munkában fontos feladatnak tekintik a jövőben a természetjárással való törődést. Konárik József, a sportkör elnöke kifejtette, hogy első feladatnak a tömegsport elterjesztését kell tekinteni. Az egyesület felismerte ezt és a leghatásosabban támogatni fogja az újonnan megválasztott vezetőséget.

Lendeczky László a diósgyőri testvérszakosztály — a másik óriás — üdvözlését hozta és kérte a kapcsolatok további erősítését. Magyarszék Béla, a BTSZ titkára megállapította, hogy az ideiglenes (most már végleges) vezetőség kiérdemelte a bizalmat és a támogatást. Kihozta a szakosztályt a hullámvölgyből. A szakosztály „nagy öregje”, Spitzenspeil József, bensőséges együttműködésre hívta fel az egész tagságot.

A színvonalas taggyűléshez méltó volt Varga János válasza és összefoglalása is. „A jó vezető — mondotta — nem dolgozik, hanem dolgoztat és összefog. Nem csak hagyja dolgozni munkatársait, nemcsak „nem eszi el előlük a munkát”, hanem gondolatokkal is segíti őket. Bizik munkatársaiban, amíg nem családik bennük, ezt azonban szorgos figyelemmel megelőzi. Az egyik felszólaló Szokráteusz-idezetével fejezte be felszólalását: „Ne öregedjék meg az ember addig, míg nem tudja magát a testi erő, ügyesség, a testi szépség és a szellemi fényesség tetőfokán.”

A „megmozdult óriás” jól sikerült taggyűlését Kerpen Miklós sportkörti elnökhelyettes zárta be.

Szajó

50 ÉV

1914-ben, a világháború első napján, a Csúványos-hegy csúcsán gyűltek össze az újpesti természetbarátok, hogy Lenkó István és Palágyi Dezso vezetésével tiltakozzanak a háború ellen. Tavaly emlékművet állítottak ezen a helyen a IV. kerületi természetbarát szakosztály tagjai. Az emlékmű mellett özv. Tolnai Józsefné áll, kinek a múlt évben elhunyt férje szervezte meg az emlékmű létrehozását

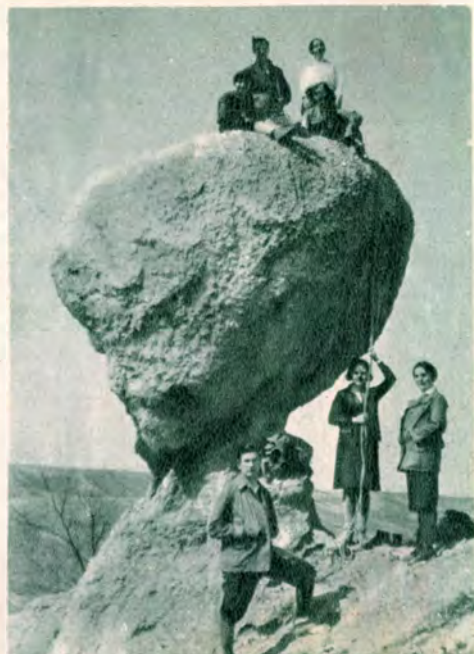
KIÁLLÍTÁSA

Újpest nagyhírű munkásotthonában rendezte meg jubileumi kiállítását a IV. kerületi Természetbarát Szakosztály. Németh Ferenc, aki 1909-ben, tízegynéhány éves korában hűzött először turistacipőt, majd 1916-ban megalapította az Újpesti Természetbarátok Turista Egyesületét, úgy kalauzolja végig a kiállítás látogatóit a két nagy termen, mintha otthonát mutatná.

Valóban, Németh Ferencnek otthona ez a kiállítás, hiszen minden fotográfia, minden tábló, minden kiállítási darab, sőt minden művészi fafaragás (amelyet ő maga készített) forradalmi múltú fiatalságára emlékezteti.

Ötven év emléke — több ezer főnyi látogató. Így lehetne legjobban jellemezni ezt a kitűnő és tanulságos kiállítást.

... és egy régi kép a kiállítás többszáz fotója közül. Szocialista munkásfiatalok kirándulását örökítette meg az alkalmi fotográfus, valamikor a 30-as években. Kétten még ma is lelkes tagjai a szakosztálynak: a kép alján látható Ligeti Pál, s a gomba csúcsán álló Szigeti Imre

EREDMÉNYES ÚJ ESZTENDŐT

Kedves kötelesség, hagyományos szokás az új esztendő küszöbén összefoglalni eredményeinket, meghatározni további feladatainkat. A kötelességen és hagyományon túlmenően jóleső érzés is a hazai természetbarát mozgalom eredményeiről és további célkitűzéseiről szólni.

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Kongresszusa két évvel ezelőtt alapjaiban szabta meg a testnevelési- és sportmozgalom fejlődésének irányelveit, az MTS-nek a tömegsportra vonatkozó 1964. évi májusi határozatai konkrétan megfogalmazták a természetjárás fejlesztésének perspektivikus céljait és módszereit.

Az 1964-es esztendő a párt tömegsportpolitikai irányelveinek megfelelően alakította, tartalmában gazdagította, szervezetében egységesebbé tette a természetjárást.

Ez nem jelenti azt, hogy elért eredményeinkkel meg vagyunk elégedve. Bizonyos, hogy sokkal többet és jobban is dolgozhattunk volna; az eredmények is nagyobbak lehetnének.

Bár az elmúlt esztendőre való visszaemlékezés ismét bizonyítéka annak, hogy a természetjárás a testnevelési mozgalom tömegesítésének egyik bázisa — szövetségünk taglétszáma a 70 000 főt meghaladta —, még messze vagyunk attól, hogy a magunk elé tűzött 100 000-es taglétszámot elérjük. Nemzetközi kapcsolataink kiszélesítése, tanulmányutunk meggyőzőtt arról, hogy a mozgalomban még igen nagy lehetőségek vannak és elsősorban rajtunk áll, hogy a magunk elé tűzött célokat elérhessük.

A területi kezdeményezésekkel együtt fejlődött a túrázói tevékenység országos szintű szervezése. Nemcsak a fizikai teljesítmény skálájában, hanem az ezzel szoros kapcsolatban álló politikai nevelő munkánkban is újként jelentkezett a „100 kilométer a Vörös Hadsereg nyomában” túramozgalom. A természetjáró élet rendszeres és sokoldalú üzését hivatott szolgálni a túrázói minősítés rendszere, amelyet ugyancsak 1965-ben vezettünk be, s első jelvényeit pilisnyergyi emléktúránkon adtuk át.

Tovább növekedett az Országos Kéktúra mozgalom népszerűsége. A követelményeket teljesítők létszáma már többszáz fő, a teljesítésre vállalkozók számát az „igazolós füzet” vásárlásából mérhetjük le: 1965-ben 10 000 példány fogyott el. Örömlőnkre szolgál és külön köszönetünket fejezzük ki a Magyar Úttörők Szövetségének, hogy együttműködésükkel meghirdethettük az „úttörő kéktúra” mozgalmat.

Rendeződött a tájékozdási versenysport helyzete is. A tájékozdási sport nálunk a természetjárás szülötte. Az MTS Elnöksége pontot tett a régen húzódo vitára és megteremtette az együttműködés jobb feltételeit. Lehetőséget, főleg az ifjúság igényeinek kielégítésére, a gyakorlatban sokoldalúan használható ismeretek megszerzésére. Büszkék vagyunk válogatott versenyzőink nemzetközi eredményeire, az év három első, hat második és két harmadik helyezésére. Arra törekszünk, hogy az utánpótlás módszeres nevelésével együtt, a hazánkat képviselő versenyzők minél sikeresebben szerepeljenek az 1966-ik évi finnországi tájékozdási világbajnokságon. A versenyzés korszerű és megfelelő formáját a versenyzők tömegeivel való tanácskozás alapján kívánjuk megállapítani.

Még sok mindenről lehetne szólni az elmúlt évre emlékezve, de feltétlenül említést kell tennünk a kilíantelepi országos táborozásról, a természetbarátok népes családjának erről a színpompás és sportszerű találkozájáról, a Fonyódon létesített túravitorlázó bázisról, mint a természetjárás új és sikere-

sen szervezett módozatáról, a nemzetközi cseretúrák során bővülő kapcsolatainkról, amelyek elsősorban a Szovjetunióval és a többi baráti országgal alakultak ki és célkitűzéseinkről, amelyek során országunkat először ismertették meg a svájci cseretúra csoport tagjaival.

Elnökségünk összeállította a természetbarát mozgalom 1966. évi programját. Fejlődésünkben nagyobb szerepet szánunk a területi szervezeteknek, a sportegyesületek, sportkörök természetbarát szakosztályainak. Szeretnénk, ha a természetjárással kapcsolatos tevékenységük által is rendszeresebb, egész évre kiterjedőbb lenne, hogy a túracsoportok kollektív életének lehetőségeit az év minden szakában, a túrázásban, a versenyzésben, a klubéletben kihasználják. Ahhoz, hogy a természetjárás a tömegek nevelő munkáját még hatásosabban szolgálja, szükséges az aktívák, a szakosztályok vezetőinek, s a túravezetőknek tömeges képzése. Valamennyi szakosztálynak arra kell törekednie, hogy eseményeinek tartalmát és jó szervezését a létszámnak megfelelő számban, a korszerű követelményeknek megfelelően képzett túravezetők biztosítsák.

Atömegesítésnek az eleven szakosztályi élet mellett feltétele a mozgalom modern, talán első hallásra meglepően új irányainak támogatása. Údvözöljük sorainkban az autós és motoros turistákat, akik a technika segítségével jutnak a természetbe, hogy ott felüldüljenek, hogy népünk és országunk ismeretére szert tegyenek. Növelnünk kell a vizitúrázók számát, akik eddig is jól szervezett túramozgalmainkban, nemzetközi hírnevükkel igazolták a természetjárás ezen módjának fejlesztésre érdemes életrevalóságát.

Az új esztendő eredményeinek függvénye a tárgyi feltételek biztosítása. A természetjáró létesítmények jelenlegi helyzetének országos felmérése és további fejlesztésének terve rövidesen elkészül. A megóvásban, az újnak alkotásában több és aktívabb társadalmi segítséget várunk, egyúttal köszönetünket fejezzük ki azoknak, akik szabad idejükben az eltelt évben is az utak jelzésének gondozásával, kilátók, források állagának megőrzésével és építésével, turistaházak létesítésével foglalkoztak. A Turistaházakat Kezelő Vállalat az elmúlt év utolsó hónapjaiban öltöztette új köntösbe a borsónyi turistaházakat, a zempléni túrák új bázisaként nyitotta meg a sátoraljai helyi turistaházat, s az új esztendőben rövidesen ismét otthonunk lesz a sokáig hiányolt telkibányai turistaház is. Nem szabad elhallgatni, hogy a turistaházi hálózat nem kis részének műszaki állapota, felszereltsége az igényektől elmaradt. Mi helyeseltük a vállalat vezetőinek törekvését, hogy egy-egy turistaház rendbehozása, felújítása — esetleg mások időleges rováására — részleteiben és teljesen, többévre szólóan történjenek.

Hatékonyabbá kell tenni a természetjáró felszereléseket kölcsönző állomások működését. A kölcsönözhető felszerelések fajtáinak és mennyiségének növelése, az állomások hálózatának bővítése hidalja át azt a nehézséget, amit a minőségileg megfelelő és árban olcsó kereskedelmi kínálat hiánya jelent.

Az 1966. esztendő népünk fejlődésének, gazdasági rendünk erősödésének jelentős éve lesz. Pártunk politikájának végrehajtásában a természetbarát mozgalom egyik hatószeres eszköze. Elnökségünk becsülettel vállalja és örömmel végzi ezt a munkát, jó túraéletet, erősítő felgyűlést, ismeretszerzésben, versenyeredményekben gazdag, eredményes új esztendőt kíván valamennyi természetbarátunk.

Miklós János

a Magyar Természetbarát Szövetség elnöke

JUHAKOLBÓL KASTÉLY- SZÁLLÓ

Fáradt napsugarak csókolják végig a móri völgy falvait, amikor arra járunk. A nap már lassan lebukni készül a Bakony nyúlványai mögött, megvilágítja a Vértes fehér mészkő szikláit. Már a móri völgy közepén haladó országútról is felfigyelek a Bodajk község szélén felmagasló sárga és fehér színekben pompázó emeletes épületre. Ott van az egykori Lamberg kastély, jövetelünk célja, amelyre nyomtatékosan felhívták figyelmemet. Felcsigáztak az érkező hírek. Három évvel ezelőtt jártam már egyszer ott, amikor szomorúan láttam, hogy milyen elhanyagolt állapotban van a magyar klasszicista építészet egyik gyönyörű alkotása, a bodajki kastély. Teteje hiányzott, az épületben birkák tanyáztak, egyes szobák padlózatát vastagon fedte az évek óta kitakarítatlan, megszáradt juhtrágya. Borzasztó volt még látni is, és ezt a kastélyt is gondolatban töröltem a magyar műemlékek számából és oda soroltam a vele együtt tönkrement és megszűnt marcaltói, alcsúti stb. kastélyok mellé.

A mikor gépkocsink megállt az épület előtt, azt hittem káprázik a szemem. Az egykori istálló helyén tökéletesen helyreállított, gyönyörűen megvédett épület pompázott, amely méltóan viseli falán a műemléki táblát. Az Országos Műemléki Felügyelőség, s a Fejér megyei Idegenforgalmi Hivatal követésre méltó példát mutatott. A hivatal vezetője Gonda Istvánné ösztönzésére a megyei tanács és a Műemléki Felügyelőség segítségével helyreállt az egykori kastély, amely most olyan, mint új korában lehetett.

Beléptünk a földszinti széles folyosóra, ahol fehér falak, kovácsoltvas rácsok, keményfa ajtók fogadnak mindenütt. Az egész helyreállítás a korhűségnek megfelelően történt. A kastély földszintje ma turista-szálló, de milyen! Egyes szobái a legkorszerűbb berendezéssel, szőnyegekkel, függönyökkel ellátva, és a személyenkénti 25 forintos hálódíj egyáltalán nem sok a melegvizes, fűdőszobával felszerelt, parkettás szobákért. A társalgó maga is látványosság. Az egykori budai királyi várból megmaradt, tökéletesen helyreállított bútorok, szikrázó velencei csillárok és perzsaszőnyegek között az ember úgy érzi, hogy nem turistaszállóban, hanem az egykori gróf magánlakásában tartózkodik. Akkor ebredünk fel az álmodozás-

A bodajki kastély udvari homlokzata

ból, amikor bejönnek a vendégek és elhelyezkedve valamelyik fotelben, olvasnak, kézimunkáznak, beszélgetnek. Az emeleti rész a tulajdonképpeni turista-szállás. 6-8 ágyas szobákban hófehér ágyak sorakoznak, szobánként más-más színű paplannal ellátva.

Keleti erkélyéről gyönyörű kilátás élvezhető a bodajki völgyre, amelyre lassan leereszkedik az alkony köde, eltűnnek szemünk elől Csókakő várának fehér falai és homályba veszik már lassan a móri szőlőhegyek vonulata. A kastély nyugati erkélyéről pedig, a 14 holdnyi kert fáira, bokraira nyílik kilátás. Elképzelem, milyen kitűnő lovasterep ez és szinte látom már a bakonyi lovastúrának részt vevő külföldi és belföldi lovasokat, amint bevágatnak a kastély előtt elterülő gyönyörű zöldfűvű lovaspályára.

Ez a kastély-szálló helyet ad az egyszerű turistának, helyet ad a több pénzű fizető lovasturistáknak és úgy érzem, betölti majd azt a szerepet, amelyért tulajdonosa, az Idegenforgalmi Hivatal létrehozta.

Eszembe jut, amikor a felszabadulás után elkezdtük az első turistaházakat a Bakonyban rendbehozni. Milyen boldogok voltunk, amikor szalmazsákos ágyakat tudtunk turistáink rendelkezésére bocsátani és 20 év alatt idáig fejlődöttünk. A tükrös, függönyös, szőnyeggel, csillárokkal ékes kastély-szállóhoz. Ez a fejlődés útja, melyen a Fejér megyei Idegenforgalmi Hivatal jó példát mutatott.

Zákonyi Ferenc

A kastély társalgója

Téli barangolás

Turista és vadászzeimbórák közt vagyok Somogyban és felvetődik a gondolat: — Jó volna bebarangolni Ifjúságunk, nyári községiaink tájait. Így kerültünk el Somogy megye egyik legszebb erdejébe — a Balata-tó környékére.

A tél ködében olyan most ez a tájkép, mintha hamva volna, tompa fényben állnak a fák és valami mesészerű hangulatba ringatja a természet vándorait. Váratlanul élénk toppan a mese: Gyönyörű szarvasbika, egyetlen pillantásra megáll, és máris tűnik tova a fák közé, a ködbe.

A nyári madárhangversenyek is elhaltak. Csak egy-egy kurrandó facán riog a csendben és a „fák doktora”, a harkály gyönyörű tollazata villan a fák oldalán.

A fenyők és a borostyánok, meg a fagyöngyök zöldje élénkíti a tél színeit. A tő ennél némább már nem is lehetne.

Idegeink nem feszülnek meg egy cseppnyit sem, amikor menekülő nyúl végig táz el lejtőjén. Csak vadászbarátunk arcán remeg át valamiféle nyugtalanság, de szerencsére nincs vele fogva, hogy most lövöldözéssel zavarja meg a csendet.

Róka húz át az erdei ösvényen. Az erdő vasárnap különösen néma. A fadvágók most pihennek, és mi ünnepi csendben járjuk az órlás fák sűrűjét...

Az erdőőr házába térünk be és az asztalnál hátfizsánk kibontatlan marad, mert a ház asszonya aranyló huslevest és sült fájcsánkakat tesz elénk.

Borsi Darázs József

JELENTKEZÉS A CSERETŰRA VEZETŐI TANFOLYAMRA

A Magyar Természetbarát Szövetség által tervezett külföldi túrák számának évről évre való növekedése szükségessé teszi, hogy az eddigi túravezetőkön felül újabb, — megfelelő nyelvtudású vezető kapcsolódjon be a nemzetközi túravezetők sorába.

Az MTSZ Nemzetközi-túra Szakbizottsága 1966. év II-IV. hónapokban (havonta egyszeri konzultációval) újból szervez levelező, külföldi túravezetői tanfolyamot.

A tanfolyamra való jelentkezés feltétele: 1. legalább bronzjelvényes túravezetői képesítés, 2. orosz, német, lengyel, cseh, szlovák, vagy bolgár nyelv tudása legalább középfokon, szóban és írásban, 3. a természetbarát szakosztály és a sportegyesület javaslata.

Jelentkezési lapok a Szövetségben igényelhetők (Budapest, V., Rosenberg házaspár utca 1. sz.).

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: 1966. JANUÁR 31.

„Milliók szívében él a természet szeretete...”

KÖZEL EGYMILLIÓ TAGJA VAN A BOLGÁR TURISTA SZÖVETSÉGNEK.

BESZÁMOLÓ A III. KONGRESSZUSRÓL

Aleko Konsztantínov, a nagy bolgár hazafi — 70 éve annak — 300 turistával a Cserni Vrch-en járt. Ezt az első tömegtúrát tekintik Bulgáriában a szervezett természetjárás bölcsőjének...

70 évvel később, 1965. november 26—27-én a több mint 900 000 tagot számláló Bolgár Turista Szövetség III. Kongresszusát tartották meg Szófiában, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának székházában. Szófia külsőségeiben is méltó környezetet alakított ki e nagymultú tömegszervezet tanácskozáshoz, melyen a 719 küldött mellett 194 vendég, köztük a Bolgár Kommunista Párt Politikai Bizottságának és Központi Bizottságának, s a Minisztertanácsnak is több tagja, neves közéleti személyiségek, továbbá a szovjet, csehszlovák, lengyel, magyar, NDK-beli és román turista szövetségek képviselői vettek részt.

A város központja zászlódsít őrített. Mindenféle transzparenszek, felliratok, hatalmas táblák és vitrinek szemléltették a Szövetség munkáját, eredményeit, köszöntötték a kongresszus küldötteket, s a vendégeket. Számtalan üzlet kirakatában az üzemi és vállalati turista osztályok tablói, a túrákról, versenyekről készült fényképeket, az eredményes munkát dokumentáló serlegeket, zászlókat, s más díjakat láthattak a járólélok.

Szófiában, de nyugodtan mondhatni az egész országban közügy volt e napokban a Kongresszus tanácskozása. Valamennyi napilap hasábszáma, sok fényképpel ismertette az eseményeket, nemkevesbé a rádió és a televízió.

A Kongresszust színvonalas zenekari hangverseny vezette

be, majd a Bolgár Hegymászó Kórus adott elő turista dalokat. Ez után a legidősebb küldött, dr. Ljuben Djugmedzjev üdvözölte a Kongresszus résztvevőit, s tett javaslatot az elnökségre, melyben a legeredményesebben dolgozó bolgár turisták körében a párt és társadalmi élet kiemelkedő személyiségei (többségükben maguk is aktív turisták), s a külföldi testvér-szervezetek küldöttei foglaltak helyet.

Ezután Iván Mihajlov hadsereg tábornok, a B. K. P. Politikai Bizottság tagja olvasta fel a párt Központi Bizottságának üdvözlését, melyben elismerően nyilatkozott arról a nagyszerű és eredményes munkáról, melyet a Bolgár Turista Szövetség végez, s melynek elismerésül a Szövetséget a Bolgár Népköztársaság Érdemrendje I. fokozatával tüntették ki.

Ezt követően Marin Kozsuharov elnökhelyettes ismertette a Szövetség Központi Vezetőségének beszámolóját, mely szerint örömmel jelentették, hogy „... megvalósult Aleko célkitűzése. Milliók szívében él a természet szeretete, s az emberek millióinak egészségét szolgálja a természet felkeresése. A hazai túrák, a haza megismerését szolgálják, s ez növeli az emberekben a hazaszeretet érzését, ami elősegíti, hogy nagyobb erővel, elszántsággal építsék, erősítsék Bulgáriában a szocializmust.”

Beszámoltak arról, hogy a II. Kongresszus óta eltelt 5 év alatt 28 millióan vettek részt a turista szervezetek különféle rendezvényein, túrákon, táborozásokon, tájékozási versenyeken, s az alpinisták, barlangkutatók tevékenységében. Csak a Szövetség kezelésében 156 turistaház, tábor és védőkunyhó segíti a turistatevékenységet több mint 10 000 ágygal, szerte az egész országban. Az útjelzések gondozott

hálózata egész Bulgáriában megtalálható.

A turisták tevékenysége kiterjed a természet védelmére, a turista létesítmények fejlesztésére, sőt a népgazdaság segítésére is. Így pl. 20 millió kg gyógynövényt gyűjtöttek be, s adták át feldolgozásra a turisták.

Jó kapcsolatuk van a szocialista országok turista szervezeteivel, s néhány kapitalista ország alpinista és tájékozási versenysport szervezetével is.

Az elért eredményekhez — a Bolgár Kommunista Párt mellett — nagy segítséget nyújtottak a társadalmi aktívák ezrei és ezrei, s az együttműködés más tömegszervezetekkel, a különböző hatóságokkal és üzemekkel, különösképp a Dimitrovi Komszomollal, a szakszervezetekkel, a Bolgár Testnevelési és Sportszövetséggel, s a Minisztertanács mellett működő Idegenforgalmi Tanáccsal.

Hiányosságként említették, hogy nem kielégítő az eredmény a fizikai dolgozók, s az ifjúság egyes rétegeinek foglalkoztatása terén. Javítandónak tartják a káderképzést, s a túrák, táborozások tartalmi részét.

A beszámolót 39 felszólalás követte. Ezek között tolmácsolta Székely Miklós főtisztár a több mint 70 000 magyar természetbarát üdvözlését is, s a további eredményes munkához kívánt nevékben sok sikert. Majd Bérces Jenővel, az MTSZ elnökségi tagjával, a Budapesti Természetbarát Szövetség elnökével együtt átnyújtották a Magyar Természetbarát Szövetség ajánlásait.

Megható volt a bolgár úttörők szavalókórusában elmondott üdvözlése, s egy 70 főnyi turista csoport köszöntése, akik a Kongresszus tiszteletére a Balkán-hegység legnyugatibb csücs-

kétől, a jugoszláv határon levő, 2016 méteres Komcsúcstól, illetve a Feketétenger partjától vándoroltak a Stara-Planinán át Szófiába.

A felszólalások után határozatokat fogadtak el. Ezek szerint elsősorban tovább erősítik a tömegszervezetekkel, hatóságokkal való kapcsolatokat. Fokozzák a velük való együttműködést. Nagyobb súlyt helyeznek a tudományos szervezetekkel való kooperációra, különösen a káderképzésben, s a túrázó tevékenység tartalmi részének javításában. A turista osztályok fokozottabb feladata lesz, hogy az aktív pihenést, az egészség védelmét szolgáló túrákra, táborozásokra ne csak a szervezetek tagjait, hanem minél több dolgozót és tanulókat, s otthon tevékenykedő mozgósítsanak.

Egy másik feladat a tudományos kutatás és a tudományos ismeretterjesztés meghonosítása a tömegek tüzársáin. A szakszervezetekkel együttműködve tágabb teret kívánnak biztosítani az üzemi dolgozók kirándulásainak. Ugyancsak a szakszervezetekkel és az úttörő szervezettel együttműködve kívánják fejleszteni a táborozási tevékenységet.

Fontos feladatként határozták meg, a falusi dolgozókkal való törődést is. 400—1000 fős különvonatok szervezésével a városok életét, az üzem munkáját akarják a vidék lakosságával is megismertetni.

Az Oktatásügyi Minisztériummal és a Dimitrovi Komszomollal együttműködve akarnak segítséget nyújtani az ifjúság nevelésében, oktatásában.

A Bolgár Testnevelési és Sportszövetség és a Komszomol segítségével elsősorban a gyalogos-, kerékpáros- és vizeitúrázás elterjesztését kívánják fokozni. A „tölts minden szabad napot a természetben” mozgalmat ki kívánják terjeszteni a téli időszakra is. További 3500-zal akarják növelni a következő kongresszusig a „Bulgária alpinistája” jelvényfokozat tulajdonosai-

nak számát. Széles körben, különösképp a diákok körében, kívánják a tájékoztatói versenyzést népszerűsíteni. Fejlesztendő tevékenységként határozták meg a barlangkutatót és a barlangi túrázást is.

A káderképzésben az a feladat, hogy minden 25 szervezett turistára jusson egy oktató, vagy instruktor (túravezető).

Rendkívül fontos feladatként határozták meg, hogy a Szövetség hathatós segítője legyen a dolgozók és tanulók kommunista nevelésének. Ezt a turista események programjával, a szervezeti élet kialakításával is elő kell segíteni. A turista szervek feladata, hogy működése során segítsék az alkoholizmus elleni küzdelmet, a természet, a műemlékek, a történelmi emlékek, maradványok, s a vadak védelmét.

Célul tűzték ki, hogy 1970 végéig mintegy 4000 turista számára biztosítsanak szálláshelyet új turistaházakban, továbbá 5000 férőhelyet a meglévő létesítmények melletti táborokban, kempingekben. Fejlesztik a turista útjelzőhálózatot, s a Bolgár Testnevelési és Sportszövetséggel közösen a turistaházak mellett sportpályákat, játszótéereket, sí- és ródli pályákat kívánják telepíteni. Növelni akarják a sí-felvonók számát is.

A határozathozatal után a Szövetség vezető szerveinek újjáaválására került sor, majd felolvasták a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának táviratát, melyben a Központi Bizottság minden támogatását biztosítja a III. Kongresszus határozatainak megvalósításához, s ahhoz sok sikert kíván.

A Kongresszust a küldöttek nagy érdeklődése és szinte meglepő lelkesedése kísérte, s az így szerzett benyomások arra engednek következtetni, hogy a bolgár turisták, a szervezetek vezetőségei, s a Bolgár Turista Szövetség újjáavasztott vezető szervei, az illetékes szervekkel együttműködve, a Bolgár Kommunista Párt és a Kormány segítségével megvalósítják célkitűzéseiket.

Az MTS Országos Tanácsa ülése

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsának decemberi ülésén az MTS elnökhelyettese, Kutas István előterjesztése után a Tanács megvitatta, majd elfogadta a sportegyesületi nevelőmunka néhány alapvető kérdéséről hozott határozatot, valamint a sportolók új minősítési szabályzatát és az átigazolási rendszer új alapelveit.

A Tanács ülésének napirendjén személyi változások is szerepeltek. Többek között az MTS Országos Tanácsa felmentette Herczeg Lászlót — másirányú KISZ-munkája miatt — az MTSZ elnökségi tagsága alól és Beke Mártonnét — a KISZ Központi Bizottsága javaslatára — a Magyar Természetbarát Szövetség elnökségének tagjai sorába választotta.

Mozgalmunk érdekében

Jelentős eseménysorozattal kezdődik az 1966-os esztendő, ami kihat mozgalmunk fejlődésére is.

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa határozata értelmében december elseje és január harmincegyediké között minden sportegyesületnél beszámolót és vezetőség-újraválasztó közgyűlést kell tartani. Ezután kerül sor — február tizenötödikéig — a szakosztály vezetőségek újraválasztására.

A sportegyesületi taggyűlések előtt legfontosabb, hogy az egyesület „rendezze sorait”. Mérlegelje gondosan a vezetőség kollektív munkáját, az egyes személyek tevékenységét és szerepét. Legyen bátorsága levonni a következtetéseket, és ereje a változtatásokhoz. Statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy kevés a fiatal és a nő a sportkörök vezetőségében. Ezért kutassák fel az új aktívákat, vitassák meg az egyesület helyzetét, gyakoroljanak bátor kritikát a hiányosságok megszüntetésére.

A választásokat fel kell használni arra is, hogy a KISZ-szel, a szakszervezeti bizottságokkal tovább erősödjék a munkakapcsolat, és vegyék igénybe

gyakrabban a pártszervezetek segítségét.

A szakosztályvezetőségek újraválasztása mozgalmunk szempontjából még jelentősebb: ezen múlik a mozgalom további sikere. Eddig nincs panaszra okunk, sportágunk fejlődésében örvendetes eseményekről számolhatunk be: 1965-ben csak Budapesten majd húsz százalékos volt a létszámnövekedés, negyvenezre emeltük tagságunk létszámát. Ez elsősorban a szakosztályvezetők jó munkájának köszönhető. Ennek ellenére, gyakori, hogy a kollektív vezetés helyett csak egy-két személy tevékenykedik. Pedig bátran állíthatjuk, hogy egyetlen sportágban sem működik annyi lelkes, önzetlen társadalmi munkás, mint a természetjárásban.

A jó vezető tehetsége éppen abban mutatkozik meg, hogy nem mindent maga végez, hanem keres és talál megfelelő segítőtársakat. Ezt a vezetési módszert kell minden szakosztályban kialakítani, és akkor biztosak lehetünk, hogy a közeli időkben még nagyobb eredményekről számolhatunk be.

Magyarszéky Béla

VIDÁMSÁGBÓL IS ÖTÖS

Ködbe vesző erdős hegy-csúcsok alatt, a Keleti-Mecsek óbányai völgyében tartotta meg második túra-vezetői tanfolyamát a Tolna megyei Szövetség. A vadregényes környezethez a tantárgyak érdekességével mutatott példát arra, hogy a mi színes sportágunk túravezetőinek egyben a hangulat „mérnökeinek” is kell lenniük.

A borongós késő őszi tájban, a Garay gimnázium kulcsosháza a tanfolyam három utolsó napjára valóban a derűs hangulat központja lett. Körül szállta erdők, hegyek, a sziklapadokon vízesések, benn patogó tűz a kályhákban. A falakon a lányok zöld, virágos füzérei, a Mecsek utolsó ajándéka. A tanteremben már a bognárcsütyűs illata terjengett, amikor Dömösi József tanfolyamvezető a bonyhádi, simontornyai, szekszárdi, tolnai lányoknak és fiúknak még előadást tartott. Ebben a turistaiskolában az önként vállalt fegyelem mellett azt

is tanulták, hogy a vidámságot hogyan terjesszék. Meghallgatták komoly fegyelemmel a mérnök-vezető tereptani és meteorológiai előadását, de amint hullani kezdett a hó, kirohantak megvívni a kötelező tízperces hógolyó-csatát. Komolyan hallgatták Leposa Béla sportpolitikai és szervezési előadását, de utána táncoltak is. Odafigyeltek dr. Patáky József, szekszárdi tanár természetvédelmi, műemléki és földrajzi előadá-

sára, de aztán az volt a versény, ki mond jobb tréfát.

A zajló élet váratlan vendégeket is hozott: a szekszárdi Spartacus tucatnyi fiatalját, akik vetélkedőt kezdeményeztek iradalomból. Puskin életrajzát hallották hamarosan — orosz nyelven — a petróleumvilágította menedékház falai, no és a hallgatók. Jó tanfolyam volt, valóban fiataloknak való.

Ballabás László

A hóbundás Óbányai-patak (Berger Mihály felv.)

HAVAS napok eseményei

A „Turista” Váci utca 58. szám alatti kirakatában közszemlére tettünk egy régi képet. A hazánkban rendezett első sítanfolyamról készült, melyet a TTE turisztái rendeztek (a Magyar Síszövetség megalakulása előtt) munkásfiatalok számára. Ötvenöt éve ennek.

A céljaink most is ugyanazok — mondja a BTSZ tájékoztató irodájában ügyeletes Szentiványi László, a BTSZ sítúra bizottságának vezetője — ez pedig: megismertetni az ifjúsággal, elsősorban a tanulóifjúsággal ezt a szép sportot.

A tájékoztató irodában a korai tél miatt a sí-ügyeknek van a legnagyobb forgalma. A szakosztályok a néhány forintért kölcsönözhető sílécekért jönnek. A szintén igen kedvezményes, hat vasárnapi foglalkozásból álló tanfolyamok iránt is nagy a kezdők és haladók érdeklődése.

Betelt a külföldi sícseretúrák létszáma is — mondja Szabó Géza, az MTSZ sítúrabizottságának vezetője. Főleg a Beszkidék síiskolája volt népszerű és a kombinált Zako-

Síelők ezrei lepik el vasárnapként a Budai-hegyeket

(Kistamás Sándor felv.)

páne—Beszkidék sítúra, melynek során Krakkót is megnézik a résztvevők. A nagymenők a Kaukázusba készülnek, kétségtelenül ez az igazi csemegéje a síelőnek.

November 13 óta folynak a Normafánál a régiiek „száraz” edzései, hogy felkészítsék izomzatukat. Több szakosztályban alakult új sítúra csoport. Vasárnapként a Normafától sítúrákat vezetnek. December 10-én megindult az első sítúravezetői tanfolyam a BTSZ rendezésében — s nem az MTSZ-nél, mint a múlt számunkban tévesen közöltük.

A fehér sport kedvelői Dobogókőn találkoznak január 15—16-án. A számszerint negyedik sítúrássok találkozájára a szakosztályoknál kell jelentkezni. Addigra megindul a Radnóti Miklós sítúráverseny is (január 9-én a Hármashatárhegyen. Jelentkezés a BTSZ-nél január 4-ig). Annak második fordulóját is a találkozó alkalmával rendezik meg. Az első fordulót a budai hegyekben tartották, a harmadikra a Mátrában kerül sor. A BTSZ vándorsereleget tűzött ki a győzteseknek. A sítúrázó találkozót színessé teszik az újszerű Kilián pontszerző versenyek.

Sok diák nem tudja, hogy a Normafa a „mienk”. Ott lécezt is lehet kölcsönözni és síelni is tanítanak.

A kirakati képre visszatérve, a síbizottság kéri, hogy akinek a régi időszakból fényképek, dokumentumok vannak a birtokában, küldjék be a Magyar Természetbarát Szövetség Rosenberg házaspár utca 1. alatti címére.

Téli sportszerek

Sikötés felnőtt, modern kivitel	168,— Ft
Sikötés gyermek, modern kivitel	110,— Ft
Műkorcsolya	160,— Ft
Kulcsos kombinált korcsolya	100,— Ft 107,— Ft
Hokicipő	306,— Ft
Sícipő	
női	518,— Ft
férfi	589,— Ft

Kapható a sportszaküzletekben és Állami Áruházakban

Szakosztályvezetői tanfolyam

A túravezetői és térképolvasói tanfolyamok mellett versenyző, versenybíró, edző és előadóképző tanfolyamokra kerül sor ezen a télen. Túravezetőket kapnak a motorosok, vízi, barlangos, síelő, kerékpáros és hegyimászó turisták is az új tanfolyamokon. Januárban indul meg a BTSZ-ben az általános tanfolyamvezető tanfolyam a kerületi tanfolyamok vezetői számára.

Először kerül sor 1966-ban a szakosztályvezető-képző tanfolyamra.

SZENTLÉLEKTŐL

A diósgyőri vár újjáépített' északi tornya

Szürke gránitból, gót stílusban épült tömör falak, pillérek homlokzatán szárnyas angyalfejek, csúcsos boltíveik virágokban végződnek, s a kövirágokat kiegészíti a kövirózsa, mely a párkányon dúsan tenyészik. A kék színekkel árnyékolt romtömeg mögött a sűrű, sötét bükkerdő; előtte egy forrás, mely csodamódon egy kirohadt nagy hársfa tövéből buzog föl. A rom tetejéből egy terebély vastag mogyorófa hajlik alá, melynek lombozata már rőtpiros az őszi dértől, míg az ablakokból a vadrózsa sötétzöld füzerei csüggnek alá, keverve sommal, kecskerágóval, piros, rózsaszín, peccsétvörös bogyókkal tarkázza.

Amikor a széles szentléleki mező hajdani pálos kolostorának sokszázados romjairól e sorokat Jókai leírta, Aradon az ő számára is ácsolták volna a bitófát, ha a bátor hitves, Laborfalvi Róza el nem rejti a Bükk vadonában. A bújdosás

ideje alatt a költő keresztül kasul bejárta az emberhangtalan rengeteget, felkapaszzkodott a látókövek, a toronysziklák csúcsára, üdögélt szénégető tanyákon, fakadó források küttfőinél, s így jutott el ehhez a „mély őserdő közepén borongó” romhoz is, melyet aztán mesteri módon rajzolt meg „A tengerszemű hölgy” egyik fejezetében.

Olyan volt akkor még az egész Bükk, mint ma a Tarkó alatti „őserdő”, ez a természetes állapotában meghagyott erdőréz. Valóságos vadon ez a kis védett terület, amilyen minden erdő volt, mielőtt az ember beavatkozott az életébe. Egyedül a természet szabályozza létét, irányítja fejlődését. Minden fa úgy nő, ahogy akar. Annyi teret kap, annyi fényt és levegőt, amennyit kiharcol magának. Emberi kéz nem formálja, nem ritkítja, nem újítja. Fáit nem a favágó fejszéje, legfeljebb a vihar dönti ki, s az új nemzedék magról kel, vagy az elpusztult ősök gyökeréből sarjad. Tömött zuzmó-szakállú bükk agastyánok támogatják egymást koronáikkal, karvastagságú, folyondár és iszalag csüng befönt gallyaikról. A földön szinte geológiai rétegeződésként sűrűsödik egymáson a sokévtizedes avartakaró.

Ilyen őserdei táj vette körül Jókai idejében a szentléleki romokat is. Azóta megkopott, kiritkult, megszelídült a Bükk, s továbbpusztult

a szépséges kolostor-rom. Csúcsos ablakíveit, angyalfejes oszlopfőit csendesen morzsolgatja vasmarkában az idő.

Lejjeb, a Garadna völgyében, annál biztosabban áll természetkövekből rakott izmos kapuíveivel az az erődszerű vaskos építmény, amely a magyar nehézipar születésének hősi korszakát idézi. „A Bükk csendjében az 1765. évben csendült fel először a vasgyártás ércmuzsikája” — hirdeti a tábla legértékesebb ipari műemlékünk falán. Jókai nyilván megfordult a Bükk e

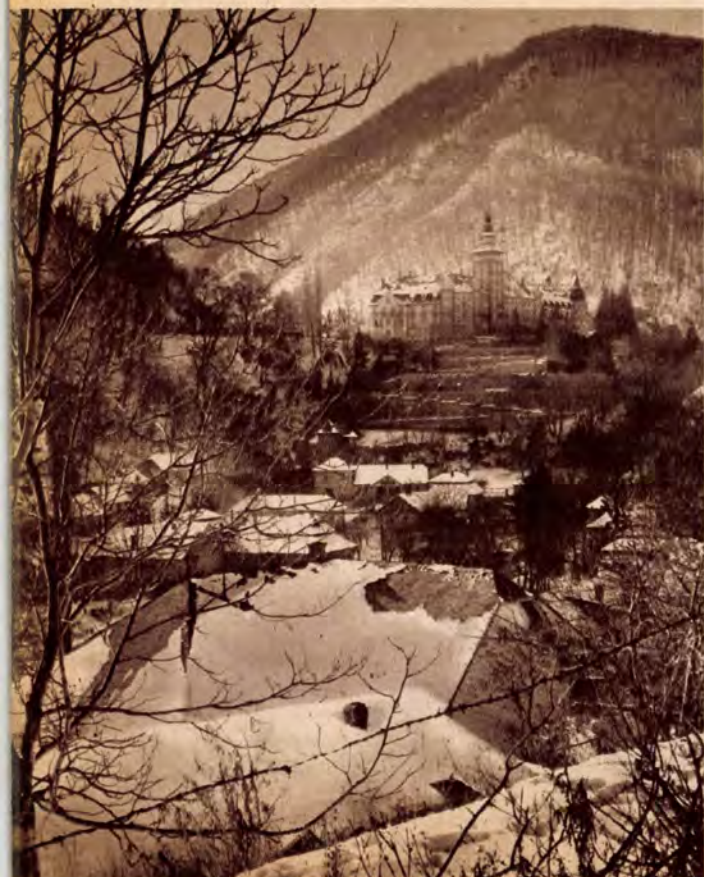

Lillafüred felé a Szinva völgyében

résében is, és hallgathatta az ércmuzsikát, ha ugyan el nem némult az is egyidőre Világos után.

Szép munkakezdés emlékét őrizi az újmassai őskohó. Fazola Henrik egri lakatosmester építette az első bükki vasolvasztót Ómassán, a Garadna felső völgyében. Néhány év múlva azonban már lejjebb költözött vele ide, Újmassára, a Garadna alsóbb szakaszához, nagyobb esésű, több energiát adó víz mellé. Itt ringott hát 200 évvel ezelőtt a hatalmas diósgyőri kohászat bölcsője! A kicsiny vasolvasztó összeomlott s már-már eltűnő romjait a diósgyőri vasgyáriak mentették meg a pusztulástól, ők állították helyre eredeti formájában. Ma épp olyan, mint amikor Gábor Áron ágyúhoz öntötte a vasat a patakvízzel hajtott, faszénnel fűtött kohócska, melynek nyersvas-megmunkáló telepe, az úgynevezett hámor, még lejjebb, a Garadna és a Szinva patakok egyesülésénél működött. Az itt tóvá duzzasztott Garadna alázuhánzó vize szolgáltatja a mozgó energiát a kezdetleges vas-üzemhez. Így alakult ki előbb Hámor község, majd az ország legszebb magaslatti üdülőhelye, Lillafüred.

Ahol a Garadna patak egyesül a Szinva sebes vizével, az ország legbájosabb völgykatlana tárul fel, közepében a sötétzöld tükrű Hámmori-tóval. Lovagvárként emelkedik a tó fölé bástyaszerű teraszai-

A téli Lillafüred (MTI felv.)

DIÓSGYŐRIG

Omassa, a Bükk mélyében

val, tornyaival a Palotaszálló, mögötte zuhatagozva omlik alá húsz méter magasból a Szinva tajtékos vize. Elragadtatással áll meg ezen a helyen Petőfi, 1847 júliusában: „Az ember azt gondolja, hogy legalább is Helvéciában van; Helvécia valamelyik szebb vidékén — írja a hámosi völgyről tizedik úti levelében, amely egyébként arról nevezetes, hogy prózában itt fogalmazta meg a költő a természethez való viszonyát: „A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal, kinek semmi titka sincs előttem. Mi csodálatosan értjük egymást, és azért vagyunk olyan jó barátok. Én értem a patak csörgését, a folyam zúgását, a szellő suhogását, a fergeteg üvöltését... Érttem pedig különösen a falevelek zörgését. Le-leülök egy magányos fa alatt, és órákig hallgatom, mint zizegnek lombjai...”

A Bükk szépsége, a Szinva kősziklák közt kanyargó völgye, a tó és a zuhatag készletti erre a valómásra a költőt, pedig akkor még csak Hámos község szegényes házacskái ültek körül a völgykatlant. Lévay József még 1883-ban is ilyennek látja a tájat: „A bércek lába tartja — Néhány viskó falát; — Biztos fészket lel abban — Egy-egy szegény család...” Hámos falucska nyomorúságos viskóitól, vaddisznótúrta kertjeitől a fejlődés micsoda hosszú útja vezet a lillafüredi me-

sekastélyig. Majd ismét a főúri mulatótanyától a megfáradt dolgozó emberek függőkertes luxus nyaralójáig. Csak a zuhataggal történt újabbban valami, alig van már vize. Valahogy meg ne fosszák a Bükköt egyik legszebb ékességétől, kellőképp át nem gondolt „vízgazdálkodás” révén!

Lillafüred után a Szinva völgye nemsokára legyezőszerűen szétnyílik, hogy helyet adjon Diósgyőrnek. Az itt feltáruló tájnak két arca van. Az egyiket a középkori várom négy csonkatornya jelképezi, a másikat az égető gyárkémények erdeje. A diósgyőri vár a magyar nemzeti múlt igen értékes hagyatéka, egyik legnagyobb építészeti emlékünke a középkorból. Mai alakját Nagy Lajos király idejében nyerte. Bevehetetlen erődítményé, ugyanakkor fényes királyi kastélylá épült ki ekkor. Igazi lovagvárrá, gótikus díszítésű saroktoronyokkal, fejedelmi pompával berendezett lakosztályokkal. Amikor Nagy Lajost 1370-ben lengyel királlyá választották, Diósgyőr fénye a Balti-tengerig ragyogott.

A Rákóczi-szabadságharc idején pusztult el a Bükk híres szép lovagvára, négy zömök saroktoronyát most építették újjá romjaiból. Hajdani fényére az omladék közül előkerült reneszánsz stílusú zöld mázas kályhacsempék, néhány kopjavég, nyílhegy, sarkantyú és Mátyás pár kopott ezüst dénárja emlékeztet.

Petőfi a váromon kívűl nem talál más nevezetességet Diósgyőrön: „négy tornya áll még, az is félig csonkán” — írja útilevelében. Ma a Bükk keleti oldalát hatalmas ívben öleli körül a borsodi iparvidék, Diósgyőrrel a középpontjában. Itt, a középkori váromok tövében sorakoznak egymás mellett a nagykohó, a hengermű, a gépgyár épület-kolosszusai, tornyai, kéményei, s lejjebb, ahol a Szinva kanyargós keskeny völgye beletorkollik a Sajó kiöblösödő tágabb völgyébe, az ország második városának, Miskolcnak háztengere tódul ki a síkságra.

Állunk a diósgyőri várhegyen, melynek tetejét már a vaskor embere gyűrű alakú földvárra képezte ki, jó 3000 évvel ezelőtt, s körülöttünk a legmaibb lüktetéssel áramlik egy nagy iparváros zajgó, pezsgő élete.

Antalfy Gyula

A zselicségi dombvidék (A szerző felv.)

ALIG ISMERT SZÉP TÁJON

Ha a ZS betűnél felleppozzuk az Új Magyar Lexikont, a Zselic-Zselicség címszó alatt ezt olvashatjuk: „Dombság”. A dél-dunántúli dombvidék része, a Mecsektől északnyugatra, Kaposvártól délkeletre. Legmagasabb pontja 357 méter. Pannon-ídőszaki rétegeit többnyire lösztakaró fedi. Erősen jeldarabolt térszín.

Természetjáró szemmel egészen más ez a táj.

Ezt akkor tapasztaltuk, amikor az elmúlt év őszén a Bp. Vörös Meteor természetjáróival, külön autóbusszal felfedező útra érkezünk ide. Velünk voltak a Kaposvári Zselic Sportkör természetjárói. Gálosfa község tanácselnöke, Csima József, Győr István iskolaigazgató, Sipos István kerületvezető erdész, a KISZ vezetői és az úttörők virággal fogadták felfedező expedíciónkat. Este baráti összejövetelt rendeztek számunkra, másnap pedig kivittek a Csepegőkőhöz. Elragadó tájon jártunk. A Csepegőkő kis völgye erdőkkel körülvett, táborozásra kiválóan alkalmas, vize is van. Abaligetre emlékeztet.

Bártfai György, a zselicisták vezetője megígérte, hogy már 1966 tavaszán útjelzéseket készítenek, első-sorban Hajmás és Szentbalázs állomásoktól a Csepegőkőhöz. (Gálosfától két és fél kilométer mindössze az út.) Bekapcsolják az utakat a Baranya-megyei jelzésekbe is. Gálosfa állomása közelében jórészt társadalmi munkában 48 férőhelyes turistaházat építenek. A közeljövőben megjelenő, a Zselicséget ismerető füzet már tartalmazza az új jelzéseket is. Egyébként ottlétünk alkalmából a helyiekből megalakult a Zselic Sportkör gálosfai szakosztálya. Jó lenne, ha sok szakosztály felkeresné ezt a vidéket. Felvilágosításért forduljanak a Zselic Sportkör vezetőjéhez, Bártfai Györgyhez, Kaposvár, Dózsa György út 24. alatti címén.

Spirk Tibor

ORVOSI TANÁCSADÁS

(FAGYÁS, LÁBÁPOLÁS)

Kétségtelen, hogy téli időben a kezek, lábak, fülek fagyásos panaszaival jelentkezők száma szaporodik az orvosi rendelőkben, de télen és nyáron egyaránt gyakoriak a gombás lábbetegségek is. A gyaloglásnál pedig fontos kellék az épségben tartott, ápolat láb, ezért célszerű is, szükséges is beszélnünk a lábápolásról.

A turista lábápolásának célszerű módja a lábfürdő, mégpedig edzéseként váltott hideg—meleg vízben. Ezzel az erek tornásztatását, s rugalmasságuk növelését érhetjük el. Ugyanezt a célt szolgálja a hasonló kézfürdő is. Az így edzett láb, illetőleg kéz kevésbé lesz érzékeny a hidegre, bár a fagyásos tüneteket kiválthatja fagypont feletti hőmérséklet is, ha rossz a vérkeringés, amit fokozhat a szűk cipő és kesztyű is.

Ezért fontos téli öltözködéskor a lehetőség szerint bő, réteges ruházat, több harisnya, vízmentes cipő,

vagy csizma, laza kesztyű, fűlvédő stb.

Latyakos őszi időben, vagy koratavasszal a lábakon, kezeken, sarkakon jelentkező, kékes-vörösszínű, duzzadó, fájdalmas foltok, vagy csomók, amelyek esetleg ki is fekélyesedhetnek, ugyancsak a fagyás jelei. Ilyen tünetekkel és panaszokkal leginkább fiatal nőknél találkozunk, ezekhez feltétlenül hozzájárul a mai divatos, vékony harisnyaviselet, a lábfejet alig takaró cipők divatja. A kellemetlen jelenségek — sajnos — rendszerint évenként kiújulnak.

Forró fürdetéssel, értágító gyógyszerekkel, kvarcfény besugárral, különböző fagykenőcsökkel lehet próbálkozni a gyógykezelés során. Ha ezeket a módszereket eredménytelenül mind kipróbáltuk, akkor

jöhet szóba a terápiás röntgen besugárzás, szakorvosi javaslat és ellenőrzés alapján.

Nem könnyű elkerülni, vagy gyógyítani az újabb egyre szélesebb körben jelentkező lábgombásodást. Ezt a betegséget a penészekhez hasonló, parányi gombák okozzák, melyek bőségesen tanyáznak a szabad természetben. Jó táptalajuk a nedves fürdőpapucs, öltözők lábrácsa, üzemi vagy sportegyesületi tussolók gyékényszőnyege. A parányi gombaféleség leginkább a bőrt, a hajszálakat és körmöket támadja meg, de ezenkívül a gombás fertőzések súlyos tüdő-, bél-, csont- és ízületi betegségeket is előidézhetnek.

Sokszor csaknem észrevétlenül, a lábujjak között vagy a talpon jelentkező gombostüfejnői viszkető

hólyagocskák, majd bőrhámlás jelzik a betegség kezdetét. Elhanyagolt, hosszabb ideje fennálló folyamatnál a kézen rendszerint több köröm betegszik meg egyszerre. A lábon rendszeren az öregujj körme válik sárgás színűvé.

Ezek a gombás betegségek rendkívül fertőzőek. Közös fésűnek, kefének, közös fürdőpapucsoknak és nyirkos törülközőknek használatával terjed tovább. A lábakon észlelt gombásodások nemegyszer megnehezítik a járást, kifekélyesedhetnek, s ily módon elősegítik a visszerek gyulladását, ami által tovább súlyos betegségek októzódva válnak.

A lábgombásodás megelőzésére szolgálnak a gyógyszerárakban kapható hintőporok. A már kifejlődött vagy súlyos mellékütemekkel járó betegség azonban feltétlenül szakorvos kezébe való.

Dr. Palócz Gyula

MAGYAR—LENGYEL DIAKOK CSERETÚRÁJA

A Művelődésügyi Minisztérium — didaktikai és pedagógiai szempontból egyaránt — nagy fontosságot tulajdonít az iskolai természetjárásnak, és arra ösztönzi a nevelőket, hogy mind teljesebben aknázzák ki az e téren kínálkozó lehetőségeket.

A dömsödi általános iskolában ez az intenció teljes megértésre talált, annál is inkább, mert náluk a természetjárásnak hagyományai vannak. Erről és a legújabb eredményekről beszélgettünk Takó Miklós országjáró-túravezető tanárral.

— Az új Rendtartás szellemének megfelelően — mondotta Takó Miklós —, a túrákat most alaposabban előkészítjük, mint korábban, s a tanulmányi kirándulásokat, túrákat olyan helyeken rendezzük meg, amelyek — ilyen vagy olyan szempontból — közvetlenül összefüggnek az iskolai tanulmányokkal.

A közelmúltban — Balogh László és Laczy Pál kollégáimmal együtt — három nagyobb szabású túrát szerveztünk. Iskolánk 1961 nyarán lengyelországi vizitúrát tett: Krakko—Varsó—Gdansk útvonalal. Az idei nyári szünetben a lengyel vendéglátó iskola visszaadta a látogatást. A lengyel gyerekek és a mi tanulóink közös dunántúli gyalogtúrán vettek részt: Városlódról Balatonkenesére mentünk, s itt letáboroztunk. Innen — részben hajtóval, részben gyalog — tettük meg az utat Tihanyon, Badacsonyon és Hévízen keresztül, Siófokig. A mi gyerekeink a vezetőtanároktól megfelelő előkészítést, el-

igazítást kaptak, s így ők lehettek a lengyel pajtások túravezetői.

Ez a túra nagyban hozzájárult mind a magyar, mind a lengyel gyerekek biológiai és földrajzi ismereteinek kiszélesítéséhez. Hévízen szó esett a gyógyfürdő keletkezéséről, gyógyhatásáról. A lengyel gyerekek felfigyeltek arra is, hogy a világ minden részéről jönnek Hévízre gyógyulást kereső vagy pihenni vágyó emberek. Badacsonynál a vulkáni eredetű hegységet figyelték meg, a hatalmas bazaltoszlopokat, s — a nagy meleg ellenére — ellátogattak a Kisfaludyházba, ahol a mi gyerekeink tájékoztatták lengyel pajtásaikat a helyi irodalmi vonatkozásairól. Tihanyban a történelmi és művészettörténeti érdekességekkel ismerkedtek a lengyelek. Gyerekeink részben oroszul, részben németül, nagy lelkesedéssel és buzgalommal magyaráztak nekik.

A másik nagy túra Klastrompusztához vezetett. Innen gyalog tettük meg az utat Dobogókőre, Visegrádra, Esztergomba. A testedzés mellett, ez a túra igen sok szép és tanulságos látnivalót is nyújtott. A Dunakanyar jellegzetes formái, színei és fényei, a Mátyás király korát idéző visegrádi romok, s az esztergomi Keresztény Múzeum gazdag gyűjteménye elősegítette a gyerekek esztétikai és történelmi érzékének kialakítását.

S hadd említsem meg harmadik nagy vállalkozásunkat: a három napos nagytúrát a Bükkben és a Mátarában, autóbusszal és gyalog.

Tapasztalatunk szerint, autóbusszal csak akkor célszerű igénybe venni, amikor feltétlenül szükség van rá. Az az előnye, hogy segítségével nagyobb területet, nagyobb anyagot lehet felölelni. A gyalogtúra izgalmát, örömet azonban nem pótolhatja. Ilyen megfontolások alapján igénybe vettük ugyan az autóbusszt, de Kékestetőt már gyalogtúra során kerestük fel. Bár fő célunk nem a városnézés volt, minthogy keresztülmentünk Eger városán, megnéztük a történelmi, irodalmi, építészeti nevezetességeket s a gyönyörű platánfákat a fürdő területén, a törökfürdő mögött. Eléggé eldugott helyen vannak, s ezért sajnos, csak kevesen tudnak róluk.

Túránk tulajdonképpen fő célja az aggteleki barlangrendszer meglatogatása volt. Útközben gyalogtúrát tettünk Szarvaskő várához, a Szalajka völgyében a kőbányáig, láttunk vizeséseket, s utaztunk az erdei vasúton.

Aztán elérkeztünk Aggtelekre. Igen kedves és nagy szaktudással rendelkező idegenvezetőt kaptunk. A gyerekeket az előttük feltároló szépség mintegy elnémította. A Hangversenyteremben az énekkar tagjai népdalokat énekeltek, a többi gyerek pedig a nézőtérén gyönyörködött a szokatlan körülmények között bemutatott produkcióban.

A gyerekek a tapasztaltakról jegyzeteket készítettek, naponként szóbeli összefoglalót tartottunk, majd iskolai beszámolókra került sor — mondotta befejezésül Takó Miklós túravezető tanár. —t

A mikor a címet leírtam, még töprengtem, nem a „legszebb” jelzőt kellene-e írnom? Azonban mégis meggondoltam, mert bár sok szlovákiai turistaházat ismerek, lehet, hogy a Dunajec folyó mellett fekvő Vörös-kolostorból kialakított turistaháznál korszerűbb, és szebb is akadhat még Csehszlovákia területén. Azt azonban teljes meggyőződéssel vallom, hogy Szlovákia *legérdekesebb*, legnagyobb történeti múlttal rendelkező és tájszépségek tekintetében is előkelő helyet elfoglaló turistaháza, a *Vörös-kolostor volt épülete*.

Az épület Szlovákia keleti részén, a határfolyót alkotó Dunajec partján fekszik, a Piennin hegység szélén. Vele szemben a Három korona nevű háromcsücsű hegytömb emelkedik, a Dunajec zúgó, fehér fodoros, siető hullámai a közelében szaladnak el a híres áttörés sziklafalai között. Vízében és a turistaház mellett elcsöppenő kis pataokban milliószámra nyüzsgőnek a fekete hátú pisztrángok. Amikor először láttam a kolostort, éppen nászukat ülték a Dunajecbe torkolló pataokban. Eletemben még ennyi nyüzsgő, ugráló halat egy tömegben nem láttam.

A Dunajec partján millió és millió kavics hever, a vízen tutajok vagy csónakok siklanak, tele vidám kirándulókkal, a környékbeli falvak a szlovák népi kultúra emlékeivel telve.

A Vörös-kolostor a városi zárda mellett, a másik legismertebb középkori zárda volt, amelyben a cellák eredeti elhelyezése és beosztása ma is látható. Nevét a vörös cserépről kapta, amelyvel tetői fedve voltak. Maga az egész épület építése idején kiterjedt erőd volt, amelyet eredetileg kettős fallal és kiugró tornyokkal vettek körül. 1319-ben telepedtek le ott a karthauzi szerzetesek és celláikon kívül, az utasok fogadására szánt szobákat is építettek a kolostorban. Közeli vezetett el a híres, magyar út, amelyen a magyar kereskedők áruit, főleg borát szállították Lengyelországba, s a kolostor egy része vendégfogadóul is szolgált. Krúdy Gyula is emlegeti a Podolini kísértet című regényében; Kremszky uram a regény egyik hőse itt mulatott, amikor Nedec várából hazafelé tartott. A kolostort a huszita seregek többször támadták, rombolták, 1563-ban a szepesi káptalan birtokába jutott, majd különböző nemesi családok kezén volt. A nyitrai püspök is bírta, aztán a kamalduli szerzetnek ajándékozta, amíg azt II. József 1781-ben fel nem oszlatta. Később kincstári tulajdon lett, a II. világháború végén aknátüztől megsérült.

Tíz évvel ezelőtt kezdte el az eperjesi Múemléki Hivatal a helyreállítását és már első perctől kezdve a munka azzal a céllal indult, hogy az épületből turistaház legyen. Meghökentő ma is még az épület tömb látványa. Három építési korszakot lehet itt megállapítani. A

A Vörös-kolostor és környéke

ELKÉSZÜLT SZLOVÁKIA LEGÉRDEKESEBB TURISTAHÁZA

A Dunajec

legrégibb részek a cellák, a refektórium, és a harmadik udvar tisztogató izlésű, a második korszak a 17. század közepéből, amikor a lőrészekkel ellátott kőrfalat építették, míg a harmadik, a barokk korszakában a 18. századból, amikor a torony és a templom mellékoltárai készültek. A bejáraton át az első udvarba érünk, amelynek gazdasági épületeit turistaszállás céljára alakították át. Szép nagy termek találhatók itt, 6–8–10 ágygal, korszerű mosdóberendezéssel. Itt van az étterem és konyha is. Egy boltíves kapu alatt lépünk át a második udvarba. Ebben

van az egykori kórház és a szerzetes rend vezetőinek lakása, amelyek most I. osztályú szálloda céljára szolgálnak. Lakrészeket képeztek itt ki, minden lakrész két szobából, fürdőszobából áll. A bolthajtásos szobák hangulata, a vasrácsos ablakok, a beépített kandallókkal megkapóak, és lenyűgözők. Itt eltölteni egy pár napot akár nyáron, akár télen, amikor az egész vidéket a hó borítja, rendkívüli élményt jelent. A harmadik kapun át a tulajdonképpeni zárdába jutunk, ahol a szerzetesek celláit ugyancsak szállodai szobákká alakították át. Mindegyik cella egy kis kertcskével volt összefüggésben, amelybe a szerzetesek annak idején a saját sírjukat ásták. A templom, a sekrestye és a hozzácsatlakozó hatalmas folyosók most egyháztörténeti múzeum céljára szolgálnak. Szlovákia templomainak sokáig ismeretlen művészi kincseit állították itt ki, gazdag gyűjteményben. A helyreállítás tíz éven át tartott, rendkívül gondos és alapos munkával. Sok millió cseh koronába került, de megérté a pénzt. Ma, véleményem szerint Szlovákia legérdekesebb turistaháza, amelyet a magyar természetjárók is szívesen keresnek majd fel, hiszen környéke a lebilincselő természeti szépségek tárháza, igazi turistaparadicsom.

Zákonyi Ferenc

A Vörös-kolostor főépülete

Apáról fiúra száll a turistaszervevény Svédországban

Százhetven kilométeres sebességgel száguld a Vettern tó partján jönköpíngi ismerősöm Volvo kocsija. A négysávos országút olyan, akár a ligeti hullámvasút, azzal a különbséggel, hogy nemcsak függőlegesen, de vízszintesen is „hullámzik”. Másfélórás eszeveszett robogás után végre megpihenünk. Ide készültünk, Grännába, Svédország kevés idegenforgalmi nevezetességeinek egyikébe. A várat a XVI. század rettegett arisztokratája, Per Brache építtette, s itt fejeztette le ellenségeit XII. Károly. A vár ma exclusiv hotel, fogadótermeiben étkezők, kávézók és teázók várják a turistákat, kirándulókat. Gyanúsán élethű minden, a bútorok, a szőnyegek, a kárpit. A pincéren fényesre csiszolt páncélruha, csak éppen pajzs helyett tart ezüstműtálat a kezében. A portás panaszkodik:

— Kevés a vendég, minden ötletre

szükségünk van. A pénzes svédek Spanyolországba, Olaszországba utaznak nyaralni, a külföldieknek pedig drága itt az élet. Csak az amerikaiak jönnek, de azok is északra utaznak, a sarki fényhez...

Viszont az egyszerű svéd emberek, a munkások és a tisztviselők szenvedélyes kirándulók. Persze, üzleti szempontból tényleg nem jöhetnek számításba, mert ha csak tudják, messzire elkerülik az ilyen idegenforgalmi nevezetességeket. Nekik is drága. A hétfégi kirándulásoknak hagyományai vannak. Hajnalban kel fel a család, de nem tudnak olyan korán kelni, hogy az országúton ne lenne már is „minden hely foglalt”... Aztán a tradicionális mel-lékútnál letérnek. A kirándulóhelyek ugyanis öröklődnek, apáról fiúra szállnak. Számomra ezek a helyek egytől egyig egyformának tűnnek, ugyanis nagyjából az egész or-

szág egyforma: festői tavak, sziklás dombok, fenyőerdők, vízmosságok és patakok... A kocsi előkerül a sátor, a gyors sütő. A mama nekiáll főzni, s a papák ilyenkor végzik el a hét többi napjain olyannyira nélkülözött szülői nevelést. A gyerekekkel órákra elbolyonganak, másszák a minden héten megmászott sziklakat, ugyanott tartanak pihenőt, s ha süt a nap, ugyanott fürdenek meg. Imádják a természetet. Stockholm-ban beszéltem egy gimnáziumi tanárral, aki ingerültnek látszott.

— Ideges vagyok — vallotta be, svédectől szokatlan hevességgel. — Már két hete nem jutok hozzá egy jó kiránduláshoz. Hát nem borzasztó?

Nem mertem bevallani, hogy Magyarországon hónapok telnek el anélkül, hogy emberek ezrei akár csak egy lépést is tennének a szabadban. Ez a borzasztó. (benedek)

A természetbarátok bekapcsolódtak a Budapesten tartandó Eszperantó Világkongresszus rendezésébe

Nemzetközi turistaszakosztályt terveznek

A Budapesti Vörös Meteor SK. természetbarát eszperantó csoportja vendégül látta Glauco Pompiliót, az Eszperantó Világszövetség kongresszusi titkárát. A baráti

Glauco Pompilio (ülő sorban balról a második) a megbeszélésen

beszélgetésen részt vett az MTSZ, a BTSZ, valamint a Budapesti Eszperantó Bizottság képviselője is.

A résztvevők megállapították, hogy a természetbarát és az eszperantó mozgalomban sok rokonvonal van, mindkettő a népek baráti közeledésén fáradozik, a békeért küzd.

A kongresszusi titkár hangsúlyozta, hogy Magyarországon egy erős eszperantó természetbarát szakosztálynak komoly léte alapja van. Úgy látom — mondotta Glauco Pompilio —, hogy a magyar turistaszervezet erős és gazdag tapasztalatokkal rendelkezik, ezért, ha a turista eszperantó mozgalom kellően megerősödne, az idei magyarországi világkongresszuson, magyar kezdeményezésre megalakulhatna az első nemzetközi turista szakosztály. Ehhez az Eszperantó Világszövetség minden támogatását megadná.

A Budapesti Vörös Meteor SK. Természetbarát Szakosztálya programjába vette az eszperantó nyelvgyakorló túrák szervezését is, melyeken szívesen látja az érdeklődőket. (Felvilágosítás péntek esténként 7—9 óra között a sportkör klubhelyiségében, VI. ker., Lenin krt. 24. sz. I. emelet.)

Megállapodás jött létre abban is, hogy cikkeket jelen- tetnek meg az eszperantó sajtóban.

Tokaji Tibor

MEGMŰVELHETŐ szépség

— JEGYZET IRODALOM ÉS TERMÉSZET VISZONYÁRÓL —

Gyergyai Albert kortárs-írókról szóló esszéiben lapozgatva — amely esszék kellemesen különböznek az olyan tanulmányoktól, amelyek csak elvontan szólnak írókról, könyvekről, melőlözve minden érzelmi és hangulati töltést, ám azoktól is, amelyek csak szépelegnek, de szűkösek gondolatokban — örvendve figyeltünk fel arra: milyen mély kapcsolat fűz mai írókat is a természethez. A műveket, s a művek mögötti társadalmi és életrajzi „háttér”-et érzékletesen elemző Gyergyai-tól megtudhatjuk, milyen ihletet merített egy olyan látszólag csak nagyvárosi író, mint André Gide a szép tájtól, a hegyek és völgyek látványától, a flóra és fauna ismeretétől. Az még érthetőnek tűnik, hogy a Nobel-díjas Du Gard, ez a „ösepikus”, aki az élet és a valóság olyan széles körét fogta át nagy művében, amely fokozott koncentrátságot, „jupiteri” nyugalmat kívánt, a francia Dél sajátos közegében, „a tájjal, a hegyekkel, a virágokkal társalogni” vetette papírra monumentális alkotását, a „Thibault család”-ot. Izgalmasabb azonban, hogy nemcsak Gide, hanem a korunk nyugtalanságát már szélsőségesen kifejező, „inyenc” módon intellektuális Cocteau is miként menekült az estélyek és irodalmi rendezvények, nagyvárosi összejövetelek és eszmecserék után a hegyek, a fák, a virágok közé.

A Gyergyai Albert kiváló könyvében olvasottakat sok magyar példával is szaporíthatnánk. S nemcsak — mondjuk — Áprily Lajoséval, akinek egyik alapvető témája és témája a természettel való kapcsolat, s e kapcsolat állandó gazdagodása, bensőségességének fejlődése.

Olyan mai költők és írók is járják a természetet —, s nemcsak „nyaralnak” —, akik a természetet, annak szépségeit, „titkai”-t nem közvetlenül ábrázolják alkotásaikban. Könnyen bizonyítható lenne, hogy közvetve, áttételesen náluk is majd minden igazi alkotónál megjelenik az elkophatatlan ihlető, a természet. Enélkül bizonyosan szegényebb volna — tényleg csak a példa kedvéért emeljük ki itt őket — Cseres Tibor, vagy Vészi Endre egyénisége és műve.

Mondom, sorolhatnám itt az alkotókat és az alkotásokat — ám nem a felsorolás e szerény jegyzet célja. Hanem, hogy pereljek egyes irodalom-esztéták ama nézetével, miszerint a természet ábrázolása — és szuggesztívója — a múlt század végén, a mi századunk elején véget ért és hogy csak a Rousseau-tól Lev Tolsztojig ívelő irodalmi fejlődésnek volt szüksége a természetre, mint élményre. A szovjet irodalomban legfényesebben a most Nobel-díjjal is jutalmazott Solohov bizonyította be, hogy a természettel közvetlen való kapcsolat a XX. században sem avult el, és — mint már fentebb jeleztük — jellegzetesen urbánus, jellegzetesen intellektuális francia írók is fordultak és fordulnak élményért a természethez. Igaz ugyan, hogy igen jelentős változások jellemzik az íróknak a természethez fűződő viszonyát a múlt századéhoz képest. Azokét is, akiknek alkotásai — hogy úgy mondjuk — „szabad ég alatt” játszódnak. Rousseau számára a nagy kezdőbetűs Természet fel nem tárt csodák tárháza, a titokzatos erők csak felületében megragadható megnyilatkozása. Lev

Tolsztoj természeti képei mély kapcsolatban állnak a Tolsztoj-regények hőseinek lelkiállapotával, a helyzetekkel és lehetőségekkel, amelyekbe kerültek, s a perspektívákkal és amelyek előttük állnak. Lényegében azonban, ha dinamikus is, de illuztratív a tolsztoji természetábrázolás. Solohovnál azonban, a szocialista realizmus mesterénél már szétbonthatatlán egységben jelenik meg a természet szépségének és a természet legyőzésének probléma-köre. És az izgalmas szintézis egyáltalán nem korlátozódik a tartalomra, a mondanivalóra, hanem a tartalom és a forma viszonyára is.

Az antik görög irodalom hősei az istenekkel küzdöttek, a polgári irodalom valóban kiváló és időálló alkotásai meg elidegenedett környezetükkel. A kritikai realizmus legnagyobbjai úgy látták — és láttatták — vonzóan és komornak a természetet, ahogyan hőseiknek módjuk volt ki-kipillantani sorsuk „burká”-ból, az alól, amit éppen Lev Tolsztoj „magunkkal hozott, ránknőtt szemelendő”-nek nevezett. A szocialista realizmus nagy alkotói viszont megmutatták a természetet, mint a testi-lelki felüdülés és egyben a gigászi küzdelem színterét. Azt a — Solohov szavával — „megművelhető szépség”-et, amely kényeret és rőzsát, vigaszt és feladatot adhat az emberek millióinak és milliárdjainak. Ehhez a felismeréshez azonban csak olyan művész juthat el, aki bátor „turista”-ja a még fel nem fedezett ösvényeknek, a „turista” és az „ösvény” kifejezések valódi és átvitt értelmében is...

Antal Gábor

Savanyó Jóska emlékfája
(fotó: Csiki)

SAVANYÓ JÓSKA emlékfája

A Tapolcáról Agártetőre vezető pirosjelzésű turistaúton gyalogolva, mielőtt befordul jelzésünk a szentkúti erdésztelepre, utunktól balra, az erdő szélén száraz tölgyfa kelti fel figyelmünket. Elhagyott, magányos, öreg halott a körülötte levő fiatal, életerős fák között.

A néphit szerint ez alatt a fa alatt fogták el a betyárvilág jól ismert alakját, Savanyó Jóskát. Így tudják ezt az erdésztelep lakói, és a régi betyárnóta is megemlékezik az eseményről.

„Arra alá van egy kerek erdő, Kerületi csöndér harminckettő, Közepibe vagyon egy nagy tölgyfa, Az alatt áll a Savanyó Jóska”.

Ma is úgy emlegetik a Nyugati Bakony és Keszthely környékének egykori környékét, mint a szegényeket pártoló, legigazságosabb embert. Talán ennek volt is alapja, ezért lehettek bírái is elnézőek. Nem halálra, hanem tizenöt évi börtönre ítélték.

Az öreg kiszáradt tölgy —, ha csonkán is —, de hűségesen őrzi emlékét.

(Csiki László)

Az MTSZ 1966. évi országos túranaptára

AZ 1966. ÉVI ORSZÁGOS ÉS TÁJEGYSÉGI

1. Országos részvételi túramozgalmak:

Kék-túra útvonal bejárása I—XII. hó.

100 km a Vörös Hadsereg nyomán I—XII. hó.

Kerékpáros-túra útvonal bejárása III—X. hó.

Dunántúli Nagy-kör vizitúra és táborozás VI—VIII. hó.

Sí jelvénytörő túra XII—II. hó.

2. Egyéb országos rendezvények:

a) Síturázók orsz. tal. I. 15—16.

b) Felszabadulási emléktúra IV. 10. (gyalogos, autós, motoros, kerékpáros) Pilis, Vöröskő.

c) Orsz. hegymászó táborozás V. 7—8. Pilis.

d) Király Albert emléktúra V. 8. (Régi term.-barátok találk.) Kévélynyereg.

e) Rábai vizitúra V. 22—29. Rába.

f) Tavasz hegymászó bemutató V. 29.

g) Barlangkutatók és túrázók találkozója VI. 18—19.

h) Szobiesky emléktúra VI. 17—20. Esztergom Bp. (Duna)

i) XI. Nemz. Duna túra VII. 5—VIII. 26. Duna.

k) Csatlakozó vizitúrák a Nemz. Duna túrához: Rába VII. 15—21

Víznyolcas-túra a Dunán VII. 23—VIII. 2.

Balaton evezőstúra VII. 28—VIII. 5.

Tisza-túra (Csongrád—Szeged) VII. 29—31.

l) Emléktúra az Eszperantó forráshoz VIII. 7. Pilis.

m) Országos Táborozás VIII. 10—24. Balaton.

n) Ifjúsági kerékpáros túrázók találkozó csillagtúrája VIII. 10—24. Balaton.

o) Nemz. Balaton vízi és vitorlás túra VIII. 10—24. Balaton.

p) Széchenyi emléktúra VIII. 27—28. Tiszaszerdahely.

r) Hegymászók emléktúra, és táborozás IX. 25. Pilis.

s) November 7. emléktúra XI. 7. Pilisnyereg.

t) Őszi hegymászó bemutató X. 9.

u) Orsz. hegymászó találk. XI. 19—20. Pilis.

A versenyeken való részvétel és rendezés szabályozása

1. A természetbarát szakosztályok az alábbiak szerint nevezhetnek a versenyekre:

a) Országos versenyeken részt vehet az MTSZ-hez tartozó bármely szakosztály az I. osztályú versenyen. A többi kategóriában a táblázatban feltüntetett tájegységek, illetve területek (megyék, Bp.) szakosztályai nevezhetnek. A rendező szervezetek csak a meghatározott tájegységről (területről) fogadhatják el a nevezéseket.

b) Tájegységek:

Dunántúli versenyeken részt vehetnek az összes kizárólag Dunán-

Időpont	A verseny neve és rendezője	Osztály, tájegység, kategória, létszám, napszak				
		I. o. országos	II. o. tájegységi			III. o. megyei, területi
			Kelet-m.	Közép-m.	D-túlt	
III. 27.	„TANÁCSKÖZTÁRSASÁG” ev. határmenti találkozó Nógrád m-i T. Szövetség Salgótarján, Megyei Tanács	FFA 4×1 FNA 2×1	FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1			FFB 2×1 FFA 1×2 SF 1×3 SL 1×3 Nógrád m.
	„PETŐFI SÁNDOR” ev. Bp-i Petőfi SC. Bp., VIII., Puskin u. 4.			IF 2×1		IF 1×2 IN 1×2 Budapest
IV. 3—4.	„FELSZABADULÁSI” ev. Bp-i T. Szövetség Bp., V., Váci u. 62.	FFA 4×1 FNA 4×1		FFA 3×16 FNA 2×1 IF 3×16		FFA 3×1 SF 1×2 SL 1×2 Budapest
IV. 10.	„JURISICH MIKLÓS” ev. v. Vas m-i T. Szövetség Dr. Kóbor Jenő, Szombathely, Élelmiszeripari Gépgyár	FFA 4×1 FNA 2×1			FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2	
IV. 17.	„KILIÁN GYÖRGY” ev. MAFK Tájékozódási Sz. O. Gombkötő Péter, Bp., V., Vadász u. 26.	FFB 1×16 FFA 3×16 FNA 2×1	FFA 2×16 IF 3×1	FFA 2×16 IF 3×1		
IV. 24.	„VASUTAS KUPA” ntk. „CSIK JUDIT” ev. BMSZ, Szepesi Hajnal, Bp., V., Belgrád rkp. 21.	FFB 1×1 FFA 3×1 FNA 2×1		FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1		FFA 2×1 IF 1×2 SF 1×2 SL 1×2 Budapest
V. 1.	„HONVÉD KUPA” „ZRINYI ILONA” ev. Bp-i Honvéd SE Réthy Sándor szds. Bp., XIII., Dózsa Gy. út 53.			FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1 IN 2×1	FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1 IN 2×1	
V. 8.	„MÁJUS 1” ev. Bp-i Vörös Meteor SK Harák Magda Bp., IX., Erkel u. 4.	FFA 4×1 FNA 3×1	FFA 1×2 IF 1×2	FFA 1×2 IF 1×2		
	„SZAKSZERVEZETI KUPA” Halaú-Bihar m-i T. Szöv. Debrecen, Simonffy u. 1/c.		FFB 1×1 FFA 3×1 FNA 2×1 IF 2×1 IN 2×1			
V. 15.	„DÓZSA KUPA” „BORSOS RÓZSI” ev. Újpesti Dózsa SC. Balla Sándor Bp., III., Hévízi út 5/b.	FFA 4×1		FFA 3×1 FNA 3×1		
	„METEOR KUPA” Pécsi Vörös Meteor SK. Dr. Gundrum Károly Pécs, Kossuth L. út 39.			FFA 3×1 FNA 1×2		IF 1×3 IN 1×3 Baranya
	„BÜKKI KUPA” Miskolc, Városi T. Szöv. Miskolc, Dayka G. u. 9.		FFA 1×2 FNA 1×2			IF 1×2 IN 1×2 B.-A.-Z. m.
V. 22.	„MAZURA KÁROLY” ev. Ózdi Kohász SE Ózd, I. Sportiroda	FFA 3×16 FNA 3×1	FFA 2×1 IF 1×2			
	„BAKONY KUPA” Veszprémi Haladás—P.S.C. Hornák Zoltán Veszprém, Schönherz u. 12.			FFA 3×1 FNA 2×1 IF 2×2 IN 1×2	FFA 3×1 FNA 2×1 IF 2×2 IN 1×2	
V. 29.	„MÁTRA KUPA” Mátra Klub Kiss Ferenc Gyöngyös, Kórház	FFA 2×1	FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2	FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2		
	„KOMLÓ KUPA” Komló Városi T. Szöv. Komló, Lenin tér 1.				FFA 1×2 FNA 1×2	IF 1×2 IN 1×2 Baranya
VI. 5.	„FÖLDES FERENC” ev. ntk. Bp-i Pedagógus SK Bp., VI., Kenyérmező u. 6.	FFB 1×1 FFA 3×1v FNA 3×1v		FFA 3×1v IN 3×1v IF 3×1v	FFA 3×1v IN 3×1v IF 3×1v	SF 3×1v Budapest, Pest m.
	„SZABOLCS KUPA” Szabolcs-Szatmár m-i T. Sz. Nyiregyháza, Beloiannisz tér 16.		FFA 1×2 FNA 1×2			IF 1×3 IN 1×3 SF 1×3 SL 1×3 Szabolcs
VI. 12.	„VASAS KUPA” Vasas Szakszervezet SK. Természetbarát Osztály Bp., VIII., Koltói u. 5—7. sz.	FFA 3×1 FNA 2×1		FFA 2×1 FNA 2×1 IF 1×2 IN 1×2		
	„BÉLKŐ KUPA” Belpátfalvai Építők SC. Természetbarát Osztály Belpátfalva, Cementgyár		FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2	FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2		

MINŐSÍTŐ TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

Időpont	A verseny neve és rendezője	Osztály, tájegység, kategória, létszám, napszak				
		I. o. országos	II. o. tájegységi			III. o. megyei, területi
			Kelet-m.	Közép-m.	D-túli	
VI. 19.	„DOBÓ ISTVÁN” ev. Heves m-i T. Szövetség Miklós István Eger, Kossuth u. 9.	FFA 3×16 FNA 2×1	FFB 2×1 FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1	FFB 2×1 FFA 2×1 FNA 2×1 IF 2×1		
VI. 26.	„MECSEK KUPA” Baranya m-i T. Szövetség Pécs, Megye u. 21.	FFA 2×16			FFA 2×2 FNA 1×2 IF 1×2	
VII. 3.	„SOPRONI KUPA” ntk. Sopron Városi T. Szöv. Horváth Ferenc Sopron, Ógabona tér 8.	FFA 3×1 FNA 3×1		FFA 3×1 FNA 1×2 IF 1×2 IN 1×2	FFA 3×1 FNA 1×2 IF 1×2 IN 1×2	
	„ASZTALOS JÁNOS” ev. Debreceni EAC Török István Debrecen, Lugossy u. 4.		FFA 1×26 FNA 1×2 IF 1×2			
VII. 17.	„ALFÖLDI KUPA” Hajdú-Bihar m-i T. Sz. Debrecen, Simorffy u. 1/c.		FFB 1×16 FFA 3×16 FNA 2×1 IF 1×2 IN 1×2			
VII. 31.	„SZEGED KUPA” Csongrád m-i T. Szöv. Szeged, Pf. 99.		FFA 2×16 FNA 2×1 IF 2×1 IN 2×1	FFA 2×16 FNA 2×1 IF 2×1 IN 2×1	FFA 3×1 FNA 2×1 IF 2×1	
VIII. 7.	„HERMAN OTTÓ” ev. Miskolc Városi T. Szöv. Miskolc, Dayka G. u. 9.	FFA 2×1 FNA 2×1	FFA 1×2 FNA 1×2			IF 1×2 IN 1×2 B.A.Z.m
	„RÓZSA FERENC” ev. Tipográfia TE Halmi Ferenc Bp., VI., Desseffy u. 39.			FFA 1×2 IF 1×2		
VIII. 13.	„HONVÉD KUPA” ntk. Bp-i Honvéd SE Réthy Sándor szds. Bp., XIII., Dózsa Gy. út 53.	FFA 1×1 FNA 1×1				
VIII. 14.	„HONVÉD STAFÉTA” ntk. Bp-i Honvéd SE Réthy Sándor szds. Bp., XIII., Dózsa Gy. út 53.	FFA 3×1v FNA 3×1v				
VIII. 20.	„NEMZETKÖZI BALATON KUPA” MTSZ Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.	Meghívott nemzeti válogatottak FFA 3×1 FNA 3×1				
	„KESZTHELYI KUPA” ntk. „BALATONI KUPA” Veszprém m-i T. Szövetség Czibók István Veszprém, Vörösmarty tér 1.	FFA I. 3×1 FNA I. 3×1 FFB I. 1×16		FFA II. 2×26 FNA II. 1×2 IF II. 1×2		
VIII. 21.	„NEMZETKÖZI STAFÉTA” MTSZ és VTSZ Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.	Nemzeti válogatottak, valamint hazai és külföldi klubcsapatok FFA 3×1v FNA 3×1v FFA I. 3×1v FNA I. 3×1v				
IX. 11.	„ZRÍNYI MIKLÓS” ev. Baranya m-i T. Szövetség Pécs, Megye u. 21.	FFA 3×1v FNA 3×1v			FFA 3×1v FNA 3×1v IF 3×1v	FFA 1×2 FNA 1×2 Baranya Tolna m. Somogy
X. 2.	„BUDAPESTI IFJÚSÁGI KUPA” Bp-i T. Szövetség Bp., V., Váci u. 62.			IF 2×1 IN 2×1		SF 1×2 SL 1×2 Budapest Pest m.
X. 16.	„ÉÖTVÖS LÓRÁND” ev. BEAC Tájékoztatói Sz. Bp. 62. Pf. 389.	FFA 4×16 FNA 4×1	FFA 3×1	FFA 3×1		FFA 1×2 FNA 1×2 IF 1×2 IN 1×2 Heves m., Nógrád m.
X. 30.	„VÖRÖSMARTY KUPA” Vörösmarty SC Kempelen Imre Bp., VIII., Makarenkó u. 11.	FFA 3×1 FNA 3×1		FFA 3×1 FNA 2×1 IF 3×1 IN 2×1	FFA 3×1 FNA 2×1 IF 3×1 IN 2×1	SF 1×2 Budapest
XI. 6.	„NOVEMBER 7.” ev. ntk. Bp-i Spartacus SC Szondy Ferenc Bp., VI., Lenin krt. 104.	FFA 3×1 FNA 2×1		FFA 2×16 IF 3×1	FFA 2×16 IF 3×1	SF 1×2 SL 1×2 Budapest
	„NOVEMBER 7.” ev. Diósgyőri VTK Lendeczky László Miskolc, II., 5. utca 18/2.		FFA 1×26 FNA 1×2			IF 1×2 IN 1×2 B.-A.-Z.
XI. 7.	„NOVEMBER 7. STAFÉTA” ntk. Bp-i Spartacus SC Szondy Ferenc Bp., VI., Lenin krt. 104.	FFA 3×1v FNA 3×1v				
XI. 13.	„JÓSA ANDRÁS” ev. Szabolcs-Szatmár m-i Tsz. Hrenkó József Nyíregyháza, Rákóczi u. 1.		FFA 1×2 FNA 1×2			IF 1×2 IN 1×2 Szabolcs-Sz. m.

túlton elterülő megyék szakosztályai.

Közép-magyarországi versenyeken részt vehetnek Budapest és Pest megye, valamint Fejér és Komárom megye szakosztályai.

Kelet-magyarországi versenyeken részt vehetnek a kizárólag Kelet-Magyarországon elterülő megyék szakosztályai.

c) A területi versenyeken csak a megyei, illetve budapesti szövetségek hatáskörébe tartozó szakosztályok vehetnek részt.

A naptárban szereplő versenyeket a megnevezett tájegységben (a megyei, területi versenyeket a megyében vagy annak közvetlen közelében) kell megrendezni.

2. A versenykiírások a sportnap-tártól eltérő adatokat (a rendező szervezet neve, címe, a verseny osztálya, tájegysége, a csapatok létszáma és összetétele, a napszak stb. tekintetében) nem tartalmazhatnak. Az illetékes területi szövetségek engedélyt adhatnak a kategóriák számának növelésére, kizárólag a megyei csapatok részvétele tekintetében.

3. A sportnap-tárban szereplő versenyeket minősítő versenyként kell megrendezni. Egyéb területi versenyeket csak az esetben tekintik minősítő versenynek az MTSZ, ha a rendező szervezet a Verseny Szab. 2.71. pontjában előírt szabályokat megtartja.

4. Rövidítések:

FFB = felnőtt férfi 36 évtől,

FFA = felnőtt férfi 19–35 év,

FNA = felnőtt női 19–30 év,

IF = ifjúsági férfi 16–18 év,

IN = ifjúsági női 16–18 év,

SF = serdülő fiú 14–15 év,

SL = serdülő lány 14–15 év,

ntk. = nemzetközi verseny,

ev. = emlékverseny,

v = váltóverseny,

é = éjszaka,

* = válog. keret ell. versenye,

a jelzés nélküli nappali verseny.

5. Gondoskodjanak a szakosztályok arról, hogy versenyzőik természetjáró igazolványába az illetékes területi szövetség, a rajtengedélyt bevezesse és rendelkezzenek a kötelező orvosi igazolással is. Az „országos” versenyek kiírásai az MTSZ Híradójában megjelennek, ezekről külön versenykiírást a rendező szervezetek nem küldenek ki. Minden szakosztálynak érdeke, hogy a Híradót több példányban megrendelje. A kiírásokat figyelmesen olvassák el és az írásbeli nevezéseket a megadott határidőig küldjék el a jelzett címekre.

6. 1966. évben az FFA I. osztályú országos kupaversenyekre, csak azok a személyek nevezhetők, illetve indíthatók, akik legalább II. osztályú versenyzői minősítéssel rendelkeznek.

7. Az MTSZ 1967. évtől az alábbi szabályt vezeti be: az országos és tájegységi kupaversenyeken a rendező szervezetek csak azoknak a szakosztályoknak a nevezését fogadják el, amelyek az előző (tehát 1966.) évben a saját területi, megyei szövetségük bajnokságában szerepeltek. Az MTSZ e szakosztályok névjegyzékét még ez év elején a rendező szervezeteknek megküldi.

A DUKONO EXPEDÍCIÓ

egy napja

A két tobelonéz bennszülöttről, Kusami-ról és Momolé-ról csurog a veríték. Órák óta megállás nélkül kaszabolják a nagy bozót-vágó késsel, a parang-gal a liános őserdei növényzetet, hogy utat nyissanak a járhatatlan rengetegben a működő Dukono vulkánra tartó expedíciós csoportunk részére. A mai napra 10 km-t irányoztam elő, de alig tehetünk meg hetet, mikor az egyik tobelonéz férfi megszólal:

— Tuan, habis mata hari — uram, vége a napnak... itt a nagy fa alatt kellene éjszakáznunk...

Negyed hét. A Nap most bukik alá. Gyorsan sötétedik, de a napi előirányzatból lemaradt 3 km-t még szeretném megtenni fákliafény mellett.

— Tuan, rotang következik... sűrű rotangos erdő...

Hát igen! A rotang még nappal is pocsék dolog, nemhogy éjjel. Nusa Barung szigetén már sikerült némi tapasztalatokat szereznünk erről.

Az emberek meggyújtják a bambuszfákliafákat. Ez is már modernizálódott: a 80 cm hosszú, 4—5 cm átmérőjű bambusz csöveket nem kókuszolajjal hanem petróleummal vagy benzinnel töltik meg. A kanóc sem kapokvatta már, hanem szétromgyolódott batik szarongdarab. Csomó nagy falevelet gyűjtünk össze, ez lesz a fekhelyünk. Elhelyezkedünk a fa lábai közt.

Hangulatos trópusi éjszaka. A 40—50 m-es faóriások között né-

hány tenyérnyi nagyságban a csilagos ég látszik. A levegőt kísérte-ties suhogások mozgatják meg: méter-es szárnymeretű fekete madarak, mint valami golyák, varjúk szállodnak a fák közt.

— Burung tahun — jegyzi meg az egyik vezető (indonézül: enggan).

A levegőből szinte csepeg a nedvesség, a relatív páratartalom 100%. A hőfok: 26°.

Ezernyi tücsök szólal meg. A fák ágai között ismeretlen madarak fülsértő káromgásai hallatszanak. A felettünk levő égi ablak néha megvillan: a távolban vihar dühöng. Csak ide ne érjen!

— Ada disini ular-ular? — kér-dem. (Van-e itt kígyó?)

— Banjak, tuan, banjak (sok, uram, sok) — ez a válasz.

Jó vigasztalás éjszakára.

Korom sötétség vesz körül. A két égő fáklia fénye mögött az ismeretlen őserdei világ, az „orang hutanok”, az „erdei emberek” házája...

Szerettem volna az erdei embereket is felkeresni valahol Halma-hera vagy Morotai szigetén.

— Tuan, nem is emberek azok, állatok. Úgy élnek, mint a majmok. Gyűjtögetnek gyümölcsöt, csapdák-állatokat fognak. Teljesen meztelenül járnak... — mesélik a parti lakók.

A fákliafák kiadták lelküket. Elszenderedek. Félálomból arra riadok, hogy a lábszáram mellett valami rideg test lassan kúszik.

— Kígyó! — döbbenek rá. E csúszómászók előszeretettel tanyáznak az öreg, nagy fák gyökerei, törzsei közt. Ez a szerencsétlen most tér haza zsákmányszerző útjáról és váratlan vendégeket talál otthonában.

Óvatosan felhúztam lábamat és bakancsammal lecsaptam a földre, ahol az állatot sejtettem.

Buta, nagyon buta tett volt. Ha kis mérgekígyó mászott mellém, s történetesen bakancsom sarka nem a fejét találná el (s mi a biztosíték

Teli torokkal ontja a hamut és a gázokat a Dukono

arra, hogy a sötétben éppen fején találok?), egyből belém harap. S akkor számomra vége van — ahogy az indonézek mondják: habis — a Dukono expedíciónak.

Mint annyiszor már Indonéziában, most is szerencsém volt. Gyorsan visszakaptam a lábamat. A kígyó tovakúszott a vastag avarban...

Még 4—5 ilyen riadalom volt az éjjel. Nem mindig kígyók, néha nagy gyíkok másztak közénk.

Öt órakor kiadtam a jelszót: dja-lan! brankat (indulás). Mustafa bokája bedagadt, nagyon fájlalja. Nem tud tovább jönni velünk, vízszatár az ösvényen a faluba. Az expedíció indonéz vezetőjéül J. Kusame-t, a rukoi falufőnököt bízta meg. Átadta revolverét...

Fákliafény mellett indulunk el. Rövidesen megvirrad. Az előrehala-

dás meglassul, mert az ösvényt rotanghajtások fonják át. Az egyik meztelűbas vezető feljajdul, egy karvastagságú öreg rotangágra lépett, ez tele van 3—4 cm-es tövissekkel. Olyan az öreg rotangág, mint egy óriáskígyó sündisznóbőrbe bújtatva. Nagyon csodáltam ezeket a meztelűbas embereket: a talpbőrük erősebb, mint a mi cipőtálpunk, a legvadabb terepen, éles sziklákon úgy járnak, mint a sima parkettpadlón. De úgy látszik, a rotang tuskéket az ő lábuk sem kedveli.

A legrondább dolog a rotangosban a tuskés pálmalevél. Fiatal szárai össze-vissza hálózák az erdőt, alig veszi észre az ember, csak akkor, amikor a testbe mar. Pontosan olyanok a tuskéi, mint a kis horgász horgok. Alig lehet megszabadulni tőlük.

Kezemen, arcomon hosszú karc-lások keletkeznek. Sebaj, ez begyógyul! Nagyobb baj az, hogy az ingemen is néhány szakadás támad. Az utolsó egyetlen használható ingemen...

Kusami vágja elől a bozótot, mögötte Momole „bővítí” az ösvényt.

Kusami hirtelen megtoppán. Előtte 4—5 méterre az óriás kígyó támadásra emelkedve keresztezi az ösvényt. Jó 20 cm-es lapos feje van. Zöldessárga foltos teste szinte megmerevedett...

Pillanatnyilag tanácstalan vagyok. Most mi légyen? Húzódjunk vissza, csináljunk zajt és az által tovább csúszik?

Kusamival együtt lassan hátrá-

A tobelonéz fiúk felaprítják a zsákmányt

lunk vissza. A kígyó mozdulatlanul figyel. Momole hátra adja nagy kését. Az utolsó ember 15—20 m-t visszamegy, kivág egy 3 méteres karót. Gyorsan előradjuk Kusaminak.

A kígyó most sem mozdul. Fejét kb. 1 m magasba tartva mereven bámul ránk. Ostoba állat. Nem sejtí, hogy a kígyóülésben gyakorlott tobelonéz férfi a végzetét jelenti.

Suhint a husáng, csattan a fényképezőgépem! Ezt a ritka pillanatot meg kellett örökítenem.

De a kígyónak meg sem kottyant a hatalmas fejbekölintés. Támadni próbál. Bukfencezünk vissza az ősenyén. Kusami újból és újból lesújt. Eszeveszetten csápkod a kígyó, de a rotangszárak közt elakad.

Most előgrik Momole. Suhint az éles paraggal és a kígyó feje elválna a testtől, amely még perceként gabalyog össze-vissza. De már nem veszélyes...

— Totasuna — mondja tobelonéz nyelven a kígyó nevét Momole. Ternatei nyelven: lugu-lugu.

Fényképezés céljából kiemelik a bozótból a még mindig rángatózó testet. Kb. 3½ m hosszú, 8—10 cm átmérőjű. Szegény állat!

Rengeteg a vaddisznó is, az erdő alja sok helyen össze van túrva. Viszont ami feltűnő, nincs majom. De van rotang, átkozott rotang-tüske!

Vízmosásokat keresztvezünk. A szakadékok mélyén előbukkan a kemény, fekete andezit láva. A folyóvízi erózió nehezen birkózik vele, pedig a csiszoló anyag, a vulkáni homok és lapilli is igen kemény. Szomjunkat kis lávamedencékben visszamaradt esővízzel próbáljuk enyhíteni.

A délelőtti pihenőben az emberek elfogyasztották az utolsó főtt banánt is, most már semmi ennivalónk sincs, pedig a kráter megmászása és a visszatérés legalább 24 órát jelent. A keleti embernél pedig az étkezés, az evés az élet legfőbb kérdése. Odahaza elhúzódó értekezletek stb. miatt gyakran kihagyunk egy-egy ebédet, minden zokszó nélkül. Indonéziában ilyen nem lehetne csinálni. Embereim beszélőárgya is egyre inkább a „makan”: mit eszünk délben, mit eszünk este. Különböző gyümölcsök ugyan vannak az erdőben mindenfelé, de hát az nem elégíti ki őket.

S ekkor a gondviseles megoldotta e problémát.

Kusami a vezető, ismét megtorpant, de most nem kígyó miatt. Az erdőt lassan felváltó alang-alangban valamit észrevett.

— Rusa, — súgja nekem. (Szarvas.)

Jellegzetes kézmozdulattal int „Bobby”-nak, puskás rendőrünknek, hogy jöjjön előre.

A szarvas minket figyel, nem mozdul. Fiatal állat. Nem látott még embert, nem

tudja, hogy az milyen messzeható gyilkoló eszközzel rendelkezik.

Bobby céloz, dörrenés, és a szerencsétlen állat élettelenül zuhan le a szakadékba. Az expedíció tagjai ölelgetik Bobby-t, megmentette őket az éhhaláltól.

Megörökítem Bobby-t is a vadászszakmányaival, majd az állatot felteszkoljuk egy faágra, ahol más állat nem fér hozzá, s folytatjuk utunkat. Most nincs időnk pecsenyét sütni, az első dolog a feladat teljesítése, a vulkáni kráter elérése.

Fejünk felett kékes-fekete „felhők” gomolyognak, a vulkán tovaszálló lehelete. A szél tegnap óta megfordult, akkor K felé vitte a kráter gőzeit-gázait, most pedig Ny felé, amerről mi próbáljuk megközelíteni.

Az ég felettünk egyre sötétebb lesz, egyszerre csak csörögni kezdenek a levelek. Apró, szürkés-fekete porszemek hullanak az égből. Vulkáni hamu és homok. A hatalmas erővel feltörő gázok és gőzök sok apró lávarészecskét ragadnak a magasba többszáz méterre, majd azok energiájukat veszítve a kráter környékén, de nagy exploziók alkalmával többszáz km távolságra eljutva, lehullanak a földre.

A fák és bokrok, az alang-alang leveleit 2—3 mm vastagon belepíti a vulkáni áldás. Lávadarabok lapos felületéről összegyűjtők egy kis zacskóra valót laboratóriumi vizsgálatra.

Testünkről csurog az izzadság, a magasból pedig hull ránk a szürke por. H₂O + szürke por = fekete színű, izzadságfolyásokkal tarkított bevonat a testen, a ruhán. A rotang véresre marta bőrünket, az izzadsággal vegyített vér most a fekete masszával keveredik. Szempillámon izzadságcsseppek ülnek, ezek szerencsésen felfogják, magukba olvasztják a szemnek tartó port.

Forró lávamezőkön kelünk át.

Momole és Kusami, a kígyóölő. Tobelonéz bennszülött vezetők

Most már a bennszülöttek is kapkodják lábukat. Az éles lávadarabok már a harmadik túrabakancsot aprítják...

Délután két óra, amikor elérjük a friss salakkúp peremét. A 200 m átmérőjű üstben kékes-sárga forró gáz kavargó. Egy-egy lüktetésénél 200—300 m magasra csap fel a sötét gáztömeg. Lenyűgöző látvány! — Annyira megbabonáz a természet vad játéka, hogy megfeledkezem az éhségről, a kínzó szomjúságról.

Micsoda erők viaskodnak itt a mélyben! A lávafolyás most szünetel, de a kirobbanó gáztömegek sok szilárd anyagot röpítenek a légbe. A kőzet remeg alattunk, furcsán morajlik, szinte várja az ember: melyik pillanatban robban szét az egész kúp...

Az elmékedésből Kusami riaszt fel:

— Tuan, tidak ada makan, kita lapar... (uram, éhesek vagyunk, nincs ennivalónk...)

Előttünk a Pokol-konyhája, de Lucifer főztjéből nem lakhat jól az ember. Indulhatunk vissza...

DR. BALÁZS DÉNES

Őserdőkön, vadregényes patak völgyeken át a Dukono vulkánra (A szerző févtételei)

Háttérben a Nagy Gete és a Hegyeskő

LEGMOSTOHÁBB HEGYSÉGÜNK:

A GERECSÉ

Azt hiszem, nem én vagyok az egyedüli a kéktűrások népes táborában, aki aggodalommal gondolt a Gerecsé 63 km-ére és több, mint 2000 m-es szintkülönbségére, s csak a túrázás vége felé fanyalodott végigjárására. A húzódozás indokolt: ez a hegység az egyetlen, amelyről a felszabadulás óta semmiféle turistatérkép nem jelent meg, útikalauza többé-kevésbé elavult, turistaházai a háborúban elpusztultak, s ma területén egyetlen TKV ház sem működik. Nem borítja összefüggő erdőség, s a Dunántúl két legnagyobb iparvidéke, a dorog—tokodi és tatabányai, lépésről lépésre szorítja vissza a természetet, s változtatja bányavidekké lassan a hegység belsejét is.

De akár északról, akár délről vágunk neki a hegységnek, rögtön kiderül, mennyire méltatlan ez a mellőzés. Szárról túlnyomórészt enyhe emelkedésű, kellemes, jól jelzett erdei úton jutunk fel a Somlyóvár alá, csak az utolsó szakasz bozótos, illetve kopár hegytető. Kisméretpuszta környékén jól művelt szántók közt visz az út, de a jelzések hiányosságát, — hegyvidékeken egyedülálló látvány, — a halastavak egybefüggő láncolata feledtet.

A Somlyóvár köves, szélfújta csúcsáról az ország egyik legszebb teljes kör-

A Nagy Gete alján. Előttünk az Öregkő

kilátása tárul elénk. Az az érzésünk, hogy nem 448 m-en, hanem ennél jóval magasabban vagyunk, oly nagyszerű részletességgel láthatók a széttöredezett Gerecsé medencéiben fekvő községek, gazdaságok, s a Vértes, a Budai hegység és a Pilis közeli hegyei.

A közeli útelágazásnál szokatlan, egyéni szint képviselő alumínium jelzések tűnnek fel, melyek a másik oldalról, a tatabánya—tokodi műúttól vezetnek fel a tatabányai Bányász kulcsosházáig. Egy fán kis tábla jelzi: nyitva van a ház, s valóban ott találjuk a népszerű Dönci bácsit, akinek lankadatlan fáradozását, szenvedélyes természet szeretetét és kezemunkáját dicséri az egész jól

felszerelt kis ház. Ez az egyesületi kulcsosház a hegység egyetlen üzemben levő turistaháza, mert gondnoka minden szombatvasárnap ott van, így bejelentés nélkül is lehet szállást kapni télen 11, nyáron 30 személy részére (részben sátrakban) éjszakánként 5 Ft-ért. (Hétköznapra is lehetséges előrefoglalás a Tatabányai Bányász Sportklub, Tatabánya, Ságvári E. u. 8. címen.) Egyedül a vízellátás a probléma: ivóvizet csak a félóránira levő forrásból lehet szerezni.

A Nagy Getét Dorog felől érdemes megmászni.

A somlyóvári turistaház

Csúcsáról nagyszerű kilátás nyílik a Gerecsére, Tokodra és Tátrára, s magas vízállás esetén a szélső házakat nyaldosó és a szigeteket elborító tengernyi Dunára. Igen meredek, köves lejtőn ereszkedünk le a kis fenyőkkel újonnan betelepített Öregkőhöz és a völgybe, hogy balra egy kis kiterőt téve, ismét felkapaszkodjunk a Tokod felett kiugró Hegyeskőre. Jobbról a Nagy Gete komorlik, s a fehér mészkősziklát ki villantó Öregkő, közvetlenül lábunk alatt a rohamosan terjeszkedő, modern lakóteleppel összekapcsolt Tokod és Tát. Távlabbról az esztergomi Bazilika és a Pilis, szemben a Duna tulsó partján a települések egész sora, a párkányi új ipartelep hatalmas szürke kéményével. Tekintetünk messze kalandozik a Garam völgyében, s a látóhatárt lezáró Selmeci hegység felé.

A tokodi csárda csak nevében él, pedig újra való megnyitása esetén biztosan jelentős forgalma volna a kis település központjában, a forgalmas útkereszteződésnél. Gondozott szőlők, gyümölcsösök, borpincék között megyünk tovább. Ez a táj már a *neszmélyi* borvidékhez tartozik.

A mogyorósbányai *Kőhegyről* a kilátás nem olyan teljes, mint a Hegyeskőről, de É—ÉNy felé talán még szebb.

E két túraszakasz Budapestről egy-egy nap alatt kényelmesen bejárható. A hegység belsejében viszont csak a községekben és erdészházakban lehet korlátozott számú szállást szerezni. Nem kaphatnának a természetjárók egy szobát átmenő szállásul a volt hercegprimási, ma gerecei gyermeküdülőben?

Arday Lajos

Munkában a fiúk. Így készül el...

... a „mi turistaházunk”

A KISZ ÉS A TERMELŐSZÖVETKEZET SEGÍTSÉGÉVEL

ELŐADÁSOK JÖVEDELMÉBŐL ÉS TÁRSADALMI ÖSSZEFOGÁSSAL ÉPÜLT AZ ISKOLA NYÁRI TÁBORA

Még a múlt év novemberében történt, hogy a „II. Rákóczi Ferenc” Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola egyik vasárnap — fővárosi művészek felléptével — matiné-műsort rendezett az Uránia Filmszínházban. A tiszta bevételt — hétezer forintot — az iskola nyári táborának fejlesztésére fordítják.

Vajon hol és miképpen létesítette a tábort az iskola? Milyen anyagi lehetőségek álltak rendelkezésre? Hogyan közelítették és oldották meg a felmerülő problémákat? S milyen további terveik lehetnek?

Ezek a kérdések foglalkoztattak bennünket, s a választ *Bársony Jenőtől*, az iskola igazgatójától kaptuk meg:

— A tábor létesítésének gondolata évekkel ezelőtt, még 1960-ban született meg — mondotta Bársony igazgató. — Ebben az évben ugyanis Szigetszentmártonban, a Duna partján rendeztük meg a nyári KISZ-táborozást. A fiatalokat megfogta az alföldi napkelte és napnyugták valóban elbűvölő szépsége, vonzotta őket a víztelep létesítésének lehetősége, s a közeli kirándulohelyek történelmi, irodalmi, építészeti érdekessége. Egyszerűen: nagyon megszerették Szigetszentmárton. Pedagógusaink is minden szempontból alkalmas táborhelynek találták a szigetszentmártoni Dunapartot. Így merült fel az a gondolat, hogy iskolánknak állandó tábort kellene létesítenie ezen a környéken. Csakhamar sor kerülhetett a terv realizálására is:

Az akkor még fiatal szigetszentmártoni termelőszövetkezethez for-

dultunk azzal a javaslattal, hogy adjanak nekünk állandó táborhely létesítésére alkalmas területet, s mi — ezzel szemben — vállaljuk, hogy a tavaszi és őszi idényben munkával kisegítjük a szövetkezetet. Megegyeztünk. A tsz készségesen adott a Duna-parton egy 550 négyszög-ölnyi, addig legelőként használt földdarabot. Az iskolában építési bizottságot hoztunk létre: szülőkből, pedagógusokból és a KISZ-szervezet képviselőiből. A tanulók körében pályázatot hirdettünk a táborépítési tervére, hogy méginkább felkeltsük érdeklődésüket. Az „igazi” terveket azután egyik tanárnőnk édesapja: Tóth László nyugalmazott építészmérnök készítette el, társadalmi munkában. Az építési költségeket pedig úgy teremtettük elő, hogy azóta az iskola évi két nagy rendezvényének, a novemberi műsornak és a farsangi iskolabálnak a bevételét erre a célra fordítjuk.

Az építőmunkát — egyes vállalatok szakembereinek társadalmi munkában adott segítségével — a tanulók és szülők — ugyancsak társadalmi munkában — végzik. Az utóbbi évben már a VII. kerületi tanács is nyújtott anyagi támogatást az építés befejező szakaszához.

Mindenekelőtt bekerítettük a telket, elkészült a kút és a W. C., majd hozzáfogtunk az épület alapozásához. Az alapozás munkálatait teljes egészében elvégeztük, és befejeztük az épület nyolcvan négyzetméter alapterületű egyik szárnyának megépítését is. Így ötven fős csoportok részére egész nyáron

át táborozási-nyaralási lehetőséget tudunk biztosítani.

1960 óta minden nyáron Szigetszentmártonban van az iskola nyári tábora, s ezalatt is folyik az építkezés. Egyébként is idejárnak a tanulók társadalmi munkára. 1964-ben már saját területünkön táborozhattunk, annyira előre haladt az építkezés. 1965-ben pedig — a tábor fő épületrészének elkészültével — megtörtént az ünnepélyes felavatás. Ezen a nyáron már iskolánk kizsesein kívül, egy másik középiskola KISZ-szervezete és a Rottenbiller utcai általános iskola úttörői is itt táborozhattak. Megindult a vízi élet is, egy nagy őrsi kenu és — a Kilián-mozgalomtól kölcsönzött — kajakok segítségével. A honvédségtől kaptunk egy nagy ladikot, a MÁV-tól pedig csónakmotort. Ez a motorozást is lehetővé teszi majd.

Időközben a község is kiépült. Szép kultúrházat és új labdarugópályát létesítettek, ami — a táborozás mellett — a szórakozást s a sportot is biztosítja.

A tábor programjába a rendszeres túrázás is beletartozik: kirándulás Ráckevére, Dömsödre, csónakkal, hajóval vagy gyalog. Túratervünket a jövőben mindinkább szélesíteni és gazdagítani fogjuk, mert a természetjárásnak — mind a fizikai, mind pedig a szellemi fejlődés szempontjából — mindig pozitív eredményeit tapasztaljuk. Most tovább építjük L-alakúra tervezett tábort épületünket, — fejezte be nyilatkozatát Bársony Jenő igazgató.

P. J.

Megszűnt a kőfejtés az Ördöglyuk mellett

A Pest megyei Építőanyagipari Vállalat értesítette a Magyar Természetbarát Szövetséget, hogy a solymári Ördöglyuk-barlang melletti mészkőbánya üzemeltetését leállították.

Egyidejűleg felhívták a figyelmet arra, hogy tudomásuk szerint ott illetéktelenek bányászást folytatnak. Javasolták, hogy gyakori ellenőrzéssel akadá-

lyozzák ezt meg. Felkérjük ezért az arra túrázó sporttársakat, hogy a bányát kísérik figyelemmel, s amennyiben bányászást tapasztalnak, jelentsék sürgősen a Magyar Természetbarát Szövetségnek.

Tájékoztatásul közöljük, hogy a szomszédos másik bányában a termelés tovább folyik.

P. M.

A Neretva-kanyon

KÉSŐ ESTE szálltunk fel a gyorsvonatra a belgrádi pályaudvaron. Nem lelkesedtem túlságosan az éjszakai utazásért, de időnk jobb kihasználása miatt ez látszott a legésszerűbb megoldásnak.

Belgrád—Szarajevó—Mostár—Dubrovnik—Kotor—Titograd és vissza Belgrád. Jugoszláviának, ennek a szőnyörű országnak olyan részébe megyünk, ahol már a Kelet illata — zamata érződik.

SZARAJEVO a kétarcú város. Hűvös köd marja a torkunkat, amikor reggel hétkor kiszállunk a szarajevói gyorsvonatból. A hegyek közé ágyazott várost ilyenkor olyan vastag köd borítja, amely a híres londoni köddel is felveszi a versenyt. A pályaudvar épülete hatalmas, új létesítmény. Múltán érdemi ki elismerését minden odavetődött turistának.

ELSZÁLLÁSOLÁS után — első utunk arra a helyre vezetett, ahol a történelem egyik sorsdöntő eseménye — a szarajevói merénylet megtörtént. A jugoszlávok múzeumot létesítettek abban a házban, amelynek sarkán az esemény lejátszódott. Fényképek és különböző dokumentumok il-

évenként egyszer vehetnek részt a szertartáson.

A RÉGI VÁROSRESZ

a „Bascarsija” üzleti negyedében már Kelet érződik. Az egymáshoz szorított bódékban a legváltozatosabb cikkek, illatos török feketekávé, keleti édességeket, birkagyapjából kötött, színes szobapapucsot, gyönyörűen cizellált ezüst és vörösréz tálakat, szelencéket stb. A múltat idéző műemlékek között sétálunk tovább. A muzulmán kereskedők házai egymás mellett sorakoznak. A házvásárlásnál nem az volt a döntő szempont, hogy milyen az épület, hanem az, hogy kik a szomszédok. A házak kertjei össze voltak kötve. Minden kertnek megvolt a maga szilvafája, melynek árnyékában a gazda és vendégei az uzsonnacsemegét — fűgét, mandulát — és a hagyomá-

mes. Most persze üres a tábor.

Utunk a Boszna forráshoz vezetett. A folyó, a hegyek lábánál, szép park közepén fakad. Amerre csak nézünk, mindenhol bugyog, csörgedezik a víz —, hogy aztán a sok kis ér összefolyva csillogó tavacskákat alkosson, amelyben pisztrángok szájai nyúzsognak. Itt egy pisztrángóvoda, amott már a nagyobbak ficáncolnak a kristálytisza csermelyben. És a víz folyik tovább, egyre szélesedve, vastagodva. Lassan elkanyarodunk a folyóvá serdült Bosznától, hogy a Neretva völgyében folytassuk utunkat Mostár felé.

A NERETVA-KANYON.

Sziklás mederben kanyarog a „smaragd-folyó” a hegyvonulat alján. Opálos kvarctömbök meredeznek, amott aranyosan sárgálik valamilyen vasvegyület, s mindenfelé száz színváltozatban tündöklő a homokkő. A lealkonyuló természet okkersárga-rozsda színeivel kapaszkodik az egyre kopárabb sziklafalakba. Újból kitárul a völgykatlan, s a kép minden képzelet felülmúl. A karéjos sziklatömbön épült Pocitelj olyan, mintha díszlet lenne. A hatalmas erődítményt a hegytetőn Corvin Mátyás építette 1466-ban. Alatta török település, mecsettel, minarettel, ciprusokkal és szőlőlugasokkal. S, hogy teljes legyen a hangulat, valamilyik házból kellemes férfihang küld felénk egzotikus keleti dallamokat.

SZÉP KIS BOLTÍVES

étteremben, vajban sült pisztrángot fogyasztottunk

A BOSZNA ÉS A NERETVA VÖLGYÉBEN

lusztrálják a történet minden mozzanatát. Gavriilo Prinčip lábnyma ma is látható az utca kövezetében, pontosan azon a helyen, ahol Ferenc Ferdinándot lelőtte.

Elindultunk a város forgalmas, nyüzsgő emberáradatában. Tízemeletes, sőt ennél is magasabb modern lakóházak, szállodák, áruházak láthatók. Kupolák és karsú minaretek tarkítják a városképet. A parkokban, utcákon régi török síremlékekkel találkozunk. Fehér mészkő oszlop, tetején kőből faragott turbán jelzi a férfiak síremlékét. A török architektúra szép emléke az Ali Pasa Mosche. A templom belseje egyetlen nagy csarnokból áll, falait vastagon szőnyeg borítja. Külön hely van a nők számára elkerítve, akik muzulmán szokás szerint.

nyos szilvapalinkát elfogyasztották. Az ismerős, aki betért az utca elején az első házba, végigsétált a kerteken, megpihent egy-egy vendégszerető, kereskedő szilvafája alatt és csak az utca végén jött ki újból a házakból.

A város peremén, szép környezetben, jól felszerelt kempingre lettem figyel-

Pocitelj látképe

Szaraievo régi épületei

és aranyárga mosztári bort ittunk rá, annál is inkább, mivel az a közmondás járja, hogy: „a halra nem szabad vizet inni, mert akkor azt hiszi, hogy a kutya ette meg!”

Autóink tovább visz a sziklába vájt országúton. Alattunk mélyen hőmpölyög a zöld színű Neretva. Az út szélén, a hegyek tövében nyársra húzva sütik a bárányt. Illata felszáll az

ormok tetejéig. Vizesés hajtja a lassan forgó nyársat, s aki szereti az ilyen fajta pecsenyét, helyben fogyaszthat belőle.

Egyre jobban ránkborulnak a hegyek. Van amelyik 2230 méteres magasan, meredeken nyúlik a felhők fölé. Szűk mederben, vadul zúg a folyó, amely elkísér bennünket egészen Mostárig.

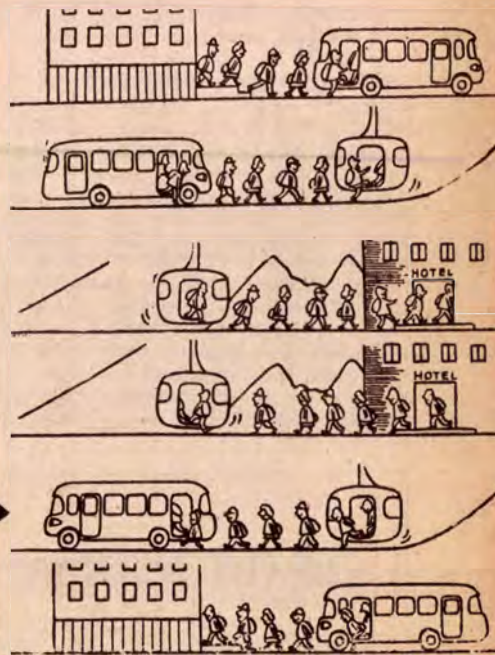
M. G.

BUSZTÚRA, TAPASZTALATOKKAL, TAPASZTALATOKKAL

A Mechanikai Művek szakosztálya első kilencnapos külföldi autóbustúráját rendezte meg nemrég. Kilenc nap alatt 2800 kilométert tettünk meg harmincnyolc Zákopánéig, illetve Krakkóig. A csehszlovák és lengyel turistaszövetséggel már sok hónappal az indulás előtt rögzítettük a zsúfolt — néha napi 14 óras — programot, amit le is bonyolítottunk. És ebből adódik néhány tanulság, amit közrebocsátunk.

Első tanulság: az előre kidolgozott programon — ha az érdeklődés úgy alakul — bátran lehet és kell változtatni. Másik: a buszon töltött idővel kell a legjobban gazdálkodni. Használjuk fel a kora reggeli és a kora esti órákat a továbbhaladásra. Nagyobb távolságoknál a buszon is lehet étkezni, vagy tankolás közben. Így a napszakban több szabad időt nyerünk. Harmadik tanulság: okvetlenül biztosítani kell a közös program mellett egyéni szabad időt is. Nem kétséges, hogy a hazai természetjárás mellett egy-két külföldi túra vonzóbbá teszi kezdők körében a természetjárást.

Racsó István

Igy szervezik egyesek a busztúrákat. Sokat nem látnak, de a jelentésbe beérhatják: több ezer kilométer túrát tettünk (rajz: Rohác, Pozsony)

Budapesten ülésezett a TID Nemzetközi Szervező Bizottsága

Az MTSZ meghívására a TID Nemzetközi Szervező Bizottsága december 11—12-én Budapesten tartotta az 1966. évi XI. TID-et előkészítő konferenciát.

A kétnapos tanácskozáson Ausztria, Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, az NSZK és Magyarország képviselői vettek részt.

A baráti légkörben, lefolyt tárgyalások eredménnyel zárultak.

Megegyezés született az 1966. évi túra programjáról, mely július 5-én reggel startol az NSZK-beli Regensburgból, majd Ausztrián és Csehszlovákián át, két útvonalon, a Mosoni-Dunán 20-án Rajkánál, illetve a Nagydunán 24-én reggel Esztergomnál lépik át a magyar határt. Budapesten július 23—25-én táboraznak a túrázók, majd augusztus 1-én Mohácsnál lépik át Jugoszlávia határát. A csatlakozó túrák száma is emelkedett. Csehszlovákiában a Garam, Ausztria—Magyarország területén a Rába, hazánkban a dunai 8-as és a Balaton túrák, magyar—jugoszláv rendezésben a Tisza, illetve Jugoszláviában a Tara-Drina és az Una-Neretva vadvízi túrák kerülnek levezetésre. A túra 26-án 1884 km megtétele

után a bulgáriai Rusze-ban ér célba. A delegátusok megítélése szerint az elkövetkező TID-en 1000—1200 fő résztvevővel számolnak.

Magyar javaslat alapján a TID alapszabályának kiegészítésére is sor került.

A delegátusok autóbuszkirándulás keretében megtekintették Esztergom, Visegrád és Szentendre nevezetességeit, valamint a Dunakanyar új campingjeit.

Bokody József

A TÉLI MOTORO- ZÁSRÓL

Nem kevés a számuk azoknak, akiknek hivatása, vagy az alkalmatlan közlekedési menetrend teszi szükségessé a rendszeres motorozást. Bizonyára sokan lesznek, még a motorosok között is, akik úgy vélik, hogy egy oldalkocsis fogattal könnyű megbirkózni a tél okozta akadályokkal. Nos, ezeknek csak részben van igazuk. Az oldalkocsisal súlyosbított nehéz motor egy-kettőre „elássa” magát, ahol egy Danuvia, ügyes vezetővel elmegy. Persze, ha kell — és ez legtöbbszörre elkerülhetetlen — a motoros segítségül hívja a lábát és egy-egy erőteljes „lépéssel” támogatja a hóban motorkepekárját. A hátsókerék ta-

padása végett egy pillanatra sem szabad terheletlenül hagyni a nyeret, tehát ülve kell „fűszlizni”, azaz a lábbal segíteni.

A gáz-markolattal bánjunk bársúlyos kézzel, mert a havon még a leggyengébb motorral is túlpörgethető a hátsókerék. Ez nemcsak azért hátrányos, mert ilyenkor könnyen „kitör” oldalirányba, hanem főleg azért, mert — a hó sűrűségétől függően — pillanatok alatt beássa magát a kerék és leül a motor.

Ha ennek veszélyét érezzük, le a nyeregről és kevés gázt adva, toljuk a járművet.

Lehetőleg olyan sebességi fokozatba kapcsoljunk, amelyben kevésbé hajlamos a motor a meghajtott kerék kipörgetésére. Ha oldalirányba csúszik ki a hátsókerék, akkor a csúszás irányába kormányozzunk. (Lágy mozdulattal!) A sebességváltó visszakapcsolásával biztonságosan lehet a jármű iramát lassítani, ez a művelet nem káros a sebességváltóra. Persze nem tanácsos a negyedikből azonnal az elsőre kapcsolni, mert a kerék fordulatszámja közötti gyors változás a gumiköpeny csúszását okozhatja.

A vastag, lágy hó úgy viselkedik a benne elcsúszó kerékekkel, mint a mély homok, amelyről gyakorlatból tudjuk, hogy a mellőskereket, illetve a kormányt szereti kivenni a motoros kezéből. Amennyiben jó állapotú út lapul a

hótakaró alatt, akkor bátrabban adhatjuk a gázt. Rövid utazás után rájön az ilyen fajta közlekedés veszélytelenségére, de lehetőleg húzódjék a motoros az úttest képzeletbeli felezővonalára felé, ha mégis „kitörne” a motor, legyen hely a korrigálásra. Különösen ügyeljünk, ha szembe jön vagy mögöttünk közeledik valamiféle jármű, mert balszerencés esetben nem az autóbusz, vagy a teherautó húzza a rövidebbet, hanem a motoros.

Némi gyakorlat után olyan magasokra tudjuk emelni a motorozás „művészetét” a hóban, mint a cross-versenyzők, akik ehhez hasonló helyzetben „beleállnak” a lábtartóba és a magasba került felsőtűstükkel tartják egyensúlyban a már szinte lefelefordított motort.

Öreg Motoros

MOTOROS TÚRATERVEKET — KEMPING-KEDVEZMÉNYEKET!

Motoros hírek

Élénk vita alakult ki a budapesti Helyiipari Sportklub természetjáróinak évvégi taggyűlésén. Ez a szakosztály, mely három éve még csak negyven versenyzőből és versenybíróból állt, ma már száznál több tagot számlál. Vannak gyalogosaik, hegymászóik, vízituristáik és legújabbban *motorosaik* is.

Új városmajori otthonukban Szabó Nándor szakosztályvezetői beszámolója után többen felvetették, hogy a természetjárók kapjanak kedvezményeket a kempingekben is — csehszlovák mintára. A motorosok alkatrészproblémákra hívták fel a figyelmet és a „Turistától” több motoros túratervet kértek.

KLUBBESTET rendez a budapesti motoros természetbarátok — és minden érdeklődő — számára a BTSZ motoros bizottsága január 12-én, szerdán délután hat órakor, a Váci utca 62 földszinti nagy előadótermében (a büfé mellett). A klubest elején dr. Nyíri László orvos tart előadást: *Hogyan előzhető meg túra közben a balesetek címmel.*

A **NYOLCADIK** budapesti motoros szakcsoport év végén alakult meg a XX. kerületi Természetbarát Szövetség mellett.

AUTOS-MOTOROS túracsoport alakult a Nagykőrösi Elektromos Sportkörben. Zsigri László vezető és Dékány Endre titkár nem-

csak a saját sportkörük számára, hanem a Pest megyei Természetbarát Szövetség felkérésére a megye területén is elvállalták a motoros és autós túraszervezést. Levelezési címük: Nagykőrös, Szabadság tér 4.

AZ ELSŐ MOTOROS TÚRAVEZETŐI tanfolyam megindult a XI. kerületi szövetség rendezésében a Bocskai úti iskolában.

LESZÁLLTAK A MOTORRÓL a látványos motoros turisták és a tél folyamán havonta két gyalogtúrát terveznek, melyre a többi kerület motorosait is szívesen látják. A januári túrát 16-án a Hármashatár-hegyre, 30-án a Frank-hegyre vezetik.

ÉLETÉT VÉDI A

BUKÓ- SISAK

alumíniumból 200,— Ft

műanyagból 245,— Ft

1966. március 31-től használata kötelező!

Tájékozási futás

AZ ÉVADZÁRÓ VERSENYEKRŐL

Népes mezőny állt rajt-
hoz a November 7 em-
lékversenyen. A küzdelmek
szombaton kezdődtek az ifi
fiúk és lányok versenyével
a Hármashatárhegy kör-
nyékén. A szoros küzde-
lemből a Borosznoki test-
vérpár került ki győztesen
1:05:33 idővel a Szabadság
úti iskola (1:09:09) és a
Vasútépítők (1:10:40) előtt,
míg a lányoknál a Szegedi

Ulf Hakansson átveszi a No-
vember 7 verseny első díját
(Fotó: Kozák)

Pál pedagógus csapat
(1:43:23) győzött, 2. Szabad-
ság út 1:46:15, 3. Pedagógus
II. 1:53:25. Kár, hogy az
ifik nem kaptak javított
térképet, hanem a régi hi-
bás turista térképpel ver-
senyeztek — ezért is nem
születtek jó időeredmények
— különösen a lányoknál.
Szombat éjjel került sor
a férfi másodosztály ver-
senyére színes, javított tér-
képpel a Tatai tó mellett.
A 12 000 m-es pályán az
Almás—Vajk páros (MAFC)
győzött 1:13:55-tel, 2. BEAC
1:15:50, 3. MAFC II. 1:16:05.

Vasárnap reggel rajtoltak
a férfi és női elsőosztályú
verseny hazai és külföldi
résztevői. A tájékozási-
lag igen könnyű pályá-
kon minden másodperc szá-
mított, s a férfiaknál a své-
dek bizonyultak a legjob-
baknak, pedig ilyen könnyű
versenyeket náluk sem
szoktak rendezni. Ez az
eredmény arra figyelmeztet,
hogy az idei évben sok-

Monszpart Sarolta

kal többet kell edzeni ver-
senyzőinknek — ez pedig
már most kezdődik az ala-
pozással!

Eredmények: Férfiak (táv: 16 000
m, 16 ellenőrzőpont) 1. Ulf Ha-
kansson (svéd) 1:28:08, 2. Sture
Johansson (svéd) 1:28:34, 3.
Horváth Attila (Vörösmarty
Gimn.) 1:30:02, 4. Conrad Hel-
muth (TU Dresden) 1:30:06, 5.
Sv. Galik (Gottwaldov) 1:30:41,
6. Deseő L. (Bp. Honvéd)
1:33:36. Csapatban: 1. Östergöt-
lands OF. 4:35:31, 2. Vörös-
marty Gimn. 4:48:51, 3. BEAC
4:57:32, 4. TU Dresden 4:59:56,
5. Bp. Honvéd 5:08:53, 6. MAFC
5:19:13.

Nők: (táv: 10 000 m, 11 ellen-
őrzőpont) 1. Monszpart Sarolta
(Bp. Pedag.) 1:05:11, 2. Linthar-
tová (Gottwaldov) 1:12:14, 3.
Győry (Bp. Pedag.) 1:13:40, 4.
Cser (Bp. Pedagógus) 1:16:03,
5. Tasenová (Szófia) 1:17:52,
6. Hegedüs A. (BEAC) 1:18:06.
Csapatban: 1. Bp. Pedagógus
(Monszpart, Győry) 2:18:51, 2.
Bp. Pedagógus II. 2:40:33, 3.
Szófia 2:41:06, 4. Gottwaldov
2:52:37, 5. TU Dresden 2:54:19,
6. BEAC 2:55:39.

Zord időjárási viszonyok
között került sor a KILIÁN
GYÖRGY emlékversenyre
november 14-én Pilismarót
környékén. Nemcsak az idő,
de a rendezőség sem tett
ki magáért. A térképet csak
részben helyesbítették —
azaz levették róla ami rossz
és berajzoltak egy-két utat
és jelleghatárt. Ennél sok-
kal nagyobb hiba volt

Győry Edit rajtol a „Kilián”
versenyen
Thuróczy Géza felv.)

azonban, hogy a verseny
túl könnyű volt, az 1—200
m széles nyergek és gerin-
cek megkeresése nem oko-
zott problémát, útvonalvá-
lasztási lehetőség nem volt.
Fizikai szempontból is fő-
löskéges ívén végén ilyen
nehéz versenyt rendezni, a
nőknél például a ténylege-
sen megtett táv 10 000 m és
560 (!) m szint. Reméljük,
hogy megszívlelik a
MAFC-osok a bírálatot.

Eredmények ffi. I. o. éjjel
(13 km 600 m szint), 1. Schön-
viszky György. Bp. Spartacus,
1:58:13, 2. Skerietz (Bp. Spart.)
2:14:12, 3. Bársony (Beac) 2:21:40.
Ffi. I. o. nappal (16,5 km,
750 m szint) 1. Horváth (Vö-
rösmarty gimn.) 1:58:51, 2.
Fridrich (Beac) 2:01:35, 3. Ba-
logh (Bp. Spart.) 2:04:2, Ffi I. o.
összetett csapatban: 1. Bp.
Spartacus, 2. Beac, 3. Vörös-

Ellenőrzőpont a Nov. 7 emlék-
versenyen
(Fotó: Kozák)

marty gimn. Női I. o. egyéni
(11 km, 400 m szint) 1. Monsz-
part (Bp. Pedag.) 1: 39:20, 2.
Győry (Bp. Pedag.) 1:42:20, 3.
Turchányi (Beac) 2:05:07.

Csapatban 1. Bp. Pedagó-
gus, 3:21:40, 2. Beac 1. 4:44+
07, 3. Beac 2. 5:56:50. Ffi. II.
o. csapat (14 km, 600 m szint)
1. Veszprémi Haladás 3:04:28, 2.
OSC 3:52:54, 3. Beac 4:02:54. Ifi.
II. o. csapat (12 km, 500 m szint)
1. Hegedüs (Beac), 1:49:52, 2.
Gáncs (Bp. Pedag.) 1:51:27, 3.
Cöndör (Beac) 1:55:38.
Csapatban: 1. BEAC 3:49:38,
2. Bp. Pedagógus 4:12:47, 3.
Pécsi Gépipari Techn. 4:39:24.

A Szabolcs-Szatmár me-
gyei Szövetség Jósza András
versenyén 102 versenyző
vett részt a különböző ka-
tegóriákban. A férfiakkal
a kupát az egriek nyerték,
míg a nőknél a nyireghá-
ziak lettek a védők.

210 ifi és serdülő állt
rajt-
hoz a törökszentmiklósi
járású és városi tájékozá-
si versenyen. Igen örven-
detes, hogy ebből 70 leány
volt.

DÖBEN
KEZDJE EL
AZ ERŐNLÉTI
EDZÉSEKET

Gumikötél, kengyeles 60,— Ft

Kaphatók a sportboltokban
és Állami Áruházakban

SPORTOLÓ HÖLGYEK —
NŐI SPORTOLÓK

címmel jelent meg Réti Anna sportújságíró új riportkönyve a Sport Kiadónál. A szerző századunk sportoló asszonyait mutatja be könyvében. Csak Ibolyától — Tyereskováig, Olvashatunk ebben a könyvben Csudináról, Elek Ilnáról, Keleti Agnesről, Farkas Giziről stb. a régiek közül, és korunk nagy női sportolójáról is, mint Wilma Rudolph, a „fekete gazella”, majd Larissa Latynináról, Tamara Pressről, Balázs Jolánról, Kilius Marikáról. Az élvezetes stílusban megírt riportkötetet a fényképmellékletek még vonzóbbá és érdekesebbé teszik.

Az emberek fantáziáját ösdiók óta foglalkoztatják a hatalmas hegyek, ködbe vesző csúcsok titkai. Evszázadok óta tart a bátrak nemes küzdelme a csúcsok meghódításáért. Az Alpokban kezdődött, még a XVIII. században. Akkoriban óriási győzelemnek számított egy-egy hármezer méteres csúcs megmásítása, ma már Azsia nyolcezerrel vannak soron. Róna István, az Útikalauzok sorozatban megjelent **EMBER A CSÚCSON** című könyvében az alpinizmus legnagyobbjairól és hősi tetteikről írt izgalmas történeteket.

A Sikerkönyvek sorozatban új kiadásban jelent meg Hegedűs Hubert **MATRÓZÉVEIM** című könyve. A szerző, aki negyed százada járja a tengereket, érdekes élményeit sűrítí ebben a kötetben. Az olvasó megismerheti távoli földrészek érdekes életét a jó tollú író nyomán.

Igen jelentős könyv jelent meg a Medicina Kiadó gondozásában „A sportolótól tanfolyamok anyaga” címmel. A könyv teljesen új feldolgozásban közli a sportegészségügyi ismereteket, az új, jól bevált nevelési módszereket, és bő teret szentel a sportlélektannak is. Az Edzőképző Intézet munkatársaiból alakult munkaközösség munkáját Szeben István szerkesztő helyes módszertani arányokban fogta össze. Tájékoztató sportolóknak és természetbarát vezetőknek egyaránt ajánljuk.

A HATÁRON TÚL

ESZT ÉS LITVÁN HEGYMASZÓK 29 főnyi csoportja együttesen jutott fel a Pamír hegységben, a 7134 méter magas Lenin-csúcsra.

SIR JOHN HUNT, A VILÁGHÍRŰ ALPINISTA, aki 1953-ban a Mount Everest meghódítója volt, a múlt év szeptemberében 39 fiatal angol hegyászot vezetett Lengyelországban. A csoport, mely előzőleg Csehszlovákiát látogatta meg, a rossz időjárási viszonyok ellenére több szép túrát csinált IV. és V. nehézségi fokozatban. Az egyik kötélcsoport a Lengyel-Tátra nyugati részében elsődírást is végzett. Az angol National Association of Youth Clubs által szervezett csoport felkereste Krakkót, Auschwitot és Varsót is. Az angol fiatalok önkéntesen 3 napot dolgoztak Varsó újjáépítésén.

EGY BRIT KERESKEDELMI HAJÓ KAPITÁNYA MÁJUS ÓTA KÉPTELEN SZABADULNI VILÁGOT JÁRÓ POTYAUTASÁTÓL. Az utas, akinek semmilyen igazolírata sincs és magát megnevezni sem hajlandó, s állampolgárságát sem árulja el, Buenos-Airesben szökött a hajóra. Argentínából Tajvanra, onnan Ausztráliába, majd Olaszországot érintve Londonba is eljutott. Miután egyik hatóság sem ad

engedélyt partraszállásához — sőt kötelezik a kapitányt, hogy amíg a hajó a kikötőben tartózkodik tartsa zár alatt.

LENGYELORSZÁGBAN JAVÁBAN TART A SÍDÉNY, de a szervezők már a nyári vizeitúrák előkészítésén fáradoznak. A PTTK (Lengyel Turista és Országismertető Egyesület) ez évben is megrendezi hagyományos túraeseményeit. Június 5—9. között a XXV. Nemzetközi Kajaktúra kerül lebonyolításra a Pieninekben, a Dunajec-áttörésen. Július 3—16. között pedig a X. Nemzetközi Kajak-túrázó találkozó kerül sor, a Bydgoszcz-i Vajdaság területén, a Visztula mellékfolyóján, a Brda folyón.

A LENGYEL FÖLDRAJZI TÁRSASÁG SZERVEZÉSÉBEN 15—16 HÓNAPOS ÚTRA INDULT A „SMIALY” NEVŰ, ELSŐ LENGYEL GYÁRTMÁNYÚ YACHT, hogy több tengeren, s az Atlanti- és Csendes-óceánon, több mint 20 000 tengeri mérföldet bejárva nyolc utasával, tudományos kutatómunkát végezzen. A kutatási programban a tengerek és óceánok felszíni hőkisugárzásának pontos feltérképezése, az emberi szervezet alkalmazkodó képessége különböző hőmérsékleti tartományokban, különböző folyamatok hordalék lerakódási sajátosságainak stb. vizsgálata szerepel.

A FRANCIAORSZÁGI GRENOBLE MELLETT egy 60 éves vak, holland hegyászó, két vezető kíséretében mászta meg a 3130 méter magas Dabona-Tüt.

G

**YERMEKE
JÁTÉK KÖZBEN
ISMERI MEG A
LABDARÚGÁST**

**Ifjúsági futball-labdák
krómbőrből**

90—137 Ft-ig

**Négy kilométernél hosszabb
a Mátyáshegyi-barlang**

Magyarország harmadik leghosszabb barlangja

A hírhedt Mátyáshegyi-barlang, ahol az elmúlt években annyi munkája akadt a barlangi mentőszolgálatnak, a folyóóban kicsiny földalatti Vörös Meteor barlangkutatóinak újabb felfedezésével most az ország legnagyobb barlangjai közé lépett elő.

A barlangkutatók az utóbbi években jelentősen megnövekedett barlang új felmérését határozták el ez év tavaszán. A járatokat felosztották egymás között, az úgynevezett Patakmeder és az azt környező labirintus felmérését Pelikán Pál és Thleme András vállalták. Munkájukat mintaszerű gondossággal végezték, minden kis hasadékat felmértek, minden köomlást megvizsgáltak. Közben az egyik eldugott oldaljáróban, a Kompass-ágban továbbjutást ígérő omladékokra bukkantak. Amint a térképezést befejezték, nyomban nekiláttak a feltáró kutatásnak.

Hetekig tartó kemény munka következett, harc a kövekkel. Nehéz küzdelem volt, de most is győztek a természetbarát barlangkutatók: a hatalmas kötömbök között kibontott szűk réseken átréselődve, eddig ismeretlen barlangjáratokba jutottak. A szűk folyosókon sok különlegesség, osmaradványok, barit- és kal-

cit-kristályok fogadták az örök szőléség világába behatoló első embereket. Az egyik folyóóban kicsiny földalatti patak folydogál, aztán eltűnik egy szűk repedésben.

Az újonnan felfedezett folyosók egész hálózatából álló nagykiterjedésű barlangrészt a Vörös Meteor barlangkutatói „Természetbarát-szakasz”-nak nevezték el és most ennek térképezésén dolgoznak. Az eddigi eredmény: a Mátyáshegyi-barlang teljes hossza már jelentősen meghaladja a 4 kilométert, pedig a felmérés még nem fejeződött be!

Az új felfedezéssel tehát a Mátyáshegyi-barlang az aggteleki Baradla- és Béke-barlangok után Magyarország harmadik leghosszabb barlangja lett! Mint 4 kilométert meghaladó hosszúságú barlang felkerült a világ leghosszabb barlangjainak listájára is. Egyelőre persze a lista vége felé, de bízunk barlangkutatóink ügyességében és reméljük, még előkelőbb helyre is kerül.

Dr. Dénes György

A HEGYEK, A VIRÁGOK, A LEPKÉK VÉDELMEBEN

Czaha Mihály (Budapest, III., Domszló u. 2.) olvasónk írja: Nem csak az éneklőmadarak és virágok, a sziklás nagy hegyek is védelemre szorulnak. Örülünk a híreknek, hogy a badacsonyi kőbányászat végét ért. De elszoruló szívvel gondolhatunk a Nagyszál, a Szandavár, a Pilis rohamos pusztulására. Minden lehető meg kell tenni az eljövendő nemzedékek érdekében, hogy jellegzetesen szép hegyeinkben késői unokák is gyönyörködhessenek.

A virágok közül is úgy látom védelemre szorulna már — legalábbis a közeli erdőkben — a hóvirág, a tavaszi hérics, a gyöngyvirág.

A rovarvilágban is véde-ni kellene, ami szép, ritka, nem kártékony. Ez vonatkozik például a lepkékre, amelyeknek viszonylag elég kevés fajtájuk az, ami kárt okoz, a legtöbbje gazdaságilag közömbös, de szépségével mindnyájunknak gyönyörűséget szerez.

Fiatal éveimben arra hit-tak fel bennünket, hogy irtsuk a szarvasbogarakat, mert az a tölgycsajtót pusztítja. Később kiderült, hogy a bogár nem is kártékony, lárvája csak korhadó tölgycsajtóban él s mióta fejlet-tebb az erdőgazdálkodásunk, s kevesebb a beteg tölgycsajtó, ez a bogárfeleség nagyon megritkult.

VIGYÁZZUNK A MADARAKRA!

Szántó István, ózdi olvasónk írja: Mint madárszerető ember, kötelességem felhívni a lap minden olvasóját arra, segítsenek megvédeni télen hasznos madarainkat. A hóval borított tájon kincs számukra minden élelem, hiszen az éhhaláltól mentik meg őket. Napraforgó-, tök-, kender-, fű-, tengeri magokat, díőbelet tehetünk ki nekik. Ha csak lehet, fedett etetőbe, hogy a hó ne takarja el. Kedvencük még a marhafaggyú és az olajmagócsa (olvasztott faggyú és napraforgómag keveréke). Ne tegyünk ki nekik kenyér-morzstát, mert ez pusztulásukat okozhatja. Füllerebbe kerülő gondoskodásunkat kétszeresen meghálálják, mert pusztítják a kártékony rovarokat és túráinkon éneklőkkel szórakoztatnak bennünket.

EMLEK A GESÄUSERÓL

Dr. Dékány Mihályné, budapesti olvasónk írja csoportjuk alpesi túrájáról: Az Enns folyó Admont és Hieflau között 150 métert esik. A tajtékzó víz zizegő csobogásáról nevezték el a 18 kilométeres szurdokot Gesäusenak. A Tamischbachturm 2034 méteres csúcsára hétórás fásztó mászással értünk fel. Fenn vihar kapott el bennünket, villámok cikáztak körülöt-tünk. Másnap Jönsbach turistatemetőjében megilletődötten álltunk Hans Kaltwasser sírjánál, akit éppen a Tamischbachturm tetején süjtött le a villám. Megbor-zongva idéztük a francia turisták jelmondatát: „A hegy erős, de te gyöngye vagy.”

BOT KELLENE

Csiky Leó (Putnok, Szabadság tér 2. Hadirokkant-otthon) olvasónk írja: „Hetvenkilenc éves vagyok, balkezem teljesen hiányzik. A biztonságos járáshoz szükségem lenne egy felül kampós, alul szeges botra, amelyet a turisták használnak. Megköszönném, ha közölnék olvasóikkal, segítsenek hozzájutni.

Bizonyára akad egy felesleges bot, kérjük, ajánlják fel. (Szerk.)

AMI SOK, AZ SOK!

Tóth Ferenc (Bp., III., Harrer Pál u. 20.) túravezető olvasónk írja: „Bükki és cserheati szép kéktúra-élményeink után alaposan elrontották kedvünket az aggteleki Barlang-szállóban. Hetekkel előre lefoglaltam. Azt hittem, mint túravezető, hogy kulturált körülmények között alszunk — fejünként 14,— forintért. Ehelyett este félhétig kellett várniuk a szobabeosztásra. Huszonégyesemélyes, emeletes-ágyas szobába kerül-tünk. Az ágyak közt olyan kicsi a rés, hogy egy szék sem fér be. Nincs is szék a szobában, sem asztal, sem fogas, sem szekrény. Ágyak az ablak előtt is vannak. A 24 emberből 12-en nem feküdtek le éjszaka. Ittak, hangoskodtak, egy-kük úgy berugott, hogy rosszul lett. Az elviselhetetlen büztől ki akartunk menekülni a szabadba. Nem lehet, mert hatig az ajtók zárva vannak. A házbeli illemhely illemtelenül együtt van a mosdókkal. A ház előtt még megközelíteni sem ajánlatos. Jó lenne, ha a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal a bevételén kívül az emberek minimálisan kulturált elhelyezésével is törődne, az egymillió forintos költséggel rendbehozott híres barlang tövében.

Műanyagléc

— A műanyagléc az emberi alkotóerő napsütötte Csímborasszója — mondta Kázmér. — Nemcsak hogy sárga, akár a sülttök, hanem elnyúhatatlan is. Figyelj jól, mert ilyet még úgysem láttál. Megjegyzem, ebben igazra volt.

Mint a birtokomban levő tájoló segítségével könnyűszerrel megállapíthattam, jobb lába dél-délnyugatnak, a bal pedig kelet-északkeletnek csúszott. Ha nem jön közbe észak-északnyugatról egy törpe lucfenyő (picea excelsa), akkor Kázmér egyik lába a Búsuló Juhászban, a másik pedig a Parlament vadásztér-mében fejezi be pályafutását.

— Eltűvefistetem — pöszögte Kázmér lucfűket és apró tobozokat köpködve a szélrózsa több irányába. — Nem a léfek hátfő végét kellett volna egymáé mellé illesztem, hanem az elülsőket.

Kulacsából forró teát töltött a kesztyűjére, ezzel megtörölgette arcát. Később magához tért.

— Figyelj — mondta. — Most bemutatom pazar műanyaglécem legvonzóbb tulajdonságát. Kérlek, az emberi kultúrának ez a nonplusultra-ja úgy siklik, mint a hajdermékű. Nézd, felálló ide a meredély tetejére és, ha a következő pillanatban semmit sem látsz, az én leszek. Ugy röppenek innen alá, mint egy vidám lavina.

A lavina stimmel. A vidámság kevésbé.

A műanyagléc fickós siklása szöges ellentétben áll Kázmér rémült arckifejezé-sével. Már messziről láttam, hogy mozog a szája, motyog valamit. Előbb azt hittem, hogy a skandináv ősi-isteneket invokálja. Csak amikor el-süvöltött mellettem, akkor vettem ki szavát.

— Segítség — suttogta. — Fogjanak meg. Fogjanak meg, jó emberek.

Valamivel lejjebb barátságos kis rekettys húzódtott. Kázmér úgy viselkedett ott, mint egy válogatós folyondár. Némelyik fára felkúszott, némelyiket csak körülfonta. Egy alacsony ágon bevett még egy-két mesterfokú haskelepet, aztán eltűnt a szemem elől.

— Ami igaz, az igaz — csepegte később eltűnődve a villamos peronján. — A falécnek is megvolt a maga előnye. Már az első krisztianánál eltört, aztán mehetett az ember forraltbort inni a Normafába. (Peterdi)

SZÍNES PROGRAM — GAZDAG ESEMÉNYEK

Az alábbi tájékoztatást attól a szakosztálytól kaptuk, mely — bátran állíthatjuk — a természetjáró mozgalom korszerűsítése, kulturális igényei kielégítése érdekében az elmúlt években a legtöbbet tette. (Nevéhez fűződik a Tár-sadalmi Erdei Szolgálat, a vartúrák, az elméleti versenyek, a barlangkutató mozgalom és a hegymászás legjelentősebb fejlesztési tevékenysége.)

A Budapesti Vörös Meteor Sportklub természetjáróinak évszázó aktív-ertekezletén erről a sokoldalú tevékenységről számolt be Tokaji Tibor szak-osztályvezető. Csak a hagyományos nagyjelentőségű rendezvények felsorolása: Pály Tivadar elméleti verseny. Stromfeld Aurél emléktúra, népviseleti bemu-tatók Csomádon és Fóton, hegyvidéki túra-mozgalmak, dombvidéki túrák, nyir-ségi, szigetközi, villányi, belső-somogyi túrák stb. Barlangos és hegymászó na-pokat szervezett idén a szakosztály. A barlangos-apon a solymári barlang-ban felavatták Marcel Loubens, a tragikus körülmények között elhunyt fran-cia hegymászó emléktábláját. Megmászták a Szádelő eddig megmászatlan szik-lafalait (lásd lapunk más helyén). Túrázó, tájékozási versenyző, evezős, barlangkutató, hegymászó és eszperantó szakcsoportjai mellett közkövánatra me-galapítják az autós-motoros szakcsoportot is 1966-ban. Személyi, tárgyi és anyagi feltételekkel erősítik a propagandamunkát.

Összevetve: a Budapesti Vörös Meteor Sportkör természetjáróinak évvégi jelentése, mozgalmunk érdekében kifejtett igen jelentős tevékenységről szá-mol be.

HÍREK

**BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT kívánunk olvasóinknak
SZERKESZTŐSÉG**

KITÜNTETÉSEK

(Folytatólagos közlemény)

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Elnöksége a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulója alkalmából sportvezetőket tüntetett ki. Ezek között a „Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója” kitüntetést kapott:

Janzsó József a Vas megyei Természetbarát Szakszövetség elnöke;
Lendeczky László a Borsod megyei Természetbarát Szakszövetség elnöke;
Mayer Géza a Pest megyei Természetbarát Szakszövetség elnöke és
Trautmann Herbert az MTS Budapest XI. kerületi Tanácsának elnökségi tagja, a területi Természetbarát Szakszövetség elnöke.

A „Testnevelés és Sport Érdemes Dolgozója” kitüntetést kapott:

dr. Boros Andor a Budapest I. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnöke;
Buch János a Budapesti Természetbarát Szakszövetség Oktatási Bizottságának vezetője;
Diviaczky Gyula a Heves megyei Természetbarát Szakszövetség elnökhelyettese;
dr. Munka István a Mosonmagyaróvári Járás Természetbarát Szakszövetség elnöke;
Prosek Gyula az Ozdi Járás Természetbarát Szakszövetség elnöke;
Spirk Tibor a Pest megyei Természetbarát Szakszövetség elnökségi tagja;
Szeghy Béla a Borsod megyei Természetbarát Szakszövetség elnökségi tagja és
dr. Vörös István a BEAC elnökségi tagja, a Tájékoztató Szakszövetség vezetője.

Az MTS sajtótájékoztatóján Terényi Imre elnökhelyettes adott felvilágosítást többek között az augusztusban rendezendő Országos Sport Napok előkészületeiről, az új sportlétesítményekről, a sportegyesületei közgyűlésekről.

A tömegsport mozgalom komoly fejlődésnek indult — halottuk. Ezen belül szép eredményeket könyvelhet el a természetbarát mozgalom. A tésztúrán nőtt a résztvevők száma, jól sikerültek a központi rendezvények is. Beváltak a területi szakosztályok, ahová azok tömörülhetnek, akik nem tartoznak üzemi, vagy intézményi szervezethez. A legújabb ágazat, a motorosok szervezkedéséből sokezer új tagot várhatunk — mondotta az elnökhelyettes.

A Csepeli Vasmű természetjáró szakosztályában — mint a vezetőségválasztó közgyűlésen arról **Béder János** elnöktől hallottuk, — az eredményel nem elégedettek. Még mindig csak másfél százaléka az üzemi dolgozóinak tagja a szakosztálynak. Ezért a vezetőségbe választották **Szabó Mihályt**, aki szervezői tanfolyamot tartott az üzemszerek propagandistáinak, **Joles Jenő** személyében pedig új propagandistát állítottak munkába.

A **KESZTHELYI** járási szövetség is megszervezte az erdei szolgálatot.

A **TELT HÁZHOZ JÓ ÜTLET KELL.** A Spartacus természetjárók körében jó szokássá vált, hogy az érdekesebb bel- és külföldi túrákról filmet, diát készítenek, és azokat a téli estéken levetítik. S hogy ezek az esték ne váljanak egyhangúakká, érdekesebbnél érdekesebb ötletekkel tarkítják. A nyár folyamán a Budai Spartacus néhány tagja Itáliában túrázott, amit most levetítettek, s magnóról adták a kísérő szöveget. Hasonló estét rendezett a Gyopár, és Újpesti Spartacus is, bizonyítva, hogy jó ötletekkel lehet „telt házat” biztosítani. (Kertész)

MOLI BACSI ÚTTORÓ LETT. Kedves ünnepség keretében avatta tiszteletbeli úttörővé a Fóti I. sz. Ált. Iskola VIII. osztályos „Tyereskova” őrsé a mindenki által ismert és szeretteti Moli (Molnár) bácsit. Az úttörők ünnepélyes rajzösszejövetelük előtt „becsületet” rendeztek, hogy méltóan fogadhassák azt a felnőttest, „akit — így írták — példaképnek tekinthetünk”. Megfogadták, hogy a becsület héten senki nem felel egyszerre, ami „nagyon ránk fért, mert eddig elég gyengén tanultunk”.

HALÁLOZÁS. Búcsúzik fiatal munkatársától a BTSZ agitprop bizottsága. Szabó Ilonka, 23 éves korában váratlanul itthagyt bennünket. Utolsó kívánsága szerint még 1968-ban természetjáró játékközléversenyt rendez a BTSZ agitprop bizottsága, hogy ezzel is emlékezzék Szabó Ilonkára.

EPITIK SZORGALMASAN a debreceni Spartacus szakosztály tagjai 32 személyes túristaházukat a Szarvaskőn, a kétszintes épületre már felkerült a tető, 1968 nyarán avatják a házat.

EZÜSTÉRMET nyert „Erdő mélyen, patak partján” című turistafilmjével Szegváry

Gusztáv, a BTSZ filmbizottságának vezetője az 1965. évi Országos Amatőrfilm Fesztiválon.

TIZ EV TÖRTENETE címmel egész estés betöltött filmvetést rendezett december 9-én a Felsőoktatási Jegyzetelátó szakosztályi dokumentumfilmjeiből **Fata Miklós** az V. kerületi Szövetség Váci utcai előadótermében.

TEKEVERSENYT rendezett tagjai számára az országos szakosztály, hogy a kiegészítő pontokat megszerezhessék Kilián-könyvkébe.

FELFEJTÉSRE hivatkozik Szakmári Gyula olvasónk, kinek múltbéli „POSTÁNK”-ban azt ízentük, hogy egyet-értünk vele: el kell tüntetni a Klastrompuszta melletti foglalatlan forrást. „Nem el-tüntetni kell, — írja — hanem helyrehozni”. Igaza van.

E havi keresztretjvényünk technikai okokból kimaradt. Előző számunkban között rejtvény helyes megfejtése: „A sűrűrak.” — „Itt nem boldogul más, csak aki alkot, aki munkás.” Kőnyvjutalmat nyert: Kovács József, Bp. XVIII. Dészháza u. 11, Simon Csabáné, Bp. XVI. Rákosszentmihály, Sándor u. 80, Tárjányi Magdolna, Kiskunfélegyháza, Bajcsy Zs. u. 19. Pótári István, Szolnok, Ady Endre u. 119, Nyolczas József, Nyíregyháza; Kossuth tér 14. sz.

POSTA

KLASÁNSZKY GABRIELLA olvasónk javaslatával egyet-értünk. „A kis turik” — írja — tanulnak, mi felnőttek is tanuljunk. Kár, hogy izes le-vele tanévkezdet után érke-zett. Idén augusztusig kérjük ismét levélét. **GÖBLYÖS** Gabriella Balti-tengeri beszámoló-ját köszönjük Nagyon jó. Jav-asoltuk a Budapesti Klub-ban felolvasásra. **SOMOGY-VÁRI** Zoltán, a kiskunfélegyházi **FAKLYA** sportkör propa-gandistája sok jó anyagot küldött a sportkör munkájá-ról. Kérjük, hogy legközelebb a két legrangosabb havi ese-ményről küldjön pontos ada-tokat a MI naptárunk szá-mára. **VARGA GEZA** Ernő okos gondolatot vet fel: For-dítson az idegenforgalom több gondot emlékeink szakszerű meglátogatására. Segítjük akcióját.

A MI NAPTÁRUNK

JANUÁRI VASÁRNAPOK	A Nap		A Hold	
	kél	nyugszik	kél	nyugszik
Január 2.	7.32	16.04	12.33	1.54
Január 9.	7.31	16.12	19.01	9.34
Január 16.	7.28	16.21	2.47	12.14
Január 23.	7.22	16.31	8.46	18.10
Január 30.	7.14	16.42	10.56	0.49

Január 2. Eszperantó túra a Normafához. **Spirk Tibor** túravezető reggel 8.30-kor a Fogaskerekű végállomásánál eszperantó karszalaggal várja a résztvevőket (Vörös Meteor).

Január 7-9. Középiskolai vezetők tanfolyama Egerben (Heves megye).

Január 9. Térképolvások gyakorlótúrája (III. kerület). **Radnóti Miklós** sűrűverseny első fordulója. Hármashatárhegy (BTSZ).

Eszperantó túra Budaörs—Makkosmária felé. Találkozó a 40-es busz végállomásánál 8 órakor, **Spirk Tibor** eszperantó karszalagos túravezetőnél (Vörös Meteor).

Január 12. Motoros klubest. „Hogyan előzzük meg a baleseteket?” Előadó: **dr. Nyíri Tibor** orvos. Színhely: Budapest, V., Váci u. 62. (büfé melletti előadóterem) (BTSZ).

Január 14. Múсорos évnnyitó klubest. Színhely: Leonardo da Vinci u. 45. (Gyopár).

Január 15-16. Sűrűrázó országos találkozója a Dobogókőn (MTSZ).

Radnóti Miklós sűrűverseny második fordulója a Dobogókőn (BTSZ).

Sűrűrázó „postaversenyek” (Megyei szövetségek).

Január 19. Csehszlovákia. Veitítéses előadás. MOM Kultúrház (XII. kerület).

Elméleti természetjáró versenyek Egerben, Hatvanban, Gyöngyösön (Heves megye).

Január 23-25. Sielők gyorsasági Dunakanyar Kupája a Nagyhi-deg hegyen (Pest megyei Síszövetség).

Január 23. Tolnai József, sítájékoztatósi kupaverseny. (IV. ker.)

Január 28. „Bulgária a turisták paradicsoma.” Előadó: **Sárkány Vilmos**, Leonardo da Vinci u. 45. (Gyopár, Spartacus).

(Januári naptárunk részére a fenti eseményekről érkezett be közlés.)

Címlapunk: **Bán Magdolna** felvétele

Turista

A Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Meg-jelenik havonta. Szerkesztő a szerkesztő bizotti-ság. A szerkesztésért felel: **Mosonyi László** szer-kesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., félelelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: **Tóth László** igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft, félre 16.— Ft. Ter-jeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlap-oda-nál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bár-mely postahivatalban. Csekk számlájára: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiadóeszközmű Vállalat, Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizük meg és nem küldjük vissza.

65.8778 Egyetemi Nyomda-mélynymása, Budapest

A „Turista” kérdőíve: „Flórához”

TURISTA: Neve, életkora?

FLÓRIKA: Egri Flóra — és nem Iona, mint következeten írják rólam. Tizenegy éves vagyok és tudomásom szerint én vagyok a legfiatalabb lány, aki végigjárta az Országos-kék jelzést.

TURISTA: Szülei?

FLÓRIKA: Edesapám Egri Péter, 36 éves revizor, szintén kékjelvényes, édesanyám, Egri Péterné — ugye nem kell az életkorát megmondanom? — aki szintén Flóra és szintén kékjelvényes. Végül, de nem utolsósorban a bátyám, aki szintén Péter, mint apa, és ő is birtokosa a szép kékjelvénynek.

TURISTA: Mikor kezdték a kéktúrát?

FLÓRIKA: 1963 szép júniusában.

TURISTA: És mikor fejezték be?

FLÓRIKA: 1965. február másodikán, a Kékesen és Szarvaskőn, hatvanöt centiméteres hóban. Anyu akkor az egyszer sírt.

TURISTA: Mi tetszett a legjobban?

FLÓRIKA: Nekem a hernádceci függőhíd — ami már nincs. A bátyámnak az a bizonyos hatvanöt centis hó. Anyunak a Szentgyörgy-hegy és Zemplén. Apunak az egész.

TURISTA: És mi volt a legérdekesebb?

FLÓRIKA: A várgesztesi iskola, amelyiknek a fekete tábláján aludtunk. Sohasem hittem volna, hogy erre is lehet használni. Bátyám szerint még az a szerencse, hogy puhafából készült.

TURISTA: További tervek?

FLÓRIKA: Mindnyájan bronzjelvényes turisták vagyunk, még két túra és ezüstjelvényesek leszünk. A bátyám németül tanul és vadul kézilabdázik. En oroszul és németül tanulok. Anyu ezüstjelvényes túravezetői tanfolyamra jár.

TURISTA: És apu?

FLÓRIKA: Ő, azt nem biztos, hogy végig tudom sorolni. Ő is jár az ezüstjelvényes tanfolyamra. Ezenkívül esti egyetemre. Ezenkívül ügyvitelszervezői tanfolyamra. Ezenkívül a IV. kerületi szövetség oktatói felelőse. Ezenkívül ő maga is vezet egy szakmai tanfolyamot, meg egy szemináriumot. Pillanatnyilag ennyi jut eszembe... (— gesztelyi —)

VÁLASZT VÁRNAK

Kedves Turista!

En egy finn kisfiú vagyok, aki szereti a természetet és kirándulást. Ahol járok, ott fényképeket is készítek, azokból küldök néhányat.

Nagyon tetszik a „Turista” folyóirat, amelyet egy magyar barátunktól néha kapok.

Szeretném, ha egy magyar pajtással le-

vezethetnék, aki küldené a „Turista”-t, és én viszonznám (német, angol, finn nyelven).

Üdvözlöm Helsinkiből, a Békekongresszus városából az ifjú magyar turistákat.

Címem: Terveisiä Heikki Pyykönen. Lauttasaari Isokaari 9/a. Helsinki. Finnland.

Olaf vára Karéllában. Skandinávia végvára volt. A középkorban építették

Szélmalom, melyet múzeumnak rendeztek be Piellsjarvi-Vuonisahti-ban, Észak-Karéllában

Szente István (Bp. Vörös Meteor) hegymászása

A cseh-szlovákiai Felső Hegyet kettészelő szád-elői szurdokban Meteor-zászlót lenget a hűvös hegyi szél. A Bp. Vörös Meteor hegymászói immár hagyományossá vált háromnapos hegymászó tábora telepedt ide.

Az első nap a bemelegítés. Egyik pár a karcsú Cukorsüvegre indul. A másik pár hatalmas mészkősziklán gyakorol. Az alpinszőgek pengeinek, kalapácsaik csattogása veri fel a patakzúgásos csendet. Mintaszerűen haladnak.

A második napon került sor a nagy teljesítményekre. Sima, soha meg nem mászott falba szállt be a legjobb pár. Seholy egy kis párkány, vagy kiugrás, amibe bele lehetne kapaszkodni. Még az alpinszőgek beverésére alkalmas repedések is hiányoznak. Minden méterért meg kell küzdeni. Visong a vésőn a kalapács. Az alul csüngő teljes súlyával függ a kötél. Hátába vág a huzal. Egy óra is beletelik, míg az elől járó az új szögekkel elkészül. Már harminc emelet magasban vannak. Centiről centire küz-

A bátrak sportjának új sikere:

„Meteor út”

a szád-elői

szurdokban

dik előre magukat. Közben élvezik a veszélyt, amit leküzdenek, s a mélységet alattuk.

Mire bealkonyodik, minden pár győztesen tér vissza. Az eddig név nélküli, most először megmászott sziklát tisztelőikre a vendéglátók ünnepelesen „METEOR ÚT”-nak nevezték el.

R. U.

Gyerünk sporttárs! Odafönn re-mek a kilátás (Eulenspiegel)

FEHÉR BÖRZSÖNY- HAVAS TÁJ

Nevét illetve pirosnak kellene lennie, börsöny-pirosnak, mélyvörösnek, rőtbaránának, lilás árnyalattal, mint a szömörce, amikor befesti a lejtőt, vagy a tölgylevél, amikor zizzenve hull avarrá. Talán a brazilai berzesenyfa liláspirosához hasonlította valaha valaki a hegy oldalában termő szőlők nedvét, bútorfeszített vele, vagy a festőszőlőből kevert alkórmősbort Szokolyán; nyelvtudósok dolga ezt etimológiázni. Most azonban az egész táj lilás-fehér. Fehéren szikrázik a hó, s ahová árnyék hull, ott lilás. Ez a lilás árnyék minden impresszionista festőt fennen igazol, ők fedezték föl maguknak.

De a fehér-lilához szürkésbarna is vegyül; szürkésbarna a fatörzs, ott, ahol nem ragadt hozzá a hó, s a megannyi tölgy és gyertyán a völgy mélyén olyan, mintha ezernyi vékony, sőtétszürke gyufaszálat szúrtak volna egymás mellé. Kínai fényképeken látunk hasonlót.

Csend is van itt, valami lüktető, döbbenetes csend, a puha hónap csöndje, amikor megállunk és léteink alatt nem roppan se gally, se hó, se jégdarab. Aztán felszáll két varjú, s károgvá mond ítéletet a koplaltató tél fölött, amikor úgy kell megküzdeni minden földi magért, minden fagyott bogárért! Egérnyomok aprózárt a hó lepedőjén, a vízparton kövér róka osonhatott mögötte, mert hasa súrolta a havat és farkával ide-oda csapdosott. Milyen beszédes a téli erdő!

Három őzike járt alkotkor a Szénpaták partján, vékony lábuk alatt megroppant a jég, itt szürcsöltek hideg vizet. Ebédőasztalukat a Magas Tax oldalában terítették meg az erdészek; az őzek egy-egy szénaszálat messzire cipelték. Vaddisznók reggeliztek a vadgesztenye-halomról, amilyen rendetlenek voltak, széttúrták a halmot.

Kis cinke pittyen. Vele, szegénnyel, senki sem gondol.

Csörtetünk négyen a Nagyvasfazék völgyén föl-

felé. Olykor roppan alattunk a jég, beszakadunk bokáig, jobb, ha bottal tapogatózunk. Tegnap három sízó járt itt egymás nyomában, kiolvashatni ezt is a hóból. Egyikük nem lehetett valami nagy mester, többízben elvágódott síkosabb helyen, sapkája bojtjából kicsi pamat ragadt fönn az ágon, zsebének barna gombja elgurult. Felvesszük, hátha találkozunk még vele.

Lefelé a Csóványosról

(A szerző felv.)

Vasbányahegy, Nagyvasfazék-patak, Szénpaták: valaha itt vasat bányásztak, olvasztottak, szentet égettek: ennek emléke ez. Ki tudja kinek a vasfazékát hengergette itt a sebes víz, hogy ekképp öröktődött meg a neve. S míg az ember csendben egymás mögött ballag, ilyenre jut ideje; tűnődik, hogy erdei emberek, juhászok, szénégetők milyen szép és sokatmondó és ellentétes neveket tudnak adni hegy oldalának, magas tetőnek, szakadékos völgynek; a Királyrét mellett rögtön a Borjúdelelő van, a Heverdelelő mellett a Templombérc.

A szél hirtelen megrázza az ágakat, nyakunkba hull a hóvatta. Egyikünk, a doktor, aki önszorgalomból mindig kétszer annyi utat tesz meg hosszú botjára támaszkodva, mint a napi terv és nem rest ki-kiugrani némely kilátópontért terven felüli hegyoldalakra, ezúttal a királyréti Várhegy ormára tett mellékfutamat dicséri. Forró teás reggeli: idő alatt lendült neki

Az egyik Szabó-szikla

csikkal, — mondja reményvesztetten a sízó.

— Akkor itt van — húzza ki zsebéből a sálát a doktor, mert közben ezt is megtalálta.

De már rá se hederít a bámulóra, mert az jut eszébe, hogy a Csóványos tető előtt még felfut a Magas Taxra. Csak mi menjünk orrunk iránt, majd a Szabó köveknél ér utól. A Tax tetején neki éppen dolga van.

Az ember évek óta sajnálja, hogy a Nagy Hideghegy sílesikló pályájának máig sincs gazdája —, mikor már a szomszédos Szlovákia minden apró fátrai dombjára felvonathatja magát az ember — a doktor biztosan arra kapott volna rá. Így hát csak veszi botját és gyalog vág neki a Taxnak. Mi meg az erdészház ajtaján kopogtatunk meleg tejért.

Aztán csak följebb megit. Most öten ballagunk; ketten csatlakoztak, ismeretlenek e tájon, a havas csóványosi úton hadd jöhessenek velünk. Szívesen.

Megint a csönd, aztán újfent a zizzenés, pörög a havon a tölgylevél, lent a diósjenői állomáson hosszasan füttyög a romhányi gőzös, cinke pittyen, szél surrog, egy csoport sízó kér utat, kerül, borul, siklik, billen, s a nap most hirtelen kibúvik a vatta mögül. Mintha jutalmazni akarna. Kissé halavány, kissé reszketeg, az ég világoskék, s hogy a Szabó sziklák mögül kicsörtög a fáradhatatlan doktor, mint egy távoli álom, vágy, téli délibáb, világlik föl előttünk a selmeci Szitnya. A Csóványoson vagyunk. Megérte.

Szombathy Viktor

a Várhegynek, s mire összecsomagoltunk, ő már gördült is le a hegyről. Előadása szerint a kilátás csodálatos volt, a szkeptikus szerkesztő szerint azonban nem látott semmit, mert köd lepte a várromot. A költőt — aki hátul ballag a sorban — vizont főleg a forraltboros üveg érdekli ezekben a havas pillanatokban, s nehogy a bor idő előtt kihűljön, ő a termoszájához tesz oldalozó kirándulásokat és elégedetten dűnyögi páros rimjét a kicsi tűtű dicséretére.

Így aztán mindnyájan meg vagyunk elégedve.

Kivéve az a sízó, aki ebben a pillanatban váratlanul suhan elénk a Szénpaták völgye felől, s miközben megjárta már a Sparacusok remek házát ott a forrás mellett, némi izgalommal kérdezi, nem látuk-e sálját. Valahol fennakadt a bokrokon.

— Piros sál, kék kockákkal? — kérdi a doktor, mert neki vannak rejtélyes ötletei.

— Nem! Fehér sál, zöld

Gombaszedés
(Kun Sándor felv.)

De jó pancsólni
(Kiszely felv.)

Táborban
(Kovács Titusz felv.)

FOTOSAINK MUNKÁIBÓL ELLESETT GYERMEKEK

A kisgyerek mindig hálás témája volt a fotóművészetnek. A természetbarát fotosok is sok gyöngédséggel és szeretettel nyúltak ehhez a témához. A gyermek a természetben, ügylátszik, egyik legkedvesebb motívuma volt és marad a fényképező természetjárónak is.

Most, hogy fotos barátaink rendezik a szerkesztőség fényképalbumát, egy kis kóstolót adunk a „gyermek” feliratú dobozból, megmutatni, milyen sok úron tud játszani a kis turisták iránti figyelmes szeretet.

A Kiskevélyen
(„Hóvirág” jeligére érkezett)
Napsütésben
(Révész felv.)

Zászlóavató a Bükkben
(Farago László felv.)

FOTOSOK! FIGYELEM!

Érdekes összejövetel zajlott le az Újvárosháza tanácstermében. A „Turista” szerkesztősége és a BTSZ agit. prop. bizottsága összehívta azokat a fotosokat, kiknek művei eddig is segítették a szerkesztőség munkáját és a képes propagandát. Az összegyűltek fotokiállítás megrendezését vették tervbe, mint fotóriporterek kiszállnak a természetjáró mozgalom színesebb eseményeinek színhelyére, hogy segítsék a mozgalom propagandáját fotokon keresztül is.

Legközelebbi összejövetelük február 15-én, kedden délután félhatkor lesz a Váci utca 62. sz. alatt. Szívesen látnak minden fotost és érdeklődőt.

ERCSI - Eötvös kedves faluja

Majd, ha tavasszal kivirágzik az ártéri erdő és a Dunapart sötét tölgyesein keresztüldobálja a Nap a maga aranypénzeit, mikor majd sárgállik a boglárka és lila fürtjét lengeti a keltike — ne ártallj egy hegyi vasárnapot Duna menti sétával felcserélni, kedves olvasó. Vágj neki a ráckevei HÉV-en a csepeli nagyvilágnak, szállj le Szigetújfalunál és félóras országúti gyaloglással — virágzó gyümölcsfák tengerében — elérsz Csepel szigetének leggondozottabb falujához, Szigetújfaluhoz. Sétálj végig főutcáján, gyönyörködj rózsás kertjeiben, majd addig ballagj, amíg a magas ártéri töltéshez nem érsz.

A töltésen keresztül-túrázod magad, ez mai napon a legnagyobb hegyitúrát az ercsi templomdomb előtt. S akkor megindulsz egy vas-tag, tömött, bájos ártéri erdőn az Öregduna felé. Az erdő északon-délen elkeskenyedik, a faluval szemben a legszélesebb, egy kilométer. A hossza három. De azután déli irányban azonnal melléjecsatlakozik a hosszú Silling erdő s lehúzódik egészen Adonyig, Lórévig. Ahogy mondani szokás: tönkrelakhatjuk magunkat változatosan szép parti erdőkkel! Nem órákig, hanem napokig lehet bolyongani bennük. Különösen annak, akinek sátra is van. Májusi időben még szűnyogroham sem ijeszti a vándort. Ozikét azonban látunk.

Mi azonban ezúttal csak a szigetújfalu erdőben bolyongjunk — sok kusza út hálózta keresztül, eltévedni nem lehet — mindaddig, amíg a révházhoz nem érünk, hogy bevarjuk a kompot, a motorost. Pihenőül akár tábor is verhetünk, ezt még a térkép is így jelzi. Valaha kolostor állott itt, a törökök pusztították el. Szépen faragott román köveiből mutatványul megmarad néhány, vagy közeli múzeumokba került.

Ülünk, szemben a messzire magasló ercsi toronnyal. A torony már néhányszor előbukant a fák közül, de most a körülötte települt Ercsi is megnyílik előttünk, vasárnapi vidám nyüzsgése idehallik. Lágyan lejtő parti teraszra épült; a falu s a folyampart között fiatal tölgyfák, fűzek s vén nyárfák között kanyarog a sétány.

Libák szárnya verdesi a vizet. A dunaujvárosi gőzös most köt ki a hajóállomáson. Mi is melléje érkezünk a motoroskomppal. A Duna itt mélyebb a szokottnál, sodra erősebb, medre keskenyebb. Ezt vágjuk most keresztül.

Kiszállván a ligetes parton, egy név varázsától nem tudunk szabadulni. Eötvös Józsefétől. Budán született ugyan, de édesanyja családjának, a Lilien báróknak volt itt birtoka s Eötvös József, a nagy államférfi, gondolkodó, a

Eötvös József háza Ercsiben (A szerző felv.)

Karthauzi költője sok gyermeki időt töltött Ercsiben, munkássága ahhoz a kis földszintes kuriához is fűződik, amely a róla elnevezett utcában áll. Ótáblakos ház, rövidesen szociális otthon lesz és emlékmúzeum. Megilletődve áldogál a vándor a kis ház előtt s miközben az emléktáblát olvassatja, azon tűnődik, hogy nagy alkotásoknak nem szükségképpen követelménye a dús palota, templomi környezet... Lám, a kis földszintes kuriával átellenben mennyivel terjedelmesebb a Wimpfen grófi palota s arról mit tud az ember? Roppant uradalom közepontja volt, semmi mást! Ma már nem is műemlék; renoválják ugyan, de szobáiba, a termelősövetkezet tagjai költöztek. A parkban ház helyeket osztottak ki, korszerű lakóházak sorakoznak egymás mellé.

S most felsétálunk a temetődombra. Ott áll a domb az 1615-ös folyami kilométerjelző tábla fölött. A dombon az 1879-ben felavatott, Ybl Miklós-tervezte Eötvös obeliszki hirteti annyi nemes gondolat urának emlékét. A költő szobra pedig lenn áll a faluban, a Művelődési Ház előtt. Modern szobor, Vilt Tibor alkotása.

Ercsi nagyon büszke — s méltán — az egykori kovácsműhely helyén épült művelődési házára. A ház is Eötvös nevével viseli. 700 férőhelyes, korszerű szellemi otthon az iskola mellett, sok ezer kötetes könyvtárral, klubszobákkal, büfével, színpaddal. De büszke a cukorgyárakra is, amely egyike legnagyobb cukorgyárainknak. A gyár a vasútállomással szemben van; tavaszidőben „állagmegővő” munkák folynak benne, de látogassunk csak el egyszer oda őszi „kampány” idején: hogy sistereg, zúg, zakatol az egész üzem! A gyár lakóházelepe kellemes liget.

E nyárra eltűnik már az a kicsi vasutacska, a játékvonatszerű apró, zörgő dobozok sora, amely Ercsi központját összekötötte a vasútállomással. Autóbusz közlekedik helyette. Aki az állomás felől érkezik, májustól fogva már mondjon le a mulatságos ercsi dobozok örömről. De lesétálva a Dunához, végigballaghat a kis belső Szigeten és meg is fürödhet a parton. Korszerű stranddá a következő évben építik ki.

Ercsi valaha a bakonybéli bencés apátság dunai halászfaluja volt, kicsi jobbágytelepülés. A nagyotmondó török utazó, Evlia Cselebi „Erdzsín” várában 1662-ben kétszázal is több fényes katonát látott. Valójában alig hatvan-hetven kopott török őrizte a földvárat.

Ma tízezres lakosa van. Fiatalsága itt nyüzsgő körülöttünk, a művelődési otthonba készül, mozielőadás lesz. Mi még elüldögélünk a templom lépcsőjén, mert Csepel szigetére innen szép a rálátás. Később, még alkony előtt, ismét visszaballagunk a komphoz s átvitetjük magunkat a Csepel szigetre, mert az esthajnali erdőben, nyugovóra térő tavaszi madarak muzsikája mellett kellemesebb hazatérni.

Szombathy Viktor

ORVOSI TANÁCSOK

TÉLI EGÉSZSÉGVÉDELEM

Télen kevesebb a napfény, több a köd, nagyobb a füst, túl sok korom csapódik a városokra. Elelmünkben hiányoznak a zöldségek, kevés a gyümölcs. A meghűléses betegségek is állandóan körülöttünk ólálkodnak. Mindezek együttvéve egészségromtó tényezőként hatnak, tehát védelemre készítetnek.

Köztudomású, hogy szervezetünknek 3 fontos tápanyagra van szüksége: fehérjére, zsírokra és szénhidrátokra. Ezenfelül vízre és különböző sókra is, de legfőként olyan védőételekre, amelyek nélkül az ember anyagcsere-háztartásában súlyos zavarok keletkeznek. Ezeket a védőtáplálékokat nevezzük vitaminoknak!

Influenzás időben, meghűléses bajoknál is gyakran halljuk a hivatalos jótanácsot: *minél több vitamint!* Ez igaz is, de hogyan? Bár tudjuk, hogy minden friss növényi és állati táplálékban egyaránt találunk vitamint, de télen honnan szerezzük be ezeket? Ha nem is könnyű, mégis összeállítható olyan téli étrend, amely a védelmet nyújtó vitaminokból elegendő mennyiséget tartalmaz.

Most a vitaminok vegyi szerkezetével nem foglalkozunk, hanem csupán azzal, melyek azok az élelmiszerek, amelyekkel vitaminokat bekezelhetünk be télen is, tehát közvetve és közvetlenül hogyan védjük egészségünket.

A vitaminok közül a legfontosabbakat betűszerinti sorrendben A—B—C—D-betűkkel jelöljük. Persze ezeken kívül még igen sokfajta vitamin van, de most csupán az előbb említett négy legfontosabbal foglalkozunk.

A-vitamin szükségletünk napi néhány milligramm. Ez hámvédő vitamin, de szemünk világát is óvja. Hiányára a téli körorrtörések mellett látászavarok is figyelmeztetnek, de a fertőző betegségekkel szemben ellenállásunk is csökken. Vajjal, tojássárgájával, sárgaréppával, káposztával, parajjal és paradicsommal kerül szervezetünkbe egy karotin nevű anyag, amelyből A-vitamin keletkezik. Naponta tíz dekányi sült fok bőven fedezi ez irányú szükségletünket.

B-vitaminból és alcsoportjából naponta ugyancsak milligrammos a szükségletünk. Fontos szerepe van idegrendszerünk védelmében és a szénhidrát anyagcseréjében. Fertőző betegségekkel, megerőltető munkánál fokozódik a B-vitamin szükséglet. Káposzta, kelvirág, kelkáposzta, paradicsom, barnakenyér jó B-vitamin források. Mivel hőálló: főtt és sült húsok bővelkednek B-vitaminban.

C-vitaminból 60—70 milligramm az ember napi szükséglete, tehát sokkal több, mint az előbbieket összevéve. A szervezet igénybevételelől és a kortól függően a napi szükséglet 150 milligramm is lehet. Régen tudjuk, hogy ez a vitamin jelentős szerepet játszik szervezetünk ellenállóképességének megővésében. Hirtelen fellépő járványoknál, meghűléses betegségekkel C-vitamin hiányt észlelünk. Különböző betegségek téli orvításmódjaival szemben tehát főként bőséges C-vitaminnal kell védekeznünk. A téli és koratavaszi hónapokban sok C-vitamin tartalmú ételt kell fogyasztanunk! Ilyenek a citrom, a narancs, a savanyúkáposzta, a csipkebogyókészítmények, savanyú paprika, a burgonya, karalábé, paraj. Naponta rendszeresen fogyasztott egy citrom vagy narancs elegendő C-vitamint biztosít számunkra. A kitűnő és ízletes magyar almák fogyasztásával is növeljük szervezetünk C-vitamin tartalmát. A csipkebogyó lekvár és szörp is kezd divatos, de egyúttal hasznos védőszerként szerepelni a hűléses megbetegedések elleni fegyvertárban.

D-vitaminra is szükségünk van, főleg a szervezet mésháztartásában és csontképzésében. Az élelmiszerek közül a vaj, tej, tojássárgája, a gabonafélék és a kakaó bőséges D-vitamin források, bár ezekben csak úgynevezett elővitamin van, amelyből napfény vagy kvarclámpa, tehát ibolyántúli sugarak segítségével képződik D-vitamin.

Száz szónak is egy a vége: téli egészségvédelmünket nemcsak a helyesen alkalmazott edzés, a megfelelő réteges ruházat, az időjárás változásai szerinti öltözködés, hanem a vitamindús étkezés is szolgálja. Ehhez tartsuk hát magunkat!

Dr. Palócz Gyula

KÖNYVESPOLC

A jégréteg megrepedt, és a „reccsenésből kikelt egy hóhó”. Fekete volt, mert éjszaka jött a világra. De hamarosan nagyon egyedül érezte magát, hisz magányosan üldögélt a világon, és fucsmokból apró férflakot formált. A férfiak azonban nagyon unatkoztak, mert nem volt kivél pörölnök, így hát kis hógolyókból asszonyokat gyúrtak.

Ezekről az emberekről szól Hans Ruesch világhírű könyve, **A HOSSZU KIANYEK FÖLDJÉN**, amely a Táncsics Kiadó **Útkalendok** sorozatában jelent meg. Tulajdonképpen regény. Regény, amely izgalmas történetek keretében mutatja be az Emberek, az eszkimók számunkra megdöbbentő közönségségi szokásait, családi életük furcsaságait, babonáikat, küzdelmüket az életért, s fájalmas, onként váltalt határlukat. A fehér ember a fehér földet is meg akarja hódítani a jégpáncélja alatt rejlő ércet miatt. Megjeleneése a hosszú anyék földjén drámai összefüggéseket szit. Az új törvények, új istenek, új szokások megmérkőznek az Emberekkel, a hatalomért. A könyv hősei végül is csalódottan menekülnek kutyaszánjaikon még északabbra, hogy újra szabadon lélegezhessenek, s a régi igazságban nevelhesek gyermekeiket.

Nyugat-Európába készülő turistáknak hasznos és szórakoztató segítséget ajánlunk. Vámos Imre, az **Európai utazások** szerzője több mint tizenhárom évig élt Európa különböző országaiban, vagyis nem turistaként vall ezekben az irodalmi riportokban Nyugatról, hanem hosszú megfigyeléseinek és tanulmányainak eredményéről számol be az olvasónak. Nyolc országot mutat be, ahol hosszabb-rövidebb ideig élt vagy tartózkodott: Anglia, Ausztria, Dánia, Franciaország, Nyugat-Németország, Olaszország, Svájc és Svédország egyes városait, tájait, népének életét és szokásait írja le. Vámos könyve tanulságos és szórakoztató olvasmány, amelyből megismerhetjük a különböző történelmi helyzetben kialakult és más társadalmi berendezkedésű országok életét.

Csoóri Sándor, a tehetséges fiatal költő, Kubai utazásáról számol be **KUBAI NAPLO** című könyvében. „Kubainak vagy Kubainak barátjának lenni manapság nem földrajzi, s nem megbámulni való érdekességet jelent, hanem világnézetet, sőt tünetést.” Könyve egyik mondatában fogalmaz így Csoóri, s e szavak legjobban fejezik ki naplójának lényegét. Mert írás nem útinapló a műfaj klasszikus értelmében, hanem nyugtalan, szenvedélyesen villódzó, lírai beszámoló. Vallomás ez a napló: vallomás önmagáról, a modern világról, kavargó eszleinél és érzéseiről. Es vallomás mindenekelőtt Kubáról, amelyet embereivel, tájával és legfőképp forradalmi szellemével a költő felejtethetetlenül megszeretett. (—K—)

Elvezetesen és közérthetően tájékozódhatunk a térkép ősi emlékeiről, hosszú fejlődéséről. A föld gömbölyű voltának megállapítása, a fókázózat ismertetése, oly egyszerűen vannak leírva, hogy szinte észrevétlenül kerülnek e fogalmak tudatunk birtokába: Amiről a térkép mesél. Röckenbauer Pál könyvéből. A következő részben Európa, Magyarország, Ázsia, óceánok, Afrika, Észak-Amerika, Latin-Amerika, Ausztrália, sarkvidékek térképeiről, az egyes föld- és tenger-részek felfedezéséről, elnevezéséről van szó érdekesítő, szórakoztató formában.

A turisták részére különösen fontos, hézagpótló ismeretek tára. (Jóny)

VIZES HÍREK

ÉRTÉKELTEK a **BTSZ** 1965. évi alapfokú vizitúrávezetői tanfolyamon vizsgázott hallgatóit. A jelentkezett 43 főből a legeredményesebben Erdős Ferenc, a Könyvüipari Minisztérium SE. tagja vizsgázott. Ketten kiváló, tizennégyen jó eredménnyel végeztek. A következő vizitúrávezetői tanfolyamot februárban indítja a **BTSZ**.

A **BUDAPESTI TID** Konferencia ajánlása alapján, a közös propagandamunka érdekében a Jugoszláv Vajdasági Turista Szövetség meghívására 1965. december 29-én Újvidéken Bokody József, az **MTSZ** vizitúra szakbizottság vezetője vitettképes előadást tartott. A Nemzetközi Dunatúra teljes útvonalának ismertetésén kívül tájékoztatás adott az 1966. évi **XI. TID** megrendezéséről is.

A **TERMÉSZETBARÁT TÚRAVITÓRLÁS KLUB** folytatja vitettképes előadás sorozatát. Legközelebb február 10-én félhatkor, II. Bimbó út 1. szám alatt tartják összejövetelüket. Túravitórlás iránt érdeklődők itt beléphetnek a szakosztályba.

FEJLESZ- TENI KELL A TÖMEG- SPORTOT IS

ÜLÉST TARTOTT
AZ MTS ORSZÁGOS
TANÁCSA

Az MTS Országos Tanácsa ülést tartott, hogy megvitatassa az 1966. évi feladattervet, amelyet vita után jóvá is hagyott.

Egri Gyula, az MTS OT. elnöke a megvalósítandó feladatok között kihangsúlyozta az egyre javuló mód-szereken túl, a testületi vezetés minden szinten való megerősítését, s azon belül a személyi felelősség ki-domborítását. A testnevelési és sportmozgalmat tovább kell bővíteni, új sportegyséletek létrehozását kell szorgalmazni, — mondotta — és növelni a tagok létszámát. A sport-egyesülettel, vagy sportcsoporttal még nem rendelkező gazdasági egy-ségeknél meg kell teremteni ezek le-hetőségét a tömegszervezetek segít-ségével. Napirendre kerülnek — mondotta Egri elvtárs — az általá-nos iskolai sport szervezeti és tartal-mi kérdései, valamint az egyetemi és főiskolai sportmunka színvonalá-nak emelése, illetve annak lehetősé-gei. Foglalkoznak a nagyzemeri sport-élet fejlesztésének időszerű kérdéseivel is.

A versenysport felemelt követel-ményei is a napirenden szerepelnek és — hangsúlyozta az MTS elnöke — különös gondal kell felkészülni az év legjelentősebb eseményeire, mint

például az Atlétikai Európa Bajnok-ság, a Labdarúgó VB, és nem utol-só sorban az Országos Sport Na-pok. Törekedni kell arra, hogy a testnevelési és sportmozgalom fo-kozottabb mértékben álljon a társa-dalmi tudatformálás szolgálatába, tudatosítani kell azt a felelősséget is, amellyel a sportszervezetek vezetői a sportolók neveléséért tartoznak.

Hozzászólások során Terényi Imre, az MTS elnökhelyettese többek kö-zött a tömegsport fejlesztésének szükségességét hangsúlyozta, s ez természetesen vonatkozik a termé-szetjárásra is.

Az MTS 1966. évi munkaprogram-jába szervesen beilleszkedik a termé-szetjárás sportja is, amelyben ugyan-csak vannak megoldandó feladatok, hiszen a természetjárás mind szerve-sebb és mind fontosabb ágazata a tömegsportnak. Ha a feladatterv, il-letve a határozat vonatkozó pont-jait sportunk vezetői, aktívái is ma-gukévá teszik, annak kimunkálásán lelkiismeretes sportszeretettel dol-goznak, nem kétséges, nagy lépést tehetünk előre a fejlődésnek indult sokrétű, sokágú sportunkban.

Azt hinné az ember, hogy Visegrádon egész évben jönnek-mennek a turisták, hiszen Budapestől alig 50 kilométerre fekszik, jó a közlekedése és tőlen is szép a Dunakanyar. A valóság mégis az, hogy az ilyen életnek nyoma sincs. Csendes a hajó kikötő is, a vendéglőben, a presszóban van hely bőven, mindenkinek jut külön asztal, még külön felszolgáló is.

Egyedül mi, a tanfolyam résztvevői, mintegy ötvenen, a megyei ifjúsági felelősök és a szakosztályvezető tanárok jelentjük most a forgalmat. Mi is csak a nap egyik felében, mert időnk nagy részében előadásokat hallottunk a szakosztályvezetés ismereteiből, vitatkoz-tunk a megyék természetjáró mozgalmáról. A nagyobb tapasztalatokkal rendelkező „nagyok” — Baranya, Csongrád, Hajdú, Budapest és Győr küldöttei patronál-ják a kezdőket. — Sajnos még mindig sok a kezdő, szinte félévenként cserélődnek az ifjúsági felelősök. Még nagyobb gondunk, hogy egyes megyékben — Bé-kés, Zala, Komárom és Somogy — sem nyáron, sem most — ha egyáltalán van — nem küldték el felelősei-ket. Mindezek azt igazolják, hogy egyes megyei szak-szövetségekben még mindig nem veszik komolyan az ifjúság ügyét, pedig számarányuk lassan túlhaladja az ötven százalékot!

Ha a létszám hiányos is, lelkesedésben azért nem volt hiány. A tanárok egy része csupán azt kifogásolta, hogy kevés a mozgás, a túra. Igaz, hogy csak két napon tú-ráztunk, de egy négynapos tanfolyamba nem fér bele több. (Az egyik buda-pesti tanárnő nem értet-te ezt meg és a második napon otthagytott ben-nünket.) A túrákon kü-lönösen jó volt a han-gulat. A játékos túra-verseny célpontja a Nagy-villám volt (sajnos nem volt nyitva a kilátó). A

versenyen különböző feladatokat kellett megoldani és a poeta hajlamú turisták — akadt közöttük jónéhány — élményeiket meg is verselték. Az egyik vers, stílszerű címmel, így kezdődik:

Óda — (és vissza)

*A természetjárásnak a túra a gyöngye,
Szorítsd most e célból talpadat öködbe,
Pengjenek a lantok, szóljon hát az ének,
Túráról regélek én mostan tinéktek:*

S bár dőcögve, de versbe segítette a látnivalókat a „túra-múzsza”.

A játékos túrától fellelkesedve egyesek (de nem egye-dül!) este, holdfénynél újra felmentek a hegyre, mások felfedező útra indultak a Magda forrás irányába. A másnapi városismertető verseny pedig a téli csendhez szokott Visegrádot is felbolygatta. Nagyot nézett a ki-rályi palota öre, amikor ötven belépőjegyet kértünk. Egész hónapban nem volt ennyi látogatója...

Eredményes munkát végeztek Visegrádon az ifjúsági felelősök és a szakosztályvezetésre vállalkozó tanárok. Tanultak, volt vita és volt szórakozás is. Egyesek szer-int jó lett volna több naposra tervezni a tanfolyamot, de — sajnos — nem fért bele a „keretbe”. Karácsony másnapján kezdtük és Szilveszter előtt fejeztük be. Ezt a napot a leglelkesebbek is otthon akarták eltölteni.

Gimesi István

Tanultak, túráztak, szórakoztak

VAN-E NÁLUNK AUTÓS TURISZTIKA?

KONVOJBAN VAGY MAGÁNYOSAN? — KÉNYELMESSÉG VAGY TÁJÉKOZATLANSÁG?

Még benne vagyunk a télben, de a naptárban fogynak a napok s ebben az évben az idénykezdet már százezer magángépkocsit csalogat rövidebb-hosszabb kirándulásra. Minden hétvégén ez hozzávetőlegesen is 3—400 ezer autós mozgását jelenti. Ha meg akarunk rajzolni a magyarországi autósok kilométer-grafikonját, elég érdekes jelenségre hívná fel figyelmünket. Arra már van tájékoztató adatunk hogy nálunk a magángépkocsik évi km-átlaga 10—15 ezer km, tehát nem sok. Általában tavasztól késő őszig veszik igénybe a kocsikat s ez alatt futják le ezt a távot. Grafikonunk azt is megmutatja, hogy az autótartás időszakában hogyan változik ez az adat. Az új autós ugyanis az első években nyaklól nélkül használja kocsiját, bemutatja azt az összes vidéki rokonoknak, ismerősöknek, ha városi, akkor a hét legtöbb napján az esti órákban, munka után szintén bejárja a várost mindaddig, amíg nem érzí az, hogy a városi körséták egyhangúan ismétlődnek. Mechanikusan kialakulnak az útvonalak, a látványok, egyre kevésbé használja kocsiját ilyen körsétákra, előtérbe kerül a „célfuvar”. Tehát akkor használja a kocsit, amikor *valahova és céllal* megy. Míg tehát az első években a grafikon szerint falja a kilométereket, kb. a negyedik évben a grafikon már városokon belül kevesebb és rövidebb utakat mutat, a vidéki utak esetében pedig hosszabb távok, célkirándulások és túrák programjára utal. Megszűnik a „csellengés”, jellemzőbb a *tervszerinti* úti-program, viszont *nincs benne változatosság*. Legtöbbször a kipróbált, ismert útvonalak szerepelnek az útirányban. Majdhogy a kocsit már elmenne oda önmagától is. Rendszerint a kiindulástól a célig egy-két hagyományos helyen való rövid parkolás, feketekavó és egyéb műszaki pihenő. A célnál kiszállás. S ezek a célok túlságosan is ismétlődők. Miért? Kényelem? Tájékoztatlanság? Inkább az *utóbbi*. Vizsgáljuk ezt meg néhány mondat erejéig.

Nálunk a magángépkocsi

tulajdonosokat a Magyar Autóklub igyekszik tömöríteni társadalmi szervezetébe. A közel százezerből eddig kb. 20—22 ezer tagja van, ebből mintegy nyolcezer a fővárosból, a többi megoszlak a klub negyven vidéki csoportja között. A tapasztalat szerint a vidéki autósok szívesebben vesznek részt közös kirándulásokon, túrákon, amelyek igen tartalmasak, mert nemcsak rohannak, de a túravezeető itt-ott megállítja a konvojt, ahol látnivaló van, s arra érdemes, hogy megtekintjük. Hangulatos ügyességi autós-játékok és nemcsak szép, de egészséges kis gyalogséták, erdei, hegyi kirándulások tartkítják ezeket a programszerinti utakat. Igen ám, de sem a 22 ezres klubtagsághoz, pláne a százezer gépkocsiparkhoz viszonyítva ez *nem mondható tömegjelenségnek, tehát korántsem jellemző hazai autóturisztikánkra. Az autóhoz hamar hozzászoknak az emberek, de az autózáshoz nem. A fővárosiak különösen nem. Ők inkább az egyéni programozók s csak akkor csatlakoznak konvojhoz, ha legalább az a címe a túrának, hogy „országos” találkozó.*

Ennek legfőbb oka inkább a *tájékoztatlanság hiánya,*

mint a nem-akarás. Sürgető, hogy mielőbb történjék ebben pozitív lépés. Hogyan? Vannak, akik autós túrakönyvre tartanának igényt. Jelen sorok írója tíz évvel ezelőtt összeállított egy ilyen könyvet, amely húsz ezer példányban csakhamar elfogyott. S ennek ellenére épp e sorok írója nem ebben látja a cél-szerűséget. Nem könyv kell, hanem kis „cédulák”. Sokféle kis cédula, amelynek hangzását ne tessék lebecsülni mindjárt megindokolom. Nem gond turisztikai szempontból útvonalakra bontani az országot s az ajánlott túrákat az útvonal rajzzal és km-beosztással egy-egy cédulára nyomtatni. Ezt az autózás klasz-szikus országában már régen kitalálták és az autós utazási irodák alkalmazottai az érdeklődők számára a polcok rekeszeiből országunk legkülönbözőbb tájaira kézbenyomják a kész, ajánlott programokat. Az autós választhat, vagy meghallgatja az ajánlatot: félnapos, egynapos, hétvégi, hegyi, stranddal egybekötött túrát akar-e. S elteszik a cédulákat. Nem kell több színű nyomással, még lehetünk szerények autózásunkhoz és zsebünkhez mérten. De akár az Autóklub is megvalósíthatná, bizonyára

népszerűségnek örvendene ez a szolgáltatás és segítené az autósokat a tervszerűbb, programozott, hasznosabb és kellemesebb autózásban, tehát *tájékoztatabb* lehetnének az autósok, hogy *hova érdemes* menni. Rengeteg a még kevésbé ismert és látogatott autós cél.

Miért nem ajánljuk ma még mindezt egy túrakönyvbe foglalni? Mert a könyv írói elkészítésének ideje átlagban egy év, a nyomdai kivétel szintén. Hazánkban viszont az idegenforgalmi, turisztikai fejlődés ezekben az években igen ütemesen növekszik, *változik*, a nagy átfutási időt igénylő kiadványok ezt nem bírják el, mire megjelennek, elavulnak. Példa erre a camping-könyv, amikor íródott, az országban kb. 40 camping volt, s mire megjelent, már közel száz camping nyitotta meg kapuit. Egy-egy „cédula” viszont sokkal gyorsabban cserélhető. Lehet az izléses is, és nevezhetjük „tájékoztató”-nak is. De *adatai éljenek*, tájékozódjék az autós, — de a motoros is — az ajánlott túra összkilométeréről, az étkezési, tankolási, esetleges javítási lehetőségekről, a látványokról, sűrítve Magyarországon az elkövetkező években alakul ki a camping-turisztika. Még az idősebb korosztálynak sem kell félnie tőle, — példa lesz erre az idei nyáron az az Európa minden részéből mintegy ötezer ideseregülő campingező, tessék csak megnézni majd, hogy a legtöbbjük melyik korosztályhoz tartozik. Szervezett hazai camping-csillagtúrák és körtúrák kidolgozása, programozása egyéni és kollektív kirándulások nagy ösztönzője lehet. autósoknak, motorosoknak egyaránt.

A hazai autóturisztikát a jelenlegi megrekedtségből, szerintünk az autósok és motorosok *tájékozódásáról való gondoskodás* emelheti ki. Az emberek szívesen élnek olyan lehetőségekkel, — amelyeket ismernek.

S mindebben nagy segítséget nyújthat a Magyar Természetbarát Szövetség is. Sztinyai Jenő

KILÁTÓ — LAKATTAL

Kedves Turista! A Nagyvilámon szilvesztereztünk és igazán elmondhatjuk, hogy jól szórakoztunk. Figyelmes gondnok, örömteli újévi séta, gyönyörű téli napfény tette emlékezetessé számunkra ezt a két pihenőnapot, amit turistához méltóan, az új év nagy feladataira való felkészülés jegyében töltöttünk el, dolgozva és szórakozva. Nem tudunk azonban napirendre térni, hogy a kilátó — tavaszig — zárva van. Ezt egyszerűen képtelenek vagyunk megérteni. Az év első vasárnapján is többszázán jártak arra, akik szívesen felmentek volna. A visegrádi hegyek télen sem elhagyottak. Miért nem lehet — legalább vasárnap — gondoskodni a köepület megközelíthetőségéről? Ha nem lenne ugyanez a helyzet az ország számos más kilátójával, nem tennék szóvá a dolgot. De így, kénytelenek vagyunk felhívni a figyelmet rá, hogy az idegenforgalom gazdái nagyon rosszul gazdálkodnak a rájuk bízott műtárgyakkal, ha csak nyáron teszik lehetővé a kilátók használatát — már amelyik nyáron is megközelíthető.

Mátéffy Péterné, Ludányi Lajos
és 36 budapesti propagandista természetjáró

TÚRA- motoros

GYORSAN
VAGY LASSAN?

A helyes bejáratásról

A motorkerékpár bejáratásáról sokat vitáztak a szakemberek. Úgy véljük, időszerű e témáról beszélgetni, noha a legtöbb motoros „naftalinba” tette kedvencét a téli hónapokra. Időszerű pedig azért, mert most még van bőven alkalom az új motor vásárlására, illetve a bejáratás megvitására. (A száraz, hideg időjárás nagyon is kedvez a bejáratáshoz, sokkal inkább, mint a nyári kánikula.)

Mielőtt a bejáratás gyakorlati szabályaira kitérnénk, hadd említsük meg, hogy nemcsak a gyári új motort, hanem az úgynevezett „generál-javított” motort is be kell járítani. Ennek célja; az egymáson mozgó, csúszó fémfelületek károsodás mentes összekoptatása. Könnyen elképzelhető, hogy milyen nagy mértékben túzesedne fel a motor hengere és a benne fel-le száguldó dugattyú, ha azokat nem kenné a benzínhez kevert olaj, illetve nem védené a két fémfelület között képződött, úgynevezett „olajfilm”. De még ez a védelem sem teljesen kielégítő az új, még nyers motornál, ugyanis az alkatrészek felülete, a precíz megmunkálás után sem tökéletes; ez mikroszkóp-felvételekkel bizonyított tény.

A bejáratásnak az a feladata, hogy ezeket, a szemmel nem látható „csúcsokat-völgyeket” úgy simítsuk el, hogy ezzel közben

Felül a bejáratatlan, nyers fémfelület mikroszkopikus ábrázolása, alatta a bejáratott felület, amelyről eltűntek a „csúcsok és völgyek”

ne ártsunk a dörzshatásnak kitett felületeknek. Ne feledjük, hogy nemcsak a hengert és a dugattyút érheti ez az ártalom hanem a motor majd valamennyi mozgó-forgó elemét.

A cikk elején említett vitát eldöntötte a kohászat, amely a kedvezőbb tágu-lási együtthatóval rendelkező könnyűfémdugattyú-előállításával lerövidítette, egyszerűsítette a bejáratási időt. Magyarán szólva, az alumínium-szilícium ösz-szetételű anyagból öntött dugattyú kevésbé tágu-l a hő hatására, mint a régi, hagyományos vasdugattyú, amelynek túl ezen, több egyéb hátránya is volt a korszerű dugattyúval szemben.

Hallottunk már olyan szakvéleményt is, hogy a bejáratás gondját könnyen megoldja a motoros, ha a gyári előírásnál több olajat tölt a keverékhez. Nos, ezeknek a motorosoknak annyit mondhatunk, hogy ne fogadják meg ezt a kurzuslás-szerű tanácsot, mert ezzel csak ártanak a motornak. A dús olajozás nyomán beragadnak a dugattyúgyűrűk, a lerakódó olajkoksok időnap előtt eltöm-heti a kipufogónyílást és az olajiszap bedugaszolhatja a kipufogódobot. Hasonlóan káros tanács a középáll-ványra húzott motor egy-helyben járattása, akárcsak alacsony fordulatszám-on is. Az efajta bejáratás a motor halálos ítélete. Olyan véle-ményt is hallottunk, hogy a bejáratáshoz tanácsos ricinus olajat keverni a ben-zinhez. Ami hasznos gyógy-szer a székrekedés ellen, az súlyos ártalmat vált ki a motor belső mechanizmusá-ban. Az okos motoros nem fogad el semmiféle „jól bevált” házi receptet, hanem szigorúan tartja magát a gyári előíráshoz, ha azt akarja, hogy hosszú életű legyen a motorja ezen a földön.

Előfordulhat, hogy a leg-

ÚJ MAGYAR MOTORKERÉKPÁR A LÁTHATÁRON

A Csepeli Motorke-rékpárgyár, amely a 250 kcm-es Pannonia modelljével az ország határain túl is megbecsülést szerzett a ma-gyar iparnak, most egy új típus kialakításán dolgozik.

A „P-10” típusjelzé-sű motor mintadarab-jain most végzik a „szá-kító próbákat”, illetve a rossz időjárás miatt fel kellett azokat függeszteni. Az idő javulásával folytatják a terben előírt kilo-méterek ezreinek futtatását, hogy a sorozatgyártáshoz szükséges gépek és szerkezetek elkészítése előtt jöj-jenek elő az új típus esleleges gyenge pontjai. Csak azok kijavítása után kezdődhet meg a „P-10” felszer-számozása.

Az új típus fő jellemzői: a jobb hőelvezetést bizto-sító „szélesvállú”, azaz szuper-nagybordás henger, olajhidraulikus új mellővilla, hátul nagyobb teleszkóp, új üzemanuagartartály, habgumival bélelt és hossz-rugókkal kombinált duplangyereg, csomagtartó, maga-sított kormány és természetesen 18 lóerős motor.

Úgy tűnik, a „P-10” méltó utódja lesz a népszerű TL Pannoniának, amelynek még jó ideig nem kell tartania az új modelltől.

szabályosabb bejáratás el-lenére sem kopik össze — a kívánt mértékben — a dugattyú és a henger, ennek okát legtöbbször a dugattyú helytelen házago-lásában kell keresni. Olyan esetről is hallottunk már, hogy a dugattyú anyaga volt alkalmatlan, és bár a

forgácsolásánál betartották az előírt méreteket, a du-gattyú mégis „bedagadt” több ezer kilométeres jára-tás ellenére. Ilyen esetben csakis új dugattyú segíthet a bajon.

A helyes bejáratás gya-korlati szabályaira még visszatérünk.

Szervezik a motoros segélyszolgálatot

A Magyar Természetbarát Szövetség — mint ismeretes — megnyitotta kapuit a motorkerékpárosok hatalmas tömege előtt, s több százan már be is léptek különböző szakosztályokba. Az MTSZ — terv szerint — köz-ponti irányítással klubokba tömöríti a motorosokat, amennyiben annak szervezeti formáját az MTSZ elnöksége jóváhagyja.

Ettől függetlenül az MTSZ máris tárgyalásokat foly-tat a Motorkerékpár- és Autókarosszéria Javító KTSZ-szel, amelynek vezetősége úgy döntött, hogy teljesen in-gyenes segélyszolgálatot biztosít a természetbarát motorosoknak, és egyik üzeme-gységét kijelöli a javítoszol-gálat részére. Itt a motorosok egyrészt elsősorban ré-szesülnek, másrészt a javításokat minimális költségterítés mellett végezteszhetik.

A tárgyalás még folyik, és ha a megállapodás végleges lesz, erre visszatérünk.

LACI, MIKI, GYURI és a SZÜLŐK

CSALÁDI KÉKTÚRÁN

Boldogkővár

Füzérvár

Hernádcece. Atketés
a függőhídon

Legszebb vár a Füzérvára: pötty a hegy tetején, gótikus ablakokkal;

legérdekesebb élmény: a hernádcecei függőhíd. Kétféle cölöpre feszített drótkötélen keresztbe fektetett deszkák;

leghosszabb túranap: Mogyoróska-Baktakék, 34 kilométer;

legtöbb csalán: a Barok-völgyben. Tele voltunk csipésekkel;

legbiztosabb: a Nagy-Gerecstető. Indák, kökénybokrok, folyondár, vadrózsa, ősszenőve;

legnagyobb szarvas: Vár-gesztesen. A szarvasórási a fejünk felett ugrott át a mélyúton..."

Így kezdődik Palláké „esemény-listája”, amely a kéktúra során szerzett „leg”-kiemelkedőbb élményeket rögzíti. Az öt tagú Palla-családból ugyanis négyen már teljesítették az orszá-gos kék követelményeit s a legkisebbnek, a tíz éves Gyurinak is van kétszázhatvan kilométere.

— Nálunk a túrázásnak nagy hagyományai vannak — mondotta *dr. Palla Gyula*, a család feje, aki két nagyobbik fiával éppen most érkezett haza a vasárnapi hegymászásból. — Ami engem illet, — folytatta — már diákkoromban szenvedélyes túrázó voltam, szárazon és vízen egyaránt. VI. gimnazista koromban barátaimmal — közös kajakunkon — Budapestről Mohácsig mentünk le, érettségi után pedig Passautól indultunk a Dunán...

— Az evezésnek és a Dunának valóban nagy jelentősége van az életünkben — szólalt meg *dr. Palla Gyuláné*. — Férjemmel ugyanis, mint vízisportoló, a Dunán ismerkedtem meg. Gyerekeinket is a természet szeretetére neveltük. Nemcsak férjem és én vagyunk szervezett természetbarátok, hanem a gyerekek is. Ahogy elérték tizedik életévüket, beléptek a mozgalomba. Gyuri, a legkisebb is, már egy éve tag. Nagyon büszke volt, amikor megkapta az igazolványt. Őt persze még nem vihettük mindenfelé magunkkal, de a két nagyfiú — Mikli tizenöt, Laci tizenhét éves — velünk együtt teljesítette a kéktúrát.

— Az útvonalat négy nagyobb és több kisebb túraegységre bontottuk — veszi át a szót megint Palla doktor. — Bizony, nem minde-

nütt szállhattunk meg turistaházban. Szentbékállán, például, egy présház padlásán, szénán aludtunk, a hévízi erdőben pedig az erdészháznál, szénapajtában. Legemlékezetesebb szálláshelyünk azonban a Zsidi-malom padlása volt, ahol mókások társaságában töltöttük az éjszakát. Fiaink különösen értékelték ezt a társaságot. Ennek a túrának a során Keszthelyt is érintettük. A Balatoni Múzeum, a Helikoni Emlékmű s a művelődési központtá alakított volt hercegi kastély kulturális tartalommal töltötte meg a túra adta keretét. Azt hiszem, a természetjárásnak egyik — és nem is jelentéktelen — tényezője: a hazai kulturális — irodalmi, történelmi, néprajzi, régészeti — érdekességek megismerése. Mi mindig megragadjuk az ilyen alkalmakat.

A Zempléni-hegységben 1964 nyarán jártunk. Itt láttuk az „emeletes falut”: Vágáshutát. A falu egyik része a hegy alján van, másik része viszont a hegy tetején. A kettőt „utcák” kötik össze a hegygerincen. A helybeliek pedig egész nap „túrázhatnak”.

A Zempléni-hegységet elhagyva, a Csereháthoz értünk. Ezen a művelt, dombos vidéken semminemű turista-létesítmény sincs, még turista-térképeket se találtunk. A vázlat és az — imitt-amott meglevő — jelzések szerint közlekedtünk. Erdemes volt legyalogolnunk a rakacai víztárolóhoz: a Rakaca patak vize ellepte az egész völgyet. Látványának is impozáns.

— Semmi se volt olyan szép, mint Jósvalfó — szó-

lal meg Gyuri, a Palla-család legifjabb tagja. — Szerencsére, ide engem is elvittek a nagyok. Laci és Mikli is most látta először a barlangnak ezt a részét. Ők is csak bámuldoztak, és azt mondták, itt még szebb a barlang, mint az aggteleki részen.

— Jósvalfó valóban kiemelkedő élményt nyújt — veszi át a szót Laci. — Engem azonban a világon minden érdekel. Nekem élmény volt a számocázás is a Bakonyban, meg a Kínizsi-vár — csak azt sajnáltam, hogy lovasjátékokat nem láthattunk. — Iskolánkban minden osztálynak van természetjáró szakisköre. A negyedikben az osztályfőnök a szakiskörvezető, és én vagyok a titkár. Bicikli-, sí- és gyalogtúrákat szoktunk rendezni, az évszaknak megfelelően. Nemcsak a túrát élvezzük, hanem azt is, hogy az egész társaság egykorú. Szeretünk együtt járni a hegyek közé.

— Ugyanabba az iskolába járok, ahova Laci — mondja Mikli, — a középső Palla-fiú — és én is túrázom az osztállyal is. Legutóbb nagy kalandom volt: A Mátáshegyi-barlang nincs kivilágítva, lámpát használtunk, hasoncsúszva, mászva haladtunk. Egyszer csak kiesett kezemből az elemlámpa, világítva gurult, én meg küsztem utána. Végül is elértem, baj nélkül megusztam a dolgot, de olyan sárosan jöttem haza, hogy alig ismertek rám itthon.

***

Így túrázik a Palla-család, mi pedig további szép élményeket kívánunk aprajagyagnak! — r

A TURISTA IFJÚ BARÁTAI JELENTIK:

Köszegi barátaink írják, hogy társadalmi munkával sílesikló pályát építenek az Írottó alatti, egyelőre 350 méter hosszúságban. Később öltözőt és melegedőt is akarnak építeni.

NAGYKANIZSÁRÓL írja Tomasics János: elbúcsúztak a postás természetjárók kedves vezetőjüktől, az elhunyt Kele Györgytől és megválasztották vezetőnek Lehoczki Antalt. Első túrájukat a Rodostó turistaházhoz vezették.

TÖRÖKSZENTMIKLÓSRÓL írja Bacsa Imre, hogy új térképolvasó tanfolyam indult, sok fiatallal. Részt vesznek benne a gépgyár fiataljai, a gimnazisták és a technikum hallgatói.

DOMBÓVÁRRÓL írják a tolnai fiatalok, hogy ott is megindult a turistaélet egyszerre mind a három iskolában. Már járják a Mecsek hegyeit-völgyeit.

BARLANGÁSZ HALOTTAINK

Három fiatal sporttársunk, bajtársunk távozott el körünkől örökre szilveszter éjszakáján.

Brückner Emőd, Haader Pali és Wettstein Anti, a pannonhalmi Rómer Flóris természetjáró barlangkutató csoport tagjai, az aggteleki Baradla-barlangban tanulmányi túra során életüket veszítették. Midőn e sorokat írom, a katasztrófa okát még nem látjuk világosan, arra a folyamatban levő vizsgálatnak kell fényt derítenie. Erről annak idején majd beszámolunk.

Megrendüléssel és a megbecsülés tiszteletével fordulunk fiatal társaink emléke felé. A természet mélyéig szerető, a természet titkainak tudományos megismerésére irányuló törekvés hajtotta őket és tudatosan felkészültek a nehézségek sportszerű leküzdésére. Hiszen az élet minden lépésben nehézségeket, sokszor előre nem is látható veszélyeket rejt, melyeket néha a legkörülményesebb óvatossággal sem lehet elkerülni. A mi fiatal halottaink tiszta szívvel, igaz emberekhez méltó férfias bátorsággal néztek szembe a nehézségekkel, veszélyekkel és bátor sportszerű küzdelemben érte őket a halál.

A sportszerű küzdelem, a természet tudatos kutatására való lelkes felkészülés fiatal hőseit tiszteljük. Bennük, midőn megőrizzük emléküket.

De az emléküket ne a szomorúság örökítse meg, nem lenne az méltó Hozzánk, akik életükben maguk voltak a derű, vidámság és lelkesedés. Álljanak a helyükre új kutatók a Rómer Flóris csoportban és az Ó példamutató helytállásukkal folytassák az általuk megkezdett munkát a Cseresben, az Öregkövesben. Magyar barlangkutatók, sportszerű és tudományos kutatómunkában elért maradandó eredményekkel állítsunk valóban méltó emléket fiatalon eltávozott kis hőseinknek, barátainknak!

Dr. Dénes György

MEGNYITÁS ELŐTT... AZ ÚJ TELKIBÁNYAI TURISTAHÁZ

LEVÉL AZ „EMLÉKEZÉSEK KERTJÉBŐL”

Érdekes levelet hozott a posta az Egyesült Államokból. A levelepapír tetején halványzöld nyomtatott betűkkel áll: Emlékezők kertje. Alatta a két szó magyarzata: Fűvek, virágok, növények, egyebek, mintegy jelezve, hogy a levélíró milyen gyűjtőszemély rabja. A levél így hangzik:

Uraim! Remélem, megkapják leveletem és válaszolnak nekem. Egy éve sok levelet kapok Magyarországból. Valamennyi arra hivatkozik, hogy a TURISTÁBAN olvasták címetem. A leveleknek egy része angol, más része magyar nyelven íródott. En nem tudok magyarul, de van egy ismerősöm, aki a magyar leveleket is elolvassa nekem. Sajnos, arra már nem merem kérni, hogy a válaszokat is megírja. Legalább is nem azonnal. Addig is, amíg a válaszokat megírom, kérem, köszönjék meg nevemben magyarországi levelezőimnek kedveseiket. Gyönyörű fényképeket kaptam épületeikről, erdeikről és hegyeikről. Értékelem őket és köszönöm küldőiknek.

Elsősorban régi növénynevek érdekelnek, fák, fűvek és virágok népies elnevezései — és botanikus nevük is az azonosítás miatt. Néhány szép példa gyűjteményemből: A paeonia officinalis régi neve pünkösdi rózsza. A Yucca filamentosa népies neve: Adám tüje. A Zinnia elegans-t Mária virágának is hívják. A Thymus serpyllus másik neve: Mürunk ágya. Férjemmel a hegyekbe járunk azért, hogy vadnövényeket és fűveket találjunk. Félragakókat is keresünk: achátot, jaspist, megkövesedett fákat.

Kérem, küldjenek egy példányt lapjukból. Közlésüket és válaszukat előre is köszönve

öszinte hívük:
Mrs. Bonnie Roberson
P. P. Box 107
Hegerman, Idaho, USA

A MI NAPTÁRUNK

Februári vasárnapok:

a nap kél: nyugszik: a hold kél: nyugszik

február 6.	7.05	16.53	17.55	8.00
február 13.	6.54	17.04	1.50	10.45
február 20.	6.43	17.14	7.13	17.07
február 27.	6.30	17.24	9.22	0.00

Február 3. Szervezők Akadémiája megnyitása. Első előadás: Természetbarát szakosztály szervezése és vezetése. (Budapesti Természetbarát Klub, Kölcsei u. 2.)

Február 5. Tíz év. Jubileumi közgyűlés. (Székesfehérvári Vörös Meteor). Budapesti kerületek vezetőinek találkozója. (BTSZ.)

Február 6. Kékes Kupa Sí Tájékozódási Verseny a Mátrában. (Gyöngyösi Szövetség). Válogatott síversenyzők Visegradon. (Pest megyei Síszövetség.)

Sítúra Nagyszénáson. (Országháziak). „A természetjárásról.” Vetítéses klubnap a váci Pártházban. (Pest megyei Szövetség.) Milyen legyen a jó mozgalmi fotó. Vitaest a Budapesti Klubban. (BTSZ.)

Február 11. „Tihany Nemzeti Park.” Filmbemutató a Gyopár Klubban. (Leonardo da Vinci u. 45.)

Február 13. Motoros turisták gyalogtúrája a Normafához. Találkozó fél kilenckor a Móricz Zsigmond kör téren. (XI. ker.)

Szánkós túra a Szabadsághegyen. (MOM.) Síversenyzők kupaversenye a Nagyhideghegyen. (Pest megyei Síszövetség.) Könnyűbúvárok jég alatti merülése a Feneketlen tóban. (IX. kerület. Csak jég esetén!)

Február 14. Budapesti túramotorosok klubestje. Az új Pannónia motorokékpár változásait ismerteti a gyár mérnöke a Bp.-i klubban. (BTSZ.)

Február 16. „A legközelebbi csillag a nap.” Klubest a debreceni turistaklubban. (Hajdú megye.) Fényképezzünk a természetben. Klubnak a MOM-ban. (XXII. ker.)

Február 17. Szervezők Akadémiája, II. A tájékozódási versenysport új feladatai. (Budapesti Klub. BTSZ.)

Február 19. Fővárosi kerületi oktatási vezetők találkozója (BTSZ.)

Február 23. „Mi a célunk.” Túravezetők továbbképzése. (XII. ker.)

Február 25. Síverseny Sátoraljaújhelyen. (Sízövetség.)

Február 26. Bakañcsos bál a Ságvári turistaházban. (IX. ker.)

Február 27. Fotóséta Szentendrén. (MOM.) Műemlékséta Budán. (Országház.) Hevesi szakosztályvezetők összejövetele Gyöngyösön. (Heves m.)

Motoros turisták gyalogtúrája a Csúcshegyen. (XI. ker.)

(A fenti adatokat kaptuk meg lapzártáig. A márciusi adatokat február 5-ig kérjük beküldeni.)

A szarvasi arborétumban

Békécsabai turistával hozott össze a véletlen. Együtt rázótt bennünket a Wiener-walzer és jó félórás késéssel fékezett Csabán. Volt idő jócskán kérdegetni a helyi turisztika felől, hiszen kevés helyen lehet olyan nyugodtan beszélgetni, mint vonaton. Szomszédom órányi időt szánt a Mátrában töltött nyári túrájának leírására. Csak alföldi ember emlékezhet ilyen átszellemült vallomással az ország tetejére. Innen a Körösmenti síkról és egy év távolságból százszor szebbnek láttuk a Kékest, Parádót és Mátraházát, mintha ott letünk volna a fenyvesekben. Útitársam nem restellte elmondani, hogy úgy vezeték rá a turisztika értelmére, akár a gyerekeket. Kezdetben érdekes kirándulásnak tűnt az országjárás, azután szinte észrevétlenül a természetszeretethez igazodott egész életmódja. Ha mérleget von a múlt és jelen között, a turisztika javára írja edzettségét és látókörének bővülését.

— Neki köszönhetem, — s ezzel zsebébe nyúlt, elővette a tagkönyvet és mutatta a fonalas rajzolatú aláírást: *Gecsei Lajos* a Természetbarát Szövetség megyei főtitkára.

A Kner Nyomdában találkoztunk. Szállítómunkásokat irányított, akik irdatlan ládákat görgettek a telep udvarán.

— Sajnos nincs időm, csak délután találkozhatunk.

Gecsei Lajos társadalmi munkában irányítja a me-

Viharsarok népe most is példát mutat

Vízilelet a Körösökön

gyei szövetséget. Most terjeszkedik a nyomda és egy percre sem szakadhat el fontos posztjától.

Száz százalékkal több fiatal

Két éve 1391 volt a taglétszám, 1965-ben már 1960-an csatlakoztak a mozgalomhoz. A közel hatszáz fős gyarapodásból kiemelkedő a fiatalok körében elért siker: a megyei szövetség ifjúsági taglétszáma egyik évről a másikra száz százalékkal növekedett. Gecsei Lajos tapasztalatai szerint a tanároknak felkínált anyagi ösztönzés nem váltja ki eléggé a turisztika fellendítésére irányuló lelkesedést. A KISZ-aktivisták kötelezettségvállalásával, hatékonyabb meggyőzéssel lehetne társadalmi erőket munkába állítani.

A többség rendszeresen túrázott

Aki ismeri a Békés megyei vidék emberének múltját, tudja, hogy a Viharsarok népe sokfelé vándorolt az országban. Békés megyei kőműveseket, kubikosokat lehetett látni építkezéseken szerte. Az egykori kubikos-vándorlást most felváltja a

hazai táj megismerésére vállalkozó túracapatok országjárása. A turisztika fellendülése nem egyetlen értékmérője a kultúrforradalomnak, de fontos mérőföldköve. Másként nem is lehetne magyarázatát adni annak, hogy ma már autóbuszra ül a termelőszövetkezetek tagságának egyrésze is, hogy hegyi levegőt szippantson. A természetbarát mozgalomnak nem kis része van abban, hogy a megyehatáron eddig mindig innen élők szép számban kerekednek fel túrázni látni, művelődni.

Hrabovszki Judit, a Békécsabai Ruhagyár turisztikájának szervezője megalakította a tájékozdási verseny női csapatát. Az évvégi számadás mérlege a lányok és asszonyok javára billen. A ruhagyári versenyzők lelkesedésben, teljesítményben és szakszerűségben egyaránt állják a versenyt a megye férfi csapatainak legénységével. Csak a térképellátás mozdulna már ki a holtpontról!

A Békés megyei turisták 60 százaléka teljesítette túratervét. Az alapfokú követelményeken túlmenően nem elszigetelt jelenség a többlet feladatok vállalása.

Békécsaba büszke a női versenyzőkre

A malomipariak például táborépítésre szervezik tagságukat a Szénázúgban. Ez a közkedvelt erdei fészek a tavaszi hónapokban már kiindulóállomása lesz a megyei turisztikának. A parcellát osztók azonban mikroszkópikus méretekből szabták meg a természetjárók erdei életterét. Mindössze egy 30 méter széles 100 méter hosszúságú alapterületet bocsátottak rendelkezésükre.

A megyei főtitkár irányítása alatt együtt a vezérkar: *Varga Judit*, *Kövényi Ernő*, *Dr. Szentiványi Olivér* és *Antalóczy Mihály*, aki jelen van minden fontosabb eseménynél és leccsevégre kapja a túrák egy-egy mozzanatát.

1966-ra készülnek. Tervek szerint az idén rendezik meg először a Munkácsy Mihály emlékversenyt, s ennek keretében a keleti megyék turistáinak vendéglátására is vállalkoznak. A helyi gárda már 18 kilométer hosszú jelzett úthálózatot épített ki. Ezt ötszörsére fejlesztik. A Körös partján magányosan álló úttörő víztelepet most veszik pártfogásukba és egy év alatt pezsgő életű vízszekosztályt akarnak létrehozni. A Kner Nyomda turistái a tábortörzshez akarnak kiválni.

Gecsei Lajos azzal fogadott a nyomdában, hogy munkaidő alatt nem ér rá a tájékoztatásra. Délután egy másféle, de az első mászknál egy jöttánnyival sem kevesebb elfoglaltságot igénylő munkakörben találtam. A megye természetbarát mozgalmának vezetői és aktivistái társadalmi kötelezettséget vállaltak közös ügyünk érdekében. Tények bizonyítják, hogy fáradozásuk gyümölcsöket és új hatásokat érlel.

Hörzöny, Nagyhideghegyi erdőszelét (Antal László felv.)

Az Üveghegyen túl

Az őzbak ilyenkor különösen éber, nehezebben menekül a hóban (A szerző felv.)

Az európai kultúra bölcsője a Földközi-tenger enyhe téli mediterrán tájain ringott. Az ókori idők embere eleinte alig mozdult ki e tájról. Nem esoda, ha a bátor hajósnak, Pütheásznak vakmerő utazása a jeges északi vizekre megmozgatta a közel 2300 évvel ezelőtt élt görög kortársai fantáziáját. Mohón hallgatták tudósítását a kódról és a jégről, amelyet csak úgy tudott leírni, hogy „sűrű a levegő és kemény a víz”.

Az óceán végtelennek tűnő víztükrre és az Eurázsiai-hegységrendszer jeges ormait mögötti területet képzelete mesebeli lényekkel népesítette be. Talán ebből forrásozó antik hagyomány, hogy sok népmesénk így kezdődik: „Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon túl, még az Operenciás tengeren, s az Üveghegyen is túl volt”. Az üveghegyeket, vagyis a jégtől szikrázó hegycsúcsokat, hófödte gerinceket, melyeket időnként sejtelmes ködök rejtettek el, istenekkel népesítette be, és titkok hordozójává tette az ókori képzelet. A jég és a hideg tél megannyi érdekes jelensége valóban titkok hordozója volt, melyről a titkok köőfátylát a tudomány rántotta le. És az igazi természetjáró nem is elégszik meg azzal, hogy csak gyönyörködik a téli táj nyújtotta szépségekben, hanem emellett megfigyeli a természet téli életét, és a megfigyelt jelenségek magyarázatát keresi.

Igy ismerjük fel, hogy egy jelentéktelennek tűnő fizikai törvénynek köszönhetjük, hogy földünk nem egy borzalmas jégsivatag, hanem virágzó élet színtere. Nevezetesen annak, hogy a víz +4 fokon a legsűrűbb. A négy fokra lehűt víz lesüllyed, és ez addig folytatódik, míg az egész víz +4 fokos nem lesz. A még tovább hűlő felszíni vízréteg most már könnyebbé válik, és a felszínen úszik, amíg 0 fok körül meg nem fagy. A jég alatt a +4 fokos vízben az élet lelassulva ugyan de megmarad. Ha az előbbi esettel elentétben vizeink alulról kezdenének befagyni, a nyár melege sem lenne képes a rengeteg jéget felolvasztani, hiszen egy kilogramm jég felolvasztásához 80 kg kalória szükséges. Nem beszélve a vízből kipusztuló életről. Persze az előbbi folyamatnak a fordítottja is fennáll. A természetjárók ugyanis gyakran tapasztalhatják, hogy havazás előtt az időjárás megenyhül. Ennek részben az az oka, hogy a hókristályokká fagyó víz jelentős hőmennyiséget szabadít fel. Gyakorlati tanácsként ne feledjük, hogyha téli túránkon jégből, vagy hóból akarunk teát főzni, ahhoz rengeteg hő és idő szükséges.

A téli erdőben járva felmerül a kérdés, hogy a fában miért nem fagy meg a víz. A magyarázatot a víz ama tulajdonságában találjuk, hogy bizonyos esetekben képes túlhűtést is kibírni, melyen 0 fok alatt, és nem fagy meg. Pl. ha a felforralt vizet nyugalmi állapotban 0 fok alá hűtjük, nem fagy meg, de elég ha megérintjük a víz felületét, hogy az egész jéggé dermedjen. Ezen a jelenségen alapszik a téli erdő lecsodálatosabb, de a fák számára legveszélyesebb jelensége, a zuzmara is. A párából

keletkezett apró vízecseppek túlhűlve a hideg fákra kifagynak, vagy párából finom kristályokká szublimálódnak. Varázslatos ezüst csillogásba öltözik ilyenkor az erdő. De ha nem áll meg ez a folyamat, nemsokára a zuzmara súlya alatt letörő ágak recsegése tölti be az erdőt. Jártam a Mátrában, amikor ilyen súlyos jégezést zuzmarát öltött az erdő. Agyüdürgéshez hasonló robajjal zuhantak alá a sokmázsás ágak. Életveszélyes volt az erdőben járni. Utána szörnyű pusztulás képét mutatta az erdő. Az enyhülések jegbevonata hasonló pusztítást okozhat.

A jég még virággal is kedveskedik nekünk. A minden vízben jelenlevő só hatására ugyanis a víz rétegesen fagy be, és így ha egy jéglemezt kivágunk, és diaramdába helyezve falra vetítjük, az égő melegének hatására érdekes hatszirmú virágok jelennek meg a jégben és így a falon is. Felfedezőjükről Tyndall-virágoknak nevezik.

A természetjáró számára a téli erdő élővilága is érdekes megfigyelésekre nyújt alkalmat. Amivel minduntalan találkozunk: az erdő vadjainak a nyoma a hóban. Izgalmas nyomolvasásra ad alkalmat az őz, a szarvas, a vaddisznó, a nyúl és a róka lábnyoma. A kis mókust már nehezebb télen megfigyelni, hiszen napokig nem hagyja el faodúban vagy üres madárfaészkekben levő meleg lakóhelyet. De ha nem sajnáljuk a fáradságot, és megfigyeljük amikor álmosan felkeresi a mogyoróval és makkal gondosan telített kamráját, a bohókás kis állat érdekes látványt nyújt. Ilyenkor jól láthatjuk, milyen gondosan készült a téli inséges hónapokra. Még gombát is aszalt vékony gallyakra tűzdelve.

Télre is nálunk maradó szárnyas barátaink sokat szenvednek a hidegtől és az eleséghiánytól. Hideg teleken szívesen húzódnak a települések közelébe. Odúk eleség kihelyezésével segíthetjük őket. A verebek is beköltöznek a városokba. Budapesten is jól megfigyelhetjük, mikor ellepi a verébhad a Rákóczi út és a Népköztársaság útjának fáit. Itt üldögelnek felborzolt tollazattal. Így ugyanis jól szigetelő tollazatukat még léppárnával is béklik.

A vízimadarak téli lubickolását háttorzongva figyeljük a jeges vízben. Csőrükkel időnként farktövéükön levő fagyúmirigyeket nyomogatják, majd a váladékot gondosan szétkengetik amúgyis sűrű, tömött tollazatukon. Így, szalonnájukat is figyelembe véve, nem sokat érznek a hideg vízből.

Nem így a szegény halak, amelyek nem egyszer be is fagynak a jégbe. De bármilyen hihetetlen, ezek a jég elolvadásával új életre kelnek. Ez az anabioziznak nevezett tetszhalál esete.

Ilyen és ezekhez hasonló jelenségekből igen sokat találunk a természet téli világában, ami a természetjárót arra csábítja, hogy a hátizsákját és bakancsát ne engedje át a téli álomnak.

Balogh Ferenc

ÚJ JELZETT TURISTAÚT

A TURISTA múlt évi, januári számában Szombathy Viktor útibeszámolójában hiányolta, hogy Sümeg—Tapolca között nincs jelzett turistaút. Ezen a hiányosságon segített Veszprém megye Tanácsának Idegenforgalmi Hivatala, amikor — a keszthelyi Erdőgazdasággal egyetértésben — az ősz folyamán Sümeg MÁVAUT pu. és Tapolca MÁVAUT pu. között sárga színű jelzéssel új útjelzést illesztett be a megye turistaút-hálózatába.

Útunk a sümegi temető mellett visz el. A kapu közvetlen közelében van Kisfaludy Sándor és felesége Szegedy Róza hamvait őrző gránit emlékmű. Magasan kiemelke-

dik a költő fehér márványból faragott mellszobra, az emlékmű talapzatán pedig Istók János domborműve örökíti meg Szegedy Róza vonásait.

Balról a Hajnalhegy szőlői kísérik. Jobbra a Kovácsi-hegy hosszú vonulata, Tátika, a Láz-hegyek, a háttérben a Keszthelyi-hegység, előttünk pedig a dombhajlatok fölött a Szentgyörgy-, a Gulács- és a Haláp-hegy emelkedik ki.

Jelzésünk a vadászhasznál kanyarodik be az Urbéri erdőbe. Igen szép, változatos korú, madárdaltól hangos szálerdő kényelmes útján csendben gyalogolva megis-

„Mint befagyott tenger olyan a
sik határ,
Alant röpül a nap, mint a fáradi
madár”
(Petőfi Sándor)

Turistaszívet dobogtató látvány a hegyoldalak zuzmarától terhes üvegerdeje, de méginkább lenyűgözve állunk meg a végtelen róna ködbe vesző hómezeje előtt.

S ha már Petőfivel kezdtem, látogassunk oda, ahol ő ismerkedett először a hómezők varázsával.

Solt és Kiskörös közötti síkságon hatalmas öreg fák csupasz ága-boga alatt kanyarog az út. A felszín vastag hópaplan alá búj. A nap matt fénye vibrál át a ritkás ködön, és bomlik milliő csilló gyémánttá a hókristályokon, amelyek a messze távolban egyetlen fénylő ködfüggönnyé egyesülnek, takarva a végtelent és határt szabva a kíváncsi tekintetnek. Az öreg fákon nagy fekete varjak csapata pihen. A távolból vidám csengettyűszó hullámszik felénk a ködön át. Ló nyakában cseng a csengő, mögötte szán siklik. Aki hajtja a lovat, nyakig ül a kifordított subában, fején hatalmas kucsmával. A varjúcsapat lomhán a levegőbe emelkedik, és káromva elvitorlázik. A ködben és fényben alakjuk megnő, és mintha ronda boszorkahad menekülne a vidám csengettyűszó előtt.

Jobbról, balról egy-egy magányos gémeskút. Nyakát mindegyik magasba emeli, mintha az utat kémelné. Hallgatag őrszemek a behavazott táj felett. Ritkásan tanyák alusszák téli álmukat a hó alatt la-

pulva. De a nyugalom csendjét disznóvisítás veri fel, s mire a tanyához érünk, égő szalma füstje kigyózik a jegenyék csúcsa felé, és a lángok kövér disznó szőrét perzselik sísteregve. Ahogy itt mondják disznóöléskor, ma „nagy kanállal esznek” ebben a tanyában.

Úgy tűnik, mintha a távolban egy birkanyáj a havon legelne, csak közel kerülve látjuk, hogy sárga kukoricaszárak szórtak eléjük a hóra és azt ropogtatják.

Balra távolabb a csengődi erdő vet árnyat a fehérségben. Gyakran szökött oda Petőfi az atyai házból mártortját szedni.

Elérjük Kisköröst, Petőfi szülőhelyét. A főtérből nyíló kis utcában, a Petőfi tér 1. szám alatt áll szülőháza, ahol Szilveszter éjszakáján jött a világra. Földszintes, nádfedeles ház. Az udvarról léphetünk be. Az utcai szoba falán függ a születési okmány: ... NOMEN BAPTISATI: ALEXANDER, — PARENTES: STEPHANUS PETROVIC ET MARIÁ HRUS. És ott az ágy, amelyben első sírása felcsendült. Az újév első óráiban fák-

Petőfi szülőháza Kiskörösön

Kiskörös. Emléktáblával jelölték meg Petrovics István mészárszékének helyét

SÜMEG ÉS TAPOLCA KÖZÖTT

merjük a vadállomány rendkívüli gazdagságát. Őzek, szarvasok, vaddisznók ugranak meg, — nem sejtve az ember közelségét — kényelmesen baktatnak végig egy erdei tisztáson, vagy váltanak át a nyiladékon. Vidáman ugráló, vagy fára felszaladó mókus is gyakorta feltűnik.

A Viszló patak völgyébe kanyarodik ki útunk. Innen állandó szép rálátással a tapolcai „forgószinpad” kisebb-nagyobb vulkáni kúpjaira és az azokat körülölelő hegyvonulatokra van pazar kilátásunk. A távolban az Agár-tető kettős csúcsa emelkedik ki. A közelben az erősen le-

bányászott Haláp-hegy terpeszkedik. Ettől jobbra a Boncsos-tető és a Fekete-hegy vonulatában, előttük pedig a kis Hegyesd szabályos kúpjában gyönyörködhetünk. A Sátorma-hegy, a Hajagos, majd a Kő-hegy, a Csobánc, a Tóti-, az Őrsi-, a Gulács-hegy, Badacsony, Szentgyörgy-hegy, Szigliget, a somogyi dombokkal keretezett Balaton opálos tükre, a Keszthelyi-hegység és a Láz-hegyek a Kőorrával teszik tökéletessé az elénk táruló hatalmas képet.

Csiki László

A havas pusztán kukoricaszárak ropogatnak a juhok

lyás menetben vonul ide Kiskörös ifjúsága, hogy elhelyezze a kegyelet kocsorúját. És ekkor legszebb versei közül is elhangzik néhány.

A főtéren nehezen találjuk meg a vastag hó alatt az emléktáblát, amely Petrovics uram mézszárszéke-nek a helyét jelzi. Itt, ezen a téren kergette a nagy költő azokat a libákat, amelyekről a már rég elhunyt emléktábla jelöli itt Nagy Zsuzsikák és egy barátja házat is. Szalkszentmártonban, ahol Petőfi 113 verset írt, ma is sétálhatunk hajdani fogadójuk ámbitusán, Kiskunfélegyházán pedig megtalálhatjuk apja vendégfogadóját, a „Hattyú-ház”-at.

Petőfi szabadságszerető szelleme vonzódott a határtalan rónához. A mindent elsímító hótakaró valóban a befagyott tenger végtelenségének képét idézi. A természet téli szépségei között kétségkívül ritka élménynek számít végig vándorolni a hófedte kiskörösi tájon.

—gh

Pesti látnivalók:

A DIÓSDI BÁNYAPINCÉK

Páris világnevezetességet csinált bányapincéiből. Maastricht Péterhegyéről egész Európa tud. Sopronban járó külföldi nem hagyja ki Fertőrákost. Csak mi pestiek nem tudjuk, hogy a város határában van hasonló szép, érdekes, látnivaló. Ilyenkor tél végén érdemes felkeresni.

Ma Sós-kút határában fejtik főleg a jól faragható, fűrészelhető mészkövet. Lukacsokkal átjárt, gyakran aprószemű, ikrás kőzet ez a „szarmata”-durvamész-kő; tele a kukoricacsőre emlékeztető kis, tüskesoros *Cerithium*-csigák lenyomataival, héjaival. Régen Diósdon és Törökbálinton is fejtették. Ahol a felső réteg is használható volt, függőleges fejtőket vágtak. Ahol azonban a felső réteg használhatatlan volt, földalatti pincéket mélyítettek a nagytetőnyi fennsík alá. Kihagyott köpillérek tartják a lapos mennyezetet, köztük tágas üregek labirintusa vonul. Így keletkeztek Budafok és Kőbánya pincevárosai, ezek a szinte beláthatatlanul bonyolult katakombák.

A diódsi fejtők már nem működnek. Egy részük elhagyott, bejártukat elfedte a bozót. Szabadon kóborolhatunk az elhagyott pilléredők között, legfeljebb a törmelékkel kell kerülgelnünk helyenként. Néhány pincét raktárnak használnak. A dióds-törökbálinti műút mentén a rétből alacsony, betontetős építmények állanak ki: a zöldségraktár szellőzői. (Bejárata Diósdon, a templomtól 650 méterre ÉNY-ra.) A legérdekesebb kö-fejtősor kis völgyben nyílik a fennsík peremén. (Bejárata a diódsi templomtól 1 km NYÉNY-ra.) Egy mélyúton közelíthető meg a szőlők között. Törökbálinton a HÉV-végállomástól 1,3 km-re DK-re húzódik a másik pincesor, a fennsík északi pereme alatt, az Annahegy felől, az Égett-völgyig. (Sziklafalba vágott ajtók). Diódsra a buszok a Móricz körtér melletti Várshelyi utcából indulnak. A pincék megtekinthetők félnapos túrán is. Egynapos túrába bevehetjük még a Kutyavár—Kaptárkövek—Szidónia-hegy-pincék — Annahegy —Törökbálint útvonalat is.

Ozoray György

A mennyezetén látszanak a lépcsős fejtés nyomai

Látványos labirintus fogadja a látogatót

Az avasi templom a toronnyal (MTI felv.)

A Bükk hegység főtömege negyven kilométer hosszúságban vonul nyugat-keleti irányban az Alföld peremén, és völgyei szűk kapukkal tekintenek ki a síkságra. A keleti főkapu, a Garadna-völgy folytatását jelentő Szinva-völgy azonban egyenesen beleszalad az ország második legnagyobb városába, Miskolcra. A Lilla-füredtől a diósgyőri papírgyárig egészen keskeny völgyvonulat lassan tölcéserszerűen tagolni kezd, s végül magába fogad egy csaknem 200 000 lakosú nagyvárost.

Miskolc ama peremvidéki vásárvárosok közé tartozik, melyek a gabonatermő síkság és a fában, ásványi kincsekben gazdag hegyvidék érintkezési vonalán az árutermelés kibontakozásának és az áruforgalom fellendülésének köszönhetik létüket, az iparosodásnak pedig kiterelvényesedésüket. A különböző termőfajok érintkezési vonalán, a többfelől érkező főutak összefutási helyén kialakult Miskolcot különleges kedvező földrajzi fekvése és kiváló forgalmi helyzete hamar kiemelte az északi országrész többi kapuvárosa közül, korunk nagyarányú iparosítá-

sa, tájrendezése és városépítése pedig a fejlődés legelső vonalába emelte.

Ósrégi település. Nevét Bors vezér unokájától, Miskolctól kapta miékként Anonymus feljegyezte. Nagy Lajos 1365-ben mezővárosi kiváltságokkal ruházta fel a királyi váruralomhoz tartozó községet, amely persze akkor még teljesen falusias jellegű volt. Lakói szabad tartású állattenyésztést űztek, és kiterjedt szőlőművelést folytattak az Avason és a környező dombokon. A különböző királyi szabadalmak birtokában azonban rövidesen kialakult a kereskedelem is, amely a várost mihamar a hazai borforgalom egyik központjává tette. Az ügyesen kalmárkodó miskolci parasztpolgárok jó áruközvetítőkké váltak, s a borpiacon kitanulva, nemsokára már az Alföld mezőgazdasági termékeit cserélték át a hegyvidék nyersanyagaira. Országos érdekű kereskedelmi szerepe révén a diósgyőri váruralom falusias mezővárosa 1405-ben királyi városi jogokat kapott, s mint Borsod megye székhelye jelentős igazgatási feladatkörhöz is jutott.

Az Alföld és a Felvidék árucseréjét lebonyolító kalmárok és a céhbeli kézművesek Avas-alji települését az ipar tette igazán várossá. Elsősorban a diósgyőri vaskohászat, melynek alapjait még Fassola Henrik ómassai kis vashámora vetette meg 1770-ben. A múlt század végén a diósgyőri vasgyár megépítése révén az ország egyik legfontosabb ipari telephelye lett Miskolc, de a tájban rejlő hatalmas lehetőségeket a kapitalizmus nem tudta kellőképp kibontani. Csak napjaink szocialista iparfejlesztése révén válhatott az Avas-alja nehéziparunk jelentős központjává. Miskolc iparvárosi jellege az utóbbi másfél évtizedben bontakozott ki erőteljesen: mintegy

40 000 munkást foglalkoztató üzemei a helybelieken kívül 35—40 kilométeres körzetből vonzzák magukhoz a vidékieket.

Miskolc városföldrajzi formája igen sajátos és érdekes. Első lakói a Bükkből kifutó Szinva patak keskeny völgyét választották telepellyül, s ahogy nőtt a város, úgy nyúlt el egyre jobban nyugat-kelet irányban, míg nem napjainkban elérte a 20 kilométer hosszúságot. A legújabb fejlődéssel azonban ki is tört a hegyek közül, egyes új negyedei már a Sajó széles lapályán terjeszkednek mind tágasabban. A hosszan elnyúló, s keleti végén erősen kiszélesülő településnek két központi magja van, az egyik a diósgyőri vár, a másik az Avas alján kialakult belváros. Történetét az első magyar századokban a diósgyőri vár alakította ma pedig nagyvárosiasodásának a hajtóereje Diósgyőr — ezáltal nehézipara révén.

A keskeny sávban vonuló belvárost nagy forgalmú főútvonal szeli át, a Széchenyi utca. Századokon keresztül ebből az egyetlen hosszú utcából állott Miskolc. Az Avasról leereszkedett első települők kunyhói után ide építették emeletes barokk lakóházait a tehetősebb kereskedők, itt sorakoztak fel a főbb középületek, iskolák és művelődési intézmények. Itt áll az a XVII. századbeli ódon polgárház, amely 1704-ben Rákóczi főhadiszállása volt, cdább a „Három rózsához” cégérezett egykori fogadóban Petőfi szállt meg, emeleti erkélyéről Kossuth fogadta a fátylós menetben fölvonuló miskolciakat.

Ezt az ősi útvonalat díszíti a megyeháza klasszicizáló épülete és az ország legrégebb vidéki kószínháza, az 1819-ben épült Nemzeti Színház, melyben még játszott Jókainé, Egressy Gábor és Déryné is. A ma-

A
**BÜKK
VÁ-
ROSA**

A Szinva patak

Miskolc lát

A miskolci belváros

A miskolci „Kilian” lakótelep

gyar színészet hőskorának sok meghatározó emléke fűződik a városhoz, a verestéglás Csizmadiaszínházhoz, meg a Korona szálló udvarán állott kőszilpos, nyitott szekérszínházhoz, melynek zsindeyes teteje alatt a 25 éves Déryné legfőbb sikereit aratta.

A klasszicista és barokk műemlék-épületeket őrző központ fölött magaslik az Avas — Miskolc Gellérthegye —, tetejében a modern vonalú betonvázas, acéltüben végződő kilátótoronnyal. A hegy lejtőjéről néz le a város múltjának legszebb emléke, az 1400 táján épült gótikus református templom és fagalériás harangtorony. Az Avas oldalában egymás fölött sorakozó többszáz éves pincék

még őrzik a város ősi szőlőkultúrájának emlékeit, vidám szüreteinek hangulatát. Az 1800-as évek elején több mint 1700 pince rejtette a miskolciak borát, néhány száz ma is megvan belőlük az Avason. De bort ne nagyon keressünk bennük. Hol van már az az idő, amikor 50—60 ezer hektó bor termett évente az Avason! „A miskolci bor mézízű zamattjáról joggal híres” — jegyezte fel jó kétszáz évvel ezelőtt Bél Mátyás. A Danyi-völgytől a Tűzköves dűlőig húzódó pincesorok e kort álmodják vissza.

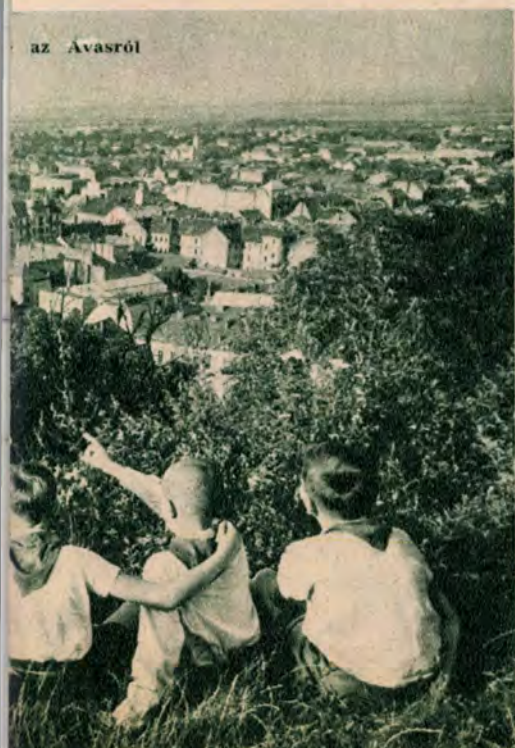
Az avasi borpincék szomszédságában a széljárta nyitott hegyoldalon a legrégebb miskolci temető kriptái és sírdombjai fogják körül ősi gótikus templomot. Itt pihen a régi város; elől fekete márványoszlopon ragyog arany betűkkel Szemere Bertalannak, az 1849-es forradalmi miniszterelnöknek a neve, közelében nyugszik Palóczy László, aki a trónfosztó nyilatkozatot a debreceni országgyűlésen felolvasta. Az Avas alatt húzódnak Miskolc legrégebb utcái, a Papszer, a Toronyalja meg a Mélyvölgy utca, és sok kis sikátor, melyek azonban egymás után tűnnek el a nagyvonalú városrendezés során.

A századfordulón még tipikus egy-utcás települést ma mindenfelől hatalmas, modern lakótelepek környezik. Már 220 négyzetkilométernyi területen terjed szét a lüktető életű ipari város, a különböző jellegű települések — a beolvadt községek — között a legújabb városrészek többemeletes háztömbjei teremtenek kapcsolatot. Az új Miskolc nagy ívben fogja körül a régit. Az öreg város körül minden oldalról korszerű negyedek sorakoznak fel, melegszerű magas épületeikkel a nyitott, levegős környezetben.

„Miskolc a legnagyobb jövőjű magyar város” — érezte meg Móricz Zsigmond már a 30-as években, pedig ő még csak tájakat összekötő szerepét látta meg, ipari fejlődésének méreteivel ő még nem számolhatott. Már pedig e réven ugrott Miskolc a többi magyar város élére az utóbbi évtizedben. Így lett Budapest után az ország második legnagyobb városa. Nagyarányú iparosítása sem szakította el azonban természeti környezetétől. Fölötte ott magaslik a Bükk tetője, s pihentető barangolásra hívja jóillatú lomberdejébe a városépítő, tájat formáló embert.

Antalfy Gyula

az Avasról

Harang-torony az Avason

Tompa Mihály szobra (foto Szabó)

TOMPA MIHÁLY FALUJÁBAN MÉG KELEPELNEK A GÓLYÁK

KÉT ÉV MÚLVA
MEGISMÉRJÜK
A SÍRBA VITT
TITKOT

Nem messze a magyar határtól, a Sajó és a Rima folyók közötti termékeny, sík területen fekszik Hanva község (ma Chanova) amelyben halála előtt közel 15 évig élt költőnk, Tompa Mihály és ott is van eltemetve. Szlovákiai kirándulásunk során Rimaszombatra is eljutottunk és elgyönyörködtünk a városi parkban, Tompa Mihály újból felállított igen

szép szobrában. Ismerőseink ajánlották, nézzük meg a faluját is. Az elgondolást telet követte és Rimaszombattól elindultunk azon az úton, amely Jánosi községbe vezet. Ez számomra azért is érdekes volt, mert az út mellett született Balatonfüred máig tisztelt egykori vendége Blaha Lujza. Ma is bokrok borítják az országút melletti területet, oda vitték a vándorszínészek kocsjáról Blaha Lujza vajúdo anyját, s a kislány ott született meg az egyik bokor aljában. Érthető hát miért volt a nemzet csalóányának legkedvesebb nótája: Rózsabokorban jöttem a világra. Jánosi község templomában gyönyörű kazettás, címerekkel díszített mennyezetben gyönyörködtünk, majd utána rátértünk egy kövesútra, amelynél rosszabbat nem hiszem, hogy Szlovákiában még találni lehet. Általában nagyon jók az utak, élvezet kocsival szaladni a keskenyebb-szélesebb aszfaltutakon, de ez az út, amely Csizfördőtől Hanva felé vezet, nem érdemli meg a dicséretet.

Nagyokat rázkódik kocsink, ugrál a gödrök felett, mi pedig félve, hogy elharapjuk nyelvünket, várjuk, hogy beérkezzünk Hanva községbe. Sokat olvastunk erről a helyről. Az egykori leírások azt állítják hogy a török időkben a legszebb lányok messze környéken ebben a községben éltek. A török pasa meg is parancsolta, hogy onnan minden nőt vigyenek elébe és a megyének kellett közbelépni, hogy a kívánsága ne teljesülhessen. Az érnyes hanvai nők azoban még évek múlva is férfiruhában jártak, nehogy a parancs megisméltődése esetén befogják őket és hárembe vigyék. Ezeknek az időknek emlékét őrzik a hanvai Basa kútja nevű forrás. Mig erről beszélgettünk, megérkeztünk a község főterére és megálltunk a református parókia előtt, amelynek falán megpillantottuk a Tompa emlékek közül az elsőt. A márványtáblát, felírta: „Ebben a házban lakott Tompa Mihály lelkipásztor 1852—1868-ig.” Ünneppnap délután értünk oda fél kettő tájban és bekopogtattunk a ház lakójához Szakall János református lelkészhez. Eppen ebédnél találtuk. Sajnálatos jelentette ki hogy nem sokat tud velünk foglalkozni, mert temetésre kell mennie. Azonban ebédjét elfogyasztván, mégis leült közénk a dolgozószobájában és megindult a beszélgetés. Szakall János több nyelvet ismerő, világot járt ember és szívesen beszélt nagy elődjéről, akinek életét szakadatlanul kutatja és sok mindent tud róla. Beszéd közben megmutatta a parókia birtokában levő érdekes Tompa emléket, egy elsárgult füzetet, amelybe annak idején a költő jegyeztetett. Felírása: „Jegyzetek 1849-ből.” A következő évekből is találunk azonban feljegyzéseket, mert ilyen részletek is olvashatók. „1850 október 28-tól november 2-ig hat nap alatt 956 sort írtam kedvemre.” Ezután háztartási feljegyzések mellett, beszéd és versfogalmazványok következnek. Halotti beszéd, Sándor bácsi, Egy ifjú párhoz, Poharam (ez a költemény három változatban is előfordul a foglal-

mazványok között), Jegyzetek a Holdról, Meddig élünk? stb. Szakall tiszteletes néhány anekdotát is elmondott Tompa Mihály rendkívüli testi erejéről. Például 1852-ben két csendőr jött érte, hogy letartóztassa a Gólyához című híres verse miatt. Mikor meglátták, hogy milyen erős ember, visszamentek és négyen jöttek érte.

Egyszer a lelkészlak előtt sárba ragadt kocsit a kátyúból kiemelte és így szólt a kocsishoz: Adj fiam több zabot máskor a lovadnak mert legközelebb téged foglak be helyette. Poczor József nevű kocsisa egyszer nem akart engedelmesskedni a parancsnak, hogy átvigye a szomszéd faluba. „En nem ütök meg fiam, üsd meg te magad,” s ezzel úgy kipenderítette félkézrel az udvarra, hogy ott alaposan megütötte magát s nyomban elfeledkezett duzzogni a parancs ellen. Azt is részletesen elmesélte a tiszteletes, hogy 1945-ben amikor a szovjet csapatok bevonultak a faluba, el kellett mondani a parancsnoknak, hogy ki is volt az a Tompa, akinek a táblája a falon van. Amikor a parancsnok meghallotta a történetet, diszorséget adott a parókia elé.

Megnéztük az összes emlékeket és jóleső érzéssel állapítottuk meg, hogy a kis községben Tompa Mihálynak minden emléke a legnagyobb rendben van. A templom melletti sírkert szélén tulipánok nyílnak a gondozott családi sírkertben, amelyben két sírkő áll, Tompa Mihályé, egy 4 méteres obeliszk ezel a felirással: „Tompa Mihály született 1817 IX. 28. Rimaszombat, meghalt Hanván 1868. VII. 31-én, a megdicsőült emlékére Gömör megye tisztelői.” Alatta pedig felvésvé egy idézet:

„Természet, ki ezer képben tükrözte haláloed,
S új életre hogyan kelsz, ha üdül a tavasz,
Most öleden nyugszik, maga, egy burkolt szomorú
kép.

Várva nagy értelmét, bús tele titkainak,
Lágyan öled hű dalnokodat, s ti szeretti, virágok,
Üljetek ágya köré — mondani méla regét.”

Arany János

A költőtárs utolsó üdvözlése volt ez Tompa Mihály sírjára. Az emlékmű ellenkező oldalán „Soldos Emilia, meghalt életének 50. évében 1880. XI. 29.” A vasrácson belül oldalt egy kisebb emlékoszlop áll, Tompa egyetlen fiának síremléke. Felírása: „Tompa Géza meghalt életének 5. évében, 1857. A virág mihely kinyilatkozik, leszakasztatik és elmúlik, mint az árnyék.” Jób XIV. 2.

A templom előtti téren magas oszlopon Tompa Mihály szobra áll, amelyet a hanvai Tűzoltó Egyesület állított.

A sír előtt állva leróttuk a kegyelet adóját és újból meghallgattuk Szakall tiszteletes, aki elmondta, hogy Tompa Mihály végrendelete a sírjában van, viaszos vá-

szon zacskóban becsomagolva a költő feje alatt, azzal a felirással, hogy csak halálának 100. évfordulóján lehet felbontani. Ez 1968. július 31-én lesz, és reméljük, a végrendelet felbontásánál a magyar irodalomtörténészek küldöttsége is jelen lesz. Jó tudni, hogy a kis községben híven őrzik az emléket, csak az a baj, hogy kevesen keresik fel. A tiszteletes úr elpanaszolja, hogy a sokszázezer magyar látogató közül, akik Szlovákia tájain járnak, alig páran jutnak el Hanvára. Lehet, hogy a rossz út teszi ezt, lehet, hogy kevesen tudják, hol

Tompa Mihály síremléke

A költő fiának síremléke

A TURISTA kérdőíve:

SPIGAJ

TURISTA: Neve?

SPIGAJ: Miért kezdjük mindjárt a legnehezebb dologgal? Az én nevem egyszerűen kimondhatatlan. Próbálja utánam mondani: Spitzenpfeil József. Az iskolától kezdve senki se tudta kimondani ezt a hegyes nyilat jelentő német szót. Így maradtam Spigaj. Ezt viszont mindenki ismeri.

TURISTA: Kor?

SPIGAJ: Na tessék, állandóan a kényes kérdéseket feszegetjük. Kérem, nekem nagyon sok fiatal túratársnóm van, azok érzékenységre is gondolni kell. Elég annyi, ha bevallom, hogy nem ebben a században születtem?

TURISTA: Elég. Tudja-e, miért kerestük fel?

SPIGAJ: Sejtem. Nem mindennap fordul elő, hogy egy szakosztály vezetőségét úgy választják meg, hogy az elnök és a titkár előtt szerepel a vezetőségben egy korelnök is. Ez lettem én a Ganz-Mávag szakosztályában.

TURISTA: Mióta tagja a szakosztálynak?

SPIGAJ: 1917 óta.

TURISTA: Tény, hogy igen népszerű. Véleménye szerint ennek mi a magyarázata?

SPIGAJ: Talán mert úgy alakult, hogy nekem sikerül legtöbbször levezetni a mindenütt előforduló feszültségeket, elmentéket.

TURISTA: Milyen módszerrel?

SPIGAJ: Humorral és sok-sok szeretettel.

TURISTA: Melyik volt a legkedvesebb túrája?

SPIGAJ: Gyömbéren, az Alacsony-Tátrában, 1913-ban. Nővérem eljegyzése volt. Mi ketten, fiútestvérei, csak úgy adtuk beleegyezésünket, ha jövő sógorunk is természetjáró lesz.

TURISTA: Az lett?

SPIGAJ: Igen. Később ő volt a Mávag szakosztályának első elnöke.

TURISTA: Miért nézik a lányok a szakosztályban negyvenkét évesnek?

SPIGAJ: Azt hiszem, az a lényege, hogy én mindig minden mókára hajlamos vagyok. Ez pedig nagyon fiatalít.

TURISTA: És mit szól mindehhez a felesége?

SPIGAJ: „Rossz pénz nem vész el”. Ezt mondja. Közben ő a leghűségesebb túratársam, s ugyanannyi szeretet van benne is a fiatalok iránt.

RILAI KALANDOK

Mióta százforintos betétlappal lehet Bulgáriába utazni, előzönlötték az országot a magyarok. Mi, tizenkilenc MOM-turista nem a tengerpartra mentünk, mint a legtöbben, hanem a Rila hegységbe.

Nem bántuk meg. Érdekes táj ez. Tengerszemek tarkítják, forgószelek cikkáznak rajta, hava sosem olvad el, kilenc hónapig tart a tél, ezért az útjelzések kétméteres oszlopokon vannak.

Eletem legérdekesebb turistaszállása volt a Muszala ház, 2389 méter magasban. A nem túlnagy házban az emelet és a padlástér is teljesen hálólhelyekké van kiképezve. Minden holmit, hátizsákot, cipőt lenn kell hagyni az előtérben, a hálórészbe csak harisnyában szabad felmenni, szorosan egymás melletti priccseken aludtunk. Lenn viszont cipőpucoló szereket kaptunk és cukros forró teát ingyen s a nagy konyha tűzhelyén állandóan lobog a tűz, mindenki süthet-főzhet kedvére.

Hatszáz méterrel feljebb, a Muszala csúcán gyönyörű kilátás várt másnap. Observatóriumot találtunk fenn, levelezőlapárust és a fenti Grancsár háznál, holdfénynél szép közös tábortüzet rendeztünk bolgár turistákkal, váltott dalokkal. Az övéik lassúak, mélabúsak. Szépek.

A Rila kolostort, harmadik állomásunkat sokan ismerik. Közélről olyan, mint egy ékszeres doboz. Annyian járnak ide, mint otthon nyáron Tihanyban. Kívül erődítmény, belül légies cirádák, a falakon tenyérnyi üres hely sincs a freskóktól.

Már odautaztunkban összebarátkoztunk bolgár turistákkal, közülük többen végig együtt mentünk. Különösen Valentin, egy szófiai zenetanár, alpinista és tréfamester lett jóbarátunk és végig kísérlök.

Ajánlom minden magyar turistának a Rila-hegység szépségeit.

Dékány Mária

(A 16. oldal folytatása)

találhatók a Tompa emlékek. Mindenesetre, ezzel a rövid írással is szeretném a magyar turisták figyelmét felhívni az elfeledett, pedig nagyon sok érdekes látnivalót nyújtó községre.

Visszasétálunk a parókiára, megállunk az oszlopos tornácon és nézzük a kéményeket, és a rajtuk levő golyafészkeket. A golyák most is ugyanott fészkelnek mint annak idején, mintha tudnák, hogy itt az ő helyük, s őrzik a költő emlékét. Egyszer a keleméri lelkésznel volt vendég és felettük a háztetőn kelepelni kezdett a golya. Ez adta neki az ötletet a Golyához című költemény megírásához, amit ott nyomban meg is írt. „Rém Elek” aláírással. (Kelemér visszafelé olvasva) és a vers így is jelent meg. E vers miatt Tompát kétszer is haditörvényszék elé állították, de kegyelem folytán szabadon bocsátották. Azonban az osztrák vizsgálóbíró figyelmeztette, „Most frei, hanem aztán több golya nem csinálni”. Értethető hogy ez a gyönyörű vers fáj az elnyomóknak, hiszen a szép allegóriát megértették.

Meghatva hagyjuk el Hanva községet. Nem törődünk már az út gödreivel, a kocsii rázkódásaival sem. Gondo-

lataink vissza-visszatérnek a hanvai temető sírjához, a költő feje alatt őrzött titkokhoz, amik két év múlva ismertek lesznek és új adatokkal gazdagítják majd a magyar irodalom történetét.

Zákonyi Ferenc

A ref. lelkészlak, amelyben Tompa Mihály is lakott

FELFEDEZŐÚTON

Bulgária barlangjaiban

küzdésével, a járatokat elzáró om-ladékok eltávolításával, vagy éppen víznyelők kibontásával, tehát a Magyarországon szokásos feltáró kutatással a bolgár speleológusok nem foglalkoznak. A kutatott barlangban addig hatolnak, amíg valamilyen akadály útjukat nem állja. Addig felméri, térképezik, aztán mennek a következő barlangba. Ezért az óriási karsztvidékekkel rendelkező Bulgária leghosszabb ismert barlangja mindössze 3,5 km.

Ez év nyarán három magyar barlangkutató — Mozsáry Péter, Tompa László és e sorok írója — is részt vett a bolgár kutatók egyik expedícióján, melynek célja a mintegy 100 km² kiterjedésű Devetafi-mész-kő-fennsík barlangjainak átkutatása volt. A kéthetes expedíció szoros programmal indult, minden napra újabb és újabb barlangok bejárása,

mindössze egy arasznyira merült a víz alá és a mésztufagátak átvágásával megítélésünk szerint ennél nagyobb vízszintsüllyedést lehetett elérni. Ezért az esti táborút után nekiláttunk és fél éjszakai munkával átvágtuk a mésztufagátakat. Számításunk helyesnek bizonyult: reggelre, bár csak néhány cm-nyire, de megnyílt a szifon és erős huzat jelezte, hogy mögötte tágas és hosszú szabad barlangszakasz következik. Elsőként Mozsáry Péter üszta át a szifont, majd midőn jelezte, hogy nagy terembe jutott, valamennyien követtük. Így az expedíció munkatervéből mást elhagyva, még egy napot fordítottunk erre a barlangra, de így nem 150 méteres, hanem 2,5 km-es barlangot, tehát Bulgária egyik leghosszabbban feltárt barlangját hagytuk ott aznap este, amely per-sze a magyar kutatóknál szokásos ki-

A várnai Arany Homok neve ma már közismert, a turisták pedig a Rila-, Pirin- és Rodope-hegységeket is egyre gyakrabban iktatják túra-programjukba. De a bolgár barlangok páratlanul gazdag földalatti világa jóval kevésbé ismert a magyar természetbarátok körében. Pedig ha be akarjuk járni Bulgária legszebb rájait, érdemes útba ejteni a Vraca város közelében fekvő, autóúton is megközelíthető, ragyogóan kivilágított Ledenika-barlangot, melynek cseppkőincse feledhetetlen élményt nyújt a látogatónak.

A szeszélyes sziklatornyok erdejéről híres Belogradcsik közelében nyíló tágas Magura-barlang impozáns cseppkőoszlopainál érdekesebb látnivalót is tartogat látogatói számára: belső folyosójának falait gazdagon díszítik a történelemelőtti korok emberének rajzai. Kultikus ábrázolások, vadászjelenetek, különféle állatok képeinek sora népesíti be a barlang falát. Hasonló kultúrtörténeti jelentőségű barlangi falfestmények csak a távoli spanyol és francia barlangokban találhatók.

De a barlangkutatókat talán még ezeknél is jobban vonzzák Bulgária hatalmas átkutatatlan karsztvidékei, mészkőhegységei és a még feltáratlan barlangok tömege. A szorgalmasan és lelkesen dolgozó bolgár barlangkutatók a kiterjedt karsztvidékek töméntelen üregének, barlangjának még a számbavételét sem fejezték be, azok tüzetes átkutatása és feltérképezése még hosszú évtizedek folyamatos munkáját kívánja. Így érthető, hogy barlangi szifonok le-

A történelemelőtti ember rajzai a Magura-barlangban

felmérése, térképezése volt beütemezve. Így került sor a Krusuna község felett nyíló tágas Vodopadforrásbarlangra is, melynek impozáns kapuján bővíző patak lép a felszínre. A patak mentén a barlangba hatolva mésztufagátakon átbukó víz-eséseken kapaszkodtunk felfelé, a tufagátakkal visszaduzzasztott mélyvízű barlangi tavauskákon eveztünk át gumicsónakokon, míg végül mintegy 150 méternyire a bejáratától szifon állta útunkat. Ezt a szakaszi felmértük elvégeztük a mikroklíma méréseket, begyűjtöttük a faunát és a bolgár vezetők ezzel befejezettek tekintették a munkát ebben a barlangban.

Bennünket magyar kutatókat azonban nem hagyott nyugodni a szifon, hiszen a barlang mennyezete

tartó feltáró munkával még többszörös hosszúságban feltárható lenne.

Részt vettünk egy sor más barlang bejárásában, kutatásában, feldolgozásában is. Az expedíció során gyűjtött megfigyeléseim alapján a zárómegbeszélésen már felvázolhatam bolgár kollégáink előtt a Devetafi-plató földalatti karsztvízrendszerének, földalatti barlanghálózatának valószínű összefüggéseit.

Milyen jó lenne egyszer, jól felszerelt magyar barlangkutató expedícióval feltárni ezt a hatalmas barlangrendszert, amelynek körvonalai most kibontakoztak előttünk! Bolgár barátaink szívesen látnának egy ilyen vállalkozást...

Dr. Dénes György

„GYÖNYÖRŰ DOLOG LEHET TÚRÁT VEZETNI”

SZERVEZKEDNEK A SZIGETSZENTMÁRTONI DIÁKOK

Nyéki Károly, a szigetszentmártoni általános iskola fiatal testnevelő tanára és úttörővezetője, múlt szeptemberben került az iskolához. Valójában Szigetszentmárton az ő szülőkebb hazája, itt töltötte gyermekéveit, itt nőtt fel. Talán ez is hozzájárul ahhoz a lelkesedéshez, amellyel munkához látott, s amellyel erről beszél:

— Iskolánk, természetesen, eddig is rendezett kirándulásokat, és minden évben táborozást is. Azok közé az iskolák közé tartozik, amelyek elsőnek szervezték meg a nyári állótáborokat. Természetbarát szakosztály azonban még nem működött nálunk. Feltett szándékunk, hogy mielőbb létrehozzuk. Talán azt is mondhatnám, hogy „most alakulunk”. Kéktúránk ugyan még nem volt, de már rendeztünk a Pilisben két olyan túrát is, amelyekben a gyerekek ismerkedtek a természettel, a természetjárással, s azokkal a szabályokkal, amelyekhez feltétlenül tartaniuk kell magukat természetjárás közben.

Az „Ismerd meg hazádat” mozgalmat az Úttörő Szövetség kezdeményezte és a Művelődésügyi Minisztérium lehetővé teszi a biztosit az iskolák számára, hogy kirándulásaikat ennek a célnak a szolgálatába állíthassák. Maga a Kéktúra is teljes összhangban van ezzel a szép és hasznos célkitűzéssel.

Ami minket illet, mielőbb be akarunk kapcsolódni a Kéktúramozgalmába. Leendő szakosztályunk tagsága az V. osztályosokból tevődik össze — az ő osztályfőnökök vagyok —, s az az elgondolásom, hogy mire VIII. osztályosok lesznek, teljesíthetik a mintegy 900 kilométeres követelményt.

Nyárra vándortábor szervezünk. Túrázás közben a gyerekek elvégzik a túravezető, térképész és meteorológus különpróbákat. A hatodik-hetedik túrát már ők maguk szervezik.

Kálvin Mária V. osztályos kislánynak felragyog az arca:

— Mindenképpen el akarom végezni a túravezető különpróbákat — mondja. Gyönyörű dolog lehet vezetni egy túrát. Már táborozáskor is jártam a természetet, négyöt órás utakat tettünk. De ebben az iskolaévben kétszer két napos túrán vettem részt. Az volt az igazi! Nagyon élveztem, amikor ismeretlen tájakon lámpa nélkül kellett haladnunk a sötétben, vagy amikor fel kellett ismernünk a különféle állathangokat. Meg a színháború is érdekes volt!

A két iker — ők is ötödikesek —, Majerták Mária és Magda, egymástól veszik át a szót:

— Nem tudtam eddig, mi az: hegyet mászni.

— A hegyek között ősszel gyönyörű faleveleket lehet találni: sárgásat, sötétbarnát meg pirosat is.

— Levélgyűjteményt lehet csinálni, ha lepréseljük a faleveleket.

— Termésekből is csinálhatunk gyűjteményt, ha akarunk, mert találunk fenyőtobozt, különböző fajtákat, meg makkot.

Ez a három kislány a természetjárásnak a szó szoros értelmében vett „úttörője” a szigetszentmártoni iskolában: mindkét pilisi túrán részt vettek. Legnagyobb élményüket „kollektívan” mesélik el:

— Klastrompusztán van egy odvas platánfa. A közepe végig üres, és fenn is van egy odu. Alulról bemészünk, a felső odun pedig ki, aztán ugyanezen az úton vissza. Ez volt a legjobb játék. Sokat lógtunk a fán, s ezért elneveztük „majomkenyérfának”.

— Láthatja, mennyi őszinte örömet, élményt és az iskolában is hasznosítható tapasztalatot szereznek a gyerekek túrázás közben — veszi át a szót ismét Nyéki Károly úttörővezető tanár.

— A pedagógia régi megállapítása, hogy egy embert akkor lehet legjobban megismerni, amikor viszonylag kötetlenül, szabadon tevékenykedik. Ilyen tevékenység a túra. A nevelő napokat tölt együtt a gyerekekkel, együtt eszik velük, együtt küzdenek, együtt viselik el a természet viszontagságait. Mindez optimális lehetőséget teremt a nevelőnek arra, hogy megismerje a gyerek igazi énjét, és hogy kitapasztalja, melyik gyerekekhez hogyan közeledjék, milyen „hangnemet” használjon vele szemben.

Hallatlan nevelőerő rejlik a természetben: az esztétikai nevelés egyik legjobb, leghatékonyabb eszköze. Megfigyeltem a gyerekekkel, például, az apró mezei virágokat, s azt, hogyan élnek saját életüket. Az erdőnek is megvan a maga sajátos világa. Azt hinné valaki, hogy a mozdulatlan fák között teljes csend uralkodik. De azok a gyerekek, akik részt vesznek az úgynevezett turista-menetben — ahol egy oszlopban, egymásfél méteres lemaradással, hangtalanul követik egymást — meg tudják mondani, milyen sokféle zajból susogásból tevődik össze az erdő „némasága”...

Egyszóval: vigyük a gyerekeket minél többször a természetbe, hadd szeressék meg, hadd tanuljanak belőle és tőle — mondotta befejezésül Nyéki Károly úttörővezető tanár.

HÓVIRÁG

Az ablaküvegen át ragyog, meleg az a napsugár. Az asztalomon turistapoggyász — hátizsák, rövid lódenkabát és szegesvégű bot. Mintha a verandánkra hajló ágak is azt sóhajtoznák: — Meguntuk már a telet!

Az ágakon illegő-billegő cinke is azt fütyül: — Nyitni kék! — Nyitni kék! Végre, nyílik a kertajtó. Erkezik az első, majd a második vendég. Indulhatnak.

Libasorban megyünk a hegy irányába; az erdőbe! Minden ágon, minden bokron, minden fűszálon, akárcsak az idegeinkben, izmainkban valami várakozás-féle zsong.

Ahogy lépkedünk, az elől menő társunk egyszerre megáll. A hitátában talán a kalapját is megemelné, de inkább belekapaszkodik. Hideg szél fúj és hiába mégcsak február eleje, de azért mi is megállunk. A fű közt egyetlen szál, aprócska hóvirág fehér, kicsi harangja hallhatatlanul gilingalangoz a szélben. A vezetőknek megszólal:

— A szélben hajlongó virágocska a tavasz üzenete: a tél a végéhez közelít és visszavonhatatlanul útban van felénk a kikelet! Néhány szorgalmas barka is kövéredik már, s ha nagyon a fű közé tekintünk, látszik már néhány gyengécske ibolyalevél is.

Az erkélyre, a műödúba már nem-sokáig kell rakogatni a szalonnahéjat meg a napraforgómagot. Talál majd a cinege a fán is eleséget, a feketeregő is megleli a földön a maga csemegéjét — a gilisztát. A parkokban egy-egy szelíd napsütötte délelőttön már majd láthatók lesznek az oly régóta szobabazárt nyugdíjas bácsikák s velük együtt a hófehér mackóba bújtatott kis unokák — az embertavas!

Mennyit is tud mondani a természetjáróknak egyetlen szál hóvirág!

Borsi Darázs József

MOSTAR — DUBROVNIK

JUGOSZLÁVIAI ÉLMÉNYEK

ret és templomtorony tartja a városképet. Órákig is elgyönyörködünk volna a híd alatt rohanó zöld folyó, a város nagy múltjáról tanúskodó öreg házak szépségében, ha kísérőnk nem akart volna gyorsan eldicselkedni a helység egyik nevezetességével, a mosztári fedett úszodával, amelynek érdekessége, hogy megépítésére a budapesti Széchenyi fürdő sarkallta az egykori polgármestert. Látogatásunk alkalmával éppen alsóosztályos gyerekek sportórát tartották. Az úszoda egyik alkalmazottja, aki valamikor a Széchenyi fürdőben dolgozott, magyarul köszöntött bennünket.

A híres mostari borok közül legismertebb a zsilavka. Külföldön is keresett portéka. Legutóbb például Prágában töltötték poharamba. E borok címkéjéről is világszerte ismerik Mostar egyik idegenforgalmi nevezetességét a rómaiak által épített Neretvahidat. A híd terméskőpadlózata már erősen megkopott, hiszen sok-sok évszázadon át millió és millió ember lába taposta. A híd nyugati feljárománál van a magasra épített, régi, egyetlen szobából álló őrház. Itt, most finom törökkávét főznek. Az intim hangulatú kis kávéházat népi motívumokkal díszített, régi bútorkkal rendezték be. A faburkolatú mennyezetből alma-, szőlő- és gránátalma-füzérek csüngnek alá. A falmenti padokat népi hímzésű párnák teszik kényelmessé.

Sietünk kellett, mert a nappalok — nyárias zivatar

ide vagy oda — novemberben itt is rövidnek. Gépkocsink még szürkület előtt elérte az első tengeröblöt. Sok szépet hallottam a jugoszláv tengerpartról, de a valóságban messze felülmúlta elképzeléseimet. A vidék az esti szürkületben kelkes színt öltött. Az öblök vize — mint valami sötétkék tükör. Csak a tavasz, a nyár, az üdülő emberek és a szorgalmasan pöfögő motorcsónakok zaja hiányzott. November volt. Csend honolt mindenütt.

**

Sötét este volt már, amikor a népvándorlás korában lerombolt Epidaurus város lakói által alapított Dubrovnik csillogó fényeit megpillantottuk a tenger sötét tükrében. Feljegyzések szerint 609-ben rakták le a város alapjait. Dubrovnik — régi nevén Ragusa — ma Jugoszlávia egyik legnépszerűbb üdülőhelye, idegenforgalmi központja. Az óváros körül felépült szállodák, üdülőtelepek a nyári idényben már kevesnek bizonyulnak. Különösen sok turistát vonz ide a már hagyományos nyári fesztivál. A játékokat a város 26 terén és épületében rendezik meg. Az óváros patinás, ódon épületei eszményi díszletet nyújtanak a klasszikus művekhez.

Az óváros megtekintését a nyugati kapunál kezdtük el. A városba vezető híd utolsó íve fából van. Valóságos várhíd: a bejárati kapu alatt levő lánc segítségével felvonható. A bejá-

Dubrovnik utca

Mostar emléket a több évszázados házakkal szegélyezett utcáskákon kívül a természet is belénk véste. Úgy történt, hogy az éjszakát a Neretva partján épült modern szállodában töltöttük. November közepét mutatta már a naptár. A pesti ember nyári zivatarral ilyenkor nem is gondol. Ezért ért bennünket is meglepetésként az igencsak kiadós égiháború. Sűrűn cikáztak a villámok, s a sziklás hegyóriások hangerősítőként százsorozták a vihar mo-

raját. A mennydörgés szinte földrengésként rázta, remegtette a házakat. Alvárra persze gondolni sem lehetett. Ezt a hatalmas novemberi vihart a tenger felől érkező meleg szél, a sirokkó, vagy ahogy Jugoszláviában hívják, a „Jugo” (déli) hozta.

Reggelre elmúlt a vihar. A szép napsütéses idő sétára csalogatott bennünket. A szállodából kilépve, a Neretván átívelő hidra sietünk. Innen szép kilátás nyílik a folyó két partján elterülő városra. Sok mína-

Dubrovnik kikötőjének látkepe

A mostari óváros egyik utcáján

A mostari öreg híd

rati kapukon keresztüljutva, szemünk elé tárult az óváros hosszu, egyenes főútja, a Placa. Ennek a helyén a XII. századig tengerszoros volt, amelyet feltöltöttek, s így keletkezett ez a szép, széles út. 1667-ben hatalmas földrengés csaknem teljesen elpusztította a várost. A romok helyén felépített házak szerényebb külsőt kaptak, mint elődeik, de így, látszólagos egyformaságukban is rendkívül harmonikusak. A bejáratú kapu közelében van az Onofrio kút, amelyet a dubrovnikai vízvezeték építőjéről, Onofrio della Cavvaról neveztek el. A vízvezeték hálózat építését 1438-ban fejezték be. A kút mögött van az egykori zárda épülete, amely ma kulturális és társadalmi célokat szolgál. Ugyancsak itt, a nyugati bejáratnál áll a ferences kolostor és a Megváltás-templom, ahol sok történelmi emlék és művészi érték van felhalmozva. A templom háttérében levő, százhusz kettős pilléren nyugvó klauzurán látható az az emlék'ábla, amelyet az 1527-ben dúlt járvány következtében elpusztult húszezer ember emlékére állítottak. Megnéztük az 1317-ben alapított gyógyszerteret, kezdetleges laboratóriumi felszereléseivel, orvosságos tegeleyeivel. Sokáig álltunk a vitrinekben kiállított régi

könyvek előtt és csodáltuk a régi raguzai mesterek festményeit, faragványait.

A főútról befordultunk egy keskeny kis utcába, amely csupa lépcsőből áll. A lépcső végén van a híres Prijeko út, amely egyik nevezetessége a városnak. Az utcát alkotó házakat egykor kereskedők és tengerészek építették maguknak. Érdekségük, hogy noha szinte teljesen egyformák, mind-egyiknek más és más stílusú erkélye van. Az utcán végighaladva, a Szent Miklós kistemplomhoz, a város egyik legrégebbi templomához értünk.

Kísérőnk, aki itt él a városban, minden házról tudott valami érdekeseget, tollvégre valót mondani. Történeteinek leírásával egész kötet telne meg. A városban megnéztük még a sok történelmi és művészeti értéket őrző dominikánus kolostort és a katedrális is, amelynek eredeti formában való felépítéséhez a legenda szerint Oroszlánszívű Richárd angol király is hozzájárult. Sokáig gyönyörködünk a város monumentális építményében, a hercegek udvarában, a Rektor-palotában.

Búcsúzóul felvételt készítettünk a Luza térről, ahol a város szabadságát jelképező, Orlando lovag szobra áll.

M. G.

Elkészült „KOHÁSZ- KÉK”

Természetesen nem valami újfajta, kékszí-nű kohászati segédanyagról van szó, hanem az utóbbi évek egyik legjelentősebb új turisztalétesítményéről: az Ó-Bükk hegységét kelet-nyugati irányban átszelő kékjelzésű turistaútról, amely nyolcvan kilométer Ózd és Salgótarján között. Sokunk számára ismeretlen vidéken vezet át, hiszen az Ó-Bükk-ről,

nincs turistatérkép, nem jelent meg útikalauz, még az iskolai tankönyvekben sem szerepel. Ezért ismeretlen a természetjárók nagy többsége előtt. Pedig nagyon ajánlható a csendet és romantikát kedvelők számára. Útközben jóformán nincs emberi település, de az erdőszélhátokban mindig szívesen fogadják az arrajáró vándort. Igen sok 500—600 méter magas, erdővel borított csúcsa között jellemző éles gerincek kanyarognak, melyekről szép kilátás nyílik az erdős, virágos szűk völgyekre, vadregényes tájakra. Erdei sétaújtjai sohasem sárosak, mert a hegység összetétele jórészt meszes homok. Szép számmal vannak az út mentén jóvizű kutak és források is.

Az új út érinti mindkét itteni minősítési pontot. Az ózdi Kohászati Művek hivatalháza déli sarkától indul a jelzés. 18 kilométer után érinti Arló községet, tíz kilométert vonul végig a minősítési pontként szereplő szép Remetevölgyön, az ide 13 kilométerre levő erdőszélhátban 4—5 személy szállást is kaphat (Szalajka), 8 kilométer után betér Istenmezeje községbe, 6 kilométerre innen van a másik minősítési pont, a Rákoslápabérc, aztán 12 kilométerre a Bárnai Nagy-kő, majd az utolsó 13 kilométer után végetér a salgótarjáni vasútállomásnál.

Elkészítéséért az ózdi és salgótarjáni kohász turistáknak kell köszönetet mondanunk. Ezért a neve: Kohász-Kék.

(Részletes leírása a Természetbarát Híradó 8. számában jelenik meg. Szerkesztőség.)

Dr. Kürthy Miklós

Az arlói-tó

Ó-bükki táj
(Hergár felv.)

A cseretúra-mozgalom egyik szakaszán

SZÁZHÚSZ KILOMÉTERES VIHARBAN – MEDVEKALAND – A TÁTRAI KRESZ

Télen a magyar, nyáron a lengyel turisták kerekednek fel, hogy cseretúra keretében ismerkedjenek a két ország népével, természeti szépségeivel. Lengyel barátainknak viszonylag egyszerűbb a dolga. Nyáron érkeznek a Balatonra, és ilyenkor a legfőbb tudnivaló, hogy a fürdőruha nem maradhat ki a hátizsákból. A magyar turistákra ennél bonyolultabb feladat vár. Mielőtt vonatra ülnének, előkészítő táborban ismerkednek a sielés fortélyaival. Nyolctíz napot töltenek ezután a Beszki-dekben, Zakopane kétezer méteres hegyvidékén, és ha igazán át akarják élni a Lengyel-Tátra nyújtotta élményeket, sítalpak nélkül el sem indulhatnak.

December közepétől január másodikáig 110 természetbarát vágott a Tátrának Földes Imre vezetésével. Az előző túráknak viszont Szebényi Géza volt a vezetője. Élményeikből csupán ízelítőt nyújthatunk.

KÖLCSÖNKENYÉR VISSZAJÁR

Majd minden turistacsapatunkat utólérte a közmondás. S nem is akárhol. Kétezer méterrel a tengerszintje fölött, a Lengyel-Tátra külvilágtól elzárt Dom-Turistjában. A fából ácsolt menedékház eresztékei kiállták ugyan a percenként 100–120 kilométeres sebességgel rájuk zúduló hóvihár ostromát, de Földes Imréék már túlzottan találták, hogy a felhőbe borult augusztusi Balatonért ilyen zord hangon fizetnek a tátrai szelek. Azért, ha turistákat zár négy fal közé a mostoha időjárás, dal, tánc, jókedv ver tanyát a kényszerpihenő alatt, s a vesztegár mihamar nemzetközi barátságok színtere lesz.

Volt idő, amikor a fonákjáról bemutatkozó természet sík terepen lepte meg túrázóinkat. Egésznap ba-

rangolás után völgyi szállására készülődött a csapat, s ekkor szabaddult el az ítéletidő. Vitte, repítette a hátszél a rajt bele a vihar magjába. Végül is sikerült áttörni a leg-sötétebb frontot. S ami ezután következett, kárpótlás volt a viharos lesiklásért. Az erdőövetbe érve átmenet nélkül megszűnt a szél. Valószínűleg csönd borult a tájra. Hangtalanul siklottak a lécek a finom porhóban.

KORHATÁR NÉLKÜL

Ilyen előzmények után meglepő, túracapatunk korszerűtlen összetétele. Angelus Iván kezdi a sort a maga tizenkét, és Jászberényi sportbíró zárja hatvankilenc évével. S, hogy mégis épségben érkeztek haza a nehéz terepről, serdülők és veteránok, erre a természetbarátok felelősségteljes közösségi szelleme ad magyarázatot.

HARAP-E A MEDVE?

Mielőtt válaszolnánk, előre bocsátjuk, hogy Zakopane és környéke védett terület. S ez nemcsak a fák, épületek megóvását, hanem a medvékben, vadmacskákban, szarvasokban gazdag vidék állatállományának feltő őrzését is jelenti. Nem durrognak itt vadászfegyverek. Mitévő legyen ezek után a turista, ha sílecei éppen arra tartanak, ahol a lejtő közepén hatalmas barnamedve tanyázik, és esze ágában sincs kitérni az útból.

Hanem, fölöttébb különösen viselkednek a goralok lakta fennsík medvéi. Mind közelebb ér a medvéhez az ember, s a hatalmas állat meg sem moccan. Úgy látszik buldog 'szokása van, kívárva a mancs-lávolságot, és akkor csap le áldozatára. Valóban, a

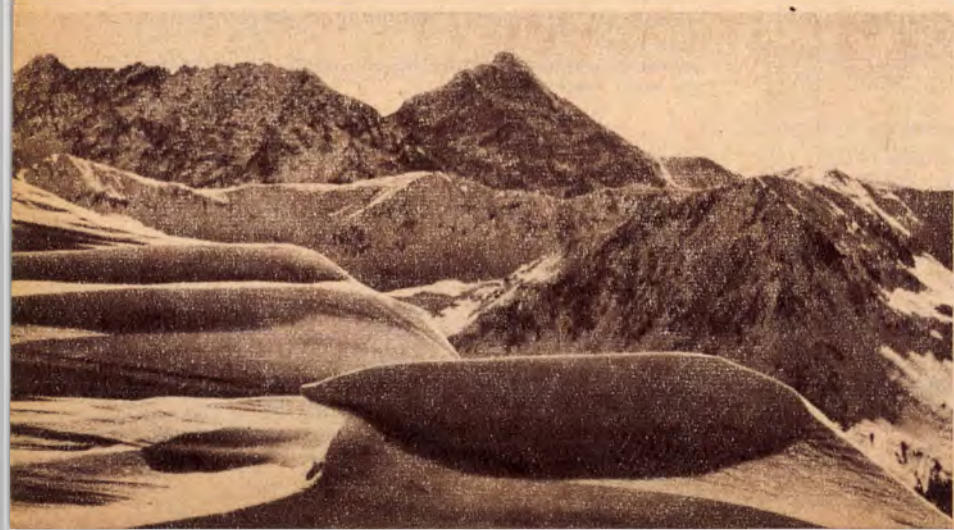

A Gorciezkowa-völgybe vezető lejtőn
(Korbonits felv.)

szerencsétlen békőcsabai turista még sohasem volt ilyen szorongatott helyzetben. Kinyúlnak a karnál vastagabb mancsok, előremerednek az állat éles karmai, és ekkor zizeg a zippzár, lehull a medvebőr, kilép belőle az élelmes zakopanei fényképész, hogy potom pénzért felkínálja a bőrt a csapatnak. akik medvével egy társaságban örökíthetik meg az idillikus pillanatot.

VEKKERÓRA ES A KRESZ

Mindenkinek van egy ballépése, amiért éveken át hecceli a társaság. Csonka Lívია is így járt. A Beszki-dekből hazafelé indulva, a csoport megdöbbenve tapasztalta, hogy Lívია nincs sehol. Indult a vonat, hol keressék? A borulatók képtelen veszélyekkel, tragikus fordulatokkal hozták kapcsolatba szegény lányt. Csonka Lívია ezalatt ártatlan álmát aludta a menedékházban. Amikor felriadt, a vekkeróra még a lefekvés idejét mutatta. Megállt a rusnya szerkezet, és most itt maradt egyedül a kopár hegyen, társai valahol útban hazafelé. Mit tehet ilyenkor a szegény árva. Riadt futkosás a Lengyel Turista Egyesület támpontjára, de mielőtt odaérne, rátalálnak. hiszen órák óta keresték. A tanulság kézenfekvő. Lehet, hogy a törzs-

től messzebb fekvő külön szállás több kényelmet nyújt, de a közönsben mindig pontos az ébresztő, vekkeróra nélkül is.

Az alcímben szereplő kresz érdekes színtöltja Zakopane lejtőinek. A nemzetközi színvonalú és állandóan karbantartott sítérp épp úgy fel van szerelve egyezményes útjelzőkkel, mint bármely nagyváros centruma. Jelzik a kanyart, az útkereszteződést, bukhatókat, zsákutcákat, a kresz megannyi intelmét. Az igaz, hogy a terep sajátos adottságai feleslegessé tesznek egynémely útjelzőtáblát, de a jobbkez-szabály itt is alaptörvény —. Nem lehet ugyanis a Tátra valahány lejtőszakaszára közlekedési rendőrt állítani. Ezért, ha valaki megszegi a kreszt, saját kárára cselekszik. Nem írja fel senki síléceinek rendszámát, de a büntetés sajátos módon bekövetkezik: enyhébb fokú ficam, vagy erősebb törés. A bizonytalan kimenetelű összeütközés, bizony nem álmaink hölgyével történik.

VÉGÜL, DE NEM UTOLSÓSORBAN

Lengyel barátaink vendégszeretete zárja az élményeket. Kétszáz magyar turista egyhangú véleménye: a fogadtatástól a búcsúzásig zavartalan túralehetőségeket, pompás üdülést biztosítottak a PTTK munkatársai. Szállás, étkezés, program, túraszervezés, magas színvonalon. Ez jellemzi cserepartnereink szervezőmunkáját. Évente egymillió külföldi turista fordul meg Zakopánében. Köztük csöpp a tengerben a magyar természetbarátok száma, s mégsem érezte közülük senki sem a mostoha elhagyatottságot, az idegenforgalom tarka áradataiban. Nemcsak jó szervezők, hanem igazi sportbarátok a vendégfogadók, akik megkülönböztetett szeretettel gondoskodtak túrázóink téli örömeiről.

Angelus Miklós így sommázza a lengyel cseretúrák eredményeit:

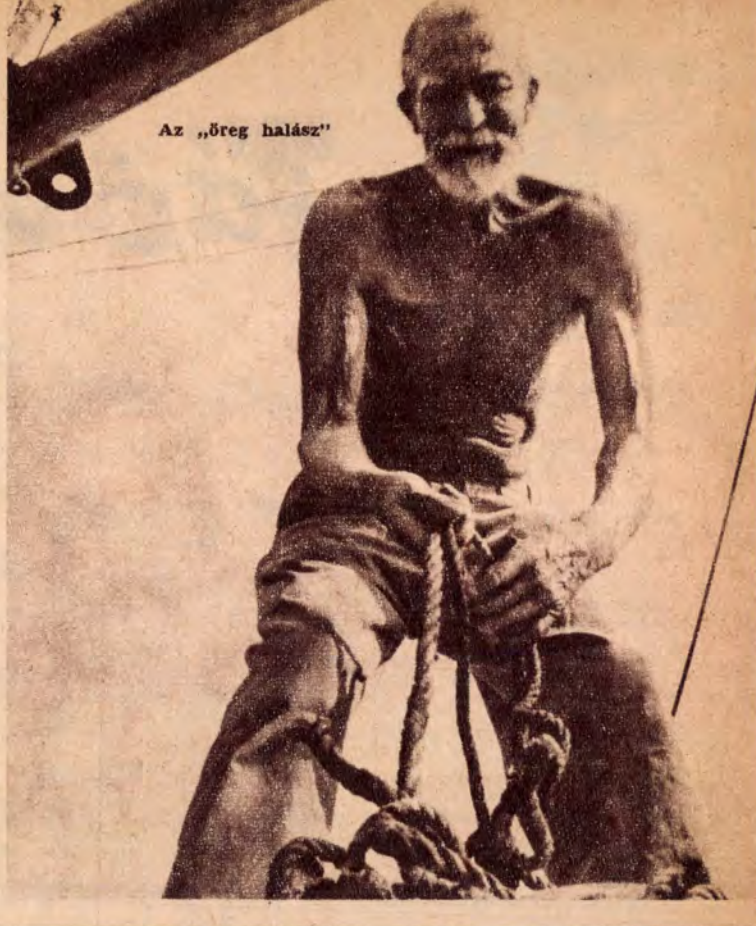
— A magyar természetbarátok népes csoportjai tértek haza a Lengyel-Tátra felejthetetlen havasi tájairól. Magukkal hozták a gorálpásztorok fennsíkjának levegőjét. Alki egyszer szippantott ebből a levegőből, az nosztalgiával gondolt rá és viszatér erre a hegyvidékre.

Mozgalmunk szempontjából kiemelkedőnek tartom, hogy ahányszor fordul a csere-akció, úgy gyarodik a síelést, az alpesi túrákat kedvelő turisták száma.

Ígéretes távlatok elé nézhet Szövetségünk tagsága. A Lengyel-Tátra után az idén megnyílnak turistáink előtt a thüringiai és a kaukázusi hegyláncokba vezető utak is.

—ró.

MÉG EGY ÖREG

HALÁSZ A TENGEREN...

Az élet felülmúlja a művészetet... Riporterek száza kutatták hiába, kiről mintázta Hemingway: „Az öreg halász és a tenger” főhősének alakját. Most jelentkezett egy másik modell: William Willis, 69 éves hajós. Vitorlásan egyedül háromezer mérföldet hajózott a Samoa-szigetektől Ausztráliába. Hetvenhat napig tartott útja. Előzőleg 7450 mérföldet hajózott ugyancsak egyedül Peruból a Samoa-szigetekig. Ez az első szakasz 130 napig tartott és hajótöréssel végződött. Kijavította hajóját és a következő évben folytatta a Csendes-óceán; e legveszélyesebb tenger magányos átszelését. Mire befejezte, 71 éves lett.

Feleségével hajója fedélzetén. A hajó neve: Korhatár nélkül. A feleségéé: Teddy

Tájékoztatósi futás

HAZAI HÍREK

Megsemmisítették az OB harmadik fordulójának eredményét

Hosszas vita után megszületett az 1965-ös Országos Bajnokság felnőtt férfi eredménye. A harmadik éjszakai fordulón a 6. ellenőrzőpont 51,5 m-re volt a térképen jelzett helyétől. A szabályzat szerint a versenyt megsemmisítették, és így az első, második és negyedik forduló alapján hirdettek végeredményt. Eszerint a Magyar Népköztársaság egyéni bajnoka **Órsi András** (a Bp. Spartacus versenyzője, 5 helyezési pont), **2. Balogh Tamás** (Bp. Spartacus, 16 helyezési pont), **3. Schönviszky György** (Bp. Spartacus, 16 hp.) — az utolsó forduló eredménye alapján, **4. Nyáry Tamás** (Vörösmarty Meteor, 22 hp.), **5. Koroncay László** (Bp. Pedagógus, 34 hp.), **6. Deseő László** (Bp. Honvéd, 36 hp.), **7. Horváth Attila** (Vörösmarty Gimn., 39 hp.), **8. Papp Gyula** (MEAFK, 39,5 hp.), **9. Borosznoky Ferenc** (Bp. Honvéd, 41 hp.), **10. Kovács Gábor** (Vörösmarty Gimn. 41 hp.).

Csapatban: 1. Bp. Spartacus 4 hp., 2. Bp. Honvéd 9 hp., 3. Vörösmarty Gimnázium 9 hp., 4. MAFC 11 hp., 5. Miskolci EAFK 19 hp., 6. Bp. Pedagógus 19 hp., 7. Újpesti Dózsa 23 hp..

Turchányi Piroska ifjúsági bajnok

8. Egri Spartacus 25 hp., 9. BEAC 27 hp., 10. Bp. MAV Ig. 32 hp.

***

Alapoz a válogatott keret
Még a múlt év decemberében elkészült a ranglista az 1965. évi balatoni versenyek, Honvéd Kupa, OB I. és OB IV., III. Női OB és Ifi OB-k, valamint a November 7. és a Kilián verseny alapján. A 12 fős férfi és 8 fős női „A” keret az 1966. október 1–2-án rendezendő Tájékoztatósi Világ bajnokságra készül, ezenkívül természetesen legjobbjaink néhány más nemzetközi versenyen is indulnak.

A ranglista és egyben az „A” keretek: férfiak: 1. Órsi András (Bp. Spartacus), 2. Horváth Attila (OSC), 3. Schönviszky György (Bp. Spartacus), 4. Balogh Tamás (Bp. Spartacus), 5. Koroncay László (Bp. Pedagógus), 6. Kovács Gábor (Vörösmarty Gimn.), 7. Borosznoky Ferenc (Bp. Honvéd), 8. Kempelen Miklós (Vörösmarty Gimn.), 9. Nyáry Tamás (Vörö-

rös Meteor), 10. Deseő László (Bp. Honvéd), 11. Papp Gyula (MEAFK), Szerletz Iván miután tavaly átigazolása miatt nem versenyezhetett, meghívták került a válogatottba.

Nők: 1. Monszpart Sarolta (Bp. Pedagógus), 2. Györy Edit (Bp. Pedagógus), 3. Cser Borbála (Bp. Pedagógus), 4. Szabóné, Molnár Magda (Vörös Meteor), 5. Hegedűs Aletta (BEAC), 6. Babai Margit (Vörös Meteor), 7. Magyar Márta (MAFC), 8. Balázs Eva (Bp. Pedagógus) — mint meghívott.

A válogatottak pillanatnyilag klubjaikban, illetve hetenként kétszer tornateremben, illetve onnan kifutva edzenek, február közepétől pedig a tatal edzőtáborban alapoznak három hetet.

Decemberben és januárban különböző elméleti feladatokat oldottak meg északi térségeken térképolvadási készségük fejlesztésére. Sokat foglalkoznak finn térképpel, minthogy a világbajnokság Finnországban lesz. Gyakorlasképpen elindultak egy svéd si-tájékoztatósi pályakitűző-versenyen, (elméleti, csak térképen megoldandó feladat).

Az utánpótlás keretében a legjobb ifik kaptak helyet,

akik látogathatják a keret közös edzéseit és pedig Boros Zoltán (Egri Spart.), Czöndör István (BEAC), Gáncs Kálmán (Bp. Pedag.), Hajdú Vilmos (BEAC), Hegedűs András (BEAC), Kontra György (Bp. MAV), Papp Péter (BEAC), Pál Gyula (Hódmezővásárhely, Frankel Leó Techn.), Szarvas András (BEAC), Tóth Péter (Vörösmarty Gimn.), a lányok közül Gémes Zsuzsa (Hódmezővásárhely, Frankel Leó Techn.), Hegedűs Ágnes (BEAC), Simon Erzsébet (Szombathelyi Gimnázium), Turchányi Piroska (BEAC), Völgyi Zsuzsa (Vörösmarty Gimn.).

***

A Vörösmarty Gimnázium megállapodást kötött az OSC-vel, mely szerint 1966. január elsejétől az OSC átveszi a Vörösmarty Gimnázium tájékoztatósi szakosztályát.

Pályázat

A Budapesti Természetbarát Szövetség Tájékoztatósi Edzőbizottsága pályázatot hirdet **tájékoztatósi versenyek hirdetésére és népszerűsítésére alkalmas plakát tervezésére.** Bővebb felvilágosítás a BTSZ-ben kapható.

IOF

Legközelebbi szomszédunk a tájékoztatósi sport szempontjából Csehszlovákia, mégis keveset tudunk róliuk. Sajnos ritkán találkozunk velük nemzetközi versenyeken — legáltalában válogatottjainkkal, pedig a népi demokráciák közül egyik legnagyobb ellenfeleink. 1965-ös bajnokukat, Hamalickot, aki a 13,9 km-es, 290 m. szintkülönbségű bajnoki pályán 2 óra egy perc alatt győzött, nem ismerjük. Galik a Nov. 7. verseny ötödik helyezettje egy perccel többet, míg Novotnyknak 6 perccel tovább tartott a 15. ellenőrző-

pont érintése. A nőknél Novotná, az egykori nyolcszázas atlétanő győzött a 7600 m-es távú 180 m szintkülönbségű pályán a nálunk is járt Linhartová és Kumbárová előtt 1:24-es idővel.

***

A tavalyi év legnagyobb eseménye a NORD Bajnokság volt, amely Norvégiában került megrendezésre. Ezt a bajnokságot kétvétenként Norvégia, Svédország, Finnország, Dánia részvételével tartják meg. Idén első ízben rendezték meg a felnőtt női és felnőtt férfi kategória mellett az ifjúsági férfi és női versenyek bajnokságát is. Norvég sikerek születtek, és ennek nemcsak a hazai pálya volt az oka, hanem az is, hogy a norvégok igen jól felkészül-

tek, a pályák tájékoztatólag igen nehezek voltak. A jobb helyezéseket a jobb útvonalválasztással lehetett biztosítani.

Férfiaknál az első öt helyet a norvégok szerezték meg, élükön Peer H. Staff-al (2 óra 11 perc a 14 km-es pályán). Bertil Norman (svéd) 6 perccel futott gyengébb időt a győztesnél és ezzel már csak kilencedik lett. Morélius (svéd) (Balaton kupán indult) pedig a tizedik helyet szerezte meg, fél perccel gyengébb idővel. A legjobb finn csak 12-ik lett. A nőknél Ulla Lindquist (svéd) második lett a norvég Ingrid Thoresen mögött, aki a 7,5 km-es pályán 1 óra 11 perccel győzött. A legjobb finn a két Hovi lány volt a 9–10. helyen. A váltó-versenyen szintén norvég sikerek születtek. A finnek, akik a váltó számokban mindig jók voltak, csak ötödikek lettek. A női váltót is a norvég csapat nyerte.

***

A svéd férfi bajnokságon Halvard Nilson győzött Anders Morélius és Bertil Norman előtt, Asberg (1965-ös Balaton Kupa egyéni győztese) 5-ik lett. A verseny pályája könnyű volt, kevés útvonalválasztási lehetőséggel. A női pályára ugyan csak ez volt jellemző. A nőknél sifutók szerepeltek eredményesen Barbo Martinson, a híres sifutónő (az innsbrucki Olimpia nyolcadik helyezettje) a céban hosszú ideig első volt, a másik si bajnoknő Gun Adel 10 másodperccel megverte, majd végül Gunborg Arling futott be a célba ennél is 3 másodperccel jobb idővel — győztesen. Ulla Lindquist ez esetben „elszállt”, 57-ik lett.

K. M.

ÚJ TÚRISTAJELZÉS:

A CSERHÁTI ÚJ „FONÓ-ZÖLD”

Új, zöld útjelzés készült el a Cserhát hegy-ségben, eddig úgyszólván ismeretlen tájat vonva be a turistaforgalomba.

Szendehely közszeg autóbussz megállójától indul az új út kelet felé, a Szabadság úton, el a cigánytelep mellett, majd jól épített kocsin a Monyók patak partján, mely szép kis vízesésekkel siet a falu felé. Másfél kilométer után a völgy kiszélesedik, s a virágos Gyaday-rétre vezet. E hosszú völgyben lassú emelkedésben áthaladva szép kilátás nyílik kétoldalt a Naszályra és a Monyók-hegyre. A völgy végén délkeletre fordulunk egy erdei útra, melyen nem sokára vadász kunyhó vár, előtte padok pihenésre, közelükben bővízű, jól foglalt forrás. Az erdei út további szakaszán is van egy forrásjel balra, de a pár lépésre levő Zsványkút elhanyagolt,

vize jelenleg ihatatlan. Tőle háromszáz méterre kiérünk az erdőből, s itt a Töröktréten találkozunk utunk a Naszályról jövő Országos Kékkel. A két jelzés együtt halad tölgyerdőben, majd szép kilátású gerincen válik el tőle a Homokos tetőnél. Ezután egy szántóföldi magaslatról megpillantjuk Ósagárd, Keszeg és Nézsza községeket, távolabb a Romhányi hegyeket és Szandavár táját. Szántók és gyümölcsösök között jutunk a keszgepenci országútra, s egy kilométer után Penc községbe. (Hatszáz éves kastély, templom, szép festményel.) Az autóbussz innen visz Vácra. A szép új, húsz kilométeres, 300 m szintkülönbségű útvonal jelzése a váci Fiumefőny szakosztályának jó munkája.

HÍREK

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB megnyitott január 31-én. Minden hétfőn és minden második csütörtökön gazdag programmal várja tagjait és vendégeit a Gutenberg Művelődésház Bp. VIII., Kölcsey u. 2. alatti termében.

SZERVEZŐK AKADEMIÁJA címmel öt előadásból álló Sportakadémiát rendez a BTSZ. A túramozgalom, a tájékozdási versenymozgalom és az ifjúsági mozgalom szervezésének ismertetése, sportéleti előadás, valamint Székely Miklós külföldi élménybeszámolója teszi érdekessé az új Sportakadémiát.

A MÁTRA KLUB hazánk legelső turistaszervezetét közé tartozott. Jövőre lesz nyolcvan éve, hogy 1887. május 15-én Hanák Kólos elnöklete alatt megalapították a Mátra ügyének lelkes hívei. Már az első évben megépítették Lapattetőn a Hanák-kilátót és a Gyökeres forrásnál a Nékám-szállást. A hevesiek most, Kiss Ferenczel az élükön ismét fel akarják eleveníteni a szép hagyományt, s újra megalakítani a Mátra Klubot.

VÍZIALLOMÁST létesítenek a Tiszán a kiskőrösi úttörők. Példájukat követni akarják a többi Tisza-parti úttörők is.

VERSENYZŐ — egyben kiváló atomfizikus — a debreceniek kitűnő tájékozdási futója, Török I. István. Most hónapokig nélkülözni kénytelen a megyei versenybizottság, mert átmenetileg a dubnai atomkutatóban dolgozik.

PROPAGANDISTA TANFOLYAMOT rendez március 11-12-13-án a BTSZ. Jelentkezni február 26-ig lehet a Budapesti Szövetségénel.

A HOMOKI PIMPÓ sárga virágai januárban szinte ellepték a Nagyszénás napsütötte lejtőt. Sok természetbarát gyönyörködött bennük.

SZÍNES KLUBESTÉKKEL kovácsolja klubtagságát a Budai Spartacus. Az Építők Műszaki Klubjában rendezett olasz estjüknek igen nagy sikere volt. Evzáró közgyűlésükre — fényképiállításukon kívül — bemutatták a szakosztály németországi, csehszlovákiai és lengyelországi, valamint hazai túráiról készült színes vetített képeket. Harmath Imre szolgáltatott kitűnő zenét a vetítéshez. Utána újraválasztották Iványi Gyula szakosztályvezetőt, helyettesévé Tóth Ferencet, Nagy Lajosné, Torma Lajosné, Harmath Istvánt, Glatz Jánost és Schulcz Lászlónét pedig vezetőségi tagokká.

A ZÁHONYI VASUTAS SC. természetjáró szakosztálya nemcsak létszámban, hanem anyagiakban is erősödik. Már 45 ezer forint értékű modern tábori felszerelésük van, amelyet a tagoknak kikölesönöznek, és amellyel a 250 főnyi szakosztály sok szép túrájt segítik elő. Az elmúlt évben százhuszan vettek részt külföldi túrán, amelyek közül a lengyelországi volt a legjelentősebb és legemlékezetesebb. Két csoport az NDK-ba, egy csoport pedig a Szovjetunióba látogatott el. Ebben az évben Jugoszlávia és egy bolgár túra van soron. A külföldi túrák mellett természetesen sok szép hazai túra is bekerült a szakosztály naplójába.

ILONKA lányunk elhunyt a kalmából a természetjárók részéről megnyilvánuló sok részvényt nyilvánítással halásan köszönjük. Szabó család.

KLUBESTÉKRŐL érkezik mind több hír szerzte az országból. Egyre bensőségesebb hangulatú klubesteket tart a MÁV Vasúti Főosztály szakosztálya, Szív utcai klubhelyiségében fenyőünnepséget, téli vetítéseket rendeznek. A MOM kultúrházban a XII. kerületieknek tartott előadást dr. Szűcs Endre „Sport és egészség” címen. Jól sikerült a hatvaniak klubestje is, Fehér Miklós előadásával és vetítésével. Egerben a „Találkozás az ördöggel” című filmet nézték meg a klubban és turistatotó játszottak. A XIV. kerületiek februártól minden hó első keddjén tartanak klubnapot a Szabó Pál Művelődésházban. Klubéletre készülnek a XI. kerületiek is a Kábelgyár kultúrtermében.

ÚJ TÁJÉKOZTATÓ jelenik meg Fejér megyéről tízezer példányban. Egyebek közt ismerteti Székesfehérvárt és környékét, valamint a Velencei tó nevezetességeit.

NEMZETI PARK létesítését javasolják az új Baranya megyei regionális fejlesztési terv készítői a Kelet-Mecsekben. A terv szerint a két új mesterséges orfűi tó mentén sportközpontot, a villányi borvidéken pedig turistaközpontot kell létesíteni.

AZ ÚJ KULCSOSHÁZ Lajosháza sok lelkes turistánk társadalmi munkájának, azok között is elsősorban Vaniga Zoltán bányamezők szervező munkájának köszönhető.

A BALRENDÉZŐK BALJÁVÁ alakult a BTSZ agitprop bizottságának nagyvillámi szilveszterestje. Az ötvennyolc résztvevő közül csaknem mindegyik hasonló tanulmánylatságot készült rendezni a farsangban.

A Közép-Tien-San 5170 méteres Dzsigit-csúcsára hat bivakolás után jutott fel az Északi-falon egy szovjet hegymászó csoport, a Cseljabinszki körzetből.

A romániai hegymászó-utánpótlás nevelése céljából Brassóban hetenként háromszori előadásokból álló tanfolyam indult, a legkiválóbb román alpinisták vezetésével. A hétvégeken mászógyakorlatok egészítik ki a tanfolyam anyagát. A jó eredményt elérők téli-mászó tanfolyamon vehetnek részt.

Tájékozdási Világbajnokságra készült az IOF (Nemzetközi Tájékozdási Sport Szövetség) 11 tagországa. Svájcban 8 nő és 17 férfi került a válogatott keretbe, közöttük Margit Thommen (1964-ben női Európa-bajnok); Käthli Perch-Nielsen — von Salis (1964. EB 10. hely.); Alex Schwager (1964. EB 2. hely.); Andrin Urech (1964. EB 12. hely.); Willi Bührer (1964. EB 19. hely.); Peter Schneider (1964. EB 23. hely.).

A múlt nyáron — óvatos számítás szerint — 500 000 ember készült meg a 3780 m-es Fuzsijamat, s kb. 1 millió konzervdobozt és üveget dobált el. Több éves gyakorlat szerint ez év júliusában is „nagykaritást” rendeznek 20 000 turista és hegymászó bevetésével, akik Japán legmagasabb csúcsára vezető út mentén hátizsákukba gyűjtik majd az eldobált hulladékokat, melynek mennyisége 1965-ben több mint két tonnányi volt.

Hegymászóiskola nyílik az indiai (Kasmír) Ladak-hegységben. A nepáli oldalon levő darzsilinghez hasonlóan fog működni. Vezetésével az egyik neves indiai Everest-mászót kívánják megbízni.

LÉGNYOMÁSMÉRŐVEL és magasságműtatóval ellátott karórát hozott forgalomba a svájci Favre-Leuba cég.

ORSZÁGOS MOZGALOMMÁ FEJLŐDÖTT A PÁLI TIVADAR EMLÉKVERSENY

TIZ VERSENY — 2000 kérdés — 3000 résztvevő

ez a Páli Tivadar emlékverseny egy évtizedes mérlege. Március 5-én tizedszer rendezt meg a Budapesti Vörös Meteor természetbarát szakosztálya a versenyt, amely házi versenyként indult s egy évtized alatt tíz megyei természetbarát szövetség közreműködésével országos versennyé növekedett. Bizonyítva, hogy a sport és kultúrunka mozgalmunkban találkozik. A résztvevők létszáma utoljára már megközelítette a félezret.

Minek köszönheti a „Páli emlékverseny” népszerűségét? Szellemes térképészeti feladatainak, ötletes és a természetjárás minden ágát felölelő elméleti kérdéseinek. A Turista cikkeinek is sokat köszönhet a verseny népszerűsége. A sikeres előfeltételek közül az egyik legfontosabb a

lap ismertető cikkeinek figyelemmel kísérése volt. A mozgalom fejlődését, a turistalétesítmények szaporodását épügy követni kellett a versenyben résztvevőknek, mint a külföldi túralehetőségeket és a baráti népek országainak tájait, szokásait, ebben pedig a lap nagy segítséget nyújtott. A rendezőség tudatosan úgy irányította a versenyek szervezését, hogy kevésbé ismert tákra irányítsa a figyelmet. Ennek tulajdonítjuk, hogy megszáporodtak a túrák dombvidékeinken, az Alföldön, a folyókat szegélyező szép erdőségekben.

A Budapesti Vörös Meteor a tizedik versennyel búcsúzik a Páli Tivadar emlékverseny rendezői tisztétől. A verseny méreteiben és jelentőségében túlnőtt a sportkör keretein. Mint

más kezdeményezéseit, — ezt is felajánlja mozgalmunk legfőbb irányítójának, a Magyar Természetbarát Szövetségnek.

Tokaji Tibor

JÓ MULATÁST!

Szaporodnak a hírek bakancsosbalákról, színes klubestékről, farsangi turista-felvonulásokról. Sportársaink kifogyhatatlan ötletgazdagságról tesznek tanúbizonyságot idén is. Az egész lapot megtölthetnének természetjáróink vidám találkozóinak leírásával. Ehelyett valamennyiüknek kellemes farsangot, jó mulatást kívánunk. Címlapunk is — mely a szentléleki menedékháznál készült, — ezt a hangulatot tükrözi. Szerzője eddig még ismeretlen, Bükkalja jellegére érkezett.

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkesztő a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V. Rosenberg házaspár u. 1. félemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadás: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 22.— Ft. félévre 14.— Ft. Tervezi a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hirtalpirodánál, Budapest, V. József Nádor tér 1. Telefon: 180-830 és bármely postahivatalban. Csekkszámán: 61 251. vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiadóipari Vállalat, Budapest, I. Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814. A beküldött kéziratokat és rajzokat nem adjuk meg és nem adjuk vissza.

65.8904 Egyetemi Nyomda nyomtatása, Budapest

ALPINIZMUS

Bementem a spájzba, felkapaszkodtam a lichthőablakba, hogy levegyek egy tányér fülekcsonyát.

Mire valaki az arcomra lépett.

Egy ideig elkóvályogtam az Androméda spiráljai között, aztán tisztulni kezdett és egy szöges bakancs talpát pillantottam meg pár centire az orromtól. Fölötte, különös skurcban Kázmér himbálózott egy kötélén, mint valami randa oráng.

— Mi... mi... mi... — mondtam a helyzethez illő hidegvérrrel.

— Jaj te vagy? — kurjantott Kázmér. — Csak nem léptem a fejedre?

— Nem. — mondtam. — Az orromra léptél. Teljesen kiment a formájából.

— Mázlista — mondta Kázmér. — Annak az orrnak csak javára válhat.

Egyből elfogott a napfolttevékenység.

— Hát idefigyelj... — kezdtem.

— Elég — mondta Kázmér. — Szóra sem érdemes. Miért hálálkodnál? Ez a legkevesebb. Emberek vagyunk.

— Ne általánosítsunk — mondtam. — Te semmiestre sem vagy az. Disz-

nóság, hogy az orromra léptél.

— Úgy kell — mondta egy félemelettel már feljebb. — Miért jársz ilyenkor a spájzban.

— Az én spájzom az én várom. Egy tányér fülekcsonyáért jöttem.

— Ez az — kiáltotta. — Falni azt tudtok. Óh, ti kákabelűek, ti haspókok, ti nyárspolgárok. Lásd, én... én a magasra török. Csak a jövő héten utazom a Dolomitokba, de máris gyakorlom a kéménymászást. Haha... úgy sprintelek majd felfelé a Mach ka Gschichtn függőleges meredélyein, mint pók a falon. Feljebb, csak feljebb.

Megtámaszkodott a Brézlmajerék ablakában és belelépett egy tepsi kacsasültbe.

— Tessék — mondta és undorral vakargatott a bakancsáról egy mejjehusát.

— Brézlmajerék. A Jancsi gyerek ülepe kilóg a nadrágból, de kacsapecsenye az van. Bah. Ahelyett, hogy kijönnének a nagy szabad térségekre és elszakítanák a legnemesebb

sport, az alpinizmus alapvető fogásait. Nézz rám pajtás még két dacos emelet és máris kitűzöm Vinczellér faterék ablakára az emberi akarat magasztos zászlaját. Ott aztán utam elvégezvén bemászom a spájzba és a férfi munka semmihez sem fogható tiszta örömeivel liften távozom.

— Van egy észrevételem — mondtam.

— Nem érdekel — hujjantott alá már az ötödikről. — Maradj te csak a kocsonyádnál, fertezd viszsztatasztó élvhajhászat közepette a drága időt. Én közben igen kitűzöm Vinczellér faterék spájzablakába az emberi akarat magasztos zászlaját. Azt hiszed könnyű volt nekem a szuterénből idáig törnöm? Eb, aki bánja. Mindig lesz ki kalapot emeljen a hősök előtt.

A harmadikon kinyílt egy ablak, Komlancz Rózi dugta ki a fejét. Megpillantotta a magasba vadul himbálózó Kázmért és fennakadt a szeme.

— Atyavilág, az Anti-

krisztus! — sikoltotta, majd örült csörömpölések közepette eltűnt.

— Tessék — mondta Kázmér. — Ráajult a stelázsra. Legyen ez életre szóló lecke a számodra. Sose tévedj az objektív idealizmus fertőjébe, mert könnyen ráajulhatsz a stelázsra. Node sebaj, mert már emelem az emberi akarat messzevilágító zászlaját... egyetlen rugaszzkodást még és...

Blakadt a szava, egy ideig csak nyögéseket hallottam.

— Segítség — szepegte. — Vinczellér fater berácsoltatta a spájzablakot.

— Stimmel — mondtam. — Ez lett volna az észrevételem.

— De most... most mit csináljak?

— Nézd, talán legokosabb, ha kitűzöd az emberi akarat magasztos zászlaját.

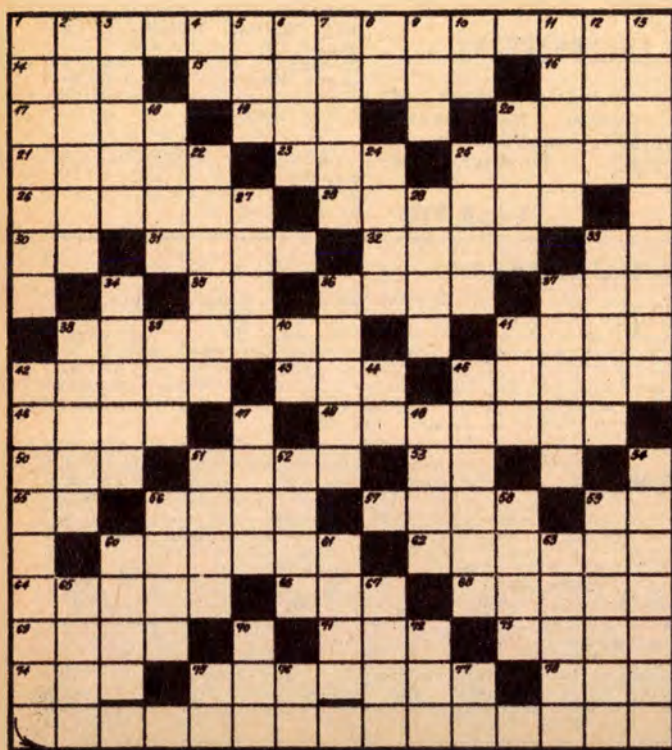
És mentem a fülekcsonyámmal.

Később mégis felhívtam egy számot. Estefelé jött a helikopter és kipecaztá Kázmért a lichthőből.

Zászlóról egy ideig aztán nem esett szó köztünk.

(p. p.)

TÁBOROZÓKNAK

Vízszintes: 1. A táborozásra készülő szervezett természetjárókat ez a kedvezmény is megilleti. (Folytatása a függőleges 42. alatt.) 14. Lakhely. 15. Disz. 16. Vissza: amerikai beleegyezés (—). 17. Vérérdnyel. 19. Csunya. 20. Az ökrök is ilyen jószág. 21. Lawrence beceneve. 23. Sérülés. 25. Enni ad neki. 26. A szakadt harisnya ilyen. 28. Indián törzs. 30. Kimondott mássalhangzó. 31. Szóösszetételekben az ellentét kifejezésére használják. 32. Félrágakó. 33. Ezen a napon. 35. A Dzsungel könyve őriaskigyója. 36. Folyó a Szovjetunióban. 37. Ember — angolul. 38. A nemzet nap számosai írójának személyneve. 41. Angol grófság. 42. Vajon felfogja? 43. Beton közepe! 45. Ebből készül a jó kocsonya. 46. Rohan. 48. A kanadai öt tó egyike. 50. FMN. 51. Szokás — közismert idegen szóval. 53. Zamat. 55. Kimondott mássalhangzó. 56. Táplálék. 57. Arad ellentéte. 59. Személyes névmás. 60. Eszerek. 62. Illetékes gyűlékez. 64. Hét — angolul. 66. Jugoszláviai város. 68. Kereskedelem — közismert idegen kifejezéssel. 69. Megtalálja a foltját. 71. Ez is kell a nehéz túrához. 73. Vissza: Zoltán beceneve. 74. EZS. 75. Ifjú kommunista mártír volt (Endre). 78. Vissza: Gárdonyi leányhősnője.

Függőleges: 1. Romantikus angol költő volt a XIX. század elején (Óda a nyugati szélhez). 2. Tánctalénekesnőnk családi neve, személynevének kezdőbetűjével. 3. 1000 U. 4. Kimondott mássalhangzó. 5.

Végtelenül csontszínű! 6. Görög atyaisán. 7. A „Kis prímás” családi neve. 8. Tanács kezdete és vége! 9. Evszak. 10. Sereg első és utolsó katonája! 11. Nyiltartó. 12. Indítékát. 13. Don Quijote lova. 18. Fűzet. 20. Bírái. 22. Az Egyesült Államok polgára. 24. Szeszestitalom. 25. Ez a veszteg. 27. Gyártócsoport, szaknyelven. 29. Zeneművek sorszámozásánál használatos szó. 33. Rokkant támasz. 34. Mint a gonoszok. 36. Nemrégiben elhunyt pénzügyminiszterünk (István). 37. Folyadékbold vez. 38. Nagy német meseíró volt. 39. Vissza: állat — németül fonetikusan. 40. Azonos magánhangzók. 41. Kerek. 42. A vízszintes 1. sor folytatása. 44. Fém. 45. Sziklaanyag. 47. Fűszerezett. 49. Ötlet. 51. Itt érzi magát legjobban a turista. 52. ...Bator, Mongólia fővárosa. 54. Az ókori görögök képzeletében szereplő Sors-istennő neve. 56. Díszítések. 58. A transzformátor egyik feltalálója (Miksa, 1854–1938). 59. Vajon tudod? 60. Fellebbezés. 61. Ukrajna fővárosa. 63. Vissza: Arany János költői művének címszereplője (—). 65. Kuruc vezér, a Rákóczi-féle szabadságharc megindítója (Tamás). 67. Kőlyök. 70. Opiumtartalmú kertinóvény. 72. Úttörőcsapat kisebb egysege. 75. Azonos mássalhangzók. 76. Végtelen önteltség! 77. Iő.

Beküldendő: a vízszintes 1. és a függőleges 42. Beküldési határidő: február 15.

TÉLI madár vendégeink

csak addig hajlandó távolodni mostoha költőhelyétől, ameddig erre az időjárás készíti. Velük tartunk az alábbiakban rövid ismerkedőt.

Vajon gondol-e arra a természetjáró, ha téli kirándulásain közönséges, hazai fajokkal találkozik, hogy ezek a közismert madarak most nem a mi sárlyaink, vagy nem a mi varjaink? Számos, télen-nyáron egyaránt látható madárfaj hazai költőállományának egy része az ősz folyamán elbúcsúzik tőlünk, hogy helyét északabbról érkező fajtársainak juttassa. Így pl. vízeikről októberben elvonulnak a tőkés-kacsák, a Duna meg a Balaton jólismert dankasírlályai, a ligeterdőkben tömegesen fészkelődő vetési varjak, vagy a seregélyek magyarországi állampolgárai. Télen is látunk a nagy folyókon, tavakon összeverődött tőkésrécetömegeket, etetünk dankasírlályt a hidak fölött, fekete varjúcsereget nélkül üres maradna a magyar tél hangulatvarázsa, de a decembertől márciusig látott réce-sírlály, vagy varjú, többnyire tőlünk északabbi tájakról származik.

Közöttük azután természetesen az igazi északi vendégek is megjelennek. A Dunakanyar téli túrászói bizonyára sokszor elgyönyörködnek a zajló folyó jégtablái között bukácsoló bukókacsákban. Évről évre vendégeskedik nálunk a patyolatfehér meg koromfekete színekben pompázó kisbukó, vagy a majdnem lúd nagyságú nagy búvárréce fehérhasú, zöldfejű gácsérja. Mindkét faj tojóit szerényebb, rozsdásan, szürkésen futtatott tollazatban kísérik elegáns gavallérjaikat. A búvárrécekkel egyetemben ellátogatnak hozzánk a szintén fehér-be-feketebársonyba öltöztetett kerce meg kontyosrécek téli Dunánkat jellemző, jólismert csapatai.

A parkok és az erdők magevő, meg ragadozó vendégeket fogadnak. Legfeltűnőbb közöttük a csonttollú madár egyes éveken szinte inváziószámra menő látogatása. Elsősorban

a városi parkok, emberi települések környékét szállja meg ez a verébnél valamivel nagyobb, szép hamvaszürke, szárny és farktollain kis piros csontpajzsocskákat viselő, bóbítás madárka, hogy százakramenő csapatai a japánakác, vagy Celtis fák termésével táplálkozzanak. Az erdő ilyenkor elsősorban a magevő északi fajok, süvöltők, meggyvágók, fenyőpintyek, keresztesőrök tanyája. A kopár, gázos parlagokon kenderikék, tengelicék, pirosfejű zsezsék gyommagvakat keresgélő csapatai gyülekeznek. Az ő élelmészükkel rendszerint nincsen baj, sokkal nehezebb helyzetben vannak azok a visszamaradó hazai apróságok, melyek elsősorban rovarevők és így a téli időszakban testük kalóriaszükségletét nehezen tudják biztosítani. Gondoljunk itt elsősorban a cinegefajokra, feketeterigóra, vagy a mozgékony, tetszetős csúszkákra. E fajok bizony messzemenően rászorulnak az ember segítségére és minden jóérszű természetbarát igyekszik is rajtuk segíteni.

A téli madáretetések közismert tápláléka az olajos, zsíros eleség. tükmag, napraforgó mag, dióbél, szalonna, vagy egyéb zsiradék. Kenyérbelet és lisztes ételeket ne adjunk a madaraknak, mert ez az emésztőrendszerben megsavanyodva bélhurutot okozhat. Az ideit télre elmes megoldású „madárkalács” kerül forgalomba a budapesti magboltokban. Kerek sajtosdobozba ömlesztett, fagyúval kevert napraforgómag-korongok állnak a vásárlók rendelkezésére, melyeket faágakra, ablakpárkányra, vagy erkélyrácsokra aggatva kínálunk madarainknak. Tavasz érkezévével azonban tanácsos abbahagyni a madáretetést, hogy énekesaink ismét visszatérjenek a maguk természetes rovatáplálékukhoz, mert ez nem csak a biológiai növényvédelem, hanem a madarak normális anyagcsereműködése miatt is egyaránt kívánatos.

Dr. Sterbetz István

Az erdőn még nyár volt, amikor elnémult a madárdal és a tollas énekesek készülődni kezdtek a nagy utazásra. Búcsúzásuk csendes volt és olyan titokban történt, ahogy az ősz cserélti helyét a nyárral. Nem tudni, mikor volt, azt sem sejteti, hogy Észak üzenetét vajon ki hozhatta? A ködök talán, a kékesen fátylazó hajnal borzongásai? A szél mondta volna, amikor megsimította a fákat és érintése nyomán sárga-piros halódó színek születtek, vagy a felhők meséltek arról a messzi, fagyos világról, ahol alig pár hétig tart csupán a nyár pompázása és azután valami nagy, mélységes álomba réved az élet, mert minden csendes körülötte, csupa jég és csupa hó.

Elment a nyár és magával vitte mindazt, ami színben, hangban, az élet aprócska mocnásaival csak rá emlékeztetett. Eljött az ősz, majd szép lassan ő is belevénült a télbe és az erdő engedelmesen fejtehtajva fogadta az új történéseket. Észak üzenetei pedig egyre-másra jöttek, szelek, fagyok, kavargó hópihéek, hazátlanná váló, inséges madarak kísérik a sarki tundrák híradásait.

Mindössze két-három hónapos áll Európa és Ázsia arktikus zónájában az esztendő, ott, ahonnan téli madárvendégeink zöme érkezik. Alig, hogy a fiókák szárnyat bontanak, máris indulni kell a szelidebb, déli tájakra, ahol élelem, biztonság várja őket. A sarki vándorok nagy része még ősz kezdetén átözoönlik rajtunk, hiszen zömmel Európa legdélibb tájain, vagy messze Afrikában telelnek, azonban jó néhány vízi, pusztai, meg erdei faj

Ünnepőbe öltözött fiatalok, fotóriporterek sürgése között osztották ki az elmúlt évi jelvényeket a Fejér megyei kéktúrázóknak. Dunaújvárosban, ahol 1965 elején mindössze nyolc kékjelvényes volt, most egyszerre még huszonhét jelvényt osztottak. Az ün-

A FEJÉR MEGYEIEK EREDMÉNYES ÉVE

nepelt vezetők: Sztankó János történelemtanár, a MÚM 316-os szakosztály vezetője, és Kegye Győző a székesfehérvári Alba Regia vezetősége vezetője. Sok a házaspár az új kékjelvényesek között. Csiki Gyula megyei elnök meg is jegyezte ünnepi beszédében, hogy a sport,

ügylátszik, nemcsak családi viszály szülője lehet.

Az ünnepségen osztották ki a dunaújvárosi, immár hagyományos városismerető díjat is. A székesfehérvári Gépipari Technikum fiataljai lettek a csapatgyőztesek. Az egyéni győztes Gucci Péter lett.

Újházy György

A GÖNCI AMADÉ VÁR ROMJAINÁL

Szíkrazva hullott a regeli fény a Hernád fölé, amikor Göncön a zakatoló-szuszogó vonatunkból kiléptünk. Balra lila pára lebegett a Hernád völgyén, de jobbról a tetők és csúcsok fölött kristálytiszt volt az ég, s a Dobogó hegy erdős gerince szinte aranyárgán lángolt.

Meghatva megyünk a főutcán, körül történelmi emlékek, régi szabadságharcok és parasztmozgalmak színhelyén járunk. Gönc a múltban százötven éven át volt Abauj vármegye székhelye, itt kezdte 1586-ban Károli Gáspár a biblia fordítását, itt kapott menedéket az üldözött pataki főiskola, itt készültek egykor az egész Európában fogalommalá lett híres gönci hordók. Megállunk a huszita házak előtt, elnézzük omladozó falait, három maradt meg az egykor sajátosan történelmi építészeti emlékekből. Már ezek is XVIII. századi átépítések, de még őrzik, idézik Giskra huszitáinak harcra —, védekezésre kész életének emlékét. A vastag falak, lőrészzerű ablakok, meszsze vezetők pincealagútjaik ma is régi erődítmények hangulatát adják. Jó lenne kicsit jobban gondozni őket, küzdelmes történelmünknek egy, itt felejtett emlékei ezek is.

Nem időzünk a városban, Amadé vár romjaihoz indulunk. A patak hídján északkeletnek tartunk, gyümölcsösöket és szilváscokot elhagyva mezei dűlőóra érünk. Egy kicsi kőbányát érintve utunk egyre merészebben kapaszkodik keletnek, balról mélyen alattunk hagyva a dűlőttal párhuzamos patakmedret. Mögöttünk és mellettünk a táj felejthetetlenül szép, de előttünk a Dobogó hegy erdővel borított magas gerince zárja le a kilátást. Nemsokára beérünk a Dobogó és az Órhegy közötti völgybe, s a Dobogó északi lankáján, szálerdővel kísért keletnek tartó kanyargós úton érkezünk a gönci kolostorromokhoz.

A hatalmas fák alatt a templom maradványai ma is megkapó részeket mutatnak. Nagy Lajos által alapított pálos kolostorról csak faltöredékek, halmok

Gyönyörű a kilátás északra

Omladozó huszita ház a XVIII. századból (Jánosházi felv.)

és gödrök tanúskodnak, de a templom falai csaknem teljes magasságban állanak. A déli és az északi falon, valamint a nyugati falszögletben: köríves tagokból szerkesztett összetett törzű faloszlopok emelkednek.

Romjaiban is felejthetetlen itt minden. A napfény becsurog a lombok között, s a gyámkövek játékosan fürdenek a villódzó fényben. Itt is pusztul egy gyönyörű műemlünkünk.

A kolostorromoktól szekerűton megyünk déli irányba, néhány perces út után balról mély patakmeder szegődik mellénk. Majd a patakot átlépve völgyfenéken visz utunk, jobbról a Dobogó, balról a Nagy Amadé hegy lomberdeje sutlog. Kicsit félelmetes a táj, szorítanak a nagy hegyek, de a Rákóczi-út piros jelzése biztos iránytű. A kert mellett nem tudunk elmenni, óvatosan belépünk a kerítésen, s néhány perc alatt az Amadé vár feljáró ösvényének az alján vagyunk. Itt találunk először útjelzőtáblákat, ez nagyon hiányzott eddig is. Innen keskeny gyalogösvényen, erős kapaszkodó-

val, vegyes korú fenyők között, rövid fél óra alatt fent vagyunk a romoknál. A látvány megkapó. Hatalmas andezittömb fogad, s a tömböt egy öreg hársfa őri rásimuló lombjaival. Ez még nem a fellegvár, szakadékok és omladékok között óvatosan kapaszkodunk fel egy terrasszá faragott nagyobb andezittömbre. A kilátás gyönyörű, körül erdős hegyek, három oldalról szédítő mélység. A Borsó hegyen túl opális parából integetnek a Cserhát lankái, északra a kassai hegyek egészen tisztán látszanak, keletre a Nagy-patak völgyön túl szinte ostromló óriásként fenyegetnek a Farkas hegy és a Magas Térhegy erdős kúpjai. A teraszról lejövet, bozóttal benőtt szakadékok átmászva, újabb emelkedés déli oldalán az öregtorony négyzetalaprajzú terméskő alapfalai állanak.

A sziklás és öregtorony tojásdad sánc veszi körül, ez a fellegvár, melybe a bejárat délről, a gerinc felől vezetett.

Minden lépésre vigyázni kell, sziklás, szakadékos és szeszélyes a kicsi várudvar de élményt nyújt szépségével.

A vár a XIII. század utolsó évtizedében épült. Tulajdonosa az Aba-nemzetiségbeli Finta nádor már V. István halála után a cseh Ottokárt akarta magyar királynak. Később nyílt ellensége is lett IV. Lászlónak, ki 1281-ben letette a nádori méltóságról, s 1282-ben személyesen vezette hadait Finta ellen. Ekkor a várat szintén az Aba-nemzetiségbeli Omode család kapja, kik az Árpád-ház kihaltja után szívvel-lélekkel Károly Róbertet támogatják. Ezért Károly Kassát adja az Omodéknak. Mielőtt birtokba vették volna a várost, új adókat és vámokat róttak a városra. Omodé fiaival 1311-ben jelent meg Kassán a várost birtokba venni, a polgárok azonban Omodét és kíséretét megölték, s két fiát: Jánost és Dávidot fogságba vetették. A király mivel harcban állt Csák Mátéval, elcsendesítette a véres ellentétet, s képviselője, az esztergomi érsek előtt az Omodé fiúk lemondtak a városról. Az Omodé fiúk ekkor Csák Mátéhoz fordultak segítségért. A vesztes rozgonyi csata után a király még kegyelmet adott az Omodéknak, de az 1317-es felkelés után az Omodé fiúkat jószágvesztésre ítéli. Ekkor a várat és a birtokokat Drugeth Fülöp főemberének adja, ki a várat földig lerombolja, mivel a vár lakott helytől és útvo-naltól távol van. Egykori hatalmas falai leomlottak a várhegyet szegélyező patakok völgyeibe, s hét évszázad betakarta: erdővel, bozóttal, kakukkfűvel, gyűszűvirággal, perjével, apró mécsvirággal és karcsú páfrányokkal.

Pataki Ferenc

Turista

A woman with a backpack is seen from behind, standing on a rocky outcrop in a forest of birch trees. She is wearing a red patterned short-sleeved shirt, a dark skirt, and a hat. The background shows a hazy landscape with rolling hills under a cloudy sky.

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. MÁRCIUS
XII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
ÁRA 3 FT

EZT AZ OLDALT MI SZERKESZTJÜK

Gulicska István, Cegléd felv.

Czece László Bp. felv.

Örömmel jelentjük, hogy a **TURISTA** szerkesztősége és a **BTSZ** agitprop bizottsága felkérésére — az 1965. december 7-én tartott turista fotós összejövetel folytatásaként megalakítottuk a Turista Baráti Köre Fotótanácsát. Első ténykedésként tavaszi képeket állítottunk össze ezen az oldalon, fotósaink munkáiból. Február folyamán előkészítjük és március 7-én a Budapesti Természetbarát Klubban megrendezzük a jó mozgalmi fénykép feletti vitát, melynek ezt a címet adtuk: „Mi legyen a Turista címlapján?” Erre a célra kiválasztottunk több képet, ezeket a klubban közszemlére tesszük s a vita dönti el, mi legyen a **TURISTA** májusi számának címlapján. Hívunk és várunk minden természetfényképezőt és érdeklődőt, a Turista Baráti Körének tagjait, s a lap olvasóit.

Zsakó Andor,
Vrabély Ervin,
Körmendy Margit,
Czece László
és Komlós Gábor

Vrabély Ervin Bp. felv.

Szalánczy Béla Bp. felv.

Zempléni túrán, Vrabély Ervin Bp. felv.

Mozgalmunk fejlődésének új szakaszában

Írta: Bérces Jenő, a BTSZ elnöke

A szervezett természetjárók száma a fővárosban közel 40 ezer. Egy év leforgása alatt 5200-al nőtt a tagok száma. 106 új szakosztály alakult. A belépett tagok 43 százaléka az ifjúság soraiból került tagjaink közé.

A fejlődést mutató tényszámok mellett örvendetesen javult a legtöbb szakosztály belső élete, több túrát bonyolítanak le, a túrák tartalmasabbak, programjukban gazdagabbak. Fejlődés tapasztalható a tájékoztatói versenyzés vonalán is.

Az elért eredmények ismeretében tartottuk meg a budapesti kerületi természetbarát vezetők immár hagyományossá vált évi konferenciáját, a feladatokat három téma köré csoportosítva:

1. A fejlődés értékelése kerületi bontásban és az ezzel kapcsolatos feladatok.
2. Az ifjúság tömeges megszervezésének módszerei.
3. A BTSZ és a kerületi természetbarát szövetségek kapcsolatának elmélyítése, és ebben a BTSZ feladatai.

Az általános értékelés — mely mélyrehatóan foglalkozott a kerületek munkájával — megállapította, hogy a fejlődésben minden kerület részes. 21 kerületi természetbarát szövetség közül 20 helyen nőtt a taglétszám és alakultak új szakosztályok. A jók közül is kitűnt a XX., XVIII., és a XXII. kerület, ahol a létszám 50—70 százalékkal emelkedett. A számszerű emelkedésben első volt az V., XIII., és a VIII. kerület. A XI. kerület pedig külön dicséretben részesült.

A számadatok mellett jelentősebben emelkedett a kerületi szövetségek minőségi munkája.

Bebizonyosodott, — az előadások mellett a felszólalók is igazolták —, hogy különböző feladatoknak, a BTSZ-től a kerületek részére való leadás segítette a fejlődést. Az igazolványok érvényesítése, a szakosztály állami támogatása mértékének a kerületek részéről történő meghatározása, a táborozások, a tájékoztatói versenyek szervezése, hozzájárult a kerületek eredményesebb munkájához.

Segítették a kerületek munkáit a BTSZ egyes bizottságai is, különösen a túra-, oktatási- és versenybizottságok. De segítséget jelentett a BTSZ Klub létrehozása, a sportvezetők akadémiajának megrendezése, és a szakosztály-vezetők képzésének megszervezése is.

A tanácskozás az eredmények mellett felszínre hozta a BTSZ és a kerületi természetbarát szövetségek egyes hiányosságait, amelyek kijavítása fontos és sürgős feladat. Javítanunk kell elsősorban az agitációs munkát, többet kell foglalkozni a természetjárás népszerűsítésével. Agitációnknak differenciáltan is segíteni kell a dolgozók egyes rétegeinek bevonását. A Klub létrehozása hozzájárul ehhez a munkához. Programját úgy állítottuk össze, hogy a szakosztályok, kerületek szervezeteit, egyben az agitációt is szolgálja. előadásokon, filmvetítéseken keresztül. A mozgalom népszerűsítését a Budapesti Természetbarát Hét megszervezésével is elősegítjük.

Kerületi szövetségeink elnökei még nemrégiben elszigeteltségről, meg nem értésről panaszkodtak, amelynek volt is alapja. E téren is nagy változás történt. Mozgalmunk megbecsülését bizonyítja, hogy sok kerületben a természetbarátok vezetői az MTS kerületi Tanácsának, illetve elnökségének is tagjai. Tehát mint a kerület legmagasabb sportfórumának tagjai nyújthatnak támogatást az egyetemes sportéleten belül, a természetjárásnak.

Az értekezlet egyhangú álláspontként határozta el, hogy tovább kell fejleszteni a társadalmi szervekkel, elsősorban a KISZ-szel való kapcsolatot. Az MTS Budapesti Tanácsa eddig is segített, és a jövőben még határozottabban támogatja ezt a gondolatot.

Az ifjúságnak a természetjárásba való bevonásával a konferencia részletesen foglalkozott. Örvendetes tény, hogy az új tagok 43 százaléka fiatal de mégsem lehetünk elégedettek. Az eredmény még akkor sem kielégítő, ha az ifjúsági szakosztályok száma 62-ről 98-ra emelkedett, hiszen több százezer a KISZ-korú fiatalok száma csak a fővárosban. A fiataloknak jelentős részet vesz ugyan családi vagy baráti kirándulásokon, de miután szerve-

zetileg csak töredékük tartozik hozzánk, kirándulásaik, táborozásaik sok kívánnivalót vonnak maguk után. Kevés az üzemi fiatalok száma, s e téren is komoly szervezési és agitációs tevékenységre van szükség.

Mi is sokat tehetünk annak érdekében, hogy a fiatalok közül minél kevesebben járják az italtoltok „tájtait”.

Tárgyalták az értekezleten, a KISZ Központi Bizottság sport- és turisztikai tevékenységre vonatkozó határozatát is. Megállapították a résztvevők, hogy a mi munkánk az ifjúság szervezésében csak akkor lesz eredményes, ha a vonatkozó határozatot a KISZ-szervezetek, annak szellemében lelkiismeretesen végrehajtják. A kerületi szövetségek ehhez minden szakmai és szervezeti támogatást megadnak.

Célul tűztük ki az 50 ezres taglétszám elérését, ezenkívül a motoros túrázók bekapcsolódásától várunk további eredményeket.

A tanácskozás egyik fontos tanulsága: szükséges, hogy a kerületek munkája céltudatosabbá, tervszerűbbé váljék. A BTSZ elnöksége és bizottságai ehhez segítséget nyújtanak.

A létszám emelkedés azonban nemcsak egyedüli értékmérője a jó munkának. A természetjárás „a versenyés számos feladatának jó végrehajtása teszi csak teljessé sikerünket. Ezért hoztuk létre a Szervezési Bizottságot, amely élő kapcsolatot jelent a BTSZ és a kerületi természetbarát szövetségek között, tanácsal látja el a szövetségek vezetőit, a bizottságokat, gondoskodik a jó tapasztalatok azonnali, gyors ismertetéséről.

Sokrétű a feladat, amelyek megoldásához a tömegszervezetekkel, elsősorban a KISZ-szel és a szakszervezetekkel való jó kapcsolat szükséges. Az említett szervek megnyerése és a természetjárás népszerűsítésének saját agitációjukba való beépítése feladatot ró az MTS Budapesti Tanácsára, s az MTSZ-re is, amelyektől várjuk a segítséget, hogy eleget tehesünk a ránk háruló nehéz, de hálás kötelezettségeinknek.

Megújúlnak a balatoni várak

pítják a vár építésének egyes időszakaikat és biztosítják a meglévő falak, épületrészek állagát. Számomra a legörvendetesebb a Csobánc vári munka híre volt. Ez a vár nem olyan látogatott mint Szigliget, de így is évente 15 000 —20 000 ember keresi fel.

Ismeretes, hogy a csobánci vár milyen szerepet játszott a kurucszabadságharcban. 1707. február 25-én hiába támadta Rabutin osztrák generális közel ezer katonájával, a várban levő kuruc vitézek, valamint az oda menekült asszonyok és leányok hősiek ostromban megvédték a várat és elkergették a támadókat, akik közel négyszáz halottat hagytak hátra.

A vár központi része, az Öregtorony igen romos állapotban van. A kuruc szabadságharc leverése után felrobbantották, nehogy újabb szabadságharcos fészkek lehessen. Nyugati, déli része leomlott, azonban könnyen helyreállítható. Az elképzelések szerint a torony tetejét kilátóvá képezik ki, ahonnan a tatolcai medence páratlan körképe élvezhető. A torony földszinti és első emeleti része pedig rossz idő esetén természetjárók menedékét képezné. Gyulaffy László egykori vára amelyből mindig visszaverték a török támadókat, a kuruc hősiesség egykori színhelye, méltó köntösből fogadhatja majd a látogatókat.

Zádorvár, Balatonfüred felett, a Derékhegy oldalában található. A XIV. században épült, történelmé-
méről alig tudunk valamit. Valószínűleg elveszítette jelentőségét a vázsonyi vár felépítése után és később már lakatlanná vált. Ma is jó állapotban vannak azonban falai, egyes helyiségei, különösen az Öregtorony, a lovagterem, valamint a kápolna könnyen helyreállítható volna. Kitűnő elhelyezési lehetőséget biztosítana egy turistaház részére. A vár aljában a védetté nyilvánított Zádorkút bő vize csörgedez és ha Barnag felől bekötnék oda az országutat, gépkocsival is megközelíthető lenne. Akkor pedig forgalma hihetetlen mértékben fellendülne. Kilátótornyából gyönyörű a kilátás a tihanyi fél-

Rezi-vár. A lakótorony még álló falai.
(Dr. Mosonyi Tibor felv.)

Az Országos Műemléki Felügyelőség-nél nemrégiben közölték a Veszprém megyei szervek képviselőivel, hogy a II. ötéves tervben sor kerül egyes balatoni várak helyreállítására. Ez az örömdetes hír mindenütt nagy érdeklődést keltett. Nemrégiben a fővárosi napilapok is ismertették a helyreállításra kerülő várakat. Szigliget, Csobánc, Zádorvár és Rezi váran végzik el az állagvédelmi munkákat. Örömteli ez a hír minden természetjáró és Balatont szerető ember számára. Hiszen ezzel elérhető, hogy a Balaton környéki várak szinte kivétel nélkül olyan állapotba kerüljenek, hogy további rongálásoktól nem kell félni és szembe nézhetnek újabb évszázadok viharaiival. Előre

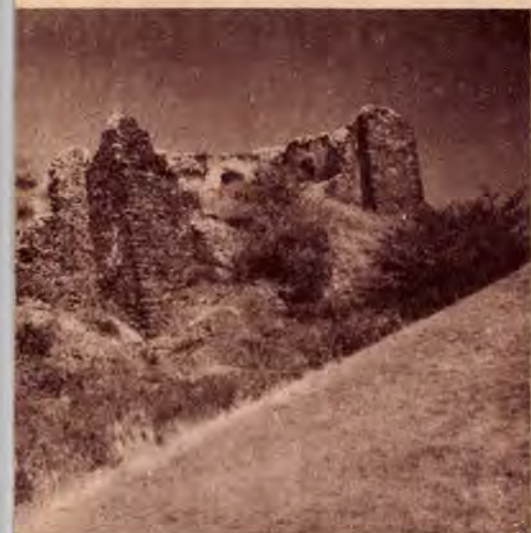

is le kell szögezmem azonban, hogy itt nem a várak teljes helyreállításáról lesz szó. Egyrészt annyira elpusztult némelyik, hogy nincs már biztos támpont a hiányzó részletek restaurálására, új várakat pedig nem építünk. Ellenben kiássák a törmelék-ből az elfödött fal és alapfal részeket, az eltemetett, faragott köveket, megállá-

Zádor-vár falai
délről

Csobánc várának öreg tornya

szigetre, s a Balaton mindkét medencéjére.

Keszthely közelében, Rezi község felett, a Meleghegy legmagasabb pontján omladozik Rezi vára. Öregtornyának egy nagy falrészlete még máig is áll. Megvan az udvarát befogó keleti és nyugati fal és feltárása után az egész vár alaprajza könnyen megállapítható lesz. Gyönyörű a kilátás a várból a Zsidi medencére, a szemben levő Tátikára, a Kovácsi hegyre, a nyugati Bakonyra. Magát a várat mint harci cselekmények színhelyét nem említhetjük, hiszen a török idők alatt már elhagyott és pusztá várrá vált. De természetjárás szempontjából feltétlenül számba vesszük, mert gyönyörű helyen fekszik és tipikus példája a XIII. századbeli magyar lovagváraknak. A szépen megvédett vár bizonyára még több látogatót vonz majd, mint eddig. Nem sok ideig tart már, és azok, akik évtizedeken keresztül siránkoztak a balatoni várak pusztulásán, letehetik a tollat, erről nem kell majd többet írni. Igaz, hogy a magyar múlt rajongói akkor majd másról írnak és nem nyugszanak addig, amíg minden értékes műemlékünk megvédésre nem kerül.

Egyről azonban nem szabad megfeledkeznünk. Az, hogy most már nem kell siránkoznunk műemlékeink romlásán, hogy előbb-utóbb mindegyikre sor kerül, csak azért lehetséges, mert a műemlékek, mint nemzeti kincsek, a nép kezében vannak, mindnyájunk tulajdonává lettek.

Egykori uraik alatt leomlottak, míg a haladó, múltját őrző, új világát építő nép birtokában megújulnak. Évről évre kevesebb a panasz, egyre több a jóleső elismerés. Még két-három évtized és műemlékeink elhanyagoltságáról már beszélni sem fogunk. Természetesnek tartjuk szépségüket, gondozottságukat és messze száll tőlünk azok idők emléke, amikor még romlásukon siránkoztunk. Így van ez rendjén!

Zákonyi Ferenc

A hazánkban augusztus 3—18 között rendezendő XXVII. Nemzetközi Camping és Karavánkocsi Nagytábor előkészületei egyre szélesebb mederben folynak. A Nemzetközi Szövetség kötelékébe tartozó 23 ország camping lapjai mind nagyobb terjedelemben foglalkoznak a magyarországi nagytáborral. Némelyik újság szokatlan nagy oldalterjedelemben közli a magyarországi híreket. A belga lap például hat oldalon keresztül, ami a lap terjedelméhez mérve szinte feltűnő. Úgy látszik a hírverés az európai campingezők körében egyre nagyobb és szélesebb, és ennek köszönhető az érdeklődés fokozódása is. Franciaországból ezer résztvevővel jeleztek. Angliából az ottani camping szövetség már közölte, hogy már repülőgépet értek, amely az autó nélkül érkező résztvevőket hozza hazánkba. Az Angol Karavánkocsi Szövetség kétszáz karavánkocsi érkezését jelzi. A norvégok, akikből hatan vettek részt Hollandiában, idáig 40 karavánkocsival jelentkeztek. A létszám napról napra nő.

A Nemzetközi Camping és Karavánkocsi Szövetség jóváhagyta a magyarországi nagytábor programját. Ezek szerint augusztus 3—4-én érkeznek a résztvevők az előtáborozásra, amely a szentendrei és budapesti campingekben kerül lebonyolításra. A három napig tartó előtáborozás érdekes eseménye a Margit-szigeten rendezendő előadás, hajókirándulás és a visegrádi fellegrádban, táború. Felkeresik a résztvevők az esztergomi bazilikát is. A balatonfüredi nagytáborban 8-án lesz az ünnepélyes megnyitás, este pedig a Magyar Állami Népi Együttes bemutatója a résztvevők számára. Augusztus 9-én orgonahangverseny a tihanyi templomban, valamint színes filmek bemutatója a táborban, köztük a hollandiai XXVI. Nemzetközi Táborról szóló film is. Augusztus 10-én lesz a Nemzetközi Szövetség kongresszusa a balatonfüredi SZOT Szanatórium szépen helyreállított nagytermében. Este magyar olimpiai bajnokok bemutatója a szabadtéri színpadon. Augusztus 11-én a kongresszus résztvevői kirándulnak a Balaton érdekesebb helyeire, a tábor résztvevői pedig kirándulásokat tesznek a tó környékén. Augusztus 12-én verseknek lesznek a táborban, este cigányzenekarok hangversenye a szabadtéri színpadon, táborúttal. Augusztus 13-án a tábor lakói versenyeznek különböző számokban, este pedig a

modern magyar balett tart bemutatót a víziszínpadon. Augusztus 14-én a tábor résztvevői meglátogatják a nagyvázsosnyí lovasjátékok első bemutatóját, amelyet a Televízió is közvetít, este pedig táborúttal, amelyen a résztvevő nemzetek csoportjai lépnek fel, ugyanekkor lesz a tábor ünnepélyes bezárása. Augusztus 15—16-án Szolnokra és Debrecenbe utaznak az utótáborozáson résztvevők. Debrecenben meglátogatják a Hortobágyot, ott töltenek egy estét, táborúttal rendeznek számukra kinn a pusztán. Augusztus 18-án Tokajt keresik fel, a tokaji pincéket látogatják meg és augusztus 19-én fejeződik be a magyarországi nagytábor.

A balatonfüredi nagytábor terve elkészült és ennek alapján, amint a tavaszi időjárás lehetővé teszi, megkezdődnek a tábor építésének munkálatai. Építeni kell egy felvevő helyiséget, amelyben 8—10 személy fér el. Itt történik a résztvevők jelentkezése, a valuta-beváltás, útlevelek kezelése stb. Közélemben épül a tábor új 80 m² nagyságú eladó területtel rendelkező kis áruháza. Ez az ötödik üzlet lesz a tábor területén. Ezenkívül büfé, csemegeüzlet, zöldségüzlet, ajándékbolt és konzumtúrist bolt áll a vendégek rendelkezésére. Három játékerteret is létesítenek a gyermekek és az ifjúság részére, ahol a különböző forgatható, mozgatható játékok mellett a külföldön annyira elterjedt gumiszőnyeget is felszerelik.

A Balaton mellett a balatonfüredi lesz az egyetlen olyan tábor, amelyet hajókihúzó berendezéssel, köznyelven sójával is felszerelnek. A külföldi vendégek közül számosan hoznak ugyanis autójuk után kapcsolt vontatón motorcsónakot vagy vitorlást, ezek részére a vízben történő könnyű elhelyezést biztosítani kell. A tábor mellett húzóó nádas egy része feltöltésre kerül, előtte új partvédőmű épül és ezzel is jelentősen bővül a tábor területe.

A tábor előtt, a 71-es műút jobb oldalán épül az ÁFORT új benzinkútja, amely nagy szerepet játszik majd a tábor életében. A szeptemberben megindult munkák még télen is folytatók. Július 30-ig az új balatonfüredi benzinkút és olajtöltő állomás — amelyre olyan nagy szükség van a Balaton mellett — megkezdte működését.

ORVOSI TANÁCSOK

Ifjúsági egészségvédelem

Sokszor kérdezik az orvostól, melyik az a sportág, melyet a serdülőkoriak is nyugodtan gyakorolhatnak különösebb előkészület és egészségrontás nélkül? Természetes, hogy az orvos a szabadtéri sportokat ajánlja, ezek közül is elsősorban a turistaság gyakorlását! Miért?

Mert a városi élet sok káros hatását éppen a természetjárás ellensúlyozza. A gyermeket mesterséges klíma övezi otthon és az iskolában egyaránt. Az utcán benzínbűz, szénpor, mérgezőgáz, fűlsiketítő zaj az osztályrésze. Természetellenes az életrendje is.

Orvosi szempontból valamennyi sportolással kapcsolatban az az ideális követelmény, hogy ne legyen egyoldalú és ne törekedjék feltétlenül csúcsteljesítményekre. Különösen fontos ez a serdülő korban, amikor a test fokozatos átdolgozása és kiképzése kívánatos. Csak a fokozatos edzés erősítheti a testet és az egész szervezetet. A fiatalság sportszeretete és önkritikája között rendszerint nincs meg a kellő összhang, ezért kell megfelelő tanácsokkal helyes testedzésüket elősegíteni. Erre kiválóan alkalmas a természetjárás rendszeres gyakorlása. Ennek he-

lyes megszervezése sokrétű tennivalót igényel. A gyakorlatban az a helyes, ha a természetkedvelő tanár a túra vezetése előtt saját maga tanulmányozza a bejárando vidéket, megszervezi az utazást, biztosítja a hálólhelyeket s már az iskolában felvázolja a növendékek előtt a felkeresendő vidék tudnivalóit. Tanácsot ad, hogy milyen ruhában, milyen cipőben jelenjenek meg a tanulók, milyen felszerelést hozzanak magukkal, hogy a kirándulás valóban az egészségvédelmet szolgálja s emellett élvezetes és tanulságos is legyen.

A vezetőnek a tereppel és a növendékek teherbíró képességével egyaránt tisztában kell lennie. A gyermekeknek az első túrák alkalmával szerzett élmények olyan elhatározó jelentőségűek, hogy ezek nyomán egyesek valóban egy egész életre hűségese barátai, rajongói lesznek a természetnek, mások viszont „soha többé” nem kíváncsiak a szabad természetbe. Az első benyomásokra tehát orvosi, pszichológiai szempontból is nagyon kell ügyelnünk.

A túra időtartamát, nehézségi fokát, a pihenők beiktatását mindig a leggyengébb résztvevők fizikai képességéhez kell mérni. Ez az előírás a kirándulás vezetőjére

vonatkozik. A résztvevők számára viszont az alábbi tanácsokat kell adni:

1. Kirándulásra széles-sarkú, nem szűk, lehetőleg a bokákat is tartó cipőt huzzunk (újabbán jól beváltak a terepjáró gumitalpú tornacipők, esetleg lúdtalpbetéttel is, ha erre szükség van).

2. Réteges ruházat is fontos, amelynek egyes darabjai túra közben válthatók a felesleges izzadás, túlhevülés, vagy megfázás elkerülésére.

3. Háton viselhető zsák a legcélszerűbb az elemzésia, a váltóruhák stb. számára.

4. Megfelelő harisnyáról és sálról, mint jól felhasználható ruházati felszerelésről nem szabad megfeledkezni.

5. Eső ellen védő ruhadarab (esőköpeny, nylon gallér, esernyő, vagy egyéb) még akkor is legyen a hátizsákban, ha a meteorológia feltétlenül derült időt jósol.

6. Evőeszköz, kézmosószer, törülköző elmaradhatatlan útikellékek.

7. A vezetőnél legyen kis házipatika, elsősegélynyújtó szerekkel, kötszerrel, ollóval, csipeszsel, zsineggel, biztosító tüvel.

A kollektív életszemlélet és egymás megsegítésének kitűnő iskolája a jól szervezett és rendezett közös kirándulás, amely az ifjúsági egészségvédelemnek is egyik leghathatósabb eszköze.

Dr. Palócz Gyula

FALB KRISTÓF

Kilencvenhárom éves korában, hosszú szenvedés után eltávozott sorainkból a régi harcos, Falb Kristóf elvtárs. Nem jön többé közénk, nem vándorol velünk közös útjainkon.

1893-tól, húszéves korától vett részt a munkásmozgalomban. Az Épületszobrászok Szakszervezete alapító tagja, majd több évtizeden át alelnöke. 1919-től párttag volt. Az első világháború után, 1922-től az első között volt, aki a munkásturisták úttörőinek sorába állt. A Magánalkalmazottak Szakszervezete keretében létesült „MOSZ-TTE” osztály egyik alapítója, később a Természetbarátok Turista Egyesülete menedékházbizottságának vezetője volt. Bár már túl volt az ötvenedik életévén, a kevélynyergi turistaház építésében ő maga is aktívan részt vett.

1925-től a Természetbarátok Turista Egyesületének alelnöke, ezt követően, tizenegy éven át, 1945-ig a kevélynyergi turistaház gondnoka volt. A legnehezebb időkben kellett a vártán állnia. A kevélynyergi turistaházban az illegális mozgalom résztvevői számos megbeszélést, összejövetelt tartottak.

Magas kora ellenére, a felszabadulás után több vöröskői felszabadulási emlékünnepegen és a kevélynyergi régi természetbarátok találkozóin részt vett. 90 éves korában volt utoljára túrán: a frankhegyi turistaházban vett részt egy Vasas-találkón.

Természetbarát munkássága gazdag volt, utat mutatott. Falb Kristóf elvtársat nem felejtjük el.

Hamvait február 16-án a farkasréti temető kolumbáriumában helyezték el a túratársak, tisztelők jelenlétében.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB (VIII. Kölcsey u. 2.)

1966. márciusi programja:

Márc. 7., hétfő: 1. A Délkeleti Kárpátokban. Előadó: Schmalhoffer Károly. 2. Mi legyen a „TURISTA” címlapján? A „TURISTA” Baráti Köre vitaestje.

Márc. 14., hétfő: 1. A motoros természetjárás jövője. Vitaest. Vitavezető: Thuróczy Lajos, az MTSZ titkára. 2. Kisfilm-est (kulturteremben). „Mindent tudni akarok” sorozat I. előadása. (Jugoszlávia legsebbebb tájai. Emberek a magasban. Erkel Ferencre emlékezünk. A föld vonzóereje nélkül.)

Márc. 17., csüt.: A természetbarát mozgalom lélektani problémái. Előadó: dr. Harsányi István pszichológus. Sportvezetők akadémia IV. előadás.

Márc. 21., hétfő: Sitúrázók évadzáró klubestje. 1. Téli öröme. Kisfilm-

műsor. 2. Beszámoló a sí-idényről. 3. „Radnóti Miklós” sítúraversenyműsor.

Márc. 28., hétfő: Vízitúrázók idénynyitó klubestje. 1. A Björling-gleicsertől a Lofot-szigetekig. Túrabeosztató az Északi-tengerről, vetített képekkel. Előadó: dr. Csathó István, a TIT földrajzi szakosztálytitkára. (Kezdeté 17.30-kor!) 2. Tájképző a vízitúra-idényről és a Nemzetközi Dunatúráról. 3. Kisfilm-est (kulturteremben). „Mindent tudni akarok” sorozat II. előadása. (Útinapló. A dzsungel ösvényein.)

Márc. 31., csüt.: A természetjárás helyzete a baráti, szocialista államokban. Előadó: Székely Miklós, az MTSZ főtitkára. Sportvezetők akadémia V. előadás.

TÚRA- motoros

MEGALAKULNAK A MOTOROS KLUBOK

KEDVEZMÉNYEK A TAGOKNAK

Az MTS Elnöksége, Szövetségünk javaslatát elfogadva, határozatot hozott a motoros klubok megszervezésére, ami egyébként megfelel az MTS tömegsportra vonatkozó irányelveknek.

A túramotorosok megszervezésével — a határozat értelmében — a jövőben fokozottabban kell foglalkozni. Budapesten kerületenként, a megyékben, illetve járásokban és városokban létre kell hozni a központi, vagy a területi túra-motoros klubokat, illetve ki kell jelölni azokat a szakosztályokat, amelyek keretében motoros csoportok szervezhetőek.

A motoros túrázók elvi irányítását az MTSZ-ben létrehozandó motoros bizottság végzi. A bizottság dolgozza ki a klubok programját, tevékenységi körét, működési, szabályzatát, és meghatározza azokat a kedvezményeket is, amelyeket a klubba, illetve szakosztályokba belépő motorosok élvezni fognak. Már most jelezhetjük, hogy a motorosok segítségnyújtásában, kedvezményes és gyors javítási lehetőségekben részesülnek. Nagyobb kedvezményt kapnak a kempingekben, a szálláshelyeken ugyanazokat a kedvezményeket kapják mint bármelyik ágazatbeli szervezett természetbarát. Díjmentes műszaki felülvizsgálaton vehetnek részt motorjaikkal, KRESZ tanfolyamokat hallgathatnak, és a még kialakítandó egyéb szolgáltatásokat is igénybe vehetik. Belföldi és külföldi szervezett túrákon is részt vehetnek.

Mindez a sokféle kedvezmény bizonyára több ezer új tagot jelent majd a Magyar Természetbarát

Szövetség kötelékében, ahol gondoskodnak arról is, hogy a motorosok olyan versenyeken, szórakoztató rendezvényeken is részt vehessenek, amelyeken nemcsak a motorvezetőket, hanem a pótutasokat is „foglalkoztatják”.

A túramotorosoknak eddig is volt rovata a lapban. A jövőben rendszeresen és bővebb terjedelemben foglalkozunk majd új ágazatunkkal és kérjük az érdekelt olvasókat, hogy kérdéseikkel tanácsaikkal, közleményeikkel és fotóikkal keressék meg szerkesztőségünket.

A kereskedelem is felkészült a közelgő motor-kerékpáros idény méltó fogadására. Az egyik Kevavill üzlet kirakatában láttuk az 50 kcm-es törperobogót, a „Schwalbe”-t és a Jawa-Idealt, a 125 kcm-es Danuvliakat, a 16 és 18 lóerős, 250-es Pannoniákat, a 350 kcm-es Jawa-t és IZS-t, amelyek ott kellették magukat — OTP hitelvégre

A MOTOROS TAVASZI TEENDŐJE

Már csak néhány hét, és hivatalosan is itt a tavasz, amelyre olyan türelmetlenül várnak a motorosok.

Noha tudjuk jól, hogy a motorosok — általában — nemcsak szeretik járműüket, hanem gondosan karban is tartják, vannak egyesek, akik mostohán bánnak vele. Nos, ez esetben azokhoz szólnunk, akiknek az ősszel nem volt idejük törődni a vascsikóval, és talán most is úgy áll sárosan, elhanyagoltan, ahogy gazdája leállította a fészkerben.

Véleményünk szerint lesz tennivalója. Szerelje le mindegyiket az akkumulátort és vigye el szakmühelybe, ahol könnyen kiderülhet, hogy a gondozatlanság következményeként a telep tönkrement. Jól jár, ha csak egy alapos feltöltést igényel.

Vizsgálja át az elektromos vezetékeket és ahol kopott, vagy repedezett a szigetelés, ne habozzon, cserélje ki a drótot, vagy javítsa meg a hibás szakaszon. E célra nagyon alkalmas a megfelelő hosszra levágott pvc csődarab. Könnyen előfordulhat, hogy a fényezésorban az izzó foglalatja, vagy az izzó érintkezésének felülete oxidálódott. Ennek elhárítása egyszerű: szeletnyi finom csiszoló-

vászonnal fényesre dörzsölhetjük ezeket a felületeket, megelőzve ezzel a későbbi bajt, bosszúságot is. Mielőbb helyére illesztjük az izzót, töröljük meg vattával, de ezek után ne nyúljunk hozzá csupaszzal kézzel.

Előfordul, hogy a téli áomra elő nem készített motor üres üzemanyagtartályának belső falán korrozíóréteg képződik. A motoros már csak akkor vesz erről tudomást, amikor túrázás közben a csapból folyik a benzín. Az történt, hogy a tartály aljára került rozsdapikkely lisztfinomságúra morzsolódik és így kerül a porlasztóba, ahol hamarosan eltömi a fűvókat. Ebben az a kellemetlen, hogy ez a jelenség a továbbiakban úgy ragaszkodik a motoroshoz, mint kutyához a bolha.

A tennivaló pedig egyszerű. Ne várjuk meg az első dugulást, hanem most kapjuk le az üzemanyagtartályt —, ha meggyőződünk a rozsdásodásról — és öblítsük ki. E célra jó szolgálatot tesz néhány liternyi erősen hígított lúgos víz. Kezelés után ne feledjük bő vízben kiöblíteni a megtisztított tartályt. Visszaszerelésre, illetve teljes feltöltésre csak akkor kerülhet sor, ha a tartály tökéletesen kiszárad, mert ha csak egyetlen csepp víz maradt

benne, az belekerülhet a porlasztóba és ez újabb bajt okoz.

Tessék szemrevételezni valamennyi bowdent. A kirojtosodott szívféjdalom nélkül cseréljük át újjal, ha bosszúság nélkül akarunk túrázni.

Fontossági szempontból első helyre kívánkozik a fékek állapotának felülvizsgálata. Itt nincsen helye a megalkuvásnak. A kopott betétet sürgősen fel kell cserélni újjal. Ezt a fontos munkát bízzuk szakemberre. Ha „felszántott”, vagy félrekeppott a fékdob, ne sajnáljuk azt a pár forintot, ami annak esztergályozásába kerül. A megbízhatatlan fék életveszélyt jelenthet.

Hasonló veszedelmet rejt magában a simára futott gumibroncs. Néhány hetes kórházi ápolás mellékköltségei helyeti vásároljunk új gumikat, vagy legalább is egyet és azt ne a hátsó, hanem a mellső kerékre szereljük. Elsősorban a kormányzott kerék biztonsága fontos, persze ez nem azt jelenti, hogy hátul elfuthat a mintanélküli is.

Aki keres, az talál a motorjánál tennivalót. Fel hát a munkára, hogy mire belopakodik a régen várt tavasz, jól előkészített motorral mehessünk elébe.

JEGYZETEK A TERMÉSZETJÁRÁS SZÜKSÉGLETÉRŐL ÉS IGÉNYÉRŐL

A Krúdy Gyula pályája utolsó korszakában írott — legszebb, legérettebb — elbeszéléseket („Utolsó szivar az Arabs Szürkében”, Magvető, 1965.) olvasgatva, észre kell vennünk, milyen a tipográfiailag is szűkös életük a század első három évtizedének magyar valóságából „kipárolt” Krúdy hősök. Szabadidejüket — akár Nyíregyházán élnek, akár egy dunántúli kisvárosban, vagy Budapesten — korcsmában, vendéglőben töltik. (Még a nem szabad idejüket is!) És ritka szerelmi andalgások kivételével — amikor fel-fel villannak tabáni és óbudai utcácskák hangulatképei — a Krúdy hősök soha nincsenek szabad ég alatt. Az egész korabeli magyar realitás számos vonatkozását híven, művészen tükröző — Krúdy-életműre jellemző ez egyik „Szindbád”-novellának ez a mondata: „Hősünk gyorsan végigment a tavaszi utcán. — a tavasz nem érdekelte, inkább az, hogy hamar a fogadóba érjen...”

Mondhatnánk azonban, hogy Krúdy — ez a maga nemében, világában oly nagy íróművész — nem írt éppen a munkásosztályról, nem írt haladó értelmiségiekről. Hősei java-részt régimódi (régén is régimódinak, különösképp számító) filiszterek. De más magyar író-kortársak (Bródy Sándor, Thury Zoltán, később Nagy Lajos stb.) tanúsága szerint is a századeleji Pesten, zárt „kisvilág”-ban, négy fal között éltek az emberek. Érdekes ellentmondást tükröz itt a realista irodalom. Egyfelől ugyanis arra mutat rá, hogy a századfordulón milyen „vidéki” volt fővárosunk („a Józsefváros nagy falu” — állapította meg a puritánul realista, minden romantikát kerülő Thury Zoltán), hogy a vidékiek feláramlása következtében „tiszántúli”, „dunántúli”, „felvidéki” jellegű városnegyedek alakultak ki a külső terjedelmében hamar nagyvárossá nővő, de „a klasszikus nyugati nagyvárosok rideg lelkéhez képest vidékiesnek, otthoniasnak maradt” (Bródy Sándor) Budapesten. S e „vidékiesség” — nemcsak a szép irodalom igazolja ezt, hanem a sajtó közvetlenebb dokumentációja is! — nem járt együtt a tájszeretettel, a turistáskodás igényjével. Sőt!... Hadd idézzünk itt még Móricz Zsigmond egy korai cikkéből: „A vasutatnak, postásnak Pestre került falusi bezárkózott kis, városzéli házacskájába: ha csak lehetett, ki se dugta az orrát onnan...”

Csak látszólagos ellentmondásról van itt szó. A modern turistáskodás ugyanis a modern nagyváros, a modern ipar, döntő módon a korszerű civilizáció lehetőségeit elfogadó, azokat azonban teljes életté tágítani kívánó munkásosztály vívmánya. A provincializmus nem veszi észre a szép, vonzó tájat, amelyben él. E szerény cikk közegében nincs módunk még utalni sem azokra az idegi és egyéb automatizmusokra, amelyek

között a nagyvárosi ember él, s amelyek egyrészt segítik őt napi munkájában, a nagyváros (valóságos és jelképes) forgalmában, abban az életben, amelynek sodrásában embertársaiból csak egy-egy „szélet”-et (a szociológia kifejezésével: „szegmentum”-ot) vesz észre. A turistáskodás természetes, helyes egészség-nyújtó reakció a különböző „nagyvárosi” automatizmusokra, védekezés a testi és lelki fáradtságok leküzdése érdekében.

De — s ezeken a hasábokon ezt nem kell hosszasan fejtegetnem — nem egyszerű reakció, nem csupán védekezés. Az a mai, korszerű, szocialista szellemű turistáskodás, természetjárás, amely nálunk a munkásmozgalom fejlődésének „táptalaja”-ból nőtt ki, nem pusztán „menekülés a természethez”, hanem az élet elvi alapokon álló teljességének igényéből fakad. Véleményem szerint az az igazán jó turista, aki egyszerre tudja szeretni a tájat, a szabad természet szépségeit és a modern civilizáció (néha nyomasztó, de mindig izgalmasan érdekes) vívmányait. Aki a kettőt váltogatni tudja, akiben mindig ég a vágy, aki a hegycsúcson a nagyvárosba, s a nagyvárosból a hegycsúcsra vágyik. A régi értelemben vett „vidékiesség”-nek a korcsma volt az „üdülőhelye”. Nekünk a természet: a hegy, a völgy, a nap, a víz, a hó, a mozgás szabadsága... A régi értelemben vett „vidékiesség” életcélja a has megtöltése, a kemence melletti melegedés volt: a mienk a jó munka és a tartalmas szórakozás.

Azért használjuk — a „vidékiesség” kifejezéssel kapcsolatban — a „régí értelemben vett” jelzést, mert hiba volna (és a gyakorlati tapasztalatoknak is ellentmondó) a mai magyar természetjárás érdeklődési körét csak Budapestre, vagy akár csak a nagyobb magyar városokra szűkíteni. A természetjárás, az utazás, a haza és a nagyvilág felfedezésének igénye ott is él már, ahol a jelzett „nagyvárosi automatizmus”-ok nem szorítják erre az embereket. (Érdekes és érdekes volna, ha a Tudományos Akadémia Szociológiai Munkacsoportjában egyszer azt is megvizsgálnák — a tudományos experimentáció eszközeivel — miként alakult át, nem utolsósorban a Természetbarát Szövetség nevelő munkája és az általános népművelés segítségével, a szükséglet igénnyé és az igény szükségletté.) A tespített és tunya életet élő Krúdy-hősök csak álmaikban emelkedtek önmaguk fölé. Mi csúcsokra hágnak fel — hegyek és tettek csúcsaira.

Antal Gábor

„TÚL AZ ÓPERENCIÁN”

A TURISTA februári számában igen érdekes, tanulságos cikk jelent meg „Az üveghegyen túl” címmel a téli erdő életéről. A cikket minden természetjáró örömmel és okulásal olvashatta. Ezúttal nem természettudományi, hanem folklorisztikus helyesbítésre szorulna a szép elmefuttatás. Mivel a természetjáró ember nagy utakat tud bejárni s esetleg az Óperencián túlra is eljut, illő, hogy ezzel kapcsolatban is tisztán lássunk.

Népmeséinknek nem „antik hagyománya” az Óperenciás tengerre s az Üveghegyre való hivatkozás. Antik hagyománynak általában a római, görög, egyiptomi hagyományt jelzi a köznyelv. Az Óperenciás tenger viszont sokkal újabb, legalább ezer évvel fiatalabb a magyar mese s mondavilágban: honfoglalás kori, kalandozás-korabeli. Kalandozó eleink, akik hol Olaszországban, hol Svájcban, hol Ausztriában jártak, az Enns folyó vidékén, az Ober-Enns táján is jártak, sőt azon is túl, Ober-Enns, tehát az itthonmaradottak fogalmai szerint nagyon távol, az Ennsen is túl. Az Ober-Enns megjelölést ott hallották, „helyszínen” s ezt hozták magukkal a távolságnak, a mesebeli távolságnak megjelölésére ez alakult át Óperenciává a mesélő ember nyelvén. Az Üveghegy pedig általában minden nép meséjében előfordul; kölcsönhatás. Nyilván a napfényben sugárzó, átlátszónak tetsző havas hegyek adták a maguk jeges oldalával a mese első impulzusát. Eleink is láthattak ilyet az Alpokban. — Nem baj, ha a turista ezt is tudja s ha Ausztriába vetődik, jusson eszébe, hogy kalandozó eleink itt találkoztak az Óperenciával, meg az Üveghegyvel.

(sz. v.)

JUTALMUL LEHET CSAK A KISZISTÁKKAL TÚRÁZNI

A KÖNNYŰIPARI
MINISZTERIUM
SZAKOSZTÁLYÁBAN
JÁRTUNK

A Szépasszony-völgyében

Tvaszi napsütés a városban. Pedig késő ős van. Úgy tűnik azonban, az idő nem akarja elrontani a felnőttek játékát. A Könnyűipari Minisztérium dolgozóiról van szó. A játék: kérdezz, felelek...

Mutatóul egy kérdéscsoport. „A XIX. századi nemzetközi munkásmozgalom magyar származású kiemelkedő alakjának emlékét a XX. szd. szörnnyű időszakának áldozatairól elnevezett úton emléktábla őrzi.

Hogy hívták?

Mikor élt?

Apja mestersége?

Melyik évben, és minek volt a minisztere?”

S a feleletek a kérdések sorrendjében: Frankel Leo, 1844—1896, ötvös, 1871, Párizsi Kommün.

Ha az ember külön-külön kikeresné a válaszokat, még lexikon segítségével sem lenne túlságosan könnyű. Mi készen kaptuk a válaszokat: *Falkai Magdától*.

— Novemberben még meglehetősen körülményes volt összegyűjteni a vála-

szokat — mondotta. A Könnyűipari Minisztérium egyik csapatának tagja voltam a Petőfi SC városismertető versenyén. Éppen csak, hogy a második helyre szorultunk...

— Csak nem bántja ez?

— Nincs miért. Sokszor elcsépelet közhely lett: az ezüst is nemes fém, de egy-egy ilyen versenyen maga a részvétel is jutalom. Nézőpönt kérdése csupán.

Helyben vagyunk. Most már jogos a kérdés a KM KISZ-titkárhoz. Sok ilyen versenyen vesznek részt? Egyáltalán sok túrát szervez a minisztérium KISZ-szervezete?

— Évente kettőt — válaszol *Hegyi Piroska*.

Nos, lehet csodálkozni. Első hallomásra ugyanis ez kevésnek tűnik. De lehet tovább is csodálkozni, hiszen — kiderült — itt ragyogó természetbarát munka folyik. Mi a magyarázata?

— Roppant egyszerű. Ezek a kirándulások jutalom jellegűek. Csak azok vehetnek részt, akik valamilyen formában kitűntek a KISZ-szervezetben belül végzett munkájukkal. Mondjuk — csak a példa kedvéért — azzal, hogy segítettek a minisztérium természetjáró szakosztályának.

— Különös szokás alakult ki nálunk. Nem tud a természetjáró szakosztály olyan túrát szervezni, amelyen ne telne meg a buszunk. Még a „kötelező” túrák is ilyenek. De, ha valamire azt mondják köte-

lező, — helytelen a kifejezés! — nagyon sokan eleve úgy képzelik, az ilyen túrák nem is lehetnek jók. Már pedig a pontversenybe ezek a túrák számítanak bele.

— Akik eljönnek velünk ezekre a túrákra, jutalmul eljöhhetnek a KISZ által szervezett kirándulásokra is. Ott pedig... De hadd meséljem el. Legutóbb Balatonszemesre mentünk. Szintén késő ősszel, egy októberi szombat-vasárnapon. Ilyenkor majdcsak kötetlen a program, — és különös módon — mégis mindenhová együtt megyünk. Szalonasütés a minisztérium üdülőjének udvarán. Úgy sem tud senki jobbat kitalálni. Másnap Tihany. Fűreden ebéd. Visszafelé kötelező megálló a Panoráma étteremnél.

— Hétfőn reggel már a folyosón azzal köszöntenek a résztvevők: Mikor megyünk legközelebb?

— Valóban, mikor mennek legközelebb?

— A KISZ-szel tavasszal. Egy-egy ilyen jól sikerült kirándulás után — ezt már Erdős Ferenc, a szakosztály vezetője mondotta — legalább öt-tíz taggal gyarapodik a természetjáró szakosztály létszáma.

— Engedje meg, hogy ezúttal én kérdezzek. Tulajdonképpen nem ez a lényege, a mi rendezvényeinknek?

— Így igaz, válaszoltuk, s hozzátettük:

Egyik lényege.

Naményi J.

FOTÓAMATŐRÖK

Fekete-fehér előhívást, másolást, nagyítást, eredeti színes előhívást, nagyítást, fekete-fehér és színes mozi és diafilmek előhívását, valamint színes diáról színes papírkép készítését (10×15 cm méretben) kiváló minőségben vállalják a

összes műtermei.

Postos címek a telefonkönyv 128.

oldalon.

A vasas átesik a tűzkeresztségen

A LÁNG-GÉPGYÁR DOLGOZÓINAK FELE SPORTOL, TÚRÁZIK

Mi a bonyolultabb feladat. Egyetlen darabba összeszerelni a közel 100 tonnás lendkereket, vagy pedig 15 kilométert gyalogni a Börzsöny szegdelt tájain. Az előbbi kétségtelenül műszaki bravúr, az utóbbi csak annak szokatlan vállalkozás, aki ez ideig kizárólag a Láng-gyári üzemtelep és a Váci úti villamosmegálló közötti pár méterre korlátozta testmozgását. A kétféle teljesítménynek, kétféle az indítéka.

A termelési feladat rendszerint lámpalázzal kezdődik, a gyalogtúra általában izomlással végződik. S, hogy ne legyen senki a tréfák célpontja, névtelenül emlékezzünk meg azokról az újdonsült Láng-gyári turistákról, akik egy vasárnapi tűzkeresztség után a munkahelyen úgy jártak, ami erősen emlékeztetett a tengerészek sajátos imbolygására.

Az üzemi krónikás feljegyezte:

„A túrát követő hétfőn több szaktársat ölben vittük fel a lépcsőn, mert izomlástól görcsölő forgóik felmondták a szolgálatot.” Ma már a tegnapi hősök is mosolyognak, azóta csak a hétfői utóélet ismerik.

NÉPSZERŰ KEZDEMÉNYEZÉSEK

Faragó László sportkört elnök, és Kopasz Rudolf, a Láng-gyár természetbarát szakosztályának titkára egy véleményen van: Akkor színdús a turisztika, ha életrevaló ötletek gazdagítják a programot. Híven a vasas hagyományokhoz, a Láng-gyáriak is elmésen színezik a házi versenyeket. Ébresztő éjjelkor, útirány a vaksötétség, cél egy meghatározott objektum. A célba érve kezdődik az igazi verseny. Kérdések roppennek, ki, mit tud a tájról, az üzem történetéről, az erdő ezernyi titkáról. Az elméleti vizsga gyakorlatiasra for-

dul. Elő a stoppert, ki veri fel elsőnek a sátrat, ki főz hamarabb ízletes gulyást. A végeredmény: döntetlen. Mi is lehetne más, ha a versenyzők kiváló háziasszonyok, és gasztronómiából jelesen vizsgázó házias férfiak.

Más: A házitúrák egyik célkitűzése, hogy hazatérve minél több és szebb fényképfelvétel örökítse meg a tájat. Valamennyi versenyző azonos tájrészletre szegezi a lensét, de ahány kép a kiállítás tablóján, annyiféle látószög és egymástól eltérő fotótechnika, művészi felfogás. 23 fényképész-turista, 40 kópiáját állították ki a kerületi központban. Ez volt a Láng-gyáriak egyik versenyre ösztönző jeladása a Váci úti üzemek természetbarátainak.

A SZÁMOK TÜKRÉBEN

A gyári létszám fele sportol és túrázik. Az elmúlt évben kilencszáznál többen töltötték a hétvégét a Börzsönyben, a Balaton-parton, alföldi tájakon, folyók mentén. A háromszázon felüli természetbarát szakosztály 1965-ben negyven túranapot szervezett meg. Huszonegy kajak és kilbót, két motorcsónak áll a turisták rendelkezésére. Az idén hátizsákba csomagolható vízi járművel bővült a hajópark. Hat síléc, kisebb táborozásra alkalmas felszerelés birtokosai. Soknak fest de mégis kevés. A BTSZ sífelszerelés kölcsönzésének hírére például népes csoportok jelentkeztek. Azóta is tart az elégedetlenség a budapesti központban elhangzott sztereotíp választás miatt: „Későn jöttek, a felszerelést más sportágak versenyzői kölcsönözték ki.”

A gyári sportkör évi közel félmillió forint költség-

Zsoldos Ferenc öntő és Matusek Gyula művezető munkahelyükön, a Láng-Gyár öntődjében. Egyébként lelkes turisták

kerettel gazdálkodik. Áránnyosan jut belőle a turisztika fejlesztésére is. A sportkört elnök szerint a nem csekély összegből, töredék ötszáz forint fordítható jutalmazásra. Innen ered, hogy a kiváló túravezetők jutalma hosszú évek óta, a puszta kézfogás. Valami nincs rendjén. Faragó László azt is sérelmezi, hogy a merev költséggazdálkodási szabályok gátolják az anyagi fedezet észszerűbb felhasználását. Azért takarékoskodnak az egyik rovaton, hogy a turisztika népszerűségét elősegítve sátrort vehessenek. Tiltja a szabály! Az egyik oldalon a népgazdaság érdekeivel összhangban álló fokozott vállalati önállóság, a másikon máig is tartja magát az elavult rendszabály, amely megkötötte a gyári sportvezetők kezét.

TERVEK ÉS NEHÉZSÉGEK

Amit 1965-ben elmosott az eső, és az árvíz, azt 1966-ban bőségesen akarja kárpótolni a Láng-gyár változatos túraterve. Harmincegy turistát szállíthat saját IKARUSZ-uk, s ha ez kevés, egyéni hozzájárulással nagy buszt bérelnek. 120 tagjuk vállalja a Kék-túra terv teljesítését, és a tavalyinál is több dolgozó-

val kedveltetik meg a rendszeres természetjárást. Laczai Ágoston arra kapott megbízást, mérje fel, hány autó és motortulajdonos van a gyárban, s részükre olyan túraterveket dolgozzon ki, amelyért érdemes a kormányt a spontán választott országútról a szervezett túra vonalára irányítani. 100–150 fővel gyarapodik a szakosztály, ha a motorosok, autósok csatlakoznak.

És a fiatalok? Kopasz Rudolf gondterhelten válaszol:

— Nehéz ügy. Hatvanhetven fiatal járja velünk az országot. Ötször ennyien is jöhetnének. A gyárvezetőség, a pártbizottság, a szakszervezet és a KISZ minden segítséget megad. Filmvetítéssel, vidám nyári túrákkal csináljuk a kedvet, de bevalljuk, még nem tört meg a jég. Szerintem — fejtegeti Kopasz Rudolf — nagyon lényeges a fiatalok mozgósítását elősegítő anyagi keretek bővítése, hiszen megéri. Akit közülük megnyerünk a turisztikának, azt a céltalan és következetlen időtöltéstől hódítjuk el. Olyan ez, mint az egyszerű. A költségvetési szerveknek is nagyobb figyelmet kellene fordítaniuk mozgalmunk politikai és társadalmi célkitűzéseire. Természetesen nem minden pénzkérdés. Bár, még szűkössé a felszerelésünk a gyári létszámhoz képest, arra azonban bőségesen elég, hogy a Láng-gyári fiúk és leányok felcsatolják a hátizsákot, s szabadidejüket a természetben töltsék.

— ár

MAROS MELLÉK

Ha szép az idő, egyetlen rövid kora tavaszi nap sugaras órái alatt is kényelmesen meg lehet tenni a Szeged — Tápé — Maros-jobbpart — Makó — Maros-balpart — Szeged közti 64 kilométeres kerékpáros kirándulást. Megismerjük így az erdélyi hegységek kristályos patakjainak vizét és a bársonyos főveny nyé aprózott kőzetét, a sebesen sodró Maros végső szakaszát, de a csöndes-szép folyómelléket is. Utunkat a 6—7 méter magas, tehát jó kilátást is nyújtó, forgalommentes árvízvédelmi töltések betonsima földútján tesszük meg.

A tápéi hajógyárnál óvatosan ereszkedünk le a töltésoldalon a Tiszához. Az átkelés itt manapság már csak kemény télen történik sodronyköteles kézi továbbítással, az ősi kompon. Mihelyt jégmentes a víz, vaspontonokat horgonyoznak keresztbe a Tiszán, s összekapcsolt pallókat fektetnek rájuk. A dobogó pontonhídon átjutva ismét felkapaszkodunk a védgát-ra. Ez kissé lejjebb hirtelen keletnek ível, a Tisza-balparti töltés itt vált át Maros-jobbpartiba.

A Maros-torok töltésiveltnél érdemes jól körülnézni, mert alföldi tájon ritka panorámát élvezhetünk. Előttünk kitérül a Juhász Gyulától megéne-kelt, nagy földrajzi energiájú ősi településhely: Szeged ligetekkel kevert háztömbjei rajzolódnak városziluetté. Balra a keskeny, marosi hullámtéri

erdő sötétlik, a szemhatár széléig fehér tanyákkal beszárt Tiszán túli róna ter-jeng: a két folyó zúgába nyúló fekete talajú Tápai-réttel, majd a Tisza szőke szalagja csillog, túlsó partján a védőtöltés mögül kiemelkedő évezredek halásztelepléssel, Tápéval.

A keleten húzódó erdők irányába indulunk el a Maros menti töltésen. Az árvízvédekezést szolgáló bar-na, fűzillatot árasztó rőzsekazlak, zengő telefonhuzalok, fehér gátörtelepek maradoznak el bal kézre, míg jobb felől kivillan a Maros fényes háta.

A 8. számú töltéskilométernél, egy gátörház mellett, lejáró vezet a Maros felé. A szekérúton háromnegyedórás kitérővel leme-gyünk a környék nevezetességéhez, a negyed évez-

Még a Makó—Szeged közti 46. számú műút el-érése előtt hatalmas, szabályos homokkúpok tűnnek szemünkbe a folyóparton. A Maros nagy ajándékát látjuk itt: a csillogó, „öregszemű”, kitűnően kötő maroshomok építőanyagát. A folyóba horgonyzott kotróhajók emelik ki a mederből és magasdarus továbbító szalagra öntik, és nem is fogy el soha: a Maros csöndesen folyó vize bőségesen pótolja a homokot Erdély hegyeiből.

A széles hullámteret át-pántoló közúti (s mellette a vasúti) hidról impozáns szélességű, bár nem mély folyót látunk. A Tisza-balpart—Maros-balpart-államhatár által közrefogott érdekes felsőbánati kistáj-ba, a Maros szögbe érkezünk. Újszegeden kívül

jai, szigetes zátonyai, tiszta strandhomokja, vize, csendje, kívánatosá teszik a kirándulók, sátrat verő családok számára — de a horgászok előtt sem megvetendő! És még a leg-szebb nyárban is alig-alig járja néhány Szegedről idejuto motoros kiránduló, holott ezrével férnének itt el a kempingezők, egymás háborgatása nélkül. Nem istenhátamögötti, elérhetetlen vidék ez a Maros-balparti táj, csak éppen „nincs divatban”. Annak a turistaközönségnek ajánljuk, amelyiket éppen ez vonz: a csönd, a háborítatlan természet, a motordurrogástól meg nem ölt ma-gány...

Bárhol könnyen lejuthatunk ugyan a műtra, de mi mégis járjuk csak vé-gig kitűzött vonalunkat. A

A Maros torkolatánál
(Bokody felv.)

rednél idősebb vettyeháti öreg nyárfához. A villám-sújtott, vihartördelt ágú vén fa védett természeti kincs. Temérdek emlék fűzödik hozzá a kurucoktól Rózsa Sándorig és a kilencszázharmincas években lombjai alatt tartott „tiltott gyülekezéseken” át a mai úttörőtáborokig — és az örökké erre bolygongó szerelmespárokig!

A töltésre visszatérve egyváltéban tesszük meg az utat a makói hidig. Maroslele templomtornya a töltéstől jó néhány kilométerre marad el, de a Gencshát — Gacsibai főcsatornával átszelt maroslelei, majd makói öntözéses években tápláló vize a töltésbe épített szivornyákon áramlik át nyári időben a folyó felől.

nyolc falu határát foglalja magába. Mindegyikük külön-külön történetű településgyűjtemény, és valamiféle terményéről nevezetes, amiből gazdagszik. Négy Maros szögi község határos szép folyónkkal: Kiszombor, Ferencszállás, Klárafalva és Deszk.

Az első, egyben a legnépesebb és a török idöket is átvészelt ösiségű: Kiszombor. A töltésről jól látjuk fás utcáit, csillagvizsgáló-tornyos műemlék Rónay-kastélyát, de főleg „Szugoly” nevű nagy gyümölcsösét.

A többi falu már jóval kisebb, de a táj egyre vadregényesebb. Különösen Ferencszállás és Klárafalva követelt megállást, gyönyörködő szettektintést. Öserdőnek is beillő facsoport-

töltéstetőről meglátjuk így a valamennyire kiépített egyetlen Maros szögi strandot Deszk közelében, az ugyanazon község Bráda nevű határ részét, mint öntözött területet és némely évben rizstermesztő részt. Szeged felé közeledve az erdőgazdaság mintaszerű csemetetelepét és az újszegedi Maros-tóban a „Haladás” Tsz termálvízzel fűtött hajtatóházait.

Maros melléki kirándulásunk Szegedig terjedő végső szakasza a visszaútnban is a Tisza partján vezet: ha jól gazdálkodunk az idővel, reggel 9 óras indulás esetén alkonyat hamvaszásában értünk ide, amikor már jólesik látni az itt is, ott is felgyulladó városi lámpákat.

Aldobolyi Nagy Miklós

RABLÓ- LOVAG- GOK és BETYÁROK a MÁTRÁBAN

A mátraszentistváni völgy

A Mátra szeljarta tetőit, vagy márdardalos völgyeit járva mindenütt várromokkal, omladékokkal, a gazdag történelmi múlt hallgatag tanúival találkozunk. Ha leülünk megpihenni egy-egy szép kilátást nyújtó falmaradványra, és faggatni kezdjük a napszitta romokat, sok csodás történetet mesélnek nekünk. Hősök éltek itt, de kegyetlen rablólovagok is. Hol a béke áldott fénye ragyogta be, hol élet-halálküzdelem folyt a falakon.

A Mátra déli lábánál, ahol Gyöngyöstől Verpeléig szőlők sorakoznak katonás rendben, hegynek föl, völgynek le, szinte elbújik egy völgyben Kiszána házai közé húzódva a Mátra leghíresebb rablólovagjának, Móré Lászlónak a vára. Váratlanul és szinte észrevétlenül jelenik meg előttünk, megdöbbenve és lenyűgözve az érkezőt. Olyan mint egy áldozatára leső, megbújó fenevad. Ilyen lehetett a gazdája is. Ahogy szétnézünk a kis szikladombon álló várból, alattunk csendben pihen a falucska, piros háztetőivel. Dolgos lakói a Hosszúhegy erdejéig terjeszkedő szőlőkben szorgoskodnak. A béke és bőség illata lebeg a levegőben.

Nem így volt ez 400 évvel ezelőtt. A várban egy kapzsi és kegyetlen úr élt, Móré László. Zsoldosaival ki-kicsapott a várból a közeli és távolabbi környékre, gyilkolt, rabolt, és pusztított. Sem élő, sem holt nem nyughatott tőle, hiszen utóbb még a sírokat is felforgatta örjögő kincs-vágyától úzve.

Allunk a várban, és szemlélődünk. Van mit nézni, hiszen most tárták fel a várat. Várkapolnájából az alapító Kompolthy László sírköve is előkerült (1428). Öregtornya és kaputornya két emelet magasságig áll, helvenként szép gótikus részletekkel. Talán itt ebben a szobában számoltatta Móré vérfoltos aranyait. Ott, abban a másikban tarthatta fogságban gazdag áldozatait, akiktől váltásdíjat remélt. Mennyi könny áztathatta földjét, amíg életükért könyörögtek. És itt, ezekről a falakról szóratta az ostromlók közé aranyait, hogy ezalatt nyomorult életét székkel megmentse. Gyalázatos életéért és gyilkos rablásaiért ugyanis még a királynak, majd a töröknek is haddal kellett rátámadnia. Gyalázatot azzal is tetézte, hogy egyszer még gyermekeit is martalékul hagyta az ostromló hadnak, hogy magát

menthesse. Sorsát azonban nem kerülte el, mert végül is a törökök elfogták, és a konstantinápolyi Héttoronyba zárták. Ott is halt meg. Gyermekei azonban — az alma nem esik messze a fájától — török szolgálatba léptek. Közülük az egyik később Kapudsi pasa néven tűnik fel.

Egy másik várból e tájon már csak néhány szertehullott kő maradt meg, ami nem is csoda, hiszen cseh hadak még 1497-ben lerombolták. A Benevár ez Mátrafüred felett. A hajdani vár alapfalaiba öreg tölgyek eresztették vastag gyökereiket. Alatta, a völgyben a Csatorna-patak zúg, s csevegése titkokról lebbenti fel a fátylat. Betyárok tanyáztak itt a múlt században, akiket a kíméletlen feudális elnyomás, az elviselhetetlen életkörülmények kényszerítettek a társadalmon kívüli életre, vagy mert egyszerűen nem voltak hajlandók a hosszú katonaéletre idegen mundérban. Hiszen nemcsak a Bakonyban voltak betyárok, akadt belőlük mindenütt az országban. Itt, Mátrafüreden a Benei-csárda volt a mátrai betyárok kedvenc mulatóhelye. Tudták ezt a pandúrok is, és le-lecsaptak rájuk, ritkítva soraikat. Itt végzett a csendbiztos a leghíre-

A Vidrócki-csárda Mátraszentistvánban

A turisták százai tekintik meg a kiszánai vár ásatásait

sebb mátrai betyárnak, Vidróckinak a bandájával is. Ő maga ugyan elmenekült, de Mátraverebélynél utólérték, és tűzharcban lelőtték. A szégyen nép sokszor együttértett a többnyire gazdagot fosztogató betyárral, tragikus sorsukat népdalokban énekelte meg:

*A Vidrócki híres nyája,
Csörög, morog a Mátrába',
Csörög, morog a Mátrába',
Mert Vidróckit nem találja.*

*A Vidrócki sírhalmára,
Gyöngy hull a koporsójára.
Hej Vidrócki, most gyere ki!
Hat vármegye vár ideki!*

Mátraszentimrei udvarban
(A szerző felv.)

Emlékük ma is él a nép körében. Történeteiket népi együttesek énekelik, öregek mesélik. Egy-egy csárda is őrzi nevüket, mint pl. a Vidrócki-csárda Mátraszentistvánban. — De az élet, a nép, sőt a táj is sokat változott. Amíg merengve ülünk a romokon, s nézzük a Mátraalján sorakozó falucskákat és a végtelenbe nyúló szőlőket, szinte a szemünk előtt épül egy új vasút a szőlők közé, túl Abasáron, ahol a geológusok most találtak gazdag széntelepeket, alig néhány méterrel a szőlők alatt. És már tervezik föléje az új, hatalmas hőerőművet, méltó párját a Zagyva völgyében felépült Mátravideki Hőerőműnek.

Balogh Ferenc

A Moszkvai Egyetemi Turista Klub barlangkutató csoportjának meghívására Bencze Gábor biológushallgató, a Bp. Vörös Meteor barlangkutatója expedícióban vett részt a Krimben.

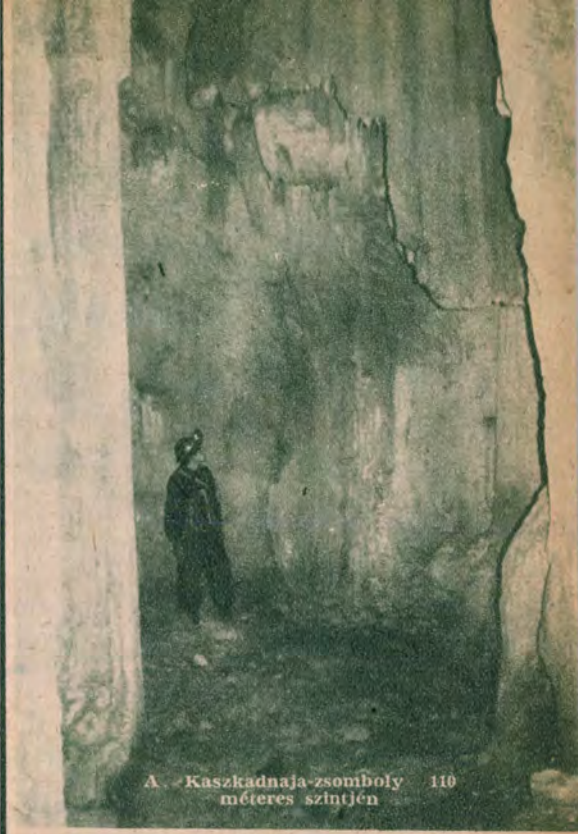
A 11 főből álló expedíció Moszkvából repülőgépen utazott Szimferopolba, onnan autóbusszal Baheszszerájba, majd autón a Jalta feletti húzódó 1070 méter magas Aj Petri fennsíkra. Aj Petri (atár név, jelentése: a Szelek Atyja, Igazi, kopár karsztfennsík, sok zombollyal. Ezer méter magasból egyetlen meredek sziklafallal szakad le a tenger szintjéig. Lábánál, a keskeny tengerparti sávon fekszik a Fekete-tenger legszebb üdülőhelye, a pálmákkal ékes, festői Jalta.

A kutatók fenn a fennsíkon, a Kaszkadnaja nevű zombolyóriás félelmetesen tatóngó szakadékszája mellett ütötték fel sátraikat és nekiláttak a feneketlennek tűnő aknabarlang meghódításának. Minthogy a bedobott kő hosszú szabad eséséből kiszámították, hogy a zomboly első szakasza több mint száz méter mély, 120 méter hágesót engedtek le és megkezdtek a leszállást. A számítás helyesnek bizonyult, 110 méter mélységben léphettek le a hágesóról, tágas terebben találtak magukat. Itt táborítottak és előkészítették a további leszállást, amelynek során végül 246 méter mélységben érték el a zomboly alját. Ezután gondos munka következett: felmérték, térképezték az érdekes, nagy mélységű barlangot, sok fényképfelvételen rögzítették sajátos formakincsét és képződményeit, begyűjtötték állatvilágát.

Az expedíció keretében még felkerestek több kisebb barlangot is, köztük a 73 méter mély Geofizikus-zombolyt, ezeket is sokoldalú megfigyelést és adatgyűjtést végeztek.

Az expedíció útvonalának végpontja Jalta volt. Innen repülőgépen tértek vissza Moszkvába, ahol már meg is kezdték az expedíció anyagának feldolgozását.

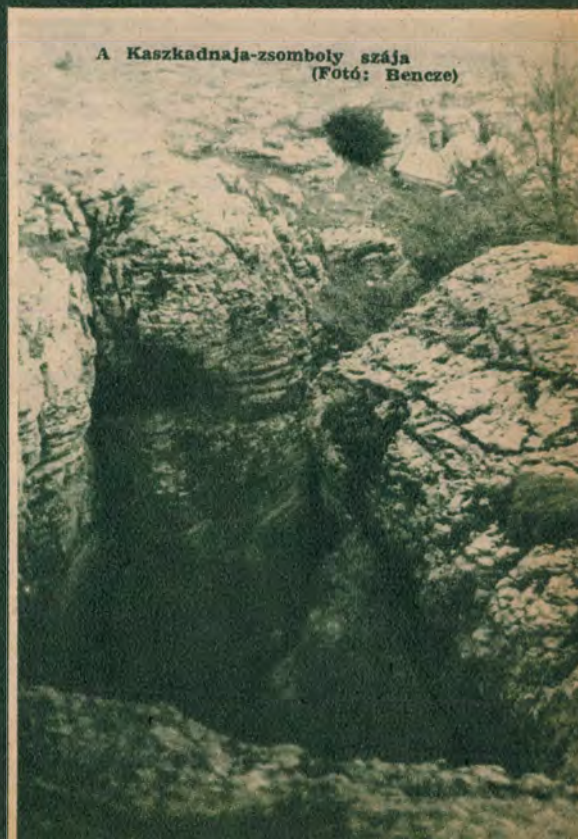
D. Gy.

A Kaszkadnaja-zomboly 110 méteres szintjén

Magyar barlangkutató a krimi barlangokban

A Kaszkadnaja-zomboly szája
(Fotó: Bencze)

A török időből származó minaret az egri várból nézve

Alunk a Bükk-fennsík peremén, a Tarkó csúcsán, ahol valamikor az egri várvédők gyűjtöttak őrtűznek máglyákat az ellenség közeledtére. Az égre csapó fényjelek éjjel Tokajig, Hatvanig ellátszottak, s hírt adtak a veszedelemtől. Most jámbor gallytűz lobog a Tarkó tetején; fagyók, erdészek ülik körül és Bánkútról Egerbe tartó turisták. Csendes tél végi délután van, a hó még nem futott le a hegyekről, a levegő is hidegen tiszta és áttetsző.

Innen, a nagyfennsík déli peremének legmagasabb sziklafokáról, nagy ívben tárul fel a messzi táj. A szédítő meredek falú fehér szirt alatt, szédítő mélységben, völgyek párhuzamos sorai sietnek Eger felé. S lent, az Alföld kapujában, ott terül el a város a dombok alján, ahol az Eger patak áttöri a nyugati Bükk végső nyúlványait, és kifut a széles síkság felé.

A rónaságra nyíló völgy alján és oldalában helyezkednek el Eger zegzugos öreg utcái, barokk ízlésű épületei, palotái, templomai; a patak teraszain pedig hős vára. A XVIII. századból való finom rajzolatú és hangulatú városképet nagyszerűen keretezi a távolban a Bükk rengetege, a közelben pedig azok a

fényivó lankás dombok, melyeken szőlőkék serege termi a híres-neves egri borokat.

Szőlőhegyek és poéták koszorúzzák e várost. Már az ismeretlen kuruc költő versbeszedei 1706-ban: „Eger vára emlékezik ama híres szűzrül, — Aki amaz pogány basát lelővé az hegyrül...” Kétszázhatvan év távolából hangzik e rímus, emlékeztetve az 1552. évi diadalmas várvédelemre, amikor a rettenthetetlen egri nők is kiálltak a várfalakra. Eger az egész felvidék kapuja volt a végék várendszerében, s az Európát fenyegető, világhatalomra törő oszmán hadakra mért súlyos csapást Dobónak és kétezer vitézének világraszóló fegyverténye. Ha Eger nevét halljuk, elsőnek ma is a Gárdonyi-regény varázsa illet meg. A romantikus, de mégis igaz patriotizmusból táplálkozó *Egri csillagok* tették ezt a megtörtelt váromot a hazaszeretet, a bátorság, a hűség jelképévé.

Csak a várat mintegy 300 000 látogató keresi föl évente. Járják a szerteágazó kazamaták több kilométer hosszú föld alatti labirintusait, melyekben hol egy halom koponya, hol egy gúla kőgolyóbis idézi föl a történelmi múltat, a Sötétkapu alatt pedig Dobó sirboltjának figurális fedőlapja és a régi ostromok

sebeit viselő bronz ágyúcsövek. A várat, a tájat és a várost bemutató muzeális gyűjteményeket is egy helyen találja immár a turista, a XV. században emelt s most helyreállított püspöki palotában, mely a magyar gótika és reneszánsz egyik legjelentősebb emléke. Ezek a gyűjtemények beszédesen vallanak arról a korról, amely Dobó és Balassi Bálint nevéhez fűződik. Az első nagy magyar költő huszonhét évvel a dicsőséges ostrom után állt egri szolgálatba. A végvári erények akkor is Dobó várában tündököltek a legfényesebben: „Eger, vitézeknek ékes iskolája, — Jó katonaságnak nevelő dajkája! — kiált fel a költő töredékben maradt versében.

A váron kívül a tizen-négyszögű minaret, az egykori mecset körkélyes karcsú, hegyes tornya — amelybe kilencven kölépcsőn kapaszkodhat föl a vállalkozó kedvű turista — emlékeztet a hódoltság idejére, de a mai város alapjainak lerakásában is szerepe volt a töröknek. Az 1687. évi felszabaduláskor nem vonult el a megvert sereggel minden oszmán katona, mintegy ötszázan visszamaradtak, megkeresztelkedtek, s első polgári telepeseikként hozzáfogtak a város újjáépítéséhez. A keleties faházak és szétborított mecsetek helyén a XVIII. század folyamán az ország egyik legszebb barokk városa alakult ki.

Az újjáépítés azonban majdnem a vár elhordásáig került. Az építetők között Esterházy Károly püspök járt az élen, bevonta

Eger újjáteremtésének munkájába Fellner Jakabot, a francia klasszikus barokk szellemében alkotó nagynevű építőmestert, ugyanakkor azonban a történelmi kegyelettel mit sem törődve, a hős vár köveit új épületek emelésére használta föl. A kazamaták szerencsére mégsem pusztultak el, mert elbontásuk nem fizetődött volna ki. Így épültek föl, részben a vár faragott köveiből, a kanonokok palotái, a megyeszékhelyre költöző nemesség kuriái, a módos kereskedők, iparosok polgárházai. Köztük szinte a város jelképeként magaslik Fellner egyik remekműve, a kései barokk legszebb és legmonumentálisabb hazai alkotása, a Líceum, a mai Pedagógiai Főiskola épülete. Szemben vele Hild József nyolcoszlopos homlokzatú klasszicista székesegyház emeli kettős tornyát az égre.

A város legnevezetesebb műemlékei közé tartoznak a Vöröshadsereg útján egymás mellett sorakozó kanonokházak, az 1700-as évek közepének jellegzetes alkotásai. Az úgynevezett kispüspösi palota a hazai rokokó egyik remekműve, a Vöröshadsereg 10. számú kanonokház udvarán álló egyemeletes kertilakot — Fellner egyik főművét — pedig a legszebb magyar barokk kispalotaként tartja számon a művészettörténet. A szomszédos régi Vármegeyházát elsősorban kapualji folyosóinak kiváló csatlakozásai teszik nevezetessé. A barokk vasműveltség e legszebb hóm emléket Fassola Henrik, a diósgyőri vashámor alapi-

tója készítette. Az ő kovácsolt vasrácsú díszkapuival találkozhatunk az Ersekert bejáratánál is.

E barokk műemlékegyüttesben találjuk meg az úgynevezett Buttler-házat is, melyben Mikszáth Különös házasság című regényének egyes jelenetei lejátszódtak. A XVIII. századból való, szépen restaurált egyemeletes épület ma múzeum, Heves megye és Eger város történeti emlékeit mutatja be, a honfoglalástól napjainkig. A város sok temploma közül — a székesegyházon kívül — kiemelkedik a kéttornyú minorita templom, a magyarországi barokk remek alkotása, valamint a görögkeleti templom, amelynek nagyméretű ikonostáza a faragás mesterműve.

A szűk utcácskák és görbe sátorok világában, a remek kovácsoltvas kapukban, ablakosarakban, a zárt udvarok árkaos, oszlopos folyosóiban is megnyilvánuló barokk életérzés és stílustörekvések adták meg mindmáig Eger alaphangulatát, csak korunk erőteljesebb iparosítása hozta friss pezsgésbe a Bükk-alji ősi települést, miközben bátran kibontotta szűk völgybe szorított helyzetéből is. A város dombos peremein új utcák futnak fölfelé, s ha az Eger Szálló sima hasábjá kissé idegenül is hat a múltat őrző központban, az új lakótelepek vidám színharmoníája összhangban van a művé-

szi értékű történelmi városmag nemes barokkjával.

Egerben későn indult meg az ipari fejlődés, de az 50-es évektől kezdve jelentősen meggyorsult: a város déli részén új ipari körzet alakult ki, körülötte korszerű új lakónegyeddal. Új fejlesztő erőként jelentkezett az utóbbi években az olaj. Az Eger környéki dombokon mindenféle fűrotornyok emelkednek, s a szőlőtőkék között olajszivattyúk bólogatnak föl s alá busa fejükkal, mint roppant szúnyogok, melyek szívják a föld sötétbarna vért. Sokan már félteni is kezdik az egri olajtól az egri bort, de úgy látszik, békésen megférnek egymás mellett. A nem nagy területű, de minőségileg elsőrendű borvidék felújítása, az előregedett szőlők korszerű újjátelepítésének a munkája szép eredménnyel folyik. A várost félkörben övező lépcsőzetes lejtőkön, a Bükk előőrseinek déli oldalain mintegy 3000 hold szőlő érleli ma ismét gyümölcsét, s a föld alatti pince-városban hatalmas hordók mélyén érik a kedves muskotály, a fűszeres medoc, a zamatos fehér leányka és a fanyarízű, sőtétvörös, tüzes bikavér. A Szépasszony-völgy kedves környezetű pincéiben sorra végigkóstolgathatják a kirándulók az egri szőlőhegyek termését, idézván a Vörösmarty-sort: „Lelke Dobónak forr lángboraidban, Eger!”

Antalfy Gyula

Kilátás az egri várra, háttérben a Bükk vonulata

Barokk palotácska, kovácsoltvas ablakosarakkal

Az Eger-patak átfut a városon

Belső várrészlet, törökkori ágyúval

Amit kevesen tudnak a Balatonról

KI AKARTÁK SZÁRÍTANI A BALATONT

Most, amikor szép nyári délelőttökön autók szakadatlan sora árad a balatoni országutakon s a partai strandokon tízezrek élvezik a tó költök dicsérete, írók-tudósok elemezte bársonyos vizét, kinek jutna eszébe, hogy lehetett kor, amelyben a magyar tenger csaknem teljes kiszáritása szóba kerülhetett.

A korszak Mária Terézia „áldásos uralkodásának” ideje s a terv elkészítője: Krieger Sámuel matematikus. Latin nyelvű „Descriptió-jában” három tervet készített a folyó s a tó szabályozására. Az első: kerekén tizenegyezer, a második tizenkilencezer, a harmadik már százharmincezer holdat nyerne a Balatonból.

A gondosan elkészített térképre pillantva ijedten látjuk, hogy ha a terv megvalósul, alig maradt volna valami az akkor még a mainál jóval nagyobb tóból.

A térképen zölddel jelzett csatorna vezeti a Zala vizét Boglár magasságában a megcsontított tóba s a Sió pirossal jelzett levezető csatornája már Szántónál megkezdődik.

Azt el kell ismerünk, hogy Krieger pontos munkát végzett. A folyók perccenkinti és köblábakban kifejezett vízmennyisége, a tó mélységi adatai később is helytállóknak bizonyultak.

A nagyralátó matematikus jó előre kiszámolta a munka várható költségeit s jövedelmét. Így tudjuk meg, hogy a harmadik terv, a Balaton majdnem teljes kiszáritása, évente több mint kétszázhetvenezer rhénes forintot, a befektetett tőke után csekély ötvenkét százalék hasznót s öt és fél millió forint vagyongyarapodást ígért az érdekelteknek. Pontosabban: a parti birtokosoknak.

A Krieger-terv oly csábító anyagi hasznót kínált, hogy nem győzők csodálni, miért nem fogadták el. Talán, mert akkor még a föld nem

jelentett oly nagy értéket, mint később s teméntelen homokos terület fekküdt ügyis parlagon. A kényelmes és konzervatív urak szerencsére igy szívesebben választották a bizonytalan gyarapodás helyett a halászat biztos és állandó hozadékát, de az is lehet, hogy a háborús idők nem kedveztek a vállalkozásnak?! Ki tudja?!

Krieger tervét mindenestre nem fogadták el.

Ma már az is tudjuk, hogy ha elfogadják, az is többet ártott volna a vállalkozóknak, mint a mi szép Balatonunknak. Cholnoky szerint az ábrándos terv azért megvalósíthatatlan, mert a császári matematikus — aki akaratlanul is oly sok értékes adattal gyarapította ismereteinket a korabeli Balatonról — alapjában nagyon elszámította magát. Az akkori mérnökök talán még nem ismerték az összefüggéseket a vízfolyások esése és emésztőképessége között. A tervezett csekély esésű Sió csatorna sohasem száritotta volna ki a Balatont.

A Krieger terveitől így megmenekült Balaton azonban még soká vált a fürdőzők paradicsomává.

(A BALATON ELSŐ REKLÁMJÁ)

Az elmúlt kétszáz esztendő első felében, a Balatont sokáig csak Fűred jelentette, amelynek szénsavas forrása körül már kibontakoztak a fürdőélet nyomai akkor is, amikor a külső beföldi utazók a Balaton felfedezésére indultak.

1777-ben Fejér Antal prókátor írta — maga és mások multságára — Fűred első verses reklámját, ósét: a prospektusok, kalauzok, útikönyvek ezreinek, amelyek azóta is mézes szóval csábítják a Balaton környékére az utasokat. A kétszáz esztendő múlt hagyományait versek őrzik a régi Klub-

ház falán. Berzsenyi írta az egyik elsőt, „A Japet fiának sassa dulta” veséjét gyógyító dicső forrásához. Utána a többiek, az 1963-ban itt járt Berda József. S így azt mondhatnánk, hogy majdnem kétszáz esztendeje tart a „Dalnokverseny” Fűred szent forrása körül.

(DALNOKVERSENY A BALATON ELSŐ NAGY VITORLAGÁLYAJA KÖRÜL)

A Fűred vizet dicsőítő költöket a visszanyert egészség öröme, s a forrás embergyógyító ereje készítette dalra. Am ugyanakkor meg kell emlékeznünk egy másik balatoni tárgyú dalnokversenyéről is.

Ma már nehéz elhinni, hogy valamikor az ország legjobb költőit egy balatoni sószállító gálya is meghihlette. Mégis így volt. Az 1797 nyarán Keszthelyen vízbocsátott Főnix gályát nemcsak versben, hanem zenében is megénekelték, s több festmény és korabeli metszet őrzi emlékét.

A Főnix nagy hírnevét annak köszönhette, hogy a maga korában az első valamire való hajó volt a Balatonon. Igaz, mintegy százharminc esztendővel előbb Evlia Cselebi, a híres török világutazó még negyven-ötven balatoni hajóról tud, de a XVIII. században csaknem teljesen megszűnt a tavi hajózás. Annál nagyobb volt a lelkesedés, amikor Festetics György, a helikoni ünnepségek kezdeményezője, s a Georgikon alapítója, Antonio Bori olasz mesterrel felépíttette a híres gályát, amelyet annyi egykori útleírás is említ.

A költők legjobbjai, Berzsenyi, Virág Benedek, Batsányi, Baróti-Szabó, versekét írta a keszthelyi hajóhoz, ünnepelvén benne a haladás jelképét.

„Nézz e kis példára, Magyar Föld nagy Népe! — kiált fel Batsányi János — Ez lehet még a Te újulások képe.”

Lipták Gábor

119 jelvényese van a NAGY KÖRNEK

A TID PROGRAMJA

Az MTS klubtermében jött össze a vizesek népes serege, hogy értékelje az elmúlt évi munkát és megbeszélje a közelgő vizi-túrázó évad feladatait.

Bokody József, az MTSZ vizi-túra szakbizottsága vezetője üdvözölte azokat, akiknek Székely Miklós, az MTSZ főtitkára átnyújtotta a „Nagy-Kör” vizi-túra jelvényét és a díszoklevelet, s ezzel 119-re emelkedett a jelvényesek száma.

György Tibor, a BTSZ vizi-túra szakbizottságának vezetője beszámolt az elmúlt évi vizi-túra-vezetői tanfolyam eredményeiről, s átadta a vizsgabizonyítványt a három kiválóan és 14 jó eredményrel végző hallgatónak.

A megbeszélésen ismertették az elmúlt évi X. TID-ről szóló beszámolót. Ismeretes, hogy a túrára rányomta bélyegét a 112 napig tartó árvíz, főleg pedig a csehszlovákiai és jugoszláviai gátszakadás. A szervező bizottság munkájának elismeréseképpen, 26 aktív kaptá meg a X. TID emléklapoktjt.

Szilas László, az 1966. évi XI. TID szervező bizottságának vezetője ismertette az új túraprogramot. Eszerint a túra július 5-én indul Regensburgból, 15-én érkezik Bécsbe, majd 18-án Pozsonyba. A magyar határt július 20-án lépi át az első csoport Rajkánál, s a Mosoni-Dunán eveznek tovább. A második csoport 21-én indul tovább Pozsonyból és 24-én reggel Esztergomnál lépi át a határt. Budapestben július 25—27-ig tartózkodnak a TID résztvevői, majd augusztus 1-én reggel Mohácsnál hagyják el az ország területét. A továbbiakban augusztus 7-én érkeznek Belgrádba, 18-án Vidinbe, majd 26-án a bulgáriai Rusze a cél.

A csatlakozó túrák közül lebonyolításra kerül a Rába, a Dunai 8-as, a Balaton- és a Tisza-túra, valamint a jugoszláviai vadvízi túrák is.

Örömmel üdvözölte a jelenlévő hallgatóság, hogy az MTSZ, MKKSZ és BESZ megegyezett a vizi-túrák közös rendezésében.

A túra egyes szakaszaira az elmúlt évekhez hasonlóan két éves természetbarát, kajak, illetve evezős szövetségi tagsággal lehet jelentkezni. A nyugatnémet és osztrák szakaszon csak olyanok vehetnek részt, akik már más TID útvonalon végigveztek, s kiváló társadalmi munkát végeznek.

A TID kiírása a Magyar Természetbarát Szövetség „Híradójában” már megjelent. Jelentkezni március 28—29—30-án személyesen az MTSZ-ben lehet.

— by —

A BUDAI ÖRDÖGOROM SZIKLAJA

Virágzik a mandulafa a Széchenyi-hegy lejtőjén. Háttérben az Ördögórom

A Nőszírom út tájat és erdőt bontó teraszírozása (A szerző felv.)

A Farkasréti temetőnél kezdődő Törökbálinti út ereszkedője után, a virágkertészetnél kezdődik a Farkasvölgy. Vagy 600 m-en, keskeny aszfaltozott út vezet az ismert Ördögórom csárdához, vele szemközt áll az Ördögórom 50 m-nél magasabb, függőleges sziklája (317 m). A csárda után alig látunk házat-kertet; a szép Farkasvölgybe érkezünk.

Már rég eltűntek a nevére utaló farkasok, de itt legalább bizonyos magyarázat adódik a helynév értelmére. Az Ördögórom indokolását azonban hiába keressük. Rege, monda — tudomásunk szerint — nem szól róla, penge szerű éle, kemény anyaga után itélve sem látunk összefüggést a névadó ördöggel, ha csak nem a megközelítése, mert a Farkasvölgy aljából rövid, meredek kapaszkodó visz fel a tetejére.

Bizony egy kicsit szorítani kell, amint az Edvi Illés út bal oldalán, az útkereszteződéstől néhány száz méterre, a dolomitszikla természetes lépcsőzetén át felfelé kapaszkodunk.

Megérte a fáradságot: körkiletés táruul elénk. Észak felé a Széchenyi hegy (439 m) lejtőjének egyre jobban beépülő települését látjuk, a látóhatárt lezáró erdővel, fenyőfolttal élénkített tetővel és a kibukkanó televíziós toronnyal. Keleten a Sashegy, nyomott kúpja mögött a gellérthegyi Citadella világít felénk, délkeletre Sasad—Örmező lankája —, majd a Duna kigyózó szalagja. Délen a Kamaraerdő és a budafoki dombvonulat —, nyugatra az Irhás árok mögött

az erdős Kakuk-hegy (437 m) nyúlványa látszik. Északnyugat felé folytatódik — kisebb letörés után — az Ördögórom gerincének emelkedő éle, alatta mély bevágásban a Farkasvölgy összefüggő erdőterülete.

Az Ördögórom kopasz, fehér dolomit tetejét — közvetlen szomszédságában — néhány több köbméteres vörös-barna sziklatömb tarkítja. Körülötte lazán elszórt, letörpült fás vegetáció. Nyomott, alacsony állományban, mert a tető termőtalajának rétege sekély mélységű, néha csak 10—15 cm és még az is ki van téve az erózió pusztításának. — A kapaszkodás alatt láthatjuk, hogy az uralkodó tölgyet gyakran mannaörök, nagylevelű hárs, többféle juhar kíséri. A déli oldalon a tölgy dominál, az északon vegyesebb állomány. A középső növényzintet a som, galagonya, sajmeggy, kecskerágó, ostormánfa, vadrózsa és mogyoró képviseli; a kertekkel szomszédos részen az elvadult orgona is gyakori. — Az elővigyázatlan jövés-menés nem kedvez az aljnövényzetnek, de azért még találunk kora tavasszal sárga héricszet, törpe nőszirmot, később lilás vadlent vagy rózsaszínű szegfűt a csenkeszek és nyúlarkfüvek társágában. Helyenként áthatolhatatlan sűrűvé nő a fákat fojtogató iszalag.

Az Ördögórom szikla délnyugati gerince alatt elhagyott kőbányát látunk, festői összevisszaságban. Jól látszik néhány geológiai törésvonal. A gazdagon tagolt bánya eléggé befasult, újabb telepítésű erdei- és fe-

ketefenyővel is találkozunk. — A lösztakaróba átmenő meleg déli lejtő szórványos települése közel jár a tetőhöz. Inkább öreg telepítésű szőlők között itt a gyümölcs kitűnően beérik, különösen az őszibarack, a dió, cserezsnye, meggy és a kajszi.

Az Ördögóromtól északnyugat felé haladva, a gerinc újabb sziklalépcsőjén átkelve, erdős területbe hatolunk. Nem sokáig, mert — egy kissé meglepődve — a Nőszírom út első, bekerített telkéhez érünk. Míg az erdő a déli lejtőn folytatódik, itt a nyugatin átmenetileg eltűnik. Gyönyörű, több mint félévszázados feketefenyő csoportok között — sajnos már néhány éve — megkezdték a meredek oldal teraszírozását!

Még elég egységes az erdő, de ez a terület is lassan elaprózódik és az erdő eltűnik. A Magas úti üdülőtelpet fejlesszük, de ne vigyük le a völgybe, a Farkasvölgy ma még eléggé osztatlan erdejébe.

Az Ördögórom alatti Farkasvölgy elágazásánál, a golfpályára és a Konkoly Thege útra felvivő út találkozásánál — távlatilag — tervezett kirándulóközpont létesítését (vendéglátóipari berendezés, sátorábor stb.) üdvözlőnk. A völgy érintetlenségére azonban vigyázzunk! A közeli sétákat kedvelő, és a természethez szeretettel ragaszkodó kirándulók érdekében.

Csorna Antal

Simplicissimus magyar viseletben — a német rézmetsző elképzelése szerint. Az 1683. évi eredeti kiadás címképe

TÁTRAI TURISTA- RIPORT 1650-BŐL

Van honismereti irodalmunknak egy háromszáz éves gyöngyszeme, mely a turistáskodás múltjából is felbecsülhetetlen adalékokkal szolgál. Ez a *Magyar Simplicissimus*, melyet 1683-ban névtelenül bocsátott közre szerzője Németországban „Ungarischer oder Dazianischer Simplizissimus” címen. E jellegzetes korai kalandregény fordítását Varjú Elemérnek köszönhetjük, s szerzőjére nézve csak annyit gyanítunk, hogy *D. Speer* nevű boroszlói muzsikus-író lehetett, aki egyéb műveiben is előbukkanó magyarországi tájékozottsága alapján valóban járhatott Magyarországon. Művét regényes önéletrajznak is tekinthetjük. Hőse mint boroszlói diák Lengyelországra értesítésével Felső-Magyarországra vándorol, később tanulmányait megszakítva trombitásnak áll a hadseregbe, s hosszas kalandozások után Belgrádon keresztül Konstantinápolyig jut el. A sok költött részlet mellett elbeszélésének nagy része élményszerű frissességével hitelesnek látszik, s tán éppen leghitelesebb az a *tátrai kalandra* vonatkozó remek elbeszélés, mely David Fröhlich híres késmárki polihisztor latin nyelvű írásának felhasználásával került a regénybe.

A regényhős, a diák Simplicissimus Késmárkon tanul, mikor elhatározza, hogy öt diáktársával „miként szokásos” nekivág a Kárpát-hegységnek. A tátrai kirándulás Késmárkról indul. Egy tátraaljai falu tanítója „megfelelő díjazásért” vállalkozik hegyi kísérőnek, s arra, hogy három nap alatt a legnevezetesebb hegyi látnivalókat megmutatja.

Láb- és könyökvasakkal telt zsákkal, kötelekkel, zergeagancs-végű hegymászó botokkal vágnak neki a hegynek. Vezetőjük könyvecskét visz magával, melyben a „szakadékok és bércek mindenféle ismertetőjeleit megtalálhatta”. Kellő számú cipőt is visznek magukkal, alkalmi csere- valuta gyanánt, mellyel az útjukba akadó hegyipásztoroknak jószolgálataikért fizetni lehet, *le lehet kenyerezni őket!*

A kor vallásos hangulatának megfelelően „Isten nevében” veselkednek neki a sok kalandot ígérő „szörnyű” szakadékoknak, sziklameredélyeknek. S a kalandok nem is soká váratnak magukra. Párórás kapaszkodás után egy tágas völgybe, juhnyáj közelébe érnek. Vezetőjük puskalövésére kisvártatva barátságtalan, puskás-baltás haramia toppan elébük: „Honnan te kergő, hegyek piszkálója?” — förmed a kalauzra — „add csak elő, amid van — itt minden az enyém meg a kutyáimé!” A többiekhez sincs sok jó szava: „Ti gyökérásók, fűkereskedők, hamarosan szúrjon le mindegyitek egy tallért, mielőtt

továbberesztem” mondja emberünk, kiről hamar kiderül, hogy ő a közeli juhnyáj pásztorja, aki csak a hegy-mászók alapos kifaggatása után enyhül meg némileg. Sőt — nyilván a tallérok birtokában — azt is felajánlja, hogy felvezeti őket a legmagasabb csúcshoz, a „Nagyapóhoz”. Aztán irtózatossá füttyentgetések közt vezeti fel őket karámjához, ahol *juhtejben főzött* báránnyúst kínál egy bográcsból.

Innen a „Juhászhegyre” már csak térd- és könyökvasakkal, horgas kötelekkel tudnak tovább jutni. Óraszám bámulják a zergék hegymászó mutatványait: A fürge állatok olykor csak szarvaikkal lendítik tovább magukat egyik sziklalaptól a másikig, szívós kitartással ismételve meg egy-egy eltévesztett ugrást. De a vezető szaporább haladásra int, hisz aznap még félig csúszva kell három szakaszban felkapaszkodni egy magas csúcsra, hogy éjjeli szállásukra érjenek! Am a bámészködés okozta idővesztesség megbosszulja magát: rájuk tör a sötétség és eltévednek a sűrű ködben. A vezető már-már felad minden reményt és szerencsétlenül járt hegymászókról példálódzik, kik itt lelték halálukat. A kis csoport hidegtől elgémberedve, összekuporodik és fohásznak is beillő *éneklésbe fog*. Ez mintha lelket öntene vezetőjükbe, ki még egy utolsó kiutat kísérel meg — mikor szerencsére hirtelen kisüt a Hold! Most a feljebb jutott vezető köteleket ereszt le, s így feljutnak a várva várt táborhelyre. Am itt is csak borókarózsából rakott tábortűz menti meg őket a megfagyástól.

Csak rövid pihentető álomra jut idő a tábortűz parazsa mellett, mert alighogy hajnalodik, vezetőjük gyorsabb haladásra sarkallja őket.

„Ettől a bérctől kezdve egyre felfelé megyünk — mondja — csupa zord köves, talajon, de meg is mutatok nektek mindent!” Ótórás kapaszkodó után végre elérik a legmagasabb pontot. Itt már szellő sem rebben, csak felhőfoszlányok úsznak alattuk. A harminc mérföldre terjedő csodálatos kilátás Krakkóig viszi el tekintetüket, s az alattuk elterülő hegyfokok borzongó csodálatába részvölnek. S itt, a csúcson különösen hegymászó- emlékeket találunk: kövel lefedett bádogdobozok alatt pergament-szeletkékre írt neveket — az előttük ott járt hegymászók emlékeit... Ők sem hagyták el hasonló emlékekkel hátrahagyása nélkül a „Nagyapót”; de már sietniük is kell tovább, hogy harmadnap estére ismét a hegy lábához leérjenek.

A három járható út közül egyik veszedelmesebb a másiknál, nem csoda, hogy alig mernek a mélységbe tekinteni. „Aki szédül, annak beköttjük a szemét...” ígéri a vezető, de a társaság legfiatalabbja, Simplicissimus megoldja a helyzetet. Utolsóként csúszik le a tenyerén a szirtfokokról, míg a testesebbeket bátran előre engedi a kampós köteleken. Zergevadászat tarkítja még lefelé vezető útjukat, melynek során egy ingoványos partú hegyi tóhoz érnek, melyhez jónéhány kanyargó ösvény vezet: medvék, vadlovak, zergék csapái ezek — rajtuk járnak inni a tóhoz az erdő négy lábú lakói.

A kalandos út a faluba érve barátságos lakomával ér véget, hol hegymászóinknak meg kell mutatni sebeiket, horzsolásaikat, s rendre beszámolnak a félelmetes sziklafalakról és szakadékokról, a három nap hátborzongató viszontagságairól.

Mindez 1650 körül, Késmárk felett történik.

Bauer Jenő dr.

A Magas-Tátra Késmárk felől

A montenegrói tengerpart lát-
képe Petrovacnál

A MONTENEGRÓI TENGERPARTON

Autóbuszunk egyórás pihenőt tartott Herceg-Noviban, a kotori öböl bejáratánál. A négyezer lakosú város közkedvelt üdülőhely. Nyáron is, télen is sűrűn látogatják. Az évi átlaghőmérséklet itt 15 Celsius fok. E kedvező éghajlati viszonyoknak köszönhető, hogy a várost egész éven át zöld növények, virágok, pálmák és gazdagon termő gyümölcsfák díszítik. A pihenőidő alatt többször is megcsodáltuk a gazdag termést hozó narancs- és citromfákat, s a félkilós nagyságú, már majdnem érett grape-fruitokat. Utóbbiak annyira csábítóak voltak, hogy bizony csak nagy erőfeszítéssel tudtuk egy-egy szép példány láttán kezünket visszatartani.

Herceg-Novi után a tengerparton vezetett az út. Az utasok tekintetét a tájról csak a veszélyes kanyarokat ügyesen vevő gépkocsivezető vonta el egy-egy percre.

A kotori öböl olyan mélyen nyúlik be a szárazföldre, mint a norvégiai fjordok. Az öböl partvonalát követő kigyózó országút mentén falvak, városkák villannak elő a szubtrópusi növényzet közül. A kristálytisza tenger erdős dombokat, meredek hegyoldalakat és sziklás csúcsokat tükröz. Az öböl partján levő egyik kis helységnél, Gamenárinál megállt az autóbusz; kompon hajóztunk át az öböl másik partjára. A mesébe illő Sveti Djordje szigetcské kötötte le leginkább figyelmünket. Arnold Böcklein, a híres svájci festő „A halott sziget” című festményét itt tartózkodása után festette. Itt van eltemetve az a nápolyi százados, aki e szigetről lövette Perászt községet, s akinek menyasszonya az egyik ágyúgolyótól lerombolt házban lelte halálát. A százados miután ezt megtudta, levette az egyenruhát és remeteként élt e kis szigeten. Nincs itt más, mint egy kis templom, ciprusfák, s egy öreg temető, amelyben hajósok tetemei nyugsznak régóta. E romanti-

kus hangulat már eddig is sok művész ihletett alkotásra.

A kotori öbölben van még egy szigetcské: a Gospa od Skrpjela (Skrpjel Asszonya). E sziget érdekessége, hogy emberi alkotás. A XVII. században kövel megrakott hajót süllyesztettek el azon a helyen, ahol a hagyomány szerint egy szerb ikont találtak. Skrpjel asszony a kotori matrózok védőszentje. A szigeten levő templomot 1630-ban építették. Kívülről a templom szegényes körödítményhez hasonlít. Falain lőrésesek vannak. Belülről pedig — gazdagon berendezett szépművészeti galéria. Többek között itt látható Tripo Kokolic-nak a XVII—XVIII. század montenegrói neves festőjének 68 alkotása is.

A nagymúltú Kotor város megtekintését elhalasztottuk, mert autóbuszunk vezetője felajánlotta, hogy elvisz bennünket a több mint húsz hajtűkanyarból álló szerpentinre, a város felett uralkodó hegyre — a Lovcsenre. Nemcsak e vidék csodálatos szépségét nem fogjuk elfeledni, — a gyengébb idegzetű emberek a hegyre vezető kanyargós utat sem. A hegy tetejéről jól láthattuk a szárazföldre mélyen benyúló fjordot és a távolban a végtelennek tűnő tengert. A fenséges panoráma láttán megértettem, miért fordítanak oly jelentős összegeket e vidék idegenforgalmi létesítményeire.

Kotor után, a montenegrói tengerpart nyitott részén, Budvától Ulcinjig pompás homokstrandok láncolata várja a turistákat.

A tengerpart nemcsak rendkívüli szépségéről, hanem kultúrtörténeti emlékeiről is nevezetes. A városok közül néhányat még ma is vastag várfalak veszik körül. Budvát, e

tipikusan középkori várost is ósrégi várfalak övezik. A várfalon két kapu van. Az egyiket tengeri kapunak, a másikat földi kapunak nevezik. Az új Budva, hatalmas szállodáival, modern penzióival, szép homokstrandjaival sok ezer turistának nyújt kellemes pihenést, szórakozást.

Az éjszakát a Hotel Miločerben töltöttük. E szállót az egykori montenegrói király a maga és családja számára építtette, nyaralónak. A montenegrói tengerpartnak ezt a kétségtelenül legszebb részét természetvédelmi területnek nyilvánították.

Reggel szobánkból, magunk előtt láttuk a dél-adriai part gyöngyét, a Sveti Stefan félszigetet, amelyet keskeny, homokos földszáv kapcsol a szárazföldre. A kis félsziget egykor a kalózok ellen kiépített erőd volt. A helyszűke arra kényszerítette az embereket, hogy házaikat a várfalhoz ragasszák, s csak keskeny utcácskákat hagyjanak a szabadon közlekedők számára. Ezért a parttól szemlélődő idegennek az a benyomása, hogy a félszigeten nincs utca, átjáró. A város kis házait kikezdte az idő, de a jugoszláv idegenforgalmi szervek — igen ötletesen — restaurálták, eredeti formájukban komforttal is ellátták a kis házakat. Sveti Stefan valószínűleg szállodaváros lett.

A montenegrói tengerparton, az új autótú megépítése óta növekszik a partvidék látogatottsága. Turisták, üdülők ezrei keresik fel. A táj szépsége, kellemes éghajlata, s nem utolsósorban az ottani emberek vendégszeretete állandóan fokozza a turistaforgalmat.

M. G.

SZABADTÉRI SZOBORMŰZEUM AGÁRDON

A VELENCEI-TÓ ÉS KÖRNYÉKE FEJLESZTÉSI TERVE

Tavaly óta élénk tevékenységet fejt ki a Velencetavi Intéző Bizottság, amely azzal a céllal alakult, hogy a csaknem négy és félezer katasztrális holdon elterülő páratlan természeti táj, a Velencei-tó kultuszát fejlessze. Ennek érdekében terveket dolgoztak ki, s ezeknek megvalósításával nemrégiben a Fejér megyei Tanács V. B. ülésén foglalkozott. A tó múltjáról, jelenéről és jövőjéről *dr. Dabronaki Gyula* Fejér megyei országgyűlési képviselő

A zöldes, tea színű vízben még rádium-nyomokat is felfedeztek. A Velencei-tó és környéke úgyszólván háborítatlan romantikát őrző östáj, amelybe természetesen a kor embere megtelepíti a civilizált életet. A tó gazdag halállománya horgász-lehetőségeket kínál, vagy a gazdag madárvilág ad alkalmat vízivadászatra, a partmentén pedig a mindinkább népszerűvé váló lovas-turisztika kedvelői találnak maguknak szórakozást.

összefüggő emlékeit, valamint bemutatják a második világháború Velencei-tó környéki csatáinak emlékeit is. Ez a múzeum foglalja majd keretbe a tó híres madárvilágát, a halászati eszközöket, és a vízben élő állatgyűjteményt.

A tó környékét felkereső turisták egyhamar elérhetik útjuk folyamán Martonvásárt, az egyetemes zene-történet jelentős állomását, ahol a Brunswick-kastély örzi Beethoven magyarországi látogatásának emlékét. Kápolnásnyéken a reformkor legjelentősebb költőjének, Vörösmarty Mihály emlékének berendezett múzeum várja a turistákat. Válon, a nagy, magányos poétának, Vajda Jánosnak állítottak emléket az egykori erdőszelvényben berendezett kis múzeummal. Cecén, Csók István, a színek költőjének életművét hirdeti az emlékmúzeum, a szobákban a nagy művész volt budapesti lakásának eredeti bútorai láthatók, azonkívül számos műve ott függ a falakon.

Izgalmas célja lehet a turistának a Tác község határában feltárás alatt levő római kori település, Gorsium-város romjai.

Rengeteg szépséggel találkozik a turista a Bakony- és Gerecse közötti 30 kilométer hosszú, és 10—15 kilométer széles Vértes-hegységben. A tájban itt középkori várak, kolostorok romjai bújnak meg, amelyekhez a festői völgyeken át jelzett turistautak és gondozott erdei utak vezetnek. Itt, a Vértes-hegységben, Gánt-Kápolnapusztán 16 személyes turisztaszálló várja a vendégeket. A másik turisztaszálló Mórton található, a híres borvidék járási székhelyén. Ez a szállás 4—16 ágyas szobákkal rendelkezik, nyolcvan személy fér el benne. Modern szállodát talál a vándor Bodajkon is. A volt Hochburg-Lamberg kastélyt, amely 1839-ben épült klasszicista stílusban. Újjáépítették, s manapság már mint turisztaszálló szerepel. Földszintjén 20 ágyas B kategóriájú szálló, emeletén pedig 60 ágyas turisztaszálló várja a vendégeket. Kényelmüket fürdőszobák, hideg-meleg víz szolgáltatás egészíti ki, s aki a csendet kedveli, sétálhat a 11 holdas ősparkban. Bodajkról szép kirándulásra lehet indulni a Kálvária-hegyen keresztül a Baja-patak vadregényes völgyébe.

Németh Imre

Túravitorlások a Velencei-tavon

és a V. B. elnöke beszélt a végrehajtó bizottsági ülésén.

Tájékoztatójából kiderült, hogy a Velencei-tó tájegysége, földrajzi viszonyai igen alkalmasak a turisztikára. Tudnivaló, hogy az északi partot vulkánikus eredetű alacsony hegyláncok övezik, amelyeknek legmagasabbja a 351 méter magas, az egész tájat uraló Meleghegy. A hegylanc tó felőli oldala kopár, a másik oldalon viszont gazdag erdősegeken át vezet a turista útja. A Mezőföld és a Sárrét síksága találkozik itt a hegyvidékkel, a Vértes-sel és a Bakonnyal. Az országnak ez az egyetlen őshegysége közvetlenül érintkezik a Velencei-tó vizükrével.

Éppen azért, mert a Velence-tó divatba jött, idegenforgalmi és turisztikai értékére tekintettel nagyszabású fásításba kezdenek, elsősorban az északi parton. Velencén és Agárdon parkosítás kezdődik meg, ezekben a ligetekben létesül majd az ország első szabadterei szobor-múzeuma. Velence község legmagasabb pontján, a Bence hegyen megépült már a 45 méter magas Vörösmarty kilátótorony. A turista-utak végcéljainak vonzóbbátétele érdekében a Velencei Tanácsház épületében berendezik azt a múzeumot, amelyben a táj néprajzi jellegű gyűjteményét helyezik el, továbbá itt gyűjtik össze a 48-as szabadságharcnak, a pákozdi csatával

Tájékozási futás

Két női válogatottunk galyai-sibajknokságon

A BTSZ-klub megnyitását beszélgettünk a női tájékozási válogatott idejének felkészüléséről, téli kiegészítő sportjáról Györy Edittel —, aki röviddel ezelőtt tért vissza Galyatetőről, a magyar sífutók táborából —, a magyar bajnokságról. A Népsportban azokban a napokban sokat olvastunk Balázs Eva kiünő szerepléséről a sífutóbajnokságban és miután mindketten tájékozá-

Balázs Eva

dási válogatottunk tagjai, az élményekről, tapasztalatokról kérdeztük Györy Editet.

— Nagyon hasznos és értékes volt számomra a galyai tábor és a sibajknokságon való részvétel. Először a 10 km-es távon indultam, ami a megolvadt hó miatt igen nehéz versennyé vált. Jól kellett viaszolni és akinek ez nem sikerült, annak sűrűn kellett csatolni, tisztítani a lécet, úgyhogy hatan fel is adták a versenyt. A közel 350 m szintkülönbségű pályát 51 perc alatt tette meg Balázs Eva és ezzel tölényesen nyerte a bajnokságnak ezt a számát. Másodízben öt napra rá elindultam az 5 km-es távon is. Itt már sokkal jobb hóviszonyok között, de igen nehéz, meredek lejtős pályán futottunk: 12 léctört el ekkor, de Balázs Eva ismét kitett magáért: 23 perc 16 mp-es idővel győzött!

A harmadik bajnokság a 3x5 km-es váltó volt két nappal később, amelyen Eva a harmadik bajnokságot is megnyerte: itt futotta a mezőny legjobb idejét, 22.24 mp-et. Ha én egyénileg nem is értem el számottevő eredményt, klubomat, a Bp. Előret a második csapat tagjaként hozzásegítettem a jó szerepléshez.

A mi tájékozási versenyeinkkel összehasonlítva ezt a bajnokságot, elmondhatom,

hogy igen jó hatással volt rám és nagyot lendített csapateredményeinken az a lelkes biztatás, valamint a részidők bemondása, amivel az edzők, vezetők és klubtársak segítettek. Ez nagy erőt és önbizalmat kölcsönöz az embernek futás közben, így lehet megtanulni „hajtanl”, amire nálunk tájékozási futóknál igen nagy szükség van. A küzdelmet, a centiméterekért való harcot jól meg lehetett tanulni mind a tömegrajtnál, mind a verseny további szakaszaiban, ami nálunk szintén jelentős tényező a másodpercekben mért időeredményeknél.

Egyébként: a versenyek távja és szintkülönbsége a fizikai alapozásunk időszakában nagymértékben hozzájárult az állóképesség fejlesztéséhez. Nem véletlen, hogy a legjobb északi tájékozási futók télen ott vannak a sibajknokságok helyezettjei között is — fejezte be élménybeszámolóját Györy Edit.

Orsi András — magyar bajnokunk — Miskolcon egyénileg alapoz

Levélben számolt be felkészüléséről az alapozó időszakban Orsi András, tájékozási egyéni bajnok:

— Előalpozásként heti 6 edzést végeztem, 2 tornatermi és 4 szabadtéri futóedzést. Utóbbi egy hónap alatt 300 km-t tett ki. Ehhez még 6 nap térképhelyesbítés is járult, mint technikai alapozás. A következő hónapban már 450 km-re emeltem a futás-adagot, februárban pedig 500 kilométerre, heti 11 edzést számítva. Ebből 7 futó, 3 termi és egy uszodai, továbbá még 2 elméleti (térképes) edzés. Klubommal, a Bp. Spartacusal, 8 napot töltöttem edzőtáborban, ami minden tekintetben igen hasznos volt.

Ezt az igen erős alapozást, márciusban követi a formabahozó időszak, majd pedig április közepétől a formabeharató versenyidőszak. Szeretnék ismét ugyanolyan, vagy talán még jobb időket futni és eredményeket elérni mint tavaly és bízom a jó nemzetközi és világbajnoksági szereplésünkben — fejeződik be Orsi András levele.

Budapest — kerületi úttörő tájékozási bajnokságok — a tömegesítési verseny keretében.

A BTSZ Ifjúsági Bizottsága a sikeres túrapontversenyek mellett 1966-ra ismét kiírta a budapesti Úttörők Tájékozási Bajnokságait 3 fordulóban, ez évben a tömegesítési versennyel kapcsolatosan. A ke-

Orsi András

rületenként megrendezésre kerülő Úttörő-Tájékozási Bajnokságok 4 kategóriában (V—VI. ill. VII—VIII. osztályos úttörő fiúk ill. lányok) 2 fős csapatverseny formájában mériük össze erejüket 2 ill. 3 kilométeres távon.

A résztvevőknek március 20-ig kell jelentkezniük a kerületekben, úttörőigazolvány és iskolaorvosi igazolás szükséges! A győztesek okleveleket és érmeiket kapnak. A bajnokság egyben tömegesítési verseny is, mert az iskolánként induló csapatokat és eredményeiket külön-külön pontozzák és jutalmazzák. A kerületi bajnokságok III. 27-től V. 22-ig tartanak, amikor is a kerületi győztesek bejutnak a Budapesti Úttörőbajnokság döntőjébe.

A III. Nemzeti Vasutas-Kupa kiírását a rendező Budapesti MÁV Sport Club versenybizottsága időben megküldte a nemzetközi szövetség érdeklelt tagországainak és klubjainak. A verseny az IOF szabályok szerint, a korszerű követelményeknek megfelelően 1966. évi újfelfűrésű, többszínnyomású, 5 méteres rétegvonalazású, 1 : 25 000 léptékű térképpel kerül az idei évad második nemzetközi versenyeként megrende-

zésre április 24-én. A Nemzetközi Vasutas Kupát és Csik Judit női vandordíjat a prágai Lokomotív védi. A versenyre már eddig több külföldi érdeklődés futott be.

Hat magyar verseny szerepel idén az IOF által kiadott nemzetközi naptárban. Ezek: IV. 24. Vasutas kupa és Csik Judit verseny, VI. 5. Földes Ferenc emlékverseny, VII. 3. Soproni-kupa, VIII. 14. Honvéd kupa, VIII. 20—21. Balatoni versenyek, XI. 6. November 7. verseny.

A válogatott keret tagjai indultak a svéd sí-tájékozási elméleti pályaküzdő versenyen. Az öt legjobb pályamű került kiküldésre a bírálóbizottság döntése nyomán. Ezek szerzői: Nyári Tamás, Balogh Tamás, Orsi András és Tóth Péter (utánpótlás), valamint Magyar Márta, a női kerettagok közül. Érdeklődéssel várjuk szereplésüket a nemzetközi mezőnyben.

A válogatott alapozó edzőtáborra Tatán febr. 20. és márc. 5. között került megrendezésre. A táborozáson az A keretek 12 férfi és 8 női tagja vett részt, hogy megfelelően készülhessenek fel az idei finnországi Tájékozási Világbajnokságra, valamint a többi nemzetközi versenyre.

Jelentkezés a budapesti tájékozási gyakorló edzőképző tanfolyamra.

A BTSZ ideai gyakorló edzőképző tanfolyama rövidesen megindul. A Szövetség felhívásában közli, hogy a sportág jelen helyzetében ma már nélkülözhetetlen, hogy megfelelő edzői felkészítéssel készüljenek a tájékozási versenyzők a bajnokságokra, versenyekre. Jelentkezési feltételek: betöltött 19 éves kor, 2 éves — 1960 óta megszerzett — versenyzői gyakorlat, sportkörtől ajánlás, — valamint oktató-nevelő munkára való alkalmasság. Tantárgyak: tájékozási szakelmélet, gimnasztika, sportegészségtan, testnevelés-elmélet, pedagógia, sportpolitikai ismeretek. A tanfolyam társadalmi edzői működésre jogosít.

Dr. Vizkelety László

Az NDK bajnokságán meglepetésre Rolf Heinemann — az örök második győzött Helmut Conrad előtt. Nőknél Erika Wauer, aki már sokszor járt nálunk, a tájékozásiilag könnyű 8 km-es pályán 1 óra 15 perccel győzött Renate Schrei és Olly Pisch előtt (mindketten indultak a Nov. 7. versenyen).

Igen gyenge idők születtek a bulgár bajnokságon — ezt a hosszú pálya és nagy szintkülönbség magyarázza. Kiril Bojanov többszörös bulgár bajnok, a magyar tájékozási futók régi barátja ezúttal csak negyedik lett, a 18 km-es pályán 3 óra 36 perccel, míg a győztes Sziderov 3 óra 15 perccel. A nőknél Dimitrova 1 : 43-mal győzött. Az általunk ismert Kamburova (Balaton Kupa, 1963) és Tascheva (Nov. 7. verseny ötödik helyezettje) harmadik és negyedik lett a 9 km-es pályán 2 : 14, illetve 2 : 15-t futottak.

A Szabadság úti isk. tájékozási szakosztálya a Március 15. emlékversenyt ez évben március 12-én és 13-án rendezi meg a következő kategóriákban: IF. II., IN. II., IF. III., SF. III., SL. III.

A BEAC Tájékozási Szakosztálya március 20-án rendez meg hagyományos tavaszi formaellenőrző meghívásos terepfutóversenyt. A verseny indítója és célja a Normafa síháznál lesz. Bővebb felvilágosítás a BEAC-nál szerezhető be.

A HATÁRON TÚL

„Békét Vietnammak!” feliratú transzparenst fűggesztett ki a Cambridge-i egyetem „King-College” kápolnájának két tornya közé 3 hegymászó egyetemi hallgató. A nem-mindennapos mászást az éj leple alatti hajtották végre a töredező kőtornyok falán. A kollégium igazgatója nagyszerű mászóteljesítményként értékelte a bátor kollégisták tettét. — Mi egyben a vietnami nép melletti bátor kiállásukat is becsüljük.

A szocialista országok természetjáró szervezeteinek 8. tanácskozását ez év szeptember első napjaiban tartják meg az NDK-ban. A tanácskozást az NDK Turista- és Vándorlási Bizottsága a Szakszervezeti Tanács Üdülési osztályával közösen rendezi meg. A napirenden többek között a következő témák szerepelnek: 1. a turistaság és az üdülés a népek közötti barátság szolgálatában; 2. a természetjárás továbbfejlesztése széles körű tömegmozgalommá; 3. a természetjárás és üdülés feladatai a munkaképesség állandóságában, az egészség fenntartásában és a szocialista országok megismerésében.

Az Aconcagua északi oldalán való feljutásra készül a nemzetközi természetbarát hegymászó expedíció. Január elején indult újjára Buenos-Airesből az osztrák Fritz Moravec vezette expedíció 23 tagja. Az osztrák, német, svájci és amerikai természetbarátok hegymászó csoportja Mendoza-ban töltött néhány napot akklimatizálás céljából, majd az innen 120 km-nyire nyugatra levő Cordon de la Jaula hegylánc néhány eddig megmászatlan csúcsának leküzdésére indultak. Az expedíció néhány tagja már Plaza Francia helységben tartózkodik. Ez a 7035 m magas Aconcagua-csúcs megmászására legalkalmasabb kiindulópont. A természetbarát expedíció a nehezebb „északi-úton” kíván a csúcsra jutni.

Szovjet barlangkutatók mélység-rekordja. A krími Huszta-körzetben levő Nazarovszki-barlangban a novoszibirszki Igor Ljegov vezette szovjet barlangkutatók a Szovjetunió rekordját jelentő 450 m-es mélységig jutottak le.

Lavinaszínór a sítóban. Gyakran olvasunk nagy károkat okozó, sok ember életét kioltó lavinákról. A magashegyi mentőszolgálatnak is sok problémát okoz, szerte a világon a lavina által eltemetett emberek felkutatása. A hagyományos kender-lavinaszínór használatára nehézkés és gyakran a veszély pillanataiban is a háttiszákban volt. — A kenderzsinór átmérőjének egynegyedét kitevő perlon-lavinaszínór használatában most nagyszerű újítást vezetett be Wiggerl Gramminger, a neves mentőszakember. A 16–20 m hosszúságú lavinaszínórt, egy legalább 18 mm átmérőjű fém-síbot üregébe rejti. A zsinór hurokban befejeződő vége a sízó csuklójára kerül. Lavinamlás esetén a csuklóra erősfitt zsinór kihúzódnak a botból és a szerencsétlenül jártat betemető hótömeg felületén jelzést ad a mentőknek.

Ismeretes, hogy ez év október 2–3-án Finnországban kerül sor az I. Tájékozódási Világ bajnokságra. Ezt megelőzően Norvégiában, majd Svájcban került sor a tájékozódási Európa-bajnokságra. A VB Szervezője, a Finn Tájékozódási Sport Szövetség közölte, hogy szívesen látnak vendégturistákat a VB-n. Költés: pénteken reggelivel kezdődően, kaszárnyacsorával befejezve az étkezés, szállás és szállítás Helsinkiből és oda-vissza személyenként kb. 100,— Finn-márka.

Bulgária kedvelt sziklamászó területén, a Vraca-szorosban rendezték meg az első országos diák-alpinádot. 16 hegymászó klub fiatal tagjai 3 napon át 273 különböző nehézségi fokozatú mászást végeztek.

Mintegy 5000 táborozó vette igénybe az elmúlt évben a demokratikus Berlin campingjeit. Bár az időjárás nem volt kedvező, mégis az Európa déli részébe utazó skandináviaiak, vagy a szocialista országokból a Keleti-tenger partjain üdülni kívánók, berlini átutazásukkor szép számban keresték fel a berlini tavak melletti táborhelyeket. — 1966-ban a Köpenick-kerületi tanács új, 30 000 m² területű campinget létesít a „Grosse Krampe” felszigetén. Ezen 500 sátorhely, kis-sportpályák, parkolóhelyek és csónakkölcsonzó várja a táborozni kívánókat.

Kalifornia legmagasabb csúcsát a 4420 m-es Mount Whitney-t Mount Churchill-nek fogják nevezni, amint az USA belügyminisztérium ehhez hozzájárul. A javaslatot a Kongresszus egyik republikánus képviselője tette.

Postabélyegen a Vaskapu. A Nemzetközi Dunatúra, vagy az aldunai hajóutazások résztvevői által oly sokszor megcsodált Vaskapu képével most a jugoszláv és román posta két értékben közös bélyeget és egy blokkot adott ki. A bélyegek és a blokk mindkét országban felhasználhatók postal bérmentesítésre. Ez az első alkalom, hogy két szocialista ország ilyen megállapodást kötött.

A Japán Himalaja Hegymászó Klub engedélyt kapott a nepáli külügyminisztériumtól, hogy 1967-ben hegymászó expedíciót indítson a Mount-Everestre.

A tavasz kínálja: Ibolyaleves, fenyőtea

A télvég napsütött mezőt, erdőt, hegyoldalt járva, a nyitott szemű turista számára ezer és egy rejtélye van a tájnak. Az utak mentén, az árkok partján már február végén, március elején megmutatkozik a mártilapu, amelynek a levelei április végén, május első napjaiban már akkorák, hogy töltőtkáposzta készítéséhez is igen jól felhasználhatók. A gyermekeklánc — a Taraxacum officinale — földalatti fehér gyökereiből kitűnő ecetes saládt készíthetünk. Jóllehet, az ize kicsit kesernyés, vastartalma miatt egészséges. Legjobb akkor szedni, amikor még nem virít, csak éppen jelentkezik. Az útlapu, a rövidsalád, a libapimpó, az ibolya, a kankalin leveleiből egészségünkre hasznos, oros vegyeslevest főzhetünk. A fenyőfélék fiatal tavaszi hajtásából készült tea rendkívül vitamindús ital. A fenyőtea már sok északi utazó életét mentette meg. A legáltalánosabban ismert vadontermő saládnövényünk a galambbogyó (Valeriana tocosta). Rendes saláta módjára készíthető el, burgonyasalátával vegyesen is tálalható.

Mennyi titka van az ébredező természetnek, s ez még csak „szerény csokrocakája” a vadontermő zöld csemegéknek, melyeket a természet ingyen kínál, csak le kell hajolni értük.

Borsi Darázs József

Turisták könyvespolca

A Táncsics Kiadó változatos sorozata a közelmúltban újabb érdekes művel lepte meg azokat, akik odahaza, a meleg kályha mellett is szívesen barangolják be a világot. Megjelentette Kono S. Steuben TUTAJJAL A FÁBAOK ARANYBÁNYÁIHOZ című könyvét. A szerző „születtett csavargó”-nak vallja magát, akit gyógyíthatatlannal megfertőzött az utazás „bacillus”. Tízennyolc éves kora óta úton van: járt Lappföldön, Skandináviában, majd egy angol tenger alatti kutatóexpedícióval a Kanári-szigeteken. Tízötöd éves korától Afrikáról álmodott, ennek az óriási kontinensnek még fel nem derített tájairól. Mire huszonkét éves lett, teljesült álma. Elindult maga készítette tutaján egyes egyedül, hogy első legyen, aki végighajózik a Kék-Nilus titokzatos felső szakaszán, a Tana-tótól a sudáni határig. A kalandort kereste, és meg is találta, talán a kelleténél többet is. Kifosztották, félvad trófeavadászok támad-

tak rá, krokodilokkal és vízilovakkal kellett megküzdenie, éhség és láz győzött. Erőli maradékát a rohanó folyó egyik mellékágyában lelt arany mosása és összegyűjtése emészette fel. De alighogy megmenekült — a csavargás szerelmese máris újabb veszélyes utakra álmodik. Végül számoljunk be egy — elsősorban — a turisták számára érdekes könyvről. Az Eiger két kilométeres, csaknem függőleges, jeges, havas, északi sziklafalán — amelyről már tízenyolcan lezuhantak és szörnyethaltak — lassan, irtózatosszerű feszítéssel küszk felfelé két cseh-szlovák hegymászó. Fölöttük repülőgépek, helikopter köröz, és tv-kamerák követik minden mozzanatukat. Így kezdődik Radovan Kuchar most megjelent TÍZ MEREDEK SZIKLAFAL c. könyvének tíz igaz turistatörténete között az egyik, de ugyanilyen izgalmas a többi leírás is. Az olvasók a könyvből megismerhetik a Magas Tátra, az Alpok, a Kaukázus legszebb vidé-

keit, sok veszélyes sziklafal megmászásának történetét, s közben megtudják: mennyi áldozatot követelt egy-egy hegycsúcs meghódítása. A csodálatosan szép tájak, a festői hegyóriások leírását és az emberfeletti küzdelmek egy-egy mozzanatát élethű, művészi fényképfelvételek szemléltetik.

K. J.

A „Panoráma Kölföldi Utikönyvek” kiadásában dr. Joó Kálmán tollából két új, új füzet jelent meg „Kelet-Szlovákia és a Tatra” és „Nyugat- és Közép-Szlovákia” címen.

Bár e füzetek talán elsősorban autón, vonaton utazók részére készültek, a gyalogos túrázók is kiváló hasznát láthatják. Tárjalja az utak, várak, falvak, emlékek, kirándulóhelyek és egyéb megnézni valókon kívül a turistabiztosokat, az utazás adminisztrációját, a közlekedést, elszállásolást, étkezést és a kulturális intézményeket is — tehát mindent, ami az utazót, a turistát érdekli.

(Jy)

Uazni érdekes, tanulságos és kellemes is. Nem csoda, ha napjaink egyik nagy divatja az utazás lett.

A Természetbarát Szövetség az utazás, az idegen tájak, emberek megismerésének élményében, megszerzésében segítséget nyújt a magyar turistáknak: lehetőséget teremt külföldi cseretúrákra. A Szövetség által rendezett túrák igen érdekes programokat adnak, emellett nem is kerülnek sokba.

A Szövetség külföldi túrái mindenekelőtt a baráti országokkal ismertetik meg a turistákat. Az idén a Szövetségünk által rendezett külföldi cseretúrák különösen sokoldalú lehetőségeket biztosítanak Csehszlovákia, Lengyelország és a Német Demokratikus Köztársaság megismerésére. Érdekes kirándulásokat, de igényes túrákat is tehetünk avatott vezetők segítségével a Magas-Tátrába, s az Alacsony-Tátra szépségeit is megismerhetjük. A Lengyel Tátrába is ellátogathatunk, s a Keleti-tenger élményeiben is részesülünk. Krakkó meglátogatása, e középkori kulturális központ is emlékezetes marad a túra résztvevőinek.

A Keleti-tenger partjaihoz vezet néhány olyan túra is, amelyet az NDK-ba szervezünk. Egyes túrák pedig Szász Svájcba vezetnek. Különösen érdekesek lesznek azok a túrák, amelyek Thüringiába irányulnak.

A Harz-hegység romantikus fenyőerdői, mese-hangulatának hatása feledhetetlen. A Harz erdeinek bejárásához kapcsolódik a több mint ezer éves Halle városának megtekintése is.

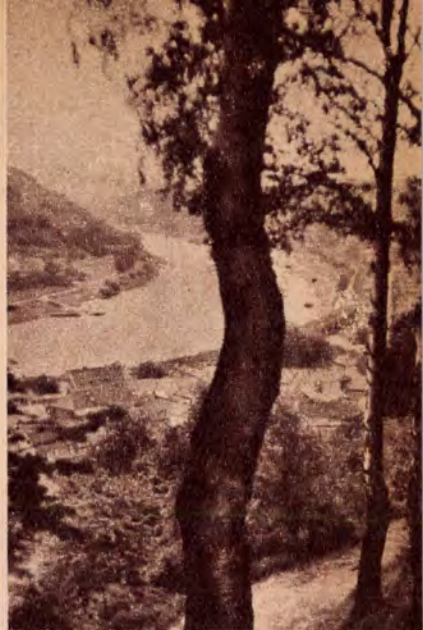
Az idén is vezetünk túrákat a Szovjetunióba és Bulgáriába. Az ezévi szovjet túrák sora városnéző utazásokkal bővül. A bulgáriai túrák között találunk könnyebbeket és turista szempontból igényesebbeket is.

A jelentkezők tehát számos túrából válogathatnak. Minthogy újabban egyre többen veszik igénybe a Természetbarát Szövetség külföldi túralehetőségeit, ajánlatos idejében jelentkezni, mert a résztvevők száma korlátozott.

A turista-tevékenység, az egyesületben végzett társadalmi munka a jelentkezéseknél természetesen elsőbbségre jogosít, hiszen a külföldi túra végső fokon a jó turista-munka elismerése és jutalma.

Lesznai Lajos

**CSE
RE
TÚ
RÁ
INK**

Az Elba Königssteinről

A Poprádi tó (Ney Imre felvételei)

A MI NAPTÁRUNK

MÁRCIUSI VASARNAPOK:

	nap két:	hold két:	nyugszik:	nyugszik:
március 6.	6.16	17.36	16.46	6.24
március 13.	6.02	17.46	0.48	9.16
március 20.	5.48	17.56	5.39	16.04
március 27.	5.34	18.06	7.54	0.00

- március 5. Pály Tivadar elméleti versenyek (megyék)
- március 6. Holdvilágárok-túra (Országház)
- március 11. Budapesti propagandisták tanfolyama (Dobogókő, BTSZ)
- március 13. Zsíroshegyi gyalogos túra motorosoknak (XI. ker.)
„Ismerd meg Ferencvárost” elméleti verseny (IX. ker.)
- március 16. „Régi német várak”. Klubest a MOM Művelődés-házban (XII. ker.)
- március 20. Csapatbajnokságok kerületi első fordulója (Bpesti kerületek)
Petőfi emléktúra a Kőhegyen (III. ker.)
Nagytényeni Kastélymúzeum meglátogatása (MOM szakoszt.)
Hóvirág-túra a Vértesben (Budai Spartacus)
Rügyfakadás túra Káldra (Szombathelyi Építők)
- március 25. A kaukázusi 3000-eseken (Klubest a Gyopár-klubban)
- március 27. Geológiai túra Nagyszénáson (Ruhai Spartacus)
Kisszénási gyalogtúra motorosoknak (XI. ker.)
Szénpatkovölgyi találkozó (Spartacus)
Bp.-i kerületi egyéni bajnokság első fordulója (Bp.-i ker.)
Országos bajnokság első fordulója
Tanácsköztársasági emlékverseny (Nógrád m.)
Petőfi Sándor Emlékverseny (Bp.-i Petőfi)
(Február 5-ig a fenti rendezvények hírei érkeztek be. Az áprilisi események bejelentését március 5-ig kérjük.)

Megnyílt a BTSZ Klubja

Hosszú szünet után ismét van központi klubja a Budapesti Természetbarát Szövetségnek. A Kölcsey u. 2. szám alatt, a Nyomdász Szakszervezet adott otthont a Klubnak, amelyet február 2-án Bérces Jenő, a BTSZ elnöke nyitott meg. Magyarországy Béla titkár tájékoztatása után filmbemutató színesített az ünnepi megnyitót, amelyen megjelent Miklós János az MTSZ elnöke és Kovács János, az MTSZ Budapesti Tanácsának elnökhelyettese is. A Klubban most a BTSZ sportakadémiáját hallgatják a jelentkezők.

Bérces Jenő elnök megjutalmazza a legjobb aktívákat

„DIÁKSZEMMEL” A TERMÉSZETBEN

TURISTAÉLET A „KOSSUTH ZSUZSA” GIMNÁZIUMBAN

A Börzsönyben

„Az igazi túra egy hosszú és me-
redék kapaszkodóval kezdődött. Ez-
után jött a leereszkedés, amely úgy
történt, hogy hóseink a hegy tete-
jén leültek és a hegy tövében fel-
álltak.”

„Harmadik napra már csak egy
kis séta maradt Királyrétre. Itt na-
pozással, focizással töltöttük el az
időt az erdei vonat indulásáig. Ez a
vonat igazi „kiránduló vonat”. Olyan
lassan megy, hogy utasai nyugodtan
gyönyörködhetnek a táj szépségében,
de ha kedvük tartja, ibolyát is szedhetnek
mellette.”

Ezt a kedélyes, jó humorú túra-
beszámolót a Kossuth Zsuzsa Gim-
názium és Ipari Szakközépiskola
Természetjáró Szakosztálya jelent-
tette meg az iskolai KISZ-szervezet
„Diákszemmel” című lapjában.

S most, hogy szemtől-szembe ke-
rültem a szakosztály tagjaival,
ugyanazt a vidámságot érzem ben-
nük, ez árad minden szavukból, s
ott bújkal a szemük sarkában, a
szájuk szögletében.

— Múlt tavasszal, a Börzsönyben
— mondja Müller Géza a IV/e osz-
tály tanulója — „igen közeli” ka-
pcsolatba kerültünk az erdei han-
gyákkal. Gyanútlanul letelepedtünk
egy kidőlt fatörzsre. Pillanatok alatt
az egész társaság tele lett hangyá-
val. Különböző táncmozdulatok se-
gítségével, sikerült lerázni a kelle-
metlen vendégeket. Érthető okokból
haladéktalanul továbbálltunk.

Egy másik alkalommal, ugyancsak
a Börzsönyben, szalamandrakkal
találkoztunk. Esőben tettük meg az
utat Kisinoctól Királyrértig. A ned-
ves időben előjöttek a szalamandrák.
Nem hoztunk el egyet sem, mert a
városi körülmények között elpusztul-
nának. Marossy Laci egy alkalommal
vakondot meg siklót is fogott. Persze
ezeket az állatokat is elengedtük.

— Gézát a biológia érdekli, azért
számolt be az „állat-kalandokról” —
szóval meg Virányi Péter, ugyancsak
a IV/e tanulója. — „Ami engem il-
let, kémikus szeretnék lenni. Emlé-
kezetes marad számomra, hogy
egyik túránk alkalmával megtekin-
tettük a salgótarjáni üveggyárat.
Rendkívül érdekelt az itt folyó mun-
ka, a gyártási eljárások. Meglepett,
hogy az üvegfúvóknak milyen em-
berfeletti munkát kell végezniük.

— Talán nem tűnünk szerényte-
lennek — mondja Kasza Judit, a
két fiú osztálytársa —, ha a buda-
pesti városismertető versenyen el-
ért eredményeinkről is beszámol-
unk. Ezt a versenyt múlt ősszel
rendezte a Vörös Meteor. Két ifjú-
sági „csapatban” indultunk. Két-két
taggal. Virányi Péter és én első-
k lettünk. Osztálytársunk Haas Judit
és Müller Géza pedig a hatodik he-
lyen végzett.

— Körülbelül harminc kérdést
kaptunk — veszi át a szót Haas
Judit. A kérdések utcák elnevezé-
sére, szobrok, épületek elhelyezésére
stb. vonatkoztak. Öt óra állt rendel-
kezésre, és bármilyen eszközt: köny-
vet, térképet, közjárművet igénybe
vehettünk. A verseny alaposan
próbára tette leleményességünket
és ügyességünket. Mindenesetre ér-
demes volt indulni, és nagyon-
nagyon örültünk az eredménynek,
annál is inkább, mert a mi osztály-
főnökünk, Ica néni, az iskolai ter-
mészetjáró szakosztály vezetője.
Egyébként nemcsak Ica néni szokott
minket túrásra vinni, hanem Feri
bácsi is, és el szokták hozni a
gyerekeket is.

— Valóban, családjában hagyó-
mány a természetjárás — mondja
„Ica néni”, Marossy Ferencné mate-
matika—fizika szakos tanár. Az is-
kolában 1957 óta vezetem a szakosz-
tályt. Tekintettel arra, hogy négy
évenként kicserélődnek a gyerekek,
évenként — vagy legalábbis négy
évenként — előről kell kezdeni a
szervezőmunkát. Amikor a gyerekek
idekerülnek, elvisszük őket kirándu-
lásra, túrásra, s mindig marad né-

hány lelkes híve a természetjárás-
nak. Az 1965-ös évben 42 szervezett
taggal működött a szakosztály. Ter-
mészetesen, nem vesz részt minden
túrán mindenki, de például, a múlt
év tavaszán közel negyvenes lé-
számmal mentünk a három napos
börzsönyi túrára. Ide, persze, több
felölt is elkísérte a gyerekeket.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyere-
kek megismerkedjenek a túra terü-
letére eső földrajzi, történelmi,
irodalomtörténeti nevezetességekkel:
Például, ahogy Dobogókőről Pilis-
szentkereszt felé haladunk, végig-
megyünk az útnak azon a szakas-
zán, amely még római kori hadiút
volt.

1965 őszén Palócföld irodalmi em-
lékeit kerestük fel. Csesztvén elláto-
gattunk a Madách-kúriába, ahol a
nagy költő személyes használati tár-
gyaiból, bútoraiból, kéziratokból,
fotókópiákból igen szép múzeumot
rendeztek be. A múzeum öre, gond-
noka a Madách család egyik leszá-
mazottja: Aliz néni, aki igen kész-
ségesen és kedvesen mutatott meg
nekünk mindent.

Balassagyarmaton megnéztük a
palóc múzeum régészeti és néprajzi
gyűjteményét. Meg kell mondanunk,
hogy ettől bizony többet vártunk.
Azt hittük, sokkal gazdagabb anyag-
gal rendelkezik.

Láttuk a hollóközi várat, hajnal-
ban felmáztunk a salgói várhoz, s
hazafelé jövet megtekintettük Vác
templomait, műemlékházait s a dia-
dalkaput.

A gyerekekre nem lehet pana-
szom: öntudatosak, fegyelmezettek.

— Az iskola vezetősége örömmel
látja a természetjáró szakosztály jó
munkáját — mondotta befejezésül
Farkas Mártonné igazgatóhelyettes
— hiszen egyrészt elősegíti az ok-
tatómunkát, másrészt lehetőséget ad
a szabadidő okos, kulturált eltölté-
sére. Eppen ezért a szakosztálynak
minden szükséges támogatást szíve-
sen megadunk.

P. J.

A Holdvilágárok túrán

Hétfégi kikapcsolódás (Dallos Jenő rajza)

Autóstop (Eulenspiegel)

Ha eltévedünk, megvárjuk a csillagokat, és remekül tájékozódunk... (Krokodil)

TAVASZDAL

VÍZSZINTES: 1. Idézet Tompa Mihály „Tavasszal” c. verséből (zárt betűk: R, L, K, F, K). 15. Túljut rajta. 16. Maró folyadék. 17. Serdülőkorban levő virgonc, pajkos lány. 18. Vállra vetve viselt női sál. 19. Az egyik égtáj. 20. Fehér színű vízi madár (az utolsó negyzed „NY”). 21. Hazai. 23. Csi-

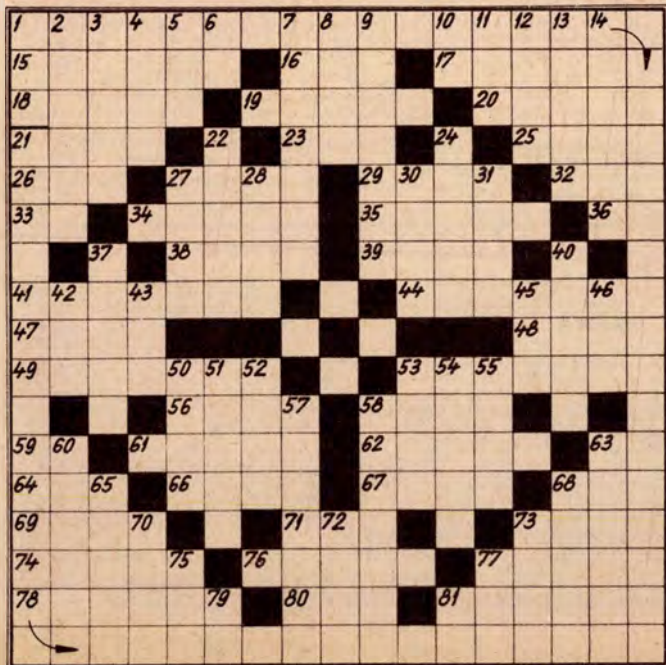
rát rejtő képződmény. 25. A kapura irányítani a labdát. 26. INE. 27. Feldarabolja a nyersanyagot. 29. Férfinév. 32. A magasba. 33. Egyiptomi Napisten. 34. Orvosi kés. 35. Űz, kerget. 36. RT. 38. Lehullott száraz lomb. 39. Akta. 41. Nem tart vissza. 44. Olyan tag, aki az egyesület létesítéséhez hozzájárult. 47. Kugli. 48. Stílus régiesen (az utolsó négyzet „LY”). 49. John Knittel regénye. 53. ... Vespucci. 56. Cigaretta fajta. 58. Fafajta. 59. Petőfi-költemény címe. 61. Nagy magyar regényíró. 62. Bolgár fejedelem volt, futását Vörösmarty énekelte meg. 63. SF. 64. Nap, betűi keverve. 66. ... fide (rosszhiszeműen). 67. ... melegében (rögtön). 68. Régi sportegylet. 69. Község a síófoki járásban. 71. Enekelhető költemény. 73. Gyors tempójú angol népi tánc. 74. Piramlsok. 76. Kártyajáték neve. 77. Melyik irányba. 78. Kioktat. 80. Község Vas megyében. 81. Illatos virág.

lin eszt város régebbi neve. 27. Illat. 28. Nem megy simán. 30. Autant... (francia filmrendező). 31. Becézett női név. 37. Hirtelen a szájába vesz. 40. Elénk színével szembeötlök. 42. Román pénznem (többesszámú). 43. Tagadószó. 45. Arcrozsza. 46. Bó. 50. A jövő nagy energiaforrása. 51. Hirtelen leemel. 52. Tó Szovjet-Közép-Ázsiában. 53. Vagyis. 54. Idegen férfinév. 55. Lendület. 60. Az egyik szülő becézve. 63. Angol író, Rabelais követője (1713-68). 65. Oszlop, tartóoszlop. 68. A folyadékából edény nyel kivesz. 70. Orosz női név. 72. Ollós állat (névelővel). 73. Díszítő öltésekkel kivarrtot kézimunka. 75. KIV. 77. Prémies állatnak has alatti prémeje. 79. Az egyik morze-jel. 81. JE.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 21. sz. sorok megfejtése. Határidő: március 15.

A februári számban közölt rejtvény helyes megfejtése: Szervezett sátor, és felszerelés kölcsönzés!

Könyvjutalmat nyert: Nagy Erzsébet, Bp. XII., Greguss u. 8., Horányi György, Bp. II., Küküllő u. 12., Major Anna, Bp. VII., Dohány u. 59., Bösze Józsefné, Tata, Baji u. 35., Bacsa Imre, Törökszentmiklós, Kossuth u. 138/142.

AZ ELSŐ BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT HÉT

A megyei és vidéki városok természetbarát hetei után, a Budapesti Természetbarát Szövetség is elhatározta, hogy megrendezi az első természetbarát hetet. Kiállítások, klubesték, a mozgalmat népszerűsítő előadások kerülnek a programba.

A természetbarát hetet április 4. és 10. között rendezik, amennyiben a kerületi szövetségek és szakosztályok megfelelő programot biztosítanak.

Az eseménysorozat a klubhelyiségekben, művelődési otthonokban, kultúrtermekben zajlik le.

Az üzemi, iskolai szakosztályoknak, különösen nagy szerepe lesz a természetbarát hét megrendezésében, hiszen az ifjúság és az üzemi dolgozók megnyerése a mozgalom számára a legfőbb célkitűzésünk.

A természetbarát hetet a Vöröskői Emléktúra zárja be.

KOTÁR TIHANYBAN. A tihanyi kéttornyú templom teljes rendbehozása után az Országos Műemléki Felügyelőség most kőtarat létesít a tihanyi volt apátság épület óriási pincéjében. A kihaszínlatlanul álló pince kitűnően megfelel erre a célra. Rejtett világítás fogadja majd a látogatókat s a pince falai mellett izléses állványokon helyezik el a templomból előkerült faragott köveket, valamint a tihanyi múzeum területéről előkerült különböző korokból származó, szépen faragott kömlekedeket. A kőtar nyárra már megnyitlik.

VÖRÖSBERÉNY ISMERT MŰEMLEKE, a volt Jezsuita kolostor restaurálása befejeződött, most a mellette álló rk. templom restaurálását kezdik el tavasszal a Műemléki Felügyelőség szakemberei.

Balatonfüred régi katolikus temetőjében a Vázsonya vezető út fordulójában — ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a tihanyi félszigetre s a Balatonra, két éve folynak a középkori templom feltárási munkái. Ezévbén befejezik a munkákat. A templom szentély része fölé tető kerül, elkészül az igen érdekes kétrészes gótikus ajtó restaurálása, teljes helyreállítása és fölötte a torony is védő tetőt kap. A Füred-Nagyvázsony közötti piros jelzés egyik látványosja lesz a rendbehozott rom.

SAKOSZTÁLYVEZETŐI tanfolyamot rendezett Szilvásváradon a Borsod megyei Természetbarát Szövetség. Az ózdiak turistaházában hatvan szakosztályvezető vett részt a tanfolyamon.

Szabolcs-Szatmár megyében elsőnek Kisvárdán alakult meg a II. számú Általános Iskola úttörőcsapatában a természetjáró szakkör. Az alakuló ülésen megjelent Hrenkó József, a Megyei Természetbarát Szövetség főtitkára is, aki előadást tartott és útmutatásokat látta el a pártásokat.

DIETMAR TÜPFER (851 Dresden, WH, Beutzner Land str. 24., NDK) levelezne hegymászóval vagy hegymászó nővel. Olvasóink között bizonyára akad, aki a német sportírásal német nyelven levelezni óhajt.

A KÖZEGI JURISZICS-VÁR minden hónapban tartogat egy eseményt. Januárban a Vas megyei természetbarátok találkozójaival kezdődött az évad, februárban pedig a jól sikerült Concordia-bál népszerűtette be a felújított vár termelt.

A ZALA-MEGYEI Természetbarát Szövetség februárban csak csupán kisebb túrákat vezetett a környező vidékekre. A versenyzőgárda felkészítése érdekében azonban térképvasáti tanfolyamokat szerveztek. A hetenként megtartott tanfolyamokon 40 versenyző vett részt. A térképvasáson kívül a jó versenyrendezés érdekében állomásbírói tanfolyamot is indítottak. A résztvevők áprilisban vizsgáznak.

AZ MTS OKTATÁSI ES TUDOMÁNYOS osztálya és a Magyar Természetbarát Szövetség rendezésében a tájékoztatói versenysportban 15 megye 27 edző-jelöltje vett részt az egyhetes, bennlakásos tanfolyamon a tatal táborban. A tanfolyamot végzetek gyakorlati oktatói tanfolyamot szervezhetnek, valamint a megyei edzőbizottságokban ismereteket használhatják. Akik a vizsgán megfeleleltek — számszerint húszan —, gyakorlati oktatói minősítést nyertek.

VIDÁM MŰSORRAL, fiatalok kétszáz főnyi közönsége előtt, színes képek vetítésével nyitották meg a XIV. kerületi természetbarátok új klubjukat a Szabó Pál Művelődésházában. Ezután minden hó első keddjén tartanak klubnapot.

A KÁBELGYÁR kultúrházában nyitja meg a közeli hetekben turista-klubját a XI. kerületi Természetbarát Szövetség.

A TÜRÖKSZENTMIKLÓSI GIMNÁZIUMBAN megalakítottuk a természetbarát szakosztályt. Négy tanár és tizenhat diák vett részt az alakuló ülésen, amelyen elnökké Dajka Miklós tanárt, titkárrá Balogh Mária tanárnőt választottuk. Gazdasági vezető Bacsa Imre, a túrafelelős Kollát Klára tanuló lett. Az előkészítő ülésen elkészítettük az első felévi túratervet is. (Bacsa Imre)

KULCSOSHÁZAT épít az OTP központi természetbarát szakosztálya Dömörkapunál. A hét végén munkatúrát indítanak az építkezéshez.

SZÁZ KILOMÉTERES turistautat festett át — nagyrészt fiatal turisták társadalmi segítségével — a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal a Bükkben és a Zempléni hegységben. Tíz térképes útjelző eligazító táblát is kihelyeznek. Hatnyelvű turistajelzőkatot adnak ki és egy képekönnyvet Aggtelekről.

TERMÉSZETBARÁT HETET rendeztek — immár harmadszor — a debreceni természet-

járók február 6-tól 12-ig. Felnőtt és ifjúsági elméleti versenyekkel kezdtek, s a tiz rendezvény záróakusa egy jólsikerült turistabál volt február 12-én a Postás Kultúrotthonban.

A MÁSODIK LEGJOBB lefutó pályája lett az országnak az a sí-terep, amelyet a Kőszegi Kenyérhegy mellett létesítettek. A város természetkedvelő fiataljainak 67 000 forint értékű társadalmi munkája fekszik az új pályában.

MÉG EGY ÚJ TURISTAHÁZ. A nógrád megyei természetbarátok átvették az erdőszettől kulcsosháznak a Karancsi Apujtó közelében fekvő vadászházat. Kezelését a megyei Társadalmi Erdel Szolgálatra bízták.

DUNÁNTÚLI MOTOROS TÚRA és élő sakkjáték lesz az idei községi ifjúsági napok fő attrakciója. Lesz még: országos tánczenekari bemutató a vár lovagterében, számháború, az „Ismerd meg hazádat” mozgalom vezetői, a határőr-úttörővezetők tanácskozása, ifjúsági bál és még számos más érdekes látványosság.

ÜTIELMÉNYEK címmel hirdetett fotópályázatot — a helyi IBUSZ támogatásával — a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség. A pályázatra 115 fotós összesen mintegy 1200 képet küldött be. Az első díj: kétszemélyes külföldi utazás lesz.

AZ ALACSONY-TÁTRAROL az első magyar nyelvű útikalauz megszerkesztését vállalta a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség Veres Mihály elnök vezetésével. A munkaközösség a legutóbbi Karancs-Medves útikalauz szerkesztésével már bebizonyította rátermettségét.

A STRÁZSAHEGYI BARLANG Újonnan feltárt szakaszának a nagy tömegek számára való bemutatását tervezik az idegenforgalmi szervek,

a dorogi barlangkutatók segítségével.

TÚRACSEMÉGEKKEK, érdekes látványokkal tarkított térképet adott ki Komlórról, Tatráról, Mosónmagyaróvárról és Mohácsról a Kartográfiai Vállalat. A közeljövőben még huzsonöt ilyen „városnéző” túranácásadó kiadására készül.

„A MECSEK IFJÚ TURISTÁJA” jelvénytérző mozgalom kiírásával tette még szorosabbá kapcsolatát a Baranya megyei Természetbarát Szövetséggel, a megyei Úttörő Szövetséggel.

AZ OKTATÓKAT OKTATJÁK a most megnyitott tanfolyamvezetők tanfolyamán a Budapesti Szövetségben. Negyven tanfolyamvezető tanulja a természetbarát tanfolyamok vezetését.

BALATONI NYÁR címmel irt ki fotópályázatot az Eszperantó Fotó Film Servo (Postacím: Esperanto F. F. S. Budapest 119. postahivatal, postafiók 6.). A legszebb képekből a nyári Eszperantó Világkongresszuson fotókiállítást rendeznek. Bővebb felvilágosítás a megadott címen kapható.

A FEKETEVLGYI turista-ház a Nehézipari Minisztérium kezeléséből átkerült a Bányatervező tervezőirodához. Szállást ezentúl a kellemes kulcsosházba: Bp. II. Varsányi Irén u. 40-44., telefon 354-580, dr. Dombi László címen kell igényelni.

AUTÓS-MOTOROS természetjáró csoport alakult Szombathelyen. Tavaszi túraterveikben a nyugati országgrész legsebbebb tájainak megtekintése szerepel.

AZ ÚJPESTI SPARTACUS szénpataki turistaházához gondnokot keres. Erdeklődni lehet Szilmon Istvánnál a 292-212 és 492-782 számon.

TAVASZI AUTÓS TÚRANAPTÁR

(Előrejelzés)

Április 9-11.:

Túra Kőszegre, a Nemzetközi Autóstálalkozóra. A Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal és a szombathelyi Autóklub közös rendezése. A programból: ismerkedési est a Kőszaki Jurisics váriban, Kőszeg, Szombathely, Ják megtekintése, tavaszi bál a vár termeiben, autós ügyességi verseny.

A budapestiek számára részletes információt ad és jelentkezni lehet Autóklub iródaja Bp. IV., Nagymező u. 20. Tel.: 122-849. A vidéki autósok a vidéki klubszervezeteknél vagy a Vas megyei Idegenforgalmi Hivatalnál jelentkezhetnek, Szombathely, Mártírok tere 1. Elhelyezés szállodákban vagy turistaszállókban, fizetővendég szobákban. Jelentkezési határidő március 15.

Kérjük, jegyezzék elő — majd erre következő számunkban részletesebben visszatérünk — „Pünkösdi Sopronban” június 25-26. Ez alkalommal kirándulások Brennbergbe, Nagycenkre, Fertőrákosra.

Címlapunk: „Soproni természetbarát” jeligré érkezett

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta, Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Rosenbergházaspár u. 1., félelelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 18. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft, félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kikéredelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814. A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

66.126 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

SAJNOS, KEVESEN TUDJÁK

1965. júniusában harmadszor gyulladtak ki a reflektorok, most már korszerű kivitelben.

A látogatóknak bemutatott járatokat 160 különböző reflektor világítja meg, közülük 20 nagyteljesítményű, higanygőzös. A biztonságos közlekedést még 60 hajólámpa is segíti.

Több évi szünet után, 1965. júniusában ismét megnyílt a Pálvölgyi barlang ajtaja. A Turistaházakat Kezelő Vállalat a gazda örömevel adta át fővárosunknak ezt az alig ismert büszkeségét a természetjárók, barlangosok, érdeklődők táborának.

A látogatók száma hétről hétre emelkedett. Ötezer, hatezer, már megmeghaladta a 13 ezret is.

— Aztán... október elejétől elfeledtek a barlangról — sóhajt fel Tóni bácsi, aki most is ügyeletes vezetéként várja a látogatókat.

— Pedig a barlanglátogatás nem évszakhoz kötött élmény és ismeretszerző lehetőség. Sajnos, ezt kevesen tudják, kevesen ismerik azt a sok-sok áldozatot, munkát, ami az újbóli megnyitást is eredményezte. Hiszen tavaly harmadszor ünnepeltük a barlang világításának avatását.

HÁROMSZORI VILLANYGYÚJTÁS

A Pálvölgyi barlangot 1904-ben fedezték fel. A környezetében levő sziklakatlanban kőbányászat folyt, munka közben tárult fel a hasadék, nyílt meg az út a hegy belsejébe. Turisták, barlangkutatók látták munkához, nem eredménytelenül: 1927-ben először gyulladt ki a villany a barlang bejárataiban, érdeklődők ezrei keresték fel a látnivalókat. A II. világháború pusztításai nem kímélték a barlangot sem s a barlangszeretők áldozatkészségéből 1945. szilveszterén másodszer gyulladt ki a villany, hogy lehetőséget biztosítson a barlang szépségeinek megtekintésére. Az elektromos berendezés azonban elavult, korszerűtlenné, veszélyessé vált. Hosszabb szünet után a barlang jelenlegi üzemtartója, a Turistaházakat Kezelő Vállalat hozatta rendbe a járatokat, a világítást.

„MELEGEDŐ” A FÖLD ALATT

— A Pálvölgyi barlang eddig feltárt járatai körülbelül 1 km hosszúak —, adja a felvilágosítást Tóni bácsi. — A látogatók számára mintegy 500 méteres szakasz épült ki. A korszerű világítás, a betonjárdák, a szintkülönbségeket áthidaló lépcsők, a közkedvelt „tyúklétra”, a látogatást kényelmessé, utcai ruhában is lehetővé teszi. A barlanglátogatókat szakvezetők kísérik. A föld alatti séta 60 percig tart.

— A barlang hőmérséklete az év bármelyik szakaszában egyforma: 11 C°. Ez a hőfok télen a tavaszi langyos áramlatokra emlékeztet. Ezért is természetes, hogy a barlangot télen is nyitvatartjuk. Szünnapunk csak kedden van. De ha csoportos látogatók kéri, a keddi napon is szívesen kalauzoljuk őket ebben az ismeretlen csodavilágban.

KEDVEZMÉNYES LÁTOGATÁS

— A barlang működése szenvedélyes barlangosok, áldozatkész természetjárók munkája nélkül nem is lenne lehetséges. Az elismerés nemcsak személyszerint őket, hanem szervezeteiket is illeti. A látogatási díj: 8 Ft. A Magyar Természetbarát Szövetség, a Barlangkutató Társulat tagjai 50%-os kedvezményben részesülnek. Hasonlóan kedvezményes belépődíjra jogosultak az ifjúsági szervezetek, oktatási intézmények napnali tagozatú, 10 fős felüli csoportjai. A környezetismeret, s a földrajz tanításához keresve sem lehetne kínálkozóbb szemléltető eszközt találni a Pálvölgyi barlangnál. Azt megértem, hogy a fővárosi iskolák osztályai nem

minden évben vendégeink, de csodálkozom a vidékről látogató fiatalokon, ha elkerülik nevezetességünket.

JÓ TUDNI EZT IS

Közvetlenül a barlang mellett működik a Pálvölgyi turistaház. Szálláshelyei csak nyáron vehetők igénybe, most azonban az étterme is csatatérhez hasonlít. A „kapitány”, Bökönyi Tibor, turistaházvezető azonban megnyugtat:

— A barlang rendbehozása után került sor a járulékos üzemszerek tatarozására. A turistaház éttermét megszüntítjük, és meg is nagyobbítjuk. Az ülőhelyek száma mintegy megkétszereződik. Március elejétől a barlanglátogatók ellátásáról is gondoskodunk, s szeretnénk, ha a látogatásra váró vendégek is kulturált környezetben tölthetnék el idejüket. A barlang önmagában nyújtja az ismereteket. A közelében felállított vitrinekben azonban ezekhez nyújtunk kiegészítést: különböző barlangok jellegzetes cseppkőképződményeit, érdekes kristályokat, a barlangi ősember használati eszközeit állítottuk ki.

Nagyobb propagandát, szélesebb körű ismertetést kívánna a Pálvölgyi barlang. Kevesen ismerik, talán még kevesebben tudják, hogyan lehet megközelíteni.

A Kolossy térig kell utazni a 11, 17, 18, vagy 66-os jelzésű villamosal illetve a 6, 60, 86, vagy „C” jelzésű autóbusszal. A térről indul a 65-ös autóbussz, megállója közvetlenül a barlang bejárata előtt van.

Ennél a megállónál érdemes le szállni. (x)

Túl a főváros határán hatalmas erdőség borítja a hegyeket. Nagy kiterjedésű, összefüggő erdőterület. Budapest erdeje legalább kétszer elérné benne. Pedig az sem kicsi. A köztudat úgy ismeri, mint szigorúan tilos vadászterületet. Így is van. *De vannak szabadon használható útvonalai:* a községeket összekötő utak. Ezek mindenkor külön engedély nélkül járhatók. Csak leterni nem szabad. Erre figyelmeztetnek minden kiágazó útnál a tilalmi táblák.

A vasárnap reggeli MÁVAUT-járat nehezen halad Budakeszi felé. Megmegáll, míg előtte a szóraköncsi valamelyest felhinti az utat. A felső faluvégen csoportokba verődve nézik a zsúfolt autóbusz küzdelmét a meredek, csúszós úttal. A község közepe táján jobbra kifordulunk *Telki felé.* A *Pusztatemplomi földek* alján halad autóbuszunk. Itt települt egykor *Felkesző.* Templomának romja a század elején még látható volt. Nemsokára mellénk szegződik az erdő: először jobboldalt ereszkedik le, majd balról is felnyúlik; körülfog, magába zár. Lomb- és fenyőerdő váltakozik kisebb-nagyobb tisztásokkal. Erdészházak tűnnek fel. Csak a pátyi elágazásnál lép ki a műút az erdőségből. Itt sem szűnik meg, csak magasabbra húzódik az erdő. *Oly szép ez a szakasz, hogy gyalogosan is érdemes végigjárni.*

Nemsokára megérkezünk Telkibe. A turisták kiszállnak.

Mintegy 70 ház és 300 lakos: ez Telki. Az egykori nagy hírű hely a századok során elmaradt a fejlődésben. Pedig a 12. század végén már írott okmány szól róla. Híres bencés apátsága volt. De a kegyurakkal nem volt szevencsége. Elhagyatottságában sanyarú helyzetbe került.

A Nagykovácsi templom kertjét hatalmas, idős fák árnyékolják

TÉLI BARANGOLÁS KÜLSŐ BUDAI TÁJAKON

Ezert IV. (Kun) László király 1277. június 12-én, Pesten kiadott oklevelében a margitszigeti apácák fennhatósága alá rendelte. A falu elején díszes kőkereszt emlékeztet minderre: állítólag itt állott egykor az apátság épülete. Romjait széthordták. A közhiedelem szerint köveiből emelték a templomot, melynek különleges műkincse négy finom faragású szoborcsocka. A falu sorsa egyébként megisméltódott: a török háborúk után ismét bencés apátság lett.

A turisták — a *Vörös Meteor* egyik lelkes csapata — azért jöttek Telkibe, hogy segítsenek a vadetésben. A sajtó útján ugyanis híre terjedt, hogy a behavazott hegyek között az erdei állatok alig jutnak élelemhez. Ilyenkor fokozottan szükséges az állatok

etetése. Etetni, etetni, etetni! — írta az újság. Eljöttünk hát ide, ahol legnagyobb az erdő és leggazdagabb a vadállomány: a *Vadvédelmi Területre.* Azonban hiába. A vadgazdaság vezetője elhárítja segítségünket.

Igy lett a téli munkatűrből téli kirándulás.

Vadfalca rebben szét közeledtünkre a szerűskertenben. Egy másik csoport az az árok túlsó, erdős oldalon szemlátomást arra vár, hogy tovahaladjunk. Utána gyors szökelléssel megjelennek ők is a terített asztalnál. Az egyébként félnék óvatosságot a szükség ilyenkor behajtja az emberek közelébe.

Szánkó nyomon megyünk ki a községből. Enélkül nagyon fáradságos lenne útunk. Vastag hóréteg borít mindent. A végtelen fehérségből sötét háttérként emelkedik ki az erdő vonala. Nemsokára elérjük. Mielőtt belépnénk, visszanezünk. Most látni, milyen festőien fekszik Telki. Jobbra pedig — kissé messzebb — Budajenő háza látszanak. Túl rajtuk ködbevész a zsámbéki medence, melynek peremén ülnek.

A szép erdei út enyhén emelkedik a *Telki hegy* ol-

dalában. Félkörben kerülgetve azt. Lassan köd száll alá. Nyirkos, szürke párájából sejtelmesen tűnnek elő az erdő fái. Bizonytalanul válik a tájékozódás. Egyesek úgy vélik, hogy rossz irányba haladunk. De válaszként egyszerre megvilágosodik az előtér s az út kivezet egy szép, tágas tisztásra.

Öreg tölgyfa díszlik a közepén. Szemközti, a fenyők alatt húzódik meg az *Anna vadászház.* A közelmúltban szépen rendbehozták. Autóutat is építettek hozzá. A ház zárva. Sehol senki. Csak egy cica fogad bennünket, nagy érdeklődéssel kísérve turistaebédünket a hóabrosszal terített asztalon.

A vadászház mellől ágazik ki a Páty felé vezető igen szép út. Ez is szabadon járható. Mi most Nagykovácsi felé tartunk. Még egy darabig emelkedünk. Az erdő kissé hátrább húzódik. Kétoldalt bekerített csemetekertek között vezet a széles kocsiút. Jobbra a Nagy Kopasz hegy lapos, erdős teteje látszik. Balra, egy vadászaknyhónál út ágazik ki Budajenőre. Ez sajnós le van zárva. Nemsokára ismét bezárul az erdő s egy szentképes fánál érjük el útunk legmagasabb pontját.

Itt keresztelte az utat a nagykopaszhegyi zöld jelzés. Ezt évekket ezelőtt a vadgazdaság — a többi turistaútjelzéssel együtt — megszüntette. Összesen mintegy 35 km utat vesztettünk el.

Az innen lefelé vezető út szépsége az a panoráma, mely a szemközti Bükkötetőre és a Nagy Szénásra nyílik. — Amikor a vadaskert kapuján kilépünk az erdőből, jobboldali szegélye — hol távolabb, hol közelebb — egy darabig még kísér.

A féoldalal Sallai utcán megyünk be Nagykovácsiba. A Rákóczi utca végén öreg hídon kelünk át az Ördögárkán. A templomnál érjük el főútvonalát. Kertjét hatalmas méretű idős fák árnyékolják. A paplak falában feliratos római kövek regélnek a múltból...

Pápa Miklós dr.

IRODALOM:

Dercsényi Dezső: Pest megye műemlékei.
Gárdonyi Albert: Budapest történetének okleveles emlékei.
Szabolcsi József: Adalékok Nagykovácsi történetéhez.

Turistaebéd hóabrosszal (Szili István felvétele)

Turista

A MÁGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. ÁPRILIS
XII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
ÁRA 3 FT

Ünnepi köszöntő

Pirosbetűs ünnepünkön lengő zászlók, tarka virágok, izó feliratok és lelkes embermilliók köszöntik felszabadulásunkat.

Mindenütt megjelennek a tavasznak és népünk tavaszának jelképei: a békét keményen őrző katona, a női alak, kezében a béke olajágával, mely mind elmélyültebben él szívünkben, mint a haladó emberiség szimbóluma.

Nekünk, természetbarátoknak különösképpen könnyű átérezni népünk szabadságünnepének lelkes hangulatát. Hiszen e nap évfordulója, amikor a hős szovjet barátaink az utolsó fasisztát is kiűzték hazánk területéről, egybeesik azzal az időszakkal, amikor felszáradnak az utak, amikor leghevesebb a vágyunk a barangolás után, s amikor virághaborulnak a fák ösvényeink mentén, akár csak megannyi tarka zászló.

Mi is szívünkben hordozzuk azt az ünnepet, melynek kiharcolása, népünk legjobbjainak küzdelme ezernyi szállal fonódott össze mozgalmunkkal. Hagyományaink — a béke és szabadság kívánása — mélyen gyökereznek országunk turistamozgalmában. Szabadba menni és szabadra lenni — nemcsak a szavak véletlen felelgetése. Hiszen volt idő, amikor a füstös város és a munka riddeg rabságából a tavaszi erdők világa volt a legbiztonságosabb hely, ahol egy igazságos társadalomról álmodni s e szép álmért életre szóló harcot fogadni lehetett. Számosan élnek még közöttünk, akik e kettős, de egyetlen jelentő célért áldozták életük legjavát. S mily sokan jártak velük, kik ifjú életüket áldozták az ügyért.

Nem véletlen az sem, hogy a természetbarátok legnagyobb seregszemléje mindig az ünnep utáni vasárnapra esik. Ez évben is április 10-én 13 órakor a Vöröskő sziklánál emlékezünk azokra, kik életüket adták a mi szabadságunkért. S ugyanakkor megnyitjuk ama sok nap sorát, melyeken idén is annyi öröm, annyi színes esemény vár ránk.

Mi nem vonulunk katonásan, nem menetelünk egy ritmusra. De valamennyiünk szíve egyszerre dobban, s ez a több mint hetvenezer szív az ünnep előestéjén békét és szabadságot kíván, követel, az egész emberiségnek.

Találkozunk Vöröskőn április 10-én déli 13 órakor a Leányfalu és Tahi fölött levő emlékműnél

VIRRAD

Mi hittünk!

Hittük: a szörnyű kornak
egyszer majd vége lesz,
és mindannyiunk anyja
a Béke ölebe vesz.

Egyetlen drága kincsünk
már el nem vehetik,
Kapaskodunk beléje
Végső lehetéig.

Anyák vajúdó sikolyával,
gépkerekek zizegő forgásával,
férfiak ölelésével,
emelkedő falakkal,
növekvő búzaszállal,
könyvek lapjaival,
suttogjuk, rebegjük,
mondjuk, kiáltjuk,
hogy felesapjon az égre:

Miénk maradsz!

Szerelmünk!

Béke! Béke!

(Részlet Győre Imre „Virrad” c. oratóriumából)

A „Felszabadulási Em- végig Dobogóköt és Vöröskő szikláb érintve versenyeznek a Tahiban levő célig.
lékverseny” évek hosszú sora óta nemcsak politikai jelentőségénél fogva, hanem mint az egyik legnagyobb tömeget mozgó verseny — 8 kategóriában több száz versenyző részvételével — Szövetségünk egyik legjelentősebb rendezvénye.

Idén április 3—4-én azonban még a szokottnál is nagyobb szabásúnak és különlegesnek ígérkezik azáltal, hogy váltó-verseny formájában kerül megrendezésre. A verseny a Szabadsághegyen, a Normafa-szállomástól indul és a 8 kategória versenyzői egymást váltva a Budai- és Pilis hegységen

Reméljük, hogy az ideai Felszabadulási verseny mind sportértékénél, mind jelentőségénél fogva kiemelkedik az eddigi versenyek közül, és eredményesen fogja szolgálni a tájékoztató verseny sport népszerűsítését.

ÉLJEN ÁPRILIS 4

MOSZKVA

Nem először jártam Moszkvában, de ez a hatalmas város számomra mindig valami újat nyújt. Nem is csoda. Az örökké mozgó óriás daruk naponta ezrével illesztik a helyükre a kész faelemeket. Gomba módjára nőnek ki a földből az új házak, az új utcatorok. Ha a Lenin-hegyről tekintünk le a városra, láthatjuk a város gigantikus méreteit és szépségét. A Lenin-hegyről élénk táruul panorámában a várost körülölelő szelid, kékvízű Moszkva-folyó és annak számos hídja tűnik ki. Az emeletes Krimi-híd talán a legérdekesebb. Felső úttestén bonyolódik le a gépkocsi- és gyalogosforgalom, az alsón pedig a Lenin-hegy felé haladó metrószerelevények száguldanak.

A Lenin-hegyen épült hatalmas egyetem mögött is új városrészek épültek. A fejlődő Moszkva óriási területeket hódított el a természetből.

Turista csoportunkat a Budapest szállóban helyezték el. Étterme közkedvelt találkozó helye a város lakóinak. Előfordul, hogy az emberek az utcán várakoznak, míg egy-egy asztal megürül. A moszkvaiak az ilyen kis bosszúságokat hamar elfelejtik, különösen, ha megkóstolják az étterem szakácsának izletes főztjét. A szálloda a régi Moszkva szívében, a Petrovskán van. Innen pár perc alatt elérhető a Szverdlov téri Nagy Színház, majd a monumentális Marx-szobor, s onnan már nincs messze a Vörös-tér.

Moszkva tavasszal a legszébb. A verőfényes, meleg napokon csupa mosolygós embert látni az utcákon, a parkokban. A város fiataljai ilyenkor a Moszkva-folyó partján találkoznak, itt bonyolódnak le az első randevük. Az idős emberek inkább a régi parkok padjain üldögélnek a hatalmas ősfák alatt. Ahogy elnéztem a moszkvaiak munka-

utáni pihenését, azt a békés hangulatot, amely itt a parkokban, a széles sugárutakon honol, eszembe jutott, hogy ezek a barátságos, meleg szívű emberek mennyi áldozatot hoztak azért, hogy mi magyarok és más népek is ugyanilyen nyugodt, békés légkörben és szabadon élvezhessük a pihenés óráit.

Turista csoportunk a Kremlt is meglátogatta. A várfalak előtt, a Vörös téren, a Lenin mauzóleumnál, szokás szerint már korán reggel sorbaálltak az emberek. 1924 óta ez mindig így van. Ez, a világ minden tájáról ideérkező óriási emberkígyó bizonyítja, hogy Lenin tovább él az emberek millióinak szívében.

A Kreml épületében megnéztük Lenin munkaszobáját, lakását, amelynek berendezése a nagy ember puritán egyszerűségéről, szerénységéről regejt. Sokáig gyönyörködünk a Kreml templomainak szépségében. A XV. században épült Uszpenszki Nagy-boldogasszony katedrális aranyozott kupolá-

it sokezer turista megcsodálja és fotóikon örökítik meg. A Kreml régi épületei és híres tornyai között a ma dicsőségét hirdeti a beltonból, márványból és üvegből készült, modern Kongresszusi Palota. Hat-ezer férőhelyes színháztermében minden előadás telt ház van. A ruhatártól kezdve, amely a földszintje alá van süllyesztve, a legfelső emeletig, ahol a nagy koncertterem van, mindenhová kényelmes mozgólépcső visz. Minden talpalatnyi hely a legcél-szerűbben van kialakítva, berendezve.

A Kongresszusi Palota szépsége nappal is elbűvöli az embert, de este, kivilágítva, — mint egy nagy-nagy csillogó ékszerdoboz.

A Kreml parkjában tett séta után megnéztük a XIV. században kialakult egyik legrégebbi moszkvai utcát a Gorkij utcát, amely kezdeti éveiben csak 16 méter széles volt. 1930-ban 50 méter szélesre alakították ki. Az átalakítás során az utcát szegélyező házakat sineken gördítették arrébb. Az utcából nyíló parkok-

ban áll Puskin, Majakovszkij és az utca névadójának, Gorkijnak a szobra.

Versenyt futottunk az idővel, mert szerettünk volna minél többet látni a város érdekességeiből. Látuk az ultramodern, háromezer férőhelyes „Roszsziya” („Oroszország”) filmszínházat, valamint a 13 ezer négyzetméteren felépült, többmedencés Moszkva uszodát, amely télen-nyáron üzemel. Körsétánkat a moszkvai tengeri kikötőben Himkiben fejeztük be, ahonnan számtalan kisebb-nagyobb hajó viszi a város lakóit a kirándulóhelyekre, és a szovjet-hatalom éveiben kiépített csatornahálózaton át — öt tenger felé...

A közel nyolc millió lakosú város minden szépségét megismerni még azok sem képesek, akik itt élnek. Rövid ott tartózkodásunk erre nekünk sem volt elegendő. De, ha nem is tudtuk megismerni, ezt a gyönyörű várost és baráti népet annál inkább megszerettük...

M. G.

CAMPEGGIATORI DI TUTTE LE
NAZIONI SUL LAGO BALATON

Az olasz camping szövetség hivatalos lapja az Il Campeggio kétoldalas képekkel díszített nagy cikkben ismerteti a balatonfüredi nagy tábort a márciusi számában. A válasz — 20 olasz levél — is megérkezett már a cikkre. Felébredtek az olasz campingezők is. Hollandiában összesen 50-en voltak az ottani nemzetközi táboron, reméljük nálunk többen lesznek. Leveleikben sok mindenről érdeklődtek. Feltűnő volt, hogy több levélíró megkérdezte, szabad-e macskát behozni a határon át. Gyorsan megnyugtattuk őket, hogy semmiféle akadály sincs a macskák behozatalának.

A Popular Camping című színes fedőlapú igen szép angol camping újság márciusi száma hat oldalon át ismerteti a magyarországi táborozást. A Camping et Outdoor Life című másik angol camping lap eddig minden havi számában közölt cikkeket és a márciusban újabb magyar érdekességekre hívja fel a figyelmet. A cikkek átolvasása után úgy látjuk, hogy a Balaton az elsőszámú érdekesség, de a második helyet a Hortobágy, a puszta foglalja el. Szinte minden újság közül fényképeket a hortobágyi csárdáról, a kilenclyukú hídról, a vágató ménesről és szinte megható nosztalgiával emlegetik a látókat azok, akik már itt voltak.

A New Hungary (Új Magyarország) című angol nyelven és Londonban megjelenő folyóirat márciusi száma két teljes oldalt szentel a tábor pontos és igen részletes leírásának. Írója John Evans többször járt már Füreden, táborozott is ott és így első kézből és rendkívül meggyőző erővel tudja az angol olvasókkal megismertetni a füredi tábor előnyeit.

T. Boam ezredes, az angol karaván kocsizók szövetségének alelnöke jelzi, hogy eddig 252 karavánko-

CAMPING HÍREK

csizó jelentette be náluk igényét a füredi táborozásra. Ennyi angol karavánkocsi egyszerre egy tömegben, egy úticéllal még nem hagyta el Anglia területét... írja. A szimpatikus angol táborozókat, akik közel 2000 kilométeren át vontatják lakókocsijaikat, hogy hazánkba elérjenek, reméljük, semmiféle csalódás nem éri nálunk.

***

A füredi tábor építésének most legnagyobb eseménye, hogy az építést végző Veszprém megyei Magasépítő Vállalat március 8-án felvont 200 dolgozójával és megkezdte a tábor építését. Kellő időben kezdődtek a munkák és így reméljük, hogy június 30-ig teljesen elkészül a tábor új része is.

Megkezdődött a december végén abbahagyott feltöltési munka is, és a tábor nyugati részén megjelentek a Kőfaragó és Épületszobrász Vállalat gépei. Hogy miért éppen egy ilyen nevű vállalat végzi a parkosítási feltöltési munkákat, nem tudom. Az a lényeg, hogy megy a munka. A terület feltöltése, parkosítása után 500 személy helyezhető el rajta kényelmesen.

A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal átvette a balatonfüredi Községüzemeltetési Vállalattól az ún. autós strandot, azt hozzákapcsolta a tábor területéhez és ezzel lett igazán szép és korszerűvé a füredi tábor. Most már saját fürdője van, kényelmes öltözőkkel, kiépített partvédőművel, homokos napozóval, árnyas füves területekkel. A strand füves része lesz a tábor főhelye, ott lobognak majd a résztvevő nemzetek zászlói és a partvédő mű előtt elhelyezett vízi színpadon zajlanak le a rendezvények. Kiéppül a strandfürdő mellett egy 50 m-es uszoda is, tehát versenyeket is lehet rendezni. Főleg a gyermekek részére kiváló hely lesz úszóversenyek rendezésére.

Készülnek már a játékok a tábor területén elhelyezendő három játszóhelyre. A különböző hintáktól, vízcúszdától kezdve a nálunk még ismeretlen ugrószőnyegig, mindenfajta játék rendelkezésre áll majd a tábor kiskorú lakóinak. A tábori tenisz pályákon kívül rendes méretű tenispályák, kosárlabda pályák épülnek a tábor szélén. Szórakoztató helyben és eszközökben tehát nem lesz hiány.

***

A füredi nagytáboron kívül a többi balatoni camping korszerűsítésének teljes befejezése is megkezdődött. Az északi parton 10 millió forint beruházással folytatódnak a munkák. A természetjárókat elsősor-

ban az érdekli, hogy a Kilián telepi táborban, amely az idén is valószínűleg színhelye lesz a magyar természetjárók nagy táborozásának, elkészül a nagyon hiányzó mosdó- és zuhanyozó épület. A Kilián telepi tábor felső részét, az országút közelében pedig átépítik korszerű I. osztályú táborrá. Feltöltik homokkal a tábor strandját és elkészül a szennyvízellátó berendezés is.

Szepezden az igen szép tábor parti közegélyt kap, Badacsonyörson tovább parkosítanak, Keszthelyen pedig kinyitják a tábor előtti nádas és bejárót nyitnak a vízhez. Ezzel emelkedni fog a tábor értéke, mert saját fürdővel rendelkezik majd.

Minden egyes campingben tovább folyik a fásítás, a Keszthelyi Erdőigazgatóság közel 200 ezer forint értékben végez fásítást több tábor területén.

A tó déli partján, Balatonszabadi-Sóstó nagy campingjében hús, műanyagból készült ikerházat állítanak fel. A műanyag vikendházakban összesen negyven 2-3 ágyas helyiség áll majd a vendégek rendelkezésére.

Fonyód-Bélatelepen új központi étterem, társalgó és orvosi rendelő épül. Minden nagyobb táborban építenek egy fedett helyiséget, ahol rossz időben tartózkodni lehet és amelyeket játékkomatókkal rendeznek be.

A nagyobb táborokban mindenütt filmvetítés is lesz, a legszebb színes néprajzi és idegenforgalmi tárgyú filmeket vetítik majd a vendégeknek.

A Panoráma Idegenforgalmi Szervezettség egymásután bocsátja ki a különböző idegenforgalmi hivatalok által rendelt campingeket ismertető prospektusokat. Győr-Sopron megyéé most jelent meg, a nyár kezdetére huszonhét különböző fajta leporellóban, folderben, röplapban olvashatunk 6-8 nyelven a hazai campingekről. A táborok elkészülte után lassan megkezdődik a hírverés is. Jó lenne azonban a hírverést ugyanolyan mértékben, mint a külföld felé, a hazai közönség részére is megadni, mert ismeretes, hogy a magyar táborozók száma az utóbbi években egyre csökkent. Reméljük, hogy a Magyar Természetbarát Szövetség révén már ez évben újabb tízezrek keresik majd fel a magyar természetjárók köréből a szépen kiépített táborokat.

Z. F.

REDMÉ- NYES VOLT

A DEBRECENI TERMÉSZET- BARÁT HÉT

A Hajdú-Bihar megyei Tsz főtítkártól, VASS ZOLTÁNTÓL hallottuk, hogy az évente megrendezett Természetbarát Hét az idén különösen jól sikerült, és a gazdag programban a megyei turisták igen aktívan vettek részt. A korábbi évekhez viszonyítva megtízszereződött az előadások hallgatóinak száma, és közöttük igen sok volt a fiatal. Ebben feltehetően az is közrejátszott, hogy a szövetség nagy súlyt helyez az általános és középiskolások szervezésére. Nagyon népszerűek körükben a rövidebb, különösen a kérekléppárral kombinált túrák.

Az alföldi parasztság körében is tapasztalható már némi érdeklődés a természetjárás iránt, s érdeklődésüket a megyei szövetség is igyekszik felkelteni. Országjáró túrákat javasol és segít megszervezni.

Balmazújvárosban a gimnáziumban segítette a szakosztály megalakulását a szövetség, ahová a parasztfiatalok léptek be szép számmal. A Hortobágyi MEDOSZ SK. keretében is életre hívták a természetjáró szakosztályt, amely eredményesen működik. Mindezek természetesen nem maguktól születtek, nehéz, szívós munka előzte meg, hogy az alföldiekkel is megkedveltessék a túrázást, s tömegesen kapcsolódjanak be a mozgáshoz.

A jubileumi közgyűlésen Tóth Lajos ügyvezető elnök beszél. Tőle jobbra (második) Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács elnökhelyettese és Miklós János az MTSZ elnöke. Balra Németh Ferenc örökös elnök

Ötvenéves jubileumát ünnepelte AZ ÚJPESTI TERMÉSZETBARÁTOK EGYESÜLETE

Az elmúlt ötven év küzdelemben és eredményekben gazdag időszakát jöttünk ünnepelni... mondotta Tóth Lajos, az Újpesti Természetbarátok Egyesületének ügyvezető elnöke a jubileumi közgyűlést megnyitó beszédében. S ahogy hallgattuk beszédét, majd Németh Ferenc örökös elnök emlékeztetését, meglepedett előtűnk a történelem, a fasiszta rendszer hanyatló időszakának sok gazsága, a munkások, köztük a munkásturisták hősi helytállása. Azok az idők, amikor a természetjárásnak nem minden napja volt majális, s az erdőbe nem márdáldalt, hanem politikai eligazítást, titkos és tilos előadásokat mentek hallgatni a mozgalom hősei, vállalva a veszélyt, a meghurcoltatást, a börtönt. Abban a biztos tudatban, hogy eljön az idő, amikor szabad emberek százai hódolhatnak a mi szép sportunknak. A felszabadulás boldog éveiről is szólt az emlékezés, a veteránokról, akiket az újpestiek különös tiszteletben részesítenek, s a fiatalokról, akiknek feltétlenül kell őrizni a nekik kiharcolt szabadságot, s ápolniok a hagyományokat.

A Természetbarátok Turista Egyesülete 1916 februárjában írta be nevét Újpest kultúrtörténetének lapjaira — hallottuk az örökös elnök beszédében —, szervezett ifjúmunkások, haladó gondolkodású diákok elhatározásával alakult meg az egyesület, az első világháború véres napjaiban. Elképzelhető, hogy milyen harcot kellett folytatnunk

az egyesület fennmaradásáért. Hiszen az ipari munkás-ság körében ismeretlen fogalom volt a természetjárás, s akik csatlakoztak hozzánk, azokat kigúnyolták, a nevetség tárgyává tették.

A 19-es proletárforradalom vezetői — mondotta ünnepi beszédében Németh Ferenc — felismerték a természetbarát mozgalom nagy értékét és minden lehető támogatást megadtak. Vidékre az ifjúmunkás szervezetekhez természetbarát szervezőket küldtek, s ebben az újpestiek aktívan kivették részüket. Majd a fehérterror súlyos napjai következtek, amelyben ismét egymásra találtak mozgalomunk, s a proletáreszmék hűségesei. Ott voltunk mindenütt, ahova szívünk vágya űzött, s ahova szűkös anyagi lehetőségeink megengedték.

Mint a film, úgy pergette a múlt emlékeit Németh Ferenc, kinek szavait meghatódva, emlékeket idézve hallgatta az idősebb korosztály, s tisztelettel az ifjúság, kiknek ez az emlékezés, ez a szép jubileumi nap, egyben fogadalomtétel is volt: Még harcossabb lelkesedéssel hirdetni a szabad természet és a szabad eszmék elválaszthatatlan összefüggéseit.

Hallottunk azokról a szívós küzdelmekről, amellyel helyiséget szereztek minden rendőri óvintézkedés ellenére, hallottunk a hideghegyi menedékház építéséről, a Solymár melletti Rózsika forrás foglalásáról, a műhelytelepi üdülő, a Janda Vilmos kulcsosház, a Hajós és az Esperantó forrás épí-

téséről, s talán a legnehezebb, de leghősiesebb munkáról, a 939 méteres Csóványos csúcsán felépített béke emlékműről, melyen bronzba öntött, esküre emelt ujjak szimbolizálják a természetbarátok elszánt békeharcát.

Az emlékezés nem feledkezett meg azokról a harcosokról, akiknek mindebben részük volt, köztük a nemrég elhunyt Tolnai József-ről. S, hogy emlékeiket tiszteletben tartják, hogy mind több követőjük akad, azt az újpesti természetbarátok gyarapodó tábora bizonyítja, s az a sok kitüntetés, jutalom, amelyben a legjobb aktívákat részesítették a jubileumi ünnepeken.

A jubileumi nap jelentőségét hangsúlyozta, hogy azon megjelent Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács elnökhelyettese is, aki a mozgalom szerelmese, régi harcostárs, s aki minden támogatást megad, ha arra a természetbarát szervezeteknek szükségük van.

Szövetségünk nevében Miklós János elnök üdvözölte az újpestieket, mint a természetbarát család egyik legkedvesebbikét, további sok sikert kívánva szép munkájukhoz. Ott volt elnökségünkben Szántó Gyula is, aki régi harcostársa az újpesti veteránoknak, s Székely Miklós főtítkárral, aki különös szeretettel támogatja az újpestiek mozgalmi munkáját.

Igen nívós emlékkönyvet jelentettek meg az újpestiek a jubileumi napra, mely a félévszázados hősi kor történetéit rögzíti az utókor számára. mosonyi

A MOM-ban a természetjárók a legegészségesebbek

A szakosztályvezető ezzel kezdte: — Ha egy sikeres túra, vagy egy sokat jelentő vállalkozás legjobbait kellene megneveznem, ötven, hatvan nevet is felsorolhatnék. Ezért, ha lehet, maradjon mindenki anonim. Ebben maradtunk.

Harmincéves a Magyar Optikai Művek természetbarát mozgalma. Budapest üzemeiben nem ritkaság a fél emberöltőnyi turisztikai múlt. Csakhogy a MOM-nak most kell felderíteni, kik, hogyan ringatták a mozgalom bölcsőjét. A helyi történelemkutatók bizonyítatlan nyomokon haladnak. Sárkult, hiányos jegyzőkönyvek, utalások, utalványok. Hiányoznak az élő tanúk.

A Fári-kúti kulcsos házúkból visszatekintve, eredményekben gazdag esztendő könyvelhetnek el a MOM turistái. Három éve annak, hogy Komán Béla (az ő neve kivételes engedéllyel szerepelhet) nyugalmazott főerdész önzetlenül átadta részükre sok vihart látott faházikójának kulcsait. Tizennégy természetbarátnak nyújt alkalmi szállást az időközben felújított menedékház. Az esztergomi magaslaton, a Maróti-gerinc aljában épült valamikor száz évvel ezelőtt. A közelbe vékonyka patak csobog. Ablaka a hegynék terjeszkedő szőlőtelepre néz, amelyet széles karélyban erdő határol. Fordított szinkép a Machbet-ből: nem az erdő indul meg, hanem a szőlőkultúra nyomul egyre feljebb a plató felé.

Immár közkeletű megírni, hogy ötven természetbarát toldozta-foltozta a kulcsos házat hétvégi társadalmi munkával. Mégis említésre méltó az igyekezet, mert nemcsak külsőségekben varázsolnak újat, hanem új atmoszférát is teremtetek. Főleledt az a hagyomány, hogy a menedékházba igyekvő turista társakra, fedélre és élelemre találjon. Maga készítheti vacsoráját. Kukta, fazék, serpenyők a polcon, az élelétarat mindig feltöltve hagyják az egymást váltó csapatok. Olcsó és rendezett, kissé romantikus és mindenképpen eredeti ötlet.

A MOM-ban hallottuk: mi nem vagyunk hívei a nagyszabású kampányoknak, inkább bizunk a szisztematikus, következetes szervező és propaganda munka sikerében. Három év leforgása alatt hatvan főről közel kétszázra gyarapodott a szakosztályi tagság.

Nem szerveznek különálló túrát a fiataloknak. Együtt vág útnak idős és fiatal. Az elhatározás margójára jegyezzük fel, hogy mindez azt, mert kezdetül fogva látták mennyire elhibázott lépés túlzott bábáskodást gyakorolni a fiatalok fölött. Az igaz, hogy az idős turista korán szeretne lepihenni, a fiatal később, az egyik táncolni szeretne, a másik csöndben olvasni. A közösség hivott arra, hogy békésen egyeztessen

az életkori sajátosságokat és ne zárja el erőltetetten az emberi természet megnyilatkozásának útját. Mindenkinek vállalnia kell a társadalmi normákat a szabadban is.

Az eredmény? A két nemzedék felül emelkedik az előítéleteken, ma már az óvatoskodók sem tartják kockázatosnak a kulcsos ház és a nyári sátor táborok kötetlen életét. S még egy: az utóbbi években felfrissült a szakosztály összetétele, a tagság több mint egyharmada 25 éven aluli fiú és lány.

Azokkal is számolnak, akik koruknál, megszakásoknál fogva nem vállalhatják a Kék túrát és a többi versenyprogramot. Ebben a hónapban például Csesznek—Gézaháza az egyik úticél. A 28 km-es távot négy túracsoport négy útvonalon teljesíti. Viszonylag simább terepen haladnak a kezdők, az edzett turistákat meredekebb útszakaszok várják. Az idei szezonra tervezett közel 70 túra sem íróasztali fejtörés szüleménye. Meghallgatták a tagságot, hasznosították a kirándulókból turistáká vált dolgozók javaslatait. Szárazon és vizen egyaránt érvényesül a kollektív tervezés éltető ereje. Néhány színes ötlet: gombaszedés, kérekpáros útiterv, barlangjárás, házi

verseny, előadás, filmvetítés, kiállítás a Művelődési Házban, önállóan szervezett külföldi túrák élénkítik az 1966. évi naptárt.

Tavaly a Rila hegység 3000 méteres csúcsaira és a Sipka-szorosba jutottak el viszonylag kevés pénzzel, de annál több fantáziával és szervezőkészséggel. Az idén a cseh és lengyel Tátrába készülnek, sátoros túrát szerveznek az NDK-ba, nehezített hegyi program keretében még áprilisban eljutnak a Fátrába és a Morva-hegységbe.

Az üzem dolgozóinak természet-szeretetét jól éleztetik a MOM gazdasági és társadalmi vezetői. A szak-szervezet és a KISZ számottevő összegeket fordít arra, hogy kedvet teremtsenek a szervezett turistikára. A MOM turistái rendkívül határos érvekkel rendelkeznek. A szakosztály törzsgárdája közül évek óta senki sem maradt távol a munkából betegség miatt. Az üzemi orvos is lelkes turista. Kimutathatja a statisztika, hogy az Optikai Művek erdőt, hegyet járó dolgozói a természet nyújtotta lehetőségek ésszerű kihasználásából merítik egészségüket.

Ma még sokak illúziója a bőséges étkezés és zsúfolt program jegyében elmúló vasárnap. Régtől beidegződött megszokásokat igyekeznek feloldani a MOM szakosztályának aktivistái, hogy a négy fal közül százaikat vezessenek ki a természet világába.

— ár

A MI NAPTÁRUNK

Áprilisi ünnepnapok:

április 3.	5.20	18.16	15.39	4.50
április 4.	5.18	18.17	17.03	5.12
április 10.	5.06	18.26	0.00	7.50
április 11.	5.04	18.27	0.46	8.36
április 17.	4.53	18.36	4.04	14.58
április 24.	4.40	18.45	6.29	23.09

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT HÉT FŐBB ESEMÉNYEI:

- április 1. Unnepl klubest a Lenin krt. 24-ben, Dr. Pápa Miklós előadása: „Múlt, jelen, jövő”, utána diavetítéses turistavetélkedő (Vörös Meteor)
- A Budapesti Természetbarát Hét ünnepélyes megnyitása (A Budapesti Klubban)
- április 2. A MOM művelődésház turista fotókiállítása bezárása (XII. ker.)
- április 2-4. Göcseji autóbustúra (Ország-házi szakosztály)
- április 3-4. Felszabadulási emlékverseny (Budapesttől a Vöröskőig) (BTSZ)
- április 3. Ismerkedjünk Budával. Motoros Műemlék-kereső rejtélyverseny. Rajt 9-kor a XII., Városmajor u. 61-nél. (BHSC) Úttörő bajnokság első fordulójára (XIX. ker.)
- április 5. VIDÁM KLUBEST a Szabó Pál Művelődésházban (XIV. ker.)
- április 6. A XI. kerületi Természetbarát Klub ünnepélyes megnyitása. (Fehérvári út 120, 17 óra. Vetítik az Adria-túra című színesfilmet)
- április 7. Unnepl klubest a Beloiannisban. Teljesítményjelvények kiosztása. Rila-túra filmvetítés
- április 9. Vízitúrázó táborúze a Határ-csárdánál
- április 9-10. Motoros és autós csillagtúra a Dunakanyarba. Cél: a Vöröskő (Csongrád megye)

- ÁPRILIS 10. FELSZABADULÁSI EMLÉKTÚRA A VÖRÖSKŐ-SZIKLAHOZ. Ünnepeleg 13 órakor (BTSZ)
  - április 4. Felszabadulási emléktúra Nemesmedvesre (Vas megye)
  - április 9-10. Nemzetközi autóstalálkozó Kőszegen (Autóklub)
  - április 10. Városismertető verseny Miskolcon (Borsod megye) Jurisics Miklós emlékverseny (Vas megye)
  - április 14. Vitorlás csillagtúra Dr. Eleőd Huba előadása a Túravitörások Klubjában (Bimbó út 1.)
  - április 16-17. Rügyfakasztó találkozó Nagyvilámon (Budai Spartacus)
  - április 17. Kilián György emlékverseny (MAFC), Felszabadulási emléktúra Csókakőre (Fejér megye), Vár-műemlékmozgalom megnyitása (Székesfehérvári Vörös Meteor), Műemléktúra Zsámbék-Tát-Budaajenő-Nagykovácsi (Ruhaihari Spartacus)
  - április 20. Merre tart a magyar természetjárás? Székely Miklós, MTSZ főtítikar előadása a MOM művelődésházban (XII. ker.)
  - április 22. A tulipánok országában (Frank Károly előadása a Gyopár klubban)
  - április 23-24. Vasutas Kupa (Bp.-i MÁV), Csik Judit emlékverseny (Bp.-i MÁV), Stromfeld Aurél emléktúra Fótra (Bp.-i Vörös Meteor)
  - április 24. Tanulók bajnoksága. Első forduló (Hajdú-Bihar), Kerékpáros Kiliántúra a Vácrafitúli Arborétumba (Vasúti főosztály), Műemlékúze Szentendré (Pest megye), „GYÖZELEM NAPJA” Kupa (Csongrád megye)
  - április 24. Szekszárdi különvonat (V. kerület)
  - április 24-26. Sopron—Kőszeg busszal (III. kerület)
- (A fenti rendezvények bejelentését kaptuk meg lapzártáig. Kérjük a májusi rendezvények beküldését április 5-ig.)

Új mesét mond az öreg Tisza

A Bodrog torkolatánál

Allok a Tisza-partján a Türtünél, ahol hajdan a kis Túr sietett a Tiszába. Balra a Palajszeg-dűlő, ahol a magas erdő volt az alkonyi homályban. Túl a másik parton a Dorongó malma zakatolt és a szemkőzt, a rekettiesen át látta Petőfi a tivadari „kis falucska tornyát”, ahogy ezt a Tisza c. versében leírta. De a Túr azóta eltűnt innen és el a Tisza-kanyar is, amit átvágtak, és ma ázott mederben folyik a víz.

Innen le egészen Szegedig sokszor bejártam a Tisza legszebb tájait. Szinte most is hallom a Tisza-part esti neszeit. A szél egy-egy fuvalatától úgy rebent csörgő hanggal a nyárfalevél, mintha őzek ugrottak volna meg zörögve rejtékükből. A fűzek meg sejtelmesen surlódva zizegtek, mintha rejtegetnének valamit. Csak a víz tocsant újra meg újra, monoton nyugalmat és biztonságot csevegve, megmeggbillentve a csónak végét. Ma is gyakran felkeresem, hol itt, hol ott. Féltekenyen figyelem ő is változik-e, fejlődik-e. És nem csalódom.

A múlt század elején még „vizek országa”-vá tette a Tiszántúlt. 1419 km hossza rajzolta szeszélyes kanyarulatát az Alföld felszínébe. de áradáskor tengerhez volt inkább hasonlatos. Az állandóan, vagy időszakosan vízzel borított területeken éltek a vízi emberek: halászsok, pákászsok, rákászsok. Dalaik, meséik ránkmaradtak. A falvak lakói az úttalan tájakon ló, vagy ökör vontatta sárhajóval közlekedtek.

Ma 4000 km hosszú gátrendszer közé szorítva, erősen megrövidítve átvágásokkal, szinte új mederben folyik. Partjain pedig a hajdani mocsarak helyén új élet virágzott fel. Szántó-

Damjanich emlékműve a szolnoki Művész-telepen

földek, halastavak, rizsföldek (Földünkön a legészakibb) és az öntözést biztosító csatornarendszerek láthatók mindenütt. Ez utóbbiak közül legjelentősebb a Keleti Főcsatorna és a nemrég elkészült Nyugati Főcsatorna.

A csatornák vize termékenyvé varázsolta a szabályozások után kietlen pusztává vált Tisza-menti tájakat. Az öntözéshez szükség van a víz elvezetésére. Sok külföldi szakember is meglátogatta a világhírességű szolnoki vízlépcsőt. Mindenki megnézheti kívülről, belül. Magam is meglátogattam és megnéztem minden részletét. Lenyűgözve figyeltem

mint bukik alá a Tisza vize 9 m magasból zúgva, habzó fehéren. Új mesét mond itt az öreg Tisza.

Ahogy végigmegyünk a Tiszán, a régi táj szépsége és az új alkotások szinte változtatva jelentkeznek a tájban.

Találtam a Hortobágy nyugati felén, közel a Tiszához nagyon is régi látnivalókat. A gazdag tájképi szépséggel és madárvilággal bíró oháti erdőről ugyanis már a Károlyi-kódex (1336.) megemlékezik. Ez a szikesedő parkerdő talán utolsó bizonyítéka annak, hogy hajdan nem volt ilyen fátlan az Alföldünk. Különleges élmény öreg tölgyeseiben, törpemandulás csalókaiban és szikes tisztásain barangolni, ahol együtt virít a vadkőmény és a sziki őszirózsa. A legsóványabb szikesek csenkesz gyepjében pedig ott találjuk a neves tudósunk nevét viselő Kitabel keserűfűvet is.

Lejjebb a Tisza jobb partján új, modern város született: Tiszaszederkény. Lakosai az új Tiszai Vegyikombinátban dolgoznak. Energiát az új, közeli tiszapalkonyai erőmű szolgáltat.

Új ipari tájkép tárul fel Szolnok alatt is, ahol a hatalmas Tiszamenti Vegyiművek terjeszkedik egyre jobban. Szuperfoszfát műtrágyát, kénsavat, szalmacellulózét gyártanak.

A Szeged—Hódmezővásárhely közötti vasúti híd-tól 4,5 km-re északra, a jobb parton a legsajátosabb tiszai látnivaló kínálkozik. Itt találjuk a 150 holdas védett Sasért, a Tisza és egy kanyarodó holtága között.

Mindössze 16 km-re van ide a Fehértó gazdag madárvilága, és így érdekes biológiai kapcsolat létesült a két terület között. Bizonyos madárfajok ugyanis magasabb fákon szeretnek költetni, ezért a Saséren fészkelnek, de táplálékukat a Fehér-tón szerzik be. A madárvilág furcsa ingarepülése ez.

A Sasér árterületén hatalmas öreg nyárfák csoportja váltakozik vén fűzekkel és dús fűvű rétekkel. Tavasszal a virágzó nyár-és fűzfák mézes-kesernyes illatot árasztanak. A vén botos fűzek, amelyek máskor úgy állnak, mint tollas indián őrszemek, most nyakig ülnek az árvízben, de a rajtuk levő fészkekben nemso-kára ott mozog az új élet: a kis vadkacsák. Ha a víz visszavonul medrébe, a kacaszülők egyenként a földre cipelik kicsinyeiket, ahol hátukra fektetik őket, hogy el ne kószáljanak, míg az egész család együtt nem lesz. Akkor libasorban vígan totyognak az első úszóleckére. A Sasér legértékesebb és legjellemzőbb madara azonban a hófehér kiskócsag. Repülés közben fehér fejbőbitája fényként úszik utána. De itthon van itt a ritka üstökös gém is, amit a nép „sárgakendős Panni”-nak nevez. Nem ritkán fel-felroppen előttünk egy-két fácán. Ha szerencsénk van, az esti homály jótékony takarásában néhány őz is előmerészkedik.

Innen délre már közel a jugoszláv határ, de éppen itt találjuk a legszebb tiszai várost, Szegedet.

Balogh Ferenc

A tiszalöki duzzasztó

ORVOSI TANÁCSADÁS

AKTÍV PIHENÉS

Új lendületű munkaritmussal együtt új egészségügyi fogalmakkal is meg kell ismerkednünk. Sőt, ezeket nem elég megismernünk, hanem gyakorlati haszonnal mindennapi életrendünkbe be is kell építenünk. Sokszor nem is újak a fogalmak, csak reneszánszukat élük, mert tudományos megalapozottságuk, biológiai színképük megváltozott. Így állunk az aktív pihenéssel is.

Életünk értelmét a munka adja, de nem mindegy, hogy a munkát kedvvel vagy kényszerből, lendülettel, vagy unottan végezzük. Nem sok embert áldott meg jó sorsa azzal, hogy azt csinálhatja, azzal keresheti kenyerét, ami egyáltalán számára élvezetet is jelent. Munkahelyét és munkaidejét a legtöbb ember nem maga szabhatja meg. A gyár, az üzlet, a bányá, a műhely, a hivatal, az életpálya esetlegeségei írják elő, hogy hol és mikor kell dolgozunk. De azon már a leggyakrabban lehet segíteni, hogy miként dolgozzunk.

A munkaidő helyes kihasználása, a jó munkamódszerek kialakítása ugyanolyan fontos, mint a helyes pihenés módszereinek elméleti és gyakorlati kidolgozása. Eszt sokszor az egyéni ritmus szabatos mérteke alakíthatja ki, hiszen köztudomású, hogy életfolyamataink szakaszosan, ritmikus zajlanak le. Az életlani ritmusnak meg vannak a maga törvényszerűségei, amelyek jól megszabják az erő kifejtését és az erőtújítást idejét és módszereit.

A télettség még nem pihenés! A passzív semmittevés sokszor károsabb, mint a keményebb munka megszokott, vagy éppen szórakozásból beállított rendszeres ritmusa. Pihenni ugyan barátságosan duzzaló kályha mellett is lehet jó könyvet lapozva, vagy keresztretjévenyt bogozva. Sakk-tábla felett meditálva is pihen és felüdül az, akinek fizikai vagy szellemi erő kifejtése egész héten más irányba terelődik. Pihentető lehet a szellemi dolgozó szabad idejében éppen az, ha barkácsol, kertészt, fizikai munkát végez.

Az aktív pihenés fogalma tehát elég széles körű határokat között mozogva sok újat mondhat azoknak, akik a pihenést csak heverészve, álomszuszékok módjára képzelik el. Újat azoknak is, akik érzik, hogy pihenést és újabb erőtújítást jelent számukra az, ami eltér a szokásos munkaritmustól, a szokásos környezetétől, mozdulatoktól, helytől stb.

Az előbbieket szinte kötelezően előírják, hogy az eredményes munkamódszerek gondos kidolgozása és ismertetése mellett az eredményes erőtújító módszerek propagandája is fontos feladatunk. Az aktív pihenés ilyen jól bevált erőtújító módszer, amelynek propagandája még ma sem elég széles körű.

Ezen belül férfiaknak és nőknek, szellemi és fizikai dolgozóknak egyaránt ajánlatos a természetjárás gyakorlása. — Diákkortól késő öregségig a turisztáság mint rendszeresen beiktatott aktív pihenő módszer hasznosítható.

Szellemi dolgozók, ülfoglalózkodásuk számára emellett a szobatorna és úszás lehet az aktív pihenő hét közbén, ha erre mód van.

Külön feszített testtartással járó fizikai munkásoknál — (mint aminők a bányászok, hegesztők, gépek mellett görnyedve hűtál dolgozók) — ugyancsak az úszás, természetjárás, házi torna, esetleg a talajtorna iktatható be aktív pihenőként. Egyébként ugyanezt szolgálja az **üzemi torna** is. A munka közben beiktatott ötperces testgyakorlás egyáltalán nem vezet a munkatejesítmény csökkentésére, sőt éppen jelentékeny módon emeli a teljesítményt. Az üzemi torna tehát kiegyenlítő testgyakorlást és bizonyos fokú szellemi kikapcsolódást is jelent a sablonos munkamozdulatok és esetleges egyoldalú izomterhelések kiegyensúlyozására.

Mivel a legtöbb embernél csak a hét vége jelenti az aktív pihenő lehetőségeinek beiktatását, ezt kell a legjobban kihasználnunk az erőtújítás és felüdülés céljaira.

Dr. Palócz Gyula

A BALATONHOZ

„REJTVÉNY-TÚRA”

A „Turista” szerkesztősége, a Magyar Természetbarát Szövetséggel karöltve nagyszabású pályázatot indít a mozgalom és a táborozás népszerűsítésére. A pályázat díjai a szövetség által a Balaton partján, Kilián-telepen VIII. 10—24-ig rendezendő nemzetközi táborozáson kerülnek kiosztásra ünnepélyes külsőségek között.

A „Rejtvény-túra” pályázat feladatai és kérdései az általános műveltséghez tartozó ismeretekből, valamint a természetbarát mozgalom történetéből, hazánk (főleg a tábor környékének) turistaföldrajzából, a természetjáró és táborozó élet érdekességeiből kerülnek összeállításra. Szükség lesz persze némi furfangra és ügyességre is, főleg a döntőbe jutott versenyzőknél. A háromfordulós versenyben legtöbb pontot elért rejtvényfejtők részére a döntőt a táborban rendezzük, érdekes és szórakoztató műsor keretében.

A részletes feltételeket és a díjazást a „Turista” májusi száma közli, az első forduló feladataival együtt. Addig is mindenkinek jó felkészülést kívánunk.

Gépesített túravezetők

Két és félórát töltöttünk a Bocskai úti iskola tantermében, ahol minden pénteken huszonöt motoros természetjáró tanul, hogy tavasszal elnyerje — hazánkban először — a motoros túravezetői címet.

Még Hódságy Béla, a kerületi szövetség jól tájékozott oktatói felelőse is füle tövét vaskarja egyikük „rázós” kérdésére: vajon a motoros természetjárók is jogosultak használni az erdők nem jelzett útjait? Pedig a jelenlevők számos példával bizonyítják, hogy a motorosok jelenléte emberéletet, erdőkert mentett, súlyos baleszt és tűzkárt akadályozott meg az erdőkben. Mégis, néha még a gyalogosok is azt mondják: bebűdösíttek az erdőt.

Czakó Elek, az egyik hallgató házi feladatát nézzük. Légijárat navigátorához is méltó feladaton dolgozik: „Látható e a melékelt térkép 297. számú magasági pontjáról a térképfelírat Csendes szavának S betűje alatti fa?”

Dr. Nyíry László, orvos az ország arborétumainak megtekintésére akar majd motoros túrákat vezetni, ha túravezető lesz. Kovács Sándor, a BHSC jövőendő túravezetőjét az érdekli, a Vöröskői emléktúra napján kívül is viheti motorosait az okút-apátkúti erdei úton? Bagó István az utánfutó-problémát veti fel. Motoros természetjárónak szüksége van rá. Nem gyártjuk. Úgyes barkácsoló elkészíti magának, de a „levizgáztatása” többbe kerül, mint maga az utánfutó. Iványi Lászlótól búcsúzunk utoljára. „Írja meg, — mondja — hogy mi szeretjük a gyalogosokat. Elvisszük őket, hogy minél több szép helyet lássanak.

A motoros természetjárás lendületet kapott, hamarosan tízezreket visznek szebbnél-szebb túrára vizsgázott vezetők.

(— gesztelyi —)

Barlangkutatók közgyűlése

Három év munkáját értékelte a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat február 27-én dr. Kessler Hubert elnöklétével tanácskozó közgyűlése. A főtítkári beszámoló három esztendő sok komoly tudományos és feltárási eredményét foglalja össze és nyomatékkal emelte ki a Barlangkutató Társulat és a Magyar Természetbarát Szövetség között kialakult jó viszonyt és a további szoros együttműködés fontosságát.

A közgyűlés a következő három esztendőre a Társulat elnökévé dr. Láng Sándor professzort, főtítkárává ismét dr. Dénes Györgyöt, az MTSZ Barlang Bizottságának vezetőjét választotta meg.

A barlangkutatók közgyűlésén az MTSZ elnökségét Székely Miklós főtítkári képviselte. Felszólalásában a két szervezet munkája még szorosabb összehangolásának fontosságát hangsúlyozva további sikereket kívánt az MKBT új vezetőségének és minden magyar barlangkutatóknak.

D. Gy.

A „fáradhatatlan természetbarát” emlékére

A Síturázók V. Országos Találkozásán hozott határozat alapján rendezte meg az MTSZ elnökségben március első vasárnapján a „Tolnai József Emléktúra”-t Nagyhideghegyre, melyen feldézték az egy évvel ezelőtt tragikus hirtelenséggel elhunyt Tolnai József emlékét. „Fáradhatatlan volt, szerelmese és harcosa a természetbarát mozgalomnak. Osztályhűsége mindenkor példaképül állítható a fiatalok elé — mondotta Angelus Miklós, az MTSZ elnökségének tagja, az ünnepély szónoka.

Sebényi Géza

TUSKÓRÉT

Tuskórét tavaszkor

A bajóti Öregkő

É ÖREGKŐ

A puha smaragd-pázsiton úgy hullámzunk, mintha rugókon járnánk. Az ember azt véli, szárnyakat kapott és könnyedén lebeghet a zsengelevelű tölgyek fölött. Poszátá surran, rigó próbálgatja zeneszerszámját, seregély-sereg emelkedik égnek s kicsit mindig irigylem Tildy Zoltánt, aki tucatnyi madár egyszerre zengő dalából tudja érzo füllel kiválogatni az egyes szólistákat, tévedhetetlenül. Magunkfajta embernek csak a gyönyörködés jutott ebben az égi harmóniában s boldog, aki zenét értő fülével egy-egy dalos nevét mégis eltalálja, ha pityeg.

Mert még csak pityegnek, csirregnek, cseverésznek így reggeli időben; majd, ha dél felé a Nap felragyog, megszólal a teljes zenekar a *Tuskórét* lágyan hullámzó víztükre fölött. Nyiszorog lábunk alatt a fű, a vizet a Tuskórét hídja alig tudja befogni. Volt, hogy fürödni tudtunk az áradt vízben, de volt, hogy egy csöppjét sem találtuk.

S ahogy a madarak serege énekel, úgy dalol színeiben is ez a gerecsei tavasz.

Szerteszórva, mint megannyi kisebb-nagyobb szőnyeg, kéken, lilán, fehérén, rózsaszín halaványságában tarkállik az ibolya, a Turul madár lábától a *Harkályosig*, a Tuskórétől a *Peskő* tövéig. Soha ennyi ibolyát! Ha nem sajnálnánk, nem szálankint gyűjtenénk, hanem csomóstól tépnénk, kalapba, zsebbe, anyyi van s meg se látszanék! És bólogat már a kankalin sárga feje is a barlang alatti réten. Félméter magas, ujnyi szárú, kövér kankalinvirágok mutatják az utat előtted, sárga zuhataggal öntve el hegyoldalt, dülőút szélét, szerte a világot, föl a Dunáig.

És ez még mind semmi: a *Peskő* barlangja körül, a sima sziklapárkányokon talán a Dunántúl legszebb íriszei, pompás nőszirmai pompáznak. Lilák, kékek, pirosból barnába

hajlók, simaszélűek s fodrosak, lágyan ereztettek.

Lassan kerüljük meg a meredek gyalogutat, a barlang teraszai felé a kényelmes dülőutat választva s miközben szétekintünk az erdőfoltokkal tarkított Gerecse-tájon, az jut eszünkbe, hogy valaki, szenvedélyes természetjáró, éppen ezeken a lapokon panaszkolt — joggal — turista előtt elhanyagolt tájék a Gerecse! Ez csak részben van így, mert a taitai, komáromi, tatabányai természetjáró mindig szívesen bolyong a gerecsei dombokon, már ahol a vadvédelem nem zárja el előle az utat.

A bánatos tűnődést megérte az ember. Ez a táj annyira meghitt, kedves, annyira változatos, hogy még azt is megéri, hogy órákig rázassuk magunkat rossz utak autóbusszain, vagy vicinális vonaton *Nyergesújfalui*g és vagy innen — vagy onnan, de megostromoljuk a Gerecse-vidéket. Akár jelzések nyomán, akár, mint sokan tesszük, le-letérve a kékről, pirosról, szabadjára engedve lábunk ösztönét; alászállva *Tardosbányára*, hogy népviselet maradványait élvezzük, felmászva márványbányákba, szarvasok, őzek „váltóin”, meredek bányászúton ismét lecsúszva *Héregre*; ide-odakanyarogva falvak és bányák, erdészházak és odvas barlangok között, aszerint mennyi időnk van, futni kell-e a vonathoz, vagy két napig bolyonghatunk roppant gyümölcsösök, zsengefüvű rétek, kilométerhosszú erdei utak között!

Hadd valljam be töredelmesen, hogy a Gerecse tetőre erdész barátom kocszitatott föl, mert dolga volt ott s kedvére esett, hogy útitársal mehett. Útközben azon elmélkedtünk, miért van az, hogy a finomlábú őz minden turistától megriad s észvesztve rohan, holott a turista csak szemét legelteti rajta, míg a lovak prűszkölésétől, kocsizörgéstől nem fél. Utánunk bámul, szelíden,

holott kézügyben az ülés mellett barátom duplacsövűje. Kegyelmet kértünk e napon minden vadnak, kár, hogy az érdekelték ezt nem tudták s nem engedték sima szőrűket simogattatni.

A sok felnőtt-vágy közül ismét egy: mint szeretnénk a Gerecse-tető oldalában óvodások lenni, amikor fellobban a nyár tüze és a hajdani érseki kastély szobáiban először vetnek megint ágyat a nyaraló apróságoknak!

De még nincs itt a lobogó nyár, s reményünk, hogy addigra visszafiatalodhatunk: egyelőre fennen él. Így aztán a kocsii vissza is cipel a *pusztamaróti* vízválasztóhoz és a kéket, mint annyiszor tettük már, ismét hűtlenül elhagyva, a sárga sávra térünk. A *Mártonkút* vidékén kapjuk „hátsá” *Bajót*ot. Itt szállunk meg ismét, kedves parasztházban.

Ez így, elmondva, szépen s egyszerűen hangzik: olyan, mint valami vasárnapi séta, napernyővel a korzón. Kedves olvasó: ha e sorok nyomán az utat megteszed, jusson eszedbe, hogy csak izgalmas kóstólót adtunk egy háromnapos gerecsei útból. Hegytetők, országutak, bányák, úttalan domboldalak, bozótok, vadászösvények, tág mezők, bánya-telepek kusza egyvelegére számíts, tucatnyi remek panorámával.

S ha végül a bajóti hajnalban felfelé sétálsz az *Öregkő*höz s ott a sziklapárkányra kiállva, pillantásod a budai hegyek felé kalandozik, sóhajtván az örömtől fogod mondani: *megérte!* Bajótról bal felől kapaszkodj föl a barlanghoz és jobb felől, *Péliből* szentkeresztnek jer le.

Az őseMBER barlangjában azonban már sem mammutot, sem barlangi medvét nem sűthetsz, meg kell elégedned a magaddal hozott szalonnával. Ez alá rakj tüzet a barlang hús szájánál, tavalyi rózsével, aztán vízszintlítésre Bajnán!

Szombathy Viktor

AZ 1966. ÉVI TÁJÉKOZÓDÁSI VILÁGBAJNOKSÁG SZÍNHELYE: Finnország

Finnországban a tájékozási futás — a suunistus — nemzeti sport, amely az utóbbi 10 évben különösen megerősödött. A Finn Tájékozási Szövetségnek 600 egyesülete van 127 000 taggal. 1965-ben 190 versenyt bonyolítottak le. A finn bajnokság keretében egyéni, váltó, éjszakai tájékozási, hosszútávú (25 km) és sí-tájékozási váltó futásban rendeznek bajnokságot, 1966-tól sí-tájékozási futásban is lesz egyéni bajnokság.

Az egyesületek a nagy érdeklődés mellett megrendezett „tájékozási kupáért” versenyeznek, 5 fős csapatokkal.

Nagy gondot fordítanak a képzésre, 1965-ben 4000 (!) pályakitűzést tartottak számon, három kategóriában.

A tájékozási futás szaklapja a SUUNISTAJA évente 18 számmal jelenik meg, közli a meghívásokat, kiírásokat, valamint a versenyek teljes eredményjegyzékét. Ezenkívül nyomtatványok jelennek meg. Propaganda célból minden évben megrendezik a sportújságírók tájékozási versenyét.

Versenyeken való részvétel során jelvényfokozatok szerzhetők meg. Az egyesületeket a minősített versenyzők, pályakitűzők és a megtartott versenyek alapján rangsorolják.

A tájékozási futás legfontosabb kelléke a jó térkép. Finnországban az országos földmérési hivatal, valamint a hadsereg térképezési irodája az általános gazdasági tervek keretében folyamatosan végez

térképezést. Évenként 60–70 db 100–100 km² területet ábrázoló térkép készül. Ezenfelül a szövetségek és egyesületek önállóan is készítettek térképeket olyan területekről, amelyekről a közeljövőben nem jelennek meg térképek és ahol igen élénk a tájékozási tevékenység.

Dióhéjban elbeszélve ez a finn tájékozási versenyzés jelenlegi helyzete. Az IOF (Nemzetközi Tájékozási Szövetség) határozata szerint az 1966. évi Tájékozási Világbajnokság (az első Tájékozási Világbajnokság) rendezési jogát Finnország kapta meg.

Október elsején tartják az egyéni bajnokságot, minden nemzet 6 férfi és 4 női versenyzőt indíthat, míg a másnap megrendezésre kerülő váltón országoként egy férfi négyesváltó és egy női hármastváltó állhat rajthoz.

A többszínnyomású térkép finn jelkucs szerint készül 1:25 000 méretarányban, 5 m-es szintvonalakkal.

Az utóbbi néhány téma foglalkoztatja mostanában valamennyi résztvevni kívánó nemzet legjobb tájékozási futóit.

Egyéni és váltófutás, térkép, jelkucs. Es a terep? Mocsaras, vízenyós, süppedő moha, köves, sziklás talaj, sűrű és ritkább fenyves és bozót. — Nagy gond a felkészülés, a hogyan. A magyar férfi és női tájékozási válogatott keret Tatán végezte alapozó edzéseit.

Ahogy ezt a tatai tábor tájékozási futói előadják

„Tata 11 km.” Feketen, szemtelenül vigyorog ránk az útjelző tábla. Ennyi van még előttünk! S mögöttünk? Huszonöt kilométer, a Nagygerecse gyötrelmes emelkedőjével színesítve. Fáradtak, szomja-

Adagolás: 0,1–35 km-ig terjedő egységeket. Ha az edző más-ként nem rendel, szokásos adagja napi 25–30.

Forgalomba hozza: a tájékozási futó keret.

Es csobban a víz, fröccsen a sár, török a nád, mikor másnap bokáig, térdig, kötélig vízben futunk, gázolunk a környező lápokban. Finn terepet keresünk, kutatunk, de csak gyenge utanzatra lelünk. Víz, szikla, fenyves, mohaszőnyeg és levágott erdő mind van. Csak külön. Finnországot csak filmről látjuk.

Edzés a pályán. Papp, Borosnyó és Nyáry

Reggel 3/4, 7. Nyirkos, mozdulatlan kőd és mi futunk a tó körül. Egyenletes tempójú kilométerekkel és merev izmokkal köszöntjük a reggelt. Félóra könnyű futás és aztán gyereünk... Nem, nem reggelizni! Hanem a tornaterembe. Lazítás, nyújtás, erősítés bordásfal és talajon, homokszákkal és medicin labdával. Soha nem érzett izmok, inak, ízületek feszülnek, mozognak, erősödnek harminc percen keresztül.

Az egyik délelőtt, míg a többiek futnak két sérültünket speciális gimnasztikával terhel edzőnk. Semmi szokatlan, csak gimnasztika, de „non stop”. Ráérő röplabdás ácsorog nem messze, s az edzés végeztével odasomfordál hozzánk. „Mondjátok, milyen sport ez, ahol ennyire nagy hajítás van?” „Sérült tájékozási futók vagyunk”... Több kérdés nincs.

Hogy a tájékozási elemek sport is? Valóban, s mi igyekeztünk a lehetőségekhez képest memóriánkat, elhatározás-képességünket, irány és távérzetünket tökéletesíteni. Sérültjeink feladatai közt állandóan szerepelt technikai gyakorlatok pályakitűzése.

Balra zöldes víz, barna nád-buzogányokkal már jó negyed-óra. Elmosódott hangfoszlány valami csipőről és karmunkáról. Közben a parton lendülő lábak, ziháló tüdőfők, szenvedésgyötörte arcok. Időre futunk.

Előttem kéd fölt szökével koronázva, majd barnák, sárgák, feketék, zöldek, de teljesen mindegy, hol és miért. Valahol a kábulat határán megszűnik a környezet, a tárgyak elvesztik határakat, a színnek tompulnak, csak tér és idő, s magam maradok. Nem lassítani, gyötörni, küzdeni, győzni, mások és magam felett.

A levegő kevés, forró és nehéz. Lábamban ölmosság, szememben izzadság. Még háromszáz, még egy kanyar, itt a söderfolt, csak száz. Sohasem lesz vége. Utolsó ötven és végül a cél. Hogy milyen idővel, most mindegy, csak levegőt és nyugalmat.

Öt perc múlva már vidáman emlegetjük az elmúlt perceket. Félóra és az ifiknél szól a gitár.

Két hét alatt átlagosan egy percet javultunk a 6 kilométeres távon.

De mit javultunk két év alatt?

SKERLETZ IVAN

A Budapesti Természetbarát Klub

1966 ÁPRILISI PROGRAMJA:

Április 2., szombat: A Budapesti Természetbarát Hét megnyitása. (Utána zenés, táncos klubest.)

Április 7., csütörtök: 1. AZ ALPOKON AT A BODENI TÓTÓL ZÜRICHIG. Balogh Dezső és Madarassy Dezső; diáképes útibeszámolója az első svájci cseretúráról. 2. LEGKEDVESEBB TÚRÁJ. A Turista pályázatának döntője.

Április 11., hét: Kisfilmet a kultúrteremben. (Caragiale, Fehér fejek, Görögországi képeslap, Egy nap az állatkertben.)

Április 18., hétfő: LEGÚJABB FILMJEIM. Szegváry Gusztáv filmbemutatója. (Mátyás visegrádi palotája, Turistaszemmel egy vadászósvényen és — a fesztiválon kitüntetett — „Erdő mélyén, patak partján”.)

Április 21., csütörtök: HULLÁMOK HÁTÁN.

1. Vízi túrafilmek és képek vetítése.
2. Vizitúrázók klubestje.

Április 25., hétfő: 1. MIÉRT LETTEM TURISTA? Balogh János beszámolója. 2. KALANDJAIM EURÓPÁBAN. Dr. Horváth Magdolna vetített képes élménybeszámolója. 3. Kisfilmet a kultúrteremben. (Tengerentúli tudósítás, Térábrázolás a fesztiválon, Akiknek szurkolni fogunk, Zenés rendezvény, Élni.)

sak vagyunk. Célunk? Győzelmek? Világbajnokság? Ki gondol most arra!? Csak tovább, tovább felfelé ezen az irgalmatlan, szürke országúton a nyeregig. Onnan már „gurulhatunk” lefelé.

Futunk leverten, fejlesztve, kinlódva, de végül fenn vagyunk. Tardoson delet harangoznak, vasárnap delet! A nyereg alatt forrás. Néhány korty, kevés csokoládé, s már újból fogynak a méterek. A februári nap puhán szórja sugarait a még nedves talajra, fénycsíkok fekszenek előttünk keresztben. Atugráljuk. Mögöttünk a „holtpont”. Elvezetjük a futást. Hogy kissé furcsa élvezet? Lehet, de mi szeretjük.

Az iram tovább nő. Mérédek, sziklás lejtő, majd árok váltogatja egymást. Szökdelünk, ugrunk, rohanunk lefelé. A hegy lábánál utólerjük a lányokat. A huszadik kilométer felé tartanak, s szinte szégyeljük, hogy mindössze 36 km lesz mögöttünk. Még két kegyetlen országúti kilométer és aztán vége. Pulzus, testsúly mérés, majd boldog, ernyedt zuhanozás. Az edzés nevezetű „gyógyszerből” a mai adagot bevettük.

Javallatok: különböző eredetű (lassuszó, gyengeség, térbeli bizonytalanság) eredménytelenség esetén használandó.

Készítményünk hatása: lassan, remélhetőleg a VB-n jelentkeznek. Az edzés mély, nyugodt alvást biztosít, néha kellemetlen utóhatásokkal (húzóerős, csonthátya gyulladás, fázadság érzet).

HÍRES LESZ ISMÉT A VÁMOSI CSÁRDA

Veszprém megyének a Gyöngyösi csárda mellett másik leghíresebb és leghitelesebb csárdája a Veszprémtől 5 km-re található Vámosi csárda. Ott fekszik a Nagyvázszyba vezető út mellett és őrzi külsejében is, belsejében is századok emlékét. A népi építészetnek egyik kitűnő példája és mint a bakonyi építészeti stílus jellegzetes maradványaként emlegetik a néprajz tudósai. Mint csárda már hosszú idő óta nem működik, most azonban elérkezett helyreállításának és újbóli üzembeállításának ideje. Az Országos Műemléki Felügyelőség teljesen rendbehozza az egész épületet közel 350 000 forintért, a MESZOV pedig a belső átalakítást végezteti el, ami ugyancsak tekintélyes költséget igényel. Nemesvámosból vezetik oda a vizet, villanyt.

Az udvarán már épül az egykori kocsiállás és a nyár végére a Vámosi csárda teljes szépségében várja a látogatókat.

Savanyú Jóska, a neves betyár, akinek sirja a közeli Tótvázsony község természetjében található, sokszor megfordult a Vámosi csárdában. Legényei itt akarták agyonverni azt a Bakos nevű erdőkerülőt, aki őket elárulta a pandúroknak. Az erdész halálát Savanyú Jóska akadályozta meg. Ez volt a szerencséje, mert elfogatása után ezért csak életfogytiglani fegyházra ítélték. A teljesen helyreállított csárda, amely hűen őrzi a bakonyi népi építészeti emlékét, bizonyára sok látogatót vonz majd a Balaton vidékét felkereső százczek közül.

ÚJ FORRÁSOK, ÚJ ÚTVONALAK

Jól dolgoztak a Borsod megyei természetbarátok. Újrafestették a szentléleki turistaházról Bánkútig a piros jelzést (a Kópús kúttól bevezették a piros négyszöget a turistaházig). A Látókövek és Nyárju hegy közötti szakasz piros kereszt jelzést kapott. Aggtelek környékén is felújították Rudabánya és Szádvár között a pirosat s bevezették a rudabányai vasútállomásig. (A községben módosították, most 200 méterre megközelíti a turistaházat.) Elkészült a régi országos kék vonalán a Jósfafőt Aggtelekkel összekötő zöld jelzés is a Kecő patak völgyében. Zemplénben Kéked fürdőtől Pányok községig és környékén újultak meg a jelzések. A Szinva forrása után a Száraz völgyben is foglaltak egy szép forrást, melyet az elhalt, kedves emlékű Erdely Gyuláról Gyulaforrásnak neveztek el. A sárga kereszt jelzésből elágazó sárga kör vezet a forráshoz.

Idén is nagy munkára készülnek. Kazincbarcikától két új jelzés is vezet majd Tardonára, az egyik a Disznó bércen, a másik a Széplánybércen át. Itt, az északi Bükkben eddig nem voltak jelzések, pedig nagyon szép a táj. Zemplénben Károlyfalva központból Mikóházára, Nyúlkútra, a megyeri tengerszemhez készül majd új jelzés és új jelzést kap a Makkoshotyka—Zsidó rét, s a Füzérradvány—Koromhegy útvonal is.

Az új jelzések a közeljövőben kiadásra kerülő zempléni turistatérképen már szerepelnek.

K. M.

A GELKA TERMÉSZETJÁRÓK LENGYELORSZÁGBAN TÚRÁZTAK

A Gelka természetjárók Lengyelországban túráztak. A képek a krakkói Wawel kapujában, illetve a Morskie Oko partján készültek. Háttérben a Menguszfalvi csúcs látható (Fotó: dr. Csizmarik)

Négy képet tettünk közzé. Aki felismeri, hogy a kép mit ábrázol, illetve a képen látható táj, fa, szikla hol van, s a megfejtést április 15-ig szerkesztőségünkbe (Bp. V., Rosenberg hp. u. 1. sz.) beküldi, részt vehet azon a pályázaton, amelynek során öt értékes könyvet sorsolunk ki.

Az 1-es kép — ennyi segítséget adunk — a Pilsben készült. A 2-es képen látható fa a Börzsönyben található, a 3-as képen látható szikla Budapest határában van (Oláh Tibor felvételei) s a 4-es képen a fa (Kekén Tibor felvétele) Galya környékén nőtt ilyen különösré.

A feladat tehát: határozzuk meg a képek felvételeinek helyét. A nyertesek nevét közöljük.

CSAK TÚSARKÚ CIPŐBEN?

KEDVES TURISTA

Szép hideg, havas télben jártuk végig a Hűvösvölgy — Hármashatárhegy — Csúcshegy — Téglagyár Kék-túra útvonalát.

A Hármashatárhegyen éhesen léptünk be a gyönyörű étterembe, de sajnos a magunkkal vitt ennivalót nem lehetett elfogyasztani, mert ott nincs a turisták számára külön társznyázó helyiség. (A Kék-túra pecsétet a ruháiban kaptuk, ahol 1 Ft ellenében a kabátjainkat is levettették velünk...)

Félve léptünk a szőnyeges, elegáns étterembe, nehogy jól letisztított bakancsunk mégis illetlen nyomot hagyjon a pompás parkettán s netán ránk szóljanak.

Kénytelenek voltunk valamit fogyasztani, amíg kissé átmelegedtünk és tovább indulhattunk a Betyár csárdába, ahol végre farkasétvággal nekieshettünk a hazainak.

Semmiképpen nem helyes, hogy ilyen helyen télen legalább egy kisebb szobát nem biztosítanak a bakancsos túrázók számára, akik nem autón, és túsarkú cipőben érkeznek ebédelni.

Sporttársi üdvözléssel!

Técsy Katalin
BÁNYATERV SK
Természetjáró
Szakosztály vez.

A Pécsi Bőrgyár dolgozói ha nem is szeretnék a természetjárást, illetve a természetet, akkor is érthető lenne, hogy mind többen felismerik ennek szükségszerűségét, hiszen a bőrgyártás vegyi ártalmai, a gyári szennyezett levegő, parancsolóan megkívánja, hogy az üzemi dolgozók minden szabadidejüket a tiszta levegőn töltsék.

Érthető, hogy szakosztályuk mindinkább fejlődik. Wellert László szakosztályvezető annak különösen örül, hogy sok fiatal vesz részt a természetjárásban, s a szocialista brigádok is propagandistái lettek ennek a mozgalomnak.

Az üzemi dolgozók közül kétszáz rendszeresen túráznak, kirándulnak, s nem egy esetben viszik magukkal a még szervezeten kívül

álló társaikat, akik megkedvelve, megszeretve ezt a részükre „észszerű” sportot, egymás után jelentkeznek felvételi kérelmükkel.

Oláh Aranka — egyébként kiszista — igen helyesen állapította meg, hogy a fiatalok szívesen jönnek, csak jó programot kell számukra biztosítani. Nem elég az egészségügyi propaganda, ha rosszul sikerülnek a túrák, vagy a fiatalok igényeit megfélelő szórakoztatással nem elégítik ki.

Vótek Mária arról nyilatkozott, hogy a legtöbb tagot a szocialista

brigádmozgalmon keresztül nyerik meg. Igen helyesen, a brigádok vállalásaiban ma már fontos szempont a természetjárás, és érthető, hogy azok, akik a munkában élen járnak, a leghitelesebb propagandistái a mozgalomnak.

Üzemi látogatásunk során igen pozitív nyilatkozatokat hallottunk a természetjárásról, és örömmel állapítottuk meg, hogy a gyári dolgozók összességében tudatosabbá vált a természetjárás sokféle előnye és értéke, változatos szépsége.

A PÉCSI BÖRGYÁR BRIGÁDJAI A TERMÉSZETJÁRÁSÉRT

A káli medence várja a természetjárókat

A Balaton teknőjével nagyjából párhuzamosan, 137 m t. sz. f-i magasságban fekszik a földtörténeti ritkaságokban, természeti- és műemlékekben gazdag Káli medence. A medencét egykor pannóniai tengeri rétegek töltötték ki. Ezeket a pliocén korban kitakarította a szél, csak ott maradtak meg, ahol szilárd, főleg bazalt takaró védelme alatt fekvődték. Hatalmas természeti erők, a szél, a víz preparálta ki a Kő-tengernek (Kőhát) nevezett, összecementálódott pannóniai turzást is.

maiak itt tartózkodását számos feliratos kő és szarkofág bizonyítja. A medence községei közül Kékkút büszkélkedik a leggazdagabb római leletekkel. A keszthelyi Balatoni Múzeum igazgatójának irányításával az elmúlt évben késő római villa alapfalait tárták fel. Köveskál a honfoglalás alkalmával a legfőbb bírói tisztségét, a harkaságot viselő Kál vezér birtoka volt. Kővágóórs és a többi hasonló nevű község (Badacsonyórs, Kisórs) nevükben őrzik a honfoglaláskor ide telepített Órs vezér emlékét.

Kővágóórs község közepén van egy nagy lapos kő. A néphit szerint a török uralom idejében erre a kőre tette le a falu népe a török pasának hetenként lefizetendő sarcot.

A Káli medence turisztikailag igen értékes, szebbnél-szebb pontjait jól jelzett turistautakon kereshetjük fel, vagy közelíthetjük meg. A jelzett utak Ábrahámhegy, Badacsonyórs, Balatonrendes v. m-ről Kővágóórs — Révfülöp, Zánka — Köveskál vasútállomásra indulnak ki. Autóbuszsal Balatonhenye, kékkúti elágazás, kékkúti gyógyvízüzem, Kékkút — salföldi elágazás, Kővágóórs, Köveskál, Mindszentkál, Monoszló, Révfülöp, Szentbékál és Zánka autóbusszmegállókra is ráterhetünk a jelzett utakra.

E táj legnagyobb földtörténeti nevezetessége a medence peremén Salföld és Köveskál, valamint Szentbékál körül elterülő Kötenger. (L. a „Turista 1964. évi 8. számát.) Csaknem tiszta kvarchomokkővet (homokkő-kvarcit) már nem malomkő faragásra termelik ki, hanem öntődei felhasználásra bányásszák. Kisórspusztánál a mélyebb rétegekből kitermelt homokot a Burnóti patak vizének felhasználásával mosás és öntődékbe, porcelán- és táblaüvegyárba szállítják.

A Kötenger szikláinak

üregeiben a „madáritatók”-ban olyan árvaszúnyog lárvák élnek, melyek a -10°C hőmérsékletet is elviselik.

A rohamosan fejlődő bányászat nagymértékben megváltoztatta az egész Káli medence hajdani zavartalan szépségét. A természetes takarót egyre sűrűbben szakítják meg a bánya üttötte sebek. A sivatagi szél munkáját tökéletesen őrizte a kisórsi temető melletti kőhát. A szélsúlyolás hatását ilyen szépen csak a Szaharában lehet látni. Sajnos a kisórspusztai Kötengert teljesen kibányászták. Kétségtelen, hogy az emberi szükségletek kielégítése, az ipari nyersanyagok biztosítása, a mezőgazdaság fejlődésének eddig nem tapasztalt üteme sok esetben ellentétbe kerül természeti kincseink védelmével.

Keresnünk kell, és meg is kell találnunk annak a módját, hogy az előbb említett szükségleteink kielégítése mellett a természet szép, és ritka alkotásai is megtalálják az őket megillető, és főleg kellő időben biztosított védelmet.

Csaknem a medence közepén csillog — a szélmarta sziklaágyában fekvő — Kornyi tó. A tórol Bátorfi Lajos: „Adatok Zala-megye történetéhez” 1878-ban megjelent munkájában úgy emlékezik meg, hogy „szép nád terem benne, ezenkívül bővelkedik karászokkal, tsikkal, vízimadarakkal.” Vízimadarai közül, mint ritkasa-

got kell megemlítenünk a vékonycsőrű vízitaposót (Phalaropus lobatus L.), mely az északi sarkkör tájain honos. Évente ellátogat hozzánk Tavasszal ritkábban, ősszel gyakrabban. A Fertő és a Velencei tón kívül a Kornyi tón is megfigyelték.

A medence természetes vízlevezetője a Burnóti patak. Vize egykor vígan forgatta a XVIII. században épült ábrahámhegyi malom kerekét. A rendesi és az ábrahám szőlőhegy között fut le a Balatonba.

A Harasztoshegy tövében fekvő Kékkút községtől kissé keletre tör fel a medence közismert savanyúvíz forrása. A forrás mellett emelt korszerű üzemben palackozzák ezt a természetes szénsavas ásványvizet.

Ha megemlítettük természeti kincseit, állati ritkaságait, illő megemlítenünk növényi különlegességeiről is. Az Ábrahámhegy — Kővágóórs között húzódó permi kvarcos homokkővön díszlik a csarab (Calluna vulgaris), az erdőben megtaláljuk a dunántúli sást (Carex Fritschii). A kisórspusztai homokmosó környékén meszszire sárgállik a parlagi ligetszépe (Oenothera biennis). Az Órsi hegy Balatonra néző lejtőjén telepített dr. Folly 1907/8-ban közel egy holdat különleges fenyőfajtákkal. Itt több olyan fenyőt láthatunk, melyet máshol nem sikerült meghonosítani.

Csiki László

A Kornyi-tó (Eszes felv.)

A medencét, mint drágakövet a foglalata, úgy veszi körül a hegyek koszorúja. Itt sorakoznak körben az Órsi-hegy (306), a Kopasz-hegy (303), a Haja-gos (334), a Sátorma-hegy (356), a Fekete-hegy (368), a Harag-hegy (283), a zánkai Hegyestű (337), a Bálint-hegy (291), a Kűszöborra (322), a Fülöp-hegy (270), a Tepécs-hegy (207). A hegyek lábánál megbúvó Salföld, Kékkút, Mindszentkál, Köveskál, Kővágóórs, Kisórspuszta települései és a hegyoldalakra felkúszó szőlők szétszórt présházai, pincéi teszik hangulatosabbá és töltik meg élettel ezt az elkülönült, külön kis világot jelentő tájat.

A Káli medencét a legrégebb korok embere is meglakta. A Kővágóórs környékén előkerült leletek feltehetővé teszik az ősember jelenlétét. A ró-

A Kötenger Salföldnél (Csiki felv.)

Szekszárd látképe a szőlőhegyekről

Szarvastehén a Gemenci-erdőben

A Mecsektől északra a Dunántúl legjellegzetesebb kistájai sorakoznak egymás mellett: a *Völgység*, a *Szekszárdi-domság* és a *Hegyhat*. Annak a hullámos dombvidéknek, amely a nyugati országhatártól — Vas, Zala, Somogy, Baranya, Tolna megyén át — a Dunáig nyúlik, ez a legkeletibb része. A három kistáj közös neve a *Tolnai-dombvidék*, s kialakulása a pannon tenger elvonulása után, mintegy kétmillió esztendővel ezelőtt kezdődött. Az utolsó magyarföldi tenger vízből lerakódott homokos, agyagos üledékek hatalmas táblát hagytak itt maguk mögött, s ezt a nagy fennsíkot többféle természeti tényező — szerkezeti törések, vízfolyások, meg a szél munkája — aprólékosan földarabolta. Az össze-vissza barázdált táblából változatos felszínű, völgyes-halmos táj alakult ki. A dombosok tetői végig egymagasságban futnak, a közibük vágódott völgyeket, a földkéreg törései mentén, a rohanó vizek felszínalakító munkája hozta létre.

A *Szekszárdi-domságot* — éppúgy mint a szomszédos *Völgységet* és a *Hegyhatat* — ez a szerkezeti és eróziós tagozottság jellemzi. A jégkorszakban egész területét vastagon elborította a lösz, amely aztán nagy szerepet kapott a *táj mai arculatának kialakulásában*. A domborzat jellegét napjainkban a változatos löszformák adják meg. A felszínt a lösz sajátos lepusztulási alakzatai — a lösz-völgyek, lösz-szakadékok, lösz-szurdokok,

lösz-tornyok, lösz-aknak, eróziós vízmosások — adják meg, s a természetjáró számára is ezek az *állandó változásban, átalakulásban levő lösz-alakzatok* jelentik a táj legsajátosabb földtani érdekességét.

A Mecsek, a Sárköz, a Hegyhát és a Völgység között elterülő *Szekszárdi-domság* mintegy 200 négyzetkilométernyi kiterjedésű. Délen a Lajvér-patak választja el a Mecsektől, keleten a Duna völgye határolja, nyugatról és északról a Völgységi-patak fogja körül. E határokon belül tökéletes zárt tájegység húzódik 230—250 méter magasságban. A jellegzetesen dombvidéki kistáj legkiemelkedőbb pontja a 300 méter magas *Óriás-hegy*, a különböző irányú szerkezeti mozgásoktól rögökre töredezett tábla legnagyobb egyben maradt röge. Körülötte mozaikszerűen helyezkednek el a kisebb rögök, s ugyancsak az *Óriás-hegytől*, mint központtól, ágaznak szét sugarasan a futásirányukat szélsőlegesen változtató völgyek. Majd mindegyikben csermely vagy patak siet kanyargós úton a Duna felé.

A vízfolyások mentén, a kiszélesülő völgyekben találjuk a táj községeit, összesen ötöt. Erdők között, gyümölcsösöktől, szőlőskertektől, ligetes legelőktől körülvéve bújik meg *Alsónána, Szálka, Kakasd, Mócsény és Grábóc*. Összesen alig van ötezer lakosuk, s az egyszerű kis falusi templomcskákon kívül nemigen akad bennük különösebb látványos. Legérdekesebb műemlék-együttes a grábóci görögkeleti templom és kolos-

tor, melyet a török elől ide menekült dalmát szerzetesek alapítottak még 1585-ben. Az 1700-as évek közepéről való barokk templom és rendház romantikusan rejtőzik egy szép nagy ősparkban.

Ezen a kedves dombvidéken a turista a természet szelídebb szépségeivel találkozhat. Csúcsokat, meszszíre tekintő kilátópontokat nem talál, de nagy kiterjedésű szép lomberdőségekben barangolhat, s a patakok széles völgysíkjain magányos fákkal teleszórt dűsfűvű rétek, legelők között víz az útja. A dombvonulatnak a Duna völgyére néző előterét meszszíre futó szőlőültetvények borítják, s a teraszosan elhelyezkedő tőkék serege nyájas képet ad a kisdéd tájnak.

E szőlőborította keleti peremvidékről messzire száll a tekintet. Alattunk a Duna széles, lapos, nagy ártere, a mély fekvésű *Sárköz*. A mezőségi halmozatok közül kibukkanó *Sárvíz* ezen a tökéletes simaságú lapályon keresgéli hatalmas kanyarulatokkal

Dunába ömlése legalkalmasabb helyét. Esése már alig van, lágy iszapot és sarat hoz csak magával, azt teregeti szét torkolati vidékén. Az egykor mocsaras lapályból kiemelkedő nyolc-tíz méter magas szigeteken ülnek a Sárköz községei: Ócsény, Decs, Alsónyék, Sárpilis nevét szin-

SZEKSZÁRD DOMBVIDÉK

Mórág látképe, a jellegzetes pincesorral

Jellegzetes tájkép a Szekszárdi-dombságban

SZEKSZÁRDI DOMBSÁG

ligetek, tömött nyárerdők szegélyezik. A vadgazdagságáról híres Gemenci-erdő itt van szinte előttünk, nyers-zöld vonala olyan élesen zárja le a látóhatárt.

A Szekszárd felé lefutó egyik mély löszvölgy peremén állunk. Körös-körül mindenütt szőlő, vastagon ereszett, bolyhos levelei kékesen terülnek szét a tőkék tövében. Ezeket a lazán egymásbafonódó dombokon az egyik legkarakteresebb magyar bor terem, az ibolyaillatú, fűszeres, tüzes szekszárdi bikavér. E nemes vörösbort termő dombor északkeleti bevelésében helyezkedik el Szekszárd városa. Úgy fekszik el a lankás halmok hátán, ahogy szülötte, Babits Mihály odahelyezi: „A város, mint egy álmos eb, — hever domb alatt, sik felett, — kis város: nagy falu. — Korán fekvő, korán kelő: — piros fal és piros tető, — zöld fák és zöld zsalu.”

dús varrottasai, csipkái, fekete alapon fehér fonallal szót művészi terítői elvitték szerte az országba.

A sárközi falvakon túl ott a Duna, tájat formáló labirintusaival. Ezen a szakaszon már minduntalan mellékágakra szakadozik, tavakat, mocsarakat alkot, apró szigeteket szül, nádas-füzes berkek, sásos

Kis város — nagy falu: ma is ez Szekszárd. Hiába keressük benne a dunántúli városok barokk leve-

gőjét, hangulatát; a legszorgosabb kutatással sem találunk hazai között öthat műemléknél többet. Pedig ugyanúgy kétezeréves múltja van, mint Pécsnek, de sokkal alapsabban elpusztította a török: valósággal a semmiből kellett újjáépíteni az 1700-as években. A város legrégebb épületei a XVIII. század közepéről valók — egy-két műemlékként számontartott templom és középület —, de az összkép, melyet a présházakkal teleszórt dombok alá bűjt házsorok mutatnak, kedvesen falusias. Annál büszkébben áll szoborba öntve a főtéren Garay János, aki szertevitte Szekszárd hírét a hazában. Nemszak tüzes bordalaival, de elsősorban Hány János kedvesen föllentgető, furfangos figurájával.

A szabadságharcot megelőző évtizedekben Szekszárdon fazekasmesterkedett Hány János, miként ez a helybéli céhlajstrom bejegyzéséből imígyen tűnik ki: „Hány János az 1804. esztendő November hónapjának 25-ik napján béiratott a Fazekasok Tzé társaságába, és minden reá eső Tarifát meg fizette és mint Tzébéli Mester emberhez illik, Remeket is tsinált.” A Hessen—Homburg huszárezredtől kapott obsitot 1804-ben a „derék, nagy vitéz”, de békés foglalkozásához térve is mind-egyre hőstetteivel traktálta pénczétető céhtársait, hűségese ivócimboráit. „A szem, a száj elállott merész beszédein, — Országvilág csudálta vitézi tettein...” Garay az egyik szekszárdi szüreten ismerkedett meg Hányval és vi-

lágrengető nagyotmondásaival. Így született meg az Obsitos ártatlan kedveséggel tódító-lódító figurája, hogy az országos hírnév után Kodály zenéjén át ismertté váljék.

Mintha a Nemzeti Múzeum magasodna hirtelen elénk, úgy torpanunk meg Szekszárd legjellegzetesebb épülete, a volt vármegyeháza előtt. Dombtetőn áll, az Árpád-kori apátság és a hajdani vár helyén, s hat roppant dór oszlopával, előreugró oromzatos homlokzatával uralkodik a város fölött. Polláck Mihály tervezte, szekszárdi mester építette, de a megye már kiköltözött belőle. Pincéje labirintusában, mélyen a föld alatt, az egykori vármegyei börtön fehér boltíves cellái sorakoznak. A terméskő keretbe foglalt vasrács ajtók, a kikopott téglapadló, a löresnyi ablakok s a lánctartó vaskarikák ma is ugyanazok, mint az 1830-as években.

A forgalom főbb vonalaitól s a fontosabb ipari nyersanyagoktól távol. Szekszárd nem fejlődhetett nagyobb várossá. Iparosodása ma is lassúbb, mint a többi megyeszékhelyé, mégis ez indította el a városiasodás útján, lakossága csaknem tízezerrel nőtt 1945 óta, s ma már 23 000 fölé emelkedett. Ha a Szekszárdi-dombszék bebarangolása után a szőlős halmokról leereszkedünk meredeken aláhajló utcáira, egy barátságos kisváros fogad szíves vendégszereget, hogy gazdag helytörténeti múzeumában elénk tárja az egész környező táj mozgalmas múltját s jelenét.

Antalfy Gyula

Öreg pince Szekszárd fölött

FEDEZZÜK FEL ORSZÁ- GUNKAT

Az érvényben levő túrázó minősítési rendszerünk az érintendő pontok jegyzékében ráirányítja a figyelmet hazánk legszebb tájaira. Azonban a jegyzékből néhány valóban szép vidék hiányzik. Ilyen például a Szigetköz, melynek közelében Mosonmagyaróváron is turistaházat nyitott a megyei idegenforgalmi hivatal. A Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal Közlegény emlékének megismeréséhez a Köszegi-hegységben megszervezhető gyalogtúrához nyújt segítséget. Nincs érintendő pont a Villányi-hegységben sem, holott a Siklói várban levő turisztaszállásról távoleső vidéken lakó természetbarátok is szép túrákat szervezhetnek.

Gyakran tapasztaltam országjárásom, túráim során, hogy a helyi turisták jobban ismerik a távoli hegyvidékeket, a szomszédos országokat mind saját megyéjüket. „Fedezzék fel” a megyei természetbarát szövetségek saját megyéjüket,

tegyenek javaslatot a MTSZ túrabizottságának a területeken érintendő pontokra, létesítsenek jelzéseket, turistabázisokat, írjanak cikkeket, közöljenek térképrázolatokat a Turistában, ébresszenek kedvet ahhoz, hogy a távollakók is felkeressék e vidékeket. Mennyi hangulatos, a turisták által „felfedezetlen” táj van! Példának hadd említsek néhányat: Kemeneshát, Vasihát, Hegyhát, Völgyesség. Sajó balparti hegyvidék stb., stb. E vidékek turistaforgalomba való bekapcsolása, változatosabbá, gazdagabbá teszi mozgalmunkat. A megyei természetbarát szövetségek sokrétű feladatai közül ez talán egyike a legszebbeknek, leghálásabbaknak.

Tokaji Tibor

ÉSZAKI FÉNY A MAGYAR HEGYEK KÖZÖTT

A városban élő ember számára az északi fény nagyon ritka jelenség. Évtizedek múltak már el az 1938-as és 1940-es esztendő óta, amikor Budapesten legutóbb lehetett ragyogóan szép északi fényben gyönyörködni.

Kint a hegyeken azonban más a helyzet. A Dobogókőről, a Nagyhideg-hegyről, a Mátra és Bükk csúcsairól egy évtized folyamán legalább 8–10 északi fényt lehet megfigyelni. Az északi fények nagy részét csak a turisták és a menedékházak dolgozói pillantják meg.

Ennek többféle oka van. Először is, a gyengébb fényerejű északi fényeket csak akkor vehetjük észre, ha szemünket nem zavarja semmiféle földi fényforrás. Lakott helyeken erre ritkán adódik alkalom. Másodsor, az északi fények nagy része a hosszú téli éjszakákön mutatkozik. Télen azonban a síkságot és a völgyeket gyakran köd borítja, a magaslati pontokról viszont sokkal gyakrabban nyílik szabad kilátás az égbolt felé. Hozzájárul még ehhez, hogy az északi fény gyakran csak az égbolt alján, a látóhatár mentén látható. Magaslati pontról szélesebb látóhatárunk van és messzebb látunk észak felé. Olyan fényjelenségeket is megláthatunk, amelyek sík vidéken már a látóhatár alá esnének.

Előnyben vannak az északi fény megfigyelési alkalmai szempontjából azok a hegycsúcsok és turistaházak, amelyeknek teljesen akadálytalan kilátásuk van az északi oldal felé, mint például a dobogókői turistaházak. Hátrányban vannak ellenben azok a hegyi építmények, amelyek déli lejtőn fekszenek, és ez a helyzet a galyatetői szállodánál és a kékestetői szanatóriumnál is, mert majdnem hegycsúcsi fekvésük ellenére mind a kettőnél szálerdő fogja el észak felé a kilátást.

Mikor van valószínűsége annak, hogy északi fényt láthassunk? Az északi fény megjelenéséhez szép időjárásra van szükség. Az északi fény ugyanis a légkörnek olyan magas részében keletkezik, amelynek már az alsó határa is legalább tízszeresen haladja felül a

legfelső felhőrétegek magasságát. Ezért a felhők eltakarják előlünk az északi fény látványát.

Az északi fény bekövetkezését megelőző napokon súlyos zavarok szoktak fellépni a távoli országokkal való rádióösszeköttetésekben. Úgynevezett földmágnességi vihar lép fel, vagyis az érzékenyebb mágnesű nyugtalan táncolását figyelhetjük meg. Az ideges emberek egy része ilyenkor erősen izgatottá válik, mások álmatlanságról és rosszulértről panaszkodnak.

Érdemes tudnunk, hogy az északi fény nem mutatkozik mindig pontosan az északi irányban. Előfordul, hogy az égbolt északnyugati vagy északkeleti részein jelenik meg. Színárnyalatok szempontjából az északi fény rendkívül változatos jelenség. Vannak piros, kék, zöld és aranyszínű északi fények. A piros északi fényt sokszor félreismerik, mert földi tüzek fényének gondolják.

Ha a turista abban a szerencsében részesül, hogy egy magaslati pontból az északi fény ritka látványa tárul elébe, akkor kérjük, juttassa el megfigyelési adatait az illetékes tudományos szervekhez (Országos Meteorológiai Intézet, Budapest, II., Kitaibel Pál u. 1., vagy a Természettudományi Közöny szerkesztőségéhez, VII., Lenin körút 5.). A következő adatok közlésével tesznek hasznos szolgálatot a tudománynak: Hol tartózkodott a megfigyelő? Hány óra hány percor látta meg az északi fényt és meddig tartott? Előtte és utána is olyan helyen tartózkodott-e a megfigyelő, hogy módja lett volna az északi fényt meglátni, ha akkor is fellépett volna? Milyen irányban volt a fény látható (csak északon, északnyugaton, északkeleten, vagy a látóhatár nagyobb részén is)? Milyen színű volt a fény? Mozdulatlan, nyugodt világosság volt, vagy pedig imbolygó jellegű? Voltak-e fényzóra emlékeztető felvillanások benne?

A turisták megbízható megfigyeléseit nagy érdeklődéssel várják a szakemberek.

Dr. Aujezsky László
a fizikai tud. kandidátusa

TÚRA- MOTOROS

TAVASZI TANÁCSOK

A motorosok zömét azok közé lehet sorolni, akik legalább már fél éve, vagy hosszabb ideje nem ültek motorra. Nos, ezekhez szólnak e sorok.

Hiába sok éves a tárcában lapuló vezetői jogosítvány, ha nincsen meg a folyamatos gyakorlat. Aki tehát a hosszú kényszerpihenő után ül nyeregbe, gondoljon erre és fokozottabb figyelemmel vezesse motorját. (Vonatkozik ez különösen a még kezdőnek számító, néhány éves múltú motorosokra.)

Mire is gondolunk?

Az első „szárnypróbálgatást” végezzük — lehetőleg — olyan időszakban, amikor gyenge a forgalom. Ez a lassú motorozás legyen kifejezetten barátkozás a forgalommal, amely nem veszi tudomásul gyakorlatlanságunkat. Nem gyáva-ság, hanem sokkal inkább dicsérendő óvatosság az, ha a nyeregbeülés előtt elővesszük a KRESZ-t és beleolvassuk.

Amíg megbarátkozunk a nagyvárosi forgalommal, addig a lassú sodrású, járda felőli úttesten haladjunk. Tartsuk szemmel a járdaszegélyt, nehogy egy onnan váratlanul lelépő gyalogjáró okozzon meglepetést. Ennek megelőzésére a balkéz néhány ujja a kuplungkiemelőkaron, a jobbkez ujjai pedig a

mellsőfék kiemelőkarján pihenjen.

Aki szereti életét — és ki nem? —, az nem hagyja el azt a forgalmi sávot, amelyen elindult. Ha erre mégis sor kerül, akkor saját érdekében meg kell győződnie, nem okoz-e ezzel veszélyt.

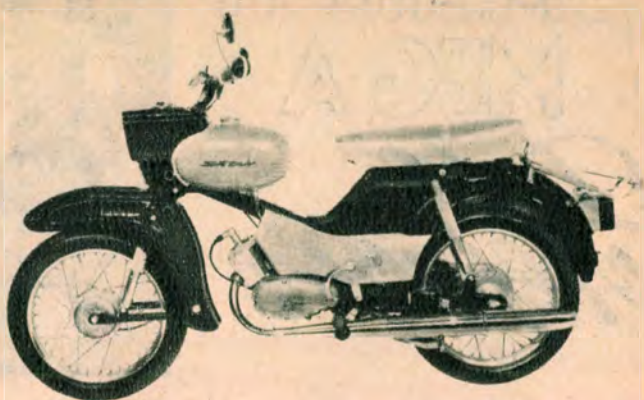
Mondanunk sem kell, hogy az ilyen „bejáratásra” nem tanácsos utast vinni. aki — legyen bármilyen ügyes is — bizonyos mértékben befolyásolja a motorost, a vezetés biztonságában.

Kihalt útvonalon gyakorolja magát a fékezésben (tessék hozzászokni a mellsőfék ésszerű használatához), és a sima, zökkenőmentes indulásban.

Önmagát tiszteli az a motoros, aki tiszteli a forgalomban részt vevő járműveket, különösen a saját motorjánál nagyobbakat. Ennek okát nem is kell magyarázni. Legyen türelmes a többi járművezetőjével szemben, ha azt kívánja, hogy azok is türelmesek legyenek vele szemben. Különösen adjon nagy tiszteletet a zebrának, nem lehet olyan sürgős az útja, hogy itt ne álljon meg, ha gyalogjáró van a csikozott úttesten.

Néhány órás vezetés után ismét magabiztosan ül a nyeregben, de ezzel ne éljen vissza, hogy hosszú életű lehessen e földön.

Új jármű a láthatáron

A közeljövőben újabb motor, a Simson „Star” jelenik majd meg a szaküzletek kirakatában. A máris népszerű Simson „Schwalbe” édes testvére ez a „mokick”-nak nevezett kismotorkerékpár. (Mokick = motor és kickstarter, azaz berügőkar.)

A turbóhűtéses, 50 kcm-es, kétütemű motorja 6500 percnkénti fordulaton 3,4 lóerőt ad le, a motor súrlási aránya 9,5 : 1. A háromfokozatú sebességváltó lábbal kapcsolható. Elektromos berendezése 6 V, 33 Watt. A jövőnalú üzemenyagtartálya 8,5 literes, fogyasztása 2,6 liter 100 km-re, összsúlya feltöltve 76 kg, hasznos terhelése 150 kg, legnagyobb sebessége 60 km/óra.

Rugózásáról elől hosszú lengőkaron nyugvó, dörzscsillapítóval kombinált teleszkópok gondoskodnak, míg hátul hasonló teleszkópok közbeiktatásával lengővillát találunk. A lánc csukott műanyagbűrában fut. A rugóút hossza elől 105 mm, hátul 85 mm. Üzemenyag keverési aránya bejáratás után 1 : 33.

Ennyi jó — és szép után azt is el kell még mondani, hogy vezetéséhez jogosítvány és bukósikak kötelező. Ara még nincsen megállapítva, de valószínűleg a Jawa-ideal és a Schwalbe között lesz. Behozatalára, előreláthatóan a második negyedév folyamán kerül sor.

MOTOROSOK TÍZEZREIT VÁRJÁK A KLUBOK

Előző számunkban hírt adtunk arról, hogy a Magyar Természetbarát Szövetség az MTS Elnökségének határozata alapján, a túramotorosok részére klubokat szervez, illetve szakosztályokba tömöríti azokat a motorosokat, akik egyrészt szervezett formában kívánnak túrázni, másrészt részesülni akarnak azokban a kedvezményekben, amelyeket a szövetségi tagság biztosít.

A központi motoros bizottság most dolgozza ki a klub alapszabályait, valamint meghatározza azokat a kedvezményeket, amelyekben a motorosok is részesülhetnek. Így például a hazai és a külföldi kempingekben 20 százalékos kedvezményt fognak kapni, a turistaházakban három napos tartózkodásig személyenként három forintért kaphatnak szállást közös szobában, — ha leszálnak a motorról — ötven százalékos vasúti kedvezményben részesülnek négy személy együttes utazása esetén — és részt vehetnek azokon a túrákon, ügyességi versenyeken, rendezvényeken, műszaki vizsgálatokon és tanácsadáson, amelyeket a Szövetség majd biztosít.

Mindezekről lapunk következő számában részletes tájékoztatást adunk. A jelentkezéseket addig is benyújthatják túramotorosaink a szakosztályoknál.

MEGLEPETÉS ITÁLIÁBÓL

Számtalan világrekord és világbajnokság tűzódik a híres piros Guzzikhoz. Hosszú évek óta most jelent meg először a kéthengerese. A keresztben elhelyezett, V elrendezésű hengerek úrtartalma 703 kcm. A négyfokozatú sebességváltón és kardántengelyen keresztül meghajtott hátsókerék 170 km-es végsebességet kölcsönöz a „V 7”-nek nevezett új Moto Guzzi modellnek.

ISMERJÜK MEG A Dél- Alföldet

A Tisza Szegednél

— KÉT NYILATKOZAT —

Szegedet nem kell bemutatnunk olvasóinknak, de arról a fejlődésről, amivel ez a már Európa-szerte híres város dicsekedhet, mindig örömmel és szívesen számolunk be; különösen, ha valami újat hallunk.

Az alábbiakban két nyilatkozatot ismertetünk:

Gács György, a Szegedi Idegenforgalmi Hivatal vezetője elmondta, hogy az elmúlt évben az idegenforgalom rekordot ért el. 11 ezer külföldi és több mint 41 ezer belföldi vendég kereste fel a várost, azon a 300 ezer jugoszláv átutazóvendégen kívül, akik egy-egy napra látogattak Szegedre az Ünnepi Hetek során.

Az Európa-szerte ismert Szabadtéri Játékok eseménycsúcsa után rangsorban első helyen említhetjük meg az idén a 10. jubileumát ünneplő maraton futóversenyt, s a nemzetközi motorcsónak Európa-bajnoki futamot, valamint a kézilabdában, tornában megrendezett versenyeket, amelyek során Szegedről mind többet beszélnek és írnak.

Mindezek mellett Szegeden igen fontos tényezővé vált a természetjárás, s ez indokolja, hogy a megyei, elsősorban a szegedi szövetséggel, az Idegenforgalmi Hivatal igyekszik jó kapcsolatot fenntartani.

Dr. Tóth Imre, a Csongrád megyei Természetbarát Szakszövetség elnöke is nyilatkozott lapunk számára:

— Szeretnénk elérni, hogy végre a Dél-Alföldet is felfedezzék a hazai természetbarátok. Ez a táj igen alkalmas akár a gyalogos, kerékpáros, vagy vízi természetjárás céljaira. Nem véletlen, hogy a mi alföldi megyénk dicsekedhet az országban a legnagyobb létszámmal, ami azt bizonyítja, hogy nemcsak a hegyek házában lehet a természetjárást megkedveltetni.

— Szervezés kérdése az egész, mert az emberek bárhol laknak, mindenütt szeretnek túrázni, járni a természetben, felüldülni és pihenni.

— Nagy sikerrel jártak az „Ismerd meg Csongrád megyét” és az „Ismerd meg a Dél-Alföldet” címen megrendezett túráink. A Kék-túra útvonalán eddig 80 természetjárónknak sikerült a jelvényt megszereznie.

— Kielégítőnek mondható együttműködésünk az Idegenforgalmi Hivatallal. Segítséget kapunk onnan a Páli Tivadar elméleti verseny megrendezéséhez, de még jobb lenne a kapcsolat, ha figyelembe vennék mozgalmunk belső célkitűzéseit is.

— d

A melegvízű hévízi és tatai tóban télen is szép túrákat lehet tenni, de most... ott álltunk a 25 cm vastag jégbe vágott lék szélén. Társaink hátunkra kapcsolják a sűrített levegős készüléket, majd egyenként leengednek a vízbe. Mint valami köldökzsinór köt össze bennünket a felszínnel a

Beöltöztetés, a merülés előtt
(Fotó: Herpal)

Jég alatti túráról — tavasszal

biztosító kötél. Roith Gyurival egy időben tűnünk el a homályos jég alatt, társaink szeme elől. Meglepően tiszta a plusz 1 fokos víz. „Minden rendben”, adom a megnyugtató kötéljelzést a felszínnek.

Közvetlenül a jég alatt úszunk egyre távolabb és hozzákezdünk a téli túra céljainak végrehajtásához. Búvárkésünk fémmylevel hatalmasat kongatunk acélpalackjainkon. Felettünk izgatottan figyelik jelzéseinket, majd tompa puffogást hallunk. Válaszolnak. Ismételjük a jelzést közeledve a lék felé, melyet a

kötél igénybevétele nélkül érünk el. Kötélszakadás esetére végeztük el a feladatot.

Gyimesi Feri és Násfay Béla merülése következik. Feladatuk a magunkkészítette légzőautomata kipróbálása a jeges vízben. Ők hosszabb időt töltenek el a vízben, miközben megfigyeléseket végeznek a nyárról jól ismert bányató élővilágáról.

Fázósan, de örömmel indulunk hazafelé. Jól vizsgáztak a készülékek, sikerült a merülés.

Atestünk a jégkeresztségen!

Maróthy László

Vigyázzunk!

TŰZVESZÉLY

AZ

ERDŐKBEN!

A természet feltámadásával együtt, a tavasz első napjaiban feléled a természet egyik legnagyobb ellensége az erdőtűz-veszélye is. Minden tűz iszonyatos és félelmetes látvány. Az erdő égése, a fák pusztulása, a száraz avaron tovfutó tűzkigyók azonban mindennél szörnyűbb képet nyújtanak. Riadtan menekül ember és állat, amikor siseterege ég az avar, s üszökké omolva dőlnek össze évszázados fák, vagy pusztulnak el fiatal ültetvények.

Beköszöntött a tavasz, és — szomorú — megkezdődött az erdőtűzek időszaka is. Általában a tavasz és az ősz a két legveszélyesebb időszak, de amíg ki nem zöldült, ébredésből alig magukratalált erdőkben a márciusi és áprilisi tüzek nagyobb károkat okoznak. Mi ennek az oka? Mi a megelőzés módja? Hogyan lehet a pusztító erdőtűz ellen védekezni? — Gondja ez egyformán az erdészeti szerveknek, a tűzrendészeti hatóságoknak, de nem utolsósorban a turistáknak, természetjáróknak is.

A turista és a természetjárás sokféle híve, barátja és támogatója a tűzrendészeti hatóságoknak. Segítségükkel, hatalmas károktól mentik meg a népgazdaságot, óvják gyönyörű erdőinket, a természet különleges ékességeit. A baj sohasem a szervezett turistákkal van. A természet bennük él különleges szeretete, a rendelkezések alapos ismerete, és az egymással való törődés nemcsak meggátolja a tüzeseteket, hanem adott esetben meg is fékezi a pusztítást.

Szólni kell elsősorban a Társadalmi Erdei Szolgálat működéséről. Ez a többszáz főnyi lelkes csoport az erdészettel a legszorosabb kapcsolatban védi a természetet. Szombat délutánokon és vasárnap állandó figyelőszolgálatot végeznek, ügyelnek

A Társadalmi Erdei Szolgálat fém-jelvénye TESZ tagok számára (igazolványuk felmutatása mellett) 6.— Ft-ért kapható a BTSZ Tájékoztató Szolgálatánál (V., Váci utca 58. sz.).

Ugyanitt megrendelhető a TESZ himzett emblémája is, melynek ára 30.— Ft. Az embléma a megrendelés után 2 héttel készül el és vehető át.

a kirándulók magatartására, jelzést adnak, ha már fellángolt a tűz, és gyors, szakszerű beavatkozásokkal igen sok kárt elhárítanak. Társadalmi munkájuk szép jutalma ismeretes ma már, az „Erdők Védelmezője” jelvényt kapják a területileg illetékes erdészeti igazgatóságoktól, Fejér megyében szakszerű tűzrendészeti tanfolyamokon is részt vesznek.

A Hármashatár-heggyen, és legutóbb a Kőhegyi emlékmű alatt pusztító tüzet fékeztek meg az Erdei Szolgálat tagjai. Ez utóbbinál különösen kitűnt a Lékai Gimnázium bátor fiatalsága és a Kinizsi Konzerv SC természetjáróinak közbelépése.

Nézzünk néhány adatot: az elmúlt évben csupán a Gödöllői Erdőgazgatósághoz tartozó fővárosi erdőkben nyolcvan esetben riasztották a tűzoltókat. A kirándulók gondatlanságával 100 holdnyi erdő és avar égett le, ami egyidejűleg ezer hold erdőt veszélyeztetett.

A kipattanó mozdonyszikra is sok kárt okozhat. A Somogy megyei Gutta erdőben — nem volt védőszántás — három hektárnyi fiatal fenyőerdő pusztult el. Néha az erdőmunkások is gondatlanok. Zalaszántó mellett szabálytalanul gyűjtötték meg az erdei hulladékokat. Mintha égő olaj folyt volna szét, úgy égett percek alatt az erdő. Egy hektárnyi terület teljesen elpusztult. Néhányszor vétkesek a játszódozó gyermekek is. Szurdokpüspöki mellett egy tizenhárom éves fiú gyufásdobozt talált. Játszódozott, s kigyulladt az erdő. Szerencsére nem titkolta tettét, s a felnőttek segítségével megakadályozták a nagyobb kárt. Az erdő melletti telkeken a tavaszi gaz égetése is veszedelmes. A Budai hegyek Péter hegyi dűlőjében egy magántelken végzett gazégetés pusztította el a szomszédos erdőgazdaság fiatal fenyvesét. A hanyagul eldobott cigarettavég Vértessomló határában tízhektárnyi erdőt tett a tűz maratalékává.

Mi a teendő?

A kirándulóknak ügyelni kell a tálalmi rendelkezésekre. Ez nem zaklatás, hanem jóindulatú segítség, a társadalmi tulajdon védelmére történő utalás. Tüzet csak a kijelölt

helyen szabad gyújtani, ha ilyen nincs, minden esetben az erdészet engedélyét kell kérni. A fővárost övező erdőkben tizennyolc ilyen kijelölt hely van, ahol az erdészet rőzséről, sőt szalonna-sütő botról is gondoskodik. Ilyet találhatunk a Normafánál, az Anna-réten a siugró mellett, a Balázs vendéglő felett, és a Jánoshegyen az autóparkolónál. Itt is ügyelni kell arra, hogy távozás után a tüzet el kell oltani. Legegyeszerűbb mód a parázs széttaposása, vagy földdel történő lefedése.

Aki tüzet talál, legyen akár szervezett turista, akár kiránduló, azonnal jelezze a tűzoltóságnak, az erdészeti hatóságoknak, vagy más hatóságoknak. Első teendő a tűz elszigetelése, elhatárolása, nehogy a pusztulás tovább terjedjen. A tüzet lehetőleg pontos hellyel kell megjelölni. Sajnos történnék olyan közlések is, hogy a Szabadság-hegy oldalán ég az erdő.

Van egy külföldi erdész mondás: „Egy fából sok millió szál gyufa készül, de egy szál gyufa sok-sok ezer fát pusztíthat el.”

Ügyeljünk arra mindannyian, hogy ezt az egy szál gyufát soha ne dobjuk el.

D. L.

TÚRAVEZETŐK

FIGYELEM!

Felhívás a Társadalmi Erdei Szolgálat ellátására!

Mindazok a túravezetők részére, akik egyetértenek a Társadalmi Erdei Szolgálat célkitűzéseivel és be akarnak kapcsolódni annak tevékenységébe, a Budapesti Természetbarát Szövetség elméleti kiképzést tart 1966. ápr. 22-én az MTS Bp. Tanácsa székházában (V., Váci utca 62—64. I. em. kistanácssterem).

Akik magukkal hozzák a természetbarát szövetségi igazolványukat, a helyszínen megkapják a TESZ jelvényét és igazolványát.

Vidéki túravezetők jelentkezzenek a megyei természetbarát szövetségüknél.

A PARADICSOM MADARAK HÁZÁJÁBAN

Aru-szigeti paradicsommadár

Parti halasztelepülés
Aru-szigeteken

Négy száz tonna koprát kell összegyűjtenünk a délkelet-malakuti szigeteken. Ezt az utasítást kapta hajónk parancsnoka, amikor útnak indultunk Ambon kikötőjéből kelet felé. Nyugat-Irian és az ausztrál kontinens közt több csoportban sok száz kis sziget emelkedik, a tenger vizéből. A szigetek gazdasági jelentőségét a partjaira telepített több millió kókuszpálma adja, ezek termése, a szárított kókuszdióbél, vagy egyszerűen: kopra, Indonézia egyik fontos exportcikke.

Kai-Ketjil és Kai-Besar szigeteken kötöttünk ki először és néhány nap alatt sikerült felszednünk vagy száz tonna árut. Mialatt a rakodás folyt, én a szigetet jártam, ismerkedtem a földrajzi adottságokkal, a bennszülött kai népekkel. Megjelenésém néhol nagy feltűnést keltett: az utóbbi években fehér ember nem járt erre, s a legfiatalabb korosztály, a 6—8 évesek most találtak életükben először ilyen furcsa, világosbőrű, lábú emberfajzattal. De a csodálkozás kölcsönös volt, mert jómagam sem pápuák közt nőttek fel.

Útnak hatodik napján kelet felől a horizont peremén, a tenger és az ég határán sötét csík jelent meg.

— Közeledünk az Aru-szigetekhez — hallom Sutjipto kapitány hangját. Néhány órán belül elérjük a szigetek fővárosát, Dobo-t.

A „főváros” kifejezés kicsit furcsának tűnik, mi-

kor a hajóval a partok közelébe érünk. A mintegy hektárnyi területű homokos félszigeten több tucatnyi bádofedelű faházat eszkalálták össze: ez a 3000 lakójú arui főváros city-je, üzletnegyede. A tucatnyi kis vegyeskereskedés, a „toko”-k mind ugyanazt árulják: olcsó ruhaneműt, cukrot, sót, szappant, világító olajat és százféle apró csecsebecsét. A pultok mögött ülők faji hovatarozandóságát a ferdevágású szem azonnal elárulja. Délkelet-Ázsia kalmárai, a kínaiak mindenhol megvetették a lábukat a szigetvilágban, ahol üzletelni, kereskedni lehet...

Még Ambonban megtudtam, hogy Dobo-n működik egy kis missziós telep. Amikor egy hosszú, fatörzsből kivájt ladik segítségével a partra keveredtem, a bámészkodó embergyűri közepette először a misszió felől érdeklődtem, mert nagyon szerettem volna már fehér emberrel találkozni. Egy fiatal ember nyomban vállalkozott hogy elvezet a „pastor” házához.

Érkezésem híret a gyerekhad hamarabb eljuttatta nemcsak a missziós telepre, de a „főváros” minden zegébe-zugába.

— Pastor baru datang! — zúgták a gyerekek kórusban, ami azt jelenti: megjött az új pásztor, az új misszionárius. Szegény öreg misszionárius, hogy kétségbe esik, — gondoltam — ha meghallja, hogy valaki „megfúrta” állásá-

ban. Dehát, ha a gyerekek itt fehér embert látnak, az szerintük csak „pastor” lehet.

A „Kompleks Katolik”-ban a fehér csuhás, fekete bőrű, csillogó szemű arui apácák szintén hittérítőnek néztek. Fekete kávéval kínáltak meg és meghívtak, hogy az éjszakát töltsen náluk. Elárulták, hogy az „öreg fehér pásztor” északra ment — motorcsónakján.

A missziós iskola egyik bennszülött tanítójával, Batsire urral felkerekedtünk, hogy kíséretében megismerkedhessek Wamar sziget lakóinak életével. A parti ösvényeken haladva három kis falut kerestünk fel, ahol pápua típusú lakosságot találtunk. A göndörhajú, laposorrú, barnabőrű bennszülöttek mindenhol nagy szívéllyességgel fogadtak, s nem volt gondunk az élelemre sem, mert több helyen kókuszdióval és batátával (édesburgonya) kínáltak meg. Csak nőket és gyerekeket találtunk otthon, a férfiak mind elvonultak Dobo-ba némi kis rakodási munka reményében. Két-három hónapban egyszer van rá alkalom, hogy egy kis pénzt is keressenek...

A 30 km-es gyaloglás után naplementekor érkezünk vissza a „főváros”-ba. Döbbenetes meglepetésben volt részem. Talán a tizedik háznál járhattunk, mikor kinyílt az egyik kerti kapu, elem perdült egy 18 évesnek tetsző, fehérbőrű csi-

nos leány és barátságosan tessékelt be a házába.

Váratlanul ért a támadás, mert akkor még nem is sejtettem, hogy az öreg Van Lith hittérítőn kívül más fehér lény is létezik ebben az istenhátamegetti mocsárvilágban. S még hozzá milyen csinos nő! Nagyot dobbanhatott a szívem, hiszen már közel fél éve nem láttam európai fehérrépet, kivéve azt az agg holland apácát, akivel Kai-Ketjil szigeten a languri lepratelepen találkoztam...

Rövidesen előkerült a papa, J. H. van Keeken úr, az itteni N. V. Mutiara Maluku Gyöngykagyló Vállalat) igazgatója. Mozgékony, szimpatikus férfi, senki sem gondolná, hogy már 69 éves és ebből is több mint 40 évet itt a doboi trópusi hőbőségben töltött el.

A forró ovomaltin szűrőigetése közben a családi dolgokról az engem jobban érdeklő „mutiara”-ra, a gyöngykagyló halászatra teelem a szót. Az Aru-szigetek ugyanis meszeföldön híresek a sok értékes kagylókról...

— Jelenleg a gyöngykagyló halászás a Tarangan szigettől DK-re eső szigetvilágban a legeredményesebb. Az éghajlati viszonyok azonban csak szezonális halászatot tesznek lehetővé, a halászati idény szeptembertől áprilisig tart. Ekkor nyugati szelek fújnak és a DK-i partok mentén a víz csendes, a hullámok nem keverik fel az iszapot. A búvárok általában 10—15 méterre ereszkednek le, de gyakran 25—30 m-re is le kell bukniuk a kagylóért. A kagylókat a hajók beszállítják itteni üzemünkbe, ahol azokat kitisztítjuk, kiszárítjuk és csomagoljuk. Évente 200 tonna gyöngy-

kagylót exportálunk, a világot minden részébe.

— És mi van a kagylógyöngyökkel?

— Oh, az nagyon ritka csemege, ezer kagyló közül legfeljebb egyben vagy kétben adódik.

— Az árak?

— Egy-egy kagyló (indonézül „kulit mutiara” vagy „kulit paar”) kikészítve 200 rupia, a kagylógyöngyök iteni „piaci” ára 10—20 000 rupia (1—2 dollár). Érdesem itt venni, mert Jáván 50—100%-kal többet kérnek érte...

Ha nekem 10—20 000 rupiám lenne... sóhajtom. Ezt azonban nem értem, ezért neki is el kell mondanom azt a furcsa esetet, hogy én nem az állam pénzén utazgatok Indonéziában.

A missziós telepen hírt veszem, hogy hazajött az öreg fehér pásztor. Nyomban felkeresem.

— Vissza kellett fordulnom a motorossal — mondta A. van Lith atya — mert a tenger északon nagyon viharos volt.

A fehérköpenyes pápua szolgáló lány ausztrál húskonzervet hoz be, közben szorgalmasan jegyzetgem az öreg elbeszélését.

— Már 30 éve élek itt a szigetvilágban. Itt Dobon létrehoztunk egy 4 osztályos elemi iskolát és egy 4 osztályos középiskolát. Van már kórházunk is 6 ágygal, csak éppen orvos nincs. Már ígéretet kaptam, hogy egy fehér apácát küldenek.

— Hány ember élhet az arui-szigetvilágban?

Nincs megbízható statisztika a lakosság számáról, de kb. 30 000 főre becsülhető. A doboi „városi” keveréknépséget leszámítva, a lakosság ún. aru nemzetiségű, fajilag maláj és pápua keverék, de döntő a pápua vér. A széttagolt szigetvilágban nincs egységes

nyelv, az ún. aru nyelvnek mintegy 35 dialektusáról tudok. Az északi és déli dialektusok között azonban oly nagy a különbség, hogy szinte külön nyelveknek lehetne tekinteni azokat, az északi aru ember egyáltalán nem érti meg a déli aru nyelvét...

Éjfél tájban sikerült rávennem az öreg misszionáriust, hogy hajnalban vigyen el motorosán valahová a szigetvilág belsejébe. Néhány óra múlva startoltunk és pár órást utána befordultunk a Workai nevű „tengercsatornába”. Néhány halászcsonakkal találkoztunk és a közeli partokon is feltűnt több félmeztelen pápua férfi.

Úticélunk a kis Lolang-falu, ahol a lakosság többsége már keresztény. A falvak népe azonban nehezen tér át az új hitre, annak ellenére, hogy a „nagy fehér varázsló” kétségtelenül sok előnyben van a nép ősi táltosaival szemben. Mert például csak a fehér varázsló tud oiyat csinálni, hogy egy kis dobozkat megérint, s abból zene hallatszik. De a varázslat teteje az a mutatványa, hogy egy

Pápua férfi Vamár-szigeten

másik furcsa dobozkból vissza tudja idézni a saját beszédjüket is. Ilyen elbűvölő trükkökkel a nép egyszerű fiaival könnyen el lehet hitetni, hogy a fehér pásztor a leghatalmasabb Allah küldötte. S a göndörhajú fejkre a pásztor a megtérés jegyében „megszentelt” esővizet önt...

A motorzúgásra elénk jött a partra a falu főnöke, a „kepala” és a meztelen gyereksereggel körülvéve elsétáltunk házához.

Vízfordó fiú

Miután ehétségünket elvertük, a kepala a ház mögött megmutatja a legújabb szerzeményét, egy kengurut. Csapdával fogták a közelben. Az a tény, hogy az Aru-szigeteken kenguruk élnek, szintén bizonyítéka annak, hogy ez a terület valaha összefüggött az erszényesek igazi hazájával, Ausztráliával. Aru-szigetéről a nagyobb fajta kenguruk azonban már kivesztek, csak kb. 60—80 cm-es magasságúak léteznek (ezeket „saham”-nak hívják). A kepala, amikor megtudta, milyen messzeföldről jöttem, mindjárt felajánlotta ajándékba a kengurut. Na, hiszen, meg is néznének Pesten, ha egy lánra akasztott kenguruval sétálnék végig a körúton... De hát a hátizsákomba nem csomagolhatom be, külön ketrecet pedig nem cipelhetek. Így hát le kellett mondanom a kedves ajándékról.

Amint az erdei ösvényen baktattunk, furcsa, éles madárhangra lettem figyelmes. Mintha valaki gyorsan azt kiabálná: eh-eh-eh-eh-eh-eh.

— Mi ez? — kérdem.

— Ez a „tjenderawasih” hangja. Mi „burung rahaj”-nak nevezzük. Máshol „fenam” a neve...

Paradicsommadár.

A régi felfedező utazók a különös madárról sok hihetetlen dolgot, mesét ültettek a köztudatba. Olvassuk csak, mit ír erről hazánkfia, Fábrián József 1799-ben megjelent „Természethistóriája”-ban.

„A Paraditsomi madár egy rendkívül szép tarka madár, mely akkora forma, mint egy seregély, és tsak napkeleti — Indiában lakik. Ez az a madár, melyről ez előtt sokan azt hitték, hogy a Paraditsomból vette volna a maga eredetét, semmi lábai nem volnának, mindég a levegőégen repdesne és abból is élne, hogy továbbá ott is szaporodna oly formán, hogy a nyöstény a kanjának a hátára tojnék s ott kellének ki a tojások, és tsak akkor esnék le a földre, mikor megdöglöttek, elevenen pedig egy sem szállana-le.”

Sztárunk jó 20 m magasán, egy száraz ágon illettegette magát. Jó időszakot fogtam ki a paradicsommadarakkal való találkozásra. Ezekben a hetekben kezdődik a paradicsommadarak násza. Néha tucatnyi díszruhás hím is összegyülekezik a táncparádéra. Ide

csalogatják a nöstényeket, melyek azonban dísztelenek, szinte nehéz elképzelni, hogy ezek az egyszínű, dísztelen tollazatú ökölyni madárkák az előbbieknél edes testvérei.

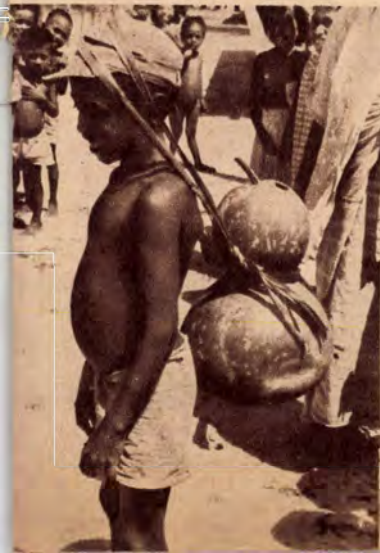
A paradicsommadarak életéről, viselkedéséről ma már könyvtárnyit irtak. A fogságba került hím paradicsommadarak zárkájukban is folytatják a piperkőc díszszelést. A leírások szerint naponta kétszer megfürödnek és reggel toalettjükkel legalább annyi időt eltöltene, mint valami divathölgy a tükör előtt. Órákon át igazgatják tollaikat, s többször öntelten végignézik önmagukat.

Ma nincs szerencsénk a paradicsommadarakkal. A hívóhangra egy társ sem felel. Talán mert az ég beborult? Az eső elől igyekeznünk kell nekünk is vissza a faluba, ahol a falufőnöktől még lenne mit kérdeznem.

A kepala remek meglepetést tartogat számunkra. Mire visszatértünk házához, már elkészült az ebédkülönlegesség: kókusztejből főtt kazuártojás. Ebből viszont az olvasó újabb ismeretre tesz szert, mert megtudhatja belőle, hogy az Aru-szigeteken is él az ausztráliai állatúv ezen híres futómadara, amely indonézül is kasuari. Ez az idétlen óriásnyúl másfél méter magasra is megnő és egy-egy zöldeszürke tojása súlyban felér a mi tyúkjaink 10—15 tojásával. Az üzleties gondolkodású benszülöttek a tojáshejt nem törlik össze, hanem két kis lyukat fúrnak rajta és azon fújják ki a belső részt. A kitisztított tojáshejakat a doboi kínai kereskedők veszik meg, akik még pingálgatnak is rá valamit. S jó pénzért tovább adják jávai atyafiainknak, akik viszont a külföldi turistáktól húznak érte jó jövedelmet...

Bücsúzaskor a falufőnök nem enged el üres kézzel: ha már a kengurut nem fogadtam el, legalább egy szép „tauririt” tegyek el. A tauriri 30 cm magas kagylóféleség, amely a nyugati partok mentén található. Viszonzásképpen megajándékoztam őt egy csomag Kossuth cigarettával. Mindjárt tüzet csiholtak, s láthatólag nagy élvezettel szívták a bűdös füstöt... A lorangi pápuáknak határozottan ízlett dohányiparunk terméke...

Dr. Balázs Dénes

Megállapodás

egyes zárt területek felszabításáról
és szabad turista utak kijelöléséről

A Magyar Természetbarát Szövetség és az Országos Erdészeti Főigazgatóság között még a múlt év augusztusában tárgyalások kezdődtek egyes zártak nyilvánított erdőterületek felszabításáról, és szabad turistautak kijelöléséről. E tárgyalások és ismételt helyszíni bejárások eredményeképpen megállapodás jött létre a két érdekelte fél között, melyet az alábbiakban hozunk nyilvánosságra.

Az MTSZ elnöksége az eredményeket nem tekint végsőnek és újabb erőfeszítéseket fog tenni további területek felszabítása érdekében, amivel elvben az OEF is egyetért.

A megállapodás értelmében

a Budavidéki Állami Erdős Vadgazdaság területén

a) minden megkötés nélkül, szabadon járható

— a Nagykovácsi — Kutyahegy — Pilisszentiván vonalától keletre elterülő terület, mely magába foglalja a Kutyahegy — Nagyszénás — Zsironhegy — Kerekhegy — Remetehegy egész területét,

— Csíki hegyek — Huszonnyégykörös területe.

— Törökbálint, Bia — Sós-kút — Erdő közötti terület egészen a Duna vonaláig.

* Mindkét Erdőgazdaság területe az OEF korábbi döntése szerint zárt területek minősül.

— A Budakesztől északra elterülő — jelenleg még bekerített — erdőterület, mely a Soroksári Szőlőgazdaság (volt Törökbálinti Állami gazdaság) és a Julianna-major összekötő vonalától keletre a főváros határáig húzódik, azzal a megkötéssel, hogy az utakról letérni tilos, mert a területen erdőtelepítés folyik.

b) Szabadon lehet közlekedni az Erdőgazdaság területén átvezető alábbi közforgalmi és erdei utakon azzal a kikötéssel, hogy az utakról letérni tilos:

— a Nagyszénási turistaházról Piliscsabára vezető országos kék és piros jelzésű turista utakon,

— a Julianna-majorról a Kecskéhaton—Kopaszerdőn keresztül Nagykovácsiba vezető erdei út,

— a Julianna-majorról a Kecskéhaton keresztül a nagykovácsi műúton levő autóbuszmegállóig vezető erdei út.

— Nagykovácsi — Anna Órház — Telki, ill. Anna Órház — Páty közötti úton.

— Budakeszi — Telki, ill. Páty közötti úton.

— Nagykovácsi — Perbál közötti, úgynevezett fehérúton.

A Gödöllői Állami Erdőgazdaság területén

a) Minden megkötés nélkül szabadon járható:

— a Bolnoka erdőnek a gödöllői műúttól Ny-ra elterülő azon része, mely a műút és a gödöllői HEV pályája között terül el,

— a Gödöllőtől Ny-ra elterülő parkerdő városfelőli része. Ny-i határa a 283.7 háromszögelési ponttól K-re húzódó EK—DNY-i irányú erdővágás, ill. szekerút,

— a Gödöllőtől E-ra elterülő összefüggő erdőség Veresgy-

házától Máriabesnyőig. (Margita hegy, Boncsok hegy, Gudra hegy vonulata),

— az Isaszeg, Damjanich tp-től E-ra elterülő erdőrezs, Fenyvesdűlő, melynek határa Ny-on az Isaszeg — Gödöllő közötti közforgalmú út, E-on az Arboretum határa, K-en a Száritó psz. — Isaszeg közötti E—D-i erdei kocsút, E—D-i irányú erdei kocsút,

b) Szabadon lehet közlekedni az Erdőgazdaság területén átvezető alábbi erdei utakon, valamint a közforgalmi utakon azzal a kikötéssel, hogy az utakról letérni tilos:

— a Máriabesnyőről kiinduló jelzett turistaút, mely a Juharos gerincén vezet végig az ún. „képesfág”,

— ez út folytatása, mely a „képesfától” egy darabon a műutat követve, Száritó-psz. állami gazdaság mellett egyenesen D-i irányban keresztül vezet a Nyirjes erdőn Isaszegre,

— a valkói erdészézházról kiinduló út, mely a községi erdőn keresztül, az Abroncos nevű területen az erdőszélt követve, a Nyirjes erdőn keresztül Isaszegre vezet.

— az Isaszegről kiinduló út, mely érinti az Isaszegi 1848-as hősi emlékművet, a katonasírokat és attól D-i irányban a Katonapallag erdőn keresztül, majd az erdőszélt követve Pécelre vezet,

— járható még a Bagról Nagyvígyón végigvezető út, mely a vadászház és az Erzsébet forrás mellett elhaladva D-i irányban az erdőn keresztül a „képesfág” vezet, azzal a megkötéssel, hogy aug. 15. és okt. 15. közötti idő kivételével — amikor a vadászat miatt azon közlekedni szigorúan tilos — esetenként előre engedélyt kell kérni a Gödöllői Állami Vadgazdaságtól.

A két erdőgazdaság azon részei, melyek a fenti felsorolásban nincsenek megemlítve, továbbra is szigorúan zártak tekintendők és oda belépni életveszélyes. Az MTSZ felhívja tehát mind a szervezett természetbarátokat, mind a kirándulók figyelmét, hogy tartózkodjanak a zárt területek felkeresésétől. E rendelkezések be nem tartása büntetést von maga után.

A Természetbarát Szövetség tervbevette, hogy a szabadon járható utakat turista útjelzéssel látja el, és hogy az említett területekre is kiterjeszti a Társadalmi Erdői Szolgálat hatáskörét.

A megállapodás továbbá arra is kiterjed, hogy az abban foglaltakat mindkét fél tagjaival, ill. dolgozóival széles körben ismerteti és betartatja.

A tárgyalások egyelőre befejeződtek. Nem volt könnyű a különféle, sokszor ellentétesnek látszó érdekeket összehangolni. Mégis létrejött a fenti megállapodás, mely — ha nem is elégíti ki teljesen a turisták igényeit — mindenesetre komoly előrehaladást jelent e sokat vitatott kérdésben.

Köszönet illeti az Országos Erdészeti Főigazgatóságot, mely a tárgyalások folyamán ismételtan tanújelét adta megértésének, segítségességének és a lehetséges határain belül támogatta a természetbarátok jogos igényeit.

TÁRGYALÁSOK

a magyar és osztrák sportvezetők között

Az Osztrák Oktatásügyi Minisztérium meghívására 1966. február 14. és 20. között magyar sportvezetői delegáció tartózkodott Ausztriában Egri Gyula elvtárs, a Magyar Testnevelési és Sportszövetség elnökének vezetésével. A delegáció tagja volt Székely Miklós, a Magyar Természetbarát Szövetség főtthkára is.

A küldöttség a magyar és osztrák sportkapcsolatok fejlesztéséről tárgyalt és látogatása során több sportlétesítményt tekintett meg.

Az osztrák sportvezetőkkel való találkozók és tanácskozások keretében tárgyalások folytak többek között Franz Wintererrel, az ASKÖ (Osztrák Munkás Sport- és Testnevelési Szövetség), és egyben az osztrák Természetbarátok Turista Egyesülete elnökével, Rudolf Spiolával az ASKÖ főtthkárával, Josef Bergerrel a TTE Karintia-tartományi elnökével, s másokkal. A baráti légkörben lefolyt megbeszélések során nagy érdeklődés nyilvánult meg a magyar természetbarát mozgálokor tevékenysége, továbbá a magyarországi túrázási, táborozási és üdülési lehetőségek iránt. Az osztrák sportvezetők szívesen foglalkoznak a magyar és osztrák devizamentales cseretúrák megindításának gondolatával. A tapasztalatsere keretében Karintiában és Tiroiban sor került néhány turista-ház, drótkötélpálya és sífelvonó üzemeltetésének tanulmányozására is.

Befejeződött a vizsgálat a Baradla-barlangban történt halálos kimenetelű túra ügyében

A Borsod megyei rendőrfőkapitányság befejezte a nyomozást az aggteleki Baradla-barlangban 1965. december 31-én, az éjjeli órákban bekövetkezett három haláleset körülményeinek tisztázására. A nyomozás adatai és a szakértői vélemények alapján megállapították, hogy Pásztori György Walter, a Pannonhalmi Szent Benedek rendi Gimnázium tanára december 28-án 10 főből álló csoportot vezetett a barlangba, hétnapos túrával egybekötött föld alatti tartózkodásra. A csoport öt gimnazista és egy egyetemi hallgató fiúból, egy tanárnőből és három diáklányból állt. A csoport tagjai naponta túráztak a barlangban, ahol december 31-én, a kora délutáni órákig összesen 35 kilométer utat tettek meg, részben sáros, vizes, nehéz terepen.

December 31-én közvetlenül egy hosszabb vízestúra befejezése után, félórás pihenővel, a három diáklány nélkül elindultak a végzetes túrára. A Stix-barlangpatak vízében 2 kilométeres utat kellett megtenniük, egyes helyeken a vízben való teljes merüléssel. E túra közben Brückner Emőd 17 éves, Wettstein Antal 17 éves és Haader Pál 18 éves diákok rosszul lettek, eszméletüket vesz-

tették, majd rövid időn belül meghaltak.

A túravezető, a csoport mozgásképes tagjainak segítségével a szerencsétlen diákokat a vizes partra vonzolta. A kialakult veszélyes helyzetben a túravezető az eszméletlen és még eszméletlen levő, de teljesen elgyengült fiúkat magukra hagyta és a tanárnóval együtt a barlangot elhagyta. Az aggteleki turistaszállóban tartózkodó határőrök a barlangba siettek, és három fiút már holtan, három fiút pedig eszméletlen állapotban a felszínre hozták.

Az igazságügyi orvosszakértők egybehangzó megállapítása szerint a hét napra tervezett nehéz, vizes túrákkal egybekötött barlangi táborozás negyedik napján beállt halálesetek és eszméletvesztések a fiatal szervezetek tartós lehelése és túlerőltetése miatt következtek be. A vizsgálat adatai alapján Pásztori György Walter, a Pannonhalmi Szent Benedek rendi Gimnázium tanárát súlyos felelősség terheli Brückner Emőd, Wettstein Antal és Haader Pál diákok elhalálzásáért, valamint a csoport többi tagjai testi épségének veszélyeztetéséért. Ezért a bűnügy iratait vádemelési javaslattal átadták az ügyésznek.

A Magyar Természetbarát Szövetség 1966. évi Nemzetközi Természetbarát Táborának

kiírása

- 1. A táborozás célja:** Szervezett természetbarátok találkozója az Országos Sportnapok keretében; egymás megismerése, tapasztalatcsere, A Balaton-felvidék megismerése, a kék-túra útvonal egy részének bejárása. A Nemzetközi Kupa tájékoztatói verseny megtekintése; részvétel a 27. Nemzetközi Campingtalálkozó egyes rendezvényein.
- 2. A táborozás időpontja:** 1966. augusztus 10–24.
- 3. A táborozás helye:** közvetlenül a Balaton partján fekvő Kiliántelep, mely Balatonudvari községhez tartozik.
- 4. A táborozás rendezője:** a Magyar Természetbarát Szövetség. Táborvezető: Thuróczy Lajos.
A táborvezető helyettesei: Balogh Dezső, Czira Zsolt.
Táborbíró: Móró István.
- 5. Résztvételi feltételek:** a táborozáson részt vehet minden szervezett természetbarát és családtagjaik. Vendégek abban az esetben, ha részvételüket valamelyik szakosztály elfogadja.
- 6. Költségek:** A táborozás központi szervezési költségeit a Magyar Természetbarát Szövetség fedezi. Egyéni táborozási felszerelésről (sátor, gumimatrac, takaró), valamint az étkezés költségeiről és módjáról a táborozók gondoskodnak.

Táborozási díj: 18 éven felül naponta 5 Ft
18 éves korig naponta 3 Ft
10 éven aluliak táborozási díjat nem fizetnek.

7. Egyéb tudnivalók:

- A táborozás emlékjelvényét a résztvevők önköltségen szerezhetik be a helyszínen.
- A tábor szervezésére és a jelentkezésekre vonatkozó részletes tudnivalókat a Természetbarát Híradó, és a Turista, valamint az illetékes területi szövetségek útján később közöljük.

Kézpénzért is vásárolunk

túrácipőt,
kemping-,
tenisz-,
sakk- és
asztalitenisz-
felszerelést,
kielbótót,
csónakot
és egyéb
sportcikkeket

Bp., VI.,
Népköztársaság
útja 34.

Telefon: 325-759.

BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ V.

Csókakő vára (Dr. Mosonyi Tibor felv.)

Természetbarát műemlékvédelem

A Társadalmi Erdei Szolgálat (TESz) megerősödése lehetővé tette a szolgálat működési körének kiterjesztését. Az új feladattal, a lakott területeken kívül fekvő műemlékekkel, örökségeik során eddig is találkoztak a TESz tagjai. Ezért már korán felmerült az a gondolat, hogy ezeket is vonjuk be a védelembe.

Először is a várakat. Közülük is elsősorban azokat, amelyeket a közelmúltban helyrehoztak. A műemlékek helyreállítása nagyon sok munkába és nagyon sok pénzbe kerül. Az Országos Műemléki Felügyelőségnek hét építésvezetősége dolgozik az országban. Államunk — nem számítva a fővárost — évente 30 millió forintot meghaladó összeget költ erre a célra. Mégis akadnak, akik nem értékelik, nem becsülik meg, sőt olyanok is, akik egyenesen rongálják. Tudatosítani kell a műemlékek látogatói között, hogy milyen nagy anyagi áldozatot igényel ez a védelem. Hogy építsenek, régészek, művészettörténészek egész serege dolgozik összhangban azon, hogy nemzeti múltunk becses építészeti emlékeit hitelesen, eredeti formájában állítsa helyre.

A TESz kiterjedésével most lehetővé tette a műemlékvédelem bekapcsolását. A feladatra a fejezmegyei természetbarátok vállalkoztak. Ők voltak, akik

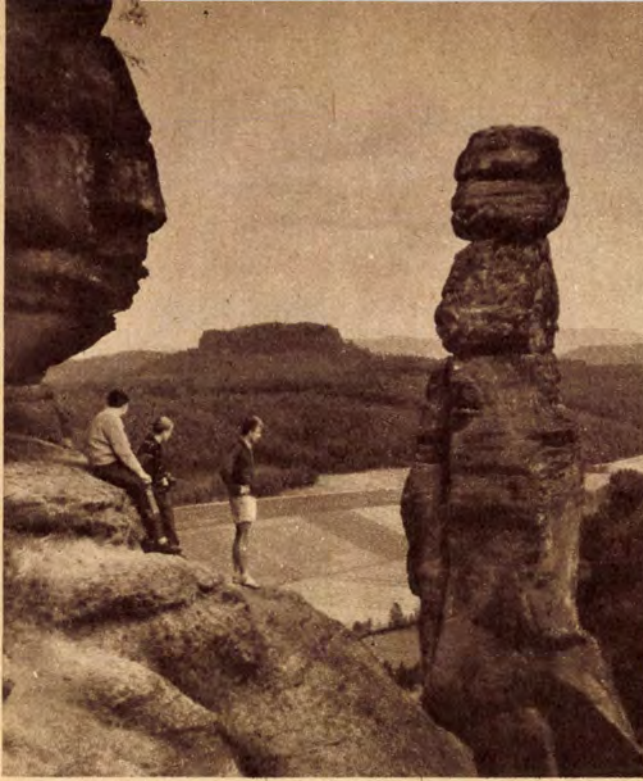
évekkel ezelőtt a fővárosba elindult erdei szolgálatot először terjesztették ki vidékre. Most ismét ők, akik az új kezdeményezést valóra váltják.

Az erdei szolgálatnál kezdettől fogva arra törekedtünk, hogy az ne csupán erdei rendfenntartó szervezet legyen, hanem ezen belül felvilágosító, tájékoztató, nevelő munkát is végezzen. A műemlékszolgálatnál is ilyen kettős elkötelezettségünk van: a járőrnek ügyelnie kell a műemlékek épségére, de egyidejűleg jelenlétét fel kell használnia arra is, hogy a látogatókkal megismertesse a műemlék hiteles történetét, szakszerű művészettörténeti leírását. Ez nagyon szükséges. Hiszen köztudomású, hogy például a várakról milyen sok téves hiedelem kering a köztudatban. A fenti célra az Országos Műemléki Felügyelőség és a székesfehérvári István Király Múzeum munkatársai szakszerű leírásokat bocsátottak rendelkezésre.

Az új mozgalom május 1-én indul, nagyszabású ünneppéggel. Az ünnepség színhelye Csókakő vára lesz. A székesfehérvári turisták — Varró Gusztáv vezetésével — lelkesen fáradoznak azon, hogy a nyitány menettel gazdagabb s a mozgalom menettel eredményesebb legyen.

Pápa Miklós dr.

TERMÉSZETJÁRÓ FOTÓS SIKERE

Mi lehet nagyobb öröm egy turista fotós részére, mint a festői tájak megörökítése.

Doma István, a Diósgyőri Vasas természetjáró szakosztályának tagja Szász-Svájczban tett túrája alkalmából örököltette meg a jégkorszak után képződött különleges sziklacsoportot, a „Barbarine”-t. Míg az egyikben a néző egy indián profilt vél felfedezni, a másikban egy ősember tekint le ránk. Háttérben pedig várszerű képződményt alkotott a természet.

Ezzel és más több felvételével nyerte el Doma István a budapesti NDK Nagykövetség fotópályázatának I. díját, kéthetes NDK körutazást.

Bollobás Józsefné
Miskolc

Legkedvesebb túrám

PÁLYÁZATI EREDMÉNYHIRDETÉS

A TURISTA az elmúlt évben pályázatot hirdetett „Legkedvesebb túrám” címmel. Az volt a feladatunk, hogy harminc gépelt sorban szép, vonzó túraleírást kapjunk olvasóinktól, barátainktól, természetbarát mozgalmunk lelkes híveitől. Számos írásmű érkezett szerkesztőségünkbe a december 31-iki határidőig. A beérkezett számos pályamunka közül tizennégyet kiválogattunk és szerzőiket meghívjuk a döntőre. A Budapesti Természetbarát Klub-ban, április 7-én, csütörtökön délután a hat órakor kezdődő svájci diavetítés után, a zsűri jelenlétében a budapesti szerzők felolvassák, a vidéki szerzők pedig megbízottaikkal — akikről a KLUB rendezősége gondoskodik — felolvastatják pályaműveiket. A nyilvános döntő zsűrije kéri a közönség segítségét is az elbíráláshoz. A döntőbe került pályaművek szerzői és címei a beérkezés sorrendjében: Bajnok Imre: Menet-

téri barátság. Marton Árpád: Búvárkaland. dr. Fogarassy László: Hainburgi portya. Zámbo István: Zivatar után Ablakoskőn. Ibrányi Eszter: Tiszta boldogság. Csóka Karola: Júniusi hajnal. dr. Dékány Mihályné: A Gesäusei emlék. Mezei Béláné: A legkedvesebb. Szabó Béla: Előszőr Sopronban. Kontsek János: Egy turista naplója. Erdélyi Hajnal: Őszi séta. Bánréti Adrienne: Viharvert munkatúra. Dr. Vinczés Antal: Szárazon. Taubner Ferenc: A labirintus.

A döntőbe első három helyre kerülő írásokat a TURISTA közli. Az első helyezett 250,—, a második 150,—, s a harmadik 100,— forint honoráriumot kap írásaiért. Többi pályázónk is dicséretet érdemel s írásait ezúton köszönjük meg. Közülük többre — esetleg részleteiben — szerkesztőségünk igényt tart.

A döntő megrendezésére a Budapesti Természetbarát Klubot kértük fel.

Testvéreink a fák

Gyermekkoromban szép fogyasztunk, addig a „testvéreink” — a fák — telefalum szőlőskertjében — a lehelik a határt, az utakat, Barihegyen. A szőlősgazdák — kivált a nagyapák — gyermekeik, unokájuk születésekor fát ültettek el a kertjükben, hogy a két „csemete” együtt növekedjék deli legénnyé, karcsú kecses leánnyá és gyümölcsstermő szép fává.

Jó volna ezt a szokást felújítani és akárhol az utak mentén, a ház kertjében, a mezőn, vagy alakítandó ligetekben egy-egy gyümölcsfacsemetét ültetnénk el, hadd növekedjenek együtt. Erdőket is lehetne így telepíteni, ünnepélyes nyárfákat, örökzöld fenyőket és hazánk szép fáját — a szilt.

Tavaszkor gyönyörűek lennének a hamvasvirágú barackfák, a hófehér virágfűrtű cseresznyefák és a halvány lilásba játszó almafák, tündérkertté varázsolva hegyoldalainkat, házi kertjeinket, ősszel pedig édennek, terített asztallá. És a jóegészség birodalma lenne kertjeink és erdeink világa, mert amíg mi minden lélegzetünkkel oxigént

szívunk, addig a „testvéreink” — a fák — telefalum szőlőskertjében — a lehelik a határt, az utakat, Barihegyen. A szőlősgazdák — kivált a nagyapák — gyermekeik, unokájuk születésekor fát ültettek el a kertjükben, hogy a két „csemete” együtt növekedjék deli legénnyé, karcsú kecses leánnyá és gyümölcsstermő szép fává.

Jó lenne, ha minden gyermekünknek — úttörőknek, turistáknak — lenne egy-egy testvérfája, amellyel egyszerre volna a születésnapja.

Szerete a hazában már pompáznak a virágzó gyümölcsfák és mennyi de mennyi virágozhatna még!

Borsi Darázs József

KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA

MEGALAKULÁSÁNAK

Emlékmúzeuma

XIII. VISEGRÁDI UTCA 15.

NYITVA: HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL

10—18 ÓRÁIG

Látogassuk a múzeumokat!

A MUNKARÓL

Rejtvényünk négy leghosszabb sorában Nyikolaj Aszejev „Iparok himnusza” c. költeményéből idézünk (Gábor Andor fordítása)

VÍZSZINTES

1. Az idézet első sora (zárt betűk: V, G, S.) 11. Mely időben? 12. Kaszáló. 13. Rágcsáló állat (névelővel) 16. Aki a közlekedési eszközön közlekedik. 17. Hazafi — költőiesen. 18. Dísz tárgy az emberi test, ruha díszítésére. 19. Vízben élő növény. 21. Kettős hangzó kiejtve. 23. Hazal. 24. A „Himfy” költőjének névjele. 25. Az idézet második sora (zárt betűk: M, E, P) 30. Tengerjáró hajó kikötője. 31. A zöld szín egyik árnyalata. 32. Kérdő szócska. 33. Vízóra. 37. Mostanában (névelővel) 38. Nikkel vegyjele. 39. Illatos virág (névelővel) 40. Irásban nyilvántartott tény. 42. Az emberiség egyik legnagyobb szocialista gondolkodója. 44. Kisebb bolt. 47. A mohamedánok szellemi feje. 50. Belső szervek összessége. 51. Maga. 53. Harcias, férfias nő. 54. Táviró- és telefonösszeköttetés létesítésére szolgáló vezeték. 56. L Y A. 58. Női név. 59. ...-hóba. 62. Azonos betűk. 63. Két daloló szócska. 64. Gazdasági eszköz. 65. A te tejére. 66. Hevenyészett kunyhó. 68. Kelta nyelvet beszélő nép (névelővel) 69. Kapaszkodó növény része. 70. Játék is van ilyen 72. Község Komárom megyében. 73. No nézd csak!

FÜGGŐLEGES

1. Kétségbevonható. 2. Nem megy simán. 3. Lásd a vízsz. 32. sor 4. Argon — vegyjele. 5. A Köszegi hg. és az egész Dunántúl legmagasabb csúcsa. 6. Teremtmények. 7. Szűkebb helyen át tud jutni. 8. O A. 9. Nép — betűi keverve 10. Város Lengyelországban. 11. Az idézet negyedik sora (zárt be-

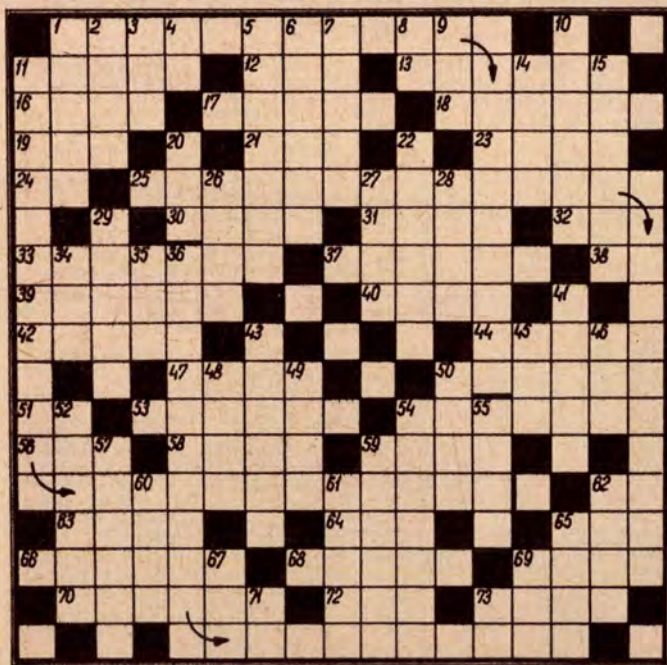
tűk: A, T, T) 14. Város az Ukrán SZSZK-ban. 15. A görög hitregében a kentaurok egyike. 20. Takar. 22. A labdarúgó mérkőzés 50%-a. 26. Jól megy a ... (él mint Marci Hevesen) 27. Ritka férfinév. 28. Vajda János szerelme. 29. Az Újpesti Dózsa egyik labdarúgója. 34. Szabályos görbét mutató vonala. 35. L'état c'est ... (XIV. Lajos francia király mondása). 36. Az idézet harmadik sora (zárt betűk: N, G, E) 41. Fővárosunk XIV. kerülete. 43. Kis méretű épület. 45. R I E. 46. Ede — betűi keverve. 48. ...fide (rosszhiszeműen) 49. Filmszínház. 50. Kapufélfá — tájszólyással (kapu...) 52. Régi fegyverek. 54. Kérvényben előadott kérdés. 55. Hátvéd, a labdarúgásban. 57. Női név. 59. A görög mitológia alvilági istennője. 60. Hibásan jegyez. 61. Flórakutató, egyetemi tanár (1866—1934) 62. Egytized liter. 65. Rendfokozat. 67. A K M. 69. Kinek a tulajdona? 71. O É. 73. N L.

Beküldendő: a vízszintes 1, 25, függőleges 36, 11. Beküldési határidő: 1966. április 15.

Előző számunkban közölt rejtvény helyes megfejtése: „Darvak röplünek át, Kinyílt folyók felett, Hirdetve hangosan, A várt kikeletet.”

Könyvjutalmat nyert:

Nagy Sándorné Szekesfehérvár, Május 1 tér III. ép. 5. em., Iszak Dezső Szombathely, IX. Achim u. 2., Ambrus József Pécs, Rákóczi u. 60—62., Harmati József Bp. Ajtósi Dürer sor 7, Vízota Gyuláné Bp. VI., Eötvös u. 29., Ifj. Komjáté Ferenc, Bp. XIV., Korong u. 15.

Ajánlok egy fogadást — mondtam. — Tartom — rikkantott Kázmér.

— Hiszen még azt sem tudod, miről van szó.

— Akármiről van is szó. Egyszerűen nem lehetsz olyan jó, hogy én ne lennék még jobb. Tavasz van cimbora, a vitaminkor majálist járnak a zsigereimben. Akarod, hogy leharapjam egy felhő csücskét? Csak egy szavamba kerül. Idenézz.

Vadul dörömbölni kezdett a mellkasán.

— Na? Ehhez mit szólsz?

— King Kong valahogy rokonszenvesebb volt.

Megállapodtunk, hogy én elutazom Füredre, Kázmér meg Egerbe. Vasárnap, pontban tizenkettőkor aztán nekivágnak a Két Túra útvonalának és aki később ér a Dobogókőre, az fizet a másiknak egy tányér parajzt feltétellel.

— Gilt — ordított Kázmér. — Magammal viszem a huszonnégykötetes Nagy Brehmet is.

— Azt meg minek?

— Hogy legyen mit olvasnom Dobogókőn, amíg te odaérsz.

Nekiveselkedtem, hogy egyetlen pillantással porba sújtsam Kázmért, aztán fontosabb jutott az eszembe.

— Kázmér.

— Na?

— Végig gyalogolnod kell ám.

— Gyalogolni? Ez jó! Vágtázni fogok pajtás. Sprintelni. A megfigyelők a közeli napokban egy elhúzott porcsíkot látnak Egertől a Dobogókőig húzódni és csodálkozva észlelik majd, hogy ez az elhúzódtott porcsík vidám tömegdalokat harsog.

— Vonat, szekér, autóstop kizárt.

— Csak természetes. Hiszen ismersz.

— Éppen azért tartotam szükségesnek leszögezni.

Párnapos erőteltet menet után a boldogságig kimerülten érkeztem Füredről a Dobogókőre. Lerogytam a csalitba és hallgattam hogyan nő a fű.

Két nappal később megérkeztek a fecskék, de nem érkezett meg Kázmér.

Négy nappal később beköszöntött a kikelet, de nem köszöntött be Kázmér.

Hat nappal később tele volt minden ökörfarkú kóróval, de sehol egy kutyafülű Kázmér.

Nyolc nappal később a turistaház kecskéje veséndőrtött a szarvával. A nyakláncára csavarva egy cédulát hozott:

— Interurbán keresik a recepcióban.

Síri hang érkezett a vonal túlsó végéről.

— Halló. Itt Kázmér.

— Hová lettél? Honnan beszélsz?

— Most csodálkozni fogsz. A biharfehérkeresztes SZTK szemészeti ambulanciájáról.

— Biharfehérkeresztes? Hiszen arra nem is vezet a kék jelzés.

— Nem. Erre a zöld jelzés vezet.

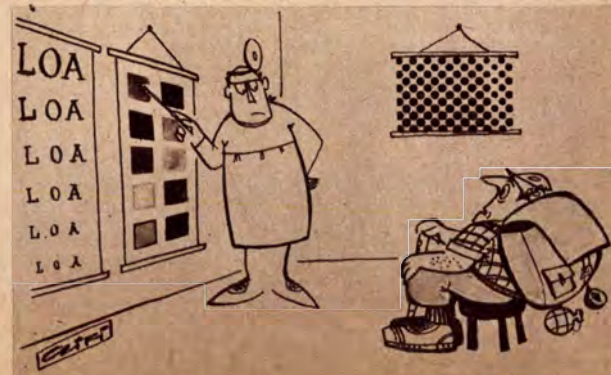
— Elájulok. Hogyan kerültél az ország túlsó végébe?

— Őszintén szólva, azt hittem, érdekel majd: mi bajom. Gondoltam, talán mégis megkérdezed: mit állapított meg rólam a biharfehérkeresztes szemészeti szakember?

— Jó, megkérdezem. Mit állapított meg rólad a biharfehérkeresztes szemészeti szakember?

— Borzasztó dolgot. Képzeld, színvak vagyok.

(peterdi)

HÍREK

MEGÁLLAPODTAK az MTSZ, a BTSZ, a Pest megyei Természetbarát Szövetség, valamint a Magyar Kajak-Kenu Szövetség és a Budapesti Evezős Szövetség túrabizottságai, hogy ezután vízútjüket közösen rendezik, egymás tagjait arra meghívják, jelvényeket kölcsönösen kiosztják. Az egyezmény máris érezhető a bővülő vízútnaplón — melynek eseményeit a „Mi naptárunk”-ban hónapoként mi is közzéjük — valamint a két sportág közös vízútiravezetői tanfolyamán, amely márciusban indult meg a Csobáncai iskolában.

ÖTÉVES jubileumát ünnepelte meg baráti klubestben a Kéziszerszámgyár Precízios SC természetjáró szakosztálya. Orbán László — ki a kezdetől vezeti a szakosztályt — optimista nyilatkozatot tett a további fejlődést illetve.

A **MECSEK** turistáit 150 kilométer hosszúságban festették újra a Baranya megyei természetjárók. Az új utakon 17 bronz és 15 ezüstjelvényes új túravezető vizsgázott máris sikeresen, s hatszázan vettek részt az ideai túrapontverseny három fordulóján.

VILÁGÍTO turistatérképeket készít a BTSZ oktatási bizottsága. Elsőnek a Pilis térképe készül el, melyen — más-más gombok nyomására — más-fajta színnel gyulladnak ki a turistaházak, a műemlékek, a források, a kilátók és a pihenők pontjai.

GYERMEKEK — 8-13 éves ifjú turisták — számára rendezett nagy sikerrel térképoltató tanfolyamot a Spartacus Gyopár szakosztály.

KRIZSÁN ENDRE, a pásztói járási természetjáró technikai bizottságának elnöke 75 éves korában elhunyt. Egész életében fáradtságot nem kímélve dolgozott Nógrád megye és a Mátra turistajelzéseinek rendbentartásán. Tapasztalatokban gazdag élet hátrahagyásával távozott.

KÖNNYÜBUVÁR szakbizottság alakult a BTSZ-ben. Feladata összegyűjteni a budapesti működő természetjáró könnyűbuvárok adatait és kapcsolatot teremteni velük.

ÚJ ERDEI VASÚT építése szerepel a Dunakanyar fejlesztési tervében Kismarostól Szobig, Királyrért és Nagybörzsöny érintésével.

KIRSCH Antalnak, tavaly elhunyt túravezetőjük emlékére túrát vezettek a Ruházati Spartacus turistától a Mátrába.

HŐSIES TETET hajtották végre a dorogi barlangkutató természetjárók. Benedek Anikó tanítónő vezetésével az általuk felfedezett strázs-hegyi barlang feltárára indultak, amikor a környéken gyorsan terjedő erdőtüzet vettek észre. Őt órán keresztül bírkóztak a lángokkal. Ártok ástak a tűz megfékezésére. Többen közülük meg is sérültek a pernyéktől. Többmillió kárt hárítottak így el, és mánap reggel valamennyien jelentkeztek iskoláikban és munkahelyeiken.

A **SÁS-TÓ** melletti kempingben rendezik meg az ideai Spartacus találkozó augusztus 27-28-án. A részt vevő negyvenhárom szakosztály a Budapesti Kötő természetjáróit bízta meg a rendezéssel.

FÉNYKÉPEZZÜNK a természetben című jótékony klubnapot rendezett a XII. kerületi Természetbarát Szövetség a MOM Művelődési Házban. A klubnap keretében nyitották meg a kupolacsornokban rendezett fotókiállítását.

ÚJ SZAKOSZTÁLY alakult a dunaföldvári Magyar László gimnáziumban Elek Magdolna tanárnő vezetésével.

MASODSZOR IS NAGYDIJAT nyert a szakosztályok közötti versenyben a Ruházati Spartacus szakosztálya. A tömegesítésért már megkapott vándorászló után most az V. kerület leggyorsabban gyarapodó szakosztályának kijáró sátrat és túrafelszerelést is megnyerte.

A **TANÁCSKÖZTÁRSASÁGI KUPÁT** március 27-én rendezte meg a Mátrában a Nógrád megyei Szövetség.

RITKA LELETET — egy páratlan hetes szarvasagancsot — talált a Kutya-hegy és a Sós-hegy között Varga Lajos, a főtí szakosztály túravezetője. Az értékes leletet átadta a nagyszénási menedékház gondnokának az ebédülő falának díszítésére.

A **BP. VÖRÖS METEOR BARLANGKUTATÓI** az elmúlt évben száz métert meghaladó hosszúságú, eddig ismeretlen szakaszt fedeztek fel a solymári Ördöglyuk-barlangban. Az új rész egyik termét a világ egyik legmélyebb zombolyának kutatása közben tragikusan elhunyt kiváló francia barlangkutatóról, Marcel Loubensről nevezték el, akinek emlékére most a terem falán márványtáblát helyeztek el. (D. Gy.)

POSTA

Szabó Kázmér (Székesfehérvár). Címét nem közölte. A rejtvenyverseny kiírásának — reméljük — a jövőben nem lesz akadály. Köszönjük, hogy erre felhívta figyelmünket. Népszerű rejtvenyformánk feléledésének egyébként már ebben a számban is láthatja némi jelet.

Czaha Mihály (Budapest). Írása egy részét közöltük, de nem mind közérdekű. Félreértésekre vezetne például, ha mi foglalkoznánk a magyarországi és bakonybéli szállások költségvetésével. Vitatható a fiatalokkal kapcsolatos állásfoglalás is. Az eddigi megfigyeléseket köszönjük, igyekszünk hasznosítani.

Címlapunk: Székely Tamás felvétele

A természetbarátok nemzetközi Aconcagua-expedíciójának két tagja a 35 éves Hans Schönberger (Hallein/Salzburg) és a 22 éves argentin José Luis Fontrouge ez év február 10-én, heves hóvihár ellenére is feljutott a 6957 m magas Aconcagua-ra, az amerikai földréteg legmagasabb csúcsára. A veszélyes mászás a déli falon történt, mely mintegy 200 m-en majdnem teljesen függőleges.

250-re becsülik a Közép-Szlóvakia erdeiben élő medvék számát. A védett területeken évente mintegy 25 bocs születik. Az elmúlt évben osztrák és nyugatnémet vadászok 12 medve lelővására kaptak engedélyt.

Sorin Ciuli, román hegyász, Himalaja-expedíciót szervez. A világ legmagasabb hegye, a 8848 m magas Mount Everest megmászására készül.

„Végé szabadságot az autótól és menj gyalog” jelmondat taloborznak Ausztriában a kirándulásra. 100 óra gyaloglásért egy bronz — 200 óra gyaloglásért ezüst-, 300 óra gyaloglásért pedig arany-cipőcskét kapnak jelvényként a mozgalom résztvevői.

1552 drótkötélpályán 143 millió utast szállítottak 1964-ben a Münchenben múlt évben megrendezett Nemzetközi Közlekedési Kiállítás egyik statisztikájára szerint. Részletezve: Ausztriában 325 vonalon 31 millió, Franciaországban 234 vonalon 16 millió, NSZK-ban 108 vonalon 16 millió, Olaszországban 458 vonalon 35 millió, Spanyolországban 21 vonalon 7 millió és Svájcban 406 vonalon 38 millió volt az utasok száma, az egyébként nem teljes kimutatás szerint.

Turistaut — szőnyegekből. Emberemlékeztet óta nem volt júniusban annyi hő a Feuerkogel-en (Salzkammergut), mint 1965-ben. Miután a drótkötélpályán naponta mintegy száz-an érkeztek félcipőben a Feuerkogel-ra, az állomástól távolabb levő turistaház gondnoka szőnyegekkal borította az utat, hogy akár szandálban is megközelíthető volt a ház. Ezt nevezik — szíves fogadtatásnak.

Turisták könyvespolca

Kezdjük a sort ebben a hónapban egy a Magvető Kiadó gondozásában megjelent könyvvel. Furcsa könyv: regény is, meg útirajz is. Írója, Kibédy Albert Olaszországból indult el, és bejárta a Földközi tenger tájait, Észak-Afrikát. Végül eljutott Indiába, s szemtanúja lett az angol gyarmatosítók ellen megindult felszabadulási küzdelemnek. Művének talán legizgalmasabb része, amelyben Afrika semita eredetű, ősi nomád néptörzsével, a trogloditákkal való találkozását beszéli el. Erről az évszázados hagyományokat őrző néptörzsről igen keveset tudunk: Kibédy könyve az első magyar nyelvű mű, amely szuggesztív hitelességgel, részletesen beszámoló életviszonyairól, szokásairól — hétköznapiokról és ünnepeikről. Keleten így fogadják a messziről érkezőt: **ÜDVÖZ LÉGY, IDEGEN.** Innen kapta címét a rendkívül érdekes mű.

Feltétlenül érdemes elolvasni a Tánicsics Kiadó Útkalandok sorozatának legújabb kötetét, Julia North **HOSSZÚ FEHÉR FELHŐ** című művét. Hosszú útról tért haza néhány évvel ezelőtt a szerző. Ez az út még a második világháború előtt kezdődött, s előbb Angliába, azután a háborús Közép-Keletre vitt, majd a háború utáni komor, hideg Angliából a napfényes Új-Zélandba. Tizenkét év következett ezután a távoli szigetországban, amely az idegenbe szakadt fiatalasszony második hazája lett. Bejárta a szigeteket, lakott isten háta mögötti farmvidékeken, ahol milliókat terem az „aranygyapjú”, éveket töltött a tiszta maori lakosságú Matakana szigeten, élt nagyvárosban és apró településen, ahol a legközelebbi szomszéd is mérföldekre volt. Ezeknek az éveknél el nem halványuló emlékeit nyújtja át ebben a könyvben az olvasóknak.

Végül pedig egy valóban kuriózumnak számító érdekes könyvről. A Sport Kiadó jelentette meg Radó Oszkár és Sivó Róbert **KINCSEM, ARANYOS, IMPERIAL ÉS A TÖBBIEK...** című munkáját. A könyv nagy hiányt pótol a sportirodalomban: évtizedek óta nem jelent meg Magyarországon ilyen jellegű lovaskönyv.

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., félelelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft. félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hirlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 231, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hirlap Külföldi Kereskedelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814. A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizük meg és nem küldjük vissza.

66.358 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Moszkva. A Lenin-hegyi egyetem

A Kreml

A Központi Lenin Múzeum

Ifjúsági és Diákutazási Iroda az alábbi olcsó társasutazásokat szervezi elsősorban az ifjúság részére:

Moszkva—Leningrád—Moszkva

12 nap

április-május hónapokban

Részvételi díj: kb. 1860,— Ft

Zsebpénz: 430,— Ft-ért 30,— Rbl

Jelentkezés: A megyei, járási, városi, kerületi KISZ Bizottságokon, valamint az Express Ifjúsági és Diák Utazási Irodánál

Budapest, V „Szabadság tér 16.

Telefon: 317-777

A Majakovszkij emlékmű

A Nagy Színház

Marx emlékműve

lek mirigyszőreiben mérgező anyag van és ez az állatok rágása ellen véd. Érdekesen bőru ember kezén is viszketést okoz a kankalinszőr. Hőfehér mésszizklák között még éppen csak hegyét dugja ki a fű. Itt él két csodálatos szép, főleg Magyarországon előforduló növény. A kökőrcsin és a hérics. Valaha egész Európában élt, de legtöbb helyről kipusztult már a sok virágszedő turista jóvoltá-

kák villájában kicsi piros háromtagú kis tollbóbítát látnunk. Ez a mogyoró bibéje. Ide száll a virágpor, itt fejlődik majd ki a mogyorótermés.

Zöld vesszején a sombo-kornak sárgásbarna virágrügyek duzzadnak.

Eltelik még egy-két hét és már az ibolya kék-lila virágai is kibújnak a kis szív alakú levelek közül. Az ibolya már nemcsak szép színével, hanem kellemes illatával is csalogat minket. A szép szín és kellemes illat azonban a növény oldaláról nézve a természetet, nem az ember kedvéért van. Ezzel a beporzást, a megtermékenyítést végző rovarokat csalogatja oda a virág, hogy biztosítsa fajtájának fennmaradását.

A Mecsek déli lejtőin és a közeli Harsányi hegyen járó természetbarát, már február végén üde rózsaszín virágokat láthat a földből kibújni. Ez ugyancsak nagy értékű, egyedülálló ritkásága a magyar tájnak a magyar kikerics. Ugyanitt néhány héttel később, de sok más helyen az országban zöld vagy rótvirágok bókólnak a fák tövében rendezve nagy csomókban növe. Ez a hunyor, tudományos nevén *Helleborus*. Levelei is szép alakúak, zöld virágai igen érdekesek, de ne vigyük haza, mert nem marad meg még tövesen, cserépen sem.

Nem csak virágjaikkal gyönyörködhetnek minket a növények. A sziklák repedéseiben, szinte a pusztá kövön élnek a tavasszal meggyipiros-, narancsszín és zölden tarkázott kis körörszák vagy fülfüvek parányi levélrózsái. Mint sok-sok kis gömböcske ülnek szűfoltan a sziklák között és ha jól megnézzük őket, bizony nagyon szépek és érdekesek. Akinek van napsütötte erkélye, vihet belőlük haza. Ládába ültetve, kövecses, nem nagyon tápdús földbe megmaradnak, szaporodnak. Nem szabad sokat öntözni őket, de azért szomszédosnak sem örülnek.

Nemsokára én is indulok tavaszváró első túráimra, nagyon szeretném már látni mindannyiunkat üdvözlő természet anyánk névjegeit és kívánom minden kedves sporttársamnak, leljék meg bennük örömeiket csakúgy, mint jómagam.

Dr. Ágocsi Pál

A TAVASZ FELENK NYÚJTJA NÉVJEGEIT

...és mi sokszor észre sem vesszük ezt a kedves gesztust, vagy ha igen, durva kézzel, meggondolatlanul tépjük össze és dobjuk el hamarosan. Igen! a tavasz virágairól van szó, melyeket a téli álmából alig ébredt természet nyújt felénk, természetjárók és a természet szerelmesei felé.

Mindig szomorú vagyok, amikor a villamos végállomásoknál kazalnyi száradt, hervadt vadvirágot látok egy-egy vasárnap este. A növényvilág hallatlan szívóssággal újra és újra átvészelve a forró nyarat és fagyos telet, meglep bennünket üde virágaival és gyönyörűséget okoz a szépségeket látó embernek. Ezek a virágok azonban ott, az erdő hűvösében, a tisztások játékos napsugarai alatt, sziklák tövében, vagy a fű selymében igazán szépek. A letépett virág hamarosan elhervad.

Kora tavasszal az erdő még lombtalan. A feszült rügyek között van már néhány, mely kipattan, de többségükben még levéltelesen fák alatt siet a kis növény, hogy addig virágozzon, amíg nem takarja el előle a lombzat az éltető napfényt. Ezért van az, hogy még a hó csillog északon, a déli meleg oldalakon már bújnak ki a virágok.

Ezek talán a legkedvesebbek, mert a hosszú tél után először adják a szépség örömet.

Sétáljunk hát együtt egy kicsit és nézzük meg közelebbről e kedves „névjegeit” a természetnek, mellyel jelzi, itt vagyok, élek, örülök, hogy ti is itt vagytok természetjárók!

A zárt erdők dús avarjában kissé nyirkosabb helyen tör elő, sokszor tényleg a hó alól a fehér kis hóvirág. A barna hullott levelek közül kicsi zöld levélke és egy-egy bókoló fehér kis virág az egész növényke. A föld alatt apró hagymájában az egész múlt nyáron készült erre a néhány napra, hogy kivirágozzon és fejlődjön amíg az erdő sűrű árnya rá nem borul. Völgyekben, ahol még nyirkosabb a föld, kék csillogocskák vegyülnek a hóvirágok közé, a kéklevelű csillagocská virágai, mintha parányi égbolt ragyogna lent a barna avarban. Másutt, ahol ritkább az erdő és sziklák is vannak, gyakori az apró szárnélküli üldögélő, tisztasárga kankalín és hosszúszerű rokonai, a tudományos nevük *Primula*. Sok nemesített változatuk a kertek és virágablakok díszé. Szörös meleg kis levélbundájuk nemcsak a hidegtől védi őket. A leve-

ből. Védjük, óvjuk e szép kincseinket, hogy nálunk megmaradjon. A kökőrcsin ezüstsziurke bundája kék, lila, vagy feketéslila virágokat takar, aszerint milyen kökőrcsin faj van előttünk. A hérics virága élénksárga kis „napocska” a zöld finom lombzat fölött. Mindkét virág mérgező anyagot tartalmaz, de méreganyaguk gyógyszer is, felhasználja a gyógyszeripar.

Mint égnekmeredő parányi hamvas szőlőfürtök úgy állnak katonás mereven a kis gyöngyike virágfürtök a sziklagyepben. A bimbója és a kinyílt virág is parányi hamvas sötétkék gömböcske, szép, sokszor 6–10 centis fürtökbe rendezve. Ez is hagymás növény, ezért tud kora tavasszal virítani. Hagymájában egész nyáron gyűjtögette a tápanyagokat és már a hó alatt barna hagymaburok alatt.

A cserjék sem télenkedtek a télen. A mogyoró és a patakpárt fűzbokrain már az ősszel kis barkák fejlődtek. Ezek most kora tavasszal vidáman lengenek a szélben. Nagyító alatt a barka nagyon érdekes. Parányi kosárcsák füzére, melyben virágpor van. Ha jön a tavaszi szél és lengeti az ágakat, sárga finom felhő kél a barkák körül és a lebegő virágpor a szél szárnyán jut el a növény megkezdeményeihez és termékenyíti meg azokat, hogy tovább menjen az élet. Nézzük csak meg jól a mogyoróbokrot. Egyes ágacs-

A woman with dark hair is shown in profile, looking upwards. Her face is partially in shadow, and her expression is contemplative. In the upper left, a hand reaches up to touch a branch of a flowering tree with small, light-colored blossoms. The background is a soft, out-of-focus light color, possibly a sky or a wall. The overall mood is serene and naturalistic.

Turista

**A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA**

**1966. MÁJUS
XII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM
ÁRA 3 FT**

HOLLÓS KORVIN LAJOS:

Május elsejére

Pattantsd ki piros szirmodat
napok virága te,
zsendülj fel bimbós virradat,
leheld szét illatod, szabad
szép május elseje!

... ..

Te napjaink közt szép sziget
s világítótorony,
mely útmutatva integet
vas-szinű köznapok felett
vörös reflektoron.

... ..

Legyünk oly ifjak, mint te vagy,
ifjúság hírnöke,
oly villanók, oly boldogok,
oly lángolók, oly harcosak,
dolgozók ünnepe.

S te légy öröktűz, szent tűzünk,
szikrázó fákllya te,
mit éveinkre feltűzünk
jelként s amelyre esküszünk,
szép május elseje!

Gulicska felv.

Éljen
MÁJUS 1

„HÁLÁVAL GONDOLUNK MINDAZOKRA, AKIK FELSZABADULÁSUNKÉRT HARCOLTAK”

VÖRÖSKŐI EMLÉKTÚRA

A kedvezőtlen időjárás ellenére a természetbarátok hagyományos emléktúráján az ország különböző részeiből többezres tömeg vonult fel április 10-én Vöröskőre, hogy az emlékműnél leróják kegyeletüket a felszabadító szovjet hősök iránt. A koszorúzási ünnepségen megjelent *Terényi Imre*, az MTS elnökhelyettese, *Kozmanovics Endre*, az MTS tömegsport osztályának vezetője, *Pozsonyi Vilmos*, a KISZ Budapesti Bizottságának titkára, *Székely Mik-*

Zuhogó esőben emlékezünk

Pozsonyi Vilmos, a KISZ Budapesti Bizottságának titkára ünnepi beszédet mond

Az MTS és az MTSZ koszorúját Terényi Imre, az MTS elnökhelyettese (balról) és Székely Miklós, az MTSZ főtáskára helyezte el

Felhangzott a Himnusz. Balról jobbra: dr. Kovács Pál, Kozmanovics Endre, Terényi Imre, Pozsonyi Vilmos

lós, az MTSZ főtáskára és *Kovács János*, a BTSZ elnökhelyettese, valamint a különböző egyesületek és szakosztályok nagyszámú képviselői.

Varga László nyitotta meg az ünnepséget, majd *Pozsonyi Vilmos* mondott ünnepi beszédet.

— Az ünnepi évfordulón mély tisztelettel adózunk a szovjet népnek — mondotta — amely a legnagyobb áldozatot hozta szabadságunkért. Hálával gondolunk mindazokra, akik felszabadulásunkért harcoltak. Szívünkben őrizzük a szovjet nép fiainak emlékét, akik hazánk földjén életüket ad-

ták népünk és az egész emberiség boldog holnapjáért.

— A magyar nép 1945 tavaszán visszavonhatatlanul megindult a szocializmus megteremtésének útján. Ezért mondhatjuk joggal legnagyobb nemzeti ünnepünknek hazánk felszabadulásának ünnepét. Ezért jövünk el ide minden év áprilisában, hogy lerójuk kegyeletünket felszabadítóink iránt.

Beszéd után került sor a koszorúzási ünnepségre. Régi turisták és fiatalok helyezték el az emlékmű talapzatán a kegyelet és hála virágait. Elsőnek *Terényi Imre* és *Székely Mik-*

lós az MTS és az MTSZ nevében koszorúztak, *Kovács János*, *Pozsonyi Vilmos* és *dr. Kovács Pál* a BTSZ és a BTSZ koszorúját helyezték el. Utánuk az egyesületek és szakosztályok képviselőinek hosszú sora következett, hogy tisztelegjenek a hősök emléke előtt.

Esős, borongós volt az idő. A sáros utakon, a síkos avaron mégis ezrek vonul-

tak, ami ékesen bizonyítja, hogy a magyar népben, a természetbarátokban mélyen él a felszabadítók emléke, irántuk való hálája.

Vöröskő csúcsán ismét fogadalmat tettünk, hogy minden erővel küzdünk a tartós békéért, a szocializmus végső diadaláért az egész világon.

Nem éppen turistaruhában és nem éppen időjében... de a fiatalság, az itt is fiatalság

Hosszú sorok vonultak az emlékműhöz (Vad felv.)

Diszóréség az emlékműnél (Abrankó felvétele)

KATONA a természetben

Menet

a természettel, mert feladatai és saját érdeke is erre kényszerítik. S mennyivel könnyebb annak a katonának, aki a természetben való önállóságot nem a csapatszolgálat ideje alatt tanulja néha keserves tapasztalatok árán, hanem bevonulása előtt valamelyik turista szakosztályban.

Önállóság és edzettség!

Ami a turisztikában izgalmas szórakozás, a honvédelemben adott esetben életmentő szükséglet. A katonának fel kell készülni a legváltozatosabb terep leküzdésére és, habár korszerű terepjárgépek állnak is rendelkezésére, a kemény próbára tevő menetet nem lehet végleg száműzni. A gép nem visz el mindenhová. Az a szívósság, kitartás amit a turisztikában a kilométerek legyűrésében lehet megszerezni, az edzett katona minőségi jellemzője. Napégette alföld, viharos, sziklás hegyoldal, bozótosan eltűnő ösvény, zuhatagos patak egyaránt próbára teszi a turistát és katonát. A fásaszto katonai harcgyakorlatok számtalan példával bizonyítják, hogy a turisztikához szokott fiatalok állják a legjobban a „sarat” az idő és a terep viszontagságait, s nem egyszer ők segítenek elpuhultabb „szobanövény” társaikon. Feltalálják magukat táborveréskor, sátraik a legotthonosabbak, kényelmesek nem dönti össze a szél, s nem esnek kétségbe ha „ki-lőtték a konyhát”. Leleményesek, mert tudják, mit lehet a természettől kicsikarni.

Ne higgyék, hogy a katona a hegyekben, erdőben, ligetekben, egyszerűen a természetben csak a harci terepet látja. A tiszta patak, a fák hús zöld öle, a hegytetőről belátható horizont, „harci alakzatok kívül” megragadja az élmény nagyszerűségével és észreveszi mindazt, amit a gyakorlat rohama közben elhagy maga mögött.

De valójában a katonának sokkal többet jelent a természetjárás, mint esztétikai élményt, s most, amikor tizenhét évtől kezdődik a szolgál-

lati idő, különösen jelentős szerepe lehet a honvédelmi előképzésben.

Az ifjú katonajelöltek rendszeres túrák során sok olyan dolgot elsajátíthatnak, aminek nagy hasznát veszik a hadseregben. Térképolvasás, tájékozódás a terepen nappal és sötétben, világtájak, vonatkozási pontok, saját helyzet meghatározása, útvonal, menetidő számítás, csak a praktikus feladatok közül, amelyek nélkül a katona meg sem mozdulhat a terepen. A katona — ha akarja, ha nem, — előbb-utóbb megbarátkozik

A HAJAG HEGYEN KILÁTÓTORONY ÉPÜL

FELÚJÍTOTTÁK A BAKONY TURISTA JELZÉSEIT

A Veszprém megyei Természetbarát Szövetség határozatot hozott újabb kilátótorony építésére. Még az idén látogatható lesz a Hajag hegyen elkészülő torony, amely sorrendben a tizenötödik a megyében.

Az idén tavasszal ötszáz kilométeres szakaszon felújított jelzéseket helyezték el, így most már Veszprém megyében, a Bakonyban 1700 kilométer hosszúságú úton haladhatnak jelzések mentén a természetjárók.

Nagyvásonytól nem messze renábe hozták a Kintzi forrást. A kolostorudvaron hajdan hűs forrásból buzógott a víz, amelyet csőhálózat vezetett gyűjtomedencébe. A kutatások nyomán sikerült mind a hűs forrást feltárni és az ugyancsak megtalált csővezetékken keresztül megindítják a vizet a gyűjtomedencébe.

A Bakonyt látogatók számára könnyítést jelent tájékozódásukban az újabban elhelyezett nyolcvan szöveges tábla, amelyeket a látóvalók közelében helyeztek el.

ORVOSI

Nemsokára teljes pompájában kibontakozik a nyár. A folyók partján, a vizek hátán erőteljesen megindul az élet. — A hétvégi otthonok, csónakházak megtelnek vidám lakóikkal. A víz-napsugár-levegő áldásos trióját sok-ezren akarják élvezni.

Ezt csak dicsérni lehet, hiszen a városi élet sok egészségrontó ártalmának legalkalmasabb gyógyszerét elsősorban éppen a víz, napfény és a levegő adja. Ez a három tehát valóban a legjobb patikaszer valamenyünk számára. E gyógyszerek alkalmazása egyszerűnek látszik, pedig sok baj okozóivá is válhatnak.

A folyók felüdítő örömeit csakis úszásban jár-

tasak használhatják ott, ahol a veszély sokszor észrevétlenül, alattomosan ólálkodik. A vizek többszázra tehető halálos áldozatainak száma elsősorban erre figyelmeztet!

Olyan gyógyszer a napfény is, amely nemritkán súlyos ártalmak forrása lehet. Lappangó tüdőfolyamatot lobbanthat fel. Szervi szívbjakokat súlyosbíthat. Gyomorpanaszokra és fekélyre hajlamosoknál a túlzott napkúra hónapokig tartó panaszokat is kiválthat. Magasvérnyomásúak is óvakodjanak az erős napsugártól. Világos bőrrűk úgyszintén. Még az is, aki gyorsan barnul és panaszok nélkül bírja a napot, akkor cselekszik okosan, ha lassan, rendszere-

S itt kell megemlíteni, hogy e sok —, a turisztika és a hadsereg közötti — rokonvonal ellenére, a hadsereg és a turisztika mégis elszakadt egymástól. Nemcsak hivatalosan — csapat és területi természetjáró szakosztály viszonylatában —, de azok a volt turista fiatalok sem dolgoznak aktívan, akik bevonulnak. Igaz, hogy katonai szolgálatuk ideje alatt nem a természetjárás a fő feladatuk, de a természetjárás közben szerzett korábbi tapasztalataikat jól lehetne használni különösen a nagyobb gyakorlatok előkészítése alkalmával.

Csapatainknál nem működnek természetbarát szakosztályok. Van már csillagász, barkács, modellező, képzőművész, irodalmi, fotó, és sok más, nagyon hasznos szakkör, de természetjáró még nincs. Pedig túl a fentebb tárgyalt praktikus szükségleten, a természetjárás hadseregünkben fontos eszköze lehet a hazafias nevelésnek.

Országunk történelmi emlékekben és sokak számára még fel nem fedezett gyönyörű tájakban nagyon gazdag. A katona a politikai foglalkozásokon a csapat-tantermekben azt tanulja, hogy a hazát miért kell megvédeni. Mennyivel előbb és kézzelfoghatóbb ennek következtében elevebben ható lenne a tananyag, ha a katona két éves szolgálati ideje alatt a laktanya kerítésén túl levő országgal is megismerkedne. Egy túra Drégely várához és itt előadás a Végvárak hőseiről, szemléltető és romantikus. Sümeg, Siklós s majd egy oldalon keresztül sorolhatnánk nevezetes és izgalmas történelmi múlttal rendelkező várromjainkat,

Pihenő
(A szerző felv.)

melyek mindmegannyian élő tananyagok. Jobban megértené, a katona, hogy mit kell megvédenie.

És a tájak? Baradla cseppkötengere, a Szalajkavölgy, Kékes, Mecsek, Dunakanyar, a Tisza tája. Hány fiatal katona nem látta még? Ha egyszer is sikerül elvinni őket hazánk egy-egy szép tájára, ezt katonaidük örök emlékeként maradandó élményként őriznék.

Meg kellene találni a módját végre, hogy a megyei, városi járási természetbarát szövetségek a területükön levő alakulatok

KISZ-szervezeteivel kiépjtsék a kapcsolatot. Hasznos lenne közös programok kidolgozása. Országjárás, tájékoztató versenyek, rövid túrák, történelmi kirándulások megrendezésében a turista-szervezetek gyakorlott túravezetőikkel sok segítséget tudnának nyújtani az alakulatoknak. A honvédségi KISZ-szervezeteknek viszont fel kell tárni mindazokat az új lehetőségeket, amit egy ilyen jellegű szakosztály nyújthat. Némely helyőrség, nagyobb város fegyveres erők klubjában kevésbé szervezeten, főleg alkalmasszerűen,

folylak a turisztika, helyesebben szólva: kirándulás. De még ez is bátor-talan, s nem egyszer a kényelmi szempontok, az igazi természetjárás szépségétől a kirándulókat megfosztják.

E kiaknázatlan terület a hadsereg tagjai számára sok kellemes szórakozást, nagyszerű élményt tartogat. Segítsük hozzá őket, adjuk meg ehhez a lehetőséget.

Kutas Rudolf

TANÁCSADÁS

sen szoktatja magát a nap-sugarakhoz.

Vízivándorok számára az előbbieken kívül a leggyakoribb panaszok, vagy kisebb-nagyobb balesetek alkalmával az alábbiakat javasolom:

Kezek-lábak feltörése: előzetesen fagyúval kezelt tenyér és talp a bőr ellenállását növeli.

Izzadás kellemetlen velejárója a hónalj és lábujjak közeinek kipállása. Az izzadás néha kellemetlen szagot is áraszt. A sportoló ügyeljen arra, hogy mindig ápolts és gondozott legyen. Kéz- és láb-póder (Talcum, vagy Mycosid oldat és por) a vízivándor patikájából ne hiányozzék.

Rovarcsipés, kullancs: csipesszel a bennakadt fullánkot, illetőleg kullancsfejet eltávolítva alkoholos oldattal kenjük be a csipés környékét. Ezzel csillapodik a fájdalom és lelohad a duzzanat.

A vízivándorok leggyötrőbb ellenségei rendszerint a **szúnyogok**. Éppen ezért szúnyogriasztó kenőcsnek és ammóniákszesznek mindig ott a helye a házi patikában.

Orrvérzésnél lehajtott fej mellett kb. 10 percen át mindkét orrnyílást öszszeszorítjuk. Ha nem szűnne a vérzés, tiszta gézzel vagy vattával erősen kitömjük. Orrba vizet szippantgatni helytelen, tehát tilos.

VÍZIVÁNDOROK PATIKÁJA

Napégés megelőzésére parafinolajat használjunk, de szükség esetén bárminő más olaj vagy zsiradékanyag is megfelelő.

Égési sebet okozhat forró víz vagy tea kilóccsanása. Az égett sebet kézzel, vízzel ne érintsük, ne mosogassuk. Ne tegyünk rá se olajat, se egyebet. Égési seb fedésére vasalt tiszta kendő vagy steril géz való.

Zúzódásnál is kerüljük a felesleges beavatkozásokat. Elsősegélynyújtásként (ütés, elesés, rúgás következményeként, ha a bőrfelületen seb nem látszik) a duzzanat keletkezésének megakadályozására az ütés helyét sima tárggyal, léccel, vonalzóval, széles késpengével egyideig lenyom-

juk. Ez megakadályozza a vérnek a bőr alá ömlését. Kifejlődött duzzanatnál ilyesfajta nyomásnak már semmi értelme. Ilyenkor a sérült testrészt hidegvizes borogatással ellátva nyugalmomba kell helyezni.

Belső zúzódások (hasüreg, mellkas, fej) veszélyeinek felismerése nem laikusoknak való feladat. Ilyen sérülteket minél előbb orvosnak kell bemutatni vagy kórházba kell szállítani.

Sötét színű védőszemüveg csak azok viseljenek, akiknek erre orvos adott személyes tanácsot. Állandó napfénynél vizek felett világos színű napszemüveg használata nem árt.

Egyéni gyógyszerek, mint fájdalomcsillapító, görcsoldó, orvosi széntabletta, nyugtató, esetleg altató a vízivándorok házi patikájából ne hiányozzék.

Dr. Palócz Gyula

TÚRA- MOTOROS

Nyílt levél az OKISZ vezetőihez —

motorkerékpár-utánfutó ügyében

Úgy is, mint a 400 ezer magyar motoros tábora egyik szerény tagja, úgy is, mint az utánfutó-kérdés egyre türelmetlenebb kezdeményezője és ösztönzője írom ezt a levelet az OKISZ vezetőihez.

Tudott dolog, hogy az Önök irányítása alatt tevékenykedő kisipari termelő szövetkezetek elsősorban a lakosság közvetlen igényeinek kielégítésére hivatottak. És ezt, a magasabb szintről irányított célkitűzést nagyjából el is érik. Az élet számtalan területén találkozunk a ktsz-ek hasznos munkájával, és ez így is van rendjén. Nyilván nem alaptalan ez a találgató meghatározás: a ktsz-ek a lakosság szolgálatában.

Igen, sok tízezer motorostársam nevében hívom fel az Önök sok mindenre kiterjedő figyelmét a már lassan egy éve húzódó fontos ügyre. Arról van szó, hogy a központi szervezés, irányítás alá kerülő, és előreláthatólag széles réteget magába foglaló motoros-turizmus szükséges kelleke az utánfutó, amely iránt óriási a kereslet — a lakosság köréből — nem kapható, mert azt nem gyártják. És ami még ennél is szomorúbb, úgy tűnik, nem is lesz ebben az időben.

Nem akarok arra hivatkozni, hogy az Önök vezetése alatt működő szövetkezetek műszakilag egyszerű összetettebb iparcikket állítanak elő jó minőségben, hogy egyes szövetkezetek nyugati exportjukkal öregbítik a magyar ipar hírnevét, hogy a szóbanforgó utánfutónál tiszter-húszszor nagyobb tárgyakat gyártanak — tehát a technikai előfeltételek biztosítottak — ennek ellenére a nagyon sokunk által olyan mégen keresett utánfutót mégsem gyártják.

A szakújság unszolására tavaly elkészült a Budapesti Jármű-, Szállítóeszköz-gyártó és Javító ktsz-nél néhány prototípus, de az műszakilag nem felelt meg az ATUKI-vizsgálaton. És ez a bizonyítvány egyben fejfája is lett az utánfutó-kérdésnek. A ktsz tele volt (és van) munkával, meg nem is viselte szívén a motorosok égető kívánságát. Így múlt el az 1965-ös idény.

Még jóval az új túraszezon kezdete előtt ismét érdeklődtem ez ügyben a ktsz vezetőinél, ahol közölték, hogy pályázatot írtak ki és annak alapján foglalkoznak majd ezzel a kérdéssel. Kétségtelen, a ktsz részéről újabb tan-

paszthalató valamelyes igyekezet, ami abban nyilvánul meg, hogy a pályázat eredményét, az új prototípust bemutatják majd a Budapesti Nemzetközi Vásáron. Csakhogy ebből aligha lesz idén sorozatgyártás, pedig a kereskedelem nyilatkozott már. Rendelt az utánfutóból.

Szabadjon felhívnom figyelmüket arra a fontos tényre, hogy az utánfutó nemcsak a motorosok kényelmét, hanem életbiztonságát is szolgálja a közutakon. Nem mindegy, hogy a nélkülözhetetlen túrafelszerelést háttáskokba, bőröndökbe zsúfolva a motoros és az utas hátán, valamint éppen a stabilitást veszélyeztetve a motorra rögzítve szállítja, kitéve magát és embertár-

sait a forgalom buktatóinak, ahelyett, hogy mindent a biztonságot jelentő utánfutón vinné magával.

A motorosok jogos bosszúságát fokozza még az is, hogy a baráti csehszlovák és NDK-beli motorosok itt cikáznak útjainkon utánfutós járműveikkel, mindinkább élesztve a vágyat, ilyen hasznos és ügyes utánfutóért.

Sok tízezer motorostársam nevében kérem az OKISZ vezetőit, segítsék a Járműgyártó ktsz-t, vagy akár több ktsz-t, hogy mihamarabb megindulhasson hazánkban is az utánfutó-gyártás.

A hazai motorosok nevében előre is halásan köszöni fáradozásukat

Rózsa György

Túra a Mátrába

A Keleti pályaudvar mellett, a Kerepesi úton, Sashalom, Cinkota érintésével a 3-as úton hagyjuk el a fővárost. Máriabesnyőn—Aszódon (egytornyú evangélikus templom a XV. századból származik) — Hatvanon haladunk át. A konzervés cukoriparáról híres várost elhagyva a 3-as úton, Horton át Gyöngyös felé folytatjuk utunkat. Ez a fővárostól 82 km-re fekvő Árpád-korabeli város a Mátra hegyvidékének ipari—kereskedelmi és kulturális központja. Itt találkozik az

Alföld és a hegyvidék. A barátok templomában nyugszik a hős kuruc generális, Vak Bottyán.

Gyöngyösről több túrát is szervezhetünk a Mátrába. Elsőként induljunk Szilvásváradra.

A várost a 3-as úton elhagyva, valamint Kerecsendet érintve, balra fordulunk, és a 22-es úton, 13,5 km-t haladva elérjük Egert. A rekonstrukció alatt levő dicső emlékü vár romjait okvetlenül tekintsük meg. A kazamatákban nemcsak a magyar és török fegyvereket, hanem az elesett törökök halomba gyűjtött csontjait is láthatjuk. A városban 83 műemléket és 62 műemlék jellegű épületet tartanak nyilván. A Szabadság téren a klasszicista székesegyházat Hild József terv szerinti 1831—36 között építették. Az egykori érseki líceumot Fellner Jakab tervezte és 1765—85-ig épült, ebben a copstílusú épületben van ma a Pedagógiai Főiskola. Még ennél is öregebb a Gert Mathias által épült egykori vármegyeháza (1750—56), amely ma a Megyei Tanács székházaul szolgál. A kovácsolt vaskapuk Fassoia Henrik művészi munkáját dicsérik.

A városból a 22-es úton, a közel 4,5 km-re levő Felnémet közszőlő balra ágazó 215-ös úton, a keskenyedő völgyben, hegymenetben, az út végén érjük el a XII. századból származó Szarvaskő romjait. Az út jobbra kanyarodik, s hegyi leelőzők között vezet Monosbélkö községhez. Innen a jobbra kanyarodó úton Bélapátfalvát érintjük. Ebben a közszőlőben látható a XIII. századból származó volt apátsági templom.

Sok turista út vezet Innen a Bükk ismertebb kirándulóhelyére, például Békőre (786 m), Peskőre (860 m), Tarkőre (950 m), Őrkőre (876 m) és a Szalajka völgyébe. Ezek a kirándulóhelyek azonban csak gyakorlatosan közelíthetők meg. Ne mulasszunk el beiktatni egy-egy gyalogos túrát.

Bélapátfalváról szelíd lankák és legelők között érünk a 8 km-re fekvő Szilvásváradra, turánk végcéljához, ahol a fenséges vidéket erdők, hegyek koszorúzzák.

Langyos májusi esőben

Ebben a hónapban nem ritkaság a futózápor, éppen ezért az okos túramotoros úgy készül fel, hogy útközben ne érje kellemetlen meglepetés. Egymagában a legtokéletesebb esőkabát nem elégséges, mert az térdtől lefelé nem védi a lábat, amely pedig bőven kap kiadós zuhanyt a mellő keréktől.

Lehet, hogy nem „sportszerű” a motorra szerelt lábvédőlemez, de majdnem teljes védelmet biztosít a nadrág és cipő elázása ellen. Ez a lemez nemcsak a motorost, hanem a jármű „villanygyártát”, a dinamót, illetve a mágneset is megvédi a beázástól, aminek hasznosságát csak az tudja igazán becsülni, aki már száritgatott beázott elektromosberendezést.

A motoros ruházatát egészítse ki az esőkabát újat is takaró, úgynevezett manzsettás-bőrkesztyű és a nyakra, meleg sál jusson. Az a jó esőkabát, amelyik nyakig gombolható és a gombjuyukak bujtatottak, (nehogy azokon becsuroghasson a víz). Minél hosszabb a kabát, annál jobb. A térd alatti szárnyakat tekerjük a lábunk köré, de még jobb, ha a sarkait úgy lehet visszagombolni, hogy azok nadrágszerűen boruljanak a lábunkra. (Nincs is annál kellemetlenebb, mint vizes ruházatban motorozni, arról nem is szólva, hogy ennek természetes velejárója egy kiadós meghülés lehet.)

Egynapos túrára csak a nélkülözhetetlen holmit vigyük magunkkal, vonatkozik ez elsősorban a ruházatra. Meleg holmira szükségünk lehet, gondolva az estére lehülő visszaútra. Különösen a derekát védje a megfázástól a nő-utas, aki bölcsen teszi, ha ez alkalommal lemond a „csábító-jelenség” egyébként értékes jelzéről. Megéri.

Bolgár természetbarátok csoportja — valamennyien haszkovoiak — a lipcsei vásárról hazatérőben, hat napot Budapesten töltött, hallom Homonnai Mártától, a csoport fiatal magyar vezetőjétől.

Budapesten városnéző sétára vittük őket, megmutattuk a Parlamentet, a Nemzeti Galériát, a Várat, a Hősök-terét és a Városligetet. Egy estét az Operában töltöttek, és voltak Szentendrén is.

Homonnai Márta megismertet a csoport bolgár vezetőjével, *Dinko Atanaszov* elvtárral. Amikor megtudom, hogy a Bolgár Turista Szövetség Központi Tanácsának elnöke, hazája természetbarát mozgalmanak sikere után érdeklődöm.

— A természetbarát mozgalomnak valóban nagy hagyományai vannak nálunk, és jelenleg is igen kedvelt, népszerű sportágnak számít — mondotta.

Ha kérdésre felelni akarok — mondja elgondolkodva — vissza kell pillantanom erre a hagyományra. Szövetségünk 1901-ben alakult meg. Alapjait egy haladó gondolkodású író-újságíró: *Aleko Konsztantyinov* rakta le. Jelmondata: „Ismerd meg hazádat, hogy szerethesd!” — A két világháború között megváltozott mozgalomk arculata. Az ország leghaladóbb elemei léptek a tagság soraiba, s amikor a fasiszmus fenyegető veszedelme realitássá vált, a szövetség fontos feladatokat kapott. *A tisztességes emberek mind szélesebb rétegei keresték fel ezt a szervezetet, melynek keretében antifasiszta tevékenységet fejthettek ki.* A Kommunista Párt igen fontosnak tartotta az itt végzett munkát. A szövetség feladatai közé tartozott a *tömegek átnevelése s az átnevelt tömegek harcba vetése.* Az aktív antifasiszta jelleget öltött turista szövetség — ilyen módon — igen erős szervezetté vált. A Komintern VII. Kongresszusa határozatban mondta ki az általános antifasiszta néppolitikát. *Ennek egyik közvetítője a turista szövetség volt.* Búszkák vagyunk erre az időszakra, amikor az ifjúság nagy tömegei nevelődtek nálunk antifasiszta szellemben. Mint komszomolista, magam is a turista mozgalomban nevelődtem s *Peter Rusev* elvtárs, aki itt ül mellettem, szintén aktív tagja volt már akkor is a szövetségnek.

Az antifasiszta mozgalom 1935-től a negyvenes évekig állandóan erősödött, s vele együtt fejlődött a természetbarát mozgalom is. Illusztrációképpen hadd mondjam el, hogy mi, *akkori gimnazisták, valamennyien természetjárók voltunk.* Leggyakrabban egynapos túrákat tettünk. A barangolás és hegymászás mellett, táncsal, szórakozással, énekléssel és versmondással töltöttük az időt. *Hriszto Botev, Vapcarov, Poljanov és Szergej Romjancev* mellett, *Petőfi Sándor* verseit is szavaltuk. Jól emlékszem az „Egy gondolat bánt engemet” kezdetű harcos, forradalmi költeményre.

Amikor azután a fasiszták a véres háborút is megindították — s itt az

„Ismerd meg hazádat, hogy szerethesd!”

Egymillió tagja van az antifasiszta harcokban megedződött Bolgár Turista Szövetségnek

1941—44-es évekre gondolok —, akkor az az ifjúság, amelyik a turista szövetségben, ezeknek a költőknek szellemében nevelkedett, egyöntetűen aktív részese lett a fegyveres antifasiszta harcoknak. Sok ismerős, barát és bajtárs nevét említhetném, akik ekkor börtönbe kerültek, harcoltak, elesetek.

A velem szemben ülő *Jorge Momcsilov* és magam is megismertük a fasiszták börtöneit. Mások koncentrációs táborokba kerültek a szervezeti turisták közül. Nagy-nagy veszteséget okoztak nekünk, elpusztítani azonban nem tudták minket. Akik túléltek a háborút, a felszabadulás után ismét összefogtunk és folytattuk a mozgalmi munkát. Az elmúlt húsz év folyamán hatalmas fejlődés következett be a turista mozgalomban. Ehhez minden segítséget megkaptunk a Kommunista Párttól és a népi hatalomtól. Így értük el, hogy ma már majdnem egymillió tagot számlálunk.

A mi városunkban, Haszkovóban, ötvenhétezer ember él, közülük nyolcezer szervezett természetbarát. S amikor túrát szervezünk, valóságos tömegmegmozdulás alakul ki: a szövetségben kívüliek is velünk tartanak.

Bulgária harminc közigazgatási körzetre oszlik. A mi körzetünkben összesen harmincezer szervezett turista tevékenykedik. Szervezetünk a falvakban is működik, és széleskörű, intenzív szervezőmunkát fejt ki. Céljának tekinti a *testedzést, a munkaképesség növelését, a hazaszeretetre való nevelést, s mint nagy, átfogó célkitűzést: a kommunista ember-típus kialakítását.*

A „*Dimitrov-expedíció*” összefogja az úttörőket és a komszomolistákat. Ennek keretében egyrészt a *partizánok útjait járják végig, s megismerik harcukat, dalaikat.* Másrészt *Hriszto Botev* egykori útja képezi a túravonalat. Az az út, amelyet az a nagy költő-forradalmár megtett a háborúban, amikor fegyverrel szállt síkra a nemzeti függetlenségért a török elnyomatással szemben, s a polgári haladásért az elavult feudális rendszerrel szemben. S miközben a fiatalok végigjárják ezt a mintegy száz kilométeres történelmi útvonalat, sok mindent megérintenek a mából és hazánk jövő célkitűzéseiből is.

S hogy mi a benyomásunk az Önök szép hazájáról?

Csoportunk nagy része most járt először Magyarországon. Van azonban közöttünk olyan elvtárs is, aki a szovjet csapatok oldalán részt vett a magyarországi felszabadítási hadműveletekben. Elképzelhetik, milyen nagy élményt jelent az ilyen ember számára a mai Budapest, a *dékes élet nyugalma* ebben az országban.

Budapest nagyon szép város. Gondolom, minden külföldi dicséret megkapó fekvését, a Dunát és hídjait, a Parlamentet és a többi szép épületet. Hadd mondjam meg azonban nyíltan és becsületesen, hogy szerettünk volna mélyebben megismerkedni a szocializmus építő Magyarországnak eredményeivel. Szívesen vettünk volna például egy-két üzemlátogatást. Megismerkedtünk a XIX. század forradalmi hagyományaival, mi azonban tudjuk, hogy Magyarországon a XX. század forradalmairai is nagy-szerűt produkáltak. *Ismertessék meg a külföldiekkel ezeket a hagyományokat is és magát az eleven életet.* Jó lett volna az is, ha magyar természetbarátokkal találkozhatunk, s ki-cserélhetjük tapasztalatainkat.

Nagyon elégedettek vagyunk a szíves fogadtatással és köszönetünket fejezzük ki a Magyar Természetbarát Szövetségnek a vendéglátásáért.

És még valamit: Nagyon megszerettük okos, kedves és fáradhatatlan vezetőnket, Homonnai Mártát. Örülünk, hogy ilyen fiatalok vannak Magyarországon, és reméljük, mielőbb viszontláthatjuk Mártát Haszkovóban.

Amikor elbúcsúzom bolgár barátainktól, elvtársainktól, s keményen megszorítják a kezemet, úgy érzem, olyanok ezek az emberek, mint az erdő hatalmas szálfái: erősek, egyenesek, hajlíthatatlanok. **P. J.**

„LEGKEDVESEBB TÚRÁM”

— Pályázati eredményhirdetés —

Ezzel a címmel hirdetett lapunk harminc gépelt soros túraleírásokra pályázatot az elmúlt évben. A kiírás szerint a tizennégy legjobb pályamű nyilvános döntője április 7-én történt meg a Budapesti Természetbarát Klubban. A zsűri, valamint a közel kétszázfőnyi közönség közreműködésével a pályázat legjobb három írásának a következő túraleírásokat választották ki:

ELSŐ DÍJ (250,— forint honorárium) *Mezei Béláné: „A legkedvesebb”*

MÁSODIK DÍJ (150,— forint honorárium) *Zámbó István: „Zivatar után Ablakoskőn”*

HARMADIK DÍJ (100,— forint honorárium) *Csóka Karola: „Júniusi hajnal” című túraleírása.*

Vígaszdíjban — egy nagy tábla csokoládéban — részesítette a zsűri a 14 éves *Ibrányi Esztert* „Tiszta boldogság” című hangulatos bükkí útira-rajzáért. A pályaműveket lapunk következő számaiban közöljük. Valamennyi pályázó közreműködését köszönjük.

A csicsói templomrom

Nevegy völgy! Milyen furcsa név. Alig ismerik e nevet, pedig évszázadok óta lakják és községek sora települt földjén.

A Balatonvidék egyik legszebb völgyét, a Zánkától Mencshelyig, a nagyvázszyoni medencétől elválasztó hegy aljág húzódó völgyet hívták így, főleg a középkorban. Okleveleink állandóan így emlegetik. Pl. 1313. május 5-én Tamás bakonybéli apát oklevelében, a *Neweg-i* völgyben fekvő földjeinek cseréjéről ír. Ugyancsak 1318. június 29-én István veszprémi püspök cserébe adja I. Károly királynak a Zala megyei *Neuig-völgyi* Szentjakab és Thagyon falvakbéli ingatlanait. 1339-ben a fehérvári káptalan oklevelével a Nemti fiak cseréjével ismét emlegeti a *Neuig* völgyet. Mindezek a nevek erre a fenti, Nevegy völgynek nevezett területre vonatkoznak. Ma nincs ennek az igen szép völgynek kialakult neve. Amíg a tapolcai, káli, zsidó medencéket évszázadok óta így hívják, ezt a völgyet zánkai, szentjakabfai, sőt legutóbb a közepén elterülő Balatoncsicsó község nevével csicsói völgynek is emlegetik.

A Balatonra néző széles lejtőjén Zánka község áll őrt. Műemlék református temploma, a közeli Hegyestűn bányászott, bazaltkőből épült parasztházai ma is érdekes látnivalók.

Tagyon község házai már az összeszűkülő völgyben fekszenek. A patak, amely az egész völgyet átszeli, ott folyik a házak alatt s a kis község közepén, a templom udvarán érdekes emléket találunk. Tojás alakú hatalmas követ a templom fala mellett. A környékbeliek azt állítják, hogy amikor még egyházi bíróság volt, erre az éles kőre

A szentbalázi rom bejárata (Foto Csiki)

A NEVEGY VÖLGY ÉRDEKESSEGEI

ültették az elítéltet hosszú órákon keresztül. Tagyon után Szentantalfa helyezkedik el a völgy közepén, majd felette már a bezáró hegyhát lejtőjén Balatoncsicsó, Szentjakabfa és Budavár községeket találjuk. Nemcsak ennyi község volt ebben a medencében. Történeti adataink tanúsítják, hogy Szentbalázs nevű község is állt a területén. Jó állapotban levő templomromja ma a zöld színű útjelzés nyomán található. Szentberekfalva 1354-ben már említve van, mint a veszprémi püspök birtoka. 1555 után nem találjuk, valószínűleg a Barcfai malom környékén feküdt és ez a malom őri talán átváltoztatva nevét. Bánkfalvát 1394-ben már említik, pontos helyét nem ismerjük, Csicsó felé a Fenyves hegyhez közel van egy Bánkó nevű domb, lehet hogy ennek a helyén állott valamikor. Herend község templomát ma is még megtaláljuk az Óbudavár felletti erdőségben. Innét kől-

töztek el a török idők után a község lakói a Bakonyba és alapították meg a mostani porcelángyárról híres Herendet. Arokfő községet, amely ugyan csak elpusztult hely, 1353-ban említik mint a veszprémi püspök birtokát. Ennek a községnek sem maradt nyoma. Tele van az egész völgy történelmi emlékekkel, a magyar múlt nyomaival. A szentantalfaiak farkasvadászok voltak a középkorban. Az óbudaváriak a királyi udvar részére készítettek fehérműt és kanalakat. Erdékes szájhagyomány él a nép között a völgy betelepítéséről. A honfoglalást követő időszakban egy Buda nevű vitéz telepedett le a mai Óbudavár község helyére. Az itt keletkezett falu órála kapta a nevét. Budának három fia volt. István, Jakab, Antal. Amikor a fiúk felnőttek, apjuk felvitte őket a Halomhegy tetejére, íjat adott a ke-

zükbe, mindhárom fiával egy nyílvesszőt lövetett ki a völgy felé. Ahol a veszprémi a földbe álltak, ott megengedte nekik, hogy letelepedjenek és falut alapítsanak, amelyeket a fiúkról neveztek el. István beceneve Csicsa, faluját Csicsónak neveztek, Antal faluja lett Antalfa, ahol Jakab nyila ért földet, ott keletkezett Jakabfa. Budavárról egy aranyhíntó meséje is él a nép között. Egyesek úgy tudják, hogy Budáé volt, mások úgy állítják, hogy a tatárdúlás idején temették el, a harmadik felvetés szerint egy Árpád-házi herceg menekült és a hintót itt rejtette el egy akkora tisztáson, ahol egy négyökrös szekér meg tudott fordulni. Mencshely falu is innen kapta nevét, Mentshely. Az aranyhíntó meséjét még a századforduló után is komolyan hitték a terület lakói, és évtizedeken át sok helyet felástak a kincsekért.

A völgy két oldala tele van szőlőkkel. A szőlő- és

bortermelés ma is kedvelt foglalkozása a völgyben működő termelőszövetkezeti tagoknak. Számos anekdóta jár szájról szájra ezzel kapcsolatban. A termelők számon tartották ki nek van a legjobb bora. Mivel akkor még szesz mérő nem volt, egy Tölli nevű vincellér döntötte el a nemes versenyt. Tanúk ellenőrizték hány pohárral tudott meginni. Mivel naponta csak egy termelőt tudott ezzel a módszerrel kiértékelni, a verseny elég sokáig tartott.

Vagy például: Köves János káplán vadászott, illuminált állapotban egy imbolygó rózsabokorra lőtt, vaddisznónak nézte. Ma is szállóige Csicsóban, hogy úgy lelőtte, mint a káplán a vaddisznót.

Az egész völgy hosszában másfél óra alatt végigsétálható, ha valaki a műemlékek nyilvánított romokat is felkeresni óhajtja. Négy órát vesz igénybe, amíg a völgy szélét körüljárja. Keleti szélén húzódik a Zánkától Szentbalázs romjai mellett a csicsói erdőn, a hamuházi réten, az 500 éves tölgyfa mellett egészen Nagyvázszyonig húzódó zöld jelzés, amelyet Kinizsi Pál halálának 460 éves évfordulóján (1494—1954) készítettek. Ha ezen a jelzésen vándorolunk, gyönyörű a rálátás a völgyre, a mögötte meghúzódó s a távolban feltűnő kisebb-nagyobb bazalthegyekre, a zánkai Hegyestű csúcsára, bepillantást nyerünk a Káli medence zöld gepszónyegére, de a legszebb az alattunk elterülő községek sora. A fehérlő házak és templomtornyok, a végtelen sorokban emelkedő szőlőtőkék, a Szentbalázs templomrom szépen faragott kapubélete, a csicsói erdő két-három-öt száz éves bukkfái. Ebben az erdőben már bakonyi hangulatot érzünk és éppen ez ennek a völgynek a szépsége. Az aljában a Balatonpart meleg levegője fogad bennünket, a völgy végén a Bakony hűvösebb levegőjével találkozunk és közben az építészetnek, a történelmi és természeti emlékeknek, a színeknek, fényeknek vegyülete fogadja a vándort. Egy tavaszi, vagy őszi séta ebben a völgyben, sokáig el nem felejthető emléket nyújt az igazi természetjárónak.

Zákonyi Ferenc

Műsoron: a turistaházak

VITAEST ELÉ

Május 5-én a Budapesti Természetbarát Klubban a Turistaházakat Kezelő Vállalat osztályvezetője tart vitaelőadást a turistaházak fejlesztéséről, állagmegóvásáról, berendezésük problémáiról.

Az érdeklődésre számot tartó kérdésben kerestük fel dr. Z. Szőke Pált, a vállalat Beruházási és Műszaki osztályának vezetőjét, hogy előzetes információt nyújthassunk előadásához.

EGY CÉL, ÖT ALAPELV

Műszaki-fejlesztési munkánkat — kezdte tájékoztatását Szőke Pál — a tömegsport határozott célkitűzéseinek szellemében végezzük. Szakítottunk azzal a hagyománnyal, hogy a turistaházakat toldozzuk-foldozzuk, nem azt tartjuk szem előtt: ma és még holnap használható legyen. Erőnket és anyagi lehetőségeinket arra fordítjuk, hogy egy-egy létesítmény rendbehozása mindenre kiterjedjen, legyen olyan korszerű, hogy néhány évig a kötelező karbantartáson kívül ne okozzon gondot.

— Fejlesztésünk alapelvei közül ki kell emelni a víznyerés megoldását. A természetjárás elképzelhetetlen tisztálkodási lehetőségek nélkül. Amíg megfelelő műszaki berendezésekkel a szükséges vízhozamot biztosítani nem tudjuk, szállítanunk kell a vizet. Arról talán sokan tudnak, hogy Dobogókőn a „pesti” dunavíz folyik a csapból, de ez többszöröse a „pesti” vízdíjnak. Ki gondolná viszont, hogy Kévélynyergén egyetlen liter víz (a napi személyi szükséglet minimálisan 10—12 liter) 1,50 Ft-ba kerül, nem a fogyasztónak, hanem a vállalatnak.

A hálólhelyek kulturáltságában az igények többet követelnek. Arra törekszünk, hogy pl. a társas szobákban is paplan legyen a régi pokrócok helyett, ágynak elhasznált matracait a legkorszerűbb habágybetétekre cseréljük ki (már kétszáznál több ilyen ágybetétünk van) s nem mehetünk el csukott szemmel az olyan jogos kívánságok mellett sem, hogy pl. — ahol lehet, — legyen a szobában konnektor, asztali lámpa stb.

— Ezzel már kicsit céloztam is újabb törekvésünkre: a turistaházak villamosítására. Ahol nincs lehetőség csatlakozni az országos elektromos hálózathoz, oda áramfejlesztő gépet vásárolunk és szerelünk be. Így vált megnyugtatóvá Ágavár, Nagyhideghegy, és Törökmező áramellátása, s azzá válik a fehérkőlápai turistaházé is.

— Ha alapelveink közül utolsónak is említtem, jelentőségében egyenrangúan fontos a hírközlési hálózatunk fokozott bővítése. A rugalmas, gyors, a körülményekhez alkalmazkodó szálláskiadás de a technikai, műszaki hibák elhárításának gyorsasága is nagymértékben függ attól, hogy szétszórt turistaházainkkal hogyan tudjuk a kapcsolatot megteremteni.

ZEMPLÉNTŐL A BÖRZSÖNYIG

A vállalat 1965-ben építési beruházásra 397 000 Ft-ot, berendezések és felszerelések vásárlására egymilliónál, építési felújításra 3 milliónál többet fordított.

A múlt évről szólva talán elsőként kell megemlíteni a sátoraljaújhegyi „Kossuth” turistaház megnyitását. A 84 személyes ház télen-nyáron működik. Berendezése korszerű és modern, zuhanyozóiban hideg-meleg víz folyik, hálólhelyiségei az étteremtől jól elkülönítettek. Jelentősége az által lett teljesebb, hogy megnyílt az újjáépített Telkibányai turistaház is, hasonló körülményekkel, felszereltséggel.

— Ha a kettő között! — sóhajt itt fel a műszaki vezető, — lehetne még egy közbeiktatott házat nyitni?! A Pin-kútnál levő épületre gondoltunk, és megdöbbenéssel tapasztaltuk, hogy környékén még a turista jelzésekkel jelölt fákat is kivágták.

— Sokat fejlődtek az elmúlt évben a Börzsöny turistaházai is. Nagyhideghegy táfala megrepedt, veszélybe került az egész épület. A helyreállítás együtt történt a teljes külső-belső renoválással. Decemberre fejeződött be a Törökmezői turistaház felújítása is, és hamarosan új-

ra megnyílik a korszerűen átalakított magyarkúti „Orgonavirág” turistaház.

— A felsorolásból nem hagyható ki a mátraházi Vörösmarty és a Kévélynyergyi turistaház korszerűsítése, a balatonalmádi épület „teljesítése”.

DUPLA LESZ A KOCKA

Az ideai tervek sem szegényesebbek a tavalynál.

— Gárdonyban, Gézházán, Síkfőkúton már befejeződtek a munkák, új ruhába öltöznek a fehérkúti vikendházak is. A Pálvölgyi turistaház étterme kétszerezére bővült. A vízi élet kedvelői Szigetmonostoron nemcsak az éttermet, a 30 személyes szállás-épületet is birtokukba vehetik. Legszebb remények elé nézhetnek a Bükk hegység háza. A „Béke” turistaház közismert kocka épülete duplájára növekszik, itt lesznek az újonnan kialakított szobák, „nyugdíjazák” a ciszternát, és a vödört, folyóvíz lesz az épületben. Hasonlóképpen véglegesen megoldjuk a bányai ház vízellátását is. A szentléleki „Herman Ottó” turistaház felújítására három millió forint a fedezetünk. A befogadó képesség 100 főre növekedne, berendezése, belső kiképzése a legkorszerűbb lenne. A megyei építőipar nem tud azonban a kivitelezéshez kapacitást biztosítani. A „kis” házakról sem feledkezve meg: átalakítjuk a fehérkőlápai turistaházat, idén megnyílik ismét a feketehegyi ház szállása is.

ÖRÜMÖK ÉS GONDOK

— Sajnálatos, hogy terveink megvalósítása külső körülmények miatt sokszor meghiúsul. Hiába állunk készen, Dobogókő fejlesztése, csikóvári, köhegyi, nagyvilámi turistaházak nagyon időszerű felújítási munkái fróasztalban pihenő tervek és engedélyek maradnak, építési kapacitás hiányában.

Ennyi „előzetes” elegendő a vitaesthez. A Budapesti Természetbarát Klub erre az alkalomra a nagy előadó termet foglalta le. Reméljük, hogy a többszáz férőhelyes helyiséget nemcsak az érdeklődő hallgatóság, hanem a megértően segíteni kívánó akarat és lelkesedés is megtölti.

Versenyre hívjuk a turistákat!

Alulírottak, a Hajdú-Bihar Megyei Természetbarát Szövetség, a budapesti X. kerületi és a XVIII. kerületi szövetség nevében vállalkozunk, hogy 1966. szeptember 30-ig egyenként százszáz új előfizetőt szerzünk a TURISTA-nak. Kérjük a szerkesztőséget, hogy vállalkozásunkat azzal a meggyőzőséggel hozza nyilvánosságra, hogy elhatározásunk egyben versenykihívás is minden megyei, járási és kerületi szövetség, minden erős szakosztály felé: tegyenek ők is hasonló felajánlást, versenyezzenek velünk, se-

gítsenek elérni, hogy minden szervezett természetjáró rendszeresen olvassa mozgalmunk lapját.

A kiadónak pedig arra kérjük, segítse munkánkat megfelelő nyomtatványokkal és tüzzön ki díjat az előfizetés-gyűjtő verseny győztesének.

Haranghy György,
a Hajdú-Bihar megyei szövetség elnöke,
Ludányi Lajos,
a XVIII. ker. szövetség agitprop. bizottságának vezetője,

Éliás Vilmosné,
X. kerületi propagandista

Mi azonban nem országút porát taposunk; a kék jel a cigánysoron vezet át az *Aszaló* mellett, a *Csapástetőn* át, cseresnek, tölgyesnek árnyékos útján a szentkúti forrásokig.

Az andezites szurdok mélyén friss patak csörgedez. Sötétlő tölgyek gyökere alól fakad itt forrás három is. Akkor tört föl a földből, amikor Szent László a kúnokat kergetve, az Ágasvár tetejéről ugrott pontosan ideig. Lova patkója hasította ketté a sziklát s ahol a szögek földre nyomódtak, tört fel az ízes víz. Ízes víz partján füst kanyarog s e füstöt varázslatos illat követi: szalonna serceg nyárson, ámde Sűrű Laci vendéglátói, a hevesiek jó téli kolbászt is bothegyre tűztek, azt sütögetik hagyományával. Ki áll ennek ellent?

Eddig északnyugatnak tartottunk; a forrásoknál irányt változtattunk, délnyugatnak térünk s helyenkint elhagyjuk a kéket, hogy az *Elesbérc* egy-egy apró tisztásáról — alig háromszáz méter magasról — körpillantást vessünk Mátrára, Cserhátra. Ezt, igaz, az előbb a 356-os *Órhegyről* is megtettük, miközben — mint már annyiszor — azon mulattunk, mennyire más a térkép s más a való élet: a térképen jelzett dűlőutak hányszor eltűnnek favágás, erdőirtás, telepítés közben s mennyi új út terem itt térkép nélkül is, turista öröme, mert legalább sajátmagát szidhatja, ha eltéved.

A kék színhez úgy téreget vissza az ember, mint a mitológiai hős Ariadne fonalához. A fonal a Száláska völgyön át a kicsi *Sámsonházához* s onnan a sámsonházi vár alá vezet. Itt már a Zagyva völgyébe jutottunk, a várat magát *Fehérvárának* ismeri a történelem. A ledér Cillei Borbáláé volt; Mátyás alatt a huszíták háborúi közben romba is dőlt. De azért felmászik gyér romjaihoz az ember, messzire ellásson, föl a Nyikomig, Muzslatetőig s „hátrafelé” meg a cserhádi Kakukkhegyig, Tepketetőig.

Időnk van, ismét letérünk a kék-ről s új „ismeretlent” kutatunk föl északnak: a kicsi *Márkháza* fölött a *Pogányvárt*. A Kakukkhegy 450-es magasa mögött búvik meg, már csak nevében, emlékként. Palóciában minden honfoglalás előtti várhelyet Pogányvárnak ismer a nép, lett légyen az avar, szarmata, jazig. De itt egy gémeskút lépett örökébe csupán.

Válaszúton vagyunk. De gyorsan döntünk. Egy újabb lendülettel ismét elhagyjuk kedves kékünket és toronyiránt vágunk neki a *sósharthyáni* pampáknak. Ismerkedni fogunk a jódaqua forrással.

Szombathy Viktor

MÁTRA SARKA — CSERHÁT SZEGÉLYE

Illúzió csupán, de a mátraverebélyi vasútállomás magas töltésén mindig úgy érzem magam, mintha valamiféle hágón keresztül ballagnék. A kis állomási épülettel szemben meredeken emelkedő *Verespart* bokrai között tűnik el ugyanis az országos kék jelzés, hogy a *Köerdőtetőn* és a *Csalánoson* át mind magasabban végül a csúcsos *Ágasvár* tetejére vezessen s aztán ott, mint valami fiók-Oktogonon, a kék, zöld, piros, sárga szín kusza hálózatban fonódják össze. Ez a kuszaság néhány száz méter után újra rendeződik s mindegyik szín-sáv folytatja a maga útját, ki a Solyombükkre, ki Mátraszentimrére, melyik meg a Galyatetőre.

De hiszen nem is ez útvesztőről van szó e pilanatban, hanem arról a képzelte hágócskáról, amely, mint valami egyedül járható út, kanyarog le a Cserhátból ideig s viszen föl ismét a Mátrába, pontosan itt, az állomás sinjein váltva át egyik határból a másikba.

Egy pillanatig még habozom, ne induljak-e ismét Ágasvárnak, hogy aztán valahol a Vidróczki betyárról elnevezett mű-kocsmába kössek ki Mátraszentistvánon, s azon elmélkedjem, hogy ez a nem is jelentős, csak később megénekelte s utóbb „felkapott” úri betyár aligha sejtette, betyárságainak múlásával száz esztendőre idegenforgalmi nevezetesség, ivó-alkalom és tervteljesítési szándék lesz belőle a mátrai vendéglátóiparban.

Avagy hagyjam Ágasvárt — nyári útra ennél sokkal jobban érdekel majd az apró *Mátraalmás* és a fakanalas *Mátrakeresztes* — és, szokás szerint újfent „ismeretlen” táj-örömmök felé vessem utam, ha ugyan

van még ismeretlen tájék e hazában? Hiszen ez az „ismeretlenség” is csupán illúzió: a táj-ismerő bennszülöttek rendszerint jót mulatnak felfedező szándékainkon.

Menetelejek tehát visszafelé, neki a Cserhát finom lejtéssel alásimuló lankáinak? *Mátraverebélynek*, amely már Cserhát, csak nevében Mátra?! Az ember ránt egyet zsákja hevederjén, alábocsátkozik a töltésről Mátraverebélyre. Ha már erre járok ugyanis, illő megtekinteni, mennyire haladtak a középkori műemlék-templom belső helyreigazításával s nem fogja-e el a kilátást a templomdomb bokorsora a kékellő Mátra széles hegyháta felé?

Aztán meg, ha már az ember Verebélyre tart, csak megnézi és meghallgatja Sűrű Lacit — csak ezen a beceneven ismerik — vidám palóc történetek vidám mondogatóját, akit úgy szerettek elhallgatni, akár éjfélig is. De Laci nincs otthon. Ízes bort hoztak a gyöngyösiek, érdemes miatta a Kányáspuszta melletti országúton jó órát gyalogolni.

Szent László lova lábanyoma
(A szerző felv.)

Készülünk az igazi magyar fogadtatásra

CAMPING HÍREK

Elkészült a XXVII. Rally, vagyis a magyarországi nemzetközi tábor plakátja. A matyó leánykát és legénykét ábrázoló plakátot elküldötték 23 ország camping és karavánklubjainak. Bizonyosan sikere lesz a tetszetős plakátoknak és felkelti a figyelmet. Az előző nemzetközi táborokról ilyen vonzó plakát nem került kiadásra és bizonyosan meglepetés lesz a külföldi kempingezők részére.

Az első körlevél angol, francia, német, lengyel nyelven kikerült a nyomdából és sok tízezer példányban elindult útjára a 23 tagország szövetségeihez. A szép kiállítás körlevél a magyarországi táborok műsorát tartalmazza, rövid ismertetést ad Budapestről, átváltási árakról és a hazai fontosabb termékek áráról tudósít.

A francia camping szövetség maga készítettet izlésees kivitelű jelentkezési nyomtatványt. A kísérő levélben azt írja Fontaine úr, a francia szövetség elnöke, hogy igen nagy lelkesedéssel készülnek a francia táborozók a magyar földre. Remélik, hogy a holland táborban jelzett 100 fővel indulhatnak hozzájuk és nagyon kíváncsiak a magyar vendégzere-tetre. Az bizonyos, hogy a francia és angol érdeklődés messze felülmúlja minden más államokét és e két országból igen nagy létszámú táborozóra számíthatunk.

A táborozást előkészítő bizottság a napokban az előtábor kijelölt helyeit kereste fel, hogy tájékozódjon az ott folyó munkáról. Amint ismeretes, az előtábor augusztus 3-6. között a Dunakanyarban és Budapesten lesz. A Dunakanyarban a Pestmegyei Idegenforgalmi Hivatal a Dunakanyar Intéző Bizottság segítségével elsősorban a Szentendre melletti Papszigeti tábor korszerűsítésén dolgozik. Elkészült már az új felvételi, gondnoki épület és raktár, amelynek

földszintjén lesz a gondnoki iroda, a valutabeváltó hely, az épület emeletén pedig kétágyas vendégszobák lesznek külön fürdőszobával.

Igen izlésees és tetszetős a fedett étkezőhely, szalonnasütő hellyel. A régi gondnoki épületből a szolgáltató ipar helyisége lesz, cipész, fodrász stb. Kap ott helyet. A tábor egész területén parkosítanak. Készül külön autóparkoló, annak szélén állítják fel a nemzetközi szövetségekbe tartozó 23 állam lobogói számára a zászlórudakat.

Már a táboron kívül, de közvetlen közelében felépült egy új ételmisszerbolt és bisztró, előtte szép tánc-hellyel, hatalmas erkély-lyel, a Dunaparton pedig kiépített strandfürdő nyílik.

A szigettől néhány percnnyire levő Határcsárda is segít majd az étkezésben, külön magyar szobája érdekes látványosság lesz a külföldieknek.

A második tábor, amely tekintetbe jöhet — ha a Papszigeti nem tudja az összes jelentkezőket befogadni — a leányfalui. Közvetlenül a Duna partján települt ez az új tábor, területéről szép kilátás nyílik a lustán hömpölygő folyamra, a pilisi hegyvidékre és legközelebbi vonulatára, a Vöröskőre.

A tábor építményei már elkészültek. Étterem nincs a tábor területén, de kétszáz méterre megnyílik egy 1000 személyes új önkiszolgáló étterem május 1-én.

Abban az esetben, ha az előtáborra jelentkezők száma meghaladná a 3000 főt, még újabb tábor kijelölésére lesz szükség. Erre jön tekintetbe a Dunakanyar harmadik új épülő tábor, a nagymarosi. Ez a tábor a Duna balpartján a legszebb kilátást nyújtó tábor, hiszen a szemben levő visegrádi hegyoldal minden szépsége innen élvezhető a legjobban. Egyetlen hátránya, hogy kompon kell átszállítani oda a folyam jobb oldaláról az érkező kocsikat, de ezért a kis kényelmetlenségért bőven kárpótolja a részve-

vőket a kényelmes tábor, a Duna közelsége és a szép kilátás.

Elkészült már az emeletes felvételi épület, vele szemben az ugyancsak korszerű vendéglátóipari épület hatalmas terasszal, ahol táncolni lehet majd.

A bizottság megtekintette a visegrádi műemlék munkákat is, amelyek ugyancsak szép látnivalót nyújtanak a vendégeknek. A Salamon torony belső helyiségei addigra készen lesznek. A fellegrárhoz felvezető út, a fellegrából élvezhető kilátás a Dunakanyart éppen olyan híressé teheti, mint az osztrákoknál a Duna-völgye, az ismert Wachau.

És végül, egy újsághír az angol Karaván újság legújabb számából. A cikk címe: „Magyarország a dolce vitát ajánlja”. No, ne gondoljon senki rosszra. Angol barátaink nem a híres Fellini filmben ábrázolt édes életre gondolnak. Szó szerint idézek a cikkből: „Tudtam, hogy az ország előkelő helvet foglal

el a régi várak, templomok, képtárak, operák, gyógyfürdők és sport tevékenység területén. Ezzel szemben nem is gondoltam volna, hogy ez az ország milyen gazdag a vidám élet eszközeiben is, szállodákban, éttermekben és tánchelyiségekben. Azt hiszem, a Balaton nyújtotta üdülési lehetőségek várakozásunkon felül fognak kellemesen meglepni mindnyájunkat. Nyilvánvaló, hogy ez a terület Európa egyik nagy játszótere.” Majd így folytatja: „Hihetetlenül meglepő az a nagy érdeklődés, amely a Magyarországon augusztusban megrendezendő Nemzetközi Rally iránt mutatkozik. A karavánkocsizók köréből, de nagyon sokan olyanok is akik életükben karavánkocsival még nem jártak, most nagy lelkesedéssel jelentik be, hogy ott lesznek.” Úgy látszik ez a Rally mindenütt jó fogadtatásra talált. Végül nagyon érdekesen így ír: „Ez nem csupán mutatós betűkkel fogja felírni Magyarországot Európa kemping térképére, hanem a FICC-nek, tehát a Nemzetközi Szövetségnek is lendületet ad, amire bizony alaposan szüksége van.”

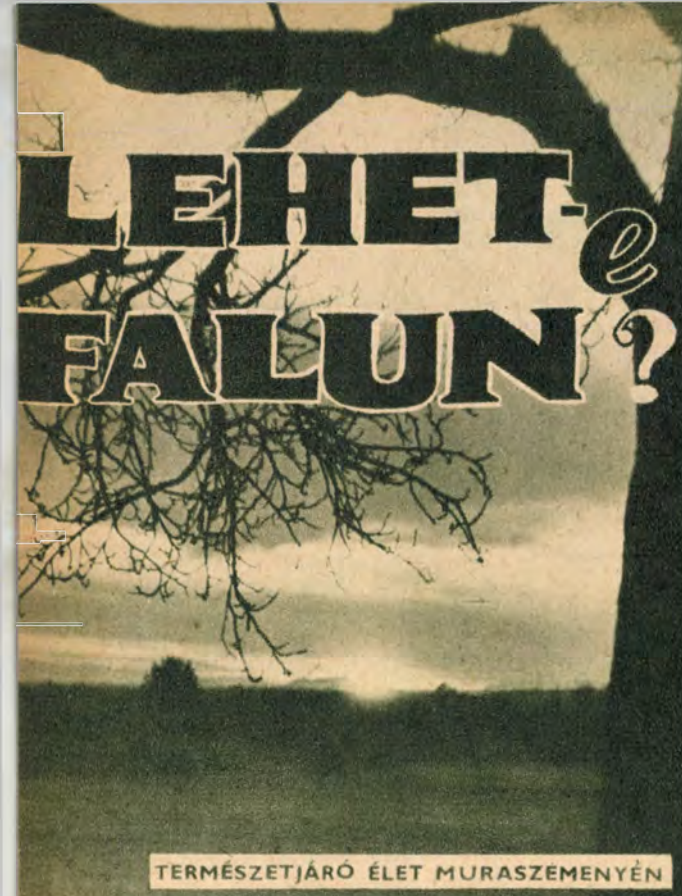
Orülünk az angolok fenti véleményének és mi is hisszük, hogy várakozásukban nem csalódnak.

Z. F.

F.I.C.C. RALLYE
HONGRIE
3-18 AOÛT, 1966

TERMÉSZETJÁRÓ ÉLET MURASZEMENYÉN

ÚJABB TAGOK JELENTKEZNEK

A túrák — mint már említettük — osztatlan sikert arattak. — De — mondja Paláncz Sándor — nemcsak az alapító tagok, hanem a falu fiataljai körében is. Azt a módszert követtük ugyanis, hogy a tûráinkra vendégeket is hívtunk, akik aztán eljegyezték magukat a mozgalommal.

Így jött a csoportba Makó Vilmos, Simon József, Bagladi Géza, Barbalics Nándor, Boa Lajos és a többiek — jelenleg ugyanis már 12 tagja van a szakosztálynak —, s újabb jelentkezési lapok is fekszenek a szakosztályvezető asztalán.

Érdemes belelapozni az ideai tûratervekbe is, amelyek már lényegesen merészebb, nagyobb vállalkozásokat is tartalmaznak, mint a tavalyiak. Egyik ilyen túra a „Száz kilométer a Vörös Hadsereg nyomán”, amelyet a helvi KISZ-szervezetrel közösen bonyolítanak majd le. Az Országos Kék Tûrát a Balaton környékére szervezik, ezenkívül Szombathely—Köszeg, Pécs—Szigetvár, Aggtelek, Budapest szerepel az ideai programban.

Addig is, amíg a nagy túrák megkezdődnek, térkép-olvasási tanfolyamot indítottak, utána már az alapfokú túravezetői tanfolyamot végzik el. A napokban rendelték meg a gyakorló térképet és rövidesen beszerezik a tájoltót is, hogy a legszükségesebb tûraeszközökkel rendelkezzenek.

A panaszokról se feledkezzünk meg:

Zala megyéről versenyterképet sehol nem lehet beszerezni, tudomásuk szerint ilyen nem is készítenek, pedig jó szolgálatot tenne a helyi túrák lebonyolításában.

A Zrínyi Mg. Tsz. SK. természetbarát szakosztály sportolói alapos cáfolatot adtak annak, hogy falun nem érdemes természetjáró szakosztályt szervezni. Érdemes lenne sok-sok faluban követni példájukat.

Horváth Ildikó

TÉLI VADETETÉS AZ ÁLLAMI ERDŐ-GAZDASÁGOKBAN

Dr. Pápa Miklós tollából „Téli barangolás külső budai tájakon” címmel cikk jelent meg a „Turista” c. lap márciusi számában. A címnek megfelelően egy lelkes természetjáró csoport budakörnyéki erdei barangolását írja le.

A túrán résztvevő önzetlen természetbarátok részben önszántukból, részben a sajtó felhívására a hirtelen jött nagy havazás következtében inséges körülmények közé jutott vadak megsegítését tűzték ki egyik céljukul. A jó szándékú és feltétlenül dicséretre méltó segíteni akarás — látszólag érthetetlen módon — hajótörést szenvedett azonban a területileg illetékes — jelen esetben a Budapesti Állami Erdő- és Vadgazdaság — vadászati szerv elutasító magatartásán.

Ez a magatartás valóban visszanak látszik többek előtt, mint a rendszeres és céltudatos vadgazdálkodás más megnyilvánulása is. Ha mélyebben betekintünk a részletekbe, látható azonban, hogy a népszerűtlen szerepet vállaló vadászok — lehet, hogy formájában nem a legelfogadhatóbb módon — helyesen jártak el megnyilvánulásukban. Minden valószínűség szerint az elhárítás mellett elmulasztották megköszönni az önzetlen természetbarátokból fakadó segíteni akarást. Feltétlenül meg kellene volna magyarázni, hogy miért kell az adott esetben ilyen álláspontra helyezkedniük.

A fenti gazdaság kezelésében levő vadászterületeken minden évben lelkiismeretesen és céltudatosan felkészülnek a mostoha időjárás következtében előálló szűkös időkre is. A téli vadtartózkodási helyeken kellő mennyiségű és minőségű vadtakarmánnyal feltöltött etetőket várják a szarvasokat, mullonokat, őzeket. Ezek az etetők olyan helyekre kerülnek, hogy a lehető legkevesebb kondíciórontó magas hőtapossággal legyenek elérhetők a kárvallottak számára. Ehhez az intézkedéshez hasonló fontosságú az a gondoskodás is, hogy a magas hó beálltával azonnal megindul a szakszerűen kezelt vadászterületeken a hőkézés. Biztosítják a vad számára azt, hogy minél kisebb nehézséggel jusson a segítségül adott táplálékhoz. Ez az oka annak, hogy az adott esetben is a vadgazdaság minden erővel azon volt, hogy a táplálékkal ellátott vad ne kényserüljön a mély hóba, hanem vagy a hőkézett sávokon, vagy legalább már tört csapán közelíthesse meg az etetőt. Ennek érdekében ilyen esetben a legfontosabb a terület háborítatlansága.

Nem ez a helyzet azokon a területeken, ahol a szükséges táplálékra kellő gondoskodás nem történt. Ezeken a helyeken nagy-nagy segítséget jelent a természetbarátok támogatása és itt a vadgazdák nem tudnak olyan közzévet mondani a segítségért, ami csak részben is honorálná az együttérzés munkáját.

Bakkay László,
az OEF osztályvezetője

Ugyan már! Falun természetjáró szakosztályt szervezni?

Meddő vállalkozás!

Sokan azt állítják, hogy a falusiak ahogy kiteszik lábukat az otthonukból, már a „természetben” vannak, s ennek folytán nem is tudják azt élvezni. A velencei átlagpolgár sem élvezi a Doge-palotát.

ALAPOS CÁFOLAT

Így volt ez eddig a Zala megyei Muraszemenyén is. Azért mondjuk, hogy volt, mert a muraszemenyei fiatalok alaposan rácafolták a fenti állításra. Az elmúlt év októberében Paláncz Sándor nyugdíjas két társával fitytet hányva a kishitűségnek, viszonylag rövid idő alatt bebizonyította, hogy falun is lehet természetjáró életet élni.

A forgalmas utaktól elzárt falura valóban illik az a megállapítás: ahogyan kilép az ember otthonából, máris a természetben van. S milyen gyönyörű környezetben! A szelíd dombokat, lankákat végeláthatatlan erdőségek borítják, a községtől délre az átlátszó, tiszta vízű

Kerka folyó csörgedez a Mura felé.

— Három fővel alakultunk — meséli Paláncz Sándor —, Kovács Gyula, Süle Gyula ipari tanulók és jómagam voltunk az alapító tagok.

— *Hogyan született a gondolat?*

— Egri születésű vagyok — mondja. — Ott szerettem meg a természetjárást. Sokat beszélgettünk a fiúkkal, hogy jó lenne alaposabban megismerni környezetünket, s a későbbiekben talvalabba is elmerészkednénk.

A tervezést tett követte. Az első túrát októberben tartották. Kerekpárral 33 kilométeres távot jártak be: a Muraszemenye—Csörnyeföld—Tormafölde—Szécsisziget—Kerkateskánd—Lovászi útvonalon.

Olyan élmény volt ez a túra, hogy újra kéréppárra ültek, de most más hosszabb, nehezebb terepű, 43 kilométeres útra indultak. A két kerekpáros túra között egyébként 22 kilométeres gyalogtúrát is tettek.

A TÚRÁZÁS ÚJ, SAJÁTOS SZINT VISZ A NEVELŐMUNKÁBA

RÁCKEVEI TANÁROK ÉS DIÁKOK NYILATKOZNAK

A ráckevei Ady Endre Gimnáziumot jellemző humánus légkör, s a nevelők és diákok közötti jó kapcsolat kialakításában — sok más tényező mellett — az immár hagyományossá vált természetjárás, az évenként ismétlődő nyári táborozás és a sok jól megszervezett iskolai kirándulás is igen fontos szerepet játszik. Közéleti tájékoztatásért a legilletékesebbekhez fordultunk az iskolában:

— Az a szerencsés helyzet alakult ki Ráckevén — mondotta Csömöri László matematika—fizika szakos tanár, hogy az általános iskola igazgatója: Dárdai István szervezett természetbarát nagy túrázó. Ez egyrészt azt eredményezi, hogy a gimnáziumba kerülő gyerekek egy része már nem „analfabéta” a természetjárásban, vannak bizonyos tapasztalataik és ismereteik ezen a téren. Másrészt segítségével össze tudjuk fogni a két iskola természetjáróit, és olyan utakra — például barlangtúrákra — is el tudjuk vinni a gyerekeket, amelyek feltétlenül több felnőt vezetőre van szükség.

— Pista bácsi sokat foglalkozik az úttörőkkel, jómagam pedig a KISZ Központi Bizottságának tagja vagyok. A túrázást mindketten a mozgalmi nevelőmunka egyik eszközének tekintjük, amely új, sajátos szintet visz a mozgalomba.

Iskolánkból kerül ki az úttörőcsapatnál működő ifivezetők egy része. Tudásuk elmélyítése, rátermettségük továbbfejlesztése céljából, a túrák alkalmával továbbképzési anyagot dolgozunk fel. Kétnapos pilisi téli-túránkon, például, a reggeli után kétórás elméleti foglalkozást tartottunk azután túráztunk ebédig. A délután egy része gyakorlati jellegű foglalkozással — például akadályverseny szervezésével — telt el, majd túra következett, melynek során akadályversenyt rendeztünk. A második napon is hasonló jellegű volt a program.

Iskolánkban tradíció, hogy minden osztály nyár folyamán kéthetes

sátortáborozáson vesz részt. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a négy év folyamán megismerik az ország négy különböző tájegységét, természetesen nemcsak földrajzi, hanem gazdasági történelmi, kulturális szempontból is. Eddigi gyakorlatunkban úgy alakult, hogy ez a négy tájegység: Sopron és környéke, Miskolc-tapolca és környéke, Sikonda—Pécs, valamint az egész Dél-Baranya és a Balaton.

— Osztályfőnökünk igen sokfelé elvitt már bennünket — mondotta Nagy Julianna, a IV/a. egyik lelkes természetjárója —, így szerettem meg a túrázást. Mikor gimnáziumba kerültem, első komolyabb túránk, a kétnapos pilisi út, máris igen érdekes élményt nyújtott. Lementünk az Ördöglyuk-barlangba, amely még nem volt teljesen kiépítve. Barlangkutatók dolgoztak lent és engedték, hogy kötelükön mi is lemásszunk a húsz méteres mélységbe. A nyílás olyan szűk volt, hogy alig fértünk át rajta. Körülbelül huszonötön voltunk, de csak három fiú és három lány — köztük magam is —, mert vállalkozni.

A nyáron a mi osztályunkból többen építőtáborban voltak, mások különböző helyeken dolgoztak, s mivel nem tudtuk egyeztetni az időt, elmaradt a nyári osztálytáborozás. Kárpótlásul, ősszel, a kéthetes munkaidő alatt, amikor az egész iskola tsz-ben dolgozik, igazgatói engedéllyel három napra Bakonybélbe mentünk túrázni osztályfőnökünkkel.

— Ez a túra nagyszerűen sikerült — veszi át a szót Szalai Julianna, aki ugyancsak a IV/a-ba jár. — Az volt a legnagyobb élmény, hogy szombaton egész napos túrát tettünk azzal a feltett szándékkal, hogy csupán egyetlen pihenőt: ebédidőt tartunk. Úticélunk az Odvaskői barlang volt. Útba esett azonban az Odvaskői csárda, amelynek udvarán a pápai úttörőkkel találkozunk. Egész napos kirándulásra jötték a Bakonyba, és éppen akkor főzték, ők maguk, az ebédet. Olyan kedvesen hívtak bennünket „elő-ebédre”, hogy azt igazán nem lehetett visszautasítani. Így lett az egy ebédidőből kettő... Utunk

Bakonybél felé

egész végig gyönyörű volt. Patak partján mentünk, sütött a nap, ezer színben pompáztak a fák. — Az a rengeteg túra, amelyre gimnáziumi éveink során elvittek bennünket, úgy érzem, pályaválasztásunkhoz is hozzájárult: barátom, Nagy Juli, testnevelés—földrajz szakos tanár akar lenni, én pedig a földrajz—biológia szakot fogom választani. A pécsi tanárképző főiskolán adjuk be jelentkezésünket, s ha sikerül a felvételi, akkor négy éven keresztül gyönyörű környéken fogunk élni. Sokat járhatunk túrázni a Mecsekbe, s a Balaton se lesz messze tőlünk.

— A Balatont nagyon szeretik a gyerekek — mondotta Fejérdy Győző tanár, az iskola táborozási és kirándulási felelőse. — Magunk is szívesen visszük diákjainkat erre a természeti és kulturális értékekben gazdag vidékre kirándulni, táborozni. Úgy tűnik azonban, hogy a Balatont nemsokára fel kell váltanunk más táborhellyel. *Sátraiink számára egyre nehezebben kapunk helyet a Balatonnál.* Arra hivatkoznak, hogy a Balaton idegenforgalmi központ. Ez helyes is. Úgy érzem azonban, hogy a magyar fiatalok számára is lehetőséget kellene teremteni, hogy ne csak — a pénztárcát az idegenekhez szabott árakkal esetleg túlságosan igénybevevő — kempingekben, hanem a megfelelő egészségügyi be rendezésekkel ellátott, önköltséges táborhelyeken is sátrat verhessenek.

Előfordult már — és remélhetőleg a jövőben gyakrabban is lehetőség nyílik rá —, hogy a szomszédos népi demokráciákban tehetünk rövidebb túrákat. Voltunk Szlovákiában, Pozsonyban, és ezen a nyáron Lengyelország a cél.

Az őszi mátrai kirándulásról annyit, hogy ezen az iskola minden tanulója, tanára, technikai és konyhai dolgozója — összesen háromszázötven személy — együtt vett részt, az iskola nagy családjának tagjaként — mondotta befejezésül Fejérdy Győző.

A Csóványoson

— r — t

A VÖLGYSÉGI ÉRŐSÍTÉS

A Mecsek háta mögött, a hegység északi lejtőjéhez simulva, egy bensőséges bájú dombvidék terül el, a Dunántúl egyik legjellegzetesebb kistája, a **Völgység**. A Mecsek déli oldala —, ahol Pécs fekszik el — meredeken szakad le a Drávaig nyúló síkságra, az északi hegynyúlványok azonban fokozatosan alacsonyodnak, végül halmokká szelídülnek a Völgységben. A Mecsekről lefutó patakok, vízfolyások alakították ki ezt a dimbes-dombos vidéket, a domborok közé vágódott völgyek a víz felszínformáló munkájának köszönik létüket. Harminc kis falu húzódik meg a völgyek mélyén, a domborok alján: ennyi a Völgység. Délen a Mecsek tömbje, északon a tolnai Hegyhát, nyugaton a Kapos-völgy, keleten pedig a Szekszárdi-domság határolja.

A Mecsek árnyéka borul a völgségi tájra. Nem fenyegetően, nem sötéten, csak éppen annyira, hogy kissé tompítsa azt a délies verőfényt, amely szinte földközi-tengeri bőségben zuhog Pécs környékére. A Mecsek déli oldalának mediterrán növény-ritkaságait, délszaki növény-különlegességeit, a szelídgesztenyéseket, a fűgét, a mandulát hiába keressük az északi lejtőkön; mohos bükkök borítják itt a hegyeket, zuzmó, páfrány és borostyán lakja a hűvösebb erdőtalajt. Csak a távolabbi nyúlványok megszelídült halmain jelenik meg ismét a szőlő.

Hatalmas erdőország volt valamikor a Mecsek északi lábát koszorúzó dombvidék. Az első magyar századokból való okiratok tanúsága szerint roppant cser-erdők borították a Völgységet és a hozzá csatlakozó, vele egységet alkotó baranyai Hegyhátat meg a somogyi Zselicséget. Az ósvadonszerű rengetegekben sertés-kondák seregét makkoltatta az irtásokra települt kanász-falvak népe, s temérdek birkanyj járta az erdőségek füves legelőit. Még az 1700-as évek végén is összefüggő sűrű tölgyesek és bükkösök takarták a Völgységet, ma csak a domborok tetejét koszorúzzák keskeny erdősávok, kis erdőbóbiták. A nyájakat, kondákat őrző egykori erdők helyén szántóföldek kúsznak fel meredeken a völgyből, a déli hajlatokat

Völgységi táj

pedig szőlő borítja, egészen a tetők pereméig.

A halmokat kerülgető dűlőutak préháztól préházig folydogálnak, mohos öreg pincék boltíves kapui előtt vezetnek el, egyik tetőről a másikra visznek át. Domb kúszik dombra, azok a meleg, puha tolnai dombok, melyeknek gömbölyűsége egy ártatlan lány kebleit juttatják Babits eszébe: „*a szelíd bor említi ezek a dombok, s a nyájas szőlő részütös sorai hálózák be, mint a finom bőrt a porúsok.*”

A Dunántúl itt a legjellegzetesebben dombvidék Idilli kedvességű, költői szépségű hullámos táj. Petőfi, Garay, Illyés Gyula megénekli, Vörösmarty meg is siratja, „szentté lett táj”-nak nevezi fiatalsága tündérországát. Hömpölygő soraiból így bontakozik ki a szeretett Völgység: „*Halmaidat koszorúzza borág, koszorúzza tetődet — Százados erdőség; köztük mint égi maradvány, — Nyúlnak el a völgyek, fiatal szépséggel ígézők...*” Vörösmarty a Völgységtől kapta legmaradandóbb tájélményét. Megindultan, elérzékenyülve emlékezik rá vissza, s elbeszélő költeményeinek legszebb természetleírásaihoz a Völgységtől veszi a képeket. Itjusága legfogékonyabb négy esztendejét a Bonyhád melletti Börzsöny-

pusztán tölti, a Perczel-fiúk nevelőjeként. Egyik tanítványa, a hatéves Perczel Mór, a szabadságharc későbbi tábornoka, s első szerelme Perczel Etelka, kinek emléke annyi epikai és drámai alkotásának nőalakjában visszarémlik. A szegény házitanító szerelme a nagyúri kisasszony iránt azonban csak fájdalmat és gyöttrő mélabút szül a költőben, meg néhány verset, melyek közül *A bonyhádi erdőben* című a legkeserűbb: „*Itt bolygott szerelmemvesztő kinjában az ifjú, — S hervada a kikelet gyenge virági között...*”

1820 novemberében látja a Völgységet először Vörösmarty, s 1824 szeptemberében búcsúzik a tájtól, s Etelkától. Az elválás megrendítő pillanatát így írja le egyik levelében a költő: „*Alkony volt, ifjúságának legszebb bitorában állott szülei és testvérei körében... mint az örömmek anygala, úgy fogadott bútan tekintetével. Láttam, nem a szerelm szólamlík meg belőle, de még egyszer megáldám Istenem, hogy őtet láthattam, s erősen fogadtam, őtet holtig emlékezetemben éltem anygalának tartani. Pár héttel később még egyszer elsiratja „édes bánatit” a Börzsönyben című versében: „A szép álmok elröppentenek. — Egyedül van lelkem örö-*

mében, — Egyedül a bűnnek tengerében, — Nincsen öre, nincsen anyjala.”

Börzsöny-pusztá azóta összeolvadt Bonyháddal, a völgyeségi járás székhelyével. Az alsóbörzsönyi hegy lábánál hosszú, barna ámbitusos, földszintes kúria áll, emléktábla hirdeti rajta, hogy itt élt, tanított és írta hazafias és szerelmes verseit Vörösmarty Mihály. A kúria kitért kapuja fölött szélesen futó felírat: Vörösmarty Mezőgazdasági Termelőszövetkezet. A faluvá kerekedett egykori Börzsöny-pusztá paraszt-családjait fogja össze ez a társaság, az egykori uradalmi cselédek, napszámosok és zsellérek együtt vannak valamenynyien a költő védjegye alatt. A szövetkezet központja a volt Perczel-kúria, mellette kétszáz éves zömmök épület, az uradalmi magtárak hagyományos stílusában, egymás fölött három szinten sok kicsi ablakkal. Műemlék: a Perczelek egykori dézsma-magtárja. Legfelső emeletén lakott házitanító korában a költő. Négy szoba volt a magas tető alatt a belső személyzet részére. Háromban inasok, szakácsnők, szobalányok laktak — a negyedikben a házitanító. A cselédszobák világából hogyan is emelhetné szemét az uraság leánykájára?

A tájba menekült „szerelemvesztő kínjában”, a kúria körül gyengéden kibontakozó völgyeségi tájba. Magtár-szobája ablakából hullámzó halmok sorát látta, s a kanyargó völgyet, melyen a Rák patak fut végig a Sió felé mentében, mocsári gölyahírrrel szegett gyepágyában. A dombtetőn talpig fehérben álltak akkor is a meggyfák, rózsaszínben játszott az almászirmok szegélye, s a szalmatetős pincék oszlopos tornácai előtt százados diófák teregették szét ifjú lombjukat. „Miért kell, megsiratott szép völgy, szememtől messze maradnod...?” — sóhajt fel még évek múltán is, ha újra eszébe jut a táj, a szelíd szép Völgyeség.

Virágba borult dombok közt kanyarog tovább a Börzsöny-pusztáról kifutó dülölút. Kerülgeti, ölelgeti a kisdudor halmokat, itt-ott felkapaszkodik rájuk óvatosan. A völgyekben sorjában üldögélnek az apró falvak: Hant, Apar, Szárász, Mucsfa, Nagyvejke, s a legelűgöttabb, az erdősegek között rejtőzködő Lengyel. A „temető temetőjének” nevezik a régészek, mert sehol a Dunántúlon olyan gazdagságban nem kerültek elő a kőkori ember tárgyi emlékei, mint Lengyelben. Három-négyezer évvel ezelőtt földbevajt, kaptárszerű üregekben élt itt az ősi ember, már egész kis telepekben. Különböző eszközeit a szekszárdi múzeum őrzi.

Elbűvölő hangulatú ez a csendes vándorlás völgyből völgybe, dombról dombra, ritkás erdők, ligetes legelők, vén gyümölcsfákkal teleszórt szőlők közt, a hársányan fakadó új tavaszban. Az erdős-szölős halmok aljában váratlanul elénk elénk bukkan egy-csendes megbúvó öreg falucska. Egyiknél-másiknál tömzsi kicsi román templom ül a szétszórt házak fölé emelkedő domboldalon, s minden íve, minden hajlat olyan, mint a tájé. Hiszen belőle nőtt ki, mint a legszebb falusi házak gyengéd vonalú ámbitusai is.

S ahogy elmaradnak a falvak, újra mellénk szegődik a szőlő. A virágzó gyümölcsfáktól terhes domboldalon fehérre meszelt présházák követik egymást, s nemes óbor illata száll ki a hús pinceablakokon.

Antalfy Gyula

Völgyeségi falucska, háttérben présházák serege

Ligetes legelő a dombok alján

Szőlősdombok hullámai hálózák be a tájat

A KIRÁLYSÍROK-VÖLGYÉBEN A KIRÁLYSÍROK-VÖLGYÉBEN

Valaki óvatosan megpöcögötte sátrunk falát. Kikukucsáltunk a nyíláson: fehér „hálóinges”, barnabőrű férfi állt a sátrunk előtt botjára támaszkodva.

— Szabách elcher! — szólt a torzonborz alak, ami arabról magyarra fordítva „jó reggelt”-et jelent.

— Vahcsimen! — folytatta hajnali látogatónk és jelentőségteljesen mutatott magára. Ez pedig azt jelentette, hogy ő fizetett állami alkalmazotti, a luxori templomromok parkjának hivatalos éjjeli őr.

Összesomagoljuk szállodánkat, amelynek környéke az éj folyamán szépen benépesült. A vahcsimen közben sorra költögeti a bokrok s fák alá behúzódtott hajléktalan koldusokat, majd hozzánk jön. Megköszönjük a szíves ébresztőt, s az öreg jóindulatát néhány Kossuth cigarettával jutalmazzuk.

Hűségese utitársammal, Maár Imrével elindulunk a Nílus partja felé, hogy az első kompjárattal átkeljünk a nyugati partra. Észak-afrikai tanulmányutunknak ez az utolsó állomása, néhány nap múlva visszatérünk az innen 900 km-re levő Alexandriába, s onnan hajóval haza Európába. Addig azonban nem búcsúzhathunk el Egyiptomtól, míg fel nem keressük a Luxor közelében levő thebai romokat és a Királysírok-völgyét...

A kompkezelő két piasztert kér az átfuvarozásért, ezt még jó szívvel megfizetjük, de a túlparton megdöbbenő tábla fogad: „Monument area. Ticket 30 pt.”. Műemlék terület. Belepődij 30 piasztér! Ez fejenként egy heti élelmezési költségünknek felel meg,

ilyen luxust nem engedhetünk meg magunknak. Az áruló ticket-árusoknak arabusul elmagyarázzuk, hogy mi nem a „monument”-et akarjuk megnézni, hanem csak a hegyeket, a „dzsebel”-t, a hegy-mászashoz pedig nem kell belépőjegy.

A Nílus balpartját 8–10 km széles, elegyengetett lapály alkotja. Itt-ott sűrű datolyapálma-csoportok láthatók, alattuk kőből-vályogból épült szegényes viskók, falvak húzódnak meg. Északnyugat felől lépcsős, meredek, kopár sziklafalak zárják le a barátságos tájat. Valahol a hegyfalak mögött, ott kell lennie a Királysírok-völgyének, mai túránk célpontjának. A falak innenső oldalában templomromok emelkednek, a thebai Holtak városának emlékei.

Theba már a XI. dinasztia idején (i. e. XXI. sz.) Egyiptom fővárosa volt. I. Amenemhat fáraó rakta le a nagy Amon-templom alapját. Uralkodását követően Theba jelentősége le-

hanyaglott, csak a XVII. és XVIII. dinasztia idején (i. e. XVIII—XIV.) nyerte vissza régi fényét. A középső — thebai — birodalomban is nagy tiszteletben tartották a meghaltakat, de itt a fáraók nem piramisokba temetkeztek, mint az északiak, hanem mesterséges alagutakat vajtak a hegyoldalakra. A Líbiai-sivatag kopár peremhegyei meredek falakkal, nehezen megközelíthető mély völgyzakadékokkal csatlakozik a Nílus lapályához. Az egyik ilyen völgy a Dzsebel Theban nyugati oldalán különösen kedvező természeti adottságokkal rendelkezett, hogy magába fogadja nemcsak a fáraók földi maradványait, hanem a halál utáni „életbe” magukkal vitt mérhetetlen kincseket is. Így „népesült be” a fáraók múmiáival ez a sivar szakadék, mely később a Királysírok-völgye nevet kapta...

Az idegenforgalomra kiépített aszfaltos úton gyalogolunk a hegyek felé. Az út mentén feltűnik a két hatalmas Memnon-szobor. A Memnon elnevezés kicsit csalóka, hiszen a görög mitológiában Memnon volt az a fiatal hős, aki a trójai háborúban elesett. Memnon édesanyja, Eos, a Hajnal istenasszonya volt, s minthogy a görögök ezt a mesebeli napkeleti országot Egyiptom táján keresték, a Theba közelében talált, kelet felé néző szobrokat a görög leírók Memnon szobrának tartották. Valójában a szobrok III. Amenophis (Amenhotep) fáraót ábrázolják. A kőből kivésott óriás szobrokat a földrengések összetörték, darabjait azonban később visszahelyezték eredeti helyükre.

A hegység lábánál szereteágznak az utak. Az elágazásnál hajlongó „hálóinges” idegenvezetők ajánlgatják szolgálataikat. A „hálóing” alatt az arab férfiak ruházatát, a galabija-t kell érteni, melyet Imre barátommal egymás között csak hálóingnek neveztünk. Ez a fehér gyolcsból készült, bő, szellős, ki-

Az egyik Memnon-szobor és lábfejen, egy magyar turista (A szerző felvétele)

vágott nyakú ruhadarab itt a pokoli hőségben a leggyakorlatibb testfedő. Ezt kiegészíti még egy fehér kendő, a kefié, amelyet a tűző napsugarak ellen a fejre borítanak.

A karszalagos, galabijás férfi belépőjegyünket kéri. Elmagyarázzuk, hogy nekünk különleges „djebel-ticket”-ünk van, melynek bizonyosságául felmutatjuk magyar természetjáró igazolványunkat. A hatás tökéletes:

— Oké! Mehetnek, miszter!

Törülközőből kefié-t csinálunk. Kicsit furesán nézhettünk ki: nagy bakancsokkal, rövid nadrágban — és kefié-vel. Legközelebb, ha Észak-Afrikában utazgatunk, galabiját is szerzünk magunknak!

Köves ösvényen kapaszkodunk felfelé. A Nap már magasan járt, elmúlt már tíz óra is. Időnként megtorpantunk: hol elbőtűnk, hol utánunk dübörgve gördült le egy-egy kődarab a meredek sziklafalak kurtóiból. Dolgozik a napsugár!

A száraz, sivatagos vidékeken, a felszíni formák kialakításában, a hegyek-völgyek, medencék létrehozásában az egyik legfőbb tényező az erős napsugárzás, földrajzi szaknyelven: az inszoláció. A hideg éjszakák után a csupasz kőzet felszínének hőmérséklete néhány óra leforgása alatt 40–50 C°-kal emelkedik. A melegtől hirtelen kitáguló sziklák összepepedeznek, s ha labilis helyzetben vannak, a leeresztett darabok a mélybe gördülnek. Ez a jelenség a hegymászók körében jól ismert (a Magas Tátra kurtóiból legördülő gránitda-

A fátyol alól mosolygós, hajos barna lányarc villant elő

A Királysírok-völgye. (A nyílak a fáraók sírkamráinak bejáratát jelzik.)

rabok már sok balesetet okoztak), de igazában a sivatagi hegyvidékekre jellemző. A hegyek tövében a törmeléklejtők egyre magasabbra emelkednek, s hosszú idő múltán az egész hegy eltemeti önmagát saját törmelékeivel. Igaz, a törmelék is tovább pusztul, aprózódik, s végül a legkisebb részecskéket már felkapja a szél, tovaszállítja, s létrehozza a homokos pusztaságokat, sivatagokat.

Csapadék nagy ritkaságnak számít ezen a vidéken. Legutóbb két évvel ezelőtt volt eső, mesélték a felalah-ok (földművelő parasztok) a Nílus partján. Az viszont igaz, hogy ha megindul az eső, az rendszert igen heves záporoként jelentkezik, viszonylag kis területen. A hirtelen le hulló víz nem tud a mélybe szivárogni, a sziklás felszín hasadékaiban, szurdokaiban, az ún. vadikban rohan le a Nílus-völgye felé...

Ilyen félelmetes meredekfalú vádi a Királysírok-völgye is, amelyet a gerincperemre felkapaszkodva szinte a lábunk alatt pillantottunk meg. A szakadékos völgyet százméteres, kopár, réteges kőfalak határolják, amelynek déli része amfiteátrum-szerű kiöblösödést képez. A falak tövében szétszórtan sötét üregek tátonganak, ezek a fáraók sírkamráiba vezető mesterséges tárók kibontott bejáratai.

Óvatosan leereszkedünk egy kürtő kőgörgetegén és újra aszfaltos úton találjuk magunkat. Ez a terület ismét idegenforgalmi nevezetesség, melyet észak felől műúton is meg lehet közelíteni. Előszedjük a zseblámpákat és bemászunk az első nyitott tároba. A mesterséges üreg 3—4 m magas, 2—3 m széles, meredéken ereszkedik lefelé. Néhol előbukkanak a lépcsőfokok, máshol már teljesen elfedte őket a kívülről behullott törmelék. A különleges, szinte émelyítő illatokat árasztó, többször megtörő folyosó egy nagyobb terembe vezet. Ez lehetett a sírkamra. Valamikor óriási értékeket rejthettek ezek a sziklaszobácskák, ma már kifosztva, kirabolva igen siralmas képet mutatnak.

Megnézünk még néhány ilyen nyitott, elhagyott sírkamrát, majd egy lezárt, kiépített bejárástól érke-zünk. Az angol-nyelvű tá-

la felirata: „The Tomb of Tut-an-akh-Amun”. Ez tehát a híres hely, ahol 1922-ben az angol H. Carter és Lord Carnarvon felfedezte a XVIII. dinasztia nagy uralkodójának, az időszámításunk előtt 1350 körül élt Tut-an-akh-Amun-nak mesés gazdagságú sírkamráját. Talán ez az egyetlen a sok fáraó sír közül, amelyre az elmúlt 3 és fél ezer év alatt a sivatagi rablók nem bukkantak rá és így nem rabolhatták ki. A kincseket jelenleg külön zárt osztályon a kairói múzeumban őrzik.

A sírkamrába való bemenetelhez jegyet kellene váltani, egy doboz Kossuth cigarettá azonban megment bennünket ettől a kellemetlenségtől is. Néha igen hasznos ez a baksis-rendszer!

A hőség tetőpontját érte el. A levegő száraz, szánik széle kicserepesedett. Ilyenkor minden halandó igyekszik árnyékba húzódni. Mi nem várhatunk arra, míg a Nap heve csökken, mert akkor besötétedés előtt nem érnénk vissza a folyópartra.

A Thebai-hegység keleti, Nílusra néző oldalán még megnézzük a Holtak Városának néhány nagyszerű történelmi emléket: a Deir el-Bahari-i szikla-templomot, a Ramesseum romjait, a főnemesek sírkamráit stb. Madinet Habu ősi város és III. Ramses fáraó templomának romjai mellett kis arab falura bukkanunk. Oh, mi csoda kiábrándulás! A XX. század vályogfalú viskói mellett büszkén emelkednek a magasba a 3—4000 éves csodálatos kőpaloták. De újabb kontraszt: az egyik viskóból egy galabijás férfi Jáva motorkerékpárt tol ki. A férfi nyakába akasztott zsebrádió arab dzsessz-muzsikát bömböl.

A szomszág arra kényszerít bennünket, hogy ivóvizet keressünk. Kérdezés nélkül is ráakadunk, mert egyszerűen csak követ-nünk kell a fekete kenderbe bugyolált asszonyokat, akik a fejükön fekete korsókat cipelve, nyilván szintén vízért mennek. Közben néhány felvételt szeretnénk készíteni a víz-hordó asszonyokról, de azok visongva elmenekülnek a kunyhók közé. Na,

majd a kútnál — gondolom. Eddig még egyszer sem sikerült faluhelyen mohamedán nők arcát megörökítenem (városokban ez már nem ilyen probléma, ott nem hordanak fátyolt).

A kút körül 10—12 lefátyolozott asszony várakozott. A hadicsel a következő: Imre oda megy a kúthoz, kiveszi az egyik asszony kezéből a kötélre akasztott vízmeregető bádogot és segít töltögetni a fekete cserépkorsókat. Valóban ezzel a szokatlan mutatvánnyal sikerült magára vonnia a nők figyelmét, amit a fekete kender alól is jól hallható kuncogások igazoltak. Ezalatt én orvul több felvételt készítettem róluk. De a fényképezőgép csattogását is észrevették és nagy sivalkodásba kezdtek. A kiabálásra néhány arab férfi került elő, s már-már tettlegességre került a sor, azonban Imre barátom — nagyszerű lélekjelenléttel — a bádogedénnyel olyan bohóckodást csinált, hogy a harcias férfiek megnyűltek. Én is előszedtem a csodaszert, a Kossuth cigarettát, mely már oly sok nehéz helyzet tisztázásában kisegített.

Az egyik galabijás férfival annyira megbarátkoztunk, hogy fényképet is csináltatott magáról, majd pedig meghívott bennünket házához. Az arab emberek nagyon barátságosak, vendégszeretők, csak vigyázni kell, hogy az ember meg ne sértse vallásos érzületüket. Házigazdánk meggyújtotta a nargile-t, a vizipipát, s kínálgatta, vegyük át néha a csutorát. Az ilyen családi vizipipa edényét a földre állítják, a pipázó méteres gumicső-ny és facsutorán át szopogathatja a füstöt. Vendéglátónk egyébként tehető ember lehetett, hiszen négy feleséget is mondha-

tott magáénak. Ez nem csekély anyagi befektetést jelent, mivel egy-egy csinosabb leányért 200—300 fontot is elkér a papája.

Hazatérőben a Memnon kolosszusok mellett összetalálkoztunk egy fátyolozott nőszeméllyel. Egyedül baktatott az ösvényen. No, Imre, itt a kitűnő alkalom, hogy kielégítsük fényképezési szenvedélyünket. Vajon mit takar az arca boruló fekete kendő: ráncosbőrű öreg anyóka, vagy viruló-piruló fiatal leány arcát?

Imre félreérthetetlen mozdulatokkal kérte, hogy vegye le arcáról a kendőt.

Hölgyünk fekete szeméi kacéran csillogtak felénk a kendő fölötti keskeny résből. Óvatosan körülnézett. Nincs a közelben senki. A fényképezőgépem nézőkéjén át figyeltem, amint néhány másodperc múlva szétlibbent a kendő és egy mosolygós, bájos barna leányarc villant elő. Kattant a gép, s mielőtt az optikai rendszer kikapcsolásával közvetlenül is láthattam volna az arcot, az már eltűnt a fekete ruha mögött. Csak egy kis tenyér nyúlt elő a kendőtömbből és halk hang hallatszott, gazdjának szava:

— Baksis...

Hát igen, minden erre megy. Azért vállalta megszeppent hölgyünk is a fátyollevételt, mert a gazdag turistáktól jó kis pénzecske-t várt. Szomorúan kellett tudatnunk vele:

— Mafis baksis... — (nincs baksis).

A csillogó szemek hirtelen villámokat szórtak felénk. A kendő alól viharos száradat buggyant elő, de szerencsére abból semmit sem értettünk.

Szegény kislány! De hát hogyan magyarázzuk meg neki, hogy mi devizamentes útlevéllé váltunk neki a világnak.

DR. BALÁZS DÉNES

Jellegzetes kősvatag a Nílus balpartján, Luxor közelében

Európa vándorainak nagy része a folyókon, tavakon túrázik. Nemcsak a főszezonban, de kora tavasszal, vagy késő ősszel is állnak sátraik a víz partján. A század eleji „vadevezős” tábor idehaza is többszöröse emelkedett, a felszabadulás óta pedig évről évre ugrásszerűen emelkedik a vízvándorok, csónaktulajdonosok száma.

Táboruk tagjai szinte minden „vizet” felkeresnek, a zúgó, rohanó hegyi vadvizektől kezdve a nagy folyókat, tavakat és tórendszereket egyaránt. Az egyéni túrázás mellett egyre népszerűbbek az évről évre megrendezett vízvándorlások. Ilyenek: a lengyelországi Mazuri-tavak vízi és vitorlás regatája, vagy az elmúlt évben a 24. Dunajec-vízitúra is, amelyen 2100 fő vett részt. Az NDK-ban nemzetközi túrát rendeznek a Mecklenburgi tavakon, valamint a csehszlovák vízisportolókka közösen a Vltava—Elba folyón. Ausztriában évente megrendezik valamely folyón a „vadvízi hetet”, melyet táborozással és vízi versenyyekkel tarkítanak. Jugoszlávia évek óta nagy létszámú nemzetközi részvétellel rendezi az Una, Tara—Drina és Neretva túrákat.

A hazánkon is áthaladó, Európa legnagyobb vízitúráját, a *Nemzetközi Duna Túrát*, a nyár folyamán tízedszer rendezték meg. Az 1956-ban először megrendezett Pozsony—Budapest

VIZITÚRÁZÁS— idegenforgalom

vízitúráról a jubileumi évre közel kéthónapos, Regensburg—Rusze útvonalú, 1884 kilométeres túra fejlődött ki. A résztvevők a környező 8—10 országból sereglenek össze, de voltak már Új-Zélandból és kétszer az USA-ból is. A TID-hez csatlakozó túrákat is rendezünk a Rábán, a Balatonon, valamint Csongrádtól a Tiszán. Valamennyi útszakasz iránt nagy az érdeklődés, s általában, évente, az ezer főt is meghaladja a résztvevők száma.

A Magyar Természetbarát Szövetség a vízitúrázás népszerűsítése érdekében 1959-ben kiírta a „Nagy-Kör” jelvénytulajdonos vízitúrárt a Duna—Sió—Balaton—Zala—Rába folyók által bezárt „kör” bejárására. A 720 kilométeres vízút hazánk valamennyi vízitúrnál típusát felöleli. Népszerűségére jellemző, hogy közel 450 fő kezdte már el a túrát és a nyár folyamán a 120-ik teljesítmény-jel-

venyt is kiadtuk. Az elmúlt nyáron fejezte be négy nyugatnémet túrázó is a teljes útvonalat.

Úgy érezzük, hogy a hazai vízitúrázás irányításával idegenforgalmi tényezővé tettük a külföldi „vizesek” számára hazánk vízútjait. A külföldi résztvevők tollából több neves folyóirat és szaklap közölt részletes és elismerő beszámólót.

Külföldi vízitúrázók több esetben is felvetették a Nagy-Kör és más vízitúrnak egyéni bejárását, a Dunán kívül például a Rábán való bevezést az országba, illetve a Duna-kanyar—Budapest—Balaton összekötését víziúton. A nyugati vízitúrázókat vonzza, hogy országunkban a Dunán és a Sión keresztül vitorlás-motoros hajókkal a Balatonra is eljuthatnak.

A kulturált fogadtatáshoz azonban többféle feladat megoldása vált szükségessé:

1. Határbelépő helyek: jelenleg csak a TID keretében lehet vízen, csónakkal be- és kilépni a Dunán az országból. Javasoljuk a meglevő komáromi és mohácsi dunai határbelépő állomásokat június 1-től augusztus 31-ig megnyitni a csónaksoknak.

2. Vámformaságok: az utasforgalomban történtek ugyan könnyítések, de még nagy adminisztráció terheli a külföldieket. A Szentgotthárd—Győr útvonalú Rába-túrán részt vevő nyugati turistának például Budapesten, a Deviza-Igazgatóságon kell a behozatali előjegyzési okmány alapján kiviteli engedélyt kérnie, hogy saját gumikajakját hazavihesse. Javasoljuk, hogy felszerelését úti-holmiként kezeljék, akár magával hozza, vagy podgyásként adja fel, akár vízen jön be.

3. Campingek: propagandánk „vízi” campingnek hirdeti a balatoni, velencei, dunakanyari campingeket. Sok esetben azonban a helyismerettel nem rendelkező vízitúrázó csak hosszas keresgélés és érdeklődés után találja meg a táborhelyet. Több esetben az egy kilométert is meghaladja az a távolság, ahová a 90—100 kilogrammos felszerelését kell szállítania az állítólagos „vízparti” táborhelyre. Ezért van, hogy az egy-két napos táborozás alatt inkább lemond a kulturáltabb környezetről, s a táborozás „vad” formáját választva, sátrát ver a tilosban. Ezért a Dunán, Komáromtól Mohácsig, s a Duna-kanyarban is kialakuló camping-sort vízi-camping hálózattá kellene kialakítani. Erre szükség volna a Sión, Zala és a Rábán is. A Balatonon is javítani kell a közvetlen kikötési helyzeten, s meg kell oldani, hogy a campingezőknek ne kelljen külön strandbélőpöt váltani, amikor sátra amúgyis pár méterre van a víztől.

4. Térképek — kalauzok: Igen szép számban jelentek meg az autós és hegyi turistatérképeink. Sajnos, hogy csak Esztergom—Dunaújváros útvonalról készült vitérkép. A vízitúra kalauzok terén is csak a kezdeti lépések történtek. A nemrégiben megjelent Duna könyv is csak autós és gőzhajózási szempontok alapján tárgyalja a folyót és mellékét. Égetően sürgős a Pozsony—Mohács, Szentgotthárd—Gönyű, Mosoni-Dunaág és Sió—Balaton—Zala vízitútról korszerű vitérkép és kalauz kiadása.

5. Vízitúrlétesítések: a Rába vadvíz jellegű folyó. Ezért a veszélyes helyeket figyelmeztető táblával kellene megjelölni a jól bevált külföldi példák alapján. Ajánlatos lenne a vízről nem látható közeli műemlékekre, kilátópontokra, étkezési és beszerzési lehetőségekre is a táblákon felhívni a vízvándorok figyelmét.

Javaslatunkat nemcsak felvetett ötletnek szántuk, hanem a magunk területén ezek végrehajtásához segítségünket ismételtelen felajánljuk.

Bokody József
az MTSZ Vízitúra Szakbizottság vez.

Készpénzért is vásárolunk

túracipőt
camping,
tenisz, sakk,
asztalitenisz
felszerelést
kielbótót
csónakot
és egyéb
sportcikkeket

VI.
Népköztársaság
útja 34.
T.: 325-759.

BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ

Csipkerózsika felébredt?

A „Turista” elmúlt évi augusztusi számában megjelent riport nyomában járunk. Az írás címe ez volt: „Hegyalja Csipkerózsikája”. Sátoralja-újhelyt, a turisták által anyira kedvelt Zempléni-hegyek fővárosát ebben az írásban az alvó Csipkerózsikához hasonlítottuk. S azóta...?

A Városi Tanács VB-elnöke, dr. Németh Pál, ezt mondja:

— Városunkban nagy hiányt pótol a „Kossuth” Turistaház megnyitása. A város azzal segítette a kulturált vendéglátóhely létrehozását, hogy kiépítettük a hegyoldali turistaházhoz az utat, és végig elláttuk nagyvárosi színvonalú higanyózlámpákkal. 17 ezer lakosú kisvárosunk társadalmi munkában tízezer négyzetméternyi parkot létesített. Csecsemőtől aggyáig az elmúlt évben 84,60 forint értékű városépítési társadalmi munka esik. Tizenegy utcánkat portalanítottuk. A szintén társadalmi munkában létesített sípálya azt eredményezte, hogy az elmúlt szezon sifajánosságain tizen-

három jó helyezést hoztak haza fiataljaink. A télen nálunk járt sportolók azzal az ígérettel távoztak, hogy visszajönnek nyáron is. Én személyesen is azért harcolok, hogy a mi kedves turistaházunk híres legyen.

A sokat emlegetett — és a turisták által talán az országban is legtöbbet dicsért — turistaház gondnoknőjét, Stefanov Józsefnét keressük fel ezután. Látogatásunk fő célja az, hogy megtudjuk, mi a titka Irénke néneinek. Miért dicséri minden turista, aki erre jár?

Amióta augusztus 14-én átvette a gondnokságot, úttörők, síelők, kéktúrázók, és természetbarátok két vendégkönyvet írtak tele dicsérrel.

Hol dolgozott azelőtt? — kérdezzük. És akkor tárul fel a titok:

— A Járási könyvtárban — mondja.

Hát ez a rejtély nyitja. Ismeri a környék minden nevezetességét. Amikor vendéglátóipari képzettségű férjével elvállalta a menedékház vezetését, tudatosan arra törekedett, hogy felvilágosítást tudjon nyúj-

A „Kossuth” turistaház (Engelberth felv.)

tani minden környékbeli nevezetességről. Már pedig a turisták ezt igénylik.

Az Idegenforgalmi Hivatal vezetőjének neve Csipke, és a keresztnéve: Rózsa. Miután a városban nagy port felvert múlt évi riport megjelenése után néhány nappal vette át a helyi IBUSZ-iroda vezetését, a mi jóvoltunkból azóta is mindenki Csipkerózsikának becézi.

Tehát ha nem is felébredt, de megérkezett. Ő is képzett népművelési dolgozó volt, a megyei könyvtárban.

Bár télen kezdte, na-

gyobb idegenforgalmat bonyolított le pár hónap alatt, mint elődei az előző években együttesen. Külföldi utazásokat szervez. Elérte, hogy már képezik ennek a bájos, tucatnyi történelmi nevezetességet őrző városkának az első tiz hivatásos idegenvezetőjét, akik meg tudják mutatni majd, a műemlékeket, a hegyi utakat és az első magyarországi huszita istentisztelet pincéjét.

A „Turista” riportja tehát megtette hatását. Reméljük, a jövő évben még szebb eredményekről számolhatunk be. G. N. Z.

A mi naptárunk

M Á J U S

Májusi vasárnapok:	A Hold	nyugszik:	A Nap	nyugszik:
Május 1.	4.29	18.55	14.39	3.16
Május 8.	4.17	19.04	23.30	6.25
Május 15.	4.07	19.14	2.27	13.50
Május 22.	3.59	19.23	5.08	22.07
Május 29.	3.53	19.30	13.43	1.42

ESEMÉNYNAPTÁR

(Zárójelben a rendező szerv rövidített neve)

- Május 1.** Honvéd Kupa (Bp.-i Honvéd)
Első nyíregyházi városismertető verseny (Városi szöv.) XVIII. kerületi propagandatábor az úttörőparkban.
Ganz—MÁVAG majálisa a vizitelepen.
Zrínyi Ilona Kupa (Honvéd).
- Május 7—8.** Kajakosok évadnyitó túrája a Határcsárdához (BTSZ).
- Május 8.** Szakszervezeti Kupa (Hajdú-Bihar).
Gyöngyvirágtúra a Hegyestetőre (Bp.-i MÁV)
Városismertető verseny Egerben (Heves megye).
Vizitúra Rum-ba (Szombathely).
Május 1. Kupa (Bp. Vörös Meteor).
Király Albert emléktúra a Kevély-nyeregbe (Tipográfia).
- Május 8—11.** Abaligeti-ceppkőbarlang—Sikonda—Dömörkapu (MÁV főosztály túrája.)
- Május 14—15.** Évadnyitó vizitúra a dunakeszi strandra (BSZ).
„Harmincéves a MOM-szakosztály” — jubileumi túra Makkpusztán.

Május 15. Veszprém megyei találkozó és csillagtúra-verseny.

Budapesti városismertető versenyek döntője (KISZ—BTSZ).

Dózsa Kupa és Borsos Rózsi emlékverseny (Újpesti Dózsa).

Május 16—23. Vas megyei Természetvédelmi Napok.

Május 20. „Budapest múltja és jövője”. Dr. Batizi László előadása a Nemzeti Bank Rosenberg házaspár utca 4. alatti klubjában.

Május 21. A budai vár és Vármúzeum megtekintése (IV. kerület).

Május 21—22. Vizitúra és tábor a Velencei tavon (BTSZ). XII. kerületi természetbarát-találkozó Törökmezőn.

Május 22. Városismertető verseny Dunaújvárosban (Városi Vörös Meteor).

Úttörő tájékoztatói bajnokság budapesti döntője (BTSZ).

Budapesti ifi egyéni bajnokság első fordulója (BTSZ).
Mazura Károly emlékverseny (Ózdi Kohász).

Bakony Kupa (Veszprémi Haladás).
Különvonat Pannohalmára (Országház).

Geológiai túra a Gerecsébe (Ruhai Spartacus).

Május 24. Motoros csillagtúra Törökmezőre (XI. kerület).

Május 28. Szandavári vartúra (Április 4. Gépgyár).

Május 28—29. Különvonat Badacsonyra (IX. kerület).

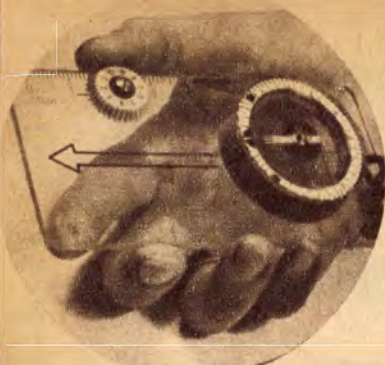
Május 29. Majális Magyarkúton (XIII. kerület).
Az Ócsai láperdő természetvédelmi túrája (Pest m.).

Budapest Bajnokság ifi egyéni második forduló (BTSZ).
Túra az ismeretlenbe (Budai Spartacus).

Mátra Kupa (Mátra Klub).
Komló Kupa (Komlói városi szövetség).

(Az április 5-iki határidőig a rendező szervek a fenti események hírét küldték be szerkesztőségünkbe.)

Tájékozódási futás

109 INDULÓ AZ ÉVAD ELSŐ VERSENYÉN

Március 12-én Pesthidegkúton és március 13-án Máriabesnyőn került megrendezésre a Március 15 kupa harmad-, illetve másodosztályú ifjúsági versenyzők részvételével. Emellett meghívásos felnőtt verseny is volt, amelyből kiemelkedik Monspart Sárolta eredménye, aki az erős férfi mezőnyben negyedik lett. A verseny tájékozódásilag könnyű volt — az évadnyitó jellegnek megfelelően.

Eredmények: Ifi másodosztály (10 km, 300 m szint, 6 ellenőrző pont): 1. Horváth Attila (OSC) 48:41, 2. Hegedűs (BEAC) 51:50, 3. Szarvas (BEAC) 53:15, 4. Papp (BEAC) 1:02:11, 5. Szalai (V. Meteor) 1:03:10, 6. Kontra (Bp. MAV Ig.) 1:03:13. Csapat: 1. BEAC 1. 2:37:32, 2. BEAC II. 3:08:13, 3. Vasas egy ellenőrzőpont kihagyásával. **Ifi harmadosztály:** (8 km, 400 m szint), 7 ell. p.) 1. Tóth György (V. Meteor) 1:00:15, 2. Hazai (Petőfi Gimn.) 1:02:03, 3. Széll (Török) 1:02:14, 4. Kardos (Petőfi Gimn.) 1:04:02, 5. Sodog (OSC) 1:04:19, 6. Palkovits (Árpád Gimn.) 1:04:44. Csapat: 1. Petőfi Gimn. 2:09:57, 2. OSC 2:11:52, 3. Árpád Gimn. 2:18:25. **Serdülő fiú:** (8 km, 250 m szint, 6 ellenőrző p.) 1. Arany Sándor (Újp. Spart.) 43:40, 2. Németh (Hüvösvölgyi Sc.) (43:41.) 3. Szabó (MAFC) 54:53, 4. Kovács (Bp. MAV Ig.) 55:11, 5. Tóth (MAFC) 55:17, 6. Gövölai (OSC) 55:43. Csapat: 1. Újp. Spartacus 1:45:07, 2. OSC 1:53:58, 3. MAFC 1:55:24. **Női ifi másodosztály:** (9 km, 300 m

Turchányi Piroska (BEAC), a rajt előtt

Hegedűs Aletta (BEAC) a Felszabadulási verseny női I. oszt. egyéni győztese

Nyári Tamás (Vörös Meteor), I. oszt. verseny közben (Kömllős Gábor felvétele)

szint, 6 ell. p.) 1. Turchányi Piroska (BEAC) 57:39, 2. Hegedűs A. (BEAC) 1:06:30, 3. Bánhegyi (BEAC) 1:06:39, 4. Völgyi (OSC) 1:31:42, 5. Pál (Pedag.) 1:39:30, 6. Galbicska (Pedag.) 1:41:35. Csapat: 1. BEAC 2:04:29, 2. OSC 3:13:23, 3. Bp. Pedagógus 4:48:09. **Serdülő lány:** (6 km, 200 m szint, 5 ell. p.) 1. Vörös Meteor 1:08:13, 2. Zalka Máté Gimn. 1:08:40, 3. Hüvösvölgyi SC 1:11:37. **Meghívásos felnőtt:** (9 ell. p., szabadon választott sorrendben) 1. Bozán György (Bp. MAV Ig.) 54:05, 2. Schönviszky Gy. (Bp. Spart.) 57:35, 3. Nyitrai 1:02:55, 4. Monspart (Pedag.) 1:04:05, 5. Fábics (Újp. Dózsa) 1:04:23, 6. Láng (OSC) 1:04:24.

HATÁRMENTI TALÁLKOZÓ NAGYBÁTONYBAN

A 200 magyar futón kívül 20 csehszlovák versenyző részvételével zajlott le a Tanácsköztársaság Emlékverseny. A lelkes, fiatal salgótarjáni gárda minden évben nagy igyekezettel rendezte meg versenyét — egyre jobban. A helyesbített térkép a tavalyinál lényegesen jobb volt, bár még mindig sok kívánni valót hagyott hátra. Mentségül szolgál, hogy a sok út és árok megnevezett munkájukat — az ábrázolás nem volt elég pontos.

A nap legnagyobb meglepetése a két BEAC-os kislány, Hegedűs Ági és Turchányi Piroska második és harmadik helye volt. Biztosan tájékozódva és jó futással utasították maguk mögé Monspart kivételével az egész felnőtt női mezőnyt és a csapatgyőzelmet is megszerezték a Pedagógus lányok előtt. A férfiaknál Deseő, a Bp. Honvéd versenyzője főlényesen győzött.

Eredmények: Férfi I. oszt. (14 km, 600 m szint) 1. Deseő (Bp. Honvéd) 1:24:51, 2. Nyári (V. Meteor) 1:31:50, 3. Horváth (OSC) 1:35:08, 4. Balogh (Bp. Spart.) 1:36:04, 5. Skerletz (Bp. Spartacus) 1:36:20, 6. Fábics F. (Újp. Dózsa) 1:36:55. Csapat: 1. Bp. Honvéd 7:09:25, 2. BEAC 7:18:36, 3. Bp. Spartacus 8:14:32. **Női I. oszt.** (10 km, 400 m szint, 6 ell. p.) 1. Monspart (Pedag.) 1:08:53, 2. Hegedűs A. (BEAC) 1:14:13, 3. Turchányi (BEAC) 1:17:24, 4. Babai (V. Meteor) 1:22:44, 5. Cser (Bp. Pedag.) 1:24:45, 6. Szabóné (V. Meteor) 1:28:31. Csapat: 1. BEAC 2:31:37, 2. Pedagógus 2:33:38, 3. V. Meteor 2:51:15.

ELSŐPRÓ BEAC-FÜLÉNY A FELSZABADULÁSI VÁLTÓN

Április harmadikán reggel havazásban indult az először megrendezett Felszabadulási váltó — a Normafától. A serdülők közül a rossz idő miatt sokat nem engedtek el a szü-

lők, pedig a stafétát ők kezdték. Volt nagy riadalom a BEAC-osok között, akik nagyon készültek erre a versenyre. „Pérez nem számít!” — mondták az idősebbek és taxival összeszedték a gyerekeket. Ságváriligetnél a serdülő lányok vették át a „staféta botot”, majd Hüvösvölgyben a női másodosztályúak — az ő céljuk a Rozália téglagyárnál volt. A harmadosztályúak már dideregve várták őket — ugyanis megszakták az összeköttetés és nem lehetett pontosan tudni, hogy mikor lesz a váltás. A másodosztályú férfiak este rajtoltak Csobánkáról Pilisszentkeresztre. Ekkor még a MAFC vezetett a három BEAC-os váltó előtt, a többiek már „kiszálltak” a versenyből — serdülők pontot hagytak ki. Pilisszentkeresztről rajtoltak ifik, még mindig éjszaka. A BEAC-osok jól hajtottak, átvették a vezetést. Előnyüket a reggel Dobogókról rajtolt elsőosztályú lányok még növelték is Pilisszentlázlóig, ahol utolsónak a férfi elsőosztályúak váltottak, az ő pályájuk keresztül vitt Vöröskőn, ahol a győztes váltó befutója koszorút helyezett el az emlékművön. A verseny Tahitótfaluban ért véget. A váltó versenyyel párhuzamosan a megfelelő időben — egyéni verseny is volt. A váltók tagjai az egyéni versenybe is beleszámítottak. A váltót tehát a három BEAC-os

A VASAS SZAKSZERVEZET SPORTKÖRE közli, hogy a Vas- és Fémipari Dolgozók Szakszervezete Országos Sportbizottsága által alapított természetjáró VASAS KUPA tájékozódási verseny örökös vándordíjjal az 1966. évben kerülnek első alkalommal kiosztásra a versenyek győztesei. A versenyeket felnőtt női — felnőtt férfi I. és II. osztályban — ifjúsági női — ifjúsági férfi II. osztályban rendezik. Az 1966. évi VASAS KUPA-n a legtöbb versenyzőt indító sportkör nyeri el külön jutalomként az örökös vándordíjként alapított Börzsöny Kupát. A verseny ideje: 1966. június 12-én. Nevezési határidő: 1966. május 30-ig.

SÁTRAK

4 személyes hálófülkés teraszos 5000 Ft-ig
4 személyes hálófülkés teraszos, cseh import 6800 Ft-ig

CAMPING BÚTOROK

ülöke 40—45—80 Ft-ig
asztal 183—185—240 Ft-ig

campingcikkék tetszés szerinti összeállításban
1000 Ft értékhatár felett kapható:

Camping Áruházban, V., Váci u. 26.
Sportboltban, VI., Bajcsy-Zs. út 13.
Sportboltban, II., Mártírok útja 29.

Az I. oszt. női csapatverseny győztesei. (Balról jobbra) Balázs Eva, Györy Edit, Cser Borbálla, Monspart Sarolta

csapat nyerte, 12:18:35, 12:58:38 és 14:00:17-es idővel a MAFC (14:09:50) előtt — úgy látszik megérte a taxipénzt! A versenyen még sok érdekes eredmény született: **Férfi I. oszt.**: (15 km, 600 m szint, 8 e. p.) 1. Skerletz (Spart.) 1:20:51, 2. Bozán (MÁV Ig.) 1:24:00, 3. Balogh (Spart.) 1:28:25, 4. Papp (MEAFIC) 1:27:29, 5. Schönviszky (Spart.) 1:29:09, 6. Kustár (MAFC) 1:29:50. Csapat: 1. Bp. Spartacus 6:18:56, 2. BEAC 6:36:30, 3. MEAFIC 6:57:25. **Férfi II. oszt.**: (10 km, 300 m szint, 6 e. p.) 1. Mátravölgyi (Bp. Postás) 1:15:53, 2. Selek (MÁVAG) 1:22:40, 3. Bozsik (OSC) 1:23:45, 4. Musics (Honvéd) 1:24:49, 5. Tegzes (MAFC) 1:25:25, 6. Szalai (MÁVAG) 1:26:14. Csapat: 1. MAFC II. 4:50:18, 2. MAFC I. 5:02:02, 3. MÁVAG 5:04:49. **Férfi III. oszt.**: (9 km, 300 m, 6 e. p.) 1. Nagy Á. (Petőfi) 1:11:30, 2. Csongrádi (BEAC) 1:15:50, 3. Koós (Obudai Szeszgy.) 1:23:34. Csapat: 1. Obudai Szeszgyár 4:48:45, 2. Vasas 4:59:46, 3. BEAC 5:00:38. **Ifi II. oszt.**: (10 km, 500 m

szint, 6 e. p.) 1. Horváth (OSC) 1:19:00, 2. Szarvas (BEAC) 1:26:25, 3. Kontra (MÁV Ig.) 1:41:30, 4. Fehérvári (Szab. u.) 1:47:15, 5. Tóth (V. Meteor) 1:47:20, 6. Papp (BEAC) 1:56:10. Csapat: 1. Bp. MÁV Ig. 5:41:00, 2. OSC 5:43:06, 3. BEAC 5:45:30. **Serdülő fiú**: (5 km, 200 m szint, 6 e. p.) 1. Bp. Honvéd 37 perc, 2. BEAC 41 perc, 3. MAFC 47 perc. **Serdülő lány**: (5 km, 200 m szint, 7 e. p.) 1. BHSC 59:28, 2. OSC 1:05:30, 3. BEAC 1:15:20. **Női II. oszt.**: (9 km, 300 m, 6 e. p.) 1. Schellné (Postás) 1:11:20, 2. Tóth (Postás) 1:12:34, 3. Hanusz (MAFC) 1:19:40, 4. Bánhegyi (BEAC) 1:30:35, 5. Galbicska (Pedag.) 1:31:35, 6. Budai (BEAC) 1:41:35. Csapat: 1. Postás 2:23:54, 2. MAFC 3:30:05, 3. BEAC 3:35:57. **Női I. oszt.**: (9 km, 150 m szint, 6 e. p.) 1. Hegedűs A. (BEAC) 1:18:15, 2. Monspart (Bp. Pedag.) 1:22:30, 3. Balázs (Pedag.) 1:36:10, 4. Pál (Pedag.) 1:39:30, 5. Györy (Pedag.) 1:41:00, 6. Turchányi (BEAC) 1:41:59. Csapatban: a Pedagógus győzött a BEAC és a MAFC előtt.

NAGYBÁNYA KÖRNYÉKEN.

ez évben már nyolcadszor rendezte meg az MTS Négyrészes megyei Tanácsa Természetbarát Szakszövetsége a „Tanácsköztársasági” tájékoztatói emlékversenyt. A verseny egyre növekvő népszerűségére jellemző, hogy a hat versenyszámban közel 250 futó állt rajthoz, köztük két csehszlovák egyesület 30 versenyzője. A szép időben kedvező talajon, korszerűen javított térkép segítségével megrendezett versenyen az alábbi eredmények születtek. **Férfi I. osztály (FFA I.):** (85 induló, 10 575 m táv, 6 ellenőrző pont) Egyéniben: 1. Deseő László (Bp. Honvéd) 84:51, 2. Nyári Tamás (Bp. Vörös Me-

teor) 91:50, 3. Horváth Attila (OSC) 95:09. Csapatban: 1. Bp. Honvéd (Borosznoki, Ribényi, Thiering, Deseő) 429:25, 2. BEAC (Papp, Bárány, Szarvas, Fridrich) 438:36, 3. Bp.-i Spartacus (Skerletz, Balogh, Pataky, Schönviszky Gy.) 494:32. **Női I. osztály (FNA I.):** (14 induló, 7800 m táv, 6 ellenőrző pont) Egyéniben: 1. Monspart Sarolta (Bp. Pedagógus) 68:53, 2. Hegedűs Agnes (BEAC) 74:13, 3. Turchányi Piroksa (BEAC) 77:24. Csapatban: 1. BEAC (Hegedűs Turchányi) 131:37, 2. Bp. Pedagógus (Monspart, Cser) 153:38, 3. Bp. Vörös Meteor (Babai, Szabóné) 171:15. **Férfi II. osztály (FFA II. o.):** (68 induló, 9625 m, 7 ellenőrző

Tanácsköztársasági emlékversenyen

pont) Egyéniben: 1. Völgyesi Lajos (MEAFIC) 113:20, 2. Jozsef Beljanski (Slavia Zvolen) 117:13, 3. Fényes Balázs (Gyógy-szerész, Balassagyarmat) 120:46. Csapatban: 1. Ozdi Kohász (Dobossy, Cszizmadia) 267:35, 2. Mátraaljai Bányász (Molnár, Horváth) 291:19, 3. Slavia Zvolen (Jozsef Beljanski, Miroslav Manica) 297:53.

Női II. osztály (FNA II.): (26 induló, 7125 m, 6 ellenőrző pont) Egyéniben: 1. Mohácsi Márta (Mátraaljai Bányász) 104:14, 2. Jenovai Erzsébet (Szegedi Tervező) 122:48, 3. Sári Anna (Hódmezővásárhelyi Frankel Leó Techn.) 127:39. Csapatban: 1. Szegedi Tervező (Jenovai, Rác) 256:36, 2. Mátraaljai Bányász (Mohácsi, Malo-

sics) 260:00, 3. Hódmezővásárhelyi Frankel Leó Techn. (Sári, Hodi) 281:31.

Ifjúsági férfi II. o. (IF II.): (28 induló, 6000 m, 6 ellenőrző pont) 1. T.J. TSZ. Lucenec 83:47, 2. Nyíregyháza 124:23, 3. Slavia Zvolen 138:48.

Ifjúsági lány II. o. (IN II.): (10 induló, 6000 m, 6 ellenőrző pont) 1. T.J. TSZ. Lucenec 143:41, 2. Gépipari Technikum, Salgótarján 180:00, 3. Slavia Zvolen 600 hibapont, 180:00.

A versenyzők sportszerű versenyzésből, a versenybírósg — kisebb hibáktól eltekintve — a rendezésből jelesre vizsgáltak. Szép verseny volt, méltó a dicső Magyar Tanácsköztársaság emlékéhez.

— Veres —

A LEGNAGYOBB SZAKOSZTÁLY ÜZENI...

Az ország legnagyobb taglétszámú természetjáró szakosztálya, a 316-os ITSK — iskolai sportszakkör. Csak a tavaszi szünetben kerülhetett sor az év első jelentős túrájára, az idei legnagyobb jelentőségű feladat, a „100 km a Vörös Hadsereg útján” mozgalom beindítására. 39 fő teljesítette a túrafelteleket: két tanár és harminchat diák, köztük nyolc kék túra jelvényes természetjáró. A túra kísérleti jellegű, a tapasztalatok alapján a leányok számára is beindítják a mozgalmat.

— Legszebb élményünk: több hegyoldalon 15—20 cm-es hóréteget találtunk — mondja Sztankó János szakosztályvezető. — Egyes helyeken nehezen tájékozódunk. Erdőirtás következtében hiányoztak a turistajelzések...

Tanulságos volt Miskolcon az avasi tv-relé, Sárospatakon pedig a Rákóczi vár megtekintése.

A frissítő hatású túra után a diákok minden bizonyonyal könnyebben vészelték át az „év végi hajrá” nehézségeit...

Ujházy György
tanár

GOMBÁK

A természetkedvelő embert — turistát, vadászt stb. — nem csupán virágaival, vadon termő gyümölcsjeivel, de gombáival is gyönyörködteti, táplálja a mező, a rét és az erdő. A kirándulót mindjárt a kertek alatt megállítja a fehértestű csiperkegomba. Ezeket a gombákat gyakran pillanthatjuk meg a kereskedések kirakataiban is, mert ezt természetik a budafoki pincék mélyén sampiongomba néven. A fehérkalapos, fiatal csiperkének a kalapja alja rózsaszínes, későbbi korában vörös és egészen vékonyan már fekete, de ekkor már nem ehető.

A házaink közelében, a májusi réteken, legelőkön terem az egyik legkedveltebb ehető gombánk a csiperkegomba, amelyet a falusi nép székfűgomba néven is ismer. Az igen apró, barnásszínű gombát a falusi gyerekek szokták kitarással, türelemmel összegyűjteni.

A hegyvidéki erdőkben sokszor már márciusban is igen gyakoriak az úgynevezett kucsmagombák. Kalapja felületén a mézes léphez hasonló rácszat van. Mind jó ehető gomba, a piacon is szokták árulni és aszalásra rendkívül bevált. Néha még őszön is előfordul.

Egyik legelterjedtebb és legjobb erdőn termő éti gombánk, a kellemes illatú, sárga színű rókagomba. A városi piacok gyakran szinte sárgálni szoktak az ott árusított rókagombáktól.

Legnépszerűbb és legjobban ismert gombánk az erdei vargánya. Külföldre is sokat szállítunk ebből. A szárított vargányalevest minden tájban a világnak kedvelik. A gomba háta egynemű barna, a kalapja alja fehér, később sárgászöld.

Gombaszedésnél legyünk nagyon óvatosak, ne bízzunk e tekintetben saját magunk szakértelmében sem, hanem a szedett gombát okvetlenül mutassuk be a gombavizsgálónak.

A FÁK, VIRÁGOK TÁRSASÁGÁBAN CSAK ÓSZINTÉN LEHET BESZÉLNI

EGY ÉV ALATT NÉGYSZERESÉRE NÖTT
A VÁCI HAJÓZÁSI SZAKOSZTÁLY LÉTSZÁMA

után fürdőzünk, napozunk, úszunk. A naplementével együtt „lecsurgunk”. Ahogy a nap ballag a hegy mögé, úgy érünk mi is haza.

Lehoczky Miklós barátom is, aki hegesztő technológus nálunk, régi túrázó, ő is családjával, feleségével és két fiával, járja a hazai tájakat, s évek óta a Tátrát is. Gyakran előfordult, hogy a gyáriak Lehoczkyékkel, vagy velünk találkoztak túrázás közben, a hegyek között vagy a Dunán. Ilyenkor úgy éreztük magunkat, mint a szét hullt — vagy össze sem fogott — kéve. Felvetődött a kérdés: miért nem járjuk együtt, kollektívan, a hegyeket, völgyeket? Mégiscsak más volna, ha tervszerűen és szervezeten túrázhatánk! Sportegyesületünkben a múlt évig — nem hiába hajógyár vagyunk, s itt a Duna! — evezős, kajakosok és motorcsónakosok működtek. Tavaly nyáron azután — a felmerült társadalmi igénynek megfelelően — életre hívtuk a természetbarát szakosztályt. A tagság — mint régi természetjárókat — Lehoczky Miklóst és engem választott be a vezetőségbe: én lettem a szakosztály elnöke, Lehoczky barátom pedig a túravezető.

Azóta meghatározott program szerint dolgozunk. Féléves tervünk van. Hét végére mindig kétnapos túrát veszünk tervbe, a vasár-

nappal megtöltött kettős ünnepekre pedig háromnaposat. Esetleg úgy egyeztetjük szabadságidőnket, hogy együtt hosszabb túrát tehesünk. De hadd adjam át a szót a túravezetőnek. Ez az ő „reszortja”.

— Nemcsak a közeli hegyvidéket keressük fel — mondotta Lehoczky Miklós —, hanem — minthogy a vállalatvezetés jóvoltából rendelkezésünkre áll a vállalati busz — távolabbi helyekre is olcsón és könnyen eljuthatunk. Ennek a kedvező helyzetnek köszönhető, hogy alig egyéves szakosztályunk több alkalommal nagyobb túrát is lebonyolíthatott.

Tavaly szeptemberben szép dunántúli utat tettünk. Láttuk Várpalotát, a herendi porcelángyárat, a ferdi kastélyt, a jáki templomot, a szombathelyi nevezetességeket és részt vettünk a községi nemzetközi turistabálon. Közben sok jó levegőt szívtunk és gyönyörködtünk a Dunántúl lankáinak, erdeinek, nyárvegi virágainak sajátos szépségében. Kezdtünk valóban összeforrni, eggyé kovászolódni. Így történt, hogy még ugyanebben a hónapban, „szeptember végén” bükki túrára kerülhetett sor. Sokan most jártak először Egerben, Miskolcon. De mindenkinek élményt jelentett ez a két város és környéke: a természeti szépségek, a művészeti, tör-

ténelmi emlékek bősége és nagyszerűsége. Október közepén a Zempléni-hegységben túráztunk. A négy nap alatt várakat és váromokat láttunk. Átmentünk bájos kis hegyi falvakon. Széphalmon Kazinczy Ferenc emlékének adóztunk, Sárospatakon pedig Rákóczi várát és az ősi kollégiumot tekintettük meg, s — a várostól nem messze — a környék egyik nevezetességét, a Tengerszemet. Gazdag, hasznos, gyönyörű út volt ez!

A nyári szabadság idejére külföldi túrát terveztünk: a Magas-Tátrába készülünk, mind a cseh, mind pedig a lengyel oldalra.

Szakosztályunknak jelenleg hatvan szervezett tagja van, nagyobb részben gyári dolgozók, a többi családtag és — völegényjelölt. E legutóbbi kategóriának az a sajátossága, hogy kissé változó jellegű...

A szakosztály által rendezett vetítétképes előadások, a túrákról szóló elbeszélések, a tátrai túra természetesen módon tobozozza az újabb és újabb tagokat. Egy éve tizenötön kezdtünk, mint alapító tagok, s ez a szám ilyen rövid idő alatt megnégyszereződött. Szakosztályunk tehát fejlődőképes és egyre több, szebb, nagyobb élményt ígér a tagság számára — mondotta befejezésül Lehoczky Miklós.

Sárospatakon,
a Rákóczi várban

Lapunk arról értesült, hogy a Magyar Hajó- és Darugyár Váci Gyáregységénél a múlt nyáron alakult meg a természetbarát szakosztály, s máris igen szép eredményeket tud felmutatni. Erről beszélgettünk Vavrik Román laboratóriumvezetővel, a fiatal természetbarát szakosztály elnökével.

— Mióta az eszemet tudom, mindig túráztam — mondotta Vavrik Román. — Szabadidőmet, vasárnapjaimat mindig a természetben töltöttem. Azt is lehetne mondani, hogy szorgalmas „templomjáró” vagyok, mert az erdő az én templomom. Úgy érzem, hogy a fák, bokrok és virágok társaságában csak őszintén lehet beszélni. Ezért is imádom a természetet.

A gyáriak tudták, hogy családommal nyáron kajak-túrákat szoktunk tenni a Dunán, vasárnaponként. Verőcétől felevezünk Pilismarótig, s a több órás túra

Barlangkutatás

Dózsa természetjárók „Toldy” barlangkutató csoportjaként működnek ezután a Toldy Gimnázium barlangkutatói, miután az Újpesti Dózsa S. E. Természetjáró Szakosztálya felvette őket soraiba. A csoport április 2-től 11-ig hagyományos kutatóterületen, a Keszthelyi-hegységben folytatja a csereszegtomaji Kút-barlang feltárását és megvizsgálja a tapolcai Batsányi Gimnázium tanulói által a közelmúltban felfedezett balatonedericsi barlang továbbkutatásának lehetőségeit is.

A Budapesti Vörös Meteor természetbarát barlangkutató csoportja Bódvaszilás határában létesített kutatótáborát április 2-től 11-ig és a Meteor-barlang továbbfeltárásán dolgozik. A csoport néhány kutatója Csehszlovákiában az Aisohegy Tornavölgyi lábának karsztforrásait tanulmányozza és az elmúlt évben általuk felfedezett Pálutfej-barlangját kutatják át és mérik fel.

Az Óbudai Szeszgyár „Kinizsi” S. K. természetjáró barlangkutatói, az Egyesült Izzó könnyűbuvárral összefogva, a roznyói barlangkutatók meghívására a szlovákiai Bugzó-barlangban kísérik meg a folytatást elzáró szifon átúszását.

D. Gy.

Miért látogatják kevesen?

Kedves „Turista”! Március 27-én vasárnap 11-kor érkezünk a Pálvölgyi cseppkőbarlanghoz. Már többen várokoztak tanácsotlanul a hűvös szélben. A pénztárhoz mentünk, de ott nem találtunk senkit. Három férfi a barlang bejáratánál levő iroda és eszpresszó épületére egy nagyméretű turistajelvényt próbált felhelyezni. Tőlük érdeklődtünk, hogy lesz-e vezetés, s csak immel-ámmal választoltak: esetleg 11-kor.

Tovább várokoztunk. Közben újabb látogatók érkeztek, s várokoztak. Az idő múlt, s az emberek hazaindultak, köztük mi is, tizenketten, akik feláldozták a vasárnap délelőttjüket, hogy ezt a páratlanul szép barlangot megtekinthessék.

A barlang vezetősége a „Turista” márciusi számában írt cikkben elpanaszolja, hogy a barlangot kevesen keresik fel. Most már megértjük miért.

A barlang környéke igen szemetes, ami nem nyújt kellemes látványt az odaérkezőknek.

Kötelességünknek éreztük, hogy ezt megírjuk, és szeretnénk, ha a jövőben ilyen meglepetés nem érné a látogatókat.

Gecző Ernő és felesége,
Budapest

Hogyan öltözködjön

a turista

Fotósainkat egyik tavaszi vasárnap reggel kiküldtük a margithidi Héví-végállomáshoz, hogy fényképeket készítsenek az ott ilyenkor mindig özönlő természetjárókról. A legtöbb kép használhatatlannak bizonyult, mert az előtérbe többnyire olyan személyek kerültek, akiknek az öltözéke, a felszerelése — enyhe kifejezéssel — nevetséges volt. Célszerűtlen, korszerűtlen és mulatságos.

Mi a célszerű öltözet hegyekben és erdőkben? Az egészséges réteges öltözködés fontos, a bakancs, és benne a vastag gyapjúzokni — még a kánikulában is. Van olyan terep, ahol ajánlatosabb nőknek is a nadrág, mint a tetszetőbb szoknya. Beszélni lehetne itt arról is, izléstelen-e, ha a turista kalapján, kabátján háromszáz csörgő jelvényrel megterhelve jelenik meg a találkozókon. Ennyi jelvény — mondják — a vitrinbe való, nem az öltözetre.

Megoldatlan fiataljaink „cekker-ügye” is. Nem sze-

retik a hátizsákot, inkább nehéz terheket cipelnek félkézzel vászontáskákban. Vajon tudják-e, hogy fiatal korban milyen egészségtelen a félkézzel hurcolt táska?

Izlésbeli vitára is szükség van a „turistakülsejű” természetjárók összképének kialakításában. Bizonyos helyen — táborban, bozóttalan túrán — jó a short. De sokan jobban teszik, ha sinadrágban, könnyű flanell pantallóban jelennek meg az ösvényeken, talán nem kell magyarázni, miért.

A probléma tehát sokáigú. Szerkesztőségünkbe sok levél érkezik, legtöbbször a hibákat teszik szóvá.

Mielőtt közlésükbe kezdenénk, kérjük olvasóinkat: a tapasztalatok alapján kialakult hasznos dívat terjesztésére irjanak „Hogyan öltözködjön a turista” című, indítandó rovatunknak.

Várjuk a hozzászólásokat!

Éled a természetjárás az Élelmezésügyi Minisztériumban

Az Élelmezésügyi Minisztérium Kínizsi Sportkörében tömörülnek mindazok, akik részt vesznek különböző sportágak művelésében. A sportkörön belül már éveket ezelőtől megalkult a természetjáró szakosztály.

A mozgalom azonban a legutóbbi idők folyamán vesztett lendületéből, hiányzott a módszeres szervezés is. Ezért a sportkör vezetősége nemrégiben úgy határozott, hogy a szakosztály vezetőségét kibővíti lelkes természetbarátokkal. Közülük van Várhelyi András, aki teljesítette már a Kék-túrát is, továbbá Szepesi Jánosné, dr. Róna Gyula, dr. Sodán György, valamint Engel Sándor.

Egyébként az Élelmezésügyi Minisztérium ipari vállalatánál is jelentkezik a természetbarát mozgalom felelődségének jele. A Budapesti Konzervgyár 1. számú üzemegységében, a IX. kerületi Gém utcában a Kínizsi Konzerv SK-nak hatvanöt tagja van. Bánlaki József gépkocsivezető irányításával az év folyamán már Kék-túrára vettek részt a tagok, mindketten esetben a budai begyvidék legszebb tájait keresték fel, de az ország sok más tájával is ismerkedtek már.

Jól sikerült az első

budapesti természetbarát hét

Csaknem valamennyi fővárosi kerület és klubhelyiséggel rendelkező szakosztály megrendezte klubestjét, ünnepségét. Ezek közül is kiemelkedő volt a Bp. Vörös Meteor klubestje — melyen dr. Pápa Miklós tartott előadást „A természetjárás múltja, jelene és jövője” címmel, majd képes vetélkedőt rendeztek a fiataloknak. Igen színvonalas klubestet rendeztek a XIV. kerületiek a Szabó Pál Művelődésházban, új klubhelyiségükben. Többszázan gyönyörködtek a XII. kerületi szövetség szép túrafotó-kiállításában a MOM Művelődési Ház kupolatermében. Bensőséges ünnepség volt a XI. kerületi Természetbarát Klub megnyitása a Villamos Szigetelő és Műanyaggyár kultúrtermében. A csepellek is kitétek magukért: ez a kerület egymagában négy rendezvényvel vett részt a Természetbarát Hét több mint száz kisebb-nagyobb eseménysorozatában.

Az április 3-ára tervezett motoros rejtélynyitúrát, sajnos, elmosta az idő, de — úgy értesültünk — később megrendezik. Viszont váratlanul sok szurkoló jelent meg a Felszabadulási Emlékverseny nyilvánosságra hozott változatosságain és zsűfó-lásig megtelt a Budapesti Természetbarát Klub az április 7-iki ünnepi estén, ahol Balogh Dezső és Madarassy Dezső vetítették le a svájci eseretúrán készült képeket és a TURISTA „Legszebb túráim” című pályázatának döntőjére is ekkor került sor.

A megnyitó ünnepségének a vendégeit meglepetés várta. Ajándékműsort kaptak, melyen Polgár Judit előadóművésznő, Horányi Ervin operacénes, Fekete István, a Magyar Rádió karnagya, Oláh Csaba és Horváth Antal lépett fel.

BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB

(Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezeti Székháza)

VIII., Kölcsey u. 2.

MÁJUSI PROGRAMJA

Május 2. hétfő: Honnan hoztuk háziállatainkat?

Dr. Anghy Csaba professzor, a Budapesti Állatkert főigazgatójának vetített képes beszámolója mongóliai, lebediai és etelközi kutatóútjáról.

Május 5. csütörtök: Turistaházaink továbbfejlesztése.

Előadás a turistaházak rekonstrukciós és fejlesztési tervéről. Előadó: dr. Szőke Pál, a TKV. osztályvezetője.

Május 9. hétfő: Útikalauzkiadásunk fejlesztéséről.

Előadás a MEDICINA Könyvkiadó távlati terveiről. Előadó: Dely Károly a MEDICINA szerkesztője.

2. Kisfilm-est (kulturteremben).

„Mindent tudni akarok” sorozat V. előadása. (Firenzei találkozás. Gyermekszemmel. Háromcakkos tuskés picóhal. Búcsú egy igaz embertől. Támadás a felhők ellen.)

Május 12. hétfő: A barlangok veszélyeiről.

Érdekesek a barlangi mentők tapasztalataiból. Előadó: dr. Dénes György, a Barlangi Mentőszolgálat vezetője.

Május 16. hétfő: Ritka gomba-leletek.

(Az emeleti kulturteremben.)

Előadó: dr. Kalmár Zoltán, tudományos kutató,

Május 19. csütörtök: 1. Vízitúrázók klubestje.

Filmbemutató Európa folyóiról a Nemzetközi Dunatúrával kapcsolatban.

2. Mit mesélnek a budapesti villamosok?

Turistaszemmel a főváros járművein. Gesztelyi Nagy Zoltán elbeszélése.

Május 23. hétfő: Nem minden szolidusz — szolidusz!

Előadás a természetjárók kutató munkájáról. Előadó: dr. Kovács Miklós muzeológus.

Május 30. hétfő: 1. A tulipánok és szélmalomok hazájában.

Élménybeszámoló diavetítéssel Hollandiáról. Előadó: Balogh Ferenc tanár.

Az előadások, filmvetítések kezdete mindig pontosan 6 óra. Belépés klubtagoknak díjtalan, vendégek számára 2,— Ft.

A nap bejött a vézna kis ágak között, sárga pöttyöket kent a televényre. Olyan gusztusos volt az erdő, hogy kénytelen voltam harsány dallal kifejezésre juttatni derűs világlátásomat. Még az első tirádáig sem jutottam. Kázmér már húzta az orrát.

— Elég — mondta. — Lábbal tiprod az erdőt. — Mivel tiporjam? — fogtam élcre az ügyet. — Csak nem gondoltad, hogy kézállásban masírozok a Sakálkőig?

— Tudod jól, hogy nem így értettem. Arra céloztam csupán, hogy állati kornyikálással feldúlod a berkek békéjét. Az erdőben csak a madár daloljon.

— A madár is állat — szögeztem le és dacos cigarettára fakadtam. Kázmér egy pillanat alatt kiütötte a kezemből és elhantolta egy vakondtúrás kellős közepén.

— Cigaretta — mondta és orra szemlátomást lett

PROTOKOLL

mind csálébb és csálébb. — Gyönyörű. Neked smafu az erdők protokollja. Az erdőben csak...

— ...csak a madár cigarettázzék — mondtam, mert tanulékonyaságom közbeszéd tárgya. — Úgy éljek, a következő szarkát megkínálom egy Fecskével. Madár — madár.

— Vannak iratlan szabályok, amelyeket betartani eminens kötelesség — mondta Kázmér. — Erdőben énekelni, erdőben cigarettázni... Még jó, hogy virágot nem szedsz.

— Minek cipeljem egész nap azt a zöldséget? Majd visszafelé.

— Csak a testemen keresztül — mondta Kázmér és nekem már el is ment a kedvem az egész virágtól.

Nyomott hangulatban érkezünk a Sakálkőhöz.

Ez a kis szikla onnét kapta a nevét, hogy profilban hasonlít egy kutyához, amelynek a gyomrában éppen keresztbeáll egy velőscsont és hasztalan igyekszik szabadulni tőle.

Kázmér a markomba nyomott egy spulni ruhászárítót.

— Na — mondta — szaladj fel gyorsan a Sakálkő tetejére, aztán dobd le a kötelet és húzz fel engem is.

— Miért nem te szaladsz és miért nem engem húzol?

— Én alpinista vagyok — mondta Kázmér gögösen. — A laikus gyalog is felmászhat, de az alpinista csak kötéllel, különben kigolyózzák. Ez a sziklák protokollja.

Egy óra elteltével félig ájultan és egész bambán nyúltam el a kutya fülén.

Minden tagom lüktetett, mintha tetőtől talpig artériából lettem volna s a tenyerem kvázi megszűnt. Kázmér kezét ellenzőnek használva tekintett végig a környéken, mint valami egészen visszataszító ellentengernagy. Amikor látta, hogy senki sem közelít, hozzám fordult.

— Van egy tintaceruzád?

Még mindig csak a fülem tudtam lélegezni, hát a szemem sarkából böktem a briftasnim felé. Az alpinista megnyalazta a tintaceruzát, aztán felírta a Sakálkő szüzi tetejére:

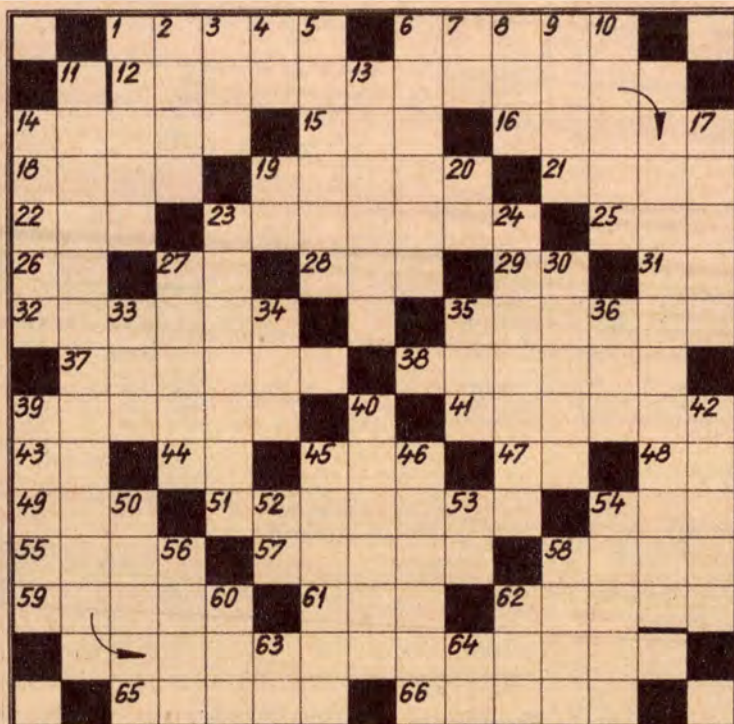
— Itt voltam, Kelempász Kázmér, Dembinszky utca 15/bé.

Mert az erdők protokollja nagy dolog. De az ember leghőbb vágya mégis az, hogy valami módon nyomot hagyjon a világban.

Hát pusztuljak el, ha még egyszer felhúzom.

(p. p.)

MÁJUS ELSŐJÉN

Palágyi Lajos (1866—1933) költő, a modern szociális eszmék egyik megszólaltatója kezdte így „Május elseje” c. versét, amelyet 1890-ben írt, az első magyar május elsejéről:

„Teremtés legszebb, legesodálatosabb napja,

Légy üdvöz, május első reggele!

Millió munkás munkáját hagyja abba,

Millió rabszolga láncát tépi le!”

A további két sor a rejtvény vízszin-

tes 12. és függőleges 11. sz. sorában található.

VÍZSZINTES: 1. A Dunába ömlik. 6. Vízrel elárasztott talajon természetett gazdasági növény (névelővel). 12. A Palágyi-vers folytatása. 14. Feljegyez. 15. Különböző hangjegyek. 16. Keveréke (a 4. négyzet „GY”). 18. Vércsatornák. 19. A juh himjei. 21. Az ókori görögöknél a háború istene. 22. ZTK. 23. Az ügyész állítja össze. 25. Erre a helyre. 26. Klejtett betű. 27. Köszönés. 28. Község Komárom me-

gyében. 29. AR. 31. A fallóra teszi. 32. Babonás hit valamilyen tárgyban. 35. Már nem esik. 37. A ló egyik futásmódja. 38. Nagy feszültségű, megrázó. 39. Piacso szülővárosa Spanyolországban. 41. Idejét múlja, korszerűtlenné válik. 43. OA. 44. Ugyanaz, rövidítése. 45. PYE. 47. AR. 48. Mutató szócska. 49. KTÜ. 51. A föld felszínének nagyobb része. 54. Honol, mássalhangzó. 55. Alvásból ébreszt. 57. Az Északi-tengerbe ömlő folyó. 58. Kikötőváros az NSZK-ban. 59. Francia város a Rhone torkolatánál. 61. Szolmizációs hang. 62. Orlék útján keletkező anyag. 65. Híntő. 66. Ritka férfinév.

FÜGGŐLEGES: 1. Ures házhely. 2. Ifjúságiak. 3. Szesz ital. 4. ZL. 5. Nyújtás át! 6. Az egyetlen gyapjútermelő hazinyúl-fajta. 7. Rag, -ra párja. 8. Zamata, aromája. 9. Dunántúli megye. 10. Se... se száma. 11. A Palágyi-vers folytatása. 13. Kisfiú megszólítása lehet. 14. Csonkakup alakú sapkák. 17. Súlyánál fogva lehullott. 19. Klejtett betű. 20. Kicsinyítő. 23. A szövetségi kapitány teszt. 24. A lövedékek a célba érése. 27. Szigetek Ny.-Mikronéziában. 30. Ráró. 33. Az egyik oldalunk. 34. Családfő. 35. A zoldpaprikának is van. 36. LAV. 39. Erős feketekavé. 40. A varrásnál használják. 42. Csokonai szerelme. 45. Zenét kifejezés: Nagyon gyorsan. 46. Oseink. 50. Község Csongrád megyében. 52. EW. 53. Ó — németül. 54. Mindenki ismeri. 56. Cselekszik. 58. Vadászkutya. 60. A beszéd legkisebb egysége. 62. Főzelék. 63. Klejtett betű. 64. Biztató szócska.

Beküldendő a vízszintes 12. és a függőleges 11. sz. sorok megfejtése. Határidő: május 15.

Előző számunkban közlött rejtvény helyes megfejtése:

Van a világon sok hivatás,
mesterség, ipar és iparkodás.
Elni, magában még nem elég,
munkával ilti meg, aki derék.

(Aszejev: Iparok himnusza)

Könyvjutalmat nyert:

Karácsony István Bp. XVI., Vak B. u. 14/a, dr. Fajcsék Magda Bp. VIII., József u. 36, Tóth László Bp. XVIII., Juhász Gyula u. 28, Szikszai József Kazincbarcika, Tavasz u. 3, Tarjányi Magdolna Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zs. u. 19, Péter Éva Ólób (Vas megye).

HÍREK

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa ülést tartott. Megtárgyalta a sportegyesületek vezetőségválasztó közgyűléseinek tapasztalatait, ezenkívül a II. Országos Sportnapok előkészületeit. Határozatot hozott a Tanács a honvéd sportegyesületek irányításának továbbfejlesztésére.

Fontos szervezeti kérdésekben — egyebek között — a Tanács úgy döntött, hogy Kutas Istvánt — tanácstagságának meghagyása mellett — felmenti elnökségi tagsága és elnökhelyettesi tiszte alól és kinevezte a Képes Sport főszerkesztőjévé. Bíró Mihályt és Ernst Tibort, ugyanakkor elnökhelyettesé megválasztotta.

KÜLÖNLEGES BELYEGZŐ-HELYET létesít az Újpesti Természetbarátok Egyesülete az 1964-ben épített csóványosi „Beke” emlékmű melletti esőházban. A belyegző — melynek rajzát fentebb közöljük — kedves emlékeztető lehet az arra járó turisták jelentéseiről, addig is, amíg — az Egyesület kérésére — az Országos Kék-túra útvonalát a Nagymánaról a Csóványosra helyezik át, ezzel minősítő ponttá avatva a turisták által épített emlékmű környékét. Ezúton is kérjük, hogy a belyegző esetleges eltűnéséről, vagy megrongálásáról azonnal értesítsék az Egyesületet.

DÖBRÖNTÉN tizenkét ágyas kúpcsházat létesítettek a Pápai Spartacus turisták. Erdéklődők forduljanak a szállásügyben Füstös Sándorhoz, Pápa, Jókai u. 36. alá.

VITA A TURISTA CÍMKÉPERŐL. A Turista Barátí Kör — mint azt korábbi számalkban jeleztük — jólsikerült vitáestét rendezett a TURISTA címképeiről a Budapesti Természetbarát Klubban. Zsák Andor, a fotostanács elnöke érdekes adatokat ismertett, melyek közül a két legérdekesebb, hogy az egymilliónál több fényképezőgépet tulajdonosa, mihelyt kiesit is megismerkedik a fényképezéssel, legszívesebben kirándulásról, túrákról készíti felvételeit. A másik adat: legtöbbször a 30–40 év közötti férfiak közül fényképeznek állandóan. Kedves témájuk: a nő.

A kialakult vitában a másfél-száz klubtag tizenkét ajánlott kép közül választotta ki azt a címképet, amely lapunk mostani, májusi számának címkéjén látható, Lussa Vince: Május című művészi kompozíciója. A fotostanács titkára, Mese Emil zárszavában megállapította, hogy a vita hasznos volt, közelebb hozta a lapot olvasóhoz és a klub nevé-

ben megígérte, hogy a továbbiak során hasonló vitáesteket rendez a Barátí Kör.

A BUDAPESTI KÖTŐ Spartacus SK Természetjáró Szakosztálya a II. n. év túráprogramját igen körültekintően állította össze. A túrák kielégítenek minden igényt, a kirándulók megtalálják a részükre legalkalmasabb túrát.

A BUDAI SPARTACUS Természetjáró Szakosztálya Klubjában levették az elmúlt években Svájcban járt tagok élményeit. Magnóóról hangulatos zenével és magyarázattal kísérték a vetítést.

KÉTEZER MAROSVÁSÁRHELYI turista kísérte el utolsó útjára Both Károlyt, az erdélyi természetjárók közkedvelt vezetőjét. A havasonkon alig van menedékház, jelzett út, forrás, mely ne őrizné négyévtizedes munkájának emlékét. A Madarasi Hargitán, a hagyományos sítúra vezetőjeként érte utól a halál, 1670 méteres magasban. Hargitál fenyőkébe burkolva hozták le társai. A marosvásárhelyi temetőben alusza örök álmát.

ÚJ KILÁTÓTORONY épül a Zalaegerszeg melletti Bazitadombon. A környék jellegének megfelelően igen érdekes módon: egy leszerelt olajtoronyból alakítják át. Ugy tervezik, hogy május elsején már várja vendégeit. Magassága 41 méter lesz.

PEZSGÓ VÍZIELETTET teremtetek Mosonmagyaróváron a Spartacus új szakosztályának vizitúrázó. Az alig egy esztendőszakosztály hét tagja már megszerezte a bronz minősítési jelvényt s valamennyien ott lesznek a Rába-túrán s többen a Nemzetközi Dunatúrán is.

FORDÍTOTT NAPOKAT rendezett a Lékal gimnázium. A gimnáziumi és az általános iskolai osztályokban tanulók foglalták el a katedrát és a pedagógusok beültek az iskolapadokba. A számos kiállítás, klubest és műsoros délután közül kiemelkedő volt dr. Dékány Mihálynénak, a Természetjáró szakosztály vezetőjének rendezésében a Forrongó Föld című szakköri klub-matiné.

VÁROSI TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSEG alakult Tataban. A városban már öt szakosztály működik.

Egy kivétellel sikeresen hazatért a természetbarátok Aconagua-expedíciója. A 23 főnyi expedíció 17 tagja 4 útvonalon jutott fel a közel 7000 méteres csúcsra. Ketten a déli falon, hárman az első lengyel megmászókról „Polanken-gleccser”-nek nevezett gleccseren át keleti irányból, ugyancsak hárman a keleti gerincen egy új útvonalon és a fennmaradó kilencen pedig Fritz Moravec — neves osztrák alpinista — vezetésével az ismertebb, kevésbé veszélyes úton érték el a célt. A négy napig tartó mászáshoz szükséges felszerelést, a bivakolás kellékeit, az élelmiszereket stb. a mászók vitték magukkal. Ez személyenként 15 kg terhet jelentett. A visszatérés során veszítette életét Ferdinand Kriz (Klagenfurtból), aki egy jégmezőn kicsúszott és 700 m-es szakadékbá zuhant.

A Szovjetunióban áprilisban ünnepelték a szakszervezeti turista mozgalom fennállásának 30. évfordulóját.

„Elgernordwand Direttissima”. Egy hónapig tartó küzdelmes mászás során az ún. esés-vonalon jutott fel március 25-én négy német és egy skót alpinista a 3973 m magas Eiger-csúcsra. Az észak felől ilyen megmászása az alkalommal sikerült először a téli időszakban. A győzelem előtt két nappal, ugyanezen vállalkozás keretében veszítette életét a 35 éves amerikai John Harlin.

Lengyelországban megrendezik az I. Barlangi Mentőszolgálati Kongresszust. Erre május 6–8. között kerül sor Zakopane közelében a Hala Ornakon, a wroclawi főiskolás barlangkutatók szervezésében. Közreműködik a Hegyi Mentőszolgálat is.

Matthias Zdarsky, a sílesiklás megalapozójának állítottak emlékművet működésének színhelyén, az ausztriai Lilienfeldben. Zdarsky olvaszt Nansen „Sível Grönlandon át” c. könyvét. Ennek hatása alatt hozott magának Norvégiából síleceket, ezek azonban csak a síkságon és dombvidéken voltak használhatók. Mintegy 200 kísérlet után az alpesi sílesikláshoz alkalmas kötést szerkesztett, s ezzel megalapozta a magashegyi, s a sílesiklás lehetőségét.

Turista dalokra írtak ki pályázatot a Szovjetunióban. Az 500 beküldött mű közül 107-et fogadtak el. 12 pályázó, köztük ismert szerzők nyertek díjakat és okleveleket.

Nemzetközi Hegymászó-Találkozót rendez a Német Turista és Hegymászó Szövetség május 16–27. között az Elbal-Homokköhegységben. A résztvevők az NDK válogatott hegymászóival közös mászásokon vesznek részt és sziklamászó körzetben. A találkozóra 2 magyar hegymászt is meghívtak.

A Magas-Tátrában jelenleg 55 ember él, kiknek életkora 100 év, vagy ennél több. Közülük 39 nő.

Múlt év november 14-én — Nehru halálának évfordulóján — Uttarkasiban, a Gahrwall-Himalájában felavatták az új hegymászó központot, a „Nehru-ról elnevezett Hegymászó Intézetet”.

Könyvespole

HÁROM MINTASZERŰ ÚTIKALAUZ

Az egyébként is mintaszerűen működő Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal (Balatonfűred) nemrégiben ismét három olyan útikönyvet jelentetett meg, amelyek mind kiállításukban, mind tartalmukban vetekszik a legszínvonalasabb külföldi útikönyvekkel, amellet, hogy nem csupán az utikalauz igényt elégítik ki, hanem érdekes, szórakoztató, igényes olvasmányok is. Koppány Tibor és Kozák Károly munkájukat Sümeg varáról, s környékéről, Lipták Gábor műveket Zirc városáról és Csesznek varáról, Darnay-Dornay Béla és Zákonyi Ferenc alkotásaként Somló hegyéről, s távolabbi tájairól szól a Panoráma gondozásában megjelent három munka. Mind földrajzi, mind történelmi vonatkozásban hiánytalan — amennyire már egy kis útikönyv terjedelme ezt lehetővé teszi — képel szemléletesek. Ki kell emelnünk külön, hogy a fényképek mellett művészi rajzok, egykorú metszetek is emelik a szemléletességet. Az utikalauzok stílusa irodalmi, s a történelmi vonatkozások mellett sok az irodalomtörténeti utalás is. A térképek, útvonalak az említett helyek szebb környékére is elvezetik az olvasót. E kalauzok nyomán élvezet a Dunántúli romantikus vidékein járni. (szv)

Turista

A Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., lélemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft, félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapkiadónál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekkzámlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselőlet, Index: 25 814. A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

66 587 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Ahol a kicsiny Tarna belefolyik, ott lépi át a Bódva folyó Csehszlovákia felől a magyar határt. Csöndes tájakon folyik át szélesen terpeszkedő völgyében kanyarogva. Olyan szunnyadó ez a táj, mintha évszázadok véres küzdelmeit még ma sem pihente volna ki. A Bódva is lustán ténfereg völgyésíkján. Persze árvízkor százhatvanszoros vízmennyiségével felkúszik teraszos völgypereméig, s az öreg tölgyek kedvükre nézegethetik magukat a tó nagyságúra hízott víztükrében. Ha a víz visszavonul, nyomában üdezőld lesz a rét, és tarka tehenek híznak a kövér fűvön. Partját végig öreg fűz- és nyár-ligetek kísérik. Kedvenc tartózkodási helye ez a vadgalambnak, rigónak és a kakuknak.

A határtól 8 km-re különleges, ritka növények gyűjteményével fogad bennünket a tornanádasi arborétum. A hajdani Hadik-kastélynak pedig, amely mai formáját a XVIII. században kapta, még XVI. századi részletei is vannak (nagyterem). Az udvarán egy XV. századi velencei kutat is találunk. A Bódvát itt északról mindenütt a Vecsem—Bükk meredek letörése határolja.

Bódvaszilasról a kék jelzésen érjük el a nemrégiben felfedezett Meteor-barlangot. Kitűnő barlangászaink munkájára emlékeztet útközben a Barlangkutató-forrás. Ez az egész terület tele van hatalmas dolinakkal, uvalákkal, mély zombolyokkal és vakvölgyekkel.

Dobóddéllel majdnem szemben torkollik az Aggteleki-karsztról érkező kis Jósva.

Perkupa után erősen K-re kanyarodik a Bódva, és a völgye is összehúzóul. Ez a Szalonnai-szoros. Érdekes itt egy kicsit keletre, a Rakacpatak völgyébe is betekinteni. Nemrég lett itt készen a Rakacpatak vizét felduzzasztó gát, és telt meg a Rakaca víztároló. Partján egyfelől virágos rétek terjeszkednek, ahol egyre több természetjáró úti felcsát, és rohamosan növekszik a horgászok száma is, másfelől erdőborította dombok szakadnak bele egyenesen a tó vizébe. Ezen a vízszegény tájon a víztároló környékének turisztikai és üdülő élete jelentős fejlődés elé néz.

E területen a Szalonnai-karszt, a Rudabányai-hegység és a Szendrői-hegység között kanyargó Bódva különösen csónakkal járva minden ka-

A Rakaca völgyzárógátja

A SZELÍD BÓDVA-VÖLGY

nyarulatnál új, változatos tájképet tár fel. Zöldellő rétek, madárdallos ligetek, öreg erdők váltogatják egymást.

Ahogy az országút észak felől eléri Szendrőt, az országúttól jobbra, házaktól beépítve látjuk a sok vihart megélt vár maradványait. A romok jelentéktelennek tűnnek, pedig a török időkben a kortársak „a felsőmagyarországi várak metropolisá”-nak nevezték. A környék egyik fontos végvára volt ez a végvári élet minden szépségével és keservével. Sokszor támadt a török a várra és környékére, de mindig eredmény nélkül kellett távoznia. Pedig nem éltek valami fényesen a végvári vitézek. Nemegyszer egymás ruháit kellett felvenniük, hogy tisztességgel elláthassák szolgálatukat. Gyakorta elmaradt ugyanis a posztójarandóságuk, de még a zsoldjuk is. Innen veszi eredetét az a ma is élő mondás: „Se pénz, se posztó”. De a török után is jelentős szerepe volt a várnak. 1686-ban a vár akkori kapitánya, Wesselényi Ferenc nádor összeesküvő társaival itt döntött a Habsburgok elleni felkelésről. 1704-ben a vár Rákóczi hűségére állt, de ő stratégiai okokból 1707-ben leromboltatta.

A Bódva és a Malom-csatorna által körülvevett területen épült fel egy kastély. Úgy jelenik meg a Bódva vízében csillogva, évszázados fák zöld bárnyában, mint egy remekművű barokk-rokokó ékszer. Eger hajdani francia várparancsnoka, L'Huilier Ferenc építtette 1725-ben. A Bódva hídján vénséges gesztenyefák sora alatt érünk a pompás kovácsoltvas kapuja elé, ahonnan hatósabban tárja fel szépségét. Belül szép stukkódíszes termeket és copf izlésű cserépkályhákat láthatunk.

Edelény után jobbra már a „magyar Ruhr-vidék” tárul ki. A Borsodi-medence ipari üzemei dübörögnek, füstölnek, termelnek. A Bódva völgyének szelíd bája itt szertefoszlik, és a múlt feletti merengés rózsaszínű ködéből a feszülő munkás jelenbe értünk. Még pár kilométer és elérjük Miskolcot, az ország második nagy iparvárosát. A Bódva völgyében azonban még kínálkozik néhány nagyon érdekes hely. Borsodszirák temetőjében nyugosznak a nagy zeneszerzőnek, Bartók Bélának az ősei (nagyzülei). Zenéjének hódoló még külföldről is leróják itt a kegyeletüket.

Mielőtt a Bódva beleömlene a Sajóba, a kis Boldvától búcsúzik. Itt írták 1200 körül a legrégebb ismert, összefüggő szövegű nyelvemlékünket, a felbecsülhetetlen értékű Halotti Beszéd-et. Ez az első finn-ugor szövegemlék is, amely 190 szóból áll. Így kezdődik: Láttyátuk feleim szümtükkel, mik vogymuk. Isá pur és homuu vogymuk.”

Balogh Ferenc

Az edelényi L'Huilier kastély

A Jósua-völgy (A szerző felvétele)

A sportmozgalmat nemcsak a sportágak sokasága, változatosága, hanem újabb és újabb események, erőpróbák teszik sokszínűvé. Az olimpia, a világbajnokság, az Universiade időről időre a sportkedvelők figyelmének középpontjába kerül. Hol külföldi, hol hazai események adnak hírt a fiatalok sportbeli felkészültségéről.

A magyar sportolók ez évben is mintegy 30 világ- és Európa-bajnokságon vesznek részt. Budapesten rendezik az Atlétikai Európa-bajnokságot, Londonban a Labdarúgó VB-t, hogy csak a legjelentősebbeket említsem. *Egyik mögött sem marad azonban el az OSN, mint a legnagyobb tömeget felvonultató esemény, melynek jelszava: „Sportolj velünk!”*

Sportolj velünk Te is, kis általános iskolás az úttörő olimpia versenyein, Te is falusi fiatal, a falusi dolgozók spartakiádján, sportolj velünk középiskolai és ipari tanuló a bajnokságokon, már sportoló, vagy ma még nem sportoló dolgozó nő és férfi a különböző sportágak alapfokú versenyein, vegyél részt természetjáró túrákon, jöjj velünk a természetbarátok nagytáborába. *Fiatalok és idősebbek egyaránt megtalálják a számukra legkedvezőbb lehetőséget, hogy a testnevelésbe, sportolásba bekapcsolódjanak.*

Az OSN mindenkié

Az „Országos Sportnapok” több mint egymillió ember részére ad lehetőséget arra, hogy kedve szerint sportoljon a legkisebb községben is és a fővárosban egyaránt. Már folynak az üzemekben, munkahelyeken az egyes sportágak házi bajnokságai, iskolákban az úttörő olimpia versenyei, a községekben a falusi spartakiád küzdelmei, amelyek *százazrek részére nyújtanak felüldülést, testedzést, szórakozást.*

A sportegyesületek sportünnepélyükre, sportnapjukra készülnek, melyen az üzem, a vállalat, a község sportolói mellett a még nem sportolók is részt vesznek —, ki-ki képessége, kedve szerint.

Május második felében az ország járásai, városai sportünnepélyeken adnak számot az ifjúság felkészültségéről, sportbeli tudásáról. Lázás készülődés fo-

lyik a sportünnepélyek mindjobb előkészítése érdekében és azért, hogy nemes vetélkedésben múlják felül egymást a járások, városok és Budapesten a kerületek.

És ki lesz a győztes?

A sportoló ember! A szépség, az erő, az egészség!

Testkultúránk színvonalát fémjelzik majd a megyék sportnapjai és a megyeszékhelyeken a sportünnepélyek. A városok, járások nemes vetélkedései, a heteken át tartó versenysorozatok a megyei sportünnepélyekben csúcsosodnak

20-án 8 ezer diák-sportoló és nem sportoló felnőtt jelenik meg a Népstadion gyepén és kétezren a futósalakon, a Sportsarnokban, a kézi- és röplabda pályán. Felvonul sportéletünk apraja-nagyja, a kezdő és él-sportoló és valamennyien társadalmunk testkultúrájának fejlettségét fogják bizonyítani.

A sportszerető közönség emlékszik még az 1963. évi OSN Népstadionban rendezett ünnepélyre és a TV képernyőjéről a tavalyi prágai Spartakiád eseményeire. Valami hasonló lesz augusztusban, de mégis más, mert ahogy a sporteredmények is fejlődnek,

lési és sportmozgalom belső megerősítéséhez, a tömegmunka színvonalának emeléséhez, a testnevelés és sport népszerűsítéséhez.

Az Országos Sportnapokat már másodízben rendezzük, de első eset, hogy hónapokon keresztül száz-ezrek készülnek rendszeres testedzéssel az OSN eseményeire és a végén — augusztus 20-án — arról számolhatunk be, hogy *egymillió ember vett részt a sportmozgalmunk számára igen jelentős országos megmozdulásban.*

Az Országos Sportnapoknak akkor lesz igazi sikere, ha a sport iránti érdeklődést felkelti azokban is, akikben még szunnyad ez és felrzza azok közömbös-ségét, akik az ifjúság, a dolgozók testi fejlesztése érdekében sokat tehetnek.

Ha ez így lesz, elégedettek lehetünk, de nem állunk meg. *Tovább kell szélesíteni az OSN versenyrendszerét, a nem versenyszerű események, sportünnepélyek sorozatát, hogy még több embernek legyen lehetősége testét edzeni, felüldülni, szórakozni.*

Az OSN és a természetjárás

A nem versenyszerű formák között, természetesen, a természetbarát mozgalom, a túrázás, kempingezés, motorostúrázás, vizeitúrázás stb. kiszélesítését is érteni kell — és erre megvan minden lehetőség.

Helyes lenne, ha az egyesületek, természetbarát szakosztályok, az iskolák, üzemek, vállalatok, tagjai, tanulóik, dolgozóik részére

még a tavasz folyamán túrákat szerveznének az OSN jegyében.

Olyan túrákat, amelyekkel meg lehet kedveltetni a természetjárást, hogy a mozgalom sorai újabb tízezrekkel növekedjenek. Célszerű lenne az is, ha a területi természetbarát szövetségek felhasználnák az OSN vonzóerejét az új feladatok, a kempingezés és a motorostúrázás megszervezésére. *Adják ki az OSN „Sportolj velünk!” jelszavát ezeken a területeken is.*

Az Országos Sportnapokkal ismét megindult valami új, ismét egy vonzó alkalom a testnevelés és sporttáborának növelésére.

Használják fel ezeket a lehetőségeket a sportszervezetek!

Kozmanovics Endre

Turista

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁTI
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. JÚNIUS
XII. ÉVFOLYAM 6. SZÁM
ÁRA 3 FT

Tata jellegzetessége: az Öreg vár

képezik ki. Magában a múzeum épületében állandó jellegű történelmi kiállítás szemlélteti e táj történelmét, a toronyszobában pedig időszaki kiállításokat rendeznek. Külön terem mutatja be a híres tatai fazekasművészetet, amelynek már csak egy művelője él, az öreg Csizsár József. A vár egyik bástyájában a Tatai turisztikai és idegenforgalmi fellendüléséért sok ötlettel közreműködő vendéglátóipar hangulatos borharapót rendez be. 1970-ig egyébként 8 milliót fordítanak a vár megszüntetésére. Az eddigi eredmények sem

tai lovastúrák programját. Az idényben 1000—1200 lovagló túra indul hazaiak és külföldiek számára. A leg-hosszabb 6 napos, és Tihanyba vezet.

A „Fényes”-ben

Ez Tata tóvároskerti kerülete, nagyjövőjű üdülővárosrész. Eddig is népszerű és ismert volt, most itt is újdonságok várják a látogatót. Bármily furcsa, az itt szervezett campinget a Megyei Vízműépítő Vállalat építette és üzemelteti! Vadregényes a környezet, s a valósággal arborétum-jellegű területen szénsavas források kínálják üdítő vizüket. Épül a Fényes fürdőt körülölelő csónakázó és vizesárok a nemzetközi kenu és kajak versenyzők számára. Vikkend házak sokasága színesíti a tavakkal tűzdelt camping egész területét, megépült a camping klubháza, éttermei és a nagy szenzáció:

az ország első szaunafürdője.

A fenyőfa kiképzésű hamisítatlan szauna házát a 800 fokra hevített kvarckövek 100 fokos száraz melegre fűtik, készülnek a „bőrápoló” kis nyírfa söprűk, a zuhanyozó, és megépült a szauna medencéje, ahová a sorrend szerint a szaunázók megmártóznak, hogy utána újra előlről kezdődjék a fiatalító és erőt adó procedura.

S felfedezésre vár a turisták, kirándulók részéről az erdei tavon úszó égererdő, amelyet Európa számára a „Poseidon” német lap már világgá kürtölt. Az erdei forrás tó tetején képződött erdő közepén apró tavat vágtak a békaemberek, ez kizárólag az ő birodalmuk. S körös-körül a 38 kat. holdnyi Fényes fürdő területén nap mint nap megjelennek Tata és a környéki táj környék fiataljai, természetjárói, ez a lelkes, szorgalmas társadalmi munkáshadsereg, amelynek tagjai eddig 60 ezer munkórát járultak ahhoz, hogy a Fényes vidék természeti szépségeit kulturált üdülőhellyé varázsolják.

Nomen est omen. A Fényesre fényes jövő vár.

S igazuk volt a rómaiaknak is, mert Tata valóban „Lacus Felix” — a Boldog Tó városa.

(szitnyai)

Az ember nem is csodálkozik itt Tatán, a Nagy-tó, vagy ahogy a helyiek hívják az Öreg-tó partján, mily oldott idegekkel számolgatta a reneszánsz kor humanistája, Bonfini, a tópart kerületét. Hétezer lépés — állapította meg. Ebben a pihentető, szép, regényes természeti környezetben szinte ösztönzést kap a mai kor látogatója is, hogy ellenőrizze Bonfini. Hogy ezt mégsem teszi, annak két oka van. Az egyik ürügy, miszerint honnan tudható, hogy mekkorákat lépett Bonfini, a másik ok meg, ami miatt ez a körséta elmarad, az a rengeteg új látnivaló, amelyeket idénynyitás előtt a város vezetői mutattak jogos büszkeséggel és a gondos gazda szeretetével.

Szándékosan nem néztem meg a dunántúli kis barokk—copf városka hivatalos földrajzi meghatározását, de ezzel bajba is keveredtem, mert ha a tataiakra hallgatok, kiderül, hogy Tata — felőlük számítva — a Dunakanyar bevezetője, onnan meg a Dunakanyar vége. Egyúttal szomszédságában van a Gerecse, tehát annak lábánál terül el, de hozzájuk számítják a Vértest is. A főváros meg a szomszédságukban van. Ezt igazolja, hogy még az autótut is rajtuk keresztül vezetik, s ezt a transzkontinentális E—5 jelzést Európa térképein is megtaláljuk. A természetjárók vagy innen indulnak gerecsei útjakra vagy a Vértesből náluk van az úticél. Akárhonnan nézem, ezeknek a tataiaknak mindig igazuk van. Váro-

MAI SÉTA A „BOLDOG TÓ” VÁROSÁBAN

TATÁN ÉPÜL AZ ORSZÁG ELSŐ SZAUNAFÜRDŐJE A CAMPING IS VÁRJA A TURISTÁKAT

suk és a táj iránti szeretetüket már épített és épülő valósággal, ötletes szervezések eredményeivel és reális, kidolgozott távlati tervekkel bizonyítják.

Azt senki ne kívánja, hogy e tájon barangolva mindenkor tudni fogja, most éppen Tatán vagy Tóvároskerten van-e, mert nevében ugyan mindkettő meg van, vasútállomásuk is jelzi, de közigazgatásában csak egy üdülőváros van, a kettő együtt: Tata.

Megfiatalodik az Öreg vár

Nem sokban különbözik most a belvárosi centrum, az Ady Endre utca és környéke a tóparti Öreg vár környezetétől. Mindkét helyen ásatások folynak. A belvárosban a régi gond oldódik meg, a város csatornázása, itt a várkörnyéket meg *Biró Endre* a várat birtokló múzeum igazgatója, s az Országos Műemlékfelügyelet régészkatatói varázsolják elő a múltból. Feltárják a föld alatt húzódó külső várrendszert, s az egész területet romkertté

lebecsülendők, mert egy idény alatt 50—60 ezer látogató keresi fel az Öreg vár múzeumi termet.

A Nagy-tó újdonságai

A távlati tervekben már körül épül a tó partja, a jelenben nagy tereprendezeit végeznek. A tatai halgazdaság szemes takarmánnyal eteti a halakat, s így lehetővé vált a fürdés. Egyre több csónak népesíti be a tavat, s rövidesen megjelenik a kis sétahajó is. Estétként fénybe borul majd a vár és bizonyára nagy keresletnek örvendő a tó partján emelt, hangulatos Nyírfa csárda. S a tervrajzon már ott magasodik a tóparti modern szálloda. Az Eszterházyak egykori istállójában most a Mezőgazdasági Technikum és Tangazdaság lovasiskolája kapott szállást. Még rászorul a szépitésre, hiszen eddig raktáraknak használták, de a helyrehozott istállóban már 20 lovuk van, a tó partján fedett és szabadtéri lovardájuk, s Európa minden részébe kiküldték a ta-

A Bohumia-csúcs megmászása

A magyar természetbarátok iránti rokonszenv megnyilatkozása, hogy Sedivy mérnök és Heckel fotóművész a „Turista” hasábjain tájékoztat részletesebben expedíciójuk gazdag élményeiről.

INDULÁS KABULBÓL

Kézben a királyi engedély, felkerekedhet a csapat. Az IL—18-as órák alatt repítette ide Prágából a 170 ládába csomagolt felszerelést, és a kétezer kilogramm súlyú szerszámkészletet. Kabulban elbúcsúztak a repülőgéptől. Ezután 45 bennszülött teherhordó, egy teherautó, 22 ló, két számarvonult ezer kilométernyi távon, meredek ösvényeken. Amikor elérték az első szakadékokat, meg kellett válniuk a gépkocsitól is.

Már a kezdet is váratlan meglepetéseket tartogatott. Előfutáraik, a lengyel és japán hegymászók leírták ugyan a Hindukus lábától a középmagaslatig vivő útvonalon leselkedő veszélyeket, de merőben más erről olvasni, mint személyesen átélni. Sedivy mérnök most már derűsen számol be a drámai fordulatokról.

Nappal +40 fokos hőség, éjjel mínusz 20 fokos hideg. Ilyen szélsőséges hőmérséklet-ingadozás tette próbára az emberi teljesítőképesség maximumát. Kígyók, félméteres gyíkok, tarantellák és skorpiók bújtak elő a sziklarepedésekből. S nemcsak a szerencsés véletlennek, hanem előrelátó felkészülésüknek köszönhetik, hogy a csúzó-mászók nem szedtek áldozatot.

Hármezeröttszáz, méter magasságban lecsatolták a hátizsákokat, lekerültek a málhák a teherhordókról. Sátort vertek a hegymászók, és felépítették az altábor. Ez a magaslati pont volt a további vállalkozások bázisa, innen indítottak egymás után rohamokat a Hindukus csúcsai ellen. Az altábor köztől távol meredek sziklák és jégfalak között apró hangyaboly benyomását kellette az altábor.

TÁMADÁS

A csapat tagjai a Wachan-hegyláncot méregették. Szikrázva verte vissza a napfényt a legmagasabb orom, az Uparisina. (Afgán jelentése: Ahol a madár se jár.)

Az altáborban támadócsoportokra oszlott az expedíció és megkezdődött az aklimatizálódás. Az „Y” rajzolatú völgyből fokozatosan haladtak felfelé, és először a négy, majd öt, s végül az öt és félezer méteres régiókhoz szoktatták szervezetüket. Másként elképzelhetetlen lett volna a légritkás magasságok elviselni. A lengyel és japán előfutárok általában kedvező időjárásról számoltak be. A csehszlovákok tapasztalatai ellenkezőek. Hóvihar és lavina-fergeteg parancsolta le a hegymászókat a meredekről. Voltak órák, amikor a néhány méternyire távollevők csak rövidhullámú rádióval érintkezhetek egymással. Az Uparisina nehezen adta meg magát. Nem csoda, hiszen gleccser-platóin kőszáli sasok tetemére bukkantak. A rendkívül edzett ragadozómadarak feltehetően az oxigénhiány és a végkimerülés miatt hulltak alá. Az orvos és a zoológus még ebben a négyezerkétszáz méteres magasságban is laboratóriumi kutatásokat végzett. Milan Daniel, expedíciós orvos fáradhatatlanul gyűjtötte a gleccservilág apró élőlényeit.

Háromhetes tétlen várakozás után megszületett Afganisztán királyának döntése: a csehszlovák expedíció, élén Vladimír Sedivy mérnökkel, felkerekedhet, és megkezdheti vállalkozását a Hindukus ember nemjárta birodalmában. A Kabulban rekedt többi expedíció nem kis irigységgel szemlélte a csehszlovák vetélytársak előkészületeit. Azt azonban a többi európai csapat is elismerte, hogy az afgán sah döntése igazságos volt, hiszen a csehszlovák alpinisták olyan erőpróbákat tudtak felmutatni, mint a Kaukázusban megtett túrák, valamint a Tátrában folytatott rendszeres edzések. S ezen kívül még egy döntő érv szólt mellettük: Sedivy csapata elsősorban a tudományos kutatást tűzte ki céljául. Expedíciójukhoz orvos, zoológus, topografus, parazitológus csatlakozott. Az egyedülálló hegyi túráról ugyanakkor film és fényképfelvételek is készültek Wilem Heckel fotóművész és Roger operatőr jóvoltából, akik vállalták a veszélyes utat.

KÉT HÓNAP A VILÁG TETEJÉN

TALÁN HAMARABB JUT EL EMBER A HOLDRA,
MINT A FÖLD EDDIG BEVEHETETLENNEK
BIZONYULT CSÚCSAIRA

Wilem Heckel fotóművész

Vladimír Sedivy mérnök, a Hindukus expedíció vezetője (Wormser felvétele)

Tucatszám kerültek spirituszba a különös rovarok, élősködők. Belsőszülött kisérők azt hitték, hogy bőséges tartalékkal gyarapodik az élesztár. Mohamedán hitűek lévén ugyanis, elképzelhetetlennek tartották, hogy a messziről jött emberek nem a rovargyűjteményt, hanem a magukkal hozott disznóhúst akarják elfogyasztani. A bátor orvos gyűjtőgető körútján, a Csopdaran völgyben, egy havasi leopárdával találkozott. A váratlan randevú a vadállat megfutamisásával végződött, de ez intő jel volt a fokozott éberségre.

Egyre feljebb! További háromezernégyezer méteres jégfal leküzdése várt a csapatra. Támadás, támadást követett, és végül siker koronázta az ostromot. A hegymászók bakancsa az Arjana tetejére hágott, és innen valóban a világ tárult eléjük.

— Felejthetetlen érzés volt. Ott álltunk öten, és a boldogságtól nem találtunk kifejező szavakat. Terra incognita volt mindmáig ez a táj! A magasság legyőzéséért folyó küzdelem kultuszát csak azzal tudom érzékelteni, hogy a csúcra jutva, megfeledeztünk a fáradságról, a légszomjról, a külvilágtól való elszakítottág pszichikai feszültségéről. Felszabadultan és leírhatatlan örömmel álltunk a világ tetején — emlékezik vissza Sedivy mérnök.

És ez még mindig nem a végcél.

TERRA INCOGNITA

Az expedíció ismeretlen tájakon haladt tovább a Hindukus nyergén. Az operatőr sohasem vált meg a kamerától, Heckel fotóművész görcsösen magához szorította súlyos „Linhof” gépét, és a „Rolleiflex”-et. Vitte szurdokokban, jégfalakon és akrobatákat megszégyenítő bravúrral örököltette meg a bizarr tájat. Az expedíció tagjairól készített portréi különös benyomást keltenek. Az újságíró tájékoztató Sedivy mérnök nyugodt arca, redőtlen homloka ezeken a hegyi

Út az alaptáborba

felvételeken másként fest. Ugyanazon az arcon a feszültség barázdái, borostás, vad külső.

A drámai fordulatok egész sorát élték át. Ivan Urbanovits hivatásos hegymászó lépést vétett a sziklafalon és 70 métert zuhant egy szakadék felé. Lélekjelenlétének köszönheti, hogy előkapta vadászkeszét, és átmetszette a nyakára csavarodó biztosítókötélet. Szerencséjére egy alatta fekvő puha hópadon kötött ki. Az ijedtségen kívül nem esett baja. Megtörtént, hogy aki lefekvés előtt elfelejtette gondosan beburkolni a bakancsát, másnap képtelen volt lábára húzni a kővé fagyott bőrt.

A természet nemcsak akadályokat gördített útjukba, hanem feltárt előttük eddig ismeretlen titkokat. A tudományos felfedezők izgalma kerítette hatalmába az expedíció tag-

jait, amikor rábukkantak a hegyi rágcsálók rajzásának útvonalára. Rájöttek arra is, hogy a hegylánc téképén eddig nem jelzett térségek jelentős részén szabadon virul az élővilág. Ötvenféle növényt gyűjtöttek, ezek közül három eddig ismeretlen volt. A hegyi rágcsálók, a mormoták és nyulakhoz hasonlítható állatok ragályos betegségek hordozói. Hónapok telnek el, mire feldolgozzák a gazdag gyűjteményt, és megosztják tapasztalataikat a járványos betegségek leküzdésében érdekelt ázsiai országokkal.

Két hónapig voltak hermetikusan elzárva a külvilágtól. Másfél hónapos kéréssel olvashatták családtagjaik leveleit. Ott jártak, ahová a madár sem jutott el.

De a vállalkozás ezzel nem zárult le.

Sedivy mérnök most arra készül, hogy 1967 nyarán a Wachan hegyvidék tibeti nyúlványaira vezesse az expedíciót.

Kádár László

Előretolt tábor 5000 méter magasságban a Qvala Danzou alatt (Willem Heckel felvételei)

ORSZÁGOS MOZGALOM INDULT A MŰEMLÉKVÉDELMERE

A CSÓKAKŐI FOGADALOMTÉTEL

Ismét jelentős dátumhoz érkezett a természetbarát mozgalom hazai története. A szervezett turisták országos mozgalmat indítottak műemlékeink védelmére. Csókakő váránál, május elsején bontottak zászlót elsőnek a Fejér megyei turisták, akik az MTSZ kulturális bizottságának felhívására jelentkeztek az új mozgalom megindítására. A megnyitó ünnepség jelentőségét hangsúlyozta, hogy a csókakői összejövetel ünnepi szónoka Kiss Károly elvtárs, az Elnöki Tanács titkára volt. Ő leplezte le az emléktáblát is, amelyet a mozgalom megindításának emlékére a vár falában helyeztek el.

A kedves vendéget — a megye szülöttét — és a kíséretében érkező megyei, járási párt és tanácsi vezetőket — úttörők harsonája üdvözölte a vár fokáról.

Elsőnek Székely Miklós, az MTSZ főtitkára beszélt. Hangoztatta, hogy ez az új mozgalom szervesen illeszkedik bele a hazai munkás-turisztika eddigi legjobb hagyományába, azoknak folytatása és továbbfejlesztése. Merényi Ferenc beszélt ezután. Ő az Országos Műemléki Felügyelőség nevében mondott köszönetet a természetjárók társadalmi segítségéért. Ezután emelkedett szólásra Kiss Károly elvtárs:

— Mint a természetben — mondotta — úgy a társadalomban is nap mint nap megújul valami. Jövönk és múltunk ismeretével is állandóan gazdagszik a mi társadalmunk, melynek egyik jelentős állomásának vagyunk ma itt a tanúi és aktív résztvevői.

Ismertette ezután a természetbarátok felajánlását, melyben helyet kapott a műemlékek felkutatása, segítség a feltárásban, őrzése, s azok védelme, ismertetése, is. Majd így folytatta:

— Eddig azt tanultuk, hogy több mint ezer éve, honfoglaló őseink bejövetelekor foglaltuk el hazánkat. Ma már tudjuk és büszkén valljuk, hogy a tartós, igazi honfoglalás húsz évvel ezelőtt, a második világháború után következett be, s miként Árpád seregei, ugyanúgy mi is lépésről lépésre vesszük egyre jobban birtokunkba hazánkat. A földosztás, az államosítások és más népi honfoglalás után még napjainkban is tart ez a folyamat és tartani is fog mindaddig, amíg népünk minden egyes tagja, mindennapi életünk minden egyes területét valóban a sajátjának vallja.

— A Budapestről induló kezdeményezésre a Fejér megyeiek vállalták, hogy — szabadidejüket feláldozva, anyagi áldozattól sem riadva vissza —, a megye természeti értékei után most a megye történeti értékeit is átveszik társadalmi megőrzésre és segítenek országos mozgalommal támogatni ezt, példát mutatva a többi megyének. Ezért vagyunk itt, Csókakő alatt.

— Ez a vár közel áll hozzánk. Olyan, mint az egyszerű dolgozó emberek élete. Kövei — mint életünk — szorosan tapadnak egymáshoz, erősek, időállóak. Urai változtak, ő maradt

— A mozgalom, hogy óvjuk, szeressük a múlt emlékeit, a szocialista hazaszeretet egyik fő vonása.

Kiss Károly az Elnöki Tanács titkára mondott ünnepi beszédét

a sziklán, szilárdan. A Csákok, Rozgonyiak, Kanizsaiak, Nádasdyak után törökök és németek uralták. Századokon át hangzott tetejéről pogány táltosok révült rikoltozása, keresztény harangszó, mohamedán müezzín Allahot dicséző éneke. S ahol még a Habsburgok kétfejű sasos zászlója lengett, most vörös és nemzetiszínű zászlót fúj a szél. Falairól, honnan idegen katonák kürtjei szóltak, most a mi úttörő fiaink harsonája hirdeti vidám ünnepet. Ha szétnézünk e csodálatos tájra, a hatalmas móri völgyre, a Vértes és Bakony erdeire, a szem már nem az ellenséges csapatokat vigyázza, hanem gazdaggó, szépülő falvainkat keresi büszkén. S a falu népe nem a rettegett földesúr székhelyét látja, ha felnéz, ahová fél megye hordta a tüzelőt, élelmet, lányt, robotmunkát, hanem népünk sorsának emlékét, elődeink ránkmaradt munkáját szemléli.

— A mozgalom, hogy óvjuk, szeressük a múlt emlékeit, a szocialista hazaszeretet egyik fő vonása.

Ezután kifejtette Kiss elvtárs, hogy a haza valódi védelmezői és fenntartói mindig a dolgozó tömegek voltak. S a valódi hazaszeretettel mindig a dolgozó tömegeknél találkozhattunk. Ma, május elsején, a munka ünnepén, nem ünnepelhetünk méltóbban, mint a munka és annak eredményét megbecsülő és megbecsültető érzéssel.

— Ezekkel a gondolatokkal leplezem le azt az emléktáblát, amely hirdesse azok számára, akik nem lehetnek ma velünk együtt, hogy Csókakő várából indult ki népi mozgalomunk egyik jelentős lépéseként a műemlékek társadalmi védelmére vállalkozó országos mozgalom 1966. május elsején — fejezte be nagy tapssal kísért beszédét Kiss Károly.

Lehullott a lepel az emléktábláról (Kabácsy felvételei)

CAMPING

ÖTEZER KÜLFÖLDIT VÁRUNK A NEMZETKÖZI CAMPING RALLYRA

JELENTKEZÉSEK BEN AZ ANGOLOK ÉS A FRANCIÁK VEZETNEK

Egyre jobban növekszik a magyarországi nemzetközi táborozásban részt vevők száma. Az angolok már közelednek az ezer főhöz. 600 személy karavánkocsiban, több mint 300 személy pedig sátorban óhajtja tölteni az időt hazánkban. Először azt hittük, hogy a franciák lesznek a legtöbben, mert ők ezer személyt jeleztek előre. Április 30-ig 750 francia jelentkezett, úgy látszik, hogy ez a két nemzet fogja adni a táborozók fő tömegét. Vannak viszont nemzetek, amelyek még nem jelentkeztek, így például északi rokonaink, a finnek, szomszédaink, az osztrákok, svájciak, dánok stb. A határidőig bizonylyan befutnak az összes jelentkezések és remélhetőleg a tábor befogadóképességének megfelelően 4500 vendég fogja élvezni a magyar vendégszeretetet.

A jelentkezések áttanulmányozása után örömmel állapította meg a nagytábor szervező bizottsága, hogy a résztvevők szinte kivétel nélkül, mind az elő- és az utótáborokon is részt akarnak venni. Tehát nemcsak a balatonfüredi főtábor érdekli őket, hanem a két, melléktábor is. A három táborban való részvétel alapos áttekintést nyújt a vendégek részére hazánkról.

Folyik a programok összeállítására. Az előtábor gazdája, a Dunakanyar Intéző Bizottsága és a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal főleg Visegrád bemutatására, történelmi táncokra, azonkívül a kivilágított Budapest látványos képének bemutatására helyezi a fő súlyt. Az előtábor vendégei részére a margitszigeti szabadtéri színpadon opera és operett részletek kerülnek előadásra.

Az utótábor rendezői elősősorban a Hortobágyi Intéző Bizottság és a Hajdú-Bihar megyei Idegenfor-

galmi Hivatal a Hortobágy sajátos szépségének bemutatásával óhajtják lenyűgözni vendégeiket.

Már az is ügyes ötlet, hogy előző nap Debrecenben az egyetem diszudvarán bált rendeznek és annak során megválasztják a résztvevők közül a Miss Campinget. Másnap a Hortobágyon valódi hidi vásárt láthatnak a vendégek, a csárda mellett ökörsütés, felvonultatják a hortobágyi rackajuhokat, szürke gulyát és a vágatót méneseket, csikósokkal együtt. Bemutatják a pusztai élet sajátos, érdekes ízeit a külföldieknek. Este a kivilágított és helyreállított kilenclikű híd előtt szabadtéri színpadon a megyei népiegyüttesek táncbemutatója lesz. Mindezekhez a keretet a pusztai végtelensége adja, amely minden bizonnyal megfogja a látogatókat, hiszen ilyen Európa nyugati részében ma már nem láthatnak. Végül az éjszakai táborozás a végtelen pusztán, amelynek sötétjét csak az itt-ott égő tábornűzek szakítják meg, minden bizonnyal feledhetetlen lesz a résztvevők számára. A tábor utolsó napján pedig Borsod megye lesz a házigazda és a vendégek a híres tokaji pincében tekinthetik meg a „királyok borát — a borok királyát”, a tokajit. A nemes érlelő penészszel borított évszázados pincék és az ott élvezhető kitűnő borok bizonnyal hangulatos befejezést adják a nemzetközi tábornak.

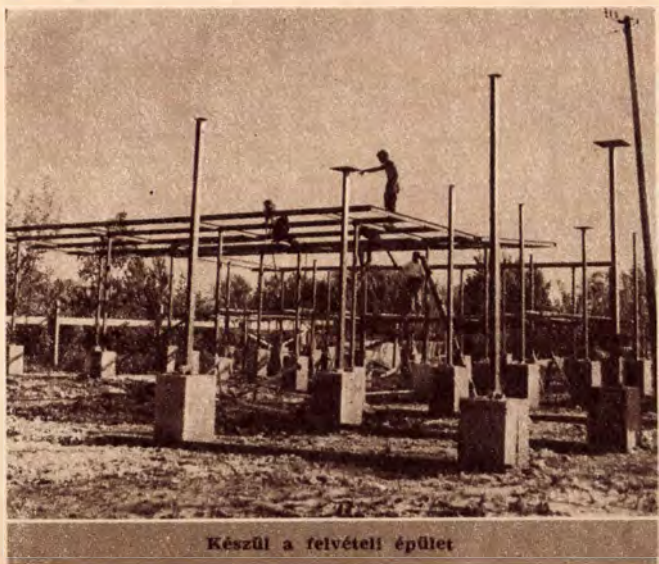
A Nemzetközi Nagytábor rendezőbizottsága megtekintette a debreceni campinget is, amely az utótáborozás egyik fő helye. A tábor valóban meglepetésként hatott. A debreceni Nagyerdő legszebb részén, hatalmas fák aljában terül el a tábor, minden kényelemmel, ami az I. osztályú tábornál várható. Bolthelyiségek, szép kivitellű mosdók

és zuhanyozók, modern stílusban épült felvételi épületek, és mindenféle szolgáltatás várja a vendégeket. Kedves tervük a tábor építőinek, hogy a gyógyvizet bevezessék a tábor területére, ez esetben vízcsapokon keresztül áramlik a meleg víz. A tábor közelében van a debreceni gyógyfürdő, és több hangulatos kisvendéglő.

Jó a tábor megközelítését szolgáló táblahálózat, és a táborba vezető út is igen modern kiépítésű. A bizottság nagyon elégedett volt, és úgy látta, hogy bár a tábor befogadóképessége körülbelül 1000 fő, hozzá lehet csatolni még annyi szép fás részt, hogy végül 2000 fő helyezhető majd el a kibővített tábor területén.

A balatonfüredi főtábor építkezései egyre gyorsabb ütemben folynak. A napokban megtekintette az ott folyó munkákat dr. Csanádi György, közlekedés- és postaügyi miniszter is és látogatása nyomán még nagyobb lendületet vett a munka. Az Építésügyi Minisztérium külön miniszteri biztost küldött a helyszínre, aki összehangolja az

építő vállalatok munkáját. Június 15-ig a régi táborrészen befejeződik a munka, hogy ott már a sok előre jelentkezett táborozó helyet foglalhasson. A tábor új részén is június 30-ig minden munkával elkészülnek. A most folyó munkák közül rendkívül érdekes a kikötő építése. A Siófoki Vízügyi Igazgatóság uszályra épített markoló gépe tépi ki a vízből köbméterszámba a nádtorzsákat és vág utat a nádrengetegben a partvédő mű építéséhez. 60 fm hosszúságban meghosszabbítják a tábor partvédő művét, s a mögötte levő nádas területet homokkal feltöltik. A terület közepére hajókihúzó sólyát építenek, ahol nemcsak kihúzni lehet a vízi járműveket, hanem benedgni is. A gépkocsik után függesztett utánfutókra szerelt hajókat a sólyánál vízbe engedik és, amikor a hajó úszni kezd, az utánfutót kihúzzák alóla. Számos külföldi jelezte már, hogy hozzá saját vitorlását, motorcsónakját és így gondoskodni kell azok elhelyezéséről. Az új partvédőműhöz csatlakozik egy ideiglenes kikötő móló is, amelyhez a MAHART 100 személyes motorosai is odaállhatnak és így a kirándulásra igyekvők a táborból

Készül a felvételi épület

Új szennyvízesatornát fektetnek

szállhatnak hajóra. Így nem kell a hosszú utat a füredi kikötőig megtenniük.

***

Befejeződtek már a feltöltési munkák és a füredi tábor nyugati részén a vizes, tocsogós terület 40 cm magasságú új feltöltési réteget kapott. A tetejére hordott fekete földbe fűvet vetettek és ez az eddig kihasználatlan terület ez évben 500 személy elhelyezésére lesz alkalmas.

Teljes erővel folyik a terület szennyvízesatornázása. Az új épületek, új vizesblokkok, WC-k, zuhanyozók részére teljesen új szennyvízvezetékkel kellett építeni. Bővíteni az átemelő helyet, új gépeket felszerelni, hogy fennakadás ne legyen a kiszolgálásban. Az egész területet behálózzák az új utak és az esti képet megadják majd a felállított lámpatestek. A balatonfüredi nagytábor nemcsak legnagyobb lesz hazánkban, hanem a legkorszerűbb is és nem mondunk nagyot, hogy Európa területén kevés hasonló nagytábor található.

***

Megjelent a nemzetközi nagytábor új térképes tájékoztatója, amely a határoktól az elő-, fő- és utótáborba vezető úthálózat rajzát tünteti fel. A szép grafikkal díszített háromrészes összehajtható térkép minden bizonnyal tetszést fog aratni.

***

Ahogy közeledünk a táborozás időpontjához, úgy erősödik a hírverés a külföldi campinglapokban. Kivétel nélkül minden or-

szágban rövidebb vagy hosszabb cikkekben foglalkoznak a magyar táborral és egyre tárgyilagosabb és elfogadhatóbb cikkeket írnak hazánkról. Úgy érezzük, hogy az innen hazamenő sokezer külföldi hazánk jó propagandistája lesz.

Z. F.

Markológép távolítja el a nádat az új kikötő területéről

A XXVII. NEMZETKÖZI CAMPING RALLY PROGRAMJA

ELŐ- RALLY BUDAPESTEN ÉS A DUNA-KANYARBAN

1966. aug. 3. Résztvevők érkezése.

Aug. 4. 9h. Zenés ébresztő a római-parti és a szentendrei campingben.

18h. Egyesített folklórtalálkozó Szentendrén.

20h. Nyitó táborújsza a szentendrei campingben: „Magyar dalok — magyar táncok”. A szentendrei rendezvény felelőse: Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal.

Aug. 5. Fakultatív program a római-parti és szentendrei campingekben. Protokoll-program: a Szentendrén táborozó delegátusok részére. A Dunakanyar bemutatása hajóval, a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal szervezésében. Este: sétahajóút Szentendréről Budapestre.

Könnyűzenei hangverseny a Margitszigeten (Vörösmarty Szabadtéri Filmszínház), a Rajkó-zenekar közreműködésével. Utána a kivilágított Budapest megtekintése hajóval, visszautazás a ró-

mai-parti és a szentendrei campingekbe.

Aug. 6. Kirándulási nap az Elő-Rally résztvevői számára hajóval, autóbusszal és magángépkocsival. **20h.** kor a visegrádi várban történelmi jelenetek meglevevénítése tűzijáték, a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal szervezésében.

FŐ-RALLY

Táborozás a balatonfüredi campingben

Aug. 7. Indulás Balatonfüredre, Esztergomon, Tattan, Székesfehérváron át

Aug. 8. 12h-ig. A résztvevők érkezése.

17h. Fogadás a kongresszus hivatalos küldöttei részére.

18h. A XXVII. FICC Rally hivatalos megnyitása, zászlófelvonás.

20h. A Magyar Állami Népi Együttes előadása a balatonfüredi camping színpadán.

Aug. 9. Sport- és szórakoztató műsorok, egyéni kirándulások.

20h. Orgonahangverseny Tihanyban.

20h. A XXVI. FICC Rallyről készült film bemutatása.

Aug. 10. Olimpikonok bemutatása, egyéni kirándulások.

10h. FICC Kongresszus Balatonfüreden, a SZOT-teremben.

20h. Orgonahangverseny Tihanyban.

20h. Idegenforgalmi filmek vetítése a balatonfüredi camping színpadán.

Aug. 11. Szervezett hajó- és autóbusszirándulások;

9h. A kongresszusi küldöttek részére kirándulás hajóval és autóbusszal Balatonfüredről Badacsonyig.

20h. A balatonfüredi campingben a Rajkó-zenekar és a Budapest Táncgyűtés népi zenekaráinak vetélkedője.

Aug. 12. Szervezett kirándulások a Balaton déli part-

jára, a campingben sport- és szórakoztató programok.

Aug. 13. Úszóversenyek, kosárlabda- és röplabda-mérkőzések a tagországok csapatai között.

Aug. 14. Sportversenyek folytatása, program a gyerekek számára.

15h. A nagyvászonyi lovasjátékok bemutatója.

21h. Záró tábortűz, nemzetközi kulturális bemutató. Magyar részről közreműködik a Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa.

UTÓ-RALLY

Táborozás a szolnoki, debreceni és tokaji campingekben

Aug. 15. Indulás Balatonfüredről a Dunaujváros, Kecskemét, Szolnok útvonalon. Táborozás a szolnoki campingben.

Aug. 16. Érkezés Debrecenbe; napközben városnézés mikrobuszokkal, szervezeten és egyénileg.

20h. Rally-bál a debreceni egyetem aulájában.

Aug. 17. Fakultatív délelőtti program Debrecenben.

14h. Indulás a Hortobágyra; múzeumlátogatás, lovasbemutató.

Este: kulturális program a Hajdú megyei Idegenforgalmi Hivatal szervezésében. *Vacsoraidőben:* ökörsütés tábortűzzel. Táborozás kívánság szerint a Hortobágyon, vagy visszautazás Debrecenbe.

Aug. 18. Indulás és táborozás Tokajban. Tokaji borkóstoló a Rákóczi-pincében; a magyarországi Rally bejárása.

A szőlőgöti új kempingben (Pászthory felv.)

Megállapodás az MTS és az OIH között

camping ügyben

Hosszas tárgyalások előzték meg azt a megállapodást, amelynek értelmében a Magyar Természetbarát Szövetség 50 ezer tag képviseletében vesz részt a Magyar Camping- és Caravan Club munkájában, amely a magyar campingezőket nemzetközi vonatkozásban is képviseli.

A megállapodás leszögezi, hogy a campingezés mozgalmi irányítását, szervezését a Magyar Természetbarát Szövetség látja el. Ennek keretében camping bizottság alakul, melynek feladata a campingezők propagandáját elősegíteni, szervezését ellátni.

Szervezett campingezőknek azok a természetbarátok tekintendők, akik

évenként megvásárolják a campingek kedvezményes használatára is jogosító 2 forintos camping-bélyeget, és azt igazolványukba beragasztják. A bélyeg felirata: „Magyar Camping- és Caravan Club — Magyar Természetbarát Szövetség 1966”.

A Camping Club egyéni tagokat nem toboroz, és mozgalmi feladatokat nem lát el. Viszont összehangolja a feladatkörét érintő kérdéseket. A Club koordinatív szerepet tölt be a hazai campingmozgalom és az Országos Idegenforgalmi Hivatal tevékenysége között. A Magyar Camping- és Caravan Club tevékenységét — amelyet a Club elnöksége irányít — az Országos Idegenforgalmi

Hivatal és a Magyar Testnevelési és Sportszövetség közösen felügyeli a mozgalmi és idegenforgalmi munka legmegfelelőbb összehangolása érdekében. Az MTS ezen kívül delegáltat küld a Club elnökségébe.

A szervezett campingezők részére a Club biztosítja a külföldi campingezéshez szükséges, a FICC tagországokba kedvezményt biztosító nemzetközi carnetek beszerzését. Ezeket, a szabályos természetbarát igazolvány és az útlevel felmutatása ellenében egyénenként adják ki.

A hazai campingekben 20 százalékos, a nemzetközi carnet tagországoknál 15—25 százalékos kedvezmény igénybevitelére jogosítja fel a szervezett campingezőket.

A FALU
FIATALJAI
A
NÉPSTADIONBAN

AUGUSZTUS 10—24.

Készülünk a Kiliántelevi nagytáborozásra

Az Országos Sportnapok keretében — a budapesti központi ünnepélyekkel egyidőben — augusztus 10—24. között lesz a természetbarátok nemzetközi táborozása Kiliántelevi, a Balaton mellett.

Már megkezdődött a készülődés az egyesületekben, a természetbarát szakosztályokban, szervezik a táborozást. Az MTSz mintegy ötezer résztvevőre számít,

akik szabadságuk egy részét Kiliántelevi tölthetik. A tábor „vezérkara” változatos programot állít össze a tábor időtartamára, hogy ki-ki megtalálja számára a hasznos, kellemes elfoglaltságát.

Több, rövidebb-hosszabb túrán vehetnek részt a Balaton festői szépségű tájain a kirándulni vágyók, a Kinizsi vár, Badacsony, Szentgyörgy-hegy s a többi szép táj sok érdekes élménnyel kecsegtet.

Nem hiányzik majd az esti szórakozás sem. A „tábortűzi esték” vidám kacagástól, nótázástól lesznek hangosak.

A tájékozdási versenyzők sem tétlenkednek. Az év egyik legjelentősebb nemzetközi versenyére, a „Balaton Kupá”-ra kerül sor a táborozás alatt augusztus 20—21-én. Reméljük jó tapasztalatokat nyújt majd és elősegíti az október 1—2-án Finnországban sorra kerülő VB-n a magyarok jó szereplését.

ÚTTÖRŐ OLIMPIA

Gáborján — Hencida 9 : 6

Testnevelési és sportmozgalmunk kedves színtöltője az Úttörő Olimpia ami a televízió nyilvánossága révén ma már országosan ismert.

Van-e kedvesebb látvány, mint kipirult arcú egészséges gyerekek vetélkedése a sportpályán, amikor küzdenek a centiméterekért vagy éppen amikor egymást segítve igyekeznek bevenni az ellenfél kapuját? Talán az, amikor feláll a győzelmi emelvényre, nyakába akasztják a bajnoki érmet és megilletődöttségében

nem tudja, hogy sírjon vagy nevesse? Vagy akkor amikor könnyet hullat, mert vesztett, ugyanakkor tapsol és gratulál a másiknak, mert győzött? Mindegyik egyformán kedves! El lehet mondani itt is, mint a „nagy” olimpián: nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos.

Az Országos Sportnapok keretében rendezik az Úttörő Olimpiát is. A kis olimpiának már túljutottak az iskolai kerületi, járási versenyeken és a napokban a budapesti és megyei versenyeken, döntik el, hogy ki jut be az országos döntőbe.

Az „olimpiai bajnokok” avatását Budapesten, az OSN központi ünnepélyeinek keretében augusztus 14—20. között tartják az Úttörő Stadionban, a Sportcsarnokban, a Nemzeti Sportuszodában és a Dunán. A nyári olimpia mellett természetesen van téli is, mint az „igazin”!

Rajta kispajtsáok, legyetek olimpiai bajnokok!

Az Országos Sportnapok keretében rendezik a Falusi Dolgozók XV. Szpartakiádját. E népszerű versenysorozat évente a falu fiataljainak újabb tízezreit vonja be a rendszeres testedzésbe. Legutóbb kétszázharmincezer parasztfiatal mérte össze tudását a különböző területeken a mérkőzések, versenyek alkalmával tizenhét sportágban.

Az olvasó bizonyára meglepődik e számok láttán, mert talán nem is gondolja, hogy ma azokban a falvakban is sportolnak már, ahol két évtizede a sportnak a hírért sem hallották, és nemcsak „fociznak”, hanem tornáznak, atlétizálnak, kézilabdáznak, sakkoznak, túráznak, táboroznak! Sokan azt hiszik, hogy a mezőgazdaságban dolgozóknak nincs szükségük testedzésre, nem vágnak sportolni, hiszen a szabad levegőn dolgoznak egész nap. Ez tévedés! Bennük épp úgy felébred a vágy a szórakoztató mozgás iránt és épp oly szükséges, mint a városban élők, a gyárakban dolgozóknak. Ezt bizonyítja a falusi szpartakiád résztvevőinek évről évre emelkedő száma is.

Az OSN évében különösen kedves a szpartakiád, mert a legjobbak Budapesten a Népstadionban mérik össze tudásukat atlétikában, röplabdában és kézilabdában. Ma már túljutottak a versenyzők, a csapatok a községi, a járási versenyeken, hogy melyik a legjobb hat női és férfi kézi- és röplabda csapat és atlétikában versenyszámonként kik lesznek azok, akik meggyük színeit képviselik a Népstadion vörös salakján, augusztus 19—20-án. Azon a futópályán, ahol egy héttel később Európa legjobb atlétái versenyeznek az Európa-bajnoki címért.

Falusi fiatalok, készüljétek, vár benneteket a főváros, a Népstadion!

Közmanovics Endre

Zászlódűsben NAGYIRTÁSPUSZTA

A turista, aki Kőspallag felől érkezik a Börzsöny kel-
lős közepén álló Sashegyekre, bájos kis katlanra láthat
le a két Sashegy között. Kúpalakú csúcsok állnak kör-
ben: a Kis Sashegy, a Tolmács, a Nagy Gyertyános, a
Nagy Koppány csupasz üstökével, a Sóshegyek erdős lej-
tőkkel. A katlan déli sarkában esetleg éppen előpöfékel
a serpentineken felkapaszkodó erdei kisvasút Szob fe-
lől a Bezina völgyön át — kár, hogy csak Márianosztrá-
ig szállít utast. Ha szállít —, hogy aztán az északi olda-
lon eltűnjön farönkjeivel a Hosszú völgy felé.

A völgy kellős közepén áll a Nagyirtás-pusztai turista-
ház, cserjés, szálerdő között, több ezer természetbarát
vendéglátója június 26-án, a Budapesti Természetbarát-
társulat Találkozóján.

A tisztás zászlódűsben várja a találkozó résztvevőit.
Majdnem minden budapesti kerületnek külön kis tábora
áll majd vasárnapra, hiszen a legtöbben öszekapcsolják
a találkozózt néhány napos táborozással is. Az idei „ezüst-
jelvényesek” egyik vizsgáladata éppen a tábor meg-
szervezése lesz, a találkozó napjára már négy napos gyor-
korlati vizsgán estek át — fél éves kemény tanulás be-
fejezéséeként. Az érkezőket szép kiállítások fogadják a
tábor közepén, melyekben a motorosok, a könnyűbúvá-
rok és a hegyászok mutatják be tevékenységük érde-
kességeit.

Az erdei ösvényeken rajtszamos versenyzőket lát iz-
gulni a barangoló turista: itt futják ezen a napon a Bu-
dapest Váltókupát a tájékoztatói versenyzők. Szombat
este a megérkezettek már hangulatos táborozásról szóra-
koznak. Vasárnap délen egy óraker lesz az ünnepség. A
rendezés különvonatokat szervez, Kisinőcig sürített
autóbuszjáratokat biztosít, lefoglalta a Királyréti Erdei
Vasút egész gördülőparkját erre a napra, így hát minden
megtörtént, hogy párezer budapesti természetbarát kel-
lemes napot, vagy napokat töltsön a festői völgy ölében.

Országjáró diákok találkozója

A KISZ KB Sportosztálya és
a Magyar Természetbarát Szö-
vetség 1966. jún. 11. 12. 13-án
Miskolcon a Csanyik völgyben
rendezi meg első ízben az Or-
szágjáró Diákok Országos Ta-
lálkozóját.

A találkozó a középfokú ok-
tatási intézmények tanulói vesz-
nély részt. A programban ifjú-
sági nagygyűlés, kulturális
rendezvények, természetjáró és

sportversenyek, gyalogtúrák és
honvédelmi bemutatók szere-
pelnek. A találkozóról a me-
gyékből és Budapestről kb.
2000 fiatalt várnak.

A legtöbb helyezést elért és
a legjobb altábor egységet ki-
alakító megye csoportja el-
nyeri az Országjáró Diákok
Országos Találkozójának ván-
dorszerlegét.

Könyvespölc

Ebben a hónapban két nagyon izgalmas útikönyvet, valamint
két rendkívül érdekes — és valószínűleg nagysikerű — sport-
könyvet lapozgattunk. Hugo A. Bernatzik **GARI GARI**-ja siker-
könyv, nem véletlenül jelent meg harmadik kiadása a Siker-
könyvek sorozatában. Bernatzik 1925-ben a Kék-Nílus mentén
járt egy vadászexpedícióval. Ekkor fogat meg benne az el-
határozás, hogy néprajzi és állattani kutatóútra indul Angol-
Egyiptom Szudánba. Könyve életét és a Felső-Nílus négeri
közti kalandjait meséli el.

Az idei év legnagyobb sport világeseményét Budapestén ren-
dezik. Az atlétikai Európa Bajnokságra jelent meg Képpsy
József 228 **ARANYEREM** című könyve. A szerző, a sportág jó
ismerője anekdotákkal, eredményekkel, statisztikai adatokkal
és fényképekkel ismerteti az eddigi Európa Bajnokságok er-
edményeit, kiváló versenyzőit.

KINT VAGYOK A VÍZBŐL címen Dr. Kárpáti György, a leg-
gyorsabb és legötletesebb magyar vízilabdázó, négy olimpia
hőse írta meg visszaemlékezéseit. Érdekes figurák, vidám anek-
doták, diák- és polósínnyek alkotják a könyv gerincét. A magyar
vízilabdacsapat mókamesterének, valamint az eredmé-
nyeket feldolgozó Peterdi Pálnak bő humorvénája a biztosíték
arra, hogy az az olvasó is megigumolja a tündéri kis köny-
vet —, aki eddig nem érdeklődött különösebben a vízilabdázás
iránt.

A mi naptárunk

JÚNIUS

Júniusi vasárnapok	A nap		A hold	
	kel	nyugszik	kel	nyugszik
június 5.	3.48	19.36	22.11	5.05
június 12.	3.46	19.41	0.48	12.40
június 19.	3.46	19.45	3.50	20.56
június 26.	3.48	19.46	12.52	0.07

ESEMÉNYNAPTÁR

(Zárójelben a rendező szerv rövidített neve)

- Június 4.** Vízitelep megnyitása a Népszigeten (Vasúti Fő-
osztály)
- Június 4—5.** Velencei tavi vizitábor (BTSZ—BESZ)
Budapesti Országjáró Diákok találkozója Farkasvölgyben
(BTSZ)
Juniális Magyarokúton (Gyopár)
Kerületi találkozó (VIII. kerület)
Magyarokúti túra (Május 1. Ruhagyár)
Túra a Bárnai nagyköré és Salgótarjánba (Országház)
Pontszerző vizitúra Pócsmegyerre (BTSZ—BESZ)
Országos vízi-bajnokság Szentendrei Dunaágban (MKKSZ)
- Június 5.** Szabolcs-kupa (Szabolcs megye)
Földes Ferenc emléktábor (Bp.-i Pedagógus)
Vártúra Drégely várához (Hazai Pamutszöv.)
Gyalogtúra a Jeli botanikus-kertbe (Szombathelyi Építők)
Ecskendi erdőtúra (Budapesti MÁV)
Bajna—Öreghegy (Budai Spartacus)
- Június 11—12.** Mintatúra Magyarokútra (III. kerület)
Vizek szentendrei szigetkerülése (BTSZ)
Debrecen—Hortobágy (IX. kerület)
- Június 12.** Vasasok Börzsöny-Kupája (Vasas Szakszervezet)
Bélik Kupa (Bélapátfalvi Építők)
- Június 17—20.** Sobieski emléktúra vízen Esztergom—Budapest
(MTSZ)
- Június 18—19.** Lupaszligeti vizitábor (Országház)
Országos barlangos találkozó (MTSZ)
Számolásverseny (Veszprémi Lombik)
Gyalogi vadrezervátum (Szférvári Vörös Meteor)
- Június 19.** Kerületi találkozó (XIX. kerület)
Budapesti egyéni bajnokság 3. fordulójára (BTSZ)
Dobó István Emlékverseny (Heves Megye)
Túra Kecskemétre, a „Magyar Sivatagba” (Ruhai-pari Spar-
tacus)
- Június 25—26.** Tiszapüspöki táborozás (Ganz-Mávg)
Pontszerző vizitúra Tahiba (BTSZ—BESZ—MKKSZ)
- Június 26.** BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁTOK TALÁLKO-
ZÓJA Nagyirtás-pusztán (BTSZ)
Motoros Csillagtúra Nagyirtás-pusztára (BTSZ)
Budapest Kupa Váltóverseny (BTSZ)
Vasi vizitúrázó körmeneti találkozója (Vas megye)
Mecsek Kupa (Baranya megye)
- Június 27-től:** Versenyzők tartósi edzőtáborára (Heves megye)

(A kiírt határidőig, május 5-ig a fenti rendezvényeket je-
lentették be a rendező szervek. Kérjük a júliusiakat június
5-ig beküldeni.)

BARLANGKUTATÁS

A miskolci barlangkutatók május 16—17—18-án háromnapos
ankét keretében számolnak be a múlt év végi kutatómunkájuk
tudományos és feltárási eredményeiről. Az anket első
két napján előadások hangzanak el, a harmadik napon pedig
kirándulást tesznek a résztvevők a csoport kutatási területé-
re, az ott feltárt barlangok és egyéb karsztjelenségek hely-
színi tanulmányozására.

A Béke-barlang bejáratánál épült kis ház az Országos
Természetvédelmi Hivatal az Eötvös Loránd Tudományegye-
tem Földrajzi Intézetének rendelkezésére bocsátotta. Az egye-
tem az épület rendbehozatja és ott barlangtani kutatóállo-
más létrehozását tervezi.

Az Oroslányi Bányász Sportkör természetbarát barlang-
kutatói feltárolt munkahelyet létesítettek a Vértes-hegységben,
a Nagy-Tisza oldalában. Az omladékkal elzárt barlangüreget
már kb. 10 méter mélységig szabadkál tették. A munkahely
mellé köböl és fából kis lüthető menedékhelyet építettek,
amelyben többnapos kutatások alkalmával még téli időben
is kényelmesen éjszakázhatnak.

Június 18- és 19-én Budapestén kerül sor az Országos Bar-
langos Találkozóra. — 18-án, szombaton a barlangkutató ter-
mészetbarát munkájáról és eredményeiről szóló beszámólót
tartják meg, majd 19-én, vasárnap a budapesti barlangkuta-
tók munkahelyeit keresik fel, a Magyar Természetbarát Szö-
vetség és a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat által
rendezett találkozó résztvevői.

Szerelmeses szép Szinyec hegy

Kérem az olvasó szíves elnézését: személyes ügy. És személyes hegy. A *Hegy*. Gyermekkori testvér. Hiszen hegycsúcs, erdő, fenyőliget és málna-cserjés is lehet családtag: anya mellett is anya, apa mellett is apa; dajkánk, nevelőnk, tanítónk és szerelmesünk. Első eszméléseink idején átlényegülhetünk benne; egy életre szólón egybeforrhatunk. Titkaink tudója, el nem múló emlék, álomban is álom.

Pedig nem is különösen magas. Körüljárásához azonban két turistanap kell, s büszkeségét nyilván ez növeli nagyra. Amikor eléggülten lába elé pillant, csillogni látja a három Rima-ágot, ott fut egybe a három, a keskeny, smaragdzöld rétek szegélyén, mert eleddig a három külön folyócska egyenkint vetett magának ágot, s bukdácsoló keskeny völgyekben, görgeteg kövek között, le a Murányi fennsík, a Fabova, a Vepor felől, hogy Nyustya és Ráhó között elszelídüljön, szél simogatásával együtt. Ha erdős tetejéről valami módon körülpillanthat a vándor, szinte kézzel markolhatja meg a Kakashegy taraját, simogatja a Vashegy hátát; a tekintet felfut az Alacsony-Tátra kéklő hullámaig, s délnek fordulva a Bükköt, Mátrát ihatja föl a szem.

Döng lábaid alatt a mohával takart gránit, s gnájsz, foszlik kezekben a finom pala és ha a szertegurult sötétszürke kövek között bukdácsolsz, régmúlt tűzhányók emlékét idézed.

Hatalmas test a környező hegyvidékben, a hegyek félkaréjában mégis szinte elenyésszik.

Ez alatt nőtem föl; az első forrásvíz, amelyből gyermeki szomjjal szürcsöltem, a Szinyec áldott Fehér-vize volt, az első villámló vihar egy forró júniusi napon a Szinyec ormán gyült felhőszakadássá, hogy soha ne

felejtsem; életem óráinak első kukkja a zöldelő domboldal szürkétörzsű bükkjei felől üzent nekem, csirkéinket a kánya a likéri hajlatok felől üldözte halálra; őznek nedves, fekete orrát itt pillantottam meg először; szabadon császarkáló medve itt ijesztett halavány fehérre a Zvarin málnásában; mátyásmadár itt hullatta kék szárnytollacskaát kalapom mellé; első tábortűzemet itt raktam s még most sem feledhetem a különös fenyőfaillatot.

Ide szólt életem első kirándulása, öt éves zsenge korom anyakéz-vezérelte, apaszem-kormányozta kirándulásáé. Ma ezt komoly túrának mondanók, akkor csak hétvégi, kis kirándulás volt. Itt vívtam kétségbeesett harcomat dühös tanyai kutyákkal, és kísértem kíváncsian természetdűst, amikor roppant hangyaboly méreteit írta le a svájci egyetemnek. Itt tanultam hegyet szeretni.

Illata réti virágoknak, málnának, szedernek, kökénynek, mogyorónak! Illata szalasi juhsajtnak, savanyú zsendicének, illata illattalan, neszező hónap téli szánkázáskor és illata zöld karácsonyfáknak, hiszen ezeket is a Szinyec küldte le nekem.

Gyermeki tekintetem első pillantása reggelenként a szinyeci kúp volt, az alkony pedig a klenóci végek felől fektette végig lágy rózsaszín útját utcánk porára, éjjelenként szarvasok merészkedtek le kertünk aljáig és a krumpliföldeket éhes vaddisznó túrta föl. Erdő, madár, bükk, fenyő, gyertyán, éger, szajkó, harkály, sas és gébics, nyúl és vadmalac, hegyi pásztor és ugra-bugra kecske, vadász és vadór, muzsikus cigány, gyári fuvaros és harangozó, pirosuló pipacs a massai domb oldalában és fehértörzsű nyír a Szerelmevölgy sörízű majálisán, felhő és zivatar, gyári duda mély Dé-je, méla vasárnapi zongora-

A Szinyec Nyustya felől

szó, nedves pázsit a Rima füzesei között, kattogó malom, s vékony csöngettyűszó: ember, erdő, ég és kerek világ, mind egyben élt itt, összezorrvá, elválaszthatatlanul; emberek, ez mind az enyém volt!

Ballagok a tetőn, a hullámozó gerincen, gyermeki szóke hajam havasra öszült, megnöttek a fák, eltűnt a málnás. A forráskút még megvan, a disznó éppoly röffenve ugrik föl mellőle, mint mikor gyermeki lábunkat kergette meg, s a zúgó bükkök fölött éppoly melegék az ég, mint mikor tábortűzünk füstje kanyargott feléje.

De a palóház-formán épített vadászkastély már a múlté, vigyázatlan erdőőrök gyújtották föl egy didergős májuson és a kicsi tisztás faháza sincs már meg, helyét magas laboda verte föl. Hlavaj Lajos sincsen, az erdőőr, aki csendes mosollyal ajkán adta kezembe a töltetlen puskát, lóném meg vele a szuszogó medvét.

Lépdelek Szinyecnek útjain, ismergetem a klenóci tornyokat, Kokova kanyargós utcáit, s lenézek a nyustyai házra, a régi kertre. Átölelte, elnyelte azt is az évek meg-megújuló sodra. A dús gyermeki kert néhány almafa csupán, anám virágai helyén fénylő ablakok virulnak...

Szombathy Viktor

Szinyec-tető
(A szerző felv.)

IDÉN NAGYOBB AZ ÉRDEKLŐDÉS A SZERVEZETT AUTÓS TÚRÁK IRÁNT

VÁLTOZATOSSÁG A PROGRAMOKBAN — MEGSZOKOTTSÁG AZ ÚTVONALAKBAN

Nemegyszer tettük szövé e hasábkon, hogy az autósok nagy része még idegenkedik a szervezett túrákban való részvételtől és többen szívesebben mennek egyedi kirándulásra, minthogy karavánhoz csatlakozzanak. Az egyéni túrák legtöbbször azonban szinte állandóan visszatérő úticélok jellemezték, nélkülöztek azt a változatos-ságot, amelyre pedig hazánk tájai és az odavezető közlekedési útvonalak lehetőségét adnak. Igaz, sokat visszatartott a szállás-probléma, mert egyre kevesebben vannak, akik egy napos oda-vissza hajrára akarnak berendezkedni s mind többen, akik a hétvégi, másfél napos vagy meghosszabbított hétvégi kirándulást igénylik. A „túra” szó mögött keresik az üdülést, a pihenést tartalmát, jobban közeledni szeretnének a turisztika klaszszikus értelmezéséhez és gyakorlatához. Minél régebbi egy autós, annál inkább felismeri, hogy az autó nem cél, hanem eszköz s ne a gazda váljék a gép rabszolgájává, hanem fordítva.

Az ideai autós idény indulásánál biztatók a tapasztalatok abban a tekintetben, hogy a különféle túra-rendezvényekre, szervezett kirándulásokra egyre többen jelentkeznek. A kitűzött úticél közben ugyanis nem csupán a hagyományos eszpresszók vagy csárdák szakítják meg az utat, hanem a túra-vezetők a legszebb, legtöbb látnivalót ígérő tájakkal is megismertetik a túra résztvevőit, hangulatos játékokat, hasznos és mulatságos vetélkedőket iktat programba a rendezőség — vagyis tartalmat ad az útnak, szervezetten gazdagítja — az egyéni impreszciókat.

Persze, ahogy fokozódik az érdeklődés, úgy nő a túraszervezők felelőssége is. Ahogy nézegetjük azon-

ban az ország különböző részeiben készített autós túranaptárakat, pozitív vonást, de negatív jelenséget is tapasztalhatunk. Pozitív az, hogy sokkal több szervezett túra került az ideai tervekbe, változatosabbak a kirándulások alkalmára szerkesztett rendezői ötletek, viszont az útvonalak, úticélok visszatérően ismétlődnek. Balaton, Dunakanyar és közkedvelt, keresett városaink, illetve környékük. Nagy tévedés és hiba lenne ezt általánosságban nehezményezni, hiszen elsősorban éppen ezek a helyeink a legjellemzőbbek hazánk megismerésére. De ezek mellett szinte teljesen hiányoznak újabb területek, tájak a szervezett túrákból, például nem akarja senki felfedeztetni a legkönnyebben mozgó autós turistákkal a Kárpátok vidékét, a Bükköt vagy az Ipoly völgyét, a dél-nyugati országrészt vagy Baranya, Békés tájait. S még egyetlen alkalommal sem volt olvasható Sárospatak egy szervezett autótúra programban sem. Persze ebben az esetben ez nem vonatkozik a földrajzilag e tájak közvetlen közelében lakó autósokra. Kévs az országrészek közötti túra-csere. Hazánk hatá-

rain belüli távolságok hazai autósaink előtt még tartózkodásra készítenek. A túrák útvonal-sugara ritkán haladja túl a 150—200 km-t s ezért egy-egy országrész a legtöbbször „saját magát látogatja”. Nagyobb távolságokra általában akkor merészkednek, ha legalább „országos” jelzést visel a túraprogram, kiemelkedő látványosságokkal, eseményekkel, például erre az elmúlt kőszegi nemzetközi autóstáralkozó vagy a Szegedi Ünnepi Játékok alkalmá stb., stb., amelyekre az ország túlsó végéből is útnak indulnak az autósok. De alig jut valakinek is eszébe, hogy ilyen távolságra induljon üdülőprogramra. Sem egyéni, sem szervezeten.

Közel száz camping van már szinte az ország minden részét behálózóan, de a több mint hatvan áttanulmányozott szervezett túraprogramból mindössze egy kifejezett camping-túrát találtunk, azt is Budapestről és azt is Tihanyba. El kell telnie még egy időnek, amíg nálunk is megbarátkoznak a campingezéssel, amely a közfelfogással ellentétben minden korosztály számára biztosít komfortos körülményeket drága szállodák igénybevétel-

tele nélkül, hiszen egyre több a faház is campingjeinkben. Kissé bátrabban kellene ehhez a szervezési formához nyúlni, de ajánlatos, hogy ennek megismertetése első időkben szervezeten történjen. Sokan visszáradnak attól, hogy a campingek, ahány megyehatár, annyi Idegenforgalmi Hivatalhoz tartoznak s hogyan kezdjen hozzá egy autós a camping-körút szervezéséhez? Ez bizony nem csábító adminisztrációt igényel, s ha nem akarjuk, hogy a közkedvelt szóval élve, világszínvonalú campingjeink kihasználtsága az elkövetkező években alacsony mutatókkal figyelmeztessenek szervezési teendőinkre, akkor idejében törődnünk kell ezzel. Központi diszpécser-jellegű, tanácsadó és elosztó szolgálat szervezése nélkül rapszódikus marad az áramlás, ami nem jó sem a megyéknek, amelyek tetemes befektetésekkel, az OIH központi támogatásával ragyogó campingek gazdái, sem annak a mindig növekvő autós turista tábornak, amelyet célszerűen kell ösztönöznünk a turisztikai életformát tekintve hazánkban még újdonság igénybevételére.

Szinyai Jenő

Hangulatos faházak a zakopanei turista-telepen

8. SOBIESKI JÁNOS DUNAI EMLÉKTÚRA 1966.

A 140 éves török rabságban selylő Esztergom felszabadításáért 1683. október 27-én vívott párkányi csata győztes hadvezére Sobieski János lengyel király volt. A Magyarországot felszabadító hadjárat elindításának emlékére 1933-tól hét alkalommal került megrendezésre Esztergom—Budapest útvonalon a „Dunai evezős emlékverseny és túra”.

A Magyar Természetbarát Szövetség és a Budapesti Lengyel Kultúra a hagyományok ápolása és a magyar—lengyel kapcsolatok elmélyítése érdekében június 17-től 22-ig ismételt megrendezi az emléktúrát.

Részletes ismertető és jelentkezési lap az MTSZ-ben beszerezhető.

Esztergom, a túra kiindulópontja

A festői Dunakanyar

A szentendrei campingben

Pihenő a túra útvonalán

Visegrádon nyaraltam, az újságírók ottani üdülőjében és nagyon megörültem, amikor egyik kollégám felemlítette a Nagyvíllám nevét. Ami a turisták ezreinek és ezreinek állandóan látogatott, kedves helye, számomra — kissé elpuhult, „túl-urbanizálódott” ember számára — csupán emlék, bár a gyermekkor mélyéről nem múló fényvel világító emlék. Dömösön nyaraltam szüleimmel és onnan másztam fel — mint egy kis társaság legfiatalabb tagja — a Nagyvíllámra. Magát a panorámát, a hegycsúsról befogadott látványt már nem tudtam felidézni magamban, de jól emlékeztem arra a jóleső fáradtságra, amely áthatott, amikor — késő este — visszaérkeztünk Dömösre. Édesanyám — aki akkor már beteg volt és nem jöhetett velünk — mesélni szokott nekem (bár olyan kisgyermek azért már nem voltam, de hát a mesélés még sokáig kedves szertartás volt nálunk) és emlékszem arra is, hogy megkértem: most ne meséljen, majd én mesélek neki holnap. Hogy aztán másnap tényleg meséltem-e neki a nagyvíllámi kirándulásról, az már elhomályosodott bennem. De azt tudom, nagyon sokáig büszke voltam. „En

A Nagyvíllámra gyalog kell menni...

is fent voltam a Nagyvíllámon...”

Azért kellett utalnom erre a tán érzelmesnek ható emlékre, mert a „Turista” olvasói számára érzékeltetni kívánom, hogy mit jelentett számomra — aki azóta sem voltam fenn a Nagyvíllámon —, amikor kollégám meghívott, hogy menjünk fel. Neki van autója és — ezt is most tudtam meg — gyönyörű autót vezet a nevezetes hegycsúcsra. Fel is mentünk, s nagyon jól éreztük magunkat. Ebben a lapban igazán nem kell szemléltetnem, hogy mit láttunk és bizonyosan az sem okoz meglepetést, hogy rengeteg magyar és külföldi autóval is találkozhatunk. Egy vidék kiskutyát sétáltattam a hegyi tisztáson, a gyönyörű napfényben, s nagyon jól éreztem magam. És amikor azt hallottam, hogy egy nyugatnémet turista a Rajna völgyével hasonlítja össze a Dunakanyart és amikor megtudtam, hogy nem is olyan sokára üdülő-telep épül az égbolt hatalmas takarója alatt, az erdők öleiben, büszke voltam. Büszke a Dunakanyarra, meg arra is, hogy — ha tán lassabban is, mint kellene és le-

hetne — de mind jobban és tartalmasabban birtokunkba vesszük a tájat, ahol élünk.

Amikor azonban leértünk Visegrádra, hirtelen elhatalmasodott rajtam egy érzés, pontosabban, egy érzés hiánya. Nem voltam ugyanis fáradt. Ugrándoztam ugyan a kiskutyával, de nem hatott át az a sajátos, gyermekkorom óta nem felejtett, a látvány emlékénel erősebben megmaradt fáradtság-ézés, amelyre én (aki annyiszor fáradtam bele, de nem jól-ésően, sok mindenbe) gyermekkorom óta vágyakozom. Igen, minden nagyon szép volt, jogosan örültem, jogosan büszke voltam, de — kezdem el töprengeni — nagyon is „urasan” voltam én most a Nagyvíllámon. Jó dolog, hogy elkészült az autótűt, jó dolog, hogy előbb-utóbb üdülő-telep lesz ott, a magasban, ahol majd a magamfajta, már nem fiatal ember is kedvére kipihenheti a nagyváros „smog”-ját, és az élet „smog”-ját is. Valami azonban hiányzott. Igen, a Nagyvíllámra gyalog kell menni...

Gondolom, a „Turista” olvasói mosolyognak rajtam, hogy miután gyer-

mekkorom óta nem voltam a „Nagyvíllám”-on, most, őszülő halántékkal jutott eszembe annak a régi kirándulásnak a jóize. De hát egyrészt nem egyedül vagyok így, másrészt meg — ezt is tudjuk — nemcsak a turistáskodást mulasztja el az ember belső igénye, igaz kedve ellenére, buta véletlenek miatt, ostoba kényelemszeretetből. A lényeg az, hogy bennem akkor ért meg az ellenállhatatlan kényszer a Nagyvíllámra való felkapaszkodásra — pedig már hosszú évek óta nyaralok Visegrádon —, amikor már elkészült az autótűt és egyre több kollégámnak, barátomnak van autója. Nem boncolom tovább magamat, hogy miért alakult ez így: tény, hogy így alakult.

Mánap aztán felmentem újra —, de most már gyalog és nem is az autótűton — a Nagyvíllámra. Újra élveztem a napfényt, a panorámát és a szép autók látványát is. Kutya most nem volt velem: a kedvem volt olyan, mint egy virgoc foxi-kölyök. És ami már elég régen fordult elő velem, hazaérve olyan jóízűen aludtam, mint a tej.

Nem álmotam semmit.

Antal Gábor

Vitorlásverseny startja a füredi kikötőben

Ahol a Balaton-felvidék hegyvonulata a Veszprémi-fennsíkrol szép nagy íveléssel lehanyatlak a tóhoz, ott terül el a napsütött déli lejtők során legderűsebb honi tájunk, a balatoni Riviera. Ezt a lankásan alászálló partvidéket szívemelő tájnak nevezte Kisfaludy Sándor. Különös varázsa sajátosan gyengéd természeti szépségei mellett, igen gondos megmunkáltságában van. Szőlő és gyümölcsös borít el itt minden talpalatnyi helyet, s a fák körül, a tőkék rengetegéből fehér préházak, nádteős öreg pincék tekintenek alá a tötükkörre. *„Mintha egyetlen óriási kert tárulna elénk — festi Jókai a Füred környéki tájat —, egy óriás kert, melyben mulatólakok helyett egész falvak vannak elszórva, egymáshoz sűrű közelségben. Csupa gyümölcsös és szőlő minden falu körül, mely oly hűsítő, oly boldogító látványt nyújt szemnek és léleknek...”*

A Balaton-felvidék déli lejtőjének a lábánál, százados fák alatt rejtőzik a magyar Riviera gyöngye, Balatonfüred. Fölötte az öreg falu zeg-zúgos utcái ámbitusos fehér házak sorával futnak föl a hegyoldalra, melyet a szőlő kékeszöld tőke-sorai hálózhatnak be. Egyik legrangosabb borvidékünk üde foglatában ékeskedik Füred, a szívbetegek ősi gyógyhelye. Ha a víz felől, hajóval érkezünk, varázsa már a partralépésnél lenyűgöz. Négyszeres nyárfasor fut végig partszegélyén; összeboruló lombátora alatt még Jókai

üldögélt, Blaha Lujza sétálgatott, s Eötvös Károly mesélte izes anekdotáit. Hársak, platánok, nyárfák alatt vezetnek el az arnyas sétautak a fürdőélet központjába, a Gyógytérre, hol karsú oszlopos csarnok alatt bugyog föl a vulkáni utóműködés-szülte szénsavas forrás bugyborékos vize.

Ez az áldásos kútfő régi idők óta búcsújáróhely. Gyógyhatását már az 1600-as évek végén fölismerik, s a tölgyfaodúba foglalt legbővizűbb forrás tövében kétszáz évvel ezelőtt megépültek az első fürdőházak. A gyógyforrások vizét ivásra és fürdésre egyaránt használták, s különösen népszerűek voltak az érvágással, köpölyözéssel egybekötött májusi kúrák. Műtán 1789-ben fürdőorvost is kapott a fürdőtelep, jóhíre az egész országot betöltötte. A gyógyító kútfők körül zajló mozgalmas életről így számol be olvasóinak a korabeli újdondász: *„Korán, 6 órakor, felharsog a sétaterről a zene; nők, férfiak a savanyú vízhez sietnek, s a kékruhás hajdúktól szilajon meregetett habzó poharakat foghegyen üritgetik. A tarka sereggé csoportosultak eközben vagy zajongva lábaltak fel s alá a sétatért, vagy kenyelfutói kimért léptekkel némán hajtanak el egymás mellett, vagy szótlán állva bámulják a körülöttük zsi-bongó másvidéki vendégeket...”*

Főként szívpanaszok, vészegénység és gyomorbántalmak ellen használják Fü-

red szénsavas vizét, s kezdettől fogva jó eredményekkel, mégis elsőnek a politika adott országos hírt a fürdőhelynek. A reformkorszak társadalmi és politikai vezéralakjai, az irodalmi élet nagyjai itt adtak találkozót egymásnak. Széchenyi, Kossuth, Deák és Wesselényi Miklós éppúgy megfordult Füreden, mint Batsányi, Kisfaludy, Berzsenyi, Kazinczy, Vörösmarty vagy Virág Benedek. A nemzeti elnyomás elleni harcot a társadalmi élet demokratizálásával összekapcsoló írók és politikusok Füreden vitatták meg reformterveiket. Wesselényi Miklós a messiás Zsibórói négylovas hintáján három nap alatt a Balatonig nyargalt, hogy együtt lehessen a reformországgyűlések vezető szellemeivel.

Szíven A MA RIVI

Balatonfüred a múlt

Füred első fénykora volt a múlt század eleje, mikor a haladó eszmék jegyében fordult szembe a nemzeti önérték a bécsi elnyomással. A reformkorszak pezsdítő légkörében épült meg a nemzet öntudatra ébresztésének egyik eszközeül a füredi kószínház, melyben Dérynét, Kántornét, Lendvayt, Megyeryst hallgatta a

A Szív-kórház

Velő táj GYAR ERA

század derekán

megilletődött vendégsereg. Magyar dallal, tánccal, öltözékekkel tüngett nyaranta a füredi közönség, s a híres Anna-bálok is a nemzeti ellenállás jegyében zajlottak. Sajtásos dolmányban, zsinóros szűk nadrágban feszítő férfiakkal ropták a táncot a színes pruszlikot, gyöngyös pártát viselő honleányok. Szálltak a

A gyógyforrás oszlopos csarnoka a parkban

fodrok, a csipkék, a szalagok, pengtek a fényes sarkantyúk, s a hölgyek ábrándosan hajtották fejüket táncosuk vállára a keringő szédítő forgatagában. Aztán a valzert, a polkát, a galoppot rendre kiszorította a csárdás, a palotás, a körmagyar; Bihari muzsikája szárnyalt már a csillagfényes, tücsökciripeléses, fülledt júliusi éjszakában.

A múlt század elején évente kétezer-kétezeröttszáz vendége volt Fürednek. Naponta két gyorskocsis is indult Pestről, s egy nap alatt kényelmesen célhoz ért rajtuk az utazó. Az egyik delizsánc reggel 5 órakor indult a pesti Nagy Pipától és este 7-re érkezett meg a füredi fogadó elé. A másik társaskocsi reggel 6-kor fordult ki a pesti Tigris Szálló elől, délután 2

órára elérte Kenesét, ahol utasai átszálltak a Kisfaludy gőzösre, s egy órai hajókázás után már a füredi partra is léptek a promenádon. A fürdőhely legnagyobb eseménye a pesti gyorskocsis begördülése, a Kisfaludy befutása, az érkező vendégek fogadása, mustrálgatása volt. A sétányon ekkor már „versenyeztek a hangászok”, a színház csarnokában vagy a nyári szinkör szellős arénájában előadásra készülődtek az aktorok, a vendégfogadó szaláiban pedig kezdték felütni tanyájukat az éjjeli kártyások. A tó csendes tükrén szép delnők és finom uracsok csolnakkáztak a csillagos estében, andalító népdalokat énekeltek, míg ábrándosan ringott velük a fölvirágozott sajka.

A reformkori Füred egy napját Jókai ekképp foglalja össze: „Reggel jeles zene ébreszti fel a vendégeket, sietni kell a savanyúvizre, a savókúrára, a séta tart míg az idő bemelegszik, akkor fürdésre kerül a sor a kis tenger langyos vizében... A délutánt regényes kirándulások, az alkony óráit a színház, az estét a kedélyes társalgás foglalja le.” Politika, szerelem, pajkosság, dínomdánom — Eötvös Károly így sűriti a régi Füred világát. „Hejh Balatonfüred — kiált fel —, de sok szép dal zengett, de sok leányszív megrendült, de sok szép asszony lett még egyszer és még egyszer és még egyszer szerelmes asszony te benned!”

A mai Fürednek a Szív-kórház a központja. A logiás erkély-soros hatalmas épületében a jótékony szén-savas fürdők és a szelíd éghajlat kölcsönös gyógyhatására a súlyos szívbetegség ezrei nyírnak vissza egészségüket. A most épülő új nagy szállodák tovább fejlesztik majd a külföldnek is kedves fürdőhely nyári-téli jellegét. Tizenegy szén-savas forrása bugyog ma fel Fürednek. Az idegeket enyhén izgató szénsavserkentő hatással van a testi és lelki petyhüdségre, könnyíti a fáradt szív munkáját, feloldja a vérkeringés zavarait.

Füred gyógyította meg a „mellbeteg” Jókait is, aki még alig volt 37 éves, de már lemondta életéről. Orvosa azonban bizott „a Balaton vizének, napja sugarának, levegője illatának” csodatevő erejében —, s Füredet ajánlotta. Az aszófői sarok nádasaiban még farkasok üvöltöttek télidőben, amikor Jókai megépítette villáját — a mai gazdag emlékmúzeumot — a köves, pusztá telken, közel a vízparthoz. Huszonöt nyarat töltött aztán Füreden, láza, mellvérzése nyomtalanul elmúlt, ő maga pedig örök rajongója lett a balatoni tájnak: „Sok szép tájképet bejártam hazámnak, de mindeniknél jobban megragadott a Balaton-videk... Mentül tovább nézünk, annál szebbnek látjuk, s bár ne vessenek ki érte, én azt mondom, hogy az egész táj mosolyog!”

Antalfy Gyula

Blaža Lujza nyaralója

KISBALATON

A régi romantikájából és titokzatosságából sokat veszített már ez a tájék, de még mindig eléggé ösvilági hangulatú, különösen ott, ahol a csónakon bejárható víziút sűrű nádasban kanyarog.

Mindenfelé, minden irányban cserreg, pürrög, lármázik valami; Madár-e, rovar-e? Nem tudni meg, mert elrejtőzködtek, csak a selyemfényű sötétkék, meg aranyos szárnyú szitakötők nem zavartatják magukat, szállnak a víztükör felett, megpihennek egy-egy lehajló fűzfaágon, vagy sásslán, kákán, gyékényen.

Gyermekkoromban halászpéterekek nevezett hófehértörpék vizimadarak tömegestül röppentek fel, s valahol a közelben rétek lehettek, mert a jajgató, riadt bibicék megjelentek a kéklő égbolt alatt.

Valamikor ez a tájék, amerre csak a szem ellát, ez mind víz volt — a Kisbalaton rejtelmes, titokza-

tos világa. De aztán nőttek-nőttek, egymásra hervadtak tízezer esztendőkön át a növények és lett belőle néhol három-négy méter vastag tőzeg réteg, ami aztán kitöltötte a tómedret és a Kisbalaton eltűnt, csak Vörs alatt van belőle egy kisdarab mocsaras, nádas tavacska,

A Kisbalaton hazánk egyik legnagyobb és legszebb ösmocsári területe. Egy külön világ. Itt költ a földkerekség egyik legkevesebb madara; a nemeskőcsag.

Lassan-lassan nyílt vízhez ér a papucshajó. Bármiilyen csendben akarnánk is haladni, a gyanakvó madárnépség felneszel a legkisebb csobbanásra is és egyszerre óriás riadalom keletkezik; szárnyak csapódnak, madarak kalimpálnak; hosszúlábú ösztövé-

gemek, ijedt recék, fekete szárcsák, fehérszárnyú halászpéterek menekülnek. A bölömbika először eltűnik és csak azután vágódik fel a magasba. Sirályok, szürke-, kanalas-, vörös-, meg üstökös-gémek riadoznak, még a kárókatona is eliramlik, de még a cinkék és a nádiverebek is felreb-
bennek.

Gyermekkoromban az öregektől hallottam, hogy itt ezen a tájon valamikor annyi volt a vizimadár, hogy szálló fellegek tűnt a vonulásuk, amikor nyár derekán útra keltek, mert ha elfogyott az ehető hal, béka, gyík, bogár, bizony ragyoghatott a nyár, ök új, eleséget bőven kínáló tájat kerestek.

A madarat elsősorban az életöztön irányítja oda, ahol elrejtőzködhetik és ahol táplálékot talál,

Itt, Somogy és Veszprém megyék találkozásvonalán, legkivált Fenékpusztá körül talál bő táplálékot a madárnép.

Egyébként csend és nyugalom van széles e vidéken — a védett területen — melyre az Országos Természetvédelmi Hivatal örei ügyelnek. Hallgat a lápok, mocsarak titokzatos állat-és növényvilága. A hószínű kócsagok csak a lápok, mocsarak félreeső, legmagányosabb zugait kedvelik, ahol zavarják, onnan hamar elköltözik és oda vissza sem tér. Nemzedékről nemzedékre átöröklődik bennük a félelem. Gyönyörű tolláért valaha sokat üldözték, de ma már a Kisbalaton körülvevő falvak minden lakója tudja, vagy legalábbis érzi, mekkora tudományos érték — kincs a hófehér tündérmadár — a kócsag, melyek mint fehér pillangók úsznak el az ég kékjében.

BORSI DARÁZS JÓZSEF

A HÉTKÖZNAPOK HŐSEI:

GYÚJTOGATÓT FOGTAK

Nem mindennapi izgalmak között zajlott le a IV. kerületi tájékoztatói bajnokság első fordulója. A budai hegyekben már állt a verseny, amikor Házy Ilona, az erdőbe kihelyezett egyik állomás őre, a vadaskert kerítésénél — ott, ahol a gázvezeték csöve megtörik — három férfit vett észre. Gyanúsán viselkedtek. Szándékosan meggyújtották az avart, sőt, a ballonkabátjukkal még legyezték is a tüzet, hogy minél előbb erőre kapjanak a lángok.

Házy Ilona segítségért kiáltott. Elsőnek Réti Béla túravezető, a Társadalmi Erdei Szolgálat tagja érkezett a helyszínre, üldözőbe vette a gyújtogatókat, az egyiket elfogta és átadta az elősiető fegyveres erészeknek. Időközben a helyszínre érkeztek Smidl Zoltán és Szentpéteri Ákos, az Újpesti Spartacus versenyzői is. Azonnal „kiszálltak” a versenyből és a tüzet eloltották.

Szerencsésükre ennek tanúja volt Szeitz János versenybíró, aki nemcsak segített a tűzoltásban, hanem megmérte és igazolta számukra az oltásnál elvesztett időt. A két fiú folytatta a versenyt és igen jó eredménnyel végzett. A díjkiosztásnál a versenybíróskodás külön dicséretben részesítette az eset-részvevőit, akiket a Budapesti Természetbarát Szövetség az erdészeti hatóságoknál kitüntetésre javasolt.

ÁLLJÁK A SZAVUKAT!

Májusi számunkban közöltük Haranghy György, Ludányi Lajos és Ellás Vilmosné felhívását: egyenként száz új előfizető toborzását vállalták a Turistának szeptember végéig, és versenyre hívták a megyék, kerületek propagandistáit.

Lapzártakor Ludányi Lajos már 45 előfizetőt szerzett egy hónap alatt a XVIII. kerületben. Ellás Vilmosné sem sok-

kal maradt le mögötte: ő negyvenegy új előfizető szerzésével dicsekedhet. De az ígéri, hogy hamarosan megelőzi a verseny tulajdonképpeni kezdeményezőjét, Ludányit, mert ez a 41 előfizető csak a saját szakosztályában, az EVIG-ben gyűlt össze, s hátra van még az egész X. kerület. Mind a két kerület túl akarja szárnyalni a száz-as számot.

BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB

(Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezeti székháza)
VIII., Kölcsey u. 2.

JÚNIUSI PROGRAMJA

- Június 2. csütörtök:** Egy nyelven beszélünk. Tájékoztató az 51. Eszperantó Világkongresszus előkészületeiről.
Előadó: G. G. Pompilió, a Kongresszus főtítkára.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat I. előadása.
- Június 6. hétfő:** Megszólaltatjuk a Pílist. Előadás a Pilis hegység geológiai érdekességeiről.
Előadó: dr. Móra László tanár.
- Június 13. hétfő:** Emlékezés Esztergom felmentőjére. Előadás Sobieski Jánosról és az emlékére rendezendő túráról.
Előadó: dr. Stanislaw Sochacki, a Lengyel Kultúra igazgatóhelyettese.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat II. előadása.
- Június 16. csütörtök:** A nemzetközi camping és caraván mozgalomról.
Előadó: dr. Zákonyi Ferenc, a Magyar Camping és Caravanning Club elnöke.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat III. előadása.
- Június 20. hétfő:** A sportok királynője Budapesten. Előadás a budapesti Atlétikai Európa-bajnokság előkészületeiről.
Előadó: dr. Sir József, az MTS főelőadója.
Bevezetőt mond: dr. Vörös István, a BEAC szakosztályveze-tője.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat IV. előadása.
- Június 27. hétfő:** Széchenyi és a Tisza. Előadás a Tisza szabályozásának 120 éves évfordulójára.
Előadó: Csöppös István aspiráns.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat V. előadása.
- Június 30. csütörtök:** Nagytáborba indulunk. Előadás a kilántelepi Nemzetközi Természetbarát Táborozás előkészületeiről.
Előadó: Thuróczy Lajos, az MTSZ-tábor vezetője.
„NYÁRI ESEMÉNYEK” sorozat VI. előadása.

A Klub júliusban és augusztusban nyári szünetet tart. Nyitás szeptember 1-én.

NEHÉZ TEREPEN

Több segítséget

a gyári turisztikának

Akik jártak már textilüzemben, könnyen felidézhetik a megszokott látványt. A gyűrűs fonók és a kereszt orsózó gépek csillogó sorai rendkívül szép benyomást keltenek. Am az idetévedt látogató szinte elviselhetetlennek tartja az előre-hátra cikázó hajók, lengő karok zakatolását.

Ahol a gyapotot kártolják, az elemi szálak porszemei kavarnak a fénykévében. S a jó megfigyelő egyhamar kiszámíthatja, hogy egy gép alatt legalább tíz kilométert kell bejárni naponta egyik orsótól a másikhoz sietve, hol az elszakadt szálát csomózni, hol pedig az automatát elindítani.

Kissé korai még arról vitázni, hogy a gép kiszorítja az emberi munkaerőt. Az Újpesti Cérnagár korszaki berendezései mellett közel 1300-an dolgoznak, túlnyomóan lányok és asszonyok, három műszakban. Itt percekben belül kiderül, hogy a női munkaerő szerepét kisebbiteni szándékozó elötlételeknek nincs semmi alapja. Úgy pereg le a nyolc óra, hogy közben pillanatnyi idő sem nyílik tereferére, lehetetlen ebben a lármban szót váltani divatról, főzésről, otthoni ügyekről.

Vannak e lehetőségek arra, hogy ezt a munkatempót célszerű testedzés ellensúlyozza?

— Van nekünk két labdarúgó-pályánk is, ezenkívül valóságos paradicsom a teniszezők számára —, sorolja Brabander Ilona, a cérnagári természetbarát szakosztály vezetője.

Önként adódik egy következő kérdés. Mi indokolja azt, hogy a szinte kizárólag nőket foglalkoztató gyár két labdarúgó-pályát tartson fenn? Azt már nem is számítgatjuk, mennyibe kerülnek ezek a létesítmények a járulékos felszereléssel és legnépszerűbb sportunk egyéb költségeivel. Ne számítgassuk, nem is ránk tartozik. De...

...a helyi turisztikát koránt sem övezi ilyen mértékű anyagi és erkölcsi támogatás. Brabander Ilona még sem panaszkodik. Arról az autóbusról beszél, amely nyártól késő őszig, fél éven át mintegy hat-hétszáz gyári dolgozót repít ki Újpest füst övezetéből a természetbe. Jobbára cserélődnek az autóbusz utasai, így többen jutnak el kedvelt céljaihoz; Pannonhalmára, Zircra, fel a Zempléni hegyekbe... A törzs-utazók fo-

kozatosan hozzászoknak az országjáráshoz, s ettől már csak lépésekre van szükség, hogy felismerjék a rendszeres túrázás előnyeit. Kis család a turista-szakosztály. Huszonnyolc leigazolt tag, egy túravezető, féltucat hátizsák és sátor, harminc garnitúra gumimatrac, évi 3000 forint a költségekre. A sommázat háttérben olyan akadályok húzódnak, amelyekről már csak azért is érdemes szólni, mert a felsőbb szervek segítsége nélkül nehezen tudnának kimozdulni a holtpontról.

Most visszakanyarodunk ahhoz az időszakhoz, amikor a cérnagári turisztika virágkorát élte. Nyolc évvel ezelőtt a mai létszám háromszorosa járta az országot. Az asszonyok is árván hagyták a fakanalat, ha a kisgyerekek betöltötte a harmadik évét, karon, kocsiban együtt túrázott a család. A túraterveket a forgó műszakokhoz igazították, s a természetjáráshoz hozzájutottak még az éjszakások is. Akkor a kerület irányítása alá tartozott a turista élet és a szomszédos HPS nagyzem körül sorra bontakoztak a tevékeny szakosztályok. Kialakult szokások, egyékövacsolódott gárdák jellemezték a természetbarátok kollektíváit. Röviddel ezután gyári-szakszervezeti keretek közé került a turisztika. A jóléti- és sportalapokból gyarapodott a felszerelés és rövid idő alatt kiheverték az átszervezéssel együttjáró létszámamapadást. Ismét fordult a kerék és visszatértek a kerületi szervezet rendszerébe. Am e gyakori változások nyomot hagytak a kis szakosztály életében. A szakszervezet még ma sem tudja hogyan leírni, átírni a felszereléseket a kerület javára. Kirándulás, szakszervezeti túra. KISZ által szervezett természetjárás és a szakosztály programja; bárhogyan nézzük is, egy célt szolgálnak, de kereszteződnek az odavivő utak, forgácsolódnak az

anyagi eszközök. Az is hozzátartozik e forgószínpadszerű szervezeti átalakulásokhoz, hogy ahány új határozat, annyi szerepcsere a szakosztályok vezetőségében.

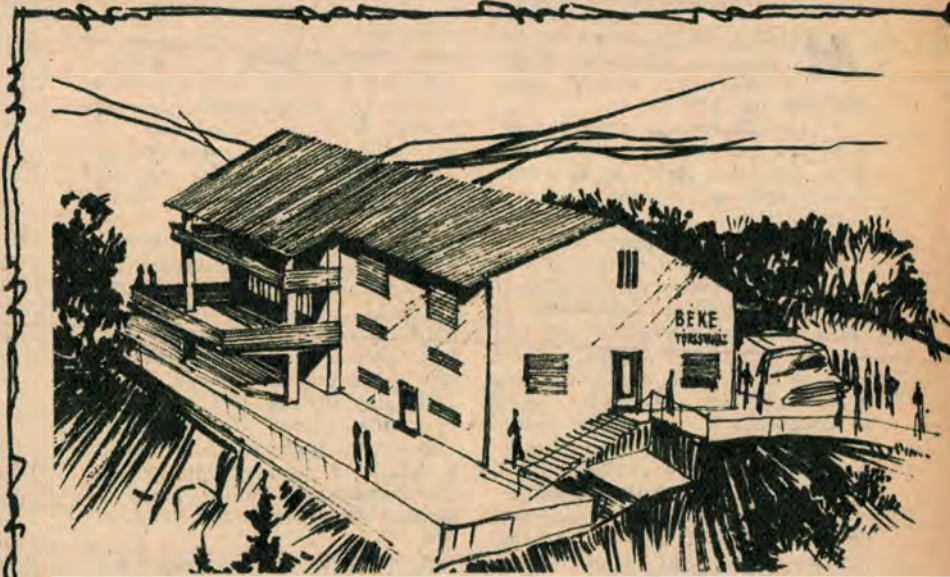
A tanulság kézzelfogható: a Cérnagárban nem tekinthető befejezettnek a természetbarát mozgalom egyesítéséről hozott határozat végrehajtása. Kit okoljunk? Brabander Ilonát, aki második éve technikumba jár és emellett, ha ideje engedi túrát vezet? Azokat, akik különböző okok miatt lemorzsolódtak? Nem a felelőst, hanem a megoldást keressük. Annál is inkább, mert újpesti tapasztalatunk nem tipikus, nem általánosítható. De nem mond ellent célkitűzéseinknek, ha a gyengébb szakosztályok támogatását is napirendre tűzzük.

Nehéz terepen halad a turisztika a Cérnagárban. Az asszonyok tekintélyes része, mintegy negyven százalék a vidékről jár Újpestre. A dorogi útvonal mentén megbúvó falvakból autóbusz hozza őket a külső Váci úti gyárba. Naponta több mint két órát utaznak. Marad hatvan százalék. Jobbára 30-tól 50 éves korosztály, fiatalok csak elvétve kerülnek ide.

A természetjárás feltételei nincsenek korhoz kötve. Gyárnak, népgazdaságnak, s minden dolgozónak érdeke, hogy egészséges munkaerő kezelje a gépeket. Lehetőségeiket ismerve, talán nem is szükséges fontolgatni, helyesebb kimondani; a turisztika az egyetlen sportág, amely jelentős tömegeket mozgósíthat az Újpesti Cérnagárban.

A központi segítség pedig arra irányulhat, hogy felmérve a Váci úti gyárak természetbarát mozgalmának realitását, lehetővé tegye a szakszervezeti, kerületi, ifjúsági erők hatékonyabb összefogását.

— ár

Fejldünk, csak lassan. A kétszeresére bővítendő bükkszentkereszti turistaház távlati képe

Újonnan védetté nyilvánított tájalakulatok Magyarországon

VEDD
HAZANK
TERMÉSZETI
ÉRTEKEIT

Az Országos Természetvédelmi Hivatal legújában a következő tájegységeket nyilvánította védetté:

1. A *pusztaszeri szikes tó*, madárrezervátum, 450 hektár területen.

2. A *kardoskúti szikes Fehértő* Orosháza és Tótkomlós között, 487 hektár.

3. A *bugaci puszta* — Kecskemét határában — 330 hektárnyi terjedelmű *ősborókása*.

4. A *selyei Draskovich-park* a Drávaszögben, 7 hektár.

5. A *kúnpeszéri gyöngyvirágos tölgyes*, 18 hektár.

6. A *kúnpeszéri nyíres-nyáras erdő*, 1,21 hektár.

7. A *kúnmažarasi turjános, ősláp*, 26 hektár terjedelemben.

A természetjárók felhívjuk ezekre a táji érdekességekre, ugyanakkor azonban megjegyezzük, hogy *e védett területek mind állat-, mind növényvilága a legnagyobb kíméltre szorul*, egyetlen ágat letörni, egyetlen szál virágot innen elvinni nem szabad, s különösen költés idején óvjuk a madárvilágot. Egyébként külön engedély a területek megtekintésére nem kell. (sz)

Természetvédelem

Természetjárás

a Berettyó mentén

Mezőtúr jellegetesen alföldi város. A környéke olyan, amilyennek Petőfi megénekelte az Alföldet.

A természetjárás tavalyig ismeretlen volt itt. Sokféle sportot űztek az itteni fiatalok, de a természetjárás szépségeibe még nem kóstoltak bele. 1965-ben ezután megváltozott a helyzet.

Idekerült Szolnokról Szabó Mária és a földművelésügyi miniszternek 25 tagú csoportot szervezett — kezdte a beszélgetést Kovács István, a MTS városi tanácsának elnöke. Ma már 40 tagjuk van; és a létszám egyre nő. Idén négy új csoportot szervezünk a pedagógusok, a Téglagyár, a Szövőgyár és a Vasipari Vállalatnál. A tavalyi jólsikerült bükki kirándulás után már merészebb terveink vannak. Autóbussszal a Mátrába visszük a tagokat, ahol kétnapos portyát bonyolítunk le. Megindítjuk a vizitúrázást is. Tavaly a Villanytelep a Berettyó partján csónakházat létesített és már van hat kajakuk. Idén több túrát terveznek Gyoma és Endrőd felé

a Körös megkapó vadregényes vidéin. Legfontosabb célkitűzésünk azonban a városi Természetbarát Szövetség létrehozása. Jelentős anyagi eszközök állnak már rendelkezésre a munka megindításához, amiből felszerelést, sátrakat vásárolunk —, mondotta Kovács István.

A jólsikerült bükki túráról Szabó Mária a földművelésügyi miniszternek osztályvezetője tájékoztatta. „Vonattal mentünk Miskolcra, ahol megjártuk az Avast, majd Lillafüred környékét és a Hámortót. A hangulatos túra meghozta a fiatalok kedvét és idejüket már több túrából áll. Tíz fő 4–5 napos túrát tesz a Tátrába. Mások a Balatonra mennek egyhetes sáttortáborozásra. Végül a gyulai vár megtekintése szerepel tervünkben.

Az országos vagy a megyei szövetséget pedig arra kérjük, küldjön szakembert Mezőtúrra, hogy segítsen a kezdeti munka és a tervek összeállításában. — mondotta Szabó Mária.

—di

Én még találkoztam Savanyó Jóskaival

Kedves Turista! Láttam korábbi számukban Csiki László felvételét az „utolsó szegénylegény”, Savanyó Jóska emlékfájáról, mely a szentkúti erdőszteleptől balra áll, a tapolea—agártetői úton. Eszembe jutott erről, hogy talán az utolsók egyike voltam, aki az aggastyán betyárral találkozott. Ez 1907-ben történt. A vén betyár tizenöt évi büntetésének kiöltése után Kiscsörszón lakott az asszonytestvérénél és hetenként jelentkeznie kellett a somlósózlósi csendőrorosn.

Puskás őrsparancsnok meghívott egy ilyen jelentkezésre. Az öreg betyár sötétkék kétsoros dolmányban, zsinóros nadrágban, csizmában és az ott akkor divatos fekete pörge kalapban kopogott be. Középtermetű, vállas, keménykötésű, szúrós tekintetű, jó fellépésű magyar volt még akkor, aggastyán korában is. Értelmes, világos, határozott válaszokat adott az őrmester kérdéseire.

Távózáskor kezeltem vele és további jó egészséget, szép öregséget kívántam neki. Később, amikor már meghalt az öreg, Ferenczy J. János „öregsógorom” mesélt még róla, milyen kedélyes volt a dunántúli betyárromantika utolsó képviselőjének felbukkanása a dobronyi „Piczer” (Spitzer)-kocsmában, ahonnan egy-egy csobolyó bort kellett vinni a csárda előtt bográcsgyűlást főző betyároknak a birka mellé.

Orbán Károly
nyug. ig.-tanító, Révfülöp

TÚRA motoros

ART-E AZ EGÉSZSÉGNEK A MOTOROZÁS...?

...vetődik fel a kérdés, nem is alaptalanul. A meghülésre hajlamos, gyenge szervezet, az érzékeny gyomor, a már megtámadott ízületek számára veszélyt jelenthet a motorozás. De az egészséges szervezetet is kikezdeheti a motorozás, ha a motoros öltözködése célszerűtlen.

Noha ellentmondásnak tűnik, mégis állítjuk, hogy mindenki motorozhat, anélkül, hogy egészségét károsodásnak tenné ki, még a gyenge szervezetű ember is. Aki tisztában van egészségének gyenge pontjaival, és ennek megfelelően felkészül annak védelmére, azt nem éri meglepetés.

A megfelelő felkészülés alatt az alkalmas ruházatot értjük, tehát a hülésre hajlamos ne motorozzon rövidujjú trikóban, a derékfájdalmakra panaszokodó

necsak jól rugózott motoron közlekedjék, hanem tartsa melegen testének érzékeny pontjait. A motorversenyzők által használt széles bőrvív jó szolgálatot tehet az érzékeny gyomrú motorosnak.

Helyes fékezésről

Látszólag feleslegesnek tűnik e témáról beszélni, hiszen fékezni minden motoros tud. A gyakorlatban másként áll a dolog, ugyanis a motorosok némelyike hibásan alkalmazza a fékeket. Mindenek előtt azzal legyünk tisztában, hogy az utassal és csomagokkal megterhelt motor féktávja megnő. Amikor a megállásig — szülőban — elég volt 30 méter, akkor a teljesen terhelt motoroknak mintegy 45 méteres fékútra van

Mitsem ér a legfinomabb meleg ruházat, ha motorosunk nem könnyít ruházatán, amikor például az útközben kapott gumidefektet javítja. A munkában áthévílt teste, a túra folytatása közben annyira lehül, hogy estére esetleg belázasodik.

A nyaksálynak elsősorban egészségvédelmi szerepe van és csak ezután lehet divatcikk. A puha anyagú sál kitölti azokat a nyak-köülí réseket, amelyek a ruházatból kimaradnak. Ugyanígy a kabátujján is bejuthat a hűvös léghuzat, veszélyeztetve a kar- és a vállizületeket. Jó védelmet biztosít a kabát ujjának végét takaró manzsettáskesztyű, vagy olyan vastag triko, amelyik útját állja a levegő behatolásának.

meggyőződhet a föld vonzerejéről. (Tehát a forduló előtt, és nem a kanyarban kell lassítani.) Nem véletlen, hogy a supergyors versenymotorok mellső kerékén még nagyobb a fékdob, mint a hátsókeréken. Hatásosan lassítani nem is lehet a mellsőfék használatával nélkül.

Tudott dolog, hogy nedves, vagy kavicsos felületű úton a gumiabroncs tapadási értéke romlik, tehát ilyen úttesten csökkenteni kell a jármű iramát, de ez még nem jelenti azt, mintha itt nem szabadna a mellső féket használni. Nyugodtan lehet tehát mindkét fékkel lassítani, természetesen nem olyan erővel, mint a száraz betonon. Még valamit ezzel kapcsolatban: először a lábfék és csak ezután következnek a kézfék!

Egyesek azt szeretik, ha a fék blokkol, azaz a kerék nem tud elforogni. Nos, ez téves nézet, ugyanis az álló kerék gumiabroncsa és a — legfeljebb ötförintnyi — csekély talajfelület közötti dörzshatás fékereje lényegesen kisebb, mint a fékpofák nagyobb és hatásosabb fékfelülete. Akkor van jól beállítva a fék, ha az, a pedál teljes lenyomásakor, lassan, de még képes elforogni.

Az fékez helyesen, aki céltudatosan, mindkét féket használja.

Színesedik

a motoros természetjörök élete; növekszik a tábor. Lassanként megszokott látvány lesz, hogy a nagyobb csillagtúrákon, találkozókon, a természetbarát mozgalom nagy eseményein megjelennek a bukósikakosok is — kiknek jelenléte mozgékonyáguknál fogva nem ritkán nagy segítség a rendezőknek. Kedves ötlet volt például a szombathelyiek felszabadulási emléktúráján, hogy Nemesmedvesbe, abba a kis falucska, ahonnan hazánkban utoljára verték ki a fasisztákat a szovjet csapatok, a környék falvaiból a motorosok hozták el — mindegyik más faluból — az emlékezés virágait.

AZ ELSŐ MOTOROS TÚRAVEZETŐK hamarosan levizsgáznak. A tavaszi motoros gyakorlótúrák — vizsgagyakorlatok — lebonyolításával töltötték. Április 17-én Tata-Tóvárosba és Dorogra, 24-én Balassagyarmatra és Ipolytarnócra, május 14-én Veszprémbe és Zircra, 21-én Szekesfehérvárra vezettek gyakorlótúrákat, majd Tihanyban mintatábori rendeztek be motoros turistáknak.

VALTOZATOS programot dolgozott ki az új Nógrád megyei motoros csoport tagjai számára. Június 3-án Szlovákiába készülnek, a nyáron Szlovákiába és Krakkóba vezetnek motoros túrákat. Augusztusban részt vesznek a szegedi országos motoros-autós túrán és a Küllán-telepi Nagyátdorban is.

Utánfutó előjegyzés

Előző számunkban nyílt levelet intéztünk az OKISZ vezetőségéhez, motorkerékpár utánfutó gyártása ügyében.

Addig is, amíg ebben döntés születik, az igények felmérése végett kérjük a motorosokat, hogy az alábbi előjegyzési lapot kitöltve küldjék be szerkesztőségünk címére (Bp., V., Rosenberg hp. u. 1., „Turista” szerkesztősége). Az utánfutók leszállítását, a gyártás megindulását, a jelentkezés sorrendjében biztosítjuk. Az előjegyzés senkit vásárlásra nem kötelez. Az előjegyzést csak az alábbi szelvény beküldése, illetve kitöltése mellett vesszük tudomásul!

--- Itt levágandó! ---

Utánfutó előjegyzés

Alulírott kérem, hogy motorkerékpáromhoz utánfutót előjegyezteni szíveskedjenek.

A motorkerékpár márkája: .....

Hány köbcentis? .....

Olvasható név: .....

Pontoz cím: .....

Dátum: .....

Túrajavaslatunk

Ez alkalommal ismét rövid túratervet ismertetünk, egynapos, „pihenő” és egyben látványos kirándulást. Kérjük, legyen óvatos, tartsa be a közlekedési szabályokat és legyen nagyon udvarias a közutak használatával szemben.

Jó időt, kellemes túrát kívánunk.

**BUDAPEST—DOROG—
KOMÁROM (88 km)**

A Margit híd budai hídfőjétől, az Arpád fejedelem útján érünk ki a Bécsi útra, illetve az 1-es számú országútra. A Lánchíd budai hídfőjénél felállított 0 kilométerköztől 20 km-re fekszik az utunkba eső első község, Pilisvörösvár. A jobbra letérő út Csobánka felé vezet, az egyenesen folytatódó pedig Pilisszántón át Pilisszentkeresztre—Dobogókőre, illetve Esztergomba. Mi balra kanyarodva, az 1-es úton folytatjuk utunkat a közeli Piliscsaba felé. (Eős időben óvatosan ereszkedjünk le a községbe vezető lejtős úton!)

A balra kanyarodó út Tinnye, Pördöl, illetve Uny felé vezet.

Mintegy 6 km-t haladva érjük el a romantikus nevű községet, Leányvárt, majd újabb 6 km után érkezünk meg a dorogi szénmedence mind jobban fejlődő központjába, Dorogra. (A 13-as út Esztergomba vezet.)

Továbbra is az 1-es úton motorozva elhagyjuk a pilisi hegyeket és megközelítjük a Gerecse keletit, majd az északi vidékét, ismert iparvárosokat érintünk, mint például a Dorogtól 6 km-re levő üvegyárról híres Tokodot (útleágazás balra). A Tát felé vezető nyílgyenes úton rendezték régebben az autós- és motorkerékpár rekord versenyeket. Tattól 6 km-re terül el a korszerű textilipar alapanyagát, a műszálát előállító nyergesűjfalu. Viszkóza gyár. Nyergesűjfalu a műanyag fellegvára.

A Duna völgyére meredeken

bukik a Gerecse márgás északi lejtője, amely az utunkba eső Lábatlani Cementgyár alapanyagáról gondoskodik. Rövid motorozás után jutunk el Sütőbő, amely hajdan, még a rómaiak idejében kereskedelmi és hadi-útvonalon feküdt. Ezt a történelmi tény, a több mint 200 éves műemlék templom előtt látható római útjelzőoszlop maradványok bizonyítják. A vörös mészkő és a sütőtő márvány hazája ez az ősi település.

A fővárostól 69 km-re érjük el a kiváló boráról ismert Neszmélyt, amelynek kerekakvász kútja műemlék. Tekintsük meg az ugyancsak a XV. századból megmaradt góttikus református templomot is.

Csokonai Vitéz Mihály ihletésére, „Lilla”-nak otthont ad a kedves Duna-menti községben, Dunaalmáson találjuk, a temetőben pedig a költő szerelmének sírkövét. A község arról nevezetes, hogy a 48-as szabadságharcban itt csaptak össze Klapka vitézei a létszámban nagyobb császári hadakkal.

(A balra kanyarodó útleágazás — 807 számú — Tata—Tótvároskert felé vezet, 9,5 km.)

A kontinens legnagyobb alumíniumipari üzem az Almásfüzitől Tímföldgyár körül új, fiatal város született a parkírozott lakónegyedekben. Erre húznak a dunántúli olajvezetők csővezetékei, a „pipeline”-k az almásfüzitői és szőnyi finomítókhöz.

Mindössze 4 km-re utunk végcélja előtt érjük el Szőnyt és máris a nagy magyar mesemondó, Jókai Mór szülővárosában, a mind jobban épülő Komáromban vagyunk. Tekintsük meg a Jókai múzeumot. A várost, a Dunát átszelő „Barátság-hídja” köti össze a túlparti csehszlovák várossal, Komárommal. Más városokhoz viszonyítva Komárom nem dicsekedhet sok műemlékkel, mégis érdemes kirándulni ebbe az egyre jobban szépülő városba.

Motorosélet Szombathelyen

Vas megyében megalakult a megyei Természetbarát Szövetségben belül a Savaria Motoros Klub.

Tervükről Tompa József, klubelnök így nyilatkozik:

— Szombathelyen több százan rendelkeznek kisebb-nagyobb motorral. Ezeknek a motorosoknak kívánunk szervezett formában sportolási, túrázási lehetőséget nyújtani. A turák alkalmával sátrakat, matracokat, olcsó turistaszállást, étkezést biztosítunk tagjainknak. Ezen kívül központi javítóműhelyei állunk tagságunk rendelkezésére: rezsimben végzzük el a motorok kisebb-nagyobb javítását.

Célunk: rendszeres foglalkoztatást nyújtani a klub tagságának. Kidolgoztuk már az 1966-os programunkat, amelyben bel- és külföldi utak szerepelnek. Az alig két hónapos működésünk során eddig már két nagyobb túrát szerveztünk. A későbbiek során — egészen

a téli időszakig — programszerűen tevékenykedünk. Legutóbb Sopron volt a túránk egyik állomása, majd felkerestük a Balaton környékét, el látogattunk Badacsonyra, Dunaujvárosba, Székesfehérvárra, Győrbe, Tihanyba, a határon túl pedig kétnapos csehszlovákiai út szerepelt, s ha sikerül, Jugoszláviába is „átrándulunk”.

Az útiterveken kívül elsődlegesen a tömegsportot szeretnénk megszervezni a klubon belül, s a motoros természetjáróink nagy családját egységéig covácsolni.

A Savaria Motoros Klub a „Turista” hasábjain keresztül is üzeni: — minden motorost szeretettel vár soraiába.

Szabó Jenő

Hol van Szilvásvárad?

Kedves Szerkesztőség! Nagy örömmel olvastam a lap május 1. számában — úgy is mint motoros túrózó — a motoros rovat „Túra a Mátrába” című cikkét. Okos túratervekre van szükségünk, minél többre, hasonlókból a motoros túrázás elterjedéséig semennyi sem elegendő. Mindössze annyi megjegyzésem volna, hogy — főleg a fűrge, és megközögni motorosok számára —, egészen világosan ellenőrizzük a földrajzi fogalmakat. Az említett túrajavaslat második bekezdésében ugyanis az áll, hogy innen (Gyöngyösről) több túrát is szervezhetünk a Mátrába.

És mindjárt utána elsőként említi Szilvásváradot, amely a Bükkben van.

Gondosan elolvassva, megértettem a szerző intencióját. Ő úgy képzei, hogy

Szilvásváradon hagyjuk a motort és onnan gyalogtúrákat vezetünk különböző irányba — így a Bükkbe is. De ez — elsősorban a címben szereplő Mátra miatt — nem teljesen világos. Egyébként jó túra, bejártam már és be fog járni. A Szalajka völgyébe azonban — elentétben a túraajánlattal — motorral megyek.

Laczkó János az Április 4. gépgyár túrafelölése

Íme: a röplabdások is lehetnek természetjárók

A magyar női röplabda válogatott csapat a Lengyel Röplabda Szövetség meghívására ez év április 5–10-ig Zakopaneban játszott három mérkőzést a lengyel nők legjobbjaival.

Mint a csapat vezetője, nagy örömmel vettem tudomásul, hogy a mérkőzéseket nem valamelyik nagyvárosban, hanem ezen a szép, természeti adottságairól nevezetes helyen bonyolítják le.

A budapesti tavaszról elutazva, Zakopaneban a napsgártól csilló, szikrázó havas hegyek fogadtak bennünket. Mint volt turista — a felszabadulás előtt a Munkás Testedző Egyesületben túráztam — mindjárt el is határoztam, hogy szabad időnkben kirándulunk a környező hegyekbe. A lányok nagy örömmel fogadták a kezdeményezést. Lengyel barátaink lehetővé tették, hogy megfelelő turista felszerelés hiányában egy lanovka és egy autóbussz kirándulás alkalmával gyönyörködhettünk a Lengyel Tatra szépségeiben.

A kirándulások mindnyájunk számára felüdülést és a mérkőzésekre való idegi felkészülést jelentettek.

Surányi Miklós,
a Magyar Röplabda Szövetség
Elnökségének tagja

— Itt levágandó! —

„Turista” Szerkesztősége

Budapest, V.,
Rosenberg hp. u. 1. sz.

**Boldog
vakáció**

„Öreg turista nincs, csak öreg hegyek vannak”

Baráti hangulatban zajlott le az idei Király Albert Emléktúra május 8-án a kevélynyergyi turistaház környékén. Több száz régi — és feltűnően sok fiatal — természetbarát érkezett minden irányból a „Stromfeld Aurél” menedékházhoz. Ott voltak az ötven éves jubileumukat ünneplő újpestiek és a régi pécsi természetbarátok is, köztük számosan olyanok, akik négy évtizede háztízükben vitték fel az építőanyagot ehhez a turistaházhoz. Redlinger Adolf emléktábláját — mely a róla elnevezett sárga jelzésű utat díszíti — lánya és volt túratársai körülrakták mezei virágokkal. Szombat este a régi barátok vidám találkozásán ellevenítették fel az emlékeket. Felhangzott a régi dal: „Tűzpiros vadvirág nyílik a hegyen — új tavasz hajnalán jöjj oda velem!”

Vasárnap délben kedves kis ünnepség volt a ház előtt, másorral. Ennek során az MTSZ Elnöksége nevében Szántó Gyula — a most nyolcvanéves még mindig frissen túrázó „Gyula bácsi” üdvözölte a résztvevőket. Mézáros Dezsőné, a pécsi „régiek” vezetője felszólalásában kijelentette, hogy öreg turista nincs, csak öreg hegyek vannak. Farkas Lajos, a túrát már hetedszer rendező Tipográfia SC szakosztályvezetője megígérte, hogy a következő alkalommal kiadják a TTE alapítójának és első vezetőjének, Király Albertnek életét, munkásságát ismertető füzetet és egy szép jelvényt a túra résztvevőknek.

vár arra a több mint hetven ezer fiatalra, kik az Express Ifjúsági Iroda külföldi útjára mennek ezen a nyáron — a szocialista országokon kívül húsz ország nyolcvanféle útvonalán, közöttük Ciprusba, az Egyesült Arab Köztársaságba és Japánba is. Hozzánk is több tízezer külföldi fiatal utazik, kiknek ellátásáról, programjáról szintén az Express gondoskodik. Hegyeinkbe, tavaink mellé rendez számukra is kirándulásokat az Iroda és földvári, aligai és balatonújhegyi üdülőiben helyezi el őket, valamint az egyre népszerűbb, 850 személyes, modern nógrád-

verőcel Nemzetközi Ifjúsági Üdülőtelen. Képünk a verőcei tábor vikendházai között sétáló első külföldi vendégekről készült.

A tájékoztatást az Express programjáról az Express Cocktall sétahajón kaptuk Vörös Pál elvtárstól, az Iroda igazgatójától, aki azt is bejelentette, hogy a műsoros, táncos, éttermes ifjúsági sétahajó minden szombat este három órai szórakozásra viszi a fiatalokat a Vigadó-téri hajóállomástól. Jegy ára 25 forint, amiben 12 forint árú fogyasztási jegy is benne foglaltatik.

A GEMENCI ERDŐ felé menetel az V. kerületi szövetség szakcsárdi különvonatának egy népes csoportja. A népszerű különvonat-sorozat legközelebbi szerelvényét Győrbe és Pannónalmára indítja a rendezőség június 12-én

700 forintos kajak

A Tiszántúli vízi-nagykör

Nagy lendülettel kezdett munkához a Hajdu-Bihar megyei Szövetség új vizeitúra-bizottsága. Új kajakjait felét a Hortobágyon, másik felét Tiszalókon helyezték el. Kovács Kálmán és társai olesó kajakokat készítenek, melyeket önköltségi aron, körülbelül hetszáz forintért lehet előállítani. A vállalkozó kedűeket meg is tanítják a kajak-készítésre.

Dr. Szabó Botond és Bodnár Béla vállalkoztak az új Tiszántúli vízi-nagykör útvonalának, adatainak és útmutatójának összeállítására, mely június végére elkészül. Első nagy közös vizeitúrájukat július közepén rendezik meg Tiszalók—Szolnok—Szeged útvonalon kététhetes időtartammal. Ennek teljesítése már beleszámít a Tiszántúli vízi-nagykör felte-teleibe.

Ilyen ma az egykori Kecsketej-csárda

A Pálvölgy környéke mindig kedvenc kiránduló helye volt a főváros lakóinak. Különösen azóta, amióta a kőbánya üzemeltetését megszüntették, s a sziklákat valósággal ellepték a kecskék és egy ügyes pesti üzletember kecsketej-csárdát nyitott az 1920-as években az egykori kőbánya raktárában. A kirándulók ezrei keresték fel a helyet gyógyilevegőjéért és gyógyhatású italáért. A völgykatlanban pedig hatalmas cirkuszátor állt, ahol vidáman szórakozhattak Pest-Buda apraja és nagyja. Bár a „tejcsárda” és a cirkusz eltűnt a környékről, népszerűsége és varázsa ma sem kisebb mint valaha. S népszerűségét a Turistaházakat Kezelő Vállalat most minden

igyekezettel, sőt, költséggel is növeli.

Tizenhét évvel ezelőtt a Pálvölgyi turistaházban mindössze harminc vendégnek tudtak szállást biztosítani. A most tartott sajtótájékoztatón hallottuk, sőt láttuk, hogy ma már több mint száz vendég kaphat szállást a minden igényt kielégítő házakban. S a valóban izlésesen átalakított étterem is nagy

lépést jelent a turistaház fejlődésében.

A régi alsószint átalakításával és a felső étteremben télen is száz vendéget szolgálhatnak ki egyszerre. A Barlang-presszóval kiegészítve nyáron háromszáz vendéget fogadhatnak egy időben.

S még egy jó hír: 1967-ben 9 millió forintos beruházással itt modern turistaház építése kezdődik.

Hogyan öltözködjön a turista?

Oldaltáska, jelvény

Tisztelt Szerkesztőség! A múlt számukban megpendített témához — „Hogyan öltözködjön a turista” — szeretnék hozzászólni. Régi turista létemre a célszerűségén kívül három fő szempontot kell itt mérlegelni. Mégpedig azt, hogy *milyen időben*, — *hová* — és *menyny időre* megyünk túsára. Ha például félnapos vagy egynapos túrára megyünk, előre ismert úton, járt ösvényen, akkor férfiak rövid nadrágban, nők szoknyában menjenek. Magasszárú tornacipő, duplatalpú erős félcipő, vastag zokni ajánlatos. Ing, blúz, kötött pulóver, kardigán, esetleg melegítő felsőrész. Igen jól bevált a vállra akasztható oldaltáska, mert szépen befér az orkán, esőkabát, fejkendő, svájci sapka, kis kulacs víz, egynapi élelem, sebcsomag, kis varrókészlet.

Olyan terepen, ahol aljnövényzet is van, az öltözet természetesen módosul. Rövid nadrág és szoknya helyett férfi, nő, erős hosszú vászon nadrágot visel. Télen, koratavasszal, késő ősszel ezt váltja a sínadrág bakancssal. Többnapos túráknál az oldalszakot felváltja a hátizsák — amiben azonban benne van az oldalszak is — kiterő túsáknál hasznos, mert a holmi főleg részét a támaszponton hagyhatjuk. A háttámasztós csehszlovák hátizsakot szeretjük.

A jelvényekről nehéz vitakozni. Igazi természetjáró csak olyan jelvényt visel, amihez ragaszkodik, szolgálati vagy teljesítmény-jelvényt, egyet-kettőt. Az én kalapom háromszorosan körül van tűzve jelvényvel, de márcsak a súlya miatt sem hordom: helye a vitrinben van.

Mi a Vasas Elektromos Sportkör szombathelyi természetjárói minden túra előtt így beszéljük meg az öltözködést, ami eddig bevált.

Kubát Hugó
Szombathely, Kossuth L. u. 33.

KEDVES SZERKESZTŐSÉG!

Örömmel üdvözlöm az új rovatot. Végre van egy fórum, ahol beszélni lehet arról, „hogyan öltözködjünk”. Engedjék meg azonban nekem, hogy arról nyilvánítsak véleményt: hogyan ne öltözködjünk. — Mi nők lényegesen több hibát követünk el az öltözködés terén, mint a férfiak — túsák alkalmával. Kezdem a cipőnél.

Kétségtelenül tetszetősebb egy magas, vagy félmagas sarkú körömcipőbe bújtatott lábacská, mint ugyanaz pl. vietnami túsacipőben. Sajnos, nem mindenki tud ellentánni a kísértésnek, amikor egyébként praktikus viseletéhez lábbelit kell választani. A következményekkel kevesen számolnak, de én már láttam nem egy „következmény”-t. Hogy néhány elrettentő példát említsek, a napokban láttam a Pilsenben pantallóba, pulóverbe öltözött leányzót, lábán indiai arany saru. Felvetődött bennem az a kérdés, hogy ötórát teára vajon siba-kancsban fog-e elmenni az illető. De tréfán kívül — találkoztam a Remeteszurdokból lefelé jövő társasággal, karjukon kifacmodott bokájú túsatársnőjükkel, kezében túsarkú köröm-

cipővel. — Láttam Dobogókőn fiatalpú strandszandálban túsatársnőt, felszakadt hólyagokkal „kikészített” lábbal. — De olyan esetnek is voltam szemtanúja, amikor februári budai séta végén a Betyársárdában madzaggal felerősített körömcipő gazdája két talpa közé szorított pohár teával próbálta megdermedt lábait ismét üzemképessé tenni. Sorolhatnám tovább is, — szemléltetőnek gondolom elég ennyi. — De felteszem a kérdést: szükség van ilyenekre sporttársnők? Ugye nem. Maradjunk csak meg a jól bevált túsabakancsoknál. Télen nehezebb, nyáron könnyebb kivitelben.

Azután itt van a szoknya vagy nadrág probléma. Szerintem bizonyos koron és bizonyos kilókon feül nem esztétikus — viszont célszerű. A magam részéről úgy oldottam meg a kérdést, hogy utazás alatt szoknya — későbbiek folyamán nadrág —, mert bizony nem kellemes, ha pl. szeptemberi szedrezés után az ember derékig ki van tetoválva, amit a nadrágviselés eleve kizár.

Mátéffy Péterné
XVI., Attila u. 100.

Nesszebar: üdülőhely az Aranyparton

143 turistaház, 5000 férőhely, 50 elsőosztályú camping Bulgáriában

Mire lapunk eljut az olvasóhoz a Fekete-tenger bolgár partján ismét megtelnek a szállodák, kivirágognak a tarkaszínű sátrak. A modern campingokban és a gyönyörű tengerparti fővenyeken szinte az egész világ turistái találkoznak. Az elmúlt évben 1 millió külföldi nyaraló és turista kereste fel Bulgáriát. Az idén a bolgár tengerpartra érkező vendégek száma növekedni fog. Bulgáriát a világ népei egyre inkább olyan országgént tartják majd nyilván, amely az idegenforgalmi ranglista élén szerepel. Erről a fejlődésről számolt be a magyar sajtó, rádió és televízió munkatársainak Petko Todorov, a kormány mellett működő Idegenforgalmi Főigazgatóság vezetője.

Pompás és igen bőséges felkészültséggel várja vendégeit a baráti Bulgária. Az ország legkülönbözőbb részein 804 szálloda van 105 000 ágygal. Az 1 millió tagot számláló Bolgár Turista Szövetségnek 143 jól felszerelt turista háza van, több mint 5000 férőhellyel. A kiterjedt fizetővendég szolgálat mel-

lett az autós turistákat, a fő útvonalak és turisztikai nevezetességek mentén, valamint a tengerparti fűrdőhelyek közelében 50 elsőosztályú camping várja.

Hallottunk a távolabbi terevekről is. Az Idegenforgalmi Főigazgatóság léteztetményeit 1980-ig úgy kell fejleszteni, hogy évente másfélmillió külföldit lehessen vendégül látni. A fekete-tengeri partvidék további fejlesztésével együtt fokozottabb figyelmet fordítanak a magaslati turisztika szempontjaira is. A magaslati üdülőhelyek központi építkezése a Rodope hegységben történik.

Petko Todorov kérdésünkre — milyen a kapcsolat a Turista Szövetség és a Főigazgatóság között — a következőket mondta:

— Az együttműködés igen szervezett és gyümölcsöző. A Turista Szövetség nemcsak a közel egymillió természetjárót szervezi és irányítja, hanem fogadja és kalauzolja a külföldieket is. Ezzel jelentős mértékben segíti és befolyásolja az idegenforgalmat.
D. L.

SÁTRAK

4 személyes hálófűlkés teraszos 5000 Ft

4 személyes hálófűlkés teraszos, cseh import 6800 Ft

CAMPING BÚTOROK

ülőke 40—45—80 Ft-ig

asztal 183—185—240 Ft-ig

campingcikkék tetszés szerinti összeállításban
1000 Ft értékhatár felett kapható:

Camping Áruházban, V., Váci u. 26.
Sportboltban, VI., Bajcsy-Zs. út 13.
Sportboltban, II., Mártírok útja 29.

ORVOSI TANÁCSADÓ

Nyersételek haszna — kára

A kulturáltan táplálkozó ember étrendjében állandóan szerepel a gyümölcs s ameddig lehetséges, egyéb nyersen fogyasztható étel is, melynek sokoldalú hasznát senki sem vitathatja.

Nyári étrendünk gerincét főként a különböző gyümölcsök és zöldségfélék képezhetik. A különböző gyümölcs-saláták, kompótok változatos sorát kiegészíthetik a frissen préselt gyümölcsnedvek, turmix készítmények, amelyek nemcsak könnyen emészthetők, de frissítenek is. Túra közben ezek üdítő hatását mindenki tapasztalhatja. Hosszabb túrára célszerű természetben előre elkészítve magunkkal vinni ilyeneket.

A nyersen ehető zöldségfélék száma elég bőséges. Talva a bolgár hegyek között túrázva, különösen sok nyers uborkát sóval élvező kirándulóval találkoztam. Itt a különböző gyümölcskúrának, így főként a szőlőkúrának a turisták között nagy divatja van.

Kétségtelen, hogy a nyersételeknek egy része nehezebben emészthető, több és gondosabb rágást kíván. Az is biztos azonban, hogy a nyersételek vitamingszámát sokmindenért kárpótol. Ezért orvosilag is csak azt ajánlom: minél több gyümölcsöt és nyersételt!

De a haszon gyakran kárral is jár. Erről is szólni kell! Tavaly egy almáskert termését dézsmáló gyerekek halálos mérgezésére hívta fel a figyelmet a napisajtó. A mérgező hatású növényvédő szerek (permetezés) ártalmaira valóban gondolni kell. Főleg a mindent kézbe vevő, mosatlanul megkóstoló gyermekek vannak kitéve veszélynek, de a tájékozatlan, vagy gyanútlan felnőtteket is érheti baj. Meglett, régi turisták mérgezési eseteivel is találkoztam. Nyáron nemcsak gyümölcs, nyersétel, hanem gomba, romlott konzerv, fertőzött fagylalt és cukrászsütemény is okozhat bajt. A heveny fertőzéses foka, az egyszerű rosszullettől, hányástól, hamenéstől kezdve a súlyos, sőt halálos mérgezésig terjedhet. A nyári fertőzéses hasmenéseket, vérhasjárványokat főként a higiénia szabályok elhanyagolása okozza. Éppen ezért kell hangsúlyozni, hogy nyári időben különösen nagy súlyt kell helyezni a tisztaságra. Nyersételeket, gyümölcsöt, erdei vagy kerti növényeket csakis jól megmosott állapotban szabad fogyasztani.

A tápcsatornába jutott romlott étel vagy egyéb mérgező anyag, ha még nem szívódott fel, a gyomorból hánytatással, a belekből pedig 2—3 évökanálnyi orvosi szén bevétele után keserűvizet hashajtással távolítható el. — Ezt azért hangsúlyozzuk, mert csaknem valamennyi mérgezés bevezető tüneteinek (hányinger, émelygés, rosszullet, hasi görcsök, fejfájás) célszerű a hánytatást megkísérlni. Egyszerre megítatunk félliter langyos vizet, azután a mérgezett garatjának ingerlésével kiváltható a hányás. Legcélszerűbb, ha az illető saját ujjával nyúl a torkába. Hányás kiváltására jól felhasználható félliternyi langyos vízben oldott kevés szappan is. A hánytatás ugyan alkalmas módszere a mérgezés jelentős része eltávolításának, de a gyomormosást és a szükséges ellen-szerek adagolását nem pótolja. Ezt már orvosnak kell végeznie. — Idejekorán végzett hánytatás életmentő lehet.

Dr. Palócz Gyula

Megalakult a Túravitórlás Sportegyesület

Készpénzért is vásárolunk

túracipőt,
camping,
tenisz, sakk,
asztalitenisz
felszerelést,
kielbótót,
csónakot
és egyéb
sportcikkeket

VI.,
Népköztársaság
útja 34.
T.: 325-759.

BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ

Az MTS II. ker. Tanácsa felügyelete mellett, június 2-án, alakuló közgyűlést tart az első önálló túrávitorlás egyesület; a Túravitórlás Sport Klub. Az új egyesület mintegy 150 főnyi tagsága eddig, mint az MTS II. ker. Tanácsának Központi Természetbarát Szakosztálya működött, 50—60 vitorlászajó túrázott kötelékében, szervezeten a Balatonon, és az elmúlt évben önálló kikötőt is épített, Fonyódon.

A Klub tagjai leleményes, aktív emberek, akik minimális állami támogatással, főleg saját erőből gyarapítják klubjukat. A „Port Lacaj” nevű fonyódi kikötőt hatalmas nádas közepén építették, a terület közepén töltést létesítettek, mellette pedig szabad, mélyített vízfelületet teremtettek.

A munkálatokhoz jelentős segítséget nyújtott Magyar Imre, fonyódi tanácselnök, aki rendszeresen támogatja a sportolók kezdeményezéseit, és igyekszik közsegét minél több érdekes színtel gazdagítani.

A most már önálló egyesületként működő Túravitórlás Sport Klub az idén újabb területen, az alsóórsi hajókikötő közelében kezd meg kikötő és téli hajótároló-hely kialakítását, melyhez az egyesület fiatal-sága jelentős társadalmi munkával járul hozzá, abban a reményben, hogy klubuknak rövidesen saját hajói is lehetnek. Dolgoznak, segítenek, de a régi mondás alapján, (Segíts magadon, az isten is megsegít!) várják, hogy a klubot „felülről” is érje némi segítség.

A túrávitorlások június közepén, a magyar vitorlás sport 100. születésnapján, túrával összekötött vízi ünnepélyt, hajóavatót tartanak Balatonföldváron. Legnagyobb túrájuk az idén a Magyar Vitorlás Szövetséggel közösen rendezendő júliusi csillagtúra lesz.

— Jósfa —

TÁJÉKOZÓDÁSI FUTÁS

Új minősítési szabályok

Magyar győzelme a III. nemzetközi Vasutas Kupa és Csik Judit emléktorony. Tornó puszta térségében, a Gerecse hegységben került sor április 24-én a Budapesti MÁV SC rendezésében erre a hagyományos tájékozdási futóversenyre, amelyen 306 induló között 49 külföldi versenyző is rajthoz állt. A verseny javított, többszínnyomású, kitűnő térképpel, korszerűen kitűzött pályákkal került mind a 10 kategóriában lebonyolításra. A férfi I. osztályban a magyar futók jobbnak bizonyultak a svájci, csehszlovák, jugoszláv és osztrák indulóknál. A legjobb eredményt a külföldiek között a svájci vasutas válogatott érte el, a prágai Lokomotiv együttese előtt és így a vándorkupa Svájcba került. Örvendetes, hogy nemzetközi kapcsolataink ismét bővültek, ezen a versenyen képviseltették magukat első ízben jugoszláviai és svájci futók. A női „Csik Judit” emléktoronyt a magyar lányok győzték, a Prágai Lokomotiv csapata azonban megvédte a nemzetközi vándordíjat a többi csehszlovák (Usti, Pezinok) csapatokkal szemben.

Eredmények:

Férfi I. oszt. (nemzetközi, táv: 13,5 km, 10 ell. pont, 78 induló). Egyéni: 1. Schönviszky Gy. (Bp. Spart.) 1:34:16. 2. Skerletz I. (Bp. Spart.) 1:37:00. 3. Nyáry T. (Vörös Meteor) 1:38:49.
Csapat: 1. Bp. Spartacus 5:09:14 (Örsi, Skerletz, Schönviszky). 2. OSC 6:00:10. 3. Újpesti Dózsa 6:11:13.
Nemzetközi: 1. Svájci Vasutas 7:34:07.
Női I. oszt. (nemzetközi, táv 8,5 km, 7 ell. pont, 18 induló). Egyéni: 1. Babay M. (Vörös Meteor) 1:22:36. 2. Mónspart S. (Bp. Pedag.) 1:23:51. 3. Hegedűs Aletta (BEAC) 1:25:14.

Csapat: 1. Bp. Pedagógus 2:49:41 (Mónspart—Györy), 2. Vörös Meteor 2:53:01 (Szabóné—Babay), 3. BEAC 2:53:24 (Turchányi—Hegedűs).
Nemzetközi: 1. Prágai Lokomotív 3:39:17 (Novakova—Hrbkova).
Férfi szenior I. oszt. (táv 11,3 km, 7 ell. pont). 1. Tóth (Bp. Pedag.) 1:42:49. 2. Balla (Újpesti Dózsa) 1:51:56. 3. Weirich (Csepel) 2:15:33.
Férfi II. oszt. (táv 9,5 km, 8 ell. pont) Egyéni: 1. Hegedűs András (BEAC) 1:13:39. 2. Bárdos (Bp. Pedag.) 1:18:23. 3. Láng (OSC) 1:19:18.
Csapat: 1. Bp. Honvéd (Budai—Musits) 2:50:18. 2. BEAC II. (Bojársky—Lux) 2:51:46. 3. Bp. Pedag. I. (Homoki—Gáncs) 2:55:51.
Női II. oszt. (táv: 6,6 km, 7 ell. pont) Egyéni: 1. Hanusz (MAFC) 1:11:31. 2. Galbicska (Bp. Pedag.) 1:15:14. 3. Kempen Á. (OSC) 1:16:22. **Csapat:** 1. OSC (Kempelen—Völgyi) 2:40:58. 2. MAFC (Megyer—Hanusz) 2:44:00. 3. Finomtech. (Nagyne—Sámsonné) 3:02:08.
Ifj. férfi II. oszt. (táv: 9,5 km, 8 ell. pont) Egyéni: 1. Papp (BEAC) 1:26:09. 2. Tóth (OSC) 1:32:52. 3. Szarvas A. (BEAC) 1:38:53.
Csapat: 1. BEAC (Szarvas A.—Czöndör) 3:19:03. 2. OSC

(Tóth—Havadtó) 3:37:08. 3. Szabadság úti Isk. (Ofcanka—Fehérvári) 3:40:17.
Férfi III. oszt. (táv: 8,1 km, 8 ell. pont) **Csapat:** 1. BEAC 1:34:01. 2. Sashalmi Elektromos 1:36:38. 3. Bp. Petőfi 1:37:30.
Ifj. férfi III. oszt. (táv: 6,6 km, 7 ell. pont) 1. Csepel 1:20:20. 2. Újpesti Dózsa 1:27:34. 3. Testvérség 1:35:38.
Serdülő fiúk III. oszt. (táv: 3,8 km, 4 ell. pont) 1. Ceglédi Építők I. 35:45. 2. Újpesti Spartacus II. 38:21. 3. Forte II. 40:33.
Serdülő lányok III. oszt. (táv: 3,8 km, 4 ell. pont) 1. OSC 57:51. 2. Szabadság úti Isk. 1:14:56. 3. BEAC 1:26:58.

Az Ágasvári Kupa versenyen:

Felnőtt női II. osztály, 8300 méteres pályán: 1. Frics Gyuláné, SKSE 170 p. 2. Tóth Éva, MVSC 173. 3. Fucher Gizella 100 hp. 204 p.
 Felnőtt férfi II. osztály, 11250 méteres pályán: 1. Duró László, MEAFC 179 p. 2. Fényes Balázs, Balassagyarmati Gyógy-szerész 191 p. 3. Denkö László, 209 sz. ITSK, Nagybatony 214 p. **Csapatban:** 1. MEAFC (Duró—Völgyes) 420 p. 2. SBTC (Szarka—Miklósvári) 448 p. 3. Zagyvapálfalvai Építők (Huszár—Bozo) 450 p. — Veres —

Az 1966. évi versenynaptár kiegészítése és helyesbítése

ORSZÁGOS BAJNOKSÁGOK

- Egyetemi-Főiskolai felnőtt I. ford.: IV. 30.
- Férfi-női egyéni-csapatbajnokság II. ford.: V. 1.
- Felnőtt férfi bajnokságok. Egyéni: I. forduló IX. 3., II. forduló IX. 4. **Csapat:** I. forduló IX. 17., II. forduló IX. 18., III. forduló X. 23.
- Felnőtt női bajnokságok. Egyéni: IX. 4. **Csapat:** X. 23.
- Ifjúsági férfi-női. Egyéni-csapatbajnokság X. 23.
- Megyei felnőtt férfi bajnokságok osztagozója I—II. forduló X. 29—30.

KUPAVERSENYEK

GYENES GYÖRGY emléktorony. Az előző évekhez hasonlóan az MTSZ országos és dunántúli, valamint közép-magyarországi versenyként VII. 31. napjára engedélyezte.
ALFÖLDI KUPA helyesbítése: A verseny módosított időpontja VIII. 27—28. Az MTSZ az országos és kelet-magyarországi versenyként való megrendezéshez hozzájárult.
SZEGED KUPA helyesbítése: Az előfordult sajtóhiba miatt törölendő a kategóriák a „Dunántúli” rovatból. **Sz. K.**

A Kilián emléktoronytól a finnországi világbajnokságig

A MAFC hagyományos emléktorony idején meglepetést tartogatott a résztvevőknek. Talán a finnországi világbajnoksági előkészületek, vagy a válogatóverseny volt ennek az oka? Lehet, hogy ezek a szempontok vezették a lelkes rendezőgárdát újfajta terep keresésére. Újszerű volt maga a térkép is. Mivel a nagykorúsi vidék nem az a kimondott „hegyvidék”, elhagyták a szintvonalakat és a külön erre a célra készült versenyterkép csak a sikrajzot ábrázolta. — De térjünk vissza a terepre. Akác, bükk, fenyő és csemeterdő, vízvezeték aljnyelvezet sok változás és lefolyástalan belvíz-foltokkal.
 Sajnos a világbajnoksági előkészületek nehéz körülmények között folynak. Nálunk „IGAZI FINN TEREP” nincs. Van külön fenyőerdő, külön mocsaras terep; külön páfrányos, puha

talaj, de mindez együtt, egy helyen igen finom domborzattal, jóformán sik terepen együtt nem található.
 Nézzük mivel biztatja a NOF POKTEN (norvég tájékozdási szakfolyóirat) 1965 augusztusi száma saját női válogatott versenyzőit, miközben fokozott tájékozdási felkészítésre hívja fel a figyelmet: „Ha az előtűnk álló VB-n eredményre számítunk, fokozni kell a tájékozdási készséget, bár a „hazai pálya” nekünk kedvez. A magyar nők nem tudják pl., hogy milyen egy mocsár és hogyan kell azon futni. Nem biztos, hogy itteni esztétikában vehetnek részt.”
 Ezt tudva, dicséretes a MAFC-osok kezdeményezése, amikor igyekeztek „finn terepet” keresni. Sajnos mint ez a verseny is mutatja, mindent egy helyen nem találunk meg. Tudunk kell még, hogy a

finn erdőkre jellemző terap-földzet átláthatatlan: sűrű erdei- és lütfenyő, ahol a finom terepalakulatokon elhelyezett „ládkák” csak közelről, esetleg 5—15 m-ről tűnnek elő. Bár a pontokat egyértelműen minden esetben megnevezzük. (pl. szikla északi oldalán), a versenyzői technika igen pontos iránymenteket igényel, kinos-pontos lépcsőszámlálással mindenkor az utolsó fix-ponttól az ellenőrző-pontig. A világbajnokságon ERRE kell számítanunk.
 Jellemző a fent idézett cikk hangneme abból a szempontból, hogy a magyar lányokat „ellenfélnek” tekintik Norvégiában, és a saját válogatottjaikat azzal biztatják, hogy mi magyarok nem tudjuk — milyen egy „északi” terep.
 „Olyan, mint egy megáradt folyódelta frissen szántott termőtalaja egy trágyadomb mellett, málnabokrokkal” — így Kjell Stracrud a finn mocsár minőségeről. — Lehet, hogy igaza van?
Hardicsay Mária

Az MTS Elnöksége 1967. január 1. napjától új egységes sportminősítési szabályok kidolgozását határozta el. Az egységes szabályzattal egybehangoltan a tájékozdási versenysportra vonatkozó részletes szabályok jelenleg kidolgozás alatt állnak.
 Az MTS Elnöksége által elfogadott irányelveknek vannak olyan új előírásai, amelyek közérdekűek és ezeket szükségesnek tartjuk már most a nyilvánosságával megismertetni, hogy ne váratlanul, illetve ne későn tudják meg a versenyzők, edzők, valamint a rendező szervezetek. Az új szabályok szerint:
 1. Az elírt minősítési fokozatok nem örökösök, mint eddig, hanem minden évben meg kell azokat erősíteni. Aki nem éri el 1967. évben az előző években megszerzett minősítési osztályát, az 1968. január 1. napjától egy fokkal alacsonyabb minősítési osztályba kerül.
 2. 1967. január 1. napjától mindenki legfeljebb a saját minősítési osztályánál eggyel magasabb osztályú versenyen állhat rajthoz. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy aki 1966. évben nem éri el legalább a III. o. minősítést, az 1967. január 1-től nem indulhat el a januári TURISTABAN nyilvántartásra kerülő tájegység II. osztályú versenyeken. Az I. o. versenyeken pedig az induláshoz legalább a II. osztályú minősítés szükséges.
 3. A tájékozdási minősítési szakbizottság tervezete szerint a rajtengedélyesek minősítési eredményeit és az átigazolási ügyeit a területi (megyei-budapesti) szövetségek vezetik majd. Aki a III. o. minősítést eléri, annak „Minősítési lap”-ját a területi szövetség megküldi az MTSZ központi nyilvántartásának. A III. o. és magasabb minősítésűek eredményeit, valamint átigazolási ügyeit továbbá is az MTSZ intézi.
 4. Bevezetésre kerül a felnőtt korcsoportoknál a IV. osztályú fokozat, továbbá az ifjúságiaknál az arany-, ezüst- és bronzjelvényes fokozat. Az ifjúsági bronzjelvényes a IV. o., az ezüstjelvényes a III. o. és az aranyjelvényes pedig a felnőtt II. o. fokozatnak felel meg. Ettől függetlenül az ifjúságiak elérhetnek magasabb minősítési fokozatot is.
 5. A tervezet szerint bevezetésre kerül a II. o. fokozatnál is az eddig csak az „éremes” és I. osztályú fokozatnál alkalmazott minősítési pontátalag követelményének felállítása.
 A felsorolt újítások szükségessé teszik, hogy
 — a versenyzők igyekezzenek minél több versenyen elindulni, azokon minél jobban szerepelni és az eddigieknél jobban törődni azzal, hogy minősítési pontjaik gyűljenek a „Minősítési lap”-jukon,
 — a versenyzőbíróságok az eddigieknél sokkal nagyobb gondot fordítsanak arra, hogy rendezvényük feleljen meg a minősítő verseny követelménynek és a versenydokumentáció a Verseny Szabályzatban meghatározott időben kitöltve eljusson a minősítő szervezetekhez,
 — a területi szakszövetségek pedig igyekezzenek minél több versenyzőnek alkalmat teremteni területük versenyzőinek.
Szász Károly

ORSZÁGOS SPORTNAPOK

Augusztus 14-től 20-ig

VIZSZINTES: 1. Amire felhívjuk a sportkedvelők figyelmét (zárt betűk): G, R, S, E, Z). 14. Tengeri tündér. 15. A panasz szava (... szó). 16. Olasz sarkkutató (Umberto). 17. A falevél teszi a szélben. 18. Nem szabad. 19. Varázslattal életrekelte hatalmas agyagalak. 20. Nem kell több belőle. 22. Taylor, amerikai filmsztár keresztnéve. 24. Ravasz, agyafurci ember. 25. Ruténium és vanádium vegyjele. 26. Vulkáni szigetcsoporthoz tartozó Csendes-óceánban. 30. Mázol. 31. Római 995. 32. A rest kétszer teszi. 33. Megcsonkult szobor. 34. DY. 36. Egymás mellől nem tágtó kerékpárversenyzők csoportja. 37. Peer Gynt anyja. 39. Aki értéket, pénzt erőszakkal kicsikar. 42. Letisztogat. 45. Úz, kerget. 46. Már előre. 47. Törékeny portéka. 50. Folyó Romániában. 52. Kárpitosipari kellék. 54. A szabadban. 55. KN. 57. Vendégeként üdvözöl. 58. Mészköhegycsúcs a Berni-Alpokban. 59. Kicsinyítő. 60. Nincs haj a fején. 62. Délygümölcsök. 64. Errefelé cipel. 65. Közlekedési eszközön közlekedik. 67. A juh hímje. 68. Neves asztaliteniszezőnk. 69. ... ejt (fogságba vet). 71. Kihajít. 72. Tízszáz száz. 73. Föld alá került régi tárgyak feltárása. 75. NAG. 76. Öltözőfülke a strandon (névelővel).

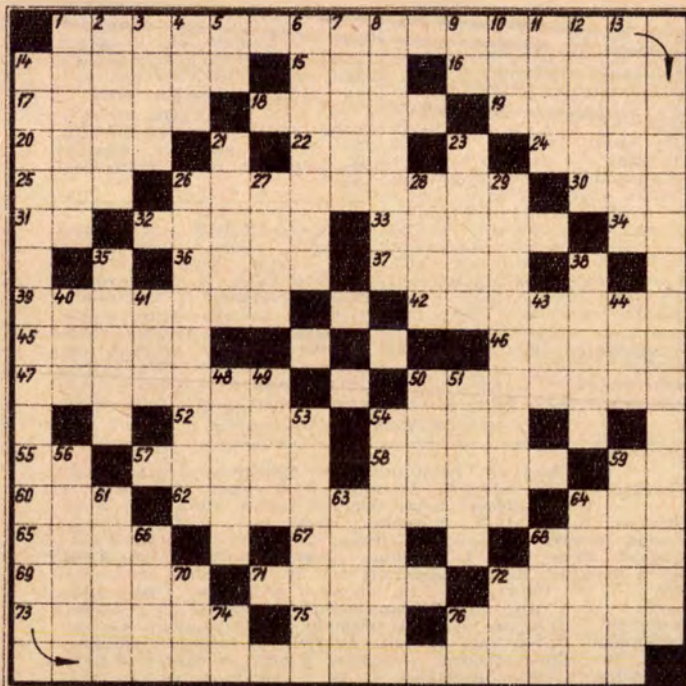
FÜGGŐLEGES: 1. Menedék, menedéklag. 2. Egy évtized. 3. Már megette a kenyere javát. 4. „Ejh” ráerünk arra... (Petőfi). 5. Kiejtett betű. 6. Irodalomtörténetről, orientalista (1837–1922, Aron). 7. Puhatestű ragadozó tengeri állat. 8. Az ok működésének következménye, eredménye. 9. TN. 10. NOG. 11. Hízogó kijelentés (névelővel). 12. Tör. régiesen

(az első négyzet „GY”). 13. Mérheterlenül vágyakozik. 14. Természetbarátok figyelmébe ajánljuk e sorokat (zárt betűk): E, N, K, S, G). 21. Legázol. 23. Az elektromágneses távirókészülék feltalálója. 26. Az 1848–49-i forradalom és szabadságharc erdélyi hőse, legendás alakjáról népdal szól. 27. Francia zeneszerző. 28. Gól, eredeti angol helyesírással. 29. Község Zala megyében. 35. Francia zeneszerző (Bolerio). 38. Híres milánói képtár. 40. Maró folyadék. 41. Szójárulék. 43. OLÁ. 44. Védő. 48. Lábbal továbbíthat. 49. Pihentető földterület. 50. TI szintén. 51. Szigetlakó nép. 53. Nem a helyiségben. 54. Hegyes orru, szálka nélküli hal. 56. A „Háború és béke” egyik nőalakja. 59. Nyugtató és köhögéscsillapító szer. 61. Marokkó fővárosa. 63. Község az egi járásban. 64. ... hoz (rossz hírt kelti). 66. Balkezes. 68. Nyersanyagot méretre darabol. 70. A betegség külső jele. 72. Gazdasági eszköz (+). 74. Főzés keléke. 76. AY.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 14. sz. sorok megfejtése. Beküldési határidő: június 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: E földön ez az egyedüli ünnep, — Mert maga a természet ünnepe. (Palágyi Lajos: Május elseje)

Könyvjutalmat nyert: Nagy Gergely, Bp. XI., Szabolcska u. 7. sz., Schnabel Ilona Bp. I., Gellérthegy u. 12. IMász Istvánné, XIII., Sziget u. 19/b. Tóth János, Szandaszőlős, Fenyősziget 80, Nagy Béla Szentlőrinc (Baranya m.), Szent István u. 13., Hoffer Gyuláné, Pécs, Zsofinay u. 13.

REJTVÉNYTÚRA A BALATONHOZ

II. forduló

- A idej tábor helye: Kiliántelep.
  - Kiről neveztek el és mit tud róla? (2 pont)
  - Közigazgatásilag melyik községhez tartozik? (2 pont)
  - Mi volt Kiliántelep régi neve? (2 pont)
- Hol volt Budapesten az első parlament? (5 pont)
- a) Hány turistaházát üzemeltet a TKV? (3 pont)
b) Ezek közül melyik fekszik a legmagasabban, mennyi a tengerszint feletti magassága? (3 pont)
- Két turista többnapos túrára indul. Egyiknek 5, a másiknak 3 kenyere van. Útközben találkoznak egy harmadik turistával, akinek nincs kenyere. Egyformán elosztják egymás közt a kenyereket és a harmadik 8,— Ft-ot át nekik. Hogyan kell a pénzt kettőjük között elosztani? (6 pont)
- Mi volt a Borostyán-út és hol láthatók a maradványai? (5 pont)
- Mi a neve Shakespeare „Velence kalmár”-jának? (5 pont)
- Egy tömör testnek, melyen lyukak és bemélyedések nincsenek, a felületnézete és az előlnézete az alábbi

Milyen a test oldalnézete? (6 pont)

- Egy ládában 50 pár fekete és 50 pár fehér egyforma nagyságú zokni van. Egy másik ládában 50 pár fekete és 50 pár fehér kesztyű. Hány darabot kell kivenni a zokniból és a kesztyűből, hogy a kivettek között biztosan legyen egy teljes pár azonos színű, ha az egyes darabok össze vannak keveredve? A szín nem lényeges, csak azonos legyen külön a zokni és külön a kesztyű. (6 pont)

Egy vízitúrán az „A” szerszátortban levő vödörrel vizet kell vinni a folyóból a „B” konyhára. Mi lesz a legrövidebb út? (csónak nincs!) (10 pont)

- Melyik az a Kiliántelephez legközelebb fekvő turistaház (TKV kezelésében) amelyiknek történelmi vonatkozású elnevezése van? (Miért nevezik így a házat?) (6 pont)

Megfejtéseket kérjük a „Turista” Szerkesztőségébe (Bp. V., Rosenberg hp. u. 1.) június 15-ig beküldeni. Amint jeleztük, minden fordulón jutalmakat osztunk ki. Az első forduló eredményeit és a helyes megfejtéseket a harmadik forduló megjelenésével egyidőben tesszük közzé.

A pályázat feltételeit, az értékes díjakat a májusi számunkban közzeltük. Az első forduló megfejtéseit a második forduló időpontjáig, június 15-ig elfogadjuk.

Mit szólna ehhez Herman Ottó?

Örömmel olvastam, hogy áprilisban befejeződik a bükkszentléleki turistaház tatarozása. Arra jártam és megszálltam a Herman Ottó nevet viselő régi, kedves menedékházban. Nagy természetudásunk helyett is szégyelltem magam, mert a padlástérben kaptam egy zúgot, egy lyukas gumimatracot és egy rongyos, igen piszkos takarót. S mindezért 14 — forintot kellett fizetnem (!). Ezért az összegért bárhol igen kulturált elhelyezést kaphatok az idegenforgalmi szállásokon!

Meg kellene vizsgálni, hogy a szállásért számomra kiállított 18629 számú nyugta szabályos-e. S ha igen, akkor helyes-e az a szabály, amely ilyen „szállásért” ennyi térítést ír elő?

Szegváry Gusztáv

HÍREK

Miklós János, az MTSZ elnöke, május 16-án töltötte be 60. életévét. Ebből az alkalomból Egri Gyula, az MTS elnöke fogadást adott tisztelőire. A fogadáson az MTS vezetői és az MTSZ elnökségi tagjai köszöntötték Miklós Jánost, aki a természetbarát mozgalomban a felszabadulás előtti idők óta lelkes, odaadó és eredményes tevékenységet fejtett ki.

A magyar természetbarátok ezúton is hosszú életet, jó egészséget, a mozgalom vezetésében további nagyszerű eredményeket és még sok-sok szép túrát kívánnak elkövetni.

40 ÉV MŰLTÁVAL ISMÉT ALLNI FOG AZ ESZPERANTÓ-FORRÁS. A hetvégeken, a Basina-völgy felé szorgos munkát lát a turista. Az 1928-ban, az „ürrend” által felöltött forrás helyreállítása, a lemebot természetbarát védőkönnyű építése folyik. Megint a lelkes úpester természetbarátok végzik a munka dandárát. Összegyűjtik a szertefolyó forrás-erecskéket, alagsóvezik a völgyben elterülő gyönyörű rétet, irtják a bozótot. S hogy az eszperantisták budapesti világkongresszusára minden elkészüljön, segítenek nekik Piliscsév község lakói, úttörői, a Budapesti Vörös Meteor SC természetbarátai, a Budapesti Műszaki Egyetem Geológiai Tanszéke, s még sokan mások.

A mai cséviék „nemzeti szempontból” nem kifogásolják a forrás „Eszperantó” nevét, mint annak idején a községi főjegyző tette azt.

Az avatási túrára — nemzetközi részvétellel — augusztus 7-én kerül sor.

A MAGYAR TESTNEVELÉSI ÉS SPORTSZÖVETSÉG ÜGYVEZŐ ELNÖKSÉGE az 1965. évi „EZÜST GERELY” pályázatok elbírálásánál „az 1965. év legjobb sportismeretterjesztő könyve” díjat a „Balaton felvidék” c. útkalauznak ítélte. A mű szerkesztői munkaközösségének vezetője Örvös János, felelős szerkesztője Dely Károly volt.

A KARANCSBERÉNYI vadászaház — az 1944-es partizánharcok egykori bázisaknál — bensőséges felszabadulási emléktúrát rendezett a Nógrád megyei Szövetség.

ÚJ KULCSOSHÁZAT kapott a pásztói járási szövetség Mátakeresztesől két és fél kilométerre délre a hidegkúti erdőszékház közelében. Az Erdői Szolgálat tagjai elsőbbségben részesülnek az igénybevételénél.

SZALONNASÚTÓ helyeket, padokat, tűzrakó helyeket állít fel a Kelet-Bükki Állami Erdőgazdaság annak a kétféle természetjárónak, akiket idén várnak erre a tájra. Ötven forrást hoznak rendbe a hatszázhektáros területen.

A KECSKEMETI VÖRÖS METEOR természetjárói március óta tanulják az eszperantó nyelvet.

TÜBBSZÁZ új túravezető készült vizsgáira a fővárosi kerületi szövetségek most indult 19 tanfolyamán.

HIBA csúszott múlt számunk azon tudósításába, amely a Csóványosi „Béke”-bélyegzőhely felállításáról adott hírt. Nem arról van szó, hogy az Országos Kéktúra útvonalát vigyék át a Csóványosra — hiszen az a hegy oldalában fut —, hanem a minősítési pont idehelyezését kéri az Újpesti Természetbarátok Egyesülete.

A VELENCEI TÖRÖL tartanak előadásokat júniusban a Nógrád megyei országjárók Salgótarjánban, Balassagyarmaton és Nagybátonyban.

ÁTSZERVEZIK a barlangi mentőszolgálatot. Gazdája a Vöröskereszt lesz, a riasztható, készütségekben álló önkéntesek közt mindig lesz egy orvos is, s „mentő-édzéseket” tartanak. A Vörös Meteor barlangosai vasárnap ügyeleti órétet tartanak a sok bajt okozó Mátyás barlangnál. A barlang hétköznap zárva lesz.

ELETMENTŐ kitüntetését adott át a Minisztertanács nevében a fővárosi tanács elnökhelyettese, Kelemen Lajos dr. Kovács György mentőorvosnak, aki pár hete a solymári ördöglyuk-barlangban szerencsétlenül járt diáklányt, Mese Emokét „testi épisége kockázatátásával, kötelességét meghaladó módon” — mint az indoklás mondja — részesítette első segélyben.

A MÁSODIK legfejlettebb természetvédelem Európában Magyarországon van, megelőzve az angol és holland természetvédelmet is — mondotta Sven Hörstadius, a Nemzetközi Madárvédelmi Szövetség hazánkban járt elnöke.

INGYEN UTAZHAT június 7-én minden úttörő Budapest közúti járművein az országos úttörőtalálkozó — egyben úttörőmozgalmunk 20 éves jubileumi ünnepsége — első napján. Este lamponos felvonulást rendeznek a Gellérthegyre.

ERDEI STRAND felállítására készül a Turistaházakat Kezelő Vállalat a Lajos-forrási turistaház mellett, Köhegyet ifjúsági házzá akarja fejleszteni és Munkásmozgalmi Múzeum berendezését tervezi a nagyszénnel menedékházban. Ilyen és ehhez hasonló szép tervekről adott tájékoztatást dr. Szőke Pál, a Budapesti Természetbarát Klubban.

BAKTALORÁNTHÁZÁN alakult meg az ország legújabb járási természetbarát szövetsége, 120 taggal.

MOTOROS VETÉLKEDŐ volt május második vasárnapján, a Budapesti Kresz versenyen. A négyféle kategóriában, autóbuzsok, teher és személygépkocsik nevezése mellett a 315 versenyző között 35 motoros is indult — közülük 29 célba is ért, ami elég szép arány. A 33 kilométeres táv legszabályszerűbb bejárásáért s a vizsgakérdésekre adott leghelyesebb válaszokért folyó pontversenyben a motorosok közül legjobb helyen végzett Nagy Zs. József, nyerevénye egy pár köpeny és belső volt. Második helyezést Mészáros József lett, ő egy villanybotrányt nyert, a harmadik Lakits Gábor, egy gumimatracot.

MADÁRFÜTTY a kísérő zenéje a híres dombóvári táncegyüttes próbáinak, mert turistaházakban gyakorolják három új számukat, az augusztusi táncversenyre. Szívesen láttak vendégek, hiszen önálló természetbarát szakosztályt alakítottak.

A TANFOLYAMVEZETŐK TANFOLYAMÁN negyven budapesti vezető teszt le a vizsgát még a tavasz során.

AZ OSZOLYON. Május második vasárnapján tartották meg idei országos találkozójukat a természetbarát hegymászők a Pilis hegységben, az Oszoly csúcsán. A fővárosiakon kívül sok vidéki hegymásző érkezett, főleg miskolci, szolnoki és soproni alpinisták. Szombat este a kedélyes táborítás után megbeszélést tartottak, melyek közül első helyen áll az amúgyis drága sportfelszerelés beszerzésének nehézsége. Utána „bivalvó”, vagyis sátor nélkül a szabadban aludva töltötték az éjszakát. Vasárnap az Oszoly sziklaoldalán — az Orán és a Delagó-falon mutat meg ide a tudásukat. Sok fiatal turista is megjelent a vasárnapi bemutatón és kérésükre könnyebben mászásokra tanították őket.

„ISMERD MEG CSONGRÁD MEGYÉT!” Április 24-én 154 természetjáró elindult Újszegedről Kistarafalvára keresztül a körutalatt. Kis plhenó és a táj ismertése után csillag-túra formájában öt gyakorló túravezető állt a csoportok élére azzal, hogy a hajdovai erdőszékházal találkoznak. A tűzrakáshoz az erdőszékház kértünk engedélyt és a tűznek kb. 30-40 centiméteres gödröt ástunk, hogy a szél el ne fújja a tűzszikrát. Szalonna-sütés után a gödröt betömöttük földdel, hogy a parázs teljesen elaludjon.

Ebéd után két csoportra oszolva az erdőszékház udvarán társasjátékkal telt el az idő, amelyen kivétel nélkül mindenki résztvett. (Kiss János)

VITALI ABALAKOV, A HIRRES SZOVJET ALPINISTA januárban ünnepelte 60. születésnapját és 35 éves hegymásző jubileumát. Ez alkalommal a Szovjet Sport Erdemes Mestere, illetve Erdemes Edzője címmel tüntették ki.

1966-BAN AZ ICF (Nemzetközi Kajak Szövetség), „Nemzetközi vizitúrázó jelvényé”-nek eléréséhez — többek között — a következő túrákon való részvétellel veszik figyelembe: 1. XXV. Dunajec-túra (VI. 9-12.); 2. XI. TID — Nemzetközi Dunatúra (VII. 4.—VIII. 27.); 3. Rába túra (VII. 14-21.); 4. Balaton Vízitúra (VII. 26.—VIII. 6.); 5. Dunai vízinyolcas (VII. 20.—VIII. 1.); 6. XI. Brda-túra (VII. 3.—VII. 10.); 7. Elba Békétúra (VIII. 5-14.); 8. Mecklenburgi Tavak-túra (VIII. 7-15.); 9. Spreewald-túra (VIII. 7-15.); 10. Berlini táborozás (VIII. 14-21.). — A jelvény bronz, ezüst és arany fokozatban kerül kiadásra.

AZ ALPOKBAN MINDIG TÖRTENIK VALAMI ÚJ. Felbermayer, az osztrák mesterfokozatú ejtőernyős a Kleine Zinne előcsúcsáról ugrott le és a „Sárga Fal” mellett egészségesen ért földet Kar-ban.

„AZ 1965. ÉV VANDORA” címet nyerte a több mint 60 éves svájci Beck Gottfried, aki a Természetbarátok Turista Egyesülete Kempeni-osztályának tagja és a múlt évben 653 óra alatt 2670 kilométert túrázott.

2 660 000 KÜLFÖLDI KERES-TE FEL 1965-BEN JUGOSZLÁVIÁT. 19%-kal több, mint 1964-ben. A csehszlovák látogatók száma 100%-kal, a magyar, román és szovjet vendégek száma pedig 50-50%-kal nőtt.

1967-BEN JAPÁNOK INDULNAK A MOUNT EVERESTBE. Az ehhez szükséges műszaki engedélyeket már megszerették.

HIBAIGAZÍTÁS. A „sajtó ördöge” előző számunkban úgy látszik éberebb volt a szerkesztőnél. A tájékoztatósi futas rovatában a Tanácsköztársaság Emlékverseny megismételve került a lapba, és másodsor — hogy tökéletes legyen a tévedés — Nagybátony helyett Nagybánya alcím alatt.

Címlapunk: Kabáczy Szilárd felvétele

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenbergházaspár u. 1., fiélemez 11. Telefon: 113-493. Kíndja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapiródnál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

66.762 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Ragyogó napsütésben ül le pihenni a túrázó az erdei tisztáson, ahol a nap tarka szőnyegét terít a zöld füre virágokból. Leül és körülnéz. Mintha szárnya kelne a virágoknak, úgy libegnek és surrannak a tarka pillangók virágról virágra, száraz főtörzsről üde levelekre, sőt néha a kirándulók mézes vagy lekváros kenyereire is.

A jó turista nem csak néz, lát is a természetben, nem csak gyönyörködik a kövekben, fában, virágokban és rovarokban, hanem ismeri is azokat, tudja mit csinálnak és mi a szerepük az élet nagy forgatagában. Ezúttal nézzük meg hát közelebbről ezeket a tarka pillangókat.

A pillangók, helyesebben lepkék — mert a pillangó szó csak a fecskéfarkú lepke és rokonaira vonatkozó név — tulajdonképpen rovarok nagy osztályába tartoznak. Fejlett képviselői az állatvilágnak, mert életük során négy különböző fejlődési fokon mennek át, vagyis teljes átalakulással fejlődnek ki. A petéből hernyó bújik elő, ez több-kevesebb ideig táplálkozik, majd bebábozódik és a báb bőre alatt átalakul lepkévé. A lepkék párosodás után ismét petéket raknak és kezdődik az egész körfolyamat előlről. A csúf hernyó, a mozdulatlan báb és a parányi pete tehát mind a lepkék fejlődési formái. A hernyók zöld növényi levelekkel táplálkoznak, ha egy-egy faj nagyon elszaporodik, kárt is okozhat a növények között. A kifejlett lepke csak a virágok mézét szívogatja hosszú felsodrott nyelvvel, így inkább hasznos, mert segít a virágpor átvitelében más növényekre és így a növényi termések megtermékenyülésében.

Most lássuk hát, milyen lepkék azok, melyekkel a természetjáró lépten-nyomon találkozhat.

Kiritkult, napsütötte tölgysekben, amilyeneket gyakran találunk alacsonyabb hegyein, a fák kérgén figyelmes szemlélődő sárgás posztoszerű puha csomócskát láthat. Ez a gyapjaslepke petecsomója, mely sok csúnya tarra rágott erdőért felelős. Maga a lepke lomharóptú piszkosfehér, rövid, zömök rovar. Bizony nem igen látszik „repülő virágnak”, ahogyan háromszög alakú összecsucokt szárnyával üldögél a fák kérgén. Annál szebb a rozsdavörös, vagy narancsszínű, fekete pettyekkel tarkított gyöngyházlepke. Különösen a bogáncsfélék virágaira telepszik szívesen, erdei irtások és utak mentén. Ha

Az éjjeli pávaszem tollas csánya

A szenderlepke hernyója

Gyöngyházlepke

„REPÜLŐ VIRÁGOK”

csendesén járunk az úton, még az éber és gyors erdei szemeslepke is csak későn vesz észre minket és villámgyors surranással repül el, de nem messze ismét leül a fák kérgére és eltűnik. Eltűnik, mert a szárnyának fonákja olyan mintázatú és színű, mint a repedezett szürke fakéreg. A szárnyának felső része viszont fehér széles sávval díszített bársonyos barna. Ahol kicsit nyirkos a tisztás és sok a virág, ott szivogatják a mézet a kis fénylőkék boglárkalepkék és úton-útfélen találkozhatunk a fehér lepkékkel, melyek legismertebb képviselője a répilepke, amit majd mindenki tévesen káposztalepke-nek nevez. Igaz, hogy a káposztalepke is ebbe a csoportba sorolható és hasonló is rá, de igen ritka és csak szántóföldi területeken él.

Napos, nagyobb tisztásokon és erdei rét széleken piros-pettyes kis lomha lepkék üldögélnek a virágokon, sokszor fejjel lefelé. Ezért kapták a csüngőlepke elnevezést. Ősz felé, ha hullott gyümölcs hever a földön, egy-egy vadalmafa alatt, gyakran ülnek ezeken az édes gyümölcsökön és mámorosan szívják a nedvét a szép tarka admirális lepkék, melyek széles piros sávjukról kapták ezt a megtisztelő nevet. Közeli rokonaik a narancsszínű, kékeszürkén tarkított bogáncslepkék. Ezek nem bírják ki a mi hideg teinket és mint a költöző ma-

darak, minden tavasszal melegebb vidékről vándorolnak hozzánk.

Alkonyat felé, ahol sok az illatos virág, különös lepkéket figyelhet meg a szemlélődő természetbarát. Mint kis helikopter lebeg a virágok felett és magasról nyújtja be hosszú nyelvét a virágokba az illatos mézért a szenderlepke. Több faja is él nálunk. Hernyói nagyok és nem különösen kártevők, mert kevés van belőlük.

Meleg tavaszi délelőttökön, fiatal fenyvesek szélén és kertek mentén ünnepélyes eleganciával libeg a fecskéfarkú lepke és közeli rokona, a kardoslepke. Talán a legszebb siklórepülő mozdulatokat végző fajok ezek. Lassan mégis kipusztulóban vannak, mert túlságosan fejlett szárnyaikkal nem tudnak könnyen elmenekülni az őket üldöző madarak elől. Közeli rokonuk a nagy Apolló lepke már nem is él nálunk, kipusztult és kevés példánya védett ritkasága a Kárpátok hegyvidékeinek és az Alpoknak. Piros nagy szárnyfoltjairól lehet felismerni ezt a nagy fehér pillangót.

Remélem, hogy ez a néhány sor és néhány fénykép hozzásegíti turista társaimat ahhoz, hogy értő szemmel nézzék a természet érdekes rovarvilágát és a gyönyörködés és tudás együttes örömet idézzék fel bennük.

Dr. Agócsy Pál

Pávaszemlepke hernyója

Csüngőlepke

Gyapjaslepke

Tűzlepke

Répilepke

Szövőlepke hernyója

A híres „Kilenclyukú híd” a Hortobágyi-csárdával és kocsiszánnal

DÉLIBÁBKERGETŐ ÚTON

Csendesen folydogál a Hortobágy-folyócska

Legel a gulya a Hortobágyon

Napfelkelte a Hortobágyon (A szerző felvételei)

A hajnali hűs szellő búcsúzóul kesernyész víziállatot sodort felénk a Tiszáról, mikor felszedtük sátrunkat egy öreg partmenti nyárfaerdőben, és nekivágtunk a Hortobágy végtelenbe vesző síkjának. A nap már kidugta korongja szélét a horizont alól, és párák, sápadt-arany fénnel öntötte el a szélben hullámzó, messzeségbe vesző fűtengert. A pusztai tengerszerű végtelensége mindenkire lenyűgöző hatással van, főként ha először pillantja meg. Nagyon szeretem a napkelték és napnyugták sokszínű tűzijátékát. Meglesem már a napot, miként emelkedik ki az Égei-tengerből, vagy miként merül az Északi-tengerbe, de láttam 3000 m magasból Pireneusi csúcsok ezrei közé is süllyedni, ilyen óriásnak, ilyen közelinek, szinte megdöbbentőnek, azonban még sohasem, mint a Hortobágyon.

A múlt század elején még a Tisza vad árvize hullámzott itt a zöld fűtenger helyén, a szabályozás után azonban az alattomosan terjedő vakszik lett a főveszély. A természetlen, szikes pusztán a rideg állattartás vált főfoglalkozássá. Kemény élete volt a pusztából élő csikósnak, gulyásnak, juhásznak és kondásnak.

Még az időjárás viszontaságai előtt is csak egy kis kerek kunyhóféle, az ún. „vasaló” védte. Ennek közepén lobbogott a tűz, ami felett a szolgapárról lógó bográcsban főztek a birkapaprikást. Meg kellett küzdeniük a széllel, esővel, hideggel, a farkasokkal, no meg a tolvajokkal is. Legnagyobb tekintélye közöttük a saját jószággal bíró számadónak volt. De bizony neki sem volt könnyű, hiszen ha hiány volt, azt a saját jószágából kellett kiegészítenie. Kéznel volt azonban többnyire a számadónak amolyan „házi betyár”-ja, aki rejtegetésért, orgazdasággért „kiegészítette” a megcsappant állatállományt.

Ez az életforma azonban már régen eltűnt, de megmaradt a pusztai végtelenségének varázsa. A nyáron kint voltam Wassenarban a nemzetközi kempingtalálkozón. A magyar táborba látogató sokszáz külföldi táborozó szinte refrénszerűen emlegette a „pusztát”, amiért a Hortobágyig kell jönniük, hogy láthassák. És az idén el is jönnek a világtalálkozóra. En nyugodt vagyok, hogy senki sem fog bennünket a látottak után lóhátan elképzelni, lobogó gatyában. Mert megmutatjuk a vendégeknek a Tiszalöki Vízlépcsőt is a Keleti- és Nyugati-Főcsatornával, a fürtesatornák rendszerével, amelynek segítségével a gazdasági-műszaki és agrotechnikai szempontból annyira egységes 250 000 kh területből 204 000 kh-t öntözni tudunk. De megmutatjuk földünk legészakibb rizstermelő körzetét és a hatalmas halastavakat és vízi-szárnas-telepeket is. De persze ott lesz még az igazi pusztából egy hatalmas terület, ahol látni fogják a kövér gulyákat, nyájakat, kondákat és méneseket, s ha kíváncsiak rá, megkérjük még a ma is bő gatyában, kék ingben, széles karimájú kalapban nyargalászó csikósokat, durransanak egy hatalmasat a karikással. Hiszen a gazdasági körzet profiljában az idegenforgalom is jelentős helyet foglal el.

A nap lassan a fejünk fölé hágott. Olyan nyári hőséggel lőtte ránk májusi arany nyilait, hogy vibrálni kezdett körülöttünk a levegő. Az út, messze olyan lett előttünk, mintha hirtelen eső áztatta volna. Majd ezen a látszólag vizes területen megjelent a táj tükörképe, kissé a levegőben úszva. Hatalmas délibáb a Hortobágyon. Mert ez is megmaradt teljes szépségében. A hirtelen erősen felmelegedett földközeli légréteg és felette a hidegebb, sűrűbb közegű levegő érintkezési felületén a fénytörés jelensége hozza létre a délibábot. Ha közelébe igyekszünk, persze szertefoszlik.

A nap heve előtt a Hortobágyi csárda felé igyekeztünk. A pusztát keresztülszelő Hortobágy folyócskán a debreceni építómesterek által készített „Kilenclyukú híd”-on, az ország leghosszabb kőhídján jutottunk át, és máris a csárda árnyékot adó ámbitusán nézegettük a Petőfi-emléktáblát. Itt írta a gazda szép feleségéről Petőfi a „Hortobágyi korcsmárosné” c. versét. S míg bent vig cigány-muzsika mellett az ízes bográcsgulyásra vártunk, nagy költőnkre gondoltunk, aki nemcsak a Hortobágyon gyalogolt keresztül, mint mi, hanem gyalog ment Debrecenből Pestig.

Balogh Ferenc

Turista

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. JÚLIUS
XII. ÉVFOLYAM 7. SZÁM
ÁRA 3 FT

Balatonfürednél

A SZÍV-EMELŐ TÁJ SZÍNEK

red és Keszthely között, amióta az első balatoni gőzhajó, az öreg Kisfaludy leállott.

Most is teljes gözzel halad nyugat felé; arra, ahol az ég szegélyén árnyékszerűen felsejlik a Badacsony sötét sátera. Balról a lapos somogyi part végeszakadatlan jegenyesorának szürkés-kék fátyola remeg, jobbról hullámos táj ring, szőlők, gyümölcsös-ligetek közé bújtt falvakkal. Itt a tó közepén, nyugszéken elheveredve, a csend és a hullámok játéka pihentet. A fényvel előntött fedélzeten egyszerre bővül meg az ég ragyogása, a vízmező izzása, a hullámok pazar színjátéka. Míg kék az ég, kék lent a Balaton is, de ha változik a magasság színe, a tótükör is új árnyalatot kap. A futó felhők is almazölddel foltozzák gyöngyházzsín leplét, ha meg sötétebb kumulusz borul föléje, mindjárt higany-szürkére vált a messzeség.

Minden napszak más és más színakkordot zendít meg. A hajnal gyöngye derengésében szinte észrevétlen

válik zölddé a part-közeli komor-szürke, bent meg tengerkék foltok kerekednek, csak az ébredező hullámok szegélye rózsaszín. Délben olyan a tó tükre, mint egy lángoló délibáb; derűs alkonyon sárgában, bíborban, violaszinben ragyog. A lenyugvó nap aranszínűre festi, majd végső sugaraival lángbaborítja. Mintha izzó ércfolyam ömlene egy óriás kőhóból tüzes lobogással a tóra, olyan vörösén lángol szikrázó medencéje. „Késő esthajnalon rubintláng festeti” — így látja Berzsenyi.

Mert költők, festők keresik színei titkát. „Ez a legtisztább szem, mely valaha egekbe tekintett” — csodálja Vörösmarty a tó nyílt tekintetét. „A magasságnak minden mosolyát, minden vidámságát, minden haragját, minden zord indulatát viszsztatükrözi” — fejleszti tovább a hasonlatot Eötvös Károly. A tó varázslatos színjátéka ragadja el Kosuth Lajost is, amikor sorra veszi miért szép és mitől szép a Balaton: „Szép mindenkoron, szép midőn csendes s foltonkint színét változtatja, szép midőn medre mélyéből üvöltő szél sötét habokat paskolgat föl, szép midőn a vihar közelségét haragos zöld szinte öltve jelenti, de legszebb, mondhatatlanul szép, midőn a kelő nap az első fényugárt, vagy a telehold a bájos fénycsomót göndör vízszínén végiglovéli...”

Móricz Zsigmond az alkonyt látja a legcsodálatosabbnak, mikor a fények és a színek oly sejtelmesen megtöröttek, mintha fátyolon át szűrődnének: „Opálos fények. Csak éppen kivillannak a tűzerek és lángnyelvek, hogy a legrövidebb pillanat alatt a vérszínnek már aranyló sárga adjon helyet.” Jankovich Ferenc óriás, részeg festőlegénynek

A kedves öreg Helka karcosú fehér teste harsogva hasítja a vizet. A színváltozások káprázatos gazdagságával ragyognak a szerterebbenő hullámok; egyszerre kék, gyöngyszürke, üvegzöld és olvadtt ezüst a tó. Szikrázva izzik tükre a zuhogó sugárözönben, a part vibráló párákba vész, a távoli Badacsony csak halványan sejlik át a fényekkel átítatott messzeségen.

Lassan elmarad mögöttünk Tihany, mindenfelől zölden-kéken habzó víz vesz

körül, s békéltető nyugalom. A hullámok gyengéden paskolják a Helka kecses testét, lágyan himbálják, emelgetik, süllyeszti ütemesen. Több mint hetven éve járja a tavat a Helka, testvérhajójával, a Kelénnel. Fáy András Sió című tündérregéje két hűséges szerelmesének a nevét viseli a Balaton két vezérhajója. A regebeli Helka szelíd lelkű, jószágos királylány, Kelén szőkefürtű bátor vitéz, a két hajó pedig tengerre szabott testű, nemes vonalú gőzös, mely hűségesen jár-kél Fü-

A balatonboglári Postás gyermeküdülő strandja

É ÉNYEK

látja a balatoni estet, aki „ezer színt mártogat, s csapkodva összemázolt — zöldet, sárgát, bíbort, narancspirosot lilával: — beken-fen kancsalul eget-földet, merészen — s kimossa ecsetét a Balaton vizében”.

De nemcsak az írókat, költőket, a festőket is régóta ihletti a Balaton. Tárlatok sorát tölthetnének meg a tóvidéken született képek, melyek a színek nyelvére ültették át a balatoni táj gyengéd szépségeit. Megjelenik rajtuk a tó kék tükre fehér vitorlásaival, az aranyló homokparton fürdőzők, a nádasok titokzatos világa, a halásztanyák élete, a szőlőborította lejtők derűs békessége, a nyájas és nyugalmas táj meleg színei. A festők lelkét legjobban mégis a tó roppant gazdag színjátéka ragadta meg. Egry József, a posztimpreszionizmus legjelentősebb magyar mestere a Balaton fény- és színhatásaiból merítette legfőbb ihletét. A tó légköri játéka a legfinomabb rezgőmozgásoktól a fékevesztett, szinte ős erejű fényorgiáig

a legváltozatosabb képekben kelt ki ecsetje alól. Nyarak hosszú során át figyelte a fények drámai viaskodását a tó felszínén és az áizzott levegőben. A színek harcát égen és vízen. Látomásaiiban a Balaton rendkívüli fényjelenségei valami ősi délibáb képét öltik magukra. Tüzes villogásoktól reszket a levegő, sziporkázó fények csapnak le a magasból s verődnek vissza a víztükről. Ez a fényzőn borítja be a tó partján magasodó bazaltkúpokat, az egész messzi tájat.

A másik nagy magyar mestert, Csók Istvánt a zöld nádasok, a sötétbarna hínárosok világa fogja meg, s a lődös, opálos reggelek, amikor a tó fölötti párában a vizet még csak sejtteni lehet. Aztán feltör a fény, s a nádszegélyes öblök mélyén olyan a mozdulatlan vízmező, mint egy gyengén redőzött, zöldes-szürke velűrbárony lepel. A hajnal mellett az alkony a legvarázslatosabb, a csendes alkony, amikor a lenyugvó nap olyan színpompát terít a tóra,

Napkelte a tihanyi öbölben

Vitorlásverseny Siófokon

mely változatosságával, fantasztikus árnyalataival elbűvöli a festőt. Ahogy süllyed a nap lejjebb és lejjebb, úgy válik marancssárgává majd liláspirossá a bíbor, csak a parányi hullámedők szegélye halvány rózsaszín, akár a füstzerű labdafelhők pereme fönn az égen.

Meleg és dús a Balaton színskálája, s amíg a Helka szelíd dohogással úszik, nyájas, derűs fényekben fürdik testünk-lelkünk. A tó csendes. Lomha, alacsony hullámok követik egymást párhuzamos sorokban, de a hegyekből lezuhanó vad bakonyi szél pillanatok alatt háborgó óceánna tudja változtatni. Ilyenkor harsog és mennydörög a tó. Szakadatlan párhuzamos sorokban száguldanak egymás nyomában a sötét hullámok, tarajos szegélyük magasra emelkedik, aztán átbukik és meredeken zuhan alá tajtékkozva. A tó feketészöld felszínét mintha óriás gőzekék

szántották volna fel. A portázó, füstölő habok fölött barnasípkás fehér sirályok hasítják víjogva a levegőt.

A tó most megbékélt, laposan gördül egyik hullám a másik után. A Helka szelíd dohogással úszik a fények tetején. A vakítva tükröző Szigligeti-öbölbe úgy siklik be, mint egy fáradt hattyú. A dél legvadabb sugarai verik fedélzetét, s a parton szinte lihegnek a hegyek. Nem csodálkoznak, ha a Királyné-szoknyája hirtelen föllebentené szőlővirág-díszes kecses krinolinját. A csendes sásmezők keskeny nyíladékaiban hallgatag horgászok szunyókálnak, körülöttük szinte lobot vet a nádas. Széles pásztákban hull a sárgaözön a bágvadt víztükrökre, akár egy Egry-képen. A tó s a táj valamennyi színe lángholó sárgává egyesül, olvadt aranyércok sistergő katlanából lépünk a partra az utolsó percben, mielőtt felszívódnánk a fénylő minden-ségbe.

Antalffy Gyula

Viharos szél fodrozza a Balatont. Háttérben a Badacsony (MTI fotók)

1966. a campingezés éve

Egyre gyakrabban cseng a telefon a Magyar Camping és Caravanning Club központi irodájában és csaknem minden érdeklődő három kérdésre vár választ: hol vannak campingek Magyarországon, hogyan lehet valaki szervezett campingező és milyen kedvezményt, előnyt élveznek a Magyar Természetbarát Szövetségnél és a Magyar Autóklubnál megalakult campingszakosztályok tagjai a hazai és külföldi campingekben.

Mielőtt a kérdésekre e lap hasábjain választ adnánk, hadd jegyezzük meg, hogy a campingezés országunkban is évről évre népszerűbbé válik, nemcsak a fiatalok körében, hanem az idősebb korosztály tagjai között is. Nem múló jelenségről, egyesek egyéni szenvedélyéről van tehát szó, hanem nyugodtan mondhatjuk, hogy a campingezés mint korszerű üdülési forma társadalmi jelenséggé vált. Az emberek a városok zajából a természet közelségében keresnek pihenést, kikapcsolódást.

Több éves előkészítőmunka eredményeképpen országunk ma már Európa egyik legkorszerűbb camping-hálózatával rendelkezik. Ezek a campingek megtalálhatók a turisták által látogatott hegyvidékeken, a folyóvizek mellett, túlsúlyban pedig a Balaton körül.

Első osztályú campingek

Budapest	Duna-kanyar	Észak-Magyarország
Római-part Hárs-hegy	Szentendre Leányfalu Sződliget Nagymaros Esztergom	Tokaj Hollóstató Mátrafüred Miskolctapolca
Balaton (É. oldal)	Balaton (D. oldal)	Dunántúl
Balatonakarattya Balatonalmádi Alsóörs Paloznak Balatonfüred Tihany Kilián-telep Balatonakali (3) Balatonszepezd Badacsony Badacsonyörs Balatongyörök Vonyarcvashegy Keszthely	Balatonszabadi Slófork Zamárdi Szántód Balatonföldvár Balatonszemes (3) Balatonlelle Balatonboglár Fonyód-Bélatelep Fonyódliget	Erdőliget Velence Agárd Sopron Szombathely Nagykanizsa Győr Pécs Abaliget Harkányfürdő
	Alföld	
	Debrecen Hajdúszoboszló Szeged Szolnok	

Valamennyi campingben folyóvizes mosdó-csoportok, főzőhelyek, társalgók, bisztrók és különféle szórakozási lehetőségek vannak.

Camping-árak

A budapesti és a balatoni I. osztályú campingekben helyfoglalási díj személyenként és naponta 10,— Ft. Gépkocsi parkírozási díj 10,— Ft, lakókocsi parkírozási díj személyenként és naponként 10,— Ft. A lakókocsival érkező személyek helyfoglalási díjat nem fizetnek. A felsorolt campingekben a 16 éven aluli táborozók valamennyi szolgáltatásból 50% kedvezményt kapnak.

A szentendrei, leányfalui, sződligeti, nagymarosi, esztergomi, velencei és agárdi campingekben a helyfoglalási díj személyenként és naponként 8,— Ft, egyéb helyeken 7,— Ft. Gépkocsi és lakókocsi díjak megegyeznek a budapesti és balatoni árakkal. A Nemzetközi Camping és Caravanning Szövetség tagországainak campingezői vala-

mennyi hazai campingben 20%-os kedvezményt kapnak. Hasonló kedvezménnyel campingezhetnek a Természetbarát Szövetség szakosztályainak tagjai. A Nemzetközi Szövetségben való tagságuk biztosítja a külföldre utazó magyar turistáknak 23 európai és kontinensen kívüli tagországban 10—25%-os campingdíjengedményt. A külföldi campingezéshez szükséges megváltani a Nemzetközi Carnet-t, amelyet a Magyar Camping és Caravanning Club minden szakosztály-tagnak biztosít.

Ma már a campingezők többsége rendelkezik saját felszereléssel. Sokan vannak, akik az OTP hitelakciója keretében szereztek vagy szerzik be felszereléseiket. Az OTP árukölcson akciója kedvező, mert 1000,— Ft értékű camping-felszerelés vásárlása esetén 5000,— Ft-ig a beszerzések 20%-át kell készpénzben lefizetni, 5000,— Ft felett a 30%-át. Az árukölcson 5000,— Ft-ig egy évre szól, azon túl másfél évre. Az akció keretében sátrat és valamennyi tartozékot, a legkülönbözőbb campingfelszerelést lehet vásárolni.

A magyar természetbarát campingezők az idén először vesznek részt az augusztus 3—18. között hazánkban rendezendő Nemzetközi Camping-találkozón. Ezúton is kérjük mindazokat a turistákat akik a Nemzetközi Nagytáborozáson részt akarnak venni, jelentkezzenek a Magyar Természetbarát Szövetségnél.

A hogy átért gépkocsink a Tiszán, a híd végénél Új-Szeged élénk színű táblával fogadott. Azt jelezte a tábla, merre jutunk el a város campingjébe. Útjelzők vártak a többi elágazásnál is. Itt gyalogos, járművel érkező egyaránt könnyen célbajuthat. Ez volt első kellemes benyomásom a tábort kezelő Szegedi Idegenforgalmi Hivatal tevékenységéről.

A másik a helyszínen várt. Várakozáson felül szép, ötholdas ligetbe kerültünk a Tisza-parton. Összefzart koronájú fák árnyékában csinos camping-házikók sorakoztak. Nemhiába sorolták a campingek első osztályába. Szép helyen is van, ugyanakkor közel a város központjához.

A camping „körútja” aszfaltozott. A házikók mellett bőven van hely a sátorverőknek.

Most éppen a gyalogosok vannak túlsúlyban. Fürdőruhás lányok-fiúk élvezték a Tisza-parti napsütést, foglalatostkodtak a mosdóknál, vagy éppen táncoltak a táskarádiók zenéjére.

— Messziről érkeztek? — szólítom meg az egyik csoportot.

Pestiek. A Kölcsey gimnázium diákjai, nyolc napig járják az alföldi városokat.

Hely bőven van. A faházakban kétszázalhatnak, sátorral további háromszáz vendégnek van kényelmes hely s ha betelik a létszám, a Postakocsi Csárda melletti fiók-campingben még el tudnak helyezni sok vendéget.

Hol strandolhatnak? A válasz: itt van a camping mellett, a nagy, termálmedencékkel is felszerelt Park-

„KOMPLEX SZOLGÁLTATÁS”

LÁTOGATÁS
A SZEGEDI CAMPINGBEN

strand, nem sokkal meszebb az uszoda.

Ismerik-e eléggé a hazai és külföldi turisták a szegedi campinget?

A jelek szerint igen. Hiszen Szeged tulajdonképpen határváros és a röszei átkelő-állomás szinte ontja az átutazó turistákat. *Rajtó Gyula* telepvezető hat nyelven érintkezik velük. A Hivatal pedig főszezonban éjjel-nappali szolgálatot tart; két kishajóval tiszai és marosi kirándulásokra viszik a vendégeket.

Sétálunk tovább vendéglátóinkkal. A főbejárat mellett panelek, betonvasak halmozódnak. Megtudjuk, hogy itt épül hamarosan az úgynevezett „fogadó-épület”. Ezenkívül terveznek egy kikötő-mólót a folyóra és egy saját benzinkutat. Addig mozgó benzinkutak hozzák az üzemanyagot a gépjárműveseknek. Néhány kis sportpálya, egy autómóso épül még — s a Földműveszövetkezet jóvoltából egy élelmi-

szer-pavilon, és a Posta segítségével nyilvános telefon és bélyegautomata.

Egyszóval: épül-szépül a camping. Persze, jó lenne gyorsabban, mert a röszei határátkelő megnyitása és a Játékok felújítása robbanást hozott Szeged idegenforgalmában. Míg 1958-ban csak 907, addig 1965-ben már 42 650 külföldi fordult meg a városban. Idén még erősebb forgalomra számítanak. Már harmincezer vendégnapot kötöttek le, s további forgalmat hoz majd, hogy az idei, VI. autós-találkozó

nemzetközivé bővül. Szegedre látogat a camping-kongresszus sokszáz résztvevője, itt tartják a motorcsónak Európa-bajnokság egyik futamát és az Autóklub is vezet ide egy autós-túrát Sopronból. Száznál több érdekes rendezvény lesz a Napfény Városában, ahogyan Szegedet becézik hívei, és ezek szépszámmal vannak, hiszen igyekeznek minden kívánságukat teljesíteni — vendéglátóipari szaknyelven „komplex szolgáltatásokkal”.

Zámbó István

Faházikók sora biztosítja a kényelmes elhelyezést

A szegedi campingben

MEDITÁCIÓ A DUNAKANYARBAN

Három nyelven ecseteli a prospektus a Pap-szigeti camping előnyeit. Az izléses nyomású hívogatók szövege egyezik a valósággal: Festői Dunakanyar, egyik legszebb camping Magyarországon, mindössze 20 kilométerre Budapestről, ezer vendég fogadására alkalmas, van büféje, telefonja, horgászleshelye, akkumulátorra kapcsolható hálózati konnektorai, folyó hideg-meleg víz, szalonasütő tűzhely...

Csupán egyetlen dolog nem stimel; a leporello színes nyomású képein dunai vízijárművek, kajakok. Az egyik alkonyati felvételen halászladik tükörképét villantja fel a Duna-tükör. Szép, de nem igaz... Legalábbis abban az értelemben, nem, hogy ezek a csónakok nem tartoznak a campinghez. Ha valaki elhozza magával Szegedről, vagy Helsinkiből vízijárművét, élvezheti a Dunakanyar valamennyi örömet. Ha pedig nincsenek tulajdonában ilyen folyami alkalmosságok, akkor be kell érnie azzal a kéveléssel, amit a camping nyújt, — az előszezonban.

A gondnokkal járjuk be az ötholdnyi parkot. Hárs és nyárfalombokon fodoroz a parti szél. A koralakú pázsit szívében két terebélyes fűz őrzi a csendet. Június hetediké, kedd: Pap-szigetnek mindössze nyolc lakója van.

Mi az oka annak, hogy e kétségbevonhatatlanul európai színvonalú, gyönyörű tábor felhőtlen ege alatt csak a madarak csicsérgése jelzi az életet?

Az előidényre kilátásba helyezett 20 százalékos kedvezmény önmagában nem toborozza a vendégsereget. Május 15-től június 7-ig háromszázhuszonöt külföldi, és kettőszázhatvankilenc hazai turista szerepel a szállás-lajstromon.

Gondnokság és központ, a közelgő világtalálkozó és a Nemzetközi Dunatúra várható idegenforgalmára építi tervét, reményét. Addig is elkélne a jelenleginél meggyőzőbb reklám. Hiszen nem is annyira a szezon tetőfokára, hanem az előidényre kellene összpontosítani az újsághirdetést, televíziós, rádiós propagandát. Vajon a kapukat záró iskolák tanárai és diákjai tudják-e, hogy Pap-szigeten valóságos paradicsom várja őket?

Pacsirták rebbennek fel a hófehér csempevel borított szabadtéri mosdóról. Egy mátyásmadár a parti szegélyen emelt cölöpházak ablakán kopogtat. Emeletes ágyakon patyolat

huzat, rend, tisztaság mindenütt. Frissen nyírt pázsit illata leng a táborban. A holland és a finn turisták szerint legfeljebb az olasz főváros campingje vetekszik Pap-sziget szépségével.

Beleszólhat-e egy turista komoly gazdasági ügyekbe? Ha a hús százalékos engedmény nem csalogatja az országjárókat, talán meg lehetne próbálni a negyvenszázalékos. Amikor ezen meditálunk, még június első napjait mutatja a naptár. De lesz még szeptember is, és jövőre ismét tavasz, ismét előidény...

Leányfalun az utolsó simítások vannak hátra. Két vonalban sorakoznak az új típusú, traverzekre emelt vikendházak. A kissé alacsonyra sikerült lábazat alá nem fér el a gépkocsi. Ha még harminc centiméternyit megemeljük, ott a garázs, és nincs kitéve a kocsik az időjárás viszontagságainak.

A június 11-i nyitás előtt még jóformán minden a fonákjáról látszik. A lakók is fennakadt azon, hogy a rostlemez elemekből ácsolt házikók nemigen élnek túl egy-két viharos telt. Mire Leányfalun megnyitja kapuit, jótékony festékréteg takarja el a gondolatébresztő tüneteket.

A gondnok a ruganyos laticel-ágyakra, bársonytapintású plédekre, a közeli ételkészítőkhöz és étteremre hívja fel a figyelmet. Nem tehetünk róla, hogy gondolataink önkényesen csapongnak: a vízi- és strandfelszerelés itt is hiánycikk, akár csak a Dunakanyar többi campingjében. Sehol egy ajándékbolt. Talán boltra se lenne szükség, a gondnokok bizományban is

elvéllalhatnak a népi iparművészeti cikkek árusítását.

Meditációnk nem rugaszkodik el a valóságtól. A tavalyi árvíz vastag iszapréteggel borította a campingek területét. 1966 tavaszára már nyoma sincs a természeti csapásnak. Ugyanolyan hősiesség és tetemes anyagi áldozat teremtett itt is új életet, mint az áradó Duna más veszélyeztetett szakaszain. Öröm és büszkeség, hogy ennyire jutottunk, és kultúrpark virágozik a kanyar árterületein.

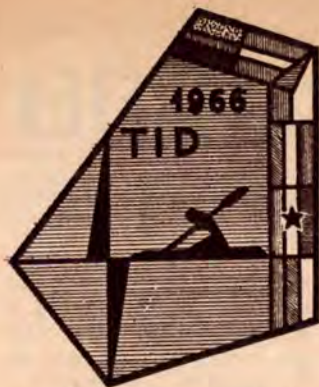
„Vízisportolók paradicsoma a Dunakanyar!” — hirdeti egy röplap, s az ember önkéntelenül feleselni kezd: Paradicsom volna, ha a campingek kapuja valóban a folyamra nyílna, ha volna saját kikötőjük, ha kölcsönözne kajákat, hajókat, ha...

Ünneprontó szándék nélkül kérdezzük: Mi az oka annak, hogy luxuskoszt, távolsági taxit már bérelhet a külföldi és hazai turista, motorcsónakot és kajákat még nem.

Milliók értékek hevernek kihasználatlanul. E sajnálatos holtponthoz a turistáknak is közük van. Teljesíthetetlen szállásigényekről panaszkodnak a gondnok. Szövetségünk tekintélye, mozgósítóereje segíthet a Dunakanyar campingjeinek benépesítésében.

Am mindemelletl jogos és időszerű szót tenni, hogy édes-kevés a vendégsereget szeretettel várni. E passzív alapállás helyett célravezetőbb volna a toborzás, a szervezés, a hatékony propaganda és a vízparti campingek korszerű felszerelésének biztosítása.

Startra készen a TID

Július 20-án érkeznek
magyar vízre
a résztvevők

Gyülekeznek a különféle országok víztúrázó Regensburgban, hogy pár nap múlva, július 5-én nekivágjanak a XI. Nemzetközi Dunatúra útvonalának.

A hat rendező ország gondosan felkészült a népes vízi-karaván fogadására. Előkészítették a táborhelyeket, a programokat s minden ami a TID lebonyolításához szükségesek.

A túra ebben az évben először két útvonalon lép be hazánkba. Július 20-án reggel Rajkánál érkeznek az első csoport, amely a Mosoni-Dunán evez tovább, s Győr után tér vissza a nagyágba. A másik csoport a csehszlovák Sturovóban, — miután egyesül a Garam-túra résztvevőivel — július 24-én Szobnál lép át magyar vízre. Budapesten július 25-én délután ünnepélyesen fogadják a résztvevőket, majd két nap tartózkodás után eveznek tovább, s augusztus 1-én reggel Mohácsnál hagyják el az országot.

A szokásos csatlakozó túra a Rába folyón, július 16-án indul Körmenről s Győrben egyesül a TID-túrával. Budapestről több résztvevő a Balatonra utazik, ahol Balatonkarattyától—Keszthelyig eveznek, vitorláznak végig. A Budapest felett és alatt levő két sziget körbevezésére a „Dunai 8-as” túra kerül levezetésre, mely több alkalommal találkozik a TID főtúrával.

A csatlakozó Tisza-túra, amennyiben jelentkező lesz rá, július 30-án indul Csongrádról s augusztus 2-án lép át Jugoszláviába Szegednél.

A túrázók 1884 km megtétele után augusztus 26-án érkeznek a végcélba, a bulgáriai Ruszeba.

Bokody József

El nem késett utóhang a BNV-hoz:

SÉTA A CAMPING KÖRÜL

A témával akkor sem későn, ha a Budapesti Nemzetközi Vásár már bezárta kapuit. Mert a campingfelszerelések kérdései — a turisztika legkorszerűbb lehetőségeinek ismertetésével együtt — előreláthatóan még hosszú ideig napirenden maradnak a világ öt földrészének majd minden országában. Magyarországon is.

A vásár sok eddig is ismert és még több egészen új campingfelszereléssel ismertette meg a szabad levegő, a kirándulások, túrák, a természet szerelmeseit. Öröm volt például látni, milyen jelentősen

bővült a Hungarotex hazai sátrainak választéka. Még több ötletről tanúskodik az a sokféle felfújható, gumí és textil anyagú felszerelés, amivel a PALMA felvont. A gumimatraccá és fotellé átalakítható gumicsónak például, vagy a kagylófotel — praktikus, szépformájú, barátságos színhatású tárgy — kivivta a nézegetők tetszését.

Meg kell még emlékezni arról a tizenegy kisipari szövetkezetről, amelyek — kiállításukkal bizonyították — néhány régen hangoztatott alapvető igényét elégték ki most már a turisztika kedvelőinek.

ÍGY IS LEHET...

Az Ózdi Kohász SE természetbarátai április 23—25. között 3 napos „rügyfakadó” túrát szerveztek a Szlovák-Paradicsomba.

Az eredeti terv szerint autóbusszon akarták az utat lebonyolítani. Pénteken — 22-én — délbent tudták meg, hogy technikai akadályok miatt az autóbussz nem mehet. Ekkor Szepesi Györgytől, a rozsnói utazási iroda vezetőjétől telefonon kértek segítséget. Ennek nyomán szombaton a Rozsnóra érkező vonatnál már autóbussz várta az ózdiakat, sőt az utazási iroda, valamint a bank 5 főnyi személyzete nem fejezte be munkáját a munkaidő lejártakor, hanem megvárták a másfél órát késő vonatot, hogy a magyar vendégek rendelkezésére álljanak.

Ezúton is köszönetet mondanak a baráti gesztusért az ózdi természetbarátok.

Bemutatjuk „családunk” legújabb tagját: a szovjet **TURISZT** című képeslapot

Új képeslappal bővült idén a turisztikai folyóiratok népes családja: megjelent a szovjet turisták új lapja, a **TURISZT**. Még születőben volt — első száma sem látott napvilágot — amikor szerkesztősége már tömegesen kapta a leveleket, kiadóhivatala az előfizetéseket. Megjelenése arra az időre esik, amikor a turisztika egyre észrevehetőbb jelenséggé válik a világ szinte majd minden országában. Az emberek nem elégednek meg saját szűk világukkal, aktívan akarják felfedezni a körülöttük levő világot.

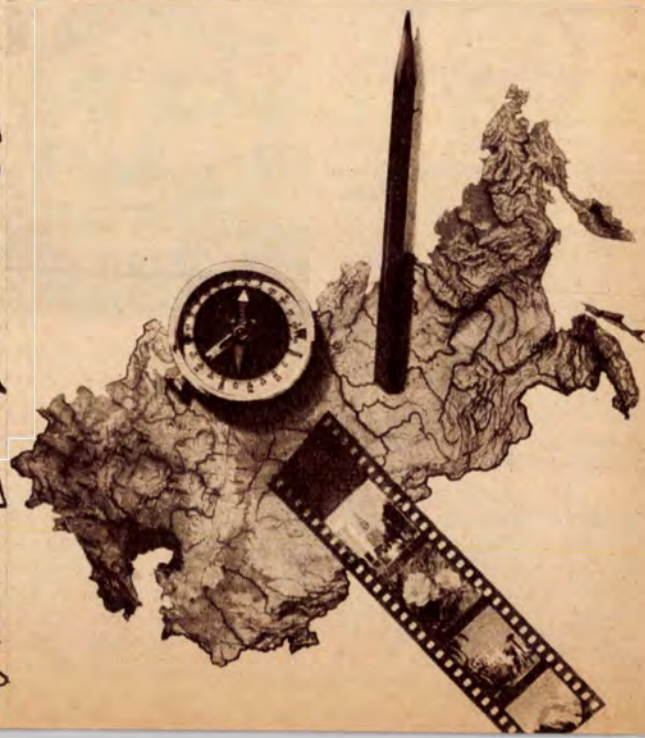
Arra törekcsenek, hogy személyesen ismerjék meg a városon kívüli erdő és tó elragadó tájait, vonzódnak a műemlékekhez és a civilizáció legújabb eredményeihez. „A lapnak — írta a kiadó a szerkesztőségnek küldött üdvözlő soraiban — széleskörűen ismertetni kell hazánk anyagi és szellemi kultúrájának emlékeit, természeti gazdagságát és nevezetességeit, népünk múltját és forradalmi tradícióját s a kommunista építésben elért sikereit.

Mi a turistáinkat a legkülönbözőbb utakon, módon akarjuk végigvezetni. Aki hozzászólt, hogy hátizsákkal a hátán lépkedjen a hegyi szerpentineken — hadd lépkedjen, egészségére. Aki csónak vagy tutaj-kirándu-

lást szervez a folyón — hadd szervezzen. Az elsőnek is, a másodiknak is örömmel segítünk — sőt a harmadik fajtának is, annak, aki saját motorbiciklijén vagy kocsiján utazik. Új utakat jelölünk ki nekik, tanácsokkal látjuk el őket — közben nem feledkezünk meg a vonat, autóbussz és hajó-kirándulókról sem, s azokról sem, akik megszerették a campinget, utánfutót kapcsolnak járműjük után, azokról sem, akik a hegycsúcsokat ostromolják, vagy földalatti természetes palotákat tárnak fel.

S van még egy fontos feladata a **TURISZT**-nak: megismertetni olvasóival a külföldi turisztika tapasztalatait, tájékoztatni őket a baráti szocialista országok túrazmogalmairnak eredményeiről, eseményeiről. A bolgár testvér-lap, a lengyel Szvgatovid, a csehszlovák Turista után most a magyar turistamozgalommal is meggyeztünk a kölcsönös tájékoztatásban, a budapesti Turista is testvéries cikk-cseremegállapodást kötött a szovjet testvér-lappal. Reméljük, hogy ez is szolgálja fogja népeink — és a két lap — legfontosabb célkitűzését: a kölcsönös barátság elmélyítését.

Jevgenyij Arapov
a **TURISZT** nemzetközi
osztályának szerkesztője

RÓMAI KORI VÁROS A SÁRRÉTEN

A TÁCI SZABADTÉRI MÚZEUM

Aeneas menekülése Trójából.
Kézénfogva vezeti kisfiát

A Dunántúlon, az egykori Pannónia területén, nagyon sok római kori emlék került már felszínre. Minden bizonnyal azonban sokkal több vár még feltáráásra. Erről vall hazánkban a legutóbbi években a Fejér megyei Tác községben végzett ásatás is, a ma már *Gorsium* néven ismeretes hajdani római kori településen.

A Fejér megyében látogató turisták, a hazai és külföldi vendégek egyaránt érdeklődéssel keresik fel ezt az idegenforgalmi szempontból ma még korántsem kihasznált területet, hogy a helyszínen ismerkedjenek meg a *Sárrét* kellős közepén épült, egykori fontos szerepet betöltő római kori településsel. Nyolcadik esztendője a magyar régészet egyik legjelentősebb ásatása bontakozik ki a táci határban. Magát az ásatás területét már a múlt század közepe óta, mint fontos római lelőhelyet tartotta nyilván a magyar régészeti kutatás. 1866-ban *Rómer Flóris*, a magyar régészet európai hírnévű tudósa bejárta a *Sárvíz* bal oldalán fekvő területet, ahol több, mint egy négyzetkilométer területen mindenütt római kori épületnyomokat és leletanyagot talált. A korábbi feltárások és a történelmi kutatások arra az eredményre vezettek, hogy a táci egykori római kori település Pannónia északkeleti részében Aquincum után a legjelentősebb város lehetett.

A táci ásatás döntő fordulathoz érkezett 1958-ban, amikor a megalakult Fejér megyei Idegenforgalmi Hivatalnak szorgalmazására a megyei tanács anyagi eszközökkel segítségére sietett a feltárásokat irányító dr.

Fitz Jenőnek, a székesfehérvári István Király Múzeum igazgatójának, aki már 1954-ben újra hozzákezdett a korábbi ásatás folytatásához.

Gorsium fekvése nagyon szerencsés. Ellentétben a többi nagyobb ókori településekkel — *Sopiana* (Pécs), *Arrabonna* (Győr), *Savaria* (Szombathely), városokkal, vagy akár Pannónia provincia székhelyével: Aquincummal —, teljes egészében lakatlan területen fekszik és így feltárását nem akadályozza a felette kialakult modern település. Ez az adottsága azért is jelentős, mert bár nagyságra nézve az előbb említett városoknál kisebb településről van szó, hiánytalanul tárhatnak fel benne teljes utcákat, nagy kiterjedésű gazdasági épületeket, temetőket.

A római antik útkönyvek — így a többi között az *Itinerarium Antonini* — utalnak arra, hogy a délről, Itáliából Aquincumba vezető főútvonal és a többi kisebb jelentőségű pannóniai utak, vagyis az *Arrabonnába* (Győrbe), a *Sopianaeba* (Pécsre) és az *Intercisába* (Dunaujvárosba) vezető utak

III. századi szoborfej mészből

A feltárt Villa Amasia részlet
(A szerző felvétele)

kereszteződésénél az utazó a *Gorsium* nevű állomáshelyet találja. Ha a római kori úthálózatot a mai térképre vetítjük, *Gorsium* Aquincumtól olyan távolságra fekszik, amely körülbelül Székesfehérvár környékének felel meg. Ennek alapján kezdetben Székesfehérvárt azonosították *Gorsiummal*. A Székesfehérvártól tizenhat kilométernyire fekvő Tác község határában viszont a kiterjedt települést — az útkönyvek által jelzett és megtalált utak alapján — ma már tévedhetetlenül azonosíthatjuk *Gorsiummal*.

A nyolcadik éve tartó feltárások eredményeképpen teljesen kirajzolódott *Gorsium* településtörténete. Az i. u. I. század második felében kelta, az eraviszkuks törzshöz tartozó bennszülött falu állt itt egyszerű vertfalú kunyhókkal. Az i. u. II. században városias római települést jelez a templom, a kövezett utca, és a díszkút maradványa. Ezt a várost pusztította el a 167-ben betörő longobard támadás. A rövidebb átmeneti települési periódust felváltotta a gazdagabb, különálló egységet alkotó villatelepülés. Ez volt a mai *Gorsium* néven a település leggazdagabb korszaka. A római kori város az V. század közepéig volt lakott, majd a népvándorlások korának idejében különböző népek temetkeztek az akkor már elpusztult házak falai közé.

A IV. századi temetőtől délre került elő 1965-ben a település legkorábbi része,

annak a katonai tábornak az erősítése, amelyet az i. u. I. század közepén a *Sárvíz* fontos átkelőhelyénél emeltek. A katonai tábor fekvése nagymértékben tisztázta *Gorsium* topográfiáját az első két évszázadban.

Ebből a gazdag rétegződési településből az ásatás során eddig több, mint háromszázezer régészeti lelet került napfényre. Ezek között igen szép számban vannak olyan emlékek, amelyek Pannónia történelmi és művészeti vonatkozású ismeretanyagát gazdagították. A településen feltárt egyik villáról, a *Villa Amasiáról* ma már tudjuk, hogy a legnagyobb feltárt villaépület Pannóniában.

A hajdani település feltárt részei ma egyetlen hatalmas szabadtéri múzeumot alkotnak. Aki ma ebben a szabadtéri múzeumban elhalad a két oldalt fiatal fákkal szegélyezett *Villa Amasia*hoz vezető úton, a lapidarium köemlékei között, az mindennél jobban érzi, hogy a római kultúra évszázadokkal ezelőtt itt élt világában jár.

Gorsium iránt a Fejér megyébe látogató turisták érdeklődése mindinkább növekszik. A Balatonra irányuló idegenforgalomnak egyik nevezetes, érdekes látnivalója a *gorsiumi* szabadtéri múzeum, amely már ma is a legnagyobb összefüggő római kori feltárásunk eredményeit mutatja be.

Környei Elek

A

MEGÉRTÉS

ÚTJÁN...

— Budakeszitről
Nagykovácsig —

Az Országos Erdészeti Főigazgató-sággal folytatott tárgyalásaink eredménnyel jártak. Újabb útvonalak szabadultak fel a Budai-hegységben és a Gödöllői dombvidéken. Az egymás szempontjait kölcsönösen méltányoló baráti szellem meghozta gyümölcsét. Kialakult egy olyan megoldás mely mindkét fél részére kedvező: a természetjárók új útvonalall gazdagodtak — a Vadgazdaság új segítőtársakat kapott: bevonult területére a Társadalmi Erdei Szolgálat.

Új útvonal... Új túra lehetőség... Ez mindig öröm a természetjárónak. Budakeszitről eddig csak balra mehettünk, a János-hegy vagy Makkosmária felé; Nagykovácsiból pedig csak jobbra, a Zsiroshegy—Nagyszénás vidékére. De a nagy erdőség a két falu között el volt zárva. Most megszűnt a két községnek ez a féloldalas helyzete: megnyílt az út egymás irányába is.

Nem sokkal az új útvonal hivatalos bejárása után, dicséretes gyorsasággal elkészült az útjelzés is: Nagyszénásról Nagykovácsiba leereszkedő piros jelzés meghosszabbítása Budakeszigi, a modern technikának megfelelő fémlapokkal. Az új útjelzési módszer körül elég sok vita folyik. Most itt a lehetőség: egy összefüggő két és félórás útvonal. Tessék kipróbálni. Már ezért is érdemes végigjárni.

Magas gyaloglétrán kelünk át a Vadgazdaság kerítésén. A rakodón kivágotó öreg fatörzsek búcsúznak az erdőtől: de körülöttük mindenfelé már cseperedik, nő az új, a fiatal erdő. A hegyoldalból szép visszapillantás nyílik: a szemközti dombtetőn a Fodor szanatórium épületsorozatja; túl rajta a Csiki hegyek gerince és a vadvédelmi terület déli szakasza. Menetelenen emelkedünk, szép erdőben, a Hársbokró hegy (443 m) déli oldalában. Ösvénnyé keskenyedve vezet fel utunk a ritkás karszt-bokorerdővel borított tetőre. Kedves apró tisztások, néhány fenyő, újabb átkeles a kerítésen s csakhamar a hegy túloldalán ereszkedünk lefelé; gyalogösvényen, erősen lejtő nyíladékban, a kerítés szegélyét követve.

Nagykovácsai és Nagyszénás a Vörös-pocsolyás-hát felől
(Rácz János felv.)

Alattunk feltáru a Kis Ördögárok felső völgykatlana...

Az Ördögárok két ágból ered. Ez a kisebbik. Ez szeli át a Petneházy rétet, ez tör át gyönyörű szakadékkal, a Nagy Hárshegy és a Feketefej között, ez osztja ketté a hűvös völgyi Nagyréteget, hogy nem sokkal utána egyesüljön a nagyággal.

Ördögárok... 1875-ben valóban ördögi munkát végzett... Június 26-án történt, hogy egy óriási felhőszakadástól megduzzadva, kilépett medréről és nagy árvizet okozott. A Vérmező sfk tengernek látszott. Alsó, tabáni része ekkor már be volt borítva. Házak is épültek fölé. A Dunaparton, a torkolata fölött álló Csekeő ház valósággal a levegőbe repült: a megszorult óriási víztömeg robbanásszerűen vetette szét az árokat boltozatát. Több ház elpusztult. Halálos áldozatokat is szedett a katasztrófa. Ezek egyike a hirtelen támadt árvíz önfeláldozó hőse: Berghel Lajos volt. Húsz embert mentett ki a vízből. A huszonegyedik magával ragadta a hullámsírba.

A Kis Ördögárok mélyen beékelődik a hegyvonulat testébe. Délre és északra kemény mészkővonulatok fogják közre: a Hársbokró hegy, amelyen már átkeltünk, és a Vörös-pocsolyás-hát, amelyen ezután fogunk átkelni. És közből a puha lösszel feltöltött medence, melyet végigszánt a Kis Ördögárok itt sekély mélyedése.

Partján elhanyagolt kút, hangulatos környezetben. Szép turista feladat lenne rendbehozatala.

A medence közepén Júlianna major házai sorakoznak.

A völgyteknőből elbűvölő kilátás nyílik a Nagy Hárshegy és a János-hegy felé...

Enyhe lejtőn kapaszkodunk fel a Vörös-pocsolyás-hát előhegyére, a

Kecske-hátra. Onnan alig érzékelhető ereszkedővel megyünk le a sekély nyeregbe. Változatos utakon haladunk: hol füves, járhatatlan erdei szekérúton, hol határjelekkel kísért jól kijárt kocsúton. Az erdő itt is változatos: hol idősebb állomány, hol fiatal tölgyes; majd karszt-bokorerdő következik, melyet szép gyepes erdő rész vált fel. Itt egy-egy nyírfacsoport vonja magára figyelmünket, amott meg szép, magas fenyőszálak gyönyörködtetnek.

A Vörös-pocsolyás-hát 520 m-es csúcsa és egy oldalkúp közötti nyeregben a nevet adó barnászöröses vízi pocsolyát találjuk. Most már lefelé ereszkedünk a hegy északi oldalában. Feltűnik szemközti a Bükkösetető (Kutyahegy) és a Nagyszénás. Keresztezzük a főnyíládeket. Baloldali ágában szarvasetető áll.

És milközben csendesesen ballagunk a mindig más arcát mutató változatos szép erdőben, emlékezzünk arra is, hogy már az ősi piros jelzés is, amikor azt a múlt század végén megfestették, a Vörös-pocsolyás-hátot át vitt Nagykovácsiba és a Nagyszénásra. Thirring Gusztáv 1900. évi útikalauza még így írja le.

Pompás erdei tisztás következik: egy hosszúkás rét, melyet magas fenyőfák díszítenek. Utána csakhamar ki is lépünk az erdőből.

Alattunk, a Nagy Ördögárok magas katlanában festőien terül el Nagykovácsai...

Pápa Miklós dr.

Irodalom:

Pécsi Márton: Budapest természeti földrajza.

Sinkó Ferenc: Egy felhőszakadás emléke...

Thirring Gusztáv: Budapest környéke.

AZ

IFJÚSÁGI ÉS DIÁK UTAZÁSI IRODA

nyári ajánlata fiataloknak

MOSZKVA—VOLGOGRÁD—MOSZKVA

11 nap

Utazás: repülő + vonat
Indulás: VII., VIII. hó
Részvételi díj: 2200 Ft + zsebpénz

KARLOVY VARY—PRÁGA

7,5 nap

Utazás: vonattal
Indulás: VII., VIII. hó
Részvételi díj: 1060 Ft

VARSO—GDYNIA

11 nap

Utazás: gyorsvonat II. o.
Indulás: VII., VIII. hó
Részvételi díj: 1600 Ft + zsebpénz

SZÓFIA—PRIMORSKÓ

12,5 nap

Utazás: gyorsvonat
Indulás: VII., VIII. hó
Részvételi díj: 2150 Ft + zsebpénz

20 ország 80 útvonalán utazhat az Express-szel

Jelentkezés: Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda Budapest, V. Szabadság tér 16.
Telefon: 317-777, 43. 46. mellék

K O R H A T Á R : 3 0 É V

KRIMI NAPLÓ

Tengerparti részlet Jaltában
A jobbszéλι sziklafokon épült
a „Fecskefészek”

A napokban Szocsiból küldött levelezőlapot kézbesített a posta. Fjodor Mihajlovics Zorin professzor küldte, a híres növénybiológiai intézet és botanikus kert igazgatója. A képeslap a világhírű „Barátság fáját” ábrázolta.

Azt hiszem, nincs a világnak olyan országa, ahonnan nem járt volna már valaki a „szovjet Riviera” gazdag botanikus kertjében, ahol Zorin professzor irányítja a kutatómunkát. A kert egyik legnagyobb érdekessége, a már említett fa, amelyre a professzor legkedvesebb vendégeivel rászemeztet egy-egy kis ágat, különféle gyümölcsfákról. (Jelenleg mintegy negyvenféle citrusfajta gyümölcsé virul és érik be az egyre terjedélyesedő fán, a diónyi mandarinféléitől a gyermekfej nagyságú narancsig...) Az ünnepélyes aktus után az örökké vidám tudós, a vendég nevével ellátott kis fém-táblát helyez a beoltott ágra, majd derűs „szertartás” következik, amely abból áll, hogy elmeséli a fa történetét, megvendégeli a látogató-

kat, s végül — mint „végzett hallgatónak” — kiosztja a „diplomát”: egy miniatűr, másfél centi hosszú oltókést, Szocsi felirattal. A fa ágain számos magyar névvel ellátott táblácskát is láttam.

E levelezőlap felidézte azt a kedves utazást, amelyet a közelmúltban a Krímben és a Kaukázusban, a Fekete-tenger partvidékén tettem.

Egy TU-104-es fedélzetén, 8000 méter magasan repültünk Szimferopol légitikijítője felé, ahonnan gépkocsival folytattuk utunkat a tengerpartra.

A moszkvai borús, esős reggelt már el is felejtettük. A repülőgép kényelmes ülőhelyeit a legkülönbözőbb nemzetiségű és típusú emberek foglalják el. Egy idős grúz néni akad meg a tekintetem; róla meg egy kedves ferihegyi emlék jut eszembe. Egy alkalommal a ferihegyi repülőtéren, a belföldi utasok közt felfedeztem egy 70 év körüli paraszt nénit, fekete fejkendőben, kosárral a karján. Valamelyik belföldi járatú

géphez igyekezett. A kép: az öreg parasztruhás néni — és a modern technika vívmánya, a repülőgép, bizony még nem mindennapos látvány nálunk. Megszólítottam a nénit, utazásának célja felől érdeklődtem. Mosolyogva, kedvesen válaszolt. Elmondta, hogy Pesten lakó unokáját kereste fel, neki hozott a kosárban friss, hamvas gyümölcsöt. „Nem vagyok én még olyan öreg — mondta nevetve —, hogy a szekérről ne tudnék a repülőgépre átszállni”. Ahogy néztem az idős grúz nénit, valahogy az volt az érzésem, hogy alighanem ő is ilyesféle ügyben járhatott Moszkvában.

Gépünk szinte észrevétlenül ért földet a szimferopoli repülőtéren. Míg a gépkocsinkra vártunk, szovjet vendéglátóink meghívtak bennünket egy kis „védőitalra” az étterembe. Így azután jó hangulatban foglaltuk el helyünket az autóban. Csodálatosan szép, mélykék, a távolban ibolyaszín árnyalatú volt a tenger.

Pálmafák, ciprusok, cédrusok suhantak el mellettünk. És rengeteg virágzó magnólia, leánder. Egész ligetek!... A városba vezető széles autót két oldalát végig ezek a fák szegélyezik.

Jalta évszázadok óta kedvelt üdülőhely. Sok régi kastély tanúskodik erről, amelyek valaha a kiváltságosok üdülését szolgálták; ma szovjet dolgozók pihenik itt ki a munka fáradságait. Az írók, a művészek már a cári időkben is szívesen töltötték itt pihenőjüket, már aki tehetett. Csehov egykori házában például múzeumot rendeztek be. Ez a ház Jalta egyik idegenforgalmi neve-

Krímli partrésztlet

zetessége. És sokan keresik a Livádia kastélyt, amelyet köznyelven fehér háznak neveznek. Itt volt a jaltai konferencia, itt írta alá Sztálin, Churchill és Roosevelt a hitleri fasizmus szétverésére irányuló fontos okmányt: a jaltai egyezményt.

A régi kastélyok mellett modern szállók, üdülőtelepek tömege épült a szovjet hatalom éveiben. A hatalmas Ukrajna szálló például a legkényesebb ízlésű vendéget is kielégíti. Ezek a tengerparti üdülők nemcsak a pihenést, hanem a gyógyulást keresők számára is épültek. Az Ukrajna szálló például magas, sziklás partrészen épült, az égbenyúló hegyek lábánál. Az itt üdülőket lift szállítja le a strandra és vissza. S akiknek a gyógyuláshoz friss, sós tengeri levegőre van szükségük, azok számára a parton építettek szanatóriumokat, üdülőket. Jalta éghajlata általában kevésbé meleg és levegője is szárazabb, mint Szocsié, Szuhumié. Sokan éppen ezért ezt a vidéket kedvelik, köztük sok nyugatról jövő turista. A Jalta szomszédságában levő kisebb üdülőtelepeken gombamódra nőnek ki a földből a modern szállodák, üdülők. E partrész egyik nagyon kedvelt kirándulóhelye, a várostól néhány kilométernyire levő Voroncov kastély, amelyet múzeumnak rendeztek be. Ismerőseim ezt a múzeumot látogatták meg, miközben én a maszandrai borkombinátba indultam. Hatalmas pincékben őrzik itt a Krím félsziget borait. Itt láttam először bormúzeumot. Az 1800-as évek elejétől napjainkig minden évszázadú bor megtalálható. Vendéglátóink a Krím félszigeten termelt „tokaji” borral kínálták meg. Valamikor régen ugyanis tokaji szőlővesszőket vásároltak, s e telepítvény terméséből készül a maszandrai tokaji bor. Aki azonban a borokhoz csak egy kicsit is ért, rögtön megérzi, hogy ez a tokaji nem a Bodrog partján termett: sokkal sűrűbb, s a zamata is valamivel másabb — persze más a talaj összetétele, más az éghajlat is erre felé. De minden esetre nagyon jól esett az a kedvesség, hogy a magyarnak „magyar” bort töltöttek a poharába.

A jaltai partrészek egy másik nagyon kedves kirándulóhelye, idegenforgalmi érdekessége a Fecskéfészek. E várszerű épület egy, a

tengerre kiugró sziklára épült. A cári időkben építette egy táncosnőnek, valamint dúsgazdag kereskedő.

Egyik legnépszerűbb kirándulás: Jaltából hajóval Szocsiba, Szuhumiba. Negyhat nap a kényelmesen berendezet hajókon, illetve a pompás fűrdőhelyeken: kell-e ennél jobb pihenés? Egy ilyen hajóútra mi is beneveztünk. Aki még nem látta a tengeren a napfelkeltét, ne sajnálja a fáradságot, ha alkalma nyílik rá. Ilyen szépet nem sokszor láthat az ember. Ezekkel a szavakkal biztatott bennünket kísérőnk a korai felkelésre. Igaza volt. A napkorong, amint felbukkan a tengerből, a vörös szín valamennyi árnyalatával ékesíti az eget és a vizet.

Szocsiba érve, hajónknak a kikötő előtt várnia kellett, mivel sok turistahajó fordul meg itt a nyári idényben. Magyar turisták százai is felkeresik a várost. Babeli nyelvzavar fogadja itt az embert. Szocsit — a sok-sok kilométeres parton húzódó várost — a parkok városának neveztem el. A délszaki növényzet itt még gazdagabb, színpompásabb, mint Jaltában. Messzeföldön híres az évszázados, hatalmas platánfasor. A nemzetközi üdülőhely jellegét bizonyítja a sok idegen rendszámú gépkocsi is. Az autók azonban nem rohannak. A turisták számára ugyanis annyi szépet tartogat a város, a természet, hogy itt még az autósok sem sietnek. Megállnak, s gyönyörködnek.

Szocsiban is a szovjet hatalom éveitől épültek egymás után a szebbnél szebb szállodák. S ezt nemcsak a gyönyörű tájnak, hanem a világ egyik leghíresebb reuma- és szív-gyógyfürdőjének, a Macesztának köszönheti. A kohászok üdülője egyike a legpompásabbaknak. Saját fedett uszodája is van. A Szocsiban üdülők kedvelt kirándulóhelye az Ahun hegy; csodálatos kilátás nyílik innen a tengerre, a Kaukázus smaragd-zöld, égbenyúló hegyvidékére.

Mi is autóba ültünk és a buja színekben pompázó, er-

Szocsi, a parkok városa

dős vidéken keresztül, éles szerpentineken hajtottunk fel a hegy csúcsára, ahol egy turistaház és természetkövekből épített nyári étterem fogadja a vendégeket. A kilátás tényleg fenséges. Jobbról a tiszta kék tenger, balról a hóspikás, felhőkig érő hegyek emelkednek ki a méregzöld erdők-ből. Isten kertjének nevezték el valaha ezt a vidéket. Miután beteltünk a táj szépségeivel, leültünk a nyitott étterembe, hogy megismételjük a kóstolót a fris-

sen készült kaukázusi ételből, a saslikból. No, meg egy-két pohár grúz bort sem vetettünk meg. Olyan kellemesen éreztük magunkat, hogy szívesen maradtunk volna még néhány napig. De sajnos, csak pár óra állt rendelkezésünkre. Mégis úgy gondolom, ez is elég volt ahhoz, hogy a város s vele a Kaukázus, majd a Krím varázsának hatása még hosszú éveken át is maradandó emlékként éljen bennünk.

M. G.

SZOVJET BARLANGKUTATÓK SIKERE

1964-ben, a brünni Nemzetközi Szpeleológiai Konferencián ismerkedtünk meg az ukrajnai Podoliában fekvő Ozernaja pescsera (= Tavasz-barlang) nevével, midőn Gvozgyezkij professzor előadásából megtudtuk, hogy ez a barlang 15 250 méter hosszúságával, az ugyancsak podoliánál 18 780 méteres Krisztal'naja pescsera (= Kristály-barlang) után a Szovjetunió második barlangja, amely a világ leghosszabb barlangjai között akkor a 17. helyet foglalta el.

1965 szeptemberében szovjet barátaink már arról számoltak be a ljubljanai IV. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson, hogy az Ozernaja-barlang hossza újabb feltárásokkal

21 600 méterre növekedett és ezzel a Szovjetunió leghosszabb barlangja lett, a világranglistán pedig közvetlenül a mi aggteleki Baradlánk mögött a 9. helyre került.

A kongresszust követő hetekben a szovjet barlangkutatók közel 5 kilométernyi újabb felfedezéssel az Ozernaja-barlang hosszát 26 360 méterre növelték, így a leghosszabb szovjet barlang, a Nemzetközi Szpeleológiai Unió 1965. december 31-i hivatalos kimutatása szerint, a világ leghosszabb barlangjainak listáján az előkelő 5. helyre került, ezzel viszont a mi aggteleki Baradlánk a 9. helyre szorult vissza.

Dr. Dénes György

Nemrégiben, baráti társaságban azt mondták nekem, a Balaton mellett az a jó, hogy egész rövid gyalogtúrával számos érdekességet lehet találni. Akármelyik Balatonra nyíló völgybe ér a természetjáró, mindig újabb természeti, vagy történeti érdekességek fogadják. És ez így is van. Emellett a természetjáró sokszor olyan újdonságokra bukkan, amelyek még azt is meglepik, aki egy-egy területen már többször járt, és azt hitte, hogy ott mindent ismer. Így jártam én is a Lesence-patak völgyével, ahol egyszer nem a megszokott úton, a Kőórára vezető országos kék jelzésen mentem, hanem a Lesence-

A LESENCE-VÖ

Lesencefalvi gót izlésű temploma, nyolcszögű tornyával

tomaj felett elterülő szőlőhegy kacskaringós útjain kerestem szép kilátást a Balaton irányában. A Lesence-völgy mindig érdekelt, különösen azóta, hogy Eötvös Károly, a szépen szóló, izes nyelvű író leírását először olvastam el a gyönyörű tájról. Mit is mond ő?: „A Lesence-völgynek a szigligeti domboknak nyugati oldala leirhatatlan. Száz költőnek, száz dala sem tudja szépségeit elszámolni, hacsak festő és a szobrász nem jön segítségre, és még az sem elég. Lélek kell ide, amely érezni tud és rajongani, és minden ízében magyar.” Eötvös Károly a görögki Szépki-

tórol élvezte az általa leírt képet. Én azt hiszem, ha ő is állt volna Lesencetomaj felett, a Kőóra alatt elterülő szőlőhegyen, vagy sétált volna az ő idejében még ismeretlen Tomaj és Vállus közötti országúton, amely az addig eléggé elzárt területet megnyitotta, a panorámát még szebbnek találta volna. Van egy rész ezen az országúton, ahol az ember lába tényleg a földbe gyökeredzik. Az Idegenforgalmi Hivatal mutató táblája jelzi ezt a helyet, onnan indul a kék háromszög jelzés, fel a Kőóra 402 méteres csúcsáig. Az országútnak e jelzett helyéről olyan kép tárul az ember szeme elé,

amely — nem akarok nagyot mondani, de azt hiszem közel járok az igazsághoz — legszebb a Balaton mellett. Ez az igazi Szépki látó! Egy világot járt barátommal voltam ott, aki így lelkesedett: „Ez a magyar Engadin völgy”. Igaz, hogy a svájci Engadin völgy 180 km hosszú, és a miénk csak kicsiny kiadása lenne, de annak végén nem zárja le a képet a Balaton tükré. Amikor ott jártunk, késő délután volt, a nap már lenyugodni készült, és a keszthelyi hegység oldala már sötétleni kezdett. Alattunk a Lesence-völgye csatornáival, a melléje ültetett új jegenyesoraival, a

A ROMHÁNYI VEGETÁCIÓN

Hálátlan feladat legendák tarka szövegét virágos hímjétől fosztani meg, mégis így kell cselekednünk történelmi hitelesség okából. De a mese szövege még akkor is csillogó, ha mögötte nem fénylik való igazság.

A romhányi törökmogyoró-fáról van szó, amelyet széles környék és megannyi nőrádi turista a Rákóczi fájának ismer.

A vonat ablakából messziről észrevehetjük. Úgy ül meg a dombhajlatban, akár egy fa-fejedelem. És leszállva a vác—diósjenői, lassan baktató szárnyvonat még lassúbb romhányi mellékszárnnyáról, utunkat elsőbbed is a nevezetes mogyorófa iránt vezetjük. Ellépkedve a szorgalmas Kályhagyár mellett s mind feljebb kerülve az új házak során, húsz perc múlva a jeles fa reggeli árnyékában hűsölünk. A hagyomány szerint innén nézte a nagyságos fejedelem az 1710. január 12-én lezajlott romhányi kuruc—labanc csatát.

De hát nem innen nézte a csatát, hanem Kéthodony felől, túlfélen, közelebről. S ez a híres fa sincs kétszázötven éves, csak másfélszáz, de annak még délceg! A legenda aranya csillogja körül ép törzsét, sűrű lombjait, botanikusok örömet és mi most e legenda ígézetében kerengünk fölfelé a sűrűségben a Romhány-hegy teteje irányában. A Cserháton át sávozott országos kékbe itt lépünk, Felsőpetényből vezet Romhányon keresztül mindenféle ügyes kanyargásokkal keletnek, a Galga völgye felé.

Társaságunk bevált szokása szerint azonban alig pár száz métert ballagunk a kék szín mentén, mert újdonságokra szomja-

A bányai tó

Kilátás a Kőórától a Tapolcai-medencéire
(Orbán József felvétele)

LGY SZÉPSÉGEI

völgyet keletről határoló bazalt-heggyekkel káprázatos képet nyújtott.

Kevesen ismerik ezt a szép tájat, és éppen ezért hívom oda azokat, akik szeretik a Balatont, a hegyeknek a találkozását, azt a gyönyörű képet, amelyet a szántók, mezők, falvak, fehérítő templomtornyok, szőlőbeli hajlékok csillogó képe jelent. A völgy szélén nyugatra, mélyen alattunk Lesencefalva húzódik. Kis község, jóformán egy utcából áll. Érdekessége a falu közepén álló XV. századi temploma.

A másik falu, amely érdeklődésünket felkelti, Lesencetomaj. Maga a szó besenyő eredetű. A Tomaj

nemzetség egyik ősi fészke, már 1209-ben emlegetik. Templomában 1400-ból származó vörösmárvány sírkő látható, Jakabfia Pál sírköve. A templom kapuja felett Nedeczky Károly szép címere látható 1752-ből. A park közepén álló kastély ma szociális otthon. 1849 után, az a Deym nevű osztrák tábornok lakott benne, akit Guyon Richárd katonái alaposan elpáholtak Branyiszkonán.

A községek felett emelkedő meredek, füves kúp a Kőóra. Szépségét most nem ismertetem. Néhai Darnay Béla sokszor emlegette nekem az onnan élvezhető körkép szépségét. Többször jártam is ott és mindig el-

panaszolta, itt szeretné még egyszer kilátótornyot látni. Sajnos, óhaja életében nem teljesült. De amit ő írt nagy balatoni kalauzában: „A magyar turistaságnak erkölcsi kötelessége, hogy a Kőórára minél előbb kilátótornyot és turistaházat építsen,” reméljük, egyszer megvalósul. Onnan fentről az egész tapolcai medencét beláthatjuk. Az általam említett pontról viszont egy sajátos nézőszögből táruul elénk a Lesence völgye, soha el nem feledhető részleteivel. Aki gépkocsival jár a tó környékén, ne mulassza el ezt a kilátást megtekinteni. A gyalogos turista is Tapolcáról, az országos kék jelzésen 2 és fél óras sétával éri

el a Kőórát, majd onnan a kék háromszög jelzésen pár perc alatt leereszkedhet az országútra, az általam említett kilátó pontra. Ha nem is tartom a Lesence völgyét a magyar Engadin völgynek —, mert nem is hasonlítható ahhoz —, az azonban bizonyos, hogy különös sajátos szépségével, a völgy szélén felmagasodó őrtálló hegyekkel, patakjaival, szántóival, mezőivel és az egész képet lezáró csillogó, napfényben tükröződő Balatonnal azt az igazi szép kilátást adja, amely után a Balaton rajongója mindig vágyakozik, és amelyet maradék nélkül ezen a helyen találhat meg.

Dr. Zákonyi Ferenc

A „Nedeczky” címer a lesencetomaji templomon

san a tölgyes-gyertyános, helyenként akác-sűrűben inkább a táj legmagasabbjára kapaszkodunk, a *Dél-hegyre*. Megcélózunk egy térképi vadászhatást a 444-es magaslattal.

Térkép és nap szerint tájékozódunk csupán, így izgalmasabb, s szavazhatunk is: hová lyukadunk ki, ha jó szímatúak vagyunk. Megkerüljük a 420-as *Kőhegyet*, s pontosan ott érünk falut, ahol kiszámítottuk: *Alsópetényben*. Házi Ki-mit-tudósunk jegyzi meg: Werbőczy István —, aki ügyesen pörölgette össze magának a vitás nórádi birtokokat — ide vonult vissza, hogy a Tripartitumot, a Hármas Törvénykönyvet összeszerkessze. Várkastélyát rég elsőpörték a törökök, valaki utóbb még emlékeztet is összerombolta, a falu három szép újabb kiskastélyát pedig a legutóbbi háború kezdte ki alaposan.

Szebb ezeknél a védett park közepén mosolygó *felsőpetényi* kastély: három-hat éves elhagyott gyerekek otthona. A parkban épült bavaváros láttán a legvénebb szív is örömmel dobban meg, gyermeki vágyálmok kelnek életre bennünk, ha az apróságokat, ezeket a tisztán tartott, barátságos csöppéseket önfeledten játszani látjuk bennük.

Ki-mit-tudós részlegünk a vállalkozóbb: újra megcélózza a kék sávot, s a hegyen át Romhányba leadul vissza, hogy rohammal vegye be a meredek *Kék-hegyet*. Körkilátásra szomjazunk, cserhátú lankák lát-

ványára, s egy kis lihegés árán bőséggben meg is kapjuk. Utána sietve kanyargunk lefelé Kétfodonyra, hogy szemügyre vehessük a hajdani csatamezőt a fejedelem sátora felől, s lelássunk a Lókos patak műemlék-hídjára. Mi is ezen kerülnék meg a csatamezőt, s a *szatóki* országúton porzunk végig, hogy a Rákóczi-emlékmű lába elé helyezzük a képletes réti virágot. Még nagy-gyorsan a műemlékként rendbehozott romhányi Prónay-kastélyt is szemügyre vesszük.

Pöfög a vonatka a végállomáson, nehezen határozza el magát a küzdelmes diósjenői útra, mert itt kalauz, masiniszta, utas: mindenkit ismer. *Bánkon* szedjük fel azokat, akik Petényből az agyagszállító vasútvonal hűvösében poroztak idáig. S miközben mi még a szatóki utat vertük, ők már meg is fürödtek a banki tóban; a tóban, amelynek neve érthetetlenül „tengerszem”. Fürdésre alkalmas tó ez, egyik harmadán libacsapat, másikon mosóasztal-szóny-sereg, harmadik harmadán pedig a népes strand a sörözővel, meg az árva pesti nép autóival.

Dehát így az igazi! Nógrádban vagyunk, mikszáthi derű és jó palócok honában. Meg is szólal az egyik:

— *En, ha maguknak vónék, hát nem gyalogszerrel rúgnám a port. Még hozzá vasárnap! Dehát maguk tudják, a maguk keresete!*

Szombathy Viktor

A romhányi törökmogyoró-fa

Gauga-menti népviselet
(A szerző felv.)

FELEMÁS UTAZÁS

Svájci táj

SVÁJCI FÖLDRAJZ

Az a sötétbarna kis folt Európa térképének közepén, igen az Svájc. Van benne ugyan kevés zöld is, meg kék szalagok jócskán, de az csak a díszítés. A jellemző, a tónust adó, a barna szín — a hegyek. Az ország területének 60 százalékát az Alpok foglalják el, 10 percent jut a másik hegy-ségre, a Jurára és csak, ami marad, az a síkság. Azok az odacseppentett kék foltok pedig a tavak: a zürichi,

a genfi, a thuni, a neuchateli, a luganói tó és társai.

Ha leltárt csinálnánk Svájc hegyeiről, szép végelszámolás jönne ki. Pontosan 50 hegycsúcsa van, amely magasabb 4000 méternél. A listavezetők: a Monte Rosa (4634), a Matterhorn, az Eiger, a Jungfrau, a Mönch. A hegyeket mindenki számon tartja, de arról már ritkábban esik szó, hogy ezek a hegyek az európai folyók bölcsői. Ha csupán a Gotthardot vesszük, négy

folyó ered itt négy világtáj felé: A Rhone Franciaország felé veszi útját, a Rajna innen indul a német síkság felé, a Tessin dél felé ereszkedik, hogy találkozzék a Poval, az Inn Oberengadinből észak felé fordul — irány a Duna.

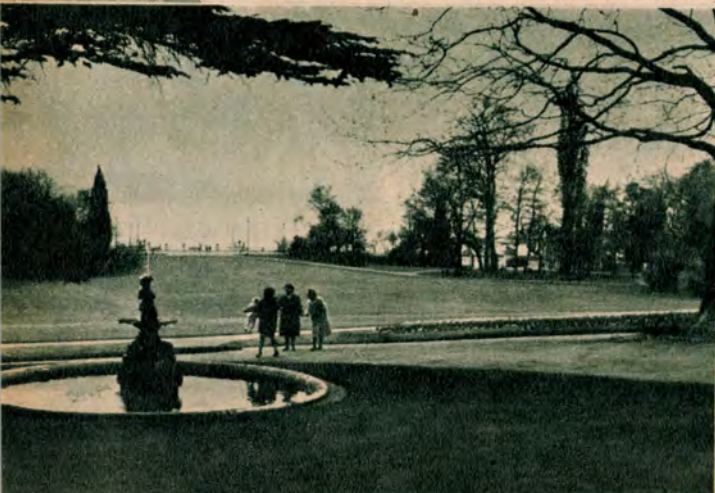
SVÁJCI NÉPRAJZ

A háromnyelvű Svájcról már sok mindent megírtak, a legkevésbé a pontos számokat. A lakosság 71 százaléka beszél németül, 21 százalék franciául, 6 és fél olaszul. A többi rétoromán. Ha az ember mondjuk a francia Genfből a német Bázélbe utazik, kézzelfoghatóan érzékelheti a nyelvterületi határok átlépését. Lausanne után észak felé fordul a vonat, s csupa francia város, meg község között halad: Yverdonnál eléri a nap-sugaras neuchateli tó partját, majd maga a Neuchatel következik, a csokoládéváros, a Suchard gyárakkal, aztán lassan északkelet felé húzódik a vasút, átcsúszik a német Biel vidékére, majd ismét nyugatnak veszi útját, az már megint francia: Tavannes, Moutier, s amikor Delémont után kibúvik egy alagútból Laufen neve jelzi, hogy most már németül beszél mindenki. Ha ugyan németnek lehet nevezni azt a „svicedücs” nyelvet, amiben a „neun” — úgy hangzik, hogy „nün”, az auf meg mint egy indián csatakiáltás: „uff”.

A SVÁJCI AK ÉS A TURISTÁK

Alphonse Daudet Tartarin de Tarasconja megbámulta a svájci hegyek orman kürtjét fújó romantikus pásztort, s amikor megszólította, kiderült, hogy kifogástalanul beszél angolul: hiszen a Cook utazási iroda kosztümös alkalmazottja.

Genfi park, háttérben a tóval

Athidálás az autópálya felett

Amstetten, osztrák község, Linz után

Ettől az érzéstől nehéz szabadulni Svájcban, ez a fajta turisztika talán már nem is az igazi, ez már tenyészturizmus.

Itt minden tökéletesen szervezett, gépesített, elrendezett. A legistenhátamögöttibb menedékházból is nyolc szám tárcsázásával fel lehet hívni az ország bármelyik városát; a legelégesebb falu, ha csak négy házból áll, abból három szálloda, vagy pensio. A hegyeket 672 alagút szeli át összesen 301 kilométer hosszúságban, az égigérő hegyek sem érnek az égig, mert a tetőre 54 „funiculaire”, hegyivasút kacskaringózik fel az utasokkal.

Ebből a szupercivilizált turizmusból, a modernizált természetjárásból persze az is következik, hogy mindenért fizetni kell. Nem jártam soha még egy olyan országban, amely ennyire az idegenforgalomból élne, s ennyire ne lehetne hozzájutni prospektushoz. Azaz van itt bőven útikönyv, baedeker, útmutató, térkép, de csak pénzért.

Szinte már közhely, hogy Svájc szép ország, de unalmas. Még vicc is van, amit állítólag a franciák találtak ki: „Mi különbség a párizsi nagytemető és Zürich városa között? Csupán annyi, hogy a temető valamivel szórakoztatóbb hely...” Ebben a tekintetben azonban meg kell védenem Svájcot. (Bár aligha szorul az én védelmemre...) Éjszakai élet, sztriptíz-lokál, hangulatos esti korzó — ez csakugyan nem Svájc profilja. A városokban — különösen Zürichben és Bernben — este tíz óra után a vendéglőkben már az asztal tetején a székek, takarítanak. Genf mondánabb, a tóparti városban, s testvéreben Lausanneban is, franciásabb a légkör, de egészében véve a szorgos, szolid polgárok mentalitását érezni mindenütt. Ez az egyik ol-

dala az „unalomnak”. A másik oldala az, hogy reggel, amikor Svájc felébred, minden ragyog, minden tiszta, mindenki a helyén van, a gépkocsikban és a villamosokon jólápolat, ki-pihent arcú, nyugodt emberek mennek a munkába.

HAZAFELE

Már előre fentem a fogam a visszaútra: egy ismerősöm szívességéből utóján hoz Budapestre, s méghozzá nem akárhogy, Bázalból indulnánk és Nyugat-Németországon, Ausztrián vinne haza az utunk.

Nyugat-Németországot még sohasem láttam, csábító volt a gondolat, hogy most szemtől szembe találkozhatom vele.

Nem találkoztam. Majdnem 600 kilométert autóztam német földön: Karlsruhe, Stuttgart, Ulm, Augsburg, München, a nagyvárosok egész gyöngyörön keresztül és ahogy Ön látta ezeket a városokat, pontosan ugyanúgy én sem láttam.

Igen, a jártasabbak már sejtik is miért: az autóbahnon utaztam. Ezért most inkább azoknak beszéltem el, akik nem tudják mi az autobahnon utazni.

Autobahnon utazni, az annyi mint óráig menni egy kiégett mezőn, egy kopár betontarlón, a délibáb nélküli Hortobágyon, ahol nincs egy ház, nincs egy fa, nincs virág, nincs ember, semmi sincs, csak három forgalmi sáv van, meg elágazásokat előjelző táblák, meg beton és beton. Karlsruhe? Stuttgart? Mivel az autobahnok messze ivben elkerülik a városokat, színet sem látni egyiknek sem, az ember már beérett egy nyomorúságos faluval, de sehol semmi. Ennyi erővel akár a Gobi sivatagban utazhatnék, az sem volna egyhangúbb.

Am ez csak az én egyéni véleményem. Mert partnerom, a kocsi tulajdonosa és vezetője, egészen másképp látja a világot. Ő észreveszi és felhívja a figyelmemet rá, hogy milyen bölcs rend uralkodik ebben az autósivatagban. S igaz, ami igaz, autósoknak paradicsom, a „bahn”. A legkisebb kanyart előre jelzik 1000 méterről, aztán 800 méterről, aztán 600 méterről és így tovább, s mire odaérsz, már szépen levehetted a sebességet a kellő szintre. Minden 20 kilométernél az út szélén, egy kis beugró, hogy aki javítani akarja a motorját, vagy pihenni akar, beállhasson ide, anélkül, hogy a forgalmat feltartaná. Minden 100 kilométernél a „Rasthaus”, itt már a vendéglő, benzintöltő, még szálloda is. És persze mondani sem kell: sehol egyetlen sorompó, vagy kereszteződés, mindenütt áthidalások az autópálya felett, hadd menjen a forgalom, száguldjanak a kocsik száz-hússzal, száznegyvennel, százhatvanal.

Hát ennyit láttam az utazásból. No azért valamivel többet. Ugyanis a sors kifürkészhetetlen akaratából München az egyetlen város, amelyet nem kerül meg az

autobahn, s ezért oda még szenvedélyes autós barátom is kénytelen volt betérni. Azonkívül példátlan szerencsém volt, hogy a Fekete erdőnél útjavítás volt a strádán, s ezért be kellett hajtunk egy terelő útra, mesés fenyevesek, aprócska falvak között vitt az utunk, a levegő hirtelen éles lett, eltűnt mögülnk a betonút dübörgése. Ez nekem nagyon tetszett, de lám autós partneromnak meg bosszúságot okozott. S azután Amstetten osztrák nagyközség Linz után, közel a Dunához, ahol éjszakáztunk, egy kis hotelban. A portást úgy kellett előkotorni a hatodik házból és reggel, amikor indultunk volna, már megint nem találtuk, a sarki kávéházban hagyta hátra a számlát.

Az út utolsó — Bécestől hazáig tartó — szakasza volt a legkedvesebb. Itt már falvakon kacskaringóztunk át, a gulyát terelték haza a rétről, meg kellett állni miatta, az útjelzések ritkulnak, a jelzőtáblák hiányoztak, a sorompóknál félóránál kellett állni, biciklisták hajtottak előttünk lámpa nélkül. De itthon voltam.

Novobáczy Sándor

UTAZZON MÁVAUT AUTÓBUSZON

Adriai tengerre

Abbázia
Fiume
Cirkvenica

Jugoszláviába

Szabadka
Újvidék

Csehszlovákiába

Magas-Tátra
Alacsony-Tátra
Besztercebánya
Zólyom
Nagyszombat
Galánta
Somorja

Ausztriába

Bécsbe

Menettérti jegyek helybiztosítással válthatók.

Érdeklődés: Budapest, Engels tér.

Tel.: 18-28-28.

MÁVAUT

A napsütés nemcsak az időjárás legkellemesebb és legfontosabb jelensége, hanem óriási természeti erők forrása is. Úgyszólván minden jelenség, amely a Földön és a légkörben végbemegy — beleértve az időjárás összes folyamatait is — végeredményben a napsütés útján érkező energiakészletekből táplálkozik. Egyedül csak a radioaktivitás jelenségei függetlenek a napsütéstől, mert energiájukat az atomok belső energia-tartalékaiból merítik.

Az élő szervezetre a napsütésnek közvetlenül is óriási hatása van. Beleavatkozik életműködéseinkbe és felderíti kedélyvilágunkat. De a nagyvárosi életet élő ember túl keveset kap ebből a fontos természeti ajándékból. A városokat borító poros-füstös levegőrétegek csak a napsütés egy részét bocsátják át magukon. Sajnos majdnem egészen visszatartják a napsütés legértékesebb részét, az ibolyántúli sugárzást.

A turisztika egyik nagy előnye és nagy jótéteménye, hogy visszaadja a város emberének a napsütést. A hegycsúcsok tiszta magaslatti levegőjében ma is ugyanannyi ibolyántúli sugárzást élvezhetünk, mint amennyiben a régi évszázadok embere részesült, aki az iparosodás előtti idők szennyezetlen levegőjében élt. Szervezetünk ezzel egy értékes természeti behatás alá kerül.

A magyarországi hegységek éghajlatának egyik kiemelkedő vonása, hogy többet kapnak a napsütésből, mint a tőlünk nyugatra és északra fekvő országok hegyvidékei. A magyar turista néha panaszkodik is a mi hegyeink túlságosan erős napsütése miatt. Ez a panasz teljesen indokolt. Vannak napok, amikor a napsütés egyes érzékenyebb szervezetű emberek számára már káros, sőt veszedelmes is lehet.

Mit kell tudnia a turistának, kivált pedig a túravezetőnek a napsütés komolyabb ártalmairól?

Tulajdonképpen két különböző természeti ártalommal állunk itt szemben. Az egyik a napsütés túlságos melegítő hatása: ez csak a nagyon meleg nyári napokon válik kellemetlenné. *A magas vérnyomású ember számára súlyos veszedelmet is jelenthet.* Tudnunk kell, hogy a magas vérnyomás nem kizárólag az idős emberek betegsége. Fiatal korban, sőt gyermekeken is elég gyakran fel lép. Az ilyen túratársakra való tekintettel a nyári melegben ne válasszunk olyan útvonalakat, amelyek feleslegesen sok napos útszakaszt tartalmaznak, amikor célunkat erdőben vagy erdőszélen haladva is elérhetjük. Az erős kapaszkodásoknak lehetőleg ne a déli verőfényes órákban vezessük neki a társaságot. Az elkerülhetetlenül hosszú napsütéses utakat kívánó túrákat (mint

például a váci Nagyszál) ne a nyári hőség idejére, hanem ősszel vagy tavasszal úzzuk ki, vagy pedig olyan nyári napokra, amikor szeles, felhős az idő.

Ha egy túratársunk a tűző napsütésben végzett erőfeszítések közben rosszul lesz, azt komoly eseményként kell kezelnünk. Árnyékos helyen le kell ültetni (nem lefektetni!), úgy, hogy feje minél magasabb helyzetbe kerüljön. Ha szomjazik, alkoholmentes italt nyújtunk számára. Amíg jobban nem érzi magát, maradjunk mellette és

ne erőltessük a túra folytatását.

A napsütés másikfajta káros hatása az erőteljes ibolyántúli sugárzásból származik. Ez a hatás hideg időben is felléphet, sőt hóborította téli tájakon is jelentkezhetik, a tél vége felé. Részben a szemünket támadja meg (kötőhártyagyulladás), részben a bőrünket. Érzékenyebb szemű emberek napszemüveg viselésével védekezhetnek ellene, de a napszemüveggel nem szabad visszaélni. Csak akkor viseljük, amikor valóban erősen süt a nap. Bőrünket csak az év első napos túráján (az első lesülés megtörténteig) fenyegeti károsodás. A védekezés módjai a turisták körében annyira közismertek (túlzott levetkőzés kerülése, bőrünk bekenése olajjal vagy vazelinnel), hogy részletezésükre nem kell kitérnünk. Csak azt az egyet kell kiemelni, hogy a napsütés ártalmait alattomosan jelentkezők: a kellemetlenség és a fájdalom csak órákkal megkésve szokott fellépni. Ezért a napos túrákon előre meg kell tenni a felemlítt óvintézkedéseket. Figyelmeztessük azokat a túratársainkat, akik még járatlanok a turisztikában. Ők többnyire legerősebben vágyódnak a napsütés iránt és legkönnyebben esnek a napsütés élvezete közben a káros túlságokba.

Idősebb korban a túl erős napsugárzás még egy másik súlyos kockázatot is magában rejt, amelyet szintén az ibolyántúli napsugarak okoznak. A tartós és erős ibolyántúli besugárzás évek múltán a bőr rákos megbetegedésének kiindulópontjává lehet. Jellemző erre, hogy a napos éghajlatú országokban sokkal több bőrrák fordul elő, mint az ibolyántúli sugárzásokban szegényebb országokban. Így például az Egyesült Államok déli felében hússzor gyakrabban fordul elő, mint ugyennek az országnak a hűvösebb és napsütésben szegényebb északi felében. Ezért idősebb korban óvakodjunk a túl gyakran megismételt erősen napos túráktól.

Dr. Aujezsky László

a fizikai tudományok kandidátusa

SÁTRAK

4 személyes hálófülkés teraszos 5000 Ft

4 személyes hálófülkés teraszos, cseh import 6800 Ft

CAMPING BÜTOROK

ülőke 40—45—80 Ft-ig

asztal 183—185—240 Ft-ig

campingcikkék tetszés szerinti összeállításban 1000 Ft értékhatár felett kapható:

Camping Áruházban, V., Váci u. 26.
Sportboltban, VI., Bajcsy-Zs. út 13.
Sportboltban, II., Mártírok útja 29.

SZENTES ÉS TÁJA

A Körös torkolata alatt a Tisza két partját Csongrád és Szentes között híd abroncsozza össze. Az utazó gyönyörködve szemlélheti a híd magasából körben kitáruló szépséges alföldi tájat. Szőkén iramló folyó, meg fényesfekete, tespedő vizek, gömbölyű töltések, s haragoszöld réteket keresztül-kasul szeldeo, némán örökdő nyárfa- és jegenyesorok fölé borul az ezüstkéken tündöklő nyári égbolt; a napsugár aranya pedig sárgán és pirosán izzik Csongrád és Szentes tornyai, házain.

A hídról a Tisza bal partján leérve, a Szentesre bevezető út szinte nekivág a kétévszázados katolikus templom tornyának. Elhaladunk a nagy teljesítőképességű szivattyútelep mellett, amely a várost északról övező mély fekvésű *Vekerlapost* biztosítja a víz alá kerüléstől. Jobbra, a *Böldi-rév* ősi tiszai átkelőhelye felé kövesút ágazik ki. Ezen a folyóparti részen „guggolt” 1919-ig a nagyhírű *Kucori-csárda*. A „tiszai front” idején a harcokban megsemmisült, de nevét és emlékezetét a közeli gátörtelep őrzi. A Böldi révben van az átkelő kompon kívül Szentes hajóállomása is. Szép kirándulást tehet, aki innen Szegedig végigutazza a Tiszának látványos szakaszát.

Most már pillanatok múlva beérünk a harminckétezer lakosú városba. Jobbra a védett növényzetű *Széchenyi-liget zöldell*, benne a langyos vizű sportuszodával, meg az 1840 táján épített *múzeummal*. Itt áll Borberekli Zoltán remek szobra, a város jellegzetes földmunkását, a ta-

licskás kubikost örökítve meg, Legbecesebb a múzeum népvándorláskorabeli gyűjteménye, de érdekesek a „vörösgyurkók” — torz figurákkal díszített égetett borosedények — és a csudálatosan formagazdag, ébenfa színű és csillogású „kompos cserepek” is. A múzeum *Kosztá József* (1861—1949) festőművész nevét viseli; itteni képei a régi szentesi putrisori vagy tanyai szegényparaszt életét mutatják be megrázó realitással.

A Ligetnél keletre fordul a műút és a város központjába a *Kurca* hídján át vezet be. Ezen a helyen minden látogatót megragad Szentes varázsa, mert a városkép a Kurcával és a bal partján kiemelkedő árvízmentes ősi települési maggal harmonikus egységbe illeszkedik. A vízparti kertekben virágok és gyümölcsök mosolyognak, a belsővárosi szűk utcákon derűs a hangulat és pihentető a csönd. Az ízléses családi házak kerítései mögül kihajló lombok a járda felett szinte összeérnek az út illatozó akácaival s a régi tölgyfakapuk, meg kitámasztott zöldsalús ablakok mögött a kisvárosi otthonok halk zongorafutamaival átszótt kedves neszei szonganak.

Szentesnek ehhez az arcához tartozik az egymásba érő két főtér is. A *Kossuth tér* jellegzetes képét a névadónak, meg Horváth Mihálynak, a város szülöttének, a szabadságharcbeli püspök-miniszternek és történetírónak szobrai adják meg, a körülvevő régi vármegyeházzal, nagytemplommal. Itt a múlt lehellete érzik! Ám, a Kossuth téri és a *Köztársaság téri* többi középület már a pez-

dülő élet arcát mutatja. A terekbe torkolló utak erősen városiasak, forgalmasak. Meglátszik rajtuk, hogy Szentes nemcsak régi központ, hanem újabban is erős fejlődésben van. *Erőtakarmánygyára*, a *Kontakta* alkatrészüzem, a szegedi *ruhagyár* itteni részlege mind új létesítmény. Sorra fűrik a *termálkutakat*, a termelőszövetkezet üvegházai, meg a régen is virágzó kertészetek számára. A Marx téri nagy, új lakóházak, a régi „mirhók” helyett pedig a csatornázás, a korszerű, fedett termálfürdő és sok más intézmény a város általános fejlődéséről tanúskodik.

Feltűnő, hogy mekkora jelentősége van a város régi s mai életében a víznek. A *Kisér* nevét egész városrészt viseli, a *Nagyörvény*, *Kis- és Nagy-görgös-ér* emlékét utcanevek őrzik, a város déli határában, a *Bereklaposban* meg a sok „tó” elnevezésű határ részben, és főleg az egykor hajózható torkolati Körös-ágban, a Kurcában a vizivilág múltja kísért. De a víz a mai Kurca-„tartány”-ban, a gazdag mélységi, hideg és forróvíz-készletben a jövő számára is ígéret.

Északról érkezünk, délnek tartunk, így távozunk. Elmaradnak a műemlékké vált városperemi szalmalmok és telepek. A város déli „kisállomása”, a *Berekhát* után hármastútelágazás áll a vándor előtt: a közepső vezessen tovább! Mintaszerű gépállomással, a televíziós közvetítő túszerűen égbefürdő, ezüstös csőtornyával, végül pedig kékes ködbe burkolózó város-sziluetttel búcsúzik a vándortól a *Kórogy-ér* hídján Szentes.

Aldobolyi Nagy Miklós

Kilátás a városra a Kurca patak kanyarulatából

TÚRA motoros

Zászlót
bontottak a
túramotorosok

gyorsasági és szlalom-verseny
a nagyvillámi kilátónál

Megalakult a Pest megyei Motorosok Klubja

Június 5-én napsütés éb-
resztette és kísérté azt a sok-
száz motorost, akik a Pest
megyei KBT, valamint a Pest
Természetbarát Szövetség
felhívására a nagyvillámi
találkozóra igyekeztek. A ki-
látónál elterülő festői szép-
ségű völgyben a túramoto-
rosok első nagyszabású ala-
kuló táborozására gyülekez-
tek.

Az MTSZ szárnyai alatt
életre hívott Pest megyei
Motoros Klub vezetőségének
a megválasztását és az új ta-
gok toborzását gazdag pro-
grammal kötötték össze.

Kitűnő ötlet volt ezt a ta-
lálkozót sportszerű műsor-
számokkal fűszerezni. A te-
repgyorsasági versenyen
meglepően jól szerepeltek a
túramotorosok. Közöttük
nem egy kiemelkedő ered-
mény is született.

A terepgyorsasági után —
immár „vízszintes” pályán
— bábulkerülő ügyességi
verseny következett. És
minthogy a szereplők leg-
jobbainak az Állami Bizto-
sító értékes díjakat ajánlott
fel, a pályabírák és a zsűri
tagjai ugyancsak szigorúan
pontoztak.

Eredmények: 125 km-ig:
1. Deter Ervin (Budapest),
2. Vékony László (Lábatlan),
3. Wohl Jakab (Pilisvörös-
vár), 250 km: 1. Pintér
László (Budapest), 2. Szabó
Károly (Vác), 3. Zakár Má-
tyás (Szigethalom). Oldalko-
csik: 1. Kovács Sándor (Bu-
dapest), 2. Kócai Ferenc

(Gyömrő), 3. Ábri Lajos (Bu-
dapest). Az oldalkocsis ka-
teóriában Csélik Mihályné a
zsűri külön díját nyerte.
Ügyességi verseny: 1. ifj.
Szabó Géza (50 km, Bpest),
2. Sélley Lajos (125 km,
Monor), 3. Vanyaskó Attila
(250 km, Örkény).

Délután került sor a mo-
toros találkozó tulajdon-
képpen célját szolgáló ala-
kuló gyűlésre, egyben a
Pest megyei Motoros Klub
vezetőségének a megválasz-
tására.

Huszka János rendőrez-
redes, a Pest megyei Rendőr-
főkapitányság Közlekedés-
rendészeti Osztályának ve-
zetője a díjkiosztó alkalmá-
val leszögezte: rendkívül
nagy jelentőséget tulajdo-
nít annak, hogy a közleke-
dési baleseti statisztikában
olyan megdöbbentő gyakori-
sággal szereplő motorosok is
immár a céljaiknak és érde-
keiknek megfelelő súllyal és
szakszerű programmal kép-
viselő fórumon belül gazdát
kaptak...

Ezúton is válaszolunk sok
hozzánk forduló motoros
kérdésére: Akik az újonnan
létesített klub tagjai szeret-
nének lenni, forduljanak a
legközelebbi természetbarát
szövetséghez, illetve szak-
osztályhoz, vagy közvetlenül
a Magyar Természetbarát
Szövetség Motoros Bizottsá-
gához. Cím: Budapest, V.,
Rosenberg hp. u. 1. sz.

A terepverseny startja (Abrankó felv.)

Verseny közben

Túrajavaslatunk

Vidéki motoros-természetjáró olvasóink azzal a kérés-
sel fordultak a „Turista” szerkesztőségéhez, közöljünk
néhány kirándulási útvonalat a fővároshoz közel eső
budai hegyekbe, amelyeken a budapesti sporttársak bizo-
nyára „csukott szemmel” is eltalálnak. Olvasóink kérését
indokoltan látjuk és úgy véljük, a fővárosi motorosok
között is akadnak, akiknek ismeretlenek lesznek az
alábbi kirándulási tervek.

Kiindulási pontnak a 0 km-követ, azaz a Clark Ádám
teret vettük. Első kirándulás legyen a

Jánoshegyi kilátó:

Clark Ádám tér—Alagút—Attila utca—Moszkva tér—
Malinovszky fasor—Szilágyi Erzsébet fasor—Szépiloná-
nál, ahol szétválik az út, balra a Budakeszi úton tovább,
majd a Jánoshegyi úton, a serpentin fel a kilátóig
(529 m).

Jánoshegyi kilátó (a Széchenyi hegy felől):

Clark Ádám tér—Alagút—Krisztina krt.—Jakobinusok
tere (Déli vasút p. u.) itt balra a Kékgolyó utcán át az
Istenhegyi útra—Mátyás király út—Tündérhegyi út—
Jánoshegyi út—Kilátó (vagy Istenhegyi út—Normafa út—
Jánoshegyi út).

Hűvösvölgy—Szabadság hegy—Zugliget:

Clark Ádám tér—Alagút—Attila utca—Moszkva tér—
Malinovszky fasor—Szilágyi Erzsébet fasor—Vöröshad-
sereg útja—Hűvösvölgy.

Hűvösvölgy—Vöröshadsereg útja—Nagykovácsi út—
Szép Juhászné úton a Ságvári ligetig (Üttörővasút állomá-
s)—Budakeszi út—Jánoshegyi út—Tündérhegyi úton át
a Disznófőhöz.

Vissza: Disznófőtől a Mátyás király útra—Istenhegyi
úton le—Vérmezőig (Déli vasút p. u.) Krisztina krt.—Alag-
út—Clark Ádám tér.

Pálvölgyi Cseppkőbarlang—Hármashatárhegy:

Clark Ádám tér—Fő utcán végig a Margithíd budai
hidfőhöz—Frankel Leó út—Zsigmond tér—Bécsi út—
Kolossy tér—(balra) Szépvölgyi úton a Remete hegy al-
jában levő Pálvölgyi cseppkőbarlanghoz (turistaház). A
barlangban rendkívüli látványosságban van része a láto-
gatóknak, melyben szakvezető-kíséretet kaphatnak az
érdeklődők. A Pálvölgyi barlangtól tovább haladva az
úton, a Fenyőgyöngye étteremnél jobbra fordulva, a Hár-
mashatárhegyi úton jutunk fel a csúcra.

Clark Ádám tér—Alagút—Attila utca—Moszkva tér—
Malinovszky fasor—Szilágyi Erzsébet fasor—Szép Iloná-
nál, az útelágazásnál jobbra a Vöröshadsereg útján—
(újabb útelágazásnál balra) Nagykovácsi út—Szépuhászn-
é út—Ságvári liget (Üttörővasút)—Szépuhászn-
é.

A kutya ugat, de a karaván nem mindig halad

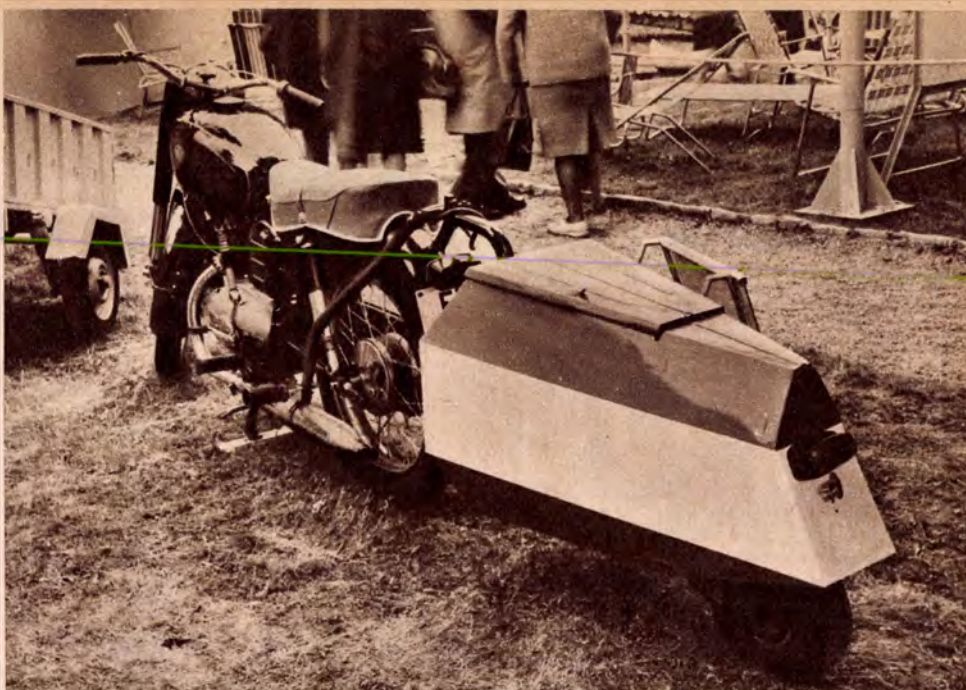
Mi az, amire nem számít a motoros?

Elég hosszú listát lehetne összeállítani azokról a természetes és művi „bemutatókról”, amelyek ott leselkednek a túrázó motorosra — ha nem vigyáz, illetve figyelmetlenül vezet.

Itt van például az ember hűséges barátja a kutya. Kevés vidéki ház akad, ahol nem tartanak ebet, amelynek a porta őrzése a feladata. Nem egy olyan sajnálatos esetet hallottunk, arról, hogy a túlbuzgó eb, a nyitott kapun át kirohant az utcára, hogy a ház előtt elhaladó járművet kísérvé megugassa. Az esetek egy része — a kutya temperamentumától, harcikedvétől függően — kétes kimenetelűvé válhat. A nagy tempóban érkező eb nem tud kellő időben „lefékezni” és máris kész a bal eset. Kevés szóló motor úszsa meg ezt a váratlan találkozást felborulás nélkül. (Még egy kisebb természetű kutya is képes a motorke-rekcpár egyensúlyának megbontására. Minél lassabb a jármű tempója, annál biztonságosabb a bukás, mert a forgó kerekek giroszkópiikus hatása gyengébb, mint a gyorsanforgóké. Persze ez nem azt jelenti, hogy a falvakon át ajánlatos a nagy tempó. De erről majd később.)

A motor mellett ügató kutyáról feltehető, hogy a motoros lábába akar kapni és ezzel magyarázható, hogy egyesek — menet közben — a kutya felé rúgnak. Ez nemcsak azért helytelen, mert ezzel éppen felhívjuk az eb figyelmét, hogy hol talál haragnivalót, hanem azért is, mert ezzel a mozdulattal befolyásolhatjuk a motor stabilitását, a motor elkezd kovályogni és ebből az állapotból motoros legyen a talpán, aki ismét egyenesbe hozza a járművét.

Leghelyesebb, ha észre sem vesszük a kutyát, úgyszóhamarosan kifulladásban rohánunk és lemarad mellőlünk.

A sztár megérkezett:

ITT VAN AZ UTÁNFUTÓ

Vitacikkpek, panaszok, kérések és a TURISTA állandó sürgetése után örömhírről adhatunk számot: megoldódik a motoros túrazással egyik legsürgetőbb problémája: a Budapesti Jármű KTSZ bemutatta a Budapesti Nemzetközi Vásáron új motorkerék-pár camping-utánfutóját.

A hír azért kelt nagy örömet, mert nemcsak egyszerűen arról van szó, hogy van — lesz — utánfutó. Hanem azért is, mert ez a fontos cikk olyan — a szakértők és a motorosok általános véleménye szerint — amilyen *kell*. A gyártó szövetkezet tervezői és kivitelezői szerencsés kézzel nyúltak ehhez a témához.

Váz és felépítménye: alumínium. Rugózás: lengőkaros. Biztonságosan szállítható teher: 30 kiló. Önsúlya 19 kiló — tehát nem köt le sokat a motor erejéből.

Még a bemutatott típuspéldány használhatóságánál is több derűre ad okot, hogy — a szövetkezet vezetőinek tájékoztatása szerint — a *gyártás megkezdése előtt minden adminisztrációs akadály elhárult*. (Beleértve a legfontosabbat: a forgalmi engedélyezés ügyét is.)

És a fogyasztó számára legfontosabb kérdések! Mikor? Mennyiért?

— Tudjuk — mondták a gyártó szövetkezet vezetői a TURISTA munkatársának —, hogy a motorkerékpáros túrázók népes tábora már nagyon várja az utánfutót. Erre bizonyíték, hogy az eddigi, legóvatosabb igényt felmérő becslések szerint is több mint ötezer utánfutó ma is, azonnal gazdjárára akadna. A gyártó üzem rendelkezik is ötezer-nél jóval több utánfutó legyártására elegendő kapacitással. Tehát akkor sem lesz semmi baj, ha az „óvatos” becsléseket a valóságos igények jelentősen túlhaladják.

A sorozatgyártás 1967 elején megindulhat. Az ára 2500 forint körül lesz.

A sokak számára fontos kérdésben döntő módon sietette a megoldást a túrazó motorosok szervezkedése és együttes fellépése — amit lapunk kezdettől fogva maximálisan támogatott.

— Vedres —

Kevés lóerőből is telik

Téves nézet, hogy a nagy túrákhoz nagy motor, illetve sok lóerő szükséges. Évekkel ezelőtt, három főiskolai hallgató egy-egy Berván eljutott az Adriáig, magukkal szállítva az ilyen nagy vállalkozáshoz szükséges nem kevés felszerelést is, amit két nagy, vízmentes oldalzsákba csomagoltak. Nem a lóerők száma, hanem a jármű műszaki előkészítése és a közlekedési szabályok betartása biztosítja a túra sikerét.

Farkasvölgyi forgószínpad

A Szekrényes meredek oldalán motorosok száguldának le-föl. A kis völgykatlan közepén fantasztikus nyolcasokat, bukfenceket vet egy kis piros repülőgépmo-
dell. Oldalt a 13 éves Garamvölgyi Jóska hűz szél ellenében egy ejtőernyőt, föl-
lötte a sátorban javában folyik a lövészverseny. A völgy közepén, egy dombocska mögött húsz tehetséges kuty-
tya mutatja be tudását. És fenn, a Szóvosz-iskola teraszán már kezdődik a tánc. Körülbelül ennyi, amit a szem egyszerre be tud fog-
ni június első vasárnapján, délfelé, amikor a Farkas-
völgyben tetőpontján állt a vidámság az Országjáró Diákok Budapesti Találkozó-
ján. Ötezer fiatal szórakozott itt ezen a napon.

Méltó befejezése volt ez az ünnepi hétköznap a pesti diákok tízfordulós túraver-
senyének is. Tíz gyönyörű túra — Zsiroshegy, Báthory barlang, Vöröskő, Kőhegy, Törökmező, Pílisnyereg, Kuty-
tya-villa — után itt gyűltek össze tizedszer, ebben a tan-
évben utoljára.

A győztes idén is a tavalyi első, az újpesti Berzeviczy technikum leánycsapata lett. A rossz nyelvek szerint el sem hozták a Budapesti Természetbarát Szövetség kupá-
ját, mert tudták, hogy veret-
lenül elsők. Sikerük titka Szondi Istvánné testnevelő tanár működésében rejlik. Az iskola tanári kara, pedagógusai épügy tüzárnak, mint a tanulók.

A nagy völgy minden hajlatában labdák szílltak, sátr-
rak színesedtek. Sok verseny sok győztese örvendezett diadalának. Például az Irinyi gimnazistái a lövészverseny elsőségének, a Kvassay tech-
nikum a városismertető ver-
senyek budapesti bajnoksá-
gának.

Es hadd adjon át még egy láthatatlan versenyben is első díjat a krónikás a Kvassay diákjainak: az esti tá-
bortűz verhetetlen győztesei voltak izes népdalaikkal, tréfás diáknótáikkal. Ők bizonyították be újra amit amúgyis tudunk: a természetjárás elválaszthatatlan a játéktól, a szórakozástól, a vidámságtól — és az ifjúságtól.

(— gesztelyi —)

A Karancs kilátója

Kilátó

a Karancs csúcsán

Régen várt eseményt ünnepelt a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség június 12-én, amikor a 729 méter magas Karancs csúcsán felavatta a 23 méter magas kilátóját.

Szilágyi Endre, a Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője ünnepi beszédében elmondta, hogy a Hivatal, a természetbarátok kezdeményezésére fogott hozzá a 30-as években elpusztult 15 méter magas fakilátótorony helyén, a korszerű acél-szerkezetű kilátótorony felépítéséhez.

A kilátóról elénk tárulnak a Karancs—Medves, Börzsöny, Cserhát, Mátra és észak felé Csehszlovákia hegyeinek sorai, sőt tiszta időben a Magas Tátra ormai is láthatók.

A Nógrád megyei Természetbarát Szövetség nevében Veres Mihály elnök köszönte meg és vette át a kilátót.

Az ünnepségen — a megyében első ízben — 15 természetjáró vette át a „100 km a Vörös Hadsereg nyomán” túramozgalom teljesítését igazoló jelvényt.

A Szlovák Nemzeti Felkelés alkalmából 13. alkalommal rendez turisztalálkozót a Csehszlovák Testnevelési és Sportszövetség Szlovákiai Bizottsága. A táborozással egybekötött találkozóra 1966 július 21—24 között kerül sor DUCHONKA-n, Topolcany mellett. A festői környezetben megrendezésre kerülő táborozáson 5000 résztvevőt várnak, s meghívták arra a magyar természetbarátokat is.

Nemzetközi hegymászótalálkozót rendez a Francia Alpin Club ez év július 31-től augusztus 14-ig CHAMONIX fölött, a 2750 m magas levő Envers des Aiguilles menedékházban. A találkozó-
n résztvevő angol, belga, csehszlovák, francia, görög, jugoszláv, lengyel, német, olasz, spanyol, svájci és szovjet alpinistáknak alkalmuk lesz a Mont Blanc masszívum több csúcsának megmászására.

Az izraeli Természetbarátok Turista Egyesülete ez évben ünnepli fennállásának 30. évfordulóját. Ez alkalomból februárban Beer-Shevában (Dél-Izrael) tartottak természetbarát-

találkozót, több közös túrával a programban. A hónap végén Haifában egy hétig tartó foto-kiállítást rendeztek, melyet 1200-an tekintettek meg. Március 12-én Nyugat-Galileában tájékoztatói versenyt rendeztek, melynek előkészítéséhez a Magyar Természetbarát Szövetség nyújtott segítséget, hazai szakdokumentumok küldésével, — mivel Izraelben eddig ilyen versenyt még nem rendeztek.

„SUTJESKA” Nemzetközi Autó- és Motorkerékpár-Rally kerül megrendezésre július 1—3 között Jugoszláviában. A csillagtúra Belgrádból, Kocevjeből (Ljubljánától 60 km-re), a Plitvicei-tavaktól (Zágrábtól 140 km-re), Jajceből, Skopjéből és Kolasinból (Titogradtól 70 km-re) indul. Célpontja Tjentiste a „Sutjeska” jugoszláv nemzeti parkban, amely Montenegro, Bosznia—Hercegovina és Szerbia határára fekszik. Ez a környék

a második világháborúban a jugoszláv partizánok legkeményebb felszabadító harcainak színhelye volt.

„Eisenwaldhütte” társadalmi munkában. Nyolc westfáliai természetbarát öt éven át minden szabadidejét favágással töltötte. Az így kitermelt fa árából fedezték egy 17 ággyal, továbbá 30 személy befogadására alkalmas nappali teremmel rendelkező turistaház felépítésének majd minden költségét. Az 1966 május 18-án felavatott ház a Hintschelbachtal-ban jól felszerelt konyhával és egészségügyi létesítményekkel is rendelkezik.

A Mont-Blanc alagút megnyitása után néhány nappal több ezer madár repült át rajta. A londoni Times szerint ez az „állatvilág rendkívüli intelligenciájára mutat”.

Nemzetközi kerékpár és motorkerékpár kiállítást rendeznek szeptember 24—26 között KÖLN-ben. A 7. IFMA elnevezésű kiállítás 14 ország mutatja be gyártmányait. Különösen nagy részvételt jelentettek be a holland, japán és olasz cégek.

Kedves Olvasóim,
nekem valóban magas, hogy eddig mellőztek. Örülök, hogy ismét beszélgethetünk egymással, és az én rovatomban tollhegyre tűzhetjük a fonákságokat, a hibákat, megbíráthatjuk a hanyagságot. De szívesen dicsérünk is, és reméljük, ebben sem lesz hiány.

Arra kérem az én kedves Olvasóimat, küldjenek rovatom számára minél több anyagot, írják meg észrevételeiket, jogos panaszait, hogy azokból mindannyian okuljunk.

Előző számunkban Szegvári Gusztáv panaszt tett, hogy a „Herman Ottó” turistaházban embernek ugyancsak alkalmatlan szállításért 14,— forintot fizetett. A TKV illetékesei — mint-hogy eddig válasz tőlük a panasza nem érkezett — feltehetően nem olvassák a „Turista”-t. Ha segíthetnek a TKV-nak — hátha ezt elolvassák — bemutatok igen praktikusnak látszó, s nem is drága ágyat, amelyből nem esik ki a vendég, mint

ahogy az a rossz sodronynál nem egyszer előfordult a mi turistaházainkban.

Csodálatos a panoráma, sokféle esemény, rengeteg ember. Nagyvillámon vagyunk. Emberi tulajdonság, megéheztem. Hová is mentem volna, mint a turistaházba, amelynek az a híre, hogy olcsó ételeket lehet kapni. Persze nem lehetett, de még drága ételeket is nehezen, mert két óra hoszszat kellett várakoznom, amíg bécsiszeletet kaptam — nyersen. Az nekem valóban „magas”, hogy miért hirdetnek kötelező menüt a turistaházakban, ha nincs. S miért fogadnak annyi vendéget, ha egyszer nem tudják kiszolgálni. Az ilyen kiszolgálás és ellátás nem jó propaganda. Még az a csodálatos táj sem látszik olyan szépnek —, ha az ember bosszankodik.

Turista Pista

Most utazom az NDK-ba, tudományos kongresszusra. Könnyelműen vállalkoztam ottani barátaim kérésére, hogy diaképekkel kísért előadásokat tartok Magyarország táji szépségeiről azoknak, akik túrázni akarnak nálunk. Hogy mennyire könnyelmű voltam, csak akkor derült ki, amikor kint: nem tudok összeállítani előadásra alkalmas szöveget.

Most már úgy utazom el, hogy lemondom az előadásokat. Képek nélkül nem sokat érnek. Jó lenne szer-

vezetebben gondoskodni arról, hogy mozgalmunk külföldre utazó vezetői, aktívai adott esetben ne legyenek kénytelenek nélkülözni a hazánk természeti szépségeit ismertető dia-
pozitív képek nagy választékú sorozatait. (Lesznai Lajos, ezüstjelvényes túravezető.)

KISZ-fiatlokkal kéktúráztam. Csoportomat láthatóan letörte, hogy a hármashatárhegyi vendéglő alkalmazottja kerekem megtagadta a bélyegző beütését túrajelentésünkbe és Kék könyvünkbe. Szerinte a Kéktúra bélyegzője elvesztett (???) és vállalati bélyegzővel semmiképpen sem volt hajlandó igazolni ottlétünket. (Busa Erzsébet túravezető, Csongrád megye.)

Nagyon bosszantó szemetet látni az erdőben. Hát akkor mit szólunk ehhez az egész szekérrakományi

szeméthez, amelyet ide, a Nagyszénás oldalába, a piros jelzésű turista útra öntött ki valaki. Az Erdel Szolgálat figyelmébe ajánljuk, mert az ilyen „embert” súlyosan meg kellene büntetni. (Gábris István felvétele.)

Kincses Magyarország „felfedező” túráján

Meleg nyári vasárnap, azúrkék ég, friss-zöld színek. A nagyváros lüktető irama eicsendesül, öregek, fiatalok tódulnak kifelé, a szélrózsa minden irányába.

Közöttük vannak a mindig aktív Spartacus turisták is. Kövessük őket, arcuk elárulja, hogy valami nagyon érdekes élményre készülnek.

Északra mennek. Ki gondolná, hogy a mézillatú, homokos táj hársái között milyen meglepetés várja őket, Kisalagra érkeztek. Dunakeszi és Fót között még a házak körül is ligetes, pagonyos cserjék. Madárdalok kertek közt áll a vendégház. Gazdája, Németh Kálmán, az országos híró szobrász. Szobái mind tele fafaragásaival. A kivágott fa újjá születik faragó kése alatt, új életet, új értelmet kap. Szemet, lelket gyönyörködtet; csodává születik. A pincétől a padlásig kincsek. Egy részüket egy hónapra állította ki az Iparművészeti Múzeumban — s az egy hónapból három lett.

A szobrász minden műve tiltakozás a rossz, a hamis, a bectelen ellen. Biblikus látásmódjával erkölcsi elveket farag figuráiban.

Ez a művészet valóban egygyólvad a természetel, s a Spartacus turistái „felfedezésükdél” ritka élményben részesültek.

Kertész Miklós

Rejtvénytúra a Balatonhoz

III. forduló

1. Kössük össze a 9 pontot 4 egyenessel, hogy a ceruzát nem emeljük fel a papírról. A vonalak keresztesződése megengedhető. (5. pont)

• • •
• • •
• • •

2.a) Mennyi a Duna és a Tisza magyarországi hossza? (6. pont)

b) Hol ömlik a Tisza a Dunába?

3. Mikor alakult meg Magyarországon:

a) az első szervezett turista egyesület?

b) a Természetbarátok Turista Egyesülete?

c) a Magyar Vándorsport Szövetség?

d) hol volt az első turistaház Magyarországon?

e) melyik a legnagyobb létszámú vidéki természetbarát szövetség? (3—3 pont)

4. Melyik országnak van nagyobb létszámú turistaszervezete, Lengyelországnak vagy Bulgáriának? (4 pont)

5. Milyen sorrendben épültek fel a budapesti Dunahidak?

a) először

b) a felszabadulás után.

(megadandó az évszám) (12 pont)

6. Melyik híres író hívták ugyanúgy (családnév) mint hazáját? (5 pont)

7. Mi volt a római kori neve az alábbi városoknak? Sopron, Szombathely, Győr, Esztergom, Eszék, Komárom, Bécs, Pécs, Belgrád, Dunapentele. (10 pont)

8. Mi az a római kori alkotás, ami a 8-as műúton Székesfehérvár és Veszprém között látható? (4 pont)

9. Valaki vásárol egy üzletben 65,— Ft értékű árut. 100,— Ft-ossal fizet, melyen egy tintafolt van. Az üzletvezető nem tud visszaadni, ezért felváltja a pénzt a szomszédos trafikban. A vevő távozása után a trafikos felfedezi, hogy hamis a tintafoltos 100,— Ft-os, ezért az üzletvezető kicseréli a rossz pénzt egy jó 100,— Ft-ossal. Kérdés, mennyi az üzletvezető kára? (10 pont)

10. „Vizes” kérdések. Mit jelent?

a) a folyók vízállásánál a 60%-os vízállás? (3 pont)

b) a „sodorvonal”, „meder középvonala” és a „hajózó középvonala” elnevezés? (3 pont)

c) a folyó vízsebessége? (2 pont)

d) a folyókon a bolyákon levő fekete kör alakú és a piros háromszög alakú jelzés? (4 pont)

e) a „csomó” és miben mérhető, mennyi 1 csomó?

(4 pont)

A rejtvények megfejtése július 15-ig bezárólag küldhető be a „Turista” szerkesztőségébe (Bp., V., Rosenberg házaspár u. 1. sz.).

Az alábbiakban közöljük az első forduló megfejtéseit. A második forduló megfejtéseit augusztusi számunkban közöljük.

I. forduló

1. Helyszűke miatt nem sorolhatjuk fel az összes beküldött szót. Megemlítjük, hogy a legtöbb szót Miklós Gáspár Gyöngyöshalász küldte be, szám szerint 383-at. Ebből a szerkesztő bizottság 85-öt fogadott el. A többi pályázónál is kihúztuk a család- és községneveket, a táj és idegen jellegű szavakat, valamint a ragozott, becézett stb. szavakat.

2. Hajós Alfréd: Nemzeti Sportuszoda.

3. Zánka község határában, a kiliánteleti tábortól kb. 6 km-re.

4. Minden bizonnyal van ilyen pontja az útnak, mert ha arra gondolunk, hogy az adott időpontokban egy turistát fentről, egy pedig letről indul, akkor az út egy pontján feltétlenül találkoznak, a haladási sebességüktől függetlenül. A beküldött számítások feltételezték az egyenletes sebességet, ami pedig általában nem helytálló, mivel közben is lehetnek kisebb emelkedések, kapaszkodók stb. Az időpont egyébként nem is volt kérdéses.

5. Balatonudvari temetőben.

6. 1958. Szigliget,

1960. Balatonfüred (Siske-forrás),

1963. Révfülpö,

1965. Kiliántelep.

Az 1962. évi tábort Tatán nem az MTSZ, hanem a BTSZ rendezte, ezt hibapontként bíráltuk el.

7. Mátrászentimre 810 m, Mátrászentlászló 800 m.

A többi község 800 m alatt fekszik.

8. $703 - 223 = 480$

$19 \times 11 = 209$

$37 + 234 = 271$

9. Jöjjön vagy jöjjenk (sok pályázó nem vette figyelembe, hogy a 7 pontnak egymásután kell lennie).

10. Az elrejtett szó KERÉK.

Az első fordulóból a legtöbb pontot elért hat megfejtő könyvjutalomban részesül. A nyertesek: I—II. mindketten 106 ponttal Boda Ferenc Szolnok és Mester Gézáé Budapest, III. 98,5 ponttal dr. Gebhardt József Kaposvár, IV. 94,5 ponttal Czira Zsuzsa Budapest, V—VI. mindketten 92 ponttal Bíró Sándor Budapest és Ubitz Gabriella Körömend.

A jutalmakat postán küldjük el.

FOTOPÁLYÁZAT

FOTOPÁLYÁZAT

A legszebb képeket fotósaink a természetben készítik. Igen sok művészi értékű kép az albumba kerül, és a nyilvánosság nem ismerheti meg azokat. Eppen ezért

FOTOPÁLYÁZATOT HIRDETÜNK

az alábbi feltételekkel:

1. Minden olyan téma beküldhető, ami kapcsolatban van a természettel. (Ember a természetben, állatképek, tájképek stb.)

2. A fotó beküldhető: fekete-fehérben, vagy színesben. A méret legalább 13×18-as. Ennél nagyobb lehet.

3. Határidő: 1967. január 10. A felvételek azonban korábban

is beküldhetők, tekintettel, hogy az évszakra megfelelő legszebb képeket lapunkban közöljük.

4. Díjak: I. 500,— forint

II. 300,— forint

III. 200,— forint

További tíz képet tárgyjutalomban részesítünk. A fotókat tulajdonosának vissza nem adjuk, ellenben fenntartjuk a jogot, hogy a lapban azokból minden külön hozzájárulás nélkül közölhetünk. A leközölt fotókért a szerkesztőség által megállapított honoráriumot fizetjük.

A pályázatok beküldendőik: „Turista” szerkesztősége, Bp., V., Rosenberg házaspár u. 1. sz.

A Baradla kutatása

Aggteleki cseppkőbarlangunk, a világhíres Baradla, a múlt század elején még csak 3 km hosszan volt ismert. A század végére már közel 9 km-re, a harmincas évek közepéig újabb felfedezésekkel és a Baradla—Domica összefüggés feltárással 21 km-re nőtt és ezzel a világ leghosszabb barlangjai közé lépett elő.

Az utóbbi harminc évben is fedeztek fel a kutatók a Baradlaiban kisebb szakaszokat, de ezek hossza összesen sem igen haladja meg egy km-t, így ma aggteleki barlangiőrásunk hossza kerekén 22 km. Csakohgy közben külföldön is fedeztek fel újabb hatalmas barlangokat és az ismert barlangok hosszát új feltárással másutt is növelték, így máig a mi öreg Baradlaunk már a világranglista 9. helyére szorult vissza. Igazán jelentős növekedését az Alsóbarlang hosszabb szakaszának feltárása és a Baradla ismert járataival való összekapcsolása jelentené, de ennek megoldása egyelőre nagy nehézségekbe ütközik. Amíg ez egyszer sikerül, addig is folynak a kutatások és ha km-es szakaszok feltárára ez évben nem is számíthatunk, kisebb eredmények feltétlenül várhatók a közeljövő kutatásaitól.

Dr. Dénes György

HÁZIRÁ TECHNIKA!

Van, aki a technika káprázatos fejlődését az olyan találmányokon méri, mint a televízió, a holdrakéták vagy a lézer-sugarak. Ez nekem magas. Én azon érzekelem a fejlődést, hogy mindig új turisztikai és campingcikkekről olvasok, hallok, sőt néha látok is ilyeneket.

Nincs hét, hogy ne kerülne elő valami ördögös új masina: az ételt melegen tartó turista-táska, szétnyitható és átalakítható turista-ágy, hátizsákban elhelyezhető campingsátor, és ki tudná felsorolni mindet.

De szerintem még beláthatatlan lehetőségei vannak a turisztikai technika haladásának. Magam nem tudok fejtalálni, de ötleteim jócskán vannak s ezennel felkéretnek az igen tisztelt műszaki szakemberek, szíveskedjenek az általam javasolt témák-

kal foglalkozni, s azokat a nagyérdemű közönség üdvére megvalósítani.

Esernyővé alakítható tojássütő. Miután a tojást benne megsütöttük, kiöblítjük és néhány célirányos mozdulattal esernyőt képezünk belőle, majd az esőfelhők elvonultával ismét visszaalakítjuk és folytatjuk a ránntottasütést.

Zsebkéssé átalakítható turistabakancs. Előnye, hogy megszábadítva lábunkat a nehéz bakancstól, azonnal szalonházásra alkalmas. Ajánlatos indulás előtt a zsebkést visszaalakítani bakancssá, ellenkező esetben nem elég kényelmes a járás.

Sajtagagoló fényképezőgép. Ez az elmes szerkezet két exponáló gombbal működik. Az egyik gomb egy kocka filmet exponál, a másik egy kockasajtot adagol. A sajt minősége a blende állításával szabályozható. Szagos filmet is készít.

Zsebregyűrhető sátor katapulttal. A tizenkétszemélyes sátor összehajtható és fazonkendőként zsebredugható. A benne elhelyezett fotocellás rendszer azonnal érzékeli a horkolást és katapult segítségével a nemkívánatos személyt kiröpíti a szabadba.

Magnetikus hátizsák. A műanyagból készült, minden komforttal be rendezett hátizsákban olyan készülék van elhelyezve, amely elektromágnes segítségével érzékeli az égtájakat. Ha a turista rossz úton halad, a mágneses áramkör működésbe jön és erőteljes hátbatüésekkel téríti vissza gazdáját a helyes irányba.

Hangyagyűjtő turistadoboz. Ennek az élelmiszertartó turistadoboznak dupla fala van, s abban olyan folyadékot tárol, amely az egy négyzetkilométeres körzetben fellelhető összes hangyát a dobozba gyűjti. Ha a doboz megtelik hangyával, mutatóujjunkkal könnyűszerrel végezhetünk velük.

Öntelítő kétpárevezős csónak. Mind ez ideig nagy gondot okozott a viziturstáknak, hogy csónakjuk akaratukon kívül, sőt ellenére megtelt vízzel. Az új rendszerrel ez a kiszolgáltatottság megszűnik. A csónak alján alumíniumlapocskákból automatikus lécek helyezkednek el, amelyek egyetlen gombnyomásra nyílnak és a csónak a kívánt mértékig megtelik vízzel. A kilapátolás kézzel történik.

(nov)

VÍZSZINTES: 1. Egy jótanács (folytatása a vízsz. 26. és a függ. 1. sz. alatti sorokban). 14. Olyan összejövétel, ahol csak meghívottak vehetnek részt. 15. Erős szeszes ital. 16. Oktat, tanít. 17. Egymásutáni betűk az ábécében. 19. Az USA egyik tagállama. 20. Ledőt épület. 22. Azonos betűk. 24. Az időnek valamely szempontból elkülönülő szakasza (névelővel). 25. SV. 26. A vízszintes 1. sor folytatása. 29. Argon és hidrogén vegyjele. 30. Szovjet gépkocsi típus. 32. Nedv. 33. Női név. 35. A főzésnél nélkü-

lözhetetlen. 36. Átpártol. 37. Oriási, hatalmas. 38. GS. 39. Becézett női név. 41. Ertelem. 42. Gépkocsi rövidítése. 43. Tompa Mihály árneve volt (lakóhelyének fordítottja). 46. Község a Sokorói-domságban. 48. Téli sporteszköz. 50. Tallin észti város régebbi neve. 51. Egyszerű nép. 53. Francia filmszínész. 54. Kén és bárium vegyjele. 56. Lópor készítéséhez, műtrágyaként használik. 58. RV. 59. Tetőfedő anyag. 61. Mutató szócska. 62.

Az itt levő. 63. Idegen női név. 65. Tiltakozás. 67. Tömegében növekedik. 69. Pépszerű, ragadós anyag. 71. A Garadna-patak vizéből mesterségesen felduzzasztott állóvíz a Bükk hegységben.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízsz. 26. sz. sor befejező része. 2. Neves törvívóink (József). 3. Elsőhegedű. 4. Azon a helyen. 5. Rendkívüli rövidítés. 6. Főzélékfele. 7. Flamand festő, Raffaello hatása alatt dolgozott. 8. Visszaül. 9. Saját kezével. 10. Elektromos töltéssel rendelkező atom (fordítva). 11. A növények, kúszó szára. 12. Az egyik tes-része. 13. Város Franciaországban, Gambetta szülőhelye. 18. A madarak egyik családja. 21. Jóleső érzést keltő. 23. Hal is van ilyen. 27. Kiejtett hangjegy. 28. Veri. 31. Daloló szócska. 34. Azonos betűk. 37. Kazeinből készült mesterséges szaru. 40. Neves nyomdász- és könyvkiadócsalád volt. 42. Koloniális. 44. Kis patak. 45. Mógé ellentéte. 47.

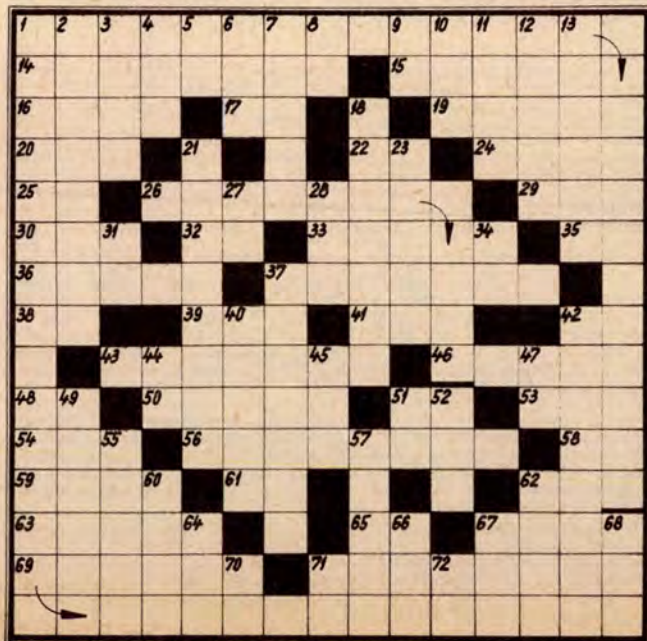
A névtelen adakozó aláírása. 49. Város Nigériában. 51. Vércsatorna. 52. Ismert holland úszónő. 55. Balaton menti üdülőhely. 57. Pedagógus. 60. Fundamentum. 62. Az észak-amerikai Nagy-tavak egyike. 64. ECO. 66. Az Északi-tengerbe ömlő folyó. 67. Fény és... (az utolsó négyzetbe kettős betű kerül). 68. Folyó a Szovjetunióban. 70. Lásd a 9. sz. sort. 71. Helium vegyjele. 72. O - táviratban.

Beküldendő a vízszintes 1., 26. és a függőleges 1. sz. sorok megfejtése. Határidő: július 15. Előző számunkban közötti keresztrejtvény helyes megfejtése: A tömegsport nagy eseménye lesz az OSN.

Szervezzünk túrákat az OSN jegyében.

Könyvjutalmat nyert: Simon László, Bp. XIII. Szekszárdi u. 26., Kuczik József, Bp. XIII. Révész u. 2/b., Stizóbel Lajos, Bp. V., Molnár u. 22-24., Ujváry Béláné, Pápa, Jókai u. 39., Balatoni Endre, Pécs 2. Posta, Nagy Jolán, Szombathely, Petőfi Sándor u. 13.

JÓTANÁCS

Autó-stopp...

A TERMÉSZETBARÁT MOZGALOMMAL FOGLALKOZÓ REPRESENTATÍV MŰ KIADÁSÁRA KÉSZÜL A KOSSUTH KIADÓ. Ezzel kapcsolatosan felkérjük a természetbarát fotósokat arra, hogy aki a természetbarát mozgalommal kapcsolatos (túra, tábor, hegymászás, tájékoztatói verseny, turistaház, stb.) témákban megfelelő fényképpel rendelkezik, úgy azt július 20-ig juttassa el a Magyar Természetbarát Szövetséghez, Székely Miklós főtájkár címére. (Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1. sz.)

AZ MTSZ HEGYMÁSZÓ BIZOTTSÁGA felhívja a figyelmét a hegymászóknak — és a hegymászó sport iránt érdeklődőknek, hogy nevéük és lakcíkjüket haladéktalanul közöljék a Magyar Természetbarát Szövetséggel — Budapest, V. ker., Rosenberg Házaspár u. 1. — a Hegymászó Bizottsággal, hogy nyilvántartásba lehessen venni őket.

A KÚT BARLANGOT TÁRSZEGTOMAJON a budapesti Toldy Ferenc gimnázium diákjai.

TEGLAJEGYEK. Januári számunkban megírtuk a Kaposvári Zselic sportkör szép tervét: hogy Gálosfa környékén turistaházat kívánnak építeni. Az egykori Vörös Meteor-csoporthoz a régi szakmabellitúratársakhoz fordult: segítségül anyagiilag is a ház megépítését. Erre a célra „téglajegyeket” adtak ki, tíz forintos értékben, — melyet később a megépült házban egyszeri szállásdíjként is fel lehet használni. A Budapesti Vörös Meteor természetjárói ezer forint áru téglajegy megvásárlását biztosítják.

GÖNC ES TELKIBÁNYA között felújították az útjelzéseket a borsodi természetjárók. Így most már az elterjedés veszélye nélkül látogathatnak el a turisták a várossá alapításának 750. évfordulóját ünneplő Gönc környékére és Telkibányára, ahol az újjáépített Ezüstenyő turistaház várja őket.

VILÁGÍTÓ BUZOGÁNYOK gyakorlatával tette színessé a Baranya megyei természetjárók sikondavölgyi találkozóját a pécsi Janus Pannonius gimnázium csapata, ezzel elnyerte a szombat esti táborúztó vetélkedőjét öt középiskola elől. A túrapontverseny első díját viszont — a megyei Nagy Lajos királyt a pécsi Gépipari Technikus nyerte.

A VÖRÖS-MALOM VÖLGYEBEN forrást foglaltak a paksi Vak Bottyán gimnázium diákjai.

ORSZÁGJÁRÓ DIÁKOK találkozóitól volt hangos az ország. A Pest megyei versenyén a váci közgazdasági technikum győzött. Körös Éva, a győztesek, az emléklap átvevőik azt mondták, hogy iskolájuk legnépszerűbb sportága a természetjárás. A nőgrádiak a KISZ-szel együtt rendezték az országjáró diákok versenyét. Nyert a salgótarjáni Madách Gimnázium. Megerőszá a fiú és a leány csapat is külön-külön.

A FŐVÁROSI MÉRTEKUTÁNI SZABÓSAJG TERMÉSZETBARÁT SZAKOSZTÁLYA egy éves megalakulásának ünnepelésére a II. OSN keretében az V., Curia utca 2. sz. alatti szak szervezeti kultúrtermében július 10—16-ig kiállítást rendez „Egy év a természetjárásban és tájékozódásban” címmel. Megtekinthető: vasárnap reggel 10 órától délután 6 óráig, hétköznap délelőtt 1 óráig este 8 óráig.

A BP. IV. KER. TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSEG közli, hogy levelezési címe: MTS, IV. ker. Tanácsa mellett működő Természetbarát Szövetség Budapest, IV., Bajcsy Zs. u. 14. sz. Szövetségi napok: szerda és péntek. Telefon: 292-865/104 meléik.

A TOLNA MEGYÉLEK ifjúságitalálkozója a simontornyai erdőben zajlott le, a vetélkedő győztese a székszárdi Spartacus lánycsapata lett. Arató Zsuzsa, Gunya Erzsébet és Kecskés Zsuzsa.

FROJMOVIK GÁBOR és Ferenczi Tibor, a Budapesti Vörös Meteor versenyzői nyerték 43 csapat közül az egri városismertető versenyt, melyen egyebek között meg kell találni a nemrég nyílt csillagvizsgáló múzeumot és hazánk első orvos egyetemének emléktábláját.

ZENE ÉS TERMÉSZET címmel ismét túrasorozatát indít nyáron a Ruházati Spartacus szakosztálya. Először június 25-én látogattak Martonvásárra, következő útjuk az augusztus 20-iki „Új” Faust megtekintése lesz a Szegedi Játékokon.

MÁTASZENTLÁSZLÓN jöttek össze június utolsó híkendjén a pedagógus természetjárók. A háromnapos találkozó kitűnően sikerült.

MINDIG ÚJAT KITALÁLNI — ügylátszik ez a jelszava Berend Ottónak, a ruházati kisipari szövetkezetek természetjárói vezetőjének. Az új ötlet: július 10-én hajókirándulást szervez — tolóhajón!

A PÁLI TIVADAR emlékversenyeket, mivel a tíz év előtti 15 szakosztály 70 versenyzőjéről a létszám 77 szakosztály 430 versenyzőjére szaporodott tizenkét megye részvételével, a Vörös Meteor rendezőse a jövő évtől átadta a Magyar Természetbarát Szövetségnek.

AZ ORGONAVIRÁG turistaház s a körülötte elterülő bájós magyarküti rét egész júniusban turistatalálkozó színhelye volt. A vasárnapról vasárnapra ismétlődő vidám junálisok közül kiemelkedően a legjobban sikerült a Józsefvárosiak. Itt mutatkozott be a kerület új turista vezetője, Zsombor Pál. Kétszázán jártasok, barátokoztak, és üdvözölték az itt vizsgázó 18 új kerületi túravezetőt.

Kertjében, lakásában és udvarában ültessen és tartson cserépből nevelt **HAVASIGYOPÁRT** (Leontopodium Alpinum). Ára (cseréppel) 25,— Ft. Turistáknak 20% engedménnyel szállítja

utánvétellel egész évben

Büdy kertészet

Dunaharaszti,

Batthyány utca 11. szám

VERSENYHÍREK

A KISZ KUPÁT ötszáz futó részvételével rendezte meg idén is a Nógrád megyei Szövetség. A vandóridjat ezúttal a Salgótarjáni Gépipari Technikum csapata vitte haza, a lányok között a salgótarjáni Közgazdasági Technikum győzött. Az úttörők versenyében pedig a tarjáni Sztazanov úti iskola lett az első.

A BÁNKI ERDŐBEN — Debrecen mellett — futottak meg jó térképpel, igen nehéz, de sportszerű viszonyok között a versenydíj Szakszervezeti Kupa versenyét. Feinótt férfi győztes a Szolnoki MÁV első csapata, egyéni győztes a csapat tagja, Fülöp Ferenc. Feinótt nők közt első lett a Mátraaljai

Bányász csapata, egyéni győztes Fekete Kálmán, a szolnoki MÁV versenyzője. A fiataloknál férfiakban a Mátraaljai Bányász fűdi megelőzték a miskolci Zalka Technikumot, és a debreceni Református Gimnázium csapatát. A lányok sorrendje: első a Kecskeméti Katona gimnázium, második a hőmezővársárhelyi Közgazdasági Technikum, harmadik a debreceni 170. számú iparitanuló-iskola lánycsapata.

A BUDAPESTI csapatbajnokság második forduló egyes kategóriát — a jogos óváások elfogadása után — a versenybírósg megismételtette. Az ismétlésre június 9-én került sor Csobánka térségében.

A mi naptárunk

Vasárnapok	JULIUS		A hold	
	kel	A nap nyugszik	kel	nyugszik
június 3.	3.51	19.45	20.50	3.51
július 10.	3.56	19.41	23.24	11.32
július 17.	4.03	19.36	2.33	19.38
július 24.	4.11	19.29	11.58	22.52
július 31.	4.20	19.21	19.27	2.43

ESEMÉNYEK

- Július 3. Nemzetközi Dunatúra rajtja Regensburgnál (MTSZ) Asztalos János Emlékverseny (Debrecen) Sopron Kupa (Megye) Zsenyeli-telep kiállítása (Szombathely)
- Július 7. A Budapesti Természetbarát Klub zugligeti villamos-túrája dr. Pápa Miklós túravezetésével
- Július 7—10. Salgói Tábor (Nógrád megye)
- Július 8—10. Motortúra Keszthely körül (Veszprémi Lombik)
- Július 10. Tolóhajó-kirándulás a Pokol-csárdához (Ruhaiparti Spartacus) Edes Hazánk Kupa (Csepel) Kalamár József Emlékverseny (Csepel)
- Július 15. Indul a csatlakozó Rába-túra (MTSZ)
- Július 17. Alföldi Kupa (Hajdú megye) Cházár András emlékverseny (Siketek)
- Július 24. Házaspárok versenye (Heves megye) Kerékpáros Kilián-túra a Dunakanyarba (III. kerület) Gyenes György Emlékverseny (Mosonmagyaróvár)
- Július 25. A Nemzetközi Duna-túra Budapestre érkezik. (MTSZ)
- Július 28. Balatoni evezőtúra (MTSZ)
- Július 30—31. Kilencedik Szeged-Kupa (Csongrád megye)

Könyvespolc

A camping népszerűsége hazánkban is mindinkább terjed. Mind több elsősztályú camping várja a turistákat, campin-gezőket, s az ország leglátogatottabb helyein már nem gond a nyári táborozás.

„Camping Magyarországon” és a „Campingek külföldön” hasznos tanácsai, útmutatásai foglaltak azokban a kiadványokban, amelyek a könyvesboltokban megvásárolhatók, s amelyek elvezetik az utast a gond nélkül nyaralást biztosító hazai és külföldi campingekbe.

Csui. Széchenyi Zsigmond színes tollal írja le a afrikai vadász-kalandjait. Az olvasó nemcsak izgalmas történeteket kap ebben a könyvben, hanem megismeri Afrika állatvilágát, egyes törzsek életét, általában betekintést nyer a „sötét Afrika” életébe.

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., félémetel 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetési Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kékeskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizük meg és nem küldjük vissza.

66.962 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

SZÁZEZREK SPORTÜNNEPE

KILIÁNTELEP VISSZAVÁR

Kétannyi idő, hely, kényelem
és tízszer annyi szórakozás

„Visszajövünk” — dalolták tavaly, a táborzáró estén, lobogó tűz mellett a Kilián-telepi Természetbarát Nagytábor lakói. A dal valóságát vált: a Magyar Természetbarát Szövetség ügy határozott, hogy az idén — az Országos Sportnapok keretében — ismét megrendezi a természetjárók nagytáborát, ugyancsak a Kiliántelepen, minden tekintetben tovább fejlesztve a tavalyi táborozásból azt, ami jó volt.

A Balatonudvari és Akali közötti szép Balatonpart nemcsak azért alkalmas turista tábornak, mert távolesik a Balaton legzsufoltabb partrészeitől, hanem azért is, mert a legszebb túrák gócpontja. Rendezők és építők minden tavalyi tapasztalatot felhasználva, hogy az idei tábor még jobban sikerüljön. Több kultúra, több program, több szervezettség, több kényelem, ez volt a jelszó az előkészítés munkájában — és a napokban lezajlott utolsó táborismerle bebizonyította, hogy minden illetékes okult a tavalyi táborozók javaslataiból.

Kéthetes lesz a tábor: augusztus 10-től 24-ig tart. Kétszer akkora helyet jelöltek ki a táborozóknak — ez első sorban a budapestieket érdekli, akik bizony kissé szétszúródtak tavaly. Kétszerannyi sátor, férőhely lesz az egész idő alatt.

A kényelem viszont több mint kétszeresnek ígérkezik. Az egészségügyi és élelmezési viszonyokat jelentősen megjavították. Mellékhelyiségek, zuhanyozók, főzőhelyek épültek, lesz külön zöldség-gyümölcsbolt, s a táborban megjelenik a férfi és női fodrász is.

Jól szervezett autóbussz-túrára lesz lehetőség. A Nagyvázsonyi Lovasjátékok augusztus 18-iki bemutatóira a tábor lakóinak elővételi joguk van. Ugyanígy bérelhetnek motorcsónakot, csónakot, vitorlást, elmehetnek a tihanyi orgona-hangversenyekre, megnézhetik a tájékoztató Balaton Kupa versenyait, vagy a vitorlás-bajnokságot.

A tábor belső szórakozásai közé tartozik majd a nyilvános TV-nézés, a tábori céllövölde, tábori hangversenyek, sportbajnokságok, táborüzek és filmvetítések.

Mindent egybevetve a Természetbarátok Nemzetközi Nagytábor — melyre a jelentkezéseket e sorok megjelenésekor zárják le — a hazai természetbarát mozgalom eddigi legnagyobb szabású demonstrációjának ígérkezik.

Női karikagyakorlat

Az óvodásoktól a nagymamáig

Óriási tömegek részvételével rendezték a II. Országos Sportnapok eseményeit országszerte. Az utóbbi hónapban a járások, városok és a megyék székhelyén a közönség nagy érdeklődése mellett került sor a sportünnepélyekre. A sportmozgalmunk új színfoltját jelentő sportünnepélyeket — melyeken az óvodásoktól a katonákig, s a felnőtt sportolók és nem sportoló dolgozókig mindenki szerepelt — széles társadalmi összefogással rendezték.

Sportünnepélyt rendeztek több száz községben, sportegyesületben, több mint száz járásban, budapesti kerületben és valamennyi megye székhelyén. Lehet, hogy egyik-másik ünnepély külsőségeiben még nem érte el a kívánt mértéket, tartalmában, hatásában azonban kivétel nélkül eredményes, a testnevelésnek és sport-

nak nagy demonstrációja volt. Felkeltette az érdeklődést azokban is, akik a testnevelést és sportot csak hírből ismerték, vagy csak egy sportágat — többnyire — a „focit”!

A résztvevők hónapokig készültek gyakorlattuk bemutatására és ezzel a testedzésen kívül szabad idejüket nemes szórakozással töltötték. A szakemberek pedig — bár többségükben először rendeztek sportünnepélyt — új tapasztalatokat szereztek. — Amellett kialakult egy-egy terület rendezői, szervezői kollektívája.

Nagy munkát jelentett mindenütt az OSN ünnepe, de bármelyik szervezetet, rendezőt kérdeztük meg, hogy érdemes volt-e, igennel feleltek! Talán azért, mert öröm nézni a fiatalok lázas készülődését, a siker után örömtől sugárzó arcokat? Vagy mert ezek tapsolták pirosra tenye-

rüket az ünnepek kedves jelenetein?

Azért, mert falun ki- ment a sportpályára elő- szőr életében sok-sok nagymama, hogy unoká- jában gyönyörködjön, amikor az ugrószekré- nyen keresztül tigrisbuk- fencet vet?! Igen! Ezért is!

Az OSN, a felnőttek, tanulók, sportolók szá- ezreinek jelentett egész- séges elfoglaltságot, az érdeklődő közönség mil- lióinak élvezetes szóra- kozást. A püspökladányi sportünnepélyen például több ezren szorongtak a pálya körül, hogy lás- sák a fiatalok bemuta- tóját. Eddig azon a pá- lyán kétszázal több néző sohasem volt. Ez csak egy példa a sokezer közül.

A megyei ünnepélye- ken is nézőcsúcsokat je- gyeztek fel, és ez azt bi- zonyítja, hogy kialakuló- ban van a labdarúgás nagy tábora mellett egy új, a sportünnepélyek közönsége.

Debrecenben, a Nagy- erdei Stadionban az ün- nepély zárójelenetében élő betűkből kialakították, hogy találkozunk a III. OSN-on, 1970-ben. Ez igaz, de találkozunk még az idén is, a Nép- stadionban — vagy aki- nek nem jut hely, azzal a televízió képernyője mellett — a II. Országos Sportnapok augusztus 14-i és 20-i országos ün- nepe, ami megint csak felejthetetlen él- ményt ígér.

(Kozmanovics Endre)

OSN megnyitása Balmazújvárosban

Turista

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. AUGUSZTUS
XII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM
ÁRA 3 FT

A szív-
emelő
táj

A lapos somogyi part

Idegeneket is ide vonzó tájaink közül a Balaton rangban a legelső, s ezt a kiemelt helyet különleges természeti adottságainak, az ellentétes hatású tájelemek harmonikus összecsengésének köszöni. A dombos Dunántúl kellős közepén, hosszan hullámzó hegyvonulat alján fekszik el a széles vízmező. A hegyek mérete épp oly emberre szabott arányú, mint a tóé, amelynek már a létrejötte, földtani története is rendkívül érdekes. A világ egyik legaprólékosabban tanulmányozott területe a Balaton-vidék, annyi érdekesség zsúfolódik itt össze aránylag kis helyen, mint kevés más táján Európának.

A magyar tenger a jégkorszak végén, körülbelül húszezer évvel ezelőtt született, egy hatalmas arányú tűzhányótevékenység utóhatására jelentkező kéregmozgások eredményeként. A földfelszín hosszúkás besüllyedése egy lefolyástalan medencét hozott létre, melyet a csapadékvíz és a beléömlő patakok vize lassanként megtöltött, s tengerszerű tóvá formált. Ez a tengerszerűség a Balaton egyik legjellegzetesebb érdekessége.

A szelíd lejtésű déli parton a legkisebb szélben is fürgén hullámzik a tó, viharos kedvében pedig valósággal háborgó óceánvá válik, és a tengeri fürdőzés teljes illúzióját adja. A folytonos hullámzástól állandóan finom homokszemecskék lebegnek láthatatlanul a vízben, izgatják a bőrt, élénkítik a vérkeringést, fokozzák az anyagcserét. A balatoni fürdés után valami különös nyugtató bágyadság fogja el az embert, idegzete elpihen és rendkívül kellemes

közérzete támad. Ezt a hatást a tó vizében lebegő igen finom kovatlúknak és iszapszemeknek, valamint a bőséges napsugárzásnak tulajdonítják a szakemberek. A tó környékén évenként 2000—2200 óra a napfénytartam, s e gazdag sugárzás hatását fokozza a hatalmas vízfelület, amely visszaveri a biológiailag legértékesebb ultraibolya-sugarakat. A balatoni lidő e napfényes ragyogása ihlette Berda József siófoki versét:

Mily tündöklő látvány ez a tömeg; sokezer test!...

Mind meztelen, s úgy csillog [mind, mint dús szőlőgerez!

Egyik rózsaszín, a másik fe- [hér, a harmadik barna — mind [ragyog.

Füük és lányok virgonc hada [ez: csupa ördögök és angyalok...

A nyári hónapokban a Balaton egész víztömege fölmelegszik, s a bársonyos sima langyos víz, meg a napfénygazdag éghajlat Európa legnagyobb részén edesvízi strandfürdőjévé teszi a tó déli partját, az Aligától Balatonberényig húzódó, majd hetven kilométer hosszú lidőt. Olyan rendkívül finom a déli partok homokja, hogy valamikor vonatszámra viték külföldi fürdőhelyekre, az újabb keletű strandok betonszegélye épp a tó legvonzóbb sajátosságától fosztja meg a fürdőzőket.

A magyar tenger vizét egyébként a benne oldott ásványi anyagok gyógyhatású vízzé teszik, de nem változtatják sóssá; kellemesebb tehát a tengernél, mert nem bántja a szem kötőhártyáját, nem marja föl a bőrt, nem kellemetlen a gyomor-

nak. A gyógyhatású víz és a kímélő tóparti éghajlat valóságos újjáteremtő a Balatonnál üdülőket, s különösen mély „lelki gyógyhatása” van a környező táj meleg bájának, nyugtató szépségének.

Már maga a tó pusztasága is megragadja az embert változatos, gazdag színjátékával, de mily szép a tó ritmikus mozgása is. Széllel lebegése a csendben, háborgó hullámzása a viharban. A zárt öblök mélyén mozdulatlanul áll a tótükkör, könnyű szélben apró hullámok gördülnek végtelen sorokban a parti homokra, de harsogva háborodik föl egész víztömege, ha rásuhint az északi szél korbácsa. Ilyennek látta Pálóczi Horváth Ádám a Balatont, amikor először nevezte magyar tengernek:

*Habjai országunk kisedet [tengerének
A partokon olyan rémülést [szerzenek,
Hogy csupa érc legyen köze- [pén szívének,
Aki neki merne indulni vi- [zének.*

Az élményt, amely nyilván szülte ezt a verset, Kazinczynak küldött levelében így írta le a költő: „Mikor mintegy háromnegyed részét a víznek meghaladtuk, a habok szabadabb szárnyaikra vették kicsiny tsqlnakunkat, mely tsak egy fábul volt kivésve. Érkezik aztán egy képzelhetetlen sebességű északi szél, óron tsapja a tsqlnakot és oldalra kezd forgatni. A habok, melyek egy-egy parasztház magasságnyira emelkedtek, felszedgettek a tsqlnakot magokra és ismét a temér-

A
DÉLI
PART

dek mélységre lecsapták. A parttól sokszor három-négy minutumig nem látták hajójukat, mivel az a haboknak völgyelegeiben mintegy viztornyok közt keringett..."

Ez a tengerszerű hullámzás építette fel a somogyi part nagyszerű homokturzásait, melyekre a mai fürdőtelepek ránóttek. A Balaton déli partján már szinte megszakítás nélkül követik egymást az üdülőhelyek, s nem sok idő kell, hogy teljesen egymásba olvadjanak, egészen összeépüljenek a szélesen szétterjedő laza települések. S mindez alig 60-70 esztendő munkája. A múlt század 90-es éveiben a déli Balaton-part még fátlan, kopár, mocsaras árterület volt, nádtorzsás sivár legelők nyúltak el a vízszegélyen. 1893-ban nyílt meg a déli part első két szállodája, a siófoki Hullám és a Sió, s a századforduló idején kezdett kibontakozni Földvár, Szemes, Lelle, Boglár és Ponyód fürdőtelepe. A két világháború között indult aztán gyorsabb fejlődésnek a somogyi partvidék, de csak napjainkban vált közép-európai jelentőségű üdülőterületté. Siófoknak ma már hat, minden igényt kielégítő szállodája van; a legújabb három hatemeletes idényszálló mellett ez évben emelkedett magasba a tizenhárom szintes Európa szálló, a tóvidék első toronyépülete.

A tó déli partját nyájas dombvidék kíséri. A vízhalózat és a domborzat szabályos rendje jellemzi ezt a hullámos halomvidéket. Hosszú, merev völgyek s közöttük egyenes hátságok sorakoznak párhuzamosan egymás mellett. Valamennyi déli-északi irányban fut, a Kapos völgyétől a Balatonig. A földkéreg törései mentén fújta ki a Bakonyból alázuhanó északi szél ezeket az egyenes völgyvályúkat, s a vízfolyások tovább szélesítették őket, míg nem felvették mai alakjukat. Mindegyik völgyben patak fut végig; sekély, isza-

Pezsgő élet a siófoki kikötőben

pos vizek, délről északnak siet valamennyi, s épp oly kímérten egyenes vonalban haladnak, mint azok a nagyszerű szélbarázdák, melyekben elhelyezkednek.

A somogyi dombokon kellemes, könnyű fehér borok teremnek, bőséges kóstolót kínálnak jószívvel belőlük a löszfalba mélyített parasztpincék s a parmenti csárdák. Akad közöttük néhány értékes népi műemlék is; a falakon pásztorfaragások, az ivóban festett parasztbútorok és nagy nyitott tűzhely, a bolthajtásos épület alatt mély pince. A vendég egy szál gyertyával a kezében maga mehet le az öblös hordók közé, hogy kikeresse a legjobban ízlő bort...

Száz arca van a balatoni tájnak, s mindenik sajátos kedvességgel tekint ránk. Oly gazdag ez a tóvidék természeti szépségekben, történelmi és néprajzi emlékekben, üdülési, pihenési, barangolási lehetőségekben, hogy nem fogy ki az élményből sem a vizenjáró, sem a hegyekben vándorló.

Antalffy Gyula

A siófoki szálloda-sor

Sátorváros a fonyódi campingben

Nyár a fonyódi parton

BARÁTI KÖSZÖNTÉS

Néhány nap múlva — Európa második legnagyobb campingjében, Balatonfüreden — megkezdődik az idei nyár egyik legnagyobb eseménye: a Nemzetközi Camping és Caravan Club hatezer fős kongresszusa és tábora. A három földrész tizenhat országából, közel kétezer autón, több mint ezerkötven lakókocsin érkezett tarka sokadalom, hiszszük, jól fogja érezni magát hazánkban, ahol alkalmuk lesz megismerni táji szépségeink

mellett népünk hagyományait, kultúráját, s mindezek mellett baráti vendégszeretetét. Kívánjuk, hogy úgy érezzék magukat vendégeink, amilyen szeretettel mi fogadjuk őket.

Elkészült a füredi óriástábor

Hat hónapi kemény munka után, amelyben számos vállalat vett részt, befejeződött a Nemzetközi Camping Szövetség XXVII. táborozásához kiépített balatonfüredi nagytábor építési munkája. Az utolsó napokban már több mint 150 munkás dolgozott a tábor területén a parkírozáson, rendezésen, fűvesítésen. Most már kész a tábor és várja vendégeit, akik augusztus első napjaiban nagy tömegben érkeznek majd. A tábor bejáratánál jobbra az új felvételi épület és két nagy üzlet tömbje állít meg bennünket. A konzumenturist bolt üveglakjai mögött csillogó színes árutömeg kelletti magát, és az ABC Áruház is feltöltve várja a vásárlókat. Az információs épület ablakai mögött több nyelvet beszélő dolgozók ülnek, akik az útleveleket kezelik, valutát váltanak, és minden szükséges tájékoztatást megadnak.

A hatalmas, tetővel fedett, de nyitott előtér alatt kényelmes székek hívogatják azokat, akik az asztalok mellett ülve akarnak prospektusokat böngészni. Az épület falain már ott virítanak a nagyvászonyi lovasjátékok ismert plakátjai a száguldó lovassal, és hívják a vendégeket a tábor egyik legnagyobb látványjához.

Az újonnan feltöltött területen kinőtt a fű, hatalmas sima zöld talaj várja a sátorozókat. A füredi tábornak a legszebb része a strandfürdő. 5000 ember elfér a füves területén, kiépített kőmólóiról kényelmes lépcsők vezetnek a vízbe. A csónak-beeresztőhöz aszfaltos út vezet, ott engedik majd be a járművekről a távoli országokból hozott motorcsónakokat, vitorlásokat.

A strand emeletes épülete alatt postahivatal működik saját postabélyegzővel, az emeleti rész nyagtermében pedig, ahol elektronikus játékgépek nyertek elhelyezést, a FILATÉLIA Vállalat kis pavilonjában a legszebb magyar bélyegek között válogathatnak a külföldi bélyeggyűjtők.

A strand keleti sarkában 50 m-es uszoda hívogatja a versenyzőket, a vízisí gyakorlására új motorcsónakok állnak rendelkezésre. Vitorlásokat és evezős csónakokat bérelhetnek a vendégek. A gyermek részére — sokan lesznek — a tábor három helyén játékszerek vannak felszerelve. A strand területének nyugati részén helyezték el a 26, egyvonalban felállított magas zászlórudat, amelyekre az ünnepi megnyitó alkalmával felröppennek majd a résztvevő nemzetek zászlói. Huszonhárom nemzet tartozik eddig a nemzetközi szövetségbe, a 24. oszlopon valamivel alacsonyabban a nemzetközi szövetség zászlaja fog lobogni. De még 2 üres rúd is áll ott készenlétben, amelyek zászlóra várnak. A Balatonfüreden megrendezett kongresszus alkalmával ugyanis új tagok felvételére is lehet számítani. Tengerentúli országok is jelentkeztek a Nemzetközi Szövetségbe, és ha felveszik őket, zászlójukat is azonnal felhúzzák. A strandfürdő gyepes részének közepén helyezik el a nagyméretű színpadot, amelyen a különböző bemutatók lezajlanak. Előtte pedig kiképezték azt a helyet, ahol nagy táborház fog égni.

Elhelyezték már a különböző élelmiszer pavilonokat, sok tej- és süteménypavilonra van szükség. Naponta több mint 20 000 süteményt kell a táborba szállítani a veszprémi Sütiipari Vállalatnak. Az utakon ott cirkálnak majd a jégárusító kocsik, s a tábor keleti sarkában helyezték el a gáztöltő készüléket.

A füredi tábor három részből áll. A nyugati rész a korábban már felépült tábor, amelyet kibővítettek, még gazdagabban felszereltek, 2500 személy befogadóképességű. A tábor új része — a bevezető úttól balra —, amely a következő években a balatonfüredi nagyszálló sportpályája lesz, új utakat kapott, lakókocsi-világításhoz szükséges csatlakozó berendezéseket, és az utak szélére irányfény lámpákat. Itt ugyancsak 2500 személy fér el. Végül a tábor keleti része, amelyet a sok jelentkező miatt utólag kellett kiképezni, füves területével, közlekedésre alkalmas útjaival reméljük ugyancsak megnyeri a táborozók tetszését. A két táborrész között húzódik egy hosszú vizesblokk, amelyben wc-k, mosdók, zuhanyozó nyert elhelyezést a legkoraszorúbb kivitelben.

Elkészült tehát a tábor, és várja az augusztus 8-i megnyitót, amikor felharsannak a fanfárok, és a honvéd zenekar zenéjére felkerülnek a zászlók, hogy utána egy héten keresztül hirdessék a különböző nemzetekhez tartozó campingezők barátságát.

ÜDÜLJÖN DUNAÚJVÁROSBAN

A Duna szigetén, természet ölen, csendes hétvégi pihenőhely.

Elsőosztályú camping. Hétfégi kisházak (személyenként és naponként 20 Ft-ért).

Étkezés a kiváló halászcárdában.

Személyhajó kikötő, rendszeres autóbuszjárat a városba. Ideális sporthorgászhelyek.

Felvilágosítással rendelkezésre áll: a Dunaújvárosi Idegenforgalmi Hivatal. — Korányi S. utca 1. — Telefon: 66—07.

Az agárdi Nemeskőcsagban

Silye Sándor csepeli műszerész ilyenkor nyáridőn minden szombat délben testes csomagot szerel motorkerékpárja farára. Egy óra múltán pedig javában szorgoskodik az agárdi Nemeskőcsag camping napfényfoltokkal tarkított, dús fűvén: sátort ver. A művelet nem tart sokáig, mire megfeszülnek a kék és sárga sátorlapok, ott termett már a család is, vonattal jött a feleség és a kislány. Egyhamar elhelyezkednek másfél napra felépített otthonukban és tele szívvel élvezik az agárdi campingezés örömeit.

El kell még mondani a Silye családról, hogy a sátor lakást önmaguk tervezték és — varrták. Mire kész lett, alig került valamivel többbe ezer forintnál...

Járjuk a campinget Török Endréne gondnok társaságában. Ilyenkor, az idényben hétközben átlagosan százan, a vikend idején pedig néha kétszáznál is többen élvezik a városi civilizációtól távol a természetet nyújtotta hamisítatlan környezetet.

Persze, az imént emlegetett hamisítatlanságot egy kissé „megkozmetikázza” a modern ember alapvető igénye. A sátrakon kívül ügyesen csoportosítva apró vikendházakat telepítettek a három holdas park fái alá. A Nemeskőcsag camping fái külön figyelmet érdemelnek. Valóságos kis arborétumot képeznek, hiszen előfordul itt az olajfa, a platán, a szomorú fűz és szeder, a hagyományos akác és vadgesztenye társaságában.

A huszonkét, kétszemélyes vikendház kényelmét továbbí rejtejt civilizációs berendezések egészítik ki. Zuhanyozó épületek s két, szellős konyha-alkalmatosság várja az asszonyokat, ha éppen főzni akarnak.

— Az idei nyár telítettséget ígér a Nemeskőcsagban — mondja Török Endréne. A hazaiak között győriek, sátorlajújhelyiek, komlóiak és pécskörnyékiek jelentkeztek. Külföldről is érkeznek vendégek, ezidőszertint éppen kelet-németországiak nyaralnak itt. Lipcséből jöttek négyen, az ottani mezőgazdasági gépgyár dolgozói, technikusok, mérnökök, lakatosok: Karl Bühler, Herbert Stefan, Edgar Becka és Wolf Heinze.

— Miért olyan vonzó Agárd — kérdezzük.

— Legújabbban, különös figyelemmel foglalkozik a Velencetavi Intéző Bizottság, a Járási Tanács és az Idegenforgalmi Hivatal Agárd üdülőjellegetének fejlesztésével. A strand most már minden igényt kielégít, a tópart rendezett és vonzó a vitorlázó sport is. Agárdon épült fel és most adták át rendeltetésének a legkorszerűbben felszerelt vitorlás telepet, amelyet a Velencetavi Vitorlás Szövetség kezel. Ezenkívül most már a vendéglátóipar is többet tud nyújtani, mint a megelőző években. A Napsugár modern, szellős étterme, valamint a Csutura csárda és a nevezetes Nádfedeles várja az agárdi üdülőket. Az utóbbi legújabbban éjjelkor újra nyit: táncos lokált rendeztek be, amely reggel négyig nyújt szórakozási lehetőséget.

Németh Imre

Barátkozás a campingben

A kelták utódai között

Aki be akarja mutatni a vább ezt az angol szokást római-parti campinget, nem felvehetjük hazai specialitásaink közé. Ha előadódik olykor pangás a római-parti campingben, a nyomok a júliusi meteorológiai viszonyokhoz vezetnek.

Népes holland család bontja sátrait a füzesben. Fordjuk szomszédságában, olasz, francia, csehszlovák és angol kiskocsik, de gyakori látvány az NDK-ből motorkerékpáron érkező diák és egyetemista karaván. A hajnali órák csendjét motorberregés töri meg. Hosszú sorokban kanyarodnak ki a tábor kapuján, hogy a kellemes éjszakai pihenés és erőgyűjtés után sorra ismerkedjenek hazánk tájával, lakóinak életével, kultúrájával.

A legújabbkori népvándorlás, a modern turisztika itt üti fel lakósátrait, s valljuk be, nem is olyan borsos ár 10 forintért sátorhelyet váltani a főváros tőszomszédságában. Talán az idegenforgalmat népszerűsítő kiadványok is ludasak abban, hogy a közvélemény jobbra külföldiek részére fenntartott campingnek könyveli el Budapest legnagyobb turista táborát. Őt kontinens országainak fiai, lányai adnak itt egymásnak találkozót. A magyar nyelvet jobbra csak a személyzet képviseli. A sátrat cövekelők holland, német, angol, arab választ adnak arra a kérdésre, hogy elégedettek-e a vendéglátással. A fejbőlintást nem kell tolmácsolni.

Az időjárás azonban mind nagyobb teret követel a napi beszédtemában. Hovato-

Kész az ebéd, de vajon ízlik-e?

PIROS, SÁRGA, KÉK SÁTORERDŐ

A balatonföldvári campingben vagyunk. Magyar, német, cseh, lengyel, angol és olasz szavak szállnak a levegőben. Az egyik sátorból gitárszó hallatszik. Francia dalokat játszik valaki...

Az út mellett, a gyep szélén gyerekek kergetik a labdát. Olajbarnák és hirtelenszőkék, kékszemű piszék és mediterrán típusok. Beszélni ugyan nem tudnak egymással, de a játék, a visngás gyermeki-nemzetközi nyelvén jól megértik egymást.

— Engem Ewának hívnak — mutatkozik be az egyik szőke kislány. — Varsóban lakom, és az iskolában sokat tanultam Magyarországról. Már sok magyar barátot szereztem. De van olasz barátnőm is. Például Maria, Milánóból.

Maria tizenegy éves. Sze-me, szája, foga, hamvas-bar-na bőre és aranybarna ha-ja egyetlen ragyogás, déli napsütés. Kézenfogva vezet szüleihez. Nem sátorban laknak, hanem egy Fiat-vontatta lakókocsiban. Előtte székek, asztal. Maria édesapja milánói gimnáziumi tanár, barátságosan fo-gad. Becsukja a könyvet, amit olvasott, aztán felém nyújtja. Francia nyelvű, szépen illusztrált könyv — a Corvina kiadása — Magyar-országról.

— Minden nyáron eluta-zunk valamilyen külföldi or-szágba — mondja —, s ilyenkor arra törekszem, hogy minél többet tudjak meg az illető országról. Ezért tanulmányozom most a Magyar-országról szóló irodalmat. Élményeim nemcsak a

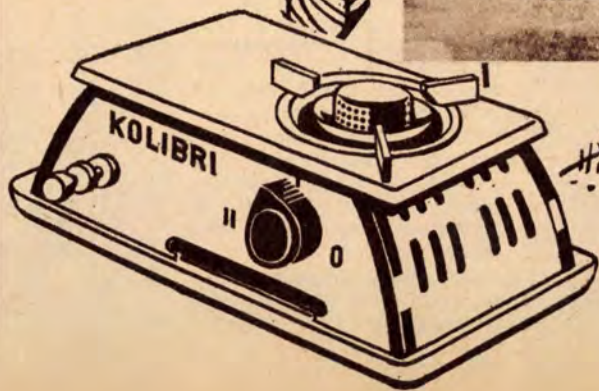

Nem hiányozhat a camping-felszerelések közül

a KOLIBRI PETRÓLEUM GÁZFŐZŐ

kis háztartásokban melegítésre kitűnően használható, kisgyermekek táplálékának elkészítésére is célszerű.

KOLIBRI PETRÓLEUM GÁZFŐZŐ

Ha az előírt használati utasítást betartja, a KOLIBRI petróleum gázfőző teljesen szagtalan, kezelése egyszerű. Kapható a Vas szaküzletekben, sportboltokban, állami áruházakban, földműves szövetkezetekben

ÁRA 180 FT

magam számára gyűjtöm. Tanítványaim izgatottan várják az úti beszámolót. Filmfelvételeket, fényképeket is készítek a Balatonról és Budapestről az iskola részére. Biztos vagyok benne, hogy beszámolómon nyomán a gyerekek is kedvet kapnak majd egy magyarországi utazásra.

Miközben a milánói tanár élményeiről beszél, a szomszédos fa árnyékában — az előbb még üres helyen — új sátor „nő ki” a földből. Igaz, hogy nem minden probléma nélkül! A ponyva időnként a sátorverők fejére esik. Ilyenkor kibuggyanó nevetés hangzik a ponyva alól. Fiatal lányok nevetnek, ahhoz nem fér kétség. Csak ők tudnak ilyen gyöngyözően, ilyen dallamosan és önfeledt vidámsággal nevetni. Végül előkandikálnak a göndör fürtökkel keretezett csinos arcok. A két lány, Szabó Anna és Kardos Magda, éppen most érkezett Balassagyarmatról.

— Tizenkét évig egymás mellett ültünk az iskolában — mondja Anna — s most érettségiztünk. Azért jöttünk ide, hogy kipihenjük a fáradságunkat.

Nem messze a lányoktól két családi sátor áll. Az egyikben Varsányi József motorszerező és felesége lakik. Tavaly házasodtak, s az első nyarat itt töltik Balatonföldváron. A másik a fiatalasszony szülei: Szíjjártó József és felesége részére szolgál nyári szálláshelyül. Náluk hagyomány a campingezés és legszívesebben Balatonföldvárt keressik fel.

Amott egy sátor előtt gumimatrácán idősebb férfi pihen. A sátor másik oldalán USA rendszámú kocsi.

— Amerikás magyar — mondják a többiek. Úgy látszik, elaludt.

Kár, hogy nem beszélhetek vele. Biztosan sokat tudna mesélni arról, mi húzta vissza a szívét sok-sok év után a Balaton partjára...

A száz éves balatoni vitorlásport emlékére

Az MTSZ keretében nemrég megalakult Magyar Túravitorlás Klub több rendezvényt szentelt a 100 éves magyar vitorlásport tiszteletére. A balatonföldvári Galamb-szigeten emléktúrával összekötött hajóavatást tartottak. Egy Kossuth-díjas mérnök és egy kikötőőr volt a két új hajótulajdonos, akik a túravitorlázók sorához csatlakoztak. A névadó mama, *Simon Pálné*, a Sirokkó nevű hajó kapitánya a hajóavató ünnepség során versben köszöntötte az „újszülötteket”.

Az ünnepségre 38 túrahajó érkezett a földvári kikötőbe, körülvették ifjú testvéreiket és vitorlalobogtatással, pezsgőbontással — ez a mai hajóágyú — avatták fel „EDO III”-at, a német volksbootot és „Nádirigót”, a 15-ös wanderyollét.

A túravitorlások másik jelentős rendezvénye a Magyar Vitorlás Szövetséggel közösen rendezett július 2—3-i csillagtúra volt. Július 2-án szombaton a Balaton legkülönbözőbb kikötőiből indultak útnak a Magyar Vitorlás Szövetséget és a Magyar Természetbarát Szövetséget képviselő pontozó bizottságok jelenlétében a vitorlások. A túra 24 órája során legalább három kikötőben kellett jelentkezniök, mielőtt 3-án délután 14 és 16 óra között befutottak a balatonföldvári célba. A versenyt a „VIKING” nevű, Európa 30-as típusú hajó nyerte *Somogyi Gábor* kapitánysága alatt. Második lett a *Vályi Pál* kormányozta 40-es „Tramontana”, harmadik pedig *Kemény László* „Kenese” nevű 50-es cirkálója.

Jósfay György

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

CSEHSZLOVÁKIA

Amikor utazási tanácsadókat, tájékoztató szolgálatunkat olvasóink figyelmébe ajánljuk, érthetően nem vállalkozunk arra, hogy lapterjedelmünk költősségei mellett a teljesség igényére törekedjünk. Cikkekben amúgy is igyekeztünk mindenkor egy-egy táj részletesebb bemutatásával felhívni a figyelmet utazási és turisztikai élményekre. Szeretnénk viszont ösztönzői lenni annak a törekvésnek, hogy mind többen legyenek, akik *célszerűen* utaznak.

Az elkövetkezőkben havonként olyan tudnivalókat közlünk ebben a rovatban, amelyekkel segítségére leszünk olvasóinknak egyéni utazásaik megtervezésénél. Elsőnek a legkeresettebb úticéllal, *Csehszlovákiával* foglalkozunk:

Indulás előtt

A kiutazáshoz a személyi igazolványt kiegészítő betétlap szükséges, amelyet a fővárosban a lakóhely szerinti kerületi rendőrkapitányságokon, vidéken pedig a városi, járási kapitányságokon díjtalanul kapható nyomtatványon kell kérni, **100,- Ft-os illetékbélyeg mellékelésével.** A betétlapot 48 órán belül kiadják, s az egy évre érvényes és egy-egy esetben legfeljebb 30 napi tartózkodásra jogosít. Ha útitervünk szerint ennél hosszabb ideig kívánunk kinn tartózkodni, ezt a betétlap igénylésnél jelezni kell. A betétlapot egy éven belül többszöri kiutazáshoz is fel lehet használni, de minden újabb utazás előtt a kiállító rendőrkapitányságnál le kell bélyegeztetni 50,- Ft egyidejű befizetése mellett. A 16 éven aluli gyermekek a szülők betétlapján szerepelnek.

Ha megvan a betétlapunk, az IBUSZ-nál, vagy kifejelt OTP fiókokban lehet

igényelni — 100,- Ft-ért vásárolt valutanyilvántartó lapon — személyenként egy napra 110 cseh koronát, maximálisan 14 napra összesen, személyenként 1540 koronát. (Egy év alatt személyenként az igénybevett cseh kr. nem haladhatja meg a 2500 Ft értéket.) Ha két hétnél kevesebb időt töltünk, a fel nem használt valutát vissza kell hozni, s azt forintban elszámolják.

Vasúton utazók! A csehszlovákiai útszakaszokra is megválthatók a vonatjegyek forintért az IBUSZ-nál, de kívánósra szállást, panziót is biztosítanak. Ebben az esetben a költőpénz: 75 kr.

Autóbusszal utazók! A MÁVAUT nemzetközi járatokat indít Csehszlovákia több pontjára: Trnava (Nagyszombat), Banská Stianvica (Selmecbánya), Stary Smokovec (Ótátrafüred), Tatranska Lomnica (Tátralomnic), Kosice (Kassa), Banská Bystrica (Besztercebánya), Léva, Dunaszerdahely, Garamszentkereszt, Nyitra, Somorja, Pozsony. Kiinduló állomások: Bp. Engels téri pályaudvar, ezenkívül egy-egy útvonalra Komárom, Győr, Miskolc, Salgótarján, Balatonfüred, Balatonföldváról. 10 kg-ot meg nem haladó kézipoggyász szállítása díjmentes.

Autóval, motorkerékpárral utazók! A gépjárművek csak „H” jelzéssel és csak az Autóklubnál (Budapesten VI., Nagymező u. 20., 8-16,30 között, vidéken a helyi csoportoknál) kiváltható „Gépjárműnyilvántartási lappal” hagyhatják el az országot. Gépkocsi után 60,- Ft, klubtagoknak 40 Ft, motorkerékpárok után 30,- Ft a nyilvántartólap és a kiutazási engedély betétlap alapján a gépkocsishoz 460 kr., motorkerékpárhoz 230 kr. benzinpénz igényelhető az IBUSZ-nál. Országúti segélyszolgálat: hétköznapiakon 10-18 óráig, szombaton 12-20 óráig a következő útvonalakon: Lovosice — Praha, Pílsen — Praha — Kolín — Jihlava — Brno — Breclav — Bratislava, Rusovce — Bratislava — Senec. Klubtagoknak díjmentes, másoknak félóránként 20 kr. munkadíjat számítanak. Felhasznált anyag vagy alkatrészt térítendő. A hazai kötelező szavatossági biztosítás érvényes Csehszlovákiára is, külön zöldkártyát nem kell váltani. Benzinár: 2,80 kr.

és használati tárgyak a személyes szükségleten belül mennyiségben és ha hazai értékük nem több összesen 4000 Ft-nál. Figyelem! A csehszlovák vámrendeletek előírják, hogy országukból személynként csak 300 cseh korona értékű árut szabad kivinni! Minthogy a vámrendeletek változhatnak, ajánlatos kiutazás előtt az IBUSZ-nál tájékozódni.

Szállásokról:

Aki nem biztosítja az IBUSZ-nál előre, jegyezze fel, hogy B kat. szállodában kétágyas szoba 50,- kr., egyágyas 40 kr. Fízetendőszolgálatban: 2 ágyas: 35 kr., az 1 ágyas: 17 kr. Campingekben: személyenként 5 kr. Az ország kiterjedt campinghálózattal rendelkezik.

Arakról:

Taxi: 6-21 óráig 3 kr. + km-enként 2,10, éjszaka 5 kr. az alapdíj. Autóbusz, trolibusz, villamos egységesen 60 halér, kétszeri átszállásra. Fontosabb élelmiszerárak: 1 kg kenyér 2,40-3,60 kr., zsemlye —,40 kr. 1 csésze kávé 2,80-3,50 kr. 1 l tej 1,90 kr. 1 ü. sör 2,20-3,70-ig, kimérve általában a 10 fokok ajánlható, félliteres korsókban szolgálják fel. 20 db cigaretta 4,- kr. Önkiszolgáló éttermekben: reggeli: 5-7 kr., ebéd vagy vacsora 8-16 kr. (Prágában, a Vencel téren a Rybí önkiszolgáló éttermet figyelembe ajánljuk, halkülönlegességei miatt.) Nyitvatartás: iparcikküzletek és áruházak általában 9-18 között tartanak nyitva, viszont Prágában a Vencel téren vasárnap délelőtt is kiszolgálják az üzletekben.

Hasznos kiscimtár Prágában:

Magyar Nagykövetség: Praha I. Malá Strana, Serikova 1.

Idegenforgalmi információk szolgálat: Praha II. Nové Mesto, Narodní Trída 10.

A CEDOK Utazási Iroda központja: Praha III. Nové Mesto, Na prikope 18. Ezenkívül természetesen az ország minden jelentősebb helységében működnek kirendeltségek.

Csehszlovák Autóklub: Ustrední Auto-motoklub, Praha, Opletalova 29.

Nemzeti Múzeum: Praha II. Nové Mesto Václavské námesti 68.

Nemzeti Galéria: Praha I. Hradcany Hradcanské námesti 15.

Nemzeti Színház: Praha II. Nové Mesto Narodní 2.

A világhírű Speil és Hurvínek báb-színház: Praha 12. Vinohrady Rímská 45.

Hasznos kiscimtár a kiutazás előtt:

IBUSZ egyéni utazási irodája: Budapest VII., Tanács krt. 17-19, vidéken bármely IBUSZ Iroda.

Csehszlovák Kultúra: Budapest. VI., Népköztársaság út 21.

Express Ifjúsági és Diákutazási Iroda: Budapest, V., Szabadság tér 16.

Tudnivalók az ifjúsági társasutazásokról:

Az Express csoportos társasutazásaira minden fiatal, 15-től 30 éves életkorig jelentkezhet, függetlenül attól, hogy KISZ-tag-e vagy sem. Az Express újtaira levélben vagy személyesen lehet jelentkezni naponta 9-13 óráig és 14-16.30 óráig: Bp., V., Szabadság tér 16. Telefon: 317-777. Az utazások legnagyobbreszt gyorsvonat 2. osztályon, elszállások ifjúsági és diákszállókban. Az Express gazdag programokat biztosít, csillagtúrákat, ifjúsági találkozókat szervez az utazások alkalmával.

Sok szép útiélményt kívánunk a baráti Csehszlovákiában!

HATÁRKILÉPŐ ÉS BELÉPŐ HELYEK

(Közúti vámszervek szolgálati ideje)

Rajka	Vámosszabadi—Medvedovó	V. 1—IX. 30-ig X. 1—IV. 30-ig	éjjel-nappal 6-20 óráig 8-17 óráig
Komárom	Parassapuszta—Sahy	V. 1—IX. 30-ig X. 1—IV. 30-ig	éjjel-nappal 6-20 óráig 8-17 óráig
Balassagyarmat	Ipolytarnóc—Kalonda	V. 1—IX. 30-ig X. 1—IV. 30-ig	7-18 óráig, utána ügyeleti szolgálat
Somoskőújfalva—Siátoros—Filakovo	Bánréve—Lenartovce	V. 1—IX. 30-ig X. 1—IV. 30-ig	6-20 óráig 8-17 óráig
Tornósnémeti—Milhost	Sátoraljaújhely—Slovenski—Nové Mesto		éjjel-nappal éjjel-nappal

Fontosabb tudnivalók a vámszabályokról:

Az engedélyezett valután kívül 200,- Ft-ot lehet kivinni 10,- és 20,- Ft-os papírpénzben, illetve érmékben. Élelmiszer: 3 napra szükséges mennyiségben. Cigaretta: 500 db. bor: öt liter, egyéb ital: 3 liter. A tartós használati tárgyakat — fényképezőgép, hordozható rádió, mag-

netofon, campingfelszerelés stb. — foglaljuk jegyzékbe és láttamoztassuk a határon, nehogy visszafelé elvámolják azokat. Ajándék: 400 Ft — beföldi értéket nem haladhatja meg (nemesfém tárgy, bélyeg kivételével). Behozatok: vámentesen a külföldön vásárolt ingóságok

UTAZÁS RÓL — Utazóknak

Ön is vegyen részt az

olcsó őszi társasutazásain!

7 napos utazás hajóval, autóbusszal

BUDAPEST—BRNO—BRATISLAVA—BÉCS
útvonalon.

Indulási időpontok: szeptember—október hónapban
Részvételi díj, irányár: 1900,— Ft.

6 napos utazás vonattal

BÉCS—PRÁGA útiránnyal, változatos programmal.

Indulási időpontok: október hónapban naponta.
Részvételi díj, irányár: 2500,— Ft.

Jelentkezni lehet Budapesten

II., Mártírok útja 67.

IV. (Újpest), Bajcsy Zsilinszky u. 13.

V., Bajcsy Zsilinszky út 18.

VI., Dalszínház u. 1.

X. (Kőbánya), Kőrösi Csoma u. 3.

XI., Bartók Béla út 9.

XIX. (Kispest), Vöröshadsereg útja 151.

XXI. (Csepel), Rákóczi u. 87. sz. alatti

és valamennyi vidéki IBUSZ Utazási Irodában

ÉRJE UTÓL A NAPFÉNYT!

8 napos társasutazás repülővel Ciprus szigetére.

Nicosia—Famaguszta—Limassol festői tájain

Indulási időpontok: október hónapban
Részvételi díj irányár: 6400,— Ft.

8 napos társasutazás repülővel Görögországba,
az ősi városok, **Athén—Argolis—Korinthos—Mykene—
Delphi** meglepetésével

Indulási időpontok: szeptember—október—november
hónapokban
Részvételi díj, irányár: 6400,— Ft.

13 napos társasutazás Egyiptomba repülővel

Kairó—Alexandria—Luxor—Asszuán útvonalon

Indulási időpontok: október—november hónapokban
Részvételi díj irányár: 11 000,— Ft.

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

BUDAPESTÉ VOLT A SZÓ!

Nemzetközi

Balaton Kupa 1966

A május–júniusi versenyzidőszak a Budapest bajnokságok egyében telt el. Az egyéni bajnoki címekért három fordulón keresztül küzdöttek a versenyzők, míg a váltóbajnokság egy vasárnapon zajlott le.

A férfi egyéni bajnokságnak különösen az adott nagy jelentőséget, hogy az első tíz helyezett meghívást kap az országos egyéni bajnokságnak egyesületi hovatartozásától függetlenül. Elsősorban a BEAC és az OSC igyekezett kihasználni az alkalmat, hogy minél nagyobb létszámmal tudjon az országos bajnokságban szerepelni. A versenybírók, sajnos, az első két fordulón nem állt feladata magaslátán. A sok óvás, megemissített forduló nem adott méltó keretet a jeentes versenysorozatnak. A bajnokok és helyezettek:

Férfi felnőtt bajnok: Horváth Attila (OSC) 2 helyezési pont, 2. Sötér (Bp. Petőfi) 4 hp, 3. Vida (OSC) 7 hp.

Női felnőtt bajnok: Babai Margit (Bp. Vörös Meteor) 6 hp, 2. Turhányi (BEAC) 7 hp, 3. Hegedűs (BEAC) 9 hp.

Ifjúsági bajnok: Hegedűs András (BEAC) 9 hp, 2. Tóth (OSC) 10 hp, 3. Szoktilla (OSC) 19 hp.

A váltóbajnokság Nagytárs-pusztán, a budapesti találkozó színelőjén zajlott le. A tájékozdási sportolókat bizony ritkán buzdítja a nagyközönség, szurkológárda, ezáltal azonban a budapesti turistatalálkozó résztvevői kitétek magukért a váltóhelyek környékén. A rendezőbizottság ezúttal jó munkát végzett. A változatos pályák és a jó rendezés jellemezte a versenyt. A két fő számban a férfi és a női I. osztályban a következő eredmények születtek: FFA I. 1. Bp. Spartacus (Balogh, Skerletz, Schönwiszky Gy.) 2. BEAC 3. Bp. MAV 19.

Női I. oszt. 1. Bp. Pedagógus-Testvériség vegyes (Cser, Bodroginé, Horváth), 2. BEAC, 3. MAFC.

Az ifjúsági fiúknál az OSC, az ifjúsági lányoknál a Szabadság úti iskola, a serdülő fiúknál a Bp. Honvéd, a serdülő lányoknál az Újpesti Dózsa győzött.

ÖTVEN SZÁZALÉKOS

„termelési” növekedés már igen szép eredménynek számít a sport tömegesítésében! Márpedig ezt a szép, másfélszerezésre rügő eredményt érte el a tájékozdási versenyzés, mert az 1964. évi 4900-ról 1965-re 7300-ra emelkedett a rajtengedélyes versenyzők száma. Közzülük is kiugróan erős lett az „ifjúsági” Csongrád megye, ahol már 1600 versenyző van. Csak százal kevesebb, mint a fővárosban.

„Miskolc – Csanik – 1966”

Ez a felirat volt azon a díszes selyemzászlón, mely az Országjáró Diákok első országos találkozóján a főarbocon lengett.

Ezerkét száz ifjú táborozó az ország minden tájáról és három ezer borsodi, miskolci fiatal nagyszerű találkozója volt a csaniki tábor. Ennyi középiskolás még nem volt egyszerre táborban Magyarországon. A KISZ KB. Sportosztálya és a Magyar Természetbarát Szövetség Ifjúsági Bizottsága közös munkájának megvolt az eredménye: színpompás sátor tábor épült fel a festői domboldalon, vidámság, sport és játék jellemezte a háromnapos tábor.

Hogy mi volt a legszebb, a legmaradandóbb emlék? Talán a forró hangulatú megnyitó szombat este, talán a vasárnapi békegyűlés, az esti kis tábor tüzek hangulata, vagy a záróünnepség? Esetleg a három nap minden színes élménye együttesen adott egy felejthetetlen emléksort? Egyesek számára a különböző sportversenyek voltak a legérdekesebbek, mások a tájékozdási versenyt és az akadályversenyt tartották a legizgalmasabbnak. Egyben azonban mindenki megegyezett: érdekes volt, érdemes volt megrendezni.

A rendezőség a csaniki tábor csupán kísérletnek szánta és a kísérlet minden tekintetben megfelelt a várakozásnak. Az itt szerzett tapasztalatok alapján írja majd ki a KISZ KB. Sportosztálya és a Magyar Természetbarát Szövetség az 1967. évi középiskolás természetjáró versenget. Az elképzelések szerint az iskolai KISZ-szervezeteknek és természetjáró szakosztályoknak egész évi természetjáró tevékenysége a második országos találkozóban fog kicsúcsosodni.

Még nem tudjuk, hogy hol lesz a második nagytábor, talán a Mátrában, talán a Börzsönyben, vagy a Balaton mellett. Az azonban biztos, hogy újra találkozunk 1967 júniusában, újból összegyűjtjük az ország legjobb ifjú természetjáróit.

Gimesi István

A VERSENYBÍRÓKNAK SIKERÜLT...

A Finn Tájékozdási Szövetség 1965. telén második alkalommal írta ki nemzetközi részvétellel elméleti pályakritizáló versenyét. A versenyen Magyarországot öt férfi és három női versenybíró képviselte. Azok a versenybírók, akiket a hazai bíráló-bizottság a legjobbnak talált.

A pályakritizáló verseny célja nem csupán az, hogy eldöntse a bíráló bizottság, ki a győztes, ki hányadik helyet szerzte meg, hanem az is, hogy a nemzetközi szövetség tagállamaiban egységes szemléletet alakítson ki a korszerű, változatos versenypályák tekintetében.

A feladat tehát: az adott térkép alapján a lehető legjobb pályát kitűzni. Az ideai versenynek különös jelentőséget ad, hogy az elméleti pályakritizáló verseny terepéhez hasonló finn terepen kerül sor az I. Tájékozdási Világbajnokság küzdelmeire.

Örömmel vehetjük tudomásul, hogy a magyar versenybírók — akik idén a fiatalok soraiból kerültek ki — kitűnően helytálltak az igen szoros versenyben. A Monzpart — Hardicsay — Győri összeállítású női csapat 418 pontos teljesítményével kilenc ország előtt megszerezte a győzelmet, egyénileg Monzpart Sarolta második és Hardicsay Mária ötödik helye kiemelkedő teljesítmény. A női egyéni versenyt a svájci Christ nyerte.

A férfiak Skerletz — Aradi — Deső — Szarka — Koroncay összeállításban szerepeltek, és a korábbi versenyen elindult magyar csapat teljesítményét pontszámban lényegesen túlszárnyalták. A külföldi versenybírók egyre javuló színvonalát mutatja, hogy ez a jó teljesítmény — 1007 pont — szoros versenyben bár — csak a negyedik helyre volt elegendő, a finn, svájci és NDK verseny csapat mögött. A teljesítmény így sem szűzevlni való, hiszen a férfiak egyéni versenyt a svójét — azt Raid nyerte, a magyar Skerletz hatodik helye dicséretes eredmény.

A versenybírók helyt álltak — ha csak elméleti versenyben is — a finn terepen: most a versenyzőkön a sor, hogy az I. Világbajnokság küzdelmei jól szerepeljenek. Az elméleti pályakritizáló verseny eredményeinek „megismétlése” a versenyterepen — ez a feladat áll versenyzőink előtt!

A VANYARCI KÚRIÁTÓL A CSÓVÁRI BÁSTYÁIG

Amióta a *Budai Spartacusok* kétszeri nekifutás után pontosan rátaláltak az Ecskendi erdő *Rózsakútjára*, azóta a tipp-szolgáltató büszke öntudatával utazom a Galga-völgyében, s vonom végig tekintetem a Gödöllői Erdőgazdaság birodalmának északi tartományán. A rátalálás azért volt körülmenyes, mivel *Vác-Rád-Acsa* vonaláról a turista egy-kettőre a térkép alá szalad: a Cserhát térképe ugyanis itt megszűnik és a folytatás — a Gödöllői Dombvidék mappája — természetjárók vágyálma csupán.

Ha tehát a vándor mégis térkép szerint óhajt, akkor a meglevő „anyagot” *bévül* ballagjon! A térképen *Acsa* község még alul mosolyog, ennél fogva az állomáson lekászálódva, jobbra is benézünk az erdőbe, balra is elvágjuk. Két „romlelyet” akarván útni egy zuhintásra, először *Vanyarcra* csörtet át az ember, hogy aztán száznyolcvan fokkal visszafordulván, *Csővár* tetején kössön ki.

Csőváron az a bizonyos „romos-légy” a várrom kőbástyája lesz — hisz oly hívatólag integetett fehér kőkoszorúja, amikor a máscai szőlők felől reá pillantottunk — Vanyarcon azonban igen szegényelni való romot talál az ember, ez inkább búvik előlünk, semmint hívató!

Mielőtt azonban útunkat a tölgyerdő aranyló nappénzein Vanyarc felé venni, a templomba igyekvők ringó-rengő szoknya-viseletét, színes rékljét fényképezzük le Acsán, a műemlékként becsült négyszögű, volt Podmaniczky-kastély mellett. S aztán sietve igyekszünk az Ecskendi erdő északi csücskének tölgyesén keresztül, hogy végül szántóföldek hepehupáin Vanyarcra ereszkedjünk alá. Szintünk alig háromszáz méter, mégis megtevesztően magas, hegyvidéki jellegű a táj.

Így, ahogy elmondom: másfél napra való bolyongás. Az tegye meg, aki szereti a hosszú fel-alá sétákat, a kicsi palóc falvakat. Vanyarcra kegyeletből

Csővár romjai

igyekszik az ember, és arcára rögtön a bosszankodás pírja is ül: a magyar növényvilág ihletett kezdeményezője, Veres Pálné lakott itt egy kis családi kúriában, szelíden lejtős park ölében. A kuria — vendége egykor Madách és Mikszáth is — ma összeomlóban, ha ugyan végkép össze nem omlott. Lakóinak sem pénzük, sem kedvük az irodalomtörténetileg emlékezetes családi házat visszatákolni. Áhítatlan szívom be a vén hárs illatát, amely alatt valaha a család, s megannyi jeles vendége uzsonnázgatott, dalolgatott halkan, alkonyat szálltán. Ami Vanyarcon még megtekintésre méltó: néhány szalmatető háza, ősi gazdasági udvar s Veres Pálné bronz emléktáblája az evangélikus templom előcsarnokában.

Perespuzta felé bandukolunk vissza Acsára. Kicsi tisztásról a trapézforma Szandavár csücskét is megcélozzuk az esthajnali fényben. Ha olyan szimatunk lenne, mint az imént elszűnő özne, még a berceli rózsáskertek illatát is felszippanánk, mert nyaranta rózsamámorban úszik Bercel, meg Becske.

Perespuzta nevét még csak érti az ember, de amikor a csővári dombok alatt a Kifurto-majom nevét etimologizáljuk, senki se tudja megmagyarázni, kit furtak itt ki a maga birtokából, avagy Kifurtnak tisztelték-e azt a birtokosgazdát, akinek nevét Csővár meg Nézsza közt ez a tanya viseli.

Félórás séta Csővár faluból a várrom. Őt falu szögében magasodik egy mészkőszikla, Csővár, Nézsza, Penc, Keszeg, Nógrádsáp határa keríti be, de nem minden faluba lehet a vár magasából belátni. Még tágabbra nyílik előttünk az édes nógrádi táj, ha a tíz perenyire levő s kilenc méterrel magasabb Vashegy tetejére mászunk. Ekkor sem vagyunk azonban háromszázhatvannál magasabban. A Vashegy szikláin

Iramodunk is le. Az apák a csemetékkel, a hangulatos Mátyás-völgyön át indulnak Vác felé Pencen át — érdemes gyalog végigsétálni rajta, oly bájos — mi pedig még Nógrádsáp iránt kanyarodunk, ott most hozzák helyre a góti-kus templomot. A műemlékvédelem szép ügyét már csak megtekintjük!

Szombathy Viktor

Szívesen fordítottak hátat az acsai lányok

IDŐSZERŰ LETT:

HORTO- BÁGYI

Nemzeti Park

Réce-tömegek a Hortobágy világhírű madárparadicsomában

A Turista júniusi számában ismét megjelent egy cikk a Hortobágyról, mint legújabb keletű hangadása egy olyan témának, melyről ellentétek végletei között kalandozva évtizedeken át már annyit vitatkoztunk. Mégsem lehet eleget beszélni róla.

Adva van vagy negyven-ezer holdon egy maga nemében egyedülálló, sajátos világ, mely, ha eredetét tekintve különbözik is a keleteurópai steppezónától, tájképi jellegével, biológiai adottságaival azonban sokban hasonlít ahhoz az Ukrájnától Kelet-Mongóliáig szétterülő pusztavilághoz, mely többé-kevésbé összefüggő területsávban mérhetetlen távolságokat szel át Eurázia térképén. A pusztában azonban csak akkor pusztá igazában, ha egy-egy tájegységén jókora darabot találunk belőle. Távlat kell ahhoz, hogy lelkiségét kifejezésre juttathassa, hogy a területi arányok rajta sajátos életformákat teremtsenek, de a védelmüket, biztonságukat itt kereső, igazi pusztai állatvilág számára is megfelelő téradottságok szükségesek. A két kontinens ősi jellegű rétségeinek utolsó ilyen számottevő színfoltja nyugat felé a Hortobágy. Nekünk még van valami olyan, amit túl az Alföldön már sehol sem találunk Európában és mi sem természetesebb annál, hogy minden nyugat felől érkező természetbarát Magyarországon elsősorban ezt a darabka ideszakadt Ázsiát, ezt az egyedülálló látványosságot keresi.

Idáig rendben is lenne a dolog. Azonban két szemlélet sarkpontjai között kalandozva nagyon megoszló nézeteket vallanak e nagy pusztában hazai bemutatóinak meglátásai.

A két világháború közötti időszakban nagyobbára a hírhedt pusztaromantika rosszul értelmezett propagandája dühöngött, amikor

épp csak, hogy nyereg alatt puhított húst nem kinnálta a vad magyarok, lövöldöző betyárok, szájpaddáségető paprikásvacsorák exotikumába tévedő turistának. Azután a bosszantóan naiv hatásadászatot az ellenkező véget, a természetátalakító program minden mást figyelmen kívül hagyó dicsőítése váltotta fel. Jóhiszeműen szemellenzős bemutatások során valósággal ellenséggé vált az ősi pusztatenger, melyet a diadalmas embernek lépésről-lépésre fel kell számolni, meg kell hódítani.

Az első szélsőséggel szemben könnyű volt a kritikus hangot megtalálnunk. Bármennyire is szeretjük azonban a természetet, mégis nagyon megfontolkozott, bonyolult feladattá vált számunkra, amikor akár önmagunk, akár a nyilvánosság előtt a szívünkserinti tájvédelmi gondolatok és értelmünket meggyőző gazdasági szükségességek között valamelyik formában értékelnünk kellett a mai Hortobágyot. Kinek van igazsága? Melyik oldalra álljunk? Vajon van-e létjogosultságuk kulturális és esztétikai szempontoknak, amikor a másik oldal programja mindezek árán több kenyeret, több munkaalkalmat tud nyújtani?

Ezek a nagynéha kimondott, de annál többször önmagunkba fojtott tépelődések eredményezték azután, hogy olyan kevés határozott szó hangzott el szocialista életformánk majd két évtizedén keresztül természetbarátok részéről, a jövő Hortobágyával kapcsolatban.

Manapság már annál többet beszélünk róla. És, hogy ez így van, ennek kétségtelenül a pusztában „kulturforradalmának” felgyűlemlett gyakorlati tapasztalataira hivatkozhatunk. A telő-múló évek során egyrészt bizonyosodott,

hogy elismerésre méltó munkagyőzelmek, szép termelési eredmények születtek a meghódított Hortobágyon, másrészt az is nyilvánvalóvá vált, hogy a Hortobágy mezőgazdasági vállalkozásainak meg vannak szabva már gazdasági határai. Vannak még a pusztában óriási, ősi állapotokra emlékeztető szűz foltok, ahol a szélsőséges természeti adottságok nem hálálnak meg a rájuk fordítandó beruházásokat, ahol még ma is sokszorta több jövedelmet remélhetünk a kemény, edzett tenyészanyagot szolgáltató, meglehetősen külterjes állattartástól, meg az idegenforgalom lehetőségeitől, mintha kiderőszakolnánk rajtuk az indokolatlanul drága szántóföldi termelést.

Szóval a természetbarátok két évtizeden át szerényen hallgató magatartása mellett is eljutottunk oda, hogy ma már gazdasági érdekek sem követelik a pusztában maradéktalan felhasználását, sőt igen komoly valutáris indokok teszik szükségessé, hogy tudományos, és turisztikai célokra ezek a reliktum-szigetek tájvédelmi körzetként természeti épségben maradjanak. Ha pedig ez így van, akkor ma már nyugodt lelkiismerettel felvethetjük a kérdést: Hol, milyen körülmények között, mekkora darabon tudunk itt a jövőben egy nemzeti park jellegű, élő múzeumot létesíteni? Anynyifelé ágazó érdekeltség sürgeti ezt az intézkedést. Hiszen itt olyan sajátos körülmények között élnek növény és állatritkaságok, melyekkel a Tiszától nyugatra már sehol sem találkozunk. Biológiai problémák várnak feltárássra, zoológus, botanikus, mezőgazda, erdész, meteorológus, néprajzos, meg ki mindenki még találhat a maga számára életreszóló kutatási lehetőségeket. És a táj, az egy darab ég, egy

„Őrség” a pusztában

darab föld fenségesen szép végtelensége! A fehérgulya, a racka, ma már gazdaságilag jelentéktelen, de természeti emlékek annál értékesebb, kihalóban levő utolsó maradványai. Az a nagy-nagy nyugalom, ami szerteárad ebből az egyszerűségből. Életelixir a munkapadtól-íróasztaltól fáradt ember számára. Egyike a Nagytermeszet sok-sok csodájának, ahova szerte a világból ál-

mélkodva zarándokolnak a rónák szerelmesei.

Ma már nem is olyan délibábkergetés, elérhetetlen vágyálom a Hortobágyi-Nemzeti-Park megtervezése, valóraváltása. Minél többen, minél bátrabban adjunk hangot annak, hogy valamennyi magyar természetbarát szívügyének tekintsi ezt a programot.

Dr. Sterbetz István

Tőkéskacsák

Delelő fehérgulya a kunmadarasi rónán (A szerző felv.)

A TERMÉSZET KÉPES KRÓNIKÁJA

„PRO NATURA” — DR. TILDY ZOLTÁN FOTOKIÁLLÍTÁSA

Minden természetbarát szívbéli gyönyörűségére szolgált dr. Tildy Zoltán művészi természetfotóinak bemutatója a Nemzeti Galériában. A természet iránti bensőséges szeretet, megértés és meleg érdeklődés sugárzik a felvételek mindegyikéről: a madárrezervátumok nád-sűrűjéből, ártéri erdők elrejtett zugaiból riporter-fürgeggel, operatőr-türelemmel és tudósi szakszerűséggel elénkvarázsolt pillanatképekről.

Három nagyszerű természetfilm és több fényképpublikáció után ezúttal óriásfotók alakjában gyönyörködhattünk Tildy Zoltán fényképező művészetében. Ez a művészet szerves része mesterünk életprogramjának, melynek gerince ismertetni, közelhozni mindnyájunkhoz, a legszélesebb rétegekhez a természet kincseit, megszerettetni a szórakozva tanító állat és növényvilágot. És egyben meg is óvni kártételek, okatlan pusztulás ellen az embert környező élő és élettelen világ értékes tanuit, ritkuló állatfajok kihalófélben levő képviselőit!

Bár a viaskodó szarvasbogarak megtorpant harcától a nádasban szürkülő rókaig egyetlen érdekes pillanat sem kerüli el Tildy fényképlencséjét, képei láttán mégis újra érezzük: szívéhez legközelebb a madárvilág áll. Kifogyhatatlan gazdag madárképeinek tematikája; kárókatónák fészektelepei, nádi madarak családi jelenetei, vízfelett rajzó sirályok s magános golyaszínatok tárgyilagosságukban is hangulatos, ornitológiailag jól értékesíthető megörökítései a kiállításon felsorakozó képek. Meltán csinálhat kedvet mindegyikük természetjáróinknak a szabadtéri élmények képi rögzítéséhez.

Elmondhatjuk: példa, buzdítás, s a művészfotó eszközeivel folytatott magasszintű természetvédelem volt e fotókiállítás — egyben páratlanul élményszerű propaganda a természetjárás kulturáltságának elmélyítése mellett.

Bauer Jenő

Rókaölők

... ahol a citromfák virágszának

OLASZORSZÁGI TÚRA,
RÓMA — NÁPOLY —
AMALFI

Három év után újból eljutottunk Olaszországba. Ezúttal más programmal és más módszerekkel kívántuk túránkat eltölteni. Míg 1963-ban nagy területet jártunk be, és viszonylag kevesebb ideig maradtunk egy helyen, most úgy határoztunk, hogy kevesebbet nézünk meg, de sokkal alaposabban. Rómában ütöttük fel főhadiszállásunkat és innen indultunk el kirándulásainkra. Rómát most alaposan meg tudtuk nézni, módszeresen jártuk a várost, a látványosságokat, múzeumokat.

Rómán kívül eljutottunk Ostiába, Anzioba, illetve Anzio elé egy Bogambo nevű nyaralótelepre, amelyről később még sok érdekes dolgot mondok el. Voltunk Nápolyban, Pompeiben, Amalfiban, amely talán a legszebb hely, ahol valaha jártam.

Mindenekelőtt Rómával kell kezdenem. Az első benyomás, amelyet szereztem, az volt, hogy a lira árfolyama a dollárhoz képest ugyan nem változott, de az árak három év alatt alaposan megemelkedtek. Hogy értékeltessem az árakat: (egy dollár

620 lírával egyenlő; a kalkulációt anyagi erőnkhez mérve, a 70 dollár vonatkozásában kell elvégezni) például egy kilogramm banán a piacon (az üzletben drágább) 400 líra, egy kilogramm cseresznye 250 líra és — amint mondták — már nem is lesz olcsóbb. Egy kilogramm zöldbab 350 líra. Az autóbusz, vagy trolleybusz vonaljegy ára nem változott, az útvonaltól függően 50—60 líra. Egy pár férficipő 5—12 000 líra, egy frotírköppeny 5—9000, női cipő 3500—10 000, nyloning 3500—6000 líráig kapható.

Igaz, hogy az árak szép kivitelűek, nagy választék van, de ha az árakat számítjuk, nem olcsóbbak, mint nálunk, sőt, egyes vonatkozásban drágábbak is.

Olcsóbb cikkeket a piacokon lehet kapni (iparcikkeket is), azokat kis sátrakban, bódékban árulják, mint nálunk a Garay-téren, itt alkudni lehet, sőt nagyon is kell. Vettünk egy női pulóvert, amiért 4000 lírát kértek. Papírra leírtuk, hogy 1500. Olaszul átkozódott a kereskedő, rángatta kabátunkat és felírta, hogy 3500. Megértünk 1800 lírát, elmentünk, visszajöttünk, égre emelt kézzel esküdzött. Félőrai harc után 2500 líráért megkaptuk. Nem tudom ki, de az az érzésem, nem mi csaptuk be őt.

A legnagyobb piac, ahol ilyen cikkeket árúsítanak, a Campo De' Fiori téren és környékén van, (ezen a téren égették el Giordano Brunot) szomszédjában a Farnese-palota és a Tiberis.

Mint mondták, az áremelkedés egyik oka az, hogy a dolgozók sztrájkokkal erőszakolják a béremelést, a munkaadók pedig emelik az árakat. Így a munkaadók mindig egy lépéssel előbbre vannak. Ottlétünk két napig sztrájkoltak a postások, és sem levelet, sem táviratot nem kézbesítettek. Másik alkalommal nagyobb csoporttal találkoztunk az utcán, táblákkal vonultak az úttesten. Megtudtuk, hogy a Munkaügyi Minisztérium sztrájkoló dolgozói.

Többször jártunk a Vatikánban. A Szt. Péter székesegyházban megnéztük a kincstárat, Michelangelo gyönyörű „Pieta”-ját és ezt a gyönyörű templomot, mely legnagyobb a világon. (Belső hossza 194 m, területe 15,160 négyzetméter, háromszor akkora, mint a kölni dóm, a kupola legmagasabb pontja a keresztig 132,5 méter magas.) Gyónni minden nyelven lehet, a gyóntatószékekre ki van írva, hogy a pap milyen nyelven beszél, portugálul, hollandul, dánul, magyarul stb. A templomban megcsodáltuk a főoltár felett Bernini 29 méter magas bronz-baldachinját, innen szokott prédikálni a pápa. A művet Barberini VIII. Orbán pápa, a Pantheon római csarnokának bronz-díszével csináltatta meg Berninivel. Erről maradt fent egy közmondás: „Amit nem tettek meg a barbárok, megtették a Barberiniek.”

A Vatikán bejáratánál sárgaruhás vatikáni őrség áll puskával. Középkori ruhájukban mindenki megcsodálja őket.

Bejártuk a vatikáni múzeumokat, a Sixtusi-kápolnát, valamennyi jelentősebb templomot, katedrális, melyekről itt nincs hely részletesen beszámolni. Jártunk a Capitoliumban, a Borghese-villában — s elmondhatjuk, hogy alaposan megismertük Rómát.

A régi Ostia, amely Pompei mellett a legnagyobb romváros, valamikor az antik Róma kikötője volt külön konzullal, gyönyörű épületekkel. Épségben maradásának az a titka, hogy a Tiberis hordalék lerakódása távolabb vitte a tengert, a vidék el-mocsarasodott és malária lépett fel. A malária miatt a lakosság elvándorolt és a barbárok sem merték látogatni ezt a környéket. Az iszapos homok azután a város nagy részét is elfedte, a XVIII. század végén kezdték kiásni. Ma a tenger és az új Ostia nem egészen öt kilométerre van az egykori kikötőtől. Gyönyörű épületek romjai, négvemeletes bér-

A Vatikán

házak erkéllyel, egykorú bárók márványpuhított, fürdők, és nyilvános WC-k láthatóak, Ostia romjainál lehet tanulmányozni az egykori római építkezést. A város csatornázva volt, padló alatti központi fűtéssel ellátva. Gyönyörű szobrok vannak, a múzeumban korabeli ékszerek, üvegedények.

Most a modern Ostia földalattin is megközelíthető Rómából. Ez az egyedüli vonala a földalattinak. Bár a jármű az út jórészt nem a föld alatt, hanem a föld felett teszi meg, mégis földalattinak nevezik, az ára pedig olyan magas, hogy azt csak jómódú emberek tudják igénybe venni.

A modern Ostia, a Lido di Roma gyönyörű fürdőhely, egyike a legdrágább olasz strandoknak. (Kabinért haterez lírát — 10 dollárt — kérnek. Ide csak a gazdag emberek járnak.

Innen délre, harminc kilométerre van Anzio és Nettuno. Csodaszép fürdőhely, a hullámtörő a világháborús partraszállás során még mindig romos. Csónakok, halászhajók, halárusok között nyaralók, rengeteg külföldi. Ez még mindig drága, de innen tíz kilométerre észak felé van a Bogambo-telep, melyet már az előbb említettem.

A homokos parton, Afrikából hazatért, volt gyarmati honpolgár egy darab földet vásárolt, bekerítette és ezen afrikai típusú kunyhókat épített. A kunyhók belül festett és gyalt deszkákból állnak, kívül tengeri fűvel vannak borítva, afrikai stílusú a kerítés is. Itt minden lényegesen olcsóbb, mint a felkapott fürdőhelyeken. A kunyhókban petróleummal világítanak (egy ilyen helyen egy napot töltöttünk) de az egyszerű ágyakon habszivacs matrac, a két kunyhóhoz tartozó konyhában butángáz, frigidair és tűzhely van. Haladó írók, filmrendezők, művészek nyaralnak itt. Bár a többi, Rómához közeli tengerparti üdülőhelyhez képest olcsóbb, a mi zsebünknek még ez is drága. Egy nyári hónapra ilyen kunyhóért 60—100 ezer líra bérleti díjat kérnek. Ha a kunyhót meg akarnánk venni, annak ára mintegy egymillió líra (1500 dollár) és akkor a földet, amelyen áll, külön kell bérelni. Érdekes, exotikus épületek.

Beszélggettünk az ott nyaraló művészekkel. Az egyik írónő (férje filmrendező) aki most nyerte a velencei egymillió lírás nagydíjat, kérdésünkre, hogy mit csinál vele, azt felelte, hogy kifizeti az adósságait. Itt van háza Dino Risinek, a híres filmrendezőnek is, aki többek között az „Előzés” című filmet is rendezte, s aki nem tud művészi elképzelései szerint filmet alkotni, mert a gyárosoknak első az üzlet.

Jártunk Nápolyban, ahol a gyönyörű és forgalmas főutcákból nyíló

mellékutcák olyan keskenyek, hogy oda a nap nem süt be. A mellékutcákon végig száradó fehérneműek vannak kifeszítve. Utcái lányok, kalandot kereső tengerészek, kolduló gyerekek forgataga, de tíz lépéssel odébb, a főutcán, a gazdagság minden pompája tárul a turista elé.

Innen autóval Pompei romvárosba mentünk, melyet a Vezuv kitörése pusztított el. Az emberek a gázoktól pusztultak el, de a város eléggé ép-ségben maradt. Gyönyörű színház, üzletházak, két nagy nyilvános ház, amelyek egyben kaszinók is voltak. Fürdők, mulatók, vendéglők mutatják be az egykori rómaiak életét. Gazdag kereskedőváros volt Pompei. Az egyik, elég épen maradt villában még megvannak a falfestmények, szobrok, sőt az egyik szobában, melyet a tulajdonos nyilván szerelmi célokra használt, a falon erotikus festmények maradtak meg.

Pompeiből Salerno felé indultunk. A salerno-i-öböltől jobbra fordulva jutottunk el Amalfiba. A tenger fölé vágott út csupa hajtű-kanyar, sárguló citromligetek között vezet. A régi normann várak — most vendéglők — mellett érjük el előbb Vietrit, majd Maiorit, Minorit, s azután Amalfit. Csodálatos szép vidék, hatalmas hegyekkel, ultramarinkék tengerrel. A régi kis város valamikor önálló köztársaság székhelye volt. Festői szép dóm van a főtéren, régi házak és modern vendéglők váltják egymást.

Amalfi Olaszországnak talán egyik legszebb helye, ahol márciustól novemberig lehet fürödni, s aránylag nem is drága hely. Megközelíthető autóval, Nápolyból hajóval, vagy Salernói vonattal, s onnan autóbusszal lehet. Mindenkinek ajánlom, ha módja van, ne mulassza el ezt a vidéket felkeresni.

Bár e rövid idő alatt — 17 napig voltunk kint — nem tudtunk annyit végig nézni, amennyit szerettünk volna, mégis a cikk terjedelme nem ad lehetőséget arra, hogy részletesen számoljak be útunkról.

MIKLÓS JÁNOS

A Bogambo-telep kunyhói

A bogamboi tengerparton

TÚRA motoros

**ÚJABB
KEDVEZMÉNY
A MOTOROSOKNAK**

Többszer motoros jelentkezett már eddig is a Természetbarát Szövetség által szervezett motoros klubokba. Az eddigi hiányolt klubéleten túl, érthetően, a sokféle kedvezmény is indokolja, hogy motorosaink igénylik a szervezett motoros életet.

A már eddig felsorolt kedvezményeken túl — kempingekben 20 százalék, külföldi kempingekben 15—25 százalék, segítségnyújtás, kedvezményes szállás, műszaki tanácsadás stb. —, legújabban a Vas- és Fém KTSZ ajánlotta fel, hogy a Motoros Klub igazolvánnyal rendelkező tagok akkumulátorait díjmentesen ellenőrzi, felülvizsgálja, ingyenesen pólustisztítást végez, desztillált vízzel tölti fel, s mind ezen túl az akkumulátor töltésénél mindössze 2,40 forintos díj mellett előnyben részesíti a szervezett túramotorosokat.

Újabb kedvezmény tehát, ami szintén csak aláhúzza a klubélet előnyeit.

Motorostúra a Mátrában

Induljunk egy rövid hegyi túrára a Mátrába. Legyen a kiindulási pont Hatvan, amely a neve után éppen 60 kilométerre fekszik a fővárostól a 3-as úton. Hort és Gyöngyös után ráfordulunk a 24-es útra, mert az eddig követett 3-as út jobbra kanyarodva Miskolc felé vezet. Nem egészen hét kilométer után érjük el az egyre emelkedő úton a 370 méter magasan fekvő Mátrafüredet, ahonnan jól jelzett turistaúton kereshetők fel a pompás kirándulohelyek.

Gyors egymásután következnek Mátraháza, a MÁV-üdülő, illetve a szomszédos, 1,4 kilométerre levő Mátraháza-Szanaszatórium. Innen egy kilométerre terül el 706 méter magasan a tenger-szint feletti Mátraháza, a vidék közlekedési csomópontja. Az autóbusszmegálló közelében találjuk a menedékházat.

Mátraháza télen is kedvelt kirándulohely, mert itt van a Mátraháza és Kékes közötti 2,5 kilométer hosszú és 300 méter szintkülönbségű sílesiklópálya és az ország legnagyobb síugróáncsa.

Ha az úton jobbra letérünk, akkor 3,6 kilométerre elérjük a Kékest, az ország legmagasabb, 1015 méter magas hegycsúcsát, amelynek déli oldalán épült hazánk legmagasabban fekvő gyógyüdülője, 40 ezer holdnyi tölgy- és bükkerdőben. Innen a panoráma szinte lenyűgöző.

Most pedig forduljunk vissza a 24-es útra és 13 kilométer után érkezünk a 965 méter magasan levő Galyatetőre, ahol ugyancsak magaslati üdülőt találunk. De ezzel még nem értünk utunk végcéljához. Tovább motorozva, 2,5 kilométert, jobbra kanyarodva megérkezünk Mátraszentlászlóra, majd a közeli Mátraszentistvánra. A szentlászlói elágazás után, a 24-es úton érjük el az ország legmagasabban fekvő községét, Mátraszentimrét.

A 24-es úton érintjük Mátrakeresztet, majd a Mátra nyugati lejtőjén leereszkedve, Hasznoson át érjük el a 21-es úton Pásztót.

(A következő számban Mátraszentimrétől Egerig motorozunk.)

MOTOROS SZAKOSZTÁLY ALAKULT a Baranya megyei Természetbarát Szövetség keretében. Baranyában körülbelül 15 ezer motoros van, s most a szakosztálynak az a terve, hogy ezek közül minél több tag járja szervezeten az ország és külföld legszebb tájait. A szakosztály KRESZ-filmeket, orvosi és műszaki előadásokat iktatott máris programjába. A tagság Balsa Bélát választotta vezetőnek.

A MOTOROS IGYON SOK TEJET

Alig akad még egy, az idegekre olyan jó hatást gyakorló táplálék, mint a tej, amely a teljesítőképességet nagymértékben fokozza. Ezzel magyarázható a tudományok mind gyakoribb követelése a tej felhasználásának kiszélesítésére.

Az autósok, motorosok szervezete vezetése közben erős idegösszpontosítást követel, s ezt a megterhelést a tej igen előnyösen ellensúlyozza. Persze, a tej egy magában nem oldja meg a problémát, a hatást gyümölcseivel, tejtermékekkel fokozhatjuk.

A hosszú túrán erősen igénybe vett szervezetnek egyenesen áldásos a tej fogyasztása, mert a tejben levő kalcium és foszfor jótékonyan hat az idegrendszerre és anyagcserére, megelőzve ezzel a fáradékonyság érzetét.

Döntően fontos: a fogyasztásra kerülő tej legyen friss és langyos, tehát ne legyen túl hideg!

Mi kell egy jól sikerült túrához — kérdezte levelében egyik kezdő motoros.
Válaszunk: Megbízható motor, jó idő és csinos útitársnő.

ELŐSZÓ AZ UTÁNFUTÓHOZ

A szegedi ktsz nyitott utánfutója
(Fotó: Szilágyi Mózes)

Ilyen, a nem éppen könnyű
Camping nevű NDK utánfutó

lenne megállapítani, hogy hol akad el ez a kezdeményezés.

Örömmel adjuk hírül, hogy több üzemben is foglalkoznak az utánfutó gyártásával. Egy szegedi és egy nyíregyházi ktsz-nél is elkészültek a mintadarabok, párhuzamosan — egyikről előző számunkban írtunk — a két fővárosi ktsz prototípusaival.

Azt még nem tudjuk, hogy a kereskedelem melyik gyártmánynál fog kikötni, de most már biztosra vehető, hogy jövőre megoldódik a hazai motorosok ezirányú gondja. Lesz elegendő utánfutó, sőt, az sincs kizárva, hogy még ebben az időben is forgalomba kerül egy kisebb sorozat. A fogyasztói árral kapcsolatban még senki sem tudott felvilágosítást adni.

Budapest—Rügen 3200 km

A Budapesti Helyiipari Sport Club Természetjáró Szakosztály városmajori clubházából indultunk. A legtöbb baj a hosszú úthoz szükséges rengeteg csomag szakszerű elhelyezése volt a szőlőmotorokon.

Az első táborhelyünk 400 km után Brünn és Ihlava közötti szép fenyőerdőben volt. A német határt Bad-Schandaunál léptük át, az Elba partján csodálatosan szép sziklás hegyek között. Ez a rész megérdemli a „szász Svájc” nevet.

A gyönyörű hegyvidék kissé erőltetett menetben motorkerékpárral 2 nap alatt elérhető.

Németországban a gépjármű közlekedés rendkívül gyors. Az egész országot, minden lakott helyet elérülő többsávos autópályák hálózzák be. Ilyen autópályán száguldottunk Berlinig. Ez a 180 km-es táv a jó állapotban levő út ellenére is egyhangú és a szokatlan sebesség miatt fásztó volt. Berlinben a Mügel-See partján vertünk sátrat. Ez a tó a német vízisport központja, motorcsónakok, vitorlások és evezősök tömege szeli vizét.

Berlinről összbemutatóunk vegyes. Egyfelől még itt is látni a háború nyomait, másfelől a Carl Marx Allee gyönyörű új épületeivel imponzáns látványt

nyújt. Berlintől északra megváltozik a kép, ónémet gótikus házak, gótbetűs feliratok, sok virág és a szélmalmok, valamint a maklenburgi tövidék teszik változatosabbá a tájat.

Délután 5 órakor érkezünk Stralsund-ba és sátrunkat Rügen szigetén, a Keleti-tenger partján állítottuk fel.

Rügen mélyen benyomuló csipkés félszigetével és tengeröbleivel, hófehér szikláival, Sasnitz kikötőjével rengeteg turistát vonz. Látunk a svédországi Telleborg-ból érkező komphajót, melynek gyomrából kételeves személyszállító vonat és vagy 60 darab autó gurult ki a szigetre. A várostól 6 km-re északra van a Stubbenkammer hófehér krétsziklái. A sziget legészakibb kisvárosa Altenkirchen, ahol megízleltük milyen is a rügeni sült hering, majd Frahen-nél komphajóra szálltunk és átvittük magunkat a Nagy Jasmunder öblön.

Rügentől 70 km-re a Warnow-folyó torkolatánál van az NDK legnagyobb tengeri kikötője Rostock. A roppant nagyforgalmú város művészi épületeivel, széles kétsávos útjával és a kikötőben horgonyzó hajóival minden külföldi turistát elbűvöl.

A várostól északra, a tenger partján fekszik Warnemünde. Itt búcsút intünk a tengernek, időnk lejárt, megkezdjük a visszautazást.

Rostock-tól 50 km-re délre a Krakower See partján szép fenyőerdőben hajtottuk nyugalomra fejünket. Első szenderegésünkben hatalmas oroszlanüvöltés riasztott fel. Reggel tudtuk meg, az állatkerttől 50 méterre ütöttünk tanyát.

Havelberg, Magdeburg, Erfurton át értük el Weimart, ahol megtekintettük Goethének múzeumát alakított házat.

Útunk egyetlen szomorú és egy életre megrázó élménye a várostól 8 km-re fekvő buchenwaldi, volt koncentrációs tábor megtekintése. A hegy déli oldalán fekvő hatalmas emlékműnél leróttuk kegyeletünket a nácizmus áldozatai előtt.

Túraterünknek megfelelően Carl Marx Stadtban 2 napot töltöttünk.

Altenbergnél léptük át a német-cseh határt és Prága — Brünn — Pozsonyon át rengeteg élménnyel, 3235 km-t magunk mögött hagyva érkezünk Budapestre.

ÖRY LÁSZLÓ
túravezető

SZÓVÁ TESSZÜK

Igaz, ma már mindenhol lehet bukósisakot vásárolni. Van választék bőven, színben és méretben. Azaz, pardon, a mérettel baj van. A megrendelő kereskedelem elfeledkezett a nőkről és a gyermekekről.

Nagyon sok azon családoknak a száma, kik azért nem tudnak szabad idejükben túrázni, mert a gyermek fejére nem találnak megfelelő méretű sisakot, vagy éppen a ház asszonya kénytelen otthon maradni, mert az üzletekben nincsen alkalmas durrkalap.

A túlméretű sisak nem nyújt semmi védelmet a viselőjének.

Vagy csak az a fontos, hogy betartsuk a rendeletet?

AZ „INTERPRESS”

ÚTVONALÁN

KARLOVY VARYBAN

— EGY VERSENY,
AMELY ÚJ TÁJAKAT FEDEZETT
FEL
AZ AUTÓS-MOTOROS
TURISTÁKNAK —

A magyarországi autós- és motoros turisták, ahogy nemcsak számuk, de vezetési gyakorlatuk is növekszik, egyre távolabbi úticélokra indulnak. Csehszlovákiát különösen sokan iktatják programba. Az első alkalomkor szinte kivétel nélkül mindenki az autótérképen vastagvonalalal jelzett főútvonalakat keresi, ez ad leginkább biztonságérzést a „tájé-lásra”. Aztán később már a térképek alaposabb böngészésére kerül sor, ennek célja újabb útvonalak megtervezése, amelyek többet nyújtanak a természeti élményekből, mint általában a nagyforgalmú főútvonalak. Az autós-motoros is keresi a „turistautakat”, amelyek megfelelnek a jármű számára szükséges útkövetelményeknek s ha meg is nő így a távolság az úticélig, bő-séggel kárpótolja a szokványos köz-utakon sohasem kapott, ezernyi lát-nivaló.

Ilyen megfontolásokkal rendezte meg a Nemzetközi Újságíró Szövet-ség Csehszlovákiában a szocialista országok autóturisztikai és autósport újságírói számára az „I. Interpress” meghívásos nemzetközi autósrallyt. A rendezőség a Prága—Karlový Vary közötti, egyébként 123 km-es országos főútvonal helyett egy mindvégig autóval jól bejárható, de 216 km-es „vargabetűs” útvonalat jelölt ki. Minthogy ez a rallye volt, tehát az utat — közbeiktatott külön-próbákkal, ügyességi versenyekkel néhol tréfás autós ügyességi játékokkal — időre kellett teljesíteni, nem volt éppen kirándulásnak ne-

vezhető. A versenyjelleg sportsze-rűvé tette a rendezvényt, de a leg-főbb cél az volt, hogy a baráti orszá-gokból indult gépkocsi utasai a leg-szebb tájakkal ismerkedjenek meg.

A kora reggeli órákban érdemes elindulni Prágából a Karlový Vary úticélhoz. Déli irányban a 31 km-re levő Karlštejn felé hagyjuk el a fő-várost a útbajtjuk Répy — Stodulky — Řeporyje — Orech — Chynice — Kuchař — Mořina községeket. Kitű-nőek az útjelzések, az útmenti táblák — miként már nálunk is elkez-dték — az utakkal nem párhuzamosan, hanem merőlegesen, tehát szem-ben állnak, jól olvashatók és min-dig, és sűrűn jelzi a legközelebbi helységek km-távolságát, állandó tá-jékozottságot adva a járművezetők-nek. A kéz és láb állandó munkában van, mert hol föl, hol le vezet az út, kanyarog dombvidéken, hegyi köz-ségeken át, s Karlštejnből Srbsko—Hostin érintésével Beroun várost is magunk mögött hagyjuk. Mindössze 45 km-t tettünk meg, de a Beroun-tól 42 km-re levő Rakovnik felé igyekszünk Hyskov—Nižbor—Křivoklát—Mestecsko vadregényes tá-jain. Sűrű erdők lombsátorai alatt, majd hegyek oldalában, gerincén, ro-hanó hegyipatakok mentén és a népi építészet remekművé hegyifalvain át vezet az autót. Tessék vigyázni a sebesség-táblákra. Becsapósak. Van ahol 70 km, másutt 60, 40 vagy 30 a maximális sebesség, de a feloldójel mindenütt egyformán, a lakott terü-letek végén 50 km-t mutat. Mindig az eleje a fontos! Krivoklát kis hegy-községben, a fenséges tájban gyö-nyörködve sem lehetett megúszni a bokrok közé települt radar-szolgálá-tot. A romantikus várak megkapó látványa igyekezett valahogy elfe-

ledetni velünk a hús korona bü-n-tetést, mert a 30 helyett 40 km-rel mentünk át a községen. Hiába volt a végén az 50 km-es feloldó tábla. Bennünket nem oldottak fel. Egy vigasz volt: az egész nemzetközi me-zőny itt fizetett. Koronában. Nem szép dolog, de enyhítette fájdalmun-kat.

Rakovniktól, a hangulatos kis sör-vároستól, ismét renthagyó útvonalon, hegyen-völgyön át vezet az út az innen 96 km-re levő Ostrovba, de a következő útvonalon: Rakovnik — Kněževés — Kolečovice — Horesedly — Velká Černoc — Holedec — Zatec — Libocany — Chbany — Kadan — Klasterec — Pernštejn — Boc — Stráz — Ostrov.

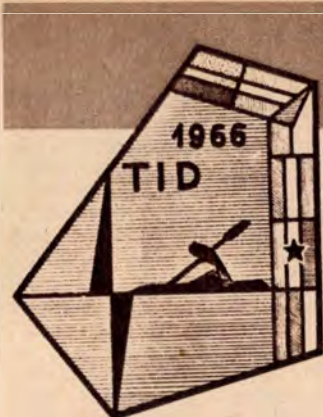
S minthogy Ostrovtól mindössze 11 km Karlový Vary, ez túl egyszerű lenne, így 33 km-re kellett megköze-líteni, — de épp ez a felejthetetlen. Moricov felé kanyarodtunk, majd Velichov — Radošov — Kyselka — Dubina hegyvidékein magasodik az út fel az Andělská hora (Angyal hegy) hegyiútjára. Nem kétséges, hogy gya-korlott vezetést kíván a néhol 17/mil—19/mil emelkedő. A magyar csa-patnak nem kellett szégyenkeznie a nagy nemzetközi mezőnyben.

Ez a rallye jó felfedezője volt en-nek az ügyesen összeállított útvonal-nak s mikor az Andělská-hora erdei útjain lefelé ereszkedtünk, már szóra sem volt érdemes, hogy a szerpentinek mennyit lejtének, vagy mennyit emelkednek, hiszen észrevétlenül tá-rult fel az egyik fordulónál a fensé-gesen szép Karlový Vary.

Még név sem jelzi Karlový Varyban az egyik dombtetőn most elkészült modern autós szállodát (A szerző felv.)

ÜDVÖZÖLJÜK KÖZÉPEURÓPA VÍZIVÁNDORAIT

Mire e sorok napvilágot látnak, már áthaladt Magyarország az idej — immár tizenegyedik — Nemzetközi Dunatúra főága és Apatinban, Jugoszláviában táborozik. De vannak még csoportjai hazánkban is: a balatoni ág lapunk megjelenésének napján Balatonbogláron szórakozik, a csatlakozó Tisza-túra résztvevői

éppen Szegeden búcsúznak hazánktól, s távol, a bájos kis Una folyó zuhogóin bátor kajakosok éppen ezen a napon érnek útjuk végcéljához, Bosanka Noviba.

Valamennyiüket üdvözöljük, kívánunk nekik jó túrát, szép időt és meleg baráti estéket a táborítékek mellett, hogy igazi turistaszívvel ápolják azt, ami egyik legdrágább kincsünk: a népek és nemzetek közötti barátságot. Tanulják el egymás dalait, tanulják meg becsülni egymást s aztán, a túra végeztével a közöttük szövődött barátságot turistához illően ápolják a jövőben.

Barlangnap Budapesten

Ez évben Budapesten került megrendezésre a Barlangkutatók Országos Találkozója, a hagyományos „barlangnap”, melyen megvitatták a karszterminológia és nominológia aktuális kérdéseit, majd a barlangkutató csoportok számoltak be elmúlt évi tevékenységükről. Székely Miklós, az MTSZ főtájkára bejelentette, hogy az elnökség átszervezte a Szövetség Barlangbizottságát, melynek vezetője továbbra is dr. Dénes György, helyettese Révész Lajos, tagjai: Mikus Gyula, Stefanik György és Szabó

László lettek. A Szövetség főtájkára végül az elnökség jutalmait osztotta ki jól dolgozó barlangkutató aktíváknak. Este az ország minden részéből összesereglett barlangkutatók a pálvölgyi turistaházban találkoztak.

A találkozó részt vevői megtekintették a Mátyás-hegyi barlang előterében a Vöröskereszt által berendezett barlangi elsősegély átlomást, majd barlangtúrák keretében felkeresték a budapesti barlangkutató-csoportok munkahelyeit, hogy megismerjék az elmúlt év feltárási eredményeit.

Baumberg Gabriella arcképe

GABRIELLA- SZÁLLÓ

Tapolca ismét gyarapodott egy nevezetességgel. A régi vízimalomból modern, minden kényelemmel ellátott 52 szobás turisztaszállót építettek és azt Tapolca nagy szülöttének, Batsányi János költőnek szintén költőné feleségéről, a bécsi származású Baumberg Gabrielláról Gabriella-szállónak nevezték el. A város ezzel is hálás emléket akart állítani a kufsteini rab költő mellett hűségesen kitaró osztrák asszonynak. Az avató ünnepségen Kufstein városának küldöttsége is részt vett.

Esik eső, fúj a szél, mégis vígan ég a máglya

Rendhagyó tudósítás Nagyirtáspusztáról

Medárd nem tagadta meg magát a budapestiek nagyirtáspusztai találkozásán sem. „Esik eső, fúj a szél, a turista sose fél...” énekelték jó párszázan, akik résztvettek a találkozón. A szakadó esőben, mire a pesti csoportok felértek a kisinóci, nosztrai emelkedőn a turistaházakhoz, az már úgy nézett ki, mint egy mosókonyha.

Az ezüstjelvényes túszervezetők éjszakai vizsgagyakorlatán ugyancsak bőrig áztak, de hajnalban már újra indultak a nappali gyakorlatra. Mondanunk sem kell, hogy ezt is végig ázták.

Még a zászlófelvonást is megtréfálta a vihar. Úgy összegubancolta a zsinégeket, hogy a zászló sehogyan sem akart felmenni. Itt is az ezüstjelvényesek teremtettek rendet. Kiásták a zászlórudakat a földből, és azért is felhúzták a pestiek lobogóját.

A díjkiosztásra azonban kiderült, meg lehetett tartani az ünnepi beszédet is, és ugyancsak megható pillanat volt, amikor az újpestiek átvették a kormánykitüntetések.

Minden eső, rossz idő, vihar ellenére, felejthetetlen, szép ünnep volt. Lefelé mezei csokorokkal jöttek a résztvevők, akik ugyancsak jót mulattak azon a kismarosai asszonyon, aki konyhája ajtajában összezsápta a kezét láttukra; „szegénykéim, muszáj ezt maguknak csinálni?”

A MI NAPTÁRUNK

AUGUSZTUS

augusztus 7.	4.28	19.11	21.45	10.25
augusztus 14.	4.38	18.59	1.17	18.15
augusztus 21.	4.47	18.47	11.01	21.16

Legfontosabb események
(Zárjelben a rendezők rövidített neve)

- augusztus 1-6. (Július 30. óta) Eszperantó Világkongresszus Budapesten.
- augusztus 4. Néprajzi nap Szentendrén és a Pap-szigeten (Pest m. id. f. h.)
- augusztus 6. Zenélő Magyar Századok a visegrádi Fellegvárban (Pest m.)
- augusztus 7. Herman Ottó emlékverseny (Miskolc)
Túra az Eszperantó forráshoz
Rózsa Ferenc emlékverseny (Tipográfia)
- augusztus 8-14. A Nemzetközi Camping és Caraván Szövetség tábora és kongresszusa Balatonfüreden. (XXVII. FICC Rally)
- augusztus 10-24. A Magyar Természetbarát Szövetség Nemzetközi Nagytábora a Balatonudvari melletti Kilián-telepen.
- augusztus 13. Mozart Varázsfuvalójának bemutatója a szombathelyi Iseum udvarán.
- augusztus 14. Honvéd Kupa és Zrínyi Ilona emlékverseny. (Bp.-i Honvéd)
- augusztus 13-14. Kelet-magyar tájékozdási torna (Borsod megye)
- augusztus 17-21. Kelet-magyar autós-túra (Csongrád megye)
- augusztus 18. Nagyvásznai Lovasjátékok (természetjáróknak elővétel)
- augusztus 19. Ünnepi nagy-táborítás Kilián-telepen
- augusztus 20. Nemzetközi Balaton-Kupa
- augusztus 21. Savaria karnevál Szombathelyen. „Első Sakk” Kőszegen
- augusztus 27-28. Széchenyi vízitúra Tiszaszederkény környékén (Borsod m.)
- augusztus 28. Budapesti csapatbajnokság első fordulója
- szepember 3. Nemzetközi turistabál Kőszegen

A Hétfői Hírek nemrégiben „Hétfői barangolás a nagy kék ösvényen” címmel — s. f. — tollából cikket közölt. Az indián leírásokra emlékező címzés felkeltette a figyelmemet és így azt végigolvastam. Írója a bakonyi turistautak útjelzésével kezdte és megjegyzi, hogy a Bakony az ország egyik legszebb, de legelhanyagoltabb tája. Ezek után ismertetni kezdte az országos kék jelzést és ezt írja: „A jelzések főútvonala: az Irottó csúcsáról induló nagy kék ösvény kézzel jelzett turista útvonal, 120 km-es szakasza ezen a vidéken vezet keresztül és a Bakony nyugati kapujában: a Somló kúpjánál éri el a hegységet.” Az Irottó csúcsán a cikk írója valószínűleg 1938-ban járt, mert akkor még onnét indult az országos kék jelzés, amely ma — ezt minden ifjú természetjáró tudja — a sümegi vasútállomástól indul. A Somló hegyet egyáltalán nem érinti, sőt messze elkerüli. A Somló hegyen csak sárga színű jelzések vannak. A Bakony nyugati kapuja nem Somló, hanem a csabrendeki hegység. Csodálkozásom még csak fokozódott, amikor a somlói várról a következőket olvastam. „A XIII. század közepén épült, az esőtől és szélről nem védi senki és semmi. A megyei Idegenforgalmi Hivatal még

Bakonyi visszhang

VÁLASZ EGY „KÉKTÚRÁZÓNAK”

mindig nem tudta Somlót igazán felfedezni.” Természetesen várromok fölé nem építhetünk tetőt az eső és a szél ellen. Ezzel szemben Somló várát az Idegenforgalmi Hivatal már megvédte, mert évekkel ezelőtt kérésére az Országos Műemléki Felügyelőség a veszélyes részeket megerősítette. A vár helyreállítási munkája is folyik Veszprém megyében, Somló vára is megkapja majd a maga védelmét. A nagyvásonyi, sümegi, várpalotai vár után Csohány, Szigliget, Cseszneki és Rezi várak kerülnek sorra, és a negyedik ötéves tervben Somlót is megvédik. Addig pedig megnyugtathatom a cikkíró, hogy Somló vár falai nem fognak ledőlni. Ezután a cikkíró szerint „Bakonykoppány után Franciavágásnál éri el a kék jelzés a Gerece-völgyét! Természetesen itt sem helyes a megállapítás, mert a kék jelzés sem Bakonykoppányt, sem Franciavágást nem érinti, ellenben Bakonybélből vezet fel a Kőrös-hegy csúcsára.

A cikkíró ezután a cseszneki vár elhanyagolt állapotán kesereg, holott a várban évek óta állandó őr dolgozik, aki rendben tartja a feljáró utakat, tisztogatja a padokat, elmondja a vár történetét. A cseszneki vár helyreállítása ez évben kezdődik, és másfél millió forinttal a jövő évben befejeződik. A cikkíró szerint a cseszneki vár környékén nincsenek megfelelő vendéglátó és pihenő helyek. „A Balaton és a Balatonfelvidék elvonta innen a Megyei Idegenforgalmi Hivatal figyelmét.” A cseszneki vár alatt 10 év óta működik már egy kitűnő melegkonyhás vendéglő, 2 km-re a vártól Bakonyszentkirály községben minden kényelemmel felszerelt kitűnő, ugyancsak melegkonyhás vendéglő és cukrászda van. A 8 km-re levő Bakonyszentlászlón pedig országos viszonylatban is helytálló kitűnő cukrászda áll, és ugyancsak melegkonyhás étterem található. Ugyanakkor a Balaton partján még van olyan község, például Szigliget, amelyben

nincs melegkonyhás étterem.

A cikk szerint Zirc, a Magas-Bakony legnagyobb települése is magárahagyatva küszködik. A Bakonyi Intéző Bizottság csak a múlt évben egymillió forintot fordított a község építésére, parkosítására, és villanyvilágítására. Két szép melegkonyhás étterme és cukrászdája van a községnek, és aki megszállni óhajt, a fizetővendég-szolgálat révén bőségesen kap helyet. Campinget nincs értelme ott létesíteni, amint a cikk javasolja, mert akik ott átmennek, úgyszólván már a közeli Balatonnál telepednek le. A Bakonyban már Farkasgyepűnél megnyílt az első és Csesznenken létesül 1967-ben a második bakonyi camping.

A cikk figyelmes elolvasása után úgy látom, hogy a nagy kék ösvényen a cikkíró nem ballagott végig. Feltehetőleg autóval száguldott keresztül a Bakonyon, és futtában jegyzett fel egy-két dolgot. Pedig ha gyalog járta volna végig, mint ahogy sok ezer magyar természetjáró teszi, akkor észrevehette volna, hogy a Bakony is elindult az idegenforgalmi fejlődés útján, és aki megszállni, vagy étkezni óhajt a Bakonyban, minden igényét kielégítheti.

Zákonyi Ferenc

GYERMEK-HÁTIZSÁK

1 zsebbel 30×35 cm	72,— Ft
1 zsebbel 35×40 cm	88,— Ft
1 zsebbel 40×45 cm	102,— Ft

TÚRA-HÁTIZSÁK

2 zsebes, névjegyartóval 45×50 cm	160,— Ft
2 zsebes, névjegyartóval 50×55 cm	170,— Ft
2 zsebes, névjegyartóval 55×60 cm	180,— Ft

NORVEG TÍPUSÚ FEMVÁZAS

HÁTIZSÁK 280,— 300,— Ft

SPORTTÁSKA

Grabona műbőrből vagy
sottis anyagból 138,— 256,— Ft

TÜRABOT (MOGYORÓFA) 13,50 Ft

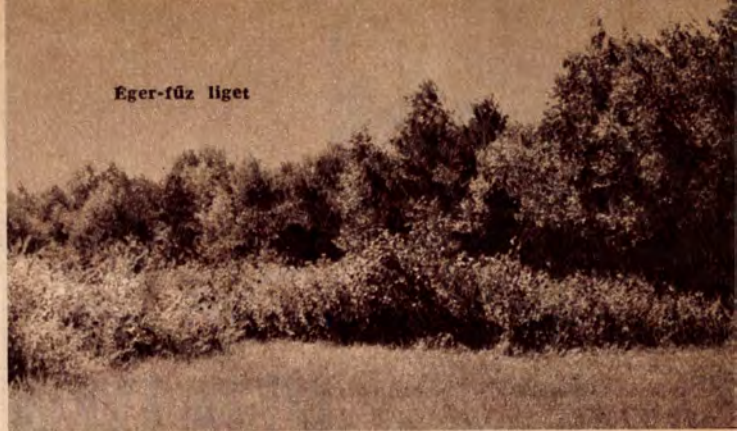
TÜRABOT (MEGGYFA) 23,50 Ft

CAMPING-ÜLŐKE 45,— Ft

Itt nehezen lesz erdő. Alföldi futóhomok

Eger-fűz liget

Nem látja a fától az erdőt, mondja a közmondás. Nos, mi turisták látjuk és, hogy ne csak az erdőt lássuk, de keletkezésének okait és azt is miért olyan amilyen, írom e néhány sort.

Ülök a „Spartacus ház” előtt a Börzsönyben és nézem a szürke oszlopcarnokot, a bükkerdőt. Nézem és ahogyan körülpillantok, tudom, nem is lehetne itt másféle erdő. Máskor a kecskeméti „Szikra” erdőben méltam és éreztem, itt nem lehetne más, csak ez a vénséges vén nyáras és aggtölgyek keveréke.

Miért van, hogy itt csak tuskés bozót tarkítja a sziklás füvet, más helyen öreg tölgyek suhognak méltósággal, ismét másutt pedig a bükkerdő fenséges oszlopcarnokában lépdelünk önkénytelen visszafogott hanggal, lenyűgözve az erdő méltóságától. Miért van? Erre felel a botanikus és az időjárás kutatók sok évtizedes munkája nyomán a tudomány.

Egy tájon élő növények és azok társulása szigorúan adott. Megszabja az ott uralkodó időjárás. A melegmennyiség, a hőmérséklet ingadozása, a csapadékmennyiség és annak elosz-

FÁK MÖGÖTT AZ ERDŐ...

lása az esztendő folyamán. A mi országunkban a legmagasabb rendű társulás ami kialakulhat, az erdő, mégpedig a lombos fák erdeje. Vannak kisebb területek az Alföldön és a mészkőhegyek és dolomitsziklák vidékén, ahol az erdő kialakulásához nincs elég csapadék, itt csak tuskék, bozótok, vagy füves puszták alakulnak ki. Ez a kialakulási szabály csak az emberkéz által nem érintett területekre vonatkozik. Az emberi beavatkozás tudmesterségesen olyan körülményeket teremteni, hogy a természetestől eltérő növénytakaró alakul ki.

Ez a természetes növénytakaró is más és más. Főleg a csapadék és a levegő páratartalma szabja meg, mi lesz itt, milyen erdő, ha hagyják. Az alföldi homokon borókás, nyárfás, nyírligetek alakulnak. A folyók közelében fűz keveredik a nyárhoz és égerfa is él ott, ahol elég sok a nedvesség. Középhegységeink nagy részében az uralkodó fa a tölgy. Ebből többféle él nálunk. A naperőnek kitett sziklás hegyoldalon a fiatal szösös levelű molyhóstölgy él, társul vele a szürke kergű, tavasszal pompás tollbóbitát virító kőris. Ahol kissé több a csapadék és pára, ott él a csertölgy és kocsánytalan tölgy, mely nevét onnan kapta, hogy a makkja ül az ágak végén, nem száron van, mint az Alföldön élő, ma már ritka kocsányos tölgyé. A tölgyek közé keveredve él a pompás „csorgatott” mintázattal díszített kergű gyertyánfa. Legtöbb pompás tavaszi virág ebben a gyertyános tölgyesben él. A tölgyes erdők különös, hazánk sok hegyvidékére jellemző tár-

sulási alakja a bokorerdő. Jellemzője, hogy az erdőben kevés a sudaras fa, többnyire görcsös, sokágú fák élnek a nagy virágos, füves tisztások körül. Kirándulónak, természetkedvelőnek, de még a természetkutató tudósnak is nagyon jó és kedvelt helye ez az erdőtípus. Budai hegyekben, Mecsekben, Vértes és Gerecse hegységben és a Bakonyban is sok van, különösen a déli lejtők táján.

Ahol észak felé néz a hegyoldal, magasabbak a hegyek, vagy sok a csapadék, ott alakulnak ki a pompás bükkösök. A bükkfa levelkoronája zárt. Nem engedti át a napfényt, ezért az igazi bükkösök alatt nincs más növényzet, legfeljebb egy-egy tő borostyán, müge vagy gombák és sok-sok zizegő barna avar. A tudósok „nudum” magyarul csupasz bükkösnek nevezik. De a virágokért kárpótol az ezernyi szürke óriás csodálatos oszlopcarnoka, mely fölé zöld kupolát von a lombzat. Ilyen erdők főleg a Bükk- és Zempléni hegységben, a Mátrában és a Börzsönyben vannak, nagyon érdekesen nagy és szép

bükkös van enyhe dombterületen a Mecsektől nyugatra az úgynevezett Zselic-ségi erdőterületen.

A fenyő nálunk többnyire telepített növény. A melegbb fekvésben és az Alföldön a hosszú tűjű erdei és fekete fenyő él, amíg hegységeinkben a karácsonyfa fenyő. A Bakony nevezetessége a természetes ősfenyves a Cuha patak végén Fenyőfőnél. Ezen felül nagyobb területen csak az Alpok lábánál, a nyugati határszélen él ősfenyves.

Szélteben láthatunk az országban akácokat. Az akác nem őshonos nálunk. A futóhomok megkötésére telepítették be. Ma már nagy erdők vannak belőle, de rájötték, hogy nem kötik meg tartósan a homokot, mert nem marad meg az akácerdő árnyékában semmiféle növény és ha kivágják az erdőt, újra megindul a homok. Újabban más fanemeket, hársat és nyárfát telepítenek helyébe.

Kedves turista társam! Járd az erdőt és nyitott szemmel figyeld meg, sok szépet látsz majd és sok érdekeset. A tudomány ma is kutatja az erdő titkait és lenyűgözött gyönyörűséggel áll meg a szépség és nagyszerű összefüggések előtt, amit egyszóval úgy nevezzük „erdő”.

Dr. Agócsy Pál

Gyertyános-, tölgyes a Nagykevény oldalán

Nyár-boróka liget Agasegyháza, az Alföld homokterületén

Nem havas táj, hanem „kőpor-hegy”, azaz: budai „rálband” júliusban

Új séta- út a

JEGENYE- VÖLGYBEN

A Gödöllői Állami Erdőgazdaságot elismerés illeti, hogy rendkívül kellemes, nyugodt, amellet szemnek is tetsző széles sétautat teremtett egy sáros gyalogút, néhány meglevő, rozszant s néhány hiányzó híd helyén a Solymárral párhuzamosan haladó, szurdokszerű Jegenye-völgyben. Ez a völgy, amelynek egyik pontját Solymári vízesés, másik pontját pedig Rózsika-forrás néven ismeri a turista társadalom, egyike a budai hegyvidék lebajosabb völgyeinek. Koratavasztól késő őszig tele van kirándulókkal. Esős évszakok idején zubogva hull végig a köveken a patak vize, s ha nyáridőben a patak ki nem szárad, lubickoló gyerekek vidám zaja tölti be a hangulatos völgyet. A Rózsika-forrás vize ugyan gyér, de jóízű. A forrás tavaly az Újpesti Spartacusok az erdőgazgatósággal karöltve újra foglalták. A kényelmessé egyengetett út a Zsiroshegy irányában frissen van jelezve, helyenként pihenő padok készítik gyönyörködésre a sétálót és stílusos fahidak keresztezik a patakot: nem kell többé össze-vissza a sárban, köveken ugrálni.

A völgy bemeneténél áll meg a 64-es autóbusz, az odajutás tehát könnyű. Maga a völgyi séta a kimenetig mintegy húsz perc. A völgy szájánál pázsitos játszótér, táborozásra alkalmas terep terül el, tőle jobbra a Zsiroshegyre mehetünk, balra Solymár községbe, a két út között pedig a Szarkavár gyér romjaihoz. Középkori vár volt, egyideig Corvin János is birtokolta, majd a török pusztította el. A völgy közepétáján a 322 m magas Leshegy teteje nyújt szép kilátást. Az erdőgazdaság által példamutatóan rendezett solymári sétautat délutáni kirándulásként ajánljuk.

Sétaút a Jegenye-völgyben (Szombathy felv.)

ORVOSI TANÁCSADÁS

A gombamérgezésről

Ilyenkor, nyári időben nem múlik el hét, hogy ne hallana az orvos innen is — onnan is, enyhébb vagy súlyosabb gyomor és bélfertőzésekéről. Romlott ételek, mosatlan gyümölcs, rég lejárt határidejű konzervek, hurka és kolbászfélék, no és a fagyalt okozzák nyáron leginkább a bajokat. De előkelő helyet biztosít magának a halállal végződő tragédiák között a gombamérgezés is. Az elmúlt esztendőök során évenként több mint félezer nyi bejelentett mérgezés történt, ezek közül rendszerint 15—20 halált okozó mértékben! Ebből a szempontból a legtragikusabb esztendő az 1953-as volt. Ekkor ugyanis csaknem 3000 mérgezés fordult elő és ezek közül 300 végződött halállal!

A gomba szedése, gyűjtése érdekes, sőt gyakran izgalmas szórakozás. A legtöbb kulturált természetjáró háztizsájában (a nyári időben) rendszerint ott lapul egy képes gombaismertető zsebkönyv. A főváros környéki hegyekben, főleg a Pilisben és a Börzsönyben, de szerte az ország erdeiben igen gazdag gombaszákmány akad. Sok turista büszkélkedhet is azzal, hogy kiváló gombaszakértő, mégis elgondolkodtató, hogy a fővárosban előforduló mérgezések csaknem mindegyikét az utóbbi években saját szedésű gomba okozta.

Hazánkban jelenleg mintegy 3000 vizsgázott gombaszakértő működik. Ezek hivatali kötelessége, hogy díjtalanul álljanak a tanácsot kérők, vagy érdeklődők rendelkezésére. A Moszkva téren és a Margit híd budai oldalán a szezon idején szombaton és vasárnapon kora délutántól az esti órákig a KÖJÁL gombaszakértői és tanácsadói szívesen látják a hegyekből visszatérő természetbarátokat, hogy az erdőben szerzett szákmányt felülvizsgálják.

Jellemző adat, hogy a Moszkva téren működő tanácsadó szolgálat egyetlen nevezetes napon 86 darab gyilkos galócát és 200 egyéb mérgező gombát emelt ki a hátizsákokból. De ugyanilyen arányokat mutat a

Margit hídi gombavizsgáló sátor, ahol a legutóbb csaknem 800 megvizsgált kosárban és hátizsákban több mint 200 esetben találtak mérges gombát a szakértők.

Tavaly történt, hogy egy tanár gombaismertető könyvének útmutatásai alapján szedte össze az izletes csernegét. Abban a tudatban, hogy kiváló szakértője a gombaszatnak, el is készítette vacsoráját. Mire súlyos mérgezési tünetek között feleségével együtt a kórházba került, már csak rajta lehetett segíteni, de a felesége — szintén pedagógus — a gyilkos galóca áldozata lett. Az a tanulsága ennek a szomorú esetnek, hogy még az is, aki meg van győződve arról, hogy szakértő gombász, jól teszi, ha hivatásos gombavizsgálónak mutatja be szákmányát, mielőtt hozzáférne a (halállal is végződhető) lakoma elkészítéséhez.

Nem fordulhat elő mérgezés, ha azt az irányelvet tartjuk szigorúan szem előtt, hogy csakis szakértők által ellenőrzött gombát fogyasztsunk. Az ehető és mérges gombák elkülönítésénél nem igazíthat el bennünket semmiféle babonás szabály, vagy közkeletű hiedelem. Tudni kell, hogy sem a gomba szaga, sem színe, sem kellemes, vagy kellemetlen íze, sem a gombaforráztatba helyezett ezüstkanál megfeketedése, sem húsának színváltozása egymagában nem dönti el a gomba ehető, vagy mérgező voltát. Ezt minden természetjáró egyszer s mindenkorra jól vésse az eszébe.

Azt is jó tudni, hogy gombásítelt eltenni, másnap felmelegítve elfogyasztani soha sem szabad. Ez vonatkozik egyébként a halételekre és a konzervekre is. A mérgezés első tüneteinel — amelyek rendszerint émelygés, hányinger, látászavar, fejfájás, hasigöröcsök — azonnal hánytatást és hashajtást kell elősegíteni, ezenkívül bőven kell bevételni orvosi szénport is. Ettől függetlenül a mérgezettet, vagy mérgezésre gyanús egyént a leg-sürgősebben kórházba kell szállítani.

Dr. Palócz Gyula

REJTVÉNYTÚRA A BALATONHOZ

MEGFEJTÉSEK A II. FORDULÓRÓL

1. a) Kilián György (1907—43) a kommunista ifjúsági mozgalom egyik vezetője, az illegális KMP harcosa, foglalkozására nézve lakatos volt. Többször járt külföldön, éveken át börtönben élt. 1939 óta a Szovjetunióban élt, részt vett a Nagy Honvédő Háborúban és mint az egyik ejtőernyős partizáncsapat vezetője a Kárpátokban hősi halált halt.

b) Balatonudvari községhez.

c) Antaltelep.

2. Budapest első parlamentije a VIII. Bródy Sándor u. 8. alatt volt. (Ma az Olasz Intézet működik benne.)

3. a) A TKV-től kapott adatok szerint 1965. XII. 31.-i állapot: szállással rendelkezik 48 turistaház, csak étteremmel rendelkezik 9 turistaház, csak büfével rendelkezik 6 turistaház, egyéb létesítménnyel rendelkezik 1 turistaház. A fenti számokkal egyező minden megoldást elfogadtunk.

b) Legmagasabban a Bánkúti turistaház fekszik. Magasságára nézve 880 és 886 m-t is elfogadtunk.

4. Ha a pénzt az átadott kenyerek arányában osztjuk szét, akkor az öt kenyérről rendelkező 7,— Ft-ot, míg a három kenyérről rendelkező 1,— Ft-ot kap, mivel az előző $\frac{1}{2}$ kenyeret, míg az utóbbi csak $\frac{1}{3}$ kenyeret adott át. (A kenyerek súlya közömbös volt!)

5. A Balti tengert Rómával összekötő út neve volt Borostyán-út. A hazánkon keresztülvetető útnak nyomal Szombathelyen és Sopronban láthatók. Az út nevét a rajta szállított borostyánról kapták.

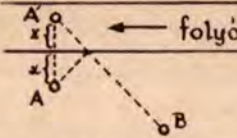
6. Antonió. (Shylock az uzorás neve és nem a kalmáré.)

7. A test oldalnézete:

8. Zokniból 3 db, kesztyűből 101 db kivétele után biztos lesz egyzsinó. A különbség oka, hogy a bal és jobb zokni egyforma, de a kesztyű nem, így legkedvezőtlenebb esetben kivethetünk 50 db fehér balos és 50 fekete jobbos kesztyűt.

9. Az egyik pontot a folyó innenső partjára nézve tükröztetni kell és a tükröképet összekötni a másik ponttal. Az összekötő egyenes metszéspontja a parttal adja a vízmerítés helyét, mivel a két pont közötti legrövidebb út az egyenes

és a tükrökép azonos távolságban van a part bármelyik pontjától.

10. A Badacsonyan levő Rodostó turistaházak II. Rakóczi Ferenc rodostói halálának 200 éves évfordulóján építettek.

A II. fordulóban az alábbiak érték el a legtöbb pontot és kapnak ezért postán könyvjutalmat:

Praefort László Szeged, Kölcsey u. 13., 59 p., Hollós Attila Bpest, VII., Damjanich u. 12., 56 p., Hollós Lóránt Tatabánya, V., 48. tómb, III. lépcső, IV. 1., 56 p., Kovács Ibolya Bpest, V., Rosenberg hp. u. 29., 56 p., Nemeček Piroška, Bpest, XIII., Kartács u. 2., 56 p.

Vannak érthetetlen dolgok. Például július 4-én, a Nemzetközi Dunatúra elindulásának napján a magyar rádió reggeli krónikájában elég hosszú és részletes beszámolót hallottam arról, hogy elindult ez az érdekes, immár tizenegyedszer megszervezett

túra, melyen remélhetőleg idén is többszáz résztvevő utazik az öreg Dunán. Mindezt hallottam, ami fontos és lényeges, csak arról nem esett egyetlen szó sem, hogy majd két hónapig tartó vizitúrának a Magyar Természetbarát Szövetség a kezdeményezője és a rendezője is.

A Népszava június 11-i számában féltoldalnyi nagy cikket olvastam arról, hogy a műemlékvédelmet társadalmi alapokra helyezik. Ebben a cikkben is benne van jóformán minden, ami az ügyvel kapcsolatban érdekes, csak arról nem esik még véletlenül egyetlen szó sem, hogy ezt a jelentős mozgalmat is a természetbarátok kezdeményezték és ők is kívánják vezetni. Ez aztán nekem igazán magas.

körében indulnak könnyebb tájékoztatói vetélkedésre. Ez alkalommal valamennyi svájci egyesület részt vesz a nagy esemény rendezésében.

„Arany-hattyú” a legjobb idegenforgalmi-film díja. Gmundenben, a felső-ausztriai Traunsee mellett üdülőhelyen október 3—5. napján nemzetközi idegenforgalmi filmfesztivált rendeznek, melyen Ausztria és szomszédországi vesznek részt. A fesztivál mottója: „Európa nyitott ajtó — a szemem át a szívhez”.

„ROTEL” — guruló szálloda névvel indult útjára ez év tavaszán az NSZK-ban egy 27 személy befogadóképességű társasgépkocsi. A 12 méter hosszú, 2,43 m széles és 4 m magas járművet 172 lóerős motor hajtja és óránként 110 km-es sebességgel haladhat. Utasai az éjszakát 21 egyágyas és 3 kétágyas fülkében tölthet a kocsi felső részében. A rotel saját konyhával, büfével, mosdóval és egyéb mellék-helyiséggel is el van látva.

A HATÁRON TÚL

„DER NATURFREUND” a bajorországi természetbarátok lapja ez év május-júniusi számában olvashattuk: „A Naturfreunde Internationale kultúreléteből. — Magyarország. — A második világháború óta a magyar természetbarát mozgalom a mi nemzetközi szervezetünkön kívül áll. Mint országos magyar szervezet, a természetbarátok nagyon tevékenyek.”

140 turistaházzal rendelkezik a Svájci Alpin Club. A 8—10 személyes bivakoló-

A Tájékoztatósi Futás Napja Svájcban. Ez év szeptember 3-án immár hatodszor fogják megrendezni a svájciak OL-napjukat. Az eddigi tapasztalatok szerint 8—9000 versenyző indul az erdőbe. A legfiatalabbak még csak először vesznek részt ilyenkor versenyeken, az idősek pedig családjuk, barátaik

Huszonhat évi szünet után

SOBIESKI EMLÉKTÚRA

Közel kétszáz lengyel és magyar vizitúrázó emlékezett és rótták le kegyeletét Esztergomban a törökök fölött 1683 októberében aratott győzelem irányítójának Sobieski János lengyel királynak emlékművel.

Most az „Ezeréves Lengyelország”-i ünnepségek keretében dr. Stanislaw Andrzej Sochacki, a Lengyel Kultúra helyettes igazgatójának kezdeményezésére 26 évi szünet után ismét összejöttek Esztergomban, s 67 lengyel és 158 magyar túrázó indult a háromnapos emléktúrára.

Nehéz volt már az első napon megismerni, hogy ki a lengyel, vagy magyar. Ez a leány biztosan a Mazuritvidékről való — gondoltuk. Csak amikor a rottyogó étel szagát szippantgatjuk, akkor lett könnyebb a tájékozódás. Cseh sátor, magyar zászló, NDK főző, mind nem számít! Mi van a fazékban! Zabpehely? Tehát biztos, hogy a szakács lengyel. A gulyásról tudom, hogy magyar lány főzi. Mert a magyar sapkák, magyar kendők, mind gazdát cseréltek, arról felismerni valakit már nem lehetett.

Mire Visegráddal szemben a szép selyomszigeti campingbe érünk, csak sátrakat találunk. A „legénység” odaát ismerkedik Mátyás palotájával és a Fellegvárral.

Este a magyar—lengyel kultúrműsor után alakul ki az igazi tábortüzi hangulat. A gurál dalokat magyarok váltogatják. Már éjfél táj van, aludni kellene, de csak kevesen mozdulnak. Másnap, késő délután szedjük fel sátrainkat. Este van, amikor megérkezünk Szentendrre, a papszigeti campingbe.

A befejező túranap kitünő volt, feledtette az előző napi mostoha időjárását. A hangulatos Szentendrei-Dunaág után a Lidó csónakház fogadta be vendégeinket.

Mint minden túra végén, itt is szomorú arccal kerültek partra a csónakok, s a búcsúzás nyomott hangulata csak másnap este az Ifjúsági Parkban engedett fel, amikor az elmaradt borkóstolót itt bepótoltuk. „Jövőre ötszázan leszünk” — mondta a lengyel túravezető, s boldogan szorított kezét a magyar rendezőkkel.

Bokody József

BARBÁROK A CSÓVÁNYOSON

Útjelző munkatúránk után — július 3-án — csoportunk a Csóványosra érkezett. Az ott 1964-ben felavatott Béke-emlékmű melletti védkunyhó falára erősített két darab szöges fémtáblát a falról leszakítva, összegörbítve, tele firkálva, a kunyhó aljában találtuk meg. A IV. Kerületi Szövetség ez év tavaszán festett kis postaládát helyeztet el a kunyhó falán, benne különlegesen szép csóványos-bélyegző volt, festékpárnával. Erről egyébként a „Turista” nemrégiben cikket közölt. A postaláda eltűnt, megsemmisítették. A kunyhó fenyőfa gerenda falába trágár szavakkal ocsmány eseményt örökített meg az embernek nem nevezhető barbár, hosszú szöveggel. A kunyhó területe tele volt dobálva szeméttel, papírhulladékkal, üres konzerves dobozokkal. A csóványosi emlékművet és védkunyhót jól tudjuk, mennyi fáradtsággal és mennyi szeretettel építették az újpesti régi természetjárók.

Munkacsoportunk természetesen rendet teremtett, amit lehetett azonnal helyrehoztunk. De a tettesek még nem kerültek kézre. Bízunk abban, hogy a hatósággal karöltve ez is sikerül, és az ilyen barbároknak egyszer és mindenkorra elmegy a kedvük a „kirándulásoktól”.

Nagy Kálmán

Bp., IV., Baross u. 99. H. P. S.

NEVTELENÜL

érkezett levelet utoljára kézbesíték, ezt is csak azért, hogy a levélíró felfedje kilétét: „Egyik alföldi város harminc diákját láttam beszállni Aggteleken egy autóbuszba. Legnagyobb megdöbbenésemre arról beszéltek, hogy ők most kéktúrúznak. Hogy nem

„káprázott” a fülem, az kiderült Putnokon, a busz végállomásánál, ahol kiszálltak, bélyegezni. Milyen pedagógusok azok, akik velük ültek a buszon és engedik, hogy a rájuk bízott fiatalok szegényebbek legyenek a becsülettel teljesített feladat igaz örömeivel?”

A KOSSUTH

turistaházat szeretném megdicsérni Sátoraljaújhelyen. Kívül-belül szép, izléses, modern, személyzete udvarias, segítik a vendéget, jól főznek. Kéktúrúzva szálltam meg ott, mindenkinek ajánlom, nem fognak csalódni. K. Jenő, Budapest

TÖRÖKSZENTMIKLÓSROL

jelentkezem ismét, nehogy elfeledkezzem a vakáció örömeiben. Gimnáziumunk szép mátrai túrát csinált, ismét beléptek néhányan szakosztályunkba. Már huszonegyen vagyunk, de kétannyian járunk túrázni. Többen szeretnénk most már valamit tanulni, minősítést elérni. Nyáron rengeteg kirándulást szervezünk, az én osztályom pedig Csehszlovákiába és Lengyelországba készül. Ugyanilyen pezsgő turistaélet folyik kis városunk mezőgazdasági technikumban is. Most kezdjük meg a környező falvakban a természetet. Bacsa Imre

EGY NAP ALATT

bejárható a Bükk igen nagy része Pestről, ha 7,02-kor indulunk a Borsod expresszrel, kilenckor Miskolcon villamost fogunk a pályaudvaron — kilenc megálló az Anna-templomig — itt a kisvonatra szállunk — nyolc megálló Garadna felé a papírgyár — majd az örvénykői kisvonatra. Ez 10,43-kor indul a Dolka gerincen át, a Csanyik völgy felé, az Irtás tetőre. Száz kanyar után Andótkúton szálljunk ki, hús források várnak itt, fényes tisztásokon. 28 kilométert utaztunk, a Harica völgyét is megnézhetjük, a Buzgóköre is felmászhatunk — negyedóra — látjuk Tardonát, ahol Jókai bújosva a Tengerszemű hölgyet írta. A Nyírjes réten át két óra ebédhez ülhetünk a Szentléleki turistaházban; az Örvénykő negyven perc. S kényelmesen lenn lehetünk 18,30-ra Garadnán, ahonnan a kisvasút 19,45-re bevvisz az Anna-templomhoz, 21,05-kor indul vonatunk a Tiszai pályaudvarra, éjfélkor Pesten vagyunk. Összesen tíz kilométert gyalogoltunk, mégis sokat láttunk. Ajánlom, próbálják meg.

Halas György

Turisták könyvespolcára

A külföldre utazó magyar turisták egyre több hasznos útikönyv között válogathatnak. A Panoramára Külföldi Útikönyvek sorozatban most egyszerre három érdekes kis kalauz jelent meg. Roman és Marianna Lazarek Varsó és környékére vezetik el a turistákat. Szával Jenő Bukarest és környéke, illetve A román tengerpart címmel írt érdekes és rendkívül hasznos kis füzeteket. Érdekes újdonságokkal kedveskedett olvasóinak a Gondolat Kisdió Világjárók sorozata. Új kiadásban je-

lentette meg ebben a hónapban Molnár Gábor nagyszerű művét. Címe: Pálmakunyhó az őserdőben. Molnár második utam-mal vadász- és gyűjtőútra történetét írta meg ebben a könyvében. Nélkülözéssek, váratlan és veszélyes kalandok várnak az expedícióra az őserdőben — s a szerző mindent olyan érdekletesen, s annyi jókedvvel tudja az olvasó elé tárni, hogy az már több, mint útleírás, inkább szép-irodalom.

Nem Kolumbusz fedezte fel Amerikát! Jóval előtte

felfedezték már a polinézialak. Chile északi részén megtalálták ősi tutajalk maradványait. Ezt kívánta bizonyítani Eric de Bisschop, a kiváló tengerkutató, amikor hatvanöt éves korában vakmerő kalandra vállalkozott négy fiatal társával. Gondos kutatások alapján olyan tutaját épített, amilyen a hajdani csendes-óceáni tengerészeké lehetett. Tutaajtának élményeit örökíti meg A Tahiti-Nui első expedíciója című könyvében.

A Könyvszolgálat ajánlata

Kedvezményes könyvvásárlási lehetőség a **TURISTA** minden olvasójának!

Kérjük csatlakozzon a kedvezményes könyvvásárlási akcióhoz; vágja ki és kitöltve küldje be a **MEGRENDELŐ SZELVÉNYT**. Igerjük, jó szórakozásban, hasznos időtöltésben lesz része.

UTAZZUNK, TANULJUNK, SZÓRAKOZZUNK!

Vámos Imre: **EUROPÁI UTAZÁSOK**

Röviden a tartalomról: Európa leggazdagabb utcája; A tó legendái; Davos, a svájci néger falu; Villanatok Párizsból; Egy szigetre zsúfolódott virágbirodalom stb. (Magvető) (328 old.)

Hegedűs Hubert: **DUNÁN — TENEREN**

Röviden a tartalomról: Ismerkedés egy Duna tengerjáróval; A Boszporusz; Csempészkaland, kalózkaland; Tengerészbabonák; Nyakunkon a vihar; A búvész és társai; Kopasz nők, tupirozott férfiak; Öngyilkos halak és cápák. (Gondolat) (480 old.)

BALATON-FELVIDEK

Balaton hegyes vidékének részletes leírásán túl a gyönyörű tájak fényképei teszik színessé, élvezetessé a könyvet. Az útleírást térkép egészíti ki, a turista utak feltüntetésével. (Medicina) (329 old.)

Szederjei Ákos: **ERDŐN, MEZŐN, VADVIZEKEN**

A könyv első része a madarak vándorlásairól, az állatok tájékozódásáról, a környezet hatásának érvényesüléséről szól. Részletesen írja le a vadzizek és erdők madárvilágának életét. (Gondolat) (179 old.)

Jávorka—Csapody: **ERDŐ-MEZŐ VIRAGAI**

Az erdők, mezők valamennyi virágáról részletesen közöl olyan adatokat, amelyek felhasználhatók a virágok nemesítésére és gyógyvirágok gyűjtésére. (Mezőgazdasági) (366 old.)

Kalmár: **JÓ GOMBÁK, ÉS FELHASZNÁLÁSUK**

Hol lehet találni, milyen növényzettel társulva jóízű gombát? Milyen változatos ételkészítésre lehet ezeket felhasználni? E kérdéseket kimerítően tárgyalja a könyv. A mérges gombákat is szakszerűen bemutatja. (Mezőgazdasági) (120 old.)

A sorozat ára 170,— Ft

Alanti **MEGRENDELŐ SZELVÉNYT** levelezőlapra ragasztva kérjük beküldeni!

KÖNYVSZOLGÁLAT

Budapest 5. Postafiók 335.

MEGRENDELŐ SZELVÉNY

Megrendelem a **TURISTA**-ban felajánlott **UTAZZUNK, TANULJUNK, SZÓRAKOZZUNK** c. sorozatot

* 170,— Ft értékben utánvételes portómentes szállítással;

* 4 havi részletre a 3% kezelési költséggel együtt 175,10 Ft összegben portóosan.

Tudomásul veszem, hogy a sorozat átvételekor 35,10 Ft, a többi 4 havi 35,— Ft-os részletben fizetendő.

Név: .....

Cím: .....

Szem. ig. szám: .....

Foglalkozás és munkahely: .....

* A NEM KÍVÁNT SZÖVEG TÖRLENDŐ!

A turisztika története

AZ ŐSKORTÓL NAPJAINKIG SŐT MÉG TOVÁBB

Kezdetben volt az emberszabású majom, akitől származtunk. Ez a kollegánk a fákon mászkált, majd lejtött a fáról és kétlábra állt. Ettől fogva keze elcsőkevényesedett, alkalmatlanná vált a járásra és azt hitte, hogy ez jó neki. Pedig nem volt jó, mert két lábbal nehezebb járni, mint négygel, amint hogy két szemmel jobban látni, mint félel.

De ha már két lába volt, muszáj volt neki azzal járni, általában mindenki azzal jár, amije van. Ennek a jó embernek esze ágában sem volt belépni a természetjáró szövetségbe, ő szövetség nélkül járta a természetet, mert hogy kellett neki, ha egyszer meg akart élni. Tagdíjat sem fizetett, már csak azért sem, mert a pénz még nem volt feltalálva. (Később feltalálták, hogy legyen általános értékmérő, csere- és tagdíjfizetési eszköz.)

Egy bizonyos idő után barátunk más dolgokkal kezdett foglalkozni, úgy mint földműveléssel, állattenyésztéssel, kézművességgel és örült, ha a vad természetet akkor látta, amikor a háta közepét. Csakhogy alig múlt el néhány röpke évezred és rádöbben, hogy a természet az nem is olyan rossz dolog, felüdit meg ilyesmi és azt bizony járni kell.

Járta is. Megteltek a völgyek és hegyek, mezők és bécsek és emberünk rájött, hogy két lábbal is egészen tűrhetően lehet természetjárni, nemcsak négygel, ahogyan azt azelőtt tették, amikor az ember még nem volt forgalomban.

Azután megint eltelt egy idő és barátunk spekulálni kezdett: láb, láb... egyáltalán nem lehetne a dologból a lábat kikapcsolni? Azon nyomban fogott két keréket, a közepébe egy durrogó masinát rakott és azzal kezdte járni a természetet. Ezek voltak a motoros turisták.

De a két kerék koronként billegett, meg a lábát néha mégis csak használnia kellett a le- és felszállásnál, csinált hozzá még két keréket, s most már négy keréken járta a természetet.

Azután ráeszmélt, hogy ez is nagyon fárasztó, mert a lábának mégis csak dolga akadt a gázsal, fékkel, kuplunggal, így hát rakatát fabrikált magának és elkezdte vele járni a természetet fölfelé, meg előre-hátra, össze-vissza.

Ez még így ment egy darabig, míg nem egy napon két emberszabású megállt a természetben egy fa alatt és az egyik felmutatott a fa koronájára: „Nézd csak, valamikor ott lakott a nagypapa! Másszunk fel, nézzük meg, milyen lehet onnan a természet.”

Csak mikor nekiveselkedtek, értették meg, hogy nem megy. A lábuk teljesen elcsőkevényesedett; mászásra, sőt járásra is alkalmatlanná vált. Ezzel szemben lábbal is egészen jól eljátszhattak egy zongoraetüdöt.

(novo)

TAKARÍTÁS A TURISTAHÁZBAN

Porszívóznak a borszívók után (Krokodil)

VÍZSZINTES: 1. Augusztusban rendezik az Országos Sportnapok keretében (folytatása a fűg. 24. sz. a.). 13. Magyar királyné, Szapolyai János felesége. 14. Egy harapásnyi étel (névelővel). 15. Papagájfa. 16. Visszahí (!). 18. Pro... (először, első sorban). 19. Idegen női név. 21. A. K. 23. Állami bevételek. 24. Biz-

AUGUSZTUS ESEMÉNYE

tató, buzdító szócska. 25. Naponként megjelenő újságok. 29. Anna idegen változata. 30. Zenél félgang. 32. Azonos betűk. 33. Kiborul, kiömlik. 35. AE. 36. Becézett női név. 37. Haladó olasz író (Egy asszony

meg a lánya). 38. Fordított kettős betű. 39. Ausztrálai futómadár (fordítva). 41. Rendben van! (Az amerikai angol nyelv kifejezése). 42. Kettős betű. 43. Méltatlankodó. 46. Olajos magváért tenyésztett növény. 48. AB. 50. A rádió műsorszám. 51. Kötőszó. 52. Hat betűi, keverve. 53. A meteorológiában a légnyomás mértékegysége. 55. Község a soproni járásban. 57. UK. 58. Időegységek. 60. Kicsinyítő. 61. EMÖ. 62. Dübörgésszerű zaj. 64. Egyiptomi Napisten. 66. Osztrák város. 67. Szándék. 69. Becsléssel, hozzávetőleg megállapítani a távolságát, nagyságát.

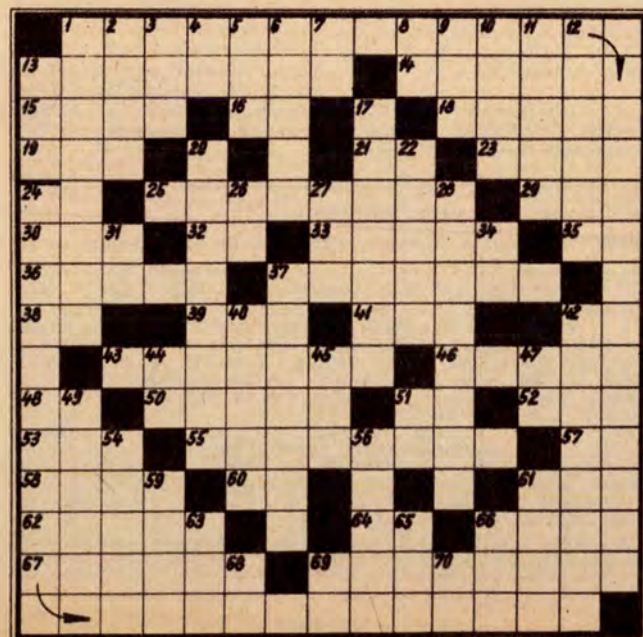
FÜGGŐLEGES: 1. Közösnek tart, vall, ismer el. 2. Burkolatsúly. 3. Békaporonty (...hal). 4. Szolimizációs hang. 5. Római 1031. 6. ... érte (rajong, végtelenül szeret valakit). 7. A francia rt. 8. EA. 9. TFP. 10. Színművészónok (Margit). 11. Olasz női név. 12. Ma is ismert régi slágerdal. 13. ... de France (egykori francia tartomány). 17. Irunk rá. 20. Nagy orosz genetikus és növénynevelő (1855-1935). 22. Fényképezőgép márka. 24. A vízszintes 1. folytatása. 26.

Hőmérőkön látható rövidítés. 27. Régi úrmérték. 28. Elhízottság. 31. Azonos betűk. 34. Kínai hossz mérték. 37. A korábbihoz képest valamivel növel. 40. Kossuth-díjas állatorvos (József). 42. Német zeneszerző (Robert). 44. Indulatszám. 45. OKE. 47. Protaktinium vegyjele. 49. Művészeti irányzat és stílus. 51. Egyszerű gép. 54. Az Állami Népi Együttes tánckapának Kossuth-díjas vezetője. 56. Berlin folyója. 59. ... Marx-Stadt (város az NDK-ban). 61. Ebbe az irányba. 63. JAI. 65. ... right. 66. Munkát végző szerkezet. 68. Az egyik morzejel. 69. FT. 70. ME.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 24. sz. sorok megfejtése. Határidő: augusztus 15.

Előző számunkban közölt rejtvény helyes megfejtése: A sportolás nincs korhoz kötve, vegyünk részt az Országos Sportnapok versenyein.

Könyvjutalmat nyert: özv. Balázs Árpádné Bp. XI., Elek u. 7/a, dr. Repetzky Balázs Bp. VIII., Gutenberg-tér 3. fszt. 2. dr. Kiss Mária Bp. X. Harmat u. 1-3. sz., Német Magdolna Székesfehérvár, Fürst S. u. 44., Szigeti Józsefné Rábapaty, Községi Tanács, Almássy László, Nyíregyháza, Lutherház B. II. 5.

Barátokat fogadtunk

A „Turista”-nak — ha eddig ezer állandó levelezője volt — most már 1005 lesz — ígérte egyöntetűen a Szovjetunió Összszövetségi Turista Központ öttagú küldöttsége mely viszonzta Elnökségünk múlt évi látogatását.

Vezetőjük M. Sz. Agejenko elvtárs, a Leningrádi Turista Szövetség elnöke, tagjai: A. N. Gyagilev elvtárs, a Kazahsztáni Turistaszövetség elnöke, V. A. Jasnyev elvtárs, a Gorkiji Turistaszövetség elnöke, P. A. Koljusin elvtárs, az Összszövetségi Turista Központ szervezési osztályának helyettes vezetője, és A. N. Koleszov elvtárs, az Összszövetségi Turista Központ elnökségi tagja.

— Nemcsak nézni szeretnénk, hanem sok mindent meglátni is. Pihenni majd otthon fogunk, ide dolgozni jöttünk. Tanácsokat megfogadni, tapasztalatokat átadni —, mondotta Agejenko elvtárs, üdvözlő beszédében.

A vendégek látogatásuk során találkoztak a hazai természetbarát mozgalom irányítóival, vezetőivel, megismerkedtek a hazai turisztika szervezetével, működésével, látogatást tettek több turistaházban, találkoztak a SZOT Üdülési Főigazgatóság vezetőivel, felkerestek néhány szakszervezeti üdülőt is, s aktívan érdeklődő nézőként vettek részt a Sopron környékén rendezett tájékoztatói versenyen.

A beszélgetések során nem hiányoztak vendégeink tanácsai sem. Csodálkoztak, hogy hazánkban a természetjárás, az országjárás szervezése több szervezet, intézmény közvetlen feladatkörébe tartozik. A Szovjetunióban minden belföldi utazási programot, kirándulást, vándortúrát, országjáró körutat a turistaszövetségek központjai szerveznek és bonyolítanak. Javasolták, hogy a tagszerzés, tömegesítés munkájában több energiát fejtünk ki a mezőgazdasági dolgozók, parasztfiatalok körében. Kívánatos lenne, hogy természetbarát szervezeteink rendszeresen foglalkozzanak mindenki számára hozzáférhető utazásokkal, propaganda események szervezésével.

A küldöttség tíz napot töltött hazánkban és azzal búcsúztak, hogy a kölcsönös látogatás nyomán a jövőben kiszélesítik a baráti és sporttársi kapcsolatokat.

ÜLÉST TARTOTT AZ MTS ORSZÁGOS TANÁCSA

Az MTS Országos Elnöksége június 29-re összehívta az MTS Országos Tanácsát, melyen Csánádi Árpád az olimpiai előkészületekről adott be-

számolt, majd a testnevelési és sportmozgalom nevelési irányelveiről Elbert György tartott előadást és tett előterjesztést.

Természetbarátok kitüntetése

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a természetbarát mozgalomban végzett 50 éves kiemelkedő munkájának elismerésül Molnár Lajost, a Bp. Vörös Meteor SC vezetőségi tagját a „Magyar Népköztársaság Sportéremem” arany fokozatával tüntette ki.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az Újpesti Természetbarát Egyesület 50 éves jubileuma alkalmából Németh Ferencet a „Magyar Népköztársaság Sportéremem” arany fokozatával, Braun Lipót a „Magyar Népköztársaság Sportéremem” ezüst

fokozatával, Janóczy Jánost és Csaplár Józsefet a „Magyar Népköztársaság Sportéremem” bronz fokozatával tüntette ki.

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Elnöksége az Újpesti Természetbarát Egyesület 50 éves jubileuma alkalmából Lenkei Lászlónak és Janóczy Sándornak a „Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója”, továbbá Cserna Bélának és Piller Gyulának a „Testnevelés és Sport Erdemes Dolgozója” kitüntetést és címet adományozta.

ÚJ TURISTASZALLÁSOK.

Tokajban 15 új vikendházat állítottak fel turisták számára. A Pásztó melletti Kozárd határában a nagymezőpusztai kastélyt 60 férőhelyes turistaháznak rendezték be, végül a Tisza-parti Kiskörén nyílt turistáknak egy új 26 férőhelyes kulcsosház, melynek szállásgyűjt a kisköréi gyógyszer-tárral kell lelevezetni. KÖRMENDEN is új szállót nyitott a Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal.

VASI ÚJDONSÁGOK: ismét nyitva a látogatóknak a sárvári Nádasdy vár nagyerme és kék-szalonya, új bisztró nyílt a kőszegi Király-völgyben és a szombathelyi camping mellett megnyitották a fürdőt.

GYŰJTŐGÁTÓT fogott — megírta múlt számunkban — Háyzy Ilona, az Egyesült Izzó természetjárója. Az Erdészeti Főigazgatóság a bátor túravezetőnőt most kitüntette.

JÓ PROPAGANDA a természetjárásnak, hogy az Egészségügyi Minisztériumban népes turista-szakosztály működik. A heti munka után sorra látogatják a szép emlékeket rejtő útvonalakat: például Salgóvárat, Kőszeget és Esztergomot. Varró János szakosztályvezető szerint a heti munka után a gyaloglás tökéletes kikapcsolódást jelent.

NEM TUDTA megírni iskolai dolgozatát egy mlánói iskola negyedik osztályos 22 tanulója közül 16, mert az erdőről kellett volna írni és ezek a gyermekek még sohasem láttak erdőt. Így kesereg a L'Espresso című képes hetilap.

BARÁTI KLUBESTEN látták vendégül a Vasas természetbarátait a hazánkba látogató svájci cseretúras természetbarátokat a Vasas Székház klubtermében. A „Kék úton” és a „Magyar rapszódia” című filmeket is bemutatták a vendégeknek.

SOKSZAZ TURISTA kereste fel július első három hetében Sopront, hogy a színes és változatos Soproni Ünnepi Hetek valamelyik látványosságát megtekintse.

TÖRÖKMEZÓN emlékművet állítottak fel a Pest megyei úttörők, úttörőmozgalmuk húszéves évfordulójára.

AZ IDŐJÁRÁS VÁLTOZÁSAIRA különösen érzékeny gyermekek vannak. Kirándulá-

son jó tudni, kik ezek és vigyázzni rájuk — mondotta egy előadásában Hollósy Béla, a Soproni úti iskola pedagógusa.

NYOLCVANADIK évében teszi meg kerékpárján a százézeredik kilométert Katona Gergely, a híres és szenvedélyes szolnoki kerékpáros turista. Tavaly előtt Lengyelországban négyezer, tavaly Csehszlovákiában majd ugyanennyi kilométer tett meg. Idén Jugoszláviába indul.

A LEÁNYRET, a Nagykőmáza alja, a Garadna völgye, Lencsés tó, Szilva forrás is szerepel a Kelet-Bükki Erdőgazdaság turistáknak kijelölt táborhelyei között.

ERŐS GYERMEKSZEMŰVEGET talált Schultz Imre, XIII. kerületi propagandista Mária-nosztra felé a zöld jelzésen a budapesti találkozó napján. Kéri, hogy tulajdonosa jelentkezze a szerkesztőségben.

OBERHAUSER ANTAL, a H. P. S. Természetjáró Szakosztályának megalakítása óta vezetőségi tagja, több évtizedes, becsületes munkában eltöltött idő után nyugalmába vonult. A H. P. S. turistái remélik, hogy nyugalmába vonulása után nagy tapasztalásával, és jó kedélyével továbbra is segíti az egyesület működését.

„ISMERD MEG MEGYÉDET”. A Pest megyei Természetbarát Szövetség ezzel a címmel harmadik ismeretterjesztő túráját rendez augusztus 7-én a Gödöllői-dombvidék—Szada—Székely Bertalan Múzeum érintésével.

JÓBARÁTOT KERES magyar fiú vagy lány személyében a Turista olvasói közül Popov Edik — címe: Litván SZSZK, Klapeida, Úlca Nyemudne 141/2e —, aki angolul vagy oroszul tud írni neki.

TÜLTÉLJESÍTETTE sok nagy kerület teljesítményét a legkisebb létszámú I. kerület. 80 új túravezetőt vizsgáztatott két útvonalon Debrecen és a sárvári turistaház között.

SVÉDORSZÁGBA ÉS DÁNIABA KESZÜL Mayer László — címe: Szeged, Mátyás utca 2. — és azt kérdi a TURISTA svédországi és dániai olvasóitól, nem kívánnak-e vele levélben megismerkedni, esetleg kölcsönös üdülésre megegyezést kötni. Mayer sporttárs a szegedi egyetem tanársegéde, oroszul és angolul beszél.

Címlapunk: Bara István felvétele

Hátsó borítólap: A Bánki-tó, Pászthory Loránt felvétele

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztési felelős: Mosonyi László szerkesztő, Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., télelemez 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadási felelős: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft. félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta, Előfizetési: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 190-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 23 114.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

66.1140 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

A sporttársadalom nagy találkozója

Nem régen fejeződtek be a II. Országos Sportnapok eseményei, ünnepségei országszerte és nagy a készülődés a „második fordulóra” az OSN központi eseményeire, melyekre e hónapban kerül sor.

Mozgalmassá lesz ez az augusztus! Mindenkinnek ígér valamit, még hozzá különlegességet!

Na, de menjünk sorjába.

Sportünnepély

Aki a testnevelést, a sportot szereti, az ott lesz augusztus 14-én és — ha nem kapott helyet, akkor — 20-án a Népstadionban sportmozgalmunk nagy seregszemléjén, a II. Országos Sportnapok központi ünnepségén.

Két egész délutánt, sőt estét betöltő változatos műsor keretében mutatja be esetenként több mint tízezer fiatal sportoló tudását, a testnevelés minden szépségét, a sport minden örömet.

A „Játszótéren” c. jelenetben a legfiatalabbak kedves forgatógáiban gyönyörködhetünk, az „Így lesz az erős” az erőfejlesztéshez ad tanácsot, a „Sportiskolás körkép” bemutatja a központi sportiskolások felkészültségét, a „Foci! Foci!” a legnépszerűbb sportág boszorkánykonyhájába enged

betekinteni, az „Erőt, egészséget!” a hadseregünk katonáinak fegyvelmezett erőtől duzzadó gyakorlata és lehetne a jelenetek egész sorát említeni. A 20-i esti műsorban pedig a sötét stadionban mintha sokszínű jánosbogarak járnának táncot a leányok világító buzogányai nyomán a „Színek játéka” jelenetben. Leírni talán nem is lehet. Meg kell nézni.

Jó hír a táborozóknak: az MTS Országos Tanácsa a megyei természetbarátok kölcsönző állomásai fejlesztésére több százezer forintot juttatott sátrak és egyéb táborozási felszerelések vásárlására.

Képek Egerből...

Most nem a történelmi nevezetességekről, a festői Bükk hegység legszebb tájairól hozunk képeket, hanem az Országos Sportnapok egri ünnepélyéről, mert erről még ma is beszélnek a megyében.

Igen! Beszélhetnek is, mert ilyen szépet a sportpályán még nem láttak a nézők és ilyen maradandó élményt még nem szereztek a résztvevők.

Kozmanovics Endre

Képek az egri sportünnepélyről

Toborzó a táborozásra

KÖZÉRDEKŰ MAGÁNLEVÉL

Kedves Zsuzsikám! Kimondhatatlanul örülök, hogy Te is jössz Kilián-telepre. Azt kéred, hogy adjak tanácsot, mit hozz és mire készülsz. Boldogan teszek ennek eleget. Ami az öltözködést illeti, régi természetjáró lány vagy, tudod mit kell hozni, legfeljebb annyit, hogy se túl sokat ne hozz, se túl keveset. Hidegre is, melege is számíts. És egy meglepő javaslat: a kisetélyit ne felejtse ki a csomagodból, mert esténként a nagy étterem átalakul bárrá és a tábor ifjúsága ott táncol.

Élelmet cipelni viszont teljesen fölösleges, mert óriási csemegebolt működik a táborban, a vendéglő sem drága, tehát vagy így, vagy úgy, a helyszínen mindent meg lehet venni.

Ha van jó labdáid, azt okvetlenül hozd el, mert sportpályák is vannak a táborban, s ki szeretném próbálni, mit felejtettél, amióta az iskolában utoljára röplabdáztunk együtt.

Írod, hogy a mama aggódik, mit csinál a kis húgoddal, aki még csak hét éves. Hozza nyugodtan, van játszótér, homokozó és gondoskodtak a gyermekek fürdéséről is.

A program miatt ne aggódj. Ugyanis lesz autóbussz a tihanyi orgonahangversenyre és a nagyvázsonyi lovasjátékokhoz is kapsz jegyet augusztus 18-ra. Legfeljebb annyit mondj meg a szakosztályvezetőknek, hogy sürgősen pótlólag jelentse be az ilyen rendezvényekre a létszámgigényeket, és az is jó, ha a pénzt összegyűjti és elküldi, mert ezekre az eseményekre elővételben lehet csak megvenni a jegyet.

Végül, nem kell Füredre menned csónakázni, de a vitorlás hajó és a motorcsónak is a „sátorhoz” jön. A nemzetközi Balaton Kupa megtekintése sem lesz nehéz, autóbussz indulnak a verseny színhelyére a táborból, egyszerűen jegyet váltasz valamelyikre és elmegy. Persze ezt is jobb szerintem, ha előre biztosítjátok.

A mama miatt se aggódj. Minden nap lesz a táborban „ülővendégeknek” szóló néznievaló, vetélkedő, műsor, előadás, tábori mozi, tábortűz. A mama főzhet is, lesz minden altáborban tűzrakó hely. És végül: nem kell annyi olvasnievalót sem hoznia, lesz TV-sátor, ahol elszórakozhat.

Minden egyébéről személyesen beszélgetünk. Augusztus tizedikén érkezem a délutáni vonattal, ott leszek a megnyitótól végig, egészen 24-ig.

Addig is millió puzsi barátnődtől,

Évától

Turista

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A woman with long dark hair, wearing a bright red sleeveless dress and sunglasses on her head, is sitting on a large, light-colored rock. She is smiling and looking towards the camera. In the background, there is a calm lake, a small boat, and dense green foliage. The scene is outdoors, likely in a park or natural area.

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. SZEPTEMBER
XII. ÉVFOLYAM 9. SZÁM
ÁRA 3 FT

Kilátás Csobánc várából; hát-
térben a Badacsony

A SZÍVEMELŐ TÁJ

A GYÖ- RÖKI FOK

A legmegkapóbb bala-
toni táj kétségtelenül
a göröki fokról tárul
elénk. E fenyves magaslat-
ról végiglátni az egész ta-
von, mely innen valóságos
tengert mutat. Balról a
Szigligeti-öböl ível át ke-
cseken a Badacsonyig, mö-
götte teljes szépségében
nyílik ki a Tapolcai-medence,
a legkülönbözőbb vul-
káni hegyformák páratlan
mintagyűjteménye. Egyet-
len pontról látjuk a tavat,
a gyengés ívelésű öblöket, a
kialudt tűzhányók bizarr

sorát, a csorba váromladé-
kokat, a fehér prэшázakkal
és diófás pincékkel telehin-
tett szőlőhegyeket; fenyve-
sek fekete foltjait, rétek
zöld mezejét, szántók arany-
ló vetéstengerét: mindazt
a szépséget, amit a termé-
szet és az ember együtte-
sen alkotni tudott.

Az előttünk így feltáruló
Tapolcai-medence kialaku-
lásának a történetét a leg-
részletesebben feltárta szá-
zadunk elején a Lóczy La-
jos-vezette nagyszabású Ba-
laton-kutatás. Mintegy két-
hárommillió évvel ezelőtt,
amikor a Dunántúlt elbori-
tó Pannon-tenger már visz-
szavonulóban volt, tekinté-
lyes erejű bazalt-vulkános-
ság robbant ki e vidéken.
A hígan feltört folyós láva
lepényszerűen terült szét a
vastag tengeri üledékeken, s
megővta a maga alá teme-
tett homok- és agyagrétege-
ket a későbbi lepusztulástól.
A szél és a csapadékvíz sod-
rása százezer évek során a
tapolcai síkról mindenün-
nen elhordta a könnyű ten-
geri homokot, ahol nem
védte kemény látatákaró, a
bazalt-sapkák oltalma alatt
azonban többszáz méter ma-
gasan megmaradt az eredeti
térszín, ma is azon helyez-
kednek el a kitérésés kőze-
tek.

A Tapolcai-medence arány-
lag kis területén össze-
zsúfolt apróbb-nagyobb vul-
kánok csoportja nagyszerű
látványt nyújt, hát még ha
ráhull a történelem fénye.
Ím, legelől, a tó mély be-
öblösödésében magaslik fel
Szigliget hármás halom-
csoportja. A legszebb a
partmenti *Királyné-szok-
nyája*, fodrosan lebbenő
krinolinját szőlővirág dí-
szíti. A legmagasabb a me-
rész lejtésű *Várhegy*, tete-
jén a festői rommal. A ba-
zalt szirtfokon állt a vastag-
falú öregtorony, a felleg-

vár szíve. Egy hegyes fal-
csonk maradt belőle, az al-
sóvárból pedig a lőréses
csipkézetű félkörös bástya.
Amikor Kisfaludy Sándor a
romok között andalgott *Sze-
gedy Rózával*, még a lovag-
terem padlógerendái is
megvoltak, ma már a te-
remnek a helyét se lelni.
1262-ben épült a vár, 1735-
ben gyújtotta fel az isten-
nyila.

A csendes *Szigligeti-öböl*
nyugati szegélyén kanyarog
végig a *Lesence-patak völ-
gye* Sümege irányából: ez a
magyar Tempe. „*En itt, az
elzárt béke homályain, —
Itt e romános Tempe vi-
dámjain — Öntöm ki szí-
vem gerjedését...*” — Ber-
zsenyi hasonlítja ezt a me-
leg bájú, mondák, regék,
poézis övezte patak mentét
az Olymposz tövén kanyar-
gó Peneos folyó babérfák-
kal övezett gyönyörűséges
völgyéhez, melyben az ókori
költők a tájképi szépség ne-
továbbját csodálták.

Ha Berzsenyi a Lesence-
völgyet a magyar Tempé-
nek nevezte, akkor nem ke-
vesebb joggal említi Jókai
magyar Olymposznak a *Bad-
acsonyt*, a Tapolcai-medence
legszebb ékességét. A Ba-
latonfelvidék változatos ala-
kú vulkáni kúphegyei között
a leszelt tetejű, széles testű
Badacsony az egyik legtü-
kéletesebb formájú termé-
szeti képződmény. Homlok-
zatára bizarr szépségű
sziklaképződményeket rak-
tak föl a megdermedő
látatömegek. Végig a hegy
fölső peremén hatalmas
félkörívben 60—70 méter
magas bazaltoszlopok sora-
koznak. A legnagyobbak
a délkeleti oldal bazalt-
bástyái és az északkeleti
homlokzat *Kőkapúnak* ne-
vezett roppant sziklahasa-
déka. Két óriási torony ma-
gasodik itt egymástól öt-hat
méternyire, mint két mér-

Kilátás a Badacsony felé
Keszthely környékéről

hetetlen kapubálvány. A hegy bazaltsüvegének a tetején a lapos fennsíkot sűrű lombfordó borítja, de a hegy lejtőit körös-körül szőlőkkel ültette be az ember. A legszebben kialakított kultúrtájban vagyunk, ahol évezredekre nyúlik vissza az ember tájformáló tevékenysége.

Az északi partvidék e legszebb szakaszának méltó kialakítását hosszú időn át akadályozta a badacsonyi bazaltbányászat, amely csúf sebeket ütött a legszebb magyar hegy testén. Most, hogy befejezte működését a természetromboló üzem, lehetőség nyílt a Badacsony nagyobb arányú fejlesztésének megindítására. A bányaművelés beszüntetésével a Badacsony épp úgy védett terület lesz, mint Tihany. Hazánk második tájvédelmi körzetének — a Tapolcai-medencének — leghangsúlyosabb része. Badacsonytomajt a vízisportok kedvelőinek, a vitorlásoknak, evezősöknek, vízisielőknek a központjává tesszik, nagy vízi-camping létesítésével. Terveznek egy korszerű szállót is a Badacsony oldalában, az egykori bányaudvar helyén. Egy ide kerülő modern épület nemcsak a hegyen ütött legnagyobb sebhely takarásához járul majd hozzá, de egyedülálló szép kilátást nyújtó szobáival a tövidék egyik legvonzóbb létesítménye lesz.

A Gulács szép szabályos sátra, s a Tóti-hegy kis piramisa mögött magaslik fel a Csobánc csonkakúpja. Lapos tetején a kráter bemélyedése és körpereme még kivehető, régi erős várának is fennáll néhány romfala. A kis sziklavárat legendás-hírű vezér védelmezte a török ellen, a rettegett bajvívó Gyulaffy László, akit „acélkarú, sasszemű, köny-

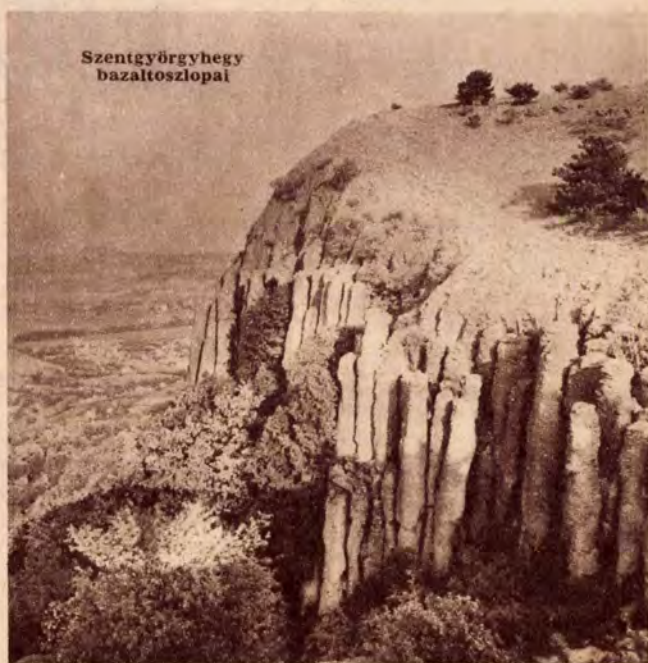

Gulács piramisa a Badacsonyról

nyűhádi lovas vitéznek” ismertek a kortársak. A kuruc háborúk idején tovább nőtt Csobánc hírneve, amikor megismételte az egri nők nagyszerű fegyvertényét: kiálltak a bástyára a hőslélekű asszonyok is, visszaverték a labanc-sereg minden támadását s leterítették a vezénylő tábornokot, Kreuz generálist is.

Néhány falrész és szakadékos ablaknyílás maradt ránk Csobáncból, s Kisfaludy érzékeny regéje a szerelmes Gyulaffy kisaszszonyról, akinek meghasadt a szíve holtak hitt jegyese után. Amikor a múlt század derekán Jókai fölkereste Csobánc romjait, még látta az egykori várkert elvadult virágjait: „... még ott láthatjátok az orgonabokrokat, mik elvadulva lepik el a vár udvarát és a zsálya — meg liliom-bokrokat, mik most is díszlenek a mezei fű között — a hősokeket, kik itt éltek, csatáztak és szerettek, túlélték az orgonafa, a liliom és — a költő dala.”

Magányos szigetegységként tolu föl a tapolcai lapályból a hatalmas Szentgyörgyhegy, a medence legfestőibb bazaltóriása. Teteje lankás, füves fennsík, oldalában fantasztikus bazaltoszlopok sorakoznak. Eöt-vös Károly így festi meg a hegyet: „Hatalmas vállain duzzadoznak az izmok. Minden izomduzzadás óriási sziklagomolyag. Az egész hegy mégis kerek, valami csodálatos szerszámmal simára, gömbölyűre faragta az alkotás. Nem is hegy, hanem szobormű.”

Szentgyörgyhegy bazaltoszlopai

A Szentgyörgyhegy duzzadó izmai a világhíres szépségű bazalttoronyok. Északkeleti oldalában orgonasípok módjára állnak egymás mellett a 20—25 méter magas hengeres oszlopok, s a hegy teteje felé összebarnulnak. Valóságos oszloperdő ez, s mivel a rettentő kőtornyokat vízszintes elválások is fölszabdallják, egymásra rakott óriási korongok hatását keltik. A Szentgyörgyhegy legnagyobb nevezetessége ez a fenséges „bazaltorgona”, körbefutó lejtőjének nyájas hangulatát pedig a szőlő-erdők koszorúja adja. Egymást éri benne a sok-sok pince és borház; nem egy közülük

valóságos remekmű, oszlopos tornácaikkal, bájosan klasszicizáló homlokzatukkal nyugalmat, derűt, békét sugároznak és magyar levegőt.

Allunk a göröki dombtetőn, felkopott öreg erdei-fenyő törzsének vetve hátunkat, s nem tudunk elszakadni a látványtól. Ha keressük szépsége titkát, a különböző tájelemek emberi méreteiben találjuk meg, s abban a szép összhangban, amellyel egybecsengenek. Kevés táj ad ilyen meleg harmóniát, s a derűnek ez a tiszta dallama sokáig zeng bennünk, ha már tovább is vitt útunk s vándorszívünk.

Antalffy Gyula

A híres szigligeti jegenyesor (MTI felv.)

Vasi nyíres
(A szerző felv.)

VASI TÁJAK

SZÉPSÉGEI

Adjunk csak bátran igazat a rómaiaknak, amiért annyira kedvelték a Dunántúlt, s nemcsak politikailag vallották magukénak Pannóniát, hanem a latin táj hasonlóságával: lelükben is övék volt. Halk nosztalgiával emlékeztek vissza a messzi *Campaniára*, vagy az *umbriai* hazára. A római tisztviselő kedvvel telepedett meg a lágyhajlatú dombok alján, a kiszolgált katona szívesen maradt itt veteránként. Magyarok számára is ősi föld ez: itt húzták meg a nyugati gyeput az Árpádok s telepítettek őrségül az *Őrség* kékesen hullámzó hegysora tövébe bessenőt, székelyt. Am az utódok is hívek maradtak mindmáig a tájhoz s a rög védelméhez, mind vitézségben, ha török ellen csatázni kellett, mind szorgalomban, ha a földet túrniuk adatott, mind a nyelv ősi kincseinek megőrzésében, ha szép „vaszi” beszédről akadt védelmi szó.

Ekképpen elmélkedünk a vasi dombság hepe-hupán sétálva, avagy száguldva — kinek hogy akad kedve s szerencséje — valahányszor szerte néztünk valamely magaslati pontról a szelíd vasi tájon, költők ihletőjén. Megannyi város, falu a „medence alján”, kis völgykatlanokban; némelyeknek utcája fel is fut a domboldalra, vagy kiül a teraszra, mint *Vasvár*; de akár mélyben marad a község, akár domboldalra kapaszkodik, soha nincs zöld keretje nélkül! És ez sok-sok zöld bóbíta, park, arborétum, liget, kisebb-nagyobb erdő, fenyves, gesztenyés, bükkös, tölgyes, nyíres és akácós olyan, mintha valamely Felsőbb Kéz szándékos arányosítással osztogatta volna a vasi tájnak a várost, falut, szántót, rétet, csermelyt, tömött tölgyfaerdőt, hogy mindenknek öröme teljék benne.

És mennyi szép kastély, régi kúria, tekintélyes vár, omló bástya és puskaportorony mindenféle! Látták a tatárt és hallották gőgös oligarchák büszke szavát, védtek másfél századig az országot s adtak helyt költőnek, tudósnak, hitvitázónak. S mert kardforgatás közben a béke szelíd örömeit is keresték: nem csekély figyelemmel s szeretettel ültettek ritka fát, cserjét, virágot, kértek különleges magvakat akár ország túlsó feléből is lovaspostával, buzgó nagyszonyok s még buzgóbb kertészek. Ennélfogva alig akad az országnak

megyéje, amelynek területén több lenne a díszpark, épen maradt liget, bájós erdő, mint Vasnak. S ebben az a jó, hogy mihelyst a ligetek az arborétum tudós rangjára emelkednek s akad a régiekhez hasonló buzgalmú kertészük — mint például *Szelesten* — mindjárt megkapják a hivatalos állami természetvédelmet is. Elmondhatjuk, Vasban még időben „megfogták a fák gyökereit”, nem váltak ebek harmincadjává a parkok. A nógrádi palóc itt ugyancsak tanulhatt volna *fát védeni, ligetet szeretni!*

Persze, Vasban is idejében kellett elkapni a fölöslegesen buzgólkodók kabátja szárnyát. Ha például *Körmenten* már hamarabb elkapták volna, akkor a Batthyány-kastély és az arborétummá emelt park között rossz szabó ollójához hasonlatosan nem kanyarítottak volna bele a kertbe cipőgyári raktárt, drótkerítést, olajmagazint és csirkeglát. A lakótelepnek is külön helyet adhatott volna a helyi tanács, nem pontosan ott mérte volna ki a helyét, ahová legkevésbé illik. Ez arra is emlékezteti az embert, hogy sok még a kímélni s tanulni valónk!

De az ötven hektáros *körmentői park* még kusza szomszédságával is igen látnivaló szépség, feljegyzésre méltó értékes liget. Ahogy a *Rába* lassú méltósággal keresztlül folyik rajta — (néha haragos és akkor kilép medréből) — és a csaknem hét méter átmérőjű platánt, a négy méteres liliodendront, a látványos simafenyőt, a szabdalt levelű bükköt, a mocsári fenyőt, a fának is beillő borókát, a megannyi japáni akácot, a nemes kő-

riseket, juharfákat, a különféle tölgyeket vízával locsolja: ezt elbámulni akár egész nap lehet. Széles, zöld pázsiton, — a nyiladékokon keresztül a szem önkéntelenül is feléje irányul — „Kleopátra tüje”-ként magasodik a park közepén a szabadságharc miniszterelnökének, a mártírhalált halt *Batthyány Lajos grófnak* emlékoszlopa. A parkon túl, új élet hirdetőjeként, a gyümölcsöskert, már új telepítés.

Körment városias külsejű, gondozott község. Megéri, hogy egész délelőtt elsétálgassunk benne. A Batthyány—Strattman hercegek 18. századbeli nagyméretű, gazdag külsejű kastélyát kívül valamennyire rendbehozták. A járási tanács hivatalai és a művelődés intézményei bele is illenek. A cipőgyár azonban nem. A kastélynak más szerepet, a cipőgyárnak más épületet kellene találni!

Sárvár — a Nádasdyak fészke — azonban megtalálta a maga szerepét: múzeum. Egyszinten a községgel, a betemetett hajdani várak ligetként zöldelő bájával s a vár mellett kanyargó utca túlsó oldalán az Erdészeti Tudományos Intézet kezelésében levő hűszholdas parkkal s kísérleti teleppel ma is Vas megye egyik legkedvesebb s legnépszerűbb idegenforgalmi látványossága. A győri medence — a Kisalföld — itt találkozik a Vasi Völgyességgel; a Rába partja helyenkint be-beomlik, a Gyöngyös patak szelídebb folyású és e kettő egybeölekezésénél, zsembékos, nádas területen, valóban *sár-vár* helyén épült a zömök vár, az ország egyik legfontosabb hajdani végvára.

A várat most építik újjá, múzeumát is átrendezik, hogy mind a gyűjteményeket, mind a különlegesen értékes freskókat újra csodálhassa az idegen — mielőtt sétát tesz a háromszázéves tölgyek és ritka külhoni mamutfenyők, japán akácok, platánok s tavi virágok kicsi birodalmában. S aki tollforgató ember: annak jusson eszébe, hogy a „haza első riportere”, *Tinódi Lantos Sebestyén* is e vár alkalmazottja volt egykor, amint 1883-ban *Gárdonyi Géza* *vasvári* tanító korában pedig az államé.

SZOMBATHY VIKTOR

ADuna megjelenése a kárpáti tájon feledhetetlen kép. Dévény magas sziklaormán kell állnunk, onnan jó szétnézni a vidéken. Jobb oldalról siet a sárgás, szőke Morva, s lankadtan ereszkedik az óriás karjaiba. A Morva vize már Duna-víz, amikor a sárga agyagos földszín még föl-föltűnik a rohanó folyamom, mint egy emlék-fosztlány a régiből az új világba. Akár Bécs felől érkezünk, akár Pozsonyból hoz fel a hajó: Dévény sziklája a roppant várossal rendkívül nagyhatású.

Ez a vár a legnagyobbak közé tartozott a régi időkben. S a dévényi sziklával kezdődik a Kárpátok félkoszorúja. Szemben vele, de jóval távolabb a folyóparttól, osztrák földön, Hainburg vára mered az ég felé. Az már más vidék, De azért a boszorkánypörök idején a pozsonyi bírák elhitték a szerencsétlen vádlott nőkről, hogy éjfélkor seprűnyélen nyargalnak a pozsonyi várdombról a hainburgira és vissza. Ami tekintélyes cselekedetnek számított. Dévény sziklakapuként nyitotta meg a Dunát mifelénk, Porta Occidentalisnak mondták, azaz Nyugati Kapunak. A vár a XI. századból való, helyén a magyar honfoglalás előtti morva korszakban alighanem fából épített vár állott, Jan Eisner cseh archeológus ósláv temetőt ásott ki a dévényi vár udvarán, Végvár volt Dévény, különböző magyar főúri családok tulajdona, 1635-től 1930-ig például a Pálffy-családé. A Pálffyak akkor adták el a csehszlovák államnak, amit úgy kaptak ajándékként Hasburg-hűségükért Rudolf császártól.

Pozsony nincs messze Dévénytől. A Duna itt már szélesen terül el, jobbról dús erdők bontogatják zöld hajukat a vízbe, balról országút kíséri a hajót s itt-ott házak, villák, egy sziget, gyárkémény. Egyszerre csak feltűnik szelíd dombok közt az utolsó domb, Pozsony öre, rajta a vár, mely 1811 óta, amikor leégett, úszkós négy tornyának csonkjával jellegzetesen, hivatón ül a dombtetőn. Ma már piroslik és sárgállik a négy torony, mert a várat néhány éve újjáépítik. Dévény a pozsonyiaknak vasárnapi kirándulás a gőzhajóval, amely odamenet csendesen úszik, visszajövet harsány hangokkal érkezik, mert Dévény híres ribizketerméséről, s édes ribizkebora a nyári napon megteszi a magáét.

Pozsony Mohács után a magyar királlyá lett Habsburgok kedvenc városa volt. Ott koronázták őket, ott ült

Az újjáépülő pozsonyi vár, alatta az Óváros, az előtérben a városháza, tornyával

A DUNA ÁTLÉPI A KÁRPÁTOKAT

össze 1848-ig a magyar országgyűlés. A pozsonyi várat sem a tatárok, sem a törökök nem tudták bevenni. A vár a királyé volt, alatta terült el a bástya, kapukkal átszelt, hétágú csillag formájában körülfutó városfallal övezett szép és gazdag város. Pozsony ma valóságos köztéri múzeum, minden házának története van a belvárosban. De most a látogatónak legszívesebben a külterleken időközben felépült, modern felhőkarcokkal telerakott új városrészt mutogatják. Mert szaporodik a szlovák főváros lakossága, ma már negyedmilliónyi. A vár környéke, a színes, furcsa formájú, többnyire barokk stílusú s elhanyagolt házak eltűnőben vannak. Minden újjáépül, a szűk utcákból álló szegény-negyed is. Eltűnt az egykor híres pozsonyi mákos- és dióspatkó, de az ipar, kereskedelem, politikai és irodalmi élet annál légtetőbb ma ebben a városban.

Nagy és festői látvány a dunai utazónak a csallóközi vidék. Olyan, mintha ezer év óta semmi sem történt volna a partokon. Suhanó víz, erdő, sás, bokrok, sirályok, vadkacsák, gémekek. Egyszer szarvast láttam átúszni a Dunán. Mikor a magas parthoz ért, úgy ugrott ki a vízből, mint egy atléta, s eltűnt a sűrű erdőben. Az erdőt itt-ott áradásos öblök szakítják meg. Itt törte át a megáradt Duna 1965 nyarán a gyöngö gátakat s a víz

előzönlötte a termékeny sziget déli részét, kimosta a termőföldet, milliós károkat okozott, elűzte ősi lakosságát. Ma már azonban újjáépítették a családok falvaikat s újra ringanak a búzatáblák Guta és a többi falu határában.

Csallóköz Csehszlovákiáé, a vele szemben elterülő Szigetköz pedig a miénk. Azonos, hasonló táj, középtűt folyik a Nagy-Duna, a vízi országút. Még akad itt öreg halász, az ősi foglalkozás egy-egy mestere. Akad még régi vizimalom, mintegy mutatóba. A búza és kukorica az idén magasra nőtt a szigeteken, az árvíz sarában.

Nem nagy idő múlva feltűnik a komáromi kéttornyú Szent András templom s vele a régi hajósgazdák városa, Komárom. Ott ömlik a Dunába a kék színű Vág, ott húzódik fakó színben a vár alacsony falaiival, melyeket utoljára a bátor Klapka György védett meg az osztrákkal szemben, 1849-ben. Mindent tudunk erről a városról, ismerjük régi lakóit, híres hajóit, gabonaraktárait, papjait, főispánjait, titkait, hisz mindezt magába szívta gyerekkorában a város szülőtte: Jókai Mór. Szobra ismét a régi helyén, a Művelődési Ház előtt áll, visszakerült nemrég Klapka György 1945-ben lebontott bronzszobra is. Dohog a hajógyár, sípolnak a vonatok, hallatszik a hajóduda. Eszünkbe jut az Aranyember, Jókai regénye, a Dunához kötött emberek színes társasága.

De a hajó éppen csak megállott, s indul már tovább.

Szalatnai Rezső

SZŐKETISZA ŐSVILÁGA

Költöző feketeólyák követik déli felé a Tisza iránymutatóját

A védett terület legértékesebb madárlakói a kiskócsagok

Bakcsó a Saséri-madártelepen

Megírták róla, hogy ő a legmagyarabb folyó, versben, festményben, muzsikában hányféleképpen tárult már elénk e sajátos alföldi táj hangulatvarázsa.

Más itt a nyár és más a tavasz születése. Azt is elismerem, hogy vannak színesebb-tarkább őszi pompák, de tudom, hogy azért sehol másutt nem lehet olyan sárga az októberi nyárfás aranyruhája. És a tél! Az a ködsubába burkolt, nagy, fehér végtelenség. Ő is csak egyedül itt lehet ennyire időtlen a kerek nagyvilágban.

Mert a Tisza: egyéniség.

Mert a Tisza: maga az örök emlékezés.

Régmúlt időköt ébreszt, ha valahol madár kiált az erdőn, vagy alámosott partjáról korhadt, vén faóriás dől a folyóágyba. Emlékek születnek, amikor kesernyés avarszaga lesz az ázott fűzesnek és a halásztanyákon rózsaszínű szalonnát pirít a rózsetűz. Ilyenkor színből és illatban, hangban, vagy sok aprócska, titkos moccanásban ébred az Idő holvolt-holnemvoltja. Lassan folyik a víz, szem alig követi a csendes sodrását. Fáradt, öreg vándor lett a nagy folyóból, aki daliás koráról már csak álmodik.

Pedig valamikor régen még Felvidéktől a Bánátig, Erdély küszöbétől a kunsági buckákig tartott a Tisza birodalma, mikor tavaszoként amúgy istenigazában belenyújtózott a rónaságba. Kedvére kalandozhatott az asztalsima pusztán, míg csak egyszer hegy nem akadt elébe, vagy szembe nem kapta a szomszédos folyó árvizét. Természetjáró embernek nem lehet nehéz belegondolni abba a csodálatos életgazdaságba, amely a Tisza egykori növény- és állatvilágát jellemezte. Elöntött erdők, embernemjárta mocsarak, le-

folyástalan morotvák, rétek, nádrengetegek egyetlen, hatalmas összevisszasága. Nem kell hozzá sok képzelőerő, hogy mindezt viszszaidezzük, hiszen az utolsó nagy mocsarak lélekharangját csak a századforduló táján húzta meg az alföldi folyószabályozás. Vásárhelyi Pálék óta számtalan átvágással, új mederrel egyengették a Tisza folyását. Ártereinek határtalanságát védőtöltések bástyafala zárta le. A gátak között azonban, ha keskenyre szorítva is, de mégis ottrekedt egy kicsinyke darab a régi dicsőségből. Csendes vizű holtágak, vízi-rózsás kubikok, égnemeredő lábaserdők a szabályozási munkák után továbbra is sok biológiai értéket, festői tájat rejtegettek, míg csak az utóbbi évtizedek meg nem szülték az újabb tájatalakító kultúrprogramot. A cellulózipar négyhatéves korban vágásra kerülő nemesnyár telepítései újabban egyre nagyobb teret hódítanak a folyó árterében és erdőgazdaságaink nagy erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy minél nagyobb arányúvá fejlesszék ezt a jól jövedelmező termelést.

Sürgető, nagy feladat elé állította a magyar természetvédelmet ez az intézkedés.

Az első, gyors beavatkozás a hullámterek legértékesebb pontjainak védetté

Sasérben is fészkel hazánk legnagyobb ragadozómadara, a rétisas

nyilvánítását szolgálta. Így született meg a Hortobágy peremén, elszikesegett hajdanj ártértalajon az ohati pusztai tölgyes védettsége és ugyancsak elsősorban botanikai megokolásból Tisza-ug közelében egy másik védterületünk a Tőserdő szakaszán. A Tisza ritka és ártéri életterére jellegzetes madáremlékeinek megőrzésére elsősorban a Hódmezővásárhely magasságában létesített Saséri-rezervátum hivatott. Álomszép réttel övezett ősnjárfás, évszázados fűzmatuzsálemek, élővízzel, holtággal, belépést tiltó figyelmeztető táblákkal elzárt tündérvilág, ahova csak az Országos Természetvédelmi Hivatal írásbelle engedélyével léphet be a látogató. Lakói látványos népes kolóniába tömörült kiskócsagok, üstökösgémek, bakcsók, szürkegémek, kéthárom pár barnakánya, egyes években néhány fészkalj kormorán, meg egy váltófészkeket hol itt, hol a közeli árterekben cserélgetve használó rétisas. Rajtuk kívül természetesen az alföldi folyóárterek bokor meg odulakó jellegzetes aprómadárvilága is otthont talál. A korhadó faodvakban erdei füles és macskabagoly, seregélyek, csókákat, búbosbankák, szalakóták, kerti rozsdafarkuk, harkályfajok fészkelnek, a bokrosok al-

Tőkésréce-pár

ján itt él mind a négy posztafaj. A meredek, szakadásos folyópartoldalban jégmadár, népes partifecskekölóniák, egyes években tarka méhésmadarak ássák kúrtöszert, mély fészkelőaknákat. A holtágat szegélyező járhatatlan fűzbozót récefajok, vízcibék, vízityúk, fészkelőotthona.

E három rezervátum azonban korántsem oldotta meg a Tisza természetvédelmi problémáját. Sok-sok tennivaló van még a hullámterben, mielőtt az ipari erdőtelepítés megkezdje az utolsó nagy kultúrrohamot. Nem csak a szó szoros értelmében vett, múzeális célokat szolgáló természetvédelem, hanem az ártéri erdő-kultúrák és a környező

mezőgazdasági területek biológiai növényvédelme is megéri majd, ha a sivár életteret nyújtó „papírnárfá” kiszorítja a botlófűzek paradicsomi fészkelővilágát. Nagy feladatok várnak itt a nagyüzemi méretű, mesterséges madártelepítésre, nagyon sok függ attól, hogy az árterek gazdái mennyire szeretik, mennyire értékelik a természetet.

Egyes erdőgazdaságok példamutató ügyszeretettel igyekeznek tevékenykedni a tiszai táj és madárvédelem szolgálatában. Javaslatuk hívta fel a figyelmet a sajkoki „Madársziget” szép élővilágára és a kezelésükre bízott eddigi rezervátumaink is náluk jó gazdára

találtak. Sokféle szorgalmazták a madártelepítést, támogatják a védettségre váró új értékek rezerválását.

A tájegységek természetvédelme azonban nem mérülhet ki egyedül csak néhány rezervátum hétpecsételjű őrzött, apró színterében. A védett területek határain kívül is épp úgy megvan a maga szépsége, tudományos értéke az ősi Tiszának. Nehéz, de szép feladat lesz itt a termelés meg tájvédelem érdekeinek összeegyeztetése és a természetjárók népes táborának lelkes felvilágosító munkája messzemenően tudja majd a jövőben támogatni ezt a programot.

Dr. Sterbetz István

A Saséri-rezervátum előtött ösvilága (Fotó: Sterbetz)

ORVOSI TANÁCSADÁS

EDZETT IFJÚSÁGOT!

Azt hiszem, hogy elsősorban a szülőket és csak azután a tanárokat, nevelőket kell meggyőzni arról, hogy az edzés folyamatos tevékenység, amelyet iskolában és otthon, vakációban és tanuló évadban rendszeresen és tervszerűen kell gyakorolni.

Igen sok gyermek üdült az idén úttörő táborokban. Magam is meglátogattam néhány tábort és átnézve a napirendeket, nagyon helyes elosztásban megtaláltam a munkagyakorlatok mellett a kulturális program és a testedzés különböző formáit is. Ezt csak helyeselni lehet. Ezzel szemben — sajnos — még ma is akad sok szülő, aki melegágyi palántaként kezeli gyermekét. Ha hűvösebb az idő, vagy borús a nap még szabad levegőre sem szívesen engedi. A szélről óvott, minden veszélytől óvott gyerekek éppen a leggyöngyösbek, a legkevésbé ellenállóak a hűléses-hurutos megbetegedésekkel szemben.

Az ifjúság helyes szoktatása az időjárás viszonyosságaihoz, a küzdelmekhez, a nehézségek legyőzéséhez nemcsak helyes pedagógiai szabály, hanem az elkövetkezőkben kialakítandó életrend meghatározója is lehet.

Legutóbb hallottam, hogy egy tanítóképzős ifjúsági csoport, országjárása során úgy túrázott, hogy a fele mindig lemaradt, amikor a tervben hosszabb gyaloglás szerepelt. Inkább

kényelmesen elüldögéltek az állomás várótermében, vagy a múzeum lépcsőjén, amíg a többiek a túrát, vagy a városnéző körutat befejezték.

Ha nem csábító az élmény varázsa, új helyek, új tájak, új emberek megismerése, akkor vajon mi lehet vonzóbb csábítóeszköz az ifjúság számára? Persze a neveléstől is sok függ. A fára mászó, a tornaszerekkel könnyen megbíró, a kerítésre felkapaszkodó gyermekek sok gyámoltalanságot küzdenek le éppen azért, hogy nevelőik és szülőik helyesen bátorították, segítették törekvéseiket.

Gyermekkorom legkedvesebb élményeit adta a Kakasvár alatti küzdelem, a labancoknak titulált ellenféllel, a fáramászás, a patakban fürdés, az erdőben bolyongás, csúszós hegyoldalak, vizesárkok, szakadékok legyőzése. Milyen derűs kedvvel és buzgalommal cipeltem a hátizsákot, mászókötelet, csákányokat, vagy kötélhágcsót, amikor természetbúvár tanárommal barlangi „felfedező” útra indultunk. Egy egész életre szóló élmény ajándékát kaptam a Vágon lezajló tutajkirándulással, amikor alig 14 éves koromban két hetet töltöttem a habzó, örvénylő, duruzsoló, jajongó vizek hátán.

Az edzés tehát nemcsak szükséges, de hasznos, szórakoztató és egyúttal egészségvédő tevékenység is. Sokféle fajtája lehetséges. Szinte tanácsot sem lehet adni, legfeljebb annyit: A

nyári táborozások emléke maradjon meg a tanulóévadban, s az edzés különböző válfajait folytassuk az iskolaév alatt is, hiszen az edzett ifjúság az élet ezerszínű küzdelmében jobban megállja a helyét! Erre figyeljen fel szülő és pedagógus egyaránt.

Dr. Palócz Gyula

KIRÁNDULÁSRA

MEZ

15 dkg

5*40 Ft

műanyag-csomagolás-ban

A húszas években, az akkor alakult Újpesti Természetbarát Egyesület Eszperantó Alosztályában Sándor József és Piller Gyula vetette fel azt a gondolatot, hogy az eszperantó nemzetköziség eszméjét jelképező forrást keressenek, illetve foglaljanak. Az egyesület elnöke, azóta mártírhálált halt Németh László támogatta a gondolatot, s ezzel megindult a hősies munka. Az akkori időben a maroknyi lelkes csoport, *Végyvári Jenő, Piller Gyula, Sándor József, Kunsági Viktor, Berceli Béla, Szakmári József, a Tordai házaspár és Wechler Artur*, a csendőr szuronyok árnyékában valóban hősies munkát végzett, amint ez nemsokára ki is derült.

Az 1926—28-as években épült fel a forrás, s amikor az avatásra összegyűltek a lelkes újpesti természetbarátok, az ünnepi szónok „elszólta magát” és „elvtársak”-kal kezdte a beszédet. A jelenlevő tekintetes főjegyző úr azonnal végetvetett az ünnepélynek, utasítására lerombolták a forrást, a kis házat és a Piliscsév határában levő Basina völgyre évtizedekre csend borult.

MÁSODSZOR, ÉS VÉGÉRVÉNYESEN!

FELAVATTÁK AZ ESZPERANTÓ-FORRÁST

Most, az 51. Eszperantó Világkongresszus alkalmából az újpestiek rendbehozták a forrást, ismét áll a terméskő emlékfal, melyen tábla hirdeti a nemzetek közötti békét és barátságát.

Augusztus 7-én különvonatok és autóbuszok hozták az ünneplőket, akiket Piliscsév népe zenés fogadtatásban részesített. Az ünnepélyen megjelent *Kisházi Ödön* elvtárs, az Elnöki Tanács elnökhelyettese, az Eszperantó Világkongresszus fővédnöke is. Ott volt *Berceli Béla*, a Magyar Eszperantó Szövetség főtítkára, az újpesti természetbarátok vezetői, *Németh Ferenc* örökös elnök, *Braun Lipót, Tóth Lajos, Lenkei László, Piller Gyula* és sokan mások.

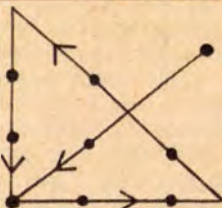
Németh Ferenc nyitotta meg az ünnepséget, majd *Tóth Lajos* méltatta azt az áldozatkész munkát, amelyet az újpestiek Piliscsév la-

kóinak önzetlen társadalmi segítségével végeztek. *Székely Miklós*, az MTSZ főtítkára — ezt követően — a magyar természetbarátok nevében átvette megőrzésre a forrást és a hozzá tartozó építményeket, majd sportkitüntetések nyújtott át a természetbarát mozgalom, illetve a forrás újjáépítése terén kiváló munkát végzett harcosoknak.

Feledhetetlen napja volt ez Piliscsév községnek, — melynek lakóit és a vendégeket a dorogi Bányász zenekar és az új „Munkásotthon” énekkar szórakoztatta művészi számaival — és örökre feledhetetlen marad a természetbarát társadalomnak, akik a forrás felüdítő hűsében kegyelettel emlékeznek a mártírokra, és hálással azokra a természetbarátokra, akik a nemzetköziség harcos eszméjét áldozatkészen, ilyen módon is ápolják.

Rejtvénytúra a Balatonhoz

A III. FORDULÓ MEGFEJTÉSEI

1. 2/a. A Duna 417 + (420) km, a Tisza 577 (579) km,
  - b) A Tisza Titel alatt Slankamennél ömlik a Dunába,
  - 3/a. 1873. (M. Kárpát Egyesület, Tátrafüreden),
  - b) 1910.
  - c) 1945.
  - d) 1865. Tarpaták, Rainer kunyhó, 1881. Aggtelek.
  - e) Csongrád megyei Tsz.
  4. Bulgária.
  5. Lánchíd 1849 és 1949. Margithíd 1875 és 1948. Szabadsághíd 1896 és 1946. Petőfihíd 1937 és 1952. Árpád-híd 1950. Déli összekötő vasúthíd 1876 (1877) és 1953. Északi összekötő vasúthíd 1896 és 1955.
  6. Anatole France.
  7. (Scarbantia, Savaria, Arrabona, Salvia/Strigonium, Mursa, Brigetio, Vindobona, Soplanae, Singidunum, Intercisa.
  8. A Pétfürdő melletti műút a Kékerüti gátján halad, amit a rómalak építettek i. e. I—II. században.

9. A kár 100,— Ft.

10/a. A folyón valaha mért legnagyobb és legkisebb vízállás különbségének (a vízjátéknak) 60%-ban áll a vízszint.

b) A sodorvonal a maximális sebességeket összekötő görbe, a meder középvonal a meder geometriai közepe, a hajózó középvonal a kijelölt hajóút középvonala,

c) a folyó vízsebessége alatt a sodorvonalban mért sebességet értjük,

d) a piros háromszög a folyásirány szerinti balpartot jelzi (éjszaka piros lámpa), míg a fekete kör (éjjel zöld lámpa) a folyásirány szerinti jobb partot jelzi. Mindkét jelzést a mélyvíz felé kell a hajóknak elkerülni, tehát a másik part felé,

e) a „csomó” a tengeri hajózásban használt sebességmérőszám. Értéke: 1852,17 m, ami egyenlő 1 tengeri mérfölddel. Nevét méréshez használt zsinór csomóiról kapta.

A III. forduló nyertesei:

87,5 pont: Boda Ferenc, Szolnok, Zrínyi utca 1.

79 pont: Csörgő Béla, Bp., XIV., Bácskai u. 58/a. I. 5.

78 pont: Török László, Baja, Bajcsy-Zs. u. 14.

76,5 pont: Szabó József, Szombathely, Bólyai J. u. 8.

76 pont: Szalay Zoltán, Szombathely, Vörösmarty u. 45.

Európa legnagyobb vízitúrája lesz a TID

**TÖBB NEMZET,
TÖBB RÉSZEVŐ
A DUNA-TÚRÁN**

„Nincs rossz idő, csak rossz felszerelés” — mondták az 1966. évi Nemzetközi Duna Túra résztvevői.

Amikor az első kajakok elérték a magyar határt, szakadó esőfalba ütköztek, de az edzett sportemberek egyhamar kimerték a hajók fenekén gyülemelő vizet, szárították megtépázott útifelszerelésüket, és kivétel nélkül épen, egészségesen vonultak be Esztergomba. Azaz, hogy akadt egy fiatalember, névszerint herr Bohlen, a badeinweileri üzem grafikusa, akit Wachautól Esztergomig fogfájás kínozta.

Ha fogorvoshoz megy, oda a további út. Belgrádig és onnan vissza Nyugat-Németországba még sem élhet, költöhet, társai kontójára. A fájdalom azonban nem tűrt latolgatást. Egy alkalmi gépkocsi a nagymarosi rendelőintézetnél stoppolt.

— Egy vasat sem fogadott el tőlem az orvos — mondta boldogan. Amikor megtudta hogy közel ezer kilométert tettem meg ezzel az elhanyagolt fogazattal, megveregette vállamat, és gratulált a teljesítményhez.

Nagymaroson a TID sereg érkezésére népitánc és zeneegyüttesek készülődtek az ünnepélyes fogadtatásra. Az eső keresztülhúzta a vendéglátók számítását.

Gottfried Oettl úr, Bécs városának nyugalmazott tanácsosa, törzsvendégnek számít a magyar Dunán. A 66 éves vízi-turista évről évre mind népesebb osztrák csoportot vezet e túrán. Most a grázi újoncokkal büszkélkedik, akiknek négy egybe-

épített sátra vetekszik egy szálloda komfortjával. Az osztrák TID együttes nem fukarkodik a jelzőkkel. Úgy tartják, hogy a Dunakanyar — Esztergomtól Szentendrőig — méltán felveszi a versenyt a wachau campingek szépségével és korszerűségével. S, hogy a Duna-Túrához való ragaszkodásuk mentes az udvarias szólamoktól, az osztrák turisták társuk, Karl Kubanek városi építész példájára hivatkoznak. A középkorú építész a túra pozsonyi szakaszánál rosszullet fogta el. Megszakította útját, és autóval szállították bécsbe. Odahaza hamar megszűntek panaszaik, és amilyen gyorsan csak lehetett, sporttársai nyomába szegődött. A rómaiparti Lidón tanúi lehettünk a vizontlátás boldog pillanatainak.

A túra résztvevőinek személyes élményei, a vízi- és tábori élet megannyi apró részletei mindennél jobban megvilágítják a TID jelentőségét.

A Duna évről-évre új barátokat szerez a partjain élő népeknek. Nem valamiféle szándékolt párhuzam, ha-

nem az élet rendezte el, hogy az idei túrán a Nürnberg melletti Heilsbronnól Konrad Schweiger edző kitenctagú ifjúsági kajakcsapatot vezetett a Duna eredő pontjától egészen a Vaskapuig. S ugyanezen a szakaszon halad együtt a TID-el két izraeli túrázó, sőt újabban USA-beli turisták is érdeklődtek az 1967. évi TID-en való részvétel lehetőségeiről. Az idén először láttunk a TID első szakaszán svéd zászlókat, s ugyancsak premier volt ez az esemény a nyugatberlini vízisportolók számára.

A Magyar Természetbarát Szövetség vezetői szerint reális az az igény, hogy a TID ne csupán a Duna-partján elterülő országok, hanem egész Európa legnagyobb vízitúrájává szélesedjen. Az idei újdonságokra leginkább a résztvevő országok csapatainak megfiatalítása jellemző. Mint ha kicserélődött volna a csehszlovák és a jugoszláv csapat. A veteránok mellett feltűntek középiszkolás, egyetemista-korú fiatalok. Beigazolódott tehát, hogy a folyam teljes hosszán vezető útra nemcsak viharedzett turisták, hanem az újoncok is bátran vállalkozhatnak.

Amikor elérkezett a magyarországi tartózkodás félideje, ismét kisütött a nap és Dunaújváros, Mohács, már teljes fényben búcsúzott a tarka színekben pompázó hajók utasaitól.

A TID népes serege már visszatért a mindennapi életbe. Folytatódik a megszokott munka a gyárakban, irodákban, iskolákban. A nyári élmények azonban nem halványulnak el. A Duna hullámain ezen a nyáron is jó hírek keltek szárnyra Magyarországról.

KADÁR LÁSZLÓ

Mindig akad „házimunka” a parton

ŐSEMBEREK

a BÜKK ben

Kilátás az Avasról
Miskolcra

Lillafüred a Szinva-
völgyel

A vesztjóslón sötétedő égbolt alatt éppen elértük az Istállóskői-barlanghoz vezető törmelék-lejtőt, amikor a Tó-oromja felett megdördült az ég. A mennydörgés robaja végigurult a völgyön, nyomában az özönvízszerű esővel. Még néhány percnyi mászás az erős meredélyen — ki-ki négykézláb — és máris a barlang védelmet nyújtó falai között csavargattuk átázott ruháinkat. Jótét lelkek még némi tüzelőt is hagytak nekünk, így vidám rőzsetűz mellett szárítkoztunk, és várjuk guggolva az égiháború elmúlását. En küssé hátrább vonultam, és úgy figyeltem a tűz fényének és az alakok árnyékának játékát a barlang fu-

lán. Kisérteties látvány volt a fel-felvillanó villámok fényénél. Ugyanigy láthatta ezt 100 000 évvel ezelőtt, a pleisztocén jégkorszak Würm fázisában, az ún. aurignaci kultúrában itt élt ősember is. Ugyanazon a helyen lobogott nehezen meggyújtott tüze, ahol most a miénk. Az ásátások során (1947) elő is került a tűzhelye, amit kiemeltek, és a Természettudományi Múzeumba szállították. Tűzhelye körül találták szakóccáit (ökölkő), vékony, pattintott kőpengéit és csiszolt csontszerszámait is. S hogy azokat milyen jól tudta kezelni, bizonyították rá a barlangi medve kiásott rengeteg csontmaradványa. De ő maga is ide temetke-

zett feltárt csontváz-maradványai tanúsága szerint.

Az ősember mindent megtalált a Bükkben, ami életfeltételeit biztosította. A lakásul szolgáló számos barlangot, amelyek éppen vízben gazdag völgyek felett nyílnak. Az Avason a kőszerszámaitoz szükséges kovát. De másfelé is hozzájutott kvarcitokhoz, opálfélékhez és kalcidonhoz. És éppen ez biztosította nagyjelentőségű őskori iparát. Végül pedig a gazdag vadállomány: a barlangban élők közül a medve, az oroszlán és a hiéna, de volt mammut, orrszarvú, sarki róka (jégkorszakban!) és tarandszarvas is.

Az ősember nyomait kutatva egy hétig jártuk a Bükk barlangokban leggazdagabb, nagyszerű szépségeket feltáró tájait. Közülük évtizedredekken keresztül a legsűrűbben lakott a Szinva-völgy és környéke volt. Itt, a Hámor feletti Szeleta-barlang valóságos tárháza a fiatalabb őskőkori, solutréi kultúra emlékeinek. 8 m magas előcsarnokában az 1906-ban kezdődött ásátások (Kadic O.) több rétegben babérlevelű lándzsahegyeket és rengeteg barlangi oroszlán- és medvecsontot tártak fel.

A barlang előtti teraszról csodálatos, tágas kilátás nyílik Hámorra és Lillafüredre. Innen a magasból az ősember pompásan szemmel tarthatta az állatok mozgását, a völgy egész életét.

A szeletaihoz hasonló eredménnyel járt a feltáró munka a Puszkaporosi-kőfülkében és mellette a Herman Ottó-barlangban is. E két helyen sokszor leste az ősember a szoroson átvonuló vadakat, hiszen oda be-

szorítva könnyen elejthette őket.

A Puszkaporosi-kőfülke ősembere — leletekből ítélve — felkereste a Büdöspeszt-barlangját is. (Piros kocka jelzés: Hámor-Szeleta-Büdöspeszt-Kecskeklyuk; másfél óra.) A rengeteg pattintott kőszilánk arról árulkodik, hogy itt rendezte be szerzőkészítő műhelyét. A barlangot azonban nemcsak az őskor (paleolitikum), hanem később az újkor (neolitikum) embere is lakta. Csontvázát a több méter vastag agyag (őskőkori réteg) felett, 1 méteres sötétebb humuszrétegben (újkőkori réteg) megtalálták. Ugyaninnen előkerültek fejlettebb kultúrájáról tanúsító díszített cserépedény-maradványai. Ezt az edényipart a tudomány „bükkien”-nek nevezi. A Kecskeklyukból is sok művészi cserépedény-töredék került elő.

Az újkor emberé már csiszolta a kőszerszámait. Erre a célra a hámori zöldes színű diabázst használta fel. Míg az őskor embere csak gyűjtögetett, halászott és vadászott, ő már állatokat tenyésztett és földet is művelt.

Túránk két utolsó, ősemberlakta barlangja már a Déli-Bükkben várt ránk. A Répáshuta melletti Ballabarlang és az újabb leleteiről híres Subalyuk barlang, a bájos szépségű Hór-völgy déli végénél.

Balogh Ferenc

KIRÁNDULÁSRA, TÚRÁRA SZARDÍNIA!

Kis helyet foglal el, könnyű, nem romlik. Igen tápláló, könnyen emészthető, nem hizlal. Bő választék várja az üzletekben.

A Szeleta-barlang bejárata
(A szerző felv.)

Az ümmelő RAVAGHATÓ

Szigetvár helyreállított falai
(MTI felv.)

A hol a belső-somogyi halomvidék aláhanyatlik délre, egymással párhuzamosan futó patakok indulnak el a partját tépő, sebes Dráva felé. A Rinya, a Rigóc, a Feketevíz és az ebbe ömlő Almás-patak mihamar kilép a dombok közül, s a parkos-ligetes Dráva-menti lapályon halad a befogadó folyó irányába. Századokkal ezelőtt ezek a kis patakok nagykiterjedésű mocsárvilágot tápláltak, éltek. A Dráva előterében terjengő széles ingoványöv kitűnő védővonalat jelentett a délről közelítő ellenség előtt, annál is inkább, mert Zalától a baranyai Drávaközig mocsárvárak egész sora állta itt útját a behatoló hódítóknak.

A dél-dunántúli mocsárvárak közül Szigetvár volt a legerősebb, s valósággal európai hírnevet szerzett magának, amikor 1566 augusztusában megállította, s több mint egy hónapon át föltartóztatta a Bécs meghódítására induló II. Szulejmán szultán százezres seregét. A romokban és lángokban álló várból kirohant védők — élükön Zrínyi Miklós kapitánnyal — valamennyien fegyveres harcban estek el a várkapu előterében, 1566. szeptember 8-án.

A törökök elleni makacs védelmi harcok egyik leghősibb színtere a legendás Szigetvár. A fiatal Vörösmarty ódája köszönti:

Az Országos Műemléki Felügyelő-

Láttam veszélyes tájadat, óh Sziget!
Elöttem állott roskadozó falad,
Elöttem a múlt kor csatái,
S gyászba borult ege Hunniának...

ség feltáró és helyreállító munkásai hat esztendőn át dolgoztak a szigetvári Zrínyi-várban, hogy méltó módon állítsák helyre hazánk egyik legbecesebb történelmi emléket. A modern várépítők először is az északi keleti bástyát állították helyre, majd a kazamata-sort restaurálták, s benne az ország legérdekesebb, legregényesebb turisztaszállóját rendezték be. Föltárták az ostrom alatt felrobbant löportorony alapjait, helyreállították a várfalakat, a török dzsámit, a minaretet, a Zrínyi korabeli belső-várat és rendezték a kirohánás színhelyét.

A védőároknak azon a helyén, ahol Zrínyi a halálát lelte, szép karsú obeliszket emeltek. Itt omlott térdre, fején nyíltól, s golyóktól, mellén lándzsadöfésektől találva, tarczok füstfellegében a „magyar Leonidas”, hogy holtában is üzenjen minden kor magyarjának, dédunokája szavával:

Mint Hector Trójának
Úgy én Szigetvárnak
Erős őrzője voltam...
És előbb életet
Hogysem hűvségemet
testemből kibocsáttam.

Az önfeláldozó hősiességű várvédelemnek 400. évfordulóját bensőséges ünnepség-sorozattal teszi emlékezetessé a Szigeti Vár és Múzeum Baráti Köre. A Baranyai Vasárnapok keretei között szeptember 10—

11—12-én sorra kerülő jubileumi ünnepség programjának különleges érdekessége lesz a *haditechnikai park* bemutatása. Ugyanakkor vártörténeti, irodalmi és képzőművészeti kiállítások nyílnak, a dzsámiban kamarahangverseny, a szabadtéri színpadon pedig tánccsoportok műsora várja a közönséget, s itt mutatják be Darvas József: Zrínyi Miklós című drámáját. Lesz tűzijáték, toronyzene, irodalmi vetélkedő is, a változatos sportesemények között pedig kiemelkedik az *országos tájékozódási futóverseny*. A szigetvári ünnepségekre érkezik Magyarországra az első török turistacsoport.

A hínáros Almás-patak ágaitól körülfogott kis szigeten újjáépítve áll az ősi vár. A ligetes síkságból kiemelkedő hat-nyolc méter magas falak mögött megkapó élményként sorakoznak föl a XVI. századból ránkmaradt védelmi berendezések. A várkapu fölötti márványtábla Vörösmarty szavával emlékezteti a könnyen feledő utókort: „A lelkes eljár ősei sírjához, s a régi fénynél gyűjt új szövétneket.”

A Szigeti Vár és Múzeum Baráti Köre rendkívüli programmal készül megünnepelni a vár elestének és Zrínyi Miklós hősi halálának 400. évfordulóját.

A jubileumi ünnepséget a Baranyai Vasárnapok keretei között szeptember 10—11—12-én rendezik meg igen gazdag programmal.

A természet palettája

A zöld gyík színével beleolvad a környezetbe

arányának köszönheti. Túl-súlyba jut a sárga festék, de a kékeszöld komponens is megmarad, így alakulnak ki az árnyalt barna levelek. A tölgyfa télen is megmaradó barna lombjait is ezek a festékek színezik.

Sajnos az ember nem tudja felhasználni ezeket a csodálatosan szép színes festékeket, mert anyaguk bomlékony és többnyire csak az élő növényekben maradnak meg, kivonva el-színtelenednek.

Sok szép szín van az állatvilágban is, különösen a madarak tollai és a lepkék szárnyai színpompásak. A színeknek itt csalogató szerepe van és a párválasztást segíti elő. Sok esetben a környezetbe való beolvadást, így az el-lenségektől való menekülést teszi lehetővé. Bizonyára láttak már virágon prédájára leső kis karoló pókot. Ez a pók lehet fehér, sárga, világoszöld. Mindig a neki megfelelő színű környezetben lesi áldozatait, melyeket elfogyaszt. A szín elrejt és elősegíti, hogy táplálékhoz jusson. Más állatoknál a színezés riasztó jellegű és jámbor lepkéknek kölcsönöz veszedelmes darázs külsőt a sárga, fekete csíkozás.

A trópusi tájakon, ahol sokféle a növény és állatvilág és sok a napsütés, több az élénk színű állat és növény. Hazánk növény és állatvilága — hála a napsütéses klímánknak — szintén színpompás. Nyugatról érkező, különösen angliai turisták nem egyszer álmélkodnak a virágos mezők csodálatos színpompáján. Anglia éghajlata inkább a haragoszöld pázsitok és sötétzöld erdők kialakulásának kedvez és aránylag kevés az üde virágszőnyeg.

A természet palettájának színező anyagai az ásványi festékek is. Sokan gyönyörködtek már a Duna kavicsainak színes szépségében, vagy egy-egy különös szikla színeiben. A Pilis hegység és a Börzsöny lilás és barnás sziklái keverednek tarka, fehér és szürke kövekkel. Az ásványvilág festőanyagai tartósak, nem egy az ember művészi vagy ipari festéseinek is nyersanyaga. A színes kristályos ásványok pedig értékes dísz-tárgyak lehetnek.

Dr. Agócsy Pál

Májusi napsütötte erdei rét, vagy októberi csipős ködök világa legyen is körülöttünk, sokat gyönyörködünk a természet csodálatos színeiben. Mi is a természet festéke és hogyan keverednek e színek a „természet palettáján”, erről szeretnénk néhány sorban megemlékezni.

A világ legfontosabb anyaga, minden szerves élet és így az emberi élet lehetővé tevője a növényi levelek zöld festéke, a *klorofil*. Ez a festékanyag gyártja az élő növény leveleiben a cukrot és keményítőt, mely minden növényevő állat tápláléka és a hűsevőkön át végeredményben az egész állatvilág tápláléka is. A csodálatos festék tulajdonképpen nem egységes anyag, négy összetevőre bontható, melyeknek színe is más. Kékeszöld, sárgászöld, sárga és narancsszín. Aszerint, hogy az összetevőkből melyikből van több, változik a növény zöld színe és ez a változás az évszakokkal együtt egy-egy növényen is bekövetkezik. A sárga összetevő, a *karotik*, fontos vitamin alapanyag is és nélkülözhetetlen az állatok és az ember számára. Sok sárga gyümölcs és virág színező anyaga ez, így például a sárgarépa gyökere és a paradicsom gyümölcse is karotintól színes. Az őszi lombszíneződés csodás narancsos színeit is ennek a festéknek köszönhetjük. A világos sárga levélfesték színezi a napraforgó virágát, a világos sárga lombokat és sok termést.

Nagyon érdekes a lilás-piros és kék virágok színező anyaga is. Ennek az anyagnak az a tulaj-

donsága, hogy lúgos vagy savas környezetben más-más a színe. Lúgos környezetben kék, savasban piros. Ennek a növényi festéknek a neve *antocián*. Ez színezi a búzavirág, a vöröskáposzta, céklarépa, az orgona virágait, illetve gyökér, vagy levél részeit. Próbáljuk csak meg egy kis darab vöröskáposztával, tegyük lúgos szappanlébe és egy másik darabkáját ecetbe, alig néhány perc múlva az egyik lilás-kék, a másik tiszta erős piros lesz.

Nagyon érdekes a pettyeggett tüdőfű virága, és annak a színe. Májusban bizonnyára szinte minden turista látta már hűvös erdei utak szegélyén ezt a kissé szőrös és világosan pettyezett levelű növénykét. Virágai amíg ki nem nyílnak, pirosak, a kinyílt virágok pedig kékek. Itt is az történik, hogy a virágnylással kémiai változás áll be a virág belsejében és erre reagál a festékanyag a szín megváltozásával.

A kék búzavirág csokor néhány percre hig ecetbe mártva piros lesz, de sajnos, hamarosan el is hervad. Ez a festékanyag és az előbb említett karotin együtt adja a karszterdők jellegzetes szép őszi színeit. Utolérhetetlen a magyar karsztok jellegzetes növénye, a csereszőmörce színpompája. Ez a kis cserje rendszeren fehér sziklák tövében nő. Összel, ha elég sok volt nyáron az eső és elég meleg az őszi, citromsárga, narancsszín, piros és lila színekben pompázik a levélzete, egész késő ősziig.

A bükkfa sárga és melegbarna színeit a négy klorofil összetevő különös

A gyapjaspille hímje (dr. Nagy Barnabás felvétele)

Őszi páfrányok (Kovács Titusz felv.)

HÓDMEZŐ-

VÁSÁRHELY

Hódmezővásárhely látkepe

Olyan lapos az Alföldnek ez a része, hogy a városi tanácsház toronytetejéről tiszta időben a szomszédos Makó, Szentés és Szeged tornyai is kirajzolódnak a látóhatár szegélyén. Nyugat felé a Tisza kanyarulatai felfeltündökölnek a sötét hullámtéri erdősávok közül. Egyébként szöke-szeplő, nyárfasorokkal felszabdalt rónaság a táj, de korántsem egyhangú: fehér tanyák, meg gyümölcsösök, ezüstvillanású öntözőcsatornák és forgalmas utak élénkítik mosolygó arcú, változatos tájjá. A tekintet nagyrészt Hódmezővásárhely földjén suhan végig, hiszen 82 és félezer holdnyi óriási terület — Budapest határát többszörösen felülmúlja — a városé. Tanyavilága tizenháromezer lakosú „külsőterület”: egyes zugai 20 km-nél is távolabb esnek a központtól. Mindössze 40 000 ember él a tulajdonképeni városban. A település azonban a belterületen is csak a városban sűrű, városias. Itt még sok a többemeletes épület, de a főterétől alig pár száz méterre már földszintes szerényednek a házak, virágosveteményes kertekké szélesednek az udvarok s a kerítések mögül kotlóstyúk kotyogása, sertésröfögés barátságos basszusa keveredik össze a rádiózenével.

A város híresen szép parkos főterén *Vastagh György* szobrászművész huszárja suhint az ártatlan virágok felé, vele szemben a *Kossuth-szobor* áll, balra *Pásztor János* bájos Korszóslány alakja. A tér kerete a református templomtól a régi s mai városházán és a Béke szállón át a skatulyaszerűen épült új megyeszékházból átalakított központi rendelőig, három évszázadra terjedő korú szép épületek sora. A város 1950 után egy évti-

zednél tovább volt Csongrád megye székhelye. A tér keleti részét az 1894. évi földmunkás felkelés vezérééről, Szántó-Kovács Jánosról elnevezett út felől pásztazza nagyobb forgalom. Ez aztán a Bethlen Gábor gimnázium városzerű épülettömbje mellett torkoll a keleti Tiszántúlról idevezető másik főútvonalba, amely Szegedre visz.

Az utak egybetorkolása a városközpontnál méterekkel mélyebb fekvésű. A színtkülönbséget az az övörös téglafal is hangsúlyozza, amely bástyaszerűen övezi a központ déli szegélyét. Idelenn már az ősi Hód-tó vize gyűrűzött s a tereplépcsőig terjedt a sok-sok érrel, tóval, nádasal átszőtt szabályozás-előtti vízivilág. Nedvesebb években szigetté vált a város, lakosai csak a Hatytas-, Csúcs- és Hód-taván meg a Pap erén át közlekedhettek. A laposfenekű gabonás ladikok és állatot, takarmányt, sőt halotat is szállító dereglyék kikötőhelye a Bocskai meg az Oldalkosár utca alsó végében volt. Ma is nagy úr a víz Vásárhelynek ezen az alsó-villatelepi, népkerti részén. A strandfürdő 100 méteres versenymedencéjét az 1954-ben fűrt 1000 méteres mély kút bőséges hévize teszi télen is használhatóvá. A fürdő mellett, töltések közé fogva a város mélyvonalán vezet a kisebb folyó nagyságú

Hódtó—Kistisza-főcsatorna. Ez a Tiszába vezeti le a vizet. Följebb viszont 14 ezer hold számára elegendő öntözővizet emel ki a modern hódmezővásárhelyi szivattyútelep. Nagy András Jánosnak nyolc évtizeddel ezelőtt fűrt Újtemplom előtti, műemlékként tisztelt artézi kútjából buggyant föl a városban először egészséges ivóvíz, de a Marx-termelőszövetkezet a maga üveg-házi kertészetének fűtésére, megkezdte már a fürdőkútnál kétszerte nagyobb mélységből a forróvíz-kincs kiaknázását is.

Még a *tegnap* csöndes vízivilágának emlékét idézi föl az utasban a népkerti és a nagyállomás között, a Hód-tó maradványain átvezető vonatszakaszról látható kép, de a nagyállomásnál már a *jelelen* dübörög: Kötöttáru-gyár, téglagyár, malom, tejfeldolgozó, az új mérleggyár, a szebbnél-szebb agyagmunkákat ontó majolikagyár, az épülő ipari porcelángyár telepei mutatják ezen a környéken a város friss, ipari arculatát.

De eleven Hódmezővásárhely kulturális élete is. Gazdag gyűjteményű múzeumra tekint névadójának, *Tornyai Jánosnak* mellszobra. A nagy festő képein éppúgy, mint a mai festők, grafikusok, szobrászok alkotásain is, közvetlen a kapcsolat a tájjal s a néppel. Az évenként megnyíló Őszi Tárlat or-

szágos jelentőségű kulturális esemény. Itt mutatják be az alföldi művészek termésük legjavát. Amde villamos-erejű itt az irodalmi léggör is. 1843-ban már irodalmi folyóirata volt a városnak „Emlényke” címmel, itteni parasztfiúság nevelődött Móríc Zsigmond tanyai internátusában, Németh László pedig számos érdekes írásában örököltette meg a leánygimnáziumban töltött kísérletező tanári éveit, érdekes benyomásait, jellegzetes vásárhelyi alakjait.

Olyan ez a város, mint a majolika-oszlopos népkerti állomás zöldmázás búboskemencéje: meleg otthon kedvességét sugározza, érzik rajta a szárnyaló lélek tüzevel egybeforrt munkáskéz izmainak megbízhatósága.

És aki a „szűkebb” Hódmezővásárhelyről a tágabb tiszai partok felé vonzódik, rövid vasúti utazással vagy autóbusszal a vásárhelyiek kedvenc vízitelepére indul: a valóban regényesnek mondható, horgászásra, fürdésre, pihenésre alkalmas és üdülteleppé fejlődött *Mártélyra* utazik ki. Tiszai kirándulók paradicsoma ez a táj, messzi földről érdemes miatta idáig utazni.

Aldobolyi Nagy Miklós

Arc du Carrousel. Középső nyílásában a luxori obeliszk látható

PÁRIZSI naplói

Az egyik vasárnap délelőttöt setahajózással töltöttük el. A ragyogó nap-sütésben fővárosunk kitarja teljes szépségét.

— Nincs ennél szebb város a világon — mondta halkán a fedélzeten velünk szemben ülő asszony férjének.

Szavaikból később kiderült, hogy külföldön élő magyarok, szabadságukat töltik az óhazában. Szinte mindennap látjuk a Duna két partját. De most, e szavak hallatára mégis újból belefeledkezünk fővárosunk szépségeibe. Az idős házaspár talán a legszívesebben megállította volna hajónkat az Erzsébet hídnál. Nem tudtak betelni vele. Velük együtt mi is újból „felfedeztük”, megcsodáltuk a Vár, a Mátyás templom, a Halászbástya szépségét.

Ez a kellemes dunai kirándulás juttat az eszembe, amikor Párizsban, az egyik Szajna-parti kikötőben négy újfrankért megváltottam a jegyemet a kirándulóhajóra. A sétahajózás egy óráig tartott. A dunai vízbuszokhoz hasonló szajnai kis hajó tele volt hazai és külföldi turistákkal. A meleg nyári estén valóságos frissítőként hatott a szajnai utazás. Az idegenvezető három nyelven ismertette a folyón átívelő hidak, a Szajna két partján álló épületek történetét. Amikor a hajónk a Hotel de Ville, az egykori piac tér mellett elhaladt, kísérőnk megjegyezte: Ha ez a tér mesélni tudna, sok érdekes dolgot mondhatna el. 1300-tól ugyanis itt hajtották végre a halálos ítéleteket, s 1792-ben itt állították fel először a guillotint...

Párizs, ez a hatalmas világváros a Szajna egyik szigetén, az Ile de la Cité-n született. A jó kilométernyi hosszúságú sziget már a rómaiak előtt is lakott volt. A kelták telepedtek le itt először. A háborúk során azonban elpusztultak. Telephelyüket Julius Cae-

sar építtette újjá. A Cité-től délre még több apró sziget volt, ezeket később egymáshoz kapcsolták, s ma Szent Lajos szigetének hívják.

A Szajna által védett szigetek lakói rakták le Párizs alapjait. A Cité múltját sajnos ma már kevés épület őrzi. A nagy múlt egyik legmonumentálisabb képviselője az egykori római szentély helyén épült Notre Dame székesegyház. A VI. században még csak egy kis keresztény templom állt a helyén. A város lakóinak növekedésével azonban nagyobb templomot építettek. 1163-ban kezdték meg a Notre Dame építését, amely nyolc évtizeden keresztül tartott. A templom mintegy 70 méter magas tornyáról át lehet tekinteni Párizst. A toronyból dél felé jól látni a híres egyetemi negyedet, a Quartier Latin-t, a klasszicista stílusban épült Pantheont, a St. Severin székesegyházat. Északra, a Szajna jobb partján a Louvre, a Tuillériák és a híres luxori obeliszk látható. A szigeten — a Cité-n — a Notre Dame mellett, a legnagyobb épület az igazságügyi palota, amelynek helyén egykor a római helytartók háza állottak. Ebben az épületben laktak a XV. századig a francia királyok is. Csak a XVI. században lett a Louvre a királyok lakhelye. A palota ettől kezdve az „igazság háza” lett. Az itt létesített első börtönben a történelem sok ismert személyisége raboskodott. Innen vitték a kivégzőhelyre Maria Antoinette-t. A Palais de Justice épületén van Párizs legrégebb órája is, amely 1334 óta jelzi az idő múlását.

A Szajnátnál Párizsban sok híd íveli át. A két legismertebb barokk stílusú hídja, a Pont Maria és a Pont Royal a legtöbb látogatóval dicsekedhet. A Cité északi csücskén áll a reneszánsz stílusú Pont Neuf, amelyet III. Henrik 1578-ban kezdett építtetni. Ez az egyetlen

A Montmartre tetején, az egykori antik templomok helyén épült Sacre Coeur

Csinos újságárus a Champs Elysées széles sétányán

Párizsi divat. A férflak népszerű játéka a golyózáss

hid Párizsban, amely eredeti állapotában maradt fenn. A sziget északi csücskén látható IV. Henrik szobra is, amelyet a király özvegye 1614-ben állíttatott férje emlékére.

Hajónk lassan elhagyta a szigetet, s a Szajna két ága itt újból összeölekezett. Pompás látványt nyújtott a folyó jobb partján a kivilágított Louvre, és szemben, a túlsó parton a Francia Akadémia épülete. Párizst este nagyon sokan nézik meg a Szajnáról. A tehetősebb emberek emeletes, üveggel fedett hajókon rendeznek banketteket, esküvőket. A mi kis hajónk is elsuhan a kis üveggalitka hajó mellett, amelyen éppen egy fiatal pár tartotta esküvőjét. A fényesen kivilágított hajó gyönyörűen csillogott a sötét vízen. Közben feltűnt a Szajna jobb oldalán Párizs legszebb tere, a Place de la Concorde. E tér közepén egykor XV. Lajos szobra állt, amelyet a Nagy Francia Forradalom idején a többi királysobrokkal együtt eltávolítottak. 1831-ben állították itt fel a luxori obeliszket és azt a két szökőkutat, amely ma ékesíti a teret. Amatőr fényképészek százai örökítik meg naponta a Champs Elysées sugárút torkolatánál álló híres Coustou lovasszobrokat és a Tuileriák kertjének bejáratánál álló Coysevox lovasszobrokat is. Az idevetődő turisták nem kis csodálattal nézik a teret kelet felé lezáró két 96 méter hosszú, copf stílusban épült palotát, amely közrefogja a Rue Royal-t. Ennek végét a híres Madeleine templom ékesíti. Kis hajónk a Szajnán felúszott az Eiffel-toronyig, amely így kivilágítva még monumentálisabbnak tűnt, mint a nappali fényben. Az 1889-es világkiállításra elkészült 300 méter magas vastorony egyik legszebb ékessége Párizsban. Igaz, e torony nemcsak az ember teremtőerőjét juttatja a szemlélődő eszébe, nemcsak a szépre emlékeztet, hanem emberi tragédiákra is. Sokan dobták el itt maguktól az életet — sok elesett ember vetette alá magát a toronyból a mélybe.

A szajnai kirándulás végére értünk, hajónk visszatért a kikötőbe. Szép élménnyel gazdagodva távoztunk e kis kirándulóhajóról. De a szép emlék sem tudta elhomályosítani annak a budapesti sétahajózásnak nyomait, amelyről az induláskor szóltam.

M. G.

Szajna-parti hangu-
lat. Akárcsak Pesten

Dobó István sírja

EGRI képeslap

Eger városának vezetői állandó gondokkal küszködnek. A város alapjait még a XVIII. sz. izlése határozta meg, s ilyenformán a kacskaringós szűk utcák, az aprócska terek, a műemlékké nyilvánított barokk házak nem teszik lehetővé a nagyvonalú, modern igényű városrendezést. De talán épp ez az, ami Egerbe vonzza a turistákat. Körös-körül a hegyek pompás erdőszorúja, a patak völgyek, s nem utolsósorban a híres egri vár, s talán, a borospincék.

Az Idegenforgalmi Hivatalban hollandok, svájciak, belgák, angolok várokozhatnak, a minaretnél, az egyik régi kazamatában berendezett borharapónál csehszlovák, szovjet és lengyel turistacsoportokkal találkozni. Csépany Ferenc, a Heves megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője elmondta, hogy negyven szakképzett, és természetesen több nyelven beszélő idegenvezetőjük kálauzolja a városban, a Bükkben és a Mátrában a hozzájuk forduló külföldieket. 1965-ben közel tízezer turistáról gondoskodtak. Ezen a nyáron különösen sok munkájuk volt, mert bár a Nemzetközi Camping és Caravan Club convoja nem haladt át a városon, de mint Mr. Broan ezredes, a club angol alelnöke kijelentette: „tagjaink közül sokan szeretnének gyönyörködni ebben az igazán nagyszerű városban”. S így is volt.

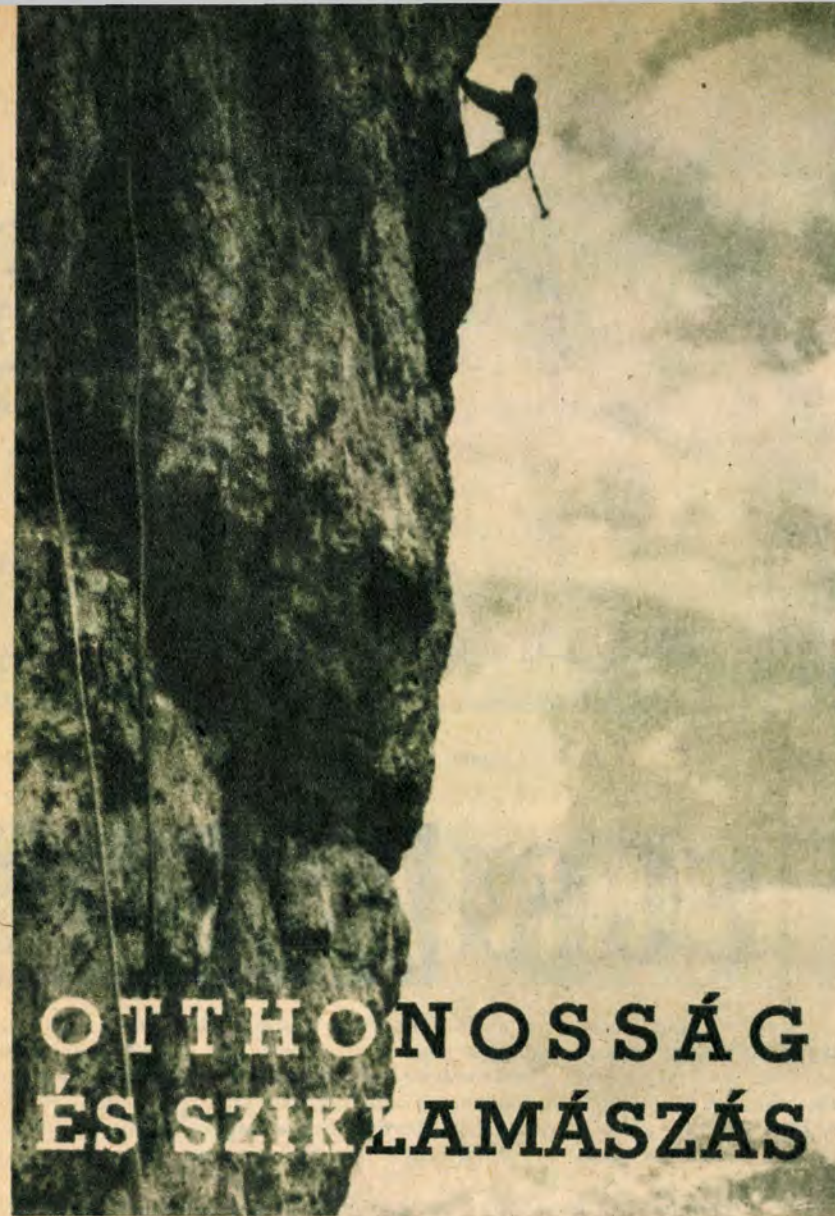
Vajon hogyan fogadja Eger városa kül- és belföldi látogatóit?

Ma még sajnos nem tudnak minden igényt kielégíteni, de a tervek jelzik: Eger méltó szeretne lenni régi hírnevére. Jövőre készül el kilenc katasztrális holdon a Rákóczi út végén, közvetlenül a benzinkút mögött egy ötszáz fős autós camping. Szilvásváradon Magyarország egyik legszebb táján, a Szalajka-völgyben 1968-ban már 120 vendéget vár a turistaszálló. Egerben is hamarosan hozzákezdnek egy turistaszálló építéséhez, amely 1967-re készül el. A kétágyas szobákban százötven férőhely lesz, s az építkezés nyolc és félmillió forintba kerül majd. Az új turistaszállóra ugyan csak szükség van, hiszen a Buttler-házban berendezett másodosztályú Hotel már kevésnek bizonyul.

Eger hamarosan új idegenforgalmi nevezetességgel gazdagodik. Mint ismeretes, a város alatt, még a török idők előtti korból származó — több kilométer hosszúságú — alagutak metszik egymást. Az egyik ilyen titokzatos földalatti pincében korabeli izléssel berendezett borharapót nyitnak meg, a Vorosilov-tér alatt.

(benedek)

OTTHONOSSÁG ÉS SZIKLAMÁSZÁS

Egy kitűnő francia újságíró, Madelaine Riffaud most magyarul is — „Vietnam lángokban!” címmel — megjelent riport-könyvében részletesen esik szó arról, hogy bár a dzsungel tigriseket, mérgeskígyókat és egyéb veszedelmeket rejt, a dél-vietnami hazafiak mégis otthonosnak érzik azt, mert — ahogy Riffaud asszony érzékletesen leírja — „a dzsungel segíti őket abban a harcban, amely számukra a legszenyebb: a haza szabadságáért vívott küzdelemben.” Emlékezhetünk Jókai „A kőszívű ember fiai”-nak arra a fejezetére is, amelyben azt ábrázolja, hogyan szöknek meg — úttalan utakon és sok viszontagság között — Baradlay Richárd huszárjai Bécsből. Az a céljuk, hogy elérjék a magyar szabadságharcosok táborát és így szintén azt a tájat tartják „nekik való”-nak, amely elrejtje őket.

Számtalan regényt, irodalmi riportot, de filmet is lehetne idézni annak bizonyítására, hogy *egy táj otthonos volta mennyire alá van rendelve annak a helyzetnek, amelyben a tájra érkezett ember van.* Így is mondhatnánk: a funkcionák,

amelyre a tájat az ember „használja”. Nem lehet célunk itt magaróptú esztétikai fejtegetésekre bonyolódni, annyi azonban bizonyos, hogy a régi esztétika megállapításai a természet „örök szépségéről”, idejémtúltak. Egy táj, egy környék szépsége szerves kapcsolatban van azzal, hogy mennyire van szükségünk rá. A dzsungel is lehet — bizonyos helyzetben, bizonyos lelkiállapotban — otthonos és az úttalan út is lehet kedves. S már köz-helynek tűnik a Petőfi-sor: „Szép vagy Alföld, legalább nekem szép”. Pedig az van mögötte, hogy a költő szépnek érzi azt a tájat, amely szü-kölködik ugyan az esztétikai „fenség” ismert jegyében, de a szíve annak a hazának, amelynek szabadsága központi gondolata és otthona annak a parasztságnak, amelyet fel akar emelni, fel, az új nemzet magaslatára...

Milyen tulajdonságok teszik széppé a tájat a turista szemében? Először is kétségtelenül az a bizonyos „fenség”, amelynek jgevét nem sorolom fel itt. (Antalfy Gyula érzékletes írásaiban szemléletesen rajzolódik ki —

konkrét példákon keresztül — mi is a természeti fenség, s mi a természeti derű.) Ugyanakkor a turistának is van bizonyos célja a tájjal, célja, amely otthonossá teszi számára a tájat. A turista nem akar elrejtőzni benne, mint a dél-vietnami szabadságharcosok a dzsungelben. Nem arra használja fel, hogy távoldartsa ellenségeit, mint az úttalan utak Baradlay Richárd huszárjait. S bár minden turistának vannak nem szokványos, „fura” kedvenc tájai is, a „legalább nekem szép” érzése nála nem abból az érzésből fakad, mint Petőfiben. A turista meg akar „hódítani” egy tájat, elraktározni azt élményei közé, gyönyörködni kíván a vidék szépségében és a maga ügyességében, ki óhajt kapcsolódni megszokott környezetéből, új és új felfedezéseket tennie. Sokféle célnak tűnik mindez, mégis, rokonok ezek azzal, amit úgy nevezünk, hogy „otthonosság”.

Igen, a turista az otthonosság, a biztonság érzésének segítőjét is keresi (s leli fel) a tájban. De hiszen itt vannak a sziklamászók, az alpinisták, új és új csúcok meghódítói!... Csak biztonságosabb dolog otthon ülni a kényelmes fotelben? Nem! Ha meggondoljuk, nem ez a helyzet. Hiszen, aki nem mer kimozdulni az úgynevezett „komfort”-ból, az vagy elfáradtnak, vagy ügyetlennek érzi magát, s éppen azért nem „kockáztat”, mert nincs biztonságérzete, mert (ha lelke mélyén szereti is) sem képes otthonává tenni a tájat. A turista viszont — az igazi, aki az úttörés bátorságát egyesíti a jó, biztonságos felkészülés erőfeszítésével — érez magában annyi erőt, hogy „kihívja” a tájat, mint a biztonságérzés megedzőjét. S éppen ezért érzi a turista azokat a tájakat igazán „szépek”-nek, amelyek a „fenség” ismérveit a reális erőfeszítések lehetőségeivel elegyítik. *A megmászható hegyek és a megmászni nem érdemes dombok között terül el az otthonosnak érzett szépségnek, a meghódítva felmutatott biztonságérzetnek az a lelki „táj”-a, amely beleépül a valóságos tájba.*

Amikor az ember egykoron kétlábba ereszkedett... Nem, tényleg nem volt ez egyetlen pillanat, hanem hosszú vitális és történelmi folyamat eredménye. Mégis, akkor és ezzel lett ember az ember, mert legyőzött egy „kényelmes”, de túlhaladott szituációt, mert *két lábon járni biztonságosabb, mint négyen.* Én, személy szerint, ügyetlen ember vagyok, de nemcsak a nosztalgia mondatja velem, hogy tulajdonképpen biztonságosabb, otthonosabb érzés szakszerűen sziklafalra mászni, mint járt úton baktatni. Az egyik „út”-at maga jelöli ki a turista, a másikat mások építették számára. S hogy mindig jó irányban menjünk a városok és falvak ucáin —, belső biztonságtól, derűtől áthatottan — nem árt időnként sziklára mászni és új ösvényeket törni.

Antal Gábor

A tündérrózsák és lótuuszok tava

A TÖLCSÉR — a hévízi tó fenekén felbuzgó forrás kettős szerepet játszik életünkben. A helyszínen az ember egészségét adja vissza. Kicsit távolabb, csatornája révén az ösmocsár életét hosszabbítja meg. Köztudomású, hogy az egykori Balaton-öböl, a Kis-Balaton hétezer holdas lápvilágának táplálója.

A tó mai alakja kerekded, egy 1869-ből való térkép szerint nyújtottabb volt, kifilialakban kanyargott a keszthely-páhoki országútig s a fenéki majoron túl elvesztek vízei a Kis-Balaton akkor még tágas, nedves berkeiben.

TÜNDÉRRÓZSÁK és lótuuszok tanyája. Ez utóbbi pedig nem itt termett. Dr. Lovassy Sándor telepítette a hévízi tóba 1890-ben őket.

Lótuuszok a hévízi-tó tükren

Annyira megszerették a meleg vizet, hogy — ha gondosan nem irtanák őket évről évre — sűrű bozóttal lepnék be az egész tó felszínét.

VIZE hazánk legbővebb forrása. Napi hozama 864 000 hektoliter. A forrás tölcsére a tóban 38 méter mély. Kissé féloldalas, mert a tölcsér déli fala csaknem merőleges, az északi fala emeletesebb, ez az északi fal egyenletesen emelkedik a nádas széléig. Maga a meleg víz a déli meredek fal számtalan apró részen tör elő, legerősebben ömlik a víz szintje alatt 12 méterre levő lyukakból.

TÍZMÉTERES ISZAPRÉTEG borítja helyenként a tó fenekét. Gyógyító értéke gáztartalomban — masszírozó bugyborékolásában — vegyi összetételében és igen erős radioaktív voltában rejlik. Összetétele megfelel a legis-

mertebb vulkánikus iszapokénak.

MILLIÓ vízimadár otthona volt évtizedekkel ezelőtt. A tavat nádas zizegte körül s ez tele volt daruval, kocsaggal. Ha szállani kezdtek, mintha felhő borítaná az eget, elsötétedett a tó. A tó és a meleg vízi csatorna télen ma is utolsó menedéke madarainknak.

HALÁSZTAK — és halásznak is — télen a csatornájában, mivel az sosem fagy be. A több kilométer hosszú árok sejtelmesen hangulatos, amikor komor téli napokon szürke ködgomolyagban hallgat.

A TÁJ — Keszthely szomszédságában — aranyfoglalata Hévíz drágakövének. Betegei azt suttojják, hogy a táj majd ugyanannyit gyógyít rajtuk, mint a víz. A lelket, az idegeket gyógyítja.

Borsi Darázs József

BERDA JÓZSEF HALÁLÁRA

Nem találkozunk többé vele magányos erdei ösvényeken, rejtett patak völgyekben, szellős tetőkön; nem emeli többé felénk poharát derűs arccal távoli turistaházak asztala mellől. A magyar hegyek és erdők „boldog barangolója”, aki oly bensőséges tájélményekkel teli versekben énekelte a honi tájak szépségét. Örökre itt hagyta vele vándorló barátait, költészetének legértőbb rajongóit.

Kortárs-költőink közül ő élt leginkább természetközelen. Berda József az év minden szakában, s még betegen is hűségesen elindult szeretett hegyei közé: „Akár a rajongó gyermek, kinek könnyű — madárként repül a lelke — úgy húzom magamra én is a rövid — nadrágot, viharkabátom, s a szöges — bakancsot, olyan örömmel...” Széles áradású, himnikus szárnyalású énekekben zengte a magyar tájak dicséretét. Versei fölvezetnek a bűvöletes Nagyhideghegyre, Csobánka tündéri völgyébe, a Bölcsőhegy alá, a Kevély nyergébe, a gomba illatú Bakonybélbe, Magyarkút bő buzgású forrásához, a papréti vén tölgyóriás terebélyes lombsátora alá, s Badacsonyba meg a Somló tetejére, a borivók búcsújáróhelyére. Mégsem volt egyhúru költő, a világ valamennyi jelenségét átszűrte önmagán és lírába öntötte, s ha a test örömeit és a természet gyönyörűségét énekelte is a legharsányabban, a kemény közéleti kritikának is nagy nyomtatékkal adott hangot. A mélységesen humanista költő bátran, erős morális hittel ostromozta emberi és társadalmi fonákságainkat.

Halála nagy vesztesége a magyar költészetnek és a természetjáró társadalomnak. Eredeti, igaz poétától, gyermeki lelkű tiszta embertől, rajongó természetbaráttól búcsúzunk, amikor elsiratjuk drága barangoló társunkat, Berda Jósát. (a. gy.)

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

LENGYELORSZÁG

A nagy távolságok és a látnivalók sokasága miatt különösen megszívlelendő a gondos útitervkészítés, különben állandó időzavarban leszünk. Akik először ismerkednek Lengyelországgal, három tájegység javasolható elsősorban és „első lépcsőben”. Délen Zakopane és Krakko, majd Varsó, s északon a Balti-tenger három városa: Gdansk, Gdynia, Sopot, s közelükben Oliva. Aki ezt látja, sokrétűen ismeri meg az országot és népének jellegzetes természeti kincseit. Ezt követően azután szinte végtelen változatban lehet „csemegezni” az egyéb útitervekben, útvonalakban. Szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy Chopin országában járunk, s a varsói látogatásból el ne hagyjuk az autóbuzskirándulást vasárnap délelőtt Zelazowa Wolába, Chopin szülőházához, e baráti nép megható zárandokhelyére. A regényes ősparkban megbúvó Chopin házában pontosan 11 órakor kezdődik a legjobb lengyel zongoraművészek tolmácsolásában az emlékhangverseny. Csak szegényes lehet az írott jeltő, amely érzékeltetni szeretné a látogatás maradandó emlékét.

TEENDŐK UTAZÁS ELŐTT

Lengyelországba csupán a személyi igazolványt kiegészítő betétlap szükséges, amelyet a fővárosban a lakóhely szerinti kerületi rendőrkapitányságoctól, vidéken a városi, járási kapitányságoctól kell kérni az erre a célra szolgáló, díjtalan nyomtatványon, de 100,- Ft-os illetékbélyeg melléklésével. A betétlapot — bár 48 óra belüli kiadja — ne az utolsó percben igényeljük. A betétlap egy évig érvényes, de ha utazásunk a 30 napot meghaladná, ezt jelezzük az igénylésnél. Újabb utazásnál a betétlapot ismét bélyegeztetni kell, 50,- Ft ilyenkor a költség. Ha 16 éven aluli gyermekkel utazunk, a szülők betétlapján szerepel a gyermek, de ha a gyermek nem a szülővel, hanem rokonnal vagy más kísérelvel megy, a gyermek számára is kell betétlapot kérni, ami díjtalan. Ha a gyermek egyedül megy, 100,- Ft.

Valuta: lényelőlap 100,- Ft, amelyre az IBUSZ vagy kijelölt OTP-fiókok adják a valutát, naponként 170 zlotyt (137,50 Ft), de legfeljebb 14 napra (2380 zloty = 2205,60 Ft) személyenként. Fontos tudni, hogy ha két heti időtartamra igényeljük a valutát, egy heti ott-tartózkodás után nem jöhetünk haza üres zsebbel, mert igazodnunk kell a valutakeretünkhöz, s a fel nem használt valutát, vissza kell szolgáltatni.

A KÖZLEKEDÉSRŐL

Kalkulációnknál, útitervünk készítésénél ne hagyjuk figyelmen kívül, hogy egyéni utazásnál is igénybevehetők az IBUSZ szolgáltatások. Forintban fizethető be az utazási költségeken (vonat, repülőjegyek) kívül szállás, penzió, még taxi és színházjegy is, valamint egyéb programok bizonyos költségei. Ilyen esetben napi 70 zloty zsebpénz áll rendelkezésünkre.

A közlekedési költségekről tudni kell, hogy pl. Bp.—Varsó oda-vissza gyorsvonat I. o. 519,- Ft, II. o. 349,- Ft. Repülőgéppel ugyancsak oda-vissza 695,- Ft. Általában úgy kalkulálunk, hogy a vasúti költség 100 km-enként (zlotyban) I. o. 72,-, II. o. 48,- zloty gyorsvonaton, mely utóbbi ár megfelel a személyvonat I. o.-nak. Itt jegyezzük meg, hogy a gyorsvonat valóban gyors, száz-százhusz km-es sebességgel mennek, s ha lehet, kerüljük el az utolsó kocsit, mert nekünk szokatlan az a „kilengés”.

Autóbusszal újabban indult meg a MÁVUT Budapest—Krakko kétnapos kirándulójárata, hetenként kétszer, csütörtökön és szombaton reggel. Aki az azonos járással fordul, bizony túlnyomórészt utazik, de mindenesetre csodálatosan szép tájakon át. Indulás után Vácot van még a reggeli, de az ebéd már Tátralomnicon. A két napon két főétkezés van az autóbusszjegyben, de egyenlőre kell ki-váltani a betétlapot. Kb. 600,- Ft-os az összköltsége egy ilyen kirándulásnak. Az autóbuszok az Engels téri pu-ról indulnak.

Az autólaj vagy motorkerékpárral utazók ne feleddék el a kiváltást az Autóklubnál a „Gépjármű nyilvántartó lapot”, mert enélkül nem léphetik át magyar részről a határt gépjárművel. Benzínre korona és zloty igényelhető (IBUSZ, OTP fiókoknál): 280 csekkorona (412,- Ft) és 720 zloty (667,50 Ft) gépkocsiszhoz, a motorkerékpárhoz a fele. Itt említjük meg az üzemanyagárakat: normál benzín (70 octános) 4,80 zli., szuper (80 oct.) 6,- zli.; szuper (87 oct.) 6,50 zli. literenként. A motorolaj 8,40, a szuper-motorolaj 13,20 zli. literre.

A közlekedésnél említjük meg a szép zakopanei kirándulási lehetőséget is. Gépkocsival zavartalanul fel lehet jutni az autótúton — autóbuzsközlekedés is jár — a zakopanei vasútállomás felől az 1014 m magas Kuznice-re. Ez az autóbuzsok végállomása is. A vonattal érkezők busszal jutnak ide fel —, s innen indul a „lanovka” az 1988 m magas Kasprowy Wierch csúcsára. Csodálatos élmény, nem szabad kihagyni a programból. Zakopane másik jól megközelíthető hegye a Gubalowka, ide fogaskerekű visz fel 1123

A Kultúra- és Tudomány Palotája Varsóban

m-re. A Kasprowy Wierchre gyígyünk fel magunkkal pulóvert és fürdőruhát. Mindkettőre szükségünk lehet.

SZALLÁS, ÉTKEZÉS

Akárhogy is vizsgáljuk zloty-készletünket, nem tervezhetjük be szállásainknál a luxusszállókat, ezért gyakoribb tudnivaló, hogy az I. és II. oszt. szállodák mellett a turista és camping-szállásokról is szóljunk. Szálloda I. o. 1 ágyas kb. 100,- Zli., a 2 ágyas 176,- Zli., fürdőszoba nélkül. A II. oszt. 1 ágyas 90,- Zli., a 2 ágyas 154,- Zli., fürdőszobával. Turistaszálláson személyenként 25 Zli. A bőségesen ugyancsak rendelkezésre álló campinghalozatban 3-6 Zli. a szállásdíj (helyfoglalás és berendezések használatát).

Ami az étkezést illeti, gazdaságosan az önkiszolgáló éttermekben, a reggeliző helyeken tudunk igen jól étkezni. Azért még nem kell a programból törölni egy-egy különleges éttermet. Az ilyesmik az élményekhez tartozik. Aki szereti a hűs-hoz a sokféle, változatos salátát, a lengyel konyha igazán bőkezű ebben. S aki a halféleéseket is szereti, e tengeri ország dús lakomát kínál, olcsón és 'izleteseket, végtelen változatban. Ne csodálkozzunk azonban, ha vendéglőkben nem találunk az asztalon vizet, pl. Varsóban. Nem jó a vizük. Inkább sört igyunk vagy szörpfléket. A szódavíz nagyon drága náluk. S ne feleddük, tealvó ország. No meg vodka. Ebben ne tessék elfogadni versenykihívást. Egyenlőtienek az erőviszonyok. A sör egyébként 1 liter 8 Zli. Az éttermi árak persze osztályonként változók, de tájékozásul annyit, hogy pl. I. oszt. étterem komplett reggelje kb. 30 Zli., de egy III. oszt. étteremben az ebéd is ugyanennyi. Az önkiszolgáló étteremben jól meg tudunk ebédelni 15-20 Zli.-ért. „Komfortosabb” étkezést igénylők, különösen, ha egy-egy helyen hosszabb tartózkodásra rendezkednek be, az IBUSZ-nál forintban előrefizetett panziót biztosíthatnak.

A vásárlásról. A magasszínvonalú lengyel textilipar termékel közismertek, bő is a választék az országban, az áru is azért van, hogy megvegyék. S mégis, nagyon szerényen, de azt ajánljuk, ne foszsa meg senki utazásának maradandóbb élményeit eltűzött vásárlással. A fogyasztó cikkek elfogytak egyszerűen, az élmények megmaradhatnak. Jellegzetes emléktárgyak, népművészeti cikkek, a meglátogatott ország különlegességei viszont az igazán vásárlásra érdemesek. Mindenekelőtt itthon vegyünk egy magyar-lengyel és lengyel-magyar szótárt.

HASZNOS KIS CÍMTÁR

Elutazás előtt:

Lengyel Kultúra, Bp., VI., Nagymező u. 15. Tel.: 115-856. Hív. órák: hétköznaponként 11-21 óráig. Információ, prospektusok, kiállítások, vetítettképes előadások, nyelvtanfolyamok.

IBUSZ egyéni utazások irodája: Bp., VII., Tanács krt. 17-19., vidéken bármely IBUSZ iroda.

Express Ifjúsági Utazási Iroda: Bp., V., Szabadság tér 16.

Lengyelországban:

ORBIS (Lengyel Utazási Iroda) vagy SPORT TOURIST, mindkettő az IBUSZ partnere, a viszonyosság alapján készséggel áll rendelkezésre, országos hálózatuk van. Varsói központ: Bracka ul. 16., illetve Marszałkowska ul. 84-92.

Polski Zwiazek Motorowy (Autó-motor Klub), közp.: Varsó, Kruca ul. 6-14. Tel.: 28-62-51. Helyi szervezetek az ország minden részében. Országúti segélyszolgálat — 25 km-es mozgási körzettel az alábbi városokban működik és telefonon hívható: Varsó: 29-04-67. Katowice: 3-88-56. Krakko: 4-17-60. Lodz: 5-33-09. Poznan: 6-59-23. Bydgoszcz: 2-37-40. Bielsko-Biala: 27-36.

IIJ. Szitnyai Jenő

A VB előtt

A finnországi, október 1-én és 2-án sorra kerülő világ-bajnokságra készülődő magyar válogatott keret augusztus 1-6. között Bánkúton, a Bükk hegységben edzőtáborozott, hogy valóban felkészülten képviselhesse hazánk színeit az első világbajnokságon, amelyet a tájékozdási versenysportágban rendeznek. Székely Miklós, az MTSZ főtitkára az előkészületekről így beszélt:

— Az előző két Európa-bajnokság sikere után ebben az évben világbajnokságot rendez a nemzetközi szövetség, noha az eddigi értesüléseink szerint ezúttal is „csak” európai országok versenyzői állnak Finnországban rajthoz. A vb műsora már véglegesen kialakult: október 1-én az egyéni, október 2-án pedig a váltóversenyzőkre kerül a sor. A váltóversenyen — amelyen csak az egyéniben is résztvevő versenyzőkből lehet a csapatokat összeállítani — a férficsapatok négy, a női csapatok három tagja lehetnek.

A keret tagjai: Maác Benedek (edző), dr. Somogyvári Károly (orvos), Orsi András, Horváth Attila, Schönviszky György, Balogh Tamás, Deseő László, Papp Gyula, Skerlecz Iván, Bíró Sándor és Bárony András, Monspart Sarolta, Cser Borbála, Sz. Molnár Magda, Hegedűs Aletta, Babay Margit, Balázs Éva, Turcsányi Piroška, Hegedűs Ágnes.

— A kerettagok, az edzőtáborozás után, még néhány hazai, jelentősebb versenyen vesznek részt — folytatta a Szövetség főtitkára. — Ezek közül különösen az Alkotmány ünnepén rendezett „Nemzetközi Balaton Kupa” találkozón és természetesen az edzőtáborozáson mutatott formák, nem utolsósorban pedig a szeptember 3-4-i férfi és a szeptember 4-i női országos egyéni bajnokság eredményei „befolyásolják” majd a válogatást. A magyar válogatott színeiben 5 férfi és 4 női versenyző áll Finnországban rajthoz, akiket a bánkúti keretből, a fenti versenyek lebonyolítása után jelölünk ki.

A világbajnokságon egyébként az IOF minden tagállama: Ausztria, Bulgária, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Magyarország, NDK, Norvégia, NSZK, Svájc és Svédország részt vesz. Megfigyeléket jeleztek azonban a Szovjetunióból, Jugoszláviából, Angliából, Franciaországból, Belgiumból és több, a tájékozdási sport után mind nagyobb érdeklődést tanúsító országból.

Vedres József

TÁJÉKOZDÁSI VERSENYEK

Mintaszerű rendezés a Szeged Kupán

Az MTS Csongrád megyei Tanácsa Természetbarát Szakszövetségének rendezésében július 30-án és 31-én került lebonyolításra kilencedik kiírásában a hagyományos „Szeged Kupa” vándordíjas tájékozdási verseny. Kis-kunhalastól 13 kilométerre, Kunjehértó körzetében. Az ország minden részéből közel kétszáz versenyző állt rajthoz a különböző kategóriákban.

A verseny terepe alföldi jellegű volt, a férfi másodosztályúak éjszaka bonyolították le versenyszámukat, a nők és az ifjúságiak a nappali órákban. A „Szeged Kupa”-n első ízben indult Csepel férficsapata nyerte a felnőtt férfiversenyt. Erről így beszélt Weinrich György, a győztes csapat egyik tagja:

— A változatos, érdekes terep ha fizikailag nem is, de a tájékozdás szempontjából annál komolyabb feladat elé állított bennünket. Jóval több erdőudvas és út fordult elő ténylegesen, mint amennyi a térképbe be volt rajzolva. Csapatársammal, Bazsóval együtt magunk is nagyon nehezen találtuk meg a hatos számú ellenőrző állomást. Így jártak a többiek is, legfeljebb ők nem egy, de több ellenőrző állomást kerestek...

Férfi felnőtt kategória (11 375 méter, 52 ind.): 1. Fülöp Ferenc (Szolnok) 2:51.45, 2. Fehérvári, 3. Bazsó, Csapat: 1. Csepel 8:44.20, 2. Szolnok, 3. Csongrádi Batsányi J. Gimn.

Felnőtt női (11 075 m, 25 ind.): 1. Turi Erzsébet (Csongrád) 3:24.45, 2. Mohácsi, 3. Vársárhelyi. Csapat: 1. Csongrádi Batsányi J. Gimn. 8:05.15, 2. Mátraaljai B., 3. Hódmezővásárhelyi Textil.

Ifjúsági férfi (11 800 m, 30 ind.): 1. Hegedűs András (BEAC) 1:52.18, 2. Hajdu, 3. Dabis. Csapat: 1. BEAC 3:51.33, 2. Hódmezővásárhelyi Frankel, 3. Ceglédi Építők.

Ifjúsági női (7625 m, 22 ind.): 1. Bánhegyi (BEAC) 3:58.30, 2. Bozdán, 3. Bacsá (Hódmezőv. vh.). Csapat: 1. BEAC 8:15.22, 2. Hódmezővásárhelyi I., 3. Hódmezővásárhelyi II.

A verseny rendezését minden résztvevő dicsérte.

Valóban verhetetlen a Bp. Spartacus és a Bp. Pedagógus?

A legnagyobb jelentőségű hazai versenyre, az országos bajnokság egyéni küzdelmeire kerül sor a tájékozdási sportágban szeptember első hetében. Szeptember 3-án és 4-én a férfi felnőttek, szeptember 4-én a felnőtt nők bajnoki küzdelmeire kerül sor. Mint ismeretes, a férfi csapatbajnokság három fordulóját szeptember 17-én és 18-án, illetve október 23-án, a női csapatbajnokság egyetlen fordulóját pedig ugyancsak október 23-án rendezik meg a MTSZ.

Minden versenyszámban nagy küzdelmek várhatók, noha a csapatbajnokság ebben az évben is a férfiak mezonyében a Bp. Spartacus, a női kategóriában a Bp. Pedagógus biztos zsákmányának látszik. „Ez a két csapat egyenlőre verhetetlen”, mondják a sportág szakemberei.

Az egyéni küzdelmek már nagyobb lehetőséget ígérnek, bár nagy esélyesekkel itt is találkozunk. A Bp. Spartacus nagyserű férfi triumvirátusa, Schönviszky, Skerlecz és a tavalyi bajnok Orsi a bajnoki cím három elsőszámú várományosa, azonban meglepetés lehetséges. Erre a meglepetésre a negyedik Spartacus versenyző, Balogh Tamás, az OSC fiatal reménysége, Horváth Attila és a Bp. Vörös Meteor legjobbja, Nyáry Tamás áll készenlétben. Annyi bizonyos, hogy nagyon érdekes, szép verseny várható közöttük.

A felnőtt nők mezonyében Monspart Sarolta harmadik bajnokságát — emberi számítás szerint — semmi sem veszélyezteti. A legutóbbi Európa-bajnokságon is kitűnően szerepelt Bp. Pedagógus versenyző jelenleg valóban kimagaslik a magyar női mezonyból.

Szeptemberben és október 23-án minden kérdésre választ kapunk. Október 23-án bonyolítják le az ifjúsági férfi-női egyéni csapatbajnokságot is.

MEGLEPETÉSEK HOLLÓSTETŐN

A „Herman Ottó” emlékversenyen

A hagyományos „Herman Ottó” emlékverseny augusztus 7-én Hollósető környékén bonyolította le a Miskolci Városi TS Természetbarát Szövetsége. A jól előkészített, de fizikailag igen nehéz feltételeket jelentő pályán a válogatott keret tagjai is rajthoz álltak. A vb-re készülődő válogatottak számára kötelező ellenőrző versenyt is jelentő küzdelemben azután — a nehéz terep folytán — néhány számban alaposan felborult a papírforma.

A férfiak I. osztályú versenyt Balogh Tamás (OSC) nyerte és ez már magában is — bár enyhébb — meglepetés. A jóval esélyesebb Orsi csak a 6. helyet tudta ebben a kategóriában megszerezni az ugyancsak válogatott kerettag Skerlecz a 18. és Papp a 27. helyen végzett. A férfi egyéni verseny 2. helyezteként Egervári (Ú. Dózsa) érkezett célba, 3. Deseő (Bp. Honvéd), 4. Schönviszky (Bp. Spartacus). A férfi csapatversenyt a Bp. Spartacus nyerte.

A női I. osztályú kategóriában a nagy esélyes Monspart Sarolta fölényt győzelmet aratott a nehéz utvonalon is. A papírformának megfelelően Sz. Molnár Magda került a 2. helyre, mögöttük azonban a fiatal, még ifjúsági korban levő Hegedűs Ágnes érkezett a célba, megelőzve Babay Margitot, Cser Borbálát és a válogatott keret többi tagját. A csapatversenyben a Bp. Pedagógus győzelmét nem tudták kétségessé tenni ellenfelei.

— Mit látott a válogatott kerettagoktól a versenyen? — kérdeztük Maác Benedeket, a válogatott edzőjét.

— A nagy szintkülönbség komoly erőfeszítést, nehéz fizikai feltételt jelentett a válogatott keret tagjai számára is — hangzott a válasz. — Az északi terek, amelyeken a világbajnokságot futják, nem ilyen erősen emelkedőek, így nem egészen illett ez a verseny a vb felkészülés programjába. Inkább hegymászásra kényszerítettek a versenyzőket, mint futásra. Igaz, viszont az állóképesség növelése szempontjából hasznos volt. Engem meglepett Balogh Tamás győzelme és a fiatal Hegedűs Ágnes szép helyezése. Az ilyen jellegű versenyeken ugyanis, általában, a fizikai erő és a verseny tapasztalat szokott dönteni. A „Herman Ottó emlékverseny” után egy héttel, szeptember 17-én a női sor a Honvéd Kupa nemzetközi versenyre. Magam is kíváncsian várom, hogy megismétlődnek-e a meglepetések Soltvadkert körüli, a jóval egyenletesebb terepen is?

TURISTÁK KÖNYVESPOLCÁRA

Megújult a Tánics Kiadó Utikalandok sorozata. Nagyobb formátumban, színes és mutatók borítójával jelenik meg ezúttal. A sorozat legújabb kötete egy nálunk is jól ismert lengyel íróházaspar, Alina és Ceslaw Centkiewicz könyve, a NANSEN ÚTJA. A szerzők, akik maguk is jártak az Északi-sarkvidéken, a „szemtanú” eleven élményeivel és nagyszerűen válogatott naplójegyzetekkel teszik hitelessé a mindvégig izgalmas sarkkutató történetben új fejezetet nyitó utazást.

Kolumbusz után majdnem ötszáz évvel egy magyar utazó is „felfedezte” Amerikát. Senki még ilyen biztos kezű vezetőnek nem bizonyult az Egyesült Államok mai világának megismerésében, mint Helon László, aki három amerikai útjának élményeit sűrítette a Kossuth Kiadónál megjelent Felfedeztem Amerikát című érdekes riportkönyvében.

ŐSZI TÚRÁK IDEJÉN...

Beköszönt lassan az ősz, s ezzel együtt megkezdődnek a nagyobb kirándulások. Elnéptelenednek a strandok, a fürdőhelyek, most már az erdők, a hegyvidékek csábítanak.

A motorkerékpár hasznos közlekedési eszköz és segítőtárs az országjárásban, hazánk szép vidékeinek megismerésében. A motorozás kellemes, de egyáltalában nem veszélytelen. A motorkerékpárosok és az Állami Biztosító között szoros a kapcsolat, e sport veszélyeinek ismeretében és így időszerűnek tartjuk, hogy a nagy őszi túrák idején néhány gyakorlati tanáccsal szolgáljunk a motorosoknak.

A hétfégi kirándulásoknál, hosszabb túráknál a szokásosnál is több az útipoggyász. Kellő gondot kell tehát a csomagok jó elhelyezésére, az egyetlen súlyelosztásra és a csomagok rögzítésére fordítani. A helytelenül elhelyezett csomag ugyanis gátolja a mo-

tor egyensúlyozását, fokozza a borulás veszélyét.

Minden kiránduló gyorsan szeretné elérni úticélját, hogy minél előbb élvezhesse a jó levegőt, a szabad természetet. Ezt azonban nem túlzott sebességgel, hanem korai indulással kell elérni. Ne feledjék, soha semmi nem lehet olyan sürgős, hogy veszélyeztessék saját, vagy mások életét, épségét. Lakott területen belül a sebesség adott, 60 km-nél nagyobb nem lehet. Lakott területen kívül azonban a sebesség nincs korlátozva, itt mindig a józan ész a döntő.

Kirándulóhelyek közelében, különösen a hétfégi forgalomban, sokszor 30–40 jármű is követi egymást. Fontos ilyenkor olyan iramot tartani, hogy szükség esetén azonnal meg tudjanak állni. Ne zárkózzanak fel soha túlzottan, még akkor sem, ha baráti társasággal tartanak együtt.

Ősszel fel kell készülni

TILOS IS, VESZÉLYES IS

Erthető, hogy a rendőr megállította ezeket a motorosokat, akik — ha ismerték — alaposan megszüntették a KRESZ idevonatkozó paragrafusát. Tilos ugyanis olyasmint szállítani, ami a vezetőt a vezetésben akadályozza és a forgalmat zavarja. Ezúttal megszüntették egy figyelmeztetéssel... ami legyen felhívás az illetékesek felé is. Utánfutókat kérnek sürgősen a motorosok!

arra is, hogy az időjárás rövid idő alatt megváltozhat. Gyakran előfordul, hogy száraz, napsütéses időben indulunk el és útközben esőfrontba kerülünk. Amikor az esőzés elkezdődik, a csapadék porral keveredik, az úttést felszínén síkos réteg keletkezik. A sebességet azonnal csökkenteni kell, a követési távolságot viszont növelni... Ha tartós az esőzés, a síkos réteg az útburkolatról lemosódik és a gumik ismét jobban tapadnak. Fokozott óvatosság kell ismét az esőzés elmúltával, amikor az út felszárad, s csúszóssága fokozódik. A motorkerékpár labilis jószág, könnyen megcsúszik!

A kirándulásra — ez természetes — a motoros nem egyedül megy, utast is viszi magával. Az utas figyelmét a vezetés nem köti le, és beszélgetni szeretne. Ne tegye! Csak akkor, ha már megérkeztek! A beszélgetéssel elvonja a motoros figyelmét a

vezetéstől, pedig az teljes, zavartalan koncentráció követel.

Nagy hiba az is, ha az utas menetközben mutogat, gesztikulál. Ez ugyanis a mögöttük jövő járművezetőket félrevezetheti, ami már számtalan súlyos balesetet okozott.

A leggyakoribb baleseti forrás a szabálytalan és legtöbbször az okatlan előzés. Nem szégyen egyetlen motorosra sem, ha egy gyorsabb gépkocsi megelőzi. A hiúság, az országúti versenyzés legtöbbször nem a győztesnek kijáró babérokoszorúval, hanem mentőautóval végződik. Nem jelent azonban dicsőséget a gyengébbek legyőzése sem, tehát vigyázni kell a lassabban haladó járművekre, s a gyalogosokra.

És befejezésül egy arany-szabály: Csak a balesetmentes motoros túra lehet kellemes és hasznos.

Radich Géza

MOTOROS TÚRAJAVASLATUNK

Előző számunkban közölt mátrai túrát Pásztó érintésével fejeztük be. Most egy másik, szép mátrai túrát ismertetünk. Galyateőről térjünk vissza Mátrabáza felé, azaz a 217-esen folytatassuk utunkat. A parad—sasvári elágazáshoz vezet, ahogyan hat kilométeres útszakaszt, lejtmenetben mintegy hetven kanyar tartkítja. (Motoros turisták, tessék a lejtőnek megfelelően visszakapcsolva, óvatosan leereszkedni és a kanyarok előtt dudálni!) Kellemes pihenést ígér a csodás völgykötlen. Sétáljunk el — balra — néhány száz méternyire, ahol egy fatornyos kis épületben megtalálhatjuk a Csevice-forrást, amelyből a másfél évszázada ismert parad gyögyvizet palackozzák. A forrás közelében, a szomszédos park közepében magasodik az Ybl Miklós tervéi alapján 1881–82-ben épült Károlyi kastély, amely ma az úttörök pompás üdülője. Erdemes megtekinteni, ne sajnáljuk a fáradságot erre a rövidke sétára.

A paradsasvári útelágazástól a jobbra kanyarodó 217-es úton haladunk tovább. A Mátra hegyeitől körülvett Tarnapatak elragadó völgyében, a tenger színe felett 240 méterre fekszik az ország egyik legszebb gyógy- és üdülőhelye, Parád-fürdő.

A mátrai hegyvonulattal szemben magasodik a Jámborhegy és a Fehérkő. A számtalan vállalati üdülő mellett itt van a korszerűen felszerelt szanatórium és gyógyfürdőkórház, amelynek vas-timsós vizét a közeli timsóbánya adja.

Noha motorkerékpárral is megtehetjük az innen induló rövid túrákat, mégis azt tanácsoljuk, állítsuk támasztójára a hűsége acélparipát és — mert a mozgás egészséges — induljunk el a következő sétaturára. Az Ilonavölgybe vezető úton. Sándorpuszta érintésével jutunk el a sömhegyi erdőszlakhoz, majd a Pisztrángos-tó és a disznókői erdőszlak mellett, a Kékes északi oldalában érjük el a visszakanyarodó utat, amely Parád-fürdőre vezet.

Ismét nyeregbe ülve, a 217. sz. úton gurulunk el a nemesfém-bányájáról ismert Reecs irányába. Sirok—Egerbaktá—Eger felé, vagy Siroknál a 214. sz. útba csatlakozva a Tarnavölgyében Tarnaszentmária—Verpelét—Feldebrő érintésével, mely Kápolnánál csatlakozik a 3-as főközlekedési útba.

Siroknál okvetlenül tekintsük meg a 300 méter magas sziklacúcsú álló várat, amely a XIV. századból maradt ránk. A leírások úgy említik, hogy még a XIX. században is lakott volt ez a vár, amely egykor a történelemből ismert Csák Mátyással szövetséges Bodonyi családé volt.

Amennyiben nem Eger felé, hanem Kápolna felé kanyarodunk, akkor Sirok községből a recki úton, vagy a siroki kőbánya felé vezető úton jutunk el a 214-es útra, amely Tarnaszentmária érintésével Verpeléten, Feldebrőn át vezet Kápolna felé.

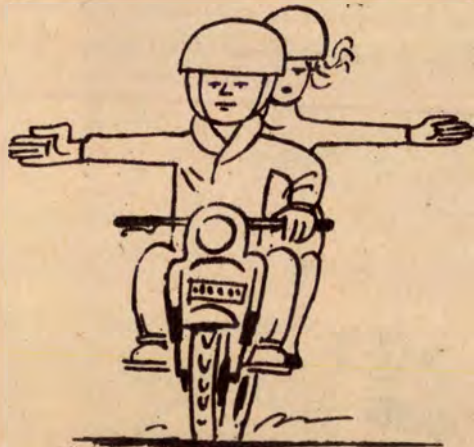
ÉLÉNKÜL A MOTOROSOK SZERVEZKEDÉSE

Sok minden történt azóta, amióta az MTS Elnöksége határozatot hozott, hogy a Természetbarát Szövetség keretében kell a túramotorosokat megszervezni. Azóta megalakult a Motoros Bizottság — s ilyen bizottságok alakultak már a budapesti kerületekben és több megyében is —. A Szövetség megállapodást kötött a Motoroskerékpárjavító KTSZ-szel a segélyszolgálatra és műszaki tanácsadásra. A campingekben 20 százalék kedvezményt kapnak a motorosok, illetve a szervezett természetbarátok. Ingyenes műszaki tanácsadásban vehetnek részt, és több más olyan előnyt élveznek, amelyhez eddig nem jutottak. Igaz, hogy a szervezkedés lényegében most indul meg, s ennek arányában lépnek életbe sorra a kedvezmények is.

A közeli napokban „Motorosélet” címen röplapot kapnak kezükbe a motorosok, amelyben részletes tájékoztatást nyújt a Szövetség mindazon tudnivalókról, amelyek a belépés feltételei, illetve azokról a kedvezményekről, amelyek a belépéssel járnak.

Itt említjük meg azt is, hogy a BTSZ első tizennégy motoros túravezetője „üzemben van”, és mindegyikük különböző kerületekben szép eredménnyel vezeti, szervezi a motorosokat.

Házastársak

Síla mama a múlttól mesél...

Szabadtéri múzeum Parádon

Mátrai túránk érdekes élményét jelentette a parádi palóc házban tett látogatásunk.

Mikor beléptünk a portára, mintha századokkal mennénk vissza a múltba, pedig Síla mama, aki kalauzolt bennünket, még ebben a házba ment férjhez. Elmesélte, hogyan élt ilyen kis házban 25—30 tagú nagy család, gyermekekkel, unokákkal.

Síla mama sorra mutatja a berendezési tárgyakat és elmagyarázza hogyan használták azokat.

A ház három helyiségből áll: szoba, pitvar és a kamra. A szobában áll a kemence, szája előtt a padkán süttöttek, főttek, a tetején pedig aludtak a gyerekek és a nagypapa. Az asszonyok a kamrában, a férfiak pedig az istállóban laktak. Az asztalhoz enni csak a férfiak ülhetek le, az asszonyok csak a férjük mögött állva kanalazhattak.

Azóta a nap is másképp süt az égen — mondja Síla mama. Ez a régi nyomorúságos élet már csak az emlékezetben él, és rá gondolni is rossz.

Migend László

...és bemutatja, hogyan fontak a régiek

Régi palóc ház (A szerző felv.)

AZ ANNA-HARANG LEGENDÁJA

ponként váltják fel otthonukat a természettel s élményekkel gazdagon térnek haza.

— Minden útnak újabb szépségeket tár fel az ország gazdag tájából, s fiatalon szerezhettek tapasztalatokat a turisztika terén — mondják. És mindjárt élénken illusztrálják élményeiket.

— Uppony után történt. Tűző nap-sütésben hatalmas kiterjedésű erdőirtásra érkeztünk s nem tudtuk: merre-hová? Egyetlen jelzés sem maradt, ami útbaigazítást adott volna.

Sajnálatosan iránytű sem volt nálunk. A Nap állásából több kísérleti irány után megtaláltuk az ösvényt, amely végre lakott területre vezetett bennünket. Tagadhatatlanul, fáradtan érkeztünk meg Bánhorvátiba.

Egy másik élményük lett igazán feldhegetlen számukra. A borsodi rengetegbe vezetett útjuk, midőn eljutottak a térképen Derenknek nevezett faluhoz. Ámde a káprázatosan nagy-szerű tájban mélyen lehangoló kép-fogadta őket. A volt Derenk. Romba omlott házak mindenfelé, csonka falak, gyomfelvert udvarok jelezték, hogy kegyetlen pusztítást végzett itt

— nem a háború, de egy még békés esztendő nyara. A Horthy-rendszer urai azért, hogy egybefüggő, hatalmas vadászterületet teremtsenek, zavartalan kedvtelésük érdekében halálra ítélték Derenket. A lakosságot elköltöztették s a virágzó kis falu száztíz házát lerombolták.

Elpusztult a fából épített kis templom is. A háború évei után egyetlen család tért vissza Derenkre, hogy felépítse régi otthonát. Manapság csak a Babarcsikék házának teteje piroslik, s a család, miként a pompeii ör, vigyáz a tájra, s arra a kis harangra, amelyet megmentettek annak idején a pusztulástól.

— És az Anna-harang — mutatta kincsét a Nagy testvéreknek Babarcsik néni.

— És miért Anna a harang neve — kérdezték.

— Olvassák lelkeim, itt van fölírva reá...

A diákok betűzték az ércbe öntött befűket. Valóban ott van a felírás.

Anno 1729.

NÉMETH IMRE

A Pengő-kő Istvánkútnál

Járja a Kék útvonalát a budapesti István Gimnázium két diákja, Nagy Béla György és Nagy Gábor. A testvérpár a Fővárosi 3. sz. Építőipari Vállalat Sportkör Természetjáró Szakosztályának tagja. Könyvükben már szépen megszáporodott a bélyegzők száma, a százhuszonötödiknél tartanak. Vasárna-

ŐSZEL IS JÓL VÁSÁROL AZ

ÁLLAMI ÁRUHÁZBÓL

The sign also features several icons: a speech bubble, a hat, a person walking, and a person carrying a basket. The woman is smiling and looking towards the camera.

A HATÁRON TÚL

Tizedszer Lenin nyomdokain. A tátrai Rysy-csúcsra annak idején Lenin is kirándult. Ennek emlékére 10 év óta rendezik a fiatalok hegymászó-túráját, melyre ez évben július 29-én került sor. Az eseményen több száz fiatal vett részt, köztük számos külföldi.

A norvégiai Steinsfjordban rendeztek először vizalatti tájékozódási versenyt. Az amatőr-békaemberek vizalatti térképpel és tájolóval oldották meg feladataikat.

„N 66” a Természetbarátok Pünkösdi Táborozását Hollandiában rendezték meg. Több mint ezeröttszázan vettek részt a május 28–31-i táborozáson a Hága melletti Kljckduinban. A legnépesebb csoportok Belgiumból, Franciaországból és Nyugat-Németországból érkeztek.

A japán Ohasama város és az alsó-ausztriai Berndorf hegymászói között hosszabb idő óta jó barátság alakult ki. Ennek kapcsán ez év augusztusának közepén 10 japán hegymászó érkezett négyhetes „Jószolgálat túrára” Berndorfba, ahonnan 3 napos tartózkodás után megkezdtek háromhetes hegymászó-útjukat az osztrák Alpokban. Berndorfból, Mariazellen keresztül, a Gesäuse-n át a Dachsteinre (2996 m) vezetett útjuk, majd a Grossglockner (3798 m), a Wiesbachhorn (3570 m), a Grosswediger (3660 m) és a Wildspitze (3774 m) megmászása szerepel a programban.

Margit Thommen, az 1964. évi tájékozódási Európa-bajnoknál személyi okok miatt lemondott az idei világ bajnokságon való részvételről.

6 millió táborozót tartanak nyilván Nyugat-Németországban. A táborozók túlnyomó többsége a sátorral táborozók sorából kerül ki. A használatban levő sátrak számát 700 000-nél többre becsülik a kb. 50 000 karavánkocsival szemben. Az éves mennyiség növekedést mindkét cikkben 8–8 $\frac{1}{2}$ -ra becsülik.

Felvételi kérelmeket nyújtották be az IOF-hez az Angol Tájékozódási-sport Egyesülés és a Skót Tájékozódási-sport

Szövetség. Az IOF, Nemzetközi Tájékozódási-sport Szövetség alapszabályai szerint a két nemzeti szövetség felvétele ügyében az IOF bécsi kongresszusán, 1967-ben fognak dönteni.

„2 éme Rallye de l'Ami de la Nature” néven rendezte meg pünkösdkor a francia nyelvterületeken élő természetbarátok táborozását a Vogézek előhegyeiben levő Epinal-i Természetbarát Csoport. Az első ilyen találkozót 3 évvel ezelőtt rendezték Maronban a Mosel mellett. Azon kerekén 500 természetbarát táborozott. A mostani találkozón, melyet a Bouzey-gát által letesített nagyterjedésű tó felszigetén rendeztek meg, több mint ezren vettek részt Belgium, Franciaország és Svájc 50 természetbarát helyi csoportjából. A színpompás tábor lakói gazdag kulturális programmal, sportjátékokkal és vitorlázással töltötték el a táborozás napjait.

Anglia is indul a Tájékozódási Világ bajnokságon. Az október 1-én és 2-án Finnországban megrendezésre kerülő eseményen az IOF 11 tagországán kívül a felvételét kérő Anglia is elindítja férfi versenyzőit. Még nem dőlt el, hogy a skótok is részt vesznek-e a nagy világversenyen. A VB rendezői közölték már a pályahosszakat. Ezek szerint a férfi egyéni pálya 14,5 km, a női egyéni pálya 6,7 km lesz. A váltók pályahossza a férfiaknál 8,7+8, 8+8, 2+9,6 km, a nőknél pedig 5,3+4, 9+5,1 km lesz. Az 1:25000 léptékű térképen 5 méteres szintvonalak alkalmasnak. A térképet gyűrhetetlen „Syn-tosil”-papírra nyomják, 4 színű kivitelben. A versenyek tipikus finn terepeken kerülnek lebonyolításra. A szintkülönbség 0–50 méter között váltakozik. A domborzat változatos és kistormájú. A talaj legnagyobb részt könnyen járható, a lapok, mocsarak aránylag könnyen áthatolhatók. Helyenkint írtások váltakoznak, 2–3 méter magas fiatal erdőkkel. Az Ezertó Országának tipikus képét számos kisebb-nagyobb tó kerekíti ki.

Úti kalandok

A 6 kötetes sorozat színes, Con-Rit kötésben, azonos formában, sok képmelléklettel jelenik meg. Ebben a kiállításban bolti forgalomba nem kerül, kizárólag vásárlóink részére készült.

A sorozat könyvei:

Benamy: *Hetvendőláros utazás*; North: *Hosszú fehér felhő*; Róna: *Ember a csúcson*; Durrel: *Noé bárkáján*; Pintér: *Indul az SK 955-ös járat*; Steuben: *Tutajjal a fáraók aranybányáihoz*.

A kötetek írói között találunk született csavargót, gyakorlott utazót, modern riportert, fiatal csapdaveetőt. Elménybeszámolóikban az európai nagyvárosok, Dél-Amerika metropolisai, a legnagyobb hegyek megmászhatatlannak tűnő csúcsai, a hatalmas Kék-Nílus partjai, Új-Zéland egzotikus törzsei, és Kamerun vadállatai válnak ismertté az olvasó előtt.

A 6 könyv ára összesen 119,— Ft.

4 havi részletfizetési kedvezményrel is megrendelhető a sorozat.

Alanti megrendelő szelvényt levelezőlapra ragasztva kérjük beküldeni, vagy ha nem akarja megcsónkítani a lapot, szíveskedjék a szöveget levelezőlapra átírni.

Itt levágandó!

Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat, Budapest, VI., Népköztársaság útja 21.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az „Úti kalandok” című sorozatot

* utánvétellel, 119,— Ft-os áron, minden postai és kezelési költség felszámítása nélkül.

* 4 havi részletfizetési kedvezményrel, minden postai költség felszámítása nélkül, de a 3% kezelési költség felszámításával.

Név: .....

Szem. ig. szám: .....

Pontos cím: .....

Munkahely címe: .....

* = A nem kívánt részt kérjük törölni!

Az 1966. évi Tájékozódási VB terepe. A pályakészítők Lasse Heidemann vezetésével (bal oldalon) az útvonalat jelölik ki

Ellenőrzőpont elhelyezésének próbája az 1966. évi Tájékozódási VB színhelyén

Ami az öt „T” mögött van

Első pillantásra talán a kanadai Öt-tó vidékére gondolhat az olvasó. Ami azt illeti, természetjáróknak ez nem is olyan rossz gondolat, ám a címben idézett öt „T” betű hazai tájakra vezet, nem tavakat rejt, éppen-hogy inkább hegyeket.

Az öt „T” betű rövidítés. A Turistaházakat Kezelő Vállalat hirdeti ezzel létesítményeit, hívja fel a figyelmet szolgáltatásaira.

„Túra — Tábor — Tanfolyam — Télen-nyáron — Turistaházban.”

Mit takar ez a propaganda mondat? Ha évek óta ismert és használt, mi az, ami tartalmában új és fejlődő? A mondat ajánlásához méltóak-e a körülmények? Ezekkel a kérdésekkel fordultunk a Turistaházakat Kezelő Vállalat munkatársaihoz. Válaszaik bizonyítják, érdemes volt érdeklődni.

TÚRA

A természetjárás alapvető és leggyakoribb formája. Szeptemberben ismét megkezdődik a szezonja. Hétvégeken megtelnek a hegyek, szűknek bizonyul a turistaházak étterme, kevésnek a szálláshely. A csoportok már nyáron lefoglalták a szükséges hálólhelyeket. De ha nem mennek el, ha közbejött valami?

— Ha időben visszajövünk a lefoglalt helyeket, igyekezzünk újra értékesíteni — hangzik a tájékoztatás. — Itt találkozunk a régi problémáival: a miskolci, pécsi, egri stb. lakosoknak Budapesthez, központunkhoz kell fordulni, ha hétvégén, vagy hétközben hírtelen szabad idejük akad, s máris indulnának 2–3 napra valamelyik környékbeli, kedvelt turistaházba. Szeretnénk remélni, hogy megtaláltuk a megoldást. Nagyobb hegységeink közigazgatási centrumaiban megkerestük az idegenforgalmi hivatalokat. Megállapodást kötöttünk, s hetente két alkalommal is „leadjuk” a környékünkön levő turistaházak üres férőhelyeit. A Borsod megyei természetjárónak elég tehát Miskolcon az Idegenforgalmi Hivatalhoz fordulni: valamennyi borsodi turistaházban lefoglalhatja helyét, ha hétközben kikapcsolódni szeretne.

— A „hétközbenről” jut eszünkbe, hogy ismét javaslatot tegyünk azoknak, akiknek heti pihenő napjuk nem vasárnapra esik. Szeretnénk, ha az erdő szépségeit, a természetjárás egészségmegőrző és fejlesztő hatását többet élveznék. Keressétek fel kétközben is a turistaházakat. Szálláshoz jutni könnyebb, és sem a természetben, sem — reméljük — a turistaházban nincs külön hétköznapi és ünnepnap kihasználás.

— Rövidesen előnyös változás várható a turistaházi hálólhelyek igénylési, elosztási rendjében is. Megszűnik a várakozás, bizonytalanság, az „előző hónap 8. napjáig” rendje, s a szervezetek, csoportok, szövetségi tagok igényüket, ha van hely, azonnal érvényesíthetik, befizethetik.

TÁBOR

A nyárra nem lehetett sok panasz. Egyre több szervezet figyel fel arra a lehetőségre, hogy melegben, kánikulában nagyszerű üdülést, frissülést jelent a hegyi tábor. A hazai természetjárásban sokkal ritkább az őszi, főleg a téli táborozás.

— Propagálásával törekszünk a kedvcsináláshoz — mondják a vállalat munkatársai. — A turistaházak alkalmasak a téli táborozásra azoknak is, akik ugyanezt sátorban, vagy hegymászó módra: a jég hátán, nehezen tudnák elképzelni. Arra kérjük a szervezeteket, hogy igényüket már most jelentsék be, hiszen a helyeket határidő nélkül, jóval előre le lehet foglalni.

— Különösen örülünk, ha az ifjúsági szervezetek, iskolai csoportok szeptemberben gondolnának már a téli szünidőre, hálólhely és étkezési igényükkel jelentkezzenek.

— Turistaházainkban a tábor fogalma nemcsak a természetjárással kapcsolatos. Különösen a legmagasabban fekvő turistaházakat előszeretettel keresik fel a versenypartok képviselői.

A példák tanúsítják, hogy nem eredménytelenül. Kerékpárosaink a Béke verseny előtt Lajos-forrásnál, atlétáink Bánkuton. (Mecser Lajos ide külön is vissza-visszatér), sportlövőink, kajakozóink Mátraházán, vívóink Dobogókőn edzettek, táboroztak. Gyakori látogatói turistaházainknak a mérkőzésekre készülő élvonalbeli labdarúgó csapatok. És természetes, hogy a BV-re készülő tájékoztatói versenyzők válogatott kerete is turistaházban rendezi edző-táborozását. A magaslati levegő tisztasága, a hegyi terep természetes nehezségi fokozatai önmagukat ajánlják minden sportolónak a sikeres felkészüléshez.

TANFOLYAM

A késő őszi, téli hónapokban hétközben sokszor kicsi a turistaházak kihasználtsága. Pedig...

— Ha mindenki tudná a turistaházakban rendezett tanfolyamok előnyeit! — sóhajtának a turistaházvezetők. Aztán szaporán adják az ismertetést:

— Ott kezdődik, hogy minden egy helyen van. A szállás, az étkezés, az előadóterem, a szabad idő kihasználásának lehetőségei. A tanfolyam hangulatát nem befolyásolja az időjárás, a környezet otthonos, a légkör házi.

— Ott folytatódik, hogy mindenki egy helyen van. Utazgatással nem telik az idő, késésekről nem lehet szó, az előadók és a haligatók egymás segítségére lehetnek egész nap.

TÉLEN — NYÁRON

A vállalat működésére a természetbarát mozgalom szolgálata, a kedvezmények nyújtása jellemző. Ezek a szempontok sem nélkülözhetik a gazdaságosság elvét, a meglévő létesítmények gazdaságilag helyes és célszerű üzemeltetését.

— Nehéz ebben a leghelyesebb utat megtalálni — említik a vállalat közigazdászai. — Bizony, egyes turistaházak fenntartása gazdaságosabb lenne, ha a téli szezonban bezárnánk. Gondolunk itt Balatonalmádira, Ágasvára, vagy a badacsonyi Rodostó turistaházra. A turistaházak ideiglenes bezárása viszont a férőhelyek csökkenését jelentené.

— A megoldást abban látjuk, ha az igénylő szervezetek, csoportok kívánságukkal időben jelentkezzenek. Ha az említett és hasonló turistaházak férőhelyeit nem végszükségként, az utolsó pillanatban igénylik, hanem előre, programba iktatva. Ha ezek a turistaházak a karácsonyi és újévi ünnepnapokon megtelnek (és ez így van), megfelelnek a hét többi napján is. Ha a téli időben a szakosztályi túrák útvonala természetesen másfelé is vezet, táborok, tanfolyamok számára ajánljuk ezen turistaházakat.

— Ha tapasztaljuk, hogy a turistaházak előzetes foglaltsága eleve követeli a téli üzemeltetést, szó sem lehet bezárásról, és helyhez jutnak ennek következtében az egy-két éjszakás túrázók is. /

Íme, ennyit lehet beszélgetni —, s még mi mindenről eshetne szó — öt „T” betű nyomán a

TURISTAHÁZBAN

Polgár Tamás

A MI NAPTÁRUNK

Szeptemberi események
(Zárójelben a rendező szerv)

- szeptember 3. Országos Bajnokság I. forduló (MTSZ)
- szeptember 3–4. Vízitalálkozó az 5. fkm-kónél (BTSZ)
- szeptember 4. Országos Váltóbajnokság (MTSZ)
- Barbácy Ákos emlékvésény (BEAC)
- Dunakanyar vízbajnokság Visegrád—Bpest (BESZ)
- szeptember 8. Farkasréti „villamostúra” (BTSZ)
- szeptember 10. Vízibusszal Tahiba (Ruházati Spartacus)
- szeptember 11. Budapesti csapatbajnokság II. forduló (BTSZ)
- Csillagtúra a Vértesbe (XVI. ker.)
- Kerékpártúra a Pilsbe (Budai Spartacus)
- Zrínyi emlékvésény (Baranya megye)
- szeptember 13. „Keletmagyar találkozó” (Megyék)
- szeptember 17. Országos bajnokság II. forduló (MTSZ)
- szeptember 17–18. Pontszerző vizitúra Kőkereszthez (BTSZ)
- Szarvasbögésre a Börzönybe (Budai Spartacus)
- szeptember 18. Diáktalálkozó a Sástón (Heves megye)

- Hajós Ferenc emlékvésény (IV. ker.)
  - Különvonat Veszprém—Herend (V. ker.)
  - Szabadság kupa (Szabadság úti iskola)
  - Vizitúra Rumba (Vas megye)
  - szeptember 19. Idén végzett ezüstjelvényesek találkozója az Erdel lakban (Tanfolyam)
  - szeptember 21. Magyar Alpok: klubelőadás a MOM-ban (XII. ker.)
  - szeptember 24–25. Évadzáró vizitúra az I. kúthoz (BTSZ)
  - Kerületi találkozó Nagyvázasnyban (XI. ker.)
  - Zsigmondy hegymászó-túra és találkozó (MTSZ)
  - szeptember 25. Bozi László emlékvésény (Vas megye)
  - Budapesti csapatbajnokság III. forduló (BTSZ)
  - A Pils vadászövénnyei (Ruházati Gyopár)
  - Végvári napok és Döbrönte kupa (Veszprém megye)
  - Különvonat indul Tatára (XIII. ker.)
- (Az adatok helyességéért a beküldők felelnek. Kérjük a következő — októberi — rendezvények adatait szeptember 2-ig beküldeni szerkesztőségünkbe.)

HAZÁNK LEGMAGASABB CSÚCSAI

VÍZSZINTES: 1. Kedvelt kirándulóhely a Mátrában (965 m). 9. A Mátra 1015 m magas hegye. Üdülő és kirándulóhely, téli sporttelep, siugró-sáncok. 13. ... veríté (rejtett kamerákkal). 14. Petőfi költészet. 16. Tarol. 18. Vállra vetve viselt kendő. 20. Kórházi osztály. 21. Okori római hármasfogat. 22. Becézett női név. 23. Kirándulóhely, üdülőtelep a Visegrádi-hegységben (700 m). 26. Kórus. 27. VEA. 28. Hunor és ... 29. Több állam pénzegysége. 31. Talmi. 32. Község Fejér megyében. 34. Allóképek vetítője. 35. Fej. 36. Te és én. 38. Vác közelében emelkedő, jellegzetes alakú mészkörög. 40. Úszási mód a gyorsúszásban. 42. YO. 44. Magyar családnév. 45. TK. 46. Kikötőváros a Vörös-tenger bejáratánál. 48. Doktor. 50. A lengyel nyelv egyik nyelvjárása. 53. Idegen női név. 54. Igekötő. 55. Visszaül (!). 56. Különböző zenei hangok. 58. Ezüst vegyjele. 59. Tölts a pohárba! 61. A Bükk hegység legmagasabb pontja (959 m), az utolsó négyzetbe két betű: KÖ, kerül. 63. Sajátkezelés. 64. Község Heves megyében. 66. Város az Ukrán SZSZK-ban. 67. „A gólyához” költőjének névjele. 68. Csepélsí meléktermék. 70. Női név. 71. RII. 72. Les, betűi keverve. 74. Folyó a Pireneusi félszigeten. 76. Liszt, németül. 77. Ritka női név. 79. Amerikai költő. 80. ... Simon (krónikaíró a 13. sz. ban). 81. Zúditja. 82. Díj-sz. 83. Szigilgeti Ede népsziműve (névelő nélkül). 85. A Mecsek legmagasabb csúcsa (682 m). 86. A Bakony legmagasabb csúcsa (713).

FÜGGŐLEGES: 1. Ablakot ragaszt. 2. „A” dal. 3. Találja. 4. ... Sumac (világhírű énekesnő). 5. Azonos betűk. 6. Tova. 7. Férfinév. 8. Már megette a kenyere javát. 9. Mely személy? 10. A felső végtag. 11. Nővény és női név. 12. Prózai elbeszélés a skandináv népi irodalomban. 13. A Bör-

szöny legmagasabb csúcsa (939 m). 15. A Józsgáz alá vetett szalma. 17. Kirándulóhely a Bükk-fennsík déli peremén (950 m). 19. Balatoni halak. 21. Ha ... ha szakad. 23. Duzzad. 24. Föld alatti üregekben lakó ragadozó állat. 25. Férdszobában van. 28. ... Gerais (állam Brazíliában). 30. Hegy Salgótarjánról északra (729 m). 33. Az üzletkötést előzi meg. 35. Spanyol operaénekes (tenor). 37. Egész Dunántúl legmagasabb csúcsa a Kőszegi-hegységben (883 m). 39. A Nap sugarai áthatolnak a nyíláson. 41. Becézett Adél. 43. „... vi-gyázatok a strázsán” (Ady). 47. A Zempléni-hegység magyarországi részének legmagasabb csúcsa (896 m). 49. Igen öreg. 51. Kartyalap. 52. A Bükk második legmagasabb pontja (956 m). 53. Amely helyre. 57. Női név. 60. Az egyik szín. 62. Felkopik az ... 63. Csúcs a Mátrában (900 m). 65. Román pénznem. 67. Balatoni nyaralóhely. 68. Altató szer. 69. Gazdasági szerszám. 70. Kihulló. 71. A nyártalevet teszi a szélben. 73. Ostrák város. 75. Tengerjáró hajó kikötője. 76. Péle... (összevisszaság). 78. Angol ital. 80. Allatok betegsége. 82. Nővény része. 83. Argon vegyjele. 84. LS.

Beküldendő a vízszintes 1., 9., 23., 38., 61., 85., 86., függőleges 13., 17., 30., 37., 47., 52. és 63. sz. sorok megfejtése.

Beküldési határidő: szeptember 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése:

A természetbarátok nemzetközi nagytábora a Kilián-telepen.
Könyvjutalmat nyert: Elek Gvula, Bp. XIV., Tanya u. 12., Udvary Ferenc, Bp. XII., Hajnóczy u. 24., Lekly József, Bp. X., Harmat u. 17., Lásos Béla, Debrecen, Vörösmarty u. 4., Kovács Józsefné, Kótaj, Hunyadi János u. 31. (Szabolcs m.), Erdős László, Battonya—Diges-tor.

Csak körül kell nézni

Hárman ültek a pesti tudnád-e mondani ne-
eszpresszó teraszán.

Szólt az egyik:

— És mondjátok, lát-
tátok Capriban Tiberius
fürdőjét?

Szólt a másik:

— Hogy Tiberius für-
dőjét? Mi az, hogy lát-
tam! Pontosan emlék-
szem a helyre. A főníciai
lépcsőn kell lejönni 714
fokot és baloldalt egy
sárga épület mögül elő-
bukkan Tiberius fürdő-
je...

A harmadik közbevá-
gott:

— Sárga? Hallo, azt
mondja: sárga! Az épü-
let, kedves barátom, nem
sárga, hanem sponóztöld.
És nem hétszáztizennégy,
hanem hétszázharminc-
két fokból áll a főníciai
lépcső. Ezt illenék tudni.

— És a Firenze mel-
letti Fiesolét megnézté-
tek? — tért át új témá-
ra az első.

— Fiesole? Édes fiam,
Fiesolében minden követ
ismerek. A dóm román-
stílusú arkádjai alól bal-
oldalt egy pántos vas-
ajtó nyílik a sekrestyé-
be...

— Nem igaz. A vas-
ajtó a jobboldalon van...

— Tévedés, balolda-
lon...

— Sem így, sem úgy.
Közében.

— Veletek nem érde-
mes vitatkozni — legyin-
tett türelmetlenül az el-
ső. — Ha valaki turista,
nézzen körül tisztessége-
sen.

— Úgy? Akkor meg

tudnád-e mondani ne-
kem, hogy hol van Santo
Luciano della Potteson-
te?

A két másik kórusban
válaszolt:

— Torino és Genova
között a 127-es kilomé-
terkőnél balra észak-
keleti irányban.

— És miről nevezetes?
Megint egyszerre jött
a válasz.

— Barokk stílusú il-
lemhely a piactéren,
gótikus szellőzőnyílás-
sal.

A kérdező elismerő
mozdulatot tett.

— Jól van, visszavo-
nom az előbbi, alaposan
körülnéztetek. De tudjá-
tok, vannak emberek,
akik csak jönnek, men-
nek a világban, de nem
látnak meg semmi szé-
pet, pedig ott van az or-
ruk előtt...

— Az ilyeneknek nem
volna szabad útlevelet
adni... — helyeselt a
másik.

Ebben a pillanatban
egy idegen állt meg az
asztaluk előtt:

— Kérem szépen, bo-
csánat, nem tetszenek
tudni, merre van a Já-
noshegy?

Az első a vállát vono-
gatta:

— A Jánoshegy? Ti
hallottatok már róla?

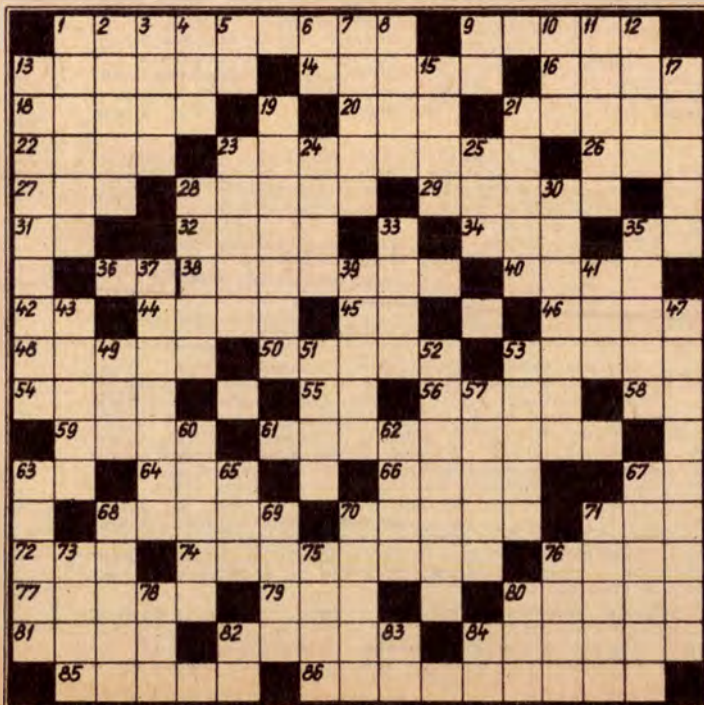
— Valahol a Boráros
tér felé, azt hiszem... —
így a másik.

— Budán kell neki
lenni, de ne haragudjon,
mi pestiek vagyunk, nem
tudhatjuk. (novo)

TAPINTAT

(Leagren rajza, Varsó)

VAN PROSPEKTUS BÖVEN

A „Turista” júliusi számának 16. oldalán megjelent „Felemds utazás” c. cikket elolvastva az alantitak kívánom megjegyezni:

Szöszterint idézem a cikkben közölt mondatot: „... s ennyire ne lehetne hozzájutni prospektushoz. Azaz van itt bőven utikönyv, baedeker, útmutató, térkép, de csak pénzért!”

Hosszú évek óta, minden évben több hetet Svájcban töltök, s így tapasztalataim a következők:

Már a vízum kiadásánál is, ha Svájc bármely vidékére utazom, díjmentesen kapok prospektusokat, Svájc minden városában komoly apparátusával működik a Verkersbüro, ahol számtalan prospektust kaphat — ingyen, a legeludogottabb helyen is.

Minden városban nem egy, de több magán utazási iroda is működik. Pár héttel ezelőtt bementem Baselba a Danzas Utazási Irodába, s a Jungfrau és a Mönch környékéről kértem kis felvételű prospektusokat. Az összes kívánt tájékoztató díjmentesen megkaptam. Kívánságra bármikor bemutatatom. Kertész Miklós

Ne legyen szűnnap a sárospataki múzeumban

Kedves TURISTA! A VDSK szakosztálya túrát vezetett a Zempléni hegyvidékre. A programban szerepelt a Rákóczi várak megtekintése is, közöttük elsősorban a sárospataki vármúzeum meglátogatása. „Hétfőn szűnnap!” felírás fogadott bennünket és zárt ajtókat. Egy ideig reménykedtünk abban, hogy a múzeum vezetősége megszánja a bejárat előtt topogó százfőnylőtömeget. Valószínű, hogy a nap folyamán még sok természetbarát nézte volna meg a múzeumot, ha nyitva van. Bizonyos vagyok, hogy a mi reggel kilenc órákor ott topogó szomorú csoportunk belépődíjából is kitelte volna az esetleges túlóra költsége.

Nem mindig adódik alkalom, hogy fővárosi, ismeretszerzésre vagyó turisták eljussanak ilyen nagy távolságra. Jó lenne, ha az egyébként kitűnően működő múzeumi hálózat elintézné a „Turista” nyilvánosságá nyomán, hogy a látogatókat ne fosszuk meg ezután az örömmel várt eleménytől.

Tóth Konrád
a Ganz Kapszológyár
szakosztályvezetője

BADACSONYI EMLÉK

Kedves Szerkesztőség! Örömmel látom, hogy szívesen közölnék apró túraélményeket — nyilván azért, hogy mások is kedvet kapjanak hozzá. Az

én szívem annyira betelt legutóbbi túránk emlékével, hogy írom kell róla. A tó pasztell-színeinek ígézetében úszott velünk a kis fehér hajó. Aztán teraszos művelésű szőlők között vitt felfelé az utunk és arra gondoltunk, hogy itt már a rómalak is áldoztak a mámor és bor isteneknek. A távoli jegenyék alatt nagy költőnk pengette lantját előbb kesergőn, majd boldogan, imádottjának. A kedves Rodostó-ház teraszáról a nyugodt tó tükre távolodó motorost láttunk, mely eltűnt a párák ködében, mint az ifjúság... Amikor a bűdosók végtelennek tűnő lépcsősora is elmaradt mögöttünk, a tördemici klátó mély csendjében szinte hallani véljük a szemközi Szentgyörgyhegy bazaltornájának zsongását. Erdőállat, madárdal, a Kisfaludy-kilátóhoz feltehető tapaludki mendence, színekben tobzódó alkony, végül a holdfényből szőtt ezüsthíd tette felejtethetlenné ezt a túrát. Bárcsak mindenki látná — sokkal boldogabbak lennénk...

Schmidt Gusztávné, Pécs,
Hunyadi J. u. 52.

Megjártam

a szentgyörgyhegyi házban

Másodszor járom az országos kék túrát. A szentgyörgyhegyi turistaházban kaptunk július 24-én szállást, piszkos, kulturálatlan házban, se világítás, se mosdóvíz. Az ajtókhöz nincs kulcs, két piszkos pokrócot kaptunk, egy lepedőt. Ezek voltak az előzmények, de ezt elnéztük, csak éppen megemlégtünk a gondnoknak. Reggel meg akartunk mosdani. A gondnoknak kötelessége lett volna vízről gondoskodni. Nem tette meg. A ház két oldalán két-két betongyűrű volt, ami tele volt esővízzel. Kimostam a lavort és negyönk részére két lavort vizet vittem be. Erre ő durván szidalmazott. Ez még sose történt meg velem, pedig jónéhány turistaházban megfordultam. Ilyen ember nem való ebbe a szakmába. Ha Önöket ezzel kapcsolatban érdekli a történetem, szívesen rendelkezésükre állok. Csak összefogva tudjuk elérni azt, amin a felettes szervek dolgoznak, hogy százezrekre emeljék a szervezett turisták számát.

Tóth Emil
Vasas természetbarát
Bp., XIII., Botond u. 15. sz.

ÚJABB KUTATÁSOK A BARADLÁBAN

Magyarország legnagyobb barlangjában, a világ leghosszabb barlangjával között ez idő szerint kilencedik helyen álló aggteleki Baradla-barlangban újabb kutatások kezdődtek dr. Dénes György vezetésével. A kutatók megkezdtek a Vas-kapu fölötti szövevényes járatrendszer feltárását és feldolgozását. A Hangverseny-terem és az országhatár közötti Styx szakasz iszapfelhalmozódásában mederemélyítő munkát végeztek, hogy ez év őszén kedvezőbb körülmények között folytathassák az ott megkezdett mérési munkákat. Elkészítették a kutatók a már régóta ismert, de eddig felmeretlen Olymposz, valamint az Indián Sátor feletti Padlás részletes felmérését és térképét is. A munkálatok keretében Révész Lajos megkezdte a közel két évtizeddel ezelőtti általa felfedezett Meseország pontos felmérését.

HÍREK

AZ MTSZ 1967-BEN IS MEGRENDEZI a külföldi sícsereutúrákat. A szakbizottság javaslata alapján a Szovjetunióba a Kaukázus vidékére, az NDK-ba Thüringába, Csehszlovákiába az Alacsony-Tátrába és Lengyelországba a Magas-Tátra és a Beszkidék vidékére vezetik a jelentkezőket január, február hónapokban. Felvilágosítás a szövetség helyiségében minden kedden 17—19 óráig a cseretúra bizottságnál.

MŰEMLEKJELLEGŰVE NYILVÁNÍTOTTA az Országos Műemléki Felügyelőség az E. M. Településfejlesztési Főosztályal egyetértésben a pillszentkereszti középkori romterületet és a dobogókői famenedékházat.

A SOMOSKŐI VÁRROM — és a szomszédos, már Csehszlovákiában fekvő bazaltömies — megtekintését vasárnaponként lehetővé tette a határőrség a turistáknak. Mostmár csak az kellene, hogy a „határkapund” a Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal ismertető táblát helyezzen el az Európa-híru bazaltömiesről, hogy a látogatók ne legyenek sajtó hányos ismereteikre vagy találgatásokra utalva.

UDÚLÓ TERÜLETNEK jelölték a Nógrád megyei Tanács az ereszvényi turistaház, a salgói menedékház és Salgó vára környékét. A következő években nagy összeget fordítanak a táj fejlesztésére. Autót is épül a salgói menedékházhoz. Mindkét ház felújításra, bővítésre és korszerűsítésre vár.

HÁROM EDZŐPÁLYA létesült a főváros határában tájékoztatói versenyzők számára. A legnagyobb a BTSZ edzőbizottsága létesítette — bemért állandó pontokkal — a Normafa környékén. Két kisebbet pedig a Budapesti Spartacus és Csücs-hegyen és a Csillebércen. A pályák térképei a BTSZ Váci utca 58. alatti Tájékoztató Szolgálatánál kaphatók. A norma-fal 25. és a két kis pálya 16. illetve 12. pontját a megvásárolt térképekre a BTSZ versenybizottságánál lehet berajzolni kedden, szerdán és csütörtökön este.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB vezetősége annak közlését kéri, hogy a klubot — a helyiségek festése miatt — csak október elején nyitják meg. Következő számunkban közöljük a programot.

ÚJ KLUBOT nyitnak szép-tembertől a Ruházati Spartacus turisták. Összejeveiteiket minden csütörtökön 17 órákor tartják a Lengyel Kultúra Bp., V. Nádor u. 34. II. emeleti helyiségében. Ez a főváros ötvenötödik természetbarát klubja.

AZ ERDŐ-MEZŐ VADJAI-VÁL lépten-nyomon találkozik a természetet ismerő és szerető ember A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a Múzeum utca 7. alatti Kossuth Klubban várja a turisták jelentkezését is az ősszel indítandó „Vadgazdasági Kollegium” előadásaira.

IDEGENFORGALMI KÖNYVKIÁLLÍTÁST rendezett a Pannoráma szerkesztősége és az Ország-Világjárók Baráti Köre a zuglói Szabó Pál Művelődés-házban. A kiállítás — melyet az Országos Idegenforgalmi Tanács elnöke, Oczel János nyitott meg — sok érdeklődőt — közöttük számos turistát — vonzott.

ÖTLETES ajándékkal lepté meg a BEAC természetjáró szakosztálya legszorgalmasabb tagjait, versenyzőit és aktívait: hűsz bérletet vásárolt számukra az Attilai Világban-nökség valamennyi rendezvényére.

MESSE VILÁGÍTÓ fémlappokkal, pisztolyból szórt festési móddal jeleztek az Iskola-bütorgyár turisták a Királyréti-Magastás-Hideghegy-Csóványos útvonalat. Jelzésük jelenleg egyike a legjobban „vezető” turista-útjelzéseknek hazánkban.

DICSÉRO OKLEVELEL tüntette ki a X. kerületi TS Füzéri János, Füzéri Jánosné, a Törökös, valamint Tallós Ibolyát és Tóth Lajosné, a Vasas Dinamó sportkör természetjáróit a társadalmi erdei szolgálat megszerzése érten kifejtett kiváló munkájukért.

MEGVÁLTOZOTT AZ ORSZÁGOS KÉKTÓRA útvonala a Cserhát-hegységben. Az új útvonal Nemi-pusztától a Sas-bérecet megkerülve a Káva-hegyen át Bokor község — a Dobogó-tetőn át Hollókőre tart. (Turistaszállás a községben.) A további útvonal Felsőtölgy-Bab-levecscsárda után csatlakozik a Tepke felé vezető régi úthoz.

ÚJ SETAUT A JEGENYEVOLGYBEN c. előző számunkban írt cikkben azt írjuk, hogy a Rózsika-forrást az Újpesti Spartacusok foglalták. A tény az, hogy a forrást az Újpesti Természetbarátok Turista Egyesületének tagjai foglalták.

Címlapunk: Bara István felvétele

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1. telemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kínásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft, félévre 16.— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-830 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Külke-remkedelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 25 314.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

Zászlófelvonás a tábor megnyitásán

Részlet a táborból

Mire e sorok megjelennek, már levonta zászlóit az ötödik Nemzetközi Természetbarát Tábor, melynek sátorvárosában a balatonparti Kiliántelegen két napfényes, vidám, színes és pihentető hetet töltött mozgalmunk több ezer híve.

Következő számunkban örömmel számolunk be részletesebben a táborozásról — mely eseményeivel, rendezésével és egész szellemével méltóképpen járult hozzá az Országos Sportnapok sikeréhez. A táborozás először folyt ilyen hosszú ideig és ilyen szervezeten. Versenyzőink a Balatoni Kupa versenyjeiben — és a

A MI TÁBORUNK

Vidám élet a tábori strandon

többi versenyben is, az erős nemzetközi mezőnyben igen jó eredménnyel végeztek.

Először jelent meg igen tekintélyes számban ennyi fiatal a táborozáson, s ez egyik fő célkitűzésünknek, az ifjúság megnyerésének megközelítését jelzi. A vidám napok tréfás rendezvényei — például a fordított világnap, a vízi, motoros, kéktúrázók rendezvényei — mind külön beszámolót igényelnének. Lesz miről írni. Itt most csak néhány képen számolunk be — lapzárta miatt — a tábor életéről.

Az első kerületiek első napján

A Csongrád megyei fiatalok tábori „honfoglalása”

A legkorszerűbb tábori mosogatókat, zuhanyzókat, angol WC-eket, éttermet s minden egyebet megtalálhattunk, ami a korszerű kényelmet, higiéniát szolgálja

A NÉPEK ORSZÁGÚTJÁN

Nyló tulipánvirág körvonalához hasonlít a Nemzetközi Camping és Caravan Szövetség XXII. — Magyarországon rendezett — nagytáborozásának útvonala. S e virág Balatonfürednél eresztett gyökeret, innen szökken fel a szár a fővárosig. Páratlan idegenforgalom színtere volt ezekben a hetekben az ország.

A Római parton még azon tündünek turista barátainkkal, hogy ime a távoli országok természetbarátai átnyergeltek a nyolckerekes életformára és nem ismerik a hátizsákos gyalogtúra örömét, romantikáját. A hárshegyi táborban azután szertefoszlik az előítélet. Svájci lakókocsik rejtekéből hamisítat-

lan túrabakancs és hátizsák kerül elő, s három raj kapaszkodik fel a budai gerincekre.

Egy dán család elhozta magával kedvenc kutyáit. A táborszéli lombos tölgy árnyékában békib tipegnek. Az olaszok derűs, nőtázó kedvvel ülnek körül a gázlángon sístergő spagettis serpenyőt. A németek szokott precizitással vetnek számot az elkövetkező útvonallal, térdükön kiterített térképek.

Gépkocsink ügyyel-bajjal sorol be az Osztjapenkó emlékműnél elsuhanó lakókocsi oszlopba. A tranzistorokból sugárzó zene leng a gyönyörű sztráda fölött. Amint előbukkan a Balaton, majdhogy torlódás keletkezik. Minden ko-

csi lassít, hiszen a tó hol opálos, hol smaragd tükre megállásra csábítja a convojt.

A balatonfüredi gyerekek nem kis elmésséggel csigaháznak titulálják a lakókocsikat. A pompás fürdő és üdülőtelepet villámgyorsan megszállja a Dodge, Simca, Opel áradat. Akad csoport, amely csálhatatlan érzékkel a mólót veszi birtokába és a tóra nyíló betonnyelven gitárok pengése köszönti az arra sikló vitorlásokat.

Filmszerű gyorsasággal peregnek a Rallye eseményei. Bugac és Hortobágy pusztai romantikával, népi együtteseknek színpompás műsorával, Debrecen hagyományos vendégszeretével és Tokaj a hegyalja

levének eredeti zamatával fogadja 22 ország több ezer turistáját.

Egy párizsi társaságot akkor látogattunk meg, amikor egymásközött értékelték az utiprogram félidejét. Szerintük telitalálat volt a Nemzetközi Szövetség választása. Magyarországot felejthetetlen élményeket nyújtott számukra.

— Egyszerűen csodálatos, ahogy napról napra egyre magasabbra emelkedik a jó hangulat. Otthon érezzük magunkat. Az udvarias vendégszeretettel is értékesebb az, ha úgy fogadják az idegent és úgy gondoskodnak róla, mintha valamennyien egy nagy családhoz tartoznánk.

— ár.

A nagyvázsonyi lovasjátékoknak messze külföldön is híre van. Most, hogy hatezer külföldi — a karavánkocsi lakói — is megnézték, nem kétséges, hogy Európa országaiban a lovasjátékokat feljegyzik az eseménynaptárba

Marcel Taburiaux, a francia camping klub helyettes elnöke magával hozta kedves kabaláját, az utolsó párizsi bérkocsi miniatűr modelljét

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. OKTÓBER
XII. ÉVFOLYAM 10. SZÁM
ÁRA 3 FT

BALATONI

Hajónk a Badacsony felé tart

Az utolsó üdülő-csoportot is elvitte este a vonat, s reggelre olyan a tó, mint kiürült táncterem a nagy bál után. Aki ilyenkor visszalopokodik az önfeléd nyári muri színhelyére, elcsendesült tájban, elmondhatatlanul békés, feledhetetlenül édes örömekre lel.

Minden évszakban szép a Balaton, de talán ősz elején a legvarázsosabb. Amikor megszínesednek körös-körül a hegyek, felhőtlen tiszta lesz az ég, s a tó mesélő zúgása altató erdőszongás. Ha pedig elül a szeptembervégi szél, s megáll a tó mozgása, nagy puha csend ferül a víztükkörre. Aki ilyenkor ledől a parti homokra, olyan bensőséges viszonyba kerül a tájjal, mintha maga is része volna, akár a sétány egyik platánja.

Az ég ilyenkor már vékony pára mögül kéklik, a nap bóbisgatva, hunyorgatva süt. Fülledt hőséget nem küld ránk, jóságos szelidséggel lopja melegét testünkbe észrevétlenül. A levegő fátyolos és alig-alig mozdul; ha mégis szellő kél, biztos, hogy édes mustillatot hordoz.

A tótükkör egyszínű, felhők úszó szigetei sehol nem árnyékolják, sápadt palackzöld és határtalanabb, mint bármikor. Felszíne sima, redőtlen, az elpihent hullámok emlékét a meder-aljránckokba rendezett homokja őrzi lent. Mert a víz átetsző és tiszta, messzire követhetjük benne még a

fenéken vándorló kagyló nyomát is, ahogy élére állított teknője kanyargós mély barázdát hagy maga után.

Néha megborzong a szunynyadó víztükkör, ilyenkor széles ezüst sáv indul a part felé, s kigördül selymes suhogással a homokszegélyre egy erőtlen, bágyadt hullám-redő. Aztán újra visszaalszik teljes mozdulatlanságába a tó.

A víz langyos és bársonyosabb, mint nyáron, de alig van már benne ember. A sekély mederbe vert napozó-állványokon sorok sorok szunyókálnak órák hosszat. Ha széles, lassú tempókkal feléjük úszunk, egyikük felröppen, megáll a levegőben egy percre, aztán alázuhan, mint a kő. Barnasípkás hófehér teste egyet-kettőt leng a vizen, aztán utólrhetetlen keccses szárnycsapásokkal társaihoz siklik újra. Szenderegnek tovább zavartalanul.

Ha gőzhajó megy át a túlpartra, nyoma kilométereken át jelzi útját a feltört vízmezőben. A fedélzetten félig lehúnyt szemmel heverő utasok. Az álmodozva, szemlélődve pihenők ideje ez, a kedves hajókázások évadja. A gőzös hosszasan úszik az északi part hegyvonulata alján, s a békés,

derús táj minden apró részletét megmutatja. A tóvidék varázsa, elmélyült színei, tiszta képei, gyengéd árnyalatai ilyenkor ragadnak meg legbelülről, s ritka tájélmények gyönyörűségét adják a Balaton őszi szerelmeseinek.

A gőzös célja persze a Badacsony. Az őszi hajóutak legtöbbször ide vezetnek. A harangformájú szép hegy aljába, hol a szüret színei, ízei, illatai várják a vándort.

Hatalmas félszigetként nyúlik be a tóba a Badacsony szabályos, hosszú teste. A Balaton-vidék uralkodó tájeleme ez a hegy. Sőtét sátor — amely így őszszel lilás narancsszínűre vált — mindenütt élénk magaslik, bármerről közelítjük az északi part felé; távozóban pedig a legmesszibbre kísér. Kettős csonkakúpja a tomajai és a tördemici öböl között benn áll a tó vízében, s bárhonnan nézzük, alakja olyan tökéletes, akár egy szobormű. Eötvös Károly valósággal élőlényt lát benne: „Mint öreg, hatalmas uraság, ahogy leül a parton s lábait fürösztli a vízben. Feje kopasz, arca mosolyog, dolmánya tele boglárral és pitykével. Minden boglár egy-

Borkóstoló őszi napfényben

A pince mélyén

A „TURISTA” és az Állami Biztosító nagy rejtvénypályázata!

II. FORDULÓ

Kedves olvasóink lapunk szeptemberi számában rejtvény-pályázatot találtak, amelyet azóta több ezren meg is fejtettek. Mai lapszámunkban megtalálhatják a második forduló rejtvényeit, és kérjük, hogy azokat október 15-ig megfejtve a "Turista" szerkesztőségébe /Bp.V. Rosenberg hp. u. 1./ beküldeni szíveskedjenek. A harmadik forduló lapunk novemberi számában fog megjelenni, s a határidő lejártá után ejtjük meg a sorolást, amelyen a szerencsés nyertesek kéthetes tárai utazást, kétszemélyes sátrat, az értékes díjak közül táskarádiókat, kávéfőzőket, disztárgyakat, kempingfelszereléseket és könyveket nyernek.

Amint az első forduló alkalmával közzöltük, a pályázatot az Állami Biztosító és a "Turista" szerkesztősége közösen indította. Az Állami Biztosító a rejtvényeken keresztül is azokra a veszélyekre kívánja felhívni a motoros turisták figyelmét, amelyek állandóan veszélyeztetik a motorosokat.

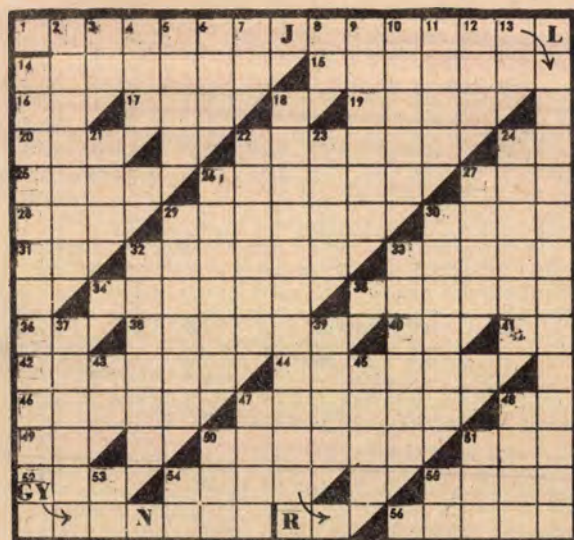
Tekintettel, hogy a Magyar Természetbarát Szövetség szervezi a motoros klubokat, érthető, a közös rejtvényverseny azon célja, hogy minél több motoros szervezetten turázzon, ami sok-

kal kellemesebb, szórakoztatóbb, tanulságosabb és veszélytelenebb, de - ismételjük - ezzel is megragadjuk az alkalmat, hogy a motorosokat óvjuk, védjük a balesetektől.

Azt reméljük, hogy a pályázat nem lesz hiábavaló. Kevesebb lesz a baleset, az áldozatok száma, motorosaink megelőzik a károkat, s emellett kellemesebben töltik azt az időt, amit szórakozásra, kulturálódásra, sportolásra fordíthatnak.

A rejtvénypályázaton olvasóink megrendelőlapot is találnak, amelyet kivágva szíveskedjenek beküldeni a "Turista" szerkesztőségébe /Bp. V. Rosenberg hp. u. 1./, ha a lapot - mely a kirándulók, utazók, kempingezők, motorosok képes, havi folyóirata - megrendelik. Ugyanezen a lapon jelentkezhetnek a motoros klubokba is, amennyiben igénybe óhajtják venni azt a sok kedvezményt, amelyet a motoros klubok révén kaphatnak. Erre vonatkozó felvilágosítást a közelmúltban megjelent "Motorélet" adott, de a szerkesztőség levélben is szívesen válaszol.

Jó szórakozást, kellemes időtöltést kíván az Állami Biztosító és a "Turista" szerkesztősége.

MOTORKEREKPARBIZTOSITAS

VIZSZINTES: 1. A kiegészítő motor-kerékpárbiztosítás esetén ez is a Biztosító kötelessége. /folytatólag a függőleges 14. és 18. sz. sorokban/. 14. ... vár; középkori vár Baranya megyében, melyet a közelmúltban felújítottak és vendéglátásra rendezték be. 15. Ijedező. 16. Létezik. 17. Régi súlyegység. 19. Levegőmozgás. 20. Összedőlt ház. 22. Buvárharang. 24. Morze jel. 25. Értekezlet, tanácskozás. 26. Éjszakázik valahol. 27. Vizi növény. 28. Betegség egyik tünete. 29. Magasba nyom. 30. Helyhatározói kérdőszó. 31. Kötőszó. 32. Elszökik. 33. Behallit. 34. Legfontosabb

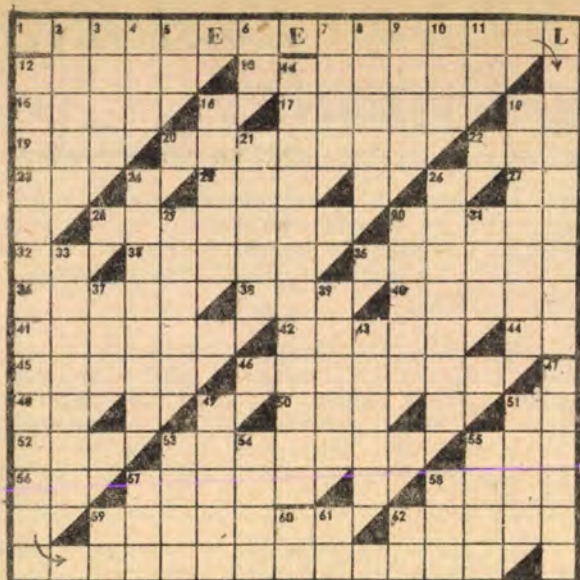
élelmiszerünk. 35. Kocsma. 36. Kiejtett betű. 38. "Beszél" a 16. 40. R. Z. 41. Állati lakhely. 42. Kiméretlenül elintéz. 44. Község a szolnoki járásban. 46. Irányít. 47. Geometria. 48. F. R. 49. Régi római pénz. 50. Szónoklat. 51. Amerikai költő /Edgar/. 52. Gyakorlat rövidítése. 54. Halszelet. 55. Probléma. 56. Állóvíz a Dunántul.

FÜGGŐLEGES: 2. A kender megmunkálása. 3. Európa Kupa. 4. Azonos római számok. 5. Idegen női név. 6. Napszak. 7. Téli sporteszköz. 8. Cipésszerszám. 9. Ide-oda mozgat. 10. Ken /-'/ . 11. Frissen, fiatalosan. 12. Szélhárfa. 13. L. Z. 14. A vízszintes 1. sz. sor folytatása. 18. A függőleges 14. sz. sor folytatása. 21. Van aki vajjal és kenyérral eszi. 22. Humoristánk /Dezső/. 23. Üzlet angolul /SHOP/. 24. Elmenő. 26. Kisközség Veszprém megye sümegi járásában. 27. Süteményhez tálatlalt édes, rendszerint meleg mártás. 29. Büntet. 30. Orosz forradalmi demokrata író és materialista filozófus /Alekszandr 1812-70/. 32. Piam felesége. 33. Iszonyodik. 37. Az egyik Elba-parti NDK. városba való. 39. Deformált. 43. N. Z. 45. Kikötői hid, hajóhid. 47. Ausztriai kisváros a Duna partján. 48. Angol pénz és súlyegység. 50. Szóösszetételekben: élet. 51. Szennyeződés. 53. Kiejtett betű. 54. F. Y. 55. Germánium vegyjele.

BEKÜLDENDŐ: A vízszintes 1., valamint a függőleges 14. és 18. sz. sorok megfejtése.

HATÁRIDŐ: Október 15.

KERESZTREJTVENY

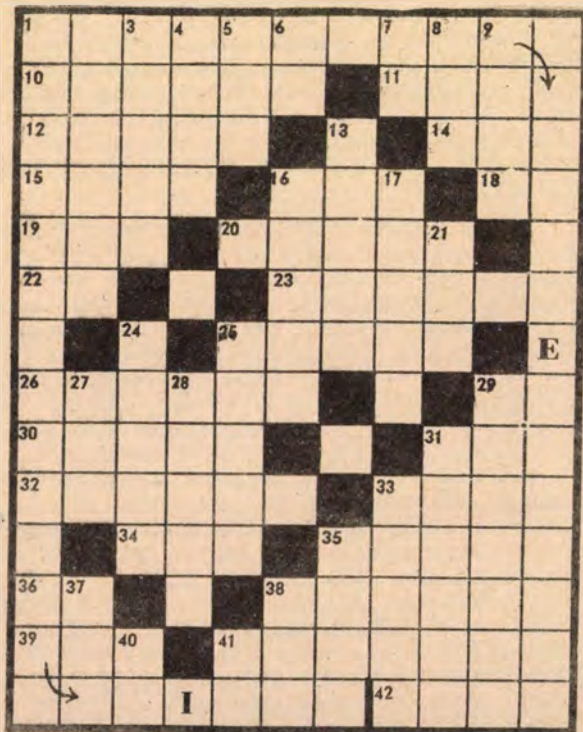
VIZSZINTES: 1. Ennek igaz voltával most ismerkednek a motoros klubtagok. /Folytatása a függőleges 14.sz. sorban/ 12. Nobel díjas angol fizikus /Frencis William 1877-1945/ 13. Az olasz köztársaság elnöke 15. Segítséget nyújt. 17. Sárgarépa 18. Igekötő 19. Egy -oroszul nőnemben 20. ...Szihanuk, kambodzsai államfő 22. Gyümölcsiz 23. Személyetek 25. Fogadási pénzüsszeg 27. Tiltószó 28. Cserjés 30. Nyári női ruhakelme minta 32. Visszaér! 34. Többszörös magyar gépiróbaajnok /Klára/ 35. Olasz sarkkutató /Umberto/ 36. Lőbiztató 38. Mennyiséget fejez ki 40. Kuba tengere 41. A

kátránylepárlás maradéka 42. Koma 44. Nemzeti Bajnokság 45. Egy lapon kettő van 46. Két cseh király neve 48. Kicsinyítő képző 50. Duna-parti város az NSZK-ban 51. Római 550-es 52. Arab és török név 53. A legkisebb egysejtű állati vagy növényi szervezet 55. Tet-szeni vágyó 56. Mint a 23.sz. sor 57. Az egyik irányba 58. Győr német neve 59. Tajvan sziget régebbi neve 62. Gyötrő.

FÜGGŐLEGES: 2. Lángész 3. Olasz tűzhányó 4. Piros - németül 5. V.N. 6. Ket-tősbetű 7. A szovjet szakszervezetek napilapja 8. Kaszál 9. Férfinév 10. Rag 11. K.T. 12. A Motoroséletben is megjelent felhívás/folytatása a függőleges 47.sz. sorban/ 14. A vízszintes 1.sz. folytatása 16. Villamosgépek forgó része 18. A gyapju mosásakor keletkező zsiradék, a vegy- és illatszeripar fontos nyersanyaga 21. Finom tészta 24. Zordonan 26. Keverés 29. Kitilt a forgalomból 30. Széptevések 31. Képes rá 33. Felfigyel rá 37. Okos 39. Tojásain ülő tyúk 43. Sok féle képen elkészíthető erdei növény 47. A függőleges leges 12.sz. sor folytatása 49. Női név 51. A Jöreménység-fők felfedezője /1487/ 53. ...Twain 54. Kemény fém 55. János - Berlinben 57. Óriáskigyó /+/'/ 58. Folyó - spanyol földrajznevekben 59. Ferencsik János 60. Z.O. 61. A.T. 62. Koch Róbert.

BEKÜLDENDŐ: A vízszintes 1, a függőleges 14, 12. és 47.sz. sorok megfejtése.

HATÁRIDŐ: Október 15.

KERESZTREJTVENY

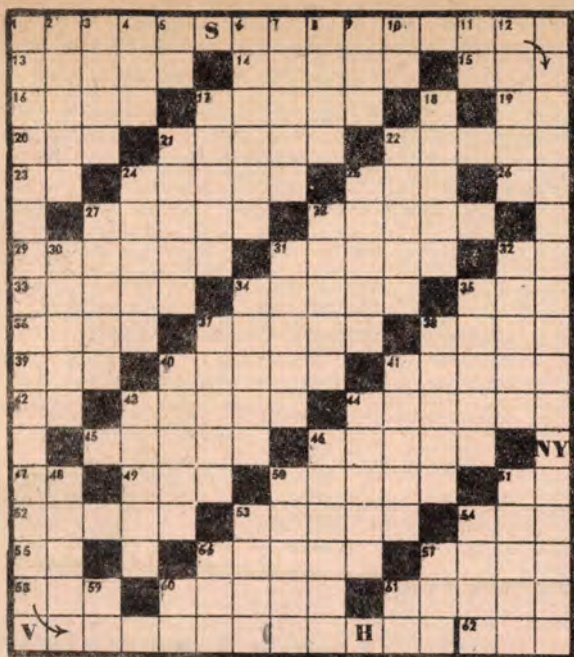
VIZSZINTES: 1. A turista motorosok figyelmébe ajánljuk /folytatása a függőleges 1.sz. sorban./ 10. Spanyol kikötőváros Andaluziában 11. Betegálló

15. A ciprusfélék családjába tartozó toboztermő diszfa 16. Ülő alkalmatosság 18. Az okozat szülője 19. A Duna romániai mellékfolyója 20. Híres lengyel fürdőváros a Gdanski-öböl partján 22. Görög betű 23. Téli kirándulás 25. Filmcsilág 26. Kályhabélés 29. Római 1500-as 30. Németlengyel határfolyó 31. Visszaver!!! 32. Orrforma 33. Nem dolgozó méh 34. Napszak 35. Filc 36. Tantál vegyjele 38. Hat hónapja 39. Állami bevétel 41. Kegyelem, irgalom 42. Csodálkozó szócska.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízszintes 1 sz. sor folytatása 2. Óvatosan meghuzódó 3. Kiesik a kezéből 4. Bariton szerep Erkel Hunyadi László című operájában 5. Vizsga egyik fele! 6. Fordított névelő 7. B.K. 8. Torbággal épült egybe 9. A kender és len házi megmunkálására szolgál 13. Hengerel 16. Ör hely 17. Javaldalmaz 21. Petőfi: A Tisza című költeményében szereplő folyócska 24. Álmos magyar fejedelem anyja 25. Rajt 27. Álami bevétel 28. Európai nép 29. Hidegen, elutasítóan 31. Bizik benne 33. Női név 35. Szótlan 37. Utókértő 38. Képességeinek teljes birtokában levő - ismert angol szóval 40. Arany franciául 41. Himfy névbetűi.

BEKÜLDENDŐ: A vízszintes 1. és a függőleges 1.sz. sorok megfejtése.

BALESETMEGELŐZÉS

VIZSZINTES: 1. A függőleges 1.sz. sor folytatása. 13. Harapásnyi. 14. Elsőrendű. 15. Trombita hangutánzó szó. 16. Van esze. 17. Moniuszko operája. 19. Váltópénz az ókori Rómában. 20. Verskellék. 21. A rádió naponta megismétlődő műsor-száma. 22. A Szabó család egyik tagja. 23. Gépkocsi. 24. Messze. 25. Apaállat. 26. Indíték. 27. Veszprémhez tartozó külterület. 28. Bizalmatlanságot tükröző pillantás. 29. Gabonát takarít be. 31. Ragadozó madár. 32. N.R. 33. Gyógyítás a mestersége. 34. Táncdalénekes /György/. 35. Elhasznál koptat. 36. Hollandiában ömlik az Északi-tengerbe. 37. Lapszél. 38.

Ablaktalan szoba. 39. Hatvani Torna Klub. 40. Kocsifeljáró. 41. Lengyel város. 42. Gólnélküli döntetlen. 43. Az Északnyugati-Kárpátok része. 44. Délelőtti előadás. 45. Orosz pálinka. 46. Ismert sportorvos /Zoltán/. 47. Részesít. 49. Becézett Mária. 50. Kigyócsipés. 51. Igekötő. 52. Telepes növény. 53. Behajlitott tenyér. 54. Helyez. 55. Elege van belőle. 56. Testest elleni küzdelem. 57. Nagy német bakteriológus; Nobel díjas /Róbert 1843-1910/. 58. Hajó része. 60. Mulik. 61. Száraz gally, mely a fáról lehullott. 62. Fűszerez.

FÜGGŐLEGES: 1. A KRESZ előírásokon belül ehhez kell alkalmazkodnia a motorosnak a sebesség megválasztásánál /folytatólag a vízszintes 1.sz. sorban/. 2. Állandó jelleggel tartózkodik. 3. Alvás közben jelentkezik. 4. A hét vezér egyike. 5. Keresztül. 6. Kézműves. 7. Tovább fejleszt. 8. Kellem, báj. 9. Fohász. 10. Orosz helyeslés. 11. Játékvezetők Testülete. 12. Kiöntéssel fenyegető. 17. Magához szólít. 18. Gordonkaművész /Ede./ 21. Ilyen lovon lovagolunk. 22. Vénasszony, boszorkány. 24. Kiváló szakácművészünk /Lukács/. 25. Világhírű villamosmérnök /Kálmán/. 27. Tulajdonok. 28. Szin. 30. A szerelmi költészet görög muzsája. 31. A hízóval etetjük. 32. Műszál. 34. Éléstár. 35. Csillagászati talppont. 37. Jövendőbeli. 38. Befolyás. 40. Hírközlő eszköz. 41. Szovjet vadászgépek. 43. Alak. 44. Az ó-korban É-Afrika berber őslakóinak neve. 46. A reneszánszt követő művészeti irányzat. 48. Válogatott csatár az Ujpesti Dózsában. 50 ... Lanza. 51. Szocialista ujságíró, Somogyi Bélával együtt a fehérterror áldozata. /Béla/. 53. Kérdő névmás. 54. Gabonanemű. 56. Helyrag. 57. Utácácska. 59. T.S. 60. Állóvíz. 61. Fedd.

BEKÜLDENDŐ: A függőleges 1. és a vízszintes 1.sz. sorok megfejtése.

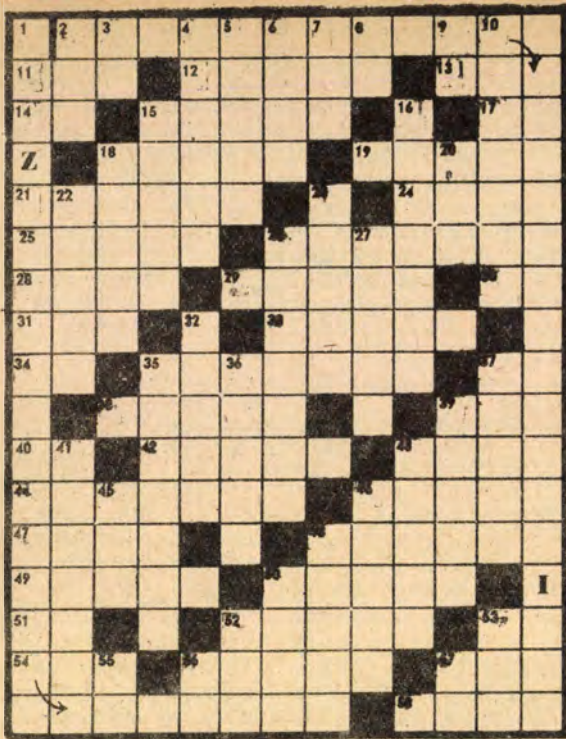
HATÁRIDŐ: Október 15.

Itt kivágandó

„TURISTA“ SZERKESZTŐSÉGE

BUDAPEST, V.

MOTORKERÉKPÁRBIZTOSÍTÁS

VIZSZINTES: 2. Az ötven forintos évi díju kiegészítő motorkerékpárbiztosítás alapján az Allami Biztosító a.../folytatása a függőleges 1.sz.sorban.11.Evek száma.12.Szereti a finom ételeket.13.Fuvós hangszer.14.Indok.15.Tehetős.17.A tetejére.18.Kossuth díjas gyermekgyógyász /László/.19.Nem szabad.21.Elmélet.24.Abu... az első arab kalifa.26.Ritka férfinév.26.Forró nedves déli szél

A rejtvényeket készítette: VOLONCS GYÖRGY

Az első forduló megfejtését - annak késedelmes szétosztása miatt- a második forduló határidejéig meghosszabbítjuk. A kettő tehát egyszerre is beküldhető. Az első forduló a "Turista" szeptemberi számában megtalálható.

Kivágandó

MEGRENDELŐ LAP

Alulírott megrendelem a „Turista” című folyóiratot, a természetbarátok, motorosok, kirándulók, campingezők lapját. Kérem, hogy az évi 32,— Ft előfizetési díj beküldéséhez (vagy félévre 16,— Ft) befizetési lapot küldeni szíveskedjenek.

Egyben bejelentem, hogy belépek a Magyar Természetbarát Szövetség által szervezett motoros klubba. Kérem, hogy a kedvezményekről és egyéb tudnivalókról felvilágosítást küldjenek. Tudomásul veszem, hogy a tagdíj kb. évi 50,— Ft.

(A nem kívánt rész törölendő!)

.....
név

.....
postás cím

Olaszországban.28.Táncdalénekes /János/ 29.Véradó.30.Az Irtissel együtt a világ negyedik leghosszabb folyója /5530 km/ 31.Láz anagrammája.33.Nálunk kb. két millió előfizetője van.34.Részvénytársaság.35.Ösztönöz,biztat.37.Kicsinyítő képző.38.Község a Kiskunságban.39.Pénz helyett adják.40.K.E.42.Irásjel.43.Tagállam Braziliában.44.Ilyen tarisznya tartozik a lóhoz.46.A női magasugrás világcsúcstartója /Jolanda/.47.Nemcsak én,... /Két szó/. 48.Építészeti elem. 49.Nemzedék utolsó tagja.50.Európai nép pénze.51.Azonos betűk.52.Magyar villamos-mérnök /Kálmán/.53.Költői felkiáltás.54.A méhecske gyűjti.56.Lólábon van.57.Női név.58.Francia divatszalon.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízszintes 2.sz.sor folytatása. 2.Tartó.3.Az égitestek közötti térség.4.Hegedükulcs.5.Nagy ázsiai állam. 6.A francia selyemipar központja.7.Lopva figyel.8.Kertet művel. 9.Kettősbetű.10.Mint a vízszintes 26-os.15.Vicces - pesti zsargonban.16.Felfordít.18.A középkori magyar hegedűsök lantja.20.Albán pénz.22.Tűzet szüntet.23.Vízi növény.26.Számlálás.27.Nagy francia szobrász.32.A szerbek régi népies neve.35.Pénzt behajt.36.Férfi hangnem.37.Még nem időszerű.39.Favágó szerszám.41.Mindenre kiterjedő figyelem.43.Férfi becenév.45.Verskellék. 46.Szin.48.Színművész /Zsuzsa/.50.Vége a sakkjátszának.52.És - görögül. /KAI/. 53.Az államnak fizetik.55.Z.T. 56.P.R.57.Római kettős.

BEKÜLDENDŐ: A vízszintes 2. és a függőleges 1.sz. sorok megfejtése.

HATÁRIDŐ: Október 15.

F.k.: Mosonyi László
66,761 - N.P.I.-rota
Bp.

egy szép pince, nyaraló, szőlőhegyi hajlék." A természet nyers szépségeit harmonikusan továbbfejlesztő emberi munka jellemzi valóban azokat a változásokat, melyeket a sokévszázados szőlőművelés e tájon véghezvitt.

A tőkék magasra felháganak, körülfogják a hegy oldalát, a karók rengetegéből kedvesen villan ki a sok-sok pince, kőkunyhó és borház. A sötétszürke bazaltból rakott szőlőhegyi hajlékok hatalmas diófák árnya alá bújnak. E nagy kort megélt derűs diófák a magyar költészetben is szétterítik ihlető lombjukat. Kisfaludynál szüreti vígság, Berzsenyinéél bús őszi melancholia száll ki alóluk, a kortárs Jankovich Ferencre és Berda Józsefre vigaszul és védelmül borul áldó terebélyük: a jókedély s a munkakedv forrása ágaik sátorából nézni a latin nyájasságú táj szépségeit.

Ez a táj ilyenkor, ősszel a legvendégszeretőbb, s a világ egyik legjobb italával fogad. Az egymás fölé magasló teraszok emeletein csattognak már a szüretelő ollók, hordják a telkeblű fűrtökkel teli favedreket,

Szüretelik a Szürkebarátot

Pillantás a tóra a Badacsonyról

nyikorognak a százados prések, s nehéz csöppekben hull a kádba a mézes must. Lankadó fényű, venyigefüst szagú őszkön kétezer év óta szüretelnek e tájon, s az aranyzöld színű, kesernyétűzes szürkebarátnak, kékenyelűnek és bözdszilváninak régi nemes elődei vannak. Karakteres ízüket a vulkáni talaj, erejüket a sugárzó napfény adja, hírtüket költők vitték szerte az országban. Dalra ihlette ez a

bor Berzsenyit, Vörösmartyt, Kisfaludyt éppúgy, mint Illyés Gyulát, s a badacsonyi táj nótás népe költötte Kodály Hány Jánosának bortalát: „Ó, mely sok hal vagyon az nagy Balatonba' — Ó, be ízes bor terem az Badacsonyba'...”

A szüretelők lassan mozognak fölfelé a menedékes lejtőkön, a borházak előtti gyepes teraszokon a sajtolók dolgoznak, a pincéből kigörgetett hordók kongása messzire elhallatszik az ó-arany fényű, csendes, álmatag őszen. Tűnődő, lassú séta illik most ide; sok megállással, miként Krúdy javallja: „A Badacsony környéki táj nincs sietésre berendezve; álldogálás, pihenés, üldögélés kívánatik ennek a tájnak a szemléléséhez. A költők emléke oly közel van az országúthoz, mint a kihajló szilvafa.”

„Nagy Badacsony! Istenek hazája, — Égi nektár gazdag kútfeje” — köszönti a magyar Olimposzt 1824-ben Kiss János. „Potroha tele édes borral, mellén szőlőhegyek bokrétája virít” — felel rá visszhangként jó száz év múltán Jankovich Ferenc. „Oh szőlős, erdős Badacsony, ormain alvó nyári ég csillagai...” — me-

reng a diófás présházak során Berzsenyi. Ó akár kalauzunk is lehetne a törpe mandulafákkal beszegett szőlőhegyi úton: „Itt édent mutató sorhegyek oldalán — Bacchus tölt poharat, s néked az isteni — Nektár legnemesebb vedreiből merit...” S a boristen dicsérete nem is csak jelképesen kapcsolódik a Badacsonyhoz. A valóságban is három századon át visszhangzott a Balaton-vidék Bacchus bortalától, amikor Liber Páter, a mámor latin istene őrizte az érlelődő gerzedeket az itáliai fényben ragyogó hegyoldalakon.

Szüretidőben a Badacsonyt már hervadó fény fátyolozza, s a beérett táj gyümölcsök mézes illatától terhes. A tetőkön az erdő már kezd rozsdásodni, s a ritkuló lombokon át szabadon száll alá a tekintet a partj jegenyesorig. A tó lent a mélyben csillog mozdulatlanul, s olyan pasztelkékké, mint a feltisztult őszi égbolt. A meleg színekkel átítatott levegő délibábosan remeg a messziségben, a végtelenség áradó csendjén át halljuk a táj leghalkabb szívhangjait is.

Antalffy Gyula

ESZTERGOMTÓL VISEGRÁDIG

a Dunán

Esztergom. A Bazilika. (Pogay Miklós, Kaposvár felv.)

A fehér hajó, mint egy lankadt sirály, megáll Esztergomnál. Hegy lábánál áll meg, amelyen századokon át híres vár állott. Ma nem a vár, hanem a várhegyen épült bazilika magasodik az égbolt felé. Az esztergomi bazilika mostanában volt százötz éves, a legnagyobb magyar templom (1856. augusztus 31-én szentelték fel), az egykori érseki templom helyére épült, impozáns méretekkkel, minden felől látható ponton. Művészettörténeti szempontból rendkívüli érték a bazilika, főleg a XVI. század elejéről származó Bakócz-kápolna, a magyar reneszánsz egyik építészeti remeke. Minden kirándulót elragadnak a Keresztény Múzeum képzőművészeti hírességei, s a bazilika kincstára, számos régi iparművészeti remekművel, amelyen például Mátyás király Kálváriája, sodronyománcos aranykelyhek s más ötvös-munkák, Európa egyik előkelő ritkaság-gyűjteménye.

A Duna felett látható nem messze a bazilikától III. Béla királyunk palotája és a királyi kápolna: kiásvott épületek, ma látványosság a javából. Itt van Szent István kápolnája, hajdan a királyi palota egyik szobája, csigás, bárányszerű oszlopfejekkel a XI. századból. A hagyomány szerint ebben a helyiségben született István király; apja, Géza fejede-

lem, kezdte itt az építkezést, III. Béla nagyobbítottatja és díszítette a palotát. A török-magyar ostromok korában a palota boltozata beszakadt, s Pálffy Miklós főkapitány hadászati célokból az egész épületet betemettette. 1934-ben bukkan- tak rá, azóta teljesen kiásták. Büszkén mutogathatjuk, mint műemlékvédelmünk egyik gondos bizonyítékát.

Pompás látvány az esztergomi vár és a bazilika a Dunáról. Fölmenet a várba egy nem nagy méretű káros férfiszobor köti le figyelmünket: Balassi Bálinté, a költőé, aki verseiben a reneszánsz szabadságát, szerelmes tavasz-érzését suttogetta el a Dunának. Esztergomba már csak meghalni jött el, Pálffy seregéhez csatlakozva a török elleni ostromban. Török ágyúgolyó sebezte halálra. Tanítványa és barátja, Rimay János, azt írta róla, hogy Balassi Bálint elszálló lelket angyal fogta meg az esztergomi vár alatt s felvitte az égbe. Azon a helyen áll a szobor, ahol ezt a képzelet látta.

1966 augusztus 20-án Babits Mihály-emlékművet avattak Esztergomban. A papok városa így alakul át költők városává. S méltán azzá. Esztergom Dunáját ugyanis Babits fejezte ki igazán. Nagy verseit, másfél évtized költői termését, az esztergomi Előhegyen

írta. Szőlőkertje és kis kert háza volt ott, s tizenhét évén át tavasztól őszig ott lakott a bazilika fölött, ahonnan belátni az egész Duna-völgyet. Fölment erre a hegyre, s onnan nézett szét az embertelenségbe és világháborúba sodródó Európán, mint egy mord Jeremiás, írta egyik híres versében. Az őszi szélben megborzongó Duna szomorúsága húz át rajtunk, amikor ilyen esztergomi Babits-strófákat olvasunk:

*Bazilika gömbje
keresztjét zord ökölbe
szorítva emeli.*

Visegrád. (Gulicska István, Cegléd felv.)

*Zordan nyújtja a Béke
jelét a baljós égbe,
mely vérrrel hullt teli.*

Hajónk tovalibeg a víz-en, s egyszerre csak olyan gyönyörű vidéket érint, a Dunakanyart, ahol a szem és szív igazi gyönyörrel telik meg.

Nem túlzás és nem öndicséret: a *Dunakanyar a világ egyik legszebb tája*. Évekkel ezelőtt világhíró amerikai turistákkal mentem hajón Pestre. Az amerikaiak nyugágyakon elnyúlva pipáztak a hajó fedélzetén. Szob után sorra felugráltak, kivették a pipát s ezt mondták egymásnak: — Ez valóban szép!

Valóban szép vidék. A hegyek közé szoruló Duna itt összeszűkül, partja csak egy szalagnyi sáv, éppen annyi, hogy egy falu egyetlen utcájával vékonyan elhúzódjék a folyóparton s felfusson apró sárga és fehér házaival a hegynek, erdők és gyümölcsösök közé. Nyájas és szép hegyek ezek, nem túl magasak és egységesek. Hajó és csónak lebeg a Duna reflexeiben, fény tompítja az anyag és ember mozgását. Zebe-gényben ezt a páratlan lég-köri finomságot találta meg Szőnyi István szeme. Szőnyi fényoldó romantikája az újabb magyar festőművészet egyik legnagyobb leleménye, a dunai emberek áhitata, a Duna legtökéletesebb művészi kifejezése.

Nemcsak költőink voltak, akik körülénekeltek a Dunát, nemcsak festőink, akik ragyogó színekbe fog-

lalták, hanem mi voltunk a Duna műszaki felfedezői is: Széchenyi István, aki 1830-ban külön e célra épített hajóján bejárta a Dunát, s felmérte, kitágította a Vaskaput, hajózhatóvá tette s kiadta a jelszót: Dunára, magyar! Kempelen Farkas és Benyovszky Móric, két világlátott ember, csatornával akarta összekötni a Dunát Fiumével, Pest-Budát az európai kereskedelem központjává akarták tenni. A magyar reformkor — 1825—1848 között — többek közt Duna-propagandával indult el.

A Dunakanyar nemcsak a festői Zebegény, hanem a festői Visegrád, a gyümölcsillatú Nagymaros és a többiek. Hunfalvy Pál száz évvel ezelőtt azt írta Magyarországról szóló könyvében: „A Duna Visegrádnál olyan, mint hegyektől köröskörül bérekesztett havasi tó”. Ha egy tudós így föllelkesedik, hogyne lelkesednék a költő ezen a tájon. Hány vers, hány festmény szól Visegrádról!

Nem véletlen, hogy leg-gazdagabb királyunk, Mátyás, itt építette fel, a visegrádi felhőbe nyúló vár alatt, a Duna-parton, azt a pompás reneszánsz-palotát, amelyet éppúgy a földből kellett kiásni, mint az esztergomit. A pápa követe levelében „földi paradicsomnak” nevezte, s a török követ a nagy király előtt állván elfelejtette mondanivalóját. Mi is szomjas szemmel magunkba isszuk a mai romos látványt, elálmélkodva tekintünk szét, hol a díszudvaron, hol a vörösmárvány díszkúton, hol a palota központi fűtésén, vízvezetékén, építészeti megoldásain tűnődve. Visegrád csöndjében almák, körtek koppanását hallani, hajóduda szól, a fellegvárból valaki lekiált a falu felé, az erdőkből vadászpuska hangját hozza a szél, a Dunán a Nagymarosra átkelő hajó-komp motorja pufog. Egy férfi áll a visegrádi parton s magyarázza: Itt fog megduzzadni a Duna, ha megépül a tervezett nagy vízierőmű a folyamon. S oda mutat.

Szétnézünk e különös, esős nyárban: a Duna önmagától újból úgy megduzzadt, mintha máris erőműnek tartogatná roppant erejét.

SZALATNAI REZSŐ

Az ország legfiatalabb városa, SZARVAS

A város nevét adó szarvas szobor és Tessedik Sámuel akác-fája

Az erdélyi Bihar-hegység havasai közül kiszökő friss csergésű Körösök hosszú utat tettek meg, amíg a Hármas-Körösben egyesülve Békés megye legnagyobb csücskébe, Szarvasig eljutottak. A folyó itt 20 km-es hurokszerű kanyarulatot ír le, amit azonban a szabályozáskor 5 km-nyi új mederrel átvágtak. Így Szarvas ma már nem az „élő” Körös, hanem annak legnagyobb „holt”-kanyara partján fekszik.

De milyen üde, friss, életet adó ez a Szarvasi-holtág! Medre helyenként mélyebb és szélesebb az élőnél, vize pedig bővebb, s a nyári szivattyúzás megöntözés állandó vizereje folytán tisztább is a közeli Békésszentandrási-vízlepcső visszaduzzasztása miatt alig mozgó, iszapos folyó vizénél.

Szarvas felé közeledve víz csillan a zöldesszöke rizskalászköz közt; élettől duzzadó, harsogóan zöld kísérleti takarmánytáblák szegélyezik az utat. Még a városba érkezés előtt balra letérünk a főútról, s a mezőtúri úton pár száz méterre menve eljutunk a Pepi-kertnek is nevezett, európai hírű szarvasi arboretumba és botanikus kertbe. Hazánk egyik legszebb természetvédelmi területe ez a csaknem száz holdas, egykori szikesen meg vízjárta öntésföldön mesterségesen megtelepített, pompás virágos park. Südregyenesen égnék törő, puhakérgű, selymes lombú észak-amerikai mamutfenyők, cédrusok, tuják, vörös és más fenyők, borókások, csudálatos termésű tengerentúli diófák, tölgyek meg tűzvörös boggyójú bokrok, fényes levelű cserjék tündéri együttesével kerezett smaragdzöld pázsitú rétre nézünk le a hordott dombocskán álló filagóriából. Órákat sétálhatunk, gyönyörködve a sziklakert kaktuszaiban, jüelve a szélzúgásos csöndet vagy a Holt-Körös parti sűrűségben zengő madárdalt, bámulva az őszi fák tarkaságát s az üvegházak virágmezőjét. De nemcsak szépséget nyújt a látogatók ezreinek a sok évtizedes tudós kertész munkát dicséző Pepi-kert. Jövedelmet is hoz a ceruzafának kiválóan alkalmas cédrus, a ritka fák magvainak nemzetközi cseréje és a ker-tészet virágtermelése.

A körösi vízsetből ismét hídön vizet ki az út. A városba érkezünk; Szarvas megejtően vonzó képekkel fogad! Közvetlenül a hídfőnél a holtág tószerelem csöndes vize ezüstfenyős parkos keretbe foglalt kastély művészi vonalait tükrözi. A műemlékké nyilvánított egykori Bolza-kastély ma az Öntözési és Rizster-

mesztési Kutató Intézet otthona, és a hazai öntözéses növénytermesztés nemzetközi hírű tudományos központja. Ugyancsak műemlékek ódon épület-szomszédai is, amelyek a közel két évszázaddal előbb itt élt nagy Tessedik Sámuel idézik. A hatalmas orgonazen-gésű evangélikus ótemplom, amelyben Tessedik 53 évig lelkeskedett, és a szemközti emeletes ház, a Tessedik-féle 1780-ban alapított híres „politechnikum” („a Szarvasi Szorgalmatosság Oskolája”) falán az itt nevelkedett kiválóságok emléket megörökítő márványtáblákkal. Pár lépésnyire pedig Szarvas mai két főiskolája van: az övönöképző és az öntözéses gazdálkodást felsőfokon oktató intézmények épületei.

A napsütéses, szépen fásított kisváros mozgalmas központjában az izléses, teljesen modern posta, a frissen épült kultúr-ház, valamint a gimnázium új hajléka kelti föl a figyelmet. Az utóbbi kettő Vajda Péter nevét viseli. Ez a harcos plebejus-egyéniség, akit Petőfi 1846. évi „Vajda Péter halála” c. versében „a függetlenség bajnokának” nevezett, korát megelőző demokrata gondolkodó, a Természettudományi Társulat egyik létrehozója és 1842-től annak titkára volt, az evangélikus liceum vezetőjeként Szarvason élt, s itt érlelődött rövid, de gazdag életének legtöbb gyümölcse. A tanácsház előtt a városnak nevet adó, s a vidéket egykor csodaszámra járó nemes vadra emlékeztet egy életnagyságú bronz-szarvas. A közelben Tessedik Sámuel érdekes kis múzeuma, lejjebb az általa ültetett első akácfa csonkjá, a tühegyes tornyú új templommal szemben levő téren Tessedik megnézésre való érdekes és szép szobra a főbb látnivalók.

Búcsúzóul keressünk fel még a gimnázium mellett egy nevezetes sárga polgárházat. Falán új márványtábla adja tudtúl, hogy itt született Bajcsy-Zsilinszky Endre, a mártírhalt szenedett függetlenségi hazafi. Születése napjának nyolcvanadik évfordulóján, 1966. június 4-én lett ismét — 1848 májusa és 1919 márciusa után immár harmadszor — városossá a csupán 20 ezer lakosú, de a főváros kiterjedésének csaknem egyharmadát elfoglaló járási székhely. Az a Szarvas most az ország legfiatalabb városa, amelynek a Szarvas-halommal együtt nyomtalanul megsemmisült várát már egy évezreddel ezelőtt fontos körösi átkelőhely őrzőjeként emlegetik a sárgult oklevelek.

Aldobolyi Nagy Miklós

FELEJTHETETLEN NYÁR

több. A régi Antaltelepet a Partizán-Szövetség nevezte el húsz éve arról a fiatal emberről, aki pontosan ezt álmodta: olcsó nyári időtöltést, kedves barangolásokat és szervezett együttlétet minél több természetjárónak, munkásfiatalok ezreinek. Ha nem oltja ki a fasiszta golyó életét és itt lett volna, bizonyára azt mondja: álma teljesült. Addig hívtuk-vártuk a fiatalokat, míg egyszerre tömegestől jelentek meg. A tábor lakóinak többsége mindvégig fiatal volt. Éppen az ő érdeklődésükön lehetett lemérni mozgalmunk erejét: ahogyan kelles megáldással ízlelték apáik és nagyapáik hagyományos, természetbarát módra megszervezett játékait.

Egy ilyen Nagytábor — régen tudjuk — egyszerre erőpróbája és propagandája a mozgalomnak. Seregszemle és toborzó egyszerre. Könnyű össze-mérni a tavalyi táborral: az is itt volt. Tavaly: verekedtünk a nyolc csónakért. Most: az ötven vízijárművön kívül egy nagy yacht is vízre vitte a Balaton szerelmeseit. Először: kéthetes tábor, először: tábori TV, többször megjelenő tábori újság, a SÁ-TÁN, azaz a SÁtor TÁborozási Napló. Napi másfél tonna kenyér és negyvenezer forint értékű áru az áruház-

ban. Napi ezer ebéd az étteremben. És a sok modern főzőhely. A tihanyi orgonahangversenyen 119, a Nagyvázszyi Lovasjátékokon 227 táborlakó. Kispályás labdarúgó bajnokság, tollaslabda-bajnokság, vízi és szellemi vetélkedők. Igazán nem lehet mondanivaló, hogy ez nem volt aktív pihenés. És ezek bizonyították részvételükkel, hogy ez a nyugtatóbb a lustálkodásnál.

A tréfás „fordított világnap” nagy sikert aratott. „Mivel a táborlakók rájöttek, hogy vezetők csak azért jöttek, hogy nekik parancsolgassanak”, leváltották őket egy napra és csupa fiatalal rakták meg a parancsnoki helyeket. A budapesti altábor vezetője például egy tízéves kisturista volt (kitűnően reprezentált). Ezalatt a leváltottak végigjárták a tábort szűrőbotokkal, szemét után. (Akadt.) A hangosbemondó reggel „jöestét”-tel ébresztett. Reggel kilenckor, rekkenő napsütésben tábortűzet raktak. A veszprémiekből két fiatalember beúszott mélyen a tóba. Fegyelmű. Azzal mentegetőztek, hogy fordított nap van, ők nem befelé úsztak, hanem kifelé. Felmentés.

Sokan átjöttek a füredi camping-kongresszusról. Werts úr — civilben a holland Philips gyár vezérigazgatója — azon örvendezett, hogy itt a külföldiek a vendéglátókkal elvegyülten sátoroznak. Így lehet sok barátságot szőni. Tizennyolc solingeni munkásfiú a tábortűznél énekelni kezdte a Fel vörösök proletárok kezdettel nálunk is ismert dalt. Mekkora meglepetés, hogy az egész tábortűz átvette! Bogdán Eva — édesapja Kilián György túratársa volt — mondta el aztán, hogy ezeket a dalokat a fiatal Kilián György hozta hazá nemet-országi valcolásaiból a magyar munkásmozgalomnak. Rada Prelics, a sok tábor járó külföldi küldöttség egyik résztvevője (csinos belgrádi

A fiatalok táborában

Tihany felől enyhén borult. Badacsony még napfényben úszott, az Akali dombok présházai arany zománokban várták a „bortúrara” indulókat. Fűzfőnél már esett. Barátaink néma körében élvezték a búcsúzás futó bánatát. Rolf Fischer, hajóépítő Roslau-ból, megtörte a csendet:

— Hát, ezt sohasem fogjuk elfelejteni.

Éva, a felesége, huszonhárom éve minden bájával bújt hozzá:

— Ez volt a legboldogabb nyárom.

Ezek gondolatát mondták ki. Az a jópárezer ember, akik meglakták a magyar természetbarát mozgalom ötödik Nemzetközi Nagytáborát, élete végéig emlékezni fog ezekre a színes napokra. Az első Nagytábor 1958-ban — szalmabélelte katonasátraival — már történelmet formált: megnyitotta az akkor még mosolygók előtt a camping-mozgalom derűs távlatait. Ez az ötödik — amikor már ötvennél több kemping fogad évente százazretket az országban — újabb lépést mutatott előre. A hazai tömegsport egykori krónikása megállapíthatja majd egyszer: a II. Országos Sportnapok sikeréért a természetbarát mozgalom is megtette a magáét.

A Kilián-telepnek télen nyolcvanhárom lakosa van. Balatonudvarinak, melyhez tartozik, pontosan kétszázzal

Verseny után jólesik a pihenő

Csendélet

A legszebb altábor

lány): „ide kellett jöjjön a hegyipatok országából, hogy végre kajakba üljön”.

A tájékozdási „Balaton Kupa” végleg a svédé lett, harmadszor nyerték meg. De a dobogón majd minden helyen magyar fiatalok álltak. Elismerést jelent épp a svéd javaslat, hogy az új — valószínűleg Hungáriának nevezett — kupát a vendéglátók is nyerhessék. Öt ország 608 fiatalja állt rajthoz, Füred környékén 110 kilométernyi pályát mért és jelölt ki számukra a száz rendező és versenybíró, hatvan négyzetkilométeren folyt az erdei futás: jól vizsgáltak a rendezők.

A „Túra a Balatonhoz” vetélkedő döntője idevonzotta a sokezernyi rejtvényfejtő élgárda legjavát. A játkvezetők alaposan megdölgzötták őket: megérdemelték az értékes díjakat. A motorosok csillagtúrája, ügyességi versenyei, tábortúze is jól sikerült. (A megnyitáshoz a tűz köré négy acélparipán rogtak be.) A táncateremben az őszi új divat táncát, a SHAKE-t gyakorolták a fiatalok. A debreceni, gyöngyösi fiatalok pedig nótákban versenyeztek.

Vizeny János bácsi, a helybeli Népfiont-elnök, így búcsúzott:

— Hallom, hogy ezután minden nyáron idejártok. Nahát, akkor csinálunk itt egy kis turista-könyvtárat is.

(—gesztelyi—)

A MI NAPTÁRUNK

(Októberi események)

Zárójelben a rendező szerv rövidített neve

Októberi vasárnapok:	A nap kel:	nyug-szik:	a hold kel:	nyug-szik:
október 2.	5.44	17.22	18.32	8.22
október 9.	5.53	17.09	0.00	15.23
október 16.	6.03	16.55	8.54	18.07
október 23.	6.14	16.43	15.00	0.00
október 30.	6.24	16.31	16.58	7.21

október 2: Budapesti Ifjúsági Kupa (BTSZ) Lenkó emléktúra (Ganz-MAVAG) Geológiai túra Diósdra Kertész Miklós vezetésével (Budai Spart.)

október 9: Budapesti Bajnokság (BTSZ) Vártúra a Gesztési várhoz (HPS)

október 16: Eötvös emléktverseny (BEAC) Különvonat Egerbe (V. ker.) Városnézés Székesfehérvárott (Veszprém megye)

Erdei Szolgálat országos találkozója a Pálvölgyi barlang melletti réten. Tűzoltási bemutatóval.

október 22: Nemzetközi költői est Balatonfüreden (Idegenforg.)

október 30: Vár-ünnepség Solymáron (Bp-i Vörös Meteor) Siklós—Harkány—Tenkes (Bp-i MAV) Romhány és környéke, Szombathy Viktor vezetésével (Budai Spart.)

Nagyszerű küzdelmek, magyar sikerek a IX. Nemzetközi Balaton Kupán

Hatalmas mezőny nevezett a IX. Nemzetközi Balaton Kupára és az azt követő Keszthelyi Kupa és a Balaton Kupa küzdelmeire. Mintegy 200 csapat állt rajthoz több, mint 600 versenyzővel, közöttük kb. 60 külföldi tájékozdási sportolóval: bolgárokkal, NDK-beliakkal, csehszlovákokkal, svédekkel. Bulgária tájékozdási szövetsége például ezt a versenyt használta fel arra, hogy kijelölje, az itt mutatott formák alapján, hogy kiket küldenek a finnországi világbajnokságra. A Keszthelyi Kupán osztrák versenyzők is indultak.

Minden jel arra mutatott, azt erősítette ezen a nagy-szabású találkozóon, hogy a fiatal sportág megtalálta a helyét a magyar sportban is és 1948-ban megindult fejlődése most már töretlen lendülettel megy a maga útján. És most már a rendezés, a szervezés, a lebonyolítás terén is elértük a jó nemzetközi színvonalat. Ezt nem mi állítjuk, hanem a nagy tájékozdási múlttal rendelkező svédok szögezték le, akik ebben a sportágban ugyancsak hozzá-szoktak a jó rendezéshez. Svédország déli országrészének válogatottja — az úgynevezett Skane országrész — legjobbjai indultak ezen a versenyen és egyik legismertebb versenyzőjük, Sture Björk, így nyilatkozott a verseny után, a pál-völgyi turistaházban megrendezett hangulatos banketten:

— Kifogástalan volt a pálya, jó volt a térkép is. Legfeljebb az erdőkitermelés során adódó „új utak” tévesztettek meg egy kicsit bennünket, mert ezeket hiába kerestük a térképen. Elismerjük azonban, hogy ennyire pontos, a napi körülményekhez igazodó térképet nem is lehet készíteni!

A szeniorok és a férfi II. osztályúak besötétedéskor,

A Nemzetközi Balaton Kupa első három helyezetteje. 1. Monzpart (Magyar., közepén), 2. Sz. Molnár Magda (Magyar., balszálon), 3. Granstedt (Svéd.)

a balatonfüredi iskola elől indultak, minden további versenyszámot nappali órákban bonyolítottak le, a befutóhely pedig a balatonfüredi Tölgyfa csárda előtti térség volt.

Az eredmények? Természetesen mindenki a világbajnokság előkészületeinek varázs-szemüvegén keresztül figyelte a legjobbak teljesítményeit, amelyek — ebből a szempontból is — biztatóak voltak. A férfiak mezőnyében Balogh Tamás biztosan győzte le a svédet is, a nőknél Monzpart Sarolta első helye volt lenyűgözően fölényes, hiszen 23 perccel előzte meg az utána beérkező legjobb magyar és 25 perccel a legjobb svéd ellenfelét. Biztos magyar győzelmek születtek csapatban is, de a váltókban mind a svéd férfiaknak, mind a svéd nőknek sikerült a visszavágás. A nemzetek közötti vandordíj — amelynek értékelésében magyar csapatok nem vettek részt — a kitűnő svédet biztos zsákmánya lett.

Eredményhirdetésen a svéd női válogatott. (Kömös Gábor felv.)

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

A „Balaton Kupa” győztes férfi svéd válogatottja

A magyar női válogatott

A magyar férfi válogatott

Az eredménylista sokat elmond abból, ami egy tudósítás korlátozott keretei között nem férhet el...

IX. NEMZETKÖZI BALATON KUPA

Női egyéni, táv 8 km. 1. Monzpart Sarolta Magyarország, 70,41 perc, 2. Sz. Molnár Magda (M) 83,23, 3. K. Gransedt Svédország, 95,01. Női csapatban: 1. Magyarország (Cser, Monzpart, Sz. Molnár) 275 : 12, 2. Svédország 344 : 54, 3. Csehszlovákia 441 : 08. Női váltó, táv 5,95 km. 1. Svédország 172 : 38, 2. Magyarország (Cser, Sz. Molnár, Monzpart) 182 : 23, 3. Csehszlovákia 212 : 02.

Férfi egyéni, táv 13,1 km. 1. Balogh Tamás Magyarország, 102 : 27 perc, 2. Sten-Olof Carlström Svédország, 110 : 17, 3. Stuve Björk Svédország 122 : 19. Férfi csapat: 1. Magyarország (Balogh T., Schönviszky Gy., Orsi A.) 374 : 05 perc, 2. Svédország 382 : 03, 3. Német Demokratikus Köztársaság 407 : 49. Férfi váltó, táv 8,05 km. 1. Svédország 165 : 46 perc, 2. Magyarország (Balogh T., Orsi A., Schönviszky Gy.) 172 : 03, 3. Német Demokratikus Köztársaság 205 : 21.

Nemzetek közötti vándordíj: 1. Svédország 4 hp., 2. Német Demokratikus Köztársaság 7 hp. (862 : 43), 3. Csehszlovákia 7 hp. (862 : 50), 4. Bulgária 10 hp.

KESZTHELYI KUPA

Női egyéni, táv 8 km. 1. G. Classon (svéd) 92 : 23 perc, 2. Hegedűs Aletta (magyar) 100 : 47, 3. Erika Wauer (TSG Dresda) 110 : 47. Női csapat: 1. Skane (svéd) 330 : 28 perc, 2. BEAC II. 378 : 31, 3. Bp. Pedagógus 384 : 52. Női váltó, táv 5,95 km. 1. Skane (svéd) 181 : 20 perc, 2. BEAC I. 213 : 13, 3. Bp. Pedagógus 229 : 31.

Férfi egyéni, táv 13,1 km. 1. C. Helmut (TSG Dresda) 107 : 24 perc, 2. I. Person (Skane) 111 : 07, 3. Deseő L. (Bp. Honvéd) 116 : 07. Férfi csapat: 1. Skane 395 : 09 perc, 2. TSG Dresda 395 : 43, 3. OSC II. 410 : 32. Férfi váltó, táv 8,05 km. 1. Skane 159 : 16, 2. Bp. MÁV Igazgatóság 179 : 55, 3. Újpesti Dózsa 180 : 20.

BALATON KUPA

Női csapat, II. o., táv 7,83 km. 1. OSC 149 : 11 perc, 2. TAKI 149 : 43, 3. BEAC 158 : 15. Férfi senior I. o., táv 9,43 km. 1. Balla (U. Dózsa) 136 : 27 perc, 2. Szondy (Bp. Spartacus) 142 : 27, 3. Tóth I. (Bp. Pedagógus) 263 : 11. Férfi II. o., táv 9,45 km. 1. MAFC 2 hp., 2. Bp. Spartacus 12 hp., 3. Egri Spartacus 12 hp. Ifjúsági férfi II. o., táv 8,55 km. 1. Fűzfői AK 78 : 09 perc, 2. Veszprémi Közgazd. 79 : 24, 3. Bp. Vörös Meteor II. 86 : 33.

MONZPART SAROLTA (BP. PEDAGÓGUS) ÉS DESEŐ LÁSZLÓ (BP. HONVÉD) AZ IDEI EGYÉNI ORSZÁGOS TÁJÉKOZÓDÁSI BAJNOK

A Börzsönyben, Irtáspuszta környékén került sorra a tájékozódási sport 1968. évi egyéni női és férfi felnőtt bajnoksága. A férfiak kétfordulós, a nők egyfordulós verseny keretében döntötték el az idei egyéni bajnokság sorsát.

A férfi bajnokság I. fordulójában 12 025 m volt a táv és meglehetősen magas, 1060 m a szint. A gyors pályán már az első nap hatalmas küzdelem alakult ki és bizony az első tíz beérkezőt csak másodpercek, illetve „yengeg percek” választották el egymástól. Másnap, a 10 750 m-es, 760 m szintű terepen folytatódott a legjobbak igen éles küzdelme, amely végül a mindkét napon egyenletes teljesítményt nyújtó Deseő László (Bp. Honvéd) megérdemelt győzelmével végződött. A győzteszel azonos helyezési pontszámmal (4) került a 2. helyre Horváth Attila (OSC), a továbbiak pedig így alakultak ki: 3. Biró (BEAC) 9 hp., 4. Schönviszky (Bp. Spartacus) 9 hp., 5. Orsi (Bp. Spartacus) 11 hp., 6. Skerletz (Bp. Spartacus) 12 hp.

A női mezőny — ugyancsak Irtáspuszta környékén — 9175 m-en, 650 m szintű pályán versenyzett. A papírfornának megfelelően Monzpart Sarolta több, mint 6 percet vert a másodikként beutó Sz. Molnár Magdára, kettőjük után azonban ismét szoros volt a küzdelem a helyezésekért. A női egyéni bajnokság végeredménye: 1. Monzpart Sarolta (Bp. Pedagógus) 100 : 24 perc, 2. Sz. Molnár Magda (Bp. Vörös Meteor) 106 : 54 p., 3. Hegedűs Aletta (BEAC) 121 : 48 p., 4. Babay Margit (Bp. Vörös Meteor) 126 : 54 p., 5. Hegedűs Ágnes (BEAC) 129 : 11 p., 6. Bánhegyi Márta (BEAC) 132 : 29 p.

Az Országos női egyéni bajnokságon, Hegedűs Ágnes

Szoros küzdelem az országos férfi egyéni bajnokságon. Horváth Ferenc és Kovács János a cél előtt. (Kömlyös Gábor felv.)

BÁNYÁSZ TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYZŐK A VÉRTESBEN

Még 1962-ben alapította a Bányai Dolgozók Szakszervezetének elnöksége a vándorkupát, amely azóta Dorogra, Mosonmagyaróvárra, Dudaiba és Tatabányára jutott el. Az ötödik kiírásban a Tatabányai Bányász rendezésében, a Vértesben került sorra a bányászok tájékozódási kupájáért folyó verseny, amelyen 9 bányász sportegyesület 24 csapata indult. A Vértes északi és a Gerecse déli része közötti területen igen nehéz, 7900 méter hosszú és 450 méter szintkülönbségű terepen küzdöttek a csapatok a győzelemért.

Szoros, szép küzdelem után a Mátraaljai Bányász SK Nové-Perjési összetételű csapata érkezett elsőként a célba jó eredménnyel: 79 perces idővel. Ez azt jelenti, hogy nem csak az értékes kupát őrzik egy évig, de jogot kaptak arra is, hogy jövőre sportklubjuk rendezze a hatodik tájékozódási Bányász Kupát. A rendezéshez a Bányász Szakszervezet tízezer forintos támogatással járul hozzá.

A BUDAPEST BAJNOKSÁG

első fordulójára Pusztavacs környékén, sík területen került sor, több mint 200 versenyző részvételével. A felnőtt férfiak 90 m szintkülönbségű terepen 12 740, a női I. osztályú mezőnyre 50 m szintkülönbségű pályán 8900 m-t futottak. A női mezőnyben rajthoz álltak a válogatott keret tagjai is.

A felnőtt férfiak mezőnyében Sötér (Bp. Petőfi) érte el a legjobb időt, 1:22.18-at, a női mezőnyben Monzpart Sarolta volt az egyetlen, aki 1 óra belüli idővel, 57.51-gyel ért célba. Mind a férfi, mind a női mezőny négy részlegben versenyzett. A férfi csapatversenyt (9 hp) a Bp. Petőfi Gasztonyi, Sötér, Nagy, Riedl együttese nyerte, 2. Ganz-MÁVAG 11 hp., 3. Sashalmi Elektronika 21 hp. A női csapatversenyben ezúttal a BEAC együttese (Turchányi, Tass, Hegedűs A., Hegedűs A.) került az első helyre ugyancsak 9 helyezési pontszámmal, a három versenyzővel induló Bp. Pedagógus előtt, míg a 3. helyen a Bp. Vörös Meteor együttese végzett.

BEMUTATJUK A FINNORSZÁGI VILÁGBAJNOKSÁG MAGYAR VERSENYZŐIT

SZ. MOLNÁR MAGDA

Amikor ezek a sorok megjelennek, talán éppen a rádió mellett ülünk, vagy a távirati irodák híradását várjuk, hogy megtudjuk, milyen eredményeket hozott a tájékoztatói versenysportág történetében első ízben — Finnországban lebonyolításra került világbajnoki küzdelemsorozat. Az egész évi formák, különösen pedig a Nemzetközi Balaton Kupán és a magyar egyéni bajnokságon látottak alapján kijelölt magyar válogatott szeptember 24-én indult a verseny színhelyére. Az alábbiakban — csak villanásszerűen — bemutatjuk hazánk színeit képviselő V. B. versenyzőinket.

Budapesten, 1939. december 23-án született. Síkötő, a Bp. Vörös Meteor versenyzője. Tapasztalt, küzdőképessé, technikailag is felkészült versenyző.

BABAY MARGIT

BALOGH TAMÁS

Nagykanizsán, 1938. február 27-én született. Beruházási előadó, a Bp. Vörös Meteor versenyzője. Fizikailag jó felépítésű sportoló, aki a nehéz tereppel is megbirkózik.

Tápiószelén, 1941. június 8-án született. Műszerész, a Bp. Spartacus versenyzője. Rendkívül szorgalmas, nyugodt sportember, akire főként az idei nagyszerű eredmények után terelődött a figyelem.

SCHÖNVISZKY GYÖRGY
Budapesten, 1938. október 18-án született. Gépészmérnök, a Bp. Spartacus versenyzője. Évek óta kimagasló teljesítményeket nyújt a hazai versenyeken, sőt külföldön is elért már figyelemreméltó eredményeket. Ha a finnországi VB-n higgadtan, képességeinek megfelelően versenyez, jó eredménnyel jöhet haza.

CSER BORBÁLA

DESEŐ LÁSZLÓ

Budapesten, 1944. március 1-én született. Laboráns, a Bp. Pedagógus versenyzője. Mindig jó átlagra képes, csapatban különösen hasznos, nagyon szorgalmas.

Budapesten, 1943. március 3-án született. Katona, a Bp. Honvéd versenyzője. A fiatal versenysportág egyik nagy ígérete, úgynevezett „észversenyző”, aki azonban fizikailag is igen jó felépítésű. Az utóbbi időben kevesebb lehetősége nyílt edzésekre, de szorgalmával sok mindent pótolni tudott.

SKERLETZ IVÁN
Budapesten, 1939. április 17-én született. Könyvelő, a Bp. Spartacus versenyzője. Nagyszerű fizikai adottságait fegyelmezett, erős edzéssel tartja „karban”, ennek köszönheti, hogy az átigazolással járó várakozási idő sem vetette vissza formájában. Nemzetközi versenytapasztalata és kitűnő fizikai felkészültsége alapján tőle eredményes szereplés várható Finnországban.

MONSZPART SAROLTA

Budapesten, 1944. november hó 17-én született. Egyetemi hallgató, a Bp. Pedagógus versenyzője. A legismertebb magyar tájékoztatói sportolók egyike, de külföldön is jól ismert. A tavalyi

Európa-bajnokságon csak másodpercekkel szorult az 5. helyre. Technikailag kitűnően képzett, jó térképemóriával rendelkező, gyorsan határozó és az elképzelését gyorsan kivitelező versenyző. Sok reménnyel tekintünk VB szereplése elé!

ÖRSI ANDRÁS

Kassán, 1943. szeptember 6-án született. Mérnök, a Bp. Spartacus versenyzője. Ragyogó fizikai fel-

készültséggel rendelkező sportember. Több önfegyelmű eredménnyel rendelkező versenyző. Ragyogó fizikai fel-

Barlangkutató táborok

A természetbarát barlangkutatók ez év nyarán is számos tábort szerveztek karsztvidékeinken.

Az FTC barlangászai Teresztenye határában és a Pücsök-hegy tövében bontottak meg víznyelőket, a Pénzügyőr S. K. kutatói a Bükk és az Esztramos-hegy barlangjaiban folytatták korábbi kutatásaikat. A műegyetemiek a Kossuth-barlang továbbfeltárással fáradoztak, az orvosgyógyászok pedig a bükki Diós-patak egyik víznyelőjét bontották és a környék kisebb barlangjait kutatták fel. A VTSK barlangászai a hárshegyi Báthory-barlangban folytatták régészeti szempontból is rendkívül érdekes kutatómunkájukat. A Bp. Vörös Meteor kutatói a Meteor-barlang továbbfeltárással és az Alsóhegy zombolyainak kutatásán dolgoztak, a Toldy-csoport pedig a csesztomaji Kút-barlangban tárt fel és térképezett újabb szakaszokat, valamint folytatta a Balatonederics határában felfedezett barlang feltárást. A geológiai technikum barlangászai a Kevelly barlangjait kutatták. A miskolci barlangkutató csoportok a Bükk-fennsík szerveztek táborokat és eredményesen folytatták barlangfeltárási munkájukat, a székesfehérváriak pedig a Tési-fennsík barlangjainak feltárással és feldolgozással fáradoztak. A felsorolás korántsem teljes. A folyamatosan beérkező jelentések nyomán a közeljövőben még sok szép kutatómunkáról és értékes eredményekről adhatunk majd hírt.

Dr. Dénes György

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

JUGOSZLÁVIA

Az őszi hónapok igen alkalmasak az utazásra. Ilyenkor előkerül a térkép, képzletben végigutazzuk a tájakat, amelyeket meglátogatni szándékozunk.

Jugoszlávia évről évre keresettebb és mind több magyar turista iktatja programjába. Utazásunkhoz turista vagy látogató „betétlap” szükséges. Ezt 45 forintért megvesszük, majd kitöltés után Budapesten az IBUSZ XIII. Bulcsú u. 19. sz. alatti irodájában, vagy a megyei székhelyeken működő IBUSZ irodákban kell benyújtani 500 forintos bélyeg melléklésével, a személyigazolvány egyidejű felmutatásával. „Látogató” esetében száz forintos bélyeg kell. (A budapesti iroda a tűzszüfoltóság elkerülése végett a hét meghatározott napjain más-más országra szóló igényléssel foglalkozik, ezért ajánlatos a „jugoszláv nap” hivatalos idejéről előzetesen tájékozódni. Tel: 206-546, 206-570.) A betétlapot az IBUSZ körülbelül három héten belül postán a lakcímre küldi, ezért ezt az időt az utazási programunkban számításba kell venni. A betétlap birtokában ugyancsak IBUSZ-irodák adják ki száz forintos okmánybélyeg melléklése mellett a „valutanyilvántartó lap”-ot.

Az egyéni turista betétlapra 700.—, a látogatóra 60 újdínról adnak. 1 újdínr = 3 forint.

Az idegenforgalmi áramlás főképp a tengerpartra irányul s ezen belül is főleg az isztriai félsziget, illetve a kvarneri öböl felé Rijeka, Opatia tengerparti üdülőhelyekre, számtalan kirándulási lehetőséggel. Más arculatát mutatja meg e rendkívül színes, változatos tájú ország a Belgrád—Dubrovnik, illetve a Belgrád—Skopje útirány megválasztásakor.

Vonattal utazóknak: a Budapest—Rijeka út a Déli pu.-ról naponta induló vonatokkal kb. 12—16 óra alatt tehető meg. Belgrádba, illetve átszállással Dubrovnikba a Keleti pl.-ról indulnak a vonatok. Tájé-

koztató jegyárak: Bp.—Rijeka I. o. 315,—Ft, II. o. 222,— Ft. Bp.—Dubrovnik I. o. 627,— Ft, II. o. 428,— Ft.

Autóbuszsal utazóknak: az idén megindult Bp.—Rijeka—Opatija—Cirkvenica MÁVAUT autóbuszjáratok menetrend szerint az Engels téri pu.-ról közlekedtek s igen népszerűkké váltak; az utazási időtartam 12—13 óra a fenségesen szép magashegyek kitérő szerpentinjein át, heti négy alkalommal, oda-vissza irányban. Menetjegyre kb. 170—180 Ft-ot tervezünk be egy útvonalra.

A Belgrád—Dubrovnik út repülőgépen Belgrádig 664,— Ft, Dubrovnikig 976,— Ft. (Retúrjegy Belgrád viszonylatban 1260,— Ft, Dubrovnik pedig 1854,— Ft.)

Autósoknak, motorosoknak: autósok 160,—, motorosok 80,— dinárt igényelhetnek benzinpénzre. Minden esetben szükséges a magyar határ átlépéséhez a „Gépjárműnyilvántartó lap”. Közúti határátelölőhelyek: Szeged alatt: Röszeke, Mohács alatt: Udvar, Nagykanizsánál: Letenye és Zalaegerszeg felől: Rédiics. Rijeka—Opatija felé ez utóbbi két átkelőhelyet ajánljuk. Az utak kifogástalanok, fel kell készülni azonban a szerpentinekre, amelyek különösen Ljubljana vagy Zágráb után Rijekáig vezetnek, de seholsem terhelik meg a gépkocsit, hiszen vonalvezetésűeknek, az emelkedők és lejtők kiképzésének épp ez a nagy előnye. Az egész útvonalon végig minden emelkedőt és

A hercegovinai Mostarban ez a szép turistaháza van a Putniknak. (A szerző felv.)

lejtőt 0/0-osan, méterekre is előrejeleznek. A szerpentinek kanyarutalait gondos vezetést igényelnek.

A jugoszláv benzin kitérő minőségű, a normal 86 okt. (1 liter: 1,13 újdínr, a super 98 okt. 1 lit. 1,32 újdínr). A benzinkúthálózat sűrű, a tankolás nem gond. Max. sebesség lakott területen belül 50 km, -kívül 80 km, autósútrádán 100 km.

A szállásokról: mint igen jelentős idegenforgalmi országgá, a luxusszállóktól a szép természeti környezetű városok mentén, üdülő-üdülőhelyeken megtalálhatók a campingek, a motelek, fizezővendéglátó helyek. Az árak kategóriánként változnak. Tájékoztató: szálloda I. o. kétágyas 60—130 din. II. o. 40—80 din., fizezővendég szoba: 10—20 din., campingben a faház 10—12 din., saját sátorral a helybér 2—3 dinár. Az idegenforgalmi főútvonalon különösen hasznos a szállodai szobák előzetes helybiztosítása.

A vásárlásról: néhány élelmiszer: 1. kg fehér kenyér 2,04, 10 dkg vaj 1,65, 1 kg cukor 2,90, 1 kg csokoládé 12—18, (a legnépszerűbb kiváló minőségű Kras csokoládéból egy tábla 1,80 (1 kg kakaó 7—8, szardínia: 2—2,50 egy doboz. Italok: 1 l bor 4—7, pálinkafélékből 1 l 10—20 dinár, dupla fekete 1,10.

Hasznos kiscimtár: Magyar követtség: Belgrád, Ulica Proleterska Brigada 72.

Auto-motor Savez Jugoslavije (Autóklub) Belgrád, Ruzveltova 18.

Putnik utazási iroda (camping ügyekkel foglalkozik) Belgrád, Dragoslava Jovanovica 1.

Kvarner Express, Opatija Tel.: 71-614, Lovran: tel.: 75-19, Mosc. Draga, tel. 9. A Rijekába, Opatijába, Lovranba utazók számára a hét különböző napjain hajó-és autóbuzskirándulásokat szervez a Kvarner Express, pl. a világhírű plitvicei tavakhoz, a postojnai jégbarlanghoz, vagy hajóséták a környező Cres, Krk és Rab szigetére. Pl. Rab szigetre Opatijából, egésznapos hajókirándulás 60 dinár, Opatijából a cirkvenicai fürdőhelyre 34 dinár, a postojnai jégbarlanghoz 55 dinár oda-vissza.

Egyéb tanácsok: akár egyéni, akár társasutazásra készül valaki Jugoszláviába, célszerű, ha felkeresi az IBUSZ-irodát, függetlenül attól, hogy egyébként is ott kapja meg valutáját, mert sokféle szolgáltatás fizethető be forintban is, idehaza, szállástól a kirándulásokig, a különféle közlekedési eszközök viteldíjai stb. Minthogy az országban jelenleg a régi és új dinár is forgalomban van, kell egy-két nap, amíg ezt az utazó megszokja. Az ércpénzek, tekintet nélkül arra, hogy „dinár” feliratúak, az „új” minőségükben már csak fillért, illetve „para” összeget jelentenek. A régi papírdinárok értéke pedig százal osztandók, tehát egy papír régi 100 dináros értéke: 1 dinár. Az IBUSZ a valuta egy részét csekkben adja, ami igen hasznos, mert a kijelölt üzletekben e turistacsekket 10⁰/0-os kedvezményes vásárlási lehetőséget biztosítanak. Pl. egy pár férfi bőrcipő 50—80 dinár között vásárolható, tehát 5—8 dinárt leszámítanak a 100 dinár értékű csekk alapján s a differenciát dinárban térítik. Tartasuk be a vámelőírásokat s a természetes, praktikus vásárlások mértéke ne szűrjék ki programjainkat. Az árucikk elfogy, az élmények viszont maradandók.

ifj. Sztinyai Jenő

UTÓHANGOK

A

NEMZETKÖZI

BALATONFÜREDI

NAGYTÁBORRÓL

Befejeződött ez a tábor is mint annyi sok más. Emleke azonban megmarad a töméntelen fényképben, filmben, az elküldött levelekben, levelezőlapokban és sokezer ember emlékezetében. A legnagyobb tábor volt a Nemzetközi Camping és Caravan Szövetség 27 éves fennállása alatt. Magunk sem hittük volna, hogy így sikerüljön! Amikor tavaly Hollandiában az 1400 fős tábort megláttuk, bábeli nyelvzavarával, az előttünk szokatlan mennyiségű lakókocsijával, autóinak százaival, óriásinak tűnt. Akkor bizony nem gondoltuk, hogy hazánkban, Balatonfüreden négyszer akkora tábort fogunk látni. A füredi tábor azon részének fele, ahol a karavánkocsik állottak, jövőre már nem lesz táborhely. Elfoglalják a szállodaépítők és a helyén sportpálya és park lesz az új szállóhoz. A másik felerész viszont még jobban felkészítve várja majd az újabb táborozókat.

Balatonfüred neve bevonult az európai campingezők ismeretébe. Nézegettem a kérdőíveket, amelyeket százával dobtak be a tábor gyűjtőládájába. Sok a dicséret, de sok a kritika is. Örvedetes viszont, hogy a dicséret erősebb és jobb mint a kritika, melynek jogosságát és helytállását el kell ismernünk. Nézzük talán először azt, mi tetszett.

A kérdőívek benyújtóinak 95%-a a fő Rally, vagyis a füredi tábor rendezését egészen elsőrangúnak tartja (mi tudjuk, hogy még sok tennivalónk lett volna). Meg kell jegyezni, hogy mindazok, akik egyébként kifogásokkal éltek, sőt még az a kevés is, akik mindenben hibát láttak, a rendezést általában kifogástalanak tartják. Ugyancsak 95%-a a megkérdezettek felemlíti a vendégekkel való bánásmódot, az udva-

riasságot és azt, hogy ilyen nagy tömegben a rendezők mégis egyénenként érintkeztek a legtöbb résztvevővel, különösen értékesnek, sőt, rendkívülinek tartják. Nincs vita a műsorok és a szórakozási lehetőségek dicséreténél.

Ugyancsak 95% említi a magyar nép vendégszeretetét. Még egy 95%-os dicséret, amelyben a rendőrség és a füredi KEOKH kirendeltség vezetőjének udvariasságát, a közlekedési rendőrség készségét dicséri. Van olyan, aki azt írja, féltünk a magyar rendőrségtől és a végén barátainknak éreztük őket.

Nem felejttem el a főzfői kanyarnál működő női rendőrszázados sikerét. Csinos volt, mosolygott és egyenruhájában, mesteri módon irányította a gyorsan érkező autókat. Nagy sikere volt. *Egymásután nyúltak ki a kezek az autókából, hogy kezet szorítsanak vele, némelyik megállt, nők ugrottak ki belőle és átölelve megcsókolták. Azt hiszem, ez a százados nő életének egyik legszébb sikerét könyvelhette el azon a napon.*

A kérdőívek íróinak 90%-a barátainak és ismerőseinek is ajánlja, hogy Magyarországra jöjjenek. A leghálásabb köszönetet nyilvánítják a kellemes időtöltésért és azt írják, hogy jövőre is örömmel eljönnek. Végül 75%-a a megkérdezetteknek szívesen fogadná a további propagandanyagot és egyben dicséri a magyar táj és főleg a Balaton

szépségét. Nem vitás, hogy a kitűnő idő, amely éppen a tábor időpontjában mutatkozott, a meleg balatoni napsugár, amely olyan forróvá tette a tábor hangulatát és a Balaton kitűnő vize, amelyben ezrek és ezrek lubickoltak naphosszat, a siker fő része volt.

A megkérdezetteknek 80%-a kifogásolta, hogy a nagy étteremben egyetlen pincér sem beszélt más nyelven. Az idegennyelvű étlapok hiányát és az ételtábla olvashatatlan szövegét is sokan kifogásolták. Ugyanilyen nagyszámú kifogás hangzott el a nyershús, különösen a marha és juhhús hiánya miatt. A legtöbb panasz a melegvíz szolgáltatás miatt ért bennünket és teljes joggal. A következő % (65) a postai kézbesítés rossz voltát kifogásolta. Igazuk volt, mert a sokezer levél kikézbésítése nehezen és döcögve ment. A tábor már elvonult és a visszamaradt és kézbesítetlen leveleket napokig küldözgette vissza a posta. A jégbeszerzés, illetve elosztás hiányossága is papíron forog, bár volt jég, de az első napokban akadozott az elosztás. 70% kifogásolta az eladott kakaó rossz minőségét. Ez sajnos a töltőállomások rossz munkájára mutat.

Egy évig sürgettük a gázelosztás jó megoldását. Nem sikerült, tökéletesen keresztülvinni és a jogos kritikák között ez is helyet foglal. Az IBUSZ-rendezvények teljes csődjét úgyszólván mindenki kifogásolta, aki ezekben résztvett. Úgy lát-

szik, ott is gyenge volt a szervezés. Az ételek magas árát, a tojások rossz minőségét, a vendéglői árakat összehasonlítva a római-parti és pesti árakkal 60%-a kifogásolta. Ugyanilyen magas %-ban találjuk a magas bemondó gyengeségének kifogásolását, a kirándulóhelyek leközlésének és a tábor csendjének hiányát. Némelyek túlzottnak tartották a Konzum Tourist árakat és teljes joggal panasztáltak, hogy Füreden színes fényképfilmet és 8—16 mm-es színes filmet nem tudtak vásárolni.

Emlegették ezenkívül a W. C.-k számának elégtelen voltát, a ruhamosás lehetőségének hiányát, a kevés főzőlapot valamint az autótutak a sebesség maximumát.

Az összes kifogások jogsáka és bizony azokon jövőre segíteni kell. Általában komoly, a Rally-szakértők véleménye szerint a balatonfüredi tábornál négy fő hiányt kell megoldani. Feltehetően felszerelendők a melegvízes automaták, meg kell oldani korszerűen a gázserét, több vízvételi helyet, valamint ruhamosási berendezést kell felállítani, végül a karaván kocsit W. C.-tartályok ürtésére egy megfelelően elkerített és berendezett helyet kell létrehozni. Ha ezek elkészülnek, akkor a balatonfüredi mindenképpen I. osztályú nemzetközi camping lesz és méltón foglalhatja el helyét a legjobb európai campingek között.

Z. F.

Csomádi jegyespár
(Tokaji Tibor felv.)

CSOMÁDON

Nemcsak a szabad természet, a hegy-völgy, erdőmező, patak várja a turistákat. A lakóhelyeknek, az emberi településeknek is sok mondanivalójuk van. És nem csupán a városoknak, nagyközségeknek; az egészen kis helységeknek is. Ezeket még alig ismerjük. A közeli főtí dombvidéken is megismerésre vár még egy szép fekvésű és küzdelmes múltú kedves kis falu, mely ugyancsak rászolgál a turisták érdeklődésére: a nyolcszáz lakosú Csomád.

Kissé elrejtve fekszik. Túl azokon az erdős dombokon, melyek hozzásimulnak a főtí Somlyó meredek északi letöréséhez. Vasútállomását is erdő övezi. Innen három kilométernyire van a község. Autóbusz nem minden vonathoz van. Gyalogosan indulunk neki, a dombok alján haladó műúton. Félúton már elénk is jönnek a házak; a falu errefelé nyújtódik.

Kétszáz méter magasban fekszik. Ez bizony hegyvidéki mércével nem nagy magasság. De tüstént jelentőssé válik, amint kiderül, hogy a környék legmaga-

sabban fekvő települése. Körös-körül valamennyi szomszédos község alacsonyabban fekszik. Szinte uralja ezt a szelíd dombvidéket.

Talán ezért is vált már oly korán lakott helyé. *Deres* nevű határdűlőjében egy XI. századi katona sírjára bukkantak. Magasabb rangú vezér lehetett. A lovával együtt volt eltemetve. A Nemzeti Múzeumban őrzött sírleletek — főképpen lószerszámok — a *mogyoródi csata idejére* (1074) utalnak.

A sírra szőlőtelepítés közben akadtak. Ahová a szőlőt telepítették, ott állott egykor az *ősi község*. Itt lehetett a temetője. A talajforgatásnál ugyanis több szabályos méretű sír tárult fel. Ahol pedig az egykori falu szérűskertje volt, azt ma is „*öreg szérűskertek*” néven emlegetik. Ezt az első települést a törökök pusztították el. Közeledésük hírére — a hagyomány szerint — a templom értékes harangját egy kútban rejtették el. A kutat lefedték, vagy földdel betöltötték. Az ellenség a falut felperzselt, az el nem mene-

kült lakókat felkoncolta. Akik elmenekültek, soha többé vissza nem tértek. A harang tehát — a néphit szerint — ma is ott van. Látni is vélnék egy köralakú bemélyedést a szőlőben...

Két évszám határolja az ősi település történetét: 1219-ben már írott okmány említi létezését. 1690-ben pedig a levéltári feljegyzések arról szólnak, hogy teljesen lakatlan hely.

Az új falut — a régítől kissé keletre — *11 jobbágy alapítja*; az ország különböző részéből verődnek össze. 1715-ben már egy tanyaépület áll a mai tanács háza területén. A tömegesebb benépesítés azonban csak később, 1723—29 között történik; szlováknyelvű lakosság települ át az akkori felvidéki megyékből.

Életük küzdelmes. A termőföld gyenge: 1770-ben a Mária Terézia-féle urbárium negyedosztályúnak minősíti; ez a legalsó osztály. Templomukat részletekben építik fel: először a templomépületet, majd később, több szakaszban a tornyot. Az elemi csapások sem kerülik el a községet: 1791 júniusában jég veri le az egész termést; 1810 júniusában — pünkösöd előtti szombaton — tűz martaléka lesz a falu túlnyomó része. Országos gyűjtéssel épül újjá.

Története során kétszer létesült és kétszer pusztult el Csomád.

Még áll a templom szomszédságában, a Kossuth Lajos utca 23. szám alatt a hat ház egyike, amit a tűzvész megkímélt. 1793-ban épült. Vertfalú, ágasfás, szelemengerendás, zsuppfeleles épület. Ma a község feltve őrzött népi építészeti emléke.

És élnek tovább a község lakóiban a régi népi hagyományok, régi szokások

is; és a régi népviselet. Színpompás látvány a vasárnapi istentiszteletre igyekvő aszszonyok, lányok csoportja, dűshímzésű ruháikban. A gyermekek is a hagyományos körbeforgós táncot járják, szlovák dalkísérettel.

És él a paróchia kertjében még az *öreg olajfa* is, mely alatt egykor *Petőfi* üldögélt. Korhadtt ágait időnként lefűrészelik, törzsből azonban mindig új hajtások fejlődnek. A híres fáról és egykori híres gazdájáról ezt jegyzi fel *Lucsán Márton* evangélikus lelkész, a község történet-sze: „... Esztergály Mihály pestmegyei főesperes 1835-től 1860-ig működött a községben. Fia, ugyancsak Mihály, *Petőfi* Sándor barátja és osztálytársa volt Aszódon. *Petőfi* Csomádon meglátogatta és egyik vakációját is itt töltötte. A paróchia kertjében álló olajfa alatt üldögélt, barátjával, ifj. Esztergály Mihállal, s verset is írt, mely az idők folyamán elveszett. Esztergály Mihály főesperes Kossuth politikáját nagymértékben támogatta. Küzdött a jobbágyság felszabadításáért; emiatt kellemetlensége is volt.”

1944. december 10-én reggel 7 órakor érkeztek meg a felszabadító *szovjet csapatok*. A következő hetekben, a *Budapestért folyó harcban*, a község hátvédi és utánpótlási területként szerepelt. Ide tömörült és innen nyert elosztást a katonaság; itt helyezték el a hadianyagkészleteket; itt állították fel a tábort kórházakat.

És amikor Budapest teljesen felszabadult, *Malinovszkij marsall* törzskarával együtt a csomádi evangélikus paróchia ebédlőjében rendezett ünnepi ban-

Népi építészeti emlék Csomádon
(Horváth Ferenc felv.)

Az öreg olajfa, mely alatt Petőfi Sándor üldögélt (Fekete László felv.)

kettet; 1945. február 14-én este.

A felszabadulással vette kezdetét a község gazdasági és kulturális felemelkedése.

A csomádi templomtól zöldszerű turista-útjelzés vezet fel az erdős dombtetőkre. A községtől délre húzódik ez a kavicsból és homokból álló vonulat, melynek egyes tagjait hegnyek becézik: *Oldalhegy*, *Magashegy*, *Hátulsóhegy*. Nem is egészen alaptalanul. Mert bár 60—70 méterrel emelkednek csupán a falu fölé, csekély magasságuk ellenére, meredek lejtőket bocsátanak alá; így a Melegvölgy felé is, honnan erős kaptatóval jutunk csak fel a Magashegy csúcsára. S ami itt fent élénk tárul, a pompás kilátás, ugyancsak meglepő és hegyvidéki jellegű. — Kanyarogva vezet a dombháton a változatos erdei út. Az egyik fordulónál szép tujacsoport mellett visz el. A túloldalon hosszú nyiladéokban ereszkedünk le a domborsó tövében haladó vasúti töltéshez és a műúthoz. Szemközt — az erdészház fölött — a Somlyó magasodik. Balra fordulunk és befejezve a kört — visszaballagunk Csomád szép fekvésű vasútállomására.

Keressük fel vándorlásainkon eldugott, kicsiny falvainkat is. A szerény jelen mögött gyakran gazdag múlt rejtőzik... És ma már a Hazafias Népfront honismereti mozgalmának eredményeként — csaknem minden községnek meg van a saját története, mai néven: *falukrónikása*. Mint a csomádi *Lucsán Márton* is, ki gondosan összeszedette falujának történeti emlékeit és hagyományait. Eből mutatunk be egy csokorra valót.

Pápa Miklós dr.

A PUSZTA KÖVÖN IS MEGÉLNEK

Olvastál-e, kedves turistatársam, vadnyugat sziklás hegyeiben napszitta aranyásokról és a letelepedett pionirokról? Ismered-e a szűzföldek feltörőit és a sivatagtól szívós munkával talpalatnyi termőföldet meghódító arab földműves munkáját? Nos, ha nem, nézd meg a talpad alatt, a sziklás hegytetőn a növényvilág pionirjait és tisztelni fogod ezt a munkát.

A fagy hajszálnyi repedést repeszt a sziklába és a következő tavaszon már húsoslevelű, kis növény virít a repedésben. Humuszlól, földről szó sincs még, csak a pusztá szikla veri vissza főhehéren a nyári nap hevét. A talajra tett hőmérő 70 fokot is mutat. A sziklarepedésekben vörösre sülve, de él és virágzik a kövirózsa, daravirág és varjúháj sok más kis úttörő növénykével együtt. Vessünk rájuk egy pillantást:

Alig olvadt el a hó a hegyekben, északi oldalon még fehéren csillog itt-ott és a napnak kitett részekben már parányi kis zöld levélrózsa felett sárga finom virágokat ráz a tavaszi szél. Ez a kis sziklai kötőfű. Gyökerei tágitják a sziklarepedést és elszáradó leveleinek anyagából azután más növények is táplálkozni tudnak már, megindult az élet hódító útja a pusztá sziklán.

Vaskos színes levélrózsája van a kövirózsáknak vagy másnéven fül-fűnek. A levélrózsából nyáron hosszú szárat hajt és azon nagy csoportok szép kis virág ül. Virágai rózsaszínűek, sárgák vagy fehérek. A virítás és magkötés után a növényke elpusztul, de körben a sarjak tömege veszi körül és foglalják el lassan az egész sziklát. Megélnék ezek a legkietlenebb kötőfűk között, vagy néhány fajuk régi épületek tetőcserpein is. Mint vaskos zöld és piros vízcseppek, úgy ülnek a száron a varjúháj levelei. Gömbölyded, vízgyűjtő levélkéik ezek, szinte repedtre szívják magukat vízzel a hajnali harmatban és most pompás fényes kis növényként állják a napsugár nyilait. Ennek sem kell sok föld, de ha mégis akad egy kis törmelék, már tenyérynői, vagy még nagyobb párnácskákat alkotnak a kövek között. Van közöttük piros, sárga, fehér és rózsaszín virágú. Virágaik, mint csoportba kötött kis csillagok ülnek a száron. Egy csomóban 30—100 virág van. Számos fajnak levelei is színesek, tarkák. Nemcsak a természetes környezetben élnek meg, sziklakertekben is szépek és hálásak,

Pókhálós kövirózsa a Hármashatár-hegyen

könnyen gyökeret vernek és megmaradnak.

Hogyan tudnak ezek a kis növények megélni a pusztá kövön, a nagy szárazságban és forróságban? A magyarázat az, hogy ezek a növények nagyon takarékosak. Takarékoskodnak a vízzel. Ezeket a víztároló, vaskos levelű növényeket nevezik tudományosan *succulens*, magyarul pozsgás növényeknek. Testnedveikben nyálkaanyagok vannak, mely a vizet megköti, nem engedi egykönnyen elpárologtatni. Színük — különösen, ha sok a napsugárzás — pirosas. Ez a pirosság védő szín —, hasonlóan az ember bőrbarnulásához —, nem engedi át a biológiailag káros sugárzást a növény testének érzékenyebb részei felé. Gyakran találunk köztük hamvas-kékes és szürke színeket is. Itt a testfelületen kiváló fényvédő viaszréteg színe miatt látunk kékes, fehéres színeket. A cél itt is a túlzott sugárzás és meleg elleni védekezés. Párologtató nyílásaik kicsik ezeknek a növényeknek, hogy minél kevesebb vizet veszítsenek. A gyökereik igen erősen tudják szívni a vizet a szikla repedéseiből.

Mindezek a szervek és védekező berendezések teszik lehetővé, hogy elviseljék a tartós szárazságot és a nagy meleget. Hasonló szerveik vannak és hasonló, de még tökéletesebb „módszereik” a szárazság elleni védekezésre az amerikai kaktuszoknál is. E területeken néha évekig nem esik eső és a hajnali harmatból élnek meg ezek a pompás virágú növények.

Kedves turista barátom! Ezután, ha pihegve leülsz egy kicsit szuszszanni a hegytetőn, nézz körül a kövek között, vedd észre ezeket a bátor és hasznos kis úttörőket és ha maradt a kulacsodban egy korty víz, öntsd rájuk, vigyázz, ne lépj e szép kis növénykékre. Dr. Agócsy Pál

Kövirózsák a Bükk-hegységben

Csinosak a burmai lányok

Még ezzel a technikával sem sikerül a sikos bambuszrudat megmászni

V iszontagságos utazással jutottunk el Burma. Kereken egy hónapig tartott a szárazföldi vándorlás Moszkván és Pekingén át — Budapesttől Rangoonig. No, de végül is megérkeztünk a trópusokra, s hűséges kísérőtársammal, Horváth Miskával lélekben már hozzáláttunk az első helyi tanulmányút, a kelet-burmai Shan-fennsíkra vezető expedíciónk megszerzéséhez.

A rangooni fogadtatás azonban hideg zuhanyként hat:

— Önöknek csak átutazó vízumuk van, 24 órán belül el kell hagyniok az országot — jelenti ki zordan az Immigrációs Hivatal rövidnadrágos tisztviselője. Hiába vitatkozunk, hogy mi már réges-régen megkértük az egyhónapos tartózkodási engedélyt, a hivatalnok kérlelhetetlenül beleüti a pecsétet az útlevelebe. Tehát, ha holnap 10 óra 30 percig nem távozzunk saját jószántunkból, repülőgépen kitoloncolnak az országból...

Míg én kétségbeesetten magyarázok, Miskát egy karcsú, csinos burmai kislány ragadja karon, s bevonszolja az egyik szobába.

Nagy baja nem történhet — gondolom. Pár perc múlva útitársam meglehetősen zilált állapotban, ingét kezében szorongatva került elő:

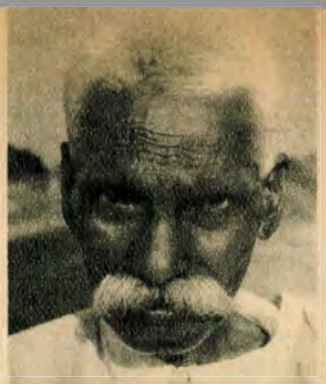
— Koleraoltási kísérleteket végeztek rajtam. Kiderítették, hogy lejárt az ottani oltás érvényessége...

Így kezdődött burmai utazásunk, de hála régi, kedves barátunk, Nyi-Nyi professzor gyors beavatkozásának, az izgalmak helyébe ismét a tervezetek kellemes percei léphettek.

Rangoon, a burmai főváros, óriási trópusi ligetfalú. A szétterpeszkedő hatalmas gombaalakú fák alatt szétszórt házacskák, kisebb villák, s paloták száza bújnak meg az alacsonyabb növésű örökzöld trópusi növényzet sűrűjében. Csak a kikötő felé változik meg a kép. Itt a ligetet sivár körrengteteg, fehérre meszelt, egy-kétemeletes házak füledt forróságát lehelő rengetege váltja fel. Ez a város cityje, a kereskedelmi élet zajos, forgalmas központja.

Erkezésünk izgalmas napjának estéjén a város utcáin poroszkálva habzsolunk az első benyomásokat, a számunkra eddig ismeretlen egzotikus valóságot. A fák közül aranyló, fényes kupola villant elő. Közelebb érve felismertük: ez a világhírű Shwe Dagon pagoda, amely minden egyes burmai prospektusban a legelőkelőbb helyet foglalja el. A feljárati lépcsők oldalain pislákoló fények mellett utcai árusok száza kínálnak olcsó portékáikat, a lépcsőkön pedig emberek áradata özönlött felfelé. Illemtudóan levetettük mi is bakancsainkat és sodródtunk a pagoda irányába, ahonnan zagyva zenebona hangját hozta felénk az esti szellő. Amikor felértünk az óriási aranykupola tövébe, valami furcsa feszültség lett úrrá rajtunk: a körülöttünk aranyló misztikus Buddha szobrok, a sok ezernyi égő gyertya kísérteties fényében térdelő, hajlongó, imádkozó, éneklő emberek tarka forgataga és a dobok, cimtányérok vad orgiája váltotta ki belőlünk ezt a bizsergő érzést.

Megilletődöttségünket látva, egy idősebb burmai férfi nyugtat meg bennünket angol nyelven:

Burmai paraszt

— Nyugodtan megnézhetik a pagodát. Ma van az egyik legnagyobb ünnepe, a „tazaungdine” (magyarul: Fények ünnepe) előestéje. Ha megengedik, szívesen elkísérem Önöket...

Kísérőnk másfél óras lelkes magyarázatából vajmi keveset értettünk a fülsikejtő hangzavarban, de végül is megköszöntük kedvességét és elbúcsúztunk tőle.

— Két dollár, mister — mondja kedves kísérőnk. Én vagyok a pagoda idegenvezetője. — Kissé meglepődöttünk a fordulaton.

Két nappal később válnunkra vettük oldalzsákunkat. Búcsút mondtunk a városnak és elindultunk észak felé a pegui dombok irányába. A Shan-államok felkereséséről le kellett mondanunk, ezért vizasztalásunk legalább az Irrawaddy-folyót keletről határoló dzsungelvidékbe szeretnénk volna bepillantást nyerni. Közel félezer km hosszúságban és 100 km szélességben húzódik az az erdős hátság, amely választalat képez az Irrawaddy és a Sittang folyók menti üdezőld rizsföldövezetek között. Az őserdőben szétszórtan primitív bennszülött falvakat találunk, melyeket ősvények kötnek össze egymással. A dzsungel mélye, a járhatatlan szurdokok az erdei vadak, a tigrisek, a párducok, a majmok stb. birodalmát képezik...

Ismerkedünk az emberekkel, az életükkel, a trópusi természettel...

Először az ember. A alakosság háromnegyedét a burmánok jelentik. Ők a medencék, folyóvölgyek lakói. Tibeti-mongoloid típusúak, észak felől vándoroltak be az országba. Az őslakók a hegyekbe húzó-

AZ IRRA

Romos szobor az öserdei pagoda mellett

tak vissza. Ezek jórészt negroid típusú népek.

A burmai nők karcosú, törékeny termete közismert, de ezt külön kiemeli sajátos viseletük is. Derekukra színes, vékony vászonanyagból készült, zsákszerű szoknyát, lonzsi-t erősítenek, mely a bokáig ér és szorosan feszül a testre. A felsőrészt egy kis mellényke, az alsó képezi.

Tucatnyi kis falun baktattunk át. Az egyik fau szélén csillogó pagodák hívják magukra a figyelmet. Valami ünnepség lehet itt, mert egész vásári zsvajjba keveredünk. A hangszórók vadul bömbölnek. Bakancsainkat illedelmesen kézben tartva, felkapaszkodunk a pagoda tornyába.

Alattunk zsong-bong a színes embertömeg. Néhányan imádkoznak, letérdepelnek a Buddha-szobrok elé és homlokukkal többször megérintik a földet. A legrikítóbb színt a buddhista boncok képviselik: testüket élénk narancsszínű vászonlepedők fedik. A boncok közt vannak egész fiatalok, sőt 10–12 éves gyerekek is...

Imádkozás után a családok elvonulnak az árnyékba. Következik a búcsújárás kellemesebb oldala: az evés-ivás, a bételragás és a szórakozás. A papok, hogy a fiatalokat is a pagodához csalogassák, trükkhöz folyamodnak. A pagodák közti térség közepén kb. 8–10 m magas, simára faragott rudat ástak le a földbe. A rúd hegyére egy csomó papírpénzt erősítettek. A rudat valami sikamlós anyaggal mázolták be a ravasz boncok úgy, hogy azon felmászni lehetetlen. A pénz

megszerzése csak kollektív úton történhet, egymás vállára állva és a rúdba kapaszkodva lehetne feljutni a legmagasabbra. Négyen-ötven kucorognak egymás nyakán a vállalkozó szellemű fiatalok, de amikor felhúzódkodva már csak méternyi távolság választja el a legfelső fiút a zsákmánytól, az ember-oszlop alsó tagjai nem bírják a súlyt és az egész társaság a síkos rúdon visszacsúszik a földre.

Estefelé elértük az őserdő szélét. A fák között ősi pagoda romjait pillantottuk meg. A trópusi növényzet befonta, eltakarta a romos épületek egy részét. A csonka, hiányos Buddhaszobrokat vastag moha fedte be. Letelepeltünk egy kőpárkányra, ahol a kígyók háborgatásától legkevesebbet tarthattunk.

Csodálatosak, felejthetetlen hangulatúak ezek a trópusi esték, hosszú sötét éjszakák! Valahonnan, egy távoli faluból néha még idehozza a szél a Burmában oly megszokott elnyúlt kutyavonítást, de itt már elhallgattak a tücskök is. Pedig ők nagy zene-bonát tudnak csapni, ha társaságban vannak, ciripelésük oly éles, mint odahaza a vicinális mozdony sipja. Néha egy-egy éjszakai vadászmadár lebeg át a fák közt; de nem láthatjuk, csak kísérteties szárnyuhogásából következtetünk útjukra.

Kévs a szókincsem ahhoz, hogy méltóan szavakba önthessem a trópusi őserdő éjszakai varázsát. Ezt csak érezni lehet, de leírni szinte lehetetlen.

Dr. Balázs Dénes

Valahol az Irrawaddy völgyében

Atkelőhely a Rangoon folyón

Leggyökereket eregető faorias

(A szerző felvételei)

WADDY MENTÉN

EVLIA URASÁG BALATONI RIPORTJA

Azt tudjuk, milyen ma a Balaton. Kulturált, zsúfolt, villákkal szegélyezett, vitorláhajó pillangózik rajta és lépten-nyomon felütik partján a sártort. Vonat robot mindkét oldalán. Ha vihar jön, felhúzzák a gömbölyű kosarat. És mindenki leég: bőrében is, zsebében is.

De milyen lehetett azelőtt, amikor még csak egy sáros, nagy pocsoljának számított?

Nos, megmondja ezt nekünk a jeles török utazó, *Evlia Cselebi*, azaz *Evlia Uraság*, aki pontosan háromszáz esztendőknél előtte utazgatott Magyarországon, 1660—1664 között, s feljegyzett mindent lelkiismeretesen.

Evlia Uraság tudósít bennünket az idők távolából emígyen:

„A Balaton tó egész Frengisztánban (azaz Európában) és Magyarországon híres. Kanizsa és Koppán váraktól nem éppen messze, egy merhálé hosszúságú helyen egy nagy tó van, amely keletről nyugatra hosszában terül el, s kerülete 47 mérföld. Négy oldalán erős várak vannak. Oly tiszta vize van, hogyha az ember egy egész bárányt megeszik is és reá ebből az életető vízből iszik — egy kis idő múlva már újra éhes, tehát az *emésztést elősegítő tiszta víz ez*. Ezt a kellemes ízű vizet ivó emberek és állatok testesek és kövérek lesznek. *Allah csudája, hogy július napjaiban ez a víz olyan, mint a jég és zordon télen pedig nem fagy be, s melegen marad*, holott ehhez közel a kanizsai tó befagy. Ebben a tóban ezernél többfajta hal van, amelyek ízletesebbek, mint más országbeliek. Van rajta 40—50 hajó, amelyek egyik várból a másikba viszik a kereskedőket, s a látogatókat. Azt mondták nekem, van a mélysége ötven rőf, de én nem mértem meg, a hazugság pedig tilos. Ennek a tónak lefolyása is van, amely a budai útba eső Szegzárd vára közelében Jeni-Palánka hídjá alatt menvén el, a Duna folyóval egyesül, ezért a tóban dunai halak is vannak. A Sár-víz folyó a Balaton tó lába. A *Bakony* hegyei között szilva, alma, körte, cseresznye, meggy, szamóca nevű gyümölcs temérdek van, s a földön hever. A Bakonyban van Lak, Palota és Peszprém vára.”

Eddig a török riporter. Hogy a júliusi tavi zúzmarát ki mesélte neki — pedig „a hazugság tilos” — nem tudjuk. Jó, hogy a tavat nem mérte meg: akkor sem lehetett 5—6 méternél mélyebb, noha Evlia úr értesülése szerint 90 méter mély volt. Ebben már ő is kételkedett azonban. Dehát nem fürdött meg benne. Mert inni itták, de fürdeni még Allah segítségével sem mertek vízében.

(szv.)

Mint kotlós alatt a csibék, úgy bújnak meg Szigliget fehérre meszelt házai a Várhegy alatt

Újjászületik a szigligeti vár

A „TURISTA” múlt évi decemberi számában örömmel olvastuk, hogy a szigligeti vár feltárási és állagmegóvási munkálatai megindultak. Ez évben már messziről feltűnt, hogy egyre jobban megváltozott a vár megszokott képe. Ezért kíváncsian kerestük fel a várat, hogy meggyőződjünk a munka előrehaladásáról.

A Lengyel-kúria udvarán tárolt építési anyagot drótkötélpályán szállítják fel és ugyanezen eresztik le a feltárásból kikerülő földet és törmelékét.

A vár nyugati, külső fala már áll és befejezték a felső, déli várfal tartósítását. Most folyik a körbástya helyreállítása.

Az Országos Műemléki Felügyelőség munkája nyomán egyre több — eddig ismeretlen — részlet került máris elő a törmelék alól.

(Csiki László)

Egyre több részlet kerül elő (Csiki felv.)

ORVOSI TANÁCSADÁS

IDŐSEBB TURISTÁKNAK

Hazánkban az 1900-as években 40, az 1930-as esztendőknél több mint 49, illetőleg 52 év volt az átlagos élettartam. Előreszámítások szerint az elkövetkező húsz évben csaknem harminc százalékra nő a nyugdíjas korhatárt túlhaladott hazánkfiaiak száma.

A számok részünkre csak akkor mondanak valamit, ha a gyakorlati élet talajára állítjuk őket, azaz miként jelentkezik a számok diktálta törvény a hétköznapi munkájában. Ennek a sokrétű kérdésnek csak egyik vonatkozását vetítem most ide.

Vannak fiatal öregek és vannak vén fiatalok, mivel a „naptári kor” és a „biológiai kor” teljesen különböző. Ma már az öregség tudományával, a gerontológiával, sok intézmény foglalkozik. Sőt e tudománynak máris jól kifejlesztett mellékágai virulnak. Ilyen a **geronto-profilaxis**, azaz a korai öregedést megakadályozó módszerek tudománya és

a **geronto-retardacio**, azaz az öregedési folyamatok lassítása.

A mi részünkre most ennek a két tudomány-nak gyakorlati művelése a fontos, azaz, hogy mié-
ként tudjuk az emberi élet aktív, munkabíró korszakát minél jobban meghosszabítani! Hiszen a hosszú élet — amelyre egyre több honfitársunknak van statisztikailag biztosított belépőjegye — csak akkor kívánatos ajándék, ha mindvégig biztosítja a szellemi és fizikai erők aránylagos épségét. Az ifjúság arasznyi idejének megnövelése az igazi érték, a derűs öregkor csak ráadás hozzá.

Hogyan biztosíthatjuk ezt a derűs öregséget? Elsősorban minél több munkakedvvel és lelkes munkával! Emellett a sportolás a legjobb orvosság. A sport előnyeit az aktív öreg turisták maguk is igazolhatják, mert a szellemileg elfáradt szervezetnek felfrissülést jelent, az idősebbeknél jelentkező elhízási hajlamot megszünteti, a csont és izomrend-

szert betegségeit nem hagyja kifejlődni.

Azt külön hangsúlyozni sem kell, hogy minden korban a leghasznosabb testedzés a természetjárás. Egy közismerten híres angol orvos, aki 70 éves korán túl is tömött hátizsákkal magashegyi túrákat vég-
gez, azt vallja, hogy idős emberek számára is kiváló a hegymászás.

Célszerű, ha azonos korúak alkotnak túracsoportokat és a kor-nak megfelelő túrákat szerveznek. Felesleges a fiatalok tempóját és távolsági vagy magassági rekordjaikat követni, mert erre semmi szükség nincs. De arra szükség van, hogy az idős ember is minden nap végezzen valamilyen fizikai munkát, tornázzon és minél többet tartózkodjék szabad levegőn. Az egyszerű és rövidebb-hosszabb sé-táktól kezdve a komoly túrákig mindent be lehet iktatni abba az életrendbe, amely az idősök minél további munkabírását, lendületes életkedvét van hivatva szolgál-
gálni. **Dr. Palócz Gyula**

A RÉGÉSZEK RÉGÉSZT TALÁLTAK

ÁSATÁSOK PÓKASZEPETKEN

Silógödört ástak 1951-ben a Zala megyei Pókaszepetken, s az ásó valami furcsa agyagtárgyba ütközött. Egy szláv temető agyagurnája volt. Néhány év múlva a Nemzeti Múzeum ásásokat kezdett a színhelyen, s a kutatók három, értékes leletekben gazdag réteget fedeztek fel a föld alatt.

Az idén — immár hatodszor — hozzáláttak a korábban megkezdett ásások folytatásához.

Az ásátás vezetője, dr. Cs. Soós Ágnes, egy camping-széken ül és vázlatot készít a felbukkanó leletek színhelyéről. Arcát széles szalmakalap védi a tűző naptól.

— A legfelső rétegben szláv urnatemető maradványai rejlenek — mondja. — Kár, hogy az urnák szántások következtében összetörték. Tavaly ezekkel szerepelt Magyarország a varsói régészeti kongresszuson.

Lenn, az egyik gödörben fiatal, shortba öltözött lány kaparássza a földet egy akkora lapáttal, mint a gyerekjáték. Horváth Jolán, fiatal régész, most végezte el az egyetemet.

Kiderül, hogy a mélyebb rétegben avar temető maradványai őrzik a régmúlt időket. 568-ban foglalták el Zala e vidékét az avarok. Az elkövetkező években 250—300 sír feltárássá számítanak itt a régészeti szakemberek.

— Tavaly találtunk egy régészt — meséli dr. Cs. Soós Ágnes.

—?

— Különös esemény volt — folytatja. — A csontváz mellett bőrcsakó pihent. Megnéztük mi van benne. Kiderült, hogy római korabeli edénycserepek. Magával vitte gyűjteményét a sírba. Ezernégyszáz évvel ezelőtti régész!

Két kelet felé néző avarkorabeli ló csontvázát is találtak, hátukon óriási edénnyel.

Csak óvatosan. Horváth Jolán régész kis lapátja leletre bukkan

— Érdekes, hogy nemcsak a halottakat temették arccal keletnek, de a lovakat is — mondja a kutató. — Minden férfi fejétől pár méterre megásták a kedvelt állat nyughelyét is. S hogy az edény mi célt szolgált a hátukon, ezideig még nem derítettük ki. Mint ahogy az is talány, hogy a későbbi avar periódusban miért északkelet-délnyugati irányban helyezték a halott embert a sírba és nem kelet-nyugati irányban, mint a korai avarok.

A régészek elmondták, hogy szükség van a csontvázak teljes egészének összegyűjtésére. A kormegállapításhoz nem elég csupán a koponya. Megállapították újabban, hogy a felkarcsont keresztmetszetéből olvasható le legjobban a talált csontváz kora.

Legalább harmincan dolgoznak az ásátásnál. Akadnak a munkások között törzstagok is. Pókaszepetkiek, akik éppen úgy megőrülnek ha leletbe koccan az ásójuk, mint a szakemberek.

Kép és szöveg: Horváth Ildikó

BUDAPEST

NEVEZETESSÉGEIT,
CSODÁLATOS PANORÁMÁJÁT
A LEGKÉNYELMESEBBEN A

CITYBUSZ

VÁROSNEZŐ
AUTÓBUSZ KÜLÖNJÁRATAIVAL
TEKINTHETI MEG

Budapest belterületét bemutató kb. 3 órás időtartamú különjárat naponta 10, 14 és 17 (szépt. 1-től 16) órakor indul.

A Parlamentet és a Budai Várat bemutató különjárat hétfőn, szerdán és pénteken 13.45 órakor indul.

A festői budai hegyvidék legszebb részein végigmenő kb. 3 órás időtartamú különjárat csütörtökön és szombaton 16 órakor indul.

Végül az esti Budapestet és a szórakozóhelyeket bemutató különjárat naponta (vasárnap kivételével) 20 órakor indul. Három útvonal között lehet válogatni.

A különjáratok az Engels téri MÁVAUT állomásról indulnak. Jegyek az IBUSZ Autóbusz Tours (V., József Attila u. 18.) irodájában és a budapesti IBUSZ irodákban kaphatók.

A fenti különjáratokat az IBUSZ csoportos jelentkezés esetén a lehetőséghez képest bármely más időpontban is elindítja.

Turisztika, testkultúra és borotválkozás

HAGYOMÁNYOS BOROTVÁLKOZÁSHOZ:

1. Barbón Chlorophyll tartalmú borotva krémét.
2. Borotválkozás után Barbón borotválkozás utáni szert.

VILLANYBOROTVÁLKOZÁSHOZ:

3. Barbón villanyborotválkozó szert,
4. Borotválkozás után Barbón krémét — használjunk.

Együtthangzó, s egy gondolatsort tartalmazó kifejezések ezek: turisztika, testkultúra és borotválkozás. Aki szabad idejében a természet nyújtotta örömmel akar felüdülni, és a turisztika nemes sportjával teszi le a voksot a testkultúra ápolása mellett, annak a számára — a férfienemről van szó — magától értetődő az egészséges, üde külső, s ennek szerves része, a frissen borotváltság. Ezek olyan tények, amelyekkel

egyetlen kulturált természetjáró sem vitatkozik. Miért ejtünk mi mégis néhány szót erről? Talán azért, mert sokak előtt még nem ismeretesek a modern kozmetika vívmányai, amelyek segítségével természetjárás közben is elérhető az, amit mindenki önmagától és másoktól elvár: az egészséges, üde, kulturált megjelenést.

Ennek, mint köztudott, több összetevője van, mi ezúttal az erősebb

nem éke, a frissen borotváltság érdekében igyekszünk néhány jó tanácsot olvasóink szíves figyelmébe ajánlani.

Meg kell mondani, nagy adó a mindennapi borotválkozás a férfienem részére. S ha ez így van, akkor mindez hatványozottan áll a természet kedvelőire, akik számára a komfort sok esetben nem ugyanazt jelent, mint amit ezen a kifejezésen általában értünk. Ugyanakkor, hála a kitűnő vegyészek és kémikusok kollektívájának, létezik komfort még a szabad természetben is. Igenis el lehet érni ugyanazt a hatást — például frissen borotváltság tekintetében —, mint az összkomfortos otthonban. Ehhez segítenek hozzá azok az elsőrendű készítmények, amelyeket a Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat hoz forgalomba. Olvasóinkkal a következőkben megismertetünk néhányat.

A turistaházakban mindenütt vannak a folyosókon elhelyezett konnektorok. A villanyborotvát használók számára valóságos kis oázisok ezek. És az „oázis” nyújtotta felüdülés még teljesebb lesz, ha a villanyborotva használatához kipróbálják a Barbón villanyborotválkozó szert. Használatja egyszerű, és előnye szinte felsorolhatatlan. Talán azzal kezdenénk, hogy elég néhány csepp belőle egy csipetnyi vattán, amellyel könnyedén benedvesítjük arcunkat. Már is érezhetjük, hogy a villanyborotva szinte zajtalanul, simán siklik végig az arcbőrön. A szer merőlegesre állítja a szőrszálakat a vágóél elé, s ugyanakkor automatikusan keni is a villanyborotva vágószerkezetét. A borotválkozás időtartama lecsökken, a borotválkozó készülék használati ideje megnő. Ugyanakkor a borotválkozó szer révén könnyen eikerülhetjük a fertőzést, nem pirosodik, dörzsölnődik ki az arcbőr, és borotválkozás után arcunk tapintása kellemesen üde lesz.

Akik pengével, illetve késsel végzik el a túra közbeni borotválkozást, azok erre a célra legjobban a Barbón Chlorophyll tartalmú tubusos habzó borotvakrémét használhatják. Elég egy-két centiméternyit nyomni a tubusból a nedves borotválkozó ecsetre, és néhány másodperc múlva már dús habot nyerünk. A krém magas zsírtartalmánál fogva puhítja az arcbőrt, védelmet nyújt a fertőzésekkel szemben, és a szakáll erősésétől szinte teljesen függetlenül igen gyors borotválkozási lehetőséget biztosít. Emellett a hátizsák legkisebb zugába is belefér, higiénikus, nem piszkítja el környezetét. (X)

A GÖDI FÉSZEK ÜNNEPE

A megkoszorúzott emlékmű

A kortársak közül többen és az utódok százaai jöttek össze hagyományos ünnepségre a gödi Fészekben. Túlnyomó többségben a „bentlakók”, de sok vendég is érke-

... rabságodnak vége már”

zett a munkásmozgalmi hagyományokat ápoló, ünneplő természetbarátok közé. Az ünnepi szónok felsorolta a hősokeket, a mártírokat, hallottuk említeni Hoffmann Ottó, Bilisk Pál, Neumann István, Schuller Antal, Kemény Magda, Lichtmann Mihály, Humhál László nevét, és még sok más nevet, akik a Horthy időkben itt bújtak meg, itt tanulták a marxista tanokat. Itt álmodoztak a felszabadulásról, s itt frissültek fel, erőt merítve a hősi harcokhoz.

Az ünnepség méltó volt a Fészek hagyományaihoz. A gazdag műsorban a munkásörök énekkara, a honvédség zenekara és Horváth Ferenc színművész lépett fel.

A koszorúk elborították az emlékművet, hogy egy évig — amíg új, friss koszorúk kerülnek majd a talapzatra — hirdessék az emlékezést, kegyeletet és a hálát.

A HATÁRON TÚL

A Szocialista Országok Turista Szövetségeinek VIII. konferenciáját szeptember 1. és 10. között rendezték meg az NDK-beli Tabarzbán. A konferenciát a szak-szervezetek üdülési központjai vezetőinek tanácskozásával hangolták össze. Magyar részről a SZOT képviseletében Fűdi Vilmos üdülési főigazgató és Talpas Béla nemzetközi csoportvezető, a Magyar Természetbarát Szövetség képviseletében Székely Miklós főtitkár és Angelus Miklós, a túrabizottság vezetője vettek részt a tanácskozáson, melynek keretében az 1967. évi cseretúraprogramok megtárgyalására is sor került.

A La Manche-csatornán új járművek közlekednek. Az angolai Ranggate és a franciaországi Calais között 30 tengeri csomónyi (55,56 km/óra) sebességgel szárguldanak a Swift (Sebes) és a Sure (Biztos) nevű légpárnás siklóhajók. A Csatornán való átkelés kb. 1 óráig tart az

új járműveken. A 3 tonna súlyú hajókon 36 személy fér el.

A Dolomítokban levő Brenta-csoport Ambiez-csúcsát sikerült elsőnek megmászni a belga Claude Barbier, a német Dieter Hasse és az olasz Heinz Steinkotter együttesnek, a keleti-falon levő közvetlen úton. A mászóknak hatos nehézségi fokot kellett leküzdeniük, 40 óras útjuk során.

A híres osztrák eggenburgi botanikus, Fischer Ferenc professor elkészítette 800. növénytemájú akvarelljét. Az ausztriai növényvilág jelentős része megtalálható a képeken. Fischer professor eddig több mint 3000 növényt örökített meg képein. Nem egy eddig nem ismert növény felismerése fűződik nevéhez.

30 km-es tájékozási versenyt rendeztek Drezda térségében. A 13 résztvevő közül Harald Grosse (TU Dresden) került az élre 2:43:15 idővel. Figyelemre méltó, hogy a tartós eső ellenére és a hiányzó élelmező állomás dacára is valamennyi versenyző teljesítette kitzűzött feladatát.

Az Alpista Mentőszolgálat Nemzetközi Bizottsága augusztusban tartotta szoká-

sos évi tanácskozását a svájci Bad Ragazban. A bizottságban Ausztria, Franciaország, Jugoszlávia, NSZK, Olaszország és Svájc képviselteti magát 3-3 szakemberrel, akik közül az egyik a mentés specialistája, a másik egy magashegyi tapasztalatokkal rendelkező orvos, s a harmadik egy jó szervező. A tanácskozásokon a lavinamentés, a mentőfelszerelések, a légmentés és gyógyszer kérdések szerepeltek. Megfigyelőként képviseltette magát Csehszlovákia, Lengyelország, Spanyolország és Svédország.

FOTÓSOK RÉSZÉRE „Bulgária üdülőország” témájú fénykép-pályázatot hirdet a „KURORTE” c. bolgár folyóirat. Személyenként 10 diapozitívvel és 15 fekete-fehér, vagy színes képpel (13 x 18, vagy 18 x 24) lehet pályázni Szófia, Boul. Tolbuchin 51 címen. A két első díj kététes ingyenes üdülés Bulgáriában.

TÚRA- MOTOROS

ŐSZI TÚRÁK ELÉ

A naptárban október hónap már az őszt jelenti, a hűvösebb időt, a lombhullást. A turisztikának viszont ez az időszak az ideje. A gyalogosoknak, de éppen úgy, a motorosoknak is. Az őszi túráknál a különbség legfeljebb annyi, hogy fokozottabban kell az öltözködésre figyelni, és természetesen nem szabad megfélekednünk a most még inkább ajánlatos óvatosságról. Ősszel párásabb a levegő, síkossabb az utat, a vigyázatlan vezetőt könnyen meglepetés érheti.

A Magyar Természetbarát Szövetség eleget téve a mindinkább sürgető igényeknek, megnyitotta kapuit a túramotorosok előtt, és igen sok kedvezmény biztosítása mellett, motoros klubokat szervez. Ezt a szervezkedést hathatósan támogatja a Közlekedésrendészet, a Baleseti-hárítási Tanács, a KISZ és nem utolsósorban az Állami Biztosító, amely mindent megtesz a motorosok sikeres szervezkedése érdekében. Legutóbb lehetővé tette, hogy „Motorosélet” címen a Szövetség és a Biztosító közös kiadásában igen hasznos tájékoztató jelenjen meg, amely a túramotorosok megszervezését — nem kétséges — hathatósan elősegíti. De a „Turista” rejtvénypályázatán keresztül is segíti az Állami Biztosító a motorosok szervezkedését és abban bizunk, hogy már az idén, a megnyitandó klubokba több ezer motoros tömörül, akik segítik kifejleszteni, élővé tenni a klubokat, élvezve a szervezetség számtalan előnyét.

Az idei ősz — most már biztosra vehető — fordulópontot jelent a túramotorosok szervezeti életében, amelyet a Magyar Természetbarát Szövetség és az említett szervek is a klubok létszámának és aktivitásának arányában támogatnak.

R. G.

MOTOROS TÚRAJAVASLATUNK

Ez alkalommal látogassunk el a „hidak városába”, a fővárostól 129 km-re levő Győrbe, de nem az új E5-ös úton, amely elkerüli a lakott területeket, hanem a régi 1-es számú, úgynevezett bécsi úton.

A szokott módon a Margit-híd budai hídfőjétől indulunk. Az Arpád fejedelem úton ki a bécsi útra, majd Rómaifürdőn át, érjük el Pilsisvörösvárt (jobbira kanyarodva Csobánka felé vezet az út), újabb 8 km után a rómaiak „Boidog Ligetét”, azaz Pilsicsabát érintjük. Az eddig, hol távolodó, vagy közeledő vasútvonal szinte párhuzamosan halad velünk Leányváron keresztül a pilszi szénmedence központjáiig, Dorogig. Az innen balra kanyarodó 13. sz. út Esztergom felé visz. Természetesen mi az 1-es úton folytatjuk utunkat, miközben elhagyjuk a pilszi hegyeket. A Gerecse keleti, majd északkeleti vidékén át vezet utunk. Közben érintjük az iparilag fontos helységeket, mint például üvegéről ismert Tokodot, (az 1-es úttól balra fordulva, 2,7 km-re), majd az autós- és motorkerékpár rekordkísérleti „pályájáról” ismert egyenes útszakaszon érjük el Tátot, ahonnan 6,5 km-re van a hazai műanyagipar egyik bázisa, a nyergesújfalui Viszkoza-gyár, ahol a pihekönnyű műselymet állítják elő fából.

További 5 km-re érjük el a cementjéről nevezetes Lábatlant. A lisztéi is finomabb szürke porral bevont gyárnak a Duna völgyére meredekén lejtő Gerecse márgarétege adja a cementgyártás alapanyagát.

Nem egészen 10 km-nyi motorozás után érünk a szép vörösmésző, az süttői márvány hazájába, Süttöre, amely ritka emlékekkel dicsekedhet. Már a rómaiak idejében fontos kereskedelmi- és hadi útvonalon feküdt ez a község, amit a több mint 200 éves műemlék templom előtt látható római útjelzőoszlop bizonyít. (Tessék itt megállni, legalább egy fényképfelvételre.)

A hullámos dombvonulaton szüretelik a közeli Neszmély szőlősgazdái a kellemes zamatos borukat, (inni tilos, de hazavinni érdemes). Itt is találunk meglekintésre — és fényképe-

zésre — érdemes műemléket, mint például a község kávéskütyját. A legenda szerint, a XV. század elején ennek a kútnak vizéből ivott I. Albert, Habsburg király és — meghalt. A falánk uralkodó igen kedvelte a dínnyét és miután alaposan belakott belőle, jót húzott a kút hideg vizéből. A község szép műemléke még a XV. században épült gótikus református templom.

De motorozunk tovább, és néhány perc múlva már az egyik szép Duna-menti üdülőhelyre, Dunaalmásra érkezünk. A községnek nevezetessége az a kis ház, amelyben a híres „Lilla” vers költője, Csokonai Vitéz Mihály élt és a temetőben a sírkövek alatt nyugszik a költő szerelmese. A község történelmi emléke még, az az útközet, amely Klapka hadai és a császári seregek között dült a 48-as szabadságharcban.

A kitűnő állapotban levő úton hajlamos az ember több gázt adni motorjának. Nem érdemes száguldani, mert akkor mitsém látunk az elsuhanó szép tájból, amit ez a vidék nyújt. A közeli Almásfüzött nevezetessége a Timföldgyár, amely Európa legnagyobb alumíniumipari üzemese. Ez az átalakulás új arculatot adott a tájnak; az új városrész színes házaival, parkjaival, festő esztétjére kíváncsok. A zalai olajmezők folyékony kincsének erre húzódo csövezetéke részben az almásfüzötti, részben a szőnyi finomítóba torkollik.

Szőny után két perc múlva Komáromban vagyunk, Jókai szülővárosában, de ez alkalommal ne töltsünk sok időt, ámbar az utóbbi években ennek a régi városnak is alaposan megváltozott az arculata.

Hajtsunk tovább, mert még mintegy 40 km-t kell motoroznunk, hogy a Duna-parti községben, Gönyűn át elérjük utunk végcélját, Győrt, a hidak városát. (A Marcellal egyesült Rába, a Rábca és Európa legnagyobb folyója, a Duna itt találkozik.)

A város megtekintéséhez bizony nem elég néhány óra, hiszen műemlékekben nagyon gazdag Győr, arról nem is szólva, hogy a környék sok kellemes kirándulásra csábít.

Az első motoros márkaklub

A Pest megyei motoros klub megalakulásával egyidőben alakult meg az MTSZ kötelékében a Pannónia Motoros Márkaklub. Szeptember 4-én, a Nagyvilági Kilátónál tartották meg első rendezvényüket, a terepgyorsasági versenyt, amelyen a márkaklub mintegy száz versenyzője vett részt. A verseny előtt bemutatták a P. 10-es Pannónia motorkerékpárt, amely méltán aratott nagy tetszést. A Pannónia Motorkerékpárgyár ingyenes szervizzel állt a klubtagok rendelkezésére.

Az izgalmas versenyt Visnyei János nyerte, míg a második az 56 éves Banovák János lett, aki 32 éve ül a nyeregben, s ebből az utolsó tíz évet Pannónián járja. A verseny után az indulók szívesen fogadták a most megjelent „Motorosélet”-et, az Állami Biztosító és a Magyar Természetbarát Szövetség tájékoztatóját, amely sok segítséget nyújt a motoros klubok megalakításához, a motorosok szervezéséhez.

Megjelent a „Motorosélet”

A Pannóniakkal egy „Tünde” robotát is indítottak összehasonlítás céljából. (Komjátí Ferenc felvétele)

Az első helyezett: Visnyei

Elvarázsolt manó? Mérges kígyó?

Ezeket az érdekes, ötletes képeket Éltető Lajos budapesti olvasónk küldte. Örömmel közöljük őket, mert eleven példái annak, mennyi mindent láthat és vehet észre a szabadban a természetbarát — és a fotós — egy kis fantáziával.

TETOVÁLÁSOK. A fatörzsre vésett jelek idővel szeszélyes alakúvá fejlődnek, a természet még ezeket is széppé teszi

MADÁR ez, vagy csonka ág? Csórénytítja, rikolt vagy énekel?

FAVÁ VÁLTOZOTT BÜLCS ÖREG MANÓ, almos szemekkel és hosszú, hegyes orral

HOSSZÚ NYAK, szem és szemöldök. Találgatható: hattyú vagy kígyó?

Részlet az Arborétumból

A BAKONY SZÍVE

ten, erdei illatot lehelve maguk körül. A törökök kiűzése után telepítették ide az idegen növényeket. Meggyökeresedtek, meghonosodtak, s jó szomszédokra találtak az ősi magyar fákbán.

A parkot mindenki megnézi, aki eljön Zircre. Az emberek valamiféle megilletődöttséggel sétálnak az utakon, szemlélik távoli kontinensek és a hazai tájak növényvilágának e koncentrátumát. Még az örökké izgó-mozgó gyerekek is megcsendesednek, szelíden sétálgatva betűzik az itt-ott bizony eléggé elhanyagolt névtáblák feliratait: „Vérbükk” — olvassák egy pirosas levelű fa alatt. Egy különös alakú fánál pedig

ezt: „Gömbös bokrétafa”. A Cuha patak medrében zöldellő növényeket táblácska nélkül is felismerik: „Páfrány” — állapítják meg.

Így tanulnak a parkban botanikát. De nemcsak azt. Megértik, hogy együtt van itt az ősi és az új; a távol és a közel; a természet és az ember. A Történelem is jelen van itt és a Földrajz is, és mindennekfelett: a győzelmes emberi Munka, amely ebben az arborétumban egyesítette a természetet, a tudományt és a művészi ízlést. A természetet átalakító emberi munka, amely az elkövetkezendő évszázadokban is tovább fejleszti és kifogyhatatlan leleménnyel alakítja majd a Föld arculatát. P. J.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB OKTÓBERI PROGRAMJA

(Gutenberg Művelődési Ház, Bp., VIII., Kölcsey u. 2.)

- Október 6. Kutató úton Észak-Brazília őserdeiben, moesaraiban (Molnár Gábor író)
- Október 17. Merre túráztunk, mit láttunk? (A Budapesti Vegyi Művek természetjáróinak vetített képes élménybeszámolója)
- Október 20. Emlékezés Kolacsokovszky Lajosra (Németh Ferenc, az UTTE örökös elnöke)
- Október 24. Képes túraélmények (Balázs Sándor filmezte)
- Október 31. Az Oriások asztalán; a Bükk-fennsíkon (Balogh Ferenc tanár)

Zircet, ezt a nagy múltú, szép fekvésű, erdőktől övezett és egyéni arculatú községet, a Bakony szívének nevezik. Ki tudja, miért kapta ezt a nevet?! Talán a virágok miatt... Zircen minden csupa virág. A televény talajon csodálatos szíropompában virul az ősz: az utcán, a kertekben, az ablakokban, mindenütt. Természet és ember szép találkozása ez a mindent átfogó virágkultusz Zircen. Hozzá tartozik a községhez, a néphez Szokássá, nemes versengés tárgyává, hagyománnyá vált.

Igen, hagyománnyá. Hiszen Zircnek több mint ötszáz éves arborétuma van, s ez a mintegy harminchat holdon elterülő, megejtően szép park Magyarország második legnagyobb növénykertje, élőfagyűjteménye.

A világ minden tájáról

származó fák, bokrok, virágok adnak itt találkozót egymásnak: szerb babérmeggy és dúsvirágú japán díszalma; olimposzi és szentendrei róza, meg magas kúpvirág Észak-Amerikából; a Földközi tenger mellékéről származó hosszúlevelű ezüstfa és a középkori tájakról való rancoltlevelű bangita.

Öt évszázadnyi emberi munka eredménye képpen itt, a Bakony szívében koncentráldott távoli világrészek megannyi növényfajtája. S ha Zirc a Bakony szíve, akkor ez a grandiózus arborétum, a csobogó Cuha patak, a rajta átvezető kecses hidakkal, lugasaival, bájos tavával, színeivel és illataival — az őszi falu dobogó, mindig élő szíve.

A park őri az Ős-Bakony fáit: fenyőt, hársfát, kőris és tölgyet. Méltóság teljesen emelkednek az utak men-

Lépcsőfeljáró Kerculában

Önkiszolgáló cseretúra

Nyugodtan így lehetne nevezni az MTSZ önköltséges utazását, melynek keretében túratársaimmal Jugoszláviában jártunk — Kedves Turista. Ez az újszerű forma egyesíti magában a cseretúrák és az egyéni utazások előnyeit. A szállást és utazást kivéve nem voltak kötöttségek. Mindenki azt a programot bonyolította, ami neki jölesett. Többen egész nap a tengernél napoztak. Mások a Maryan hegyre jártak, ahonnan egész Split belátható a környék varázslatos díszleteivel. Dalmáciában érdekesen keveredik a múlt a jelennel. Dioklecianus palotáját lakósikátorok hálózák be, a klasszikus oszlopsorban piac zslvalyog, a Peristillum reneszánsz pompájában kávéházak sorakoznak, este operaelőadások nézőterévé válik, a Jupiter templomban pedig Mestrovics szobor áll. Autóbuszon jártuk IV. Béla menekülő útját a tatárok elől Trogirig.

Tengeren hajóztunk Dubrovnikba, a műemlékvárosba, ahol az eget is elsététítik a galambok, szelídek és szemtelének. Negyven fokban hőségben érkezünk Sarajevóba a sokhídu Neretva mentén. Függesztést vitt a hegyre. Rengeteg templom mindenféle felekezetnek — és 72 meeset! Előttük jéghideg vízfűtők! Mintha a négyszáz év előtti Budán járnánk. A hídon még Princip diák betonba öntött lábnyoma — s innen Belgrádig partizán-élméművek.

A főváros nagyon szép. De a Kalimegdánon semmiféle emléket nem találtunk Hunyadiról. Viszont a csillagvizsgáló torony őrzí Dugonics Titusz emléket.

Gyönyörű, gazdag út volt, amit vendéglátóink kedvessége tett felejthetetlené.

BERENYI ZSUZSANNA tanár
Budapest, VII., Dob u. 16.

Alföldi fiatalok versenye

Tisztelt Szerkesztőség! Nyár végi vasárnapon az eresztvényi turistaház környékén vidám labdázó fiatalokat lehetett látni. A lelkes ifik Szolnok megyéből jöttek, hogy utóljára összemérjék erejüket a turisztika, illetve a tájékozódás területén. Ugyanis este fél kilenckor kezdődött a harmadik megyei forduló. A végső küzdelemben 13 férfi és 11 női csapat küzdött az első helyért. Legjobbnek bizonyult férfiban a Szolnoki MÁV csapata a Karcagi VMSE és a Szolnoki TITÁSZ előtt, a fiúknál is a Szolnoki MÁV előzte meg a törökszentmiklósi gimnáziumot és technikumot.

Bacsa Imre

ELTŰNT A HÍD

Tisztelt Szerkesztőség! Szeretném felhívni olvasóink figyelmét, hogy azok a sporttársak, akik a dorogi állomásról Keszthely felé kívánnak menni, a református templom után elérve az átjárót, azon ne menjenek át, hanem balra fordulva, a kisvasút hídján menjenek át, aztán jobbra a patak mentén haladjanak, amíg eléri a jelzést Keszthely felé. Ez szükségmegoldás, mert a gyalogközlekedési híd összes pallói eltűntek, így az nem használható.

Juhász Antal,

Dorogi Bányász szakosztálya

Túramotorosok! Ország-világjárók!

Minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk október 8-i klubesténkre, melyen 17 órai kezdettel Bus Antal tart vetített-képes élménybeszámolót, 5500 kilométeres túrájáról Budapesttől Londonig és vissza.

Az előadást és a klubestét a Budapesti Helyiipari Sport Klub Városmajor utca 61 alatti klubházában tartjuk, a Fogaskerekű gyárára mögött, a volt Fővárosi Kertészet épületében.

BHSC motoros túra-csoportja

LEVELEK TÚRÁZÓ ISKOLÁSOKRÓL

A KAKASOK ALUDTAK MÉG

a faluban, amikor elindultunk a cseszneki Zörögterő felé. A gomolygó felhők sem zavartak bennünket a Rómer Flóris kilátó birtokbavételénél, legföljebb néhány pajtás bátorságát tette próbára a süvítő szélben lengedező torony. A kilátás — a Dunántúl legszebb körképe — aztán mindenért kárpótolta. A cseszneki vár történetével ismerkedtünk, leereszkedtünk a Kőmosó sziklaszurdokába, bejártuk a vár alagútjait, aztán végimentünk az Ördögárkon. Patak csobogott mellettünk, fávárok motorfűrésze berregett, mészégető boksákat láttunk. A mesteri díszletek között még maradt erőnk, hogy a Cuha völgyében megnézzük a Kőpincét. A barlang sötét torka, betyár-romantikát idézve, sejtelmesen tátongott a holdfényben, amikor feltettük a koronát napunkra s fáradt csapatunkat hazarázta a vonat.

Salamon Nándor tanár, Győr

NÉGY DARAB EGYES

pontosan 1111 tagja van jelenleg a Dunaújvárosi 316. számú iskola természetjáró szakosztályának. Sztankó János történelemtanár büszkén osztotta ki a tanévzárón a 44 jelvényt a „100 kilométer a Vörös Hadsereg nyomában” túra teljesítőinek. Az egész megyében összesen még 36-an teljesítették ez a túrát. Érdekes, hogy míg a kéktúrázásban nem igen vettek részt a lányok, ezt a száz kilométert

a „gyöngéd női szívek” is kibírták. A nyáron három csoportban kilenccenven sátoroztak a Balatonnál, hatvanan táboroztak a festői Salgó vár körül, egy-egy csoport pedig eljutott Ausztriába, Bulgáriába és Csehszlovákiába is. Gazdag nyár után kezdjük ismét az őszi túrákat.

ÚJHAZI GYÖRGY tanár,
Dunaújváros

Elcsúszott pillanat. Sport bizony ez a javából!

Kőbányaiak a Kis-Fátrában

Az indulás reggelén aggodó szemek kémlelték a borús eget a tömött autóbuszokból, amikor útra kelt a kőbányaiak hagyományos „Béke Kupája”-ra százötven X. kerületi turista.

Az időjárás kedvükben járt: amint átgördültek az országhatáron, Ipolyágtól ragyogó napsütésben utaztak át a vadregényes középszlovákiai tájakon. Márpedig ez volt a cél: ismerkedni az országgal, táborozni és túrázni. A kőbányaiak hagyományos külföldi útjai újszerűségüknél fogva egyre népszerűbbek. Idén már kétszer annyian vettek részt rajta, mint az elmúlt évben. Ezen nem lehet csodálkozni, hiszen változatos, sokoldalú program várta a résztvevőket. 600 kilométeres autóbuszút, tucatnyi szép város megtekintése, táborozás a festői Vratna-völgyében, utazás a drótkötél vasúton, és sok kiadós kis-fátrai túra. A négy IKARUS bekanyarogta a Garam és Vág völgyét, patinás vá-

rosokban — Rózsahegyre, Kőmőcbányára, Zsolnára, Zólyomba — látogatott el. Utasai idézték a múlt emlékeit Árva-várában, gyarapították ismereteiket a Szlovák Nemzeti Múzeumban, ismerkedtek a mikszáthi hangulatú völgyek vadvirágos réteivel. A táborhely — a Vratna-völgy — 1700 méteres mészkősziklák között fogadta őket. A modernül felszerelt kemping, amelyben laktak, a legenda híré Jánosik betyár egykori birodalma. A betyárról elnevezett szakadékok csak keskeny pallón, vagy létrán lehetett megközelíteni. Kétülékes drótkötélpálya vitt fel a Snilovi-nyereg 1520 méteres magasába. Innen már csak egy turista ugrás a Kis-Fátra legmagasabb csúcsa, az 1711 méteres Nagy-Kriván. Persze, azért gyönyögzött a veríték az ezer méteres szintkülönbséggel küzdő túrázók homlokán. Megérte, mert a zöldellő völgyekben kolompoló juhnyájak, a páfrányos erdők elbűvölő látványt nyúj-

A Jánosik-szakadéknál

tottak. A búcsú-tábortűznél jól megférték a régi magyar nóták a gitáros szlovák fiatalok táncdalaival.

A hegyek messzire visszhangozták a béke és barátság dalait.

Mózes Margit

Západní Krkonoše

AHOL KEVÉS MAGYAR JÁR

„Miért nem járnak ide a magyarok?” — tették fel nekünk minduntalan a kérdést a cseh, lengyel és német turisták, míg a Cseh Őriáshegység gyönyörű, sok jól felszerelt turistaházzal ellátott, kitűnő jelzésű turis-

taösvényeit jártuk. Valóban, ma, amikor turistáink szinte a világ minden részébe eljutnak már, érthetetlen, miért hanyagolják el ezt a gazdag vidéket.

Minden esetre mi — a MOM tíz ter-

mészjárója — idén tíz napunkat erre szántuk. Brünn megtekintése után a busz a Krkonoséba vitt fel bennünket. Az Őriáshegység Prágától nem messze, a lengyel határon áll. Felvonó vitt fel az 1602 méteres Snezkára, mely a hegység legmagasabb csúcsa. Rövid gerinctúra után az Obri Bouda nevű turistaházban kaptunk szállást. Másnap csomag nélkül indultunk el a kelet-nyugati gerincen. A határ mentén haladtunk, ahonnan szép kilátás nyílt a lengyel oldalra. Kisebb-nagyobb tavak változtatták egymást, a völgyekben sok turistaház és üdülő. Aztán délnek fordultunk s beértünk a nyüzsgő üdülőközpontba, Spindleruv Mlyn-be. Ez egy kis hegyi Siófok, Prágából ezrelével hozzák fel az autóbuszok a kirándulókat. Elbaparti szállodasor fogadott. Egész nap túráztunk a Fehér Elba vadregényes partján, majd felkapaszkodtunk a folyó forrásáig és vizeséig.

Másnap a zúgó, vizeses Mumlava patakokat követtük lefelé Harrachov faluig. Fenyvesekkel szegett, gyönyörűen kiépített turistaúton. Láttunk sífelvonókat, s elképzeltük, milyen nagy élet van itt télen is. Aztán a szép Cseh Paradicsomon keresztül Prága megtekintésére mentünk, hogy azután a Hungária motorvonat hazaröpítsen bennünket.

Sem időben, sem pénzben nem kerül többé ez az út, mint a tátrai. Mindenkinek csak ajánlani tudjuk.

Dékány Veronika

A Kaukázusba is vezetünk sítúrát

SÍCSERETÚRÁK 1967-BEN

Közeledik a tél, elérkezett a sícseretúrák szervezésének az ideje. Szövetségünk 1961 óta egyre szélesedő keretek között nyújt lehetőséget a sítúrázók részére külföldi, magashegyi sízésre. 1967-ben ismét bővül a terület, mert a Szovjetunióba, a Kaukázusban 2300 méter magasan fekvő Itkoi sítárazásra is vezetünk sítúrát és ismét felkeressük az Alacsony-Tátrát Csehszlovákiában.

Száztízven vettek részt 1966-ban sítúránkban és a kedvezőtlen hóviszonyok ellenére is sok szép élményről számoltak be.

Stobl Alajos, az ERBE sportolója mondta: „Kevés hó, sok felejthetetlen élmény jellemezte utunkat, Krakó és a wielickai sóbánya megtekintése valóban megérte a fáradságot. Szczyrk és Zakopane korszerű felvonói pedig a sízést valóban felejthetetlen sportélménnyé teszik.”

Lengyel barátaink vendégszeretetét dicsérte Fekete Zoltán is, aki elszenvedett kisebb sérülése ellenére is visszavágyik a Beskydek hófedte ormai közé.

TÚRÁINK IDŐPONTI BEOSZTÁSA

Szovjetunió: Február 15 után Kaukázus, Itkoi sítárazáson kilenc nap, majd Moszkvában három nap. Költség kb.: 2600,— Ft

Lengyelország: 1966. dec. 25—jan. 2.

Beskydek, Stozek turistaház, Wisla mellett, kitűnő, jó hótartó sítéreg felvonóval: kb. 1100,— Ft

1967. febr. 11—21. Beskydek, szálláshely Szczyrk: kb. 1400,— Ft

febr 18—28. Magas-Tátra, Zakopane, szállás 1500 m-en, Hala Gonsienicova th.-ban: kb. 1350,— Ft

március 26—ápr. 4. mint februárban kb. 1100,— Ft

Csehszlovákia: február 18—26. Alacsony-Tátra, szállás Lucky táborban, kb. 1000,— Ft

Tervezett programunk bizonyára sokak érdeklődését felkelti. Szövetségünk cseretúra bizottsága keddi napokon 17—19 óra között az érdeklődők rendelkezésére áll a túrákra vonatkozó tájékoztatással. Túránkban az MTSZ tagjai vehetnek részt. A részvételi költségekben az oda-vissza utazás gyorsvonattal (szovjet túra viszonylatában egy út repülőgéppel), teljes ellátás, napi háromszori étkezés, napi húsz forintnak megfelelő zsebpénz és körülbelül tíz forint értékben felvonóköltségek térítése is benne van. Jelentkezési határidő: 1966 október 31. Jelentkezési lapok Szövetségünk cseretúra bizottságánál kaphatók. (Bp., V., Rosenberg hp. u. 1. sz. alatt.)

Szebényi Géza
sítúra szakbizottság vezetője

A múlt évi síszezon után

(Eulenspiegel)

Spartacus - találkozó

A Spartacus SE természetbarátai hagyományosan összejönnek évente országos találkozójukra, melyet minden alkalommal más és más szakosztály rendez. Ez egyben erőpróbája a szakosztály szervezőképességének, aktivitásának. Igen egészséges versengés mellett történnek ezek a Spartacus találkozók, s bizonyára ez is hozzájárul ahhoz a nagy érdeklődéshez, amely a találkozók iránt megnyilvánul.

Az idei, sorrendben a nyolcadik találkozót a Budapesti Költő Természetbarát Szakosztálya szervezte a mátrai Sástó-camping festői környezetében.

Az ország különböző vidékéről több százan jöttek el a találkozóra. Népes küldöttséggel vettek részt — közel százan —, a szentesiek, hasonlóan a Ruhaipari szakosztály, az ózdiak, a szekszárdiak, debreceniek, mosonmagyaróváriak, soproniak és a többiek népes küldöttsége, melyek a hűvös idő ellenére jól szórakoztak táborúzz mellett a gazdag programon. A műsorban fellépett többek között Eger szövetkezetének ezüstkoszorús énekkara, és Heves község tánckara is.

A Budapesti Költő Természetbarát Szakosztály rendezéséből jelesen vizsgázott.

Várünnepe Solymáron

Október 30-án kedves ünnepség színhelye lesz a solymári várdomb. A Budapesti Vörös Meteor Sportklub Természetbarát Szakosztálya — a Magyar Természetbarát Szövetség kulturális bizottságával közösen — emléktáblát helyez el a vár falán, elestének négyszázéves évfordulója emlékére.

A várron — melyet a turisták és kirándulók Szarkavárnak ismernek — valószínűleg annak a hadjáratnak a során esett el, melynek főerejét Szigetvárnál tartóztatta fel harminchárom napig Zrínyi. Az ünnepség annak a honismereti mozgalomnak a jegyében történik, amit május elsején kezdeményeztek Csókakőnél a természetbarátok és kapcsolódik a négyszázéves évfordulón szerte az országban megtartott emlékezésekhez.

A vár Nagy Lajos idejében, 1350 körül épült. 1455-ben Gara nádor birtoka. Fénykora Mátyás idejében volt, aki reneszánsz stílusban építtette újjá. A romokat dr. Valkó Arisztid régész tárta fel a közelmúltban. Ő tart előadást a vár történetéről az ünnepségen is.

Az ünnepélyt október 30-án délelőtt feltizenegykor kezdik. Az emléktábla leleplezése után a helybeli fiatalok ad műsori. Utána megtekintik a község kultúrházában rendezett jubileumi kiállítást.

Solymár községe ugyanezen a napon ünnepli fennállásának 700 éves jubileumát. A két egybekapcsolódó ünnepséget a község és a turista társadalom együtt rendezi, ezzel is példát mutatva arra, hogyan lehet összekapcsolni a természetjárók és az általuk járt vidék baráti találkozóit a honismereti mozgalom keretében.

VÍZSZINTES: 1. Goethe írja egyik művében a természetéről (folyt. a fűg. 1. és 31. sz. a.). 14. Kézi, kézzel végzett. 15. Nagy francia fizikus (1859—1906), első négyzetbe személynevének kezdőbetűjét írjuk. 16. Származik. 17. Nagy pocsoló. 19. Eresz . . . . . fészkel a fecske. 20. Seiymeről híres francia városba való (az első négyzet „LY”). 21. Mindkét névelőnk. 23. Hivatkozik. 24. Római 1050. 25. Az USA két államának neve. 28. Angol számjegy. 29. Ezen a helyen. 32. Régi büntető eszköz. 34. Puha fém. 35. Egitest. 36. Y. E. 38. Ma is ismert régi sláger dal. 39. D. T. 40. . . . Britanniá (angol nemzeti dal kezdő szava). 42. Filmszínház. 43. Tág. 44. A labdát fejfel tovbábitó. 46. Mely személy. 47. Folyó a Szovjetunióban. 48. Nemzeti Bajnokság. 50. Rászedi, becsapja (argó kifejezés). 52. Egy egészen kevés mennyiségű ital. 53. Rétegeként beborít. 56. A. V. 57. Iráni eredetű lovasnómad nép. 59. Ipari növény (fordítva). 60. Erdei törpe. 63. Vasúti kocsi része. 65. Római 6. 66. Férfinév. 67. Indián származású haladó mexikói államférfi (1806—72). 69. Képzletbeli élőlény.

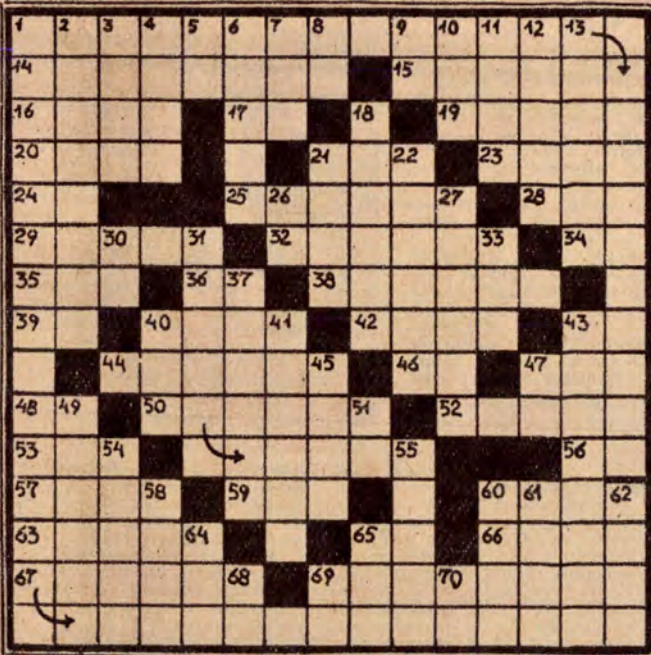
FÜGGŐLEGES: 1. A Goethe-idézet második része. 2. Arattat. 3. A néptelen adakozó kiejtett névjele. 4. Becézett férfinév. 5. M. A. 6. Léted (költőiesen). 7. Dunántúli csatorna. 8. Ket-

tős betű. 9. Tiszteletpéldány. 10. A C A. 11. Bantu néger nép. 12. A szerelmi költészet műsaja. 13. Spanyolországból a cigányok neve. 18. A dallam vonala. 21. Szándékszik. 22. Részecskék. 26. A K. 27. „A világ, e korszak nagyjainak tiszteletével . . . . .” (Vajda János). 30. Lásd a 9. sz. sort. 31. A Goethe-idézet befejező része. 33. A N I. 37. Elő. 40. A tetejére. 41. Kossuth-díjas történetíró (Lajos). 43. Nővénytán. 45. Jóleső érzés tölti el. 47. Diplomások rövidítése. 49. Megelőeli, előfásija. 51. Izomkötő szalag. 54. Nem sokan. 55. Kipusztít. 58. Női név. 60. Testrészt. 61. Hacsaturján személyneve. 62. . . . ad rá (cselekedetével előidéző). 64. Utána csak édes következhet. 65. Seben képződik. 68. Z. Y. 69. Jelenleg. 70. S A.

BEDNAY JOZSEF
Beküldendő a vízszintes 1., függőleges 1. és 31. sz. sorok megfejtése. Határidő: október 15.

Előző számunkban között rejtvény helyes megfejtése: Galyatető, Kékes, Dobogókő, Naszály, Istállóskő, Zengő, Kőrishegy, Csóványos, Tarkó, Karancs, Irottókő, Nagy-Milic, Bálvány, Saskó.

Könyvjutalmat nyert: Mérsáros Károly Bp. XVI., Thököly u. 144., Holjencsik Tamásné Bp. X., Ceglédi u. 5-7., Udvary Ferenc Bp. XVII., Hajnóczy u. 24., Lakner Pál Orosháza, Kelet u. 18., Lenkey Lászlóné Kistereny, Arany János út 5., Adám Hajnalka Nyíregyháza, Csepke u. 21/a.

Szép nyarunk volt!

Az idei nyár nagyon szép volt.

És ki meri azt mondani, hogy nem volt elég meleg?

Eleinte ugyan kissé túlságosan is meleg volt, de azután vége lett az elviselhetetlen kánikulának és jött az igazi nyár. Néhányan panaszkodtak, hogy hideg van, de ez igazságtalanság, mert nekem három pulóverben és télikabátban szinte melegem volt. Néha jött egy kis eső, de ez csak afféle nyári zivatar volt: egy pár hétig esett, de aztán két-három órán keresztül tartós szárazság volt. De még mikor esett, akkor sem mindenütt, hanem csak úgy pászta: például a szabadban esett, de nálunk, bent a hálószobában egy szem se hullott. Ez is mutatja, hogy nyár volt.

Aki az idei nyáron fázott — az magára vessen. Én egy szál fürdőnagrabban is majd megsültem a hőségétől, meg izzadtam is, amíg az NDK-brikettel dugig meg- raktam azt a drága jó cse- répkályhát.

Azt is szeretem a nyár- ban, mikor jön az az édes enyhe nyári szellő, órán- ként 120 kilométeres sebes- séggel és megprezzennek a nyárfák levelei meg az ágai, meg aztán kidől az egész meg a mindenestől, meg a tá- rópogós-nyáriasra lesültem. Ez is mutatja, hogy nyár volt.

Persze, aki nem készül fel tisztességesen a nyárra, azt könnyen meglepetés érheti. A Kovács — képzelmék — elutazott a Balatonra és olyan bohóságokat rakott a csomagjába, mint fürdő- ruha, meg gumimatrac, meg napolaj. Mit mondjak? Nem érezte jól magát. Én azon- de nálunk, bent a hálószobá- ban egy szem se hullott. Ez is mutatja, hogy nyár volt.

Korcsolya, sí, fakutya. Kovács hazajött hullasá- padtan, nem hitték el neki, hogy üdülni volt. Én barna voltam, mint a néger, igazi fa mindenestől, meg a tá- ropogós-nyáriasra lesültem. Kvarclámpát is vittem az édes fuvalom elviszi a magammal.

(novo)

Turisták könyvespóca

Dr. Pápa Miklós: A Budai hegység útikalauza. A Sport Kladó vállalkozásában újra megjelennek a kitűnően bevált magyar- országi útikalauzok, a turistáknak ezek az értékes útvezetők. Legutóbb, immár harmadik kiadású, dr. Pápa Miklós tollából a Budai hegység útikalauza jelent meg. Mind belső tartalmá- ban, mind nálunk még újszerű külső formájában igen színvo- najasan megalkotott munka, amelyre a budai hegyeket járó turista teljesen rábízhatja magát. A szerző — jeles turista-író — évekig tartó barangolással minden utat lelkismeretesen bejár- t, minden nevezetességet megtekintett és élvezhető stílusban, pontosan írt le. Százötvenegy Buda-környéki sétát foglalt össze a könyvben, de bevezetőül általános ismereteket is nyújt a Budai hegyvidékről. Szép képek, úrvonalrajzok teszik gazdagabbá az igen lelkismeretes munkát, a melléje illesztett térkép is javított kiadás. (szv)

TURISTÁK EGÉSZSÉGÜGYI ZSEBKÖNYVE. Régi igényt elégít ki a kis füzet, melyet a Budapesti Természetbarát Szövet- ség és a Magyar Vöröskereszt Budapesti Szervezete adott ki. Dr. Vécsy Zoltán főorvos könnyen áttekinthető leírását adja a turisták egészségügyi kérdéseinek és meg is válaszolja azokat. Az általános részen kívül a túra közben előforduló balesetek tudnivalóit, az elsősegély nyújtásának módjait tárgyalja a hasz- nos kis füzet. Kapható a BTSZ Váci utca 58. alatti Tájékoztató Szolgálatánál.

A Panoráma Kladó jelentette meg a Sopron útkönyvet. Sop- ron az ország egyik legszebb, s a turisták által leggyakrabban és legszívesebben látogatott városa. Magyarokat és külföldieket egyaránt vonz oda az alpesi levegő, a Fertő-tó napfényes tükre, a régi város ünnepi hazai. Az útkönyv végigvezet ezen a szép tájon, foglalkozik a város és környéke kialakulásával, múltjá- val, városképi és műemleki vonatkozásaival.

Eddig nemcsak hazánkban, de külföldön is kevés marxista szellemben megírt testnevelés- és sporttörténelmi mű jelent meg. Ezért újszerű vállalkozás Kun László — a TF adjunktusa — sporttörténelmi munkája, A SPORT TÖRTÉNETE, melynek első kötete most jelent meg.

A Sport Kladó már jól ismert kiadványa, A MAGYAR SPORT ÉVKÖNYVE ezévi kötete, a napokban látott napvilágot.

Második, átdolgozott kiadásban jelent meg a Panoráma Ki- adónál Pethő Tibor útikalauza, a BUDAPEST, MISKOLC, AGG- TELEK. Azok számára íródott, akik járművel utaznak hazánk e szép tájára.

És végül néhány szó a Gondolat Világjárók sorozat új köte- teréről, amely Szibéria távoli területeire kalauzolja az olvasót. Szerzője Fedoszejev Grigorij. Az ÉLET A TAJGÁN című mű legfőbb erénye, hogy az olvasó a természettel vívott harcnak szinte részesevé válik, megismerkedik a táj páratlan természeti szépségeivel, állat- és növényvilágával, az ott élő emberek szo- kasáival.

HÍREK

A NAGY TŰRAIDÉNY beköszöntött, a szép őszi hegyeket-völgyeket ellepték a természetbarátok és vendégeik tiszteire. Túrákra, találkozókra, nyári élményekről, vidám együtt töltött napokról számolnak be olvasóink, sporttársaink levelei. Valamennyi kedves tudósítónknak köszönjük a megemlékezéseket és igyekszünk rá sort keríteni.

MELLEKLETÜNK megtalálják kedves olvasóink az Allami Biztosító és a „Turista” szerkesztősége nagy rejtvény-pályázatának második fordulóját. Minthogy az első forduló rejtvényeit olvasóink késve kapták kézhez, annak megfejteséjét a második forduló határidejéig elfogadjuk. A harmadik — utolsó — forduló a novemberi számban jön.

AZ ORSZÁGOS TERMÉSZETVÉDELMI HIVATAL annak közlését kéri, hogy az újonnan védetté nyilvánított területek közül a pusztaszeri Szikesdő és környékére, a kardoskúti Fehértó és környékére, valamint a kunmadarasi turjános óslapra csak a Hivatal engedélyével lehet belépni.

MÁSODIK VILLAMOSTŰRÁJÁT rendezte meg a BTSZ agit, prop. bizottsága szeptember 8-án, ezúttal az 59-es villamos vonalán. Dr. Pápa Miklós tartotta a villamoson és a végállomásnál érdekes előadást.

A KÖZALKALMAZOTT természetjárók idei találkozójukat a Lajos forrásnál és a Kö-hegyen rendezték. A hagyományos Petőfi-ünnepély tette emlékeztetőre a találkozót.

TÁBLÁS „HAZAKAT” jelent minden nagy túrájáról a Ruházati Spartacus szakosztálya. A Szegeói Ünnepi Játékokra, a szlovákiai útra, a Spartacus találkozóra kétszerannyian jelentkeztek, mint amennyi hely volt.

SZERKESZTŐI ÜZENET. Vas Géza (Bp., XIII., Ipoly u. 7/c) túravezető érdeklődésére közöljük, hogy az Országos Kék Túra múlt számunkban között új útvonalán a Cserhát-hegységben a bélyegzőhelyek Kutasó községben, és Hollókő községben vannak. Ez egyúttal válasz Lovász József egri olvasónk kérdésére is.

A VASAS SZAKSZERVEZET turistái szeptember 8-án megtartották első klubestjüket. Kilenc túrával kezdték az évszámot, melyek közül négy nyugdíjas kirándulás volt.

DÖBRÖNTEN rendezte meg a Döbrönte Kupát és találkozót a Veszprém megyei Szövetség.

BUDAPESTI CSÜCSEREMÉNYT ért el a Ganz-Mávag Sportkörének természetbarát szakosztálya. Szeptember elsején kérte felvételét a 900. tag.

FALUMŰZEUM nyílik októberben a Baranya megyei Tormás községben.

A KILIAN-telepi tábortan rendezte meg első szakosztályvezetői tanfolyamát a Veszprém megyei Szövetség. Tizenhat szakosztályból 33 fő végzett sikerrel.

ESZPERANTÓ tanfolyamokat indít kezdők és haladók számára októberben, a Budapesti Természetbarát Szövetség. Jelentkezni lehet október 10-ig írásban a BTSZ Váci utca 58. alatti tájékoztató szolgálatánál.

ELOFIZETÉSI REKORDOT állított fel az ózdi Kohász SC természetbarát szakosztálya: 400 tag közül 312 előfizetője a „Turista”-nak.

A PEST MEGYEI TERMÉSZETBARÁTOK harmadik kultúrterületi sétájukat vezették a megye megismerése céljából Gödöllőre és Szadára. Szadán a Székely Bertalan Emlékbizottság képviselői fogadták a csoportot. A megyei természetbarátok egy képviselőjét, Spirk Tibort, beválasztották a Székely Bertalan Emlékbizottságba.

ELSŐ ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJÁT rendezte meg a társadalmi érdeki szolgálat október 16-án délelőtt 10 órakor a Pálvölgyi barlang melletti réten.

SPORTAKADÉMIÁT indít november 3-án a Budapesti Természetbarát Szövetség a BTSZ klubban. Előadások: Finnországban jártunk, Új utakon a természetjárás, Ifjúság és természetjárás, A természetjárás lélektana, A szervezés művészete. Helyjegyeket október 15-ig lehet igényelni a BTSZ agit, prop. bizottságánál. (Bp., V., Váci u. 62. sz. T.: 185-007.)

AZ ALFÖLDÖN egyre élénkebb a természetjáró mozgalom. A szentesi Spartacus például rendszeres túrákat vezet — a nagy távolság ellenére is — az ország hegyvidékeire. Az év hátralévő részében hortobágyi, bükkli, visegrádi túrákat indítanak, s megnézik a Pálvölgyi ceppkőbarlangot is.

NYERTESEINK

A „Rejtvénytúra a Balatonhoz” című verseny első hat helyezettje részére a döntőt a kiírásnak megfelelően a tábortan rendeztük meg.

A tábortanok aktív részvételével lebonyolított döntőn nagy izgalom mellett dönt el a sorrend. A közönség is beleszólt a versenybe, néha szurkolók adták meg — külön díjak mellett — a helyes választ.

A végső sorrend az alábbiak szerint alakult: 1. Boda Ferenc, Szolnok (kétszemélyes sátor), 2. Szalay Zoltán, Szombathely (márkás koróra), 3. Török László, Baja, (hálózsák és kempingasztal), 4. Ubitz Gabriella, Körmen (Kollibri-főzőkészlet), 5. Körmeny Győző, Szombathely (hálózsák), 6. Ratkovics Rezső, Egyházásfalva (szalmaretikül és makkás-készlet), 7. dr. Gebhardt József, Kaposvár, 8. Hegedűs Ábel, Budapest, 9. Kovács Ibolya, Budapest, 10-11. Harsányi Sándor, Szombathely, Körmenyi Gyözőné, Körmen, 12. Csörgő Béla, Budapest, 13-14. Németh László, Szombathely, Szilágyi Antal, Olad.

A 7-14. helyezett részére a díjakat postán küldjük ki.

KOMÁROMI JENŐ

a Ganz-Mávag szakosztály turistája 52 éves korában, 1966. szeptember 8-án örök pihenőre tért Nagyrátság környékén, miközben a túrávezetők továbbképző versenyének útvonalát mérte be. Eppen most ünnepelte volna 25 éves évfordulóját annak, hogy a szakosztály tagja lett. Mint az űvegtechnika szakértője, a Műszaki Egyetem oktatója volt. Munkatársai, túrátársai mély megrendüléssel gyászolják.

NÉHÁNY SORBAN...

Örömmel olvastuk a Népszava aug. 30-i számában „a Vörös Zászló Hőseinek útján” című közel féloldalas cikket, amely arról számol be, hogy milyen kegyelettel követik a Magyarországot felszabadító Vörös Hadsereg dicsőséges fegyvertényeinek nyomait hazánkban. Sajnálatos és érthetetlen, hogy — a Népszava esetében ismételtelen — kimaradt a cikkből az, hogy annak a szép kezdeményezésnek a Magyar Természetbarát Szövetség a gazdája.

SZÁZHÚSZ ESZTENDEJE

1846. augusztus 28-án tette meg az első ünnepélyes kapavágást Széchenyi István a tiszazsáderkényi átvágásnál, és ezzel kezdődött meg a Tisza szabályozásának óriási munkája, mely több mint 400 kilométerrel rövidítette meg a folyó útját. Az esemény 120 éves évfordulójára a Magyar Természetbarát Szövetség — a Borsod megyei Szövetséggel együtt — csillagtúrát vezetett az esemény színhelyén álló Széchenyi emlékműhöz, amelynek talapzatán a gyalogos, vízi és motoros természetjárók elhelyezték a kegyelet koszorúit.

Kedves vendégek jártak nálunk Szverdlovskból: harminc főnyi szovjet turista érkezett a nemzetközi cseretúrák keretében. Amikor az egymást csak elindulásuk megismerő turisták megtudták, hogy egyik társnőjük — A. N. Kuznecova (képünkön jobbról a második) — testvére Budapest felszabadításánál esett el és a pestlőrinci temetőben nyugszik, valamennyien elkísérték a sírhoz és együtt helyezték el a hős fivér fényképét a gondozottan talált síron.

Amikor pedig Dobogókőn üdültek, a XVI. kerületi Tanács ott táborozó úttörő-csapatá elkísérte őket közös túrán a pilisnyergyi szovjet emlékműhöz. Gyermekük és vendégek egyformán örültek annak, hogy oroszul jól megértik egymást. Közösen szedtek friss virágokat a hősi emlékmű talapzatára, aztán az úttörő-tábor esti zászlólevonásánál látták vendégül a kedves vendégeket, akikkel jelvényeket, apró ajándékokat és levelező címetek cseréltek.

Ney Imre túravezető

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., lélelemlet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-830 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 3. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kihelyeskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

66.1498 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

ÁCSI ERDŐNEK VARÁZSA

Az autó az országút szélén tesz le, dús akácerdő mellett, az ácsi csata emlékművénél. Szentelt emlékü hely ez: 1849 júliusában Görgey csapatai harcoltak itt Komáromért; a csata a lágyhajlatú dombokon, szerzetűfokon, meredek dunai teraszokon dúlt, a falu sarkától a monostori erődig. A hajdani csatamező peremét messziföldön emlegetett akácerdő lepi, de ez az akácerdő már nem a hajdani harc véres virágairól, hanem békés, fehérfürtű szirmairól nevezetes: meggyeszte híres az ácsi akácvirágzás. Az alig-látogatott táj kanyargós útjain edes illatban bolyong a látogató.

Először egy ilyen mézilatú tavaszon róttam az ácsi erdőt, falutól a Dunáig, erdészháztól a monostori bástyáig. Másodszer szüret idején kóstolgattam a komárom-koppánymonostori szőlők zamataát s mert ama koraőszi kéksei nyár kísérte: a lejtőn aláereszkedve fűrödni is lehetett a Dunában, bár kissé borzongva már. Harmadszor tavaly, későtavaszkor, a Természetvédelmi Hivatal kíséretében vettük szemügyre az erdő növényritkaságát, a védett téltemető virágát. Ez a télbúcsúztató, szerényke, fehér virág — jeles dunántúli ritkaság — néhány száz négyzetméteren virágzik, ha virágzik, mert kegyetlen kezek még hó alól is kikaparják, noha tudják, hogy esetleg büntetést kell fizetniük érte. S a tavalyi szemle közben még erdőmunkások majálisába is belekeveredtünk; kondérban rotyogott a pörkölt, gyantázott a banda s vidám erdészlánykák táncra perdültek. Fakadt pedig a mulatság abból az örömből, hogy új nyárfást és új fenyvest telepítettek a hepe-hupákra.

Most szállok ebbe az erdőbe negyedszer. Mindig vonzott ez a néptelen, okosan gondozott, akácos, tölgyes, nyárfás, fenyves erdő, a maga pajkosan előcsillanó nyírfáival, gyér gyertyánjaival, a Duna meredek teraszán búsongó szomorúfüzeivel, sötétzöld égereivel, az apró tisztásokkal, amelyek emberről magasságú virágszárak bólogatnak, a szűrös szederbokrokkal, a gyógyító virágú hársakkal, egy-egy megbújt kőrissel, vadkörtevel, aprószemű cseresznyefával s mindezek között ide-odakanyargó gyalogutakkal, esőtől tocsogó szekérnyomokkal, nyílegyenes nyiladékokkal, amelyek keresztlől olykor egy-egy, máskor egy óvatosszarvas, vagy még vigyázóbb róka baktat. Olyan az egész, mint valami liget, amelynek tömött fasorait helyenként százholdas nyílt mezők — friss ültetvények — helyenként meg járhatatlan dzsungel szakítják meg.

Vonzott ez a táj, mondom, valahányszor autónk súrolta peremét, vagy a vonat ablakából integettek felém a tömött fasorok s ilyenkor a dunai erdőt iránt érzett nosztalgiamégjobban felébredt. Ki kellett most is szállnom. De már peregnék az őszi levelek, zizegve török a pázsit és az erdőn túl traktó-

A Herkályi erdő leér a Dunáig

rok szántják dübörögve a Kis-Alföld húmuszát. De traktor dörög az erdő között is: csemetetölgyek talaját lazítja.

Ennek az erdőnek neve nem is ácsi, mert hivatalosan Herkályi erdő a neve. Ezerhétszáz holdján uralkodik a Vértesi Erdőgazdaság és okszerűen, szemnek kellemesen, gazdaságnak hasznosan műveli az erdőt. Az erdészház az országút mellett fehérlik; barátságos erdésztlől lehet tanácsot kérnie annak, aki még nem ismerne a járást: merre-meddig menjen, miként éri el a másik erdészházat a Duna mellett, hogyan jut el végül a túlnani csárdáig, Koppánymonostorra. Le a Dunáig jó félóra a járás, Koppánymonostorig másfél, kinek milyen sietős az útja. De tölthet itt el az ember akár egész napokat is. Azon csodálkozom, miért nem jutott eszébe még senkinek, hogy a szigettel szemben, a mozdulatlan holt Duna

partján letáborozzék. Szomjazós ember azért erre a csatangolásra vizet vigyen magával, ha az út elején s végén csárda csábítja is, mert a dunai erdészházra — hacsak a kutya nem ugat — rá nem talál s víznek csak a Duna vize marad!

Az országúti csárda mellett két őzike búsong erdő árnyékában, drótkerítés mögött. A mama-öz még csak bírná nyugalommal, de az apa-öz, oly dühös, hogy őzben és férjben ilyen fékevesztett ritkán lát az ember. Agancsa folyton beleakad a hálóba, szüntelen döfködi. Egy török rendszámú autóból három idősecske nő száll ki; nevetve csodálkoznak az őz dühén, de én nem: a három nő közül a legszerényebb pasa is legfeljebb egyet jelölne háremhölgyeül, azt is csak lefátyolozottnak.

Nem bírom elhagyni az őszi ácsi erdőt, pedig még nem is hord kései köntöst, színében olyan friss. Alaposan rajta hagyta nyomát a rengeteg eső. Kicsi dombokra kapaszkodom föl, majd mélybe kerülök s új hullámot nyergelek meg a dzsungeli sűrűben, hogy a fák közül messzire lássak, de csak újabb ligetet s újabb csemetekertet, újabb fasorokat látok. Vonatfűtty hasítja a csendet, a Csallóköz felől bécsi hajó dudálja, játsza hozzá a nagybögőt. Elhaló, őszi madáracsipogás az ágon. Seregélycsapat rebben a szőlők felé...

És íme, a római út! Széles, homokos, löszös kocsiút a Duna teraszán, ezer-negyszáz éve viseli a rómaiak emlékét, ők jártak erre Arrabonától Brigetióiig. Most csak egy biciklista karikázik rajta. Ketten bámuljuk a löszös falba írt szerelmi vágyakat, az izgága szíveket, békés monogramokat. Mintha az évezre-des út állandósága mellett a szerelem maradandóságát is hirdetni akarnák!

Szombathy Viktor

Az 1800 éves római út

Szerelmi posta a löszfalón. (A szerző felv.)

„ELLENSÉG HÍRÉRE VITÉZEKNEK SZÍVE GYAKORTA OTT FELBUZDUL”

A Bujáki-vár előtti utolsó kapaszkodót értük el, így hát megpihentünk a lombnyújtotta árnyékban. Előttünk üdezőld réten ömlött szét az aranyló napfény. Közepén kis patak csobogott a falu felé. A rét túlsó partján meredek zöld falként tört meg a szarvasjárta erdő, hogy felettünk annál nagyobb lendülettel hatoljon fel egészen a Bujáki-vár repkényfutotta faláig. A patak mentén, mint eleven virágszokrok népviseletbe öltözött lányok közeledtek. Sok szoknyájuk ütemesen ringott, és a szél meg-meglebbentette a hajukba font himzett szalagokat és fehér, virágokkal himzett kötényüket. Kacagásuk vidáman szállt a táj felett, miközben ellibegtek előttünk. Ők talán nem is tudták, hogy ott, ahol még az előbb kergetőztek, „az jó hírért, névért” mily híres viadal zajlott.

Kapitán György Hollókő várának kapitánya és a Szandai-várból való Hubiár aga között ugyanis egy török rab kiváltása körül vita támadt, amely egy kettejük közötti véres párviadalban nyert befejezést. Háromszor szegődött más gazdához Kapitán, hogy a viadalra az engedélyt megszerezze, míg azt végre magától Ferdinánd királytól kapta meg. A „vitézi próba” 1550. augusztus 10-én zajlott le. A viadalnál jelen lehetett Tinódi Lantos Sebestyén is, a tudósító ének utólrághetetlen művelője, mert a „Kapitán György bajviadalja” c. históriás

Hollókő vára

énekében részletesen leírja a végvári vitézek életében oly jelentős eseményt.

Itt, a patak két partján állt fel egyfelől a magyar, másfelől a török csapat. A jeles eseményre szép számmal jöttek előkelő urak mindkét részről. Két-két túszt cseréltek, nehogy a viadal hevében valamilyik oldal elragadtassa magát. Az igazlátók között, akik a viadal bírái voltak, ott állt Zoltay István is, a későbbi egri hős, török részről pedig a híres Deli Málkucs.

A kopjával vívott első összecsapásnál Kapitán a török lovának nyakát felsebezte, majd pedig Hubiár kopjája Kapitán sisakján ropant ketté. Ezután törrel küzdöttek, amikor is Kapitán jobb kezén megsérült. Utána viszont Kapitán vágta fejbe a törököt buzogányával, aki ettől megingott. Az utolsó fegyverhandzsár volt. Itt ismét Kapitán kapott sebet az arcán, mire az igazlátók véget is vetettek a mindvégig kemény viadalnak. A törökök Szandára, a magyarok Buják várába vonultak vissza, ahol az ünnepi eseményt vad mulatozással fejezték be.

A viadal színhelyéről mi is nekilágtunk egy nyiladékon a Bujáki-várnak, megtakarítva a szerpentinezt a hajdani várúton. A XIII. század végén épült vár falai alig látszanak ki az erdő fojtogató öleléséből. Legépebben maradt része a XVI. században épült rondella, amelynek pompás, zöld pázsitján tanyát ütöttünk. A kilátás a körös-körül magasabbra emelkedő hegyek miatt erősen korlátozott. Annál szebb látványt nyújtott atlattunk, az erdőkel-mezőkkel borított lankás táj, amelynek halmái egészen a meredek falú várhegy lábáig torlódtak. Ott lent a halmokon vonultatta hol rejtve, hol nyíltan, föl és alá katonáit Balassa Imre gyarmati kapitány, azt a látszatot keltve, mintha sokan volnának. Fel is adta Hasszán aga rögtön a várat, kikötve a szabad el-

vonulást. Az elvonuló törököt a magyarok megtámadták, de véreséget szenvedtek. A vár végső pusztulása 1666 körül következett be.

Igy zajlott e tájon a vitézi élet majd másfél száz évig, váltakozó szerezésével. A Cserhát végházaiban is éppoly dicső, de éppoly nehéz volt a szolgálat, mint bárhol a végteken.

Végig barangolva a Cserhát halmain, sorrajárva hajdani végházait, mindenütt a dicső küzdelmek emlékeivel találkozunk. Utolsónak Hollókő vára maradt túránkon. A vár a lőfegyverek feltalálása után elvesztette jelentőségét, mert közvetlen közelében egy olyan magaslat emelkedik, ahonnan kényelmesen szét lehetett lőni a várat. A várban most jelentős feltáró munka folyik, amit a belső vár három emelet magasan álló falainak konzerválása követ majd. A várat pompás zöld rétek, ritkás ligetek övezik, ahol kecskenyájak legelnek. Falai alatt a kis Hollókő teljes egészében műemlékvédelmet élvez, mint a legsajátosabb szépségű palóc falucska, az érdekes építésű tornácos, széles vízvetős palóc házakkal. Itt is, mint Bujákon, még él a palóc népviselet: a sok szoknya, a himzett kötény és ingváll, sok gyöngy a nyakban és az érdekes főkötő.

Hollókő, a Cserhátnak ez a két-ségkívül legszebb helye még ma is elég nehezen megközelíthető. Úgy tűnik, mintha még az idő vágató szekere is lassított volna felette, hogy idilli szépségében gyönyörködjék. Csak dicsérni lehet, hogy a szép, új házakat is csak a falun kívül, a bevezető út mentén építették.

Alkonyatkor pára ereszkedik a ligetek öreg fái közé, megnyúlnak a vár árnyai, és e balladai táj önkéntelenül felidézi a régmúlt idők küzdelmeit, örömeit és bánatát.

Hollókői lányok (A szerző felv.)

Balogh Ferenc

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. NOVEMBER
XII. ÉVFOLYAM 11. SZÁM
ÁRA 3 FT

SZÍVEMELŐ TÁJ

BALATON

VÁROSÁ

Keszthely látképe

A híres Halászcserda,
a Helikon-igetnél

A késő őszi a tópartról, a víz mentéből a hegyek magasságába irányítja a Balatonvidéket járó vándort. Ha bebarangolta már Tihany tündéri félszigetét, a fürdői Riviera vörösbarna színt öltött szőlős lankáit s a magyar Provence poézis övezte, szüreti dallal teli tájait Badacsonytól a Szentgyörgyhegyig, még mindig előtte van a várromokkal ékes, tölgyerdő koszorús Keszthelyi-hegység, a Bakony legnyugatibb tagja. Az Edericsi-hegytől a Púpos-hegyig ezt is át-szeljük csendes sétával, aztán gyengéd domborulású halomsorok elvezetnek a Hévízi-völgybe, hol tágas katlan ölen rejtőzik a melegvízű gyógytó. Partján öreg mocsári tölgyek állnak őrt, s kékes-zöld vízében, tűzszínű trópusi virágok közt nyakig súlyltyedve álmodjuk vissza a nyarat az október végi borongásban.

Aztán megjön a végevárhatatlan eső, ami városba viszi be a turistát. Diófás gyümölcsösök közt, csapzott lombok alatt, gözölgő vízü csatornák mentén vezet az út vissza a Balatonhoz, s a part fölött hosszan elnyúló dombhátról egyszerre feltűnnek

Keszthely házai, tornyai a tó mély beöblösödése előtt.

Keszthely 1404 óta város, csúcsíves templomát 1386-ban építette Laczfay nádor, falai között létesült Európa első gazdasági tanintézetete — de nevét a Helikoni Ünnepek írták be a magyar kultúra történetébe kitérőhöz. Keszthely már a múlt század elején a Balaton-vidék olyan kiemelkedő szellemi központja volt, hogy kibirta az összehasonlítást a görög hitregék műszáklakta hegyével. A reformkor küszöbén a felvilágosult Festetics György keszthelyi parkja gyepszínpadán először biztosított nyilvános fórumot nemzeti nyelvű irodalmunknak. A Helikoni Ünnepeken az ország koszorús költői gyűltek össze. Felolvasták munkáikat, elszavalták verseiket, s emlékfákat ültettek a haza nagyjai emlékezetére.

„A Helikon épülete *theatrum forma* — írja le Berzsenyi az első Helikoni Ünnepet. — Az emelet közepén áll az asztal és szék, melyen a munkák olvasatnak és declamálnak, körülte pedig minden nému musikusok, kik minden olvasásra harsognak... Délest mi négy poéták Gyöngyösi emlékezeté-

re egy fát ültettünk. Fel volt koszorúzva az ásó és öntő, valamint a csemete. Gyöngyösi fája mellé más négy fákát ültettünk magunknak. A fák neve Sorbus aucuparia (madárberkenye). Az ültetés helyén Horváth énekelt és egy Eclogát olvasott, körülteünk különböző musikai concertek zengtek, előttünk pedig egy amphitheatrum forma dombon pásztor gyerkőczék dudu szóra mesterséges pásztori tánczokat jártak. Ez az egész jelenés játszai volt, de nekem még is igen érzékeny...”

Igy lett a műszák lakhelye — csendes Helikon — a keszthelyi park. Berzsenyit, Pálóczi Horváthot, Batsányit, Kisfaludyt, Csokonait látta a Georgikon ma is álló ősi épülete, melyben a magyar mezőgazdasági tudományok első mesgyéit szántogatta az 1700-as évek legvégén Nagyváthy János. Keszthely azóta is a Dél-Dunántúl agrárközpontja. Főiskolája jelentős mezőgazdasági kísérleti munkát folytat, s évről évre seregestül bocsátja ki falai közül a képzett „mezei gazdákat”.

Garay édenkertnek nevezi Keszthelyt, mai vonzerejének pedig az a titka, hogy teljes városi kényel-

met és kultúrát ad, ugyanakkor elnyugtató mély falusi csöndet partjai mentén. Színes modern villái barokk házacskák tömött csoportjait ölelik körül, s a friss tavi széljárás zengzős sikátorok megrekedt ódon levegőjével keveredik.

A múlt minduntalan elénk lép ebben a kedves kisvárosban. Hangulatos régi utcái, öreg házai sajátos és vonzó légkört varázsolnak közénk. Léptenyomon emléktáblák állítanak meg, s jelzik a magyar közélet, irodalom, művészet és tudomány jeles művelőinek születési- vagy lakhelyét. Az egyik Csány Lászlónak, a szabadságharc vértanú miniszterének a hajdani lakását jelzi, a másik Fejér György történetíróra hívja föl a figyelmet, a harmadik Nagyváthy Jánosra emlékeztet. A Jókai utca egyik házában Kacsóh Pongrác komponálta a János vitéz tiszta dallamait, az Újmajor hajdani ispánlakásában Szendrey Júlia, a „feleségek felesége” született. A középkori eredetű egykori Pethő-kuria Goldmark Károly szülőháza, a Szabadság Szálló öreg épületében — amikor még az Amazon fogadó cégéret viselte — Csokonai is megszállt.

Éljen

Márványtábla emlékeztet rá.

A helyi hagyomány szerint Csokonai késő este érkezett Keszthelyre, s az Amazonban már csak az ivóban kapott helyet. Ott szándékozott tölteni az éjszakát, az egyik lócán végigheveredve. Épp a csizmáját húzta lefelé, amikor Festetics György, aki közben tudomást szerzett érkezéséről, betoppant a fogadóba, s a költőt — mielőtt mindkét csizmáját visszahúzhatta volna — szinte erőszakkal kocsijába vonta és kastélyába vitte. Akár valóság, akár csak anekdota ez a kis história, jellemző a Georgikon alapítójára, aki mindennél többre becsülte és jobban tisztelte az írókat. Berzsenyi jegyezte fel például Kazinczyhoz intézett levelében, hogy az ősz Festetics kalaplevéve sietett eléje az utcára...

A hajdani Festetics kastély egyike hazánk legszebb és legnagyobb műemléki épületeinek. Az óriási, U-alakú palota homlokzati főbejáratát művészi szobrok díszítik a karsú torony alján, oldal-szárnyai pedig hatalmas parkba nyúlnak, melynek ritka fái között piramis-tölgy, japánfenyő és tisz-

fa is akad a sok növénykülönlegesség között.

A városba érkező idegent elsősorban e kastély és e park varázsa fogja meg Keszthelyen, hát még ha a százegey szobás palota tölgyfaburkolatos, faragott lépcsőházán át fölmegy a Helikon-könyvtár ritka becsű gyűjteményébe! A nyolcvanezer kötetet őrző könyvtár maga fél napra való látványosság; nagyértékű ösnyomatványaival, gazdag metszet- és éremgyűjteményével, régi porcelánjaival, márvány szobraival, antik festményeivel. A főutcán levő Balaton Múzeum a tóvidék történeti múltjáról és néprajzáról őríz igen változatos anyagot.

A városi park hatalmas nyárfákkal szegélyezett főútja mentén klasszikus szépségű emlékmű őrzi a Helikoni Ünnepek hagyományait. A hon nagy fiai tiszteletére ültetett emlékfák lombjai közé be-bepillant távolból a Balaton őszi felhőktől fodrozott tükre. A kikötő zárt öblében gyengéd almazöld, kint a szigetfűrdő tornyain túl fakó kékben játszik a végtelen szabad víz. A móló mélyen benyúlik a vízmezőbe, s az egyik legelragadóbb balatoni tájképet

A városi tanácsbáza

A Helikon-könyvtár

tárja föl. Balról a Keszthelyi-hegység erdős csúcsai tolonganak egymáson, de szemközt nincs part, az égbolt pereméig hajlik a tó. „Ahogy az ember végignézi a Balatonon, itt az egyetlen pont, ahonnan a végtelenbe látni — írja elragadtatással Móricz Zsigmond. — Középen egy sávon semmiféle part nem szakítja meg a láthatárt. Az égbe olvad a messzi hullám. Az ember úgy érzi, hogy a Kárpátokig ér a víz színe...”

Az ember áll a móló végén, szemben a tengerrel, s megbűvöli az érzékelhetőség végtelenség. A partok a semmibe tűntek, Fonyód hegykúpja omlós kődökbe vész el, s a bronzbarna Bakony talán az a feltornyosuló felhőraj az elcséppenni készülő szürke égen.

Antalfy Gyula

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM

LENINGRÁD A HŐS VÁROS

Minden országnak, s még inkább minden városnak megvan a maga sajátos, jellegzetes atmoszférája. Még nálunk, idehaza is érezhetjük a város és város közti különbséget. Hangulatuk, lüktetésük, ritmusuk eltérő. Miskolcot például a kohók és kémények uralják, Pécsét a Mecsek. Kecskemét még nem felejtette el a bugaci pusztaságát. Párizst az Eiffel torony, a Notre Dame, a Montparnasse, a Szajna idézi az ember emlékezetébe. Rómát a Forum Romanum, a Kolosseum, a Szent Péter bazilika. Ha Prágára gondol az ember, először a Hradszin, a Vencel tér és a könnyed vidámságot idéző, no meg a Svejkről szóló történetek ismert Kehely söröző jut eszébe, azzal a bizonyos Ferenc József-portréval. Varsó a háborús pusztulásból való újjászületést, az ember legyőzhetetlenségét, Chopint és a hatalmas kultúrpalotát idézi...

Akadnak, belevésődnek emlékezetünkbe persze olyan események, képek is, amelyek nem a közvetlen tapasztalásból erednek. Csak egy példát említek: Földünk legeldugottabb sarkában is vajmi kevés lehet már az olyan ember, akinek Leningrád — az egykori Petrográd vagy Szentpétervár — nevének hallatára ne jutnának eszébe emlékek, esemé-

nyek, még ha személyesen nem is látta őket.

Leningrádba manapság már senki sem érkezik idegenként. E város kétszer tette halhatatlanná a nevét. Egy esztendő híján fél évszázada, 1917 októberében itt győzött — elsőnek a világon — a szocialista forradalom, itt jött létre a szovjethatalom. Itt, a Finn-pályaudvar előtti téren hirdette meg Lenin 1917. áprilisában e forradalom eljövételét. S itt, a pályatest egyik vágányán áll a mozdony is, amelyen Lenin a forradalom előestéjén Petrográdra érkezett. E városban írta Gogol Bulyba Tárász című világhírű regényét. A nagy író jól ismerte népét; regénye hőisében rajzolta meg az orosz ember jellemét, aki hazája iránti szeretetből bátran néz szembe a halállal. És a huszadik század Tárásza, mintegy 900 napon keresztül néztek farkasszemet ezernyi halállal, túrték hősieken a kinszenvedést, az éhséget, a fagyot, s verték vissza gigászi küzdelemben a fasiszta seregeket, amelyek Leningrádot vasgyűrűbe fogták. A hős város 800 ezer embert veszített! De földjét nem tapodta német-fasiszta csizma! Leningrád tehát kétszer mutatott példát a világnak, s méltán vonult be örökre az emberiség történelmébe.

A város legrégebbi épülete ma egy kis ház, amelyet

1703-ban katonák emeltek a város alapítója, Nagy Péter cár számára. E kis ház fölé védőépületet emeltek, hogy megóvják az időjárás viszontagságaitól. A szerey házacskát, történelmi emlékként, becses értéknek tekintik. De — túl a jó értelemben vett lokálpatriotizmuson — hagyománytiszteleten — nyugodtan elmondhatjuk, hogy Leningrád az egész emberiségnek olyan értékévé vált, amely jelképesen a nagy múlt, a nagy történelmi tettek, a város és az ország népének hősiessége fölé emelt védőépítményt.

A négymillió város idegenforgalma évről évre növekszik. A világ minden tájáról érkeznek ide vendégek, turisták; az egyetemekre, főiskolákra ösztöndíjas diákok, köztük sok magyar is. A széles sugárutakon, tereken valóságos gépkocsiaradat hullámszik. Sűrűn tűnnek fel, lassítanak, majd meg-megállnak a város egy-egy nevezetesebb pontján a turistákkal zsúfolt bel- és külföldi autóbuszok. A reprezentatív, kényelmesen berendezett Astoria szálloda portáján, társalgójában valóságos bábéli nyelvezavar. A szálloda közelében áll a város alapítójának, Nagy Péter cárnak szobra, a híres bronzlovas. Ki tudná megmondani, hányezerszer kattant el naponta a turisták fényképezőgépe ezen a helyen?... Az impozáns kupolájával messziről fel-

Lenin szobra a Finn-pályaudvar előtti téren

tűnő Izsák székesegyháznak is sok a csodálója. Innen csak pár lépés a Néva-parti sétány.

En egy fehér éjszakán dőltem neki a sétány korlátjának és néztem a szélesen hömpölygő folyót, sok mindennek a szemtanúját a város keletkezésétől napjainkig. Azt hiszem, miként jőmagam is, az első percekben mindenki megilletődik, elgondolkodik. Arról a helyről, ahol én ábrándoztam el, jól lehetett látni a hatalmas Péter Pál erődöt, a cári Oroszország egyik rettegett börtönét. Csernisevszkij is az ottani kazamatákban sínylődött. Ott írta néhány világhírű művét is, onnan küldte feleségének a következő sorokat: „A mi ketőnk élete a történelem lapjaira tartozik, évszázadok múlnak el és a mi nevünk még mindig kedves lesz az embereknek és hálaival fognak visszagondolni ránk...” És Csernisevszkij nem tévedett.

Aki Leningrádban jár, az első látnivalók közt tekinti meg a város egymásik nevezetességét: a Névan horgonyzó, a történelembe örökre bevonult, múzeumnak berendezett Auróra cirkálót. A kis múzeum kiállítása a hajó történetének jelentősebb eseményeit mutatja be. A rádiófülkében látható az a Morse-készülék, amelyen 1917. október 25-én (a régi orosz naptár szerint számítva) Lenin felhívását

Romantikus részlet Leningrádból

adták le Oroszország polgáraihoz.

Leningrádot méltán nevezik a hidak városának is, mert a várost átszeli 66 folyó és csatorna vizét több mint 600 híd íveli át.

Az óriási városnak akárcsak kis részét is gyalogszerrel megtekinteni igen fárasztó. Éppen ezért egymást érik a várost néző autóbuszok — a sokezer gépkocsiról nem is szólva. Az az autóbusz, amelyen én jártam, a város egyik fő útüzerén, a Nyevszkij Prospekten, ezen a nyílegyenes sugárúton haladt végig. Gogol idejében a Nyevszkij-t még a bankok és a pénzintézetek jellemezték. És a város gazdajainak hintói korzóztak errefelé. Azoknak az időknek végleges és gyors leűnése az Auróra cirkáló ágyutüzével vette kezdetét.

Idegenvezetőnk a barokk és klasszicista épületeket mutogatva, feleleveníti előttünk a város történetét. Emitt lakott Csajkovszkij, amott Gogol. Itt írta a Bulyba Táraszt és A revizort is. Utóbbiban, Puskin hatására, egy csomóba gyűjtötte mindazt a szennyet, ami ekkor a cári Oroszország „felsőbb rétegeiben” megtalálható volt. „Nincs a tükörnek mit a szemére vetni, ha a pofa torz”. Ezt a mondást választotta Gogol komédiája mottójául.

A BARRIKÁD MOZINÁL idegenvezetőnk elmondja, hogy 1837. január 27-én az épület helyén levő kávéházból indult el Puskin végzetes párbajára. A párbaj színhelyén a hálás utókor szobrot állított a nagy költőnek. — Ezen a gyönyörű sugárúton a sok történelmi emléken kívül néhány reprezentatív szálloda és étterem van. Az üzletek kirakatai ízlésesekek, gondozottak. Sok időnk nem volt a boltok, áruházak fürkészésére, mert hiszen ha az ember egyszer eljuthat egy ilyen városba, akkor elsősorban a történelmi nevezetességek nyűgözik le.

A fasiszta blokádnak 800 ezer áldozatának emlékére egyszerűségében is megdöbbentően imponáló díszetmetőt és emlékműzeumot építettek a Piszkarjovka városrészben. A monumentális gránit síremlék és az emlékfal, amelyre a blokádnak egyes jeleneteit vésték, örök emléket állít a harcban elesetteknek, az

ártatlanul elpusztultaknak. Ennek láttán önkéntelenül is eszünkbe jut a gogoli kérdés, amelyet az író Bulyba Tárász hősi halála után vet fel: „De vajon van-e olyan tűz, olyan kín, s hatalom a világon, amely az orosz erőt legyőzheti?”

Megtekintettük a Rastrelli által 1750 körül I. Pál cár megbízásából épített Téli palotát — a mai Ermitázst, a képzőművészet értékesebbénél értékesebb alkotásainak felmérhetetlen kincsesházát. Képekről, filmekből ki ne ismerne az árkádsort, ahonnan a tengerészek a palota ostromára indultak? És elmentünk az ugyancsak történelmi jelentőségű Szmolnij-ba, amelynek épületét Rastrelli tervezte. Az egykori előkelő leánynevelő intézet 1917. októberében a petrográdi munkás- és katonatanács székhelye lett. Lenin innen irányította a katonai felkelést.

Az ember mindig megilletődve jár-kezel azokon a helyeken, ahol nagy történelmi események születtek. A Szmolnij-ban én sem voltam kivétel, s ahogyan megfigyeltem, a turistacsoport többi tagjai sem. Jártunk Lenin egykori lakószobájában, amely ma múzeum. Két vaságy, szerény, kopottas garnitúra, régimódi íróasztal — mindez egyszerűségében, szerénységében is Lenin emberi nagyságát tükrözi. Megtekintettük a Szmolnij dísztermét is, ahol Lenin a munkások és parasztok tanács államának megszületését bejelentette.

A Szmolnij után a Katalin cárnő által épített, a várostól mintegy 20 kilométernyire, a tengerpart közelében pompázó Petrodvorec (régibbi nevén Peterhofot) kerestük fel. A világhírű kastélyt a második világháborúban, Leningrád ostroma idején a

németek elfoglalták és barbár módon tönkretették, kirabolták. A „kulturált” nációk a csodálatosan szép termeket, folyosókat lóistállónak használták... A szovjet állam a kastélyt és a körülötte levő gyönyörű parkot, a világon egyedülálló szökőkútjaival együtt, helyreállította. Petrodvorec ma ismét régi fényében tündököl. Épületeiben, parkjaiban, varázslatosan szép szökőkútjai mellett a hős város dolgozói pihennek, gyerekek játszadoznak, turisták százai, ezrei sétálgatnak, fényképeznek, filmeznek.

A leningrádi kirándulás feledhetetlen élmény volt. Meggyőződésem, hogy százazrek, milliók éreznek így, s hogy az évek, évtizedek során e gyönyörű város egyre közelebb kerül az emberekhez, a földkerekség bármely tájáról kerüljenek is el ide.

M. G.

VIRÁGCSOKROK AZ ERDEI SÍRON

Onnan fentről, a nyeregből a város nem látható. De szinte érezni, hogy nem messze innen egy kétmillió nagyváros él. S ennek a nagyvárosnak felszabadításáért áldozta életét az a tizenkilenc komzomolista, aki ott fenn, a Pilsnyeregben megakadályozta a fasiszta „elithadsereg” átnyomulását.

Ma már felesleges vitatkozni azon, mi történik, ha ők nem állnak helyt, ha a hirtelen odadobott elithadosztály mégis áttör. Főlöszleges azon tanakodni, hány nappal vagy héttel hosszabbodik meg Budapest szenvedése, mennyi éjszakát kell még pincékben tölteni a budapestieknek, hány férfi, asszony, gyermek és öreg hal meg még... Főlöszleges, mert ma már tudjuk, hogy a felszabadítók vasgyűrűje köröskörül ilyen kemény láncszemekből állott. Bárhol keresi a veszett ellenség az átjárót, ugyanilyen konok ellenállásba ütközik. A Nagy Forradalom — melynek évfordulóján lerakjuk virágainkat e ti-

zenkilenc hős emlékének —, sok ilyen hőst nevelt.

A megemlékezés előestéjén érdemes elidőzni annál a gondolatnál: mit érezhettek ők? Az utókor nem fogja-e elfelejteni emléküket? Helytállásuk azt bizonyítja, számoltak az utódok hátlájára. Talán csak azt nem tudhatták bizonyosan, hogy a hulló avar, mely fiatal testüket ágyába fogadta örök pihenőre, mennyi hálás, virágot hozó erdőjárót lát viszont őszről őszre, ott fenn, Pilsnyeregben.

A mi virágaink, sokezer turista virága, a szeretet piros virága ott lesz az erdei síron, hálául azok iránt, kik fiatal életüket vetették a gyűlölet emberirtó hadigépezete elé.

Sokan megyünk majd fel november első vasárnapján a hegyre, a megfialodott városból, és sokan vidékről, diadalmal tettük színhelyére, hogy évről évre bizonyítsuk hálánk és hűségünk soha el nem múltó érzését.

(—tán—)

A DUNA BEVONULÁSA BUDAPESTRE

Vácánál a Dunáról széttekintve nemcsak templomokat és börtönt látunk, mint egykor, hanem a Dunai Cement és Mészművek óriási kéményeit és falait, az építkezés jelképét.

Attól fogva hamarosan a folyam fővárosa integet felénk. Ez Budapest. Alig van olyan folyam a világon, amely annyira összenőtt volna egy nagyvárossal, mint a Duna Budapesttel. Teljes biológiai összenövés ez, tökéletes harmónia, mint két végtelenül azonos ritmus találkozása. Olyan hosszú Duna-partja, amilyen a budapesti, nincs egyetlen egy dunai városnak. Bécsben csak eloson a Duna, a külvárost szeli át, Pozsonyban a város szélén halad, Belgrádban a város hátát fordít a Dunának. Budapest olyan, mint egy nyitott könyv, amelynek gerince a Duna. Ez a város valóban a Duna királynője, ahogyan az idegenek mondják. A hajó, fürdők, horgászhelyek, csónakházak, villák, üdürlők kilométernyi sorai közt úszik a sodró vizen. S a magyar főváros, amint szétnéz az ember, mesebeli tájnak tűnik fel. Tájformák találkozája ez a város, Buda hegyvidék, Pest homokja az Alföldé. Erről a homokról félóra alatt üdítő levegőre, ötszáz méteres hegyekre, fenyvesek közé ér az ember. Az egyik fővárosi oldalon akácok, a másikon bükkös és tölgyes, sőt, fenyves található. Széchenyi István még röpiratot írt a „pesti porról és sárról”, ma Budán olyan nagy tudózatatóriumok állnak, mint a Magas-Tátrában. Pesten alföldi nap tüzel, Budán harpnivaló, hűvös szellő simogatja az arcot.

Minden nemzet létélményét költők fejezik ki leginkább. Nem véletlen, hogy a magyar költők a változatos fővárosi Duna-képből merítettek ihletet, képet, múltat és jelent összefonó gondolatot. A Margithíd felé úszó hajón, amikor feltűnik jobb felől a budai vár csúcsa, balról pedig az Országház sajátos kupolás csúcsívei, az ember önkéntelen is a rendkívüli vonalakhoz a rendkívüli jelzőket keresi. Szavakat keres, gondolatokat, érzéseket, amelyek kifejezik Budapest szellemét és ízét. Nem mehetünk el tehát a költők hangja mellett, ez a magyar Duna legszebb kísérőzenéje. Vörösmarty Mihály nevezte el elsőnek a Dunát „országos folyamnak”, mely a „tengerek árjáié”. A Duna „zeng hadat” a honfoglaló Árpádnak, s „vad özönében” rogyasztja Pestet az 1838-as árvízkor. S az árvíz teremt meg Wesselényit, Vörösmarty „árvízi hajósát”, az emberség és a személyes bátorság példaképét. A Ferenciek templomának falán ez a dunai dombormű-jelkép fogadja a belvárosi sétálót. Erdemes százszor is megtekinteni, ilyen példaképre szüntelen szükségünk van!

Eötvös József ott áll, ércalakban, a Duna-parton. Azt kérdezi a szobor, amit a költő versben mondott el. Elveszhet-e az ország? — kérdezi.

S nem vesztet ez, míg az ezüst Dunának
Nagy tükörén egy honfiszem pihen,
S magyar lakik a parton, s a hazának
Csak egy romlatlan gyermeke leszen.

Csupa kérdés—felelet a Duna. A Habsburgok szándékosan késleltették Budapest újraépítését a törökök kiktakarodása után. A gyarmattá alakított országnak nem

A mi csodálatos fővárosunk

kell fényes főváros, szellemi és gazdasági erőket összehívó forrás. Budapest Széchenyi István gondolataitól ocsúdott hivatására. Széchenyit pedig elbűvölte a Duna, s mindenfajta lehetősége Magyarország javára. Ahogy ő úszott és evezett rajta, ahogy ráépítette a legrégebb és legszebb Duna-hidat, ahogy ösztönzésére megépült a Duna-parti pesti sárga palotasor, ahogy gőzhajókat, áru- és személyforgalmat varázsolt rá a folyamra; ez mind a mai Duna-szerep alapja volt Budapesten. Ezt folytatjuk mi tovább. Széchenyi a maga módján volt a Duna legnagyobb költője.

De hogy visszatérjünk a versekhez: két költőnk kell itt idéznünk, a Duna legnagyobb lírai kifejezőit, a fővárosi élet és szemlélet összefoglalóit: Petőfit és Aranyt.

Petőfi Sándor a Dunát bárkinél jobban ismerte, azonosult vele:

Teli van a Duna,
Tán még ki is szalad,
Szívemben is alig
Fér meg az indulat —

írja egyik versében. Hol szilaj ménhez hasonlítja, hol nap-csókolta hullámaikat emlegeti, mint az ember vágyainak felgyülemelését. Legszebb természeti képeit is a Duna adta, Petőfi a hazafiúi érzést összeszötte a Dunával, amelynek hűséges fia volt.

Arany János a gondban élő érett férfi szemléletével nézte a folyamot. A Toldiban a Duna a magyar valóság tengelyeként festői képben jelentkezik. Arany férfilírójának a Duna és a Margitsziget a szülőhelye. A Margitsziget fái között ma joggal tekint ránk Arany bölcs feje. A legszebb képet a fővárosról a Vojtina ars poetikájában helyezte el: hadd írjam ide legalább néhány sorát:

Allok Dunánk szélén, a pesti parton:
Elöttem a kép, szindús üde carton:
Felleg s hegy által a menny kékje csorba,
A nap most száll le a város-majorba;
Büszkén a Gellért hordja bársonyát,
S fején, mint gondot, az új koronát.

Micsoda folyó? Mint „egy smaragd tó bércek közt”, olyan. Mélyen lüktet forradalmas árja — írja tovább. De Arany műve az 1877-ben írt Hídavatás is, a nagyvárosi Pest társadalmi rajza, sötét ballada a polgári élet akkori önző forgatagáról.

Nem zárhatjuk le a Duna varázsát a XIX. század végével. El kell még mondanunk a költők vallomásait napjainkig.

Szalatnai Rezső

A sokszínű avar zörgő muzsikája kísérte bakancsos lépteinket, mikor a Mészáros-hegy oldaláról a gesztesi várhegy nyergébe ereszkedtünk. Ugyancsak kuttantunk tekintetünkkel, hátha megpillanthatnánk a Gesztesi-vár falait, de még a kopaszodó fák sem engedtek rápillantást az öreg erdőbe rejtezett várombra. A levegőben az ősznek valami csodálatosan finom kesernyész-fűszeres illata lebegett.

Már a várhegy oldalán kezdjük meg a kapaszkodót, mikor hirtelen megszakadt a rozsdás avarszőnyeg és üdezőld rét puha pázsitján ömlött végig a zöld-arany napfény, hogy a rét túlsó végén valósággal fellángoljon a vénséges-vén tölgyek sárgásbarna lombátra. Még egy utolsó meredekebb szakasz a hajdani várúton és máris beléptünk a vár vasrácsos kapuján egy kis négyszögletes udvarra. A XIV. században épített királyi várat a közelmúltban állították helyre, konzerválták nagy hozzáértéssel. Az udvarról nyílik a presszó és mellette a hajdani lovagteremben az étterem. Az asztalokon kovácsoltvas gyertyatartók álltak. A gyertyák sárgás, lobogó fénye megihitt melegséggel töltötte be a történelmi falakat. A fal mentén nyikorgó falépcső vezet az emeleten minden kényelemmel berendezett turistaházba. Itt még a turistaháznak is történelmi múltja van. Az első turistaházat 1930-ban a Magyar Munkás Turista Egyesület létesítette a várban. Legfelül pedig a tágas tetőteraszról pillantottunk alá, egyfelől a kicsiny Várgesztes pirosló háztetőire, másfelől a Nagy Kutya-órom, Űző-hegy, és Vadász-dombok öreg erdeire, amelynek elszínesedett lombátra alatt már elcsendesedett a szarvasbögés harsogó szimfóniája. A völgyeket és ormokat teljes csend üli meg. Anál zajosabb volt évszázadokon keresztül, ha királyok tartottak itt nagy vadászatokot. Vadászkiáltások zengését, hajtók kiabálását, vadászebek egész falkáinak csaholását és jól sikerült vadászat után egész éjszaka tartó mulatozás zaját visszhangozták a hegyoldalak. Talán a leghíresebb vadászat Ulászlóé volt a feljegyzések szerint. De Zsigmond is szívesen tartózkodott itt, sokat épített a váron. Az ő korában látta a vár a legjele-

Csókakő vára

SZÉP ILONKA ERDEJÉBEN

sebb napokat. Ezeknek a fényes királyi kíséreteknek és nagy vadászatoknak nemcsak történelmi, de irodalmi hagyományai is vannak.

Nem véletlen, hogy Gvadányi József is itt vadásztatja a pozsonyi diéta mulatni vágyó ifjúságát a „Vértesi vadászat” című művében. E végtelenbe nyúló, vadban gazdag rengeteg évszázadokig a vadászok paradicsoma volt. Sűrű cserjéseiben egész vaddisznó kondák csörtetnek ma is. Ezért írta Gvadányi is, hogy:

„Gondoltam, Diána sok szép
leányival
E helyen vadászott s fürdött
nimfáival.”

Nagy Lajos pedig így keltezte a közeli Gerencsér-várból a leveleit: „Locus venationis nostrae”; „vadászatomk helye”.

Ha pedig a Lófi orma nem takar-
ná el, éppen belelátnánk a Gesztesi-
vár teraszáról a Mocsárrét völgyébe,
örök emlékeztetőül Vörösmatyra, aki
— nem véletlenül — ide helyezi a
regényesen szép költői történet szín-
helyét:

„A vadász ül hosszú méla lesben,
Vár felajzott nyílra gyors vadat,
Hasztalan vár; Vértes belsejében
Nyugszik a vad hús forrás tövében.”

A vers (Szép Ilonka) eredete Fótra vezet bennünket, ahol költőjének, Vörösmartynak szülője volt. Igaz, ezt később Fáy András megvásárolta, de Vörösmarty és a reformkor nagyjai közül sokan mások is idejártak vig szüreti mulatságokra. S míg a hegy levét kóstolták, a mesélő kedv is egyre emelkedett. Itt hallotta a költő Peterdi József főtől lelkészétől, mint családai történetet, Szép Ilonka szomorú történetét, amely költői képzeletét rögtön megragadta és a mű megírására készítette.

Másnap csendben pihentünk Szép Ilonka-kútjánál. Könnyű szellő lebegtette alá a faóriások sárga leveleit. Halk neszezésük mintha a régholt Szép Ilonka lépteit idézte volna.

Balogh Ferenc

Mátyás talán itt várt „felajzott nyílra gyors vadat”

Vértesi táj (A szerző felv.)

SZÁNTÓ GYULA

Derű, mosoly, kiegyensúlyozott életritmus — ezt köszönheti a most nyolcvan esztendőös Szántó Gyula a természetjárásnak.

1886-ban született, Vas megyében, egy olyan csodálatos erdőövezetében, amelynek azóta sem találja párját, pedig fél Európát bejárta már. Legutóbb, néhány napja, a bükki túráján gondolt arra, hogy milyen furcsa: nyolcvan éves. „Ilyenkor ősszel különösen gyönyörű a Bükk. Nyolcvan éves korban is, ha az ember fiatalos szívvel élvezi a természet szépségeit. S így a fiatalság mellett az öregség is megszépül.”

Szántó Gyula 1918-ban már szervezett természetbarát, tagja lett a szakszervezetnek, a pártnak. 1925-től vezetője is a mozgalomnak, s 1932 óta alelnöke a Természetbarátok Turista Egyesületének. „Fiatalok ezreivel szerettem meg az erdőt, a hegyet, a szabadságot” — mondja. Büszke arra, hogy a természet szeretete mellett a költészet, az irodalom, a művészet szeretetét is sikerült tanítványainak szívébe ültetni. A hajdani egyesületben József Attila saját verseit szavalta, de gyakran látták vendégül Ascher Oszkárt és Horváth Ferencet, a nagyhírű munkáskórusokat, kamarazenészeket. A rendőrség legalább olyan gyakori vendége volt az ilyen összejöveteleknek, mint maguk a természetbarátok. Nem csoda, hiszen az előadásokon nem egyszer esett szó a Horthy-rezsim zsarnokságáról, a munkás- és parasztnyomorról, vagy a nemzetközi proletár szolidaritásról, a Szovjetunióról... S amikor 1944. március 19-én éjszaka a hírhedt Gestapó autó megállt Szántó Gyula háza előtt, tudta, hogy csak most kezdődik az igazi harc. A vallatások, a kínzások hiába valónak bizonyultak, s a végső állomás — ők azt hitték: az utolsó — Mauthausen... Tévedtek. Szántó Gyula 1945 májusában már itthon, Budapesten dolgozik, ügyvezető alelnöke a Magyar Vándorsport Szövetségnek. S amikor megalakult a Magyar Természetbarát Szövetség, az elnökségbe azonnal beválasztották. Neve majnem egyet jelent a mozgalommal. Lelkesedése, szenvedélye százakkal szeretettette meg ezt a legnemesebb sportot. „Hogy mit jelent a

MÉG CSAK NYOLCVAN ÉVESEK...

természet szeretete?” — kérdeztük. — „Derűt, egészséget, kiegyensúlyozott életritmust és vágyat a szabadságra.”

Kívánjuk Szántó Gyulának, még sokszor, hosszú éveken át találkozunk vele ilyen életvidáman, fiatalosan a gyönyörű magyar hegyekben, és sok éven át tanítsa, nevelje fiataljainkat, követőit, a természet szeretetére.

MEZEI IVÁN

Kettős jubileumot ünnepeltek idén dr. Mezei Ivánnak, a nemrég megjelent pilisi útikalauz szerzőjének baráti körében. Ötven évvel ezelőtt egy napos vasárnapon indult először „nagy túrára”, a Dobogókőre, ahová akkor még másfél napig tartott a barangolás. Ezt a félszázados évfordulót követte gyorsan egy másik: a ma is örökké barangolásra kész turista október 15-én ünnepelte 80. születésnapját.

A kettős évforduló sok emléket kavar fel a népszerű szerző és a „régien fiatal” turista szívében. Amikor ő kezdte a természetjárást, magukra voltak utalva. Vágyak és illúziók vitték őket a természetbe. Mindig vártak valamit attól, hogy kipróbálnak egy ismeretlen utat.

Küzdelmes életre néz vissza. Tizenkilencben menekülnie kellett. De Bécsben az emigrációban is turista maradt. A húszas években visszatért és a banktisztviselők szakosztályát vezette. Kilencszázharmincban a Magyar Turista Élet szerkesztője. Később a „Természetimádók Társasága” főtájkára. Nagyon nehéz volt akkor a harc. Ahol fű sarjadzott, vagy erdők széle kezdődött, ott egymást érte a „tilos”, a „nemszabad”, az „idegen terület”, a „magántulajdon” feliratú tábla.

Ez ellen írta meg Györgyi László barátjával a „A turista tragédiája” című szatírját. Ötvenszer ment a Zeneakadémián.

Most német—francia levelező a Magyar Természetbarát Szövetségben. Idén is vezetett túrát a Balaton-felvidéken, francia turistáknak. Ifjú kora óta kedves szenvedélye Róma és Pompei. Már annyit olvasott Pompei-ről, hogy túravezetést is vállalna a híres Porte della Mare környékén. De addig is, míg eljuthat oda, szeretne egy jó útikönyvet adni a turisták kezébe hazai tájról, és tanítani a fiatal túravezetőket.

Rengeteg munkát vállal. Mikor jut így el Pompeibe? — kérdeztük.

— Ráérek — legyint mosolyogva — hiszen még csak nyolcvan éves vagyok.

Sok szeretettel kívánjuk, hogy ilyen fiatalon jusson el Pompeibe is.

Zsigmondy EMLÉK- ÜNNEP

Szeptember utolsó hétvége és vasárnapja a magyar hegymászók minden évben megismétlődő ünnepe. Ekkor emlékeznek meg Zsigmondy Emilről, akit világszerte tisztelnek, mint a vezető nélküli hegymászás úttörőjét, filozófiájának és etikájának megalkotóját. Ő volt az, aki a hegymászás jellemző hatását kimutatta, s ezzel lerakta az alapjait annak, hogy sportból tömegmozgalommá fejlődhesse.

A pilisi Vaskapu sziklásánál összegyűlt a magyar hegymászók színe-java, öregek és fiatalok. Megemlékeztek a magyar hegymászás sport nagyjairól, Eötvös Lőrándról, Déchy Mórról, Jordán Károlyról és a többi elhalt magyar hegymászóról.

Zsigmondy Emil emléktábláját megkoszorúzza a Magyar Természetbarát Szövetség, a Budapesti Természetbarát Szövetség és minden hegymászó szakosztályal rendelkező sportegyesület. Utána a résztvevők tisztelegtek az elhunytak emlékének.

A nyári nagytúrák beszámolóit mellett az ott szerzett gyakorlati tapasztalatok bemutatására is sor került.

TÉLI álom

Az „erdő remetéje”, a borz „téli pihenő” előtt meghízik

Az erdők-mezők és vadvízek természetjáró rajongói — a turisták, vadászok, halászok és társaik — a lombjavesztett téli erdőt járva, már évszázadokkal előbb megfigyelték, hogy a hideg idő beköszöntésével több, nyáron látott vadfaj eltűnt, elvándorolt, vagy elbújt a tél elől. A hideg évszak érkezésével tehát a vadon élő állatok is felkészülnek a télre. Ez az előkészület vadfajonként különböző: egyes fajok megváltoztatják élőhelyüket, — így pl. a vándormadarak melegebb égtájakra, más világrészekre repülnek; az ugyancsak nagy utakat megtevéő szarvasok „téli beállóhelyükre” vonulnak; más fajok viszont „fűtőanyagot”, zsiradékot halmoznak fel testükben; végül egyes fajok „téli pihenőre” húzódnak, míg ismét mások „téli álomban” vészlik át a telet.

A „téli pihenőt” jellemzi többek között az, hogy rövid ideig tart, néha csak napokig, máskor pedig pár hétig. Még jellemzőbb, hogy ezeknek nem mindig folyamatos a pihenőjük és nem okoz olyan nagy változásokat az állat életében, mint a hosszú hetekig, hónapokig tartó téli álom.

A csak pihenő, téli nyugalomban fekvő állatnak testhőmérséklete közel sem csökken le olyan nagy mértékben (pl. a medve testhőmérséklete $+40^{\circ}\text{C}$ -ról csak $+35^{\circ}\text{C}$ -ra esik), mint a téli álomba merült sündisznóé, vagy denevéré (az előbbi $+1,4^{\circ}\text{C}$ -ra, az utóbbi -3°C -ra is csökkenhet egyes kutatók szerint). $+35^{\circ}\text{C}$ -ról lecsökkenhet mínuszfokig a té-

len alvó állat testhőmérséklete. Ugyancsak kevesebb lesz a lélegzésük száma, a vérkeringésük lassul és szív működésük is ritkább, mint a csak pihenő állatoké.

Ilyen télen pihenő vadfaj pl. a mókus, amely csak pár napra vonul nyugalomba, vagy a borz — az erdő remetéje. Ez utóbbi verőfényes, meleg téli napokban gyakran kibújik kotorékából. Ugyanígy előbújik télen a medve is, ahogy azt a szólás-mondás is megőrökíti.

Az állatok téli álmát belső és külső tényezők idézik elő. Az előbbi az állati test sajátosságából is adódik és öröklött tulajdonság. Kísérletképpen a téli álmat alvó állatot fűtött, meleg és mesterséges fényvel megvilágított helyiségben telettették. Bőséges étellel is ellátták, de ennek ellenére is a megszokott idő érkezésével bekövetkezett a téli álom.

A szabadban élőknél a környezetük — mint külső tényező — hatása is érvényesül. Megfigyeltük pl. a Kárpátokban, hogy még látszólag kellemes, enyhe őszi időben a medvék között nyugtalan mozgás indult meg, majd jó részük téli pihenő helyeik közelébe húzódtak és pár nap múlva időváltozás következett be.

A borzot vált kisebb, de állandóvá vált havazás is kotorékába (a föld alá vájt folyosórendszer több kijáratral és kürtővel) zavarja. Az első korai fagyok kezdete előtt többnyire már eltűnnek a sündisznók. A korai denevér viszont leginkább csak erősebb fagyok idején húzódik téli

álomra, míg közeli rokona — hazánk talán legismertebb denevérfaja — a hosszúfülű denevér ugyancsak érzékeny a hidegre (gyakran már októberben sem figyelhetjük meg). A hóviharak előtt és alatt ritkán láthatjuk az erdő légtornászait — a mókusokat.

A téli álmat, vagy pihenőt tartó állatfajok téli pihenőhelye és az ezzel kapcsolatos igénye is eltérő. Pl. a borz nyitva hagyja a „borzvár”, a kotorék bejáratát és így beáramolhat a külső levegő, míg a hörcsög eltömi a bevezető nyílásokat. A nagytermetű medve — hacsak teheti — ugyancsak „bezárja” az ajtót, vagyis eltömi a gaura (a medve téli pihenőhelyének neve) bejáratát nyílását is.

A denevéreknek nemcsak jó levegőjük téli szállásra, hanem bizonyosfokú nedvességre is van szükségük. Kísérletképpen száraz levegőjű helyiségben próbálták teletetni hosszúfülű denevéreket. A szokatlan helyen ezek valószínűleg kiszáradtak, míg az ellenőrzésképpen pincében telettetett társaik jól átvészelték a telet.

A téli szállások helye is igen különböző. A magasan, odvas fákbán és pincék mennyezetéről lelőgva alszik télen a denevér. A föld felszínén, az avarban húzódik meg a sündisznó és többnyire ugyancsak a felszínen található a medvegaurákat is — egyegy kidőlt fa gyökérzete kepezte féleresz alatt. Leginkább fagymentes lombkéreg védelmében, vastagabb gyökér közelében alszik a mogyorós pele. Az ürge, hörcsög, borz,

stb. a föld alá vájt folyosókban telel. A téli szállásokat a legtöbb földön, vagy föld alatt lakó állat „lakályossá”, kényelmesé teszi, úgyhogy leveleket, száraz fűvet, apróra rágott törmelékot „ágyaz” magának és így kényelmes, puha, meleg a szállása.

A téli álmat alvó, vagy csak téli pihenésre vonult állatfajok között olyanok is akadnak, amelyek a szűkös időre táplálékot is visznek szállásukra. Legismertebb ezek közül a hörcsög. Az „előre látó” öreg hörcsöghímek téli raktárban néha igen nagy mennyiségű élelmet (15—20 kg-ot) is elraktároznak. Még a mókusok tanyáján is találunk a szűkös időre összehordott diót, makkot, stb-t.

A téli álom tehát egy érdekes biológiai jelenség, amely több vadfajunk esetében évről évre visszatérő jellemző tulajdonság. Sok megfigyelést és kísérletet végeztek a természetmegfigyelők, míg a leírottakat megismerhettük, de még több megfigyelés szükséges, hogy a részleteket is meg tudjuk fejteni. Ezúton is felkérünk minden lelkes természetjárót, hogy megfigyeléseiket közöljék a Vadbiológiai Állomással (Bpest. XII., Szilágyi Erzsébet fasor 8.), hogy mindannyian hozzájáruljunk a rejtetten élő állatok életének megismeréséhez.

dr. Szederjei Ákosné
a Vadbiológiai Állomás
külső megfigyelője

MÉLYSÉGEK KUTATÁSA

A Krimben. Ez bizony nem gyerekjáték

Hegyvidékeink nemcsak magasbanyuló szirteket, meredek sziklafalakat kínálnak hegymászóinknak, de hatalmas szakadékokat, félelmesen sötét mélyü zsombolyokat, feneketlennek tűnő víznyelő üregeket is a barlangok kutatói számára. A nagymélységű természetes sziklaüregek kutatása veszélyes feladat, mely komoly felkészültséget és kifogástalan biztonsági felszerelést igényel.

A világ legmélyebb barlangja ez idő szerint a franciaországi Gouffre Berger, melynek 1122 méteres mélységét csak nagy technikai felkészültségű, többnapos expedícióval lehet bejárni.

Magyarország szerényebb magasságú hegyei ilyen nagy mélységű üregeket természetesen nem rejtgethetnek. Az 1950-es években a Bükk-hegységi Pénzpatoki-víznyelőbarlangot tartottuk számon 130 m-nyi mélységével hazánk legmélyebb barlangjaként. Azután az 1961-ben felfedezett alsóhegyi Meteor-barlang került az élre 150 m-nyi mélységével. Röviddel utóbb a Bükk Létrástetői-barlangjában 165 métert értek el a miskolci kutatók. De ez a rekord sem bizonyult tartósnak.

A Bükk fennsíkján, a Lillafüred fölött elterülő István-lápa egyik víznyelőjének torkát a DVTK

természetjáró barlangkutató csoportja bontotta meg Gyenge Lajos vezetésével. Hosszú hónapok minden hétvégi szabadidejét, minden szabad percét az István-lápai munkahelyen töltötte a csoport és szívós munkával mélyítette az aknát a víznyelő sziklaomladékkal elzárt torkában. Méterről méterre kellett harcolni az omló kőtömegek ellen. Egyre nagyobb mélységből kellett felszínre emelni a súlyos sziklatömböket és közben építeni a biztonságot nyújtó ácsolatot.

A kitartó munka meghozta gyümölcsét: feltárult az üreg, sötétben tángogott a feneketlennek tűnő mélység. Bár hétről hétre újabb és újabb akadályokat kellett leküzdeni, a kutatók most már gyorsabban haladtak előre a mélybe és a mérőműszer rövidesen rekordot jelzett: az üreg mélysége meghaladta a 200 métert.

De a mélységgel együtt növekedtek a nehézségek is. Több felszerelés, több hágcsó, kötél és egyre több gyakorlott kutató is kellett. A DVTK barlangászai segítségül hívták a Vörös Meteor kutatóit és most már együttes erőfeszítéssel, vállalva folyik a feltárás kemény munkája.

A víznyelő mélybenyúló ürege hol tágas szakadékká bővül, hol úgy összehúzódik, hogy csak a vékonyabb alkatú kutatók tud-

nyabb alkatú kutatók tudnak átpréselődni rajta. Az aknából a mélyben különböző szinteken járatok ágaznak ki, melyeken elindulva újabb szakadékok további mélységeket tárnak a barlang kutatói elé.

Az idei nyárvégi kutatások során a barlang mélyén mintegy 40 m mélységű, függőleges falú 10 méternyi átmérőjű, hazánkban egyedülálló méretű földalatti aknára bukkan-tak itt a kutatók, melyen leereszkedve elértek a barlangi patakot, a felszín alatt kb. 260 méter mélységben!

Hazánk legmélyebb barlangjának mélypontja a legnagyobb felkészültséget és rendkívüli fizikai teljesítményt követelő sportszerű vállalkozás keretében és kizárólag vékony testalkatú, gyakorlott kutatók számára hozzáférhető — egyelőre.

Lift ugyan nem épül benne a közeljövőben, mégis számíthat rá a barlangi sziklamászásban kevésbé jártas természetjáró is, hogy talán néhány éven belül nagyobb veszély nélkül megismerheti hazánkban ezt az izgalmasan érdekes földalatti vidéket. A barlang mélye ugyanis kb. 30—40 méterre megközelíti a lillafüredi István-barlangot és a kutatók pontos mérésekkel most azt a — valószínűleg agyaggal eltömődött — járatot keresik, melynek kibontásával összeköttetés létesül a valójában egyetlen rendszert képező két barlang között.

Két képet mutatunk be itt. Az egyik a budai Remeteszurdok nyugati, ép oldalát ábrázolja, a hajdani remete-fülkékkel. A másik a völgy romboló, délkeleti oldalát, amely valaha szintén érintetlen, szív-szem előtt tetszetős, tudósok és régészek által értékelt, kedves tájrészlete volt a hegyvidéknek. Hajdan egyik legvonzóbb természetjáró célpontunk. Mészakőbánya és mészégető települt a völgybe s bár a sajtó, a természetjáró mozgalom, szakértő tudós-gárda többiben til-

...ÉS EZ LETT A VÉGE

takozott, a főváros közvetlen határában szervezett mészégető tönkretette a különleges mikroklímájú és növényzetű völgyet. Lehetett volna másutt is telepíteni ezt az üzemet? Lehetett volna! Akár ötszáz méterrel, akár kilométerekkel is odébb, öt esztendővel ezelőtt.

Tudjuk, hogy mészre építkezéseink hatalmas iramában szükség van. Tudjuk, hogy a főváros közelében gazdaságos egy ilyen mészkőpörkölő üzem. Viszont a tájvédelem, a természetvédelem is törvényünk! Biztosan lehetett volna találni

módot és helyet máshelyütt is a nagykovácsiak mészégető üzeme számára. Sőt: még volt idő, amikor a problémát közmegegyezésre meg lehetett volna oldani; helyrehozni a csúnya sebeket, amennyire lehet, újra széppé varázsolni ezt a vidéket.

De most már késő. Elbúcsúzhattunk a turistakalauzokban oly árnyalatos-szépén megírt és oly kedvelt látogatott Remeteszurdoktól. Helyenkint olyan már, mint egy holdbeli táj (szv)

A Remeteszurdok hajdan

...és most

A RALLY UTÁN...

Hullott leveleket kerget már az őszi szél a balatonfüredi tábor földjén, a tó hullámai ostromolják a partvédő gát falát és eltűntek már a színes sátrak. Az élet azonban nem szűnt meg. Néhány fehér lakókocsi még áll a parton, széles ablakokkal a víz felé fordulva. Lakóik még élvezik a már szőke színű Balatont, elgyönyörködnek a festői őszi tájban, a tó fölött emelkedő dombok színeiben, a csapongó sárlombokban, vagy a horgászás örömeit élvezik a tábor kikötőjének gátján.

A tábornak helyét már csak egy fekete folt jelzi, az egykori bemutatókét pedig a fényképek és az emlékezet őrzi, amely lassan megszűri az élményeket. A rosszak, a kedvezőtlenek kihullanak a rostáján és megmaradnak az élmények. A szép esték látványa, amikor hatezer ember fogta körbe a hatalmas színpadot és peregtek a filmfelvevő gépek százai, villantak a reflektorfények, kattantak a fényképezőgépek, hogy megörökítsék a színes látványt.

„Magyarország csúcsot ért el a Rally-rendezvények terén” írta Baumgartner Károly, a FICC idén újból megválasztott elnöke, a Magyar Camping Clubhoz intézett levelében. Érdemes idézni sorait. „Nemcsak az estéknél rendezett nagyszabású rendezvényekre gondolok, hanem az impozáns nagyvázsonyi lovasjátékra is, amely nekem felejthetetlen marad. A megnyitó — valamint a záróünnepség valóban hatásos volt. A tűzijáték mindannyiunknak meglepetés volt és nem nagyon hiszem, hogy egy szerző a jövőben ilyen ké-

pes lesz produkálni. Mindenesetre osztrák barátainknak jövőre mindent el kell követniük, hogy Magyarországhoz hasonló felejthetetlen napokat szerezzenek.”

Egy belga campinglap is legújabb számában foglalkozik a rally eseményeivel és mindegyik rendezvényt külön értékeli. Az Állami Népi Együttes bemutatójáról így ír: „Kolosszális, első osztályú nemzetközi látvány”. A lovasjátékokat „az idomítás magas iskolája” jelzővel illette és a cigányzenekarok hangversenyét így dicséri: „magávalragadó élmény volt”.

Természetesen a dicséret közé vegyülnek disznós hangok is. Nem mindenki örült a magyarországi tábor sikerének. A LIFE INTERNATIONAL című, az egész világon ismert amerikai lap szeptemberi számában nagy képes cikkben foglalkozik a füredi nagytáborral. Töb-

bek között így ír: „A magyarok mindent latbavettek a megfelelő fogadás érdekében, mégis kitiltották az Air Force tiszthelyettesét, aki az amerikai delegáció vezetője lett volna.”

Sajnos a lap állítása nem felel meg a valóságnak, mert a magyar hatóságok mindenkit beengedtek, aki a rallyere akart jönni. Az amerikai küldöttség vezetője dr. Reed Hills orvos volt, aki az első fogadáson hosszan rázta a kezemet és közölte, hogy a füredi a legszébb és legnagyobb rallye, amit csak eddig látott. Semmiféle visszaütésről sem tudunk.

Majd így ír a lap: „A campingezők élvezték a magyar ételeket és a Balaton meleg vizét, bár némelyek nyomasztónak érezték a szögesdrótot némely campingek körül és a mindig jelenlévő fegyveres rendőrséget.” A táborainkat fonott drótkerítés veszi körül, ami nemzetközi előírás, mert hiszen pl. Fűreden a több tízmillió dollár értékű kocsikat, mégis csak védeni kellett és a közbiztonságról is gondoskodni kellett. Találomra Hollandiában nemcsak a tábor, hanem azon belül, még az egyes altáborokat elválasztó kerítések is szögesdrótból állottak és annak láttán határoztuk el, hogy itthon semmiképp sem alkalmazunk szögesdrótkerítést. A cikkíró azonban ilyen akart látni! A rendőrségről a felsőfokú dicséret

Olimpiai bajnokok vívó-bemutatója a tábor színpadán

hangján írnak az összes résztvevők és a több száz beérkezett kérdőívben is dicsérik őket. Fehérkabátos, rendkívül udvarias rendőreink csak a tábor kerítésén kívül állottak, hiszen a táborban belül a saját karaszalagos őrségünk vigyázott a rendre. A mi rendőreinknél fegyvert felfedezni csak a röntgenkészítők láthattak volna, hiszen még egy gumibot sem volt náluk. De a cikkíró ilyen akart látni és láttatni! Az a tény, hogy több ezer gépkocsi forgalmát egyetlen baleset nélkül bonyolíthatuk, hogy a tábor területén egyetlen lopás sem történt, kivívta minden külföldi barátunk elismerését. És ez a fegyvertelen, elegáns, fehérkabátos rendőrségünk érdeme, akik mindenkinek az elismerését kivívták és nem tagadom, a tábor vezetői nagy örömmel hallgatták a róluk szóló külföldi dicséreteket.

Ilyen hangnemben íródott a cikk többi részlete is. Érthető, a LIFE nem írhat jót rólunk. Ha dicsér bennünket, akkor bizony körül kellett volna néznünk a portánkon, mert valamilyen biztosan rosszul csináltunk. Így azonban, gáncsoskodásukat olvasva, megnyugvás tölt el bennünket; biztosan jól végeztük el munkánkat, ha az nekik nem tetszik. **Zákonyi Ferenc**

Katonazenekar játszik a megnyitó ünnepségen

A Poprádi tónál

A CSORBAI

tekintettünk le, mint apa az öt körülvevő gyermekeire. Felettünk két ég, fehér gomolyfelhőkkel, alattunk a mélységben pedig behavazott, árnyékos szakadékok. Az Óttó partján méléző Téry Ödön turistaház innen a magasból úgy tűnt, mint apró játékházacska. S mindez olyan valószínűtlenül szép, kristálytisza időben, amelyet kifogni olyan ritka, mint akár egy lottó főnyereményt.

Lefelé már csak a Kőpataki tóig mentünk drótkötélvasúttal; onnan gyalog sétáltunk le a Tarpataki völgybe. A Zerge turistaházban megebédeltünk, majd továbbsétáltunk a Tarpataki völgy legszebb víz-esései mellett. Szállásunk ez alkalommal a sikló tarajkai végállomásán levő üdülőszállóban volt biztosítva.

Másnap autóbusszunkkal a Poprádi tóhoz felvezető erdei kocsíútig utaztunk. Itt leszálltunk s kocscinkat előre küldtük a Csorbatóhoz, magunk pedig felsétáltunk a szép fenyőerdőn át a Poprádi tóig. Időjárásunk változatlanul gyönyörű volt. A Poprádi tavat körülövező hegyóriások hóspikával a fejükön meredeztek az égbolt alatt. A Poprádi tavi turistaház modern, kényelmes éttermében elköltött villásreggeli után nekivágtunk a Csorbatóhoz vezető szépfekvésű sétaútnak. Az útról nyíló kilátás méltó folytatása volt az eddigi szép élményeknek. Alattunk balra a mély Menguszfalvi völgy, felettünk jobbra pedig a Pátria magasbatörő ormai.

A Trigan nyergén áthaladva lesétáltunk a Csorbató partjára. Megcsodáltuk a tó partjáról a Mlinica völgyét szegélyező havas hegycsúcsokat: a Szoliszkót, a Pátriát, s a völgy végén, a látóhatárt lezáró Csorbai csúcsot.

Sajnos, minden szépnek egyszer csak vége szakad. Rövid szabadságunk elfogyott; estére még Budapestre kell érünk.

Beültünk a kényelmes mikrobuszunkba és Késmárkon, Szepesváralján, a legendás emlékü Branyiszko hágón, Eperjesen, majd Kassán át, festői szép útvonalon hazafelé tartottunk.

Mire a magyar határhoz értünk, már öreg este lett. A határtól Budapestig tartó hosszú úton félig ébren, félig álomba ringatva ábrándoztunk a három csodás nap felejthetetlen élményeiről.

Dr. Mosonyi Tibor

majd meg sem álltunk Poprád városáig, ahol a szállásunk várt ránk. Másnap türelmetlenül kiosontunk szálláshelyünkről, hogy már lenről a városból is nézegethessük minden turista álomvárat: a Magas-Tátrát. Várakozásunkban nem csalódtunk. Ott tündökölt előttünk a csillogó napsütésben, méltóságteljesen. A látvány valamennyiünket lenyűgözt. Nem volt maradásunk. Még a reggelizésről is megelégedtünk. Nyomban beszálltunk autóbusszunkba s máris rohantunk fel a hegyek közé, hogy rövid kirándulásunk minden percét az égbenyúló csúcsok világában tölthessük.

Rendkívül nagy szerencsénk volt. Tátralomnicon — ami egészen ritka — szinte soron kívül kaptunk jegyet a drótkötélvasútra, amely rövidesen megindult velünk először is a Kőpataki tóhoz. Itt egy másik drótkötélvasútra kellett átszállnunk, amely már közvetlenül a Lomnici csúcsra visz. Az átszállás alkalmával mintegy háromnegyed óra tartózkodási időnk volt a Kőpataki tónál. Fotósaink egymás után kattogtatták gépüket, s sűrűn készültek a szebbnél-szebb fotók a felettünk meredező Lomnici csúcsról, a Kőpataki tó alattunk bodrozódó tükréről, a csilagvizsgáló intézet fénylő bádogkupas épületéről, valamint az Encián turistaházról. Hamarosan jelezte a megafon, hogy a mi kocsink indulása következik. Meglendült velünk a drótkötélvasút gondolája, s alig negyedóra alatt már a Lomnici csúcsra voltunk.

A kilátás, amely élénk tárult, lenyűgöző volt. Azokra a hegycsúcsokra, amelyeket néhány perccel előbb, alulról még mint égbenyúló hegyóriásokat csodáltuk, most úgy

Fürge mikrobuszunk vígan suhant az országút tükörsima aszfaltján. Hamarosan magunk mögött hagytuk Hatvant, majd Salgótarját. Csikorgott a kocsink fékje és megálltunk a somoskői határállomás piros-fehér-zöldre festett sorompója előtt.

Rövid, udvarias vámvizsgálat, s máris robogtunk tovább.

Hamarosan feltűntek a távolban Fülek várának évszázados falai.

Rövid cigarettaszünet, néhány fotó s percek múlva már csak a távolból visszapillantva szemlélhettük a vár sötét sziluettjét.

Fürge mikrobuszunk átszaladt Tornalján, Pelsőcön, Rozsnyón, majd emelkedni kezdtünk a Dobsina feletti festői hegyi szerpentinúton. A szerpentin tetejéről már csak az esti szürkületben pillanthattunk le a Dedinky tó partján épült, szépfekvésű turistaház-telepre. Közben teljesen beesteledett. A nagy kerek telihold be-bekandikált a romantikus Sztracennai völgybe, amelynek mélyén kanyargott az autótunk, s sejtelmes ezüstös fényével vonta be a völgyet szegélyező bizarr sziklaóriások égbenyúló sötét tornyait.

Egy korsó finom sör a dobsinai barlang-turistaház vendéglőjében.

A Lomnici csúcson

Obszervatórium a Lomnici csúcson

MAKÓ, A MAROS-PARTI VÁROS

A motorvonat bűgasa baritonról tenorra vált, amint a Maros hídjára fölshalad. Messzi tájra nyílik meg a kilátás! Tekintélyes szélességű, sárgás-szürkén hőmpolygó folyó még kisvíz idején is makói, utolsó hídja alatt a Maros. Hargitai forrásvidéke óta tartó félezer kilométeres futásának végéhez, Szeged fölötti Tiszába torkolásához itt már közeledik. A folyó Nagylak óta magyar-román országhatár, de a Makó és torkolata közti utolsó harminc kilométert mindkét partjával hazai területen teszi meg. Az úszó embert lágyan simogató és felüdítő, halban gazdag tiszta vízzel, építkezéshez kiváló „örög-szemű” csillámló homokkal, gyógyító iszappal és bársonyfodros fővenypartokkal bővelkedő folyónak ma még túlságosan járatlan ez a madárdallos erdők, szedresek közt kanyargó végső szakasza. A makói strandig még nyáron is csak elvétve járnak föl a szegedi evezősök, motorcsónakázók, egyéb évszakokban pedig a homokos uszályokon és a parti lombok árnyékában nesztelenül sikló halászladikókon kívül a Maroson semmi nem közlekedik. A faluk az árvédelmi töltésektől kilométerekre települtek; a déli verőfényben fürdő folyópartig foszlányokra töredevezve jut el a harangszó. Valóban igaz a nóta szava: „Maros vize folyik csendesen...” Pedig micsoda remek kirándulási és táborozási lehetőségek kínálkoznak a zátonyos, éger-fűz-nyárligetes balparton Kiszombor, Ferencszállás, Klárafalva és Deszk határában, vagy a jobbparton a természetvédett „Veteháti öreg nyárfa” környékén!

Csekély kiépítettsége miatt még Makónak a strandja is távol áll a lehetőségek teljes kiaknázásától. Pedig aligha akad hazánkban még egy város, amely a strandolásra ennyire alkalmas folyó partján fekszik! Joggal tart igényt Makó a „fürdőváros” címére, nemcsak marosi strandja, hanem a városközpontban legújabbán elkészült izléses medencés meg termálfürdője révén is. Az ezer méteres mélységből feltörő 42 fokos víz elismerten gyógyhatású.

A természet gazdagon termő talajjal és sok nyári meleggel meg napsugárral is bőkezűen megajándékozta Makót. A város 40 ezer holdnyi óriási határának és a szomszédos községeknek különleges terménye a makói hagyma. A kedvező adottságok és a hagymakertész „gányok” sok évtizedes szorgalma együt-

Kossuth szobra a városi tanácsháza előtt

tesen hozta létre itt Európa első hagymatermesztő tájkorzetét; tavaly 7500 holdról 5000 vagon terményt takarítottak be. A bronzarany, lapos, kinemesített makói vörshagyma meg a fokhagyma, értékes zamatanyagai miatt, világszerte keresett. A termés egy részét exportálják a Föld számos országába, sokat pedig tartósítanak a két makói hagymafeldolgozó üzemben. Makón hagymakísérleti-kutatótelep működik; Brúder János nevéhez értékes fajtanevelési és hagymaművelési eredmények fűződnek.

Az egymásba átmenő két központi téren színpompás, forgalmas a kép. Különösen nagy a nyüzsgés őszeleji piaci napokon, amidőn a 33 ezer főnyi Makó város és járása 16 községének népe adja el terményeit, vásárolja be az iparcikkeket. A klasszikus stílusú, tisztes, ódon csanádi vármegyeháza (most járási tanácsközpont) udvarán, százados fák árnyékában hetipiackor tömeglik a falusiak motorke-rékpárja, a boltok, műhelyek, vendéglők zsúfoltak, a terménygyűjtő telepek előtt türelmetlenül kapálnak lábukkal a szekérbefogott, melegvérű, barna alföldi lovak. A Mezőhegyes, Hódmezővásárhely, Szeged felől befutó vo-

natok és az autóbuszok ontják a piacozó falusi népet.

A Marx és Lenin téren élénk színű blokkházak, szerte a városban — de főleg a Gerizdes nevű új lakótelepen — családi hajlékok százai épültek az utóbbi évtizedben. Erős ütemben halad előre a csatornázás és a vízvezeték fektetése. Az idén megnyílt mezőgazdasági középiskola a táj sajátosságai irányában fejlesztette tovább a város iskolahálózatát, amelynek egyik pillére a híres, régi állami gimnázium. Sok nagynevű tanára között volt, a fél évszázaddal ezelőtt itt tanító Juhász Gyula. A szárnyrabocsátott diákok seregéből pedig egynek, a leghíresebbnek, József Attilának fiatalos szobra a Maros felé tekint. A folyó fölött föltündöklenek már az éjszakába hajló alföldi égbolt csudái:

*A békességet szétosztja az
este,
meleg kenyereből egy karaj
ragyok,
pihen most az ég is, a nyugodt
Marosra
s homlokomra kiülnek
a csillagok.*

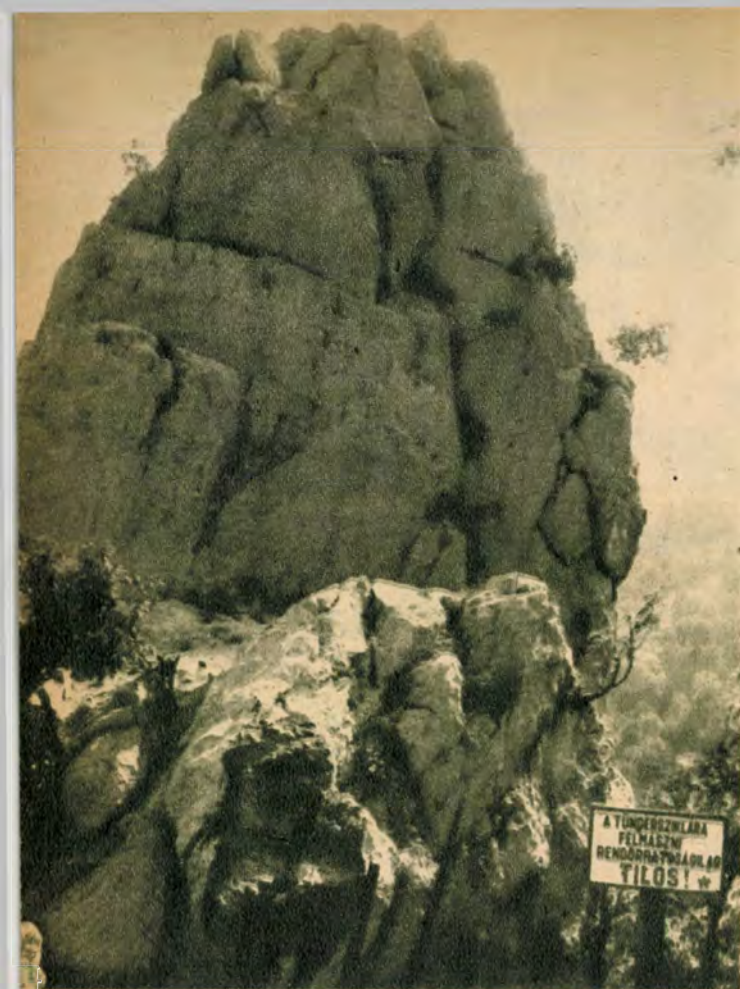
(József Attila
Mégfáradt ember)

Aldobolyi Nagy Miklós

Városrészlet

Ilyen ma a Tündérszikla

Nagyváros számára nagy kincs az erdő, — olyan mint bűvárnak az oxigénpalack. De a nagyváros nemcsak oxigént kap az erdőtől: módosítja a klímáját, légtisztaságát, páratartalmát is. És az erdőkoszorus budai hegyek nemcsak a táj üde zöld foltjai, hanem egyfajta szabadtéri múzeumként egy sor növénykülönlegességet, s még több érdekes sziklát, „feltárást”, barlangot rejtegetnek. Sőt, nem is rejtegetik, szívesen megmutatják mindenkinek, aki szeretettel közeledik hozzájuk. Persze, ezzel a szeretettel néha baj van, mert a sok becses, természeti emlék gyakran vandál kártevést, firkálást, kátránymázolást kénytelen elviselni. Szerencsére, ma már hivatalos helyen egyre több pártfogója akad a budapestkörnyéki táj természeti érdekességeinek, s a Természetvédelmi Hivatal s a TIT munkájához újabb egy további országos súlyú szerv is segítségül siet, a Központi Földtani Hivatal, éspedig éppen a profiljába vágó földtani emlékeknek, a pótolhatatlan, ritka sziklaformációknak, közetritkaságoknak

védelmeben. Éspedig legfőképpen a geológiai „tanúk” védelemre történő kijelölésében.

Nyár derekán megkezdődött ez a munka, s e munkát is helyszíni bejárással kellett kezdeni. Az Állami Erdőgazdaság budapesti erdészetiének telepéről indultunk Szűcs telepvezető társaságában. Elsőnek a budakeszi úttal szomszédos tündérhegyi bánya vidékének vágunk neki, s megtudjuk, hogy a sétautak fenntartásához szükséges dolomit-murvát bányásszák részben itt ma is — a kitermelés azonban máris visszafejlesztés alatt áll. Itt már hatott a védelmi kampány: a területen főleg már csak mélyítő robbantások folynak, és teraszos kiképzés után fenyővel, galagonyával, vadgyümölcsrel ültetik be a terepet, hogy gyökereivel megkösse a könnyen omló talajt. A bányaudvar baloldalán egy rózsaszín-sárga és szürkés-fehér árnyalatokban parázsló, fantasztikus alakú sziklacsoport meredezik, mely a budai hegység sok helyét jellemző ősi, hidrotermális tevékenység tanúja. Haj-

A „REJTÉLYES” KAPTÁRKÖVEK

a Borsod megyei Szomolya, Bogács, Cserépváralja környékén, valamint a főváros határában Diósd fölött és a budakeszi Kecsehegy oldalában sokszor okoztak már fejtörést nemcsak a természetjáróknak, hanem régészeknek, természettudósoknak is. A Természettudományi Közlöny szeptemberi számában dr. Saád Andor, miskolci főorvos fejté meg a titkot. A főorvos 43 kaptárkő 306 fülkéjét vizsgálta meg az országban, s úgy véli — más szakértőkkel együtt —, hogy a kaptárkövek sem őskori népek temetkezési urnájának elhelyezéséül, sem bálványkövekkül nem szolgáltak, sem egyéb misztikus céljuk nem volt, hanem, mert a gazdálkodó parasztok könnyen tudtak a riolittufába lyukat vésní, a kaptárkövek valóban méhkaptárak voltak, ahogy ezt eredetileg is vélték a kutatók, s ami a nép körében hagyomány ma is.

A szomolyai és cserépváraljai kaptárköveket az Országos Természetvédelmi Hivatal védetté nyilvánította, nehogy a közelükben történő bányanyitás elpusztítással fenyegetse ezeket az érdekes gazdasági és kulturális jellegű emlékeket. (Mint ahogy Nagykovácsi határában a Remeteszurdokot tönkre is tette a bányásítás.)

A kaptárkövek eredete a XI. századig nyúlik vissza. Hasonló kaptárköveket a Balkánon is találtak, a szokás szélesen elterjedt annak idején. A védettségre külön felhívjuk a természetbarátok figyelmét. Arra járván, se ne rongálják, se ne bontogassák, se másnak ne engedjék rongálni: részesítse különös megbecsülést eleink méhészkedésének jellegzetes emlékeit!

A természetjáró szereti a természetet és sokszor fogja el az a vágy, hogy hazavigyen valamit, emlékként a kint látott sok szép virágból, kavicsból, levelekből. Bizonyára sokan visznek is és a színes lomb, tarka virág vagy szép kődarab sokáig díszíti a lakást. *Megnézted-e ezeket a leveleket, virágokat, bogarakat és kőveket jól, kedves turista társam? Feltűnt-e, hogy bár sok nagyon hasonlít egymásra, tökéletesen egyforma nincs közöttük. Egy fáról tépett ág levelei, egy fajhoz tartozó lepkek mintázata, egy töről szedett virág sem teljesen azonos külsejű, hát még ha másik fáról, másik töről vagy más vidékről származott.*

Mi lehet ennek az oka és milyen hatással van ez a jelenség a természet kialakulására?

A természet csodálatos, változó arculatát két nagy erő kormányozza. A minden formát és szint megtartani akaró öröklékénység és az új és új alakokat létrehozó változékonyság. E két egymásnak feszülő erő egyensúlya a természet arculata, amit látunk. A változékonyság előidézője részben a külső környezet. Ez hat az élőlényekre és a hatásra válaszol az élőlény. Ha ez a behatás túl durva, a növény vagy állat pusztulásához vezet, ha kisebb a behatás, alkalmazkodik hozzá az élőlény. Az alkalmazkodás hozta létre évmilliók során azt a fantasztikus számú élőlény fajt, melyet most ismerünk. De a fajok keletkezése most is szüntelen tart és ennek lassú változásait, apró részeit látjuk mi abban, hogy nincs két teljesen egyforma növény, vagy állat.

Egyesületem — a „Ruhaihari Spartacus” természetjáróival, különösen a fiatal tagokkal megcsináltuk már,

Nincs két

TERMÉSZETJÁRÁS

NT KORONATANÚ

ani melegvizektől kicsipkét, kioldott formákat, olykor szép kristályalakzatokat mutat. Ennek stílusos elkerítésére is hamarosan sor kerül, hogy így megőrizhető legyen természetudományos világép, a kulturált, tanulással gybekötött természetjárás számára. „Omlásveszély, a bátyafalat megközelíteni tilos!”, mondja egy fehér-zöld tábla, le mi csak néhány közet-ninta begyűjtése után vágunk neki a piros jelzésű kapaszkodónak, mely a híres Tündérsziklához vezet.

Felérve, plasztikus körkép arul szemeink elé: legmagasabb pontja a Jánoshegy; tőle jobbra a Ferenchalom keményje, arrébb a Hunyadorom ziklás oldala. Előttünk fantasztikus alakú, időtől szablat kolosszus, a Tündérszikla. Felette a szabadsághegyi sítepre, majd a Normafa-környekre siklik tekintetünk. Kitérőnkél az erdő látogatottságát firtatva, megtudjuk; A trandidényt kivéve tavasszal ősszel mindig zsúfolt itt az erdő a turistáktól, főképpen ünnepnapon. Persze, a tömeglátogatottság gyakori kártevő-

sekkel jár; a szikla alatti figyelmeztető-táblát többször letépi. tüzet gyújtanak, mást az irányjelző táblákat fordítják fonákjára a tréfáskedvű természetjárók. Sajnos, úgy látszik az elpusztíthatatlannak hitt szikla sem áll már ellent a vasárnapi természetjárók bomlasztó, emlékgyűjtő, faragcsáló kedvének. Legalábbis erre vall az az összehasonlítás, amit a Tündérszikla mai alakja, és a Barabás Miklós múlt század negyvenes éveiben festett akvarelljén megörökített formája között megállapíthatunk. „Zugligeti szikla” a címe e kedves akvarellnek, melyen a Tündérszikla az ismert tájképi keretben jól felismerhető, ám ha jól odafigyelünk, látjuk, hogy a Barabás akvarell tetején látható gúlaalakú sziklacsúcs ma már hiányzik!

A budai hegyek, a Tündérszikla is, tengeri üledék maradvány, mely kiálta évszázadzredek tucatjainak viszontagságait, időjárás pusztításait. Most száz évnél alig több idő alatt legalább 60–70 centimétert pusztult, amiben része lehet a kellő védelem hiányának is. Bauer Jenő

Az időjárás pusztítása a Tündérsziklán

Barabás Miklós még így látta a Tündérsziklát

egyforma

határozott tölgyfajokon belül sem találtunk két teljesen egyforma levelet. Munkahelyemen, a Természetudományi Múzeumban, egyes közönséges lepkefajokból esetleg 1000 példány is van hazánk területéről. Gondos vizsgálattal megfigyelve egyetlen tökéletesen azonos lepkepárt sem találtunk.

Ez a különbözőség természetesen megvan nemcsak az élőlények formájában és színében, hanem számos más élet-tani jelenségeikben is. Így egyazon faj virágai máskor nyitnak különböző helyen álló növényeken és nem egyforma a virágok száma sem. Ez alól kivételek az egyvirágú növények, de ezek között is előfordul többvirágú példány is. Más és más még az egy fajhoz tartozó egyedek igénye is a külvilággal szemben. Egyik több esőt igényel, mint a másik, az viszont több napfényt kíván, mint egy harmadik.

A tájak változatosságának ez is egyik oka. Közismert, hogy egy szeles hegytetőn más alakú lesz a búske tölgy, mint a napsütött enyhe völgyben és megint más ugyanaz a tölgyfa erdőben és más, ha magánosan áll.

Akik jártak az Alpesebben és hoztak onnan havasi gyopárt és elültették kertjeikben, szomorúan tapasztalhatták, hogy a féltve gondozott növényke a következő évben már nem lett olyan szép hamvasszörös és alacsony sziklanövény, hanem egy zöldes nyurga kóró. Ez azért van, mert az alpesi napfény hiánya miatt félnyurgult és elvesztette napvédő szőrét a növény, alkalmazkodott új környezetéhez.

Így nézve a természetet, bizonyára még több gyönyörűséget okoz a pihegők nézelődése. Dr. Agócsy Pál

Három szelidgesztenyefa

A balatonszentgyörgyi Csillagvártól jobbra, egyenesen le délnek vezet a Bőnyőre vivő országút. Balra ettől, egész utunkon elkísér a változatos erdőközszorúta dombhát, a hátán szőlőskerteket, gyümölcsültvényeket hordozva és Somogyfejéregyház tájéka már úgy tűnik, hogy a „Képzelt Róma, emelt berki dombor észrevétlenül beleolvad az asztalsímaságu vendéksíkságba. Pedig ha felkapaszkodunk a fejéregyházi szőlőhegyre, egyszerre előtűnik van a csodálatos dombvidék, egyetlen erdei faluval — Horvátkúttal — az ölében.

Gyönyörű erdőkben viszáznak az utak. Az erdő változatos hegy-völgyeken suhog körülöttünk és bokrai telelehelik vargányaillattal a BORSI DARÁZS JÓZSEF

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

BULGÁRIA

Természeti szépségekből rendkívül gazdag, idegenforgalmilag jól szervezett és gyorsan fejlődő országot ajánlunk most utazási rovatunkban kedves olvasóinknak. Bulgária legkeresettebb, legforgalmasabb vidéke természetesen a Fekete-tenger bulgáriai partszakaja, amely a román határtól a török határon levő Rezovoig terjed, 378 km hosszúságban. Bársonyos finomságú fővény, dús erdőségek, magas sziklák teszik változatosabbá itt a tájat és a klíma is kellemes. A nyári hónapokban a levegő hőmérséklete 26—33 C°, a tengervízé pedig 21—28 C°. Fürdőtelepek, szállodák egész sora vonzza ide a turistákat, üdülőket.

Az őszi—téli hónapokban viszont előtérbe kerül a hegyvidék. Így például a Rila hegység, amely a Balkán félsziget legmagasabb hegytömege, több mint kilencven csúcsa haladja meg a kétezer méter magasságot. Az alpesi tájához hasonlítható hegységben 150 kristálytisztá vízu, halban gazdag tengeriszem van. Borovec, a turisták paradicsoma Szófiától 72 km-re található 1300 méteren, itt a hó évente 130 napon át alkalmas sízésre. Korcsolya- és slalom-pályák, nemzetközi és országos siverse nyek, s jégheki-mérkőzések biztosítják a legszebb téli programokat. Akik szeretik a romantikát és nem félnek a zord hegyi élettől, azoknak a Pirin hegységet ajánljuk. A hegymászók sem kívánhatnának alkalmasabb terepet itt, ahol hatvan 2500 méternél magasabb hegycsúcs, szakadékok és óriási fennsík adnak bő turisztikai lehetőséget. Ezen a területen is kiváló szállásokat kaphatnak a turisták a magaslati turisztaházakban és szállodákban. De említést kell tennünk az ország több, mint 500 gyógyforrásáról, amelyeknek 55%-a meleg vízu. A Szapareva-banja-i forrás Európa legforróbb gyógyvize, 101 C°-os. És a nevezetesegek felsorolásából

nem maradhatnak ki Bulgária trák, római, bizánci, bolgár-szláv és a török időkbeli származó kulturális és művészeti emlékei. Néhány várost, mint például Neszebart, Plovdivot, Melniket múzeumvárossá is nyilvánították. A magyar utazóknak kétségkívül nehézséget okoznak a cirillbetűs feliratok, de azért meg lehet találni Neszebar tengerbe nyúló félszigetének különlegességét, a partra vontatott eredeti kalózhajót, amelynek fedélzetén és a hajófenékben éttermet, bár rendeztek be, és a pincérek is kalózhajóban szolgálnak ki. Feltétlenül meg kell keresni a Várnától néhány kilométerre található Kolibri bár, amelynek helyiségei indiai wigwamok, éttermet pedig úgy lehet megközelíteni, ha a vendégek egy kis lépcsőn felmáznak a fára. Ugyanis a terebélyes fa tetején hangulatos vadászt rejtettek el a lombkorona között, amely jelen esetben „étterem”. Ilyen és hasonló különlegességekről bőven gondoskodik az ötletes bolgár idegenforgalom.

TUDNIVALÓK INDULÁS ELŐTT

Az utazáshoz nem szükséges útlevel és vízum, csupán a személyi igazolványt kiegészítő betélap, amely 48 órán belül megkapható és egy évig érvényes, 30 nap tartózkodásra jogosít. Bulgáriát egyrészt Jugoszlávia, másrészt Románia felől lehet megközelíteni. Ha valaki légiúton megy Bulgáriába, román átutazó vízum nem szükséges, viszont vonat vagy autót esetében ez szükséges, s azt a román nagykövetség adja ki. Bolgár levát az IBUSZ vagy az OTP kijelölt fiókjaiban lehet szerezni, személynként és naponként kb. 150,— Ft-tal egyenlő összeget. Valuta csak 14 napra igényelhető. (1 napra 8,9 leva = 161,80 Ft.) A fel nem használt valutát vissza kell hozni, s forintra visszaváltják.

Autóval utazók. Autóval vagy motorkepkárral utazók számára benzinre is kapható valuta. Ha valaki Románián át utazik, akkor 20 levát és 200 leit, ha Jugoszlávián keresztül megy, akkor 20 levát és 120 dinárt kap az autós. A motorkepkáros ennek felét igényelheti. A benzin ára Bulgáriában: 1 liter 0,20 leva. A városokban a megengedett legnagyobb sebesség 50 km/óra, a kisebb lakott helyeken pedig 30 km/óra. Ne felejtsek el az autósok és motorosok, hogy gépjárművel csak „Gépjármű nyilvántartó lap” birtokában léphetnek ki a határon, amelyet az Autóklubnál kell kiváltani. Autósoknak 60 Ft, motorosoknak 30 Ft.

Vonattal utazók. A következő nemzetközi vonatokon csak előreváltott helyjeggyel lehet utazni: Balt-Orient Expressz, Bp.—Cluj—Bukarest (átszállással Bulgária felé), Pannónia Expressz: Bp.—Belgrád—Szófia—(Burgos), Polonia Expressz: Bp.—Belgrád—Szófia. Helyjegyeket és vasúti jegyeket csak az érvényes betélap felmutatásával lehet váltani, akár egy hónappal az utazás előtt is.

Vám. Engedély nélkül az utazás időtartamára kivihető: 3 napra szükséges ételiszter, 5 l bor, 3 l egyéb italféle, 500 db cigaretta és a 400 Ft belföldi értéket meg nem haladó ajándéktárgyak. A kint vásárolt használati tárgyak, egyéb ingóságok, ha mennyiségük nem haladja meg a személyes szükségletet és a belföldi fogyasztói árak nem több 4000 Ft-nál, vámmentesen hozhatók be. Utazás előtt feltétlenül nézzük át a vámrendelkezéseket, mert időközben megváltozhatnak.

Szállásokról. Mint említettük, Bulgária idegenforgalmilag jól felkészült ország, összesen nyolcszáznál több szállodája van, az ágyak száma meghaladja a százezret, ezenkívül a főútvonalak mentén, a turisztikai nevezetességek mellett, az ország belsejében és a tengerparton, fürdőhelyeken 50 elsőosztályú camping várja a turistákat. Fi-

zetövendégszolgálat: Szófiában 1000, Várnában 5000, Plovdivban 2000, Burgasban 1000, Neszebarban félezer férőhelyet tudnak biztosítani a magánlakásokban. 1966-ban a Napos Part meglevő 55 szállója, az Arany-part és a Barátság fürdőhely meglevő 78 szállóján kívül újabb 14 szálloda nyílt meg.

Egyágyas szállodai szoba 1,50—10 leváig. I. o. campingekben egy éjszaka személynként 30 stotinkától (1 leva 100 stot.) 1,20 leváig, motelekből 1,70—6 leváig. A tengerparti bungalowokban 2,40 leva a szállásdíj.

A közlekedésről. Az ország úthálózata sűrű, nagyrészen az útburkolat portalanított, aszfaltozott vagy kövezett. Valamennyi útvonal mentén átlagosan 30—40 km távolságra benzinkutak sorakoznak. Légi úton IL 18-as gépek közlekednek a tengerpartra. Népszerű újdonságuk a hétszemélyes kis turistarepülőgépek, amelyek a külföldi turistákat országjáró körrepülésekre viszik.

Árakról: 1 kg kenyér (háromféle a minőség) 0,15—0,34 leváig 1 kg vaj 3,60, 1 kg sajt 1,60, 1 lit. tej 0,26, 1 lit. bor 0,80—3, 1 lit. sör 0,07—0,25, 20 db cigaretta 0,20—0,60, villamosjegy 0,02, autóbüszjegy 0,04 leva. Telefon: 2 stotinka, magát a pénzürmét kell bedobni, külön érme nincs.

Hasznos kis címtár: Budapest, utazás előtt információk: IBUSZ egyéni utazási irodája: VII., Tanács krt. 17—19. (vidéken bármely IBUSZ iroda). Expressz Ifjúsági Utazási Iroda: Bp. V., Szabadság tér 16. Bulgáriában: BALKAN-TURIST közp. iroda: Szófia, Lenin tér 1. Bolgár Turisztikai Szövetség: Szófia, Tolbuchin krt. 8. Ifjúsági Utazási Iroda: Szófia, Kalojan u. 10. Szófia Magyar Követség: Ulica 6. Septemviri 57.

Ifj. Szitnyai Jenő

TURISTA HÍREK

a baráti BULGÁRIA ból

A Kaukázusból visszatért a 15 fős bulgár alpinista csoport, élén dr. Krisztó Krisztával, a Bulgár Turista Szövetség Központi Tanácsának tagjával és Georgiev Sterev állami edzővel, a Sport Érdemes Mesterével. A bulgár alpinisták szovjet kollégáinknál voltak vendégségben az Adil Szu-i alpinista táborban. Az alpinisták húsz napon keresztül a jégtechnikát tanulmányoz-

ták, edzéseket tartottak a tengerszint feletti nagy magasságokban, érdekes, tudományos megfigyeléseket végeztek. A bulgár alpinisták megmászta a Surovi tetőt (lásd a fotót) és végül együttesen az Elbruzt. A bulgár alpinista csoport már nyolcszor mászta meg a kaukázusi hegyeket.

***

A Bulgár Kommunista Párt soronkövetkező IX. kongresszusának tiszteletére az ifjú turisták 11. találkozóját nyitják meg a különböző bulgár hegyvidékeken. A Bulgár Turista Szövetség Központi Tanácsának nemrég lezajlott plenumán felajánlást tettek a pártkongresszus tiszteletére: — 70 000 új taggal növelni a taglétszámot, 50 000 új jelvényt biztosítani a „BNK turistája”, az „Ismerd meg szülőfölded”, „Ismerd meg szocialista hazádat”, a „BNK alpinistája” stb. jelvényesek terén.

***

A bulgár alpinisták vendége volt a híres francia alpinista, Röné Demenson, a hétezeres himaláji győztes (Zsánu, Gran Zsoraz, Pti-Drju, Egyn-drju, Midi stb.). A tíznapos időtartam alatt körbejárta a Sztároj Plomyne-i alpinista objektumokat — Vrateá-t és a Rila hegységbeileket. Demenson a bulgár alpinistával, G. Atanoszov érdekes sport-

mesterrel együtt kísérleti mászást végzett a Malevic hegy „Ördög tű” csúcsa déli falán.

***

Valamennyi bulgár turistaszakosztály ez év augusztus 1-től november 1-ig tömegtúrát szervezett a „Forradalmi” és a „Munka dicsősége” útvonalon. Ezeknek a túráknak a célja az, hogy még aktívabban ismerkedjen meg a turisták milliós hadserege azokkal a helyekkel, ahol a Bulgár Kommunista Párt forradalmi harcát vívta, hogy látogassák meg és ismerkedjenek meg az ország hatalmas szocialista építkezéseivel. A túrákban kiemelkedő eredményeket felmutató szakosztályokat az „Echo” szerkesztősége megjutalmazza, kitünteti.

***

Három bulgár alpinista Sz. Csolakov, O. Balzsiev és B. Dukov kísérleti expedíciót végzett egy új irányban a Malevic „Ördög tű” csúcsára, mely a Rila hegységhez tartozik. Az új útvonalat „A BKP IX. Kongresszusá”-nak nevezték el a párt közelgő kongresszusa tiszteletére. Az expedíció, a csúcs megmászása öt napig tartott.

***

Az ősi bulgár fővárosban Veliko-Türnová-ban megrendezték az első természetbarát amatőr filmfesztivált. Ezen részt vettek a

szovjet, csehszlovák, lengyel, magyar és a görög filmesek képviselői. A fesztiválon az ország húsz klubjának filmjeit vetítették, melyeken a bulgár tájak szépségét mutatták be.

***

Szófiában megtartották a Nemzetközi Demokratikus Ifjúsági Szövetség mellett működő turista és ifjúsági cserelátogatás Nemzetközi Irodájának (VITEZS) harmadik konferenciáját. A konferencia munkájában 19 ország 34 delegátusa vett részt. Terjék vezérigazgató a beszámolójában rámutatott, hogy csupán 1965-ben 400 000 fiatalnak teremtettek lehetőséget, hogy meglátogassák más országbeli barátaikat. A „VITEZS” vezérigazgatójának újraszervezték a lengyel Richárd Terjukot, elnöknek pedig a csehszlovák Vlagimir Mareket, aki korábban is ezt a posztot töltötte be.

***

A Bulgár Turista Szövetség Központi Tanácsa által a Rodopi hegyekben rendezett VI. nemzetközi barlangjáró expedícióban ötvenkét barlangkutató, alpinista és tudományos munkatárs vett részt Bulgáriából, Szovjetunióból, Lengyelországból, NDK-ból, Romániából és Jugoszláviából. A barlangászok behatoltak sok újonnan feltárt szakaszba, és gazdag tudományos anyagot gyűjtöttek.

Bulgár alpinisták a Kaukázusban

KELLEMESEN, GOND NÉLKÜL AKARJA ELTÖLTENI ŐSZI SZABADSÁGÁT?

HASZNÁLJA FEL A BARÁTI ORSZÁGOK
LEGSZEBB VÁROSAINAK ÉS TÁJAINAK
MEGISMERÉSÉRE

AZ

KEDVEZMÉNYES, ŐSZI TÁRSASUTAZÁSAIT

(Hatnapos utak már 1065,— Ft-tól)

MÁR MOST JELENTKEZHET a karácsonyi és szilveszteri

társasutazásokra,

amelyeknek célállomásai között többek
között Bukarest, Prága, Moszkva szerepel

A fenti társasutazásokról részletes
felvilágosítással szolgálnak az
melyek minden utazási ügyben készségesen állnak rendelkezésre

IRODÁK,

ÜZEMEK! INTÉZMÉNYEK!

ORSZÁGJÁRÁSHOZ
VEGYÉK IGÉNYBE

KÜLÖN-
JÁRATAIT

FELVILÁGOSÍTÁST

BP., V., ENGELS TÉRI PÁLYA-
UDVARA, VAGY AZ IBSZ
KIRENDELTSÉGEI ADNAK

TÚRA- motoros

Óvatosan

Mint ismeretes, hazánkban már alig van falu, község, amely ne lenne bekapcsolva az autóbushálózatba. Amennyire ör-

vendetes ez a tény, éppen annyira figyelmeztet a velejáró veszélyre. A lakott területek telepítésénél még nem gondoltak a korszerű közlekedésre és nem egy helyen olyan szűk, kanyargós utcákon át vezet a fő út, amely egymagában is lassú közlekedésre inti a járművezetőket. Nos, a veszélyt még inkább fokozza a nagytetű autóbusz, amely az amúgy is keskeny utat, teljes terjedelmével elfoglalja. Miután a motor hangjától nehezen hallható a szemből jövő, de a kanyarban nem látható busz, nagyon kívánatos az ilyen helyeken visszakapcsolni — ha kell, akár az első fokozatra — és felkészülve a fékezés lehetőségére, óvatosan merészkedjünk a kanyarba, úgy, mintha ott lakna a hétfejű sárkány. (Jobb félni, mint megijedni...)

Nemcsak a motor ellensége a por, hanem a motorosnak is. Persze nem azért, mert piszkos lesz a cipőnk, nadrágunk, hanem azért, mert zavarja a látást és ebben rejlik — a motorosra nézve — a veszély. Örök érvényű bölcsesség: ahol nem látod tisztán az utat, ott ne előzz. Igaz, egy lassan poroszkáló szénásszekér mögött kullogni a porban nem élvezet, de sokkal kellemesebb, mint begipszelt végtagokkal egy tiszta kórházi ágyon elmélkedni. Ha elég széles az út, és veszélytelenül ki tudunk annyira húzódni jobbra, vagy balra, hogy ezzel nem zavarjuk az esetleges szemből jövő forgalmat, akkor alkalom kínálkozik szemrevételezni a szekér előtti útszakaszt, és ha ott nincs forgalom, de csak akkor, jelezzük a rakomány tetején ülő gazdával szándékunkat és, viszsza kapcsolva a motort gyorsan előzzük a szekeret. Halottunk már olyan esetről is, hogy a rakomány oldalából kiállt egy villa, vagy kasza és ezek okoztak súlyos sérülést a szekér mellett szorosan elhaladó motorosnak. Tehát: óvatosan, ez legyen az előzésnél az első számú parancs.

BARÁTI KAPCSOLATOK

Kedves Szerkesztőség! Egyedül a szomszéd országok motoros természetjáróitól, amelyben tovább ápolják azt a barátságot, amely közöttük a Kiliánteleti táborban kialakult. A jövő nyár nemzetközi motoros találkozónak menetrendje is kialakulóban van: júniusban Jugoszláviában, júliusban Csehszlovákiában, augusztusban Magyarországon és szeptemberben Lengyelországban jönnek össze a baráti népek motoros természetjárói. Különösen a kassai csehszlovák talál-

kozó ígérkezik színesnek a Sugó völgyében (ez nekik már az ötödik találkozásuk lesz) és a lengyeleké a Zakopáné melletti Poronóban. A lengyelek itt már a tizenegyedik motoros találkozásukat tartják. Címekkel szívesen állok az érdeklődők rendelkezésére, baráti kapcsolatok felvétele végett.

Leveleket a Turista szerkesztőségébe kérem. (Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.)

Bagó István
a BTS Motoros
Bizottságának
elnöke

P-10, AZ ÚJ MAGYAR MOTORKERÉKPÁR

A közeljövőben új motorkerékpár jelenik meg a szaküzletek kirakataiban. A Csepeli Motorkerékpárgyár új modellje, a Pannónia család új tagja, a 250 kcm-es, egyhengeres, kétütemű, 18 lóerős motorral szerelt P-10 újabb barátokat fog toborozni az egyre növekvő motoros turizmus híveivel között. A gyár vezetőitől kapott felvilágosítás szerint ez évben csak mintegy ezer darabot tudnak elkészíteni, de a következő időnyre képesek lesznek kielégíteni a keresletet.

Amire a „Turista” motoros olvasói a legkíváncsiabbak, nevezetesen a P-10 árára, arra sajnos nem tudunk válaszolni, mert azt még nem határozták meg az illetékes szervek.

AZ ÓBUDAI MOTOROS TERMESZETJÁRÓK körében is működik motoros club. Minden kedden 18—19 óra között a III. kerületi Tanuló utca 1. szám alatt tartanak fogadóórát. A jelentkezőket szívesen várják.

AZ ERDŐK VÉDELMEZŐI

Jól sikerült a Társadalmi Erdői Szolgálat első országos találkozója a Pálvölgyi barlang mellett. Fialok egész sorának mellére került az erdők védelmezője kitüntetés erdei tűzoltásban való részvételért és a most már több mint ezerháromszáz túravezetőt és tízezerenyi természetjárót foglalkoztató mozgalom kezdeményezői, vezetői, szervezői, — név szerint dr. Pápa Miklós, Magyarszék Béla, Varró Gusztáv, Trautmann Herbert, Lendeczky László, Miklós István, Ravasz Miklós, Koncz Lajos, Nagy János, Csuki László, Bihari Gyula és Zsombor Pálné — kitüntetést kaptak.

Az október 16-i ünnepségen megjelent Földes László miniszterhelyettes, az OEF vezetője is. Az ünnepi beszédet Székely Miklós, az MTSZ főtitkára mondta. A kitüntetéseket a belügyminiszter nevében Kovács Mihály őrnagy adta át.

Az ünnepi beszéd elhangzása után beszélgettünk az Erdészeti Főigazgatóság két vezetőjével dr. Kontor Bélával az igazgatási osztály és Nagy Mihállyal, a tűzrendészet vezetőjével.

Elmondották, hogy a hároméves mozgalom alatt csökkentek az erdei károk, az erdészeti dolgozók és a természetjárók közötti jó viszony is elmélyült. Egyedül a tűzkárok csökkenése több millió forintot kárt ment meg a népgazdaságnak. Az a könnyelműség, amivel egy miskolci mérnök úgy akart színes fotót készíteni, hogy máglyát rakott az erdőszélen, harminc hektár erdőbe és közel egymillió forintba került, az a másik párocska is csak azért úszta meg nyolcezer forinttal a tüzetokozó kávéfőzést, mert idejében felfedezték a füstöt az éber járőrök.

Élményeink, tapasztalataink, eredményeink

TÁJÉKOZÓDÁSI FUTÓ VB FINNORSZÁGBAN

A solvallai sportiskola, a magyar csapat szálláshelye

Izgatott kis csapat várakozott a ferihegyi repülőtér csarnokában szeptember utolsó szombatján, hogy Moszkvában keresztül Helsinkibe utazzon az I. Tájékoztató Futó Világbajnokságra. Ki tudja, hogy mitől voltak izgatottak? A repülőúttól-e, vagy az előreláthatóan nehéz versenytől? A várható élményektől, amit Finnország és fővárosa nyújtani fog? Talán valamennyitől egyszerre.

Kicsit hosszúra nyúlt repülőút után megérkeztünk a hűvös Moszkvába (+8 C°), majd vonattal folytatva utunkat, másnap a még hidegebb Helsinkibe, ahol valóban kedves fogadtatásban részesültünk.

Vendéglátóink azonnal Solvallában levő sportiskolájukba vittek minket, ahol finnországi tartózkodásunk legnagyobb részét töltöttük.

Az „ezer” tó országa

Gyönyörű vidéken robogott velünk a kis Mercedes autóbusz — miután letért a Turkuba vezető autóztrádáról — és a városligeti

hullámvásúthoz hasonló „élvezetet” nyújtott.

Amerre mentünk, mindenütt tó! Hol kisebbet, hol nagyobbat vett körül a nyírfával vegyes fenyőerdő.

Finnországot az ezer tó országának ismerjük, de hogy pontosak legyünk, több mint hatvanezer tó van! Mi csak 90 km-es körzetben mozogtunk és 30—40 tavat láttunk. Egyik szebb, mint a másik. Egyiknek meredek sziklapartja, másikon kis szigete ragadja meg az embert. Valamennyit dús növényzet, többségében fenyveserdő vesz körül.

A mi táborhelyünk is 6 km hosszú és 300 m széles tó partján volt. A világbajnokság terepe sem volt vízben szegény. Mintegy 20 nagyobbacska tó volt a VB terepén, ebből a versenyzőknek több, mint a felét kerülni kellett, sőt a női versenyzőket csónakkal viték a rajthelyre.

Az ajtó mindenütt tárva...

A tópartokon nyaralóvilág sorakoztak. Nagyon

szép faházak, teljes komforttal, csupán a fürdőszobát helyettesíti az elmaradhatatlan szauna.

Feltűnő volt számunkra, hogy a telkek, a házak nincsenek bekerítve, mintha a kerítés ismeretlen fogalom lenne. A használati tárgyak nincsenek elzárva, sőt a kamra, a tárolóhelyiség, a szauna ajtaja is nyitva van! Horgászfelszerelés a ház oldalán lóg kampókon, a gumicsizma az ajtó mellett kívülről, sőt az egyik ház ajtófélfáján — nyilván a szokott helyén — lógott egy látszó, hogy „kéznél” legyen.

A postaládákat a főútvonal mentén helyezik el tulajdonosaik és a postás oda teszi a küldeményeket, csomagokat és sokszor a pénzküldeményt is!

Az emberek nagyon barátságosak, nyugodtak, rohanás csak Helsinki utcáin az autóforgalomban tapasztalható. Bennünket magyarakat nagy szeretettel vettek körül és úgy éreztük, hogy ők inkább tartják a „rokonságot”, mint mi.

Nehéz terepen

Kis csapatunk tagjai sejtették, hogy a verseny nehéz terepen lesz, amelyhez Magyarországon még hasonló sincs. Mégis amit ott találtunk, minden elképzelésünket felülmúlta. Nehezen futható az erdő, mert az évtizedek alatt lehullott levelek, ágak, mintegy fél méteres süppedős perzsa-szőnyeget képeznek, ami nehezítette a futás közbeni elrugaskodást, majd hirtelen átmenettel kemény sziklahátak és messziről észre nem vehető mocsarak, tavak váltották egymást. Mindez nehéz feladatot elé állította versenyzőinket az edzéseken és a ver-

senyen is, s a versenyt megelőző 4 napos edzőtáborozás ellenére jelentős hátránnyal indultunk, elsősorban az északiakkal szemben, akik hozzászoktak a terephez, de a svájciakkal, NDK-sokkal és a csehekkel szemben is, akik az elmúlt és ez év során több hetet töltöttek Solvallában, az edzőtáborban.

Nehézségeinket fokozta a számunkra szokatlanul hűvös, párás időjárás, az úgyszólván mindennapos eső. A hőmérő higanyszála a reggeli 0 C°-ról dél körül is csak 5 C°-ra emelkedett. Egyetlen igazán szép napunk október 1-én volt az egyéni versenyen.

Népszerű a tájékoztató futás

A tájékoztató futás általában az északi országokban — így Finnországban is — nagy népszerűségnek örvend. Valamennyi napilap teljes oldal terjedelmében hozta a VB eseményeit, eredményeit fényképekkel illusztrálva. A célban több ezren várták a befutókat és kivétel nélkül mindenkit lelkesen buzdítottak. A nézők programfüzettel, ceruzával a kezükben lesték az óriási méretű eredményhirdető táblát, majd a verseny végzetével százával álltak sorba a verseny színhelyének térképéért, amit nem is olcsón árusítottak.

A világbajnokságon megjelent Kekkonen köztársasági elnök is, aki maga is üzte ezt a sportot és több alkalommal részt vett a szövetség vezetőivel a pályák kitézésében, bejárásában.

A VB-t szerény keretek között, egyszerűen, de kifogástalanul rendezték. Egyetlen hibaként említhető

A női egyéni világbajnok és 2—3. helyezett

A férfi egyéni világbajnok és 2—3. helyezett

Középen a svéd világbajnok férficsapat és a 2—3. helyezett

Monzpart Sarolta és a magyar csapat várja Cser Borbála befutását, szakado esőben — de hiába

Középen a svéd világbajnok női csapat és a 2-3. helyezeti

tó — ami talán a verseny színhelyének titkosságából fakadt —, hogy a résztvevő csapatok nem kaptak megfelelő tájékoztatást a fontos tudnivalókról, vagy csak éppen az utolsó pillanatban.

A világbajnokság eredménye

Női egyéni (6,6 km, 6 ellenőrző pont, indulók száma: 35)
 1. Ulla Lindqvist svéd 52'45", 2. Katharina Perch-Nielsen svájci 1.00'30", 3. Raila Hovi finn 1.00'51" . . . . 9. Monzpart Sarolta magyar 1.05'06", 13. Cser Borbála magyar 1.12'18", 33. Babay Margit magyar 2.10'58", 35. Molnár Magda magyar 2.25'59".

Férfi egyéni (14,1 km, 11 ellenőrző pont, indulók száma: 57)
 1. Aage Hadler norvég 1.36'02", 2. Aumi Tepsell finn 1.38'47", 3. Anders Morelius svéd 1.40'05" . . . . 34. Orsi And-

rás magyar 2.17'42", 37. Skerletz Iván magyar 2.20'34", 39. Schönviszky György magyar 2.30'05", 43. Deseő László magyar 2.33'27", 47. Balogh Tamás magyar 2.45'48".

Női váltó (14,7 km 4+5+5 ellenőrző pont, induló csapatok száma: 9) Csapat: Babay Margit, Cser Borbála, Monzpart Sarolta. 1. Svédország 2.42'58", 2. Finnország 2.43'19", 3. Norvégia 2.54'29". Csapatunkat az ellenőrző pont kihagyása miatt kizárták a versenyből.

Férfi váltó (34,8 km, 6+6+9+8 ellenőrző pont, ind. csap. száma: 10) Csapat: Orsi András, Deseő László, Schönviszky György, Skerletz Iván. 1. Svédország 3.51'42", 2. Finnország 3.59.34", 3. Norvégia 4.26'35" . . . . 8. Magyarország 6.00'33".

Az eredmények a várakozásnak megfelelően alakultak, bár a magyar nőktől jobb eredményt vártunk. Az előrelátható volt, hogy mind a férfiaknál, mind a nőknél a svédek, norvégok és a finnek úgyszólván külön versenyt futnak és az élmezőnyt az ő versenyzőik alkotják. Ez érthető is, hiszen ezekben az országokban a tájékoztató futás nemzeti sport, nagy tömegek űzik, edzés-módszerükkel is élen járnak.

A magyarok szereplését hátrányosan befolyásolták a számunkra szokatlan terepviszonyok, a kedvezőtlen időjárás és természetesen az, hogy ez a sportág nálunk még kevésbé ismert és nem űzik nagy tömegek. Nem tettünk még megfelelő nemzetközi tapasztalatra szert, jó eredményeket csak hazai viszonyok között tudunk elérni. Ezt bizonyítja például a legutóbbi „Balatonkupa”, amelyen a magyar versenyzők győzelmet arattak a résztvevő északi nemzetek fölött is.

A sportág további fejlődése szempontjából legfontosabb feladat a tömegesítés, több hazai és nemzetközi versenyen való részvétel. Ki kell alakítani a megfelelő edzésrendszert, a korszerű edzési elvek alapján. A sportolóknak pedig rendszeresen edzeniük kell, amire jelenlegi élgárdánknál megvan a hajlandóság.

Kozmanovics Endre

Helsinki vitorlás kikötője

A Bp. Petőfi és a Ganz-MÁVAG jutott az OB-be a Budapest bajnokságon

Október második, aranyos napfényben fürdő vasárnapján kitűnően sikerült a tájékoztatói versenysport híveinek Piliscsaba „inváziója.”

A sok izgalmat hozó, színvonalas verseny már október 8-án, szombaton este megkezdődött, amikor a 11 km-es, jó térképpel, nem nehéz terep első indulója — Gosztonyi Géza, a Bp. Petőfi jóképességű versenyzője — nekivágott a távnak. Ekkor már fél nyolc is elmúlt, a nap már régen lenyugodott és bizony a „sötétség átvette csendes birodalmát.”

Az utolsó forduló bevezető éjszakai versenyen a férfi I. és II., valamint az ifjúsági II. osztályú csapatok indultak. Az izgalmakról a bajnoki táblázat gondoskodott, amely szerint négy csapat: a Bp. Petőfi, a Ganz-MÁVAG, a Sashalmi Elektronikus és a Csepel SC volt még esélyes az Országos Bajnokság mezőnyébe feljebbjutásra. A Budapest bajnokság utolsó fordulója mondotta ki tehát a döntő szót. Mivel pedig a négy forduló összesített eredménye alapján 1. Bp. Petőfi (Sötér, Gosztonyi, Rédl, Hernádi), 2. Ganz-MÁVAG (Spankovits, Szalay, Selek, Frigyesi), 3. Sashalmi Elektronikus, 4. Csepel SC, 5. Bp. Postás, 6. Beruházási Bank végső sorrend alakult ki, az első és második helyezett Bp. Petőfi és a Ganz-MÁVAG legénysége lesz a jövő évi Országos Bajnokság két újonca.

Éjszakai versenyen küz-

dött a férfi II. és az ifjúsági II. osztályúak mezőnye is. A felnőtt II. osztályúaknál 1. Vasas Izzó, 2. Bp. Siketek, 3. Kinizsi Konzergyvár sorrend alakult ki az élen, ez a három csapat feljutott a Budapest I. osztályba. Az ifjúsági II. osztály befutója, illetve végeredménye: 1. BEAC, 2. OSC, 3. Bp. MÁV Igazgatóság.

A vasárnapi versenyszámok közül a női csapatok küzdelme felé fordult a legnagyobb figyelem, hiszen a III. fordulóban — a BEAC győzelmével — nagy meglepetés született, ebben azonban inkább a Bp. Pedagógus szervezése volt a ludas, amely nem tudott a rajthoz állítani teljes csapatot. Szinte hihetetlennek tűnik, hogy ugyanez az eset ismétlődik meg a döntő negyedik fordulóban is. Cser Borbála, a Bp. Pedagógus válogatott versenyzője csak „magánszorgalomból” vágott neki a távnak, miután nem volt érvényes orvosi engedélyje. Így ismét a BEAC (Hegedűs Aletta, Hegedűs Agnes, Turchányi Piroška, Tass Emőke) csapata győzött, s ezzel az országos bajnoki címet is megszerezte Monzpart Saroltaék előtt. A második helyre jutott a Bp. Pedagógus, a harmadik helyen a Bp. Vörös Meteor végzett.

A vasárnap lefutott további kategóriák 1966 évi végeredménye a következő: Női II. oszt. 1. TAKI, Ifj. női II. oszt. 1. OSC, Ifj. ffi III. oszt. 1. Bp. Honvéd, 2. Bp. Vörös Meteor, 3. MAFC.

NINCS VÉGE MÉG!

Nincs bizony. A tájékoztatói sportban még jónéhány jelentős verseny van hátra, amelyek közül néhány már lapunk zárta után lebonyolításra is került. Ezek közé tartozik — mindenképp — az országos csapatbajnokság befejezése. A férfiak október 23-án, a harmadik fordulónál, a nők október 24-én mondják búcsút a bajnoki évnak, amely igen megalmas volt.

Az országos bajnokság utolsó fordulója előtti héten bonyolították le a BEAC hagyományos Eötvös Loránd emlékversenyét. Mátraházán, nagy erős mezőny részvételével. Résztettek az egyetemisták emlékversenyén a finnországi világbajnokságon elindult versenyzők is. Különösen a nők mezőnye volt erős, hiszen a BEAC emlékverseny a nők számára az utolsó lehetőséget biztosította az országos bajnokság egyetlen fordulójára előtti felkészülésre, a főpróbára.

A BEAC Eötvös Loránd emlékversenyére, csakúgy mint az országos női és férfi csapatbajnokság eseményeire a „Turista” legközelebbi számában visszatérünk.

Október utolsó hétvégén került sorra — az OSC rendezésében — a hagyományos Vörösmarty Kupa és a megyei banokságok legjobbjainak versenye a budai hegyekben. A megyei csapatok küzdelmének az adott különös jelentőséget, hogy a két első helyezett feljutott az Országos Bajnokság mezőnyébe.

Az 1966. évi versenylvadort a Bp. Spartacus rendezésében sorkerülő November 7. emlékverseny zárja be. Ezen — a teljes magyar élgárda mellett — külföldi csapatok is indulnak.

A szécsényi ferde torony

Nem kell Pisába mennie annak, aki ferde tornyot akar látni, elég, ha Szécsénybe utazik, s megnézi a község XVIII. században épült műemlék jellegű tűztornyát.

A torony ferde, majdnem ötven centimétert észak felé hajlik.

Szécsényben is — akárcsak Pisában — tervezik a torony stabilizálását, jölehet e nőgrádi épület sohasem örvendett olyan népszerűségnek, mint északolaszországi társa.

A községi tanács tájékoztatása szerint a torony őse kezdetben alacsony harangláb volt. Ha valaki meghalt, csendítettek és bementék a halott nevét. Később tűzvédelmi célokat szolgált, sokáig idős Zsíros István hajdú- és tűzoltóparancsnok volt a Szécsény környéki tüzek kikiáltója. Ma a tűzjelzés korszerűbb módon, telefonon történik, a torony é funkcióját elvesztette.

Mi célt szolgálhat még?

Műemlék jellegű épület lévén, a község gazdag műemlék együttesének szerény tagja,

e minőségében tervezik felújítását.

Pár héttel ezelőtt a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat szakemberei jelentek meg a torony körül, földtani állagmegóvási vizsgálatot végeztek. Megállapították, hogy az épület 80 centiméteres alappal rendelkezik, vizsgálták az al-talajt is, amire épült, nem annak csúszása okozza-e a torony dőlését. (Nem messze a toronytól egy öt méter mély és 10 méter átmérőjű bombatölcsér áruklodik arról, hogy elhajlását a pár évtizede történt robbanás is okozhatta, s nem talajmozgásról van szó. A vizsgálat eredménye egyébként még nem ismeretes.)

Ha a talajvizsgálat pozitív eredménnyel jár, elkészítik a torony felújítási tervét. Ha nem, valószínűleg lebontják.

Ez utóbbi feltételezésnek azonban — szerencsére — nem nagy a valószínűsége. A tűztorony továbbra is állni fog a helybéli, s a községbe látogató turisták öröme.

Tóth Elemér

A somoskői határátlépés

Kedves Turista! Örömmel olvastuk a Turista szeptemberi számában a hírt, hogy a Somoskői várom és Bazalt-ömlés megtekintését vasárnaponként turisták számára lehetővé tette a határőrség. A helyszínen azonban arról értesültünk, hogy a határátlépési engedélyt negyvennyolc órával a látogatás előtt kell a határőrség Somoskőújfalui részlegétől kérni. Ugyanakkor meg kell dicsérnünk határőreink bürokrácia-mentességét, amiért nekünk — akik ezt elmulasztottuk — rövid úton engedélyezték az átlépést. (Velünk együtt több mint negyezer természetjáró járt már itt.)

Király Géza

a Rézhengerművek szakosztályának vezetője

A TURISTÁK SOKÁIG ÉLNEK. Lenkó Edének, az egykori Vulkan Gépgyár fiatal esztergályosának az adta a halhatatlanságot, hogy nagyon szerette az embereket. Elsősorban a munkatársait. Ezért választották először szakszervezeti bizalmasnak, majd a sztrájkok szervezőjének, végül a legfűstösebb gyárnegyed, Angyalföld munkásturistái vezetőjének. Fent a Pilisben, Dömörkapu közelében, Sikáros pusztán tartotta az új tagoknak az első túrákat, hogy a természetjárást megszeressék. Itt halt meg negyvenévesen, túra közben 1917 szilveszterén. Barátai emlékművet emeltek a tisztáson és elhatározták, hogy azoknak az októberi vasárnapoknak az évfordulóján, amikor itt kezdte velük a túraszezont, mindig virágot hoznak az emlékműre. A Lenkó-túrákat betöltötte Horthy csendőrsége, és lerombolta az emlékművet. A vasasok újjáépítették. A második emlékművet a nyilasok rombolták le, ezt a felszabadulás után hozták helyre. Végül egy ellenforradalmár csoport dúlta szét a kis emlékoszlopot 1956-ban. A félévszázada halott jó barát iránti szeretet azonban harmadszor is újjáépítette a baráti szimbólumot és idén is meglátogatták a vasas turisták.

A MI NAPTÁRUNK

Novemberi vasárnapok	november			
	A nap		A hold	
	kél	nyugszik	kél	nyugszik
november 6.	6.35	16.20	23.27	13.55
november 13.	6.43	16.11	7.47	16.34
november 20.	6.56	16.03	13.25	23.34
november 27.	7.05	15.58	15.26	6.18

Novemberi események

(Zárjelben a rendezők rövidített neve)

- november 3. A BTSZ Sportakadémiájának ünnepélyes megnyitása (BTSZ)
- november 6. November 7. emlékversenyek Pilisben és Bükkben (Bp.-i Spartacus és Diósgyőri VTK)
- november 7. November 7. Emlékútra a Pílisnyeregben (MTSZ)
- november 11. „A copfos város”. Szegvári Gusztáv film-ösbemutatója. (Ruhajpari Gyopár klub)
- november 12—13. Versenyzők baráti összejövetele, Őrghálás (Veszprémi Lombik)
- november 13. Séta a Budai hegyekben (Budai Spartacus)
- Jósa András Emlékverseny (Szabolcs megye)
- november 20. Síszezon-nyitás (Szállomások)
- november 25. „Amíg a kőből termelék lesz”. Oláh Tibor előadása. (Gyopár klub.)
- november 27. Kéktúra Klastropusztára (Április 4. Gépgyár)
- november 30. FOTOPÁLYAZAT beküldési határideje (Veszprém megye.)

A Könyvszolgálat ajánlata

A TURISTA olvasói a következő szakkönyveket 100.— Ft-on felüli vásárlás esetén részletfizetési kedvezményrel is megrendelhetik.

A kiválasztott könyvek a „Megrendelő szelvény” megfelelő számának („X”) áthúzásával rendelhetők meg.

1. Dr. Pápa Miklós: Budai-hegység. Útikalauz 33.— (Melléklet 1 db turistatérkép)
Kb. 550 km útvonalat ismert részletesen. Közli a budai hegyvidék történeti nevezetességeit, műemlékeit, hagyományait és érdekességeit.
2. Budapest—Börzsöny—Cserhát 12.—
A Börzsöny- és a Cserhát-hegység vidékét ismerteti, végigvezetve az olvasót a festői fekvésű, kirándulási és műemléki szempontból egyaránt igen gazdag területen.
3. Kenyeres—Tildy: Védett természeti ritkaságaink 50.—
Ismerteti hazánk legjelentősebb természetvédelmi területeit. Az egyes fejezetek bepillantást adnak az ország legrejtettebb részeibe.
4. Jávorka—Csapody: Erdő-mező virágai 37.—
Hazánk és a Magas-Tátra legfeltűnőbb virágos növényeit a nyitás ideje és a szín szerint csoportosítva 120 színes táblán mutatja be.
5. A horgászat kézikönyve 36.—
Gyakorlati használatra szánt kézikönyv. Közérthető formában ismerteti a különböző halfajtákat, valamint a horgászati eszközök helyes használatát.
6. KÖNYVTÁJÉKOZTATÓ. Havi folyóirat a megjelent és a megjelenő szakkönyvekről. Évi előfizetési díja 8.40

Kérjük, hogy a „MEGRENDELŐ SZELVENY” levezetőlapra ragaszta, vagy levélben küldjék be!

KÖNYVSZOLGÁLAT

Budapest 5. Postafiók 335.

MEGRENDELŐ SZELVENY

Megrendelem a TURISTA-ban közölt szakkönyvek közül az „X”-szel megjelölt műveket.

a) utánvétellel (50.— Ft-on felüli portmentes szállítással);

b) 4 havi részletre a 3% kezelési költség felszámításával.

Tudomásul veszem, hogy átvételkor a vételár ötödét, és a portóköltiséget, a többi 4 havi egyenlő részletben fizetem.

1 2 3 4 5 6

Név: ..... szem. ig. sz.: .....

Cím: .....

Foglalkozás és munkahely: .....

A bakancs vizes lett – de megérte

Kedves Szerkesztőség! A lapban olvasott szép útleírások után kaptam kedvet ahhoz, hogy beszámoljak egy feledhetetlen élményemről. Szlovákiában történt, ahová minden évben ellátogatunk. Idén a Slovensky Raj-ba mentünk el és eddig ez volt a legszebb. Azon a napon, amikor leszálltunk reggel Tomasovce

állomáson, még nem sejtettünk semmit abból, ami ránk várt. A Tamásfalvi kilátó szépsége, a vaskapujában morajló Hernád csak bevezető volt a Kysel patakhoz. Bejáratánál szlovák barátaink megkérdezték, vállalkozunk-e egy nehéz, veszélyes, de szép túrára. Természetesen igent mondtunk. Nem bántuk meg. A patak-völgy egyre szűkült, mélyült. Eleinte még sikerült körül köre lépni (itt tettem azt a felfedezést, hogy sem a bőrtalpú, sem a gumitalpú cipő nem csúszik a vizes gerendákon és köveken). Később már nem volt hová lépni, csak a vízbe. Ott vizesésbe másztunk fel létrákon, a porló víz fátlyolt vont körénk. Láncokba kapaszkodva haladtunk előre a meredek széléken, aztán sziklába illesztett pallón, majd megint láncon... Soha még ebéd úgy nem esett jól, mint a végén a klastoriskói turistaházban, ahová már ismét felmosolygott a Tátra. A fényképet igen nehéz körülmények között – édesapám készítette.

Dankó László gimn. tanuló
Eger, Széchenyi u. 5.

AZ ELSŐ TÚRA

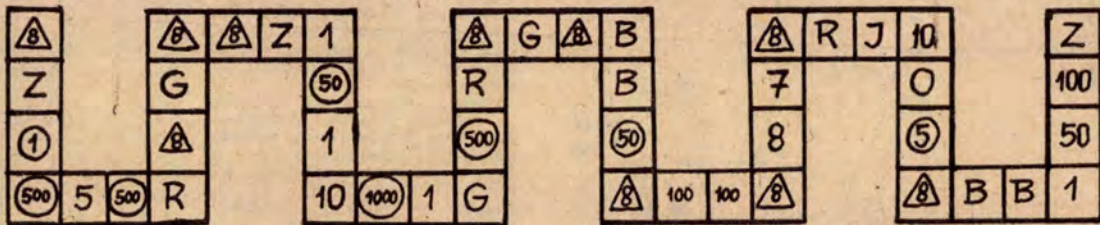
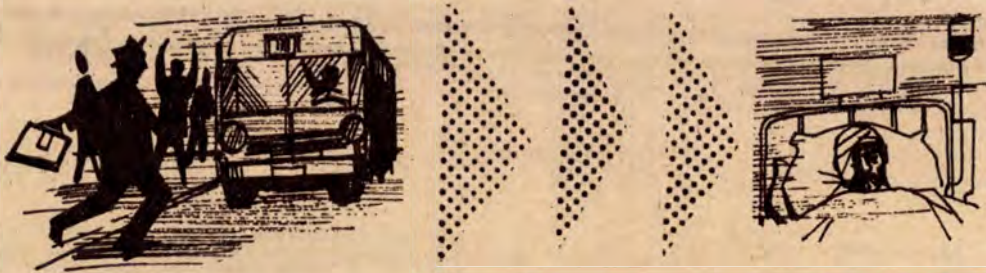
Kedves Turista! Elképzelhető, hogy — al-földi létemre — mekkora öröm volt a családi meghívás Gyöngyöstre. Lázasan készültem, szóttem a terveket, bújtam a térképet. A borús idő kissé fenyegetett, de Mátrafüred szőlőskertjei között már napfénybe került buszunk. Itt kezdődtek a láttnivalók. Dübörgött a farmotor, a vezető állandóan visszakapcsolt, de mégiscsak felkapaszkodtunk Galyatetőre. Elő a térképet, s ráálltam az Országos Kékre. A nyírjesi őrháznál megtaláltam a bélyegzőt (Végre valaki megtalálta. A szerk.) és ráütöttem egyéb híján a térképem sarkára örök emlékül. Négy óra alatt leé-tem Mátraházára: Ebéd a hátizsákból, s már indultam az új vállalkozásra, az „ország tetejére”. Le is fényképeztem. Zúgott a szél az adótorony antennáján. Aztán óvatosan kortyoltam Jávoroskút jéghideg vizét. Hat órakor már ismét Mátrafüreden voltam, hogy a busz hazaröpítsen vacsorázni. Másnap megnéztem a múzeumot, a várost, harmadnap hazamentem. Alig teszem le a hátizsákom, öcsém üdvözlő: „Szia, huszadikán pont háromkor lányod született.” Rohantam megnézni. Közben, arra gondoltam, hogy épp akkor voltam első túráim tetőpontján, akkor sütött ki a nap, akkor határoztam el, hogy mindig túrázni fogok. Remélem, a lányom is apja lánya lesz.

Kónya Gyula
Karcag

LÓUGRÁS-REJTVÉNY

A FŐVÁROSI KÖZÚTI BALESET-ELHÁRÍTÁSI TANÁCS FEJTÖRŐJE

Induljon el a mezőny csillaggal jelölt kockájából és lóugrásban haladva keresse meg minden betűhöz a folytatást, amíg a 64 betűs megfejtés kialakul. (Könnyítésül annyit, hogy az első betű „K”.)

MEGFEJTÉS: Könnyebb a balesetet megelőzni, mint a baleset következményeit elviselni. (A KRESZ 42. §-a többek között kimondja: „Lakott területen levő főútvonalon gyalogos csak a kijelölt gyalogát-uttesten.”)

Alsótekeres község lát képe az egyik versenyállomásról

ÍGY ISMERJÜK MEG A TÁJAT

Kedves Szerkesztőség, az Ózdi Vörös Meteor természetjárói — a Budapesti Vörös Meteor szakosztállyal együtt negyedik „tájékozódási” versenyüket rendezték meg a Rudabánya környékén. Versenyünk nemcsak a tájékozódási készséget tesztli próbára, hanem a tájjal kapcsolatos ismerettel is vetelkedésre serkentek.

Hatvan csapat indult az ország minden részéből. A város bányamúzeumában megtanulták megismerni és megszeretni a hatszáz éves bányavárost, a Csorbakői várban, a hírhedt Bebek prépost egykori hamispénz-verdójének a színhelyén pénztörténeti kérdésekben vizsgáltak, a tekelesi kápolnánál távol-ságbecslésben versenyeztek. Mire a célállomásba érkeztek Szendrődre, alaposan megismerhették Borsod megyének e kedves táját.

A felnőttek csapatai közül a Budapesti Vörös Meteor, az ifjúságiakból az ózdi pedagógusok csapata lett az első.

Czoborczy György
az ózdi szakosztály vezetője

A vizsga is szórakoztat

Kedves Szerkesztőség, fű. Meg is találtam. Múhadd újságoljam el, hogy a túravezetői vizsga milyen szórakoztató. Ezt magam sem hittem volna. Félttem, kiújulnak gyermekkori gátlásaim, de amikor a Széppataki turistaháztól elindultam azzal a feladattal, hogy találjak meg egy útvonalat, az rögtön játékos érzés fogott el és keresve az utat, azt figyeltem, amelyik ösvényen a járástól leginkább letört a fű. Meg is találtam. Múlatságos volt, amikor a második feladat célját egy taplós bükkfát kerestem és a szó szoros értelmében belevettem az orromat. Még az is jól esett, amikor befejezésül pihenés helyett meg kellett írnom a túrataláljak meg egy útvonalat, az rögtön játékos érzés fogott el és keresve az utat, azt figyeltem, amelyik ösvényen a járástól leginkább letört a

Bánréti Adrienne
túravezető

Hogy fognak örülni a fiatalok...!
(Lengren, Varsó)

Panaszolja

Ohnsorge Antal (IX., Bokréta u. 28.) olvasónk, hogy egy sor bosszúság érte, amikor Fűreden elindult a híres Lóczy-barlanghoz Először nem találta az IBUSZ tábláján közölt zöld jelzést. (Azután se.) Egy rozsdás tábla végre kisegítette, de lehet hogy azóta már az sem olvasható. Nyúl nincs. Van egy többnyelvű tábla, nem dicserete az idegenforgalomnak. Sem az a barlang előtti irodahelyiség, amely falusi mellék-helyiségre emlékeztet. Nem lehet kapni a barlangról egyetlen képeslapot. Külföldön jobban ismertetnék, népszerűsíteneék ezt a természeti szépséget.

Egy dolog volt csak kifogás-talan: a vezetők udvariassága és figyelmessége.

TURISTA PARADICSOM A BÁNKI TÓ PARTJÁN

A környezetet festői, a kirándulás, a túrázás minden adottságaival rendelkezik a Bórszőny közelében fekvő Bánki tó. Már többször tettünk róla említést, most azonban újabb hírek érkeztek fejlesztéséről. A 14 hold területű tavat a vízügyi szervek kétmillió forintos költséggel iszaptalánítják, a strandját a melegebb déli partra helyezik át és campinget létesítenek a parton. A községi tanács pedig 200 ezer forintos költséggel utat épít a tó körül és parkosítja. Ebből kiveszik részüket a falu lakói is társadalmi munkában. A tó külön érdekessége, hogy vizét 240 forrás táplálja és télen sem fagy be.

A hat-hét méter mély tóban több halfajta meghonosodott, a közelmúltban pedig angolnákat telepítettek bele. A sportpályák területe eléri az öt holdat és így a Bánki tó sokoldalú pihenést, szórakozást, sportolási lehetőséget biztosít látogatóinak.

— gáldonyi —

Könyves-pole

Tóth Kálmán:
VITORLAZÁS

Az országutak zsúfoltságuk miatt egyre kevesebb pihenést és felüdülést nyújtanak a szabadba vágyó fáradt városi embernek. Ez a tény magyarázza meg a vízitouriztika ugrásszerű elterjedését és fejlődését. Bár hazánk folyó- és hajózható csatornahálózata igen gyér, szinte kihasználatlan pompás tavaink bő lehetőséget nyújtanak a vízi turiztika számára. A vízi túrázás szépségeinek zavartalan élvezése azonban sok hajós-műszaki tudást igényel, ezért örömmel üdvözöljük Tóth Kálmán most megjelent VITORLAZÁS c. könyvét, mely a hajózás történetét és a vitorlázás fejlődését ismertette a vízenjárás, vízi turiztika és vitorlázásport valamennyi kérdésében hasznos ismereteket nyújt.

Közöttünk vége mindennek

AZ ÚJ PIROSON

Kedves Szerkesztőség! Közüljük, hogy mi, a Gelka természetjárói az első közt igyekeztünk bejárni és megismerni a gödöllői dombvidék újonnan szabadá tett útját Máriabesnyőtől Pécelig. A hatvani vasútvonalnál a Juharoshely felé kanyarogva igen szép erdei séta várja itt a turistát, amely visszaviszi Száritópusztánál az országútra.

Nyíres szép erdején át pedig az isaszegi temetőt közelíthetjük meg, benne a szép Mátyás korabeli templommal és a 48-as emlékművel, melynek talapzatát Damjanich, Aulich, Klapka és Görgey domborművű arcképei díszítik. Radnai János készítette 1901-ben. A szomszédos dombon pedig meglepetésünkre szép obeliszkek sorát találtuk. Magyar vasutasok emelték ezeket az isaszegi csata itt nyugvó nyolcszáz halottja sírjára.

Délnyugatnak, Katonapallagon át aztán a Rákos patak

mentén értünk Pécelre, ahonnan — a barokk Ráday kastély megtekintése után — kék búsz röpített be Pestre.
Dr. Csizmarik Zoltán

PÉCSI SÉTA

Vízszintes: 1. Hegység a Dunántúl délkeleti részén Pécestől északra. 7. Pécs humanista-kori történelmének kimagasló alakja. Múzeum viseli nevét. 14. Az érettségi vizsgák egyik része. 15. A lepke alcája. 16. Kettős-betű. 17. ...-rívó. 19. Hosszú idővel ezelt. 20. A Halotti Beszéd egyik szava. 22. R. G. 23. Pán isten hangszere. 25. Kítűnő magyar borfajta. 26. Időnként. 28. A hajdani Hotel Kikelet mai neve a vízszintes 1-ben. 29. Római pénzem. 30. Nőalak a „Tetemre hívás”-ban (Kund ...). 32. Csinálja. 34. G. S. 35. Az egyik német névelő. 36. Perzsa költő. 38. Számjegy. 39. ... Nevis (a Brit-szigetek legmagasabb csúcsa (1343 m). 41. Utó, ellentéte. 42. A. I. 43. Régi velencei aranyérem. 45. Különböző római számok. 46. Azok az emberek. 48. Betöm, begyömöszöl. 50. Alig érthetően, egyhangúan beszél. 52. Lábbal erőteljesen hozzáér. 54. Zászló. 55. Azonos morzejelek. 56. Úszási mód (kalló). 58. Kaszáló (ékh.). 59. Rendkívüli rövidítése. 61. Folyó a Szovjetunióban. 62. Francia város. 64. Elad. 66. Kettősbetű. 67. Vékony nyakú üveg. 69. Tetteti. 71. Gyógyfürdőhely Pécestől délre. 72. Pécs porcelángyárának alapítója (Vilmos).

Függőleges: 1. Pécs kedvelt kirándulólhelye 534 m tengerszint feletti magasságban. 2. Női név. 3. Két hangjegy. 4. Azonos betűk. 5. Pázsittfű-féle növény. 6. Bolondosan, meg gondolatlanul viselkedik. 7. Jól betű, keverve. 8. A. I. 9. U. H. 10. Arpalé (régiesen). 11.

Szörme. 12. Európai nép. 13. Lószerszám része. 18. Titokban figyel. 21. „Az” értesülés. 23. Tűzön pirít. 24. Hibás beszédű. 27. Ezüst vegyjele. 31. Nótázik. 33. Az események múlásának tartalma. 35. Turistaházáról híres az 1. vízszintesben. 37. Pécs környékén termő kitűnő borfajta. 39. A francia kártya egyik lapja. 40. Ismert pécsi szálloda. 42. Jár a keze, mint a ... (sebesen hadonászik). 44. A vízszintes 1. legmagasabb pontja (612 m).

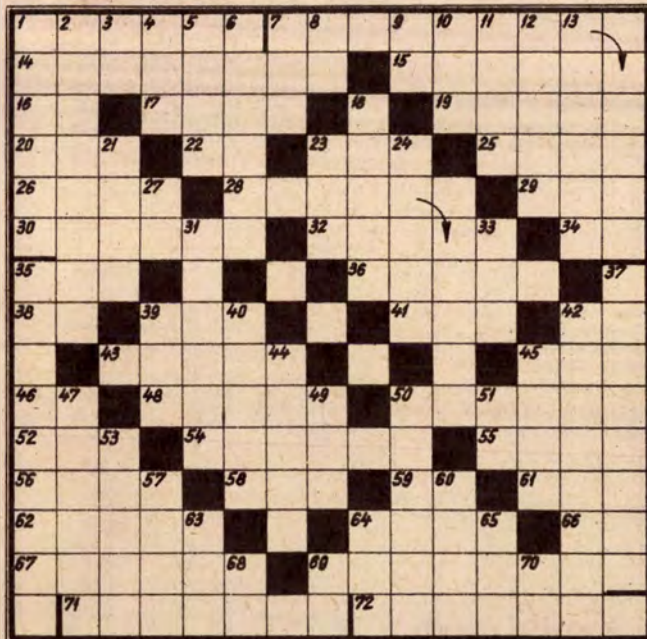
45. Nagyon-nagyon szeret. 47. Az egyik ördögfióka neve a Csongor és Tündében. 49. Német betűfajta. 50. Angol költő (1834-96). 51. Részvénytársaság. 53. Felső ... (Tatabányához csatolt bányásztelepülés). 57. Shakespeare király. 60. Ritka férfinév. 63. Szkanidium és kálium vegyjele. 64. A. Z. Z. 65. Azonos római számok. 68. Kiejtett betű. 69. S. Y. 70. E. N.

Beküldendő a vízszintes 1., 7., 28., 71., 72., függőleges 1., 35., 37., 40. és 44. sz. sorok megjelölésével.

Beküldési határidő: november 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megjelölése: A természet az egyetlen könyv, amely minden lapján nagy tartalmat nyújt nekünk.

Könyvjutalmat nyert: Frank Károly Bp. Alpári Gy. u. 9., Bosznai Györgyné Bp. XVIII., Táncsics u. 86., Csörgő Béla Bp. XIV. Bácskai u. 58/a, Csonka Gyula Pápa, Vasvári Pál u. 16., Kovács Gyula Lovászi, Lakótelep 36., Hollós János Gönyű, Kossuth u. 161.

RÖVID UTAZÁS- HOSSZÚ PIHENÉS

A

GYORS, KÉNYELMES REPÜLŐGÉPEIVEL
AZ ALÁBBI VÁROSOKBA REPÜLHET:

AMSZTERDAM
ATHÉN
BEIRUT
BELGRÁD
BERLIN
BRÜSSZEL
BUKAREST
DAMASCUS
DUBROVNIK
FRANKFURT/M
HELSINKI
KAIRO
KIEV
KOPPENHÁGA
LONDON
MILÁNO
MOSZKVA
MÜNCHEN
NICOSIA
PÁRIS
PRÁGA
RÓMA
SZÓFIA
STOCKHOLM
TIRANA
VARSÓ
WIEN
ZÁGRÁB
ZÜRICH

MAGYAR LÉGIKÖZLEKEDÉSI
VÁLLALAT

JEGYIRODÁK: V. VÁCI UTCA 1-3 ÉS DOROTTYA UTCA 2

HÍREK

„AKADÉMIAI” SZINTEN

november harmadikán nyitják meg ünnepesen a BTSZ IV. Sportakadémiáját. A budapesti természetbarát Klubba sok érdeklődőt várnak a rendezők. Az első előadást *Kozmanovics Endre* finnországi élményéről, a második előadást *dr. Pápa Miklós* tartja a természetjárás új útjairól. A harmadikat *dr. Tóth Imre* a mozgalom ifjúsági és a negyediket *dr. Donáth Blanka* a természetjárás lélektani vonatkozásairól. Az előadásorozatot *Thuróczy Lajos* zárja be a szervezés tudnivalóinak ismertetésével.

Minden előadás után alapos vitát remél a rendezőség a legidősebb kérdésekről. Az igen sok jelentkező közül — ennek közlésére hangsúlyozottan kérték lapunkat — előnyben részesítik a szakosztályok és kerületek vezetőit.

ÚJ FORRÁST foglalt a Gerecsében a tatabányai Városi Szövetség a szanatóriumtól északra. A város természetjárói 430 munkórát fordítottak az építésre. A városi cementgyár anyaggal segítette a munkát.

ÚJ TURISTA-KLUBOT avatott a Ruházati Spartacus szakosztálya a Lengyel Kultúra Nádor utcai helyiségében. A leggyorsabban fejlődő fővárosi szakosztály ezennel minden csütörtökön klub-estet rendez itt.

AZ ERDEI ROMBOLÓK megint pusztítottak. Amikor a XIX. kerületiek Drégely vár környékén végezték az útjel-

könyvvel szervezett résztúra útvonala Sümegtől Bodajkig 230 kilométer. Befejezői természetesen folytathatják kiegészítő-sül az Országos Kéket is.

A MAGYAR VÁRAK makettjeit — Eger, Buda, Visegrád és Diósgyőr várainak kicsinyített mását — helyezték el a visegrádi Salamon-torony helyörtörténeti kiállításán.

ÚJ MŰZEUUMOT avattak Szendrőn a múzeumi hónap tiszteletére. Egy XVII. századból fennmaradt képképfestő műhelyben a Szendrői végyvár és környéke történeti emlékeit állították ki.

BUDAI MŰEMLEKTŰRÁKAT, várbarlangtúrákat, a Pilis vadászósvényeinek bejárását iktatta második félévi programjába a Ruházati Spartacus Sportkör Gyopár szakosztálya.

KITŰNTETŐ OKLEVELEL jutalmazta az Erdészeti Főigazgatóság Kahotek Mihályt, a Pest megyei Természetbarát Szövetség munkatársát jutalmul azért, mert a megye területén mintaszerűen szervezte a társadalmi erdei szolgálatot.

SZALONNASÚTÓ HELYLYEL, asztalokkal, padokkal, stílusos hegyi kerítéssel díszítették fel a Bányászati Tervező Intézet természetjárói a borszönyi Fekete forrási turistaházukat. A kedves környezetbe foglalt turista pihenőhelyet ünnepélyesen avatták fel.

ÚJ KULCSOSHÁZ készült el huszonhat férőhellyel a Borszönyben a Vadászút alatti völgyben. A forrás melletti egykori vadászház korszerűsítésének munkájából főleg a Duna Cipőgyár természetbarátai vették ki a részüket.

A KÓSPALLAGI huszonnyeg ágyas turistaházat az MTS szobri Járási Tanácsa október 1-től ismét üzembe helyezte. A vendégek számára főzési lehetőséget is biztosítanak.

A Rámszakadék alsó szakaszán a magas vízesésnél életveszélyes a falétra. Több löke hiányzik, rögzítése egészen gyenge. Várjuk meg az első balesetet sporttársak?

Kisirtás pusztán a Királyrétre irányító útjelző táblát ellenkező irányba fordították Nagyborzöny felé. Vigyázzunk erre a táblára, mert nem először fordult elő, a csinytevőt pedig próbáljuk lefűlelni.

A HATÁRON TŰL

„A lenini helyeken” elnevezéssel tizenegyszer rendezték meg Lengyelországban azt az emléktúrát, melynek 37 útvonalán közel 6000 turista haladt végig gyalogosan, kerékpárral, motoron, vagy autón, hogy a szeptember 18-án, Póroninban rendezett emlékünnepeken részt vegyen. A Zakopanától nem messze levő Póroninban tartózkodott és dolgozott félévvel ezelőtt Lenin.

AZ NDK-ban megrendezték a III. Német Torna- és Sportnapit. A Berlinben rendezett tanácskozáson 700 küldött vett részt. Megvitatták a következő évekre vonatkozó terveket és határozatba foglalták a következő programot. Megválasztották a DTSB (Német Torna- és Sportszövetség) 160 főnyi tanácsát, s ennek elnökségét, illetve 8 tagú titkárságot, mely utóbbinak elnökhelyettesi minőségben tagja lett dr. Bugel Edelfried, a Német Turista- és Hegymászó Szövetség elnökhelyettese, a Nemzetközi Tájékozódási-sport Szövetség elnökhelyettese is.

4000 bevetés és 25 000 alpesi leszállás után augusztus 29-én életét vesztette a világ legismertebb gleccserpilótája. Geiger Hermann, aki a Sion-i repülőteréről egy kétszemélyes oktatógéppel éppen felszállt, 20 méteres magasságból zuhant a zöld pázsitra, mert egy leszálló vitorlázórepülő hátulról a földre rántotta. Geiger 1952 óta tartozott az akkor megalapított, Svájci Légi-mentőszolgálat kötelékébe. Csak ezen idő alatt 597 bevetésen vett részt, s 574 embert mentett ki a hegyi-veszélyből, s további 130 halottat kutatott fel.

Tizenöt alkalommal rendezték meg Párizsban a campingezés és sporthorgászat felszereléseinek nemzetközi bemutatóját október 29-31. között. A kiállítás 35 000 m²-nyi területén 330 cég mutatta be a táborozás és sporthorgászat legmodernebb használati cikkeit.

Beatrice Kronig a legfiatalabb svájci lány, akinek sikerült a 4482 méter magas Matterhornra feljutnia. A 14 éves lány szeptember első napjainban hajtotta végre a sikeres mászást a Walls-i Arnold René hegyvezető társaságában.

Szeptember közepén tért vissza Zürichbe az 1966. évi

Svájci Grönland-expedíció. Teljesítették az expedíció főcélkitűzését és a Glacier de France térségtől északra levő, úgynevezett „Schweizerland” 28 hegynyi végezték első mászást. Másodszer mászták meg a Laupersberg-et, melyre először 28 évvel ezelőtt a Zürichi Akadémiai Alpesi-klub expedíció tagjai jutottak fel. Az expedíció sok nehézség után jutott el a felkeresett területre, 450 km-t tettek meg a parttól egy óriási gleccseren keresztül, melyet mély repedések és gleccserpatakok szelnek át. Az expedíció a Koppenhágai egyetem felkérésére növényeket is gyűjtött.

Ejtőernyővel ugrott a Groglocknerre a 24 éves Bodwin Burghard. A salzburgi fiatalember szeptember 20-án Zell am See repülőteréről indult el Cessna típusú egymotoros sportrepülőgéppel, majd 4100 m magasságból ugrott ki, s pontos manőverezéssel, az erős szél dacára sikeresen leszállt a mintegy 300 méterrel alatta levő keskeny gyalogsvényre közvetlenül a csúc közelében, egy éppen ott tartózkodó 6 tagú hegyászó csoport nem kis meglepetésére. A felszállástól a csúcsraérés alig 20 percig tartott, majd az ugrást követő rövid pihenés után ötórás úton jutott le Ausztria legmagasabb csúcsáról a bátor sportember.

129 napot tartózkodott az angliai Cheddar-i barlang 115 méteres mélységében a 27 éves David Lafferty, s ezzel megdöntötte a francia Antoine Senni 126 napos rekordját. Lafferty, a volt repülőtestgye egyike volt a 400 jelöltnek, aki részt akart venni a kísérletben. Hosszas felkészítés után élelemmel, takarókkal, lámpával, orvossággal és 200 könyvvel felszerelve ereszkedett le a mélységbe, ahová a kísérlet szervezői — köztük pszichológusok is — telefonközvetítéssel szereltek fel, melyek időnként kapcsolatot létesítettek vele. A beszélgetéseket egyazon személy folytatta, aki nem adott semmilyen felvilágosítást a külvilág eseményeiről, s az idő múlásáról. A kísérlet során ismét bebizonyosodott, hogy a barlangkutató legnagyobb ellenfele nem az egyedüllét, hanem a nedvesség. „Az egyetlen, ami nem penészedett meg — tréfált Lafferty —, az én vagyok.”

A svájci Badenben, október 22-23-án tartotta küldöttközgyűlését a Svájci Alpesi Club. A Club tagjainak száma 48 500. Tevékenysége főként a menedékház építésben és a hegyimentésben kiemelkedő. 1965-ben 140 házban, melyekben 6799 hálólhely van, 158 519-en éjszakáztak.

zést, felfedezték, hogy a természetjárók által elhelyezett Szondi-emléktáblát lefeszítették a vár faláról.

„GYÖNGYHARMAT” CI-MEN új ismeretterjesztő filmet készített Szegváry Gusztáv az erdő életének élellett pillanataiból. Ezzel a filmjével indul az országos amatőrfilm fesztiválon, amelyet november 11-12-13-án rendeznek a Fehérvári úti Fővárosi Művelődési Házban. A fesztivál nyilvános.

SZÁZEZREDEK VENDEDÉKENT ünnepelte a szombathelyi turistaszálló nemrég Dr. Péter Józsa Kossuth-díjas matematikust. A százezredik vendég a kedves kis szálló fennállásának 3. évében érkezett.

MEGYEI KÉK-TURÁT írt ki a Veszprém megyei Szövetség. A külön jelvényvel és külön

A Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V. Rosenberg házaspár u. 1., földemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft. félévre 16.— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hirlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kereskedelmi Vállalat, Budapest, 1., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

66.1651 Egyetem Nyomda mélynyomása, Budapest

A Buzgókő (A szerző felvételei)

A Bükk térképébe ugyan ez a kis vasutacska sincs berajzolva, de Miskolcon mindenki tudja, hogy a legszebb s legkevésbé fárasztó séták egyike: felcíhelődni a papírgyárnál a Csanyik-völgyi kisvonatra és behatolván a sűrű erdő-ségbe, a kanyargós vasútvonal valamely megállójánál, kicsi tisztáson, erdei ház mellett, vagy a végállomás hegyoldalában kiszállni. S aztán az ember vagy rögtön ott is marad, forrás mellett, patak partján szalonnasütésre, vagy jelzett-jelzetlen utat választ a betyár Vidróczyz barlangja felé, vagy a Kőlyukgalya irányába, esetleg rögtön valamely követ célzó meg.

Annyi felnőtt, gyerek, üsttel, gitárral, sátorral felszerelt turista vág neki e szép őszi vasárnapon a Csanyik-völgynek, mintha egész Miskolc az egyetlen napon kívánna búcsúzni napsugártól, erdei lombtól. Némi utómajális reményében, persze.

Mulatságos kis vonatka, alig találtuk meg induló állomását, ám meglepetészerű gyorsasággal mozog, egyre följebb kanyarogva a Bükkben. Faág súrolja arcunk, kezünk szinte simogatja a hervadó pázsitot, a kikirics lila szőnyegét. Néhány kései madár csattogja túl a motor-dörögést. Egy családnyi merész táborozó még fel merte verni sátrát a vidám arculatú vadászház gyepein — mely szintén lefelejtődött a térképről.

A nyitott vagon mellvédjére könyökölünk, hogy őszi lombok hervadását lássuk-szaboljuk s netán felfedezzünk egy barnahátú özet. Csak egy kövérkés családanya marad rendületlenül közömbös a hervadó csudák

ÁLDOZÓKÉNT BÜKKI KÖVEKEN

között. Ceruzát kért kölcsön a kalauztlól s a nap aranypénzeinek sugarában, a meg-megnyíló erdő égboltja fényében akkora terjedelmű keresztretjtvényt fejt, hogy az nem egy erdei vasutacska menetrendjét, hanem még a Borsod-expressz teljes két óráját is bátran felborogathatná. S míg felnőtt és gyermek egyaránt boldogan nyújtózik fű, fa, virág felé, a kövérkés hölgy mindössze két gonddal küzd: Afganisztán fővárosával, amely öt betű s be van-e kellőképp dugaszolva a zöldpaprika a családi üvegben?

A motoroska utolsó dörög, de mi már úgy nekifutottunk a hegynek, talán meg sem állunk. Se állomás, se főnök, csak egy kitérő sín s azon árval két fődött vagon, esti visszamenetre. Mint a pusztában egy mozgatható, üres karavánszeráj. Kiáramlunk a kocsiból, el, ki merre óhajt. Tíz perc: s vonatnyi ember oszlott szét az Örvénykő, a Magaskő, a Nagysom, meg a Barátságkert alatt. Van, aki marad s nyársat metsz szalonnás hagymára, van, aki rúgja a labdát, rádiózik, de van, aki a piros jelet keresi s vág neki a meredeknek. S óhajtva.

Mi is. S óhajtás nélkül. Nyolc nap a Bükkben: ez a mostani cél. Főleg a bükki kövek. Bocsássa meg az olvasó s ne kívánja, hogy éppen egy turistának fedezzem föl a bükki sziklákat,

de nagy betűvel kell írnom, mert olyan sokan vannak, olyan megkapóak, oly széles világot ölelhet át róluk tekintetével az ember, hogy csak így írhatom őket: KÖVEK!

Ezek a fehér, erezett mészkősziklák, bükknek, fenyőnek, kőrisnek, tölgynek tengerében, színével versenyezve a nyáriás nyírral, számúzve magától a gyatra akácot! Ezek a napszitta, esőmosta, széltördelte, időmarta, millióéves bástyák, amelyeknek csak halvány szürkességét mutogatta gyermekkoromban a messzi gömőri hegyek ormáról kedves tanítóm, Keszler bácsi

A Buzgókő alatt úgy elballagunk, hogy akkor eszmélünk rá, s kaptunk vissza hozzá, amikor már elmellőztük. A Buzgókő nevén is el-eltűnődik az ember, mert a Tarkó, Örkő, Látókő, Odvaskő, Ablakoskő nevét csak meg tudná fejteni a jámbor, még az Istállóska nevében is megcsillan logika, de, hogy ebben a kőben mi buzog, a lelkesedés-e, vagy a messzi forrásvíz, az Örvényforrás, meg a Harica — azt csak a névadó ősök, az erre tisztelgő, áldozati füstöt vető pogány eleink tudnák!

Az Örvénykő neve már mennyire logikusabb! Örvényes mélybe tekint, aki szélre áll s viharban örvényes szél, örvényes eső csapkodja testét.

Aki itt álldogált, 1849 őszén, Tardonán bújosva, osztrák fogdmegtől felve, az a komáromi fiú: szintén örvényt látott. De körülötte nemcsak elemek háborgtak, háborgott ennen lelke is, örvénylett dús képzelete s miközben a szabadságot várta és az asszonyt, Laborfalvy Rózát, már avatta őt költőnek, simogatta írónak, viharozta fejedelemnek — és ápolgatta változatlanul szelédnek — a Mátra, a Vepor, a Sajó, a Rima felől felkanyarodó őszi, bükki szél, az örvényes havazás.

Gyermekként állunk Jókai emléke előtt s hálával azok iránt, akik, ama lelkes diósgyöriek, bírták hittel s erővel: itt faragni meg követ, ide hozni építőanyagot, szerszámot, illeszteni kőbe bronz emléktáblát, hirdetőn szellem erejét, kövek dicsőségét, tanúbizonyoságot téve arról, hogy gondolat erejével, árva toll fegyverével még a porló mészkő is örök drágakővé foganhat.

Sok követ fogunk meg nyolc nap alatt taposni; alkony hull a kulisszává oivadó alanti tájra, indulunk is majd nemsokára.

De most itt, az Örvénykőn, lelátva Tardonára, Mályinkára, a dédesi, opponyi végekre, el, az ózdi határ lebegő gyári füstjéig, itt, ahol a Komáromi Fiú annyiszor merengett, pihenni mi is megállunk.

S mintha hitese jelkép lenne: egy kósza, kései madár tarka tollát hullatja az emlékmű elé.

Szombathy Viktor

Jókai emlékmű az Örvénykőn

s amelyek felé legfeljebb sas szárnyán küldhettem köszöntőt.

És most itt állunk alattuk. Igaz, hogy a „puszta erdőbe kiáltott” vasúti végállomástól még jó két órai út az első szikla és a tejes hétre előirányzott leitmeritzi méretű hátizsák is keményebben nyomja a hátat, mintha csak a Kevélyekre menetelnénk, de az ígéret s az ígézet is biztatóbb annál, érdemes hát nekifohászokodni. Hol szürke, szálas bükkök, hol fenyők félhomályába keveredünk, hol csemetekert vidám világossága bocsátja fölénk a délutáni mosolygást, hol köveken csikorgunk, hol dugványt kerülgetünk, öznymosat, disznó-tapostát.

Evezredek emlékeztek horgázták meg az assuaní gát építése Egyiptomban. A gát által fel-duzzasztott víz ellepte a fáraók síremlé-keit. Ezért a legértékesebbeket felemelték és magasabb sziklákon helyezték el

Romantikát kedvelő turis-ták számára tarlja üzemben Karlovy Vary városá ezí az ósregi postakocsit

V I L Á G J Á R Á S

A gyermekek sem félnek az In-diana állambeli nemzeti park óriási Brontosaurusától. Ugyanis műanyagból van

Fotóriporterünk bravúrja: a természetbarát köny-nyűbűvár még olvasni is a víz alatt szokott

Óriásfa zuhant az Egyesült Ál-lamok-beli Sequoia Park egyik útjára. Olcsóbb megoldás volt alagutat fúrni bele, mint ki-emelni

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1966. DECEMBER
XII. ÉVFOLYAM 12. SZÁM
ÁRA 3 FT

PILISNYEREGGEN

november 7-én

A pilisnyergi emlékmű

„Felszabadító harcunkat békés, alkotó munkával kövessétek”. Ezt a jelszót olvashatjuk azon az emlékműn, amelyet a hálás utódok Pilisnyeregben állítottak fel a hősi halált halt szovjet komszomolisták emlékére, akik hazánk felszabadításáért áldozták fiatal életüket. S az utódok, akik évről évre lerójják kegyeletüket és emlékeznek a hősökre, követik a jelszó nemes értelmét, hűségesen ragaszkodva a Nagy Október eszméihez.

Ebben az évben is több ezer ifjú és idősebb természetbarát tüzte ki túrájának végpontjául a pilisnyergi emlékművet, hogy a magukkal hozott virágokat és koszorúkat letegyék a talapzatra. S azok az ezrek, akik az ország minden részéből eljöttek az emléktúrára, nemcsak a hálás kegyeletnek tettek eleget, de élvezték az ős minden pompájában ragyogó napsütéses erdőt is.

A dorogi Járási Pártbizottság munkatársa, *Sáros Mihály* tartott ünnepi beszédet, a koszorúzás után pedig 101 felnőttnek és 27 úttörőnek *Székely Miklós* főtájkár átadta a 900, illetve 300 kilométer teljesítését igazoló kéktúra-jelvényt.

A pajtások között volt az a huszonegy jászberényi és hat ráckevei úttörő is, akik talán az ország legszorgalmasabb kéktúrázóí. Nagy taps kíséretében vette át *Kővágó József* is feleségével és kislányával, valamint sógorával, *Csákány Jánossal* és feleségével együtt a jelvényt, akik a kilencszáz kilométeres túrát családi alapon teljesítették.

Új színfolttal is gazdagodott az idei ünnepség, mert a seregben már ott láttuk a motoros turistákat, akik a riem könnyű terep ellenére majdnem az emlékműig fel-túráztak a Pilisnyeregbe.

Kővágó Józsefék és Csákány Jánosék, a Chinoin szakosztály tagjai

Nem lehet elég korán kezdeni. A Müller házaspár és Tibike, az utánpótlás. A VM szakosztály tagjai

A termes autóbussz lágyan zúg, ringva suhan az alföldi országvonalon. Már elhagytuk Kecskemétet, a horizont keleti peremén sötétkék, tömött vonal zárja le a szétszórt tanyák s apró facsoportok világát: a Tisza ártere. Közeledvén azonban e keskeny szegélyhez, a sötétkéből előbarnállik, piroslik, sárgul a *Tőserdő*. A kecskeméti kedves kiránduló tája ez, az ember szívesen elhiszi nekik, hogy szeretik a hétvégét e sokszázholdas, zezugos erdőség mélyén tölteni. Nagyterjedelmű foltokban üli meg a síkságot, széles tisztásokra, mezőkre, szőlőkre világít. Akác, tölgy, nyár, kőrisfa, nyárfa, sőt rövid pásztafákban fenyő sötétjei is ez, vége-nincs-sétautakkal, apró ligetekkel. Vajon milyen lehetett ez Árpád idején? Hisz nincs messze innen *Alpár* mezeje sem. Az erdő az országút két oldalán lekísér a Tiszáig, hogy ott bólogató fűz és vizes lábú éger csatlakozzék hozzá.

Az embernek kedve volna kiszállni a buszból — két maszatos, síró gyereket amúgy is bosszantó dühvel cibál az anyja, ahelyett, hogy tisztába rakná őket — kiszállni, igen és elsétálgatni a zizzenő őszi szélben, perrenő avarban, *Tőserdő*-ben, vagy a folyó-töltés hosszán. Ha rekkenő meleg lenne, akár meg is fűrdnek a kecskemétiék eszményi, táborozó fővenyén.

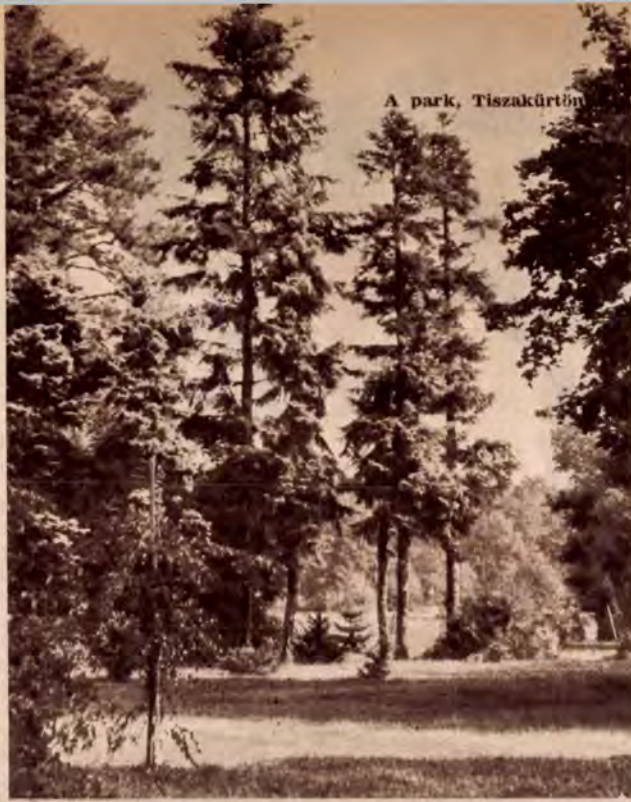
De a vasúti ór most fel emeli a híd sorompóját — közös a sín, közös az országút — s átgurulunk a nagykunsági oldalra. A *Tiszazug* határán járunk, egyelőre azonban még egy betű hiján: az *tiszaugi* tájon. A messzi síkon felhők közé szúr *Tiszakürt* tornya.

Ide igyekszünk, őszi kertet látni.

Az én kedves barátom, *Papp József*, a szigligeti arborétum tudós professzora hívta fel a figyelmet a tiszakürti arborétumra.

— *Érdemes megnézni* — mondta a nyáron — *ezt is az egyik Bolza gróf teleptette, Bolza József; rokon a szarvasi Pepi-kert gazdájával.*

Szélesen szétterül s szépen gondozott, tiszta, nagykunsági falu ez a Tiszakürt, nádtetős parasztházakkal még itt-ott, pirospaprika-fűzérrel a fehér falakon, virággal a palánkon belül, módos portákkal, heves ebekkel. A vendéglőben birkapörköltet ígérnek dél-

A park, Tiszakürtön

A TISZAKÜRTI KASTÉLYKERT

re, a vaskereskedés egyúttal drogéria és papirosbolt is, a pék pedig remek kenyeret árul. A határban már be is szántottak; nemrégiben még szekerek százai állottak a kádba szüretelt szőlők mázsáival a beváltó előtt. Mert jeles borteremő vidék is — mind nagyban, mind „maszekben”.

De így, hogy „park”, vagy „arborétum”: ne kérdezz! A derék tiszakürtiek csak elkép ismerik: „Kastélykert”. Névnek így a legszebb, hiszen maga a kert is — harminc holdas pedig — olyan gyönyörű! Csak a földszintes kiskastély udvara, külleme hágy sok kíváncsalmat maga körött; noha kollégiumi gyermekotthon, óvoda, iskolai szállás; mégis oly gondozatlan az udvara, mintha nem is hivatalosan karbantartott park árnyékában s műemlék-templom mellett állana. Milyen „udvari rendet” fognak tanulni a gyerekek ekkora kusza rendetlenségben?

Besétálok a kastélykert tárt déli kapuján. Egy ötgágú kertész-brigád kaszálja a kései fűvet, nyesegeti az ágakat, tisztogatja a Tiszába futó csatornát s ahogy a fák

között kanyargó, szőnyegként terített homokos utakon ballagok egyedül, kizárva magamból a kinti zajos világot, tisztelettel gondolok a lágyan hunyorgó nap alatt ezekre a szenvedélyes Bolzákra, akik, ha ispánokra hagyták is a gazdálkodást és ispánokkal bosszantották a cselédnépet, szerették eközben mégis a fákat, virágokat, a külhoni mintájú kerteket. Akár itt, a homokon, Tisza töltés mentén, akár amott, a szarvasi Körös parton. Csodákat tudtak telepíteni, mint Ambrózy-Migazzi Ist-

ván a Vas megyei Jeli birkafelelőjén. Pedig ez a tiszakürti kastélykert pusztult 19-ben is, 45-ben is — háború dúlt körülötte, amelynek aztán a kastély így-úgy áldozatul esett és sok fát is kivágtak „szorgos” kezek — de mégis maradt annyi, hogy ma már a pusztítás észre nem vehető.

A tudós leírás 53-féle különleges túlevelű fát és 288-féle lombos fát, bokrot, virágos cserjét talált itt, közöttük megannyi ritkaságot. Annak idején a *László* kertész, *Tompa László* hozott ide különleges fenyőket, fákat, cserjéket Kanadától Koreáig, a Himalájától Mexikóig. Százéves fenyők, tölgyek, háromöles platánok borulnak angol perjeűvek, virágok fölé a liget-építés művészi elrendezésében. Vélnéd a lengő perjéről, hogy valamiféle strucc tollát lengeti a szél; nyaranta pedig a sárga-piros rózsakert, a bordóvörös kanna-virágok ágya olyan a napszín-arany napraforgók mellett, mint a tömött népi szőttes egy óriási teremben.

Úgy tetszik, a gyér őszi Nap is kedveli kert-csodálatomat, mert előzékenyen szalajt sugarat a gép lencséje elé.

Ekkép kanyarodom föl aztán a végtelenbe futó Tisza-töltésre, hogy a lejtős részü másik oldalán a folyóhoz lépdeljek alá, száradó széna szagos szőnyegén. Odaát parányi kikötő fehérlik — most hagyta el egy dohógó uszályvontató — mellettem halászkunyhó árva és az ártéri almáskertben puffanva pottyan le egy otffelejttett alma. Béka szalotózik a vízbe, de elköltöztek már a vízimadarak, a csönd ívben feszül a Tisza fölött. A faluban deket harangoznak, vár a birkapörkölt, s a friss kenyér.

Szombathy Viktor

Kikötő a Tiszán (A szerző felv.)

dalok szállnak az éjszakában a táborház körül... Petőfi pásztortanyáit, az Alföld hangulatát idézik.

Lám, turistáink valami újat, szembet, többet akarnak a megszokottnál — s el is érik. Nemcsak járni az országot, de meg is akarják ismerni a tájak lelkét, történetét, életét, népét. A csoport egyrésze muzeológus, természetbúvár, másrésze kerámikus, művész és történész. Először spontán, később már szervezeten mesélnek egymásnak a tájról, ahol járnak. Sokminden érdekes, elnyűgözően izgalmas és hasznos amit el lehet mondani egy-egy tájról. Sok minden van az élők világában, amit városi ember — mi turisták — nem vennénk észre. Hányan ismerik a naprózsát? Ezt a 2—3 cm magas liliputi fűcskát, (parányi szárával és szétterpedt ágacskaival valóban a fák alakját idézi) és hányan látták koronyáron a buckákat beborító aranyvirág szőnyegét? Hányan... no, de ismereteket szerezni lehet tréfásan is; Fogja csak meg a gyökerét ennek a növénynek, Gabi! — mondja a természet-tudós turista az egyik lánynak. — El tudjuk-e ketten tépni? S a vaskos gyökér leszakadó kérge nyomán, nehezen lemosható tüzes piros lett a kislány keze. Nagy nevetés, de megismertük a homoki pirosító növényt és hatóanyagát az alcannin-t.

Ki tudja, hogy a magyar buckák világa őrzi Ázsia állatvilágának utolsó követeit Európa földjén? Rejti ez a pusztaság a jégkorszak maradványfajait csakúgy, mint a távoli pusztákét. Ural vidéki ezüstcsikós lepkét, az apró nőszirmo gyökerében élő óriás fekete lepkefajt, a 15 centis szárnyú hangyalesőt.

Igy ismeri meg a kerámikus a növényeket és állatokat, a biológus viszont tőlük hallja a templom történetét, a kastélyok művészi stílusát, faragványokról, festményekről tanul.

Szeretnénk ha a kezdeményezés követőkre találna. Amint láttuk, nem száraz tudományos előadásokat hallgatunk — hiszen a táborháznál úgyis folyik a mese, a felröppenő lepkére úgyis felfigyelünk, illatos virágot megnézzük, megszagoljuk, minden ami más, mint odahaza, úgyis érdeklődik az igazi természetrajongót. Mindig akadjon, aki mesél füvekről, fákról, bogarokról, népviseletről és történelemről. Legyen aki tudja a népdalait melyek sehol sem zengenek olyan szépen, mint az éjszakai égbolt csillagai alatt.

Dr. Agócsy Pál

Valahogyan idegen a szöges bőrbakkancsnak a feladat. A hegyek sziklához, erdők avarjához „szokott” cipő vissza-vissza csúszik, elmerül a puha, forró homokban...

Elnyújtott sorban 14 turista halad... szokatlan feladatra vállalkoztak, minek hallatára megcsóválják fejüket a hegyek szerelmesei. Mit keres a turista a homokbuckák között, az Alföld szívében?

A „Spartacus” természetbarátok elhatározták, hogy az ismert és talán helyenként már nagyon is kitaposott hegyi ösvények mellett, új területeket keresnek fel. Az első kísérlet mindjárt szerencsésnek bizonyult. Ágasegyháza homokdombjai közé vitt az útjuk, s hogy milyen új világ tárult szemeik elé, arról itt számolunk be olvasóinknak.

Valamikor a Pannon tenger hullámai mosták ezt a földet, ahogyan fordult a föld történetének kereké, úgy teltek az évmilliók, mígnem szárazra került a tengerfenék. A hegyekből lerohanó folyók törmeléket ragadtak magukkal s szorgalmasan töltögették az egykori tengerfenéket. Vad szelek száguldoztak, aprózták, görgették, felhalmazták, majd játékosan megint tovasodorták a folyók üledékét. Így alakult ki lassan a Duna—Tisza között a futóhomokos buckák világa.

Itt nem maradt meg a büszke szálfafa, mert elvitte a gyökerei közül a szél a talajt. Győzött az apró fű és a mégapróbb zuzmó. A futóhomok felületén apró növényekből zárt szőnyeg keletkezett, a szél nem tudta már felsebezni a dombok oldalát. Megtelepedtek a fák magvai és a homok szomszjasan itta a fák korhadt hulló leveleiből keletkezett humuszt. A táj egyre termékenyebb lett és itt ott különös cserjék és fák népesítették be. Am a szélhordta homokdombok alakja megmaradt, mint megfagyott tenger hullámai.

— Domb és erdő! — kiált fel az olvasó, — hiszen ilyen máshol is van; miért lenne olyan más ez a vidék, mint a többi?

A tájkép különlegességének — turista szemmel nézve — két fő oka van. Az egyik az, hogy ezek a dombok teljesen rendszertelenül alakultak és helyezkednek el, továbbá csaknem mind hasonló méretű. Turista

legyen a bakancsában, aki nem keveredik el néha közöttük! A másik, az Alföld forró és száraz időjárásában csak kevés olyan fa és cserje él meg és ezek bizony nagyon eltérnek a hegyvidék megszokott flórájától. A fehéreszöld színű, reszkető árnyékot vető nyárfaerdő, a feketészöld, embernél magasabb borókabokrok, a tamariska virágüzleti pompája, mind a melegebb égövek pagonyait idézik. A fű közül — mely őszre nem sárgára aszalódik, hanem rózsaszínűre érke be —, helyenként pompás moha és zuzmószőnyeg tarkállik. Ezek a parányi növények a vidék igazi hősei. Magukba gyűjtik az esővizet és nem engedik, hogy a szelek elhordják a homokot.

De térjünk vissza a turistákhoz... Vidáman vannak. A táj újszerű, érdekes és szép. Minden homokbucka „megmászása” új élménnyel fizet. Előttünk a hajlatban parányi nádas, feljebb az akác fehér virágerdője integet. A táj szímfóniájában sötét ellenpontként a fekete fenyők és borókák néma őrsége áll vártán a domtetőkön. Másfelé fehér, karcsútörzsu nyárliget, aljában méteres árvalányhaj mező bókól. Közöttük a tamariska rózsaszín virágain gyűjtenek az önfeledt méhek. Váratlanul repül lábaink elöl, szinte ráléptünk, a jókora lappantyú. (Ősi babonák szerint ez a madár a kecskék tejét szívja éjjel.)

A gyönyörködéstől, no meg a homokkal való küzdelemtől fáradt turisták egy szélmentes katlanban ütik fel sátraikat és hamarosan lobog a rőzsetűz, készül a gulyásleves. Lassan sötétkékké válik az ég, majd fekete bársonyán milliányi csillag szikrázik fel. Odalent ábrándos és vidám

Itt még viszi a szél a homokot

TÉLI PUSZTÁK MENEDÉKE

Ott fenn a magas északon alig két hónantes hónap jut a tundrai nyárra. A bimbó csak kinyílt, máris termőre fordul. Megpattannak a madártojások, de az élet nyomban lázas tempót diktál, hiszen a fiókának alig öt-hat hét leforgása alatt erős, kifejlett, útrakész vándormadár kell cseperednie. A sarki tél türelmetlen. Nálunk még alig színesednek a lombok, amikor ott messze már újra hófagyba fulladt a káprázatosan szép északi nyár tiszavirágzása.

Ők pedig indulnak. Van, aki magánosan vág neki az útnak, mások meg éppen népes csapatokban keresnek védelmet, biztonságot. Jönnek, egyre délre, ahogy azt az elvesztett élethez szükségesek, meg azok a bonyolult, titkos hormonparancsolások rendelik.

Az igazi vándormadarak, mint pl. a gólya, vagy a darvak, földtörténeti idők végtelenében kialakult, azóta is következetesen betartott útvonalakon évről-évre pontosan felkeresett telelőhelyekre utaznak. Szép számmal vannak azonban olyan szívós, keménykötésű fajok, melyek mozgalmá még nem olyan kikristályosodott törvényszerűség, mint a szó szerinti vett vonuló madarak esetében látjuk.

A libák, récék, sok magévó énekesmadár az időjárás kedvezőtlené válásával szintén elhagyják a fészkelőterületet, de ettől kezdve nem állandó telelőterület felé törekednek, hanem meglehetősen kötetlen útvonalakon nomadizálva ideoda kóborolnak élelem és menedék után kutatva.

A magyar pusztá világ-hírű vendégfogadója ezeknek a szélsodorta, hazátlan

A birkarágtá legelők télen az északi tundrákhoz hasonlítanak

vándorcigányoknak. A birkarágtá legelők, aprómagvú sósnövényekben bővelkedő szikések, csendes, mélyvízű folyóholtágak, védelmetnyújtó nádasok együttese ugyanis sokban hasonlít a tengerparti tundrák életteréhez és az itt megjelenő téli madárvilág mindezt híven vissza is tükrözi. Vadlibák decemberi ködben neszezve húzó árnyképe, be nem fagyott vizeken lebzselő, északi kacsanép, vajjon Európa meg Ázsia Lappföldtől a Jenisei torkolatvidékéig húzódó két kontinens melyik pontjáról származhatott? Hol rejtőzött a havasi fülespacsirta fészke, kivel szigorú teleken nagyritkán szikeseinken is találkozhatunk? Hol írtak útlevelet a szélhajtotta ördögcsékéren lakmározó hó-sármánynak, ki fészketrakni a legmagasabb északra is felhatol?

Pusztai telelőmadaraink között akadnak kimondottan északi vendégek, kik dél felé legfeljebb a dán, német vagy lengyel partokig hono-

sak, de jónéhányat közülük nyárról is ismerünk. Sokan talán azt hiszik róluk, hogy ezek egész éven át nálunk maradnak és nem kóborló madarak. Így pl. zajló folyóinkon egész télen át találunk dankasirályokat, tőkésrécéket, melyekről tudjuk, hogy nem nálunk fészkelnek. A mi sirályaink azonban koraősszel récéinkkel egyetemben útrakelnek.

Sokan azt hinnék, hogy nincsen kietlenebb, sivárabb, élettelenebb világ a behavazott pusztánál. Pedig lépésről-lépésre megtaláljuk itt az életet. És, mert olyan nagy reménytelenségben pislákol, mert annyira gyengécske, olyan kiszolgáltatott, olyan hatalmas természeti erővel áll szemben, ezért látszik éppen olyan csodálatosnak. Azért döbbenünk rá ilyenkor újra meg újra, hogy milyen szép, megrendítő nagy dolog is a létezés.

Cérnavékony, cippenő hangocska üti meg a fülünket. Parányi függőcinke bujkál a behavazott nád-ban. Kavargó hópolyhek között aprócska madarak sokszázas csapata. Hajnalpírral szegett dolmányban pompázó kederikék. Bókoló nádbugán szüntelenül izgómozgó, zsemleszínű szakállascinegék kutatnak... Ha

Sokan úgy vélik, hogy nincs sivárabb élettér a behavazott téli pusztánál

nézó szemmel járunk, nem csak az erdőn, vagy kertek madáretetői közelében, hanem a télbeburkolt réteken, vizeken is lépten-nyomon életet találunk. És belőlük új arcát ismerjük meg a rónának. A változatos, gazdag madárvilág arról tanúskodik, hogy a magyar Alföld sokoldalú állatföldrajzi szerepe a téli kóborló fajok összegyűjtésében, vendégül látásában, táplálékbaszúsuk biztosításában is megnyilvánul.

Sok szépet láthat az, aki ilyenkor felkeresi a hólepte pusztát, melynek semmiből erednek, semmibe vezetnek a ködös útjai.

Dr. Sterbetz István

Északról érkezett dankasirályok keringenek a jégmentes vizek felett

Elő vizen lebzselő északi kacsanép (A szerző felv.)

BUDAI SÉTÁK

A 0-kilométerkő és a Vár tornya

1. A VÁR

Budapesti turista, hegyek-völgyek lelkes barátja, aki olyan szívesen fogad a botot és a hátizsákot vasárnaponként, hogy új meg új vidékeket ismerj meg az országból — hagyj most otthon a felszerelést. Menjünk ezúttal olyan vidékre, ahová utcai ruhában szokásos járnunk, ám legtöbbször a fővárosi lakos észre sem veszi, mi minden esik útjába, amikor munkába vagy hazafelé siet.

S a vidéki turista, aki feljön Budapestre, inkább szórakozni megy színházba, zenés helyre — nem is gondol arra, hogy bőven akad itt is olyan látnivaló, ami megér egy túrát.

Induljunk mai túránkra onnan, ahol egy férfi-szobor a szeme elé tartja a kezét és a messze távolba kémlel. A szobor talpazatán levő 0 azt a pontot jelenti, ahonnan kiindulnak az összes magyarországi utak. Illendő hát, hogy a budapesti sétákat is ott kezdjük. Azaz, hogy fölötte, a Várban.

Lépcsőn mentünk fel, vagy a szerpentinként kanyargó Hunyadi János úton — éppencsak kifújtuk magunkat a dombtetőn, amikor fal állja utunkat: Építkezési terület, idegekneknek tilos a bemenet! — hirdeti a tábla. Vasárnaponként most már megmutatják az építkezés eredményeit, s nem telik bele sok idő, már naponta járhatunk a budai Vár pa-

lotjánának területén. Elsőnek a Budapesti Történeti Múzeum költözik be ide, a déli szárnyba... ám akkor már haladjunk a történelem sorrendjében:

Mennyi idő a Vár? Sokféle választ lehetne adni erre, hiszen első lakói letelepedésétől már vagy négyezer esztendő telt el, sorsuk a történelem előtti idők ködébe veszett. Azt viszont szinte teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy a magyar Buda, illetve annak vára pontosan 720 éves: IV. Béla király kezdte építtetni, röviddel azután, hogy hazatért Dalmáciából, ahová a tatárok elől

menekült. A dombot, ahol épült, nem is Várhegynek hívták még akkor — hanem Pest-újhegynek. Milyen volt ez az első Vár, ma már semmiképpen sem lehet kideríteni. A következő évszázadokban is fennállt, ha nem is volt nagyobb jelentősége, hiszen ellenséges seregek sokáig nem érkeztek a Duna partjára. Mellette város alakult ki — s a budai lakosok hamarabb hallattak magukról, mint maga a Vár. Az Árpád-ház kihalása utáni trónviszályok során a cseh Vencelt támogatták a budaiak Róbert Károlyal szemben, s amikor VIII. Bonifác pápa személyes követet küldött Budára az olasz királyjelölt támogatására, a budaiak azzal is szembeszálltak, sőt kiátkozták az egyházból a pápát és az esztergomi érseket. Őt esztendőbe telt, amíg a makacs budaiakat sikerült megnyerni és Róbert Károlyt Budán megkoronázni 1307-ben. Haragudott is Budára a király, Fia és utódja, I. Lajos viszont már „árumegállítási jogot” adott neki. Zsigmond király választotta székhelyül a Duna-parti dombot és megépíttette ott a Friss palotát (1419). Ennek egyes részleteit most találták meg és állították helyre. Ide tartozott például a délnyugati sarkon már álló Buzogánytorony is.

A XV. század második felében élte

Buda vára fénykorát: Mátyás király Európa egyik legnagyobb udvartartását rendezte itt be, hirtelen messze földeket bejárta. Olvassuk csak, mit írt Mátyás olasz krónikása, Antonio Bonfini 1486-ban:

„Mátyás, az isteni fejedelem, minden szép művészet atyja és a tehetségek pártfogója... lassan-lassan meghonosította az urbanitást. A budai Várat, ahol Zsigmond király nagyszerű épületein kívül semmi sem volt, amit érdemes megnézni, szépíteni kezdte. A belső részt különösen feldíszítette... Feljebb a könyvtárát rendezte be a latin és görög irodalom csodálatosan gazdag anyagával. A könyvek kiállítása is fényűző... — Palotákat emelt, fényűzésben Róma palotáival vetekedőket... Mindenütt berakott és mozaikszzerű padlózatra lép az ember.”

Mindez a szépség hamar megsemmisült. Mátyás utódai a kincseket elherdálták, s ami maradt belőlük, az a török kezére jutott. 1541-ben, egyetlen kardcsapás nélkül foglalta el az ozmán birodalom Buda várát és 145 évig tartotta megszállva. Ezalatt többször leégett, felrobbant benne a löpor, az 1578-as robbanástól még ágyúk is repültek a Dunába. A török megszállás századik évében földrengés sújtotta, a visszafoglalás harcaiban pedig annyira megsérült, hogy sokáig gondolni sem lehetett helyreállítására. Annál is inkább, mert összesen ezer lakost talált a felmentő sereg 1686 szeptemberében Budán.

Városként újra 1703-ban jelenik meg Buda neve. Addig Lipót császár hallani sem akart az önkormányzatról, de a Rákóczi-szabadságharc ki-robbanásának hírére húszezer forintért visszaadta a „szabad királyi város” címet, amivel csak 1711 után élhetett a lakosság. Akkor választották meg az első, 12-tagú tanácsot, élén a polgármesterrel.

A rombadőlt Várat 1740-ben kezdték újjáépíteni. Mária Terézia ígérte, hogy Budára teszi át székhelyét — ám amikor háborúhoz elég magyar katonát kapott, s a csaták véget értek, a királynő Bécsben maradt. Fia, II. József ellátogatott ugyan Budára — de a mai Batthyány téren volt Fehér Kereszt szállóban vett lakást, a Várba fel sem ment, viszont oda helyeztette Pozsonyból a magyar helytartó-tanácsot. 1791-től a nádor székhelye lett a Vár.

1849-ben a magyar honvédek egyik nagy tette volt Buda elfoglalása.

Nem sokáig maradhettek benne a magyar seregek, a szabadságharcot leverő császáriak visszafoglalták, s a „rebellis” magyarok elleni erőddé építették ki. Az is maradt mindaddig, amíg a Habsburgokkal kiegyező magyar uralkodó osztály nem építtette újra királyi székhelyé — jöllehet, Ferenc József nem sokat koptatta a csodaszép termék küszöbét. 1894-ben alakították át — Ybl Miklós és Hauszmann Alajos tervei szerint — ám az építkezések során a föld alá temették a középkori és török-kori Vár számos emlékét. Így maradt a Vár a második világháborúig. Lelkott benne a királyt játszó Horthy Miklós és kiépítették falai között a Budapestet porrá rombolni akaró német hadsereg utolsó sündisznó-állását. Csaknem egy teljes hónapig, 1945. január 18-tól, Pest felszabadulásától február 13-ig védekeztek a Vár falai között a fasiszták, s mire az utolsó fegyver is elhallgatott — romok és kiégett, üszkös falak maradtak csak a Várból. Aki látta, azt gondolta: soha többé nem épül újjá.

S most „él magyar, áll Buda még” — 1967-ben elkezdődik a nagy költözökös a Vár épületeibe. A kultúra, a tudomány és a művészet kap otthont azon a helyen, ahol csaknem félezer évvel ezelőtt Mátyás király vette pártfogásba Európa kiváló festőit, szobrászait, építőművészeit, korának és az ókornak legjobb irodalmi műveiből rendezte be könyvtárát. A Corvinák közül néhány maradt csak itthon — ezek visszakerülnek, mint az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményének darabjai. A Várban kap helyet a Magyar Nemzeti Galéria, a Néprajzi Múzeum, az egykori

Várszínházban a Nemzeti Színház társulata tart kamara-előadásokat, mellette a Színháztörténeti Intézet otthona áll majd, egy másik épületben a Legújabbkori Történeti Múzeum, a harmadikban a Kiadói Főigazgatóság és az új könyvmúzeum.

De a Vár — nemcsak a Várpalota. Ott, ahol ma az építkezés kerítése áll, egykor Buda főtere volt: a Szent György tér. Zsigmond király kápolnát építtetett ide — és vesztőhelyet, ahol Hédervári Kont és negyven társa hullt el elsőként. Itt végeztette ki V. László Hunyadi Lászlót — Mátyás azután ide állíttatta a háromalakos Herkules-szobrot, amely apját, bátyját s őt magát ábrázolta. A törökök Sztambulba vitték a szobrot, ott egy janicsárlázadáskor elpusztult.

Mindjárt a tér mellett állott a Várszínház, amelyet Kempelen Farkas, a sakk-automata feltalálója építtetett át kolostorból. Hangversenyt adott benne Beethoven is. Pár lépésnyire innen, a mai Dísz-téren laktak hajdan a budai előkelőségek.

Induljunk tovább. A Tárnok utca kis házainak nagyrésze barokk stílusú, de a homlokzat mögött még régebbi korok építészetének emlékeit őrzik. Az utca végén áll a Vármúzeum, egykor ez a ház volt a budai Városháza. Ennek ablakai már a Szentháromság térre néznek. A tér közepén álló szobor az 1700-as évek elején itt dühöngött pestisjárvány emlékét őrzik: gazdag budai polgárok megmenekülésük örömeire állíttatták.

S a teret kelet felől lezáró Mátyás-templom, amely egymagában egész könyvre való történelmet őriz. Lehet,

hogy még I. István alapította, itt tartotta esküvőjét I. Lajos leánya, Mária királynő Zsigmond királlyal, volt királyok sírboltja és volt a világ figyelmének középpontja: 1456-ban innen hirdették ki, hogy a nándorfehérvári győzelem emlékére minden délben 12 órakor meg kell húzni a harangokat. Hatszáz évig koronáztak itt magyar királyt — az utolsó IV. Károly volt, 1916-ban, s feljegyezték róla, hogy lova megboltolt a koronázási dombra futtában, amit rossz jelnek vettek. Könnyű volt jóslni: a Habsburg-uralom akkor már végnapjai felé közeledett...

S mi minden van még a Várban! A mai Hess András tér helyén esett el Abdurrahman Ali, az utolsó budai pasa. Néhány lépésnyire volt a tér mai névadójának nyomdája, közvetlenül emellett Mátyás egyetemet alapított. A mai Táncsics Mihály utca 9-es házában raboskodott Kossuth Lajos és innen szabadította ki 1848. március 15-én a felkelt pesti nép Táncsicsot. A Mátyás-templom mögött a Halászbástya — Schulek Frigyes műve — a régi halászcéh hősiességét őrzik és ma Budapest egyik legszebb kilátást nyújtó pontja, esti kilivilágításban a város ékessége.

Lent pedig a Tabán és a Krisztinaváros. Az előbbi régi, korábban szerb lakosságú kereskedőváros, az utóbbi újabb, a XVIII. században települt. S a végén, déli irányban, ahol egykor a kis tabáni házak álltak: feszül az új Erzsébet-híd. Szinte átível a küzdelmes és dicsőséges múltból — a küzdelmekkel és eredményekkel teli mába.

Várkonyi Endre

AUTÓSOK FIGYELEM!

Az ablakok párásodása ellen használjon

Ventillátort

6 és 12 voltos, akkumulátorral vagy elemmel működtethető autó-ventillátor kapható az

AUTÓÁPOLÁSI SZAKÜZLETEKBEN

V., Bárczy István u. 3—5.

(Vidékre utánvétellel szállít)

VI., Nagymező u. 23.

XI., Bartók Béla út 16.

KÉK-TÚRÁZÓK!

A Magyar Természetbarát Szövetség Kék-túra Bizottsága közli, hogy a Cserhát hegységbe áthelyezett „Kék-túra” útvonalon az alábbi pontokon kell ellenőrzés céljából bélyegzetetni:

Becske vasúti megálló helyett	Becske vasútállomáson
Buják helyett	Kutasó községben
Cserhátszentiván helyett	Hollókő községben

az Idegenforgalmi Hivatal szálláshelyén,

új bélyegzőhely: az Idegenforgalmi Hivatal Nagymező-i turista szállásán.

Felkérjük az „Országos kék” útvonalon túrázókat arra, hogy az ellenőrzéssel kapcsolatos észrevételeiket, esetleges módosító javaslataikat a Magyar Természetbarát Szövetséghez sziveskedjenek beküldeni.

Tekintettel arra, hogy bélyegzőinket sok helyen rendszeresen rongálják, s ezek pótlása nehézkes és költséges, javaslataikban térjenek ki az időálló és szabadban hagyható ellenőrzés megoldására.

A GYERMEKKÖNYVTÁRAK és a természetbarát MOZGALOM

HOGYAN SEGÍTIK A SZABÓ ERVIN GYERMEKKÖNYVTÁRAKBAN A SZÜLŐFÖLD MEGISMERÉSÉT

Ifjúsági szervezetünkben a természetjárás igen jelentős, fontos szerepet kap. Valamennyi kisdobos-úttörőpróba és szakpróba követelménye. A gyermekkönyvtárak munkája is támogatja az iskolai és úttörő mozgalom célkitűzéseit. Számunkra is fontos feladat olvasóink honismeretre, hazaszereztetve nevelése. Ez juttat el minket a Természetbarát Szövetségkel való együttműködéshez is.

E fontos feladatot felismerve, valamennyi könyvtárban igyekszünk népszerűsíteni és könyvtári eszközökkel segíteni munkájukat. A legtöbb könyvtárban megtalálható a Magyar Természetbarát Szövetség lapja, a Turista. Találkozákat szervezünk a lap szerkesztősége és a könyvtár olvasói számára. Ezenkívül szorgalmazzuk a honismeretet gyarapító könyvek és folyóiratok beszerzését, olvastatását, feltárását. Kiemeljük a hazánkról szóló irodalmat. Már eddig is szép számban megtalálhatók az útikönyvek, a „Magyarország írásban és képen”, „Műemlékeink” c. sorozat kötetei.

A népszerűsítés két nagy területen folyik: könyv- és képtárlásokon és csoportos foglalkozásokon. Ezeket kiegészítik a közös kirándulások, túrák. (Néhány kiállítási cím: Ismerd meg hazádat!, Herman Ottó, Az országos kék-túra útvonala mentén, Táborozás, Kerületünk múltja és jelene — Kispest fennállásának 85. évf., Ezerszínű Magyarország, Fedezzük fel Óbudát!, Százéves az Allatkert, Szép magyar tájak, Szülőföldem stb.)

Azonban bármilyen gazdag tartalmiak is a könyvek, nem pótolják a személyes, helyszíni élményt. (Pl. az egri vár megtekintését, erdei séták hangulatát stb.) A szülőföld szeretetére való nevelést a könyvtárak általában a kerület (lakóhely) megismertetésével kezdik. Hiszen a gyermek legtöbb élménye, tapasztalata elsősorban lakóhelyével kapcsolatos. Így került sor a XIX. kerületben Kispest fennállásának 85. évf. alkalmából városnéző sétára, a kerület nevezetességeinek a felkutatására. Az óbudai gyermekkönyvtáros helytörténeti versenyt rendezett: „Fedezzük fel Óbudát!” címmel. A csillaghegyi és a csepeli könyvtárak közös programmal oldották meg a helytörténeti vetélkedőt. Céljuk az volt, hogy a Csepel Csillagtelep-i olvasók ismerjék meg Csillaghegy és a csillaghegyi olvasók pedig Csepel múltját és jelen fejlődését. Mások a Margitsziget érdekességeit mutatták be. Megnézték a százéves Allatkertet. A

gyerekek a vezető ismertetését kiegészítették az állatokkal kapcsolatos olvasmányokkal. A Váci úti könyvtár olvasói a budai Vár nevezetességeit nézték meg és utána a könyvtárban vetélkedtek a szerzett ismeretek alapján. Budai gyermekkönyvtárunk a Szabadság-hegyen tett irodalmi sétát olvasóival. Megnézték a Jókai villát a Költő u. 21. sz. alatt és az Eötvös-parkban a Karthausi-házat, Eötvös József házat. Egyik könyvtárunk „Ismerd meg hazánkat!” jelszóval öt részből álló (csoportos foglalkozást) képzeletbeli autóbustúrát, országjárást szervezett. Útvonal:

I. Budapest — Visegrád — Esztergom — Komárom — Győr — Sopron.

II. Magyar Alpok — Szombat hely — Kőszeg — Zalaegerszeg — Nagykanizsa — Velence — Székesfehérvár.

III. Észak-Magyarország — Mátára — Bükk — Zempléni hegyvidék.

IV. Alföld — Hortobágy — Dél-Magyarország — Duna-Tisza-köze.

V. A Balaton és környéke.

Az egyes tájakat azok a gyerekek

ismertették a jelenlevőknek, akik már jártak ott, személyes élményük, benyomásuk volt.

A fent elmondottak nem ölelik fel az összes tevékenységet. Tovább kell szerveznünk az irodalmi sétákat, a műemléki és munkásmozgalmi túrákat. Csak az szereti hazáját, aki ismeri is. A könyvtári foglalkozások és ezek együttes hatása a döntő. Ezért vettük fel a kapcsolatot a Turista c. lap szerkesztőségevel és a Magyar Természetbarát Szövetséggel is. A könyvtárakban működő „Könyvbarátok Köre”-n belül természetbarát körök alakulhatnak és ezek tagjai könyvtári-turista élményeiket megírhatják a lapnak és így népszerűsíthetik a természetjárás élményét, örömet. Evente egy-két alkalommal emléktúrát szervezhetünk. Az ifjúság honismeretre, hazaszereztetve nevelése a gyermekkönyvtáraknak fontos feladata. Ezért számos számunkra is az együttműködés a „természetbarátokkal”.

Benkőné Bartha Ilona

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
Kerületi Könyvtárak Osztálya
munkatársa

AZ ELSŐ ELŐADÁS

A természetjárást — mely mindenkit hozzásegít az okos, sokoldalú pihenéshez — nem lehet elég korán megkezdeni.

Ebből a célból rendeztünk könyvtárunkban olyan összejevetelt, amely a turisztikát népszerűsíti olvasóink között.

Nálunk adottak a lehetőségek arra, hogy a gyermekekhez közel hozzuk a témát. Körülöttünk vannak a szép budai kirándulóhelyek, olvasóink nagy része lakik a hegyek között, nap mint nap találkozik a természettel. Igen olvasott a Turista c. folyóirat, a hazai és külföldi útleírásokat sokan forgatják. Többen járnak rendszeresen túrázni, s ha más nem, kis családi kiránduláson mind-egyik gyerek részt vett már.

Nem csoda tehát, ha a rendezvényt — a találkozózt a Turista szerkesztősége és a könyvtár olvasói között — nagy érdeklődés kísérte. A program változatos volt, számítva a gyerekek sok irányú érdeklődésére.

Az előadás, amit Pápa Miklós dr. tartott, áttekintést adott egy történelmi, földrajzi szempontból is érdekes témáról. Mátyás király koráról, vadászterületeiről, a budai hegyek között fellelhető régészeti leletekről.

A „Turista” ifjú barátai az előadás szünetében

Az előadás megadta a gyerekeknek azt a többletet, hogy a szóalkotáson túl lássák meg az élet sokrétűségét, a tudományok — természettudomány, történelem, régészet — összefüggéseit, s ők maguk is váljanak kutató, figyelő, okosan szemlélődő emberré.

A rendezvény másik részében a folyóirat szerkesztősége vette át a szót, nem kis érdeklődést váltva ki a hallgatóságból. Hogy mennyire kedvesen, közvetlenül beszélgettek a gyerekekkel, bizonyítja ezt a rendezvény utóhatása. Olvasóink sokat kérdezősködve jöttek hozzánk, elmondták véleményeiket, gondolataikat a lapról, az előadásról. S máris érkez-

...és amikor Mátyás király a Budai-hegyekben...

nek a levelek, bizonyítva, az ott szerzett élmények maradandó hatását.

Tekintettel arra, hogy gyerekekről volt szó, a programból nem maradhatott el a játék. Erről a Budapesti Balesetelhárítási Tanács gondoskodott, melynek küldöttei hasznos fejlesztőjátékkal szórakoztatták a résztvevőket. Ebből sem maradt ki a természetjárás.

A gyerekeknek élményt jelentett a találkozó — de mi nem szeretnénk, ha ez múló élmény maradna és épp ezért ezt a rendezvényt csak kezdetnek tekintettük a további munkához. Szeretnénk megragadni az alkalmat, hogy az érdeklődőket összefogjuk, a jól induló úton továbbmenjünk. Úgy értesültem, hogy november hóban, majd azt követően is több hasonló előadást szerveznek.

Szeretnénk olvasóinkat összehozni, s azokat a helyeket, amiről az előadásban hallottak, a természetben is bemutatni nekik. Sőt, ha lehet, újabbakat is.

A rendezvény óta megnőtt a lap népszerűsége. Több olvasónk megígérte, hogy levelezőjévé válik a folyóiratnak.

Mi pedig, a könyvtár részéről köszönjük a Magyar Természetbarát Szövetségnek, s a „Turista” szerkesztőségének, hogy ügyszeretettel, lelkesedésükkel segítettek minket célkitűzéseinkben.

Jankovics Klára

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
8. sz. Gyermekkönyvtár
vezetője

A gyerekek nagy érdeklődéssel kísérték a színes előadást (Fotó: Komjáti Ferenc)

Két levél a sok közül

ISMERD MEG HAZÁDAT!

„Október 18-án délután négy órakor előadást tart Pápa Miklós, a „Turista” munkatársa. Mindenkit szeretettel várunk”. Ezt a plakátot a III. ker. Fő tér 5. sz. alatti Gyermek-könyvtárban láttam. Gondoltam elmegyek, így nem töltöm az időt hiába.

Az előadás elkezdődött. Közben el is fejtettem az órára nézni. De minek ide az óra! Mi évszázadokat repültünk vissza a történelembel! Pápa Miklós lenyűgözően érdekes előadása Mátyás király udvarába vitt bennünket. Elkísértük a vidám udvari krónikásokat felfedező útjukra.

Mi volt a meglátogatott helyeken 500 évvel ezelőtt?

Erre kaptunk érdekes választ, szép prózai művekkel tüzdelve.

Értekes felhívást hallottunk következő műsorszámként. Megkért bennünket az egyik munkatárs, hogy ha kirándulni járunk, írjuk meg az érdekes eseményeket.

Játsszunk KRESZ-t! Ez volt a következő szellemes, ötletes vetélkedő jelszava,

amely földrajzi kérdésekkel is bőven volt tüzdelve. Sok jelentkező akadt. Végül ajándékokkal megrakodva, és egy boldog nap nyüzsgő élményeivel tértünk haza.

Vajgel Erzsébet
VIII/a. oszt. tanuló

KEDVES „TURISTA”

Rendezvényen vettem részt a 8. sz. Szabó Ervin Gyermek-könyvtárban. Felidéztem a régi természetjárók élményeit, a régi Mátyás korabeli budai hegyeknek szebb tájait, két udvari jegyző hiteles krónikájából. A rendezvényből az tisztult a legjobban, hogy a két krónikás milyen szeretettel ír hazánknak erről az igen szép tájáról. Érdekes volt még az is, mikor egy barlangról írtak, melyben egy szerzetes élt, és dolgozott. Régészeti kutatások kimutatták, hogy arany, és vasbánya is volt a barlangban.

Pályaválasztás előtt állok, régész szeretnék lenni. Ezért volt érdekes részemről ez a rendezvény.

Rochy László
Fényes Adolf u. 10. VIII/a.

A rossz idő ellenére a természetbarátok és a község lakóinak százaai gyűltek össze a solymári Szarkavár romjainál, ahol a község fennállásának 700. és a vár elestének 400. évfordulója alkalmából a Bp. Vörös Meteor szakosztálya emléktáblát lepezett le. **Dr. Csillag Ferenc** ezredes a Hadtörténeli Múzeum parancsnoka méltatta a történelmi eseményt, majd **dr. Valkó Arisztid** muzeológus ismertette a vár és a község történetét. Az ünnepség után a Solymári Általános Iskola énekkara adott műsort. A községi kultúrházban kiállítást rendeztek Solymár történelmi emlékeiből.

A RALLY HULLÁMAI

MÉG MINDIG GYŰRŰZNEK

Úgy érzem, még talán ezután gyűrűznek igazán! Fűreden csak bedobtuk a követ a tóba és a hullámok elkezdtek terjedni. Először csak hazánkban, azután tovább és most már szerte egész Európában. Jelzik ezt a hullámgyűrűzést azok az újságcikkek, amelyek Európában minden egyes camping újságjában hónapról-hónapra megjelennek. Van nemzet, amelynek újságja csak november vagy december hónapban kerül kezünkbe, mert negyedévenként jelenik meg. A havonta megjelenő lapok cikkei természetesen már ismertek. Található azokban helyes kritika, de sokkal több a dicséret elismerés. A kritikák egy részét a Turista októberi számában leközöltem. Sok mindent észrevételeztek, de nem találtam semmiféle kritikát hazánkra, népünkre és szocialista rendszerünkre vonatkozóan. Ellenkezőleg! A magyar földet szépnek, érdekesnek találják szinte kivétel nélkül és néha egész költőien írnak róla, mint Carló Guidó az Il Campeggio c. olasz lapban. Ő beleszeretett pl. a Hortobágyba; „Egymagam hajtok át a pusztán, ezen a hatalmas síkságon, melynek talán vége és határa sincs és micsoda nagyszerű érzés, hogy ott saját magam teljesen egyedül vagyok. Senki az úton, senki a mezőn, csak

a végtelenség és a csend. Az idő szinte nem létezik és a gondolatok is megállnak.”

Budapestet általában nagyon szép városnak tartják. Dicsérik éjszakaiivilágítását, és ami leginkább megfogja a látogatót a városban a szélesség, a tér érzése. Szélesek a hatalmas utak, nagyok a terek, impozánsak a műemlékek, méltóságteljes a Duna, amelyen több felfüggesztett híd ível át”, írja az Il Campeggio tudósítója.

A Balatont a Caravan című angol lap tudósítója Közép-Európa nagy játszótérének nevezi. „E belföldi tenger partján a magyarok 41 campinget fejlesztettek ki; természetesen szállodákkal, motellekkel, lidókkal és partfalakkal együtt. Az egyik legfontosabb ezek közül Balatonfüred. Nagy-Britanniában megközelítőleg sincs olyan camping, amelyet Balatonfüreddel össze lehetne hasonlítani. A füves térség egészen a tópartig nyúlik be és ott megfelelő napozót és játékerteret tartottak fenn a résztvevőknek.”

Népünket nagyon vendégszeretőnek tartják. Toni Lamo olasz író pl. így ír. „Ragyogó napsütésben mentünk át a különböző közlegeken, ahol a magyarok csokrokat hintettek és virá-

gokat dobtak a szervezett oszlopra. Ez valóban meghatározó látvány volt.”

Liversidge angol író a következőképpen áradozik: „Jó volt Magyarországgal megismerkedni és eltökéltük, hogy megfelelő időben az ország tanulmányozását folytatjuk. Örömmel telünk el mindazzal amit a magyarok tettek értünk és amivel éreztették milyen szívesen látnak bennünket. A legmaradandóbb érzés mindenki a magyar nép fogadtatása, melegsége volt. Miután a következő Nemzetközi Rally Bécs mellett lesz, sokan határozta úgy, hogy ezt az alkalmat megragadják és újabb látogatást tesznek Magyarországon.” Alan Ryalls a The Camper című folyóirat tudósítója így nyilatkozott: „Sokan talán Magyarország felé kétségekkel vagy hátsó gondolattal indultak, hiszen nem campingeztek még Kelet-Európában. Biztos azonban, hogy mindannyian büszkén tértek haza azért, hogy ezen az emlékezetes Rallyn részt vehettek. Az eseményen kötött barátságok bizonyosan sok éven át fognak tartani. A magyar nép meleg barátsága azonban, és az az eltökélt szándékuk, hogy mindenkinek biztosítsák a kényelmet és kellemes tartózkodást, kiemelkedő érzés maradt valamennyiünk számára. Ez a

Rally mindenképpen hatalmas volt. Új színvonalat sikerült elérni a barátságban, a szórakoztató műsor sokaságában és változatoságában és igen kiemelkedő kultúrfokon.” A tábor legöregebb lakója egy 82 éves angol, Lionel El. Cohen volt. Amikor a Magyar Rádió angol osztálya meginterjúvolta és megkérdezték, tapasztalt-e valami hiányosságot, nevetve mondta: „Igen két hiányosságot tapasztaltam. Az egyik, hogy két alkalommal is sátram bejártán kívül hagytam a cipőmet és reggelre mégsem tisztította ki senki. Másodszor pedig a közvéleménnyel szemben hiányolom a táborban a kellő számú kutyát. A tapasztalataim szerint ugyanis Angliában a campingező feleségek e négylábú barátainkat rendkívül hasznosnak találják abból a szempontból, hogy a tábori élet egy kellemetlen pontját, a mosogatást megoldják.”

Mindnyájan neveltünk, akik körülötte álltunk s nagyszerű humorát élveztük. A legfiatalabb résztvevő pedig egy öthónapos angol bébi volt.

A Caravan című lap beszámolójának végén a következőt írja. „A három egymást követő Rally olyan nagyszabású programot jelentett, amelyet még eddig egyetlen ország sem produkált. Nyilván ezek a tapasztalatok hasznosak lesznek a jövőbeli rendező országok számára, de miután nem tudnak hasonló mértékben állami támogatásra számítani, ezért kissé kétes, hogyan elégtük ki ezután az érkezők igényeit!”

Hosszú-hosszú oldalakon folyik a jogos és elfogadható kritika és a még több dicséret. Végül talán Len Black cikkéből idézünk a Popular Camping novemberi számából. „Magyarországon legszebbnek a Balaton vidékét találtam. A campingek megütik bármelyik európai ország színvonalát. Az emberek barátságosak, viszonylag kicsiny a gépkocsi forgalom és a turisták számára semmiféle mozgáskorlátozást nem tapasztaltunk. Nagyon megszerettük Magyarországot.”

A cikkekből sorozatosan kicsendülő barátságoknak és megbecsülésnek az érzése a legjobb fizetség azok számára, akik a Rally létrehozásán fáradoztak.

Zákonyi Ferenc

Ahol minden lépés halált jelenthet

1888-ban Fridtjof Nansen, Sverdrup és négy eszkimó társaságában átkelt a Guldenlöves öbölből a Grönland délnyugati partján fekvő Ameralik fjordhoz. Az 560 kilométeres utat negyven nap alatt tette meg, majd száz kilométert evezett egy összetákoltsónakban, amíg lakott területre ért.

Néhány évvel ezelőtt két húszéves norvég fiatalember, akikben buzgott a fiatalság kalandkereső vére, megismételte Nansen egykori hőstettét.

Björn Staib és Björn Reese miután megnyerték tervükhöz szüleiket, megkezdtek a felkészülést.

Májusban indultak útnak, mivel Kelet-Grönland partjai csak ekkor jégmentesek. Kétheti út után Angmakssalikban kötött ki az Ejnar Mikelsen cetvadász-hajó. Ezen a településen akartak az eszkimóktól kutyákat vásárolni.

Egy szánra 220 font súlyú rakomány fért, ami élelmiszerből, pemmikánból, két puskából, lőszerből, valamint egy 6x3 láb nagyságú sátorból állott. Minden más az élelem elől vette volna el a helyet, az éhezés pedig a jég-sivatagban egyenlő a biztos halállal.

A két szánhoz legalább húsz kutyára lett volna szükség, de az eszkimók csak tizenhatot tudtak nélkülözni, ezért kénytelenek voltak a felszerelés egy részét — köztötte a rádióadót — otthagyni.

Angmakssalikban egy hónapig ismerkedtek a kutyákkal és nagy edzőutakat tettek a part mentén.

Június 26-án indultak el a cetvadász-hajóval Umivik felé, ahol Nansen egykor partra szállt és ahol a

gleccserek egészen a tengerpartig nyúlnak. Három nap múlva érték el a Guldenlöves öblöt. Kirakták a felszerelést, búcsút intettek a hajónak és sátrat vertek a fehér havon. Az este korán leszállt, a kutyák beasádkoztak magukat a hóba és ők is a sátrukba bújtak. A kietlen keleti parton egészen a Peary Földig egyedül ők voltak élőlények.

Grönlandon minden jég-szikla mögött a halál leselkedik. Itt csak talpig férfiak állnak helyt, s nem mindenki alkalmas arra, hogy az Észak nehézségeit legyőzze. A tapasztalatok szerint a magas, tagbaszakadt típusok például nem bírják ki a sarki nomádéletet. Az elvált és házasság emberek sem annyira alkalmasak, mert egyéni gondjaik, a család utáni vágyakozás csökkenti az ellenállóképességet.

Reggel az éhes kutyák ugatása már hajnalban kiverte az álmodó szemükből. Észrevették, hogy egy állat hiányzik. Úgy látszik, megérezte, hogy milyen meg-

próbáltatások várnak rá és megszökött.

Kezdetben gyorsan siklottak a szánok nyugat felé. Szerencsére messziről látszottak a hasadékok és így ki tudták kerülni a veszedelmes helyeket. Az előrehaladás egyre nehezebbé vált. Egyik hószakadék fölött eltört az előlhaladó szán csúszóléce. Staib csak az utolsó pillanatban tudta a zuhanást megállítani, a fékül szolgáló acélrúddal. Társa a kutyákat egyenként kifogta, le kellett szedni a rakományt.

Másnap eltévedtek a jég-sivatagban. Reese alatt beszakadt egy hóval fedett szakadék. Jégcsákányán függött, míg Staib kötéllel kimentette. Végre elérték a jégboltozat felszínét. A kutyák egy napig pihenhettek. Ők maguk felmásztak a 2200 méter magas Nunatak hegyre, amely mellett Nansen is elhaladt.

A felszínen könnyebbé vált az útjuk, de így is három hétig pihenőnap nélkül küzdöttek a hideg szél ellen. Pihenést az esti táborozások jelentettek, amikor

pemmikánt főztek maguknak és a kutyáknak. Ez a húsból, erősítőkből és főzelékfélékből álló konzerv ma is a legértékesebb sarki eledelnek számít.

Az út egyre nehezebbé vált. Ők még csak bírták, de a kutyák sorban elpusztultak. Az egyik szánt el kellett hagyniok.

A leereszkedésnél a legyengült kutyák nem bírták a megrakott szánt a hasadékokon és jégkúpokon áthúzni. Csúszkáltak, elesetek, ezért ismét kénytelenek voltak csomagjaik egy részét elhagyni. Egyik nap öt kulya pusztult el, szakadékba zuhantak, négyet pedig agyon kellett löni, annyira elgyengültek. Már csak hárman maradtak. Ők ketten és Nanok, a vezérkutya. Hátizsákba pakoltak át és délnek fordultak. Két napig vándoroltak, miközben többször eltévedtek a házmagasságú jéghegyek között. Elgyengültek és elvesztették tájékozódási képességüket. Kötélre fűzték magukat. Kötélre fűzték magukat Nanokkal és a hóval fedett boltozatok labirintusában a kutya ösztönére bízták magukat.

Egyszer csak feltűnt előttük a Nunatarak csúcsa, ahonnan Nansen a tengert megpillantotta. Kiérve a partra, horoggal sikerült egy lazacot fogniok, de már nem volt erejük elkészíteni. Éhesen bújtak a hálósárukba.

Másnap reggel vidám kutyaugatásra ébredtek. Nanok üdvözölte harmincegy nap után az első embert, a közeli kutatóállomás rádiósát. Érdeklődésére csak ennyit válaszoltak: Nehéz túra volt ugyan, de megérte a fáradságot.

Eredményesen halászott a hatalmas sarki medve

A gödöllői sportváros lakóépületei

A MEGÉRTÉS ÚTJÁN

Gödöllőtől Aszódig

Júliusi számunkban beszámoltunk arról, hogy az Országos Erdészeti Főigazgatóság új túralehetőséget biztosított a Vadvédelmi területen: Budakeszi és Nagykovácsi között. A szép útvonalat azóta használatba is vette a turistatársadalom. Ugyanakkor utaltunk arra, hogy Gödöllő környékén is szabadítottak fel részünkre utakat. Ezek egyrésze szintén el van látva útjelzéssel. Így a Gödöllőről Máriabesnyőn és Babat-pusztán át a Margita-hegyre, s onnan Veresegyházra vezető sárga jelzésű út. Ezt is bemutatva már a TURISTA, még a múlt év nyarán. De egy piros jelzés is indul Gödöllőről, mely a Juharoson és a Nyírjes-erdőn át Isaszegig mutatja az irányt. És megnyitottak egy olyan útvonalat is, mely a vadgazdaság szívébe, a *bagi Nagy-völgybe* vezet. Ez nincs jelezve, s esetenként írásbeli engedélyt is kell kérni a Gödöllői Állami Vadgazdaságtól. A szarvasbögés időszakának (augusztus 13—október 15.) kivételével az átvonulási engedélyt megadják.

Gödöllő nincs messze a fővárostól. A HÉV-en egy órát vesz igénybe az utazás. S a dombvidék túlsó széléről, Aszódról ugyancsak hazajuthatunk egy óra alatt személyvonattal.

Gödöllő a szép parkok városa. Nyugati szélén az Erzsébet-kert díszlik; természetvédelmi terület; a vége beleolvad a Haraszi-erdőbe. Középpütt a kastély körül az Alsó-park terül el. A város déli végén van az erdészeti arborétum. 1902-

ben létesítette *Darányi Ignác*, akkori földművelésügyi miniszter, a magyar homokos meghonosítható fenyőfajták kinevelésére.

Az útjelzések Gödöllőről indulnak. Máriabesnyőig a műutat követik, kiépített járdán. Az útról állandó szép kilátást élvezünk. Kezdetben balfelé, az Antal-hegy Öreg-hegy vonulataira. Amint pedig az út jobbra hajlik, előbukkan az erdőfede Juharos formás alakja is. S közben, szinte észrevétlenül átmegyünk a Duna és a Tisza közötti vízválasztón.

A jelzett út felvezet a templomkertbe, ahol a volt kolostor kétszintes temploma nem mindennapi látványosság. A kertben a jelzések szétválnak. A sárga elfordul Babat-pusztá felé. Mi a piros jelzést követjük. Keresztezzük a műutat, átkelünk a Galgába siető patakon, s a vasúti sínek túloldalán a Juharos erdejének szegélyét érzük.

Nagykiterjedésű, többezer holdas, összefüggő erdőség szélén állunk. A keskeny erdei szekérút kellemes emelkedővel visz fel a mélyen lenyúló gerincelen a Juharos hátára. Közébe szép ki- és bepillantást nyújtva, hol a hegy alatti tájra, hol az erdőség belsejébe. Majd kilép az erdőből, s a nagykiterjedésű irtáson át egy öreg kerítés mellett halad tovább. Az út

itt teljesen be van növe. Csaknem járhatatlan. Ezért még a kerítés előtt elhagyjuk a jelzést, s egy keresztelő jól kijárt gyalogúton meredeken ereszkedünk le a Juharos aljába. Lent az erdőszélen szekérútra bukkanunk, mely a hegy hajtatait követve kivisz a *valkói műútra*. Eppen ott, ahol a visszakanyarodó piros jelzés Szárító-pusztá mellett Isaszeg felé fordul.

A műúton félórás hangulatos sétával érzük el az erdő szélét.

Az erdőszélen a szentképesfa alatt megpihenünk... A fán elég sok „olvadni való” van. A derekára messziről látható nagy piros útjelzést festettek. Ezt kiegészíti egy „Juharos” feliratú nyíl. A szentkép már elpusztult; helyette az Erdőgazdaság figyelmeztető táblái tekintenek le a vándorra. Nem messze az öreg fától, az út túloldalán *kő-*

kereszt áll az erdőben. Itt feltételes autóbussz-állomás is van.

De most nem jár erre senki és semmi. Az őszutó mély csendje üli meg a tájat. S régmúlt idők titokzatos emléke. Mert itt húzódik a közelünkben a *Csörszárka*. Egy épen maradt több kilométeres szakasza annak a hatalmas árok- vagy sáncrendszernek, mely kilenc megyén húzódik keresztül. Kik építették? A tudomány nem tud egyértelmű választ adni erre. Van olyan felfogás, hogy az avarok. Mások a rómaiaknak tulajdonítják. Egyik sem biztos. „Az egész műóriási, de kezdetleges” — írja *Pulszky Ferenc*. A valkói határban számos ismeretlen eredetű halmocská is van, melyet a nép *tatárhányásnak* nevez.

Úlnak az öreg fa alatt és megihlet a múlt lehetete...

Ezideig a nagy erdőségnek csak a szélén jártunk. Most bemegyünk a szívébe. Itt már nincs útjelzés. A homokos mélyút partja teli van madáryukakkal. Átkelünk a Juharos nyúlványán. És a túloldali széles talpú völgyön; erdőtől övezett vadföldek terülnek el benne. Itt nagyot fordul utunk és felvisz a *Teke-nyős-part* tetejére, az erdőszázhoz.

Erdőövezte tisztás szélén áll a fából épült erdőszepihenő. Ablakai az útra tekintenek, bejárata az erdő felől van. Kis virágoskert is van mellette. Kellemesen elbeszélgetünk az éppen itt tartózkodó erdőszaktársal, ki nemcsak az erdőt, de a vidék múltját is ugyancsak ismeri.

Azután órákig nem találkozunk senkivel. Magába zár a nagy, sűrű erdőrengteteg...

A *Turtula-tető* széles hátán visz utunk. De csak rövid ideig. Balra csakhamar szekérút indul, s leereszkedünk a sötétlő *Nagy-völgybe*.

Erdő-övezte tisztás szélén áll az erdőszázház

A völgyfő alján van a *Sir-kút*. Ösvényke ágazik ki a szekérútból, s átkanyarog a túloldalban fakadó forráshoz. Ne gondoljon senki csövön folydogáló, turistamódra foglalt forrásra. Fakeret fogja körül nyílását. Aki inni akar belőle, le kell térdelnie, hogy meríteni tudjon. De gondos kezek selymes fűcsomót helyeztek oda térdeplőnek. Fából összerótt palló alatt folyik le vize az árokba, s folyik benne tovább, mint a Nagy-völgy kis patakja. A forrás feletti domboldalon hatalmas szálfák állnak, hűvös árnyékba burkolva a víz környékét. Vadregényes hely!

Ereszkedünk tovább a *Gyú-tető* oldalában. Egy kis beszögellésben vadetető áll. A Gödöllő körüli erdőség gazdag vadban. Különösen

vaddisznóban. Előfordult, hogy az egész éjjel kiabáló, kolompoló csöszök ellenére a disznók betörték az erdőszelei zabföldekre, s onnan még kutyával sem lehetett őket kihajtani.

Szép tisztáson át vezet utunk a Nagy-völgy felső részében. De csakhamar magába zár ismét az erdő. Összeszorulnak a meredek domboldalak, összeszűkül a völgy, s ahol a *Nagyhalál-völgy* betorkoll, meglepetésszerűen *végetér* a patak. Szétterül egy vizenyős rétecskén. Mintha elfáradt volna. Mintha pihenni akarna. A rét magába szívja és nem is eresztí már tovább.

Nemsokára megszűnik az erdő szorítása, s a kitáguló völgy bal oldalán *egy kis vadászház áll*. Fenyő díszíti környékét és sok kedves

virág. Mellette a domboldalon még meg van a hegybevált régi vadászkunyhó is. Kútja is van a vadásztanyának, mely most egy kis időre turistapihenővé válik.

Csend van és sehol senki. Oly jó itt megpihenni. Gyönyörködni a messzeterjedő erdőkben, melyek magasan felkúsznak a domboldalakra. És vissza-vissza visznek a múltba. Emlékeztetnek arra, hogy ennek a nagy erdőségnek több olyan kisebb foltja van, melyet a *millennium tiszteletére telepítettek*. Élnék-e még vajon ezek az erdők, vagy egyes fáik? — merengünk el a múlton... De a nagyfeszültségű távvezeték felétünk magasodó oszlopai visszahoznak ismét a jelenbe.

Még egy jó darabon ki-

sér az erdő. Először a bal oldalon marad el. De a jobb oldalon még húzódik tovább. Mire ott is *elfogy*, már el is értük *Bag község* szélét.

A nyugati részén, a Malom utcában áll az 1800 körül épült öreg *vízimalom*. Védett népi ipartörténeti emlék. A patakot már elterelték; de a kerék helyén vízzel teli mélyedés van.

A falu innenső végéről széles gyalogút — itt úgy nevezik: „szalagút” — visz az aszódi vasútállomásra. Közben átkelünk a jókora patakyi *Galgán*.

Az állomásról visszalátunk a kedves dombvidékre, melynek északi tövében, a Galga lapályára nyúló Nagy-völgy torkolatában oly idillikusan fekszik *Bag*...

Pápa Miklós dr.

Nád-fedeles kiesi ház...

Hiába vonzott a téli nádarátság Keszhelyre, nyári hangulatot árasztó képekkel a tarsiolyomban bocsátott haza dr. Reidl Ferenc, a Balatoni Nád-gazdaság igazgatója.

A képeken — az egyiket bemutatjuk — a modern nádfeldolgozó gépek termékéből, mügyanta és csónaklakk preparátummal ellátott nádlemezéből készült camping-kunyhó látható.

A kétszemélyes kunyhónak kilenc négyzetméter a belső területe, amelybe vendéggjára idején négy lakó is elfér. Három szelvényes a nagyobb, en-

nek 16 négyzetméter a belső területe, négy személynek kényelmes, de nyolcan is elférnek benne. Szükség esetén ebben mosdófülke is kialakítható.

Az igazgató felvilágosítása szerint a kettős falú házikó nyáron kellemesen hűvös. Amikor 30 fok meleg volt, a kunyhóban 20–22 fokot mértek. Hűvösebb időben, télen is, jól tartja a meleget.

Úgy értesültünk, hogy a kétszemélyes kunyhó ára 15 ezer forint, a háromszelvényesé pedig 19 ezer.

Z. I.

A BUDAPESTI TERMESZETBARÁT KLUB

(Bp., VIII., Kölesey u. 2.)
decemberi programja

- december 1. csüt. A TERMESZETJÁRÁS ÚJ UTAKON (Dr. Pápa Miklós)
- december 5. hétfő. INDONÉZIA VULKÁNJAIN (Dr. Balázs Dénes)
- december 12. hétfő. A KORSZERŰ PÁLYA (Szőnyi László)
- december 15. csüt. AZ EMBERI BOLDOGSÁG TITKA (Dr. Marek Antal)
- december 19. hétfő. LENGYEL HÓ (Vidám műsor)

— BÜFE — VETTÉSEK — ÉLŐ ÚJSÁG

A Könyvszolgálat ajánlata

A TURISTA olvasói (100,— Ft-on felüli vásárlás esetén) részletfizetési kedvezménnyel is megrendelhetik az alábbi könyveket.

A kiválasztott könyvek a Megrendelőszelvény megfelelő számának „X” áthúzásával rendelhetőek meg.

1. Dunakanyar képeskönyv	15,—
2. Budapest—Tokajhegyalja—Sárospatak	12,—
3. Szederjei—Szederjeiné: Erdőn, mezőn, vadvizeken	26,—
4. Harasztli—Pető: Utikalandok a régi Magyarországon	24,50
5. Molnár József: Eger török műemlékei	6,—
6. Enekek éneke, A Világírodalom szerelmes verseiből	49,—
7. Ráth-Végh István: Hatalom és pénz	62,—
8. Szederjei Ákos: Szarvas	36,—
9. Molnár Gábor: Pálmakunyhó az őserdőben	44,—
10. Hugo Victor: A párizsi Notre-Dame 1–3. kötet	36,—

Kérjük, hogy a MEGRENDELŐSZELVENYT levelezőlapra ragasztva küldje be.

KÖNYVSZOLGÁLAT

Budapest 5. Postafiók 333.

MEGRENDELŐSZELVENY

Megrendelem a TURISTA-ban felajánlott könyvek közül az x-szel jelölt könyveket.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

* Utánvétellel, portómentes szállítással (50,— Ft-on felüli rendelés esetén)

* 4 havi részletre a 3% kezelési költség felszámításával.

Tudomásul veszem, hogy átvételkor a vételár ötödét és a portóköltiséget utánvétellel, a többit 4 havi egyenlő részletben fizetem.

Név: .....

Cím: .....

Foglalkozás és munkahely: .....

* A NEM KIVÁNT SZÖVEG TÖRLENDŐ!

Nem esonkítja meg a lapot, ha a megrendelését és a szükséges adatokat megírja címünkre lemásolva.

AV
ILL
MÁ

Az éjszaka esett, de reggelre fölszakadtak a felhők, és most úgy fénylenek a tetők, s a déli hegyoldalak, mint akár nyár derekán. A bakancs puha szőnyegen tapos, vörhenyes avartengerben gázol a láb, és oly könnyű a felkapaszkodás a 946 méteres Pizskésetetőre, mintha szárnyak emelnének. A november végi nap ragyog, de nem éget, nem fullaszt ki az emelkedőn, amint a Cseternás patak mentén, úttalan utakon a csúcs felé tör a turista.

A Mátraszentimre fölött emelkedő lapos tetőn aztán letanyáz, s hagyja, hogy barnítsa, bronzosítsa arcát az avarillatú szél, s a fátylakba burkolt nap, míg lobot nem vet a gallytűz a gyepes tisztáson, s a fehérre hegyezett nyársra föl nem kerül a pirítandó hagymafej meg a sós szalonna.

Alattunk az ország három legmagasabban fekvő települése: *Mátraszentistván, Mátraszentlászló és Mátraszentimre* rendszertelenül szétdobált házai hevernek el a Mátrabérc lábánál, jó 800 méterrel a tenger színe fölött. A galambszürke palatető s meg piros cserepes házak képményeiből vidáman tör föl a vasárnapi ebédkészítés buzgalmát jelző bodor füst, s úgy terül szét a girbe-gurba házsorok fölött, mint elfeküdt terhes felhő, vagy alászállt nehéz ködlepel.

Hogy megváltoztatta a pezsgésbe jött idegenforgalom ezeknek az apró hegyifalucskáknak az életét! Még őserdő volt a Mátra, mikor az első települők házai megépültek itt, a tűzzel teremtett irtásokon. Az elszaporodó kis üveghuták munkásai raktak fészket a rengetegben, s kezdetleges kemencékben megolvasztott kvarcból boros meg vizes butéllákat fújtak, formáltak. De a gyáripár gyorsan legyőzte kézi erejű mester-

ségüket, aztán már csak a szénégetés, a fafaragás meg az erdei munka adott szegényes kenyeret. A turizmus föllendülése öntött új lelket ezekben a sajátos érdekességeket őrző hegyi településekbe. Lassankint üdülőközpontokká váltak, nyaralók, turistaházak, eszpresszók, kisvendéglők épültek az ősi falumag körül, s állandó biztos jövedelmet jelent a fizetővendéglátás. Még a kicsiny Bagolyirtás néhány háza is turistákkal, üdülőkkel van tele az év minden szakában. A legmagasabb magyar hegység szívében a természetjárás tiszta örömeit együtt kapja itt az egynapos kiránduló éppúgy, mint a huzamosabban tanyát verő üdülendő.

A széles Mátranyeregben, 700 méter körüli magasságban alakult ki a hegység másik üdülőközpontja, *Mátraháza*. Innen indulnak ki a legsebesebb kiránduló- és síutak, ide fut le a Kékestetőről az ország leghosszabb lesiklópályája. Mátraháza fő-

lött tornyosul a hegység főgerincéből legmagasabbra emelkedő Kékes-csoport, a Mátrát szülő hajdani vulkanizmus hatalmas lávatömbje.

Mátraháza november végén is tele van üdülőkkel, akik el-elmerengve vallják, hogy a csapzott, ázott erdő sejtelmes fanyar illata, eltompuló fénytelen színe, leheletszerűvé csendesítő hangja kárpótol a nyári nap tobzódásáért.

Mit kaptak ezek a kései vándorok a Mátrától? Előttük váltott színt az erdő, s mindennap más ruhában láthatta a turista a lombos hegyoldalakat és a törpe bokros csúcsokat. Először csak itt-ott barnult-sárgult meg egy-egy folt a zöld hegyhátakon, aztán lángba borultak a sombokrok, s lassan vörhenyessé vált a cser meg a bükk is. Egy szép napon aztán a kipirult vadkörtefa lehányt magáról mindent, s a Szent László forrás korhadt favályújában eltűnt a csergező víz a beléhullt falevelek alatt. Az esős napon a nagy-nagy pihe-

Mátraháza. Háttérben a Galyateó

É R - TÚ RA

nések örömet adták. Mikor a kilátó-
erkély üvegfala előtt ülve, egy-egy
percre öibe hullott a könyv, úgy pi-
hent meg a szem az egymásra gyü-
rődött hegyormokon, mint hullám-
zás közben megdermedt tengeren.
Egy-egy ilyen pillanat a végtelenbe
ér; megáll az idő és az élet; a szív
s az ideg nyugszik, pihen és erőt
gyűjt...

Most napfény lengi be lágyan a
lombját vesztett erdőt, s népesek az
ösvények, a rejtett sétautak. A pi-
ros jelzés csendesen kanyarog *Parád*
felé, s a hegység másik arcát mu-
tatja meg. Feltűnik Sasvár tornya,
s az ember szinte már érzi a csevica
savanykás ízét. A sasvári kastély
mellett fakadó kénhidrogénes vízzel
több mint kétszáz éve keverik a bort
az inyencek, a vulkáni utóműködés
hatására megízesedett források így
váltak a borivók örömevé. A záp-
tozás szagú parádi cseviceről már
1763-ban azt jegyezte föl Markhót
Ferenc megyei főfizikus, hogy „rég-

óta isszák étvágygerjesztő, emésztést
könnyítő italként”. Fáy András „bű-
dösköves víznek” nevezi, Vörösmarty
cseh vízként emlegeti, s leírja, hogy
„a kút ágya gyönyörű, hamvas és
kék összerakott kövekből áll, a hosz-
szú négyszögre kirakott faloldal
egyikében, hová kétfelől garádcso-
kon kell lemenni, hová van székek-
kel s asztallal, hol ülni, az ivókat
nézegetni vagy ebédelni is lehet.” Ma
az Ybl Miklós építette pagodaszerű
pavilonban naponta 800 liter parádi
vizet palackoznak, s küldenek szét
Európa-szerte.

„A savanyúvíz forrásoktól tetejük-
kel a felhőket verdeső agg bikkek
árnyékában vezet az út az üveghu-
tákhöz” — kalauzol tovább Fáy And-
rás a sasvári üvegyárhoz. Több mint
250 évvel ezelőtt állította Rákóczi
fejedelem az első üvegfúvót a mai
Parádóhután. Ott formálták hosszú-
szárú fúvó pipákkal a folyékony, izzó

üveget a mátrai hutások egészen
1815-ig. Akkor költözött át a huta
ide Sasvárra, és lett az őse a mai
korszerű üvegyárnak, mely már
nemcsak parádivizes palackokat ké-
szít, hanem sokszínű üveg dísztár-
gyakat, csiszolt kristályvázákat, kely-
heket, serlegeket is. Közben pedig
föléleszti az ősi üvegfestés majdnem
elfelejtett művészetét is.

Sasvár után szélesebbre nyílik a
parádi völgy, s a keleti Mátra egyre
alacsonyodó nyulványai közt, bájos
fenyő- s platánligetben kieső bü-
jik meg az egyik legrégebb, leg-
patinásabb magyar gyógyfürdő, Pa-
rád. Gazdagon fölbugyogó timsós,
kénes és arzénes gyógyvizét a XVII.
század végétől használják és áldják
a betegek. A tájat, melynek ölen a
neves fürdőhely rejtetik, 1819-ben
így festi le Fáy András: „Az egy-
másra tornyozott Mátra csúcsai, ké-
kes horizontú bércek s általuk a vi-
lág zajától különszakasztott nyájas
völgyek, hímes rétek és ezek aljain
ezerféle kigyózdás között csergő
Tarna patakja, a tisztes ókorra szen-
derítő várak omladékai — édes ké-
peket nyújtanak a lágy képzelgés-
nek...” A bájos fürdőhely fölé
emelkedő Saskó bérce pedig a hegy-
ség legszebb kilátásával jutalmazza
a turistát, aki megmássza meredek
északi sziklafalát.

A Mátra kései vándorai csendesen
ballagnak a nyirkos ösvényeken, a
Saskó szirtjén, a Cserepestető vonu-
latán, vagy a Tarna csergő patakja
mellett, de a levegőnek már hó szaga
van, s talán a jövő vasárnap már
sielők futnak alá a lejtőkön, hogy
léceik nyomán magasra csapjon fel
a finom puha mátrai porhó.

Antalfy Gyula

Kilátás a parádi Nagy-kő sziklaoromról
a recski ércbányára. Háttérben a Mátra
vonulatai

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

NDK

A Német Demokratikus Köztársaság Európa azon országai közé tartozik, amelyeket már sok tízezer magyar turista „felfedezett”. És hogy a jövőben további ezrek fogják felkeresni; arra biztosíték a magas hegyek és a tengerpart rengeteg látni-valója, a turistákat télen-nyáron fogadó romantikus, vagy modern üdülők, a múlt és a ma hangulatát egyaránt árasztó városok történelmének kulturális, művészeti emléke.

Nézzünk hát egy kicsit körül az NDK-ban.

Kezdjük a városoknál, mindenképp előtt a 402 négyzetkilométer területű, több mint egymillió lakosú fővárosról ejtsünk szót.

A modern Berlinnel az Alexander Platz környékén ismerkedhetünk meg, ahová az új lakóházakkal szegélyezett Karl Marx Alle vezet. Az érdekes látványok közül említsük meg az Állami Operaház klasszikus épületét, a Nagyberlini Magistratust, a „Vörös Városházát”, valamint a város egyik legrégibb és legszebb épületét a Mária-templomot.

A kulturális nevezetességekből ragadjunk ki kettőt: Berliner Ensemble-t, a Brecht Színházat és a Spree-folyón a Múzeum Insel, a Múzeum-szigetet.

A következő városról elég annyit mondani: Zwinger és már mindenki tudja, hogy Drezdáról van szó. Valóban, a második világháború pusztítása után oly gyorsan feltámadt város leghíresebb épülete a Képtár, amelyben Rembrandt, Tizian, Raffaello és több más nagy művész képeiben gyönyörködhet a látogató.

A harmadik város, a 801 éves Lipcse, vásáraitval tette híressé nevét. Ha tavasszal érkezünk oda, a nehézipari, ha ősszel, a fogyasztási cikkek kiállítását nézhetjük meg. Évszaktól függetlenül viszont a két és félmillió kötettel rendelkező Német Könyvtár, vagy az NDK legnagyobb sportstadionjának megtekintése.

Eisenach első számú híressége ma már kétségtelenül a Wartburg gépkocsi. A Wartburgról ejtünk most néhány szót, de nem az autóról, hanem a várról. Itt raboskodott a nagy reformátor, Luther, és a középkorban híres dalnokversenyeket tartottak a „Dalnok-teremben” — legalább is a monda ezt állítja. A városból szebbnél szebb kirándulásokat tehetünk a Thüringiai-erdőbe, vagy a Hörsel-folyó mentén.

Szász-Svájcot látni kell. Az Elba két partján elterülő vidék meredek hegycsúcsai, csendes völgyei életre szóló élményeket kínálnak a turistáknak. Üdülőhelyei közül talán a legszebb Badschandau, amely nem-

csak környékéről, de gyógyforrásáról is világhírű.

És most beszéljünk a tengerpart-ról.

Legismertebb városa Rostock, az NDK hajógyártásának, tengeri forgalmának központja.

A Balti-tenger vidékének kedvelt üdülőhelye Rügen szigete, amelynek keleti partján hosszú sorban húzódnak a szállodák és panziók.

Binz és Sassnitzot bársonyos homok borította szász és szász strandkosárral tarkított tengerpartjával méltán nevezhetjük az üdülők paradicsomának.

Ütökmányok

Ha rokonhoz, vagy ismerőshöz utazunk, akkor száz forintos okmánybéllyel ellátott betétlapot kell beszerezni a kerületi rendőrkapitányságtól, valamint meghívólevelet az NDK-ból. Amennyiben nem meghívásos alapon megyünk, forduljunk a Budapest VII. ker. Tanács krt. 19. sz. alatti IBUSZ Irodához, amely minden adminisztrációt lebonyolít. 25 forintos útlevélkérelmet kell kiállítani, száz forintos okmánybéllyel csatolásával. Szállást és ellátást előre kell foglalni az IBUSZ-nál. A költség 50 százalékát a megrendelésnél, a többi az utazás előtt fizetjük be. Egy napra 12 márkát lehet igényelni. (1 NDK márka = 4,43 forint.) Meghívás esetén nem rendelkezünk szállást. Ez esetben két hétnél rövidebb tartózkodásra napi 17 márkát, két heti tartózkodásra 245 márkát igényelhetünk.

Vámelőírások

Engedély nélkül kivihető: öt liter bor, három liter egyéb italféle, 500 darab cigaretta, valamint a saját használatra szóló ingóságokon kívül, négyszáz forint belföldi fogyasztói értéket meg nem haladó ajándéktárgy. Vámmentesen hozhatók be a külföldön vásárolt ingóságok, használati tárgyak — ha mennyiségük nem haladja meg a személyes szükségletet, és belföldi fogyasztói áruk nem több négyezer forintnál. Ezen az értéken belül azonban egy-egy árucikk értéke nem haladhatja meg az ezer forintot. Elutazás előtt feltétlenül kérjünk részletes információt a vámelőírásokról az IBUSZ-tól, mert ezek a rendelkezések változhatnak.

A közlekedésről

Budapestről Berlinbe közvetlen légijárat van. Egy út 363 forintba kerül, míg a retúr 690,— forint. Vonattal ugyanez az út II. osztályon, retúr 351,— forint. Drezda 270,— forint,

Lipcse 338,— forint. A helyjegy ára: 6,— forint. Az NDK-ban a személyvonat kilométerenként nyolc pfennig, a gyorsvonaton a jegyhez külön pótlékot számítanak. Berlinben az S-Bahn a legalkalmasabb a hosszú távolságok megtételére, díja belterületen húsz, külterületen 30 pfennig. Villamosjegy ára: 20 pfennig, az átszállójegy 30 pfennig. A „Z”-s kocsikra előreváltott jegyek érvényesek, a „ZZ” jelzésűeken pedig perelyt helyeztek el. A taxi kilométerenként 80 pfennigbe kerül, plusz 50 pfennig az induló tarifa. Ami a helyi kreszt ill. a helyi kreszt-t illeti, nagyjából megfelel a hazainak. Az Autobahnokon a megengedett legnagyobb sebesség 100 km/ó, lakott területen belül 50 km/ó. A benzinkúthálózat sűrű. Normál benzín ára: egy liter 1,40 DM, a szuperbenzíné: egy liter 1,50 DM, a speciál olaj ára: egy liter 2,75 DM. A javítószolgálat telefonja: 14, a rendőrsége: 110, az autómotort az 552-500-as számon hívhatjuk. Orvosi segítséget a 115-ös telefonszámon kérhetünk, egyébként az orvosi kezelés a magyar turisták számára díjtalan.

Felhívjuk a motorkerékpárosok figyelmét, hogy a bukósisak viselése az NDK-ban is kötelező!

Szállás

Kategóriától függően az előre megrendelt szoba ára szállodákban: napi 120—200 forint. A campingdíjak egy napra: 0,60—1 márka, viszont felszerelést nem kölcsönöznek.

Árakról

Egy kiló kenyér: 0,62 márka, egy kiló sajt 8 márka, egy liter tej 0,72 márka, egy liter sör 1,40 márka, 20 darab cigaretta 2 márka, telefondíj: 0,2 márka. Fekete 1—1,50 márka, 2 dl rövidital 1,50—3 márka, egy üveg bor 8—13 márka. Az éjjeli szórakozóhelyeken a belépődíj: 1,60—3,50 márka.

Hasznos kiscímítár

Utazással és szállítással kapcsolatban forduljunk a Berolina Információs Irodához: Berlin, Berolinahaus, telefon: 514-644. További felvilágosítás: Berlin, Reisebüro der DDR-Friedrichstrasse 110—112. tel.: 425-891.

Az NDK állami turista bizottságnak címe: Komitee für Touristik und Wandern der, DDR, Berlin, Unter den Linden 36—38.

NDK Autóklub: Allgemeiner Deutscher Motorsport Verband, Berlin W. 8, Charlottenstr. 60.

Ajánljuk, hogy keresse fel az NDK Kulturális és Tájékoztató Irodáját (Bp., VI., Népköztársaság utja 21., tel.: 223-885.), ahol hasznos információk füzeteket, térképeket lehet vásárolni.

Ifj. Szitnyay Jenő

Síiskola felnőtteknek és ifiknek

Havas cseretúrák.
Felhúzó épül a Kékesen
és a Normafánál.
Sítúrázó-hírek

Váratlanul korán hullott le az első hó. A sítúrázóknak népes tábora sietve megkezdte felkészülését az évadra.

Igaz, az MTSZ Sítúrázszakbizottsága nem pihent a nyári kánikulában sem, és munkájának eredményeit bizonyára örömmel fogadják a szakosztályok.

Kérésünkre a belkereskedelmi szervek az NDK-ból ismét rendeltek ezer pár korszerű sicipőt, amelyek két fajta minőségben, 470 és 660 forintos árban kaphatók a „Sportboltok”-ban. A hagyományos hazai gyártmányú sicipők is kaphatók a szaküzletekben 537—586 forintos árban. Háromezer pár különböző méretű silec, korszerű kötések és különböző minőségű botok várják a vevőket az üzletekben.

A síoktatást a BTSZ megbízása alapján a Budapesti ÉPFU SK Természetbarát Szakosztálya szervezi. Hat foglalkozásból áll a „Síiskola”, amelynek keretében a korszerű sízés alapelemeit sajátíthatják el a jelentkezők a Normafa és a Harangvölgy lejtőin. Gondoltunk a tanulóifjúságra is és bízva a fehér karácsonyban, külön tanfolyamokat szervez az ÉPFU a gyermekek és a tanulóifjúság részére. A „Síiskola” részvételi díja ötven forint személyenként, a jelentkezéseket a BTSZ Tájékoztató Irodájában (Bp., V., Váci u. 62—64. sz.) kedd—szerda—csütörtöki napokon 18 óráig, a Diadal Sportáruházban (Bp., V., Váci utca 26.) a nyíltartási idő alatt fogadják el a tanfolyamokra, ahol a jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak.

A sícseretúrák rendezéséről és útvonalairól már beszámoltunk olvasóinknak, ezek közül kiemelkedik a Szovjetunióba, a Kaukázusban fekvő ITKOL sítáborra vezető túra, amelynek résztvevői 2300 méteren fekvő szállásukról felvonóval háromezer méteres magasságot érhetnek el és szép lesiklásban lesz részük az Elbrusz nyergében.

A sítúrázóknak és versenyzőknek szívét is megdobogtatja a Mátraháza—Kékestető Délinek ismert Ny-i lesiklopályája vonalában építendő, tervezés alatt álló felvonó, sőt, elárulhatjuk, tervezés alatt van a Normafánál építendő húzós felvonó is. A hideghegyi sifelvonó azonban használhatatlan és ott teljesen új felvonó építése szükséges.

A versenyzést kedvelő sítúrázóknak részére ismételtelen megrendezi a BTSZ a már hagyományossá vált „Radnóti Miklós sítúráversenyt”, sőt az országunk területén működő sí-

állomások környékén, így a Normafa vidékén is, megrendezésre kerül az 1965-ös és később az 1966-os Kilián pontverseny is.

A gazdag program azonban óvatosságot is követel és a cseretúrák tapasztalatai alapján ismertetjük lengyel barátaink megszívlelendő tanácsait: „A sízés a pihenést, szórakozást, az egészséget szolgálja, légy óvatos és ne szenvedj balesetet! — Ne becsüld túl képességeidet és tudásodat! — Vigyázz a gyengébb sízőkre, ne gúnyold, hanem tanítsd őket, mert Te is voltál kezdő! — Lesiklásnál légy határozott, de ne veszélyeztess másokat! — Csak balra előzz!”

A Sítúrázóknak Országos Találkozóját Bánkúton, január 14—15-én tartjuk meg és arra várjuk a szakosztályok képviselőit.

Sok és jó havat!

Szebényi Géza
az MTSZ Sítúrázszakbizottság vezetője

BUDAPEST CITYBUSZ

VÁROSNEZŐ AUTÓBUSZ KÜLÖNJÁRATAIVAL
TEKINTHETI MEG

Budapest belterületét bemutató kb. 3 órai időtartamú különjárat naponta 10, 14 és 17 (szep. 1-től 16) órakor indul.

A Parlamentet és a Budai Várat bemutató különjárat hétfőn, szerdán és pénteken 13.45 órakor indul.

A festői budai hegyvidék legszebb részein végigmenő kb. 3 órai időtartamú különjárat csütörtökön és szombaton 16 órakor indul.

Végül az esti Budapestet és a szórakozóhelyeket bemutató különjárat naponta (vasárnap kivételével) 20 órakor indul. Három útvonal között lehet válogatni.

A különjáratok az Engels téri MÁVAUT állomásról indulnak. Jegyek az IBUSZ Autobus Tours (V., József Attila u. 18.) irodájában és a budapesti IBUSZ irodákban kaphatók.

A fenti különjáratokat az IBUSZ csoportos jelentkezés esetén a lehetőséghez képest bármely más időpontban is elindítja.

NEVEZETESSÉGEIT,
CSODÁLATOS PANORÁMÁJÁT A
LEGKÉNYELMESEBBEN A

Tájékozódási versenyek

MEGVÉDTE BAJNOKI CÍMÉT A BP. PEDAGÓGUS NŐI ÉS A BP. SPARTACUS FÉRFI TÁJÉKOZÓDÁSI CSAPATA

Nem kényeztette el a terepet kijelölő rendezőség az országos tájékozódási futóbajnokságok csapatait. A Visegrád környékén rendezett küzdelmek színhelyét ugyanis elsősorban a nagy szintkülönbség jellemezte. A férfi OB mezőnyének 11 500 m-es útvonalán 1100 m volt a szintkülönbség, a női csapatok 8600 m-es, 800 m szintű pályán futottak a sok nyitott kérdésre választ adó versenyen.

A női mezőny — mint ismeretes — ezen az egy fordulón döntötte el a bajnoki cím sorsát, a férfiak pedig a csb. harmadik fordulóját futották, amely egyben a befejező fordulót is jelentette.

Főként a férfiak mezőnyében történtek nagy „mozgások”, hiszen — például — az utolsó fordulóban győztes OSC ezzel a szép eredménnyel a 8. helyről a 4.-re jött fel. A Bp. Spartacus az első két fordulóban elért kitűnő eredményével védte meg a bajnoki címét, hiszen a III. fordulón nem sikerült helyezést sem elérnie. Végeredményben, a három forduló összesített eredménye alapján, a Bp. Spartacus (Skerletz, Balogh, Schönviszky L., Schönviszky Gy., Orsi) nyerte az 1966. évi férfi országos bajnokságot, 6 ponttal, az U Dózsa (12 pont), a Bp. Honvéd (13 pont) és az OSC (18 pont) előtt. A kiesés sorsára a Bp. Pedagógus, az Ajka, a Veszprémi Haladás, a Testvérség és a Tipográfia jutott.

A nők egyfordulós csapatbajnokságát biztosan, sőt fölényesen nyerte az ezúttal teljes létszámmal induló Bp. Pedagógus (Balázs, Cser, Monzpart, Györi, Pál) együttese 7:05.14-es idővel. A második helyezett — erősen tartalékos — BEAC lányok ideje 10:08:07 volt, míg a harmadik helyen a Finommechanika 11:30:45-ös idővel ért célba.

Skerletz Iván

Cser Borbála a terepen

DIÓSGYŐR ÉS DUNAKESZI AZ OB-BAN!

A tájékozódási versenyidény hajrája döntötte el, hogy melyik csapatok jutnak a legmagasabb versenyszintre, az OB I-be. Arról már legutóbbi számunkban hírt adtunk, hogy Budapestről a Bp. Petőfi és a Ganz-MAVAG együttese lépett előre, a Normafa és a Csillebérc környékén pedig — ahol a megyei bajnokságok országos döntője került sorra — a Dunakeszi Mechanikai Labor és a Diósgyőri VTK harcolta ki a feljebbjutást.

A starthelyen jelentkező 21 vidéki csapatot rendkívül rossz időjárás fogadta és a zuhogó eső „kitartott” a versenyzőket és a versenybírákat mellett egészen a befejezésig. Maguk a versenyzők is igen nagy nehézségekkel kerültek szembe, de a bírálóknál talán még nehezebb volt ezúttal a dolguk.

— A térképeket is elmosta az eső — panaszkodott Bárány Lászlóné, a versenybíró-ság élnöke. — Azt hiszem, hogy az értékelésnél nagyon nehéz dolgunk lesz...

Igy is történt, de azért elvégezték a teljes társadalmi sportemberek az értékelést is a megyei bajnokságok döntőjéről, amelyen — a résztvevők örvéndetesen megnövekedett létszáma mellett — a versenyzők figyelemre méltó fejlődéséről adtak számot. Végeredményben ez a sorrend alakult ki:

1. Dunakeszi Mechanikai Labor (Bobor, Gyöző, Danovszky) 4 helyezési pont, 2. Diósgyőri VTK (Bokros, Spisák, Kerényi) 7 helyezési pont. Egyénileg az éjjeli versenyszámban Danovszky érte el a legjobb időeredményt (1:56.04), míg a nappali verseny egyéni győztese Erdélyi (Bélapátfalva) lett 1:25.51-es idővel. Az éjjeli versenyt 9500 m-es, 560 m szintű, míg a nappali versenyt 9550 m-es, 690 szintű, az esőtől és sártól nehéz pályán bonyolították le.

— A feljutásnak eddigi módszere az idei bajnoksággal befejeződik — közölte Szónyi László, a versenybíró-ság vezetője. — Jövőre Kelet-Magyarország és Döntőtől csoportelnevezéssel 6-6-os mezőny alakul, amelyek első helyezetteket osztályozó nélkül kerülnek az Országos Bajnokság mezőnyébe. Ugyancsak feljut az OB-be a Budapest-bajnokság első két csapata, tehát összesen négy együttes. Az 1967. évi OB négy utolsó helyezetteje viszont kiesik az OB-ból. Úgy gondoljuk, hogy ez a rendszer inkább igazodik hazánk földrajzi helyzetéhez, másrészt növeli a sportszerű versenyszellemet mind a kiesés, mind a feljutás terén.

Csak Monzpart tudta megtörni a Vértesben a külföldiek sikersorozatát

Nagy érdeklődés kísérte a Bp. Spartacus idénnyaró, immár hagyományos „November 7.” tájékozódási versenyét, amelyre Oroszlány közelében, Kőhányáspusztán, a Vértes hegységben került sor. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére rendezett verseny minden tekintetben megfelelt az igényeknek: a sportág világviszonylatban is jónévvű versenyzői vívtak szép küzdelmet és a Bp. Spartacus rendezői munkája is magas színvonalú volt.

A rendező Bp. Spartacus ugyan nem indított csapatot, hiszen versenyzőink ezúttal a rendezői szerepet töltötték be. Ez meg is látszott az eredményeken, mert a férfiak mezőnyében sem az egyéniben, sem a csapatversenyben nem sikerült magyar versenyzőnek, illetve csapatnak a győzelmet megszereznie. A férfi csapatversenyt, meglepetésre — a helsinki világbajnokságon győztes svéd válogatott tagjával megerősített svéd klubcsapat előtt — a csehszlovák együttes nyerte, fölényben bizonyítva. A csehszlovákok remek szereplését bizonyítja, hogy Novotny személyében a férfi egyénit, majd a női csapatversenyt is északi szomszédaink nyerték. Novotny mögötti honfitársa, Galik ért másodikiként a célba, a legjobb svéd, Bengston, csak a 3. helyet tudta megszerezni.

A roppant erős mezőnyben — amelyben még NDK-beli versenyzők is rajthoz álltak — a magyar versenyzők közül ezúttal is Monzpart Sarolta igazolta kivételes versenyzői képességét. A kitűnő csehszlovák nőket is megelőzve, biztosan szerezte meg a női egyéniben az egyetlen magyar győzelmet.

Pillászentkereszt körzetében, a Hosszúhegy terepén került sorra a II. osztályúak idénnyaró versenyére, amelyen — az I. osztályúakhoz hasonlóan — népes mezőnyők álltak rajthoz. A lapunk zárta kor lebonyolításra került nemzetközi I. osztályú és a hosszútávú II. osztályú versenyekre a „Turista” legközelebbi számában még visszatérünk.

HÚSZ CSAPAT

indult a sopronkörnyéki szárhalmi erdőben rendezett „Petőfi Sándor” tájékozódási versenyen. A Soproni Természetbarát Szövetség rendezésében 10,5 km-en távol került sorra a 20 csapat küzdelme, amelyből végül az Erdészeti Technikum kitűnő képességű együttese

került ki győztesen 1:25.53-mal, 2. Soproni VSE, 3. Soproni Postás. Érdekes, hogy a vasutasoknak éppen az ifjúságiak versenyében sikerült a visszavágás, ahol ez a sorrend alakult ki az élen: 1. SVSE, 2. Erdészeti Technikum, 3. Széchenyi gimnázium.

Férfi csapat: 1. Bp. Spartacus (Skerletz, Orsi, Schönviszky Gy., Schönviszky L.) 15:28.53; 2. Bp. Honvéd 16:12.21, 3. MAFK 16:32.01 Férfi egyéni: 1. Skerletz (Bp. Spartacus) 3:43.00, 2. Orsi (Bp. Spartacus) 4:35.02 (Csak a műegyetemieknek volt négy értékelhető csapatversenyzője. Női egyéni: 1. Cser (Bp. Pedagógus) 1:23.11, 2. Monzpart (Bp. Pedagógus) 3. Szabóné (Bp. Vörösmarty) 1:23.11. A felnőtt férfi II. osztályú csapatversenyt a Bp. Pedagógus nyerte, 2. OSC, 3. MAFK. Egyénileg Imréné (Bp. Pedagógus) nyerte a II. osztályúak küzdelmét Tóth (OSC) és Sándor (BHSC) előtt.

Az „Eötvös Loránd”

immár hagyományos em-lékversenyt a Mátrában, Mátrafüred környékén bonyolította le a rendező BEAC. A nem túlságosan nehéz terepen főleg a nők mezőnyében született meglepetés: Cser Borbála le-

győzte klubtársát, az ezúttal „keverő” Monzpart Saroltát. A női versenyen a férfiak 15 000 m-es 800 m szintű pályán futottak, a nők távja 7250 szintje 390 m volt. Az eredmények:

Módosították a turistaházi hálólhelyek elosztásának szabályzatát

1961 nyarán lépett életbe a Turistaházakat Kezelő Vállalat turistaházaiiban a férólhelyek elosztásának új rendje. Ma már közismert, hogy a szakosztályok, természetbarát szervezetek által beadott igénylések az érkezési sorrend szerint számot kapnak, ez a távlati helyigénylésnél az elosztás egyik alapja.

— Öt év alatt tizennégyezer igénylés érkezett — lapozgatják a „nagy könyvet”, nyilvántartásukat a vállalat munkatársai.

— Az egyes sorszám tulajdonosa Várkonyi Józsefné, Keszthelyről érkezett levele, 1961. június 17-én. Néhány hónappal később kapta meg sorszámát az ezredik igénylés, Nagykörösiék, a Délmagyarországi Áramszolgáltató Vállalat természetjárói foglaltak hálólhelyet. Még egy érdekes sorszám a tízezredik. 1965 áprilisában vették nyilvántartásba, az UVATERV Természetbarát Szakosztálya adott be ekkor öt különböző igényt, ezek egyike az első ötjegyű számmal jelzett.

MIÉRT LETT ELAVULT?

— A beérkezett igényeket nemcsak számmal, hanem egy bizonyos betűjellel is ellátjuk. Ez a kategóriajelzés minősíti a hálólhelyigénylést, meghatározva, hogy mennyivel előbb jegyezhető be, mikor fizethető ki. A szombatönként túsára induló csoportok pl. a „C/1” kategóriába tartoznak. Ha a szakosztály év elején egész éves túsatervét beadja, az őszi túsák — a „C/1” kategóriába tartozók — hálólhelyei, csak a túra lebonyolítását megelőző hónap elején fizethető ki. Am előfordulhat az is, hogy ezt az igénylést megelőzi egy „A” kategóriába tartozó kérelem, s akkor hiába jelentkezett a szakosztály hónapokkal előbb, a hálólhelyeket mások vehetik igénybe.

— A természetbarát mozgalom azonban az elmúlt években is sokat fejlődött. A taglétszám növekedésével gyarapodott a szervezeti élet, a korábbi egy-két túsamozgalom mellé újabbak sorakoztak, megindult a természetjárók minősítése, a minősítő túsák szervezése, a kéktúsázók tábora sok ezer úttörővel gazdagodott, készül a kerékpáros természetjárók országos túsautvonala is stb. A rendszer szakosztályi életet a túsaszerúség jellemzi. Az említett helyelosztási rend nem egy esetben gátolta a tervek végrehajtását, az előjegyzés bizonytalansága kétségessé tette a túra sikerét.

HOGYAN LETT KORSZERŰ?

Öt év után ismét napirendre tűzte a Magyar Természetbarát Szövetség Elnöksége a turistaházi hálólhelyek elosztásának rendjét. A módosított elosztási szabályzat 1967. január 1-től lép érvénybe, s ennek ismerete nemcsak a természetbarát mozgalom szervezőinek, hanem a tagoknak is hasznos.

— Miben áll a szabályzat módosítása?

— Természetbarát szervezetek, a szervezetek tagjai bármilyen időpontra előre is igényelhetnek helyeket. (1967 szeptemberére már most is többen nyújtották be a helyfoglalási kérelmüket.) A szervezetek, vagy szervezett természetbarátok igénylését a szakosztály-vezetőknek vagy megbízott felelősének kell aláírni, lebélyegezni. A vállalat továbbra is érkezési időpontok szerint sorsozza és tartja nyilván a kérelmeket.

Ami viszont új és — remélhetőleg hasznos is lesz: megszűnik az igények kategorizálása, minőségi megkülönböztetése. Szervezet és szervezet, illetve tag és tag között nem lesz differencia. A benyújtott igényeket — nyilvántartásba vétel után — a vállalat munkatársai előjegyzik, a hálólhelyet biztosítják, s a biztosított hálólhelyek várakoztatás nélkül, azon nyomban kifizethetők, vagyis véglegesen lefoglalhatók.

Feltétlenül szükséges azonban megjegyezni, hogy ez az „azonnali” kifizetés nem kötelező, csak lehetséges. A vállalat, a szakosztályi igénylés alapján, az előjegyzett hálólhelyeket fenntartja, s a jelenlegi rendelet értelmében, az igényjogosultság csak az igénybevétel kezdetét megelőző 15. napon veszik el, ha nem történt meg a hálólhelyek kifizetése.

— Mihez nyújt segítséget az elosztási rend módosítása?

— Leginkább ahhoz, hogy a szakosztályok túsáinak szállásbiztosítása az igénylés benyújtásával szinte egyidejűleg tisztázható. Bizonytalanság, várakoztatás, kétségek nélkül. Másrészt a „szabadságtúsázók” már év elején megtervezhetik nyári pihenőjük helyét, programját.

— Az új elosztási rend azonban az előnyök mellett feladatokkal is jár — tájékoztatnak a vállalat illetékei — ezekre szeretnénk a figyelmet felhívni. Mivel a hálólhely-kérelmeket az igénylések beérkezésének sorrendjében elégitjük ki, *helyesnek tartjuk, ha minél előbb, az év elején megkapjuk a szakosztályok egész évi kérelmét.* Ehhez a pontos eseménynaptár szükséges, tehát ahol a szakosztályi tevékenység szervezése jobb és tartalmasabb, ott jelentkezik az előny is a hálólhelyek előzetes lefoglalásakor. Sajnálatos példák emlékeztetnek minket azokra az esetekre, amikor szépen elkészített évi programok alapján előjegyeztük a hálólhelyeket, aztán az igénybevétel előtti külön sürgetésünkkor derült ki, hogy a túsát mégsem indítják, a hálólhelyekre nincsen szükség. *Eközben más igénylők százait kellett elutasítani, a hiába előjegyzett és fenntartott helyek miatt.* Nemcsak gazdálkodásunknak, hanem a természetjárás szervezetségének is érdeke az ilyen esetek elkerülése, és érthe-

tő, ha az említett — szerencsére egyre kevesebb — példák okozóit kérésünkre a Magyar Természetbarát Szövetség vonja felelősségre.

AZ ELŐJOG MEGMARAD

Kérdésünkre azt is megtudtuk, hogy ez a módosítás nem érinti a hálólhelyekre vonatkozó kedvezményeket, s az „igazolványos” természetjárók távlati előjegyzési jogosultsága nem szenved csorbát. A „nem tagok”, a szervezeteken még kívül állók, továbbra is csak a tárgyhónapot megelőző hónap 8. napjától foglalhatnak le hálólhelyeket, csak abból válogathatnak, amit a szervezeti igénylők nem vettek igénybe.

Nem érdektelen azt is megemlíteni, hogy a közbejött akadályok miatti szállásmódosításokkal kapcsolatban mi a teendő. Mint az előzőkben kiderült, az előjegyzett, de be nem fizetett hálólhelyek az igénybevétel napját megelőző 15 nappal lemondhatók, módosíthatók. 15 napon belül az előjegyzés igényjogosultsága elveszik, a Vállalat a helyeket mások részére kiadhatja.

— Mi a teendő viszont a már befizetett hálólhelyfoglalás módosításakor?

— Befizetett és igénybe nem vett hálólhely-díjat a Vállalat csak külön kérelem alapján, különlegesen indokolt esetben térít vissza. Módosítani viszont ezen a helyfoglaláson is lehetséges. Az igénybevétel kezdetét megelőző hatodik napig a hálólhelyfoglalás ún. „átírása” kérhető. Ebben az esetben lehetséges újabb időpont megválasztása, a hálólhelyek akkora történő lefoglalása, a már korábban befizetett hálólj ismételt felhasználásával. Hat napon belül átírást kérni már nem lehetséges. Ilyen esetekben a Vállalat a befizetési „nyugtát” ún. „átadóra” veszi át, a hálólhelyeket — jelentkezés esetében — ismételtlen kiadja. Csak az a hálólhely-díj fizethető vissza, amelyeknek kiadása ismételtlen is sikerült.

Befizetett és igénybe nem vett futási díjat — a turistaház vezető igazolása alapján — a Vállalat központjában fizetnek vissza.

Megjegyzendő, hogy az átírások, visszafizetések eseteiben a Vállalat a szóban forgó összeg 10%-át kezelési költségként számítja fel.

— Ha még kora is — búcsúznak a Vállalat munkatársai — ezúton is eredményes, sikeres újesztendőt kívánunk a természetbarátok népes táborának. Reméljük, hogy a téli hónapok, a ritkább túsáért mellett, a programkészítések estéivel is jól telnek el. És rövidesen gyakorlatilag tapasztaljuk ezeknek a terveknek megvalósulását. Nyilvántartó könyvünk lapjain számos hely van még, s arra törekszünk, hogy turistaházaink férólhelyei is megteljenek a túsák után egészséges, pihenő, üdülő vendégekkel. (—)

SZAKOSZTÁLYI LÁTOGATÁSON

a Patyolatnál

Fabricius Imréné elhatározta, hogy a november 7-i kettős ünnepnapot fiatalok társaságában a hegyekben tölti. Turista körökben nem kelt meglepetést egy ilyen döntés, talán az ellenkezője lenne feltűnő: nevezheti e magát természetbarátnak az, aki a kettős ünnep kínálkozó lehetőségeinek hátat fordítva, erdők, hegyek helyett a négy falat választja?

Fabriciusné tizenhatodik esztendeje vezeti a Patyolat vállalat természetbarát szakosztályát. A két és félezer üzemi dolgozó közül eddig jobbára a családost, középkorú emberek vállalkoztak huzamosabb túrára. A fiatalok általában beérték azzal, hogy meghallgatták a turisztika előnyeit ecsetelő előadásokat, dia és filmvetítéssel egybekötött kedvteremtő rendezvényeket. Hasztalan lett volna tehát az éveken át alkalmazott pedagógiai-pszichológiai kísérlet?

Az igazság kedvéért megjegyezhetjük: némelyek túlságosan komplikálnak vélik a fiatalok szervezését. Fabriciusné receptjéből hiányzott a modern agyonnevelés vegyszerelése. Odaállt egy munkacsoport elé:

„Fiúk! November 6-án reggel 6-kor a vállalat kapujánál találkozunk, hozzatok magatokkal szerelést, két napra hideg élelmet, a többi az én dolgom!”

Nyolcan jöttek össze a kapuban. Még vastagon lepte a várost a novemberi köd, amikor buszra ültek. Dobogókön már felszakadozott a sűrű pára. Elöl Fabriciusné haladt, utána a nyolc fiatal fiú. Gyalog! Végig a Pílisen Esztergom irányába. A Babits múzeumban tartották az első pihenőt. A fizikai erőnlét rangsora eldőlt, már az útvonal első szakaszánál kiderült, hogy Fabriciusné könnyen veszi a versenyt a fiúkkal. A lélektani próba sem várattott magára. Visegrád és Nagyvilám felé haladva a fiúk nagyjából eldöntötték, hogy ezt a túrát érdemes megismételni, mégpedig nagyobb társasággal.

— Jövőre megduplázzuk a szakosztály létszámát.

Fabriciusné tényekre épít. Amikor hatvan nyarán a tihanyi camping vezetőivel megállapodtak egy 20–30 fős befogadó táborrész bérletében, sorra jelentkeztek az újdonsült

turisták a Patyolatban. Hetenkénti váltással mindig zsúfoltak voltak a sátrak és a hatvanhetes nyár szinte önmagától szervezi majd a tagsági igazolvánnyal rendelkező természetbarátok sorait.

De ugyanígy népszerűsítette a mozgalmat a Szarvasi Arborétumból hazatérők beszámolója. A hétfői műszakkezdés előtt voltak, akik a vasárnapi vendégtársaság fásaszto következményeiről adtak számot, mások a Zempléni hegyvidéken eltöltött, jólsikerült hétvégéről beszéltek munkatársaiknak. Az élménybeszámolók új szint, változást hoztak a családi szokások egyhangúságába.

Akik hírből és szolgáltatásai alapján alkotnak képet a Patyolatról, még jóakarattal is csupán a helyzetismeret felületese rétegéig hatolnak.

A nyolc órán át vasalók, tisztítóberendezések mellett álló lányok és asszonyok — szellőző berendezés ide, vagy oda — paradús levegőt szippantanak. Rájuk ferde, és therápiának bizonyulna a természetjárás. Kézenfekvőnek tetszik a megoldás és mégis sokat kell tenni azért, hogy a dolgozókat a szervezett túravonalakra irányítsák.

A Bükkbe és a Mátrába vivő túrák feliratait az 1967. évi szakosztályprogramot hirdetik. Készül az eddigi teljesítményeiket felülmúló vállalkozás terve. A szakosztályvezetőség hosszas megfontolás után úgy határozott, hogy rendszerbe foglalja a dolgozók kívánságait és a belföldiek mellett olyan külföldi úti programot állít össze, amely sokak érdeklődésével egyezik. Poprád lesz az első állomás, onnan Lomnicon át Ótátrafüredre viszi a túra, majd átvágnak a Vág völgyén.

A Patyolatnál érdekes példa segíti a természetbarát mozgalmat fellendítését. A tervbe vett túravonalakat előőrsök járják végig. Ők hozzák a hírt, az élménybeszámolókat és meggyőzően festik le társaiknak az eléjük táruló panorámát. Jó módszer, érdemes követni.

K. L.

Készül a TV-riport apu ellenőrzésével

ÁGINAK REGGEL MÉG FOGALMA SEM VOLT RÓLA, HOGY NEKI MA JUBILEUMA VAN. APU TARTOTTA ÉSZBEN ÉS TUDTA, MILYEN KELLEMES MEGLEPETÉSSSEL SZOLGÁL A KIS JUBILÁNSNAK. UGYANIS AZNAP TALÁLKOZTAK A TV RIPORTER NŐJÉVEL, AKI MAGNÓRA VETTE, HOGY APOSTOL ÁGNES, A BOGDÁNFI ÚTI ÁLTALÁNOS ISKOLA III. OSZTÁLYOS TANULÓJA ÉPEN MA ÖT ESZTENDEJE IRATKOZOTT BE A SPORTKÖRBE, MINT TERMÉSZETJÁRÓ. ÁGI A CSALÁD LEGSZORGALMASABB TURISTÁJÁNAK BIZONYULT. „SZERETEM A FÁKAT, A MADARAKAT, AZ ERDŐ NÖVÉNYEIT ÉS ÁLLATAIT, ÉLETEM LEGNAGYOBBSZENVEDÉLYE A TERMÉSZETJÁRÁS” — ÍGY HANGZOTT NYILATKOZATA, AMIT A KIS RIPORTERMAGNÓ MEGŐRÖKÍTETT ÉS AZTÁN A TV ESTI HIRADÁSÁBAN MINAP VISZONT IS LÁTHATOTT.

ÁGI MÉG CSAK HÉT ÉVES. KÉT ESZTENDŐS KORA ÓTA MINTASZERŰ SPORTELŐ!

ViSSZAHALLGATÁS. KITŰNŐ, MEHET!
(Fotó: Ernst)

Dr. Pajor Gyula

A sors kiszámíthatatlan szeszélye megint rikkította sorainkat. Október 12-én elment közlünk egy igaz természetbarát, dr. Pajor Gyula alezredes, a Természetbarátok Turista Egyesülete nyomdász osztályának sok éven át volt elnökségi tagja.

Sokan emlékezünk még halk, megfontolt szavaira, emberszeretetére. Mint partizán, fegyverrel a kezében küzdött Magyarországot felszabadításáért. A felszabadulás után nyomdában dolgozott, majd 1949-ben a honvédséghez került. Az 1956-os ellenforradalomkor öt kisgyermekét feleségére bízva, fegyverrel a kezében vett részt a szocialista rend helyreállításában. 1960-ban jogi doktori címet szerzett. A TTE jubileumi évében a Tipográfia arany-jelvényével tisztelte meg.

Mi, a régi természetbarátok, vándorlásaink közben is magunkkal viszzük Pajor Gyula emlékét.

Kovács Lajos

TÚRA AZ ASZTAL MELLETT

Egymásután érkeznek a hírek a fődrosból és vidékről új turistaklubok alakulásáról, új, rendezésnek ígérkező klubestek megrendezéséről. Szekszárdon a helyi Spartacus a KISZÓV kultúrtermében novemberől minden második vasárnap klubdelutánt rendez tagjainak, fímvetéssel, teás táncdelutánokkal, szellemi vetélkedőkkel, műsorokkal.

A Vasúti Főosztály természetjárói legutóbbi klubestjüket a Lengyel Kultúra vendégeként tartották.

A Ruházati Spartacus ugyancsak a Lengyel Kultúra vendégeként december elsején rendezi meg a karácsonyi Tatra-túrára indulók ismerkedési és tájékoztatói klubestjét.

Megtartotta első klubestjét a X. kerületi természetbarát szövetség is a Halom utcai Ifjúsági Klub-ban. Változatlan érdeklődés mellett folytatta sikeres klubest-sorozatát a Vasas Szakszervezet szakosztálya is a Koltói utcai színházban. Legutóbb Feledt Andor tartott viteltet képes előadást a Grúz Hadilótton címmel a kaukázusi túráról.

Mozgalmunk egyik jellemzőjévé válik a megtett túrákra való emlékezés és a következő túrák képes ismeretése, a baráti összejövetelek klub-szerű keretek között, vagy ahogyan máris sokan becézik, az „asztal melletti túrák” mozgalma.

ÚJ SZÁLLÁSOK, ÚJ LÁTNIVALÓK

A fertőrákosi köfőjő közelében új, 63 férőhelyes turistaszállót nyitott a megyei Idegenforgalmi Hivatal. Az orszlányi bányászturisták a gesztési várbán rendeztek be turistaszállást. (A Tatal Tanács kezeli.)

A középkori sárospataki műemlék-templom világ-hírű, ónsípós orgonáját rendbehozzák és azon orgonahangversenyeket rendeznek.

Védetté nyilvánítja az Országos Természetvédelmi Hivatal a Dunakanyar több területét. A Badacsonyra fekvő személyszállító kötélpálya építésén kívül különleges hegyljáró kisautóbust helyeznek üzembe a vasútállomás és a Kisfaludy-ház között.

Acs és Gönyű között a Duna-parti Vaspustán római települést tárnak fel a régészek, a lelet Duna alatti részeit könnyűbúvárok segítik felderíteni.

MAGYAR EMLÉKEK VÁRNA MELLETT

Kedves Turista! Várnából küldöm üdvözlőmet és felhívom az olvasók figyelmét, arra, hogy ha ezen a gyönyörű tengerparti tájon járnak, ne feledkezzenek meg a legfontosabból. A tízkilométeres Druzsa és a hozzá csatlakozó hétkilométeres Aranyhomok lövénye mellett nézzék meg a várnál csatározott Hunyadi János szobrát a törökökön aratott 1444-es diadal emlékét.

Varga Géza Ernő

ÉVFORDULÓ

Kedves Turista! A mi budafoki iskolánk úttörő csapatának turista szakköre most lett éppen öt esztendő. Negyvenen vagyunk, bejártuk már az egész országot. Mindenki elvégezte a térképolvásós tanfolyamot, van már négy túravezetőnk is. Tizenöt pájtás járta be már a „100 kilométer a Vörös Hadsereg útján” és többben megszerezték az első úttörő Kék-túra jelvényt is. Hamarosan a háromszáz kilométeres jelvény is sok pájtásunk mellé díszel meg majd. A gyerekek különösen szeretik az akadályversenyeket. Főleg egy éjjeli versenyre emlékeznek, amikor zselébárpással keresték az elrejtett cédulákat.

Jókedvűvé, fegyelmesebbé és jó tanulóká teszi őket a természetjárás. Ez volt a mi első öt évünk.

Németh László

Bp. XXII., Gábor utca 15.

KINIZSI PÁL EMLÉKÉNEK ÁPOLÁSÁT VÁLLALTUK

Kedves Szerkesztőség! Úgy érzem, kötelességem tájékoztatni a természetbarát mozgalom nagy nyilvánosságát kerülnünk új vállalásáról. Nekünk, XI. kerületi vezetőknek bevált hagyományunk, hogy évenként egyszer esedékes összejövetelünket mindig az ország más-más tájegységén tartjuk, összeköve a kellemet a hasznossal. Idei találkozásunk színlhelye a Nagyvásonyi vár volt, ahol a kerület vezetői, szakosztályvezetői nyilvánosan létszámban jelentek meg. A vonzó környezetben igen sikerült megbeszéléseket tartottunk. Odautazásunk közben meglátogattuk a székesfehérvári Bory-várat és Veszprémet, visszafelé pedig útbajettünk a Topolcai vasbarlangot és a fenékpustai római kori ásátásokat. Legnévetségesebb eredménye azonban az értekezletnek, hogy kerületünk vezetői elhatározták: mozgalmat indítanak Kinizsi Pál emlékének ápolására, amit nyilvánosan is bejelentünk, egyben szívesen látjuk a hozzáértők segítségét.

Neszmélyi Bezsó

a XI. kerületi Szövetség titkára

TURISTÁK KÖNYVESPOLCÁRA

A Panoráma Kiadó legnagyobb vállalkozása beteljesedett: megjelent a szép kivitellű Magyarország-útkönyv. A második világháború előtti, kisebb-nagyobb, hasonló címmel összeállított kiadványok nemcsak szemléletükben, hanem jórészt adat-anyagukban is elavultak már. A felszabadulás óta hazánk számos táját felfedezték, felkutatották a részlet-témákról szóló útkönyvek, de legalább ugyanannyi „fehér folt” maradt az idegenforgalom számára.

Ez az új mű valóban úti-

könyv. Célja az, hogy az utóbbi években erősen megnövekedett utazási kedvnek megfelelően részletesen bemutassa hazánkat. A szerkesztők azt igyekeznek bemutatni, hogy Magyarország sokkal gazdagabb szépségében, látványokban, nevezetességekben, idegenforgalmi értékekben, mint bárki is gondolná.

Igen izgalmas útleírás jelent meg a Kossuth Kiadónál. Szerzője, Oleg Ignatyev a Kormszomszomszka Pravda tudósítójaként éveken át

dolgozott Braziliában, s onnan küldte lapjának színes beszámolót. Hogy milyen remek írókat produkált, mi sem jellemzi jobban, mint hogy a világhírű brazil író, Jorge Amado ezt mondta róla: „Kévs külföldi ismeri olyan jól Braziliát, mint Ignatyev.” Az Amazonas őserdőiben című könyvében a kiváló riportert Brazília olyan tájaira vezeti el olvasóit, ahová nemhogy külföldiek, de még a brazilok közül is csak kevesen juthatnak el.

K.

Turista — száz évvel ezelőtt

A turistát Bolgár Emilnek hívták s amikor az alábbi sorokat írta, éppen száz évvel ezelőtt a Vasárnapi Újságban, huszonhároméves ügyvédjelölt és ifjú költő volt. „... Az ismerkedés talán sehol sem oly nehéz, mint Pesten s innen van az is, hogy az ifjúság nemesebb szórakozást Pesten nemigen találván, dobzódásban tölti évtelt s annyi nagyra teremtett lélek lesz ezáltal alacsony szenvedélyek rabja. Elvezni akarod a természetet néha? A Margitszigethez, mely a pestiek egyetlen szép és alkalmas mulatóhelye lenne, nem oly könnyű hozzájutni (csak csónakkal, esetleg hajóval közelíthették meg); a budai hegyekre menni messze, fárasztó az út, a kocsi drága s nem megfelelő mulatság; a Városligetbe míg kiérsz a zajos és ronda Király utcán — beletűnsz és fáradtságodat e változatosság nélkülű porfészekben, hol koratavasszal le van már tapodva a gyp, megjutalmazva éppen nem taláod. Ez nem annak való hely, aki üdítő sétát akar s a természetben óhajt gyönyörködni.

Könnyebben létezhé, midőn rövid időre Pestet elhagyám, tiszta levegőt és tiszta szívek rokonszenvét élvezendő. A gőzkocsi gyorsan röpíte az Alföldön át, hol a kopár és a nyári naptól kiégett mezőkön mérőföldeken át még egy boglya szénát, egy pár lézengő szarvasmarhát alig láték, csak egy-egy elhagyott kút géme meredezett itt-ott a pusztákon. A Tisza mentében azonban a zöldelő füzes kirívó ellentétben állt a táj kopárságával, mely felett a délibáb látszott — a háttérben a kéklő Mátra, mely messze kitékint a síkra. A Mátra még sokáig kéklött a szemem előtt; arany hímezés a szemfedőn, mert a táj csak most lön szomorító, valóban. Nyíregyháza táján kezdett végül élnékülni a vidék s este lett, mire Kassán valék.”

(sz. v.)

GYÓGSZERÉSZEK TURISTABOTTAL

A Nógrád megyei Gyógyszertári Központ dolgozóival azzal a céllal hozták létre szakosztályukat, hogy a mindennapos munka után felüdülést keressenek a szabadban. Nem esalódtak. Both Béla megyei főgyógyszerész, a szakosztály vezetője elmondotta, hogy túrák után a munkatársak szívélyesebbek, közelebb kerültek egymáshoz, frissebben dolgoznak és mindez a szabadban töltött közös napok eredménye. A friss levegő, a gondtalan és gyönyörködtető időtöltés felüdülést jelent. Az MTS Megyei Tanácsa csak úgy engedélyezte a szakosztály megalakítását, ha abban tagok lehetnek Balassagyarmat más munkahely dolgozó is. Ez bizonyos „vegyességet” jelent a tagok összetételében. Eredmény: barátságok szövődnek a város lakosai között. A gyógyszerészek irányítása egyébként sok hasznos egészségügyi tanáccsal gyarapítja a túrák értékét.

Gáldonyi Béla

750-en vettek részt a Zalaegerszegen megrendezett Felszabadulási emléktúra döntőjén

A KISZ Zala megyei bizottsága és az MTS megyei Tanácsa az első „téles” napon, október 30-án rendezte meg a Felszabadulási emléktúra 1966. évi versenysorozatának döntőit. Rossz időben álltak rajthoz a versenyzők.

Eredmények:

Akadályverseny: 1. Zalaegerszegi Csány Közgazdasági Technikum csapata, 75 pont. 2. Nagykanizsai Landler Jenő Gimnázium, 73 pont. 3. Nagykanizsai Kőolajbányászati Technikum, 72 pont.

Tájékozódási futás:

Férfi: 1—2. Zalaegerszegi Gépipari Technikum (Tüttősy J., Lendvay M.) és a Zalaegerszegi Zrínyi Gimnázium (Petrovics L., Wagner J.) 19:05., 3. Helyipari Istokola, Zalaegerszeg (Farkas I., Olasz L.) 19:37.

Női: 1. Zalaegerszegi Gépipari Technikum (Papp A., Jakabffy M.) 25:00., 2. Zalaegerszegi Csány Közgazd. Techn. (Elmont I., Salamon H.) 26:00., 3. Letenyei Gimnázium (Kanizsai Mária, Órás M.) 28:00.

A természetjáró akadályversenyben úttörő kategória is indult, amelyből a zalaegerszegi József Attila iskola csapata került ki győztesen, 71 ponttal.

Az ünnepélyes díjkiosztásra az Alsóerdőn került sor, a tavaly avatott felszabadulási emlékműnél. A túszerző tiszteletére új létesítménnyel gazdagodott az Alsóerdő. Az építőipari kizsisták téglából rakott obeliszket emeltek az emlékmű közelében.

Horváth Ildikó

Év végi szerkesztőségi levél:

A szövetségeknek, szakosztályoknak

Átnézve 1966-os postánkat, szeretnénk megköszönni a mozgalom egyes szervezeteinek, hogy rendre, pontosan, időben tájékoztattak bennünket eseményeiről, rendezvényeiről.

A megyei szövetségek közül rendszeresen kaptuk Hajdú, Borsod, Veszprém, Vas, Nógrád és Pest megye tájékoztatásait. Úgy gondoljuk, híreiket, tudósításaikat rendszeresen vizsgálták a TURISTA hasábjain.

A főváros kerületei közül köszönjük a III., IV., IX., X., XI., XII., XVI. és XXI. kerületek tudósítóinak rendszeres munkáját. A többiek bizony csak alkalomadtán és akkor is gyakorta elkésve jelentkeztek.

A szakosztályok közül ki kell emelnünk a Dunaujvárosi SC, a Budai Spartacus, a Ruházati Spartacus, a Ruháipari Gyopár Spartacus, a Bp-i MÁV, az Országközi, a MOM, az Április 4 Gépgyár, a Veszprémi Lombik, a Ganz-MÁVAG rendszeres és a Bp-i Vörös Meteor példamutatónan fűrge hírszolgálatát. Bizony több mint ötszáz szakosztály ma-

KIRÁNDULÁSRA, SZARDÍNIA! TÚRÁRA

Kis helyet foglal el, könnyű, nem romlik.
Igen tápláló, könnyen emészthető, nem hizlal. Bő választék várja az üzletekben.

radt adós csak a fővárosban azzal, hogy mit is tervez, mit csinál, mire készül. Nyomozóiroda hiányában szerkesztőségünk kikutatta tevékenységükből, amit tudott, a többiért sajátmagukat kell okolniok.

Azt reméljük — és itt még nem ismertettük sem a Heves megyei, sem az Ózdi Kohász szakosztály nem

rendszeres tájékoztatását — hogy a következő esztendőben sokoldalúbb, rendszeresebb tájékoztatást kapunk minden megyei, járási, városi szervezettől, szakosztálytól. Ezzel a kívánsággal búcsúzunk 1966-tól és kívánunk 1967-re is eredményes jó munkát, sok túrázást, vidám együttléteket. Szerkesztő bizottság

Lapunk barátainak

Örömmel tapasztaljuk, hogy egyre több területi szövetségnél és szakosztályban működnek lapunk tudósítói, szervezői. Az év befejezésekor arra kérjük őket, mérjék fel: van-e sok példányonkénti vásárló a szakosztályban. Igyekezzenek őket meggyőzni arról, hogy a lap iránti kereslet nő, s így nem biztos, hogy újságárusoknál mindig meg tudják majd kapni. A lappal való kapcsolat legbiztosabb módja az előfizetés.

A „Turista” szerkesztő bizottsága az 1967-es évre az eddiginél is színesebb lapterveket állított össze. Érdekes rejtvények, újszerű tudósítások és tanulmányok, szórakoztató olvasmányok jelennek meg lapunkban. Igyekszünk kielégíteni az országvilágjárók sokirányú érdeklődését, s arra törekszünk, hogy előfizetőinket a tájleírások ne csak szórakoztassák, de azokat fel is tudják használni túráik során.

Kérjük, hogy az alábbi megrendelőlapot küldje be szerkesztőségünk címére, (Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.), hogy a lapot zavartalanul megküldhessék.

ITT LEVÁGANDÓ!

MEGRENDŐLAP

Alulírott megrendelem a TURISTA című folyóiratot

EGY ÉVRE 32,— FORINTÉRT

FÉL ÉVRE 16,— FORINTÉRT

(a nem kívánt sor törlendő)

Kérek csekket az előfizetési díj beküldésére.

Postabélyeg kelte

Név: .....

Pontos cím: .....

TÚRA- motoros

A Baranya megyei Természetbarát Szövetség főtítkárával, **Karádi Károly**-lyal beszélgettünk a motoros természetjárók tevékenységéről, sportéletéről.

— Szövetségünk keretén belül idén tavasszal alakult meg a motoros szakbizottság és a motoros szakosztály is. Néhányan részt vettek motorosaink közül a Kiliántelepi Nemzetközi Nagytábor eseményein. A szakosztály munkájának népszerűsítése érdekében ügyességi vetélkedőt is rendeztünk. Egyetértésben a megyei és városi közlekedésrendészeti szakemberekkel, nagy gondot fordítunk motorosaink KRESZ-jártaságára.

A szakosztály — jórészt megalakulása óta — 50-60 taggal működik, de a jövő év elejére — terveik szerint — elérik a százas taglétszámot. Sajnos, a mozgósítás, a motoros természetjárás propagálása csak városi, pécsi jellegű, annak ellenére, hogy a megyében is meglehetősen nagy a motorkerékpárok száma. Ezen

a szűk keresztmetszeten kell sürgősen változtatnunk.

Befejezésül terveik iránt érdeklődtünk.

— Nagyobb lendülettel és létszámmal szeretnénk bekapcsolódni — mondja a főtítkár — a camping-mozgalmába. Tavasszal sor kerül jugoszláv turistákkal lebonyolítandó cseretúrára, amelyen motorosaink is részt vesznek. Ugyancsak a jövő év feladata — a motorosok nagy öröme — egy kis műhely létrehozása, ahol a szakosztály tagjai barkácsolhatnak, elvégezhetik a kisebb javításokat. A szakosztály tagjai egyébként a szövetség kölcsönző-állomásairól rendkívül olcsón vehetnek igénybe sátrakat, gumimatracokat, általában olyan campingező cikkeket, amelyek beszerzése nagyobb anyagi befektetést igényel. A szövetség megyszerte minden segítséget megad új szakosztályok alakulásához, természetesen ott, ahol erre a megfelelő adottságok, lehetőségek megvannak.

(thurzó)

ITT LEVÁGANDÓ!

„TURISTA” szerkesztősége

BUDAPEST

V., Rosenberg házaspár u. 1.

EZER TÚRAMOTOROS PEST MEGYÉBEN

Félesztendő alatt szépen kiterelvényesedett a Pest megyei motoros túrázók szervezkedése. Az MTS határozata alapján júliusban alakult meg a Pest megyei Motoros Klub. Eddig kilenc csoportja jött létre a megyében, mégpedig a ceglédi, dabasi, gödöllői, ráckevei és váci járási, valamint a Cegléd, Gödöllő, Nagykőrös és Vác városi. A tízedik, a monori járási klub is megalakul a napokban. Év végéig a megye területén már ezer túrázó motoros tagja lesz a klubnak.

A téli hónapokban filmvetítéseket, klubesteket rendeznek a motorosok. Már elkészült a jövő évi bel- és külföldi túrák, események, rendezvények programja, s azok jóváhagyása most folyik a felsőbb szerveknél. A programra jövő számunkban visszatérünk. A Pest megyei Motoros Klub helyiségében addig is nagy a forgalom, sok a belépő, érdeklődő, a XIII. Angyal-földi út 21. alatt és állandóan cseng a klub telefonja, sokan hívják a 208-488. számot, hogy kérdéseikre választ kapjanak.

Dr. Csáky Lajos

A 7134 méter magas Lenin-csúcs csoportos megmászását tervezi a Szovjetunió Alpínista Szövetsége, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmával. A szocialista országok 6-6 alpinistáiból álló Pamír-expedíció 1967 július-augusztus havában hajtáná végre a nagyszabásúnak ígérkező hegymászó akciót.

Euro-Meeting 1966. A Stockholmi Tájékoztatói Klub 25 éves jubileuma alkalmából nemzetközi tájékoztatói versenyt rendeztek, melyen 8 nemzet 14 csapata vett részt. A Göteborgtól 70 km-nyire északra lezajlott versenyen angol, belga, dán, finn, NDK- és NSZK-beli, továbbá svájci, és svéd tájékoztatói futók indultak. Az angolok indították az 5000 m-en volt világesztartó Gordon Pirie-t, továbbá az 1956-ban 3000 m-en olimpiai bajnok Christopher Brashert és az 1952-ben 3000 méteren bronzérmes John Diesley-t. Belga színében rajthoz állt az 1948-ban 5000 méteren olimpiai bajnok Gaston Reiff is. Az egyéni verseny eredményei: 1. Leif Hjertquist (Göteborg) 1:48:12. 2. Tage Ols-

son (Stockholm) 1:53:06. 3. Gunnar Hökas (Stockholm) 1:57:06. Csapateredmény (6 főből a 3 legjobb értékelve): 1. Stockholm I. 5:49:05. 2. Göteborg 6:09:18. 3. Koppenhága 6:13:31.

Az olaszországi Courmayeur-ben tartotta ez évi kongresszusát az UIAA, — az Alpínista Szövetségek Nemzetközi Uniója. Több éves vonakodás után most egyhangú határozattal felvették az Unió tagjai sorába a Szovjetunió Alpínista Szövetségét. A következő kongresszuson — 1967. októberében — Madridban döntenek a Magyar Természetbarát Szövetség felvételéről.

Torkil Laursen, a Dán Tájékoztatói-sport Szövetség új elnöke. A most 45 éves sportember 1950-ben és 51-ben Dánia bajnoka volt. Tájékoztatói futó pályafutását a II. világháborúban kezdte, mikor is a német fasiszták által megszállt Dánia területére éjtörnyön ledobott fegyver és lözser tartályokat kellett felkutatnia — egy ellenálló csoportban tevékenykedve — és a fegyverrel harcoló dán ellenállókhöz eljuttatnia.

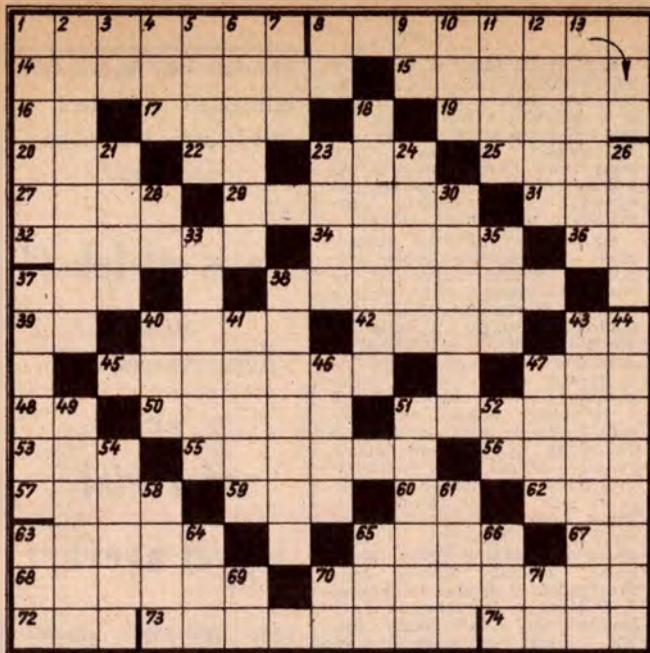
A leningrádi Jegorov Műveken emeletes vasúti kocsi készílnék, hosszú távolságú utazásokhoz. A kocsi felső része üveggel van borítva és az utasok székei a repülőgépekhez hasonlóan vannak elrendezve. Az alsó részben a hálóköcsiknek megfelelő hálófülkék nyertek elhelyezést.

JÓ HÍREK BARANYÁBÓL. A megyei Természetbarát Szövetség telket vásárolt az épülő Pécsi-tó nyugati részén. Értékét társadalmi munkával törlesztik le. Forrásfoglalással kezdték meg a társadalmi munkát, s a „Turistaforrás” október 9-re el is készült. A Szövetség, a KISZ megyei képviselői és a munkában részt vevő Pécsi Építőipari Technikum diákjai jelenlétében tábor-tűz mellett, kis ünnepség keretében adták át a forrást a természet kedvelőinek. Csokanay Sándor és Katics András különösen kitűntek ebben a munkában. A megvásárolt telket a Szövetség a nyugat-mecseki túrák központjává akarja kiépíteni.

Az oktatási évad is jó eredményeket hozott. Ifjúsági túravezetői tanfolyamok indultak a Pécsi Gépipari Technikumban Medovarszky László tanár vezetése mellett. A Közgazdasági Technikumban pedig ifjúsági térkép-olvasó tanfolyam folyik.

(Karádi Károlyné)

MISKOLCI SÉTA

VIZSZINTES: Az 1848—49-i forradalom és szabadságharc egyik vezető alakja, aki Miskolc szülőtte volt (Bertalan). 8. Gyógy- és üdülőlhely a Bükk hegben. Itt van hazánk legsebbe felkvsü üdülőlállója. 1950-ben csatolták Miskolchoz. 14. üdülőlhely a Duna-kanyar bal partján. 15. Sötét színű. 16. IP. 17. Szám. 19. Társaságodban. 20. Nap betűi, keverve. 22. Szolmizációs hang. 23. Félgy mester. (1) 25. Peru fővárosa. 27. Csipke is van ilyen. 29. Az első lépések a sakkjátékban. 31. REV. 32. Tüzetes. 34. A sült, a pecsenye mellé tálalják. 36. A francia rt. 37. Dáb, ikerszava. 38. Ürügy. 39. Személyes név. 40. Szibériai folyó. 42. ...-vérig. 43. KD. 45. Miskolc-hoz tartozó barnakőszénbánya. 47. Jelenlegi. 48. YH. 50. Ofenzívába kezd. 51. Megkönyvező. 53. Idegen szóösszetétel. 55. A tengertől földszávvall elválasztott sekély állóvíz. 56. Férfi név. 57. Idegrendszerével tudomásul veszi. 59. Kulcsra jár. 60. Két római szám. 62. Fehérnemű. 63. Azon a helyen. 65. Egyik időben se. 67. AY. 68. A régihez makacsul ragaszkodó, vaskalapos. 70. Masírozó. 72. Folyó Jugoszláviában. 73. Gyógyfürdő a Bükk hegység aljában, hegyektől körülvett festői völgykatlanban. Miskolchoz tartozik. 74. Miskolc egyik hegyvidéki települése.

FÜGGŐLEGES: Miskolc patakja. 2. Német feltaláló, kormányozható léghajót épített. 3. Kutya. 4. MEN. 5. Rágcsáló állat. 6. Az uralkodó helyett az országot ideiglenesen kormányzó személy. 7. Kiejtett kettős betű. 8. Kettőshangzó. 9. LF. 10. Az egyik Tolsztoj keresztneve. 11. Főzélékfele (névelővel) 12. Feljegyez. 13. Taktusos. 18. Nagy magyar költő, aki 1847 nyarán szállt meg Miskolcon. A házon ahol lakott, emléktábla áll (keresztnevének kezdőbetűjével). 21. Szinesbőrű nép. 23. Becézett férfi név. 24. Sárral beken. 26. Miskolc hegye. 28. Tiszteletpéldány. 30. Támogatásával könnyít a helyzetén. 33. Műtétet végez. 35. Bő. 37. Miskolcon lakott egykor és itt is halt meg a magyar színpadok felejthetetlen csillaga. Színház viseli nevét a városban. 38. Nevetés. 40. Hagy, en-

ged, angolul. 41. Melyik? kérdésre válaszolhatjuk (két szó). 43. A honvédség kötelékébe tartozó paripa. 44. Miskolc egyik kerülete, hazánk egyik legnagyobb és legrégibb ipartelege. 46. Négy keresztel emelt hang-sor. 47. Majomfajta. 49. A századvég s a századforduló nagy természettudósa „az utolsó magyar polihistor”. (Miskolc műzeuma viseli nevét). 51. Régi római város Spiit jugoszláviai város mellett. 52. A tetejére. 54. Község Tolna megyében. 58. Inni ad. 61. Szomszéd nép. 63. ...-Darja (ázsiai folyó). 64. TDA. 65. Száraz franciául. 66. Női név becézve (ékh.). 68. IP. 70. Római 1050. 71. Kiejtett betű. Beküldendő a vízszintes 1., 8., 45., 73., 74., függőleges 1., 26., 37., 44. és 49. sz. sorok megjelölésére. Határidő: december 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény helyes megfejtése: Mecsek, Janus Pannonius, Üdülőlálló, Harkány, Zsolnay, Miskolc, Dömörkapu, Villányi, Nádor.

Könyvjutalmat nyert: **Bosznai György** Bp. XVIII., Tánácsis u. 86; **dr. Farkas Imréné** Bp. XII., Mese u. 1; **Ihász Gyula** Bp. XIII., Róbert Károly krt. 40; **Varga Ferencné** Szerencs, MEH Vállalat; **Kovács Gyula** Lovászi, Lakótelep 36; **Kócsy Géza** Pócsmezgyer, Bocskai tér 1.

Megtanultam társalogni

Elvem: ha valaki idegen országba megy turistaként, már csak udvariasságból is tanuljon meg valamiképpen azon a nyelven.

Ezért vásároltam szlovákiai utazásom előtt egy szlovák társalgási zsebkönyvet és tüzetesen áttanulmányoztam azt. Ama jóleső tudattal léphettem át az országhatárt, hogy elég túrhatóan társalgok szlovákkal, ha nem is tudok mindent fejből, kis könyvecskémet bizvást segítségül hívhatom.

Hogy rövid legyek: várakozásomban csalódtam, ami a szlovák társalgási illeti, súlyos megpróbáltatások vártak rám. Nem mintha a zsebkönyv nem lett volna jó: valóságos nyelvi aranybánya volt ökelme. Más a baj: a szlovákok nem tudnak szlovákkal társalogni. Az örög tudja, hogy miféle társalgási zsebkönyvből tanulnak.

Vegyük egy példát. Szállásadóm a rádió-készülék mellett ült, hallgatta a műsort. No, gondoltam, most pedig társalogni fogunk: terülj, terülj könyvecském... Hopp, hopp, lapozok egyet-kettőt és máris itt van előttem a „Beszélések a rádióról, televízióról” című fejezet. Folyékony szlováksággal e szavakkal fordultam szállásadómhoz: „Ako chytáte na svojom prijimáči cudzie stanice?”, ami köztudomásúlag annyit tesz: „hogyan fogja készülékén a külföldi adóállomásokat?”

Szállásadóm legott

megértette kérdésemet (nem hiába gyakoroltam a kiejtést is), majd a következőket válaszolta egy tagban: „Stortzug-hickertzcwlpztqklprip-zopac...”

Kézmozdulattal jeleztem, hogy nekem ez kisé gyors, így hát partnerom megismételte.

A válasza egyenesen kiábrándító volt. Ahelyett, hogy tisztességesen azt felelte volna, ami a könyvben áll, vagyis: „Ked nite su atmosferick poruchy, dobre”, azaz „ha nincs légköri zavar, akkor jól” — megdöbbenésemre valami egészen mást mondott, holmi értelmetlen zagyvaságot, aminek nem volt se füle, se farka és nyoma sem volt a zsebkönyvemben.

Élénken tiltakoztam, a könyvet az orra alá nyomtam és ráböktem a szövegre. Arcomról leolvashatta felháborodásomat: — Hallod-e jóember, ne játszd meg magad! Azt mondd, ami itt áll, vagy papább akarsz lenni a papánál, okosabb egy társalgási zsebkönyvnel?! De ő csak hajtogatta a magáét, ami merőben eltért a szlovák társalgási szabályaitól.

Hasonlóképp jártam a vonaton is. Könyvecském tanácsa szerint megkérdeztem a kalauztól: „Kedy máme doletiet podla cestovneho poriadku?”, vagyis, hogy menetrend szerint fogunk-e megérkezni. Ő pedig ahelyett, hogy szlovákkal azt felelte volna, amit kell, azaz: „Pristaneme presne!” (pontosan fogunk megérkezni) — társalgási zsebkönyv 39. oldal.), valami egészen lehetetlen idegen nyelven motyogott valamit. Tartok tőle, hogy ez a kalauz nem is szlovák volt, hanem abesszin.

Végkövetkeztetés: a szlovák társalgási zsebkönyv — csakúgy mint a többi — nagyon jó és széles körben terjeszteni kell. Részben nálunk, de méginkább Szlovákiában. Mert, ha ők nem tartják magukat a könyvhöz, akkor mi hiába tanulunk meg tökéletesen társalogni szlovákkal.

Novobáczky Sándor

— Ne búsulj drágám, hamarosan felépül az OTP lakás (Dikobraz)

HÍREK

GOMBAISMERŐ tanfolyam indult a BTSZ és az Orsz. Erdészeti Egyesület rendezésében. A tandíj 50,— Ft, a Társadalmi Erdői Szolgálat tagjai számára 25,— Ft.

BARANGOLÁS A HAVAS TERMÉSZETBEN címmel fotópályázatot írt ki a budapesti szibizottság.

A **TÚRAVITORLÁS** Sportklub, Keleti Károly utcai klubhelyiségében tartotta meg ideiglenes közgyűlését, ahol szép eredményekről számoltak be. A Klub fiataljai új hajót építettek. Szó van egy második Balaton-parti bázis létesítéséről is.

NÉPES szakosztályvezetői értekezletüket a Budai Járási Tanács dísztermében tartották meg november 20-án a Pest megyei szakosztályok vezetői.

TANFOLYAMOK. Hegymászó tanfolyamot indít a BTSZ hegymászó bizottsága. A jövő év első három hónapjában indítja a BTSZ szibizottsága az új sítúrávezetői tanfolyamot. Versenybíró és edző tanfolyamot rendez a Veszprém megyei szövetség.

MIKULÁS-estét rendez a Vasúti Főosztály a nagymezői turistaházban december 3-án. A jó turisták ajándékát és a lusták virágcsatát itt fogják kiosztani.

KESZTHELYEN, az Agrár-egyetem dísztermében tartják gyűléseiket a mozdalom Veszprém megyei vezetői és aktivistái december 10-én.

SZÁZNYOLCVANEZER kilométert tett már meg feleségével a Tolna megyei motorosok — és valószínűleg az ország valamennyi motorosának — doyenje, az ötvenhat éves Gyenis János, a szekszárdi kórház gazdaságának traktorosa.

ÚJ MÚZEUMOKAT rendeztek be az alföldi városokban. A hírneves elhunyt Badár Balázs népi fazekas egykori szerzeményeit, készítményeit a mezőtúri Művelődésház udvarán álló emlékmű-parasztházban, a kiskunsági pásztorélet emlékeit

pedig a kiskunfélegyházi Kiskun Múzeumban tették közszemlére.

HÁROM BARÁTI találkozóra ér véget a Budapesti Természetbarát Klub idei programja. December 12-én a tájékoztató versenyzők, december 15-én a fővárosi gyalogtúra mozgalom irányítói, december 19-én pedig a síturázók gyűlése össze viládm találkozásra.

TÖBBEK KIVÁNSÁGÁRA a TURISTA előzetesgyűjtő versenyét — a X., a XVIII. kerületi és a Hajdú-Bihar megyei Szövetségek felajánlását és kiadvását — meghosszabbította szerkesztőségünk 1967. november 28-ig.

ÚJÁALKULT A BTSZ filmbizottsága és várja sorai közé a fővárosi természetbarát amatőrfilmeseit. Minden kedden házi vetítéssel egybekötött vitát tartanak az V. Váci utca 62. fszt. 8. alatti szobában.

KIIRTJAK a náderdőt a Velen-cel-tó déli oldalán. Agárd és Gárdony között, a nádasok helyén kétméteres beton partfal épült, és bár 15–20 holddal keskenyebb lesz a tó, 124 méter hosszúságban válik alkalmassá a fürdőzésre.

KÖNNYŰBŰVÁRAINK ismétlődő panaszja volt a felszerelések külföldről való nehéz beszerzése. A gond most megoldódott: a KGST tárgyalásai során egész sor könnyűbűvár-felszerelés gyártását hazánkra „profilírozták”. Egy részük gyártását már meg is kezdte a tatal Műanyagipari KTSZ.

FELSŐERDŐN, a Nagykanizsa határában elterülő rengetegben rendezték meg a Városi Spartakiád döntőt. Legérdekesebb műsorszámok a tájékoztató futás bizonyult a Spartakiádon. A nők közül az Egyesült Izzó és a Finommechanikai Javitó, a férfiaknál a Dunántúli Köolajipari Gépgyár és a Posta csapatai bizonyultak legjobbnak, kerültek be a megyei döntőbe.

LEGJOBB NEVELŐ a természetjárás — így nyilatkozott Gecse Vilmos, a kiskunsági Állami Gazdaság szocialista brigádfőnöke. Egy-egy kétnapos bükkí kirándulás jobban ösztönözteti a brigádot, — tette hozzá —, mint sok havi együtt töltött munka.

MEGALAKULT A VAKOK TERMÉSZETJÁRO SZAKOSZTÁLYA. Némi kételkedéssel vette tudomásul a hozzáértők népes csoportja azt a nemrég kelt nemzetközi szenzációs hírt, hogy Hans Danielsson a stockholmi vak gyógypedagógus egyedül, kísérel nélkül megmászta a Matterhorn csúcsát.

Egy sokkal kevésbé szenzációs, de szerényességében számunkra sokkal kedvesebb hírlünk van viszont arról, hogy a Vakok és Csökkentőlátók Országos Szövetsége „Wesselenyi” sportkörének természetjáró szakosztálya alakult nemrég, mégpedig olyan sikerrel, hogy az első tizenegy túra hatására a belépések száma megkétszereződött. Egyre több azoknak a vakoknak és csökkent látásúaknak a száma, akik megértették, hogy a természet számukra is sok örömet rejt. Elvezik a friss levegőt, az erdő csodálatos hangjait, szelét, csendjét, illatát és lelkes rajongással követik Köbler Jenő túrávezetőt a Budai Hegyekbe, a Pilisbe, a Börzsönybe és a Balaton mellé. Igen nagy részben a túrávezető személyes sikere egy-egy túra, mert az ő érzékletes tolmácsolása arról, hol is járunk és milyen természeti szépségek terülnek el a túra résztvevői előtt, ebben az esetben döntő.

Beszélgettünk Monostori Józseffel — aki éppúgy vak- és gyógypedagógiai tanár, mint a svédországi híradásban szereplő Hans Danielsson. Ő a maga részéről lehetetlennek — és fölöslegesnek — tartja a vakok sziklamászását. De a gyalogtúrák lehetőségéről és örömeiről vakok számára, mint a szakosztály egyik legteljesebb tagja, személyesen győződött meg. A többi taggal együtt örömmel készül a szakosztály jövő évi gazdag túratervének lebonyolítására, melynek során — ebben bizonyos — újabb sok tag csatlakozik majd hozzájuk.

Minden idők legnagyobb olimpiáját 1968-ban a csodálatos Mexikóban rendezik.

Ön is ott lehet!

Mert a Szerencse-sorsjátékon

KÉT részvétel jegyet nyerhet

ami díjmentes utazást, belépőjegyeket a sporteseményekre, az olimpia tartama alatt teljes ellátást, szállást biztosít.

A Szerencse-sorsjegy

4,— forintért már kapható: az újságárusoknál, trafikokban és a levélkézbesítőknél.

Szerencse-sorsjeggyel — szerencséje lesz!

SZÓVÁ TESSZÜK

A Holdvilág-árok felső szakaszán, a nagy letrás víz-esésénél a meredek sziklafalon még mindig nincs védőkorlát, sőt még figyelmeztető tábla sem. Kísérők is járnak itt felügyelet nélkül. Balesetveszélyes!

Országos hirtő emlék puszta Majk-puszta, az egykori kamanduli szerzetesek kolostora, a barátok egykori magányos kis pavilonjai, s a világhírű barokk ebédlő. Nem lehetne tenni valamit az összeomlás ellen?

Beeske községben, amely az Országos Rektúra helyegyhelye, nincsen kibelyezett bélyegző. A MAV állomás pedig nem hajlandó bélyegezni, mert erre „nem kértek fel”. Kérjük fel.

A **VTSK BARLANGKUTATÓ CSOPORTJA** évek óta dolgozik a hárshegyi Báthory-barlang további feltárássán. A munka könnyítése és gyorsítása végett a hegyoldalból most új bejáratot nyitottak a barlangba. A sziklába mélyített 17 m hosszú folyosó végén 3 méteres alagúton át a kutatók és a kiépített csillapálya közvetlenül a barlang mélyebb szintjébe jut be, ahol most a feltárási munkák folynak. A bejárat kialakítása közben régi kultúrrejtegeket, köztük egy vastag kohóalak réteget is átvágtak. A Budapesti Történelmi Múzeumnak a munkalátóknál jelen volt szakembere megállapította, hogy a kultúrrejtegből előkerült cseréptöredékek közt különösen a középkor van gazdag anyaggal képviselve. Az új bejárat igen meggyorsította a barlangkutatók feltárási munkáját. Három vasárnapi műszak alatt 100 csille anyagot távolítottak el a barlangból. Így feltárult egy eddig ismeretlen barlangterem. A folytatódó munkák nyomán további feltáráások is várhatók.

AZ **ÉKME JÓSVAFŐI BARLANGTANI KUTATÓÁLLOMÁSA** október 16-án tartotta szokásos évi beszámoló értekezletét. Az állomás munkatársai beszámoltak az elmúlt év jelentős kutatási eredményeiről. A nagyszámú résztvevő közt a legnagyobb figyelmet az időszakosan működő Lófej-forrás és az időnként megáradó Nagy-Tohonya-forrás vízhozamigadozásának huzamosan mért adataiból levont nagy tudományos jelentőségű következtetések keltették.

Címlapunk: Bara István MTI felvétele

Turista

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1. Telefon: 113-483. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiadó Vállalat, Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Budapestet rendkívül szerencsés dunai fekvése tette a XIX. században azzá a fénylő, gyorsan növekvő nagyvárossá, amilyen középkori királyaink idején volt, Nagy Lajostól Mátyás haláláig. A gyors növekedés és hirtelen szépülés pótlása mindannak, amit Pest és Buda a török hódoltság és Habsburg-visszatartás alatt vesztett. Budapest esete a két pogánnyal, azaz a törökkel és osztrákkal, jelképesen ábrázolja az egész magyarság sorsát. A török s az osztrák egyformán gyarmatnak tekintette hazánkat s mit se törődött fővárosával. Három századon át paragon hevert a főváros, s a Duna csak hadászati szempontból jelentett valamit a törököknek, osztrákoknak. Hol tarthatnánk ma, ha a Duna gazdasági létünk országútvá válik s szabadon fejlődik a mohácsi vésztől a reformkorig?

A bécsi császártól úgy kellett kikényszeríteni Buda és Pest érvényesülését a török hódoltság után. A Habsburgok a legtermészetesebb életfunkciókat is megtagadták a fővárostól, maradjon csak királykoronázó, országgyűlést rendező városuk továbbra is a megbízható, hajbókoló Pozsony, a határszélen, Bécs kezé- ügyében — Pest—Buda megbízhatatlan, a rebellis magyaroké, nem kell felemelni. Száz évvel Buda felszabadítása után kezdődik Budapest visszatérése fővárosi rangjához. Akkor kezd érvényesülni a Duna révén. Nemcsak Budapest tájképe elgondolhatatlan a Duna nélkül, Budapest érvényesülése is elgondolhatatlan nélküle. Széchenyi István országépítő terveit, Magyarország kereskedelmét és közlekedését, a pesti Duna határozza meg. Gazdasági megerősödésünk, önállóságunk, közép-európai országút-jellegünk a Duna partján válik valósággá. A szabadságharc legnehezebb s legnagyobb áldozatokat kívánó csatája: Buda ostroma volt, de erkölcsileg kötelezte erre az ocsudó országot a Duna és a Vár: nemzeti szabadságunk jelképe.

Nem véletlen, hogy a pesti Dunánál tudatosul a nemzeti erő kifejezésének szüksége, magyar s nemmagyar zeneköltőkben. Bécs felől jövet itt hódol a magyaroknak Berlioz a Rákóczi-indulóval, Brahms Magyar táncával, Wagner Richard egyszer viharban csónakázik a pesti Dunán, az élményt belekomponálja a Rajna kincsébe. Liszt írja a pesti árvíz hírére velencei levelében: „Fájdalmaid visszavezettek hozzád”, s a Magyar rapszódiaiban a Duna hullámzik, mint ahogy Erkel operáiban is kitapogathatjuk a Duna varázsát.

Arany Jánost már említettem a Dunával kapcsolatban. Arany volt a nagyranövő Budapest társadalmi életének és érzelmeinek első költője. A XIX. század végének jelelős írói és költői az ember lelki világába merültek, a tájról, a Dunáról szinte megfélemedtek. Történeti és társadalmi színtérenként ismét Ady Endre lírájában jelenik meg a folyam. Ady fogja vallatóra a Dunát hazája, népei felől. Ismeretes a szomorú válasza, a Duna vallomása:

*A Duna-táj bús villámhárító,
Fél-emberek, fél-nemzetecskék
Számára készült szegyen-kaloda,
Ahol a szárnyakat lenyesték
S ahol halottasak az esték.*

Ebből a tragikus szemléletből Ady a jövő lehetőségeként a dunai nemzetek összefogását emeli ki, mint szükségszerű törvényt. „Dunának, Oltnak egy hangja” — hirdeti a Magyar jakobinusok dalában magyarok, románok és dunai szlávok felé. A Duna az összefogás szimbóluma Ady óta, a Duna-sors közös sors, nemcsak a miénk, szomszédainké is. Ady Dunája nem tájkép, hanem a politikai és gazdasági szövetség képe. A líra is szolgálhat ilyen gondolatot.

Ezt az összeszövődést a magyar nemzet és szomszédai életérzésével fejezi ki József Attila, ugyanazoknak a nemzeti, társadalmi gondoknak költője, amelyek Adyt is kínoz-

ták. József Attila is úgy formálja a Duna üzenetét, mint a dunai nemzetek szolidaritását:

*En dolgozni akarok. Elegendő
harc, hogy a múltat be kell vallani.
A Dunának, mely múlt, jelen és jövő,
egymást ölelik lágy hullámai.
A harcot, melyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk: és nem is kevés.*

S Illyés Gyula a Duna „szívbeli, zengő akaratának” érzi magát, Duna-követnek, kiáltó szónak:

*Minden árok és határ ellen,
minden átok és csaták ellen,
minden ellen, mi gátat vethet
mi bátor, tisztuló szívünknek.*

Ezzel elérkeztünk napjainkig. Hosszan idézhetnénk még ma élő költőinkből, hisz száz Duna-versük van s újabb száz lesz, amíg magyar költő és költészet lesz. A Duna tájképeihez hozzá kell illeszteniünk a Duna líráját. Ez is realitás. Ha szemünk végigjárja a pesti s budai Duna épületeit, tornyait, daruit, végignézi a hajókat, a teheráru szállítását, a Margitsziget fáit, éreznünk kell a látvány párhuzamos erejét versben és zenében.

Adyval és József Attilával párhuzamosan Bartók Béla mutatott rá a Duna népi dallamainak közös nevezőjére, a feudális elnyomású paraszti életre, s a belőle serkent dallam-kincsekre. Századok Dunához tapadó népi zenéje a dunai népek őszinte kiegyenlítődesének, közös szabadságának, kölcsönösségének megnyilvánulása. A Duna sorsfolyó, s a jövő folyója mindnyájunknak.

Szalatnai Rezső

**MEGJELENT
A FÜLES ÉVKÖNYVE
1967**

A muzsikától a technikáig, a tudománytól a színházig, az irodalomtól a játékgig, mindent felölel a 260 oldalas kötet.

A tízeves fennállását ünneplő Füles külön ajándéka a 20 000,— Ft-os rejtvénypályázat.

Csíkosruhájú kis vadmalac

A félelmetes vadkan, az erdő remetéje

AZ ERDŐ REMETÉJE

Az erdő remetéje, a vaddisznó, egyik legérdekesebb, őshonos vadfajunk.

A téli erdő hólepte sűrűjéből előcsörtető, feketesörtés, bozontos nagy vadkan olyan, mintha az őskorból felejtették volna itt. Nemcsak a megjelenése „félelmetes”, de ha szükséges bátor és harcias is. Általában óvakodik az embertől, még a közeléből is elvonul. Sőt, még az ember távoli szimatjára (az emberi szagra) is úgy eltűnik — csendben elhúzódva vagy nagy robajjal menekülve —, hogy többnyire nem is látjuk. Ezért nevezzük rejtett életet élő vadnak.

Két esetben azonban veszélyes is lehet, amikor az embert is megtámadja. Foglalkozunk először a ritkább esettel — a vaddisznó megsebzését követő támadással, amikor fájdalomában ront neki a legközelebbi embernek. 1943 telén egy rémült fatolvaj futott lakásunkhoz. Az előző nap a sűrűbe rejtett lopott fát akarta szánján hazaszállítani. Amint gyanútlanul munkához kezdett, váratlanul egy óriási vaddisznó támadta meg, úgyhogy szekerét, lovait otthagya, ijedtében hozzánk szaladt. Alaposan felhasított nadrágszára és vérző lába is bizony-ságul szolgált. Férjem csakhamar megfejtette a rejtélyt. Az egyik erdészgyakornok — aki ügyetlenségét nem merre bevallani — sebezte meg a támadó vaddisznót. Így aztán a sebzett állatot nem követték vérvnyomon, amint azt szokás és nem lőtték agyon sebágyában. A mit sem sejtő fatolvajt balsorsa éppen abba a sűrűbe vezette, ahol a feldühödött disznó meghúzódott.

Második, ugyancsak elég ritka jelenség, amikor a malacos koca csemetéi védelmében támad. 1952 nyarán Visegrád mellett, az István kunyhóban voltunk kinn megfigyelésen. A hajnali cserkészésről déltájban fáradtan tértünk haza, amikor a közeli rakodó felől, a hegyoldalból nagy robajt, szokatlan dobogást hallottunk. Férjem azonnal felugrott az asztaltól és a titokzatos hangok irányába futott. Két kislányunk sem akart lemaradni és erdei szenzációt szimatolva, csetlett-boított a nyomomban. A rakodónál, az út melletti árokparton elnyúlva feküdt a természetes védkerületvezető. Amint bennünket meglátott, láthatólag zavarba jött. Alig tudott a lihegéstől beszámolni a történetekről. Déli harangszóra egy sombokor árnyékába telepedett le, falatozni. Meg akarta osztani ebédjét kis kutyájával, amely reggel utána szökött — de az örökké mozgó drótszörű foxi eltűnt. Eppen fűtyülni kezdett utána, amikor a sűrűből valósággal kivágódott a foxi és mögötte fujtatott egy dühös vaddisznó. Puskáját nem használhatta, mert azt annak a fának támasztotta, ahonnan kirobantak az üldözött kutya és az őt zavaró vaddisznó. Egyetlen menekülési lehetőség maradt, felhúzni a „nyúlcipőket”. A mázsa körüli ember úgy futott le a hegyről, hogy biztos élete legjobb rekordját érte el. Azonnal elindultunk férjemmel lenyomozni és megállapítani a szokatlan támadás okát. A mohás fűvű rét hűen tükrözte a lejátszódott eseményeket. Az elhagyott puskától pár lépésre ott hevert a szétgurult ételmaradékokkal a tarisznya. Jó 400 lépésnyire követhettük a rohanó vaddisznó által kitaposott és felrúgott mohadarabok útvonalát. A sűrű szélétől nem messze

meztaláltuk vackát — fekvőhelyét — is a dühös kocának, ahol a nyári melegben csíkoszörű kis malacaival déli álmát alhatta. A „fogós” kis foxi rátalált a csemetéivel szundikáló disznómamára és szokásához híven nekirontott. Mikor pedig a koca malacai védelmében elzavarta, gazdájánál keresett menedéket.

A sebzett kocánál jóval nagyobb agyarú vadkan még veszélyesebb lehet, ha a vigyázatlan vadász nem elég óvatos és könnyelműen a sűrűbe is követi. A gyanútlan erdőt járókra a legtöbb veszedelmet azok a kutyák hozzák, amelyek nem ismerik a disznó erejét és szenvedélyesen támadják az erdő remetéjét. Mikor aztán a felingerelt vadkan nekiront, rémülten menekülnek gazdájukhoz, magukkal csalva a disznót.

A vaddisznó elterjedésének köre Európában évről évre szűkül. Spanyolországban ma már csak a spanyol—portugál határ északi hegyeiben és Bergees környékén él. Franciaországban kevés van, de azért találkozhatunk vele a Párizs környéki erdőkben is. Hiányzik Hollandiában és Dániában, de az Ardenek belgiumi oldalán, az Eifel hegységben és Észak-Németországban már több van. Ausztriában viszont ritka, míg Csehszlovákiában, Lengyelországban, Romániában, Jugoszláviában elterjedt és közismert vadfaj. Míg Spanyolországban átlagban 60 kg-osak a vaddisznók, a Rajna-mentén 70—80 kg, ettől keletre 100—120 kg körüli a súlyuk. Hazánkban, Lengyelországban és általában tőlünk keletre a jól kifejlett disznó eléri a 200 kg-os testsúlyt. A Kárpátokban lőttek már 350 kg-osat is. Nyáron és ősszel a makkon 40—60 kg-ot is felvesz, amit a zord teleken — különösen a magas hegységben ismét lead.

Jelenlétét felismerhetjük a házi disznóéhoz hasonló, de annál jóval nagyobb nyomáról, de főképpen tőrásáról, amely mélyebb és nem olyan egyenletes, mint a házi disznóé és vackáról. Nagy teleken — elsősorban magas hegységben — téli vackát nagyon gondosan készíti el. A mély hóban és többnyire fenyőtűvel vastagon borított avarban fél méterre is letúr, majd a fekhely alsó részében 30—50 cm hosszú gallyakat rak, legfelül vékonyabb, alig 10 cm-es ágvégekkel béleli puhára vackát. Mikor sokáig tartó havazásokon befekszik mély fekhelyére és ráhull a hó, alig lehet észrevenni. Férjem 1942 telén síjével ráfutott egy ilyen behavazott vaddisznóra, amely szerencsére, csak akkor ugrott ki, amikor a gyorsan sikló lécekkel már túljutott rajta. Máskor pedig csak úgy vette észre a hóba temetkezett disznót, hogy az alvó állat gyomrának korgására lett figyelmes. Télen a vaddisznókonda nagyobb területen tūr vackot magának. Középen fekszik a koca és szorosban hozzábújnak a malacok. A vaddisznó társas vadfaj, szereti a kondaéletet, de az öreg kanok kivételt képeznek. Nem is gondolná az ember, hogy a vígan turkáló, folyton nyüzsgő-mozgó, feketén-szürkén csikozott kis vadmalacokból milyen magános — embert, állatot kerülő — öreg remete válik, ha megöregszik.

Dr. Szederjei Ákosné